Rok XIV. Lwów, niedziela, 2 kwietnia 1939. № 25 (1225)
Рік XIV. Львів, неділя, 2 квітня 1939. Ч. 25 (1225)

НОВА ЗОРЯ
NOVA ZORIA

Львів - Lwów
Куркова 14
Кв. Біол. Народ. Дому

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Ґродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 165-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Ситуація дуже напружена

В часі коли замикаємо число міжнародня ситуація мимо виголошення мирної промови прем. Франції така напружена, що буквально кожної хвилі можна сподіватися вибуху конфлікту. Англія щораз більше наближається до Совітів, а рівночасно піднесла свою постійну армію до сили 340.000 людей і поставила її на воєнній стопі. Війна в Еспанії скінчена і від приступлення ґен. Франка до одного з таборів держав буде залежати дуже багато. Премієр Японії Гіранума оповістив, що Японія не ангажується ні по одній, ні по другій стороні. Австралія впровадила в себе обовязкову військову службу. В днях 4—6 квітня міністр Бек буде в Англії, де буде м. ін. на послуханні в короля Юрія. Є ще багато інших важних познак, які вказують на те, що сими днями вже направду важиться доля Европи, а з тим і доля українського народу.

Знаменні відвідини шефа англійського генерального штабу.

До Франції прибув на запрошення ґен. Гамелєна шеф англійського імперіяльного генерального штабу ґен. льорд Горт, щоб звидіти лінію Мажіно і приглянутися військовим вправам. З ґен. Гортом приїхали: ґен. майор Повнель, шеф операційно-розвідчого відділу штабу, ґен. майор Кер, шеф організаційного відділу, бригадир Готбльок, заступник шефа організації штабу і майор Ґордон.

Воєнні приготування Франції.

Французька рада міністрів ухвалила слідуючі декрети: 1) Про піднесення стану воєнної фльоти, 2) про зміну закону щодо рекрутації й організації резерв армії, 3) про піднесення числа інжинірів і технічних службовиків у воєнній фльоті, 4) про організацію оборони прикордонних громад і 5) про кредити на мобілізацію. Ті декрети підписав президент Лебрен.

Промова Сталіна це загадка.

„Роботнік" в ч. 89 приніс статтю Чапіньского такого змісту: На 18 конгресі ком. партії Сталін і Мануїльський говорили те саме, тільки Мануїльський говорив брутальніше. Що значили ті промови? Є дві можливости: 1) Або Сталін вже порозумівається з Гітлєром коштом Польщі, 2) або Сталін хоче зискати на часі, заки держави заходу рішаться на відомий крок. Про першу можливість писав „Соц. Вестнік" меншевиків. Писав про це і Сіверс у дуже цікавій книжці „Унзер Кампф", що вийшла у Стокгольмі, на ст. 63. Це соціялістична аналіза політики Ш Німеччини. Приклонники другої інтерпретації кажуть, що мрія Розенберґа про похід через Україну до Середної Азії се давна мрія гітлєрівців і що Гітлер міг лише відложити сей похід. Для Польщі, Франції й Англії вигідніша та друга можливість. Ситуація далі неясна, промова Сталіна лишається загадкою, над якою дипльомати ломлять собі голови.

Лист канцлера Гітлєра до президента Волошина.

Будапештенський кореспондент ІКЦ звідомляє: Мадярська делєгація домагається відступлення мадярам східної части Словаччини по долину Попраду. Притім делегація покликується на відручне письмо канцлєра Гітлєра до б. през. Карпатської України о. Волошина ще перед окупацією Карпатської України мадярами. Це письмо се відповідь канцлера Гітлера на меморіял президента Волошина, який границю Попраду вважав властивою граничною лінією між Словаччиною і Карпатською Україною. Канцлер Гітлер уважав сей погляд през. о. Волошина вповні слушним і узасадненим етнографічними мотивами.

Відозва Українського Обєднаного Виборчого Комітету.

В „Ділі", ч. 72, під заг. „Обєднаним фронтом до виборів на радних столичного міста Львова", появилася виборча відозва до українців міста Львова, в якій у звязку з недалекими виборами Український Обєднаний Виборчий Комітет вказує на велике політичне значіння виборів до ради міста Львова та взиває всіх українських виборців дати доказ політичної зрілости й національної єдности. Крім того у відозві сказано, що всі українці міста Львова підуть до виборів одним фронтом, бо всі українські політичні партії обєдналися в однім виборчім комітеті. Обєднаний Виборчий Комітет при кінці щераз закликає всіх громадян-українців міста Львова піти лавами до виборів та вибрати українське представництво, що стане на сторожі прав українських громадян. Сю відозву підписало 50 членів Українського Обєднаного Виборчого Комітету ріжних політичних переконань і угрупувань, 10 членів Ділового Комітету та 5 членів Технічного Комітету. — Всі українці Львова повинні виконати обовязок.

Переполох у Ґданську.

Під таким заголовком „Дзеннік Бидґоскі" приніс отсі вісти: У Ґданську панує незвичайне схвилювання. Вістка поширювана деякими кругами, що німці приготовляються тепер заняти Ґданськ, викликала як перший наслідок викупления поживи у крамницях. — Про Ґданськ пишеться тепер дуже багато.

Весело було в палаті льордів.

Хоч теперішні часи грізні не лише для менших держав, але і для Великої Британії, то в палаті льордів панувала на днях велика веселість в часі дискусії над справою кріликів. Один з достойних шкотських льордів заявив, що англійські крілики переходять „границю" й роблять шкоди у Шкотії. На те запитав один з англійських льордів, чи не лучається, що і шкотські крілики перебігають на англійську сторону? А один льорд з Валії просив, не забувати про кріликів і в його батьківщині. В часі цілої дискусії палата льордів бавилася знаменито як діти в школі. Словом, англійці мають гумор.

Меншини в Америці

Провідник Monsieur Maurice Duplessis.

Монтреал, в зимі 1939 р.

Від часу закінчення великої війни в 1918 р. світ привик до того, що т. зв. меншинна справа се европейська недуга. Сегодня в Европі є ледви 5 держав, які не мають ніякої меншинної проблеми. А поза ними справа меншин стає все тяжша і глибша і може викликати великі політичні перевороти. Це вже всі знають.

Та мало кому відомо, що й за Великим Ставом, в Америці, є меншинні проблеми. Ба, той континент складається — властиво з меншин... І хоч в Европі мало хто знає ті справи, бо европейці мають свої клопоти, то легко може прийти до того, що одного дня також европейці будуть приневолені займатися справою меншин в Америці, бо сегодня всі части світа получені з собою свого рода політичними і господарськими нервами.

Найбільша меншинна проблєма у північній Америці є в Канаді. Се найбільша домінія Великої Британії з великою будучиною. В тій країні величини Европи живе всего 11 міліонів людей. З них третина се „правдиві" британські канадійці, яких предки прибули з Англії. Друга третина се ріжні іміґранти: росіяни (русини, українці, автор статті хибно вважає їх росіянами, яких в Канаді майже нема. — Ред. „Н. Зорі"), поляки, німці, італійці. Третя третина се „французькі" канадійці. Їх є поверх 3,300.000. Канада належала колись до французів, які видерли ту країну автохтонам індіянам, але в р. 1713 відступили її Англії. Від того часу французькі іміґранти становлять там „меншину", але одну з найдивніших меншин світа. Від 200 літ французькі канадійці зберігають свою культуру, свою мову, свій спосіб думання. Вони не належать до приятелів Франції, бо Франція зреклася Канади, але вони не можуть терпіти й англійців, бо се теперішні пани Канади. А вони власне „французькі канадійці". А що Европа й останні події в Европі були доброю школою, отже меншинна проблєма французьких канадійців стала тепер зовсім „европейською". Французькі канадійці мають вже навіть свого „фірера" (провідника), він називається Маврикій Дюплєссі. Меншинна проблєма французьких канадійців се доволі дальша ланка численних европейських меншинних проблєм. Спільне їм також економічне уосіблювання і зріст сили тих проблєм задля господарської скрути. Французькі канадійці переважно убогі й потребуючі, се дрібні ремісники, робітники і середні купці. Промисл, банки, золоті „майни" (копальні), словом все, що добре й дороге, належить до британських канадійців або до американців. Канаду опановують трести (великі спілки) з нюйорської „Волстріт" (імя вулиці) або лондонської „Сіті (середмістя). Французькі канадійці тільки „невільники" тих трестів. Католицька Церква має там дуже великий вплив. Вона пробує відзискати для французів позиції, які Франція зреклася перед 200 літами.

Тепер тут все ліберальне й демократичне, що не годиться з лінією провідника французької меншини Дюплєссі, називається як „комунізм", хоч у Квібеку нема комуністичного руху. Рух під прово-

дом п. Діплессі називається „Національна Юнія" (Унія, спілка, союз). І коли все не милить, то з нього вийде правдивий фашизм канадського покрою. Він передовсім серед молоді викликає великий відзвук. А що 3 і пів мільйонів людей має щось до говорення між 11 мільйонами, то скорше або пізніше сею справою мусітиме заняитися і канадське правительство в Оттаві і британське в Лондоні.

Французькі канадійці найостріше противляться свобідній імміграції. Вони не хочуть бачити того, що Канада могла б помістити ще багато мільйонів імігрантів і що се вийшло б на добре господарці цілого краю. А не хочуть тому, бо кожний новий імігрант попаде в пруту „британських канадійців", кажуть французькі канадійці, і через те пропорція сил буде змінятися все більше на їх некористь. Місто Квібек заявило, що імігрантам з Европи не дасть дозволу навіть на перехідний побут.. Коли з французьким канадійцем говорити про правительство Канади в Оттаві, то почуєте про „обезправлення, упокорення, гноблення, підрізування можливостей життя" — зовсім як у розмовах зі всіми меншинами в Европі. Позатим канадські французи говорять, що „настане день" відплати за визиск англосаського капіталу. Так є тепер в Канаді, 8.000 км. від Европи і її „недуг". Се доказ, що від політичної недуги навіть океан вже не ізолює. А якби колись розвязано меншинну проблему французьких канадійців, тоді прийдуть інші, між ними 123.000 індіян і 6.000 ескімосів — і також зажадають своїх прав.

Таку кореспонденцію принесла недавно „Моргенцайтунг". Чи супроти такого фактичного стану також за океаном можна думати, що ввесь світ не потребує основної перебудови? Чим скорше завалиться стара неправда в нім, тим скорше наступить зміна на лучше.

Як працює УКТОДІ

В суботу 25 березня с. р. відбулися в салі „Української Бесіди" у Львові 17 Загальні Збори Українського Товариства Допомоги Інвалідам (УКТОДІ) при участи поверх 60 осіб: членів т-ва, представників його філій, представників українських центральних установ, преси і гостей. Голова Т-ва др Іван Ґижа відкрив Заг. Збори, ствердив їх правосильність і згадав померших в 1938 р. членів та інвалідів: інвалідів померло 11, членів 7. Присутні вшанували їх память повстанням з місць. Потому голова зложив звіт з діяльности т-ва за мин. рік. Дотепер трудно устійнити, кілько є інвалідів української армії в Польщі. В Уктоді зареєстровано по день 31. XII. 1938 р. 2007 інвалідів. В 1938 р. 460 осіб діставало постійну ренту від Уктоді, в тім було 27 вдів по інвалідах і 2 сироти. Найвисшу ренту (90 зл. місячно) діставав тільки один інвалід. Вдови по інвалідах дістають зараз після смерти інваліда кошти похорону, не більше як 50 зл. Вдовича рента виносить 50% ренти померщого чоловіка. Коли вдова виходить замуж, дістає одноразову відправу в висоті 6 місячної ренти. Сироти дістають ренту до 18 року. В мин. році Уктоді виплатило інвалідам надзвичайну допомогу з приводу свят великодних, різдвяних і листопадових днів у висоті одномісячних поборів. Крім того в 1938 р. як ювілейнім Уктоді виплатило одноразову підмогу (25% міс. ренти) тим інвалідам, що скінчили 50 літ життя. Стрілецька Громада в Канаді дала гроші на 10 стипендій по 250 зл. річно для дітей інвалідів. Т-во дає ті стипендії дітям інвалідів і сиротам по інвалідах, які добре вчаться в школах або в ремеслі. В 1938 р. уділено 5 стипендій. Крім того т-во дає інвалідам підмоги у випадках недуг і в нещастях, виплачує наперед кількамісячну ренту на купно кусника поля, ремісничої машини і т. п. В 1938 р. здержано реєстрацію нових інвалідів. Є ще видатки на протези, головно ніжні, на ортопедичні черевики, на зубні та очні протези. Вони коштували в мин. році 3.085,93 зл. Ліки для інвалідів коштували 3.172,62 зл., бо наша Народна Лічниця не брала оплати за лікарську поміч. Також всі українці приватні лікарі не брали нічого за лікарські оглядини. Голова Уктоді зложив спеціяльну подяку Народній Лічниці і всім українським лікарям за їх безплатну працю. Т-во старається знайти працю для інвалідів. Матеріяльні засоби т-ва складаються з жертв, вкладок, доходів з реальностей і з відсотків від капіталів. Жертви приходять з краю і з еміґрації. В 1938 р. жертви виносили 128.607,63 зл., край дав 54.74% з тої суми, себто коло 70.000 зл., а еміґрація дала 45,26%, себто коло 58.000 зл. Жертвенність еміґрації на інвалідів зменшилася тому, бо еміґрація орґанізувала дуже інтензивні збірки на поміч Карпатській Україні. В 1938 р. Уктоді дістало 3 записи: 250 дол., 237 дол. і 1000 зл. Членів має Уктоді 5.957, в 1938 р. прибуло 637 членів. Членів добродіїв має т-во 345. Не всі члени платять точно вкладки, нпр. в 1938 р. тільки 3.015 членів вирівнало вкладку, решта залягає. Члени зложили 10.712,30 зл. вкладок. Доходи з реальностей і підприємств дали 13.555 зл. і 41 гр. Шапкарню „з формальних причин" зліквідовано, Уктоді відчинило крамницю з шапками, а шапки роблять інваліди кравці на свій рахунок і дають на продаж до крамниці. Головна Рада відбула в 1938 р. 6 засідань, президія Гол. Ради 22 засід., крім того працювали комісії: петицій, реальностей, робітень і редакційна, вони відбули 39 засідань. В канцелярії працювали: 1 директор, 6 службовиків і 1 возьний. Видатки на адміністрацію винесли 22.065,09 зл., в тім 12.617 зл. платні службовиків, коло 1.500 зл. місячно. Видатки на адміністрацію меншають. Уктоді видавало в 1938 році квартальник „Український Інвалід" в 12.000 прим., з того йшло 2.000 прим. до Америки. Календар видано в 15.000 примірників. Він виплачується. В звітовім році т-во приняло урядовця орґанізатора для люстрації філій існуючих і закладання нових філій. Він виплатився, бо заложено 11 нових філій і оживлено працю в старих філіях. Всіх філій є тепер 30, найкраще працюють філії в Тернополі і Бережанах, також інші працюють досить добре. Орґанізаційна праця тепер дуже тяжка з відомих причин. Голова подякував філіям Уктоді, українським товариствам і поодиноким громадянам за жертвенність, спеціяльну подяку зложив українській пресі, яка ніколи не відмовляла т-ву помочі. Скарбник Уктоді дир. Мартюк пояснив подрібно приходи й видатки т-ва. Він подав, що прелімінар буджету Уктоді передбачує на сей рік 149.451 зл. видатків і 142.500 прибутків. Евентуальний сподіваний недобір т-во покриє з резервового фонду, що виносить поверх 100.000 зл. П. Методій Ґебус зголосив іменем Контр. Комісії внесення на затвердження білянсу, рахунків і уділення абсолюторії уступаючим орґанам т-ва. Після дискусії збори приняли се внесення. В дискусії п. Лев Ясінчук домагався, щоб Уктоді заключило збірний договір праці зі службовиками. Представник філії зі Стрия нарікав, що Уктоді має замало членів і що стипендії повиннося виплачувати через філію. Проф. І. Боднар каже, що в звіті не узгляднено праці поодиноких філій. Після того голова т-ва відповів на заміти дискутантів. З черги збори вибрали головою т-ва дра Івана Ґижу. До ради т-ва на місце уступивших вибрали пп. Волошиновського, М. Брилинського й І. Лапунька від інвалідів. До Контр. Комісії вибрали пп. М. Ґебуса, Боднара і Кохана. У внесках і запитах делеґат стрийської філії домагався рефератів, інвалід Ставничий говорив м. ін. про те, що українські інваліди мають першенство на працю в українських товариствах й установах. Збори скінчилися о год. 8 вечер. — С. Ґ.

Знаменний німецький голос

Що пише: „Deutsche Diplomatische und Politische Korrespondenz"?

(ПАТ). „Дойтше Діпльоматіше унд Політіше Корреспонденц" пише: В Польщі мають місце протинімецькі інциденти, які вказують виразно, що деякі сили відкидають політику уложену між марш. Пілсудским і канцлером Ґітлером в 1934 р. Коли в німецькій пресі мало пишеться про це, то хіба ніхто не буде припускати, що ті інциденти переочено або що ми не зацікавилися погрозами. Міродайною для німецької здержливости була радше надія, що ходить про перехідну филю шовінізму. Нажаль досі німецькі надії не сповнилися. Не поставлено тами нагінці проти всего, що німецьке, і якби не привязувано тої самої, що давніше, ваги до добрих і повних довіря взаємин з німецьким народом. Канцлер Ґітлер працював консеквентно над німецьким народом в тім напрямі, щоб німці уважали самостійний і сильний польський нарід за конечність в розумінні устійнення порядку у східній Европі. Німецько-польський договір з 1934 р. впровадив у життя ту концепцію. Якби по польській стороні мала повстати думка, що непотрібно брати під увагу життєві права і достоїнство німецького народу, то було б се гідним пожалування для будучого гармонійного розвитку на европейськім терені та без сумніву шкідливим для самого польського народу. Се короткозора політика, коли в деяких містах Польщі ображується або переслідується німців. Чинники відповідальні за Польщу не будуть тратити з очей ґеографічного положення Польщі, яке диктувало їй досі змагання до вдержання добросусідського порозуміння зі всіх боків. Польща повинна собі здавати справу з того, які користи принесла їй дотеперішна лінія політики і в якій мірі зросли притім її незалежність і світове значіння. Здається, що се сумнівна річ, щоб відхилення від тої лінії дало пожадані висліди, хоч би чужий спів сирени манив в іншім напрямі.

Найновіші відомості з усього світу приносять Вам українські
радіоприймачі СЕЛЄКТОН!
Продукуемо осьтакі типи:

сітеві (до мережі змінного струму):		до батерії:	
4 — лямповий	А 394	3 — лямповий	В 393
6 — лямповий	А 396	4 — лямповий	В 394
6 — лямп. 2 голосниковий	А 397	5 — лямповий	В 395

Домагайтеся проспектів!
СЕЛЄКТОН радіотехнічна спілка з о. п.,
Львів, Оборони Львова ч. 15, тел. 254-22.

Історичний документ

Пастирський лист Григорія Хомишина

ЕПИСКОПА СТАНИСЛАВІВСЬКОГО

До Духовенства і Вірних Станиславівської Епархії в переломову добу історії українського народу з нагоди Йорданського торжества 1919 р.*)

Св. пророк Мойсей оповідає, що земля сотворена в первісному стані була неупорядкована, покрита тьмою і водами, а Дух Божий уносився поверх безодні води: „Земля же бѣ невидима и неустроєна, и тьма верху бездни: и Духъ Божій ношашеся верху води" (Бит. 1. 1). Відтак з тої тьми безодні і води виринув під ділянням і впливом Духа Божого весь гарний світ з цілим порядком і устроєм продовж шістьох відступів часу, котрі Мойсей називає днями.

Одначе ціле сотворення світа як і ціла творчість Духа Божого в природному світі має свою основу, лучність і свою зависимість від воплочення Сина Божого і Його хрестної жертви, бо це воплочення Сина Божого зі всіми своїми таїнствами й подіями, а головно хрестною жертвою, се вихідна точка й осередок сотворення і всякої Божої творчости. Це воплочення Сина Божого, хоч сповнилося в часі, одначе було предвиджене і постановлене від віків у Божій мислі і з огляду на це воплочення Сина Божого і Його жертву все сталося і все діється. Звідси ясні нам вискази св. Письма, що Христос „первородженъ всея твари" (Колос. I. 15), що Його хрестна жертва була вже від початку світа: „агнца заколенаго отъ сложенія міра" (Апок. XIII. 8) і що Христос се альфа й омега, початок і кінець всего. (Апок. XXI. 6). Вкінці ясно нам також, чому св. Євангелист Йоан каже, що через Сина Божого все сталося і без Нього ніщо не сталося, що сталося: „Вся тѣмъ биша, и безъ него ничтоже бисть, єже бисть". (Йоан. I. 3).

Одначе воплочення Сина Божого і Його жертву як основу і вихідну точку цілої Божої творчости і ділання Духа Божого ще більше бачимо в світі духовім і надприроднім. Щоби довго не розводитися, я просто звірну увагу на духовий стан, в якім знаходився людський рід в часі воплочення Сина Божого. Тоді духова земля справді була неустроєна і покрита тьмою. Народи землі стогнали погружені в смертній тіни, а поганський Рим, загарбавши скарби з цілого світа, потопав в багні моральної гнилі і зіпсуття. Навіть в ізраїльському народі затемнилася була віра, а нутро його пожирали і роздирали затроєні струї. В тому часі явився воплочений Син Божий на землі і приніс найвисшу і найтяжшу жертву серед потрясення цілої вселенної. Та жертва се осередок історії цілого світа і подій всіх народів землі.

Христос цею жертвою вислужив світло, благодать і силу, щоби так поодинокі людські душі, як і цілі народи, погружені в тьмі, просвітити і щоби всіх двигнути з упадку і всякої неволі. Коли Христос уснув на хресті, тоді з Його пробитого ребра — бо, як каже св. Євангелист Йоан: „единъ отъ воинъ копіемъ ребра єму проколе" (Йоан. XIX. 34) — отже з Його прошитого боку, з Його проколеного Серця, з того джерела найсвятішої любови, вийшла непорочна Його Обручниця, Христова Церква, подібно як з ребра сплячого Адама в раю була сотворена Ева. Цю свою Церкву збудував Христос на скалі (Мат. XVI. 18), а сила її то сила і міць хрестної жертви так, що навіть „врата адова" (Мат. XVI. 18) не зможуть її знищити. Тій своїй Церкві дав Христос св. Духа, котрий зійшов на Апостолів і Учеників в день Зелених Свят, і вони розогнені і ведені св. Духом розійшлися по цілому світі і положили нові основи духової будівлі між народами землі. Той св. Дух безнастанно перебуває в католицькій Церкві, в тій всесвітній державі, що обнимає всі віки і всі народи і подібно як колись над водами, так тепер уноситься над народами і випроваджує дивні, а для нас недослідимі пляни і наміри Божі. Той Дух Божий має свій благородний вплив і ділання на всіх, які є доброї волі. Він дає потіху і спокій, бо Він є „Утѣшитель", Він просвічує, бо Він є Дух „Истини", від Нього всяке добро, бо Він скарб всіх благ, „сокровище благихъ", від Нього всяке життя, бо Він „жизни податель", як це ми щоденно молимося в молитві до св. Духа: „Царю небесний".

Цю Божу творчість так в світі природнім як і надприроднім живо нагадує нам це Йорданське торжество, а наглядно нам це представляє освячення води зі всіма обрядами. Це торжество називається Богоявленням, бо при хрещенню Ісуса Христа в ріці Йордані святим Йоаном Хрестителем обявилася Пресвята Тройця. Именно, коли Христос, воплочений Син Божий, вийшов з води, тоді отворилося небо і серед великої ясности зійшов на Нього Дух св. у виді голуба, а голос Небесного Вітця дався чути: „Сей єсть Синъ мой возлюбленний, о немже благоволихъ", як про те оповідають святі Євангелисти Матей і Марко (Мат. III. 16-17, Марк. I. 10-11). З тої причини підчас цього торжества уживаються горіючі трійці.

Крім того ці запалені трійці пригадують, що Христос Спаситель це світло, яке просвічує кожного чоловіка, що приходить на цей світ: „иже просвѣщаетъ всякаго человѣка грядущаго въ міръ" (Йоан. I. 9), а також, яке просвітило народи, що сидять у смертній тіни: „Людіе сѣдящіи въ тмѣ видѣша свѣтъ велій". (Мат. IV. 16). З тої причини це Йорданське Торжество називається також Торжеством Просвічення.

Горіючу трійцю погружується в воду на знак Божої творчости у світі природнім і надприроднім. Бог у Тройці єдиний се творець всего. Бог у Тройці був один від віків, коли ще не було ні світа, ні ніяких сотворінь. Щойно в часі уділився Бог назверх через сотворення цілої вселенної, ангелів, людей і всяких сотворінь. Отже сотворення і всяка творчість походять від Бога єдиного в Тройці, бо хоч якесь ділання приписується назверх цій або тій Особі Божій, то одначе у всьому діланню бере участь ціле Божество, Бог, один у Тройці. Це найліпше представляє нам горіюча трійця, яка хоч складається з трьох свічок, одначе всі ті три свічки злучені в одно.

А ся Божа творчість чудна і людським розумом недосяжна і тому підчас погруження запаленої трійці у воду виголошується ці слова: „Велій єси Господи, и чудна суть дѣла твоя, и ни єдино же слово довольно есть къ похваленію чудесъ твоихъ". Справді, великий Господь і чудні Його діла у світі видимім, а ще чудніші у світі невидимім, душевнім й у всіх надприродних справах так, що людські слова неспосібні, щоби можна гідно і достойно прославити всі чудні Божі діла.

А що всі ті справи і діла Божі сповняються під впливом і діланням Духа Божого, тому священик просить о післання св. Духа аж два рази, т. зн. дихаючи на воду і погружуючи пальці правої руки у воду.

Вкінці, що ціла творчість Божа і ділання св. Духа має свою основу в хрестній жертві воплоченого Сина Божого, тому священик дихає на воду на знак хреста, як також рукою робить знак хреста на воді.

Ось таке таїнство містить в собі Йорданське торжество поруч многих інших, про які не час тут розводитися. Шкода тільки, що мало хто якслід розуміє та схоплює його в правдивому світлі віри.

Та сьогорічне Йорданське Торжество має для нас ще інше значіння, а именно з огляду на хвилі, які переживаємо. Обставини, в яких знаходимося, живо пригадують нам той первісний стан нашої землі, про який згадує св. Мойсей, лише, розуміється, в духовому значінні. Між народами счинився хаос і замішання, викликане світовою війною. Вже не держави з державами боряться між собою, але навіть поодинокі народи і племена, а земля пересякла людською кровю. Тьма залягла людські душі, а низькі пристрасти й інстинкти та грішні похоти взяли верх над правдою та справедливістю.

Одначе серед цього замішання і тьми Боже Провидіння не випустило керми зі своїх рук, а Дух Божий уноситься над нещасними народами землі й бажає, щоби з того нещасного стану вийшов лад, порядок і добро для народів. Нещасний цей стан вправді люди самі завинили, бо: „Свѣтъ пріиде въ міръ, и возлюбиша человѣци паче тьму, неже свѣтъ: бѣша бо ихъ дѣла зла" — „Світло прийшло на світ і полюбили люди більше тьму, ніж світло, бо їх діла були злі" (Йоан. III. 19), одначе мимо того Дух Божий вичікує, щоби народи опамятались і зрозуміли, що добро, мир і всякий совершенний дар походять від Отця світла (Як. I. 17) і що без зрозуміння і примінення прав і правд Божих навіть найгарніші людські кличі се ніщо інше як тільки пустий звук або хитра злоба, обчислена хіба на це, щоби впровадити ще більший переворот і замішання.

Ці основні правди повинні мати на тямці всі народи, які в нинішньому замішанні борються за свою долю. Ці правди повинен мати перед очима також український нарід, який також намагається стати самостійним народом і основати свою питому державу. А до цього має він за собою всяке право. Коли на землі досить місця для всіх народів, то чому ж би не мало стати місця і для українського народу? Цего ж домагається прямо навіть природне право.

І тому хто в цьому дні Йорданського свята, в дні обявлення Божого, в дні Просвічення, в дні, що пригадує нам Божу творчість і ділання св. Духа, хто, питаюся, не повинен перенятися найщирішими почуваннями для української держави і для всего українського народу? Хто не повинен бажати, щоби ці почування увінчалися якнайгарнішими успіхами?

Одначе з другої сторони це торжество пригадує нам, що таке велике діло як будова держави не може статися без жертви і терпіння. Найсв. Спаситель каже: „Жена єгда рождаетъ, скорбъ иматъ, яко пріиде годъ ея: єгда же родитъ отроча, ктому не помнитъ скорби за радость, яко родися человѣкъ въ міръ" — „Коли жінка родить, то терпить смуток, бо прийшла її хвиля: коли одначе породить дитя, то не памятає на терпіння з причини радости, що народився чоловік на світ" (Йоан. XVI. 21). Кожне родження так у світі природнім як і духовім злучене з болем і терпінням, а ще тимбільше, коли йде про народження народу в самостійну державу. Тому всі мусять понести жертву після того, як хто покликаний. Але та жертва, коли вона має бути правдива, мусить мати на собі знамена Христової жертви. Тому всякі фрази, всякі цвітисті промови, обчислені на зверхні похвали й оплески, всякі лише зверхні паради, всяке марнування загального добра, дбання лише про власну кишеню, жадоба лише наживи, відтягання від всякого труду і терпінь — все це не жертва, це лиш глум зі всякої жертви. Ні! Заперечення самого себе, яке не шукає за власною користю, терпіння і посвята в імя правди і загального та слушного добра, ось головні черти правдивої жертви. І такої жертви вимагає нинішня хвиля. Кромі цього ми мусимо зрозуміти розпятого Христа, ми мусимо прийняти Його до наших душ і Ним перенятися, ми мусимо черпати з Нього світло і провід, коли ця наша жертва має бути свята і корисна. А чи така наша жертва? А чи сповняємо правдиво всі цю жертву? Добре застановімся, щоби, не дай Боже, не прийшлося колись нам гірко плакати і стогнати.

Рівнож це торжество напоминає нас, щоби ми нашу власну державу будували з Богом і під впливом і діланням Духа Божого: „Аще не Господь созиждетъ домъ, всуе трудишася зиждущіи" — „Коли Господь не збудує дому, надармо трудилися будівничі" (Пс. 126. 1). Правда і справедливість передівсім мусять бути фундаментом цеї держави. Без цього і наймогутні-

*) Отсей історичний документ зперед 20-ти літ показує наглядно, який протицерковний дух запанував у початках творення української держави серед провідних кругів української суспільности і навіть серед простого народа, коли треба було видати Пастирський Лист такого змісту. Сей історичний документ становить остаточне розторощення відомої статті дра Ю. Олесницького. Рівночасно для тих, що хочуть і вміють думати над основами сили і поводження народів, дає сей документ вияснення дотеперішної поверх 20-літної покути нашого загалу, як також дасть мабуть вияснення й того, що дальше очевидно наступить. — Ред. „Нової Зорі".

МОДНІ ТОРБИНКИ—ПАРАСОЛІ
ТЕЧКИ, ВАЛІЗКИ, ПУЛЯРЕСИ,
ПОРТФЕЛІ — ДАРУНКИ
КУПУЄМО ТІЛЬКИ
в українськім магазині шкіряної
і подорожної галянтерії
„ТЕКА"
БОГДАН ГІРНЯК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ШАЙНОХИ Ч. 3.
(між ул. Коперника і Сикстуською).

ші і найбільші держави не можуть остоятися. Тому ці мужі і чинники, котрі покликані до положення основи й устрою держави, нехай добре уважають, щоби в самій основі не осталася якась хочби найменша прірва, бо це може завжити нещастям на цілій будучій долі народу. Нехай не зважають на подразнення нервів у деяких кругах, або на хвилеві кличі, але нехай кермуються загальним добром і слушністю справи. Зрозуміймо всі це добре, що коли б в народі було знехтоване поняття про слушність права, правди і справедливости, тоді цей народ був би засуджений на загибіль.

Многі, трудні і далекосяглі справи ждуть на полагодження і треба дуже побоюватися, чи зможемо взнестися до цеї повної справедливости, після якої ці справи мають бути вирішені. А це побоювання небезосновне. Не час тут розводитися над такими важними справами як право власности, чи аграрна реформа й інші, але не можу мовчки поминути одної справи, яка є найпершим і найважнішим чинником в народі і державі. Розумію тут Церкву, віру і релігію. Вправді на разі говориться, що Церкви, віри і релігії тут ніхто не торкає, одначе в дійсности ті справи актуальні. Бо під тим оглядом дають чути глухі і дуже небезпечні кличі як: розділ Церкви від держави, усунення релігії зі школи, а настрій проти духовенства стався чужий або неприхильний, а подекуди просто ворожий. В кількох місцевостях викинено священиків з парохій, громадська старшина диктує священикам права, вмішується до внутрішнього церковного заряду, а в іншій знова парохії замкнено церкву і віддано ключі паламареві. Це прояви справді дуже сумні і зловіщі.

Коли можна вірити переданням і народнім пісням, то колись в давнині наш нарід і Церква переживали гіркі хвилі, бо доходило декуди до того, що церкви аренлювано жидам. Були це сумні хвилі, але це, на що тепер заноситься, то біль над болем, то рана над ранами. Бо вправді і давно Церква терпіла, але цей біль походив від чужих, а тепер таки від своїх! Чи на се Церква поділяла гірку долю народу, щоби тепер її копнули і позбавили горожанських прав? Чи на це та Церква несла релігійну потіху народові в його лихолітті, щоби тепер навіть дітям відбирати релігію? Чи на те ці священики опікувалися за весь час народом, коли не було ще ніяких інших опікунів, чи на це вони в боротьбі за народне добро наражувалися на ріжні пониження і зневаги, чи на це вони мріяли про красшу і лучшу будуччину свого народу, чи на це, питаюся, щоби тепер їх зневажували і викидали, і то свої, і то у хвилі, коли зачала світати свобода? Ще ми не нажилися свободи, ще ця свобода не цілком забезпечена, а вже зачинаємо її надуживати і то якраз проти тих, які завжди поділяли долю і недолю свого народа.

Вправді вище наведені самовільні проступки ще не загальні, їх допустилася громадська старшина на власну руку, без відома і проти волі тих осіб, які держать правління в своїх руках; дальше, вправді цих злочинів довершено серед нинішних пристрастей, розбурханих довголітньою війною, а може навіть на тлі особистих порахунків, одначе всеж таки їх маловажити не можна і всі покликані до цього власти повинні ужити всіх можливих сил, щоби цього рода лихо придавити в самому зародні. Я знов з моєї сторони не зжахнуся перед наложенням навіть найтяжчих церковних кар на ті парохії, в яких мали б місце такі злочинні насильства.

Нехай ніхто не думає, що я тут може дрожу за існування Церкви, або що руководжуся становим інтересом духовенства. Ні! Церква збудована на скалі, скріплена Христовою жертвою, — ніяка сила її не переможе, а з найтяжших терпінь і переслідувань вийде вона ще краща і славніша. Коли які відпадуть від неї, коли знайдуться апостати, то хіба такі, котрі по правді до неї ніколи не належали: „Отъ насъ изодоша, но не бѣша отъ насъ" — „Від нас вийшли, но не були від нас", каже св. Євангелист Йоан (I. 2, 19). Це вийде лише в користь Церкви. Ми знова, священики, коли маємо перед очима найкращий взір жертви „начальника вѣри и совершителя Іисуса" (Євр. XII. 2), розпятого на хресті, коли ми бачили народження Церкви серед мук в підземних катакомбах, коли ми вкінці бачили перших ісповідників Христа, Його Церкви, віри і релігії через перших триста літ страшного переслідування, яких пожирали дикі звірі в римських амфітеатрах і цирках, палили вогнем, убивали мечем та мучили найстрашніщими тортурами,— то по тім всім всяке терпіння і переслідування не буде для нас несподіванкою, ми будемо на це приготовані. З Епископа можна здерти мітру, відібрати всі відзнаки й окраси його достоїнства, можна його вкинути до вязниці і закувати в кайдани, але самого достоїнства і власти його не може відібрати йому жадна сила світа цього, і він, подібно як св. Апостол Павло, буде управляти своїми вірними навіть у вязниці — і якраз тоді він буде найсильніший.

Отже не за Церкву, не за віру і релігію я дрожу, але боюся за добро і долю цілого мого народа. Бо де знехтовані власть і повага Церкви, чи там можливий послух і пошана для всякої іншої власти? Чи можливий там лад, порядок і спокій? Де Церква переслідувана, де віра і релігія понижені, де духовенство зневажене, чи там може нарід правдиво поступати і правильно розвиватися? Чи там всякий дорібок не обернеться на загибіль самого народу?

Тому ці учительські круги, які хотять викинути науку релігії зі школи, нехай зважать, на яку небезпеку вони виставляють цілий нарід. Нехай впрочім зрозуміють, що не вони одиноко уповажнені до рішання цеї справи. А що буде, питаюся цих панів, коли нарід ними розбурханий відтак і їх самих прожене?

Таксамо молодь, в котрої душах кипить і вариться, нехай охолоне, нехай не тровить народу, нехай не бавиться вогнем, бо може запалити цілу будівлю народу: нехай не грає на людських пристрастях, бо може до того допровадити, що свої зі своїх готові точити кров.

Також рішуче протестую проти сего недорічного клича, що священики досі служили Римові, а відтепер мають служити українській державі. Ні! Ми священики служили, служимо і будемо служити Христові Спасителеві під начальством і проводом кожного Намісника Христового на землі, т. зн. кожночасного Римського Папи, наслідника св. Верховного Апостола Петра. В тому значінні ми служили, служимо і будемо служити Римові, а через Рим і народові. Ніяка сила не сміє нас відірвати від католицької Церкви. Це догма віри, яка таксамо сильно вяже в совісти під утратою спасення, як догма воплочення Сина Божого. В злуці зі Святішим Отцем, Папою Римським, в злуці й єдности з католицькою Церквою, в тому тягненню животних соків з живого дерева католицької Церкви якраз наша сила і сила народня. — Якраз тому, що духовенство галицької Провінції в злуці з католицькою Церквою, якраз тому, що служить Римові, воно зуміло не тільки зберегти і розбудити релігійне життя, але також розвинути і піднести народній стяг. Де духовенство слабе на католицькому дусі, або зовсім попало в мертву схизму, там воно слабе або зовсім чуже також і в народньому почутті.

З цеї причини я рішучо протестую проти всяких змагань, щоби відірвати тутешнє духовенство від Риму. Таксамо рішуче застерігаюся проти того, щоби нас мірено такою самою мірою, або таксамо трактовано, як схизматицьке духовенство на Україні, яке відірвалося від Риму. Навпаки, не тільки не можна відірвати тутешнього духовенства від звязків з Римом, але треба йому ще допомогти скріпитися в тому дусі і дати йому спроможність і нагоду піти на широку Україну, де воно змогло б і віру в душах відновити і тепло релігійного життя дати, а заразом піднести стяг освідомлення і народнього почуття. На це мусить згодитися кожний, хто бажає добра своєму народові, бо це наказує вже коли не справа віри, то бодай народня справа.

Представивши бодай коротко справи й вагу переломової доби в історії українського народу, я передовсім звертаюсь до духовенства з зазивом, щоб воно зуміло показатися гідним свого післанництва. Нехай священики упоминають нарід, щоби не дався спровокувати очайдухам, нехай остерігають перед всякими злочинами кривд і напастей, і як досі, так і на дальше нехай заховують спокій і розвагу. Нехай поучають, що свобода надужита і зле ужита — то гірше ніж найтяжша неволя. Головно нехай нарід зрозуміє, що престол Христа, Найвисшого Монарха, не повалений, що Його права і заповіди не знесені і що над всю власть і силу є власть і сила Божа.

Нехай священики оминають всяких особистих непорозумінь з вірними, а в усяких особистих справах (intra stolae) нехай будуть уступчиві аж до всяких можливих границь, але зате, де ходить про права і справи Церкви, віри і релігії, там нехай рішучо стануть в обороні, хоч би мали наразитися на найбільші навіть терпіння і переслідування.

Також відзиваюся до всіх вірних, головно до тих, що на це імя дійсно заслугують. Нехай не дадуться загулюкати і застрашувати малій жмінці несовісних людей, нехай сміло стануть в обороні Христа і Його Церкви, нехай дадуть свідоцтво слушности і справедливости, нехай спротивляться всяким насильним напастям на духовенство, а при всяких виборах нехай вибирають людей віруючих, відданих Церкві, а при тому розумних і розважних. Це їх обовязок, цього домагається також їх власне добро.

Вкінці кличу до всіх: Зрозумійте вагу цеї хвилі, а ще більше всі зрозуміймо, що за всякі наші вчинки, чи особисті, чи прилюдні, будемо мусіти колись відповісти перед Найвисшим Суддею, перед Найсвятішим Христом Спасителем, який прибуде на облаках в маєстаті і снлі, щоби судити весь світ.

Ось цим Пастирським Листом уважаю за конечне, — бодай я один, бо прочі ерархи галицької провінції замкнені облогою і не можуть забрати слова, — отже бодай я один Епископ уважаю за вказане і конечне в цю переломову хвилину відізватися до всего українського народа, до мого духовенства і до моїх вірних.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа, любов Бога Отця і участь св. Духа нехай буде зі всіми вами. Амінь.

Проголошено в Катедральному Храмі в Станиславові в дні торжества Богоявлення 1919 року.

† ГРИГОРІЙ, епископ.

Промова премієра Франції

Премієр Франції Далядіє виголосив радієм промову такого змісту: Сегодня горожани всіх країв на світі мусять питати себе, чи їх край не загрожений і чи сусіди їх певні. Договори підписані сегодня вже майже на другий день перестають бути гарантією. Франція хоче мира, але достойного свобідних людей. Отже Франція рішена на оборону своїх ідеалів і своїх прав. Внутрішня єдність Франції ніколи не була така повна як тепер. Продукція росте, праця кріпшає, французька валюта одна з найсолідніших. Теперішній час вимагає діл а не слів. Якби ми лишилися пасивні, то всі заяви про силу і права Франції були б пустою реторикою. Сила Франції також в її урожайній землі та в її приязнях, умовлених і спонтанічних. Далі премієр остро скритикував тотальні системи і заявив, що Франція не згодиться на те, щоби взаємини між народами регульовано силою. Італія не спрецизувала своїх домагань, а поставила неможливу засаду, що забір Абесинії дає їй нові права. Се значить, що кожна нова здобича або уступка викликала б нові домагання. Таким чином ревіндикації взагалі не мали б кінця. Отже не уступимо ні пяди землі, ні одного з наших прав, але не відмовляємося від обговорення предложень, якби нам їх зроблено. Супроти Німеччини виказали ми багато доброї волі, підписали ж ми мінхенські договори і потому відому декларацію, але завоювання Чехословаччини завдало найтяжчий удар тим нашим терпеливим зусиллям. Літами впевняли нас німці, що їм ходить про засаду самоозначення народів, потому про природні аспірації, а тепер про „життєвий простір", який означає просто здійснювання завоювань! Тепер війна була би знищенням усеї Европи, хочемо спасти Европу перед знищенням і тому запрошуємо до співпраці всі держави, які хочуть мира, але готові солідарно виступити проти нападу. Знаю, що сі мої слова знайдуть широкий відгомін між народами Европи, за каналом і за океаном, та що всі розумні люди, а є такі між усіми народами, почувши сю промову розсудку, запамятають собі, що вона позбавлена погроз і не хоче упокорювати нікого. В ній доказ і свідоцтво, що Франція віддає всі свої сили на службу мира.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Гори Карпатської України ще нездобуті

„Новий Час” в ч. 70 приніс отсю інформацію з Сиготу: Справа Карпатської України ще й досі не зліквідована, щонайменше з військової точки погляду. Мадярські війська заняли комунікаційні шляхи, міста й важніші стратегічні точки. З поведінки мадярського командування в останніх двох днях можна б додумуватися, що Мадярщина залишила тимчасом думку зліквідувати в скорому часі українських партизанів, що забарикадувалися в горах. Командант мадярських військ у Карпатській Україні звернувся з маніфестом до населення й січовиків Карпатської України, завзиваючи всіх, щоб піддалися, здали зброю й склали присягу вірности Мадярщині. Хто послухає цього приказу — буде помилуваний, а ті, що й надалі ставитимуть опір, або найдуть у них зброю — будуть суджені на місці. Згідно з тим розпорядком в окупованих містах мадярські війська перевели масові засуди. В Хусті мадярський суд по кількахвилинній розправі засудив на смерть Августина Шерегія, директора Українського Національного Театру „Нова Сцена”.

„Чортом задуманий парадокс історії“...

Чи Польща програє надії на велич?

Під такими заголовками „Слово Народове” в ч. 89 переповідає статтю К. Коцінського у „Зворот'і”: Під смертельне мовчання Европи нарід, що недавно видобувся з неволі, нарід енергійний і шорсткий, сам себе роззброїв у самовбийчій покорі, обнажився і віддався гицлені. Чортом задуманий парадокс історії, якого ще не було... Та сучасні народи не гинуть, хіба з масової різні або через брак історичної памяті... Чехи відродяться в неволі морально, а колись прийде їм відсіч... „С. Н.” замічує, що йому видається неузасаднена увага К-го, що „поляки програють свої надії на велич, бо могли бути великі тільки спершися на незалежних і згідливих словян”. Алеж у чехів і словаків — не було тої згідливости й охоти спертися на Польщу, пише „Сл. Нар.”, забуваючи, що й у нього самого цілком затерлося не лише почуття згідливости але й память минувшини рідного краю, коли попередні покоління творенням уній творили велич свого народу. Ось також парадокс історії — таке забування.

Блідий страх перед поворотом демократії

Під таким заголовком пише „Дзєнник Людови” в ч. 86: Останні дні висунули конечність привернення демократії в Польщі. Та можливість зганяє сон з повік вождів Озону. Вираз того страху і безсильности — стаття з. с. в „Газеті Польскій”. Він бачить вихність держав тотального типу, особливо в часі кризи або міжнароднього конфлікту. Польща має вже свого „тоталяняка” і тому, каже, не можна в ній нічого змінити... Тимчасом дійсність доказує, що в часі війни тотальна Росія була слаба, а демократична Франція була міцна. Свобода визволює сили горожан далеко більші ніж тоталізм, що робить з людей бездушні автомати.

„Малі Дзєннік“ має голос

Один з найбільше шовіністичних органів польської преси „Малі Дзєннік” пише у статті „Доля полабських словян”: Цілий терен по обох берегах ріки Лаби і на схід від неї був іще в 10 ст. у власти словянських племен, посунених мабуть найвисше в розвитку рідної культури зі всіх тодішних словян. Сегодня не дишляться навіть курганці на їх могилах. А не були вони позбавлені духа геройства і жертви... Не вміли тільки дивитися в будучність, відріжняти річи важні від менше важних, задивлені в малі льокальні спори або у внутрішні порахунки і дрібні амбіції, були сліпі на найгрізніші небезпеки і навіть самі їх притягали своїми необережними ділами... — (Все те правда, але ті пропавші словяни не мали бодай відстрашаючих прикладів заглади перед собою з причини такого поведення. А щож думати про таких словян, які мають такі приклади, знають їх і — поступають точно таксамо?...).

Кінець національної Німеччини

„Курєр Варшавскі” в ч. 82 приніс кореспонденцію П. В. з Берліна. В ній сказано: Пропаганда Вел. Німеччини як одностайної національної німецької держави знаходила серед німецьких мас зрозуміння і повну апробату. Одначе тепер у практиці заперечена і зліквідована та основна теза німецької політики. Сміло можна сказати, що 15. III. скінчилася не тільки незалежна чеська держава, але й Вел. Німеччина як національна держава. А пречінь нетрудно відчути й німцеві, що се загрожує поважними небезпеками на будуче... Тому й між радісними статтями німецької преси та відношеннями німецької суспільности була в останніх днях ріжниця, яка дуже кидалася в очі.

Чи Фінляндія продасть остров Котка?

П. з. „Діязольський плян німців вимірений проти Кронштату” пише консерв. „Час” у 87 ч.: Американська преса звідомляє, що німці хочуть купити від Фінляндії остров Котка і важні стратегічні території на побережжі Фін. заливу. З острова Котка всего 100 км. до Кронштату і 120 км. до Ленінграду, головної брами СССР. Була б се ідеальна база для німецьких підводних суден...

Не буде другої Чехословаччини

Коментуючи промову Мусолінія, „Стампа“ пише, що те, що сталося в середній Европі, се вислід природного бігу подій, зокрема, що німці заняли край ЧСР без вистрілу. Нема другого такого народу, навіть найменшого, який міг би виректися права до життя і збройної оборони власної свободи і незалежности. Вирікаючись того права нарід кінчить самовбивством, що на його будучности відібється значно гірше від програної в отвертій боротьбі. Зрештою положення Чехословаччини навіть самі німці вважали особливим, себто таким, яке вже не повториться. Вірджініо Гайда в „Джіорналє д'Італія“ пише, що Італія не висуває ніяких територіяльних домагань в Европі, обмежуючись до справ кольоніяльних. Доки права Італії не будуть заспокоєні, доти Італія не возьме участи в ніякому міжнародньому акті або системі, що гарантувала б мир.

„Перстень заслуги“ для безбожників

Головна рада совітського „Союза безбожників” роздає „заслуженим” безбожникам перстені з надписом „Релігія се опій для народа”. Досі роздала вже кілька тисяч таких перстенів не лише росіянам, але й чужинцям.

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіцьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

СВІЧКИ воскові літургічні
„КЕРОС-ВВ"
стеаринові пріма
„КЕРОС-С“
дістанете
у „СВЯЩЕНИЧІЙ ПОМОЧІ"
Станиславів, вул. Перацького ч. 1.

ЩО ДІЄТЬСЯ У СВІТІ?

Нова трагедія української еміграції.

„Українські Вісти“ в ч. 72 принесли отсю замітку: Як повідомляють зза кордону, мадярська влада не признає українським емігрантам з Галичини і Наддніпрянщини набутого по 1918 р. права горожанства на окупованій території Карпатської України. В той спосіб Мадярщина хоче позбутися кількох соток українських діячів, що біля 20 років займали видні становища в Карпатській Україні. Всім їм загрожує виселення. Що так воно станеться, про це ніхто не сумнівається, маючи на увазі дотепершню окупаційну практику Мадярщини.

З політичного життя на Волині.

В Луцьку відбулося 20. III. с. р. засідання Гол. Управи Волинського Українського Обєднання при участи українських послів і сенаторів з Волині. Реферати про політ. положення і діяльність парляментарної ґруци виголосили сен. Тимошенко і пос. Бура. Після дискусії Гол. Управа виразно підтвердила, що ідеольогія і тактика ВУО ніяким змінам не підлягають. Крім того обговорено виступи послів Скрипника й Онуфрійчука та п. Книша й одноголосно рішено виключити їх з ВУО, хоч присутний на засіданні пос. Скрипник старався вияснити своє поступування. Одначе Гол. Управа признала його вияснення недостаточними. („Вол. Слово“, ч. 9, з комунікату Гол. Управи ВУО).

Німецький заклик до бельґійців.

Агенція Бельга оповістила слідуючий комунікат: Кольонська радіовисильня надала в неділю 26. III. авдицію по німецьки для бельґійців замешкалих на пограниччі, звертаючись до них як до німців. В Бельґії уважають сей факт недопускаємим вмішуванням у внутрішні справи бельґійського королівства.

5 кандидатів на президента Франції.

5 квітня у Версайській палаті відбудеться національне зібрання, на якому виберуть президента французької республики. Дотепер висунено офіціяльно 5 кандидатур на президента. Кандидують: Юстин Годар, Франц Піетрі, сен. Генрих Кей і сен. Генрих Руа. Кілька кандидатів не дало своєї згоди на висунення кандидатури. До них належать: предсідник сенату Жаненей, предсідник палати послів Еріо, б. преміер Шотан, маршал Петен і врешті теперішній президент Лебрен, якого кандидатура знов поставлена. Опір през. Лебрена стараються переломати численні парляментарі.

Ген. Франко заняв Мадрид.

В вівторок 28 м. м. в год. 12-ій вполудне через мадридське радіо оповіщено капітуляцію міста Мадриду і відозву до населення, в якій сказано, що Мадрид став знову столицею зединеної, великої вільної й імперіяльної Еспанії. Вістка про капітуляцію міста викликала величезне вражіння між столичним населенням. Миттю зникли прапори червоної Еспанії, а на їх місці появилися червоно-золоті прапори національної Еспанії. Червоні війська відступили з Мадриду й до міста ввійшли перші відділи національних військ, які від двох літ стояли в університетськім місті на передмісті Мадриду.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ОМЕЛЯН ПРИЦАК

МУКАЧІВ

„Гніздо ребеліянтів" і культурний центр.

В р. 1633 дійшло до порозуміння між цісарем Фердинандом II і його противником семигородським князем Юрієм I Раковцієм. Порозуміння те скріплено пряшівським актом, на основі якого Юрій I за заплатою 200.000 зл. дістав замок Мукачів з околицями. Від того часу через сливе 100 літ Мукачів був центром того революційного роду семигородських князів та пережив не одну хуртовину. Юрій I відновив замок, спровадивши французьких інженерів і віддав його своїй жінці Зузанні Лорантфі. Часи Зузанни творять благородну епоху в житті многострадального міста. Та незабаром постигла Мукачів нова руїна: польський гетьман Любомірський перейшовши Бескиди спалив та зруйнував Мукачів і другі маєтности Раковціїх, щоб пімститися на союзникові гетьмана Богдана Хмельницького, Юрієві II (1657 р.). Незабаром помер Юрій II а вдова його Софія Баторі почала схилятися на сторону Габсбургів. Обурені тим правовірні „куруци" (повстанці) напали на Мукачів і розграбили його (1675 р.). Незабаром дійшло до замирення між Раковціями і „куруцами". Вдова Франца I Єлена Зріні вийшла заміж за „короля куруців" Емериха Текеле (1682). Текеле готовив саме повстання проти Габсбургів — і замок Мукачів став базою нового руху. Цісарські війська довго облягали Мукачів (від 5. XI. 1685 — 22. IV. 1686), де завзято боронилася неустрашима Єлена Зріні. Вкінці зневіривши у можливість добуття замку, цісарці в ночі покинули його облягати та розграбивши місто відійшли. Незабаром почали облогу наново і вкінці по трилітній осаді генерал Антін Карафа добув його (1689 р.). Щоб забезпечитися перед Текелеем, цісарці збурили старі вежі мукачівського замку і перемінили лицарсько-романтичний залишок в шабльонову военну твердиню. Тимчасом підріс син Єлени Зріні, Франц II Раковцій і востанне підняв шляхотське й протигабсбурзьке повстання (1703). Умовини були не дуже сприятливі до такого чину. В самій столиці, Мукачеві, де приймалося закордонних послів, населення не то що не мало одягів, але й житла і їжі. До того по всій Мадярщині перейшла страшна морова заraза (1697—1701), що винищила населення. Тим то цісарські війська скоро ставали панами ситуації. І так в 1708 р. заняли вони Мукачів а в три роки пізніше вождь повстання Франц II мусів перейти на еміграцію. Мукачівський замок та добра обняла королівська комора і вела тут господарку до 1728 р. В тому році цісар Карло VI надав мукачівські маєтности майнцькому архиепископові й коронному канцлерові римської імперії Лотарові Францові Шенборнові. Надання то дало початок Шенборнської Сен. Міклошсько-Мукачівської домінії, яка перетрівала до 1928 р., коли скасував її земельний закон чехословацької держави. Шенборнська домінія мала чималий вплив на матеріяльне й духове життя Мукачева. Її власники переводили корисні господарські реформи, кольонізували опустілі околиці, врешті були фундаторами храмів та культурно-наукових закладів, нпр. гімназії в р. 1735. Щодо мукачівського замку, то його по Раковцію заняли цісарські війська. Побоюючись в р. 1769 московської експанзії, відновили той замок. Та в р. 1834 повстав великий пожар і знищив частину замку так, що тепер остався він у досить дефектному стані.

В часі світової війни у Вар Паланці під мукачівським замком була Команда Коша Українських Січових Стрільців а в самім замку написана найбільша воєнна праця про ту українську військову частину п. з. „Слідами Українських Січових Стрільців" Д-ра Осипа Назарука. (Львів, 1916, ст. 153, великої 8, з ілюстраціями).

По повстанні Франца II Раковція настала в житті „гнізда ребеліянтів" спокійна доба. Та і серед тих благ траплялися катаклізми. Ось що записано у міському протоколі Мукачева з 10 червня 1788 р.:

„Починаючи з 1785 р. наша країна підпадала страшним лихам: дерева через ненажерливі численні метелики і гусениці стояли без зелені, ніби було в зимі. Спустошивши врожай і лист, вони посувалися далі такою масою, що під ними не видко було землі. Коли вони вже не знаходили жадного листа на дереві, нападали на сухі впаланки (огорожі) так, що у цілій нашій області не було не тільки жадних овочів, але навіть не можна було знайти терна. Через те й кукурудза не могла вирости, щоб мати добрий насіння на обсів... По селах мололась на хліб навіть кора з дерев разом з недоспілими кукурудзяними качанами... З усіх виноградників в околиці Мукачева зібрано не більше трьох бочок вина. Такий нещасний час продовжувався до 1788 р., коли 5—6 травня припали такі сильні морози, що виноград мав вигляд сухих пілок, а на воді замерз льод завтовшки в палець."

Як осідок українського епископа був Мукачів і духовно-культурним центром Карпатської України. Мукачівський епископ Василь Тарасович (1634—1648) в сорокових роках XVII ст. навязав зносини з католицьким світом у справі заведення Унії в Карпатській Україні. Хоч свій почин переплатив тюрмою, все таки в 1646 р. в ужгородському замку збір кількадесяти священиків приняв Унію. Епископську катедру в Мукачеві займали визначні люди, як прим. Мануїл Олышанський (1743—1763), автор розвідки про злуку Церков та основник першої богословської школи в Карпатській Україні.

Значіння Мукачева зросло, коли старанням епископа Івана Бродача (1767—1772) папа Климентій XIII дня 19. IX 1771 р. визволив мукачівську діецезію зпід зверхности егерського епископа. Хоч епископ Андрій Бачинський, великий меценат української науки (1772—1809), переніс столицю мукачівського епископства в Ужгород (в 1773 р. з браку можливости приміщення діецезальних установ в Мукачеві), значіння Мукачева як культурного центра не зменшилося. Ігумен мукачівського монастиря о. Йоанікій Базилович (* 1742 † 1821) написав свою капітальну працю про Хведора Коріятовича, а визначний лінгвіст й історик Михайло Лучкай (* 1789 † 1843) першу граматику української мови в Карпатській Україні і її історію. В галерії своїх уроженців має Мукачів о. Василя Договича (* 1783 † 1849), визначного дослідника фільософічної науки Канта і Шеллінґа. Він видав цілу низку праць в мовах українській та мадярській і за свої заслуги був вибраний в члени Мадярської Академії Наук (1831). В Мукачеві діяв великий український патріот та освітній діяч Іван Дешко (* 1816 † 1874), якого стараннем вперше на Карпатській Україні ввели українську мову у вселюдній мукачівській школі. Вкінці Мукачів може почванитися світової слави малярем Михайлом Мункачієм (*1844 †1880).

Віденський арбітраж віддав більшу частину города Мукачева Мадярам дня 2. XII. 1938 р.

Та славне минуле того города, що потрапив бути і „гніздом ребеліянтів" і культурним центром, кажуть нам сподіватися, що доля княжого Мукачева ще не припечатана...

Джерела і література:

Головні джерела: Thuróczi János: Chronica... Брно. 1488. T. IV; — Istvánffy Miklós: Regni Hungariae Historia. Coloniae Agrippinae. 1675; — Árpádkori uj okmánytár. T. VIII. Будапешт; — Hazai okmánytár. Будапешт. T. VIII; — Архивъ привилегированнаго города Мукачева 1376—1850 гг. ... Составилъ Д-ръ Андрей Шашъ. Мукачево. 1927. 159 стр. +4 табл.; A magyar honfoglalás kútföi. Будапешт. 1910. A magyar tudomány Akademia meghizásából kiadták. (Це академічне видання Анонима); Zichy család okmánytára. Tost I.

Загальні праці про Мукачів: Basilovics J.: Brevis notitia fundationis Theodori Koriatovits olim Ducis de Munkach. Anno 1360 faktae. T. 1—6. Кошиці. 1799—1805; — Лучкая: „Historia Carpathico Ruthenorum" ще невидана; — Balajthy József: Munkács Vára. Кошиці 1827; — він же: Munkács. Azaz: Munkács városának és varanak topographiai, historiai és statistikai leirása. Дебречин. 1836. IX+288 ст.; — Vahot Imre: Munkács vára és város története. „Magyarország és Erdély képekben". Будапешт. 1854. T. III. ст. 102—108; Kallós Kálmán: A munkácsi vár délnyugati oldala. A munkácsi zárda, éjszaknyugati oldala. „Vasárnapi Ujság". Будапешт. 1856. II. 39 ст.; — Tabody József: Munkács multja és jelene. 1860; — Balogh János: Munkács var története. Мукачів. 1890. 490 ст. — Zehoczky Tivadar: Beregvármegye monographiája. Ужгород. 1861. Про Мукачів спеціяльна частина в III томі ст. 429—619 п. н.: Munkács keletkezése s fejlödese.; його ж: Beregmegye és a Munkács vár 1848—49 ben. Мукачів. 1899. 191 ст.; — його ж: Munkács város uj monographiája. Мукачів. 1907. 327 ст.; — його ж: A munkácsi vár rövid története. Мукачів. 1912. 20 ст.+4 обр.; — Karl Siegmeth: Reiseskitzen aus den Munkácser Beskiden. „Jahrb. des ungar. Karpathen-Vereines". Késmark. 1880. VII. 174—215 ст.; — Roček, Ant.: Mukačevo a okolí. „Lidové Listy". 1922. I.; — Jankovich, Jos. M.: Mukačevskij hrad (Palanok) a Mukačevo. 1929.

Найважніші праці до поодиноких частин історії Мукачева: Jakubovich Emil: Adalékok az Anonymus Kérdéshez. „Akadémiai Értesito". 1926. T. I. ст. 141—171 — Zsatkovics Kálmán: A Koriatovics csalad. „Századok". 1900; — Др В. Гаджега: О переселеню князя Федора Коріятовича... „Подкарпатская Русь". P. VI, ч. 7. Ужгород 1929. 153—7; — Perfeckij Eug. : Dvě stati k dějinám Podkarpatske Rusi. „Sborn. fil. fak. un. Komenského". Братислава. 1922. 115—132 ст.; — Markí Sándor: Rákóczi legendája és története. Kolozvar. 1911; — Шаш, Андрей Др.: Нарис соц. й госп. історії Шенборнської латіфундії... в пер. пол. XVIII ст. „Наук. Зборн. Т-ва „Просвѣта"... Ужгород. Т. IX. 1932. 101—134 ст.; — Др Гаджега, В.: Перша спроба історіѣ грек.-катол. Мукачевскоѣ епархіѣ. ibid. T. III. 1924; — Крім тих праць див. праці: Е. Перфецького, О. Мицюка, В. Гаджеги, К. Заклинського, Пастернака цитовані в моїх попередніх статтях.

БОЛІ

печінки, шлунка, кишок, нирок, міхура, нервові корчі, артретичні і невральгічні болі усуває й влагіднює

СІК СВЯТОЇВАНСЬКОГО ЗІЛЛЯ

Магістра Едварда Гобеда.

Продаж в аптиках і дрогеріях

Головний склад — Warszawa, ul. Miodowa 14, tel. 5-42-99.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флегми, скріпляє організм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

Промова ґен. Скварчиньского

У Варшаві відбувся 28 березня перший зїзд окружних провідників ОЗН. В часі зїзду шеф Обозу ґен. Скварчиньский виголосив промову, в якій сказав м. ін.: Створені Німеччиною в останніх днях доконані факти, рішальні в перемінах карти Европи і відносин в Европі, поставили Польщу безсумніву в дуже трудне політичне положення. Засадничою напрямною польської політики було завжди і є сьогодні вдержання мира в сій частині світа (між сходом і заходом). Тому польська політика змагає до добрих сусідських взаємин з усіми своїми сусідами. Тому Польща не може піддатися ніякій пресії і не може датися втягнути в якінебудь аґресивні виступи проти східнього чи західнього сусіда. Стоїмо твердо і незалежно від нікого ззовні на ґрунті мирної політики. За наші кордони і права, за незалежність нашої політики або ґосподарки, за честь народу підіймемо кожну боротьбу. Будемо боротися і зуміємо боротися за перемогу до останнього віддиху й останньої каплі крови. Про се знає кожний поляк і про се мусить знати весь світ. Польська опінія не повинна бути заскочена у своїй готовости міжнародніми перемінами. Стверджую, що настрій суспільности однородний і боєвий. Стверджую, що хоч буря проходить близько наших кордонів польська суспільність така спокійна, як може ніяка суспільність в цілій Европі, в цілім світі. Які відси напрямні для нас, діячів ОЗН? Дальша праця, дальша консолідація, дальше опановування, мобілізування настроїв суспільности, тверезість і холоднокровність, витривання і боєве поготівля. Нам не треба ніяких змін, які нам мрачно подають деякі політики, нам не треба зміни правительства на якесь правительство національного довіря. Маємо велике довіря до голови держави президента РП. Нам непотрібні пересунення в правительстві. — Промовець закінчив окликом за здоровля начальнього вождя і польської армії. Зібрані довго плескали і віватували.

Мадярсько-словацькі бої

З Будапешту звідомляють, що мадярсько-словацький конфлікт повстав на тлі заключення торговельного договору між Німеччиною і Ромунією. Німеччина зобовязалася супроти Ромунії не підпирати мадярських претенсій до Семигороду. Се викликало невдоволення на Мадярщині. Тоді німці рішили дати Мадярщині свого рода рекомпензату в формі кількох східних повітів Словаччини.

„Таймс" про Англію і Польщу

„Таймс" пише: Амбасадор Польщі в Лондоні повідомив в понеділок уряд Анґлії, що Польща не підійме ніяких переговорів з Німеччиною. Коли в парлямент один з послів запитав, чи Анґлія готова стати при боці евентуально нападеної Польщі, премієр Чемберлен заявив, що не може в тій хвилі дати відповідь у справі, яка щойно становить предмет довірочних сондувань, але ще до Великодня зложить в тій справі вичерпуюче експозе.

Найліпші товари на СВЯТА дістанете тільки в складах

НАРОДНОЇ ТОРГОВЛІ

і Міських Споживчих Кооперативах.

Члени дістають кожного року товарові премії.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Пастирський лист Митрополита Шептицького. У звязку з часом Великого Посту ВПреосв. Митрополит Андрей Шептицький видав з датою Середи Поклонів Пастирський Лист, в якому багато актуальних ноток. Ціль Листа переконати вірних, що терпіння й муки се Божий допуст, який має великі моральні вартости. Пастирський Лист доволі великий обємом (8 сторін друку книжкового формату).

Преосв. Няраді лишився на Карпатській Україні. Загребська „Грватска Стража" повідомляє: Втікачі з Карпатської України приносять вісти, що епископ др Діонізій Нярадій залишився в Хусті, щоб не покидати своїх вірних і помогти їм у потребі. Епископ чекає на дальші директиви з Ватикану. Мадярське пресове бюро принесло вістку, що мукач. Епп., відомий мадярофіл Стойка, має знов обняти юрисдикцію над цілою Карпатською Україною. Покищо нема потвердження цеї вістки з ніякого іншого джерела.

Президент Ґенерального Інституту Католицької Акції др Маркіян Дзерович вислав отсю телеґраму до Риму з приводу вибору нового Папи Римського: Еміненція Кардинал Піццардо, Централя Католицької Акції, Рим. — З серцем повним найвищої вдячности для Господа за скорий і щасливий вибір нового Христового Намісника на землі прошу покірно зволити зложити у стіп Його Святости Пія XII найсердечніші побажання найобильніших небесних дарів, щоб міг поширити в цьому практично невіруючому світі Царство любови, справедливости, мира. Український нарід співболіючи з горями своїх співбратів під большевицьким ярмом надіється і очікує від нового Петрового Наслідника потіхи, покріплення й помочі, щоб міг сповнити приказ Папи Урбана VIII: Через Вас русини (українці) сподіюсь... та щоб так здійснилося те від стілько віків мріяне обєднання східніх Церков з Церквою Римською на славу Бога і Його Наслідника Пія XII.

145 міліонів річного податку платять церкви в СССР. Продовж 1937 р. совітські власти закрили 1.100 православних церков під претекстом, що не платять податків. Подібна доля стрінула 240 католицьких церков і каплиць, 61 протестантських домів молитви і 110 мечетів. Що більше: у слідуючому році (1938) совітська влада підвисшила податок від церковних будинків на цілих 12%. В той спосіб напр. найменша ще досі відкрита католицька церква в Москві мусить платити 25.000 рублів річного податку! Це сума величезна, коли взяти під увагу вбогість церков і віроісповідних громад у совітській Росії. 3.389 релігійних громад, які ще дотепер існують в СССР, мають річного доходу не більше ніж 100 міліонів рублів; ті доходи походять з продажі свічок, образів, хрестиків і т. п. Одночасно загальна сума податків визначених правительством в 1936 р. виносила 89 міл. рублів, в 1937 р. 145 міл. рублів. Тому що ті церкви й доми молитви, які ще збереглися, не вистарчають на поміщення вірних, вони збираються у приватних домах, в ріжних стодолах і т. п. Між тими, що моляться, багато вояків червоної армії в одностроях. По селах в багатьох місцевостях деколи все населення бере участь у відбудовуванні знищених і зруйнованих церков.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ЗОЛОЧЕВІ суд засудив 41 молодих українців на кару вязниці поверх 50 літ. Найвисший вимір кари виносить 4 р., найнизший 8 міс. Акт обвинувачення закидав їм участь у протипольській маніфестації. Прокуратор домагався суворої кари тому, що обвинувачені важилися протиставитися інтересам польської держави „у нинішних неспокійних часах".

ЕНДЕЦЬКІ СТУДЕНТИ у Львові на зборах т-ва „Технічна Вшехпольська Молодь" ухвалили резолюцію, що готові посвятити місяць підчас ферій на працю при будові укріплень здовж кордону Польщі з Німеччиною.

У ЛЬВОВІ екзекутива жидівської сіоністичної орґанізації закликає жидівське населення, щоб воно було готове зложити навіть найбільші жертви в обороні Польщі.

„ГАЗЕТА ПОЛЬСКА" пише, що сила ділання великих демократій виладовується в заявах, які вони вже по кількох тижнях забувають. Витяг з тої статті „Г. П." приніс „Н. В. Таґблят" під заг. „У Варшаві зрозуміли інтриґантську гру Анґлії".

З ПОЛЬСЬКО-СЛОВАЦЬКОГО ПОГРАНИЧЧА вицофалися німецькі митарі і гранична сторожа, які заняли були приграничні місцевости після проголошення німецької опіки над Словаччиною. (ПАТ).

УВЯЗНЕНОГО ЧЕСЬКОГО ҐЕН. ҐАЙДУ вивезли німці до Німеччини. Таку вістку принесла лондонська преса.

БІЛЬШІСТЬ ЧЕСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ увязнена і трудно щось довідатися про їх долю, пише польська преса. („Е. В.").

СЛОВАЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО зарядило мобілізацію резервістів 5-х річників, що служили в летунстві або в відділах протилетунської оборони.

МАДЯРСЬКИЙ ПРЕМІЄР відбув інспекцію теренів Карпатської України, занятих мадярськими військами. В товаристві прем. Телєкія мав бути м. ін. б. прем. Карпатської України Бродій.

ЛІНІЯ МАДЯРСЬКО-СЛОВАЦЬКОГО ФРОНТУ йде в східній Словаччині через м. Присліп, Росохи, Лядомирівку, Вербицю, Ремеши, Павлівці і Славшивці.

МАДЯРИ заняли в Пряшівщині українські оселі: Прислоп, Розтоки, Вижню Рибню, Ясенів і Нову Рибницю.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР рішив, що німці з Чехії й Моравії стають відтепер горожанами Німеччини.

УПРАВА МІСТА БЕРЛІНА звернулася до парохів, щоби при візді Гітлєра по занятті ЧСР вдарили дзвони. Католицькі парохії відмовили, дзвонили тільки протестантські. (КАП).

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ЛИТВИ утворив ґен. Черніюс. В правительстві є ще два ґенерали: ґен. Скучас мін. внутр. справ і ґен. Мустейкіс мін. народної оборони.

МАДРИД І ВАЛЄНЦІЮ вже цілком обсадили національні війська ґен. Франка. Війна в Еспанії кінчиться.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА зачали нову офензиву в середнім Китаю проти 800-тисячної китайської армії.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Кажуть, що Гітлєр забравши Чехію мав висловитися: „Шкода, що в Европі чехи замешкують так мало країв". („Врублє").

НОВИНКИ

Слідуюче число „Нової Зорі" буде вже святочне. Воно вийде з датою: неділя, 9 квітня 1939. Просимо на час відновити передплату, щоб не наступила перерва у висилці часопису.

Шкільні великодні ферії пересунув міністр освіти так, що наука в школах зачнеться по святах в четвер 13 квітня.

Літню пору торговлі вводять від 1 квітня. Крамниці з овочами і місця продажі прохолоджуючих напитків будуть замикати в 11 год вночі, а споживні крамниці в 19.

Панахида за поляглих в обороні Карпатської України відбулася у Відні 26 м. м. заходом Українського Національного Обєднання і студентського Т-ва „Січ". По панахиді, яка відбулася в греко-католицькій церкві св. Варвари, уряджено святочну академію.

В Самборі вночі з 14 на 15 березня вибито шиби в парохіяльнім уряді. Тої самої ночі вже втрете вибили шиби в будинку гімназії Рідної Школи і в домі проф. І. Филипчака. — В кілька днів пізніше арештовано і відставлено до вязниці о. Володимира Івашка, самбірського сотрудника. — Дня 22 м. м. арештували в Самборі Володимира Пришляка, просвітянського організатора і перевели ревізію в канцелярії „Просвіти".

Адміністраційні власти розвязали „Луг" в отсих місцевостях Надвірнянщини: у Назавізові, Тарновиці Лісній, Перерослі, Пнівю, Пасічній, Молодькові, Солотвині, Росільній, Лоєві і Майдані коло Солотвини. Заборонили заснувати нові „Луги" у Прислупі і Фентералі коло Пасічної.

Надвірнянське староство не позволило заложити кружки „Сільського Господаря" в Ямній, Яблониці і Микуличині. В усіх трьох випадках мотивами заборони була „загроза публичній безпеці".

Староство в Бидгощі оповістило відозву, в якій закликає зголошувати властям назвиська осіб, що поширюють неправдиві вісти про внутрішнє і зовнішнє положення Польщі.

Гумор. — Муринка до своєї дитини: Що, знов маєш білі ручки? Зараз умийся!

За образу польського народу станиславівський окружний суд засудив дра Юліяна Олесницького на 6 місяців вязниці з припиненням виконання кари на 5 літ.

В Яжові Старім пов. Яворів згоріло 19 господарств з інвентарем. 80 осіб остало без даху над головою. Двоє дітей тяжко попарених. Шкода виносить 500.000 зл. Вогонь повстав від пекарської печі.

В Млинках у Чортківщині невідомі особи вбили на дорозі 30-літнього Михайла Совяка. Слідство не викрило вбийника.

Гр.-катол. пароха в Бутлі, пов. Турка, о. Теофіля Гурка, засудив трибунал у Самборі на два роки безоглядної вязниці за проповідь з приводу 950-ліття хрещення України, в якій доглянувся накликування до злочину і поширювання фальшивих вістей.

До крамниці „Маслосоюзу" в Бориславі вломилися злодії і вкрали 300 зл. готівкою й товарів на 200 зл.

Лікарська самоуправа рішила, що нострифіканти, то значить особи, які мають лікарські дипльоми заграничних університетів і стараються про те, щоб їх признано у Польщі, не можуть займатися лікарською практикою, ні вживати титулів доктора медицини.

Гарного врожаю морель сподіються с. р. у Заліщиках.

Кістяк мамута знайшли на терені кольонії „Сьміглово" в заліщицькім повіті.

10.000 штук овочевих дерев мають роздати с. р. між членів загородової шляхти в Галичині і ревіндикаційних осередків на Волині.

Ґен. Франко видав книжку, в якій описує геройські подвиги легіоністів, що належали до формації „Терчіо". Книжка написана ще в часі, як ґен. Франко був командантом Легії в еспанськім Мароку.

Найдорожчий словник на світі, французько-анґлійський і анґлійсько-французький, появиться незабаром на книгарськім ринку. Працювали над ним 20 літ. Кошт видання й авторські гонорарі винесли дотепер 1.600.000 зл. Словник має 88.000 кличів на 1.528 сторінках французької части і 58.000 кличів на 928 сторінках англійської части.

Рада міста Парижа звернулася до французького правительства з проханням відновити досліди в справі будови тунелю під каналом Ля Манш.

Вулькан Ківу в бельґійськім Конґу, чинний від листопада 1938 р., вибух, заливаючи 250 кв. км. простору. Ріка ляви широка на 10 км.

В Ню-Йорку є 500.000 неписьменних.

Гумор. — Що властиво ті чехи завинили Гітлерові? — Ну, передовсім дразнило його те, що їздили лівою стороною. („Врублє").

Порошок на БІЛЬ ГОЛОВИ

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—1—20

Жертва безробітних. На парижськім передмісті Жіві-сір-Орж місцевий парох наняв безробітних до будови каплиці. Коли першого дня вечером прийшов, щоб виплатити робітникам денний заробіток, застав замість робітників отсей напис на рушту ванні: „Першу заплату жертвують робітники на церкву. Завтра зачинається будова".

В Лондоні появилася в перекладі книжка Гітлєра „Моя боротьба".

На сліди нафти натрапили у Фінляндії в місцевости Пігакоскі.

4.500 тон нафтової ропи подарував Мексик республиці Чілє як одноразову допомогу для жертв недавного землетрусу.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Украдене життя.
АТЛЯНТИК: Небезпечна любов.
МУЗА: Студент з Оксфорду.
ПАКС: Голгота та Життя і смерть Пія XI.
СТИЛЕВЕ: Алярм.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення помішується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числяться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/8 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 9 kwietnia 1939. № 26 (1226)
Рік XIV. Львів, неділя, 9 квітня 1939. ч. 26 (1226)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв. Біол. Народ. Дому.

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Ґродзіцьких ч. 2/1. Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Христос Воскрес!

Заклик до епископів

УНІЙНИХ СХІДНИХ ЦЕРКОВ.

Секретар Конґреґації для Східної Церкви кард. Евген Тіссеран вислав обіжник до Епископів унійних східних Церков зараз після оголошення вибору кард. Пачелія Папою. В тім обіжнику, як звідомляє „Оссерваторе Романо" з 5. III. 1939, сказано м. ін.: „Радість католицького світа з вибору кард. Евгена Пачеллія Найвисшим Архипастирем під іменем Пія XII повинна спиратися у християн Сходу на зовсім окремих підставах. Пій XII се не новик в релігійних питаннях Сходу, бо часто займався ними в своїх ріжнородних урядах та кожночасно як священик і апостол був оживлений надією і бажанням здійснення єдности. Потому як префект переймає провід Конґреґації для східної Церкви, після того як він довгі літа піддержував її своєю мудрою радою для лучшої управи. Також співпрацював розумно і ревно над кодифікацією канонічного права для східної Церкви. Його діло як Найвисшого Архипастиря піде певно — як на це вказував би вже вибір імени — величніми слідами його ґеніяльного і побожного попередника Пія XI. Тому Схід знає, що він в особі Пія XII знов має пастиря, який з цілого серця поділяє зі Сходом всі його потреби і надії. І коли можна заключати з його девізи „Мир се діло справедливости" про його програму, то сміємо сказати, що Схід і надальше буде ведений з тою добротою і справедливістю, які одиноко представляють джерело мира. Для католицизму зачинається нова доба величі і слави. Християнський Схід матиме дуже багатий уділ у тій спільній радости". Сю вістку принесла „Шенере Цукунфт".

7-томове видання про костели в Польщі.

Р.-катол. Інститут Катол. Акції у Вильні приготовляє 7-томове видання п. з. „Костели в Польщі". Книга та як історична памятка всеї польської суспільности має бути присвячена і зложена в дарі Його Святости новому Папі Пієві XII. Проспекти того видання вже розіслано до всіх р.-катол. парохій з проханням подати дані про кожний костел разом з фотографією. Фінансує це видання все римо-католицьке духовенство Польщі.

Знаменна відозва „Оксфордського руху".

Лондонський часопис „Дейли Експрес" оголосив знаменну відозву з підписами англіканського епископа Еймура, багатьох визначних представників англіканізму з ріжних англійських міст, м. ін. з Лондону, Йорку, Колчестеру, Кембріджу, Портсмавту і Фолкестону та двох монахів, які репрезентують т. зв. „оксфордський рух" в англіканізмі. У відозві сказано, що „одиноким виходом з сучасного хаосу може бути тільки злука з Апостольською Столицею". Критикуючи гостро сучасне загальне наставлення англіканізму відозва голосить: „Сучасний англіканізм пересичений духом модернізму і компромісовости. Тимчасом католицька Церква має сильну точку опору і вождя в особі Наслідника св. Петра на землі. Тому одинокою практичною метою Оксфордського руху мусить бути злука передовсім англіканської Церкви з Римом".

Совітські противоріччя.

Побачивши, до чого доходить розклад родини (семї), большевики почали утруднювати розводи. Сам Сталін почав фотографуватися зі своєю родиною, щоб дати приклад родинного пожиття і т. п. Але культ родини очевидно пустий і безуспішний без пошани релігії. А релігії большевики таки не можуть стерпіти. Недавно дві здеправовані большевиками дівчини написали лист до голови безбожників Ярославського. В тім листі жалувалися, що батьки „приневолили їх приняти хрест" і питали, чи родичів треба слухати. Ярославський дав таку відповідь у „Піонірській Правді" ч. 175: „Родичів треба слухати, але не все, тільки тоді, коли вони дають хосенні ради. Колиж родичі вимагають від дітей виконування релігійних обрядів і ходження до церкви, тоді не треба слухати родичів..." Отже недолітки по науці того мудрагеля мають рішати, що „хосенне", а що ні тай мають уважати якраз найхосеннішу річ шкідливою...

Характеристика німців. „Від мінхенської пиварні до завоювання світа".

ІКЦ в ч. 92 приніс статтю п. з. „Германський комплекс висшости. Німецький мотор на новім топливі". В ній пише: Все, що бачимо в Німеччині, це грубий матеріялізм, який хоче критися під маскою великих ідей. Російська маса має яскраві ціхи степової орди, німецька також, але ошліфовані. Доказує се німецьке сектанство і нахил до грубої містики. Відти походить, що відношення німецької громади до Бога і вічних справ рівнодушне і студене, тільки часом поправне. У світогляді німців ваганя мають маленьку амплітуду: від заперечення існування Бога до розуміння його як символу сили і змагань свого племени. Тільки в німців і може ще в москалів боротьба між релігією й державою прибирала аж такі гострі форми. У службі високих ідеалів християнства німці все йшли з думкою про власну користь і власне верховодство над світом. Доказ: хочби закон хрестоносців. Бо топливом, яке порушало німецьку спільноту, все був матеріялізм, власна користь. Далі пише автор про кепський вплив масонерії на німецький характер і на духа німецького народу.

ПОДБАЙТЕ ДЛЯ СВОЇХ ДІТЕЙ
про пушку і книжечку
ощадности найстаршого
українського
КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ
„ДНІСТЕР"
у Львові, Руська 20, тел. 280-50,
що приймає вкладки під найкориснішими умовами та своїм великим майном дає найкращу запоруку всім вкладникам.

Думки під Великдень

Як католицький нарід переживає грізні події сего часу.

Чимбільше грізний час, тим католицька спільнота глибше входить у глибину скарбу своєї Церкви, який становить наука тої Церкви. Вона з одної сторони дає світогляд, який каже відноситися поважно до своїх обовязків супроти Бога, Церкви, народу свого і себе самого, а з другої сторони наука Церкви і тільки вона дає можливість створити собі правдиво оптимістичний світогляд як джерело життєрадісної сили. Сей світогляд подібний до винниці або до урожайного поля, що приносить овочі свої кожному поколінню, овочі тим красші, здоровіші і милші, чим довше і чим пильніше працювалося над витворенням їх.

Та чи в такім грізнім і страшнім часі як теперішний, правдомовний чоловік може взагалі думати і говорити про оптимізм? Чи оптимізм під цю пору не перечить жахливим фактам, на які всі дивимося і які відчуваємо? Чи є хтось безпечний або бодай певний свого завтрішнього дня серед безприкладної повіні зорганізованих злочинів і тортур, які мов злива перед великим потопом падуть на людство вже багато разів по 40 днів і 40 ночей... А те, що загрожує, ще страшніше, ніж се, що вже діється на величезних просторах земної кулі. Серед того жаху найбільше пече нас доля свого рідного українського народу... На величезній більшости української землі така неволя і такий жорстокий гнет, що навіть помолитися до Бога не дають у спокою, а нужда там безприкладна... І якже тут думати про оптимізм? Деж якінебудь знаки, що скінчиться те чорне горе і воскресне лучший час?

Ось такі думки насуваються трохи не кожному українцеві і треба застановитися над ними.

Щож характерезує такі думки? Звязання зі справами світа сего. Чи є в тім щось зле? Ні, але тільки тоді, коли думка людська звертається також до висших справ і в їх блиску роздумує над земними справами. А ті висші справи можна знайти тільки в релігії. Земний оптимізм, який походить з почуття фізичної сили й успіхів у житті, се поява плитка і змінчива та дуже часто доводить до гордости, занепаду і цілковитого упадку. Зовсім інакша вартість того оптимізму, що має свій корінь в релігії. А релігійне наставлення вчить, що терпіння це складова частина гармонії в фізичнім і духовім світі, отже се передумова добра. Терпіння випалює гріх, себто зло, терпіння гартує тих, що не опускають рук під вагою його, але духа свого підносять до Бога в глибокій вірі у його опіку та справедливість. Також всенародне терпіння може стати великим капіталом на будуче, коли в Церкві своїй зорганізуємо вияв його і коли воно розцвите вірою в Бога та овоч з тої віри принесе.

У світлі тої віри можемо бути певні, що надармо Бог не сотворив такого великого числом народу як наш. І безцільно не дав йому пречінь сили витримати такі удари продовж століть, яких ледви чи зазнав який інший нарід в Европі.

Покажімся всі достойними великої жертви... вірою, працею, витревалістю і жертвенністю вкрізь.

Тоді підстав до оправданого оптимізму не поскупить нам Бог у будучности нашій як народу.

Молодість Св. Отця

Папи Пія XII.

Відомий лондонський часопис „Юніверз" приніс ось які цікаві подробиці з молодости Папи Пія XII: Евген Пачеллі походить з відомої старої римської родини з віковою християнською традицією. Як хлопець ходив Евген до „Кієза Нуова" Филипа Нерія, великого відновителя римської Церкви. Коли мав 11 літ, приняли його Ораторіяни до своєї „хлопячої школи", в якій він брав ревну участь у молитвах, викладах, співі й музиці. Середню школу покінчив у ґімназії „Еніо Квіріно Вісконті", яка до 1870 року була колеґією Єзуїтів в Римі. Один з його тодішніх професорів, Невіяні, жие ще сьогодні. Улюбленими предметами здібного учня були грека, латина й ґеоґрафія. В 1894 р. Евген Пачеллі вступив до „Коллеґіо Капраніка", щоб присвятитися богословським студіям, потому вчився у Ґригоріянському університеті і в Папській Семинарії св. Аполінарія. На священика висвятився 1899 р., першу Службу Божу відправив у церкві Санта Марія Маджіоре в Римі. Мимо великого бажання, яке виявив молодий священик, присвятитися душпастирству, по здобутті двох докторатів права покликують його на професора канонічного права. Потому на домаганнєнґр. Петра Ґаспаррія, пізнішого кардинала-секретаря, покликують його до Конґреґації для зовнішних церковних справ, що остаточно започаткувало дипльоматичну карієру Евгена Пачеллія, теперішнього Св. Отця Пія XII.

Памятковe евангеліє у Франції

У Франції відбулося торжество в честь Анни Ярославни, жінки французького короля Генриха I, доньки українського київського Вел. князя Ярослава Мудрого. Княжна Анна привезла з Киева до Франції ряд цінних дарунків, між ними прегарний примірник евангелія, писаного кирилицею. Євангеліє уміщено у славній катедрі в Ренсі й воно збереглося до наших часів. Довгі століття на те евангеліє присягали французькі королі.

Збірка на Т-во „Відродження"

Головна Рада Українського Протиалкоґольного Товариства „Відродження" повідомляє П. Т. Українське Громадянство, що Львівське Воєвідство дозволило на четверту зчерги прилюдну збірку на цілі Товариства „Відродження" в своїому терені, з виїмком повітів: березівського, ярославського, кольбушівського, ланцутського, ніжинського, перемиського, кросненського, ліського, сяніцького, тарнобжеського і ряшівського. Збірка визначена на 23 квітня 1939 до замкнених пушок по містах, а на 21, 22 і 23 квітня 1939 на збіркові листи по селах. Робимо також старання, щоб дістати на цей час дозвіл на таку збірку у воєвідствах Станиславівському та Тернопільському. Прохаємо все П. Т. Українське Громадянство у цей ювілейний рік 30-ліття діяльности Товариства „Відродження" не відмовитися підчас переведення збірки від щедрих поголовних жертв на фонд боротьби з алькоголізмом та нікотинізмом серед нашого народу.

За Головну Раду Українського Протиалкоґольного Товариства „Відродження":

Мґр. Микола Ценко, голова.
Мґр. Адам Антонович, за секретаря.

В. ЄВТИМОВИЧ

Церква на Великій Україні

НА ЧЕРЗІ ДНЯ.

Чому велика українська нація програла визвольні змагання в рр. 1919—1920. — Явне й активне безбожництво провідників Української Центральної Ради й Директорії. — Світ напередодні світової війни. — Що таке рясофорна отаманія? — Про церковну організацію в Україні після упадку большевиків. — Думки православного про сю справу. — Хто має виконати прилучення велико-українських земель до Вселенської Церкви? — Як має виглядати відновлена Церква в Україні? — Що написав п. Ковалевський у „Тризубі"? — Чим був петербурґський Святіший Синод в дореволюційних часах? — Чому православне духовенство збайдужніло було до релігії? — Про звиченого а не вихованого кандидата на священика. — Яка ріжниця між такими двома типами? — На чім полягає ріжниця між Епископатом православним і католицьким. — Яке повинно бути відношення між Церквою й державою? — Чим звичайно кінчиться цезаропапізм? — Як відноситься зазбручанська православна людність до греко-католицької Богослужби? — Що московська церковна влада закидала українському духовенству в Україні? — Про українське і московське православіе: чим вони ріжняться між собою? — Інтерес Великої України в злуці з католицькою Церквою в традиційній формі Унії.*)

I.

Провідники української національної революції в 1917-1920 рр. у величезній більшості були визнавцями демократично-соціялістичних доктрин, засвоєних „віа Москва". В сліпому захопленні, спертому на тих одірваних від життя доктринах, вони знехтували дійсні потреби й заповідні стремління українського народу, як у його цілости, так і в окремих його верствах та клясах. У тому сліпому нехтуванні вони намагалися живе життя великої нації вбгати в тісні рямці чужих і нежиттевих доктрин. Наслідок був той, що між проводом і масами не було взаємного зрозуміння і орґанічного звязку. Через це ні один з тих проводів, ані Укр. Центральна Рада, ані Директорія УНР., не мав орґанічних підстав стати проводом всенаціональним.

Визволена революцією величезна енергія українських мас, неопанована спільною для всіх ідеєю й не кермована єдиною авторитетною волею, пішла на взаємне поборювання та згоріла в огні нескоординованих повстань. Наслідком всіх наслідків була програна в боротьбі 1919-1920 рр. і поновний підбій України Червоно-московією та зведення України до стану московської кольонії.

Варто встановити одну з найповажніших первопричин, що разом з іншими привела до тих фатальних наслідків.

Найвиразніше та первопричина виступає в фактах, які подаю нижче:

1). На початку революції, вже в травні 1917 року ґрупа православних священиків-українців, як оо. Протоієрей Пащевський, Погорілко, Маринич та інші, приступила до орґанізації українського духовенства з тим, щоб для української Церкви створити зверхню церковно-національну владу, незалежну від московсько-синодальної, й орґанізувати в Україні церковно-релігійне життя в дусі старо-українських церковних традицій. В порядку національної дисципліни, іменем Української Церковної Ради, вони звернулися до Голови Укр. Центральної Ради, проф. Ґрушевського й предложили йому узасаднений меморіял про актуальні церковні справи. В тому меморіялі вони представили значення релігії в житті нації як того чинника, що стоїть на сторожі моральних законів у суспільстві. Прирікали свою відданість національно-державним інтересам України і просили Центральну Раду затвердити їх орґанізацію та підтримати її морально й матеріяльно.

На цей меморіял почули від професора Грушевського відповідь: „Обійдемося без попів".

Була це образлива відповідь з уст ученого історика, який знав про величезну ролю, яку нераз у житті української нації відіграло духовенство. В році 1917 така відповідь була незрозуміла. Вона знаходить пояснення щойно тепер, коли стали відомі факти, що були невідомі в р. 1917:

Масон Грушевський, отже засадничий ворог християнства, іншої відповіди дати не міг.[1])

2). В році 1919 професор Ів. Огієнко, в той час міністр народньої освіти, дістав доручення виробити порядок урочистого всенароднього святкування злуки УНР та ЗУНР. Людина релігійна, професор Огієнко у програму того святкування включив момент церковно-релігійний. По тій програмі в призначений для святкування день священики по всіх церквах мали прочитати акт про злуку й відправити урочисті молебні подяки, а потому, на знак великого торжества, мали три дні як на Великдень, дзвонити в усі дзвони. Коли про ці точки програми довідався тодішній Голова Директорії УНР, Володимир Винниченко — другий масон —, то ...аж загрозив димісією, коли б та точка програми була здійснена. Тільки дізнавши від професора Огієнка відповідь, що цю програму вже приняла й затвердила Рада Міністрів, що відкликати її вже не можна та що до димісії уряд з цеї причини не збирається, коли б це зробив Винниченко, той перестав лякати своєю димісією, але... на урочистий молебень на Софійському майдані „товариш" Винниченко ... прибути не зволив — антихрист, як відомо, боїться хреста й не зносить ладану.

Ці два факти свідчать про явне й активне безбожництво найвизначніших провідників української нації в часи Укр. Центральної Ради й Директорії. Викидаючи з життя своєї нації момент релігійний, вони цим самим відкинули момент християнської моралі та власним прикладом дали „розгрішення" за всі проступки проти тієї моралі.

Відкидаючи християнську мораль, вони відкинули й джерело тієї моралі, Бога, отже відкинули той Найвисший Авторитет, без якого неможливий був їх власний, земний авторитет, який у народньому розумінні покривається з християнською наукою, що „всяка власть од Бога", навіть тоді, коли ту власть доводиться приймати як кару-покуту.

Сказати коротко, вожді з Укр. Центральної Ради й Директорії, в особах проф. М. Грушевського й Винниченка, зірвали всі моральні гальми, які стримують людину від злого. Після їх фатальних прикладів спроби С. Петлюри привернути Церкві належне їй місце в житті нації ніяких добрих наслідків не дали й „отаманія" з 1919-1920 рр. та її „відрижка" в наступних часах еміґрації це безпосередній наслідок знищення насамперед Авторитету, при якому знищенні єдиним критерієм у поступованні одиниць і суспільних ґруп лишається власний еґоїзм.

Світ стоїть напередодні нової світової війни, громи якої вже розлягаються в ріжних кінцях нашого світу. Нова світова війна буде правдоподібно „хрестовим походом" проти безбожної Московії. В звязку з цим уже сьогодні справа української державности стає актуальна.

*) Звертаємо особливу увагу наших Вп. Читачів на отсю статтю визначного православного наддніпрянця, п. полк. В. Євтимовича. — Ред.

[1]) Про приналежність проф. М. Грушевського до масонів подано на підставі тверджень в листі такого поважного свідка як сенатор професор Сергій Шелухин, в листі до мене з дати Ржевніце у Празі 8. VII. 1937 (Автор показував оригінал того листа. — Ред. „Н. Зорі").

Вже сьогодня з певністю можна твердити, що в кожній армії, яка завтра піде „хрестовим походом" на Московію, будуть битися українські баталіони так, як у часі Великої Світової Війни 1914—1918 рр. повстали й билися за свою державність леґіони польські, чеські, українські.

Тому вже сьогодня треба думати про моральну вартість тих баталіонів, які разом з визволенням мусять принести в Україну ту найбільшу мораль і моральність, які випливають з віри в живого Бога та які єдине дають перемогу.

Тому вже сьогодня треба думати про ту установу, якій доведеться плекати в Україні моральні закони, виконання яких учить релігія. Коротко, вже сьогодня треба думати про організацію Церкви в Україні.

Як ця справа виглядає в окупованій Московією Україні?

По двацяти роках організованого нищення релігії в Україні ця справа вимагає особливо поважного підходу. В тій справі не вільно допустити ніякої рясофорної „отаманії".

Церкви як установи в Україні нині нема, бо насамперед нема тієї частини Церкви, якою в усіх Церквах являється духовенство як організатор церковно-релігійного життя.

Тут повстає питання, як має виглядати відновлена Церква в Україні, чи вона буде „здемократизована", т. є виборно-„республиканська", чи буде вона єдина, соборна, апостольська, побудована на незрушимих фундаментах Авторитету, Єрархії й Незалежности? Чи громади й епархії будуть вибирати священика та епископа в умовах „виборчої кампанії", отже по всім правилам демократичної демагогії та по вказівкам від ...міністра внутрішніх справ і впливових партій, а чи їх буде вибирати зпоміж достойних і призначати на становиська незалежна в справах релігії від світських впливів Найвисша Церковна Влада, едино авторитетна в справах того роду?

Чи зістанеться Українська Церква „православною" й надалі буде експозитурою „православної" Московії, чи приєднається до Вселенської Церкви Римської й дістане від неї ту авреолю абсолютної незалежности від усяких позацерковних впливів, окрім єдине церковної, канонічної, залежности від Патріярха Римського?

Чи авторитетним прикладом для Української Церкви буде кардинал Мерсіє, чи такий „местоблюститель заместітеля", який для Тифлісу висвятив на епископа... чекіста?

У відповідях на поставлені запити не сміє бути ніякого „непредрешенства".

Мої міркування в цій справі такі:

І. Церковна справа в Україні, з моментом її визволення від Московії, буде представляти порожнечу: в першу чергу бракуватиме для Церкви клиру, який знищила безбожна Московія за двацять літ свого безбожного панування, за винятком нечисленних одиниць.

Між одиницями священиками, що врятували своє життя, не бракуватиме й таких, які щоб урятуватися від розстрілу „прийшли до свідомости", прийшли до „каяття" в своїх... „релігійних заблудах" і ...пішли на службу в безбожницькі організації. Вернути таких слабодухих священиків, що самі себе анатемізували, до служби в Церкві, було б небезпечно для її авторитету.

Таксамо не бракуватиме між тими священиками людей, що стали священиками в силу відомого прислівя, що „на безлюддю й Хома дворянин", т. є стали священиками не маючи потрібних кваліфікацій, таких як загальна й богословська освіта і в силу цього не зуміють провадити своєї місійної праці.

ІІ. При майже цілковитій відсутності в Україні духовенства представляється неповторно-добра нагода використати для Української Церкви численне, освячене, жертовне, тактовне й віддане Церкві й нації — патріотичне греко-католицьке духовенство.

МОДНІ ТОРБИНКИ—ПАРАСОЛІ
ТЕЧКИ, ВАЛІЗКИ, ПУЛЯРЕСИ,
ПОРТФЕЛІ — ДАРУНКИ
КУПУЄМО ТІЛЬКИ
в українськім магазині шкіряної
і подорожної галянтерії
„ТЕКА"
БОГДАН ГІРНЯК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ШАЙНОХИ Ч. 3.
(між ул. Коперника і Сикстуською).

При витворених самим життям умовах в Україні догматичних диспут не буде, бо не буде з ким диспутувати, і греко-католицьке духовенство потрапить опанувати ситуацію і прилучити Україну до окциденту, яким є Вселенська Римська Церква.

ІІ.

Написавши цю статтю, вважав я свою тему вичерпаною... але... Сталося так, що перед видрукуванням цієї статті в офіціозі УНР „Тризуб" ч. 1—2 з б. р. в статті п. М. Ковалевського „Міжнародне становище та Україна" (ст. 13) прочитав я такий уступ:

„Сьогодня ми є свідками цих негативних явищ... Друге явище, яке що далі, то яскравіше виявляється, це активність релігійної української греко-католицької меншости (8 міліонів) всупереч інтересів української православної більшости (до 40 міліонів). Ця греко-католицька меншість повинна собі уяснити ще тепер, напередодні здвигу, що її акція, керована Римом, матиме рішучий і суворий безкомпромісовий спротив у православної української більшости. Історія те підтверджує і ця історія наявно ворожить, що православна українська більшість ніколи не допустить до скатоличення України. І дивним видається, як греко-католицька меншина не розуміє і не бачить, що вона являється лише знаряддям в руках мудрого Риму, того своєрідного Інтернаціоналу, для якого націоналізм є лише формою, а не змістом. Може активістам цієї акції вже відкриють очі недавні слова Папського нуція у Львові, такі недвозначні. Нам, православним наддніпрянцям, ці слова багато розкрили про майбутню дійсність"...

Прочитавши цю сентенцію п. М. Ковалевського, вважаю за відповідне висловити свій погляд на цю справу та угрунтувати ...позитивне ставлення саме до „релігійної української греко-католицької меншости", посилена активність якої так не подобається п. М. Ковалевському, що він її з далекого Парижу страхає аж 40 міліонами православної більшости!

Роблю це не для дискусії, а тільки длятого, щоб активна релігійна українська греко-католицька меншість знала, що далеко не всі 40 міліонів православних наддніпрянців, в імені яких п. М. Ковальський сам себе уповажнив промовляти, поділяють його непримиримe становище та що навпаки поважне число православних наддніпрянців-еміґрантів, які до релігійної греко-католицької меншости придивилися зблизька, активність тієї меншости від серця вітають! — Вбачають у тій активності запоруку, що релігійно-церковна справа в Україні — дай, Боже! — буде в свій час належно впорядкована!

Не буду тут предкладати Читачам складних для мирянина догматичних міркувань про взаємовідносини між св. Божими Церквами Західньою та Східньою, бо в цій справі голос в першу чергу належиться людям покликаним і авторитетним.

Тут пораджу тільки дійсно релігійним українським людям — і т. зв. греко-католикам і т. зв. православним — уважно перечитати високо-вартісну брошуру вченого українського богослова, о. Протоєрея Табінського: „За єдинення Св. Божих Церков", який справу тих взаємовідносин висвітлює авторитетно по християнськи і... по українськи.

Мої міркування в справі, яку порушив п. М. Ковалевський, такі:

1. Релігійно-церковне життя в дореволюційні часи в Україні було підпорядковане наказам московського цезаро-папізму і насамперед служило світським інтересам Російської Імперії, які нічого спільного не мали ні з релігією, ні з моральністю.

Через духовну консисторію московський Найсвятіший Синод, що в дійсності був одним з численних департаментів м-ва внутрішніх справ, накидав священикові ролю „чіновніка ведомства православного ісповеданія". Священик був змушений поводитися в своїй пастві не так, як того вимагала його богословська наука, ієрейська обітниця та совість, словом, як того вимагає покликання, а відповідно до таємних обіжників своє консисторії. Відомі численні факти, що священики діставали від консисторії таємні обіжники-накази: доносити про діяльність учителів і місцевих інтеліґентів, чи не займаються вони політикою, чи не виписують „коромольної" ґазети „Рада" і т. п., а перед виборами до Державної Думи давати вичерпливі характеристики-анкети про виборців.

Узалежнена від уряду Церква була в руках уряду знаряддям його чорносотенної політики, москвізації населення, була просто органом політичної розвідки. Імям Божим і авторитетом священства покривалися річі світські і часто неморальні... Фактичним головою Церкви був не Найсвятіший Синод, а його обер-прокурор. Від обер-прокурора не вимагалося навіть того, щоб він був доконче православним, але дуже вимагалося, щоб провадив „православну", т. є московсько-цареславну політику! Під цим оглядом яскраве свідоцтво представляє постать Саблєра. Він щоб обняти становище обер-прокурора, за 24 години з лютеранина став православним!... Пошуки за джерелом усяких шкідливих для Церкви впливів у колишній дореволюційній Росії приводили нераз до... Распутіна та до подібних йому.

При такому стані річей, що в Україні тривав три століття, прийшло до збайдужіння більшої частини духовенства до своїх душпастирських обовязків — для тієї більшости священство стало не покликанням а професією... Наслідком професійного ставлення священства до своїх обовязків був упадок релігійного почуття й морального рівня в масах населення, головно ж серед інтеліґенції. Особливо гостро став позначатися цей упадок десь від 60-их років 19 століття. Це сталося тому, що в обличчі незгідности між вимогами покликання та накиданими згори протихристіянськими обовязками почалася втеча з духовного стану. Сини українського духовенства, не бажаючи входити в суперечність з власним сумлінням, не залишалися по традиції в духовному стані, а втікали з нього на світську службу. Через це скоро став відчуватися брак священиків. Щоб його заповнити, духовні школи ріжних степенів змушені були, чого раніш не бувало, приймати дітей „іносословних" (інших станів), що не мали винесених з попередніх поколінь духовно-станових традицій і культури. Поруч з тим стали висвячувати на священиків осібняків з усякого замінного людського матеріялу, що зовсім не мав богословської освіти, не мав поняття про місіонарські та душпастирські обовязки, а що-найбільше міг механічно відправляти церковні богослужби. Останнє явище належало до

характеристичних у російських відносинах явищ т. зв. „фельдшеризму". Релігійно-моральний рівень все більше обнижувався, насамперед серед духовенства, а через нього і в масах населення.

Коли прийшло до революції 1917 р., то релігійно-моральний рівень мас стояв невисоко і його дуже скоро залила брудна хвиля ріжних матеріялістичних кличів, виписаних у програмах ріжних червоних інтернаціоналістів.

Після 20 літ безбожного панування комунізму, що в Україні духовенство майже поголовно винищив, на виплекання потрібних кадрів священства треба довгих літ. Навіть для одного вивчення ріжних релігійних дисциплін потрібно щонайменше пять літ, при умові, що кандидат посідає середню освіту. Та за такий короткий час кандидата можна тільки вивчити, але ніяк не дасться його виховати!

Тільки вивчений, але не вихований на найкращих традиціях своєї віри в родині (а комуна знищила родину!), в школі (в школі комуна виховувала безбожників) та в суспільстві (підсовітське суспільство під поглядом моральности — здеправоване!) — такий кандидат у величезній більшості буде далеким від дійсного священичого покликання рясофорним урядником, а не вчителем-виховником християнської моралі.

Щоб когось запалити, треба самому горіти! Річ невидана, щоб когось можна було запалити „казьонним" огнем. Це буде навіть не бенгальський огонь, що хоч не гріє, то бодай світить! А від такого вогню буде хіба тільки багато... чаду...

Замість того, щоб витрачати дорогоцінний час на підготовку „казьонних" учителів найвисшої моральности, якої вчить християнська релігія, — українська доцільність наказує допустити до спрагнених християнської науки українських живих душ живе, освічене, жертвенне, патріотичне, високо-моральне і активне в своїй масі духовенство, яке виховала „релігійна українська греко-католицька меншість". Воно запевнить виховання українського населення в дусі тих чеснот, яких вимагає Бог і батьківщина!

2. Позбавлений власної волі у справах віри й моралі дореволюційний православний Епископат не знав рішучого та невгнутого „Non possumus" у своїх справах, так характерного для західнього Епископату. Навпаки, в хибному й до того вимушеному розумінні „непротивлення злу" дореволюційний православний Епископат пасивно сприймав і цим санкціонував те зло, яке йому накидала світська влада, що була християнською тільки з імени та метрики, а не по суті своїй. Цим давав своїй пастві лихий приклад моральної улеглости перед неморальними вимогами світських чинників. Більш активні представники того Епископату ставали на дорогу Євлогіїв та Антоніїв: робили особисту карієру. Канонічна підлеглість саме мудрому Римові дасть Україні Епископат з твердим релігійно-моральним хребтом і тим самим дасть цей хребет і всій нашій нації.

Коли вже мова про мудрий Рим, то старе українське прислів'я— сконденсована мудрість предків, — голосить, що ... ліпше з мудрим загубити, ніж з немудрим знайти!

В інтересах національної моральности, джерелом якої є християнська Церква, для наддніпрянської частини української нації, в той час, коли під поглядом організаційно-церковним вона сьогодня представляє „Дике Поле", — доцільніше йти з непохитним у ділах віри й моралі саме мудрим Римом, ніж відроджувати збанкрутовані традиції — інших не було — дореволюційного безхребетного „православія".

Основоположник Св. Християнської Церкви і Перший Її Архиєрей, Господь Христос, учив оддавати по належності „Боже — Богові й цісарське — цісареві".

Вже в цих виразних словах Христа Спасителя міститься висновок, що добрий виконавець Його науки буде добрим слугою цісаря, себто держави. А чейже держава потребує мати тільки моральних громадян!

В цих словах передуказана незалежність християнина в ділах віри й моралі від влади світської, як є в них вказівка на те, що християнський цісар — держава — не сміє вимагати данини чи накидати щось у справах Божих, т. є не сміє насилувати громадян у справах віри й моралі. Бо поневолена Церква защепить своїм членам і невільницьку мораль!

Між Церквою та державою може й повинна бути співпраця, але не може бути допущено, щоб держава мала прімат над Церквою і тримала її в підрядній ролі якоїсь служниці. Мудрий Рим завжди розмежовує Боже від цісарського... незнаним у т. зв. православію конкордатом.

Цезаро-папізм, т. є безоглядне підпорядкування влади церковної владі світській, як знаємо з історії, кінчається розкладом і упадком обох. Так було зі старою Візантією, так сталося і з імперією Романових. Не хочемо, щоб це сталося з Україною, що сьогодня чекає на день свого державного повстання з мертвих.

Річ природна, що в майбутній українській державі згори виключаємо залежність церковної влади від світської. Природньо, що в ділах віри й моралі майбутня українська держава буде і повинна бути високотолерантна до всіх християнських віроісповідань, що вміють розмежовувати Боже від цісарського. Очевидно, що толерантне в ділах віри й моралі мусить бути й все українське суспільство.

І найочевиднішим є й те, що справами християнської віри й науки та моралі мусять занятися люди покликані, освічені, жертвенні, патріотичні, насичені любовю до свого покликання, здисципліновані й активні в своїй апостольській праці, словом: справжні священики. Це мусять бути люди, що в ділах віри й моралі знають категоричне і невгнуте „Non possumus", а не та евангельська очеретина, що хилиться перед подувом найменшого вітру, звідки б той вітер не повіяв!

Очевидне й те, що при конкордаті Церкви з державою не буде місця для анархії в церковних справах і тоді диктувати накази в ділах віри й моралі не зможе світська влада, а тим паче не зможуть їх диктувати... Распутіни...

Тому вже нині слід вітати тих греко-католицьких активістів, що на українське, нині безрелігійне „Дике Поле", на яке обернула Україну безбожна москво-комуністична влада, — понесуть християнську науку! Треба вітати тих Божих ратаїв, що виполять безбожницький чортополох-зілля матеріялістичної псевдо-науки й українську ниву розорють і засіють щирим зерном тієї науки, що на родючому українському ґрунті зродить добрі жнива — Богові на славу й нашій Батьківщині на пожиток!

„Рішучий і суворий безкомпромісовий спротив" супроти цих рататів-діячів можуть поставити не 40 міліонів української більшости, що сьогодня під поглядом релігійним зовсім не православна, а просто — н і я к а, а поставлять той спротив тільки ті, що в 1917 році боялися відірватися від Московщини, кричали „ганьба" українським самостійникам та відкинули співпрацю з Церквою! Поставлять той спротив ті, що хотять наслідувати московський цезаропапізм, щоб при його допомозі зробити з Церкви знаряддя „своєї" — гурткової, а не всенаціональної доктрини й політики. Що ж до „40 міліонів", то віримо, що спрагнений віри український нарід жадібно сприйме науку християнської віри й моралі, яку йому з любовю принесе „українська релігійна гр.-катол. м е н ш і с т ь"! Прийме з тією жадібністю, з якою ті нещасливі українські селяни з большевицького берега ріки Збруча -Стиксу, — навколішках та з непокритими головами слухають, слів не чуючи та серцем сприймаючи, коли на правому березі того Збруча відправляється Йорданське греко-католицьке водосвяття. Прийме з тією жадібністю спрагненого серця, як ті селяни з лівого берега Збруча жадібно кидаються до річки, щоб зачерпнути бодай рукою тієї води, що її освятив на правому боці Збруча — греко-католицький священик!

В своєму жадібному прагненню до релігійної потіхи зазбручанська українська людність не робить „рішучого й суворого спротиву" супроти греко-католицької Богослужби і в своїй великій вірі всім своїм єством визнає благодатну силу води, що її іменем Христовим освятив греко-католицький священик. Більш того, спрагнений тієї освяченої благодаттю Божою води, рветься до неї... не зважаючи навіть на большевицькі кулі!

Після 20-літнього безбожницького панування українське придніпрянське населення під оглядом релігійної свідомости виглядає як нелітні діти. Воно вірує „не мудрствуя лукаво" заложеним у людську природу моральним нахилом — тим сильніше й чистіше, що наївніше, отже — вірує зовсім безкористно. Про дітей Христос сказав: „Не забороняйте їм приходити до мене"...

Поставити „рішучий і т. д. спротив" проти „української греко-католицької меншости", що збирається нести українським дорослим дітям за Збручем слово Христової правди-науки й релігійної потіхи — це достоменно те саме, що не допустити тих 40 міліонів дітей до Христа!

Во імя чого? Во імя... нерозуміння мудрого Риму? Чи в імя... власної заорозумілости? Гадаю, що в даному випадку... перше з другого випливає!..

До старих правд належить твердження, що „в кожній боротьбі перемагає сторона моральніша" та що „кожен народ має таку владу, на яку заслужив".

Між цими правдами, без софістики, легко вивести причиновий звязок: моральний нарід має моральний провід, який у боротьбі приводить до перемоги. Під цим оглядом рр. 1917—1920 — що принесли Україні погром — свідчать проти нас!

Рік 1917 застав Україну ослабленою морально. Більш того, в особах її тогочасних національних провідників обдарував її — інакше й бути не могло — людьми, що свідомо відкидали християнську моральність. Тієї моральности їм не потрапило защепити „казьонне" й через те морально-безхребетне дореволюційне православя, здеправоване московським цезаро-папізмом.

Напередодні нового здвигу мусимо видобути з себе найбільшу моральність, що є передумовою успіху. Вона потрібна не тільки на час боротьби, а ще більше потрібна буде для зорганізування під моральним оглядом придніпрянської частини українського суспільства, що 20 літ виховувалося в умовах найбільшої та всебічної аморальности!

КАМЯНУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів
ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.
Рік оснування 1909. Тел. 220-78

Деякі виконані роботи:

- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

Зробити це одними наказами влади без інструкторів внизу — це справа згоги засуджена на невдачу.

Необачне розвязання справи з підготовкою священичих кадрів — їх в Україні нема! — по знаній анальогії з необачним форсуванням старшинських номінацій в армії неминуче приведе до запровадження на полі церковно-релігійному сумної памяти „отаманії", т. є незнання вгорі, безвідповідальности внизу, анархії — в цілому.

Подібно як в армію на перших початках її організації та навчання, за браком власних, доведеться запросити численних чужинецьких професорів та інструкторів, що разом зі своєю наукою принесуть і свої воєнні догми, єдиний подібний вихід буде й у справах церковно-релігійних! У християнській, свідомій, добровільній і ... конечній покорі духа перед Авторитетом Римського Первосвященика прийти до канонічного обеднання з св. Західною Церквою.

З цією Церквою українська частина св. Східньої Церкви формально ніколи своєї єдности не зривала і — по суті — то й донині перебуває з нею в єдності догматичній.

Справа на полі церковно-релігійному в порівнанні з військовою стоїть значно щасливіше вже тому, що в якості інструкторів у ділах віри й моралі мудрий Рим пришле не чужинців, а плоть від плоти і кість від кости рідних братів з „української релігійної грекокатолицької меншини", священиків, що прийдуть працювати на Христовій ниві не яко наємники-ляндскнехти, а прийдуть саме як брати й учителі.

Мудрий Рим — це не „своєрідний Інтернаціонал", як запевняє п. М. Ковальський, а в своїй мудрості це релігійний Наднаціонал, для якого „ніть іудей ні геллєн, ниже раб ні своболь".

Во-істину м у д р и й Рим у справах усякої політики визнає тільки Боже і, коли старається погодити суперечности й антагонізми „цісарські", т. є міжнаціональні, міждержавні чи політичні, то робить це тільки тоді, коли ці антагонізми й суперечности входять у колізію з Божим.

Визнаючи за кожним націоналізмом його питому форму, Рим мудро не втручається до його змісту, оскільки той зміст не входить у противенство з вимогами християнської віри й моралі.

Підтвердженням цієї мудрої Римської засади й були „недвозначні слова" Папського нунція у Львові, адресовані до обох сторін!

Найновіші відомості з усього світу приносять Вам українські
радіоприймачі СЕЛЄКТОН!
Продукуємо осьтакі типи:

сітеві (до мережі змінного струму):		до батерії:	
4 — лямповий	А 394	3 — лямповий	В 393
6 — лямповий	А 396	4 — лямповий	В 394
6 — лямп. 2 голосниковий	А 397	5 — лямповий	В 395

Домагайтеся проспектів!

СЕЛЄКТОН радіотехнічна спілка з о. п.,
Львів, Оборони Львова ч. 15, тел. 254-22.

Ці слова Папського нунція сказані у Львові так голосно, що їх почули в Парижі п. М. Ковальський і Редакція „Тризуба". Місцеве суспільство — греко-католицьке і православне — приняло так, як їх почуло й не шукає в них того змісту, який розкрив очі — невідомо на що — нашим землякам аж у Парижі, бо того іншого змісту в них і не було.

Відчути в тих словах якийсь інший зміст могла людина або глуха, або хора на якийсь своєрідний слуховий „дальтонізм".

Відомо, що українське православія в догматичній та обрядовій стороні сильно ріжниться від православія московсько-синодального і, в той же час, поза розходженнями формально-правними не має суттєвих ріжниць догматичних з св. Церквою західньою.

Московсько - синодальна церковна влада до останніх днів закидала українському духовенству „єретицькі ухили" в бік Західньої Церкви.

Ще від 1703 (?) р. з наказу московського царя Петра І з мотивів „даби ніякой розні не било" московська церковна цензура, спеціяльно для того впроваджена, нищила відмінні від московських українські церковні друки яко „латинські", що в москалів було рівнозначне з „ересю".

В цілях змосковлення в Україні церковного життя та щоб ліпше припильнувати українське духовенство від „латинських ухилів" у частині обрядовій, святіший Синод як правило (за незначними винятками) призначав епископів та по більших містах і священиків з москалів. Рік річно ці епископи надсилали підвладним їм українським священикам обіжники, в яких під загрозою кари остерігали їх, щоб не робили тих „ухилів", зокрема щоб не хрестили немовлят по західньому, через обливання, а щоб доконче занурювали їх у воді. В разі встановлення таких „ухилів" „винних" священиків карали покутою, звільненням на якийсь час з парохій і т. п., до заборони відправляти Богослуження включно.

В світлі цих і численних інших фактів, яких не наводжу, бо це заняло б багато місця, виразно видно, що в українському православію переважали елементи, які для москалів були „західньокатолицькими" й цим самим „не православними", отже — „єретицькими". І в цьому найкраще свідоцтво фактичної єдности українського православя з католицтвом.

Незбитими даними церковно-історична наука стверджує, що при місцевих ріжницях обрядових догматичні ріжниці між св. Східньою Церквою в Україні і між св. Західньою Церквою — несуттєві, більш того — обидві Церкви взаємно визнають себе за благодатні та що причини розходження натури престіжевої між Римом і Візантією, отже чужі для України, — при добрій волі сторін легко можна усунути і прийти до зєдинення, про яке обидві Церкви від часів розєднання й донині на всіх мовах моляться, отже вважають таке зєдинення за можливе.

Найвисший інтерес віри й моралі, як також інтерес унезалежнення України від незгідного з духом християнства цезаро-папізму, виразно наказує українцям канонічне зєдинення зі св. Західньою Церквою, яка, при неіснуючих по суті ріжницях догматичних, шанує східний обряд з усіма його місцево-українськими особливостями.

При відсутності в наддніпрянській Україні духовенства таке зєдинення з Західньою Церквою відразу заповнить цей брак — дасть українській Церкві загартоване в ділах віри й моралі, освічене, активне й патріотичне духовенство.

ВАСИЛЬ МАКОВСЬКИЙ

Де ж той ангел?

Оповідання з життя.

„Я приказав своїм ангелам стерегти тебе на всіх дорогах твоїх". (Пс. 90, 11).

Миловидне село Потутори, вславлене памятною обороною Українськими Січовими Стрільцями в 1916 році, пригорнулося до пологого покоту над журкітливою Золотою Липою, що з шумом крізь шлюзи вихопившися з розливного бережанського ставу квітистими левадами й запашними сіножатами котить попід Потутори свої розпливчаті хвилі через Саранчуки, Божиків, Литвинів, далі через Красіїв, Задарів і Нисколизи до Бобрівник, щоб розгубитися в дністровій бистрі.

Сьогодні туди мчиться залізниця, що під самими Потуторами розщіплюється на два рамена, до Підгаєць і до Ходорова. Но в часах, про які йде це оповідання, в вісімдесятих роках минулого століття, одніською комунікаційною артерією між Львовом, Бережанами, Підгайцями і Монастирисками був битий „цісарський гостинець", себто стара, камениста дорога, на якій з середновічною величю точилися щоденно, — доживаючи свого заслуженого віку, — завальні диліжанси [1]) з огрядними вусатими почтиліонами. Свій переїзд через кожну придорожню місцевість сигналізували вони симпатичними пригравками з перевішеної через плече трубки, з чорно-жовтими тороками. Ця з Бережан майже простолінійна дорога робила під самими Потуторами гострий закрут в напрямі Литятина і перепустивши попід міст ріку, минала поряд: з правого боку одну з великих заїздних коршем, якими на всьому просторі від Львова була густо всіяна, з лівого — графський великопанський фільварок, обведений довкола високим, острішкуватим плотом.

На цьому фільварку, що все був в аренді, перевів я ввесь свій дитячий вік, поки пішов до шкіл; а й потім, доки там переживала мама, я все приїздив в часі літних вакацій, звичайно на два або три тижні. Тілько було мого бачення з мамою за ввесь рік; але нічим роскішні забрости молоденької рожі, коли бруняться весною, супроти скупеньких, тим мені й дорожчих споминів з тих благеньких часів. Скупенькі й бідненькі ці спомини, як скупеньке і бідненьке було там життя моєї мами, що повдовівши передчасно твердою працею як фільварочна ключниця заробляла на своє утримання й на моє вихования. Стара камяна офіцина з грубезними мурами, куди входилося з подвіря стрімкими деревляними східцями; по лівому боці двірська кухня, за нею спижарня, взаду темний валькир, серединою широкі темні сіни, а по правому боці світлиця моєї мами, з двома вікнами на огород і подвіря, в синявими малими шибками і превеликою старосвітською печею, що одна забирала четвертину кімнати. Що мені докладно затямилося, мабуть тому що не було що запамятувати, це хатня обстава. В куті під стіною вільхове, на вишнево мальоване ліжко, а в його узголові безнастанно блимаюча лямпочка перед образом Ісуса Христа, під вікном простий, сосновий стіл, накритий узористою вощанкою,[2]) на вікні в фрамузі стара, ще з маминих дівочих часів, туалєтка з розколеним по середині дзеркалом та ріжні фільварочні рахунки, книжки, крім цего молитвослов, календар і Кнайпа метода лічення водою, в кутику вимнятий, виполовілий фотель, напроти під стіною така сама старозавітня канапа, де пізними вечерами мама шепотіла молитви. В часі моїх

[1]) Давні почтові вози, що перевозили і пасажирів.

[2]) Церата.

ВОЛОДИМИР ГОЛИНСЬКИЙ

ПРО ТЕРПІННЯ ЯК ПІДКЛАД СТИҐМ

Божественний Спаситель довершив діла Відкуплення людського роду через страсти і хрестну смерть. Святе Письмо Нового Завіта оповідає про прибиття Богочоловіка до хреста та про отворення списом Христового боку вже по спасенній смерти. По світлім Воскресенні Господь зберіг свої рани, одержані на хресному дереві в часі розп'яття — так, що Апостол Тома міг вложити свої пальці в пробитий Христовий бік. Отсі рани, збережені навіть по Воскресенні, виявляють Богочоловіка, як Відкупителя людського роду, вони зверхній доказ ціни нашого спасіння.

Від одинацятого століття зачинається в католицькій Церкві епоха посиленого культу Чоловічества І. Христа. До того причинилися богослови-схоластики, зокрема св. Анзельм († 1109) своїм твором: „Cur Deus homo" та великі богослови „золотого віку" схолястики зі св. Томою з Аквіну у проводі. Розвинене почитання Богочоловіка вплинуло на католицьку аскезу й містику. Саме від того часу появляються у катол. Церкві незнані дотепер містичні явища стиґматизації. Декотрі святі так поступили у відтворенні в собі І. Христа, що за особлившою Божою ласкою уподібнилися до Ісуса навіть щодо зверхніх знаків Відкупителя.

Відтворення ран І. Христа в анальогічних, точно означених місцях на тілі людини звемо коротко стиґмами.

У звязку з появою стиґматизованих осіб на наших землях та при розбудженні зацікавлення серед широких шарів вірних проблемою стиґм годиться бодай загально й це явище розібрати та поставити його у властивому світлі. Критичний погляд на ґенезу стиґм може причинитися до розвіяння того густого, кадильного диму, що ним декотрі безприкладні фідеїсти й адоратори зверхніх знаків окружають наших стиґматичок.

Щоб якслід зрозуміти проблему стиґм у її обєктивному вигляді, треба до неї підійти з належного боку. Правильний підхід знайдемо у властивому так сказати б контексті стиґм. Стиґми ж це тільки фрагмент, це вияв чогось дальшого, важнішого й вартіснішого. Цей, що так скажу, властивий контекст і ґрунт, що на ньому виростають стиґми, се терпіння. Тому то заки перейдемо до самих стиґм, годиться зясувати проблему терпіння та різне його розуміння.

Терпіння становить придане-віно упавшої людської природи. Обявлення вчить нас, що терпіння це одна з кар за первородний гріх. Як широко сягає гріх, так широко сягає терпіння. Людина з природи втікає перед терпінням та вважає його за щось, що стоїть на перепоні щастю, чи роскоші. Як бажання щастя, так утеча перед терпінням се природний вияв людини.

На терпіння складаються два чинники: приявність якогось лиха та його схоплення (сприймання).[1]) Коли лиха, хоч воно приявне, як лиха — не схоплено, то очевидно терпіння не буде. Отсе схоплення лиха становить найважніший чинник терпіння. Сила, що могла б в якийнебудь спосіб впливати на схоплення лиха, — тимсамим мала б і вплив на саме терпіння. Тому що на всяке схоплення чогонебудь впливає найбільше наша фантазія, що в свою чергу підлягає цілій скалі ріжнородних, мінливих впливів всіляких як внутрішніх так зверхніх сил, — отже схоплення лиха, що викликує терпіння, залежить від такого, чи іншого стану нашої фантазії. Випроваджена з рівноваги фантазія може причинитися до того, що людина невірно сприйме лихо й тим способом може поглибити або зменшити саме терпіння. Одне й те саме лихо може стати для одного спричинником болю, для іншого чимсь байдужим, для третього навіть побажаним — залежно від такого чи іншого підходу до лиха. Особливо ж хороблива фантазія, що нею відзначаються першзавсе ґістерики, має прямо рішальне значіння для сприймання реального лиха, або для його витворення з нічого.

Відносно принимання терпіння є засаднича ріжниця між християнським світосприйманням і світовим або поганським. Християнин підходить до терпіння першзавсе як до кари за особистий або первородний гріх. Для нього терпіння се заразом кара за гріх і охорона перед ним. Християнин глядить на терпіння як на засіб, що його можна обернути на добре. Терпіння християнина як надолуження за гріх власний, або других, перестає бути чимсь небажаним, а будучи випливом чесноти переходить в умовину засобу до певної ціли, що її може хтось більше бажати, ніж ненавидіти прикрість ведучого до неї засобу. В такому разі дошкульність засобу гине часом вцілості в любові самої ціли. Такий спосіб принимання терпіння звемо прииманням в дусі покути.

Та християнин має ще одну дуже важну причину особливішого підходу до терпіння. Силою своєї віри, що її визнає, та приналежности до Церкви кожний християнин стає членом Містичного Тіла, що його голова Христос. Живий член організму поза тим, що своє життя черпає від Голови, має обовязок відтворити в собі життя Христа так, щоб у ньому можна було пізнати Богочоловіка. Коли Ісус був учителем, пророком, священиком, то в цьому беруть участь також Його члени й вони навчають, пророкують і приносять жертви. Коли Ісус творив чуда, то цей дар посідають і Його члени. Коли Ісус терпів гонення від князя „цього світа", то це безвпинно поновляється в членах Його Містичного Тіла. Коли Христос страдав і навіть серед мук помер насильною смертю — то й це в певній мірі повинен пережити кожний член Його Містичного Тіла. Найважніше діло Богочоловіка це знищення гріха через хресну смерть. До згаданого нищення гріха способом вказаним Головою, тобто через терпіння, о б о в я з а н и й причинитися кожний живий член Містичного Тіла. Звідси християнин має новий і почесний мотив приймати терпіння в дусі співділання в Христовому чині відкуплення людського роду. Христовий учень радіє з тієї ролі почесного співробітника. „Я тепер радуюся у терпіннях за вас і доповняю се в моїм тілі, що не достає терпінням Христа за його тіло, котрим є Церква". (Колос. 1, 24). Отже в світлі сказаного ясні стануть слова Спасителя: „Хто не понесе свого хреста й за мною не піде, не може бути моїм учеником". (Лук. 14, 27).

Розуміємо також, чому великі святі так дуже бажали терпіти. Чим більша була в них любов Ісуса, тим більша була любов хреста. На хрест гляділи вони як на щось хосенне, любе, найбільш побажане, щось, що веде до Царства. Клич святих: терпіти або вмерти, це не пуста фраза — це життева засада тих, що жили не самі, але жив у них Христос. Зокрема ж люди, що вели контемплятивне життя, розважаючи тайни туземного життя Богочоловіка, запалювались любовю до Нього та бажали Його наслідувати й іти за Христом не тільки до Вечерника, але разом з Ним двигати хрест аж на вершок Голготи. В цей спосіб на підставі добровільної самопосвя-

[1]) Гл. св. Тома з Аквіну S. Th. I—II, qq 35, 36, 37, 38.

приїздів ця канапа служила мені за ліжвище. Під другим вікном маленький, мабуть прутяний столичок, якась тримодка з викривленими дверцями, на верху з фотоґрафіями й ріжними дрібничками, внутрі з посудиною, стінний ваговий годинник, що помалу й маестатично вибивав години, і великий зелений куфер зі стародавним замком, де зберігалися всі мамині скарби: постіль, білля і старі пожовклі листи. В обох вікнах, само собою — квіти. Не знаю чому, цеж бо не така пишнота, але докладно памятаю, що шафи не було. Біля печі стояла роззявлена соснова вішалка, прикрита синьою заслоною, де мама переховувала всю свою одіж. Вся обстанова житла молодої, тридятьлітньої і ладної жінки.

Та найсильніше мені вілися в память два образки. Звичайні кольоровані друки в ясних рямцях, що висіли один над канапою, другий над куфром. Тямлю їх з мого наймолодшого, допятьлітнього віку і тямлю, що вони нераз узайві зацікавлювали мою уяву з пори, як став я розізнавати малюнки, а мама пояснила мені їх значіння. Один, цей над канапою, зображав малесеньку дитинку в самій сорочині, на хибкій, вузькій кладці над урвистим берегом, на котрого дні бурлів бистрий, гірський потік. Біля дитинки, над кладкою, в довгій голубій, прозірчастій шаті, з білими великими крилами, уноситься чудної краси ангельська постать і ніжними руками підтримує дитиня, щоб не зсунулося з кладки у пропасть. У недалекій віддалі малий верховинний домик, а біля нього при пійлі товару молода жінка. По другому боці берега почорніле Розпяття, над ним широкий дашок з драниць. На другій ритовинці, на цій що над куфром, та сама молода жінка вже по другому боці провалу, на вколішках перед почорнілим деревляним Розпяттям, з веселою дитинкою на руці. Дитинка до жінки сердечно пригортається й обіймає її за шию, а жінка голову скірливо схилила до самої землі. Біля жінки, теж навклячки, та сама ангельська постать, що на першій ритовинці, з блискучим, надземським захопленням осяяним зором, зверненим на Розпяття.

Від перших спогадів свідомої памяти значіння тих образків збереглося в моїй душі незмінне в такому розумінні, як мені пояснила мама, ось з якого приводу: Мамині обовязки на фільварку в Потуторах були важкі, возьмім хоч би це, що тричі денно мусіла бути присутна при подою кількадесятьох коров, потім при перемірюванні і приготовлюванні для пахтяра з Бережан великих бляшаних молочників, то що, а це само брало за кожен раз бодай по дві години часу. Три або чотиролітньої дитини всюди і все з собою мама тягати не могла, а лишати не все було на кого і не все безпечно. В сусідній економівці жила добротлива пані Билинська, куди мене мама зчаста відпроваджувала; там була дівчинка мало що старша за мене і ми вкупі радо гралися. Та була це спочутлива привітливість доброї жінки, котрої мама надуживати не хотіла і не все могла нею хіснуватися. Лишати дитину на опіці кухонних дівок? І це мама пробувала, але — як опісля оповідала — мала з тієї опіки великі прикрости. Дівки в кухні брикали і реготали, а дитина тимчасом закидалася; раз потарила руки на кухонній кухні, то знов палець ушибла і таке інше. Гірка доля матери з такою дитиною, коли обовязки не дають їй спромоги самій нею піклуватися, а виручитися нема ким. Так мама, під напором твердої конечности, взяла мене приучувати, на час її неприсутности лишатися в кімнаті самому. Не була це легка справа і лише з великим острахом і не меншою обережністю мама за це взялася та спровола в діло переводила; але як сама мені опісля оповідала, пішло їй ще надсподівано гладко. Зразу дитина мазалася, пручалася, треба було вговорювати, припрошувати, обіцювати, але

ти для Христа зростали вони в піднеслій атмосфері прихильного наставлення до всяких терпінь. Синтезу християнського розуміння хреста дає нам Тома Кемпійський у своїй золотій книжечці „Наслідування Христа":

„В хресті спасіння, в хресті життя, в хресті захист перед ворогами, в хресті джерело найвищої радости, в хресті посилення душі, в хресті радість духа; в хресті повнота чесноти, в хресті досконалість святости. Нема для душі спасіння, ні надії на вічне життя, як тільки в хресті. Ото ж візьми свій хрест і наслідуй Ісуса й увійдеш в життя вічне. Попередив тебе Ісус, несучи свій хрест, і вмер за тебе на хресті, щоб і ти свій хрест ніс і бажав на хресті вмерти. Бо коли ти помреш з Ним, житимеш з Ним".[2])

Зясоване в наведених словах наставлення супроти Христа становить дальшу підставу повстання стиґм, які є Божого походження. На цій почві співтерпіння з Ісусом Христом одержали стиґми декотрі святі катол. Церкви як: св. Франц з Асижу, св. Катерина Сієнська й інші, що їх стиґми узнала Церква за надприродні.

Поза практичним християнством маємо значно відмінний підхід до терпіння. Світові люди закидають християнству його надмірний культ терпіння як щось нежиттєрадісне, протиприродне й непродуктивне. Забувають вони, що в християнстві терпіння се тільки засіб, а не ціль, дорога, а не мета, дорога, що веде до повнішого, кращого й вищого життя. Для християнина по Великій П'ятниці наступає світлий Великдень. Терпіння приняте в християнському дусі не є протиприродне, ані не нищить природи, тільки удосконалює її; тимсамим воно у високому ступні п р о д у к т и в н е; що ж до життєрадісности, то такої радости з життя, що її виявляє кожний святий катол. Церкви, світ прямо не знає. „Святий сумний — це сумний святий", каже св. Франц Салезій.

Засаднича хиба світової або поганської інтерпретації терпіння се намагання відділити терпіння від гріха, вини від кари й вирівняння справедливости. Терпіння, що його позбавлено всякого звязку й підпорядкування чомусь вищому, очевидно не може бути предметом бажання для ніякої здорово думаючої людини. Послідовно так взятого терпіння належить за всяку ціну уникати. Так зрозумівши терпіння, світ на ділі на кожному кроці старається терпіння уникати. Кажу старається, бо чи вдається йому уникати кожного терпіння, це інша річ. Щобільше! пересадна втеча, що нею відзначаються всі самолюби, не тільки не захоронює перед терпінням, але навпаки: ще збільшує його. „Коли з нехіттю нестимеш свій хрест, нового хреста собі додаси, тільки більш важким зробиш свій тягар, що його всетаки й дальше нести мусиш".[3]) Отсі слова висказують те, до чого допроваджує втеча перед терпінням. Людина, що зі зясованим наставленням відноситься до терпіння в житті дуже нещаслива, сама для себе стає тягарем і нікому вона добра вчинити не всилі. Такий самолюб буває для окруження джерелом понурої, нестерпної атмосфери, постійного невдоволення з усего й чорні плями догляне навіть на сонці.

У підході до терпіння находимо деколи виняткові збочення. Про декотрі з них годиться бодай загально згадати, щоб насвітлити підклад деяких анормальних явищ з ділянки терпінь психопатичного характеру. Інстинктовну втечу перед терпінням можна деколи зовсім усунути, а на її місце поставити неприродне бажання терпіння. Таке анормальне наставлення до терпіння найчастіше буває випливом переситу недозволеними роскошами життя, які так виснажили душу, що вона, не могучи вже схопити приємних вражінь, шукає жорстоких. В таких випадках терпіння стає наміснем роскоші. На такім ґрунті того зіпсуття в цирках старинного Риму товпа ревіла з радости на вид звірського роздирання людських жертв (садизм). На цьому самому ґрунті трапляються випадки завдавання ран самому собі. Психіятри знають цього рода випадки збочень хоробливого бажання викликувати й завдавати собі нераз дуже жорстокі, страшні терпіння самозранення (автосадизм). Сюди належить теж масохізм, що про нього зі зрозумілих причин нема потреби тут ближче розводитися. Така постава супроти терпінь має очевидно психопатичний характер і тому в їх дослідах перший голос мають лікарі, зокрема психіятри.

Поза набутою хибою в приниманні терпінь буває деколи хиба вродженa. Декому біль справляє приємність вже від уродження. Типовий але не одинокий випадок вродженої приємности з болю уявляє собою Жан-Жак Руссо. В своїх „Визнаннях" оповідає він, що від маленької дитини вже відчував приємність в тілесній карі. Будучи в виховному заведенні навмисно робив псоти, щоб на цю кару собі заслужити. Аж у восьмому році життя зрадив він свою химерну приємність з побоїв тим, що наглядно про них старався і з насолодою їх принимав; а зрадивши разназавжди позбавив себе її, бо перестали його тим способом — приємним для нього — карати...

Зі сказаного бачимо, які ріжні можуть бути терпіння. Побіч похвальних, творчих терпінь маємо пусті й ялові, побіч святих маємо грішні, залежно від ріжного підходу до них та неоднакової спонуки в їх прииманні. Терпіння саме в собі не багато значить. Така, чи інша його вартість міститься не в самому терпінні, але в його прииманні. Послідовно добре терпіти се штука, що очевидно має більше значення, ніж саме терпіння. Тому ніяк не годиться клонити голови перед самим голим фактом терпіння, або якимсь більше чи менше дивним способом його вияву. Для кого вистарчає голий факт терпіння, той послідовно повинен подивляти індійських дервішів і факірів з їх прямо фантастичними способами терпіння. Хто без огляду на причину апотеозує терпіння, той може причинитися до гльорифікації чогось, що заслугує на спожалінння і деколи навіть на погорду.

До зрозуміння процесу стиґматизації послужить нам ще одне питання злучене з терпінням, питання, що дотепер не має ще всебічної розвязки.

Щоденний досвід вказує, що терпіння є двоякого рода: зверхні — тілесні та внутрішні — душевні або моральні. Відомо, який великий вплив на психічний стрій і деколи навіть на зміну характеру людини мають тяжкі моральні терпіння. Силою тісної звязи та взаїмної залежности, що є між тілом і душею, переживання душі знаходять свій такий, чи інший відгук в тілі й навпаки. Зі злости кров вдаряє до голови, людина паленіє, зі страху лице блідне й т. д. Це справджується теж в болізних станах душі. В часі сильно зміцнених моральних терпінь, зокрема на ґрунті афекту, людина відчуває навіть фізичні болі. Відомі випадки важких психічних забурень (божевілля з болю, або заведеної любови), органічних недуг, чи навіть смерти наслідком якогось сильного, морального удару.

У звязку зі сказаним виринає незвичайно трудна й непросліджена ще проблема: як далеко сягає підлеглість тіла душі, що в надзвичайному напруженні в певному напрямі вийшла поза нормальні границі впливу на тіло? Чи можливе, щоб душевне терпіння мало соматичні відповідники на людському тілі? Знані факти, що вказують на подійсність згаданого питання. Ось один приклад, що насвітлює поставлене питання: На очах одної матери загрозила ненадійно смерть її дитині через відрубання голови. Гроза близької небезпе-

[2]) Наслідування Христа, кн. II, гл. 12.

[3]) Наслідування Христа, там же.

перегодя скорилася своїй сирітській долі. Фільварочні діти, хочби й не сироти, вже змалку мусять привикати і заправлятися або в самоті, або в дерзкому пустійстві; родичам ніколи з ними панькатися.

Дірчавий мячик, деревляний коник на дощинці, дивовижний бляшаний песик на колісцятках, якісь поломані кльоцки, дощинки, патички й „Мацько", пещений гарний кіт, що мене не відступав, це був той мініятюрний світик, серед якого в часі неприсутности мами я багацько годин життя перевів на самоті. І видно не кучилося мені в ньому — мама нераз потайки під дверима підслухувала — якщо я, з усім крамом розтаборений на підлозі, годинами зумів сам гратися й безнастанно жебоніти. Хто чужий зачув би ці мої лепетання і сміхи, в заклад пішов би, що там нас кількоро грається. Найбільше боялася мама за світло, хоч всі варівкі речі зразу запрятувала, а звисаючої зо стелі лямпи я досягти не міг. Всетаки дитина через цікавість нераз щось таке встругне, що ні придумати, ні вгадати. Тому за кожним разом як мама відходила, а мене самого в кімнаті лишала і замикала, не грозила і не сварила ніколи, лише просила, щоб я грався чемненько і нічого не рухав, а я мусів приобіцяти, що так буде.

Одної, щоправда невинної, загрози супроти мене мама всетаки вживала:

— Як будеш нечемний, неслухняний, мама буде плакати, а твій ангел, що тебе стереже, загнівається і покине тебе...

Почувши за „свого" ангела, я счудовано взирнув на маму.

— Мій ангел?? Деж той ангел?? Я хочу його бачити...

Мама пояснювала, що Бозя кожній дитині придає ангела, що як няня має її пильнувати, бо мама негодна завсіди і всюди з дитиною бути... Мама мусить іти до кухні, до газдівства, де треба; дитини з собою всюди брати не може, а ангел нічого більше не має до роботи, як дитину пильнувати. Тому він і називається — „ангел хоронитель". Але — додала мама — він пильнує й охоронює лише дітей чемних і маленьких. А як дитина вже старша а нечемна, вперта, вередлива, мами не слухає, збиткує, тоді ангел тим смутиться і перестає дитину пильнувати; покидає її.

— Чому покидає?

— Тому, що як дитина мами не слухає, то так якби не слухала самого ангела; така дитина не варт його опіки.

— А як ангел покине дитину, то що?

— То такої дитини мама не любить і Бозя карає. Не знаєш як було з кухаревим Івасем? Мама йому заборонила лазити через тин на сусідський город. Не послухав, поліз, впав і пробив собі ногу.

— Чому?

— Тому, що мами не послухав, а це ангела найбільше засмучує. Івась свого ангела так сильно тим засмутив, що ангел його відсахнувся, та коли Івась перелазив тин і пошпотався, не було кому його підтримати й охоронити. Через те Івась упав і пробив собі ногу.

— Мамо: а чого мене мав би відсахатися мій ангел?

— Ні синочку, твій ангел тебе не відсахається. Ти чемний, веселий, мами слухаєш, молишся, він все при тобі.

Я на те — оповідала мама — посоловів і плаксиво нахнюпився, що аж мусіла зацитькувати:

— Моя дитинка хоче бути нечемна?

— Я... я хочу видіти того ангела, як він виглядає...

Мама пояснювала, що ангел це дух, якого годі бачити, як годі бачити напр. воздух. Та хоч ангела не видно, він завсіди помагає в біді. Но я на всі її вговорювання був неуважний, вони ще більше мене зайцікавлювали і завдавали жалю. Не помагало, що мама пестила, приголублювала, я заходився нестримним плачем. — Хочу його бачити і — хочу його бачити! — дерся дітвак і ні було його мамі серед зими забирати з собою, ні са-

ки втрати улюбленої дитини так сильно зворушила серце матери, що вона дістала на своїй шиї синяка саме в тому місці, де дитині загрожувала небезпека відрубання. В останній хвилині дитину врятовано, але мати дуже терпіла від болю з одержаного на шиї синяка. Подібні факти знані не тільки лікарям. Лікарі називають такі явища патологічною, а радше психопатичною реакцією, що виступає тільки при анормальнім душевнім строю. В таких випадках маємо до діла з виявом ненормального, коротше або довше триваючого напруження сил душі, що свій актуальний стрій передають тілові в формі відповідних соматичних явищ. До такого напруження сил при відповіднім анормальнім психічнім стані — може причинитися сильне переживання, потрясення (страх), затяжна, зокрема ж психічна недуга, сильне, довготривале бажання чогось, що може мати свій відгук в цілому орґанізмі того, що бажає тієї річи. Саме цією дорогою можемо дійти до пояснення стиґм природного, чи радше патольоґічного походження.

Ріжнородність підходу до терпінь, що становлять підставу стиґм, мусить мати перед очима кожний, хто хоче серіозно досліджувати дивні явища стиґматизації. Тому що явище стиґм виступає на тілі як його рани, в дослідах цього явища перше слово мають лікарі. В дослідах стиґм роля лікарів значно більша, ніж в дослідах екстаз, бо екстази радше явища психічного рода. Від оцінки лікаря, якої ніяк і ніколи не вільно поминути, залежать дальші досліди явища стиґм. Лікар, що береться досліджувати стиґматика, повинен бути віруючий католик; повинен признавати можливість містичних взаємин душі з Богом та часом дивного зверхнього вияву цих взаємин. Се одначе ніяк не може вязати лікаря в його званевій оцінці поодиноких, конкретних фактів, над якими щойно ведуться досліди, а Церква щодо них не виявила ще своєї гадки. В своїй опінії лікар повинен руководитися виключно любовю правди та пошаною для релігії, що її визнає і що її доступним для себе способом має стислий обовязок охороняти перед затіями лукавого та зберігати перед наругою ворогів. Таке наставлення може мати тільки лікар-католик. Коли ж іде про наших стиґматичок та реальні умовини, що серед них живемо, то зі зрозумілих причин лікар-дослідник повинен бути ще й українець.

Про самі стиґми буде бесіда в наступній статті.

Перемишль, у березні 1939 р.

З „Країни Богів"

З німецьких звітів про Льгассу.

Зміст звіту німецької експедиції в Тибет, „Країну Богів": Коли на обрію показалася Поталя (Палатна Гора Даляй-Лями), то до кількох годин бачили ми її в цілій її величі. До столиці Тибету вїхали ми як перші німці проваджені тибетанським офіциром. Крім того виїхали напроти нас на конях представники Китаю і королівства Непалю з традиційним „гатаком", знаком пошани з білого як сніг шовку. (Далі описані ріжні візити й ревізити). Велика скількість дарунків (сушені вівці, мумії безрог, мука, риж, яйця, харч для коней і „тсамба") се докази пошани для III Німеччини. Рада міністрів Даляй-Лями сейчас згодилася вволити просьбі експедиції, зняти на фільм столицю і всі її урядження. Вже в 5-й день побуту експедиції в Льгассі визначено їй авдієнцію у самого реґента „Країни Богів". На приняття, уряджене всіма міністрами, запрошено також представників всіх сусідних країв і народів азійських. Новий Даляй-Лама буде установлений ще сего року. Його уважають відродженим воплоченням Божого милосердя і співчуття на землі. По тамошнім віруванням родяться рівночасно три кандидати на Даляй-Ляму, як „серце, розум і тіло Егенрезі", воплочення милосердя Божого. Заповідають їх уродження появи веселки в незвичайнім часі, дивні цвіти на деревах, уродження звірят незвичайного вигляду, дивні сни. Винайдених у цілім краю при помочі таких поя малих хлопчиків привозять торжественно до палати Даляй-Лями. Там показують їм річи покійного Даляй-Лями, яких він уживав до релігійних обрядів і т. п. Котра дитина перша витягне рученята по одну з тих річей, та стає Даляй-Лямою і будучим володарем Тибету. Коли ж народиться в тім самім часі більше як три кандидати на се достоїнство, тоді ляма (священик), якого уважають найсвятішим, звичайно реґент, кидає в золоту урну картки з їх іменами і витягає одну. Даляй-Лямою стає той, чиє імя виписане на тій витягненій картці. Його коронують на Даляй-Ляму. — „Даляй" по тибетанськи „Верховний", по монґольськи „Великий". Ляма — духовний. Назва та появилася щойно в 15 ст., в часах реформатора буддизму Цхонхави, який мав 8 учеників: один з них і став Даляй-Лямою. Світську владу одержали Даляй-Лями від китайського цісаря щойно в 1751 році. Родина Даляй-Лями одержує княже достоїнство 5-ої степені. Даляй-Ляма, що буде установлений сего року, всего 14-й з ряду. Даляй-Ляму вважають головним начальником буддистів не лише в Тибеті, але також в Китаю й на всіх землях б. Росії. Д.-Ляма має титул „Дяль-Ва-Рін-По-Че" („Найдорожший" і т. п.). Духовенство буддистів дуже мало залежне від Даляй-Лями, але народні маси визнають його авторитет на дуже великих просторах (також монголи, буряти, калмуки і т. д.). Сильне поширення лямаїзму датується від часу, коли одна з наук буддизму, звана „Махаяна" („Велика колесниця"), проголосила, що люди инших вір не вороги й узасаднила це дуже льоґічно. Буддизм принесли в Тибет дві царівни, одна китайська, друга непальська, що були жінками тибетського князя Сронцзана Гамбо в 7 ст. Ритуал лямаїзму дуже торжественний. Кожна з лямаїтських родин старається, щоб бодай один з її синів став духовним. Лями мають велику пошану, але в Монголії й Тибеті є між ними розпуста. Головні річи з науки лямаїзму: Все в світі ділиться на два міри, матеріяльний (сансара) і духовий (нірвана). Суть обидвох — пустота, але в сансарі вона кінчиться, в нірвані безконечна. Одначе ту другу пустоту називають вони так тільки тому, що вона непонятна для людського ума. Ніяка матерія недостойна привязання людини, а хто до неї привяжеться, йде на зустріч постійним страданням і смуткові. Правдива мудрість це святість („боді-хутук"), яка відріжняє правду від ложі і йде шляхом правди. У стані висшого совершенства дух достигає Божої премудрости („Белге-Біліг") і зливається з первісним Розумом, вічно чистим і вічно спокійним. Ось і ціль буття. Все змінюється і всякий вид обманчивий. В сансарі все мучиться, в нірвані все освободжене від муки. Як на землі є люди й инші сотворіння, так і в небі та під землею є то два роди істот. Кожний чоловік повинен старатися осягнути святість у сім житті, головно добрими ділами. Підстава того побожність. Провідник до доброго життя конечний. Се ляма. Душа мучиться в просторі спокутуючи злі діла. До осягнення святости треба милостині, обітів, терпіння, змагання, свідомости і мудрости, щойно по тім можна ступити на шлях Будди, яким переходиться 10 областей, а ще вище є 13 царств Будди в трьома блаженствами його. Лямаїзм се найбільша зі всіх сект буддизму, званого також „жовтою вірою".

мій лишатися, ні відійти; не знала, що почати. В таких моментах приходять до голови щасливі гадки.

— Хочеш бачити ангела як виглядає?

Мама здіймила образ, цей знад канапи:

— Ось маєш, так виглядає. Струнний, в голубому платі, лентою перепоясаний, з золотольняним довгим волосом і великими білими крилами...

Дітвак уймився і перестав дертися. Вхопив образець до рук і упірливо вдивлявся в гарну постать ангела.

— А чому він, мамо, з крилами?

— Всі ангели мають крила, щоб могли швидко злітати до нас в неба; вони ж божа челядь...

— А чого ця дитинка на кладці?

Мамі спішилося.

— Як синочок буде чемненько бавитися, нічого не буде рухати, то мама як вернеться від коров, розповість синочкові за цю дитинку і за ангела. Добре?

З утіхи синочок маму обіймив, притулився і прирік чемно гратися й мами дожидати. Своїм звичаєм притаскав свого котика, розтаборився на підлозі зі своїм крамом і зачав гратися.

По двох довгих годинах застала мене мама на тому самому місці, де лишила. Я щоправда грався, но одна гадка заприятувала мою голову: дізнатися про цю дитинку й ангела. Мусіла мама слова дотримати.

Це — знаєш синочку — було так: Ця мама на образку, занята господарськими ділами, бачиш при пійлі товару, на коротку мить не доглянула дитинки, а й подумати не могла, щоб дитина аж туди долізла. А воно дурненьке, маленьке, — не таке велике як ти — безпечненьке дорачкувало до кладки над обривом і полізло на кладку. Кладка вузенька, хибка, варва під нею глибока, старша людина мусить придержуватися поручня, щоб голова не закрутилася йдучи такою кладкою, а що ж доперва таке маленьке, безповоротне дитинятко? Напевно мусіло б оступитися, звалитися у звір, а там вже по ньому. Воно невинне, дурненьке, Бозя ще не має за що його карати, але — мама, що було б з мамою? Чому як слід не пильнувала? Тимчасом, воно навмання перерачкувало цілу кладку і щасливо добрило на другий бік вертепу. Що лиш як песок, о цей бачиш кудлатий муцко, побіг слідом за дитиною, але перед пропастною кладкою зжахнувся і бігаючи здовж берега, лячно став скавуліти, мама обзирнулася і скам'яніла! Її дитинка маленька, саміська, на другому боці берегу! Стрімголов, про себе й не думаючи, прожогом кинулася мама за дитиною, мельком перебігла кладку й аж як вхопила живу дитину в рамена, веселу й здоровіську, зрозуміла, в якій жахливій небезпеці життя було її дитиня. Зрозуміла, що в такої дитинки ні сил, ні розуму, ні досвіду на це нема, щоб воно могло само, власними силами, перелізти через таку моторошну кладку, лише, що цей ангел її туди перевів. Бачиш, як він обома руками підтримує дитинку під раменця? Зрозуміла, яка велика ласка дістала їй через того ангела, тому як стояла з дитинкою на руках, — це бачиш тут на другому образку, — впала на коліна перед Розпяттям переповнена невисловленою вдякою за вирятування її дитини від нехибної смерти і склонивши скірливо голову, в рясних сльозах прирікає, що вже ніколи не лишить дитини без догляду. А біля неї добрий ангел, виконавець божої волі, помагає їй у молитві.

Такий зміст тих обох образків, які я опісля в житті по християнських домах нераз зустрічав, жив у мені від початку моєї памятевої свідомости; наче б я з тим на світ прийшов. Та хоч я знав і непохитно вірив у того доброго ангела, що дітей по кладках хоронить, проте потайки, в душі, всетаки бажав його побачити і чимало нераз в голові нагортувався діточих гадок, чи не піти б мені десь на яку кладку, щоб наглядно переконатися,

ОСИП НАЗАРУК

По наших монастирях

У Дрогобичі

Прастаре місто „сімох церков, що виросло на білій соли й на чорній ропі.

Зміст: — Який був великодний четвер 1938 р. на шляху між Львовом і Стрием. — Як виглядає монастир ОО. Василіян у Дрогобичі зверха а як зпутра. — Його рефектар і що в ньому особливо замітне. — Що в тім монастирі може бути взірцем для всіх священиків. — Спомин про Зельмана тут замурованого за кару. — Образи на коридорах. — Оглядаю документи про великі здібности Ів. Франка. — В монастирській каплиці. — Про цікаву історію монастирської церкви св. Трійці. — Захристія її подібна до фіялки в траві. — Збірка фелонів. — Півіконостас. — Церква-мальована жінкою. — Чудові світляні ефекти. — Образ Спасителя виглядає як жива з'ява. — Міркування в келії, де помер о. Філяс ЧСВВ. — Дещо про обряд і про нашу голошу хибу на тій области...

Великодний четвер (21 квітня) 1938 року виглядав зовсім так, якби се був четвер перед Різдвом Христовим, а не перед Великоднем: сніг покривав поля і гаї, луги і ліси коло Львова. І так студено було в залізниці, що я сидячи в залізничім купе ввесь час у зимовім плащі та в кальошах жалував, що не взяв футра. Щойно коло Стрия, значить майже при кінці дороги, трохи огрілося купе, але не дуже.

Була година 7.15 рано, коли поїзд виїздив з головного двірця у Львові. Люблю їхати в великім переділі вагону просто тому, щоби придивитися публиці й послухати її розмов. Та вагон, до якого я сів, мав тільки малі переділи. В моїм сиділо 6 людей: якась наша жінка в хустці з книжечкою обезпечальні, мабуть слуга, три жиди, якийсь поляк і я. Ніхто до нікого не говорив. Тільки в Стрию запитала мене та жінка ломано по польськи, чи то вже Дрогобич. Я відповів їй, розуміється, по нашому, що ні і що в Дрогобичі я також висідаю. Тілько всього було за ввесь час розмови в купе.

Рух на стаціях був дуже слабий. Тільки у Львові бачив я трохи гімназистів, що говорили по українськи: їхали до дому на свята. Здовж дороги всідало дуже мало людей. Тут і там одна-друга пані, мабуть учительки.

Гей-гей, а який рух був у такім часі перед війною!

Коло год. 10 висів я в Дрогобичі й однокінним фіякром поїхав до монастиря ОО. Василіян при вул. Грунвальдській 2. Візник зажадав 2.50 зл., а взяв 1.50 зл.

В монастирі застаю о. дра В. Скрутеня зі Львова. Ігумен Впр. о. С. Бараник, також давний знакомий, радо вітає. Чуюся як вдома. Дістаю кімнату хвилево неприсутного о. Ст. Решетила, б. протоігумена, і таки зараз зачинаю оглядати монастир опроваджуваний самим о. Ігуменом.

Через Дрогобич переїздив я вже нераз, але тільки переїздив. Тому монастир оглядаю вперве. Зверха обдрапаний, але внутрі робить могутне і гарне враження. Кімнати високі-високі, всі гарно мальовані й чисті. Коридори вигідні, на стінах образи.

Та зачинаймо по порядку, значить від рефектаря, де гостя приняли кавою.

Се велика й мила кімната, з грубими могутніми мурами і стрілистим склепінням. Грубість муру видно в трьох вікнах. Рефектар весь мальований. Переважають кольори: зелений, золотистий і синій. Десені мозаїкові, стиль щось в роді української візантійки. Велика піч ціла синя. Та найцікавіше розмальоване стрілисте склепіння. На нім два герби: василіянський (горішчий стовп) і папський (тіяра) та шість наших дрогобицьких церков, а семої нема. Помисл очевидно добрий: зібрання й утревалення місцевих памяток і біля них два символи найважніші для мешканців сеї обителі, ну і для тих, що відвідують її та хочуть пізнати її духа. Се помисл теперішнього Ігумена, а виконав його в р. 1932 наш маляр Андрухович Богдан, син священика, що помер у Канаді. Знав я і його старенького батька. А саме в Канаді пізнав я його серед веселих обставин. Та годі відходити від теми, щоб описати ще.

Впр. о. Ігумен провадить мене до парохіяльної канцелярії й каже по дорозі:

— А тепер покажу вам щось таке, чого ви ще мабуть не бачили.

Що се може бути таке та ще й до того в парохіяльній канцелярії? думаю собі і не вірю, щоб могло тут щось таке бути. Бо що? Якісь оригінальні стіни, вікна, меблі, долівка, двері? Бачив же я всякі на своїм віку. А книжки? Які? Також бачив уже всілякі: дорогі і дешеві, розумні і дурні, великі і малі — не здивуюся чим небудь, думаю собі, та нічого не говорю.

Ігумен додумався, над чим я думаю і каже:

— Ви певно думаєте, що я шуткую, а я вам правду кажу.

З цікавістю входжу до кімнати, де застаю урядуючого поважного монаха о. Евгена Нищого, родом зі Львова. А Ігумен отвирає шафу і показує ряд оправлених книг, зверха нічим незамітних. Дивлюся. Витягаю, розгортаю.

Індекс уроджених, 8 томів. Індекс померших, 4 томи. Все в такім порядку, що справді аж такої старанности я ще не бачив у таких книгах. Окремо докладна картотека. Все те урядив о. П. Кисіль, уроджений 1881 р. в Усмирі коло Варяжа, повіт Сокаль, упокоївся 30. І. 1936 р. у Дрогобичі. Працював літами над тими книгами. Варт їх показувати молодим священикам як взірець.

Виходимо з канцелярії. Зараз при вході о. Ігумен стукає в якусь стіну. Вона глухо дуднить.

— Тут після передання замуровано Зельмана.

І немов здалека-здалека пригадалася мені народна пісня „Їде, їде Зельман", яку я чув іще дитиною. І пригадалася також як жива моя покійна мама, яку я тоді питав, хто був Зельман? А вона пояснила мені, що в давних часах пани віднаймали жидам церкви і вони на Великдень отвирали церкви тільки тоді, коли нарід зложив велику оплату. Один з таких арендарів церков називався Зельман.

Покійна мати не могла мені пояснити, чи той Зельман був у нашім місті чи може десь на селі. Але я у своїй діточій уяві представляв собі його таки в моїм родиннім місті. Аж по 50 літах від хвилі, коли я мав ту розмову з мамою, довідався я тут, у Дрогобичі, що Зельман належить до історичних осіб Дрогобича й околиці. І якась могутня филя спомнінь немов поплила великими коридорами дрогобицького монастиря та обхопила мене цілого. Є пора, коли такі филі обхоплюють не лише одиниць, але й родини, цілі племена та народи і викликають події подібні до обсування гір, в узбіччя яких видніють тоді дивні появи: свіжість землі, часом і скарби її. В одній з таких хвиль мусіла повстати старинна грецька легенда про Антея... Тай чи тільки вона одна?

Приглядаюся уважно стіні Зельмана в дрогобицькім монастирі.

На тій стіні, на горі, образ Спасителя: плаче великими слезами. О, є тепер над чим плакати, особливо тепер...

Ідемо коридорами монастиря. Звертає увагу великанський образ св. Трійці.

— Хто його малював?

— Польський маляр Франц Шмуглевич (1745—1807). Сей образ намальова-

---

чи мій ангел буде й мене підтримувати як цю маленьку дитинку. А коли вже так є, що його як воздух годі побачити, то чейже почую бодай його руки під своїми пахами.

Одна в тому ділі була заковика, що він лиш маленьких дітей хоронить навгадь, а зі старших тільки чемних і слухняних. Тимчасом мама мені гостро заборонила, вганяти і гратися з хлопцями понад ріку. Ця несумісність мене відстрашувала і я на таку спробу не зважувався; зрештою в Потуторах, над Золотою Липою не було такої кладки.

Та хоч я свого ангела не бачив, ні не довелося мені почути під пахами чинитьбу його помічних рук, проте в правді цего, як і інших маминих пояснень з ділянки міркувань поза обсягом моєї понятливости, я не сумівався; адже мама не годна навчати неправди. Значить, у кожної дитини є свій ангел; дарма, що дитина його не бачить, бо й як його бачити, коли він як воздух?

А проте було мені суджено, побачити щось багацько висловніше і жахливіше від події, що її зображали ці дві ритовинки з ангелом і дитинкою на кладці, над урвистим берегом, що висіли над канапою і куфром у світлиці моєї мами. В тих самих Потуторах і на тому самому фільварку, коли я по третій гімназійній клясі в часі вакаційних ферій приїхав до мами.

Саме тоді запрятували і звозили хліб; на фільварку господарка куди складніша і просторіша ніж на звичайних сільських дворищах, а хочби й на приходському гумні в мого вуйка. Цілі валки дворських і наймлених фір звозять снопи, „штрихарі" кладуть стирти і стіжки, гуде й не вмовкає воркітливий керат, жижчить пискливо молотільня, викидаючи з січінням цілі гори соломи, яку відбирають вилами і кладуть в ожереди. Інша челядь суятиться на гумні, інша на оборі, ще інша при товарі, при пташні. А всюди гомінкий, веселий рух, ворухлива трудяща метушня.

Був се четвер; напевно четвер, тому що мама того дня поїхала до Бережан на закупна. Знехочу й я звичайно мамі в тих їздах товаришив; а того четверга я відмовився, волів читати книжку в холодочку маленького садка, що прилягав до дворської офіцини, невисоким частоколом відмежований від довжезного фільварочного подвіря. День був спекотливий, погода гарна, година третя або четверта зполудня. В часі жнив під цю пору дня фільварочний веремій найгарячіший. Все йшло звичайною, правильною ходою, гомінкою, але не сутолочною.

Нараз на подвірі счинився несамовитий гамір і шум, змагався й ріс моментально, аж пережинувся в писк і крик. Мимохіть задернутий трепетливою цікавістю, я схопився з лавочки і підбіг до частоколу. Щось сталося лихе, але що, годі було розібрати. Люди втікали від займань вроздріж і крилися, куди хто міг. Звідусіль лящіли пронизливі крики й верески, накликування жінот і рев заляканої бахорні. В одному моменті перестрибнули біля частоколу кухонні дівки.

— Мерщій паничу до хати, бугай урвався! — скричали і луснули за собою дверима.

Зрозуміло, що й мене взяли лякливі передриги. Чужий ляк куди страшніший, ніж його причина. Я сидів на дворі біля сходів, що вели на стрих офіцини, і туди дременув. Згори як з галерії всему приглядався.

Що сталося?

Подвірям вели стаєнного бугая, велику спасисту звірюку, продану на заріз. Вели його два дебелі хлопи; один на ланцюзі, другий на дрючку з залізним кільцем, крізь ніздря перетиканим. Бугай з завязаними очима ступав повільною маєстатичною ходою і лінивo відмахувався від дошкульної комашні; спокійний і на все збайдужнілий. Ведено його ві стайні з горішнього кінця вздовж подвірям на долішній кінець, до головної брами. Не-

ний коло 1780 року і первісно був призначений для церкви ОО. Василіян у Варшаві. Твори сего маляра розсипані по костелах головно північної Польщі.

Інший великий образ, дар о. П. Пушкарського, ігумена монастиря ЧСВВ у Варшаві. Він дістав його в дарі від якогось лат. священика, а той дістав його з російського собора у Варшаві після його збурення.

Кажуть, що се образ Васнецова, але не виглядає на працю того майстра. Я бачив образи Васнецова в Києві.

Далі — менший образ: малого Ісуса приносять у храм. Підписаний автор: Єрей Василій Глібкевич. З 18 століття.

Входимо до бібліотеки. Вона щойно порядкується. „Екс лібріс" для неї зладив гімн. учитель Андрій Лепкий, б. василіянський клерик. Представляє монаха, що сидить і читає. В бібліотеці є каталь'оги від 1810 р. В німецькій мові. Переглядаю. Ігумен показує мені каталь'ог з 1867 р. Дивлюся:

Franko Johann, 11 Jahre, gr.-kath., Vaterlos, Nahujowice, sehr fleissig, sg (sehr gut) — щодо всіх предметів. I Премія.

Іван Франко, 11 літ, гр.-катол., не має батька, Нагуєвичі, дуже пильний, дуже добре — зі всіх предметів. І льокація.

А від 1825 вписувано імена найлучших учеників в золоту книгу. І вона є. Оправлена в делікатну шкіру, золочені витиски. В роках 1865, 1866, 1867 Іван Франко на першім місци або на другім місци.

Тут він ходив до школи, в сім будинку. Нема сумніву, здібний се був чоловік, дуже здібний. І пильний. І мав амбіцію, бути добрим працівником. Яку ж велику моральну силу був би він оставив цілому рядові поколінь, якби не був потолочив у собі віри в Бога! А так... Якже прикро згадувати сей наш дорогоцінний камінь, „затоптаний в болото, тваню вкритий..."

Входимо до каплиці. Два вікна. Два образи середної величини: копія образу Богоматери з Гроти Феррати (копіював Запоріжський, емігрант) і копія з образу Зімлера, що представляє убиття св. Йосафата (копіював Б. Андрухович в 1934 р.). Стіни каплиці мальовані в хрести, лагідно-жовтої краски з оточенням вишневої краски, кожний хрестик у квадраті. Стеля зеленкувата в звізди, на середині хрест на синім тлі і 6 електричних лямпок звисає. Каплиця перероблена з кляси. Тут передтим не було каплиці. Малюнки з 1932 р.

Ідемо до монастирської церкви ім. св. Тройці. Се церква парохіяльна, але цілком притикає до монастиря і є перехід з монастиря до неї. В тім переході бачу бібліотеку Марійської Дружини Дівчат, 346 наголовників і коло 1.000 томів, переважно релігійного змісту, але є й повісти й инші книжки.

— Цензуру переводив я на підставі відомого вам індексу, каже о. Ігумен.

Показується, що „приватний індекс", з якого було немало глузувань, придається. Бо справді: чи люди, заняті своєю спеціяльністю, можуть мати час на читання всеї белетристики і взагалі всего, *що виходить? Щоб оцінити, що надається до католицьких бібліотек, а що ні, — на те треба посвятити ввесь час* — і ще замало його. „Приватному індексові" можна закинути хіба те, що його укладала одна людина, а не комісія. Тай ще дещо можна б закинути, але якраз тепер мені ніяково про се писати.

Ідемо до церкви св. Тройці. Історія сеї церкви сягає 16 століття і звязана первісно з іменем Кармелітів. Іван Станислав Бекерский з жінкою подарували Кармелітам поля, огороди і фільварок коло міської стрийської брами, дві сільні вежі, два доми і бровар в місті та зобовязалися збудувати для них монастир з 12 келіями і рефектарем. Одначе грунти за містом менше надавалися для монастиря ніж в місті, отже староста Хоментовський дав під монастир свобідну площу в місті, де Бекерські й зачали будову в р. 1700. Майно Кармелітів побільшили Ілія Михайлівський, Яцко Винницький, Фр. Нагуйовский, Яків Конистинський і Антін Гавінський. Як видно по назвиськах, се наша стара шляхта, що або перейшла була на латинство, або й не перейшовши, помагала тому Чинові. Кармеліти утримували власну капелю, що грала в часі Богослужень (через орґани й музику взагалі не мало нашого народу перейшло на латинство *), тай бурсу для убогих учеників. В р. 1789 цісар Йосиф II зніс сей монастир, костел замкнено, а в рік опісля призначено його на парохіяльну церкву гр. обряду з тим, що парохію мають обняти ОО. Василіяни. В р. 1802 місто купило покармелітський монастир і призначило на інтендантуру сільну і гірничу. Потому були тут магістратські бюра і виховуюче заведення для „штифтів" (військових хлопців) а в р. 1813 набули той будинок ОО. Василіяни й оснували тут вселлодну школу.

Таку долю переходила церква ім. св. Тройці з монастирським будинком при ній.

Глянувши на бібліотеку Марійського Т-ва Дівчат, з якої розуміється користається парохія, входжу до захристії. Головна її характеристика: дискретність. Вона якось схована ніби фіялка в траві й під листям. Ігумен якби відгадав моє враження з захристії, бо каже:

— Тут відбуваються дискретні шлюби (вінчання) людей, які не хочуть прилюдно вінчатися, тут хрестимо дітей.

Показує збірку фелонів. Багато їх. Оден очевидно дуже дорогий.

— Кілько він варт? питаю.

— Коло 4.000 зл.

— Хто його робив?

— Наші Сестри в Станиславові.

В окремій шафі церковні книжки, звані „дяківськими", миро св. О. Николая з Барі, привезене о. Заячківським ЧСВВ, хрестне дерево, також у монстранції, книжки печатані ОО. Василіянами в Жовкві, на колпортажу, молитовники і т. п.

Входимо до церкви. Вона темна. Переважає краска цегляста. Відразу звертає на себе увагу гарний дубовий іконостас роботи нашого львівського різьбаря Сабарая зі Знесіння і тутейшого різьбаря Големб'йовського. Образи в самім іконостасі малював наддніпрянський артист Сосенко. Се властиво т. зв. „півіконостас", бо на образи апостолів і пророків не стало в нім місця й вони мальовані вже на сусідних стінах, а не на самім іконостасі. Ті образи як і цілу церкву малювали подруги Бала і Балова, він декорації, вона особи. Церква мальована в українсько-візантійськім стилі. Тільки образи в 3 вівтарях німецької роботи, спроваджені з Монахова (Мінхен). В головнім вівтарі буде незабаром приміщений згаданий вище великий образ св. Тройці Шмуглевского.

Вікна горою й долом, вітражі, лише в великих хрестах на цілі вікна: золотисте листя в зеленім обрамуванні.

Електрику заведено в церкві в рр. 1922 і 1933.

Всі три вівтарі мають навіть в день ефектовне освітлення маленькими елек-

*) Розбороюючий спосіб заспокоювання потреби музики бачив я в дрогобицькій церкві св. Тройці на другий день, у Велику Пятницю, в часі відправи заложення плащениці: перед головним вівтарем уставлено клітку з канарком і він своїми прекрасними трелями суперничав з масою співаючих людей. Того канарка „принесли з міста", значить: якийсь парохіянин не міг видержати, щоб таке велике Богослужения не мало свого рода музики.

Преса ще більше конечна ніж школа, бо вона формує прилюдну опінію. Преса се школа для дорослих. (Штрасбурський епископ Шарль Рюш).

далеко брами стояла фільварочна кузня. З неї якраз в моменті, коли туди вели бугая, виніс коваль у клїщах брилу розяреного, аж білого заліза і занурив її у стоячій під кузнею ночві з водою. Розжарене залізо пронизливо зашипіло, а з ночви бухнув густий стовп пари, якої варкий чмуд подіяв вразливо на ніздря звірюки. Все те сподіялося внечевя. Бугай наполохався і сіпнувся з такою напругою, що — поводатори не пустили — залізне кільце розірвало йому ніздря, а наглий сполох і діймавий біль розпутали в звірюці всю її дику натуру і моторошну дужість. Один поводатор, кинений силою ненадійного торснення, перевалився гороніж, випустивши з руки ланцюг, другий замахнувся дрючком, щоби сполошене звіря тарахнути по голові й ухопити в руки ланцюг. Та бугай пустився бігма подвірям, раз-у-раз ревучи і потрясаючи могутнім лобом, щоби скинути з очей каносну плахту. Хлопи зразу пробували цапнути його навзбіч, та коли взріли, що це не переливки, що бугай ричить розбішений і дре землю ратицями, ба як ще йому вдалося з голови скинути навісне катрання, оба навскач дали драпака в кузню.

Розгуканий бугай, почувши себе нагло на волі, ще раз зловісно заревів, здибився і наскоком пустився подвірям в горішній кінець, коли якраз надїхала фіра повніська снопів; зустрілися майже по середині подвіря. Могутний звір зміряв її накипілими кервою очима, спустив понуро лоб і — хоч звідусіль люди верещали, щоб його приперти і вистрашити, — нічого не помогло. Бугай диким виплигом, зі спущеною головою метнувся до намїченої фіри — візник як божевільний смагав коней, що гнали як скажені — й одним дуженним стусаном лоба бугай перевернув фіру зі снопами. На щастя візник замашистим розгоном відлетів з висоти снопів кільканацять метрів навзбіч і вмах вихватився на вербу. Бугай його не побачив; зате з такою жахливою скаженілістю вапоров рогом в живіт борозної коняки, що виплили всі тенеса на верх. Смертельно перелякані, упряжею і виверненим возом неволені коні рвалися і борсалися що сил та пронизливо вищали, а бугай їх шматував і подоптом обоніж толочив.

Все те сталося блискавкою.

І саме це жахливе торощення нещасних коней визвало на фільварку таку метушню і такий крик. Людиська тікали, куди ноги несли. Та як все в подібних лиховісних пригодах, геройками виявилися челядничі жінки-матері, котрих діти виростали на подвірі, вганяючи і збиткуючи цілу божу днину. Нетямущі власної, майже неминучої страшної небезпеки, мами надбігали зусюди і мало що не вперед самих очей ошалілої звірюки хапали своїх заляканих дітей. Як колись в римському світі на римських циркових аренах робили такі геройські діла християнські матері.

Розшматувавши коня на керваву саламаху, а другого потолочивши і покалічивши, бугай наче б наситив трохи свою першу скажену лють. Підніс окервавлену голову, знов здибився і навскоки пустився до грубезної липової колоди напроти офіцини під плотом, що відмежовував цю частину подвіря від фольварських [8]) огородів і домівок, та рогами став задерливо її ворочати й буцати, при чому доразливо ревів. Мабуть з досади, що колода не подавалася. Лежала вона там Бог зна з якого часу, на добру половину обему в землю втолочена; тому бугай довше з нею борикався. Но яка моторошна сила в такій звірюці, на мені шкіра низилася, коли він по кількох даремних стусанах цю колоду таки рушив з місця, підважив, закинув собі на роги і гепнув нею кілька метрів подалі, що аж земля зойкнула.

Тепер настигла ява, від якої в жилах кров стиналася.

[8]) фірманських.

тричними лямпками. Особливо правий бічний вівтар, де образ Спасителя серед злегка червонавих лямпок виглядає мов жива з'ява.

Долівка в цілій церкві гладка, зі штучного каменя, нова.

Дві бічні нави домурували вже ОО. Василіяни.

В церковнім притворі шафка з книжками до читання релігійного змісту, а поруч неї чорна таблиця й на ній окладинки яких 40 книжок. Таке повинно бути у всіх наших церквах.

Лавки солідні, таксамо як іконостас з дубового дерева.

Тут до сеї церкви ходив Франко як ученик. Якже жаль, що такий талант відірвався від Матери Церкви і яка шкода — для нього і для нас як народу.

Залізними крученими сходами виходимо на хори. Великі, на сто співаків. Хор тут широко знаний і славний, під управою о. Сапруна.

— Коли співає хор?

— Завтра вечером.

Рішаюся остати, щоб послухати того хору, хоч у Львові ждуть на мене ріжні справи.

На хорах видно нутро ще нескінченої вежі.

— Якби ся вежа була скінчена, каже о. Ігумен, то була б подібна до вежі монастиря в Бучачі. З того видно, що мабуть оден майстер будував обі ті святині.

— Яка фреквенція в церкві?

— Дрогобичани люблять ходити до церкви, отже церква все повна. Приходить також майже вся інтеліґенція наша.

Тай Франко любив ходити до церкви, навіть апостола залюбки читав на голос, а як виступав проти Церкви, подумав я собі. Ввесь час не сходить тут з тямки Франко. Мабуть тому, що його протицерковна аґітація ослабила привязання до Церкви, якого нам особливо тепер дуже треба — супроти наступу, який іде на нас.

Оглядаємо ще невеличку келію, де помер знаменитий матеріял на полеміста о. Філяс ЧСВВ (також невикористаний талант). Памяток по нім збереглося дуже небагато.

Се одна з наших головних хиб, що тяжко відбивається на нашій культурі: ми не привичні думати наперед. І як одиниці і як спільнота. Нпр. працює чоловік в якійсь установі 20, 30, 40 літ. Працює все життя, витревало. Але ні йому, ні другим за ввесь той час не прийшло до голови, зберегти бодай коротку записку, на 3-4 сторінки письма, про життя і працю того чоловіка. Хто він, де вродився, чим були родичі, де вчився, де в світі бував, що зробив, що уважає найважнішим доєвідом свого життя, що уважає *найпотрібнішим* для свого оточення, своєї місцевости, своєї установи, свого народу. І так чоловік умирає, чоловік нераз дуже розумний, буває, що з величезною життєвою практикою — і не лишається по нім буквально ніщо з того, що потрібне для загалу як золото державі в часі війни! Часом нема навіть найпотрібніших даних, щоби склеїти кілька речень некрольогу. Зовсім як про бездушне сотворіння, або нпр. про дуба чи граба в лісі: був і нема тай тільки. І тому нові покоління мучаться над справами, які перед ними той чоловік уже основно пізнав і знаменито розумів. Мучаться — і таксамо безслідно відходять.

Чи при такій „системі" може вирости трівка культура? Чи так „виховувана" суспільність може діждатися чогось иншого як нестеменної лайки, що семикратним відгомоном відбивається серед скель загальної байдужности?

Або возьмім під увагу таку вагальну справу, що обходить весь наш нарід: латинський обряд і його доля на нашій землі. Як відомо, ще за поганських часів релігійний культ був рівнозначний з приналежністю до якоїсь національної, зґл. державної спільноти. Сегодня вже навіть у муринських краях знають, що хто переходить з одного обряду на другий, чи навіть з одної віри на другу, то не змінює тим приналежности до свого народу. Така зміна народности просто неможлива і смішна, бо приналежність до якогось народу се річ далеко більше складна ніж переписання людини з одної метрикальної книги до другої. Ба, але в сих сторонах і поки сягнула влада рос. царату вдержується *погляд*, що зі зміною обряду і віри змінюється приналежність до народу...

Се очевидний нонсенс, очевидний прояв темноти і глупоти, але він ще держиться. Всі не відтепер знаємо, кілько той нонсенс шкоди приніс нам і приносить. Безліч разів писалося про се в газетах вже давно перед великою війною. Та писалося — і на тім кінець. Не знайшовся ніхто, що на двох сторінках уложив би був статут товариства римо-католиків української (чи як колись говорилося: руської) народности, зібрав кілька підписів і подав до відома властей. Якби се було зроблене тому нпр. 40 чи 50 літ, то сегодня така організація мала б уже за собою велику традицію й величезний успіх у скріплюванні нашого народу й у „регулюванні берегів" обидвох народів, що суперничають з собою. Се урегулювання потрібне для нас і для поляків.

Та що в того? Пишуть — і ніхто не виконує.

Нам дуже придався б бодай якийсь комітет, що поставив би собі за ціль — прилюдно пригадувати невиконання оповіщених замислів і пляпів.

Гей, гей! кілько доброго зробив би такий комітет!...

Оглянувши церкву ім. св. Тройці пішли ми на обід до приємного монастирського рефектара. А по обіді я своїм звичаєм пішов спочати, щоб тим живіше продовжати працю в другій частині дня.

Кілько записок я маю! І коли я їх використаю до описів? А дрогобицький монастир з його високим червоно-цеґлястим муром довкруги гарного огорода серед міста, з його цікавими келіями, з його споминами про Зельмана і т. д. мені особливо хотілося б описати докладно. І також Дрогобич, одно з найцікавіших міст дуже цікавої Галичини. Та якже часто буває, що чоловік якраз того не може зробити, чого найбільше хоче, бо часом якусь дивну хитрість мають у собі річи і події.

Нова книжка про масонів

Появилася нова книжка в польській мові п. з. „Що таке масонерія?" Автори: Каз. Маріян Моравский і Мощеньский. В ній особливо цікава політична програма масонерії: „Проклямуємо світову республіку, знесення границь, істнування одного-одинокого права: права чоловіка, яке оповістили наші попередники з Вел. Революції". Отже масони вже перед війною аґітували за світовою революцією. Центральним правительством їх світової республики мав стати Союз Народів. Утворення його ухвалено на конґресі масонів, що відбувся в Парижі в днях 28, 29 і 30. VI. 1917 р. Проект тої організації виготовила передтим льожа „Великий Схід" у Франції. Визначні жиди Ізраель Цангвіль і Зампфер пишуть: „Союз Народів то давний ідеал жидів... Жиди плекали його 3.000 літ. Вийшов він з юдаїзму". Також паневропейський рух се консеквенція рішень масонів. На чолі того руху стоїть граф Р. Н. Куденгове-Калерґі, з матери японки Аоями, уроджений в Токію 1894 р., оженений з жидівською акторкою Ідою Ролянд. У Франції пропаганду за тим провадив знаний міністр масон Бріян, в Німеччині головно б. мін. загр. справ Ґустав Штреземан, жонатий з жидівкою Клефельд. Тепер масонерія в відвороті і Союз Народів збанкротував.

Падаючи, колода розторощила і завалила ввесь струхлявілий пліт між фільварком та форнальськими городовими пайками. І в цьому моменті бугай стенувся і пристанув, наче вкопаний. За плотом на грядочці сиділа маленька, може дволітня дитинка дворського наймита і спокійненько порпалася в піску. Застукана загальним криком і нагальною лускітнею, витріщила широко оченята і не то лякливо, не то здивовано вдивлялася у страшного, розгуканого звіра. Родичів її на той час не було дома; батько фірманив, мати була при машині. Одна коротенька хвилинка і бугай дозрів заціпіу дитинку, воно з одубіння й зикнути не могло. Страшний звір понуривши лоб як звичайно при нападі став до дитинки підходити мірним кроком. А воно, дрібна кришочка, ручкою проти него заслонилося.

Крики, писки, верески, зойки самотужки застигли в людських грудях; не в міць тоді було людському голосові з грудей добутися. Всі затихли. Серця затихали, не то голоси, в очікуванні чогось неминучого а страшного.

Бугай наблизився до дитини на один крок.

Ще лиш махнути рогом і — по дитині! Та бугай на причуд, чейже дитинки не злякався, смирно перед нею пристанув і витягнувши лоб, наче б яка сила за шию його притримала, став обнюхувати дитину.

Чи це довго тривало?

В мене ще досьогодня триває вражіння тієї моторошної хвилі, коли її згадаю. Ніхто з тих, що тоді зі спертим віддихом і завмерлим серцем свої залякані зори впялили в дику, розюшену звірюку і безпомічну маленьку дитинку, що одним кроком від себе віддалені вдивлялися в себе, не вмів би сказати, як довго тяглася ця страхітлива ява. На те, щоби з живої, веселої дитини зробити одну кервавУ валяву, досить було одного моментального стусана рогом або ратицею.

Але бугай стояв і все ще обнюхував дитину. Люди, що поховалися, стали набирати духа й обережно наближатися, та всіх випередила і засоромила мати дитинки, жінка дворського форналя. Жахлива чутка донеслася блискавкою і до машини, де вона відбирала солому. Жінка швирнула вилами і вихром пігнала безутямна, без надуми, куди й чого вона біжить і що зможе вдіяти. Яка сила кермувала нею, це незбагнута тайна людської душі. Бігла серединою подвіря, що змога, сама одна, аж курява за нею стелилася. А за нею підбігали людиська.

Бугай все ще стояв і обнюхував дитину. Та коли надбігла сполотніла, задихана, непритомна жінка, почав крутити головою, наче б його хто за роги тримав. Від тих холітань голови розколихався ланцюг на його шиї. На кілька кроків перед звірюкою жінка звільнила бігу, бо серце не давало, й повільною, но певною ходою приступила до бугая, уймила кінець розколиханого ланцюга, наче би хто їй його подавав і — лагідно відтягла ним бугая від дитини.

Чи могла мати яку, хоч би найменшу певність, що бугай їй повинується? Адже й тоді, вже як імила за ланцюг, вистачав один стусан рога чи ратиці, щоб розпанахати її й дитину. Тимчасом бугай, як не той самий розбішений звір, що перед хвилиною пошматував коней і кинув неймовірної величини колодою, дав як дитина повести себе слабосилій жінці. Відпровадила його кількадесять кроків, поки не вхопили ланцюгами стайневі люди і повели до стайні.

Аж тоді настрибом кинулася жінка на свою дитину, що весела й здорова ручената до неї простягала, і так спазматично тиснула до грудей, що невиннятко мабуть з болю розплакалося. Очнулася. І на тому самому місці, де ще видніли глибокі сліди могутніх ратиць оскаженілої звірюки, на очах усього стовпища людей, що назбігалися з усіх боків, з дитинкою на руці, впала на коліна й судорож-

о. ІР. НАЗАРКО ЧСВВ

Святий політик

Кожний велитень духа для нас — пересічних людей — трохи незрозумілий. Підчас стрічі з ним, хоч би тільки умової, в нас родяться почування, подібні до тих, що їх переживаємо, стрічаючись з безконечністю. Ніякий історичний випадок, ніякий архитвір мистецтва не порушує струн нашої душі так глибоко, як ідеальна життєва форма людини, звана святістю. Кожну велич ми подивляємо, але у відношенні до святости відчуваємо щось більше як подив. Якась підсвідома глибока туга родиться в нашій душі тоді, коли перед нами стає ідеальний тип людини, якої життєві рямці затратили індивідуальність, а охопили універсальність. Аналізуючи психіку святого, стаємо з великим подивом передовсім перед одною психольогічною тайною. В характері святого добачуємо яркі противенства, дивні контрасти, які складаються на найбільш гармонійну цілість. І так добачуємо велику строгість обичаїв, але й соняшну життерадісність, велике скуплення духа, але й живу зверхню діяльність, повну свідомість своєї моральної вартости, але й глибоку покору, найвищий ідеалізм, але й найтверезіший реалізм.

І ще один момент в характері велитня духа заслугує на окрему увагу. Кожна направду велика історична постать має в собі щось трагічне. Вона подібна до чудового, але тріслого кришталу. Її життя, душу, чи серце перерізує якась риса, якась борозда, одначе не мертва як у кришталі, а жива, кривава, болюча. Знамя величі людського духа се прометеїзм, порив на великі чини, що перевищають сили людини, нестримна жажда переломати опір брутальної дійсности що так обмежена, як обмежене все дочасне життя людини. Ми самі обмежені, обмеженість є в нас, вона нас окружає, випереджує і йде за нами крок у крок. Пересічність життя полягає на тому, що воно приміюється до цієї обмежености, що цілком вливається в її корито й вигідно пливе зі струєю. Натомість велич духа бажає зломати запору обмежености, пливе проти струї а деколи поривається навіть на чини неможливі, бо суперечні з природою дійсности. І тоді приходить до болючого заломання, яке розятрює рану душі й душу наповняє смутком, а деколи й розпукою. Саме таку трагедію переживав св. Тома Мор, якого сильветку хочу начеркнути.

1. Молоді літа й перші праці.

Тома More златинська Morus прийшов на світ у Лондоні 1478 р. Його батько-правник був членом найвищого королівського суду. Тома виховувався спершу на дворі кардинала Мортона. Цей високий церковний достойник скоро замітив небуденні здібности молодця і вже в 14-му році життя скермував його на оксфордський університет. Тут перед молодим Томою розкрився світ класичної культури, що під цю пору була в зеніті свойого розвитку саме в Оксфорді завдяки двом великим ученим Grocyn'ові й Linacre'ові. А належить знати, що при кінці XV і з початком XVI ст. Англія була глухою провінцією у відношенні до континенту. Англія мала 3 і ½ міліона мешканців тоді, коли Франція числила понад 14 міл., а цісарство Карла V понад 60 міл. мешканців. Лондон мав 130.000 мешканців, а в Парижі жило тоді понад 400.000. Англійська фльота була гірша не тільки від фльоти еспанської й французької, але й від голяндської та ганзеатської. Помимо висунення Англії на захід треба було цілого століття від виправ Колюмба, щоб перші англійські кораблі вирушили на підбій нового світа. Вслід за тим і гуманізм, що тріюмфував в літературі й мистецтві італійським та французьким, в Англії відбивався тільки слабеньким відгомоном, а до сильнішого слова почав приходити щойно тоді, коли на континенті вже був пережитком. Причиною цеї провінціяльности Англії була м. ін. домашня війна. Коли інші краї зростали в силу та збагачувалися культурними надбаннями, коли в Україні дозрівала ідея Ісидорової унії, Англія спливала потоками братньої крови й навіть не знала, що діється в світі европейських ідей. Щойно Генрик VII, основник династії Тудорів, усунув цей хаос. В тому саме часі в Оксфорді студіює молодий Тома Мор. Відразу стає по стороні гуманістів в обороні клясичних наук, а виступає остро проти тих, що поборюють клясицизм як напрямок противний Церкві. Мор не шукає в науці цілі життя, але вважає її необхідною до виховання людської природи. Мабуть на університеті Тома заприязнився з Еразмом з Ротердаму, який опісля присвятив Томі одну з найкращих своїх сатир: „Encomium Moriae". Тома був би цілком присвятився клясичним студіям, якби не інтервенція батька, який боючись, щоб замилування до науки не відтягнуло його сина від правничої карієри, відкликав сина з Оксфорду до Лондону й казав йому тут студіювати право.

Хоч Тома від ранньої молодости був глибоко побожний, то після повороту в Лондон поглиблення внутрішнього життя це його найважніша праця. В Лондоні він мешкає в монастирі Цистерців, які мали окремий дім для світських людей, що могли брати участь в житті черців. Продовж чотирох літ, що їх Тома перевів у монастирі, присвячував він багато часу молитві й читанню творів св. Отців Церкви, а передовсім св. Августина: De Civitate Dei. Тут закріпилися непохитні підвалини його внутрішнього життя, що небавом так інтенсивно розвинеться і становитиме гранітний фундамент його дальшого життя.

Розважання над справжньою вартістю життя і над смертю причиняється до його зрілого обективізму, що з ним цей многонадійний юнак відноситься до всіх проявів життя. Відси випливає його рівнодушність до життєвих успіхів, чи невдач, його ненависть до всяких позорів і життєвих фальсифікатів, його безсторонний суд, спертий на надприродних критеріях. В тому часі молодий студент переживає деякі внутрішні вагання, дотичні вибору стану. Здається йому, що Бог покликує його до чернечого життя, одначе після довшої надуми та молитви і за порадою свойого сповідника о. Colet'a приходить до переконання, що таке життя не для нього. Тому остає на світі й незабаром жениться. В 1501 р. розпочинає адвокатську карієру. Небуденна інтеліґенція і знаменитий бесідничий хист получені з хрустальним характером в короткому часі здобувають йому багато клієнтів і велику популярність. Правнича карієра, звязана з інтересами суспільного життя, стає відтепер осередочною життя молодого адвоката. Безустанна стріча з людьми та їх буденними справами причиняється до пізнання і зрозуміння людей, такого рідкого в тодішніх гуманістів. Це витворює в Томи гармонію між високим життям інтелектуальним і вмілим співжиттям з людьми. Дар приязни — це мабуть одна з найсимпатичніших черт характеру Мора. Ad amicitiam natus, каже про нього Еразм. До цього немало причиняється його весела вдача й гумор, що не опускають його навіть при смерти. Найвірніший портрет Томи подає його найщиріший друг Еразм, кажучи: „Вся його особа творить гармонійну цілість. Вираз лиця живий і життерадісний, що відповідає його вдачі. Уста завжди готові до усміху. Трудно найти кращого

но розридалася серед безнастанного хлипання: „О, Матінко пресвята! О, Матінко пресвята!..."

Ввесь нарід — за нею.

Лягаюче на западному овиді сонце освічувало маму навскоси; одна половина лиця горіла яснотою його сяйва, друга блакитніла як сніг у тіні; вся вона тремтіла, а на близонькій стіні форнальського „чворака" [4]) мерехтіла її струнка, подовгаста тінь. Ця, скірливо на вколішках похилена тінь, достоменно нагадала мені в ту мить постать ангела на ритовинці в маминій світлиці, над зеленим куфром, осяяну блиском щастя і з захопленням вдивлену в Розпяття, біля замоленої з дитинкою на руці матері.

Коли мама над вечером вернулася з Бережан і з ляком дізналася, що тут за той час сталося, перше, що мене запитала:

— Де ж ти, синочку, тоді був?

— На ганочку, під стрихом.

— І бачив те все і не боявся?

Я покрутив головою внехотя; може стало й стидно за свій острах.

— Зразу всі налякалися, це правда, дав я мамі відхильну відповідь. Но коли побачили, що ця жінка сама, без ніякого заступа, ба навіть бовта [5]) підступила сміливо, взяла за ланцюг і бугая відвела на бік, то й люди звели дух. А мені на вищці чого було боятися?

— Тепер знаєш синочку, що значить мама?

Не забуду погляду мами, коли це говорила, таким блиском горіло її обличчя. Я поцілував маму в руку і віддячився зором, яким поглянув в її очах.

— Мамо: я знаю ще щось більше; відти, я ще щось бачив...

— Що ж ти бачив?

— Ангела тієї дитини! Достотний, як у нас на образочку. Лише що наш підтримує на кладці маленьку дитинку по під пашки, а цей сьогодні спинив дуженного, ошалілого звіра. Я бачив, як з ним боринався, щоби вратувати таку саму малу дитинку. Достотно, як у нас на образочку!

По літах, коли я раз у товаристві оповідав про ці два образочки, так чудово зображуючі ангела-хоронителя на гірській кладці, та про таку ж подібну подію в Потуторах на фільварку, замітив один добродій з іронічною усмішкою:

— Я не добачую в цій події нічого надзвичайного. Звірята всі, навіть найдикші, мають це в своему природному інстинкті, що на маленьку дитинку не кидаються.

Я відповів:

— Не хочу цего, що кажете, подавати в сумнів, хоч такого правила в природі нема. Але — нехай! Та окажіть, будьте ласкаві, чи така опіка не надзвичайна?

Но про мене, з тієї пори я знаю певно і досвідно, „де той ангел"...

Знають це ще краще всі мами: Вибіжить дитина на дорогу, нагло надіхала фіра або надлетіли сполошені коні; ледве не переїхали, ледве не розтратували дитини, но якось так „припадково" склалося, що ні,.. Перевернула дитина горіючу лямпу, зявився вогонь, займилася долівка, проте — дитині ніщо не сталося... Встромила дитина голку до устечок, чи кусничок гострого скла, що ж лекшого і природнішого, щоби проковтнула, але „якось" не проковтнула... Полізла дитина там, полізла сям, то до буди злющої собаки, то над воду, зробила це, зробила те, гралася полишеною бритвою або револьвером, що нечайно вистрілив, всюди і звідусіль самі поважні небезпеки, а проте „якось" без ніякої шкоди дитині минаються...

Це ж такі щоденні, оклепані події...

Бо всюди — є той ангел!

[4]) Велика хата з чотирома великими світлицями, призначена на поміщення 4 фірманських родин.

[5]) грубого патика.

й веселішого приятеля"... В найбільшій приязні жив Тома з Еразмом з Ротердаму й ніколи не вважав Еразма ворогом Церкви, хоч пізніше найшлися пуритани такої думки. Тома й Еразм належали до групи людей, що бачили потребу реформи в Церкві. Словом і пером безустанно накликували до реформи, одначе ніколи не уявляли собі цієї реформи в якійсь ребелії проти католицької Церкви. Крім Еразма в близьких зносинах з Мором жив маляр Гольбайн, що полишив кілька гарних портретів Томи і його родини.

В 1504 р. Тома виступив уперше на політичну арену. Після семилітньої перерви король Англії Генрик VII скликав парлямент, в якому виступив молодий, широкознаний адвокат Мор в ролі депутата (посла). І саме на цій арені дійшло до сильного зудару Мора з королем, а цей зудар се наче увертюра дальшого трагізму Мора на цій же ділянці. Генрик VII виступив з домаганням більшої грошевої квоти для себе, мабуть на приватні потреби. Більшість парляментаристів зі страху перед королем апробувала його постуляти. Іншої думки був Мор. І саме тут в повній красі виступила та черта його вдачі, що завжди німбом героїзму окружала святих. Тома, людина непохитного характеру, нераз остро пятнував політику трусливости, бо знав, що повна людина починається щойно там, де кінчається страх, що святість не знає страху й лучиться з геройством. Тому цей молодий адвокат і мабуть наймолодший член парляменту осмілився спротивитися домаганням короля. Рішуче, з бажанням добра державі, але й з повним респектом супроти короля, Тома станув в опозиції до королівських домагань. Цей спротив вимагав великої відваги, тому вона приспорила Томі багато признання однодумців, одначе викликала невтишний гнів і навіть ненависть короля. У висліді цього Мор мусів зійти з арени публичної діяльности. Так покінчився його політичний дебют.

Торі Мор усунувся в затишшя родинного дому.

Мор був дуже привязаний до родинного життя й чувся щасливий, коли міг перебувати в окруженні дітей і домашніх. Родинне життя Мора спиралося на двох чинниках: на глибокій вірі та на культивуванні справжньої науки. В його домі в Челыси (Chelsea) панувала атмосфера глибоко католицького життя. Мор мав свою домашню каплицю і кожний день починав разом з родиною вислуханням Служби Божої, а коли мав перевести якесь важніше рішення, з правила перед тим приступав до св. Тайн. Ранком і ввечері вся родина відмовляла спільні молитви, а при столі дуже часто читано в голос розділи св. Євангелії. Одначе це родинне життя не було нудно-монотонне, бо його опромінювала справжня родинна любов і щирий сердешний гумор батька. Крім цього Мор сильно дбав про належне й всебічне образування дітей. Дуже часто говорив, що „знання спільно з чеснотою — це найбільші цінности світа". Дім Мора уходив за один з найкультурніших домів, а його дочки мали славу найбільше образованих жінок у цілій Англії. Змушений перебувати часто поза домом, батько провадив з дочками кореспонденцію по латині, щоб дочки набрали вправи в писанні листів по латині. Один такий лист зберігся посьогодні. В цьому листі батько з питомим собі гумором „натягає" доньок за їх науку астрономії, кажучи: „Зачуваю, що ви сталися битими астрономами й запізналися вже не тільки з полярною звіздою, але й з констеляцією пса, а що передовсім дивне — то це, що ви вже мабуть вмієте відріжнити навіть сонце від місяця". Та одначе й у тихому родинному житті його стрінула небавом велика трагедія. Його дорога дружина після важкої недуги померла, оставляючи йому три малі донечки й одного сина. Для ніжного Томи цей удар був болючий, однак він приняв його, підчиняючись покірно Божій волі. Щоб запевнити належну опіку малим дітям, Тома незабаром женить ся вдруге зі старшою від себе вдовою, Alice Middleton.

2. „Утопія".

Тимчасом умирає Генрик VII, а на королівському престолі Англії засідає його син Генрик VIII. Ціла Англія просто очарована особою 18-літнього короля, гарного, темпераментного, високо образованого й дуже бистрого. При тім він фантастично багатий, бо батько оставив йому майже 20 міліонів франків. Тож не диво, що провінціяльна Англія побачила в ньому воплочення могутности народу, здійснення найсміливіших мрій про державну потугу. Генрик VIII ще як принц заприязнився з Мором і другими гуманістами, а ця приязнь розкривала перед ними широкі надії, що справді здійснилися. Король покликав Мора на свій двір, іменував його членом своєї тайної ради та підніс його до гідности льорда й відтоді носить він титул „Sir". Взагалі молодий король дуже цінив собі товариство мудрого Мора та дарив його особливішою приязню так, що нераз заїзджав до його дому й провадив з ним довгі розмови передовсім на державні й політичні теми. Генрик VIII — людина безперечно спосібна, енергійна, з почуттям королівської гідности й бажанням суспільного підйому Англії, мав усі завдатки на великого керманича держави. Тому не диво, що Тома Мор, щирий патріот і співробітник Генрика VIII, направду любив свойого короля. Бистрий Мор добре бачив хиби короля. Він бачив королівський нахил до пересади, до облуди й виставности. Одначе це все Мор оправдував бажанням короля через себе впровадити нарід на належне місце рішаючого учасника в колі европейських народів. Мор змагав також до цеї мети, але при помочі умового й релігійного відродження. Як бистрого дипльомата й зручного негоціянта король уживав Мора до ріжних дипльоматичних місій та торговельних умов. І саме в часі одної такої місії, несподівано довгої, в тихому гарному містечку Bruges Мор написав свій найголосніший твір п. н. „Утопія". В цьому творі в формі політичного роману автор зясовує вселюдські, релігійні й педагогічні ідеали Відродження.

„Утопія" ділиться на дві части[1]): в першій части переведена різка сатира й критика Англії за Генрика VII, а в другій части представлене щасливе життя горожан фантастичного острова Утопії. „Утопія" Мора діждалася дуже ріжнородної, а навіть суперечної інтерпретації вчених. Одні добачували в ній ідеал державного устрою, а нехтуючи її католицький характер, трактували її як введення до англіканізму. Цей погляд поширився передовсім у самій Англії. Натомість інші вчені з континенту інтерпретували „Утопію" як перший комуністичний маніфест.

Оба ці погляди очевидно неправди-

[1]) На основі Andrzej Tretiak, Mąż stanu — kanclerz Tomasz Morus i jego „Utopia". Warszawa 1938.

БОЛІ

печінки, шлунка, кишок, нирок, міхура, нервові корчі, артретичні і невральгічні болі усуває й злагіднює

СІК СВЯТОІВАНСЬКОГО ЗІЛЛЯ

Магістра Едварда Гобеца.

Продаж в аптиках і дрогеріях

Головний склад — Warszawa, ul. Miodowa 14, tel. 5-42-99.

А. РЕННІКОВ

ВЕЛИКА УКРАЇНА

Поважна гумореска про те, як німці йтимуть на Схід.

І ось сталося вкінці те найстрашніше, те найжахливіше, на думку про що нераз стигла кров лучших руських людей: Федотова, Бердяєва, Цвібака, Кусковой, Сен-Денікіна і Рубінштайна.

Німецька армія під проводом старого боевого генерала Зігфріда фон дер Дранґ-нах-Остен-Сакена вдерлася в границі Украйни!

Сталася та чудовищна аґресія зовсім несподівано. Тиха була совітська українська ніч, прозірне було соціялістичне небо, червоні зорі блистіли, совітський воздух не хотів перемогти своєї дрімоти, ледви-ледви тряслися листки сріблистих тополь. І нагло: бум-бум-бум! Загриміла артилерія.

Ґенерал Зігфрід фон дер Дранґ-нах-Остен-Сакен досвіта розгорнув свою армію, вийшов на горбок, глянув у бінокль (прозори), протер скла, знов глянув і спитав начальника штабу.

— А деж неприятель?

— Концентрується, Ваша Ексцеленціє, відповів начальник штабу.

— А де концентрується?

— По даним розвідки коло Полтави, Ваша Ексцеленціє.

— Що? Коло Полтави? Доннер-Веттер! Кілько ж днів треба туди йти? От падлюки! Ну, гарно... Покажу я їм петрівську і кутузівську тактику! Вперед! Ді ерште кольонне маршірт! Ді цвайте кольонне маршірт! Ді дрітте кольонне маршірт!

Інтервенти рушили в глибину великої Украйни.

*

Ех, чорт бери, совітські степи, які ви тепер гарні!

Давно в тих місцях, від часів установлення колхозів, плуг не переходив по незмірних филях дикої рістні, тільки трактори скривалися в них як у лісі і витоптували тут вузькі доріжки. Вся поверхня землі виглядала як зелено-золотий океан, по якім бризнули міліони ріжних цвітів. Крізь тонкі високі стебла трави продиралися голубі, сині й лілієві волошки (блавати); жовтий дрік вискакував наверх своїм пірамідальним верхушком; біла дятлина пестрила на поверхні шапками подібними до парасолі; занесений Бог знає відки колос пшениці наливався в гущі. З трави підіймалася товпьними махами крил чайка і роскішно купалася в синих филях воздуху...

— Ді фірте кольонне маршірт! — командував міжтим ґенерал Зігфрід фон дер Дранґ-нах-Остен Сакен, посуваючись вперед. — Ді фінфте кольонне маршірт!...

По дорозі серед степів, котрі чорт зна' які тепер гарні, ґенерал стрічав якісь штучні яри, якісь вирви, в яких валялися покинені мотики, лопати, недокурки, клаптики паперу.

— Фріц, що се таке? — строго запитав ґенерал свого адютанта, показуючи на рівчак, з якого вилетіла чайка, роскішно купаючись у синіх филях воздуха.

— Совітська лінія Імажінер, — моторно відповідав адютант.

А в тім самім часі разом з армією з обох сторін широкого фронту сунули безчисленні юрби цікавих селян. Парубки в дівчатами вели хороводи, старці дивилися, як машерують вояки. А наперед премучих орхестр музики радісно бігали по степу босі українські діти і дириґуючи вимахували паличками з очерету.

— Ваша Ексцеленціє! — сказав підчас відпочинку біля Уманя начальник штабу Зігфрідові фон дер Дранґ-нах-Остен Сакенові. — Якраз телефонував з міста совітський корпусний командант. Просить взяти його в полон разом в цілим корпусом.

ві. Перший погляд, що чинить Тому Мора прекурсором протестантизму, спирається передовсім на концепції толеранції й релігії в краю утопійців. Утопійці не мають ніякої офіціяльної релігії. Їх обовязує тільки віра в дві догми: 1) що існує Боже Провидіння, 2) що душа людська як безсмертна після смерти людини дістає відплату за свої добрі або злі вчинки. Одиниці, які не признавали б тих засад, не будуть карані фізично, але будуть відсунені від суспільности й позбавлені всякої гідности. Поза тим існує повна свобода совісти. В „Утопії" є один припис, що його інтерпретатори-протестанти не беруть під увагу. Всяка релігійна агітація, що оперує аргументами, понижуючими друге віроісповідання, строго заборонена. Дозволена тільки „спокійна, лагідна, мирна й розважна" намова. Якже ж далеко від неї заборони відбігла практика протестантизму, яка почалася зараз після появи „Утопії". Протестантизм у ріжних своїх відтінках поширював свої засяги при помочі політичного гнету, правних дискваліфікацій визнавців католицизму та засадою: „cuius regio, eius religio". Другий доказ мнимої протестантської „Утопії" містився б у висказі Мора, що утопійці „мають священиків високої святости й тому їх дуже мало". Однак цей висказ зовсім не доказує потреби протестантизму, але по перше стверджує недомагання Церкви як установи. Цей закид св. Тома повторяє пізніше, виясняючи низький стан духовенства браком матеріяльної опіки над ним всупереч приписам Церкви. А по друге — це якраз навпаки сильне ствердження високої пошани для священиків. Взагалі з цілого опису священичого стану наглядно видко, що Мор уважає священичий стан важким, але достойним. Крім цього, цілої низки непорозумінь можна було б уникнути, звертаючи увагу на літературну структуру цього твору. Це повість з характером сатири. Можна її назвати позитивною сатирою тому, що вона не ганить просто, але через виказання яркого контрасту. А тут важний елемент жарт, допускаємий у повісті і в сатирі. Цей жарт обявляється вже в самих назвищах. Утопія — це країна, що ніде не існує. Вона має столицюочічку Амавротас, що лежить над рікою без води, Антидром, її сусіди це мешканці хмар-нефельоґети й творива з вітру аляополітани, або горожани держави сліпців-анемоліяни.

Це жарт поважний, дуже зближений до правди, але в засаді це жарт-фантазія, що виріс з двох тогочасних моментів: з грецьких впливів фільософічних і з нових відкрить географічних. Плятонова „Політея" це хрестна мати „Утопії", а хрестний батько це Америґо Веспуччі. Бо як „Політея", так „Утопія" це ствердження конечної потреби зміни й розумного устрою держави, яка мусить примінитися до нових умовин фільософічної думки. Виправи Колюмба, а передовсім описи Америґа додають імпульсу фантазії на тему щасливої країни, через що дидактично-політична фікція набирає румянців життя. Подорожник, який нібито бачив „Утопію" і росказує про неї, це нібито учасник експедиції Америґа, а називається він Рафаїл Hythloday — по теперішньому „бляґер". Мор памятає, що його твір фікційний і тому вводить подробиці зовсім не християнські як: евтаназію, кремацію, можливість розводів і т. п. Одначе коли йде про етику утопійців, державну чи приватну, то основа цеї етики утопійців свідомість природних чеснот людини, а передовсім чотирох головних чеснот і свідомість природної релігії. Мор зясовує ті чесноти тільки в найважніших виявах. І так справедливість утопійців проявляється в першу чергу в каранні злочинців. Їх карається неволею і тяжкими працями, але не смертю, бо така кара приносить хосен державі, інших відстрашує, а злочинцям дає можність поправитися. Мужество виказане на прикладі війни. Утопійці всякими способами противляться війні, але коли вже війна почнеться, вони борються дуже хоробро, а на війну йде муж разом з жінкою, обоє разом гинуть, або обоє вертаються, бо воно дуже соромно вернутися з війни тільки одному супругові. Повздержність найкраще обявляється в супружому стані. В утопійців теж може лучатися супружа зрада, одначе не тільки саму зраду, але навіть замір, чи бажання зради карається важкими карами. Всі ті прояви чеснот переважно виідеалізовані, або, як ми тепер кажемо, утопійні. Одначе найбільш утопійний характер має чеснота второпности. Це проявляється передовсім у відношенні до власности. Під сим оглядом утопійці — приклонники комунізму.

У другій подорожі Америґа Веспуччі Мор найшов розділ про край, де „мешканці живуть згідно з законами природи... Цілком не мають власности, але всі річи в них спільні. Живуть без короля, без ніякої влади, кожний з них свій власний пан. Золото, перли, жемчуги й тим подібні річи, що їх ми в нашій Европі вважаємо багацтвом, мають за ніщо й просто погорджують ними". Спільну власність і погорду золота Мор узяв за підставу устрою утопійців, одначе не приняв анархії Америґа, але впровадив елемент єрархічної влади й спільної праці. І саме задля тих двох елементів, зачерпнутих з Америґа, деякі вчені називають „Утопію" Мора комуністичним маніфестом. Одначе цього рода інтерпретатори не зважають на те, що „Утопія" це повість, яка не конечно мусить виражати програмовий погляд автора. „Утопія" це тільки критичне насвітлення в формі дуже сильного контрасту. Мор зовсім ясно підчеркує, що все, описане в „Утопії", це тільки звіт подорожника, неприхильно настроєного до европейських умовин життя. А сам Мор, як він каже, не погоджується з цілою низкою поглядів подорожника. В першу чергу він не погоджується якраз щодо проблеми спільної власности. Ось як звучить закінчення „Утопії":

„Коли вже Рафаїл скінчив своє оповідання, то багато думок наплило мені в голову щодо обичаїв і законів, які не мають розумних підстав не тільки щодо способу їх воювання, їх жертв і релігій, але передовсім у тім, що є головною засадою їх устрою, цебто що вони ведуть життя спільне, без ніякої журби за гріш, а вслід за тим знівечені вся благородність, честь, слава й маєстат — ці справжні прикраси кожної держави..."

Отже Тома цілком ясно виразив тут свої сумніви про те, чи засада комунізму може бути підвалиною найліпшої держави. По друге: між сьогоднішним комунізмом а утопійним комунізмом Мора є велика ріжниця. Комунізм Мора — це ніщо інше, як тільки перенесення ідеалу монастирського життя на терен життя всеї суспільности. Ціль життя утопійців — журба за безсмертну душу. Орудники в тій праці: молитва, наука й мистецтво, передовсім музика. В цьому укладі

— Цілий корпус? Гм... А чи багато се?

— Не можу знати. Як прикажете?

— Добре. Тільки нехай сам йде сюди з корпусом. Ми не маємо часу відхилятися від простої лінії походу.

Підчас постою біля Новомиргорода начальник штабу знов застукав до дверей команданта армії.

— Що там ще?

— Ваша Ексцеленціє! З Елисаветгорода дзвонять. Чи не згодитеся взяти в полон 8 дивізій піхоти і 12 бригад артилерії?

— Що? Вісім? Дванацять? А де ж я їх подіну?

— Не можу знати. Як прикажете?

— Гм... Історія. Вісім піхоти... Дванацять... Ну, добре. Нехай приходять. Чорт з ними!

Підчас постою біля Кременчута знов застукали до дверей кімнати генерала.

— Знаю, відповів сердито генерал на стукання. — Кілько їх?

— Три полки кавалерії... Дві ескадри літаків... Дуже просять.

— Беріть!

І ось вкінці перейшли Дніпро. Армія фон дер Дранґа спинилася в Кобеляках. А 50 км. від неї, в Перещепині, сконцентрувалися большевики під начальною командою самого Йосифа Сталіна.

Фон дер Дранґ сидів з генералами в кімнаті, де був оперативний відділ, і провірював на мапі розположення військових частин.

— Жаль, дуже жаль, незадоволено говорив начальник штабу. Нас всего сто тисяч, а полонених пятьсот. Впятеро більше!

— Осміляюся зголосити, Ваша Ексцеленціє, що всі вони будуть хоробро битися з большевиками.

— Се й погано, що будуть. Мені не зручно зачинати битву маючи таку перевагу сил. Забрати з лівого крила три руські корпуси! А се що там?

Ґенерал трівожно глянув у вікно.

— Се скочки на легкопадах, які втікли, Ваша Ексцеленціє. Відранку сипляться з неба. І 500 летунів також чекає черги. В другій годині досвіта знизилися.

— Назад! Негайно назад! Хто ж сюди кінець-кінців прийшов з інтервенцією? Я прийшов? Чи вони прийшли? Хто тут воює, до чорта, питаю вас?

*

— Ґенерале, тихо сказав фон дер Дранґ нах Остен Сакен начальникові свого штабу, показуючи на годинник, — за 15 мінут точно опівночі зачинайте наступ!

— Ніяк неможливо, Ваша Ексцеленціє.

— Себто, як неможливо?

— Між нами і неприятелем, Ваша Ексцеленціє, сконцентровано 20 руських полків, які поспішно машерують до нас — з білими прапорами! Треба дати їм перейти: дорога забита.

— Що? Ще дванацять? Значить, разом з попередними вісімсот тисяч! Три німецькі корпуси на дванацять руських? Негайно кличте Берлін, щоби прислали підмогу! Чий я кінець-кінців начальний вожд? Га? Руський? Чи німецький?

*

Горить схід новим світанком. Вже на рівнині, на холмах між Кобеляками і Пе-

НОВА КНИЖКА

В Будапешті

на 34-ім Евхаристійнім Конґресі

Се перший український опис міжнародного Евхаристійного Конґресу пера д-ра Осипа Назарука. **160 СТОРІН, ЦІНА 60 СОТИКІВ.** В книжці порушена справа асиміляції мадярами наших братів за Карпатами. Отже книжка дуже актуальна.

духового життя утопійців майже вірно відбивається тип монашого життя в середньовіччі. Утопійці носять однакову одіж, як монахи; разом засідають до спільного стола, а щоб не привязалися до тихсамих домів, то що кілька літ мають змінять місце свойого побуту. Отже Мор трактував цілі міста як великі чернечі чини. Одначе найбільша віддаль від сьогоднішнього комунізму виступає в охопленні утопійної родини. Родина це підвалина утопійного устрою, а родинне життя наскрізь пронизане релігійною ідеєю. Перед щомісячним набоженством, в якому беруть участь всі члени родини, перепрошують одні одних за свої промахи. Любов і згода в родині сягають до самих шпилів недосяжного ідеалу. Яка пропасть ділить таку родину від сьогоднішньої родини комуністичного устрою! Отже розумове підложжа „Утопії" не ідея комуністична, але ідея монастична, а ціль „Утопії" не практичний зразок держави, але перенесення монастичного устрою на суспільне життя.

В історично переломовому моменті „Утопія" була останньою пригадкою, що ідея держави це тільки варіянт Божої думки, що має служити до спасіння душі. „Утопія", бажаючи засоромити християн, у формі повісти представляє поган, що природною релігією кермуються ліпше, як християни релігією обявленою. „Утопія" це рішучий протест проти супремації золота й проти браку милосердя, це лекція острої догани двірській клїці й заушникам-міністрам, які дорадчують королеві несправедливі реформи фінансові. При кінці сього твору Мор каже, що він та інші гуманісти намовляли цього мудрого подорожника й фільософа типу платонського ідеалу влади, Рафаїла Hythloday'a, щоб він став королівським дорадником. Одначе Рафаїл на це не згодився, бо не вірив, щоб його ради комусь придалися. На це Тома відповів йому, що кожний мусить відограти ролю, як уміє. Хоч не можна вирвати злих поглядів з серця володаря, чи поправити хиби, вкорінені звичаями, то з цієї причини не слід покидати праці для держави. „Не можна тобі покидати корабля тому, що ти не вмієш опанувати й усмирити вітрів", каже Мор. Цей мудрий муж державний і гарячий патріот рішуче домагався витривання на стійці. Коли не можемо змінити умовин на зовсім добрі, то зручною розвагою мусимо змагати до того, щоб вони бодай не були дуже злі. „Бо, як Мор додає, неможливо, щоб усі справи були добрі, хіба що всі люди будуть добрі. Але це станеться щойно по многих-премногих літах". Цей розділ „Утопії" се життєва девіза св. Томи Мора.

Про кінець світа

В р. 1590 в бібліотеці св. Венедикта в Мантуї знайшли старий рукопис з предсказанням про кінець світа. Авторство того рукопису приписують св. Малахії, примасові Ірляндії, що помер 1148 р. Твір той знаний також під назвою „Предсказання про Папів", бо в нім написано, які будуть папи перед кінцем світа. Імен їх нема, але подані герби або инші знаки 112 папів. Нпр. про Григорія XVI (1846) сказано, що буде се папа „Де бальнеіс Етруріе", і він дійсно походив з Етрурії й був передтим ігуменом Камедулів, яких головне майно називалося „Бальнеум" (купелеве заведення). Льва XIII означено в тім рукописі як „Світло на небі", Венедикта XV, що правив Церквою в часі великої війни, як „Релігія вилюднена", померщого Св. Отця Пія XI як „Віра неустрашима". Відтак предсказання називає ще по знакам сімох папів: 1) Пастир небесний, 2) Пастир і мореплавець, 3) Цвіт цвітистий, 4) Від половини місяця, 5) З труду сонячного, 6) Хвала оливна, 7) Петро II Римський. Тут приходять такі слова: „В часі останнього переслідування Св. Римської Церкви засяде (на Столиці Петра) Петро Римлянин, що пастиме вівці у тризотах многих, а як вони минуться, тоді впаде місто на 7 узгір'ях і страшний Суддя судитиме народ. А потому — кінець". Якби приняти, що те предсказання здійсниться, то кінець світа наступив би коло року 2.000. Церква катол. ніколи урядово не висказалася про предсказання, приписуване св. Малахії. А про кінець світа сказав сам Христос Спаситель, що про те, коли він наступить, „не знає ніхто крім Вітця, навіть ангели в небі". Ті слова Христові рівнозначні з забороною займатися тою справою. Предсказання приписувані св. Малахії мали противників і прихильників. Нпр. єзуїт в Ліону Менестріе оповістив у 1639 р., що се фальсифікат. З новим коментарем до „Предсказань св. Малахії" виступив польський епископ Антін Шляговский у праці п. з. „Старе предсказання про папів, приписуване св. Малахії, в новім освітленні". Автор пише, що в натхненні святого видно виразний прорив, який обіймає часи між передостаннім папою й останнім. В тім часі є простір часу невідомого числа літ, виповнений понтифікатами папів, про яких св. Малахія не згадує. Тим способом епископ Шляговский узгіднює духа Предсказань з негативним відношенням катол. Церкви до проблєми пророцтв на тему кінця світа. Приклонники автентичности Предсказань св. Малахії покликаються м. ін. на т. зв. Предсказання Орвальське з 13 ст., яке кінець світа заповідає також приблизно на літа 1967—2.000. Сей твір повстав у монастирі Орваль над долішним Райном після одних в 13 ст., після других у 16 ст. В сім творі є також ряд цікавих предсказань. Нпр. часи к. 1800 р. описує так: „Во дні они молодець, що прибуде зза моря (з Корсики), засвідчиться способами сили. Але великі, котрих він притьмить, пішлють його воювати до країни неволі (Єгипту). Перемога приведе його до першої країни(Франції). Сини Брута, дуже глупі, зустрічати його будуть, а він заволодіє ними й матиме імя: Цісар. А багато високих і могутніх монархів буде в жаху правдивім і орел Цісаря зідре багато скиптрів і багато вінців. Піхотинці і кінні несучи орли і кров перебіжать з ним цілу Европу, бо Цісар буде такий сильний, що буде здаватися, що Бог з ним воює. А Церква Божа, дуже опустошена, трохи потішиться, бачучи, як отвираються святині для овечок її — і будуть благословити Бога. Та вже сталося і минули місяці і Старець Сіонський (Св. Отець) переслідуваний кричатиме до Бога і тоді Сильний (Наполеон) буде засліплений гріхами і злочинами. Він опустить велике місто з таким величавим військом, якого до того часу не було, але ні один жовнір його не видержить перед обличчам часу. Третя часть і щераз третя часть війська його вигине від студені. А тоді два блиски минуться від віку спустошення. Вдови і сироти кричатимуть до Бога. І тоді високі упокорені злучаться, щоб перемогти того страшного чоловіка. І той чоловік відійде геть, цілком понижений, до країни за морем. Бо тільки Бог один — великий! Через нього заки заблистить 11-й місяць кріваний бич вернеться знов до великого міста. І стара кров опустить його... І біла квітка (лілея королів) матиме знов пошану і Доми Божі почують багато святих пісень. Але сини Брута, що ненавидять білу квітку, повалять добру літорость..."

А про рік 1914:

Боже Великий! Що за брязкіт зброї!.. Потому предсказує кінець світа і перед ним прихід антихриста, що буде більшим завойовником ніж Александер Вел., Цезар і Наполеон і столицю матиме в Римі й відбудує святиню Соломона, а страшне панування його триватиме три роки і пів року. „Бог прийде і вдарить землю різкою уст своїх а духом варг своїх убє безбожника", як говорить пророк Ісаія.

(За др М. Скрудліком).

рещепином гримлять гармати. Червоносиній дим кругами підноситься до небес на стрічу ранним промінням.

Тоді-то згори надхненний залунав звучний голос Соса (Сталіна): „До діла! З Марксом!" З намету окруженний юрбою мінґрельців виходить він. Його очі запилили. Обличчя його жахливе. Небритий як божа коза. Йому приводять мула. Мул упертий і норовистий. Почувши судний огонь, дрожить, очима косо водить. І тихо посувається назад туди, де опанований страхом скрився Каґановичбрат, встромивши свій скляний зір у неприятеля.

І грянув бій, полтавський бій!

*

Того самого дня півтора години після початку зудару ґенерал Зіґфрід фон дер Дранґ нах Остен Сакен святкував перемогу над большевиками в найлучшій гостинниці Кобеляк під назвою „Центральне Бельві". В обіді брали участь, крім начального вожда і його начальника штабу, десять німецьких ґенералів, сто двацять руських ґенералів і три полонені совітські маршали: Буденний, Ворошилов і Козявкін. За столом гомоніла грімка руська мова, крізь яку зрідка передиралися неріщучі німецькі слова.

Ваша Ексцеленціє! — закликав один з руських командантів підносячи чарку. — За ваше здоровля! Гурра!

— Ошень плоходарен (дуже вдячний), ввічливо відповідав фон дер Дранґ нах Остен Сакен, що вже трошки навчився говорити по-руськи. — Да здраствуєть Украінішес Райх!

Руська орхестра заграла бравурний український туш на мотив: „Ой лихо, не Петрусь, чорнобривий, чорний вус!"

А в тім часі, як в „Центральнім Бельві" відбувся пир і гриміла музика, на авті, в глуші степів, Сосо і Берія мчались оба. Втікають. Доля звязала їх. Близька небезпека і злоба дають сили Джуґашвілеві. Він забув свою тяжку рану від баґнетної атаки ззаду. Понуривши голову він мчиться втікаючи таки перед своїми людьми. І вірні слуги-мінґрельці і Каґановичі в машинах ледви-ледви можуть наспівати за ним.

*

Вечером на кватирі команданта німецькой армії відбулася воєнна нарада: куди дальше йти? Де установляти границі України?

— Ваша Ексцеленціє, сказав начальник штабу. — Міркуючи по нашій мапі, границя великої України на сході повинна переходити за Харковом біля Білгорода, а на півночі біля Гомеля. Я радив би розділити армію на дві части і з одною йти до Білгорода, а з другою до Стародуба.

— А коли вам вгідно вислухати мене, сказав у свою чергу ген. Петров, командант 6 руського корпусу, то я в імя історичної справедливости порадив би розширити границі України до памятника Гоголя в Москві. Там коло памятника живе багато українців, Ваша Ексцеленціє!

Правда, правда! — в один голос потвердили команданти решти руських корпусів. — На Москву! Нехай живе Україна!

Сто двацять руських ґенералів встало з місця і заспівало український національний гимн: „Боже, царя хорони!" а потому „Дойчлянд, Дойчлянд" і пісню Горіст Весселя, ґітлерівський гимн.

— Ну, гарно... коли в Москві є український фольк... підемо, рішив ґенерал фон дер Дранґ після деякої надуми. І встав ізза стола.

Засідання скінчилося.

*

Минуло кілька місяців. Закріпившись у Москві, командант німецької армії від ранку до вечера був занятий пра-

Найменша держава світа — Ватикан

Від 1929 р. внаслідок порозуміння званого загально Лятеранським, яке полагодило остаточно т. зв. римську справу й устійнило відносини між Церквою і державою, повстала в Римі нова державна одиниця зі всіми прикметами суверенности. Від 11 лютого 1929 р. в ерархії незалежних і самостійно існуючих держав появилася найменша держава світа: Чітта дель Ватікано. Се найбільш монархічна державна одиниця. Можна навіть сказати: це сьогодні в Європі одинока правдива обсолютна монархія. Папу, що є абсолютним володарем, вибирають, як відомо, електори, себто кардинали. Одночасно можна завважити, що Чітта дель Ватікано се найбільш змілітаризована держава, бо скількість збройних сил (шляхоцька ґвардія, швайцарська ґвардія, жандармерія й палятинська ґвардія, ся остання складається з людей, що не є ватиканськими горожанами) у відношенні до числа мешканців дуже велика. Статистика одної з італійських інформаційних агенцій говорить, що кожний 3-ий мешканець Ватикану се жовнір або жандарм і до того національности безсумніву чужої, а кожний 7-ий мешканець се священик. На 44-гектаровій території того міста мешкає чотирнацять найріжнороднїших національностей, які говорять 14-ма мовами. Одначе урядова мова держави се мова латинська. Се одинока держава, якої існування не спирається на нормальних фінансових і господарських підставах і якої приходи і розходи залишаються назагал у тайні. Можна тільки запримітити, що в останньому часі приходи значно зменшилися, хоч увесь католицький світ піддержує фактично існування тої держави. При Ватикані акредитовані регулярно амбасадори й посли, хоч приміщення амбасад і посольств положені на італійській території. Італія по думці постанов Лятеранського порозуміння признала тим дипльоматичним представникам всі права і привілеї, які їм прислугують. Таксамо кардинали мають привілеї, признані князям крови. Їх признають автоматично ватиканськими горожанами навіть тоді, коли вони італійці та мешкають на італійській території.

Ми сказали вище, що Чітта дель Ватікано ще суверенна держава: і дійсно на ватиканській території не може мати місце ніяка чужа інґеренція і тільки на виразне припорученння ватиканських властей італійська поліція може нпр увійти на сю територію. Всі закупи як і продажа продуктів у Ватикані належать до державного монополю, який спроваджує продукти без мита і визначає на них ціни очевидно значно нищі ніж нпр на кілька кроків поза границями держави в тому самому Римі. Електричний струм, що його витворює ватиканська централя, коштує значно менше навіть у приватнім уживанні мешканців міста. Натомість воду і ґаз доставляє міська адміністрація Риму по ціні коштів.

Ватикан має залізничий відтинок, власний виряд і стацію, яку впрочім вибудувало італійське правительство великим вкладом грошей. Залізниче получення існує на відтинку Рим—Вітербо і переступає ватиканські мури біля залізничої підміської стації коло св. Петра. Дотепер тільки дуже мале число вагонів переїхало границю, дбайливо замкнену залізною барієрою там, де тори йдуть через лінію мурів Ватикану.

Одна з найважніших умовин, які забезпечено Ватиканові у трактаті, се вдержання свобідного доступу для чужинців і священиків, які належать до держав, з якими Італія не має нормальних дипльоматичних взаємин. На випадок війни єпископи тих країв, з якими Італія вела б евентуально війну, мають забезпечений доступ до Ватикану. Окремі радієві стації, що їх побудував Марконі для Св. Отця Пія XI-го, ґарантують можність швидкого і свобідного комунікування з цілим католицьким світом. Ватиканська почта і телеґраф доповняють комунікацію. Теоретично Ватикан має право на власній території влаштувати собі аеродроми (летовища) й удержувати власну воздушну комунікаційну фльоту. Практично держава не користає з того права. Натомісць ніодин літак не може перелітати над територією Ватикану без окремого дозволу.

Італія має в Римі власну амбасаду при Апостольській Столиці, а Ватикан має в Римі свою Нунціятуру.

На сторожі ватиканських границь стоять по італійському боці карабінієри, а при брамах, які ведуть до найменшої державки світа, стоять на стійці швайцарські ґвардійці. Мира ватиканського володаря і його шістьсот горожан доволі добре пильнують збройні сили Ватикану. — Леонард Коцемский — „Слово".

Про чистоту мови

„Прагер Прессе" принесла в ч. 241 статтю Р. Е. на сю тему. Зміст: Мовний (язиковий) пуризм се поборювання кепських форм, варваризмів і солецизмів, недбальства й інших мовних гріхів. Пуризм має у чехів багату традицію. Він мусів появитися в мові, яка була якнайгірше спустошена. Треба було знов збудити делікатніше відчуття для тої мови, виробити внутрішній орган, який умів би відчувати й немов важити. Все те могло повстати тільки помалу. Такий пуризм сам собою зрозумілий і навіть похвальний, з часом зійшов на бездоріжжа і вкінці став язвою. Проти нього виступив цілий ряд чеських письменників і майже рівночасно осудила його новочасна лінґвістика. Авторитет такого вузьколобого пуризму зломаний, він уже „повалений тиран". Чому такий пуризм мусів бути повалений, про се пише в органі „Пшітомност" чеський учений Фр. Травнічек. Пуризм створив собі ідеал мовної правильности і краси, піддавшися несвідомо цілком романтичним поняттям: добре і гарне було для нього те, що можна було доказати як існуюче в минувшині, як також мова „чистого" сільського народу. Так повстав канон мовної чистоти, прозрачности та сочистої простоти і до того канону примірювано всі прояви дуже розвиненого життя сучасної мови кожного. Притім не терпілося індивідуальних конечностей і можливостей, не бралося ні трохи під увагу суспільної, естетичної й ситуаційної функції мовного вислову-матеріялу, ні вічно живої струї розвитку мови. Педантично-романтичний основний рис пуризму проявлявся найбільш ярко в тім, що він безуговку вихвалював ядерну мову селян як ідеал мови, а рівночасно або зовсім не звертав уваги на дуже велику мовотворчу силу великоміської мови та на її здобутки, або навіть з обуреннням осуджував се. Того рода пуризм перетягав струну „чищення мови" і ставав тяжкою ґалимою для конечного збогачування мови. Він грішив то незнанням, то кепським вияснюванням мовних фактів, то неприродним консервуванням і накидуванням архаїзмів, отже грішив фальшивим історизмом. Одначе з другої сторони треба признати, що пуризм як романтичний відновитель повний педантерії приніс також деякі позитивні здобутки. Та все таки його загальний білянс мусить бути відємний, бо його практика була така чужа життю як він сам. Повалили його: диференціяція писемномовних норм і пекучі потреби мовної культури. Гарна студія Травнічка дає спонуку до дальших розважань над сею справою. Пуризм провалився з власної вини, але засадничо річ беручи треба признати, що се була достойна уваги спроба довести до компромісу між загально обовязуючою нормою й індивідуальною свободою в житті мови. Та спроба провалилася через те, що завеликий натиск поставлено на „норму", яку ще до того не все як слід розуміли. Та як поява і рух пуризм був оправданий. Його головним блудом було надмірне упрощування складних фактів і ситуацій. Чеський пуризм був свобідний від деяких ґротескових дурниць подібних рухів закордоном. Крім того має він і велику заслугу: він несвідомо виховував людей до підозрівання слова і мовного життя. А те підозрівання вродило пошану для слова — все те живіше і взагалі вище, бо свідоміше вичування й переживання мови, при якім пуризму вживається як провідника, але потому лишається його перед дверми на порозі таємничої зустрічі.

Нарід, котрий не має правдиво католицької преси, яка гамувала б і вказувала б на шкідливий і небезпечний вплив ворожої преси, зведений, блудить по манівцях і напевно скорше чи пізніше мусить загинути. (Еп. Григорій Хомишин: Завдання католицького часопису).

цею. Щодня приходили вісти про те, як руські відділи, що були під німецькою командою, прилучали до України Петербурґ, Волгу, Архангельськ, Вятку, Уфу, Перм, Оренбурґ, Астрахань. Приходили також офіціяльні письма від сибірських міст і з Центральної Азії з просьбою негайно прилучити їх до української держави. Навіть з півострова Коля, з Нової Землі і з Вайґача зявлялися депутації і заявляли, що без великої України вони не можуть жити, тратять всякий змисл свого істнування.

І нагло з Берліна шифрована телеґрама:

„Негайно вернутися з військами до рідного краю супроти загрозливого положення на Заході".

Чи варт росказувати, як випроважали руські своїх німецьких напасників? Юрби народу загатили площу біля залізничого двірця. Німецькі жовніри прощалися зі своїми руськими жінками зі слезами в очах, обіцяючи вернутися. Начальник штабу коменданта військ виїзджав до Німеччини разом з законною жінкою Марією Івановною і з тещею Оленою Василівною. А ґенерала фон дер Дранґ нах Остен Сакена випроважав з душевною теплотою ввесь Національний Совіт під проводом предсідника.

— Пишіть, Зіґфріде Зіґфрідовичу! — говорили йому руські друзі, коли німецький ґенерал сідав у вагон.

— Гарно, напевно, чистою руською мовою відповів зворушений ґенерал.

— Як все успокоїться, обовязково назад до нас до Москви! — кричали знакомі. — На кулебяку![1])

— Добре, добре!

Юрба кричала: „Гох, ґенерал фон дер Дранґ!" Музика грала на прощання марша. Всюди відправалися зворушливі сцени.

А ґенерал сумно кивав усім головою. Крадьком зітхав. І коли овації на його честь досягнули свого вершка, тихо сказав предсідникові Національного Совіта, що стояв на перонї біля вікна:

— І нащо вони, Петре Сергієвичу, кричать мені ґенерал фон дер Дранґ? Адже я ніякий Дранґ! Адже я просто руський німець.[2])

---

[1]) Кулебяка (рос.) = пиріг, довгий з кислого тіста, з рибою, тощо.

[2]) Звертаємо увагу наших Вп. Читачів на отсю гумореску не тільки тому, що вона написана з умірковуванням правдивого мистця, але також тому, що зміст її може показатися далеко глибшим, ніж думав і хотів сам автор гуморески. — Ред. „Нової Зорі".

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

АНТІН ПОДІЛЬСЬКИЙ

Найновіші погляди

на походження національних назв „Русь" і „Україна".

Вже 190 років провадиться в науці остра полеміка, чи може навіть ліпше сказати — запекла боротьба задля питання про походження національної назви „Русь". Боротьба ця почалася в острій формі в 1749 році, коли німецький учений Георг Фридрих Мілєр (1705—1783), член Петербурзької Академії Наук і визначний дослідник російської, а почасти теж і старо-української історії, написав розвідку „Origines gentis et nominis Russorum" (Походження племени та імени Русів). В цій розвідці доводив Мілєр, що назва Руси походить від норманського, шведського племени Руси або варягів, яке на чолі зі своїми князями Рюриком, Синеусом і Трувором прийшло в 862 році зі Швеції в Східну Словянщину і дало назву „руському" народові та поклало початок Руській Державі.

Проти Мілєра остро виступив славнозвісний російський учений Мих. Ломоносов у книзі пророка Єзекіїля, котзик, хемік, географ, історик, поет і т. д. Ломоносов рішучо відкидав шведське чи взагалі норманське походження Руси й княжої династії Рюрика і доводив, що нарід і національна назва „Русь" існувала на півдні Східної Европи (цебто на Україні) від найдавніших часів. Першу згадку про Русь знаходив Ломоносов у книзі пророка Єзекіїля, котрий у розд. 38 і 39 три рази згадує про Гога, князя народу **Рос** (Рош, Rhos); таким чином нарід „Русь" чи властиво „Рос" існував, на думку Ломоносова, вже в часах пророка Єзекіїля, цебто в 7 столітті перед Христом. Пізніше, в перших віках по Р. Х., та сама „Русь" чи „Рос" виступає знову під імям Рокс-Алянів і т. д.

Від того часу, як Мілєр і Ломоносов зачали спір про походження національної назви „Русь", полеміка триває неустанно й донині, прибираючи нераз дуже острі форми.

Але треба сказати, що властиво ні Мілєр ні Ломоносов не були творцями тих теорій про походження назви „Русь", які вони висловлювали у своїх творах. В Московщині у століттях 16 і 17 твердо панував погляд про походження назви „Русь" від шведів. Цей погляд висловлює „Степенна Книга", перша спроба систематичного огляду російської історії, зложена в 16 стол. Той сам погляд висловлював також московський цар Іван Грізний підчас своїх розмов з папським леґатом Посевином і т. д. Наукове обґрунтування теорії про шведське походження Руси подав німецький учений, член Петербурзької Академії Наук Ґ. С. Баєр у своїй праці „De Varegis" (Про варягів), писаній у 1729 р.

Натомість на Україні, в Польщі, почасти й на Заході в 16 і 17 ст. історики держалися звичайно погляду про південне походження назви „Русь" та доводили, що національна назва „Русь" — „Рос" (Rhos) — „Рокс" існувала на півдні Східної Европи (цебто на Україні) від найдавніших часів. Цієї теорії держалися в нас: автор „Густинського літопису" Інокентій Гізель (автор першого українського підручника історії, виданого в 1674 р.), Самійло Величко (автор козацького літопису) та інші. Величко подає в своїм літописі також універзал Гетьмана Богдана Хмельницького (з червня 1648 р.), де знаходимо теж погляд про дуже давне істнування назви „Русь" на Україні.Того самого погляду держалися й польські історики 16 і 17 ст. (Кромер, Стрийковський, Сарніцький). Дуже поважну наукову підставу цій теорії дав французький учений Самійло Бошар у праці „Phaleg et Chanaan" (1646), яка й донині не втратила ще наукової вартости, не вважаючи на деякі очевидні вже нині недостачі. Погляди Бошара приняли ріжні західні учені першої половини 18 ст.: Лє-Кієн, І. Д. Міхаеліс, Шетґен, Фелькнер та інші. В першій половині 18 ст. погляд про старинне південне походження назви „Русь" приймають під впливом українських істориків і деякі російські автори — Манкієв, Тредяковський і т. д.

Побіч двох найбільше поширених теорій про походження назви „Русь" істнували ще й інші. А саме вже в 16—17 стол. висловлювано здогади, що назва „Русь" і „руська" княжа династія Рюриковичів походять з північно-західної, надбалтійської Словянщини або з Литви. З північно-західної, Словянщини виводив Русь Гербершгейн (автор цінної праці про Московщину, 1548 р.); з Литви виводили її Преторій і Петрей.

Були й спроби погодження цих теорій. Напр. Інокентій Гізель припускав, що Руси початково були на Україні, а потім перейшли до Прусії. Цей погляд приняли Мілєр у пізніших своїх працях і Ломоносов.

В другій половині 18, у 19 і 20 стол. всі ці ріжні теорії мали своїх прихильників і горячих оборонців. Найбільш поширена та найліпше опрацьована була теорія про норманське походження Руси. Її додержувалися такі визначні історики як Карамзин, Костомарів (у пізніших своїх творах), Кавелін, Соловйов, Чичерин, Ключевський, Сергієвич, Владимирський-Буданов, Платонов, Любавський, Шахматов, Томашівський, Липинський та інші.

Теорію про балтійсько-словянське походження Руси боронили головно історики-українці: Каченовський, Мих. Максимович, Бориčевський та інші; з росіян цю теорію розвивали головно Ґедеонов і Забелін.

Думки про давне, південне походження назви й племени „Русь" боронило в 19 стол. чимало визначних дослідників: Еверс (знаменитий німецький дослідник історії сх.-словянського права на поч. 19 стол.; його називають навіть „батьком" цієї науки), Ґензеній, Антонович, Кунік, Васильевський, Ґолубінський (визначний дослідник історії сх.-словянської Церкви), Маркварт та інші. Але серед самих цих дослідників були значні розходження. Ґензеній, Антонович, Багалій, Іловайський та інші виводили Русь від стародавнього південного (тубильчого) племени Росів, званих у I—III стол. по Р. Хр. Рокс-Алянами (до цієї думки схилився також і Еверс, який з початку Русь виводив від хозарів). Кунік, Васильевський, Ґолубінський, Будилович, Єфименкова ототожнювали стародавню Русь з германським народом — ґотами, що прийшли на Україну в II стол. по Р. Хр. і панували в ній до 375 р. Маркварт звязував Русь з іншим германським народом герулами, що жили в тім часі над Доном.

М. Грушевський уважав Русь за словянське племя, ототожнюючи її з київськими полянами. Були й інші менше поважні або й зовсім не поважні проби пояснень походження назви й племени „Русь": Юргевич обстоював угорське походження Руси, Фріцлер — франкcько-турецьке, Янушевський — галицько-хорватське, Шелухин — провансальське і т. д.

Окремо треба згадати погляди заслуженого німецького дослідника старо-української та російської історії Авґуста Людвіґа Шлєцера (1735—1809), що особливо прислужився науці цінним, критично-науковим виданням літопису. Шлєцер уважав, що Русь і зокрема династія Рюриковичів були безсумнівно норманського (скандинавського) походження; та ще задовго перед появою цієї норманської Руси, від непамятних часів істнувало на півдні (на Україні, в Донщині тощо) тубильче південне племя Росів (Rhos, Рокс-Аляни) — ненорманське та взагалі негерманське і несловянське.

Продовж 19 і 20 стол. знайдено нові історичні джерела, використано археольоґічні розкопки, удосконалено методи історичного дослідження. Та не вважаючи на це все, питання про походження назви „Русь" не розяснювалося; а нові здобутки історичної науки, археольоґії й топоніміки навіть ще більш ускладняли це питання. В історичних джерелах виявлялися такі суперечности, яких не в стані були погодити історики.

Так напр. західні літописці 9—10 ст. (Пруденцій Ґаліндо, Ліутпранд Кремонський) кажуть, що Русь це те саме, що нормани або шведи. Натомість византійські письменники 9—10 стол. (Патріярх Фотій, Лев Діякон) називають Русь скитами, а византійці цю назву прикладають завжди тільки до тубильців України та Донщини, а норманів виразно відріжняють від „скитів".

Византійський цісар - письменник Константин Порфироґенет (10 стол.) подає у своїм творі словянські й „руські" назви Дніпрових порогів, при чому „руські" назви оказуються в більшості північно-германськими (чи, інакше кажучи, норманськими). Тимчасом з життя св. Константина-Кирила (9 стол.) довідуємося, що в 860 році св. Кирил знайшов евангеліє і псалтир, писані по-руськи, а з тексту житія випливає, що „руська" мова того евангелія та псалтиря була, без сумніву, словянська.

Арабські письменники X стол. (ібн-Русте, Ґярдізі, Масуді та інші) виразно відріжняють Русь від словян, причому представляють Русь диким, поганським розбійничим племенем, що нападає постійно на словян, забирає їх у неволю та продає словянських невільників арабським купцям у Булгарі (над середною Волгою); Русь ця жила десь на півночі, володар її називався „хакан" (каган). Зовсім що іншого пише арабський історик 9 стол. ібн-Хордадбег: в нього Русь досить культурний нарід; руські купці їздять у торговельних цілях по надкаспійських краях, до Византії й до арабського каліфату, навіть до Баґдаду; серед тих купців багато христіян. Ця Русь говорила словянською мовою; володар її називався „князь".

Археольоґічні досліди ствердили з цілковитою певністю, що нормани появилися в північній Росії десь в середині 9 стол., а над Волгою та над Дніпром на початку 10 стол. Але назва „Русь" на Україні, над Волгою та на Кавказі значно давніша. З оповідання ібн-Хордадбега знаємо, що „руські" купці віддавна їздили до Персії, отже напевно в першій половині 9-го, а мабуть і в 8 стол.; з житій св. Стефана Сурозького (що згадує про похід Руси на Суґдею, на Кримі біля 800 р.) та св. Юрія Амастридського і з творів патр. Фотія довідуємося, що Русь віддавна відбувала походи на византійські володіння. Інші джерела, особливо назви ріжних річок, гір, місцевостей вказують ще на давніше істнування Руси на Україні, в Донщині, над долішною Волгою та на Кавказі.

Погодити всі ці суперечности було

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

дуже тяжко; здавалося навіть, що виявнити їх ніколи не вдасться та що питання про „походження Руси" залишиться назавжди невирішеним.

Тимчасом дуже цінну спробу усунення ріжних „суперечностей" і вичерпуючого вирішення питання про походження назви „Русь" зробив уже давно А. Л. Шлєцер, розріжняючи дві дуже подібні по своїй формі, але в суті зовсім ріжні племінні назви: північну (норманську) „Русь" і стародавню південну (не-германську й не-словянську) „Рос" (Rhos).

В останньому часі кілька визначних учених (головно російських), як Брім, Васильєв, Греков, Мартинов, Марр (грузин) та інші, дійшли до висновків, які нагадують думку Шлецера про існування двох осібних племінних назв: 1) північної (правдоподібно норманської) **„Русь"** (Ruotsi, Ruossi, Rôtsi, Rôts), яку мають на увазі П. Ґаліндо, Ліутпранд, Константин Порфирогенет, арабські письменники 10 стол. і т. д., і 2) південної **„Русь"** або **„Рос"** (Rhos, Hrhos, Rhaos, Rhäds, Roks, Ra), про яку пишуть Лев Діякон (10 ст.), Фотій (9 ст.), ібн-Хордадбег (9 ст.), Йосиф бен-Горіон (9 ст.), Захарія Ритор (6 ст.), Йордан (6 ст.), Агатемер (3 ст.), Пліній (1 ст.) та інші. Сліди перебування цієї південної Руси чи Роси на Україні та в сумежних краях від найдавніших часів залишилися також у дуже численних географічних назвах, як Рось (друга назва річки Оскола, на Слобідській Україні), Рось (допл. Дніпра), Рось (допл. Нарева), Роска (на Волині), Рос або Ра (назва Волги від 3 стол. по Р. Хр.), Рос (арабська назва річки Аракс на Кавказі), Раос (на Кавказі, в 1 стол. по Р. Хр.), Редс (край на Кавказі), Русі (над річкою Курою, на Кавказі), Рос (назва Криму в деяких византійських істориків), Руси (назва черкеського племени абхазів на Кавказі в 8 стол.) і багато інших. На думку Марра, від того ж пня походять і назви: Аракс, Урал і Арарат. Подібні ж назви (від того самого пня) були поширені, на думку Марра, й по інших краях, головно на північному березі Середземного моря. Це дозволяє Маррові звязати назву „Русь" з групою т. зв. яфетидських племен, що ще в „переісторичних" часах розійшлися по передній Азії, Кавказі, південній частині Східної Европи, на Балканськім півострові (пе-ласги) і в Італії (етруски). На Україну та взагалі в південну частину Східної Европи ці „яфетидські", „руські" племена прийшли, мабуть, ще в другім тисячолітті перед Різдвом Христовим.

В 7 стол. перед Р. Хр. племена південно-східної Европи відбули страшний похід на могутне й широке в той час Мідійське царство. Відгомін цього походу знаходимо у Св. Письмі Старого Завіту, в книгах пророків Єремії, Софонії та Єзекіїля. В книзі Єзекіїля на чолі страшних північних напасників оказується нарід „Рос" (Rhos). У світлі поданих вище уваг стає можливим признати, що це той самий нарід „Рос", який пізніше виступає під імям Рокс-Алянів (від 2 стол. перед Р. Хр. до 3 стол. по Р. Хр.), Росів (4—6 стол.) і Русів або Руси.

Очевидно, виводи Марра, який вяже Русь з ет-русками й пе-ласгами, і притягнення до історії національної назви — „Русь" — „Rhos" текстів з пророка Єзекіїля належать до імовірних припущень, гіпотез. Натомість ствердження неперервного існування національного імени „Русь" (Rhos, Рокс) на Україні та в близькім сусідстві з нею (в Донщині, на Кавказі, тощо) від 2-го стол. перед Р. Хр. це безсумнівне й цінне придбання сучасної історичної науки.

Може ще повстати питання: яке було відношення між рокс-алянами, що жили (по свідоцтву старинних письменників Страбона, Птолемея, Тацита) на Україні в 2 стол. перед Р. Хр. — 3 стол. по Р. Хр., росами, яких згадують на Україні в 4—6 стол. історики Йордан і Захарія Ритор, і полянською Руссю, яка виступає на Україні на межі 8 й 9 стол.? Чи це були ріжні народи, що передавали один другому старинне імя Рос-Рокс-Русь, чи це все був один і той сам нарід?

Шлецер не бачив безпосереднього звязку між старими не-словянськими рокс-алянами й росами і пізнішою словянською Руссю-полянами. Але сучасна наука це питання освітлює вже зовсім інакше. Нині вже не може бути сумніву, що наш український нарід, званий у 9—16 стол. здебільшого „руським" народом, „Руссю", повстав зі змішання з найдавнішими мешканцями України, що оселилися в ній вже в 2 тисячолітті перед Р. Хр. та засимілювали (уподібнили до себе) деякі інші племена, що приходили на Україну в 2 і 1 тисячолітті перед Р. Хр. та в І тисячолітті по Р. Хр. Мішаючись зі словянами, ці майже відвічні, найдавніші мешканці України, переняли від словян словянську мову, лише дещо зміняючи її. В 6 стол. по Р. Хр. головна частина цих стародавних мешканців України вже зісловянщилася, тобто змішалася зі словянами й уживала словянської мови. Византійські письменники 6 стол. і Йордан (теж 6 стол.) знають їх під імям антів. Анти, по словах византійського історика Прокопія, були незвичайно численним народом і займали великі простори на північ від Чорного моря. Назва антів досить стара. Китайські літописи подають, що нарід антсаї займав десь у часах близьких до Р. Хр. величезні простори від Туркестану аж до границь Римської держави, отже займав Україну,Донщину та південну частину водозбору Волги. Біля того ж часу, по свідоцтву китайських істориків, нарід антсаї приняв імя алянна. Таким чином китайські літописи усталюють тотожність алянів і антів (антсаїв). Ця вістка китайських літописів давно вже відома в науці (її наводили м. і. Ріттер, Гірт, Маркварт, М. Грушевський, Одінец та і.), але на неї якось не звертали належної уваги. Тимчасом вона усталює єдність алянів (і очевидно також рокс-алянів) з антами, предками українсько-руських племен.

Отже при кінці І-го тисячоліття перед Р. Хр. та в першім тисячолітті по Р. Хр. зустрічаємо три назви для означення основного, споконвічного населення України: Рос (Рокс, Русь), Анти й Аляни. Переважає то одна, то друга, то третя з цих назв. Часом зустрічаємо сполучення двох назв: рокс-аляни. В кожнім разі національна назва Руси була на Україні дуже стара. Можливо, що її принесли з собою найдавніші мешканці України, оселюючись в ній десь в середині 2-го тисячоліття перед Р. Хр. Але в 9 стол. в Східній Европі, спершу на півночі, потім і на Україні появилася ще й інша Русь — північна, варязька, у якій більшість учених бачить норманів (скандинавів), а деякі (Максимович, Гедеонов, Забєлін) — надбалтійських словян. Припадково зійшлися на одній території два ріжні народи з однаковим імям.

Про назву Україна — в окремій статті.

ОМЕЛЯН ПРІЦАК

Похід Марвана Ібн-Мухаммеда в Україну 735 р.

Сторінка з українсько-арабських взаємин.

В першій половині 8-го століття арабська держава Омайядів переживала роки свого великого розцвіту. Кермували нею визначні полководці і розумні державні мужі як Альмалік (685—705), Валід I (705—714), Сулейман (714—717), Єзід II (720—724) і Гішам (724—743). Границі арабської держави сягали тоді від далекого Мавараннагру (нині Туркменістан) і Китаю аж по ан-Андалус (Еспанію). Перемоги в війнах з Византією відкрили їй дорогу на північ на хазарську державу.

Хазарія, держава ближче неозначеного племени урало-алтайської групи з єврейською вірою, займала тоді простори України між Доном і Волгою. Мала вона чималу рільничу культуру, а головна столиця її Ітіль (інакше Хамлідж) була великим торговельним центром Сходу Европи. Цікавий був устрій тої держави: хоч існував офіційний володар „хакан", уся влада спочивала в руках намістника „бега".

Хазарська держава відзначалася терпимістю, в ній жили біля себе ріжні народи та визнавали ріжні віри. В степових полях донського басейну та на побережжях Озівського моря (його арабські джерела звуть: „Багр-ус-сакалябаті" = Море словян) проживали предки основників київської держави, українські поляни, що по словам літописця платили хазарам як дань „по мечу від дима". Це виказали новіші досліди, головно проф. В. Пархоменка, а посередно В. Мошіна, В. Заїкина й ін. Недавно знайшов я ще новий доказ на те, що поляни сиділи спершу над морем. „Арабський Геродот" Абу-ль-Гасан Алі Ібн-аль-Гусайн аль Мас'уді († 956) занотував під р. 300 гіджри (912/913 від Р. Х.) похід чорноморського руського племени Лудзана. Я досліджував ту назву „Лудзана" і по палеографічних дослідах ствердив, що вона в оригіналі писалася інакше, а переписчики вже не вміли її розібрати та подали ріжні лекції, між іншим і „Лудзана". По всій правдоподібности вона писалася „Буляна"; „Буляна" знов це поляни в арабській транскрипції.*)

Араби в своїх походах на хазар доходили і в українські (полянські) землі. Вперше імення ас-сакліб (=словянин) стрічаємо в арабського поета Абу-Малік Гіят Ібн-Гаут аль-Ахталя († біля 712 р.), що в своїому „Дивані" пише, що птиці ката (рід птахів) так утікають перед поганячем, як словянин перед арабом. Це безсумніву відгомін якогось походу арабів в Україну.

Головна причина тих походів була в тому, що араби хотіли обсадити свої небезпечні окраїни словянами, які вже вславилися як найлучші оборонці кордонів Византії. Значить араби хотіли набрати в полон словян і поселити їх на своїх окраїнах. І так уже в р. 717 арабські історики нотують у Килікії (що була на арабо-византійськім кордоні), „Гісн-ус-Сакалябаті", „твердиню словян". Такий теж характер мав великий похід (в р. 117 Гіджри = 735 Р. Х.) Марвана Ібн Мухаммеда, що пізніше як Марван II був останнім омайядським халіфом (744—750).

Два арабські письменники-історики оставили нам опис того походу: Абу-Аббас Ахмед Ібн-Яхія Ібн-Джабір аль-Баладзурі з Багдаду († 892) в творі п. н. „Книга підбою країв" і Абу-Джафар Мухаммед Ібн-Джарір Ібн-Язід ат-Табарі з Табарістану (півн. Персія, † 923) в своїй „Хроніці". Відомості їх взаємно доповняються так, що на їх підставі можемо собі відтворити той похід. Про повагу

*) Про те написав я окрему студію, що друкуватиметься в одному орієнталістичному журналі.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

походу свідчить сама кількість війська: Марван зібрав 150.000 вояків. Ту велику армію поділив він на дві частини. Головна частина (130.000 вояків), під проводом самого Марвана заняла Вірменію і через Каспійські ворота (просмик у середнім Кавказі) ввійшла в краї хазарів та обложила Семендер, одну з трьох столиць хакана. За той час друга частина, під проводом Усайд Ібн-Зафір ас-Сулямі, в силі 20.000 людей перейшла Бабуль-Альлян (нині Дербент) і потому зєдналася з головною армією. Положення обложених хазарів було дуже тяжке: щоб рятуватися, сам хакан утік зі столиці. Побідний Марван увійшов у глибину краю. Та Марван не гнав далі за хазарським хаканом, бо його ціллю не було знищити хазарську державу, тільки набрати словянських полонених. Отже він отаборився на Дону (арабські джерела звуть його: „Нагр-ус-Сакалябаті" = „Словянська ріка"), напав на оселі українських полян та взяв їх 20.000 родин (або голов; тут джерела розходяться) в полон. Вояків тих, згідно зі своїм наміром, осадив Марван на новім византійсько-арабськім кордоні в Грузії („Хахет" арабських джерел) та в Кілікії, де довго ще згадуються в арабських джерелах українські (= словянські) кріпости як „Гісн-ус-Сальмані" (= „Твердиня Сальмана") й інші.

Похід Марвана Ібн Мухаммеда, один фрагмент арабо-українських взаємин, наглядно доказує, яка велика та як високо цінена в тодішньому культурному світі була вартість українця-вояка, вже в 8-ім столітті.

Бібліографія.

Dîwân al-Ahtal, Texte arabe publié pour la première fois d' après le manuscrit de St. Pètersbourg et annoté par le P. A. Salhani J. S, Бейрут. 1891; — Futuh al Buldan. Liber expugnationis Regionum auctore... al Belàdsori quam... edidit M. J. de Geojé. Ляйден. 1866; — H. Zotenberg: Chronique de Abou—Djafar—Mohammed ben—Djarir—ben — Yezid Tabari, traduite sur la version persane d' Abou-Ali Mohammed Bel'ami. Томів 1—4. Париж. 1867 — 1877; — Annales qui scripsit Abu Djafar Mohammed ibn Djarir at — Tabari, ed. M. J. de Goeje. Том. 1 — 3. Ляйден 1879—1901; — Mocoudi: Les Prairies d'or. Texte et traduction par C. Barbier de Meynard. Томів 1—9. Париж 1861—77 і 2 ed. 1924; — Dr. Gustav Weil: Geschichte der Chalifen. T. 1. Маннгайм 1846; — Гаркави, А. Я.: Сказанія мусульманскихъ писателей о славянахъ и русскихъ. Спб. 1870; — В. Ламанскій: Славяне въ Малой Азіи, въ Африкѣ и въ Испаніи. Спб. 1859; — Проф. Вл. А. Пархоменко: У истоковъ русской государственности. Ленинград, 1924; — його ж: Кіевская Русь и Хозария. „Slavia". T. VI. Прага. 1927; — V. Mošin: Ruski otok. „Jugosl. Njiva", IX. 1925, I, 2—4; — його ж: Tmutorokanj, Kak i Samrkc. „Сборникъ въ честь на В. З. Златарски" Софія. 1925.; —його ж: Trece rusko pleme. „Slavia". T. V. 1927, 4; — В. Заїкин: З найдавнішої історії сх. Словян. „Стара Україна". 1924, XI; — його ж: Християнство на Україні за часів кн. Ярослава І. „Зап. ЧСВВ". Т. III; — його ж: Спір про початки Руси. „Зап. ЧСВВ". Т. III, вип. 3—4, 1930; — Marquart J.: Osteuropäische und ostasiatische Streifzüge. Ляйпціг. 1903; — Омелян Пріцак: Україна та Схід. І. Похід Марвана в Україну 735 р. „Українське Юнацтво". 1939. І.; — Крім того відповідні статті в „Enzyklopaedie des Islam". Томів 1—4. Ляйден—Ляйпціг, 1913—1934.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі приміюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флегми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

АНТІН СКІЛЬСЬКИЙ

Боротьба за мораль

Чи спроба нової етики в літературі підсовітської України?

Так звана „культурна революція", що її голосив Ленін, поставила між основи своєї програми також боротьбу з релігією, в першу чергу християнською. Розуміється, Ленінів заповіт, щоб у цій боротьбі поступати о г л я д н о, не міг мати ніякого значіння, за нього зрештою зараз забули. В большевицькій дійсності полишилась тільки боротьба з релігією, боротьба безоглядна, неперебірчива, терористична, жорстока, кривава. Большевицький світ з його грубим, спрощеним, вульґарним матеріялізмом, в дійсності біольоґічно-політичним, став скоро запеклим ворогом християнського світогляду. Вже не вистачило витерте гасло, що „релігія це опіюм для народа"; большевики з особливішою ненавистю кинулися на величню християнську заповідь покірної любови ближнього, добачаючи в ній непоборну небезпеку для свого кровожадного терору. Протирелігійну боротьбу ведуть большевики зорґанізовано, на всіх ділянках життя, при допомозі державного апарату, що на всіх ступнях бюрократичної большевицької ерархії ставить собі одним із перших завдань безвірницьку аґітацію. Ця аґітація вдирається всюди: від дитячого жолобка до юнацького комсомолу, до робітничих курсів, сільських імпрез і т. д. Та найбільшим аґітаційним засобом стає тут друковане слово. Випущено цілу хмару брошур для пропаґанди безвірства між найширшими робітничо-селянськими верствами, виходять окремі часописи, присвячені боротьбі з релігією, друкуються грубезні книги п. н. „На поміч безвірникові!" й под., а в наукових „заочних курсах" присвячено окремі випуски орґанізаторам протирелігійного руху. З другого боку всюди реклямується т. зв. фільософію діямату (протирелігійний „діялектичний матеріялізм"), що має заступити релігійний світогляд.

В таких умовинах не могла й властива література (вірші, белетристика, драма) обійтися без протирелігійної пропаґанди чи хоч би безбожницьких мотивів та натяків. Адже большевики поставили загалом мистецтво й письменство на свою виключну службу, з такою метою заборонено всякі літературно-мистецькі орґанізації та створено єдину Спілку Радянських Письменників (СРП, на Україні СРПУ). Отже письменники м у с я т ь, під загрозою втрати життя, слухати наказів компартії — також і в релігійному питанні. Тому большевицька література переповнена найгидкішими натяками та мотивами, що ображують передусім християнську релігію (багато менше інші релігії). Скільки в таких образливих місцях урядового натиску й може насильно вставлених фраз і скільки справжнього переконання авторів — годі зовсім певно вирішити. Але тому, що такі місця найчастіше ідіотично глупі та псують мистецьку цілість творів, можна додуматися, що в більшости маємо тут до діла з офіційним натиском.

В українській критиці (розуміється світській) висловлено думку, що літературний твір може мати мистецьку вартість, навіть хоч би йшов проти моралі. Коли вже на писаннях Вол. Винниченка показалося ясно, що його протихристіянська мораль убиває писаний твір просто з мистецького боку, то література підсовітської України дає зайвий доказ, що протирелігійне наставлення все обнижує мистецький рівень твору, або й нищить його зовсім. Візьмім напр. навіть голосний „Роман Міжгір'я" Івана Ле, де представлено релігію азійських узбеків як ворожу новітньому поступові: здібний автор заплутався тут дуже прикро в аґіткову тенденційність.

Тому не дивно, що український гуморист Остап Вишня висловився сатирично, що він перестав вірити в Бога три дні після того, як проголошено наказ, що Бога нема. Безвірство — за наказом згори. А що ж ставиться на місце християнської віри й моралі? Відповідь на це дає Гео Шкурупій (також один зі здібніших) у своїй великій „поемі" „Божественна Комедія":

„Я той,
Хто нищить храми й споруджає домни.
Я — робітник,
подавач благ щоденних,
всевидець,
всемогутній,
всеединий,
Я — господар вселенної...
Святих тупому безголов'ю
я протиставлю праці ясність,
науки мудрість я висловлюю...
І праці *труднощі пекельні валить*
геройство, творчість, насолода,
спляновані у вічність далі...
Червоний шлях над морями й суходолами".

Отже — найгрубіший, найвульґарніший матеріялізм, доведений до смішної пересади. Замість церкви — доменна піч у фабриці, замість Бога — робітник. Прикмети Бога перенесено просто на робітника, що стає нібито паном вселенної! Неможлива брехня...

В такому зматеріялізованому світі пропадає не то християнська, а й усяка мораль загалом. Де виславляється як геройство розстріл власної матері (пор. страшну трагедію в новелі Мик. Хвильового „Я"), де наказаним обовязком є донос на найближчих і найрідніших — там про етику, мораль, що гальмувала б розшалілі пристрасті, шкода й говорити. Хочеш стати справжнім большевиком, мусиш зросити свої руки кровю власного народу — таку правду відважились кинути большевикам в очі українські повістярі: Борис Антоненко - Давидович („Смерть") і Дмитро Бузько („Чайка"). За те на Антоненка-Давидовича піднялася велика буря. Чи він іще нині живе, не знаємо, але певне те, що він засуджений головно за знамениту повість „Смерть", яка викликає потрясаюче і надзвичайно тривке враження. Його засуджено за повість „Смерть", яку признано образою большевизму, і за його любов до України, виявлену передовсім у репортажах з подорожей по Україні, де він підчеркує недостаточне переведення українізації робітництва. Він належав до групи „Ланка", зближеної до київських нео-кляси-ків.

Отже деморалізація йде згори, від самого Леніна, не кажучи вже про Сталіна. Вже Ленін заявив, що для большевиків нема жіночого питання: правно і суспільно жінка зовсім зрівняна в мужчиною і не сміє бути ніякої ріжниці між обома полами. Отже й усе дозволене між обома полами. Повне визволення жінки „з кайданів буржуазних забобонів"! Хлопці й дівчата виховуються в комсомолі разом, без ніякої контролі, церковний шлюб перекреслений, розвід між подружжям не вимагає ніяких формальностей, „вільна любов" самозрозуміла!... Розбиття сімї як заборола „гнилої буржуазії". Наслідки таких „ліберальних" поглядів не забарилися: безстидна неморальність обхопила молоды, стали розлітатись домашні огнища, під загрозою стануда дитина. Щоправда, родинне життя на Наддніпрянщині і без большевизму дещо розхиталось (пор. повість Сем.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Скляренка „Тиха пристань"), а лектура рос. авторів Арцибашева, Андреєва та под. створила вже й перед світовою війною дику „мораль" Винниченкової „чесности з собою". Але з большевицькою владою все те дістало урядову печатку та славилося як „кращий" світ у протилежності до християнської етики.

Якже поставились українські письменники супроти такої деморалізації, ширеної й наказаної згори, з уряду? Ми бачили, що література підсовітської України частинно піддалася цій деморалізації. І то не тільки в протирелігійній пропаганді. Українські письменники мусять нпр. також плювати на любов до рідної землі. Вони мусять викликати український націоналізм і вихваляти червоного окупанта (нпр. гидкий роман Сем. Скляренка „Шлях на Київ", де Петлюра представлений як звичайний злодій, а якийсь червоний окупант Щорс як герой). Але було б помилкою засуджувати безоглядно для таких причин всю літературу підсовітської України. Воно правда, що нормальній людині дуже важко читати ту літературу, що в ній так часто стрінемо протирелігійні чи протиукраїнські вигуки, або безшабашне прославлення червоних окупантів... Але не забуваймо, що більшість справжніх українських письменників або поклала голову під кулею червоного ката, або карається по тяжких засланнях. Головним „гріхом" всіх тих мучеників була любов до України, до рідної землі. На жертвеннику тієї любови клали, кладуть і будуть класти своє життя українські письменники.

Такі ідейніші письменники гляділи зі смутком на деморалізацію України. Вони протестували проти такої деморалізації та стягали за те кари на себе.

І ось завважуємо, що поважніші письменники доволі обережні в релігійних питаннях (хоч є й прикрі винятки). Валеріян Підмогильний (роман „Місто"), Юр. Смолич (ром. „Наші тайни") і навіть жид Леонід Первомайський (пов. „Земля обітована") трактують ще спокійно (хоч, розуміється, незадовільно) релігійні справи, а Вас. Вражливий дає якраву картину генези безбожництва серед большевицьких умовин (пов. „Батько"). Ось приклад такого дещо спокійнішого відношення (хоч баламутного!) в поезії Мих. Доленга „Розділ із повісти":

„Він убив. Пів години тому.
Він, християнин, толстовець...
За грабунок! — Ну, поняття
це дуже відносне — взагалі,
а в наш час особливо.
— Я убив, а Христос і Толстой...
— На революціях не розумілись.
— Н-да, Він вигнав торгівців із храму.
— Ну, а ви їх назад загнали...
Над розмовою висла задуха..."

Одначе назагал тамошні письменники не відважуються на обєктивне обговорення релігійного питання.

Зате українські письменники виразно виступили проти деморалізації в большевицькому суспільстві. Тим викликали вони лютий гнів компартії, що поставила як обовязковий стиль для письменника: соціялістичний реалізм, що значить: пиши, як наказує компартія. Критикувати большевицьку дійсність це — на думку марксистських критиків — „контрреволюційна необєктивність" (бо обєктивне та єдино правдиве тільки те, чого хоче большевицька верхівка). Не вважаючи на те, маємо в повістях (нпр. Ів. Кириленка, Леон. Первомайського та ін.) широкі картини розпусти по комсомолах, а Гр. Епік викликав своїм малюнком зіпсуття між большевицькою бюрократією (повість „Без грунту") цілу бурю на себе. Христюк у журналі „ВАПЛІТЕ" написав статтю п. з. „Розпеченим пером", де говорить, що Епік розпеченим пером малює нову большевицьку суспільність. Між ин. за цю Христюкову статтю мусіла уступити ціла президія ВАПЛІТЕ („Вільної Академії Пролєр. Літератури", основана головно Хвильовим), а новий її президент, драматург М. Куліш мусів скласти покаянну заяву. Але й се на довго не помогло: ВАПЛІТЕ приневолено „самоліквідуватися".

Особлившою журою сповняє українських письменників розвал сімї, що їй большевизм намагався завдати смертний удар. Справа ставала загрозлива, бо доводила до розбиття суспільности загалом. У довгій низці повістей та романів порушують письменники підсовітської України семейну проблему: Євг. Кротевич „Звільнення жінки", Гордій Брасюк „Донна Анна", Ол. Копиленко „Визволення", Наталя Забіла „Тракторобуд" та ін., все письменницькі сили добрі, передовсім двоє останніх. Вже самі титули тих творів показують, що письменники намагаються розвязати конфлікт між „визволенням" жінки та її семейними обовязками. Отже виведено жінок та мужчин, що надто легко, без почуття відповідальности, часто для примхи чи хвилевої пристрасти звільняють себе від сімї. Їм здається, що так стануть „вільні". Але це омана — їх помилка мститься дуже скоро на них. Вони переживають важкі душевні трагедії та бачать вкінці, що краще було б повернути до давніх родинних звязків, тільки воно не все можливе, особливо у Копиленка, автора винятково здібного, з закраскою яскравого натуралізму. Як нпр. почуває себе героїня Брасюкової повісти, коли її власна дочка відбиває їй коханця! Бо найважніша і... найстрашніша в таких випадках проблема дитини. Дитина платить дуже часто за непошанування її батьками семейного огнища — платить власною деморалізацією, власним життям! Глибоко схопила цю проблему Наталя Забіла: в її романі мати, що для урядової праці (вона інженерка) занедбує дитину, доводить до її смерти.

Поважне відношення до родинної проблеми доказує, що в українських письменників на схід від Збруча не загинули ще етичні почування, бо вони стривожені їх заником. Не значить це, що вони вповні згідні з християнською етикою в семейному житті, навпаки, там знайдемо за сильне підкреслення невгамонної пристрасти; але вже саме виведення деколи страшних наслідків розбиття семейного життя має свою вагу з морального боку.

Та найцікавіше, що большевицька критика протестує дуже гостро проти надмірного еротизму в літературі, проти порнографії (нпр. у поетів Валер. Поліщука та галичанина Вас. Атаманюка). Довівши в практичному житті до справжньої безстидної порнографії, большевики хочуть спинити порнографічний еротизм у письменстві. Розуміється, не з причин етичних, справді моральних. В еротизмі добачили вони політичну небезпеку: бо еротичні почування це індивідуалістичні почування. А большевики йдуть проти індивідуалізації людини, кидаючи гасло: колєктивізації, отже почувань комуністичних, колєктивних. Індивідуалізм це прояв ідеалістичної фільософії, а большевиків обовязує світогляд діялєктичного матеріялізму. Відсіль ця їх своєрідна мораль в еротизмі.

Але в літературі підсовітської України стрічаємо один мотив масової, колєктивної моралі, що заслуговує на поважнішу застановУ. Це мотив переродження людини, що докотилася до самого дна суспільного упадку, на людину корисну для суспільства. Цей мотив виступає яскраво в повісті Ів. Микитенка „Вуркагани" та в його романі „Ранок". Сей роман зрештою зіпсований антирелігійною манією. Микитенко се автор здібний, але безхарактерний, бо дуже вислугувався большевизмові, поки не попав у тюрму. За те, що вихваляв Постишева. Спаплюжили його прилюдно останніми словами та ще й замкнули. Тут „вуркагани", хмари безпритульної молоді по містах, позбавлені всякого розуміння добра і зла, отже безнадійні покидьки суспільности — перетворюються, хоч частинно, на нормальних громадян при допомозі дбайливої опіки над ними, що не уступає перед ніякими невдачами.

З іншого боку підійшли до цієї важкої проблєми такі твори, як повість Ів. Ле „Юхим Кудря" та цикль романів М. Ледянка з життя Донбасу. Оба автори дуже здібні, а ніхто не дав такого широкого образу з робітничого життя як Ледянко у своїй повістевій трильогії „На гора!" (клич при добуванні вугля). В Ів. Ле сільська дівчина, що розпустою набавилася важкої хвороби, стає чесною громадянкою тому, що з нею жениться нібито „ідейний" партієць. А в Ледянка звичайні вуличні дівчата стають навіть „большевицькими патріотками". Розуміється, це перебільшена ідеалізація большевицького побуту, — але сама проблєма варт глибшого розгляду.

Отже українські письменники пробують поборювати большевицьку деморалізацію, в них не загинули ще почування етики та туга за моралю — і це запорука кращого майбутнього української літератури. Але разом із тим бачимо наглядно, як важко й безнадійно мучиться людський дух, покинувши шлях християнської моралі. Без Христової етики людство не може жити — ніщо її не заступить.

І хто подумав би, що там, за страшним кордоном, можлива боротьба за мораль? І то така, що не рахується навіть зі своїм життям! А всежтаки та боротьба відбувається і большевизм кінець кінців розібє собі голову до тої боротьби, що випливає з ідеальної любови. Тому й помилки таких українських письменників треба старатися зрозуміти, бо хто своє життя дає в боротьбі зі злом, се вже поважний борець, хочби він і не в однім помилявся.

Про іронію

Іронія то курація, яка очищує.

Варшавський тижневик „Сьвят" приніс переклад шкіцу італійського письменника Бонтемпеллія п. з. „З роздумувань над іронією". Зміст: Нераз зустрічаємося в житті або в мистецтві з іронією, яку люди зле розуміють, мов легкодушну хибу. Тимчасом іронія буває не тільки негативна й руйнуюча. Навпаки, вона помагає дійти „до глибини етики". Се курація, що очищує з невластивої вразливости, з перечулення, сентименталізму і штучної емфази. Іронія позволяє зберегти властиву міру й охороняє перед односторонністю. Іронія показує реальний світ, але немов звисока й обіймає далекі обрії дійсности... — У нас особливо варт уживати іронії в публіцистиці чи літературі, пише ІКЦ в ч. 40 (о, се правда!), бо зачасто бракує нам властивого дистансу в оцінці явищ і в способі реагування на них зраджуємо нераз наївну простодушність. І тому так часто обурюємося замість засміятися з жарту чи іронічного вколення. Сміх спалює міязми запеклої злости, дає можливість виладувати невижиту енергію. Сміх се громовізд. Розуміється, є справи, яких не годиться легкодушно осміщувати. Не треба боятися слова, яке хоче розділити світло від темряви і не треба впроваджувати нудної поваги там, де вона зайвина і де нема замаху на загальне добро. Отже в пору видано том писань італ. письменника, який дає спробу того, як можна дивитися на світ з іронічним усміхом і не впадати в російський нігілізм. Творчість Бонтемпеллія се не взір, але коли він в Італії має почесне місце, то це знак, що там його іронії не вважають суспільно шкідливою.

Вислід конкурсу

який дня 28. X. 1937 р. оповістив у „Новій Зорі“ Головний Виділ „Скали“ на оповідання.

Призначена Головним Виділом „Скали” оціночна комісія, зложена з 6 членів, закінчила свою працю над присланими на конкурс оповіданнями. Наспіло 64 оповідань 14 авторів.

Оціночна комісія по довшій двократній дискусії вирішила, що услівям конкурсу відповідають оповідання 4 авторів.

На першім місці комісія вважала вказаним поставити оповідання прислані під псевдонімами Лімниченка і Погідного (імена їх подаємо в поазбучнім порядку) з тим, що комісія не могла вирішити, котрому з них признати першенство, бо один з них виказав більше вироблений письменницький стиль, а другий глибші теми.

На другім згл. на третім місці вирішено поставити оповідання В. Петрова (також псевдонім), якому признано третю надгороду, а оповідання волинського автора ухвалено виріжнити за його оригінальні теми і смілість підходу до них, з тим одначе, що до друку надаються вони аж по основнім виправленні, а місцями по перерібці.

Супроти того получено дві перші надгороди і зсумувавши їх поділено на дві рівні части та виплачено обом на вступі згаданим авторам, а третю надгороду признано В. Петрову.

Оповідання надгороджених авторів вийдуть окремими книжечками в бібліотеці Т-ва „Скала”.

Правдиві імена надгороджених: о. Василь Мельник (Лімниченко), о. Микола Угорчак (Погідний) і о. Василь Попадюк (В. Петрів). Від волинського автора досі не наспіла відповідь у справі евентуального відкриття його псевдоніму.

Станиславів, дня 24 лютого 1939 р.

ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ „СКАЛИ”.

Анґлія й Польща

Заява британського правительства про Польщу.

Дня 31 березня британський премієр Чемберлен зложив у Палаті Громад заяву такого змісту: Британське правительство не має офіційного підтвердження поголосок про якийнебудь проєктований напад на Польщу, тому не треба приймати їх за правдиві. Я вдоволений, що можу скористати з тої нагоди, щоби щераз ствердити, яка загальна лінія політики правительства. Британське правительство було постійно прихильником полагоджування спорів між сторонами шляхом свобідних переговорів, які відносилися б до якихнебудь ріжниць, що можуть між ними появитися. Британське правительство вважає, що се зовсім природний і властивий шлях всюди там, де такі ріжниці існують. На його думку не повинно бути ніяких справ, яких не можна б полагодити при помочі мирних способів. Правительство не бачить ніякого виправдання, що позволяло б на заступлення переговорів силою, погрозами та способами насильства. Як Палаті відомо, тепер відбуваються переговори з іншими правительствами. Щоб зовсім ясно представити становище британського правительства, заки ще ті переговори будуть закінчені, я постановив поінформувати Палату, що в часі сих переговорів на випадок якоїнебудь акції, яка виразно загрожувала б незалежности Польщі і якій польське правительство буде вважати конечним протиставитися всіми своїми національними силами, британське правительство почувалося б до обовязку негайно виявити польському правительству повне підпертя, яке буде в його силі. Я дав польському правительству під сим оглядом запевнення, можу додати, що французьке правительство уповажнило мене виразно ствердити, що займає таке саме становище, як і британське правительство. — В дискусії, яка вивязалася по заяві Чемберлена, провідник опозиції Ґрінвуд сказав, що Палата здає собі справу з можливостей, які можуть повстати у звязку з заявою премієра. Ця заява може стати найважнішою заявою, що її зложено в Палаті продовж останніх 25 літ.

Як зареаґували біржі.

По заяві Чемберлена в справі Польщі на біржах Лондону й Нового Йорку значно підскочили польські позички по значній обнижці в попередних днях. На біржі в Берліні обороти були незначні, рух депримувала загроза війни. На біржі в Варшаві рівень курсів стояв найнище 28. III.

Сприт анґлійської дипльоматії.

Сприт анґлійської дипльоматії проявився в такім поставленні справи: В Римі розпущено поголоску, що Анґлія суґґерувала Італії, долучитися до ґарантії границь і незалежности Польщі. Так поставлена справа робить становище Італії дуже „делікатним“ або супроти Німеччини або супроти Польщі.

Справа Шлезвіґу не сходить зі шпальт німецької преси.

Німецька преса дуже цікавиться справою провінції Шлезвіґ, яку після світової війни прилучено до Данії. „Гамбурґер Таґеблят“ звідомляє з м. Апенраде в Шлезвіґу, що там данці нападають і побивають тамошних німців. Часопис доносить про напади на німецьких моряків і про акцію данських комуністів проти німецької меншини в Шлезвіґу. Данська поліція стала дуже нервова супроти німців, кінчить свою статтю „Гамбурґер Таґеблят“. (ПАТ).

Позичка протилетунської оборони

„Центральна Комісія порозуміння союзів працьовників“ на пленарнім засіданні 29. III. приняла для умових працьовників отсі норми субскрипції: Від платень нетто до 160 зл. 20 зл., а дальше вже відсотки: до 300 зл. 25%, до 400 зл. 35%, до 600 зл. 50%, до 1.000 зл. 75%, до 2.000 зл. 100%, понад 2.000 зл. 150% одноразово.

Не вміли управляти ні іншими ні собою.

Чеський орґан „Венков“ так оцінює нову ситуацію: По 20 літах показалося, що чехи не вміють правити ні іншими, ні собою. Не вдалося дійти до порозуміння ні з сусідами, ні навіть з тими народами, які жили разом в ЧСР. Наслідок — знищення чеської держави. Не можемо тішитися, що заснувши одного вечора у своїй державі, ми збудилися рано вже як члени протекторату. Але годі, треба зближитися до німців і вчитися від них.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Усім нашим Хвальним відборцям і Прихильникам бажаємо веселих і щасливих Свят.

Фабрика свічок „КЕРОС“

ОГЛЯД ПРЕСИ

Преса про заяву прем. Чемберлєна

Становище польської преси.

Катовицька „Польонія” пише у звязку з відомою заявою англійського премієра м. ін.: Шкода, що англійський премієр назвав можливість виразного загрожения незалежности Польщі. Чи се не заохотить евентуальних напасників до перфідного розріжнення, що є, а що не є загроженням незалежности? Багато лучше було б сказати просто, що Англія виступить у хвилі, коли польське правительство рішиться виступити військово. Адже ясно, що поляки не будуть провадити війни задля дрібниць, що поляки не будуть провокувати, бо війна з сильним противником все тяжка і трудна. „Слово Народове” реферуючи в ч. 94 статтю „Польонії” додає: Становище „Польонії” зовсім слушне, бо Англія любить оставляти собі деякі фіртки в зобовязаннях, щоб мати можність інтерпретувати їх відповідно до своїх потреб. — Застереження і сумніви щодо заяви Чемберлєна висуває теж „Куріер Варшавскі”: „Приймаємо пробудження Заходу як дуже додатний прояв, як факт великої ваги. Але це ще не остаточне рішення. Чейже англійський уряд виразно каже, що ця заява зобовязує його аж до „закінчення консультацій” (нарад). Треба вірити, що ці „консультації” можуть довести тільки до докладного окреслення лінії взаїмної допомоги та свідомости необхідної спільної реакції (відруху) на всякі спроби нападу... Але заки це наступить, не вільно нам думати, що трудноші вже поза нами.”

Становище німецької преси.

ІКЦ в ч. 93 пише: Німецька преса, хоч кермована з одного центра, висказує ріжні думки про вартість заяви Чемберлєна щодо зобовязання Англії супроти Польщі. Частина тої преси пише, що Англія дає обіцянки, але й не думає їх дотримувати. „Дойче Альґем. Цтг.” каже, що ця заява подібна до заяви, яку Англія весною с. р. складала Чехословаччині... „Фелькішер Беобахтер” твердить, що Чемберлєн має на ціли затроїти взаємини між німцями й поляками.

Б. прем. Славек наложив на себе руки

В неділю 2. IV. вечером у власнім помешканні у Варшаві, Алеє Шуха 16 б. премієр Валєри Славек в самовбивчім замірі стрілив собі з револьверу в уста. Його в грізнім стані завезли до шпиталю. Ми засадничо уникаємо подавання вісток про самовбийства, але Славек був занадто визначна особистість в державі, щоб не зробити виїмку. Він уродився на Волині в 1879 р. Замолоду належав до найгорячіших борців за визволення Польщі. Разом з марш. Пілсудским працював у підпіллі, був членом ЦК ППС і стояв на чолі всіх її боївок під псевдонімом „Ґустав“. Був також діячем ПОВ. Довший час був властивим адютантом марш. Пілсудского, потому шефом т. зв. II (розвідчого) відділу. Три рази був премієром, був також маршалом сойму і головним співавтором конституції та виборчої ординації, яка тепер обовязує і при якій Славек провалився кандидуючи. Лишив по собі лист до б. марш. сенату плк. Пристора, в якім застерігається проти пошукування винних у його смерти. Прокураторія веде слідство, якого вислід інтересує кождого, хто цікавиться публичним життям. Славек уже помер.

В сих грізних часах треба поучувати людей, щоб уникали розмов на дразливі політичні теми, особливо в ресторанах, коршмах, шинках та інших публичних льокалях і місцях, бо в атмосфері подразнення навіть одно недочуте слово може мати дуже прикрі наслідки. На се звертає увагу преса не тільки краєва, але й загранична, кожна своїм горожанам. В таких часах найлучшу пораду дає один з афоризмів східної мудрости, який каже: Мудрість має десять заповідей. Вона девять разів каже: „Мовчи“, а раз каже: „Говори мало...“

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Про вагу святого Причастя. 4)

Одначе ті, що причащаються щоденно без частої сповіди, стараються поважно та з застановою працювати над собою й поборювати свої хиби по думці св. Августина: „Жий так, щоб Ти міг причащатися щоденно".

Також зі злого зрозуміння, що аби часто причащатися, треба й часто сповідатися — неодна добра душа взагалі відтягнеться від частого св. Причастя зі страху перед частою сповідю. Бо є люди, яких мучить і женує стале вистоювання коло сповідальниці й вони нпр. в неділю чи свято, коли кожний католик обовязаний бути на Сл. Божій і міг би задосить*учинити* бажанню Христа та злучитися з Ним у св. Причасті, — хотіли б приступити до св. Причастя, але їх відстрашує думка, що коло сповідальниці багато людей і треба буде так довго стояти, що взагалі не буде часу запричащатися на даній Сл. Божій.

Буває й так, що ті, які часто сповідаються з т. зв. побожности забирають місце тим, що їм треба б конечно висповідатися і вони з браку часу чи з утоми відходять від сповідальниці й тимсамим не причащаються. В такий спосіб занехується між вірними частіше св. Причастя і вслід за тим одинокий, найпевніший засіб до досконалости, до святого життя.

Тому вказане, щоб священики виразно пояснювали людям, що вправді часту сповідь з побожности поручається, одначе вона не конечне услівя до частого св. Причастя. Так висказався Св. Отець, зазначуючи сильно й кількакратно це своє бажання, щоби всякими можливими способами влекшувати вірним приступлення до св. Причастя, а відхиляти все, що могло б відстрашити від нього.

Стан ласки, про який тут мова, се одиноке услівя щодо частого приниманя св. Причастя, а друге не менше важне услівя — це добре намірення.

Мати добре намірення — це зн. приняти св. Причастя задля Бога і задля освячення своєї власної душі, це значить, щоб наше духовне життя з волі Христа, через безпосередну злуку з Ним у св. Причасті, щораз більше зміцнювалося, зростало у святості, до якої призначив нас Господь і щоб ми могли ліпше виконувати обовязки нашого щоденного життя. Щоправда, кожне св. Причастя помножує в нас стан ласки, одначе залежно від нашого доброго наміреня стан ласки в нашій душі помножується в 10-20-50 і 100% і остільки висше й досконаліше буде наше щастя в небі. Хто руководиться у св. Причасті добрим, святим наміренням, той очевидно постарається це унаглядниги у своїому щоденному житті, докаже се ділом, чи словом. А не має доброго наміреня той, хто приступає до св. Причастя задля людей, щоб його уважали „побожним", тому що так другі роблять, або тому, як це діється нераз у школах, інститутах, або релігійних організаціях і братствах, що такий припис.

„Оссерваторе Романо" звідомляє про іменування, що їх довершив Папа Пій XII. Архипресвітером базиліки св. Петра в Римі став кард. Тедескіні, префектом конгрегації соборів кард. Мармаджі, префектом конгрегації семинарії й університету іменований кард. Піцардо, предсідником комісії для автентичних інтерпретацій кодексу канонічного права кард. Массімі. Крім того Св. Отець іменував майстром папського двора мнсг. Мелля ді Сант Елія й затвердив в функціях тайних камердинерів мнсг. Кальорі ді Віняле, мнсг. Вененія, Конфальоніерія, Торальда і Назаллі-Рокка.

У Великому Тижні в середу Св. Отець виголосив першу велику промову на авдієнції префектів Св. Конгрегацій. У промові Святіший Отець порушив низку внутрішньо-церковних справ і багато актуальних питань міжнародньої політики.

Міжнародній Конгрес Союзу Католицьких Жіночих Організацій відбудеться с. р. в Римі в днях 14—17 IV. Темою нарад буде: „Католицька жінка і християнське відновлення сучасного світа". Конгрес поділено на комісії образування й виховування жінок і суспільного виховання з підкомісіями: праці в осередках інтелєктуальних, робітничих та хліборобських. Окремі дискусії обіймуть оборону моралі й духової підготовки жінок до материнства.

Епископ Няраді виїхав до Риму. 29 березня приїхав до Загребу крижевацький епископ, Апостольський Адміністратор Карпатської України, о. др Діонізій Няраді. Преосвящений Няраді відвідав хорватського митрополита й загребського архиепископа о. дра А. Степинця. Потому Преосв. Няраді виїхав до Риму, щоб Святішому Отцеві зложити звіт зі своєї праці та подій у Карпатській Україні.

Англійський католицький тижневик „Кетолик Таймс" виступив з проєктом, щоб відтепер у кожну Велику Пятницю в год. 3 пополудні, коли Спаситель помер на хресті, християни цілого світа зберігали 3-хвилинну мовчанку. Таким чином також ті всі, які з ріжних причин не могли взяти участи в богослуженнях і релігійних практиках, звязаних з традицією Великого Посту, матимуть змогу віддати належну пошану Розпятому Христові.

Снятин. Стараннем Марійської Дружини Пань відбулися в часі від 19 до 25 березня ц. р. великопістні реколєкції для інтелігентного жіноцтва Снятина. По наміченні Марійської Дружини реколекціями мав проводити Впр. о. Йосиф Проць. Марійська Дружина сподівалася, що Впр. о. Проць як найстарший та найдовше на терені Снятина працюючий священик, зуміє своєю повагою зібрати все інтелігентне жіноцтво в цілі вислухання реколєкцій. Бо ніде правди діти, інтелігентне жіноцтво Снятина ще не все розуміє вартість реколекцій у житті так одиниць, як і народа. На жаль Впр. о. Й. Проць перешкоджений, відказався від проводу у реколєкціях. Провід обняв о. М. Фелицький, що продовж тижня у гарній мов капличка церковці Господнього Вознесення виголосив сім реколєкційних наук. Кожну науку попереджував Молебен до Пречистої Діви Марії в наміренні як найкращих успіхів у реколєкціях, а кінчили спільні молитви о. проповідника та пань реколектанток в наміренні всіх реколекцій, що уділюються цього посту по цілому світу, в наміренні Впр. отців-провідників реколекцій та в наміренні всіх, що від реколєкцій відтягаються. У реколєкціях взяло участь 35 пань, а саме: всі Марійські Дружинниці (20) і 15 пань зпоза Марійської Дружини. Майже половина з повідомлених та запрошених Пань участи в реколекціях не взяла. Та учасниці й Отець провідник не зражувалися, але в глибокому скупленні продовжували і покінчили реколекції під образом Божої Матери постановою: молитися і працювати в тому напрямі, щоб у будучому році кожна з учасниць привела на реколекції ще одну учасницю.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ВАТИКАН визнав де юре словацьку державу.

В КОМІТЕТІ ЛЕТУНСЬКОЇ ПОЗИЧКИ є представники 7 найбільших польських політичних партій: ОЗОН-у, Стронніцтва Народового, Стронніцтва Людового, ППС, Стронніцтва Праци, Обозу Народово Радикального і давної „Християнської Демократії" (Хадеків).

ГЕН. ЮЗЕФ ГАЛЄР був на послуханні у президента РП. Газети пишуть, що у звязку з міжнародним положенням.

ЛІКВІДАЦІЯ ВИЛЕНСЬКОГО „СЛОВА"? „Дзєннік Польскі" приніс в 92 ч. поголоску про те, що польське консервативне виленське „Слово" має незабаром перестати виходити.

ПОЛЬСЬКІ ЛЮДОВЦІ зібрали вже пів міліона підписів на петиції до президента РП в справі амнестії для Вітоса. Бодай вдруге тілько підписів ще є в поодиноких селах, які ще не звернено ініціяторам петиції. (Виленське „Слово", ч. 90).

ПРИЇЗД МІН. БЕКА до Лондону, куди він їхав через Берлін, викликав у всій англійській пресі надзвичайно сильний відгомін.

КАНЦЛЄР НІМЕЧЧИНИ ГІТЛЄР виголосив у Вільгельмсгафені невелику промову, в якій остро напав на Англію і заявив, що Німеччина не дасть себе окружити.

СЛОВАЧЧИНА згодилася віддати Мадярщині шмат території східної Словаччини, через яку переходить залізниця з Ужгороду до Сянока і мурованка з Великого Березного через Руське і Старину до польської границі.

В БРАТИСЛАВІ і на провінції увязнено і відставлено до табору в Іглаві поверх 60 визначних словацьких діячів давних чехословацьких централістичних партій.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР довершив торжественного спущення на воду чергового німецького панцирника „Тірпіца" і рівночасно іменував адм. Редера „великим адміралом Третого Райху". Новий панцирник німецької военної фльоти має випорність 35.000 тон, 241 метрів довгий, 63 м. широкий, 7.9 м. глибокий, має 8 гармат 38 центиметрових, 12 гармат 15 цм. і багато менших, в тім протилетунські. Будову „Тірпіца" зачали в 1936 році.

ДО КЛАЙПЕДИ прибувають транспорти німецьких військ ріжних родів зброї. Орган клайпедських гітлерівців „Мемелер Дампфпост" вказує недвозначно, що після визволення Клайпеди прийшла черга на Ригу в Латвії.

ЯПОНЦІ обсадили острів Спратлей, між французьким Індо-Китаєм й островом Борнео недалеко англ. морської бази Сінгапору. Острів Спратлей належав від 1933 р. до Франції. Заняття того острова японці мотивують тим, що „ще в 1917 р. японці зачали поселятися на нім".

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Знаєш, Німеччина заложила велику фабрику косметиків. — Направду? — Так, виробляє средство на поріст волосків, на яких висить війна.

НОВИНКИ

Веселих Свят бажаємо всім нашим П. Т. передплатникам, прихильникам і противникам.

Слідуюче число „Нової Зорі" вийде по святах з датою неділя, 16 квітня 1939.

До год. 6 веч. 2. IV. субскрибовано в Польщі поверх 120 міліонів зл. на „Позичку протилетунської оборони". У хвилі коли замикаємо число ще не зачалися наради у львівськім воєвідстві в справі створення організаційного комітету позички. В найблищім числі представимо справу докладніше.

У Львові відбулися 18 березня с. р. установчі загальні збори української фільмової кооперативи, яка дістала назву „Добро і краса". Мета кооперативи: вести фільмові підприємства, причиняти ся до сворення фільмового мистецтва та разом з цим підносити господарство своїх членів. Членами кооперативи можуть бути виключно кооперативи.

У підльвівських селах Дмитровичі і Глуховичі поліція з Гаїв ходить по хатах мішаних подруж і там приказує підписувати готові вже протоколи про перехід жінок і дітей на латинський обряд. Се підписування відбувається під натиском, бо застрашена жінка підписує, що їй кажуть. До того поліція настроює відповідно чоловіків римокатоликів, які натискають на жінок і дітей. („Діло").

Від втірка сего тижня залізничі каси продають залізничі білєти на довільний день від 5 до 8 с. м. включно. Разом з білєтами каси дають безплатні купони, які управнюють входити на перон.

Станиславівське староство завісило діяльність товариства „Сокіл" і чит. „Просвіта" в Залукві та т-ва „Сокіл" у Викторові.

30 членів секти „Синів неба", яка голосить, що вся біда походить від поступу техніки і забороняє своїм „вірним" їздити автобусами, засудив суд у Станиславові по 5 зл. гривни за приналежність до нелеґальної організації.

Староство в Товмачі припинило діяльність товариств „Просвіта", „Луг" і „Каменярі" у Гринівцях.

Нові гнізда загородової шляхти зорґанізовано на терені сокальського повіту, а саме у Варяжі, Теляжі й Добрачині.

До Варшави прибуло в останніх днях багато заграничних журналістів.

Суд у Варшаві приказав знищити ввесь наклад книжки Гертиха п. з. „Трагізм льосуф Польскі", що її свого часу сконфіскувала цензура.

Гумор. — В одній з саль московського університету уміщено гак і поруч нього надпис: „Тільки для доцента". На другий день хтось дописав: „Може бути також ужитий до вішання пальта й капелюха".

За спроневірення 4.800 зл. на почті у Львові суд засудив урядничку Марію Жуковецку на 1½ року з завішенням.

В Римі помер у 83-му році життя кардинал Донато Сбаретті. Покійний був кардиналом 23 роки.

В луцькій римо-катол. дієцезії створено 20 нових парохіяльних етатів і 11 вікаріяльних.

На опільськім Шлеську заборонено продавати польські часописи в крамницях і кіосках. Не вільно також читати польських ґазет в публичних льокалях, каварнях і т. п.

„Дер Данцігер Форпостен", орган ґданських гітлєрівців, веде сильну кампанію проти Польщі.

„Наєс Вінер Таґблят" пише, що Бенеш, б. президент ЧСР, посідає в Лондоні особисте майно 65 міліонів ч. корон.

Моравська Острава, Брно, Іґлава й Оломунець мають бути відірвані від протекторату Чехії й Моравії та прилучені безпосередньо до Німеччини.

З днем 1 квітня австрійське населення може набувати всякі товщі тільки на підставі приділу карток.

Литовську літературну надгороду в сумі 5.000 литів одержала с. р. поетка Сальомея Неріс Бачінскаятіте за збірку поезій „Зацвіту божим деревцем".

Доходи з суезького каналу в 1938 р. винесли 9 міл. фунтів стерл. Найбільше мита заплатили англійці, по них ідуть італійці.

Один американський фармер купив на ліцитації старий залізничий ґарнітур, яким перевозить тепер помаранчі по спеціяльно заложених рейках на терені своєї фарми.

Спорт. В неділю 2 с. м. відбулися другі зчерги змагання України за мистецтво в копаному мячі. Противником України був сим разом дрогобицький Юнак. Гра була незвичайно завзята з обох сторін, бо обі дружини належать до найкращих у львівській окрузі. Виспід 3 : 2 (1 : 0) для Юнака кривдить нашу дружину, яка в другій половині була рішуче в перевазі й заслужила на ремісовий виспід. В Україні добре заграли напад і поміч. Ворота стрілили Скоцень II і Мікльош. — У Львові перемиський Сян по дуже амбітній грі виборов нерішений виспід з РКС-ом 1 : 1 (0 : 0). Ґра була утруднена, бо грище РКС-у болотнисте. Ворота здобув Федорович. Сян по цім метчу заняв знов останнє місце в табелі, Україна опинилася на третьому місці згори за Юнаком і Погонею ІБ.

Гумор. — Наука. — Суддя: Як вам не стид битися на вулиці? Порядні люди роблять се вдома.

Гумор. — Сварка. — Як ви сміли назвати мене ідіотом перед п. Н.? — Дуже вас перепрошую, але я не знав, що се таємниця.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Стан засівів у краю. Згідно з даними головного статистичного уряду сьогорічна зима відбилася відємно на стані озимин. Сильні морози при рівночаснім браку снігу, які зачалися вже в половині грудня, поробили великі шкоди в конюшині й ріпаку а декуди у пшениці. В багатьох місцях вимерзли також окопові ростини в кіпцях. Друга половина січня і майже цілий лютий відзначалися високою температурою і великою скількістю опадів. В тому часі витворився надмір вогкости в ріллі, що спричинило те, що вимокли озимини на низше положених ґрунтах. Студені вітри продовж березня та морози ночами й відлига в день при великій скількости вогкости в ріллі далі відємно впливали на стан озимин. Найліпше представляються засіви жита і їх стан висший від середного, з виїмком воєвідств волинського, станиславівського і тернопільського. Стан пшениці був розмірно ліпший у центральних і західних воєвідствах, натомість гірше представлявся в воєвідствах східних і полудневих. Ріпак і конюшина мали переважно стан низший від середного. Найгірший стан всіх засівів у тернопільськім воєвідстві.

Промислово-торговельні Палати дістали до заопінїювання проєкт розпорядку міністра промислу й торговлі про іспити на кваліфікованих торговельних працівників. Проєкт передбачує введення іспитів для учеників торговельних підприємств по скінченні науки, означує притім умовини, яким вони повинні відповідати, і визначує органи, покликані до переведення іспитів.

Міністр скарбу має піднести дотеперішню границю емісії більону з 490 міл. зл. до 520 міл. зл.

Фундація ім. Баворовских приступає в найближчому часі до будови рільничого ліцею в Лошневі пов. Теребовля.

Система Баті. Мабуть не всі ще знають, що сегодня Батя — найбільший зі всіх фабрикантів обуви не тільки в ЧСР, але в цілій Европі, що виразно признає „Франкфуртер Цтґ" у ч. 123/4. Той чех зачинав свій інтерес майже без капіталу. В 1890 р. Тома Батя зі Зліну мав варстат, в якім 50 робітників робило 50 пар черевиків на день. В 1922 р. мав уже 4 фабрики, де 1.800 робітників робило на день 7.000 пар черевиків. І в тім році міг все стратити, бо в ЧСР настала велика кріза. Ціни падали, збут устав, банки розліталися. Тоді Батя відважився оповістити, що продає свої вироби за половину ціни. Скоро розпродав усе. І в 1925 р. мав уже 5.200 робітників, які денно робили 25.000 пар черевиків, в 1930 р. 12.300 роб. і 82 тис. пар обуви денно, в 1935 р. 22.850 роб. 168.000 пар денно, в 1937 р. 30.000 роб. і 200.000 пар обуви денно! Пересічна ціна черевиків у дрібній продажі могла у нього при тій масовости понизитися з 220 ч. корон у 1922 р. на 69 ч. к. в 1925 р. і на 33 ч. к. 1935 р. На тім стоїть досі. Оден Батя продукує тепер до 50 міліонів пар обуви, а вся Німеччина коло три рази тілько, причім Батя продукує пересічно по 2.86 марок, а німці по 5.71 марок. Як він се осягнув? Зніс платню за годину праці, зніс акордову заплату і завів участь робітника в зиску. Се робили й інші, але Батя зробив се інакше: поділив усе своє велике підприємство на такі малі відділи, щоб у кожнім з них кожний робітник міг мати вплив на скорість, видатність і якість продукції та щоб кожний міг сам обрахувати собі, що кому належиться, коли зиск піднесеться. Се рішило: робітники почали у нього працювати так, що Батя виграв конкуренцію зі всіми і став найбільшим фабрикантом обуви в Европі.

До Злучених Держав Півн. Америки напливає золото з Европи. Минулого тижня привезли до Америки 175 міл. долярів.

Гумор. — Чи ви вже прочитали мої штуки? — Тільки одну... — І що думаєте? — Думаю, що та друга буде лучша.

Лікарський фейлетоник.

Про старість

Які її основні признаки?

„Франкфуртер Цайтунґ" принесла в ч. 159 цікавий звіт з конґресу німецьких невральоґів і психіятрів у Вісбадені. Зміст: Проф. Бірґер з Липська вияснював, що не старіються тільки одноклітинні сотворіння (вони плодяться через поділ), всі інші старіються. Старіння пізнати по тім, що меншає тягар поодиноких органів, в організмі стає все менше води, переміна матерії стає повільніша, через що появляється нпр. ствердненння шкіри („Горнґавт"), що він називає „кольоідальним процесом згуснення". Далі більшає в організмі осад зужитої матерії („Шлякенсубстанц"), зміняється діяльність серця, меншає поємність легенів, нерви товстіють... Одначе „єдність організму" не уступає: не лише душа але й тіло має свого рода „память", то значить, що й воно збирає досвід і зберігає його в формі знаків, „рун", які можна пізнати при спеціяльних нагодах в їх наслідках і діланнях. Ті „руни життя" видно в морщинах обличча і в цілім організмі... Ще цікавіший був виклад проф. Бравнміля з Ельґенфінґен'у. Він доказував кольоідально-хемічними досвідами, беручи під увагу мозкову кору, що у старих людей виступають деякі недуги, нпр. мелянхолія, хоч ті люди нормальні й навіть пізатим цілком здорові. Він робить з того висновок, що мозкова субстанція має тільки той один спосіб реаґування в такій стадії. Проф. Кеґрер з Мінстеру в Вестфалії домагався, щоб наука медицини вчила людей гарно старітися. Тим способом можна довести до опановування почування катастрофи, яке часто вяжеться з поміченням, що чоловік уже не годен так працювати як колись, а в жінок з клімактерією. В тій области лікар повинен дипльоматично сказати правду та здоровим і хорим помагати поєднатися з долею, яка всіх нас очікує.

Жовчеві каміння

Повстають наслідком лихого функціонування печінки. Печінка це фільтр для крови. Занечищена кров може спричинити цілий ряд ріжних недуг (артретичні болі, ломання в костях, болі голови, хвилювання, безсонність, здуття, відбивання, болі в печінці, неприємний смак в устах, брак апетиту, свербіння скіри, нахил до обструкції, плями й викиди на скірі, нахил до товстіння, вмлівання й обложений язик). Недуги злої переміни матерії нищать орґанізм і приспішують старість. Раціональне, згідне з природою лікування се нормування чинности печінки і нирок. Двацятьлітний досвід виказав, що в недугах на тлі злої переміни матерії, хронічного запертя, при жовчевих каміннях, жовтачці, товстінню, артретизмі мають примінення лічничі зела

„ХОЛЕКІНАЗА" Г. НЕМОЄВСЬКОГО.

Брошури висилає безплатно фізіольоґічно-хемічна лябораторія

„CHOLEKINAZA", H. NIEMOJEWSKIEGO
Warszawa, Nowy Świat 5

та аптики й аптичні склади.

В кождій культурній родині на цілім світі роблять подарунки з книжок при численних подіях і нагодах, а саме: 1) в день уродин, 2) в день імянин, 3) в день коли молодець чи панночка кінчить школи, 4) в день заручин, 5) в день вінчання, 6) на Святвечір, 7) на Великдень, 8) в день патрона місцевости, 9) в кожде родинне свято, 10) при кождій більшій щаслівій або нещаслівій події, щоб радість утревалити доброю книжкою, згл. щоб смуток злагіднити розумними думками доброго автора. Пригадайте собі, чи Ви так поступали і чи в Вашій родині робилося так? Коли ні, то направте се, бо з культурних одиниць складається культурна родина, а з культурних родин складається культурна нація. Сила не полягає на грошах, ні на землі, тільки на уморальненні й культивуванні духа. При виборі книжок не забувайте про католицькі книжки „Нової Зорі" і „Правди".

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіцьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Два суперники.
АТЛЯНТИК: Морські орли.
МУЗА: Студент з Оксфорду.
ПАКС: Голгота та Життя і смерть Пія XI.
СТИЛЕВЕ: Алярм.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На весняний сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

Книжки „Нової Зорі" і „Правди"

Ч. 1.	Основи соціольоґії	3.—
Ч. 3.	Спіритизм	2.—
Ч. 4.	Життя св. Кирила і Методія	0.80
Ч. 7.	Греко-катол. Церква (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: Преса	3.—
Ч. 9.	Борці за Церкву. Ч. I. Св. Павло	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: Вчасна весна в північній Альберті	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві	0.60
Ч. 13.	Зброя до оборони і наступу. Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: Царство сатани наступає на нас	0.80
Ч. 15.	Борці за Церкву. Ч. II.	2.—
Ч. 16.	Християнське виховання молоді	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: Пастирський Лист про політичне положення	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: Галицька делеґація в Ризі 1920 р.	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: Галицька Соціялістична Радянська Республика	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: Недільний Дзвін	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: Тилявська Схизма на Лемківщині	1.—
Ч. 22.	о. М. Каровець, ЧСВВ: Три Синодальні Архіереї	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)	0.40
Ч. 24.	А. Ч. Українська молодь Христові	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: Хто такий був Лютер?	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: На спокійнім океані	0.40
Ч. 27.	„ „ Жінка і суспільність	0.50
Ч. 28.	„ „ Жіноча справа	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: „Андрей" на засланні	0.80
Ч. 30	А. Ч.: Террор в минувшині	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: Українська Проблема	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: Вибір звання	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: Моя розмова з дослідниками св. Письма	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: I-ий Зїзд Молоді	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: Про Аргентину	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: Справа целібату	0.40
Ч. 37.	Т. Коструба: Радикали про Унію	0.25
Ч. 38.	О. Убиш: Танас Горлач	0.30
Ч. 39.	Скала і Просвіта	0.20
Ч. 40.	Львів у цифрах	0.20
Ч. 41.	З наших літниц	0.20
Ч. 42.	Як то було на Україні	0.20
Ч. 43.	Похорони ґен. Тарнавського	0.20

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук:	Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція	3.00
о. Д-р Т. Галущинський:	Думка і наука Церкви в питанню літург. мови	0.20
Д-р С. Томашівський:	Десять літ українського питання в Польщі	1.50
Д-р С. Томашівський:	Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський:	Про ідеї, героїв і політику	2.00
О. Назарук:	Роксоляна (повість)	6.—
О. Н.:	Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії	0.50
Проф. Л. Коплер:	Релігія і політика	1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист		1.00
А. Ч.:	На калиновім мості (Листи до молоді)	0.60
Д-р Осип Назарук:	Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду	1.30
Станіслав Лось:	За конструктивну політику на Червоній Руси	1.00
Гадяцький Договір		0.50
Осип Назарук:	Націоналізм Донцова	0.60
„ „	Венеція	3.—
„ „	Ерема кай анонїма	0.50
„ „	Гоги і Магоги	0.50
З історії анархії на Україні		0.80
Осип Назарук:	Галичина й Велика Україна	0.70
Узасаднення Скали		0.20
Пастирський лист трьох Владик		0.10
Перша Бібліотека на Україні		0.20
о. І. Братик:	Останній Свят-вечір	0.20
Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі		2.00
Епопея сміху		0.20
Ол. Мох:	Покажчик змісту „Н. Зорі"	4.—
Осип Назарук:	Рома Етерна. Вічний Рим	1.—
Про Книгу Голубину		0.50
Просвітний рух в Галичині		0.45
Осип Назарук:	В княжім Крилосі	0.20
Теофіль Коструба:	Православне духовенство	0.20
Петро Чаадаєв:	Фільософічні листи	0.50
Челлонер:	Розважування над правдами й обовязками християнства. Ч. II.	0.50
Осип Назарук:	Культура публичного виступу	0.20
Ілярїон Вірчин:	Соціялізм, комунізм, большевизм	0.25
К. П.:	На водах Полісся	0.50
Осип Назарук:	В Будапешті	0.60

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/2 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 16 kwietnia 1939. № 27 (1227)
Рік XIV. Львів, неділя, 16 квітня 1939. Ч. 27 (1227)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів - Lwów
Куркова. 14.
Кв. Біол. Народ. Дому.

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Ґродзіцьких ч. 2/I. Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Небувалий Великдень

На сам Великдень працювала рада міністрів Англії.

Велика Британія ще ніколи не мала такого Великодня в мирнім часі. Премієр Чемберлєн, що виїхав був на свята до Шкотії, на вістку про заняття Альбанії Італією вернувся до Лондону. Міністр загр. справ Ґаліфакс працював цілий перший день Великодних свят в уряді, а на понеділок в полудне скликано надзвичайне засідання ради міністрів. Зміст нарад невідомий, але все вказує на те, що наради не були веселі, бо успішний напад на Альбанію свідчить, що Німеччина й Італія хочуть поділитися Балканом. Така думка панує також у французьких політичних і дипльоматичних кругах Парижа.

Заява Чемберлєна

Премієр Великої Британії Чемберлєн виголосив в четвер заяву, якої світ очікував з великим напруженням. Одначе його заява розчарувала загал, що таки зараз заявили представники англійської опозиції. Чемберлєн сказав, навязуючи до альбанської справи: Льорди Ґаліфакс і Перт у переговорах з Італією ніколи не скривали, що Адрійське море се часть Середземного моря, отже нарушення одного се нарушення другого. Мимо того Англія не вважає зірваним порозуміння з Італією. Щодо Греції й Ромунії, то Чемберлєн зложив досить невиразну заяву, що „привязує найбільше значіння до збереження статус кво на Середземнім морі і на Балканськім півострові" і в разі акції, яка загрожувала б незалежности Греції або Ромунії „британійське правительство узнає (час будучий), що воно змушене уділити урядові грецькому або ромунському зараз всякої допомоги, яка лежить у крузі можливостей Великої Британії". Далі говорив про тісну співпрацю з совітським послом і т. п. доволі неозначені річи... Німецька преса пише, що промова Чемберлєна се черговий прояв блєфу вже безсильного англійського імперіялізму.

Таємний воєнний договір 4 держав.

Парижський „Евр" доносить: У великодну пятницю 7 с. м., в год. 4 пополудні, підписано в Бургосі таємний воєнний договір між Еспанією, Німеччиною, Італією та Японією. Еспанія дає на якийсь час всі свої пристані для кораблів і літаків Італії та Німеччині до диспозиції, а ті держави разом з Японією ґарантують Еспанії її територію. Про те, коли згадані держави мають розпочати акцію, рішає ґен. Франко. Є вісти, що ґен. Франко зажадає Ґібральтару.

Ціла куля земна була б обнята війною.

Французька преса пише, що в разі вибуху війни немов автоматично вмоталося б у неї 20 держав, а саме: Анґлія, Франція, Польща, Бельґія, Голяндія, Данія, Югославія, Греція, Ромунія, Туреччина, Болгарія, Америка, Німеччина, Італія, Угорщина, Японія, Еспанія, Португалія, Китай і СССР. До того можна сміло додати ще ряд держав в Европі й Америці. Більшість публіцистів пише, що війни вже уникнути не дасться головно тому, що внутрішня ситуація Німеччини й Італії пре їх до війни й вони іншого виходу не мають.

Німецькі війська сунуть на схід і на полудне.

З Будапешту звідомляють: На югославянській границі сконцентрували німці три свої корпуси. Німецькі частини появилися також в Італії, а саме коло Отранта й коло Неаполю. Ті частини мають на собі німецькі однострої, значить німецькі війська в Італії виступають уже зовсім отверто.

Не лиш Україну, але й цілу Европу.

Польська преса пише: Бельґія під впливом Франції якийсь час дурилася, що німці підуть на Україну й відвернуться від заходу. Але німецька пропаганда у Фляндрії відкрила всім очі, що німці хочуть не лише здобути багату совітську Україну, але й гегемонію над іншими краями Европи. Бельґія має формальну ґарантію Франції й Анґлії, отже заключувати з ними союз не потребує. Знають се німці, але мимо того „Фелькішер Беобахтер" пише, що Бельґія заключила таємний заговір з Анґлією. Взаємини Німеччини з Бельґією й Голяндією псуються з дня на день. Поводження має „вісь" тільки на Сході.

Віктор Емануїл королем Альбанії.

Агенація Стефані доносить з Тірани, що альбанська конституанта ухвалила одноголосно злучити Альбанію з Італією в формі персональної унії та корону Альбанії предложити королеві Італії й цісареві Абісинії Вікторові Емануїлові III для нього й потомків його. На вістку про те Муссоліні зарядив, щоб Рим у найблищу неділю 16 с. м. прибрався у прапори італійські та альбанські. Нове правительство Альбанії складається з шістьох міністрів, виключно альбанців, під проводом альбанця Шафкета Верлечі.

Військове поготівля в Бельґії й Голяндії.

З Брукселі звідомляють: Значні відділи бельґійських і голяндських військ обсадили границі тих держав. Панує стан острого поготівля. Всіх голяндських і бельґійських міністрів відкликано перед часом з відпусток.

Анґлія будує деревляні літаки.

З Лондону звідомляють: Вісім фабрик зачало будувати деревляні і напівдеревляні воєнні літаки нового типу. Одинока їх хиба — менша трівкість. Зате вони дешевші і можна їх скорше виробляти.

ПОДБАЙТЕ ДЛЯ СВОЇХ ДІТЕЙ
про пушку і книжечку
ощадности найстаршого
українського
КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ
„ДНІСТЕР"
у Львові, Руська 20, тел. 280-50,
що приймає вкладки під найкориснішими умовами та своїм великим майном дає найкращу запоруку всім вкладникам.

Кінець Альбанії

Як на тлі тої події виглядають ріжні важні факти і висновки з них?

В несповна місяць по упадку чехословацької держави прийшла черга на Альбанію. У великодний четвер італійські війська обсадили пристані Альбанії, а в великодну пятницю королева Альбанії з дводневою дитиною мусіла втікати з Тірани й по 14-годинній безперервній їзді автом ледви жива дісталася на територію ще незалежної Греції. В горах Альбанії ще тліє спротив, але кінець Альбанії як держави вже очевидно наступив. І се найважніша політична подія по занятті Чехословаччини німцями. Властиво заняття Альбанії ще важніше ніж заняття Чехословаччини, бо при занятті Альбанії в іще більшій мірі входить у гру престіж Великої Британії.

Річ в тім, що право до використовування обильних нафтових теренів коло альбанського міста Вальони має умовами забезпечене Анґлія. Отже вона була безпосередньо заінтересована в існуванні альбанської держави. По друге, тут уже годі твердити, що Анґлія не мала безпосереднього доступу в ціли евентуальної оборони Альбанії: адже могутня воєнна фльота Анґлії могла причалити до берегів Альбанії. По трете, Анґлія недавно заключила з Італією договір про збереження статус кво на Середземнім морі, а заняття Альбанії Італією сильно зміняє статус кво: передтим Італія в разі війни мусіла б боронити свого східнього побережжа від проливу Отранто аж до границі з Югославією, маючи там до оборони такі важні міста як Бріндізі, Барі, Анкона, Ріміні, Равенна, Венеція, Трієст, Поля і Фюме. А тепер по занятті Альбанії той дуже довгий фронт для Італії немов зникає, лишається оборона самого проливу Отранто, який має всего 75 км. ширини. Ціле Адрійське море стає немов італійським озером. Тимсамим Анґлія тратить від заходу звязок з Югославією, найсильнішою державою на Балкані.

І не можна думати, що Італія заскочила Анґлію. Навпаки, анґлійська преса виразно пише: правительство Анґлії знало наперед, що загрожує Альбанії. Лондонський „Дейли Телеґраф" цілком недвозначно написав, що правительство Анґлії найменше 15 днів перед заняттям Альбанії Італією займалося тою справою і „докладно вистудіювало все, що дотичить італійських амбіцій в

Альбанії". Що більше, тойсамий часопис писав: „Анґлія стоїть на тій точці погляду, що коли Італія дійсно має подібні заміри (заняти Альбанію), то вона повинна передовсім повідомити про се Лондон, а то на підставі італійсько-англійського порозуміння... В Лондоні відомо, що продовж останніх тижнів на короля Зоґу роблять сильний натиск в цілі приневолення його — приняти протекторат Італії". Також „Дейли Геральд" писав перед заняттям Альбанії осьщо: „Захоплення Альбанії се питання найблищих днів. Муссоліні потребує за всяку ціну ефектовного успіху,*) що в якійнебудь мірі мігби зрівноважити завоювання Гітлера". І виводить дальше, що заняття Альбанії італійцями наступить або за згодою короля Альбанії Зоґу, або коли він не згодиться на те, тоді оповістять, що він — у змові з комуністами. І тоді скинуть його з престола „в інтересах Альбанії"... А найповажніший анґлійський часопис „Таймс" заздалегідь писав про заняття Альбанії приблизно так, як писав про заняття Чехословаччини, або й ще виразніше. Отже про заскочення Анґлії не можна говорити.

Що Анґлія нерадо дивилася на те, як Італія займала Альбанію, се певне. Але таксамо нерадо дивилася вона, як падали: Австрія, Абісинія, Манджурія, Китай, Судети, Чехія, Афґаністан, Клайпедський край, Червона Еспанія, Гайнан, Острови бурі. Всі ті землі ставали чиєюсь добичю проти волі Анґлії. Для вратування деяких Анґлія робила навіть довгі зусилля, нпр. в цілі ратування Абісинії Анґлія змобілізувала проти Італії кількадесять держав для переведення т. зв. санкцій — і не помогло. Самостійність Австрії потверджена 23-ма документами, на яких є підписи Анґлії та Франції. Що більше, Австрія діставала такі вигідні кредити від Анґлії та її союзниці, що коли Гітлер заняв Відень, то застав у державних касах малої Австрії більше золота і девіз, ніж мала велика Німеччина. Значить, Анґлія була заінтересована в існуванні малої Австрії, коли так нею опікувалася. Але як Німеччина заняла Австрію, то Анґлія не то що пальцем не рушила в її обороні, але до 14 днів признала се.

Довгий ряд країв, з якими Анґлія була сяк або так звязана інтересами і які всупереч її волі впали в чиїсь руки, чейже щось говорить. А що саме? Говорить про основне пересунення сил, яке вже наступило — і мабуть про ще більше, яке може наступити. Тепер у весь ріст стає питання, чи се вже край уступок, на які пішла Анґлія і з нею разом Франція, чи може такі захоплювання країв триватимуть дальше? На черзі Греція, яка має 150 миль спільної границі з б. Альбанією. А на грецький остров Корфу, віддалений на 4 милі від суші, можна вигідно стріляти з побережжа б. Альбанії. На черзі може бути також Югославія, якої ситуація подібніська до б. Чехословаччини. Також Югославія замешкана трома словянськими народами, між якими не наступила згода: заяви про автономію для хорватів чуємо вже 20 літ, але поза словні і паперові проєкти справа в дійсности не посунулася наперед навіть супроти таких грізних подій, які зустріли б. Чехословаччину і б. Альбанію. А за той час Югославія дістала двох могутних сусідів на границях своїх: по занятті Австрії Німеччину, по занятті Альбанії Італію. Тепер Югославія цілком залежна від них, а всяка більша сила від споконвіку сune на менші сили тоді, коли в їх нутрі не все в порядку. Анґлія вже запитувала Італію в справі її дальших посувів й одержала відповідь, що заняття Альбанії се „льокальна справа". Та вірити в таку заяву було б наївністю, коли взяти під увагу факт, що 4 і 5 с. м. Анґлія запитувала Італію, чи вона не думає займати Альбанію, а гр. Чіяно відповів, що ні, але — буквально на другий день розпочався наступ на Альбанію. Вправді на води Греції виплила часть анґлійської фльоти, але як Італія займала Абісинію, тоді на Середземне море виплила анґлійська воєнна фльота в такій силі, як ніколи досі і не стріливши ні разу відплила відки приплила. Словом, ситуація стає з дня на день більше непевна. Б. державний секретар Злучених Держав Північної Америки Стімсон сказав на днях в американськім сенаті, що „основи міжнародніх взаємин, які існували найменше 4 століття, знищені, бо три з сімох великодержав світа відкинули засаду шанування незалежности сусідів і присвоїли собі доктрину систематичних нападів". Він домагається зміни американського закона про невтральність, бо думає, що небезпека загрожує також Америці.

Мимохіть приходить на думку питання: Чи Америка, що підписала мир у Версалі, турбувалася потому бодай виконанням постанов, які сама підписувала? Чи не вмила вона рук від усього і чи не заткала вух на крик переслідуваних і гноблених? Чи таксамо не поступали й інші держави, які тепер нарікають перед цілим світом? Гряде грізний час, але не можна сказати, що він гряде „незаслужено". Мабуть ніяка інша епоха в історії людства не показує так наглядно, що є справедливість Божа, яка карає не лише злі діла, але навіть занедбання.

Дивлячись на ті події, ніяке навіть найменше племя не має причини тратити надію, що також йому станеться справедливість, коли тільки воно варт лучшої долі. Бо се не відповідає дійсности, немов би якийнебудь „бій гігантів" мав силу „стирати з лиця землі цілі народи", як писав один наш діяч у великоднім числі одного з наших щоденників: навіть найгрізніший і найбільший велит не стер іще досі з лиця землі навіть найменшого племени, коли воно було внутрі здорове і само не хотіло вмирати. Не відповідає дійсности також твердження, немовби якийнебудь нарід не мав „найменшого впливу" на хід подій, у крутіж яких його втягають: вже само існування народу не може бути без впливу на хід подій, які також до нього відносяться. Дуже часто само збереження свого існування стає рішаюче для ходу подій.

Тому навіть найгрізніші події, які надвигаються, не повинні залякувати ніякий нарід, що вірує в Бога і справедливість Його. А. Ч.

*) Той ефектовний успіх приготовляли зрештою від літ. Іванка, дочка італійського короля, не даром вийшла заміж за короля Болгарії Бориса: ходило про спільну границю між Італією й Болгарією. Тепер настала пора здійснити се. Зараз на другий день по занятті Альбанії болгарські дипльомати за кордоном повідомили правительства ріжних держав, що Болгарія зачинає акцію для визволення Македонії і в тій цілі вона готова відступити свою частину новій державі, якої столиця повинна бути в Солуні. Інакше кажучи, предкладає розбір Греції та Югославії. Річ ясна, яка заверюха може з того повстати, наперед на Балкані, а потім і деінде.

Як Італія займала Альбанію

Італійське правительство вислало Альбанії наперед ультимат з отсими домаганнями: 1) право причалювання італійських військ без обмеження часу й місця; 2) контроля військової італійської влади над усякими фортифікаційними працями в Альбанії; 3) надання італійцям, що живуть в Альбанії, всіх політичних прав, включно з правом бути послом чи міністром; 4) ліквідація альбанського міністерства заграничних справ; інтереси Альбанії назовні заступатиме Італія; 5) іменування італійських ґенеральних секретарів при всіх альбанських міністерствах; італійський посол у Тірані стає членом альбанської ради міністрів і навпаки, альбанський посол у Римі членом італійського правительства. Альбанське правительство відкинуло сей ультимат. У відповідь на це в ночі з четверга на пятницю італійські кораблі висадили в альбанській пристані Дураццо перші італійські окупаційні відділи і над Альбанією появилося 400 італійських бомбовозів, які скидали летючки з закликом до населення піддаватися без бою. Альбанське військо пробувало ставити спротив, але італійські війська продовж двох днів заняли всі альбанські міста включно зі столицею Тіраною. Король Зоґу з жінкою, дводневим престолонаслідником і висшими державними урядниками виїхав до Греції. В дві години після вмаршу італійських військ до Тірани прибув туди італ. міністр заграничних справ Чіяно.

Дещо про Альбанію.

Альбанія (вл. Шкіпетарія, в старині Епір й Іллірія) се країна на заході балканського півострова над Адрійським морем. Її поверхня виносить 27.593 кв. км., населення має дещо понад 1.000.000. Лише над морем є більші низькі і рівні простори, позатим високі, мало доступні, головно вапнякові хребти, які відтинають країну від моря. Населення живе з випасу худоби. Альбанці (шкіпетари) се нащадки давних іллірійців і досі ділять ся на племена, що взаїмно себе поборюють. Магометан 68%, православних 21%, католиків 11%. Альбанія була під Туреччиною від 1479 до 1913 року; в тому році проголосила самостійність і була під впливом Італії. Альбанці розсіяні по цілім Балкані аж до Бесарабії включно. Разом буде їх коло 2 міліони.

Лихва на Підкарпатті

В дискусії над буджетом міністерства справедливости сен. Гординський виголосив довшу промову, з якої наводимо уступ про жахливе використовування українського гірського і підгірського населення: У звязку з заломанням ґосподарського життя краю і з тим села численні сільські господарства випродали весь свій живий інвентар на сплату довгів. Хотячи набути новий інвентар, мусіли користати з послуг спекулянтів, які тільки чигали на використання прикрого положення села. І так почалося нищення селянського орґанізму, не стрічаючи ніде перепон. Спекулянт дає звичайно селянинові мале теля і 10 зол. Селянин зобовязується доховати теля до корови з телятем. Опісля коли корова мала би принести селянинові якусь користь з молока і телят, спекулянт, згідно з умовою співвласник корови по половині, предкладає продажу корови й теляти і ділиться ціною купна по половині. Діється це звичайно в часі найбільш невигіднім для селянина, зате найвигіднішім для спекулянта. Є й інші форми умови, нпр., що друге з ряду теля від корови, в такий спосіб годованої, має бути виключно власністю селянина, який на випас корови в літі й годівлю зимою зужив увесь запас паші, а може ще й докупив. В декотрих селах гірських повітів можна нарахувати по 100 штук таких коров...

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Оцінка заняття Альбанії

ІКЦ в ч. 101 пише: Моралїст скаже, що окупація Альбанії Італією се яскравий прояв деморалізації. Правник скаже, що се прояв патольогії міжнароднього права. Соціольог, що се часте явище наслідування. Географ, що се вплив пластичности політ. мапи Европи, яка змінена в одній части мусить змінитися в инших частях. Історик, що се прояв творення великих імперій: малі і слабі держави мусять завчасу схоронитися під крила сильніших, як було в часі фендалізму. Економіст скаже, що се прояв творення господарки на великих просторах. Політик скаже, що тим способом Німеччина „взяла в застав" Італію й упевнилася щодо її участи в світовій війні як своєї союзниці та рівночасно зашахувала Югославію й Ромунію, Грецію й Туреччину. Стратег скаже: Се доказ, що нова світова війна вже вибухла і се її другий етап, а першим була окупація Чехії. Італія тому не ждала з тим на формальний вибух світової війни, бо Югославія могла б стати по стороні Англії й тоді треба було б тільки то дивізій увязнити на тім терені. А так Югославія або вилучена з гри, або навіть буде примушена заявитися за „віссю"... Чи ті рахуби не покажуться помилкові, не знати... — Ф. З.

За прикладом Гітлєра

Під таким заголовком польський консервативний орган „Час" в ч. 100 так оцінює заняття Альбанії: Агресія Італії проти Альбанії вдаряє тим більше, що тут не ходить про антиіталійську державу. Навпаки. Італія взялася підбивати край, з яким лучила її союзна умова і з яким ряд літ д. тісно співробітничала, довершуючи там численні інвестиції, співділаючи при організуванні його армії, закладанні доріг і т. п.... Всі ті обставини кидають на се підприняття Муссоліні світло дуже характеристичне, а з точки погляду морального некорисне... Останне посунення Гітлєра щодо ЧСР ріжниться від сего тим, що Німеччина не була звязана союзом з ЧСР. Инші обставини подібні...

Поворот до Версалю значить війна

„Наєс Вінер Таґблят" в ч. 93 приніс депешу з Берліна. В ній сказано м. ін.: Західна дем. преса пише, що Гітлер у своїй останній промові проголосив превентивну війну кажучи, що не дасть себе окружити. Одначе напад не зачинається тоді, коли засвище перша куля, а вже у хвилі, коли напад постановлено. Коли заяви в англійськім парляменті мають якийсь сенс, то трудно буде лондонській і паріжській пресі вияснити хочби тільки власним читачам, що нема агресивних замірів супроти Німеччини. Лондон мусить зрозуміти, що спроба привернути версайське „статус кво" тільки иншими способами рівнозначна з нападом. А нападений той, кому заперечують право до забезпеченого життя.

Чого бояться французи?

„Ль'Епрансіжан" пише, що про ділання англійсько-польського союзу рішатиме ділання французько-польського союзу... У французьких політичних кругах говорять не без жалю: „По тім, що наступило в Лондоні, французам трудно буде замуруватися на лінії Мажіно..." Правий орган „Епок" таксамо як комуністична преса жалує, що Франція ще не заключила відповідного договору з СССР.

Комінтерн в обличчі нової ситуації

„Газета Польска" принесла в 95 ч. статтю Отмара п. з. „Комінтерн в обличчі нової ситуації".В тій статті автор обговорює реферат Мануїльського на 18 конґресі комуністичної партії в Москві. З реферату Мануїлського довідуємося, що побіч зреорґанізованої недавно Комуністичної Партії Польщі (КПП) існує вже знов Комуністична Партія Західної України (КПЗУ) і Комуністична Партія Західної Білорусі (КПЗБ). Комінтерн зірвав з ідеольогією інтернаціонального пацифізму. Загальна скількість комуністів поза СССР зросла продовж останніх 5 літ з 860.000 на 1.200.000, а комсомольців і їх симпатиків зі 110.000 до 746.000. Той зріст спричинило головно збільшення чисельности комуністичної партії Китаю (в часі війни з Японією), Еспанії (в часі домашньої війни), Франції в часі правління „людового фронту", як також Злучених Держав Північної Америки. Скількість комуністів в Еспанії виносила в 1931 р. 800 членів, а при кінці домашньої війни зросла до 300.000. Комуністична Партія Франції зросла в звітовім часі з 40.000 до 270.000, комуністична партія Злучених Держав з 20.000 на 90.000, в Анґлії з 6.000 на 18.0000, в Канаді з 8.000 на 18.000, на Кубі з 3.000 до 23.000, в Мехіку з 2.000 до 30.000, в Швеції з 8 до 19 тис. і в Данії з 3 до 9 тисяч... Разом приріст у тих краях виносить 692 тис. При кінці своєї промови Мануїльський взиває до творення „міжнародного протифашистівського робітничого фронту", себто до творення анонімових комуністичних кадр, які виступали б назовні тільки під „протифашистівською" фірмою.

Німецькі східні пляни

Б. Васютиньский пише в „Курєрі Познаньскім" м. ін. ось що: „Дорога на Схід для Німеччини веде через Мадярщину й Ромунію. Тільки при співпраці сих двох держав, або при їх безоглядному підпорядкуванні німецькій політиці можливий наступ на російську Україну. Через Ромунію можна теж дістатися до Чорного Моря... Тому не треба витягати висновку з того, що Німеччина посвятила Карпатську Україну Мадярщині тому, що занехала східні пляни. Коли первісна розвязка вказувала радше на політичну програму, обчислену на помаліше діяння, то нова ситуація може бути висліком приспішення темпа здійснювання планів, з поспіхом, який знаменує останні потягнення німецької політики".

Суез

Солені оплати за переїзд.

Суезький канал збудовано в р. 1869 виключно коштом французів і египетського кедіва, бо анґлійці думали, що се підприємство буде дефіцитове, отже не хотіли дати грошей. Канал коштував 20 міл. фунтів стерлінґів. Коли показалося, що підприємство стає доходовим, анґлійці купили в кедіва часть акцій за 4 міл. фунтів (сегодня вони варті 40 міл. ф.). Тепер в управі каналу є 32 особи: 19 французів, 10 анґлійців, 2 египтяни й 1 голяндець. Оплати за переїзд дуже високі. Великий паровий корабель платить за одноразовий переїзд 10.000 фунтів, себто коло 260.000 зл. В часі війни з Абісинією італійці платили за переїзд дуже багато. Тепер домагаються вони участи в управі каналом.

МОДНІ ТОРБИНКИ—ПАРАСОЛІ
ТЕЧКИ, ВАЛІЗКИ, ПУЛЯРЕСИ,
ПОРТФЕЛІ — ДАРУНКИ
КУПУЄМО ТІЛЬКИ
в українськім маґазині шкіряної
і подорожної ґалянтерії
„ТЕКА"
БОГДАН ГІРНЯК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ШАЙНОХИ Ч. 3.
(між ул. Коперника і Сикстуською).

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє організм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

Позичка оборони

Вже по замкненні святочного числа „Нової Зорі" відбулося у воєвідстві засідання організаційного комітету позички протилетунської оборони, в якому взяли участь представники ріжних установ і організацій зі Львова і з провінції. На тому засіданні вибрали комісію-матку, якої завданням було покликати горожанський комітет. Дня 5 квітня у всіх щоденниках появилося урядове оповіщення міністра скарбу про субскрибцію на 5% позичку протилетунської оборони і на 3% бони протилетунської оборони. Тут подаємо найсуттєвіші місця того оповіщення: Впливи з позички і з бонів протилетунської оборони призначені в цілости на цілі оборони держави, зокрема на розбудову військового летунства і на доповнення протилетунської артилерії. Позичку й бони субскрибується повний місяць: від 5 квітня до 5 травня включно. Субскрибцію приймають: Каси скарбових урядів, Польський Банк, Банк Краєвого Господарства, Почтова Каса Ощадности, Державний Рільничий Банк, приватні банки обєднані в Синдикаті Союзу Банків у Польщі, Комунальні Каси Ощадности, Центральна Каса Рільничих Спілок та інші установи. Вплати на позичку приймається тільки в готівці з тим, що 1/3 задекларованої квоти треба вплатити зараз, решту найдалі до 5. VII. 1939. Субскрибцію на 3% бони протилетунської оборони прийматимуть найвище на 4 штуки номінальної вартости 80 зл. Продажна ціна обліґації виносить 100 зл. за 100 зл. номінальної вартости. Обліґації позички будуть видані всім підписчикам, що вплатили цілу належність за субскрибцію в означеному речинці, найдалі перед днем платности першого купону, тобто 1. XII. 1939. Продажна ціна бонів виносить 20 зл. за 20 зл. номінальної вартости. 5% позичку протилетунської оборони випускається в обліґаціях на показчика у висоті 100, 500, 1.000 і 5.000 зл. номінальної вартости. Опроцентування 5% річно зачинається 1. VI. 1939. Позичка підлягає сплаті до 1. VI. 1954 шляхом дворазового в році уморювання частини обліґацій, що їх будуть вильосовувати кожного року 1. VI. і 1. XII. 3% бони протилетунської оборони випускається також відтинками на показчика по 20 зл. ном. вартости. Стан опроцентування виносить 3% річно. Відсотки від бонів виплачується підписуючому згори за 5 літ, потручуючи їх з продаж. ціни бонів. Бони підлягають одноразовому викупові згідно з їх номінальною вартістю по упливі 5 літ від дати випуску, зп. до 1. VI. 1944. Власники бонів на суму 100 зл. або більше можуть до 1. XII. 1941 р. вимінняти їх на обліґації 5% позички протилетунської оборони в відношенні 100 за 100 номінальної вартости. При вимінні виплачені згори відсотки від вимінюваних бонів підлягають зворотові за повні місяці, решта до дня платности сих бонів, рахуючи 5 гр. за місяць від кожного бону.

Німеччина, Росія й Україна

Чи СССР може без війни вступитися з України і чи це його ослабило б чи скріпилоб?)*

Зміст: Напередодні нового перекрою мапи Европи. — Німеччина здобула багато, та се тільки початок. — Берлін і Москва в тайному порозумінні? — Німці тільки тимчасово й позірно виреклися українських плянів. — Де найбільший ринок збуту німецьких продуктів? — Чи дійде до війни між Німеччиною і СССР? — Російський національний уряд невигідний німцям. — „Друга імперія" Вільгельма помогла Ленінові, а „Третя імперія" Гітлера має з того хосен. — Німці можуть опанувати Україну також мирним шляхом. — Про боєздатність червоної армії. — Де більше багацтв: в Сибірі чи в Україні? — Чому Москва може обійтися без України? — Що про те думає визначний московський економіст. — Що дістала б Росія в заміну за Україну? — Мілюков проти Німеччини. — Україна й Кавказ це вулькани. — Москва має вічний клопіт з Україною. — Українці проводять усім меншинам СССР. — Росія це азійська великодержава. — Хто европеїзував Росію і чому вона віднекується від Европи? — „Мирне" завоювання України німцями. — Що зробить Москва на випадок „добровільного" відступлення?

Події останніх тижнів — розвал Чехословаччини, прилучення Чехії та Мемеля (Клайпеди) до Німеччини, устійнення фактичного політичного протекторату Німеччини над Словаччиною й господарського протекторату над Румунією, згода Німеччини на прилучення Карпатської України (з Пряшівщиною) до Угорщини, все це дало нові сильні й яскраві докази, що стоїмо напередодні нового основного перекрою мапи Европи, а почасти й інших частин світа.

Ступивши раз на шлях територіяльної експанзії, Німеччина розширює що раз далі обшари своїх безпосередніх володінь і протекторатів. Продовж останніх двох років Німеччина здобула багато, та всі її дотеперішні здобутки це тільки початкова стадія в широко закроєній акції розбудови Великої Німеччини. Остаточні цілі цієї акції — дві: здобуття кольоній і устійнення господарського (а разом з тим, розуміється, подекуди й політичного) протекторату над Україною, Кавказом, а — якби було можливо — й над цілою Східною Европою.

Деякі з останніх подій, зокрема відступлення Карпатської України мадярам, неначебто говорять за тим, що Німеччина вирекласи свого пляну відбудови України під своїм протекторатом. Що більше, появляються вказівки на існування порозуміння між Берліном і Москвою.

Заслугує на особливу увагу факт, що всі останні посунення Німеччини попередила дуже знаменна промова Сталіна, в якій він просто кпив з тих, що чекають походу німців на Совіти чи взагалі збройного конфлікту між Німеччиною й Совітами. Деякі місця промови Сталіна вказують, що він уже знав про намір Німеччини віддати Карпатську Україну мадярам та про інші приготування Німеччини.

Вся дальша, дуже двозначна поведінка Совітів потверджує, що між Берліном і Москвою може бути таємне порозуміння. Совіти протестували про людське око проти прилучення Чехії до Німеччини; та рівночасно з тим Москва виразно ухиляється від конкретного, реального порозуміння з Анґлією та Францією, а на їх предложення в справі протинімецької коаліції відповідає своїми нереальними пропозиціями скликання конференції і т. п.

Та не вважаючи на порозуміння з Москвою, а може саме в звязку з тим порозумінням, Німеччина відбуває свій „Дранґ нах Остен". Нині вона з двох сторін наблизилася до Совітів. Обшар німецьких впливів поширився до Німана й Дністра. „Третя імперія" фактично сусідує вже на Дністрі з Великою Україною.

Трудно сумніватися, що Німеччина лише тимчасово й позірно вирекласи українських плянів. Господарське опанування України, а в міру можливости й інших країв Східньої Европи, для Німеччини не менше, а навіть більше важне ніж здобуття кольоній. Велика Україна була б найліпшим ринком збуту німецьких фабрикатів і разом з тим постачала б німцям збіжжя, вугілля, металеві руди та інші цінні сирівці. З другого ж боку через Україну лежить шлях на Кавказ із його незвичайно цінною бакинською нафтою (не кажучи вже про інші кавказькі сирівці), а далі на Туркестан (з його бавовною), до Персії, Месопотамії і т. д. Оскільки німці станули б твердою ногою на Україні, вони могли б розвинути широку експанзію в західній і середній Азії, ліквідуючи без особливих трудностей хиткі протекторати Франції й Анґлії. Але й без того всього вже й сама собою Україна становить для німців надто велику принаду, щоб вони її справді вирекласи. Німецькі провідники й зокрема Гітлер не раз отверто висказувалися про конечну потребу господарського опанування України. І тому трудно вірити в щирість німецького „дезентересман" в українській справі. Німецький провід лише відложив на деякий час справу Великої України.

Звичайно всі уявляють собі справу господарського опанування Великої України німцями через війну Німеччини з Совітами. Але той, хто уважно слідкує за політикою Німеччини й візьме під увагу її найважніші політичні інтереси на Сході Европи, мусітиме признати: 1) що Німеччина взагалі уникає війни й намагається осягнути свої цілі мирним шляхом та 2) що війна з Совітами й цілковите знищення большевизму в Східній Европі не відповідає інтересам Німеччини.

Якби німці хотіли повалити большевизм у Москві та збройною силою опанувати Велику Україну, вони могли це зробити в осени минулого року, по монахійській угоді. Але німці зовсім не хочуть радикальних змін у самій Москві. Німеччина бореться з комунізмом у себе вдома, в Еспанії та в інших краях поза межами Московщини. Натомість політичний переворот у Московщині, заміна большевицького уряду національно-російським, криє в собі страшну небезпеку для Німеччини.

Німці не бояться Англії і Франції та інших менших держав, бо ні один з

*) Отсю інтересну статтю одержали ми від одного з визначних публіцистів родом з Великої України. — Ред. „Нової Зорі".

О. ІРИНЕЙ НАЗАРКО ЧСВВ. 2)

Святий політик

3. Державний муж і мученик.

Починаючи від 1521 р. король посуває Мора щораз вище у політичній ерархії. Спершу іменує його міністром скарбу, а коли Мор на цьому становищі своєю мудрою господаркою й ощадністю значно побільшив державний скарб, король додає йому ще міністерство королівських дібр, а згодом іменує його канцлером князівства Lancaster. Мор наглядно стається королеві щораз ближчий і дорожчий. Час публичної діяльности Мора це переломова епоха в житті Англії. Англія стоїть на порозі схизми й розриву з Римом. Підложжа підготоване ще в XIV ст. Віклефом, який твердив, що влада Папи це узурпація. Англійське духовенство не тішиться популярністю задля надмірних багацтв, низького рівня умового та великого зматеріялізування. Духовенство було тоді власником 1/3 всіх ґрунтів Англії. В наслідок цього вище духовенство зсвітчіло, а чернече за малими виїмками жило бездільно й вигідно. Крім сього ціле перше 20-ліття панування Генрика VIII канцлером був кардинал Тома Волсей, архиепископ Йорку й рівночасно епископ на 6-х інших епархіях та архимандрит найбагатшого монастиря св. Альбана. Була це людина амбітна, неприступна та властелюбна. „Ego et rex meus" — „я і мій король" — так починав він свої листи до інших володарів. Така постава визивала до боротьби передовсім шляхту, зубожілу через систематичне фінансове винищування за Генрика VII. Не диво, що парлямент уже віддавна змагав до зменшення впливу духовенства та до конфіскати його дібр. Одначе ті зусилля остають безуспішні, бо Генрик VIII спершу стоїть при католицькій Церкві.

Тимчасом виринає нова справа, що дуже ускладнює й так замотану ситуацію. В серці короля родиться пристрастна любов до жінки Анни Boleyn. Тому король старається про церковне уневажнення першого супружжа з Катериною Араґонською. До переведення цеї справи король уживає кардинала Волсея. Одначе навіть цей потентат нічого не зискує в Римі. Папа не може згодитися на розвід короля з законною жінкою. У висліді цього король конфіскує ввесь маєток кардинала, кардинал вмирає наглою смертю. Тоді король, бажаючи мати при собі когось, що тішиться популярністю і характерністю, покликує Мора на становище канцлера. Мор трохи вагається. Одначе вкінці, придержуючись своєї засади, що хоч не можна осягнути повного добра, то можна зменшити зло, приймає уряд канцлера 1529 р. Мор це перший світський канцлер, бо досі цей уряд займали тільки духовні достойники. Роля нового канцлера дуже важка, бо король запалав ненавистю до Риму, а свою зневагу постановив піместити схизмою. Спершу король підпирає протестантизм в Англії, бажаючи застрашити Папу й вимусити на ньому уневажнення першого супружжа. Коли ж мимо цього Папа не уступає, тоді король приказує парляментові оголосити себе одиноким і найвищим зверхником англійської Церкви.

Лывина часть вини за це спадає передовсім на епископів — людей трусливих і хитких, що не застановлялися навіть над тим, які наслідки для церковної єдности матиме відкинення папської супрематії. Тільки одинокий епископ з Рочестеру Іван Фішер, канонізований рівночасно з Мором, та монахи-Картузи поміли спротивитися королеві. Їх опір викликав таке велике враження, що навіть дехто з королівського окруження остерігав короля, одначе король сподівався, що спротив переломить вязницею і карою мерти. Мор остає на своїому становищі навіть тоді, коли клир підписує деклярацію з р. 1531 про головство короля над англійською Церквою. Мор вірить, що тепер йому не можна усунутися й позбавляти короля нагоди завернути зі шляху бунту проти католицизму. В ділянках, що від нього безпосередно залежать, як судівництво й боротьба з єресю, старається якнайбільше прислужитися Церкві й суспільности. Від 1529-1533 рік-по-році виходять з під його пера глибокі розправи проти єресі.

европейських народів, за винятком московського, не дорівнює німцям ані численністю ані життевими силами. Натомість відроджена, національна Московщина могла би протиставитися Німеччині й покласти край німецькій експансії, а навіть знищити „Третю імперію“, подібно як колись Московщина знищила Наполеона.

Коли тепер німці можуть собі дозволити господарити в середній Европі, це пояснюється тільки тим, що у Москві, замість національного російського уряду, сидить зненавиджений у всій Сх. Европі безсилий большевицький уряд. Треба признати, що мабуть найважнішим з усіх діл давнього німецького уряду (Вільгельма II) оказалася для Німеччини чинна допомога німців Ленінові в захопленні влади в Росії. Завдяки цьому Росія перестала бути могутним чинником европейської політики. Тільки реальні користи з того дістала вже не „друга імперія“ Вільгельма, а „третя імперія“ Гітлєра. З другого ж боку найбільшою політичною помилкою Анґлії й Франції було те, що вони не допомогли в свій час російським „білим арміям“ знищити большевизм і відбудувати сильну національну Росію, котра нині була б для них найпевнішим і найсильнішим союзником у боротьбі проти німецької експансії. На цілковите знищення большевизму в Московщині Гітлєр міг би згодитися лише в тім випадку, якби в самій Німеччині зявилася небезпека поширення большевизму; але при нинішних обставинах такої небезпеки, розуміється, нема.

В такому разі якже може дійти до господарського опанування України німцями, про яке виразно говорив у свій час Гітлєр?

Це може статися мирним шляхом. Коли надійде відповідна хвиля, Німеччина зажадає від Москви уступлення з України. Очевидно, стягне свої війська на границі Совітів; можливо, що проголосить мобілізацію; відбуватимуться летунські демонстрації і т. ін. Словом, Німеччина грозитиме війною. Повторятиме в більшій мірі те саме, що робила, здобуваючи Австрію, Судети, потім всю Чехію, Клайпеду і т. д. І Москва мусітиме згодитися.

Не вважаючи на всі військові приготування, Совіти воювати не можуть. Хоч військовий буджет у Совітах у відношенні до загального буджету процентово значно більший ніж в інших краях, Совіти не в стані ані створити дійсно сильної армії, ані розвинути належно воєнну техніку. Особливу увагу присвячували Совіти авіяції, але в Еспанії й Манджурії совітські літаки й летуни не могли суперничати з німецькими, італійськими й японськими, а совітські танки й повзи показувалися часто до нічого. Коли ж дійшло до безпосереднього збройного конфлікту між Совітами й Японією, виявилися страшні недостачі совітської армії. Технічні частини були слабо узброєні й неприготовані; постачання, яке завжди в Росії було зле зорганізоване, сим разом виявило фатальні браки. Та найстрашніші для Совітів були: масова дезерція й перебігання на бік японської армії, в склад якої входили й „білі“ російські частини. Це все змусило Совіти, якнайскорше зліквідувати свій конфлікт з Японією. Словом, хто знає внутрішній стан нинішних Совітів, не може сумніватися, що Совіти не видержали б війни з Німеччиною.

З другого боку треба підкреслити, що втрата України для Совітів зовсім не така страшна, як то може видаватися на перший погляд. Передовсім Совіти мають величезні природні багацтва й поза Україною — особливо на Уралі та в Сибірі (збіжжя, ліси, залізо, золото, срібло та ін. металі і т. д.; в ост. часі в Сибірі знайдено й великі поклади вугілля). Хоч Велика Україна дуже багатий край, але природні багацтва Уралу й Сибіру незрівнано більші ніж багацтва України.

(Кінець буде).

Обовязок річевих чинитьб

В Деннику Законів ч. 30 з 4 с. м. оповіщено закон про загальний обовязок річевих чинитьб. Тому що сей закон дуже важний, подаємо його найсуттєвіші постанови у скороченні. Закон сей заслугує на увагу тимбільше, що ввійшов у життя з днем його оповіщення зн. 4 с. м. — Загальний обовязок річевих чинитьб обіймає: 1) обовязок уділювання даних про предмети річевих чинитьб, 2) обовязок примінення до діяльности, яка відповідала б потребам оборони держави або військовим умовинам (обовязок примінення річевих чинитьб) і 3) обовязок відступлення державі предметів річевих чинитьб і підпорядкування себе в тій ціли іншим зарядженням влади (обовязок річевих чинитьб). Загальний обовязок річевих чинитьб виконується на домагання влади, устійненої в законі, що наступає в формі загального розпорядку або приказу спрямованого до означеної особи. В разі невиконання розпорядку або приказу в часі, місці і в окреслений спосіб виконання послідує при ужитті примусу. В разі вибуху війни або зарядження мобілізації, яктакож у випадках, коли сего вимагатиме інтерес держави, Рада Міністрів — коли се управнення не прислугує іншій владі — може: 1) заборонити вивіз всякого рода движимостей заграницю, 2) нормувати і піддавати контролі товаровий і грошевий оборот і діяльність установ, звязаних з тим оборотом, 3) впровадити в користь держави або інших правних підметів виключність продукції й обороту сирівців, півфабрикатів і фабрикатів, 4) нормувати продукцію і споживання, 5) приказати або заборонити витворювати або переробляти деякі продукти, 6) творити примусово союзи і господарські т-ва, що мають на меті орґанізування продукції, перетворювання, збирання і розділ предметів річевих чинитьб. Предметом річевих чинитьб можуть бути річи движимі й недвижимі, або право потрібне до цілей оборони держави. Предметом життевих чинитьб можуть бути так річи і права, які вже існують, як і ті, які щойно повстануть (висліди праці, плоди природи). Загальному обовязкові річевих чинитьб не підлягають: 1) річи і права, вільні від того обовязку силою приписів міжнароднього права або міжнародніх звичаїв, 2) святині й доми молитви всіх релиґійних віроісповідань, признаних державою, разом з усіми предметами, які в них знаходяться, призначеними безпосередно до служби Богові, 3) предмети культу, 4) предмети, які мають публичний характер, 5) національні парки, 6) резервати ростинні і звірячі. Від загального обовязку річевих чинитьб можуть бути звільнені предмети, які міністр військових справ означить розпорядком. — Дальший зміст подамо на слідуючий раз.

Німці про Анґлію

„Франкфуртер Цайтунґ“ принесла у великоднім числі передовицю, в якій пише: ... Льойд Джордж слушно виказав анґлійцям, що без втягнення СССР в цілі окруження Німеччини політика Анґлії не має сенсу, але він забув додати, що кожна спроба втягнути в те Москву мусить розсадити круг. Лондонська політика стає така нельоґічна, що завдання Гітлера, допомогти англійцям видобутися з тенет, які вони самі собі накладають з глупоти і зарозумілости, стає щораз тяжче. Анґлійці вже не всилі перешкодити новому упорядкуванню східної Европи. Щоб на Заході отворити німецьку границю, мусіли б дуже окрівавитися. Отже вони мусіли б обмежитися блькадою. Але відносини тепер вже не такі як були в 1917 р. Вже й Еспанія ледви чи піде з Анґлією. А якби пішла, то було б се слабою потіхою за втрату Індії й інших частин імперії... Рішаючий зворот наступив найпізніше тоді, коли німці обсадили райнську область і предложили Анґлії порозуміння на тій підставі, що Анґлія має остати світовою силою, а Німеччина має стати найбільшою силою на континенті Европи. Анґлія відповіла: ні. Таксамо Франція відповіла Італії: ні, ніколи. В обидвох випадках кепська загранична політика була наслідком неопанування внутрішніх відносин... Світова держава анґлійців має сенс, ми шануємо її, але теперішня політика Анґлії стратила всякий сенс. Причина: хаос внутрішніх справ. В тім Анґлія вже перевисшила Францію. Навіть дуже розумні державні мужі в Лондоні не вміють уже знайти виходу: вони стали невольниками парляменту й партій, жертвами тровлі. Не так ідеї та цілі не дають погодитися великим націям, як неспосібність до діланя. Тепер річ авторитарних держав, показати уміркованість і вдержати мир та завести щасливий порядок.

Польсько-німецькі взаємини

ІКЦ в ч. 100 доносить з Ополя: Зорганізований терор супроти всего, що польське, триває на Опільськім Шлеську безперервно і старається за всяку ціну зліквідувати всі сліди польськости та прояви польського життя. Багато польських діячів у превентивній вязниці. Арештовано їх без подання причин. Вони дістають відпустки на 2—3 дні, потому знов вертаються до тюрми.

Редактор Мацкевич на волі

Виленське „Слово““ помістило отсю заяву ред. Мацкевича: Дня 8 квітня с. р. у Велику Суботу мене звільнили з місця відокремлення в Березі Картузькій. Оповіщую, що до 24 вересня с. р. резиґную з діяльности публіцистичної, журналістичної й політичної. У Вильні буду кілька днів для урегулювання фінансових справ часопису. Після того буде оголошений склад редакції, який вестиме часопис в часі моєї неприсутности“.

Розміщення італійських військ

Розміщення італійських військ поза Італією виглядає по останнім вісткам осьяк: 30.000 на островах Додеканезу, 50.000 в Альбанії, 60.000 в Еспанії, 80.000 в Лібії, 280.000 в Абісинії. Розуміється, кожного дня сі цифри зміняються.

ПЛЯНИ, КОШТОРИСИ, РЕМОНТИ, БУДОВИ церков, читалень, будинків виконує солідно, скоро, дешево

Будівельна Спілка

„ТЕХНОС“

СТАНИСЛАВІВ, УЛ. 3 МАЯ 11а.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Нові видання „Скали”

Стефан Верховинець: **Боротьба на Гуцульщині.** Образок з наших часів. Бібліотека Т-ва „Скала“. Ч. 25. Станиславів, січень, Р. Б. 1939. Формат: 12.5×17.5 цм. Стор. 32+(1). Ціна 20 сот.

„Боротьба на Гуцульщині“ се оповідання високої пропаґандивної вартости, та при тім не позбавлене літературних вальорів. Змальована в ньому боротьба це відтинок того фронту ідеольоґічної війни в сучаснім світі, що її веде табор Антихриста проти табору Христа.

В селі, що його автор назвав Заліссям, на ґрунті вже давніше підготовленім передвоєнними радикалами, кинулася зараза большевизму. В тім селі взяли верх своєрідні „комунарі“, кермовані чужими ворожими силами. Церква світила пусткою, дикі супружжа, нехрещені діти, домагання викинути релїґію зі школи — ось стан, який застає новий душпастир Заліся о. Пасинський. З його приходом зачинається нова доба історії того села і разом з тим наше оповідання. Новий душпастир добре розуміє своє високе завдання, та зразу не оріентуеться якслїд у місцевих відносинах. На нього закидають хитру сіть місцеві комуністичні проводирі. Вибирають його головою читальні „Просвіти“, розуміється тільки на те, щоб заслонившись авторитетом священика тим безпечніше вести в селі свою розкладову роботу. Та о. Пасинський скоро зміркував ту хитрість. Він не дався спокусити ні почестю голови, ні сумнівної вартости популярністю, ні опінією „народнього діяча“. Зрікся головства в читальні, де за його плечима инші члени виділу вели большевицьку аґітацію. Зате візвавши Божої помочи з тим більшою ревністю взявся до праці над поглибленням релїґійного життя в парохії. Завершенням тої праці була св. Місія, підчас якої мало прийти до нападу збаламучених одиниць на вірних. Та сталося інакше, а головний ватажок ворохобників, важко ранений у смертельнім випадку, кається і дістає прощення своїх провин від самого Епископа. Після того самі люди приходять до священика з просьбою заснувати їм парохіяльну читальню, в якій освітна праця велася б під наглядом Церкви. Так приходить до оснування читальні „Скали“.

В оповіданні „Боротьба на Гуцульщині“ події розвиваються швидким темпом, як на фільмовій ленті. Зацікавлення читача змагається з кожною сторінкою і сягає свого вершка в часі Місії. Нема в сім оповіданні таких звичайних у дебютантів відступлень від теми і зайвих описів. Автор вводить нас відразу „ін медіас рес“, як годиться в оповіданні. Мова оповідання добра, густо перетикана гуцульською говіркою, що надає оповіданню місцевий кольорит.

Та книжечка „Скали“ „Боротьба на Гуцульщині“ має значну вартість для пропаґанди ідеї парохіяльних читалень. Це знамените узасаднення „Скали“, тим сильніше, що підперте не так теоретичними аргументами, як радше життям та „льоґікою фактів“. Коли т. зв. аґітаційна література подібна до тих воєнних лубочних картинок, які нераз так наївно малюють воєнні сцени, то оповідання „Боротьба на Гуцульщині“ можна порівнати до мистецької баталістичної картини. Нема сумніву, що й аґітаційна сила мистецьких творів куди сильніша від звичайних аґітаційних брошур чи відозв. Тому треба привітати думку Головного Виділу Т-ва „Скала“, видавати набудуче більше творів красного письменства.

Осип Луквицький: **За справедливий лад.** Чому недобрий капіталістичний лад. Як поліпшити господарсько-суспільні відносини? Станиславів, лютий, Р. Б. 1939. Бібліотека Товариства „Скала“, ч. 26. Формат 12.5 × 17.5 цм. Стор. 32 + (2). Ціна 20 сот.

В українській популярно-науковій літературі помітна велика недостача добрих, приступно написаних брошур на господарсько-суспільні теми. Нема також популярних праць, які коротко зясовували б суспільне питання в заокругленій цілости. Стверджує се автор у вступі нової брошури Бібліотеки Т-ва „Скала“ під вище наведеним наголовком. Та ще більший закид можна б під тим оглядом поставити католицьким ученим письменникам взагалі, що суспільно-господарським справам присвячували розмірно мало уваги й тим нехотячи причинилися до поширення хибної думки, немов католицька Церква взагалі не цікавиться суспільними справами людей, мовляв, „Її царство не з сего світа“. Тим не менше слушний і перший закид.

Надіймося, що ту прогалину заповнить наше молоде католицьке Видавництво, бо перед нами ось уже друга його книжечка на суспільні теми, сим разом не в формі катехизму, але в формі суцільного приступного викладу, головно таких питань, які важко стягнути в коротенькі ядерні відповіди. Отже треба було ширше представити історію розвитку суспільно-господарських форм. Ту історію переповів автор приступно в першому розділі своєї праці.

Дійшовши до сучасного нам ліберально-капіталістичного ладу, автор цілком слушно передає в коротких словах його критику з католицького становища. Внаслідок спритно веденої соціялістичної аґітації поширилася серед загалу думка, немов Церква й духовенство то „союзники капіталізму“, які послуґуються релїґією як „опієм“, щоб робітничу клясу ослабити в її змаганнях з капіталізмом. Автор виказав, що саме та возвеличувана соціялістами й лібералами „Велика Французька Революція“ створила підставу до визиску робітничої кляси. Зате її все щирим оборонцем була та є католицька Церква.

Коли до влади прийшов ліберально-капіталістичний лад, тоді між робітництвом настала велика нужда й робітники зачали орґанізуватися для оборони своїх прав. Церква не тільки не мала нічого проти такої орґанізації, але й заохочувала до неї. Тому власне перші почини робітничого руху цілком не мають того протихристіянського духа, що проявився згодом, на нашу думку внаслідок лінивства католицької інтеліґенції брати участь в робітничих орґанізаціях та помагати робітникам у їх слушних змаганнях, як у пресі, так і в практичній публичній діяльности. Але сталося. Робітничим рухом заволоділи ліберальні інтеліґентні недовірки й вони то витиснули на ньому своє тавро. Ту історію робітничого руху в Европі і в нас коротко переповів автор у дальших розділах. Найцінніший останній розділ книжки, в якому популярно виложені головніші засади християнського корпоративного ладу. Очевидно, в однім короткім розділі годі було ширше представити й розвинути сю тему. Тій справі треба присвятити більшу працю, а вже найменше цілу брошуру. Та вже й сей розділ стане в пригоді не одному, що хоч коротко хотів би знати, що таке той „модний“ сьогодні корпоративний устрій. Нажаль і між ученими нема ще нині устійненого погляду на ту справу. Дехто навіть у прилюдних викладах за взір корпоративного ладу ставить фашистівський устрій в Італії, хоч се радше карикатура християнського корпоративізму. Зрештою, „si duo faciunt idem, non est idem“. На нашу думку, поки та справа ще не оброблена якслід у католицькім суспільнім письменстві та в пресі, треба держатися давніших католицьких письменників та передовсім папських енунціяцій у тім питанню. Се й робить автор у сій брошурі „Скали“, очевидно в відповідно скромних розмірах.

З тих причин отся книжечка заслуґує на поширення не тільки між членами „Скали“, але й серед широких кругів нашого народу.*)

Яка та праця інтересна, видно вже з її змісту. Ось він: Вступ. На переломі старого й нового суспільного ладу. Голос католицької Церкви в суспільних справах. Його відгомін у світі і в нас. Перший розділ. Як розвивалися форми господарсько-суспільних устроїв. 1. Февдальний становий лад: панщина-кріпацтво та ремісничі цехи в середніх віках. 2. Як повстав теперішний капіталістичний лад (Мануфактурний промисл. Капіталізм. Буржуазія і пролетаріят. Католицька критика ліберально-капіталістичного ладу. Доля робітництва). Другий розділ. Історія робітничого руху. „Християнські соціялісти“ в Англії. Перші соціялісти у Франції. „Комуністичний Маніфест“ і „Капітал“ К. Маркса. Хто такі соціял-демократи і звідки взялися большевики. Третий розділ. Соціялістичні партії між українським народом. Хто такі українські соціялісти і радикали. Четвертий розділ. Що таке корпораційний лад і в чім лежить його висшість над іншими устроями. Р. Г.

*) Зробимо тільки одну замітку. В брошурі на ст. 10 є таке місце: „З того бачимо, що середновічний становий суспільний лад не був такий, яким ще й досі представляють його соціялісти й ліберали. Не було там боротьби в суспільности, був між людьми спокій і мир”... В останнім реченні видно очевидний недогляд при справленні рукопису. Бо в середновіччі очевидно не все був спокій і мир, напр. також тоді бували страйки і боротьби між челядниками та майстрами, тільки все те не було таке масове і руйнуюче як тепер. Отже те речення повинно звучати так: „Не було там такої боротьби в суспільности як тепер, був між людьми значно більший спокій і мир ніж тепер”. — Ред. „Нової Зорі”.

Нові видання

Чарівна сопілка й інші казки зібрав і переказав Федір Гай-Гаєвський. Обгортка й рисунки Юрія Сінгалевича. Бібліотека „Нашого Приятеля“, випуск 19. Львів 1939. Видає вид-во „Наш Приятель“. Сторін 62. Формат 20,2×14,2 цм.

Петро Воїн: **Тарас Шевченко,** популярний життепис. Львів, 1938. Дешева Книжка. Ст. 32. Формат 17.8×13.

Українське Дошкілля, квартальник присвячений вихованню дітей дошкільного віку в родині та дошкіллях і питанням суспільної опіки. Кн. 1. Січень—березень 1939. Ст. 32. Формат 24,1× 16,9 цм.

Будівельне щадництво, шлях до посідання власного дому. Львів 1939. Видання: Кооперативний Банк „Міщанський Союз Кредитовий” у Львові. Будівельно-щаднича Бібліотека Кооп-ного Банку „Міщанський Союз Кредитовий”, ч. 1. Сторін 31 + 1 нпг., формат 12.2 × 16 цм.

ПРОМ-БАНК

Львів, Ґродзіцьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Проповідь Святішого Отця.

ПАТ звідомляє з Риму: В 1-ий день Великодніх Свят Папа Пій XII відправив понтифікальну Службу Божу в базиліці св. Петра. По євангелію Св. Отець відчитав по латині великодню проповідь, т. зв. Омелія. На вступі покликується на слова Христа, які Він сказав по воскресенні до апостолів: „мир з вами", і пригадує, що св. Павло назвав Христа „Тим, який є миром". Сі пригадки дуже потішаючі у хвилі, коли всюди дається відчувати туга за миром, що є, як це голосив св. Августин, добром понад інші добра. На жаль іще нині потверджується правда, яка міститься у словах Єремії: „Говорили: мир, мир, а мира не було". Так діється в світі саме тепер. Уми порушені і занепокоєні почуттям незадоволення так, немов би нас мало чекати гірше завтра. В дійсности не може бути спокою й ладу, які творять мир, коли занадто часто навіть сини тої самої землі ведуть боротьбу в ім'я партій та інтересів і коли брак праці та брак вистарчаючих умовин до життя роблять на жаль людей податливими на доктрини революційних організацій. Не може бути мира, коли між народами нема взаїмного зрозуміння, тої конечної передумовини скермування народів на світлі шляхи цивілізації й поступу і коли договори, торжественно санкціоновані, і поручувані слова втратили певність і вартість, яка є конечною підставою взаїмного довіря, без якого моральне й матеріяльне розброєння стає з дня на день чимраз менше можливе до здійснення. Зарадити сему лиху може тільки Христос. Мир і справедливість обєднуються в нім. Мир се овоч справедливости. Як не можна осягнути мира без порядку, таксамо не можна мати ладу без справедливости. Справедливість вимагає послуху легальним властям, вимагає, щоби права видавано для загального добра і щоб їх додержувано, вимагає, щоб шановано свободу і людську гідність і щоб слушно розділювано багацтва. Поруч справедливости потрібне милосердя. Милосердя, якого Христос навчав словом і приміром, зміцнить і потішить уми, спричинить те, що місце суперництва займе сердечна співпраця, а місце неохоти взаїмне зрозуміння. Завдяки сему середникові завернеться на шлях взаїмних приятельських порозумінь, де справедливі інтереси оцінюється слушно, де не відмовляється посвяти для висшого добра людства, де суверенно панує добра воля і взірцева вірність даному слову. Омелія кінчиться закликом до одиниць, народів і правлячих за мир у справедливости й милосерді, та молитвою до Бога, щоб післав людям духа милосердя і злучив їх своєю добротою.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ОКРУЖНИЙ СУД В РІВНІМ на Волині засудив на 7 літ вязниці українця Івана Лацюка, керовника публ. школи у Дроговижі, за приналежність до ОУН. Він мав м. ін. викладати теренознавство на зборах членів ОУН.

ПРОВІДНИК ПОЛЬСЬКИХ ЛЮДОВЦІВ Вінценти Вітос дістав 6 міс. відпустку з вязниці і перебув свята в своїм селі Вежхославіце. Рівночасно з Вітосом випустили також Казимира Багіньского, другого т. зв. берестейського вязня, на 6 міс. відпустку. Вітос заявив м. ін., що не буде провадити ніяких політ. розмов навіть з найблищими приятелями.

УГОДА МІЖ НАРОДАМИ Югославії буде незабаром закінчена. Хорвати і Словінці одержать самоуправу.

ГІТЛЄР казав запросити на свої імянини 20 с. м. як представників Литви начального вожда литовської армії Кашкітіса і бурмистра Ковна Маркіса, знаних зі своєї неприхильности до німців.

МАРШАЛ ҐЕРІНҐ, начальник німецького летунства, відвідав італійську кольонію Тріполіс і відбув наради з ґубернатором тої кольонії марш. Бальбом.

НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТР ПРОПАҐАНДИ др Ґебельс прибув до Туреччини після відвідин Будапешту і Атен.

ҐАВЛЯЙТЕР СХІДНОЇ ПРУСІЇ Кох замкнув малий граничний рух між Сх. Прусією і Клайпедською областю.

МАДЯРСЬКА ДЕЛЄҐАЦІЯ, що виїхала до Берліна на торжества з приводу 50-ліття канцлєра Ґітлєра, складається з двох міністрів, двох б. премієрів і двох послів до сойму.

МАДЯРЩИНА І ПЕРУ виступили з Союзу Народів.

ІТАЛІЙЦІ ЙДУТЬ НА ҐІБРАЛЬТАР? З Парижа звідомляють, що в Кадиксі італійці висадили дві змоторизовані дивізії та пять батерій тяжкої артилєрії. Ті відділи скермовані в напрямі на Ґібральтар.

ІТАЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО дало англійському правительству формальні ґарантії щодо границь Греції й острова Корфу.

ІТАЛІЙЦІ уставили коло Вальони напроти Отранта 250 тяжких гармат Крупа.

БЕЛЬҐІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО відбуло нараду в справі забезпечення бельґійської кольонії Конґа.

ПРЕЗИДЕНТ ФРАНЦІЇ Лєбрен відбув нараду з ґен. Ґамелєном, шефом французького ґен. штабу.

ПАРИЖСЬКА РАДІЄВА ВИСИЛЬНЯ подала, що Італія має тепер 3 міліони вояків під зброєю.

АНҐЛІЙСЬКА ПРЕСА пише, що Ґебельс противився анексії Чехії, бо се не годиться з основною ідеєю німецького расизму; тому мусів виїхати з Німеччини на довший час.

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ Півн. Америки заострили бойкот товарів походження німецького, італійського і товарів з території б. ЧСР.

„ВАШІНҐТОН ПОСТ", орґан през. Русвелта, пише, що в разі вибуху війни в Европі Америка від самого початку мусіла би вмішатися в неї, бо тут ходило б уже про свідоме нарушення підстав західної цивілізації.

В АФҐАНІСТАНІ вибухла кривава революція проти короля Загіра за те, що ввів загальний шкільний примус.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА висіли на сушу в пристані Діпвотер коло Гон-Конґу, дуже важної посілости Англії.

ЯПОНСЬКИЙ ЧАСОПИС „Асагі" пише, що Англія заключила таємне порозуміння з Сіямом проти Японії. Англія монтує протияпонську вісь з Сіяму, Бірми, Індокитаю, маляйського архипелягу та голяндської Індії.

КИТАЙСЬКІ ТЕРОРИСТИ застрілили ґен. секретара китайської (під японською владою) поліції в Шанґаї.

НОВИНКИ

За українізацію назвищ станиславівський суд на виїздній сесії в Калуші засудив о. Бемка на 11 місяців вязниці, о. Шкварка на 8 міс., оо. Гункевича й Собчака по 7 місяців. О. Собчакові припинено кару на 3 роки.

Суд у Чорткові засудив за українізацію метрик о. Осипа Малицького з Бабинець пов. Борщів на 6 місяців арешту, о. Івана Вальницького з Озерян на 9 місяців та о. Івана Деревянка зі Скали Подільської на 6 місяців арешту.

Косівське староство виселило з повіту емер. учителя Василя Куриленка, який перебував на лікуванні у Криворівні за чужинецьким пашпортом, та Юрка Куриленка, студента данціґської політехніки.

За поширювання фальшивих вісток. В Тернополі засудили Станислава Домарадзького з Острова на 3 місяці арешту за поширювання фальшивих вісток. — У Болшівцях, пов. Рогатин, поліція арештувала Володимира Калина за те саме.

Повітове староство в Перемишлянах припинило діяльність чотирьох українських товариств у Задвірю, а саме: чит. „Просвіти", „Кр. Рідної Школи", „Кр. Сільського Господаря" і Т-во „Сокіл". Як причину староство подало „протистатутову діяльність" та „загрозу публичній безпеці".

Адміністраційна влада припинила діяльність усіх українських установ в пятьох селах перемишлянського повіту, а саме в Янчині, Дусанові, Кореличах, Гулькові і в Подусільній.

Українському послові Ілярієві Тарнавському якийсь осібняк вирвав з рук у Турці над Стрием течку, в якій були... сорочка й одно вішало. Він думав мабуть, що там якісь „важні акти"...

Новим заступником львівського воєводи став др Петро Малашиньский, який прибув на це становище з Кракова.

Мін-во віроісповідань признало три нові римо-католицькі парохії та етати парохів у Гринівцях, пов. Станиславів, у Ворохті, пов. Надвірна і в Замулинцях, пов. Коломия.

Окружний суд у Самборі засудив о. Йосафата Кабаровського, пароха в Шандрівци, пов. Турка, й аґронома Евг. Літинського на два роки, а селянина Луця Клима на півтора року за влекшення 6 молодим людям переходу на Карпатську Україну. Трибуналові проводив суддя Рослановский, обвинувачував віцепрок. Крисовский.

Староство в Скалаті виселило з прикордонної смуги Миколу Палія з Богданівки й Івана Ковальчука з Камінок.

Кремянецьке староство наказало студентові Миколі Димничеві покинути повіт. Як мотив виселення подано те, що Димнич у 1933 р. був засуджений за приналежність до ОУН на півтора року вязниці, одначе кару йому тоді припинили.

Гумор. — Чому тітка малюється? Щоб гарно виглядати, моя дитинко. — А чому тітка не виглядає гарно?

БОЛІ

печінки, шлунка, кишок, нирок, міхура, нервові корчі, артретичні і невральґічні болі усуває й злагіднює

СІК СВЯТОЇВАНСЬКОГО ЗІЛЛЯ

Магістра Едварда Ґобеґа.

Продаж в аптиках і дрогеріях

Головний склад — Warszawa, ul. Miodowa 14, tel. 5-42-99.

Римський двотижневик „Авґустеа" ч. 9 помістив переклад проф. Сальвіні новелі Стефаника „Вона — Земля".

Автобусову лінію Коломия — Косів — Жабє мають урухомити в половині травня с. р.

Большевики вивезли з Києва до етнографічного музею в Москві кістяки українського князя Ярослава Мудрого і його жінки Анни.

Міністр внутрішних справ розвязав жіночу масонську льожу у Львові.

Плк. В. Славек спалив перед смертю всі свої папери, з виїмком своїх споминів. Перший том їх має бути оповіщений в 5 літ по його смерти, згідно з його останною волею. („Дз. П.").

Редактор „Слова Народового" у Львові дістав три карні мандати по 20 зл. (плюс кошти) городського суду за трикратній передрук статтей „Діла" й „Матену", занятих староством. Редакція „С. Н." внесла спротив мотивуючи його тим, що вона не була повідомлена про заняття згаданих ґазет.

Б. посла Керніка, який недавно вернувся до Польщі й віддався в руки судових властей, звільнили з вязниці в Седльцах на 6-місячну відпустку для поратування здоровля.

До Берези вивезено Й. Райнгольда, гітлєрівського аґітатора зі Станиславівщини, який мав звязки з українськими націоналістами. Так пише ІКЦ в ч. 97.

Вуж сполошив напасників. На домівку польських поган, обєднаних у Т-ві „Задруґа", якісь боївкарі зорґанізували напад. У домівці поза служницею не було ні живої душі. Напасники знищили подобу Світовида, вибили шиби і знищили акварій. В тому акварії знаходився вуж. Внаслідок розбиття акварія вуж виповз, а напасники зі страху перед ним повтікали на лоб на шию. Вуж також не має охоти вернутися до поган і десь зашився в кутку. Серед льокаторів паніка.

Апеляційний суд у Вильні затвердив присуд на б. старосту Робакевича, засудженого на 4 роки вязниці.

Затроїлася вудженину у Львові ціла родина з 4 осіб, в тім двоє дітей. Ще одна наука, купувати харчі лише у своїх знаних фірмах, які мають здорову поживу в чистих крамницях.

В голоснім корупційнім процесі у Кракові засуджено м. ін. адв. А. Мендлєра на 6 літ вязниці, на утрату права виконування адвокатури і втрату горожанських прав через 10 літ.

298 заграничних фільм висвітлено в Польщі в 1938 р., з чого американських було 181. Цензура не допустила до висвітлювання 28 фільм.

Нову залізницю довжини 94 км. збудували Совіти. Вона лучить копальні залізної руди басейну Таштаґол з томською залізн. лінією та з басейном Кузнецьким, де розвинено металюрґічний промисл.

Всіх жидів усунено з пражського щоденника „Прагер Тагеблят".

Сильний землетрус навістив на днях околицю Банялюки в Боснії (Югославія).

Коло Констанци затонув французький корабель з усею залогою.

Гумор. — Прошу дуже... ввійдіть, каже сусід до сусіда. — А той пес не кусає? — Власне я сам цікавий. Маю його щойно від рана.

Порошок на БІЛЬ ГОЛОВИ

ДЛЯ ДОРОСЛИХ З ФАБР. ЗН.
KOWALSKINA
вживається також
ПРИ ПРОСТУДІ ГРИПІ і КАТАРІ

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—1—20

Слідчий суддя у Гнезні коло Познання казав увязнити гр. Жевуского з Аренґова за ширення зневіри.

До Абесинії виїхало 198.678 італійців, а вернулося до Італії 188.518, отже остало в Абесинії „імпонуюче" число 10.000 людей. Так пише варшавський „Роботнік", ч. 64.

88 літаків утратили італійці в Еспанії від вибуху домашньої війни до 2 березня с. р.

Жидів в Африці є 313.000, в тім 150 тисяч в Марокку, 140.000 в Альжирі й Тунісі, 19.000 у Триполітанії, 4.000 в Киренаїці. В околицях Триполісу жиди становлять 2/3 населення.

В горах Ґренляндії вулканічного походження відкрили нафтові жерела.

Справлення друкарської похибки у 24 числі стор. 5 шпальта перша у реченні: Вистарчить також пригадати собі недавну... замість калюмнію має бути кампанію всеї „народної преси".

Спорт. В часі Великодних свят відбулися три футбольні стрічі наших дружин. У перший день свят Україна грала у Львові з Поґонею І Б. Поґонь виступила в найсильнішому складі з репрезентаційною одинацяткою і виграла 2:1 (0 : 0). Україна заграла метч амбітно, та видержала темпо тільки в першій половині. — Того самого дня Сян програв у Перемишлі з Польонією 2 : 3 (0 : 3). Гра була нецікава, за виїмком останніх 15 хвилин. У першій половині велика перевага Польонії, у другій Сян мав нагоду вирівнати, та суддя на те не позволив. — В третій день свят стрінулись у Львові обі наші дружини Сян і Україна. Виспід 3 : 0 (0 : 0) для України не відзеркалює гри і кривдить у деякій мірі Сян. По сих метчах Україна заняла 3-е місце, Сян знаходиться на безнадійному останньому.

Нова мода. Мають появитися трибарвні панчохи: бронзові в жовті колісцята з червоними пятами.

Гумор. — За що обвинувачують вашого товариша? — За недодержання службової таємниці. — А що ж він властиво зробив? — Публично назвав начальника ослом.

Гумор. — Небезпечна недуга. — Тобі що долягає? — Життя. — О, се небезпечна недуга! Найчастіше кінчиться смертю.

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО
ДО
НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа
підручник для священиків
уложив
ГРИГОРІЙ ХОМИШИН
Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Два суперники.
АТЛЯНТИК: Право професора Ліндсея.
МУЗА: Марія Антуанета.
ПАКС: Пригоди Томи Соєра.
СТИЛЕВЕ: Пані та ковбой.

КАМЯНУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет
Фабрика цементових виробів
ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.
Рік оснування 1909. Тел. 220-78
Декотрі виконані роботи:
- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода. Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, czwartek, 20 kwietnia 1939. № 28 (1228)
Рік XIV. Львів, четвер, 20 квітня 1939. ч. 28 (1228)

Przegląd Wschodni
Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв.Бібл.Народ.Дому.

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Промова Св. Отця

Про покликання жінки в теперішних часах.

Св. Отець Пій XII приняв на послуханні учасничок конґресу міжнародньої Унії Союзів католицьких жінок і виголосив до них промову про покликання жінки. Св. Отець підкреслив, що підстава всякого апостоляту се життя святе і повне чеснот, получене з прикладом молитви. В початках християнства жінки співпрацювали з Апостолами в ширенні Евангелії. Коли давніше може вистарчало, щоб жінка сторожила над зберіганням релігії в лоні родини, то се тепер зовсім не вистарчає, бо родинне життя має з конечности вплив на суспільне середовище. Бог робив завсіди жінку товаришкою і співробітницею мужчини. Така співпраця тепер більше потрібна ніж колинебудь для ширення Царства Божого. В сучаснім змеханізованім столітті людська суспільність щораз більше розлюзнюється з причини матеріялістичного еґоїзму і людським життям зачинає кермувати щораз частіше тільки особистий інтерес або змагання до колективізму. Одинокий успішний середник се поворот до Христової любови. Жіночі руки особливо приготовані на се, щоб вилити такий бальзам на живе тіло людства. Молоді католицькі жінки повинні нахилятися над великою раною людства, повинні провадити його, піддержувати, додавати йому потіхи і відбудовувати людство в мирній праці шануючи права й обовязки в гармонійній співпраці родини. В такий спосіб жінки допоможуть відшукати почуття єдности в Бозі і людськім братерстві. Жінки причиняться до поборення комунізму і поможуть людству досконалитися в християнській суспільности. Тоді відбудується серед людей та „унітас ордініс", що її голосив св. Тома, і всі будуть співпрацювати над великим ділом і для щастя своїх родин, тривалости порядку як також привернення мира, що його народи так бажають. Таке покликання католицьких жінок. (КАП).

Предсказання письменника

Світова війна вибухне ще сего року.

Знаний англійський письменник Бертран Рессел подорожує тепер по Америці. В „Сіті-клюбі" Клівленду виголосив він промову, в якій сказав: Нова світова війна вибухне ще сего року. Вона скінчиться руїною Анґлії, Франції, Німеччини й Італії. Тоді Америка стане диктаторкою між державами. Всі будуть у неї просити допомоги і грошей. Вона стане господинею світа. До війни можна б іще не допустити, якби Англія ясно сказала, що зачне воювати з кожним, хто нарушить мир, але моя батьківщина ніколи такої заяви не зложить.

Як у Варшаві оцінюють нові анґлійські ґарантії.

Супроти нових ґарантій Анґлії для Греції й Ромунії офіціяльне становище Польщі таке: Тих ґарантій як односторонних не можна ототожнювати з ґарантією для Польщі, бо та була двосторонна. Нові анґлійські ґарантії не створюють для Польщі нових зобовязань. Зрештою, чим більше число ґарантій, тим менша їх вартість. — Про се вже нераз можна було переконатися.

Тези заграничної політики Москви.

З Москви звідомляють, що совітські радіостації проголосили отсі тези, що формулують совітську закордонну політику: 1) Навязання взаємин з усіми державами, які не нарушують інтересів СССР; 2) мирні взаємини з сусідніми державами, оскільки ті держави не виступлять безпосередньо або посередньо проти СССР і в той спосіб не будуть змагати до нарушення совітських границь; 3) підмога всім народам, які будуть загрожені нападом і будуть боротися за свою незалежність; 4) підготовка збройних сил СССР до контрофензиви в разі евентуального нападу на Совіти.

Куди вдарить „вісь"?

Англійські часописи передбачують, що тотальні держави рівночасно з нападом на Ґібральтар продовжатимуть наступ на балканськім півострові, послугуючися там Болгарією. Болгарія, підперта Римом і Берліном, зажадає вільної полоси в Солуні, опісля зголосить претенсії на коридор до Еґейського моря. Вкінці звернеться до Ромунії з домаганням віддати їй Добруджу. Ся ґра може легко вдатися, бо заняття Альбанії налякало Грецію і Югославію, які тепер не хочуть занадто тісно вязатися з західними державами, щоб не наразитися на гнів партнерів осі, тобто Німеччини й Італії.

П.П.С. і вибори у Львові.

„Век Нови" в ч. 11.388 приніс вістку, що ППС (Польська Партія Соціялістична) започатковує виборчу акцію на українськім терені. Перед кількома днями до Львова приїздив делеґат Центрального Комітету ППС і відбув нараду з українськими соціялістами в справі виборчого порозуміння. Розмови не дали очікуваних вислідів. Одначе незалежно від того ППС виставляє в деяких округах кандидатури українських робітників, членів професійних союзів. — Українські покликані чинники повинні звернути увагу на те, щоб українські робітники голосували виключно на кандидатів, яких зголосить український виборчий комітет, зложений з представників усіх українських політ. партій.

Чи Ви вже відновили передплату?

СССР на розпутті

По зїзді Компартії перед остаточним рішенням, кого перехитрити.

У краєвій і заграничній пресі появляється вже оцінка 18-го зїзду „Компартії" СССР. Та оцінка викликає тим більше зацікавлення, що в міжнародніх змаганнях двох великих державних бльоків СССР ще на розпутті: він остаточно ще не вибрав, кого підійти... Наперед дані про учасників сего зїзду. Він був дуже молодий: 81% делеґатів (всіх делеґатів було 1569) мало менше ніж 40 літ життя. Значить, були се люди, які у хвилі вибуху большевицької революції були ще дітьми або незрілими молодиками. Вони виховані за большевицької влади. Функціонарі апарату (партійного, урядничого, військового, фахового) становили 72,1% делеґатів. Значить, лише 27,9% делеґатів се представники продуктивно працюючих людей. А велика більшість се т. зв. „апаратчики", ріжного рода бюрократи і канцеляристи, люди цілком залежні, які там не можуть висказати своєї думки, або й не мають її. З тих 27,9% делеґатів представників рільництва у хліборобськім СССР було зникаюче мало, бо лише 63 — на всіх 1569 делеґатів! Решту, 230, дав промисл. Що допущено так мало людей від рілі, се має своє значіння. А саме воно значить, що большевизм своїм духом до сеї пори не міг опанувати селянського населення. І тому не допустив селянських представників навіть у 10-ій частині того числа, яке належиться селянству в тім хліборобськім краю. Вже на сім однім прикладі видно, що 18-ий зїзд „Компартії" далекий від того, щоб можна його вважати справжнім представництвом населення СССР. Але що там неможливе інакше представництво, отже світ уважно придивляється та прислухується і сему, яке зійшлося.

Щож говорило те „представництво" партії й держави, яка має під своєю владою 170 міліонів народа на однім величезнім комплексі земель... „Роботнік" у 103 ч. дає на се приблизно таку відповідь: Таке „представництво" не могло говорити про те, що хтось серед нього хотів би, тільки мусіло говорити про те, що йому наказали говорити. А властиво там взагалі не вільно було говорити, а вільно було тільки хвалити. Як лише в т. зв. „дискусії" згадав хтось імя Сталіна, ввесь зїзд зривався з місць і робив овацію. І так за кожним разом. Промовці на тім зїзді ділилися на два роди: одні хвалили Сталіна, другі дякували йому. Тільки в тих двох „областях" допущено „свободу думки і слова". Отже ріжні промовці ріжно користали з тої „свободи". Нпр. представник України, відомий поет Бажан, дякував Сталінові, що буцімто він в р. 1920 „розгромив" польське військо на Україні. Так реферує про се К. Чапіньский в органі ППС... Словом, був се зїзд „нової ґвардії" Сталіна. Стара ґвардія большевизму вже зліквідована. На ту стару ґвардію вільно було псьочити. І се була третя область, в якій допущено „свободу слова", хоч не думки.

А все таки були на тім зїзді також інтересні появи. До них належали критичні вислови самого Сталіна про господарську зацофаність СССР. Ствер-

дження того факту се вже поступ у думках верхівки большевизму, коли взяти під увагу, що так іще недавно чванилася вона, що СССР „переганяє" Европу й Америку. А тут на маєш! Сам Сталін каже, що се неправда.

Ще цікавіше було те, що Сталін говорив про міжнародню політику. А саме він остро напав на Англію, підозріваючи її, що вона хоче скермувати силу Гітлєра проти СССР. А було се безпосередньо перед окупацією ЧСР... Якраз по рефераті Сталіна наспіла вістка, що Гітлєр заняв Прагу і Чехію. Але зїзд не відважився висказати свою думку про се, бо Сталін нічого не сказав.

Якеж се поучаюче!

До сеї пори большевицька преса ставиться до Анґлії дуже підзорливо, хоч у Лондоні ведуться переговори з представником СССР у справі евентуальної допомоги Совітів для Анґлії та її союзників в разі її війни з Німеччиною. Нпр. большевицький орган „Правда" пише, що польсько-анґлійські переговори скінчаться так, як скінчилися переговори в Мінхені... І в тім самім числі „Правди" є карикатура: Англієць кидає потопаючому полякові ратунковий пояс, але до того пояса привязаний тяжкий і великий камінь (Гл. опис того в „Роботніку", ч. 103). На рогатій шапці видніє надпис „Гданськ".

Все те показує, які погляди панують у Москві на міжнародню ситуацію. А гітлерівська преса не нападає тепер на СССР...

Ситуація дальше неясна, мимо цікавих вислідів анкети в Англії, які ствердив „Британський Інститут Публичної Опінії". А саме він ствердив, як оповістила „Нюс Кроникл", що тільки 7% англійців заявляється проти союза Англії з СССР, 84% за, а 9% не має про те виробленої думки. І ще цікаве те, що між тими 84% людей замożних тільки на 8% пропорціонально менше ніж убогих. Маючи таку підставу, англійський амбасадор Віліям Сідс у Москві переговорює з Літвіновим про допомогу Совітів для Анґлії та її союзниць в недалекій війні. Кореспонденти „Обсервера" й „Сандей Таймс'у" пишуть з Москви, що правительство СССР було б не від того, щоби звязатися з Анґлією, але „во всю", то значить не лише в Европі, але також в Азії, проти японців. Річ ясна, що Англія боїться такої спілки в Азії, бо в разі війни в Европі годі їй посилати свою фльоту на Далекий Схід, а тимчасом японці могли б там забрати їй дуже смачні і великі куски, як Гон-Конґ, Австралію, Нову Зеляндію і т. д. По друге, Польща рішуче не бажає собі на своїй території таких гостей як червоні війська, і треба признати, що сей погляд її правительства очевидно слушний. Отже англійці придумали покищо таке предложення, щоб СССР в разі війни помагав тільки своїми летунськими силами кожній з держав, якій Англія уділить ґарантій. А червоним хитрунам властиво все одно, хто програє: бо в кожнім разі нова велика війна, як тільки довше потривае (а того можна побоюватися), викличе розвал на величезних просторах, а се було б для большевизму вимріяним станом для опанування світа. Розуміється, як сам большевизм скорше не завалиться.

А поки справа участи СССР в новій війні вагається,*) між цивілізованими народами йде „прекрасна" дискусія: по останній промові Русвелта німецька преса пригадує, що Америка „се країна бандитів і злодіїв", а знов американська преса розробляє тему „метод, якими послугувалися гуни і вандали"... Словом, боротьба заповідається чудово...

*) Оповіщені на днях тези про заграничну політику Совітів занадто загальні, щоб могли зобовязувати Москву до означених ділань в разі вибуху війни.

Не забувайте, що найцінніша річ у кождій бібліотеці це оправлений річник доброї газети.

Русвелт до диктаторів

Американський президент Русвелт вислав депешу до канцлера Гітлєра і прем. Мусолінія, в якій підкреслює, що міжнародні справи можна вирішувати не конче війною, але за столом в конференційних салях. Дальше президент Русвелт ставить слідуючий формальний запит канц. Гітлєрові і прем. Мусолініеві: Чи ви готові запевнити, що ваші збройні сили не заатакують або не вступлять на територію чи посілість ніякої зі слідуючих незалежних держав: Фінляндії, Естонії, Лотви, Литви, Швеції, Норвеґії, Данії, Голяндії, Бельґії, В. Британії, Ірляндії, Франції, Португалії, Еспанії, Швайцарії, Ліхтенштайну, Люксембурґу, Польщі, Мадярщини, Ромунії, Югославії, СССР, Болгарії, Греції, Туреччини, арабських країв, Сирії, Палестини, Єгипту й Ірану (Персії). Таке запевнення повинно відноситися, на думку Русвелта, не лише до сучасности, але також до досить довгої будучности. Коли Німеччина й Італія приймуть се предложення, тоді през. Русвелт звернеться до всіх вичислених народів, щоб і вони приняли предложення не нападати на Німеччину й Італію. Таке взаїмне запевнення принесе полекшу всьому світові. Потому правительство Злучених Держав Півн. Америки взяло б участь у загальній конференції в цілі обмеження зброєнь і в цілі знайдення найпрактичнішого способу отворення дороги для світової торговлі так, щоби всі народи були зрівнані в справах купна і продажі на світових ринках, яктакож аби мали запевнену можливість добути сирівців потрібних для господарського життя.

Німці про депешу Русвелта

В берлінських урядових кругах заявили, що німецька сторона приняла телеґраму Русвелта як звернену на кепську адресу. Ті круги підкреслюють, що Німеччина вже раз зазнала прикрого досвіду після мирової заяви, яка прийшла з Америки від през. Вилсона. През. Русвелт зовсім поминув ідеольоґічні ріжниці. Не можна жадати від Німеччини, щоб вона засіла до спільного стола з Русвелтом, який перед 24 годинами цькував і грозив війною, а тепер виступає з галузкою мира. Німеччина не вірить у щирість мирової ініціятиви Русвелта. Німеччина не може засісти до спільного конференційного стола так довго, доки большевизм відграє рівноправну ролю в політичнім житті. — Півурядовий „Дойтшер Дінст" пише м. ін.: Підюджувати а потому відгравати ролю апостола мира се політика, яку стрічаємо в президента Русвелта не перший раз. При помочі маневру Русвелт старається замаскувати і затерти політику окружування свою і т. зв. демократій. Німці вже раз спрактикували, що значить довіряти відручному письму президента Америки... Мусимо вважати рафінованим маневром почин, який жадає від німців присяги на мир у світі, хоч той світ підюджений до війни не нами, тільки іншими і то в хвилі, коли державні мужі демократій заявляють, що не бачать ніяких ідеольоґічних ріжниць між собою та большевизмом, що нищить народи! Се означало б отворити брами большевизмові для його злочинних плянів і акцій.

Шість німецьких питань

у відповіді на заяву Русвелта.

„Берлінер Морґенпост" в інспірованій статті звертається до през. Русвелта з отсими питаннями: 1) Чи ви хочете викликати війну проти Німеччини й Італії своїми підбурюючими промовами і виразним вмішуванням у внутрішні справи Европи? 2) Чи ви хочете підбурити американський нарід до знищення найсильніших стовпів европейського порядку: Німеччини й Італії? 3) Чи ви хочете своєю аґітацією підбурити европейські держави до війни в тій цілі, щоб заробити на доставах зброї і трійливих ґазів та в той спосіб затерти наслідки своєї блудної політики? 4) Коли ви сего не хочете, то чому ви в найбільш бездитний спосіб від 1933 р. цькуєте проти німецького народу? 5) Чому ви підпиранням жидівського бойкоту знищили американсько-німецьку торговлю? 6) Чому ви відмовили дозволу на доставу гелія для Німеччини і на урядження причалювань для німецьких літаків? Коли ви очікуєте, що ваш заклик приймуть поважно, а не як пропаґандивний „швіндель", то мусите дати доказ своєї доброї волі. Щойно тоді будемо з вами далі говорити.

Сильні напади на през. Русвелта

У вашінґтонському сенаті сенатор Джордж сильно атакував войовничу політику през. Русвелта в часі, коли Америка має 11 міліонів безробітних. Сен. Бриджес закидав йому ширення воєнної істерії. Сен. Вандерберґ заявив, що Америка могла б анґажуватися щойно тоді, якби за участю її в війні голосувало 531 членів конґресу, себто більшість. Остро критикував політику Русвелта також б. міністр загр. справ Кольби і сен. Бораг. Останній оповістив також отвертий лист до молодих американців. Найменший посол Осмерс зголосив демонстраційний проєкт закону, щоб члени кабінету і конґресу, які голосують за участю Америки у заморській війні, перші виконували службу на фронті, а президент повинен вести війська до бою.

Що зарядив австрійський Епископат

Австрійський Епископат зарядив на день уродин канц. Гітлера 20. IV.: 1) Вивішення прапорів зі свастикою на всіх костелах і парохіяльних будинках, 2) відправлення молитов за канц. Гітлера підчас богослужень, 3) биття в дзвони в полудневій порі в тім дні в усіх костелах. (ПАТ).

Боротьба за східну часть Середземного моря.

По заняттю Альбанії боротьба за Середземне море входить у рішаючу стадію. Про долю Югославії рішить те, в чиїх руках опиниться остаточно Солунь, бо війна 1914—18 виказала, що через ту пристань заосмотрювано Сербію в усе, чого їй треба було. А знов про долю Ромунії рішить те, в чиїх руках опиняться остаточно Дарданелі й Босфор. Інакше кажучи, від становища Греції й Туреччини залежати буде доля Югославії й Ромунії. Хто опанує Балкан, той матиме в руках ключ не лише до східньої частини Середземного моря, але й до трьох континентів там, де вони стрічаються. Тому на Балкані і м. ін. задля нього вибухла вже раз світова війна і може вибухнути ще одна.

ОГЛЯД ПРЕСИ

За спільну мову у спільній справі

„Вєк Нови" в ч. 11.388 помістив замітний допис одного з „кресових поляків". На вступі автор зазначує, що українська справа в Польщі належить до справ, яких не можна залишити їх власному бігові. Далі автор вичислює жалі, що їх українці мають до поляків, і пише: „Одначе буде незбитим фактом, що на тім відтинку від 20 літ ми не зробили нічого, не пробували знайти спільної мови, не пробували сісти до спільного стола, сказати собі правду в очи і забратися до праці над спільною долею сеї землі. Ми робили вискоки й експерименти, не підійшли до сеї справи з книгою рідної історії в руці, з дозою державного інтересу й полишили ту справу дальше облогом, на якому почали рости хабазя й буряни. Теперішні умовини не змінили сего стану річей, навпаки заогнили ворогування й незгоду обох народів і створили для обох якнайгірші перспективи. Бажаємо, щоб з наших внутрішних спорів і непорозумінь не кували зброї чужі чинники. Мусимо підійти до сеї справи тверезо, мусимо глянути правді в очі. Не вільно бути нам короткозорими... Теперішні непевні умовини в Европі примушують нас не лише до національної координації, але також до тісної співпраці з тою частиною українського народу, яка є в границях держави". Теперішна пора, стверджує автор, дуже корисна для Польщі, треба тільки мужньої відваги й мужнього виступу, щоб надати біг тій справі й ударити „в чинуф сталь". „Не можемо й не вільно нам примінювати метод пруських чи чеських. В добі вибуялого націоналізму народів, який одиноκий дав нам незалежність, треба ту велику меншину окружити братньою опікою й подати собі по братерськи руки. Адже засади справедливости, навіть уступки і концесії для них це не зменшування польськости на сході; плитκий патріотизм і бідкання про мниме корчення польськости це не творча праця на відтинку державним і національнім. Усуньмо перегороди, які нас ділять; є досить місця для розвитку і праці обох народів, які без шкоди для польської державности можуть плекати свою національну окремішність..." „Йдуть часи, в яких українська справа може нас заскочити — був би се блуд, якого не можна б дарувати нашим політикам, якби ми жалували свого кроку. В орбіті історичних подій, які женуть з застрашаючою скорістю, ми повинні мати поруч зединення нашого народу упорядковані внутрішні відносини — не вільно нам полишити сю справу її власній долі, бо легко може знайтися непокликаний опікун... Короткий погляд на цю справу, на схоплення її у власні карби й орбіту польських впливів наказує нам уняти її в рямці конструктивної політики, наказує нам якнайскоріший підхід, наказує нам це совість, наказує польська державна рація, наказує конечність зліквідування спору, який тревае сотки літ. Час догідний — нагода, яка не скоро лучиться. Caveant consules! Poloniae salus suprema lex". (Пізно, бо пізно заговорив так польський орган, але лучше пізно ніж ніколи. За такими словами повинні піти діла).

Польська східна політика

Так називається стаття С. Стажевского у 103 ч. „Дзенніка Польского". Зміст: В міру техн. поступу світ корчиться, колись далекі політ. проблєми дучаться. Багато говорить про се урухомлення японського консуляту у Львові. Польська політика на сході все мала експанзивний характер. В тій експанзії трафила вона на експанз. політику Москви і програла не так задля своєї внутр. слабости, як задля того, що збіглися інтереси двох сусідів Польщі. Коли ті інтереси розійшлися в часі світової війни, поляки могли відзискати свою державу і позицію. Приязни між Росією й Польщею не було ніколи. Міцкевич писав вірші до „братів москалів", але без взаїмности: польські типи в рос. літературі з правила кепські. Тепер поруч Німеччини й Росії зачав посередно впливати на польські взаємини з Росією третій чинник: Далекий Схід. Він вяже свободу рухів Росії на Заході. Але тепершня Москва то не тільки столиця Росії: большевизм своїм засягом перевисшив панславістичну й византійську ідеольогію царів. В якім же характері Москва братиме участь у новій світовій війні? Продовж віків не мала вона ніяких симпатій до Польщі. Спільний з Росією та заразом відрубний елемент польської загр. політики становить українська справа. Вона з огляду на прогерманські симпатії українців найбільше вяже з собою дві польські політики: східну з західньою. З тої самої рації українська справа може стати звеном, яке лучило б Польщу з Росією. Але росіяни мають в резерві свій панславізм... Отже на сім відтинку поляки мусять думати про своє власне розвязання, згідне з традиц. концепціями... Якими саме, п. С. не каже, а були ж у поляків ріжні „традиційні концепції", напр. Яреми Вишневецького і короля Володислава IV.

Чого домагається Німеччина від Польщі?

Польська преса переповнена вістками заграничного походження на тему німецьких домагань до Польщі. Виленське „Слово" в ч. 101 принесло отсей комунікат з Берліна ковенської „Ельти": „ В тутешніх чужинецьких політичних кругах, як повідомляє Райтер, припускають, що амбасадор Ліпский завіз до Варшави виразні предложения німецького уряду. Німеччина домагається нібито: 1) дозволу Польщі на будову німецької автостради через Поморя, 2) урегулювання гданської справи згідно з німецькими бажаннями, 3) передачі Німеччині округ, яких населення говорить по німецьки, на Горішному Шлеську і над новою польсько-чеською границею. Німеччина хоче також урегулювати інші дрібніші справи. Німецьке правительство мало визначити речинець на розгляднення сих предложень і до того часу не задумує нічого підприймати"... „Слово" зазначує, що ся й подібні вістки позбавлені всякої реальної підстави й домагається, щоб міродайні державні чинники забрали голос в сій справі...

Німецька водна вісь і Польща

ІКЦ в ч. 96 пише: Німці спішаться, щоби свою водну вісь між морями Балтійським і Чорним скінчити в р. 1942. А Польща також хоче створити свою водну вісь між тими морями через Вислу, Дністер і Прут. Обі ті осі мають кінчитися в ромунській пристані Констанца. Німці вже кинули до праці цілі робітничі армії свого „Арбайтсдінст'у", поглиблюють корита рік, будують басейни і річні пристані та великі збірники на ропу і бензину. Своїм водним шляхом зможуть німці перекидати на Чорне море воєнні судна до поємности 1.500 тон. А спішаться, бо хочуть випередити Польщу, яка плянує свою водну вісь закінчити в 1945 р.

Німеччина хотіла Богуміна

„Політика" в ч. 8 принесла статтю п. з. „Куліси останніх подій", в якій розглядає м. ін. книжку чеха Фердинанда Каганка п. з. „Бенеш контра Бек". У статті читаємо ось що: „Книжка п. Каганка приносить деякі подробиці, які влекшують вияснення багатьох загадок, звязаних з історією польського ультимату в 1938 р. Становище Польщі в переговорах перед ультиматом робить враження, немов би воно було продиктоване намаганням перевести польські домагання перед німецькими домаганнями, щоб уникнути по змозі мильного враження, яке на жаль пізніше мала заграниця. Крім того польському правительству йшло про поладнання заользанської справи перед німецько-чеським порозумінням з огляду на Богумін і Фриштад, до яких, як відомо, німці робили собі якісь претенсії".

Тільки за один день

Львівське вшехпольське „Слово Народове" принесло в 106 ч. інформацію п. з. „Німецькі зухвальства в Польщі. Білянс одного дня". В тій інформації зібрані факти з дня 13 квітня с. р.: В люблінецкім повіті увязнено німців Бодера, Клімаса і Клебіса, які зневажали польську державу. В Валішеві під Клецком увязнено німця Германа Нольтінга за сіяння зневіри й образу польської держави. В Тарновських Горах придержано Кароля Фляйшера за провокаційні вислови про Польщу. В волости Влошакові, пов. Лешно, увязнено одного німця, який не хотів виконати припоручення війта і зачав визивати польський нарід. В Тчеві увязнено б. капітана німецького війська Альфреда Кріза за образу польської армії... В Присіках увязнено якогось Кукеля за переводження людей через польсько-німецьку границю. Коло Бидгощі увязнено Ернеста Шербарта і в Добромежу Ришарда Лісака за поширювання тривожних вістей.

Послання Св. Отця

до еспанського народу.

В спеціяльнім посланні до еспанського народу, наданім в неділю передполуднем ватиканською радіевою висильнею, Папа Пій XII висловив переконання, що Еспанія буде дальше стояти непохитно на сторожі католицької віри і що в краю так тяжко діткненім домашною війною запанує нарешті тривалий і справедливий мир — „Пакс Хрістіяна". В своїй промові Св. Отець підкреслив значіння Еспанії яко держави, що поборює ворогів Христа, потому візвав еспанське правительство й духовенство, щоб оберігали уми і серця еспанців перед хибними теоріями і неопоганством. Обовязок душпастирів і провідників, сказав Св. Отець, се розповсюднювання і защіплювання в народі засад індивідуальної і суспільної справедливости, що містяться у святих евангеліях і в науці католицької Церкви. Не сумніваємося, закінчив Пій XII, що станеться по нашим словам. Впевняють нас в сім благородні християнські почування вождa еспанського народу, виказані вже примінюванням до бажань і наук Апостольської Столиці в справах, що відносяться до завдань не тільки релігійних, але також суспільних. У ватиканських кругах промова Пія XII викликала глибоке враження. На думку тих кругів слова Св. Отця вказують, що еспанське правительство дало Ватиканові далекойдуче запевнення, що не буде толерувати в Еспанії ніякої протирелігійної пропаганди і буде поборювати всякі спроби ширення неопоганства так, як поборювало і перемогло комунізм.

Найрат до чехів

Німецька преса принесла статтю протектора Чехії та Моравії, барона фон Найрата. Головні її думки такі: Від першої хвилі, коли довіря провідника покликало мене на становище протектора Чехії та Моравії, постановив я собі за ціль показати світові, як німецька нація вмітиме шанувати чужу народність і позискати її для спільного пожиття. В тім змаганні матиму перед очима добрі і злі досвіди з майже 1000-літного співжиття німців з чехами, особливо з тих часів, коли мирна співпраця обидвох народів довела край до розцвіту. Автори мировых договорів у Версалі і Сан Жермені понизили чеський нарід до частинної функції їх самолюбних інтересів і спричинили таку його політику, яка мусіла довести до самознищення, бо противилася історії, географії та наукам людського і народного співжиття. Тим спробам я спротивлюся всюди, де їх зустріну. Я розумію почування народа, за охорону і розвиток якого я відповідальний перед провідником. Я шаную ті почування так, як думаю респектувати честь і природні права чеського народу. Знаю, що по болючих розправах двох десятиліть мешканці сего краю чекають на почесне вирівнання противенств і треба їм дати можливість мати почуття безсторонної справедливости і безпеки, а передовсім надії на щасливішу будучність. Тоді може появитися взаїмне довіря, яке мусить стати фундаментом остаточно створеної життєвої спільноти. Приналежність до великої держави з 85 міліонами людей дасть також чехам досі незнані їм можливости розвитку їх багатих духових, культурних і господарських здібностей. А тоді прийде час, що Европа буде вдячна народам німецькому і чеському за те, що причинилися до мира там, де мужі паризької мирової конференції хотіли край передати пристрастям пімсти, ненависти і національної нетерпимости і де провідник засадив безпеченство, мир і почуття спільноти.

Німеччина, Росія й Україна

Чи СССР може без війни вступитися з України і чи це його ослабило б чи скріпило б?

По-друге, Україна під оглядом господарським не має стислішого звязку з Московщиною та іншими краями теперішнього „СССР". З українських земель найбільшу господарську вартість для Москви має східна Катеринославщина чи, інакше кажучи, українська частина Донецького басену з його знаменитим антрацитом. Та оскільки б Москві вдалося вдержати східну частину Донецького басену й розвинути експльоатацію копалень в інших краях СССР, зокрема в Сибірі, втрата української частини Донецького басену для Москви зовсім не була б тяжка з господарського погляду.

Часто говориться й пишеться про велике значіння для Москви чорноморських портів України. Від часів Петра I Росія постійно змагала до здобуття виходу до „південного моря". В російській політиці 18—20 ст. червоною ниткою проходить увесь час мрія про опанування берегів Мармурового Моря з Константинополем. Одною з двох головних причин, які спонукали Росію до участи у світовій війні в 1914 р., було бажання опанувати протоки Босфор і Дарданелі, що лучать Чорне Море з Середземним (другою ціллю було прилучення Галичини до Росії для задушення в ній українського руху). „Вихід до південного моря" був ніби-то конче потрібний Росії для її господарського розвитку. Але визначні російські економісти вказували, що з господарського погляду Босфор і Дарданелі Росії зовсім не такі потрібні, як думали люди незнайомі з господарською силою Росії. Обєктивні статистичні дані виказали, що українські чорноморські порти (Одеса, Миколаїв, Херсон, Теодосія, Маріупіль, Керч, Таганрог) обслугували головно Україну; натомість з Московщини та інших країв б. російської імперії йшло через ці порти дуже мало товарів. Майже ввесь експорт з властивої Московщини йшов через балтійські пристані: Лібаву, Виндаву, Ригу, Ревель і особливо через Петербург.

Підчас світової війни Німеччина спробувала заключити з Росією окремий мир. Замість Босфора й Дарданелів Німеччина пропонувала Росії східні турецькі провінції — Вірменію й Месопотамію, іншими словами вихід до Перського заливу, цебто властиво до Індійського океану. Це предложення Німеччини знайшло деяких дуже гарячих прихильників серед найвизначніших російських економістів. З особливим захопленням вітав це Міґулін, професор суспільної економії в Петербурзькім університеті, редактор „Нового Економіста", визначний учений-теоретик і рівночасно знаний практик-фінансист. Міґулін писав, що Босфор і Дарданелі враз із Чорним Морем мало потрібні Росії. Чорноморські порти мають, по словам Міґуліна, лише льокальне значіння — для „південної Росії"; разом з тим господарська й політична експансія Росії в західно-чорноморськім районі виключена. Натомість здобуття Вірменії, Месопотамії й виходу до Індійського океану становило б нову епоху в господарськім і політичнім розвитку Росії. Росія могла б опанувати без труднощів усю середню Азію й Індію та стати наймогутнішою й найбагатшою державою світа.

Противники сепаратного миру з Німеччиною, серед яких особливо визначне місце займав Мілюков, признали слушність господарських аргументів Міґуліна. Зокрема вони признали, що чорноморські порти України не мають особливого значіння для центральної Росії й взагалі більшої частини Російської держави. Але проти порозуміння з Німеччиною висунули вони аргументи політичні й ідейні. Вони боялися надмірного зросту Німеччини в разі її побіди над Англією та Францією.

Підчас цієї полеміки з приводу німецьких пропозицій відступлення Росії виходу до Індійського океану, замість Босфору й Дарданелів, виявилися особливо яскраво: 1) Господарська окремішність Великої України від Московщини та інших частин Росії, 2) розмірно невелике господарське значіння для Москви українських чорноморських портів і 3) виразне відріжнювання господарських інтересів властивої Росії від господ. інтересів України в наукових працях і політичних плянах московських учених і діячів, звернення всієї їх уваги на інтереси властивої Росії й ігнорування інтересів України.

Це, очевидно, не означає, що Велика Україна не мала й не має для Росії ніякої господарської вартости. Та головне господарське чи радше фінансове значіння України полягало не в природних багацтвах чи промислі, чи також в українських портах, а в податках, що стягала і стягає Москва з України. В передвоєнних часах Москва стягала з України податки в сумі два рази більшій, ніж видавала на Україну. За большевицьких часів Москва не видає на Україну й четвертої частини того, що збирає з України в формі ріжних податків.

Одначе рівночасно з тим Україна уявляє собою й великий тягар для Совітів. Серед усіх країв СССР Україна найбільше противиться комуністично-большевицькій політиці. Хоч минуло вже майже 20 років від завоювання Великої України большевиками, Україна й досі не покорилася цілком московсько-большевицьким наїзникам. Раз-у-раз вибухають в ріжних кутках Вел. України місцеві повстання, бунти, розрухи. Український селянин, особливо на землях колишньої козацької України (в Чернигівщині, Полтавщині, Слобожанщині, Катеринославщині, Херсонщині, Кубані) не хоче погодитися з невільничим становищем „колгоспника", члена „колєктивного господарства". Над козацькими правнуками не так легко панувати червоній Москві, як над призвичаєними до деспотизму москалями або над пасивними по своїй вдачі фінськими племенами. Велика Україна й Кавказ це вулькани, в яких вічно клекотить лява і які можуть нечайно вибухнути, як

О. ІРИНЕЙ НАЗАРКО ЧСВВ. 3)

Святий політик

До супружної справи короля не мішається, бо вважає себе некомпетентним до вирішування її. Коли ж при нагоді король запитує його про його думку, Мор дає відповіді, яка не вдоволяє короля. Від цеї хвилі датується ненависть короля до канцлера. Канцлер бачить, що бажаючи бути в згоді зі своєю совістю піде на неминучу смерть. Одначе помимо вродженої лагідности та найдальше посуненого вирозуміння, остається непохитний і непохитний. Пробуючи ріжних засобів до опамятання короля, але не найшовши можности впливу, Мор уступає з уряду канцлера дня 16 травня 1532 р. Резигнація Мора це початок його останньої життевої трагедії. Король, якому Мор так вірно служив, у своїй ненависті конфіскує всі добра Мора, а зацофана й перестрашена Англія не осміліється станути в обороні свойого великого державного мужа. Коли ж переслідування цього гуманіста, знаного через свою „Утопію" в цілому світі, відбиваються болючим відгомоном в інших краях, тоді починаються підїздові війни та закулісові полагодження в справі приєднання його на бік короля. Одначе Мор з обурюванням, гідним святого, відкидає всякі нечесні пропозиції. В 1533 р. король помимо спротиву Риму бере прилюдне вінчання з незаконною жінкою Анною Болейн, а на це торжество завзиває Мора. Мор не являється на королівський зазив. Тоді король взиває Мора, щоб він підписав акт, яким признає короля головою Церкви і яким признає його супружжа важним, а новонароджену княжну Єлисавету леґальною наслідницею престола. Мор годиться тілько на третє домагання, натомість рішуче відмовляється признати короля головою Церкви і його супружжа леґальним. Розюшений король приказує увязнити свойого бувшого канцлера в льондонській вязниці Товер. Починається 14 місяців важкої тюрми. Цей важкий побут у вязниці осолоджує собі Мор молитвою, розважанням та писанням своїх глибоких діяльогів. Підчас судової розправи будиться в ньому давній знаменитий адвокат. Так спокійно, річево й знаменито боронить свойого становища, що ніякий справедливий суд не міг би не признати його невинности. „Я вірний королеві й щоденно молюся за нього та за цілу державу. Нікому нічого злого не роблю, про нікого зле не говорю, ні не думаю. Коли це не вистарчає, щоб врятувати життя людині, то я не хочу довше жити", так каже Мор у своїй обороні. Одначе його доля злори порішена. На основі зізнань фальшивих свідків його засуджують на смерть. Тоді востанне приходить він до слова й каже: „Акт парляменту, на основі якого мене засуджено, просто противиться законам Бога й Церкви, над якою ніхто не може собі приписати власти, що належить до Апостольської Столиці". Відтак прощається з суддями і бажає їм, щоб вони всі разом з ним стрінулися в небі. Підчас його побуту в вязниці найчастіше відвідує його улюблена дочка, Маргарета, що була втаємничена в секрети його внутрішнього життя й одинока знала про те, що її батько носить волосінницю. Батько й дочка, сперті на вязничне вікно, обговорюють найглибші життеві питання, ободрюють себе обопільно, а задивившись у блакитне небо, спільно моляться нераз довгі години. Перед вязничним вікном канцлера уставляють шибеницю. Одної днини гинуть на ній монахи-Картузи, однодумці Мора. Мор разом з дочкою спокійно приглядається тій жахливій смерті й тільки жаліє, чому ще не приходить черга на нього. Після кількох днів на цьому самому місці гине св. єпископ Фішер. Вкінці приходить черга на Мора. Улюблена дочка Маргарета силою продістається до батька, кидається йому в обійми раз і другий. Кінчається прощання, що роздирає ці два благородні серця, батько виходить на руштування й щераз заявляє, що вмирає невинно для Церкви, і з молитвою на устах гине. Тільки сильний оклик дочки несеться за його душею в небесні простори. Було це 6 липня 1535 р. Щойно після його смерти Англія зрозуміла страту. Зараз поширюються його життєписи, що змальовують його як святого, за його заступництвом діються чуда так, що Папа Лев XIII проголошує його блаженним як мученика за віру 1886 р., а в 400-ліття його смерти 1935 р. Папа Пій XI проголошує його святим.

тільки надійде яканебудь зовнішна спонука. Доки нема зовнішніх комплікацій, Совіти дають собі раду з Україною й Кавказом. Але якби дійшло до війни, Велика Україна й Кавказ не залишилися б пасивні.

Проте і в мирному часі Москва має великий клопіт з Україною. Треба також взяти під увагу співвідношення національних сил в СССР. Москалі становлять там нині біля 48—49 відсотків усього населення, себто трохи менше половини. Решта це все національні меншини. На щастя Москви значна частина цих меншин (т. зв. „інородців") малокультурна й темна. Але й серед найтемніших народів СССР від часу революції 1917 р. прокинувся національний рух. Притім усі національні меншини СССР до певної міри „взоруються" на Великій Україні й уважно споглядають на неї. Всі інші меншостеві народи СССР мають лише по кілька міліонів, а деякі й по кількасот тисяч або навіть по кількадесять тисяч людей, лише Велика Україна має 40.000.000 населення. До того ж українці імпонують усім тим меншинам своїми національно-історичними традиціями, своєю культурою та вдачею. Вже на самім початку революції, в 1917 р., Україна почала гуртувати навколо себе всі „меншости" СССР. Як відомо, в літку 1917 р. відбувся імпозантний зїзд представників усіх національних меншин б. Російської Імперії (крім поляків, котрі вже мали тоді проклямовану німцями незалежність). Від того часу розвиток національно-меншостевих рухів у б. Російській Імперії пішов наперед величезними кроками. І тепер всі ці меншини, на чолі з українським народом, становлять уже грізну силу в СССР.

Отже якби Велика Україна відійшла від СССР, червона Москва не тільки позбавилася б найчисленнішої та найбільш неспокійної меншини, але й провідниці інших меншин. Відірвання України скріпило б червону Москву. З іншими меншостями, позбавленими проводу й помочи з боку України, Москва легко дасть собі раду.

Взагалі Велика Україна це „чужородне тіло" в „евразійськім" (европейсько-азійськім) орґанізмі СССР. Історія, традиція, культура, ідеали, вдача українців зовсім інші, ніж у москалів і більшости народів СССР. Міґулін (а ще раніше — в другій половині 19 ст. ґеніяльний московський історіософ К. Леонтьєв) мав повну рацію, коли вказував, що головні інтереси Росії в Азії, й радив звернути російську експанзію в напрямі Месопотамії, Персії, Індії. Нині большевики головну свою увагу дійсно спрямували на Азію. Не виключено, що якби не інтервенція Японії, большевики були б опанували не тільки ввесь Китай, але й більшу частину Азії. Та не тільки большевики, але й всі нові російські ідейні течії на еміґрації — евразійці, младороси, російські фашисти, ґрупа харбінського „Луча Азіи" та інші проголошують більше азійський, ніж европейський характер Росії, кличуть росіян — „в Азію" й „геть з Европою!"

Всі ці російські течії намагаються відкинути від себе той „европейський дух", який саме принесла Росії Україна, даючи Москві Симеонів Полоцьких, Епіфаніїв Славинецьких, Теофанів Прокоповичів, Сперанських, Балугянських і багатьох інших діячів Церкви, науки, літератури, мистецтва, адміністрації, судівництва і т. д. Европеїзацію Москви в 17 стол. започаткували українці. Українці ж були й головними виконавцями европеїзаторських реформ Петра І в першій чверті 18 століття. І довго потому в усіх ділянках церковного, державного й культурного життя українці европеїзували Росію. Правдиве ж наближення Росії до Европи наступило щойно тоді, коли Росія остаточно прилучила й до певної міри „ростворила" в собі Україну, себто в другій половині 18 століття. Скоро потому Борисовський і Бортнянський поклали початок розвиткові російської музики в европейському дусі, Лосенко і Боровиковський — дали початок рос. малярству в европейському ж стилі, Сперанський і Балугянський (українець з Карпатської України!) перевели кодифікацію рос. законів на взір европейських кодексів і т. д.

І тепер, коли москалі вирікаються Европи, консеквентним було б з їх боку виректися й України, котра европеїзувала Росію.

Не думаю, розуміється, щоби Москва добровільно вирекласа України. Ні одна держава ніколи не вирікається добровільно панування над іншими краями. Але якби зовнішні обставини змусили червону Москву, вона могла б віддати Україну й без війни.

Не кажу, що так напевно буде. В міжнародних відносинах можуть наступити цілком несподівані зміни. Але ми повинні числитися з ріжними можливостями, а одна з можливостей це „мирне" (без війни) відступлення Великої України червоною Москвою під господарський протекторат німців.

Не буду тут зупинятися над питанням, чи така зміна була б корисна чи шкідлива для України. Бо в значній мірі це залежатиме від самих українців. Оскільки Україна, а зокрема її провідники зуміють попровадити реальну політику, така зміна може дати позитивні наслідки. В противному разі неминучі нові комплікації, нова боротьба і море крови. На закінчення зазначу лише, що в політиці не може бути місця сентиментам і плятонічним симпатіям, хоч розуміється повинно бути місце для моральних засад. Мусимо памятати, що ніхто нічого для нас не зробить задармо; а з другого боку мусимо числитися з реальними можливостями й реальними інтересами.

Примітка: В першій части сеї статті в 27 ч. „Нової Зорі" на ст. 5 є таке речення: „найбільшою політичною помилкою Англії й Франції було те, що вони не допомогли в свій час російським „білим арміям" знищити большевизм і відбудувати сильну національну Росію, котра нині була б для них найпевнішим і найсильнішим союзником у боротьбі проти німецької експанзії". — Річ ясна, що цілковито відбудувати таку саму національну Росію, яка була перед війною, по війні було вже справою неможливою, бо ніякі форми, раз розбиті, не вертаються до свого первісного стану. Тай сильною в такім стані Росія не могла б бути, але можна було б відбудувати сильну національну Росію в федеративно-національнім значінні того слова. Зрозуміли се большевики і навіть пробували виконати, але потому завернули на старий шлях централізму, що й становить тепер одну з головних причин слабости СССР. (До справ тут обговорених ще вернемося. — Ред.).

Перед Братиславою був уже Київ

Правда з окупаційних архівів.

Під такими заголовками приніс ІКЦ в ч. 93 статтю про брошуру п. з. „Німецька окупація на Україні. Таємні документи", видану по німецьки Совітами в 1933 р., а тепер у виїмках перепечатану в Штрасбургу. Автор статті в ІКЦ переводить анальоґію між окупацією України в 1918 р. та Чехії і Словаччини в 1939 р. і наводить цікаві короткі характеристики українських діячів з німецьких актів, нпр.: 1) Голубович, теоретизуючий фантаст, мягка натура, на німецькій платні, 2) Любінський, молодий, недозрілий чоловік, цілком в німецьких руках; а знов австрійці так пишуть про 3) мін. освіти Прокоповича: освічений, старший пан, його можна позискати для Австрії, 4) про мін. скарбу Климовича: Припадкова німецька креатура. Є й лучші характеристики, нпр. „симпатик німців", „хилиться до Австрії", часом навіть (!) „чесний чоловік", — але кого чужинці лучше характеризують, того автор ІКЦ розуміється не назве, з християнсько-катол. любови до українців. Про Грушевського пишуть з поважанням, про Жуковського „німецька лялька", про Петлюру „коммендер Ман" і т. д. Одначе забава в творення „незалежности", пише ІКЦ, була тільки заслоною для дійсних німецьких цілей: Хліб, хліб, хліб, цукор, масло, товщі — ось були ціли окупації. Величезна Україна почала виголоджуватися. Незалежність, власний прапор, барвисті однострої ґвардії Гетьмана Скоропадського, все те зачинає знеохочувати сільське населення, якому відбирають збіжжа. Раз-у-раз доходить до бунту. Німецька влада валиться на Заході, тріскає й тут. Коли в листопаді 1918 р. зовсім упала, велика більшість українських незалежницьких діячів була скомпромітована в очах населення разом з цілим рухом. Підпертя уділене противнімецькій народній республиці Петлюри вже слабе. Більшість підпирає вже на жаль рос. большевиків, які ввесь час були проти німців. І коли справа незалежности України заломалася в осени 1918 р., то сталося се тому, що тодішні українські діячі звязалися з німецькими окупантами, які вивозили з краю, що могли. Тому ся історична книжка придалася б і сегодня українцям, словакам і т. д. Чесніших діячів вона повинна перестерегти про дійсні ціли німців. І приклад з Карпатською Україною повинен дати до думання. Всі повинні собі усвідомити, що тих, які вяжуться з німецькою силою і німецьким грошем, може зустріти трагічна доля України з 1918 р. Так пише К. П. в ІКЦ, заповідаючи, що вернеться ще до тої брошури з документами. Тоді й ми вернемося до його насвітлення.

Чому завмерло внутрішнє політичне життя?

„Курер Польскі" пише: Внутрішньополітичне життя? Можна б зробити висновок, що воно в Польщі завмерло. Нема ні віч, ні зборів, ні зїздів на більшу міру. ППС ледви почала підготовку до обходу 1 травня. Людовці думають, що аж на Зелені Свята, 28 і 29 V, зроблять маніфестацію своїх сил. Суспільність утримувана в стані духової мобілізації під прапором оборони держави... Подібно пише „Наш Пшеґльонд": Політична хроніка в пресі зліквідована. Відомости з области внутрішньої політики майже не існують...

Париж на випадок мобілізації.

Префект паризької поліції зарядив, що у всіх паризьких домах мають бути вивішені афіші в справі евакуації Парижа на випадок загальної мобілізації. Мешканці домів, які хотіли б виїхати з Парижа, довідаються з афішів, де вони можуть купити залізничі білєти і куди задумують їх евакувати.

Нові книжечкові сірники

Появилися у розпродажі нові плоскі книжечкові сірники ЛОПП.

На етикетах Сірниковий Монополь умістив рисунки літаків й актуальний клич:

„ЛОПП це сильне летунство".

Як відомо, ЛОПП це скорочена назва Ліги Оборони Воздушної і Протиґазової, отже ініціятива дуже на часі.

Книжечкові сірники, які пропагують ЛОПП, можна купити всюди по 5 сотиків.

Сірники ЛОПП дуже вигідно носити, бо вони не забирають місця ні в кишені пана, ні в торбинці пані.

Розпорядок про чинитьби

II. Загальному обовязкові річевих чинитьб підлягають всі особи, які на території держави мають предмети річевих чинитьб. Посідачем уважається особу, яка має річ у своїм фактичнім посіданні, або користає з якогось права без огляду на правний титул. Коли йде про правні особи, посідачем уважається особи, що заряджують маєтком. Обовязки посідача тяжать на повновласнику, установленім після згаданого закона, коли розпорядок або приказ, що слідує зі згаданого закону, не вирішує інакше. Повновласник уповажнений виступати перед владою в імя посідача. Всі його виступи в обсягу обовязків, які випливають з закону, мають силу обовязуючу посідача. Повновласника назначує на домагання влади посідач підприємства промислового або гірничого, торговельного або складового, або також з сільського господарства з осіб, які відповідають умовинам вимаганим законом. Коли підприємство або сільське господарство обіймає кілька заведень праці, що є окремими адміністраційними одиницями, посідач обовязаний назначити на домагання влади також повновласників для кожного заведення зокрема. Посідач підприємства або сільського господарства на домагання влади обовязаний назначити також заступника повновласника. Повновласником можна назначити особу, яка 1) має польське горожанство, 2) володіє вправно польською мовою у слові і в письмі, 3) має повне довіря державних властей, 4) належить до постійних працівників або до сільського господарства, займає в них керівне становище, або належить до управи підприємства або сільського господарства, або є одним з їх співвласників або посідачів. У виїмкових випадках повновласником можна назначити працівника підприємства або сільського господарства, що не відповідає згаданим умовинам, але має відповідні професійні кваліфікації. У підприємствах і сільських господарствах, які мінво військових справ уважатиме особливо важними для оборони держави, повновласник або його заступник повинен мати технічну освіту, відповідну для даної ділянки продукції, і крім того спеціяльні кваліфікації, які м-во військових справ означить розпорядком у порозумінні з мін-вами промислу й торговлі та рільництва. Влада може відмовити затвердити повновласника або дане затвердження відобрати, коли повновласник не відповідає або перестав відповідати згаданим вище умовинам. В разі незатвердження повновласника або цофнення затвердження властива влада визначить новий речинець на установлення повновласника. В разі неназначення повновласника у речинці, визначеному владою, зглядно на випадок, коли влада два рази відмовила затвердження повновласника, визначеного посідачем, влада визначить на окреслений у розпорядку час комісаричного повновласника. Комісаричний повновласник одержує від підприємства або сільського господарства винадгороду після пересічних винадгород осіб, що займають керівне становище в даній ділянці й роді підприємств або сільських господарств у висоті устійненій властивою владою з даним підприємством у полюбовній дорозі. В разі коли було б неможливо полюбовно узгіднити висоту винадгороди для комісаричного повновласника, влада спрямовує до окружного суду внесок на устійнення висоти винадгороди. Особи, на яких тяжить обовязок річевих чинитьб — обовязані вже в часі мира уділяти на власний кошт в часі, місці і в спосіб вказаний владою устні або письемні дані про предмети річевих чинитьб. Владою, яка має право домагатися даних про предмети річевих чинитьб, є: 1) у відношенні до посідачів підприємств промислових і гірничих, торговельних і складових і до сільських господарств — власти управнені до заряджения підготовки до річевих чинитьб тих підприємств і господарств, 2) у відношенні до всіх інших осіб повітова влада загальної адміністрації. Незалежно від загального обовязку уділювання даних про предмети річевих чинитьб посідачі відповідних підприємств обовязані подавати дані про предмети річевих чинитьб представникам відповідних міністерств. Представники відповідного мін-ва, які викажуться порученням влади, мають право вступу до всіх поміщень і уряджень підприємств і сільських господарств, щоб зібрати дані про предмети річевих чинитьб. Посідачі підприємств мають обовязок на домагання представників властивого міністерства: 1) зробити всякі влекшення при перегляді підприємства і при перегляданні плянів і шкіців даного підприємства, яктакож показувати або доставляти до перегляду на домагання пляни і рисунки, що торкаються підприємства. 2) Давати устно або писемно вияснення у справі машин і технічних уряджень, особового складу управи і персоналу, продукування і продукційних здібностей, величини складів і магазинів і способу переховування та магазинування. 3) Показувати припаси і подавати їх скількість, зокрема топлива, гонних матеріялів і смарів, сирівців, півфабрикатів і фабрикатів, також вимінних частин, знаряддя й інших движимостей. 4) Показувати книги й документи рахункові і представляти всі елементи та способи калькуляції власних коштів. 5) Вказувати джерела закупу і назвища доставців. 6) Подавати до відома висоту, походження і рід капіталів та торговельних оборотів підприємства. Міністр військових справ та інші міністри в порозумінні з мін-вом військ. справ можуть уже в часі мира зарядити реєстрацію предметів річевих чинитьб. Реєстрація обіймає конечні для влади інформації для устійнення скількости й якости річевих предметів, місця їх положення яктакож осіб їх посідачів. Особи, на яких тяжить згаданий обовязок, обовязані устно або писемно в часі, місці й у спосіб вказаний владою зголошувати предмети, які мають, як річеві чинитьби (движимости, недвижимости, права). Обовязкові підготовки до річевих чинитьб підлягають: 1) підприємства промислові й гірничі, 2) підприємства торговельні і складові, 3) сільські господарства, означені розпорядком, який має появитися. Підготовка до річевих чинитьб полягає 1) на приготуванні підприємств і сільських господарств або їх частини до діяння, яке відповідало б потребам оборони держави або воєнним умовинам, 2) на приміненні підприємств і сільських господарств до переходу на воєнну продукцію. Підготовку до річевих чинитьб влада може зарядити так в часі мира, як і підчас війни.

Лікарський фейлетоник.

Безсонність

Звичайна безсонність, неспричинена ніякою недугою, якій товаришить безсонність, полягає на нервовім подразненні, на тлі загальної нервовости, напр. внаслідок читання сильно інтриґуючих книжок, завеликої умової праці, жури і т. п. Коли хорі нарешті заснуть, мають звичайно бурливі сни так, що сон їх не відсвіжує. Постійна безсонність звичайно буває дідична. Внаслідок переладування шлунка перед спанням сон стає неспокійний. У старшому віці безсонність виступає внаслідок процесу вапніння жил. Лікування: Вечером їсти дуже вміру. Перед спанням поручається холодні натирання або холодні купелі ніг, холодні оклади на лидки або теплі оклади на черево. Найбільш успішне обвивання тіла простиралами, змоченими в теплій воді. Декому помагає склянка пива перед сном, інші сплять добре, спожившн 30—40 крапель валеріянової наливки або випивши склянку валеріянового чаю. Спосіб життя повинен бути якнайпростіший, пожива легкострава, без острих річей. Дбати про регулярний стілець. Вечером не пити ні кави, ні чаю, не читати інтриґуючих книжок і вистерігатися надмірної умової праці. Воздух у спальній кімнаті повинен бути свіжий і не занадто теплий.

Німецька воєнна фльота на еспанських водах

В Берліні оповіщено комунікат такого змісту: „18 квітня ескадра німецької фльоти у складі 2 панцирників, 2 кружляків, 2 дивізіонів контрторпедовців, 3 фльотиль підводних суден разом з ескортуючими кораблями покине свої матірні пристані і виїде за кордон для вправ. В часі тої подорожі ескадра зайде до портів еспанських, португальських, еспанського Марокка і до Танжеру. Сим весняним рейдом на еспанських водах навязується до давної традиції німецької маринарки, що її перервала домашня війна в Еспанії“. Німецька ескадра дійсно покинула пристань Вільгельмсгафен в загальному складі 40 суден. Кожний дивізіон контрторпедовців складається з трьох одиниць і кожна фльотиля підводних суден з пятьох одиниць. — Є звичай, що про такі відвідини воєнної фльоти та про маневри повідомляється сусідні держави. Німеччина зробила се, але преса демократичних держав пише, що всего на кілька днів наперед, коли звичайно такі річи заповідається скорше.

Англійці забезпечують Ґібральтар

У звязку з віскою про рухи військ на еспанському півострові, англійські відповідальні круги слідкують з увагою за дальшим розвитком подій. Концентрацію англійських військ у Ґібральтарі вважають у Лондоні звичайною обережністю в напруженій міжнародній ситуації. Англійське мін-во війни оповістило, що 22 с. м. залога Ґібральтару буде скріплена. Команда британської фльоти в Ґібральтарі закінчила праці при будові охоронних запор при вході до воєнної пристані у Ґібральтарі. Крім того при вході до пристані заложено міни та будують охоронні барикади здовж шляху з Ґібральтару на північ.

Італійці про візиту Ґерінга в Римі

„Джіорнале д'Італія“ коментуючи візиту марш. Ґерінґа в Римі, пише, що сьогодні в обличчі повставання плютократичної коаліції, яка має на меті окруження Італії, Німеччини й Японії, солідарність Німеччини й Італії необхідна. Німеччина й Італія, що володіють просторами від Балтійського моря до середньої Африки, не є самі ні в Европі, ні у світі. „Великі можливости Риму і Берліна, пише часопис, сягають до океанів Атлянтійського та Спокійного й доходять до всіх вражливих пунктів великих плютократичних імперій“.

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю“ і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду“, бо тим стоїть католицька преса.

Збори Маслосоюзу

Дня 14 с. м. відбулися у Львові в домівці „Молодої Громади" XXVII-і Загальні Збори „Маслосоюзу" при участи 66 відпоручників Районових Молочарень (на всіх 102), представників українських установ та преси. Збори відкрив інж. Ю. Павликовський короткою промовою, в якій схарактеризував останній рік праці „Маслосоюзу": 1938-ий рік належав до найтрудніших років. Недостача паші та пошесть прищиці відбилися відємно на вислідах праці. Звідомлення з діяльности Маслосоюзу за 1938 рік складали дир. Палій і дир. Мудрик. У звітовому році доставлено до всіх Районових Молочарень на терені трьох полуднево-східніх воєвідств (без Волині) 73.471.930,50 літрів молока, себто о 5,45% більше ніж у 1937 р. Причина такого невеличкого зросту продукції молока се брак паші, прищиця та вкінці зверхній натиск на волинські Районові Молочарні, щоб вони припинили співпрацю з Маслосоюзом. Достава масла з Волині в 1938 р. впала до 50% дотеперішної достави. Маслосоюз збував масло головно на краєвому ринку. Вивіз за кордон зменшився. В останньому році до Англії вивезено 91.953 кг. масла, до Німеччини 19.686 кг. Крім масла Маслосоюз збував через свої крамниці сметану 420.526,97 кг., тварог 237.278,30 кг., тверді шляхотні сири 43.485,99 кг., дрібні сири 252.967 штук, бриндзю 50.018,92 кг., яйця 5.623.080 штук, мед 17.264,04 кг. У звітовому році був сильний інвестиційний рух. Змеханізовано вповні 5 Районових Молочарень і частинно 12. Кошти інвестицій і механізації в сумі близько двох міл. зл. покрили Районові Молочарні майже виключно власними фондами. Державний інвестиційний фонд дав тільки одну третину з 300.000 зл., обіцяних перед чотирома роками. Тимчасом польські молочарні на терені трьох полуднево-східніх воєвідств дістали з того фонду 1.210.000 зл. Крім сего варшавський Ревізійний Союз обіцяв роздобути 18.700.000 зл. для тих польських молочарень в найближчих 10 роках. Число всіх членів Союзу при кінці 1938 р. виносило 155 одиниць. По звідомленнях дискусії не було, згідно з волею зборів. Після одноголосного уділення абсолюторії Надзірній Раді й Дирекції, після приняття буджету на 1939 рік і виборі членів Надзірної Ради інж. Павликовський замкнув сі річеві збори закликаючи на сто відсотків виконати плян праці, намічений проводом Маслосоюзу.

Нові видання

Сьогочасне й минуле. Вістник українознавства, видає Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові. II. 1939. Львів. Стор. 103+(9). Форм. 25,7×17,8 цм.

Константина Малицька: **І звірята співпрацюють.** Збірка оповідань. Львів 1939. Бібліотека РСУК ч. 77. Ст. 48. Формат: 17.5×25 цм. Ціна 0.60 зл.

К. Малицька: **В гурті краще.** Дитяча читаночка. Львів 1938. Накладом Ревізійного Союзу Українських Кооператив. Стор. 32. Формат 14×20 цм. Ціна 0.25 зл.

Шарль Жід: **Солідарність.** Виклади на Колеж де Франс 1927—1928. З французької мови переклав др Ю. Студинський. З передмовою дир. О. Луцького. Львів 1938. Стор. 92+6 нпг. Формат 24,1×16 цм. Ціна 1.50 зл.

Марта Величковська: **140 різних страв і вжитків з картопель.** Львів 1938. Накладом авторки. Ст. 58. Формат 17.5×12.5 цм.

Літопис Національного Музею за 1938 рік. Видання Союзу Прихильників Національного Музею. Львів 1939. Ст. 23+1 нпг., формат 15.5×24 цм.

Калосьсе, беларускі літаратурна-навуковье і грамадзкі часапіс, кніжка 1 (18). Студзень—люты—сакавік, 1939. Год V. Ст. 64. Формат: 25×17.5 цм.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Святіший Отець, як звідомляє римський кореспондент „Кетолик Таймсу", працює тепер дуже інтензивно над своєю першою енциклікою, яка буде присвячена правдоподібно справі мира. У звязку з тим у Ватикані припинено всі пополудневі авдієнції.

Папа Пій XII іменував паризького архиепископа кардинала Вердіє папським леґатом на Евхаристійний Конґрес, який відбудеться в травні с. р. в Альжирі (північна Африка).

Відродження семинарій в Еспанії. В національній Еспанії відкрили тепер знову 40 семинарій, до яких вписалося 4.000 питомців. Се число перевисшає всі дотеперішні числа студентів богословії в еспанських семинаріях від 1900 р. У відповідь на заклик епископату, який взиває еспанських католиків прийти семинаріям з матеріяльною підмогою, наспіли численні жертви. Це доказ великого привязання еспанців до Церкви і справ віри.

Жертвою червоних у домашній війні в Еспанії впало, як показується, 12 висших достойників католицької Церкви. Між убитими є: епископи Теруелю, Барцельони, Альмерії, Куенки, Кадиксу, Хаен, Леріди, Сеґорби, Сіґуенци, апостольський адміністратор Барбастро, епископи Тараґони і м. Чіюдад Реаль. Архиепископ м. Валядолід помер незабаром по втечі з комуністичної вязниці, в якій перебув 55 днів. 94-літній епископ острова Мінорки помер як вязень червоних. Він перебував у неволі від самого початку домашньої війни аж до кінця.

Управа Марійського Товариства Молоді у Львові подає до відома всім Марійським Організаціям, що Центральний Секретаріят Марійських Дружин у Римі проголосив другу неділю травня 14. V. ц. р. „Всесвітнім Марійським Днем". Цей день має бути родинним святом Марійських Організацій усього світу, себто: днем взаїмної помочі, ідейного запалу й нових досягнень. Спільна молитва і св. Причастя Дружинників і Дружинниць усього світу в спільному намірі розквіту Марійських Організацій певно стягнуть багате Боже благословення. Самозрозуміле, що українські Марійські Організації теж мають обовязок відсвяткувати „Марійський день" якнайторжественніше. В тій цілі Управа Марійського Т-ва Молоді поручає слідуюче:

1. Щоби всі члени Марійських Організацій в неділю 14 травня вислухали Служби Божої з відповідною промовою о. Провідника й приняли спільне св. Причастя за Боже благословення та розквіт Марійських Дружин;

2. Щоб після Служби Божої всі спільно відновили Марійське приречення;

3. Щоби з цього приводу влаштували Марійську академію, концерт чи святочні сходини;

4. Щоб по можності всі Марійські Організації даної місцевости урядили ці імпрези спільно;

5. Щоби звіти з торжеств „Марійського дня" переслали до Управи Марійського Т-ва Молоді (Львів, скр. п. 108).

За Управу Марійського Т-ва Молоді

В. Онуфрик *секретар* — **о. Іриней Назарко ЧСВВ** *предсідник*

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє організм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕЗИДЕНТ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ Впр. о. Волошин виїхав з Загребу до Відня і Братислави. Там мають зїхатися всі бувші міністри Карпатської України, щоб розпочати переговори з угорською владою про автономію для Карпатської України. („Н. Ч.").

„КАРПАТОРУССКИЙ ГОЛОС" звідомляє з Ужгороду, що др Фенцик предложив мадярському правительству проєкт територіяльної автономії для Підкарпатської Руси. Вона становила б карпаторуське воєвідство з окремим воєводою, міністром, соймом і адміністрацією. Підкарпатська Русь мала би крім того своїх представників в мадярських законодатних палатах.

В ЗОЛОЧЕВІ суд засудив 28 українських парубків за те, що 1 листопада 1938 р. урядили нелеґальний похід в Ожидові. 23 обвинувачені дістали по рокові, 5-ох звільнено.

„ДАЙТШЕС НАХРІХТЕН БІРО" звідомляє, що на ґданьско-польській границі дійшло до таких скандалів, що коло 100 німців, переслідуваних Польським Західним Союзом, виреклося свого майна і втекло з життям за границю. ІКЦ в ч. 103 називає сю вістку провокацією.

З БЕРЛІНА надходять вісти, що канцлєр Гітлєр відповість на предложення през. Русвелта на спеціяльнім засіданні німецького парляменту, який скликано на 28 сего місяця.

З ПРИВОДУ 50-ЛІТТЯ УРОДИН канц. Гітлєра приготовляють у Німеччині політичну амнестію, внаслідок якої мають звільнити кількасот осіб з концентраційних таборів.

НІМЕЦЬКИЙ МАРШАЛ ҐЕРІНҐ відвідав Рим. На двірці витали його прем. Мусоліні, мін. Чіяно, маршали: Де Боно, Бадоліо і Бальбо, два ґенерали і один адмірал та багато ін. достойників. Марш. Ґерінґ переговорював з Мусолінім м. ін. у справі співпраці німецького й італійського летунства.

БОЛҐАРСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО відкинуло предложення Югославії, щоб обі держави зложили спільну заяву і заняли спільне становище в справі прилучення Альбанії до Італії.

ПРЕМІЄР УҐОРЩИНИ Телєкі і міністр заграничних справ Чакі виїхали з цілим штабом висших урядників на тридневі наради до Риму. Вони будуть приняті також у Ватикані.

УРЯДОВА МАДЯРСЬКА АҐЕНЦІЯ подає, що підчас березневих операцій на Карпатській Україні мадярська армія мала 72 убитих, 163 ранених, 4 пропавших без вістей і двох полонених.

РОМУНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило здемобілізувати кілька найстарших річників внаслідок заяви мадярського мін. Чакі, що Мадярщина пошанує ромунські границі.

КОРОЛЯ ІТАЛІЇ И ЦІСАРЯ ЕТІОПІЇ Віктора Емануеля III буде заступати в Альбанії т. зв. ґенеральний повновласник з осідком в Тірані. Король Віктор Емануель прибрав до свого дотеперішнього титулу ще титул „король Альбанії".

ІТАЛІЙСЬКЕ ВІЙСЬКО в Альбанії заняло передовсім нафтові поля в Деволі.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО заґарантувало ще границі Ґреції, Ромунії й Туреччини. В ґаранційній заяві не згадано про Югославію.

ФРАНЦУЗЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО прилучилося до анґлійської ґарантії границь Ґреції, Ромунії й Туреччини.

В ГОЛЯНДІЇ задержали при війську тих жовнірів, що мали піти до дому скінчивши с. р. військову службу.

ЄГИПЕТСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО признало цілу лібійську пустиню за евентуальний воєнний терен.

В ЕСПАНСЬКІЙ ДОМАШНІЙ ВІЙНІ погибло по обох сторонах 1,200.000 людей, в тім 450.000 військових. По стороні ґен. Франка впало 130.000. (ПАТ).

НОВИНКИ

Адміністраційні власти у Львові ведуть енергійну боротьбу з власниками реальностей, які ще не заложили збірних антен на дахах домів. Кількох власників покарали вже гривною до 1.000 зл. та арештом. Т-во власників реальности вислало телеґраму до ґен. Бербецкого з проханням відложити антенову акцію до слідуючого року.

Скарбові Палати дістали спеціяльне письмо з міністерства скарбу в справі обмеження ревізій торговельних книг. Мін-во виходить з заложення, що до платника треба мати довіря і тільки в рідких випадках слід користати з управнень ревізії книг.

Лікарські Палати висувають проєкт нового податку на шпитальництво.

Повітове староство в Городку повідомило Андрія й Катерину Горбаль, що їх синові, 20-літньому Петрові, відобрало польське горожанство на основі ст. 11, т. 2 закону про горожанство з 20-го січня 1920 р.

На Великдень невідомі людці витягнули на цвинтарі в Хирові високий березовий хрест зі спільної могили похованих там стрільців УГА і знищили його. На третий день Свят невідомі люди спалили вінці, що їх зложили українці на спільній могилі другого дня Свят.

ПАТ звідомляє: 11 с. м. в Поляні, пов. Добромиль, гурт авантуристів напав на поліційну стежу. У власній обороні поліціянти ужили зброї, вбиваючи одного авантуриста. Йде слідство.

В Боднарові пов. Станиславів припинили діяльність читальні „Просвіти".

Староство в Товмачі припинило діяльність читальні „Просвіти", кружка „Сільського Господаря", „Рідної Школи", „Лугу" й „Каменярів" у Вороні.

У Тлустому й околиці занотували кілька випадків занедужання на пятнистий тиф.

У Скоморохах пов. Бучач повстало „коло" загородової шляхти.

В Струтині Нижнім долинського повіту пропав 23. III. с. р. 25-літній Микола Кравців. Згаданий брав живу участь у громадському житті і був одним з провідників молоді свого села. В останньому часі брав живу участь у виборчій акції і 23. III. перевірював і підписував протест проти неправно переведених виборів. Того самого дня по виході з громадського уряду пропав без сліду...

В Перемишлі відбулася минулої неділі нарада польської преси з цілого краю, зорґанізована головною управою союзу загонової шляхти. В нараді взяли м. ін. участь: львівський воєвода Білик, командант Х О. К. Вечоркевіч та львівський куратор др Купчиньский.

З днем 15 с. м. ввійшла в життя тарифа на перевіз осіб і баґажу в безпосередній комунікації між Польщею й Мадярщиною через граничні пункти Лавочне — Сянки.

Гумор. — Мушу змінити кравця, бо мій забагато читає. Що якийсь час пише до мене лист: „При переґлядданні моїх книг"...

Гумор. — Я волію ходити, ніж їздити автом чи трамваєм. — Я також нажаль не маю забагато грошей...

НАДЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Т-ва Безженних Священиків ім. св. священомуч. Йосафата в Станиславові

відбудуться ві второк, дня 9 травня 1939 р. в год. 9 рано в домівці „Скали" у Станиславові, вул. Перацкого ч. 1

В ЦЕРКОВНІЙ СПРАВІ.

В разі браку вимаганого статутом числа учасників відбудуться збори тогож дня в год. 10 рано без огляду на число присутних.

За Виділ:

о. С. Лукач, секретар. — о. Др А. Бойчук, предсідник.

Як подає КАП, в останніх тижнях перейшло на римо-католицизм 40 осіб з Березова, 70 з Блажова, 40 з Глинного, коло 70 з Біловежі, разом коло 300 осіб у тій околиці.

На польських залізницях тільки 23% пасажирів платить нормальні білєти, решта має пільги.

„Союз польських правників католиків" у Варшаві, вул. Новоґродзка ч. 49 м. 3, відбув загальні збори. На них говорено про впровадження катол. духа в польське законодавство й вибрано нову управу. На чолі став К. Керсновский.

У Минську Мазовецькім поліція увязнила кілька осіб, які займалися фальшуванням грошей. Про розміри фальшування свідчить факт, що один з фальшівників, Антін Єжак, купив собі земельну посілість за 100.000 зл.

У Варшаві скінчився по 2 і пів місяцях великий процес у справі залізничих надужить в дороговій управі в Ловічу й Кутні. Читання акту обвинуваченя в тім процесі тревало два тижні. Головного обвинуваченого Бартошевича засудили на 10 літ вязниці.

Усунули всіх жидів з добровольчої пожарної сторожі в Ломжі й завізвали їх, звернути остроґрої й топори.

„Енцикльопедія політичних наук" виходить в польській мові й у 6-м зошиті 3-го тому доведена вже до букви „М".

Є поголоски, що архів польської масонерії вивезено до Парижа ще перед появою розпорядку про розвязання масонських льож у Польщі.

Частинне затьміння сонця було видно в Польщі 19 с. м. перед вечором.

Державна правописна комісія в УССР викінчує редаґування проекту нового українського правопису.

Протилетунські схоронища приготовляють на терені Ватикану.

Др Гаха згодився на введення т. зв. служби праці („Арбайтсдінст") на терені протекторату Чехії й Моравії.

Міністерство почт у Чехії видало спеціяльні блянкети телеґрам з приводу 50-ліття канцлєра Ґітлєра. Текст зредаґований в німецькій мові. Ціна телеґрами виносить 15 корон.

Гумор. — Татку, чи Альбанія має корону? — Ні, дитинко, Альбанія має тепер ліри, корону має Італія.

Осідком уряду протектора в Празі буде палата Черніна, де дотепер містилося чеське міністерство заграничних справ.

Перше жіноче „Джемборі" (зїзд) пластунок з цілого світа відбудеться сего року в м. Ґоедель на Мадярщині в днях від 7 липня до 7 серпня. Сего року минає 30 літ від заложення жіночого пласту.

Австрію поділено на 4 господарські округи з осідками у Відні, Лінцу, Ґрацу й Інсбруку.

Жінки повинні зовсім перестати курити, а то задля здоровля потомства. Під таким кличем зачалася скріплена аґітація в Німеччині.

Капітал фондації Нобля виносить тепер 49,210.000 шведських корон. Висота кожної з пятьох премій с. р. винесе 148.822 корон.

Виставу в Ню Йорку відкриють 30 квітня с. р.

Канал через Фльориду будують Злучені Держави Півн. Америки. Кошт будови винесе 200 міл. долярів.

Б. негус Абесинії Гайлє Селясіє, що мешкає коло Лондону, післав вислови співчуття Ахмедові Зоґу, королеві Альбанії, з приводу його утрати батьківщини і престола.

Про чоловіка, що жиє 100 літ, говорять, що він дожив глибокої старости. А слон, що живе 500 літ, у сотім році свого життя ще майже дітвак. Їдовита гадина живе 12 літ, повільна черепаха 150 літ, віл 25, лев 40, сокіл 160, папуга 300.

Спорт. — В неділю 16 с. м. Україна на виїзді виграла з перемиською Польонією у відношенні 3 : 2 (1 : 0). Наша одинацятка має звичайно леха до виїздів на провінцію, зокрема до Польонії. Сим разом Україна виїхала з сильною волею перемоги та дала доказ, що може виграти й на чужих грищах. В нашій дружині найкраще заграла оборона й поміч, напад мав слабший день. Ворота стрілили Мікльош (2) і Скоцень II (1). По сім метчу Україна заняла знов друге місце в табелі, за дрогобицьким Юнаком. Сян не грав в неділю з ніким і займає далі останнє місце.

Гумор. — Я заключив нині договір про ненапад з моїм сусідом. — Чому? Бо хочу сеї ночі вибити йому зуби. („Слово").

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Жінка, яку кохаю.
АТЛЯНТИК: Право професора Ліндсея.
МУЗА: Марія Антуанета.
ПАКС: Моє серце належить до тебе.
СТИЛЕВЕ: Ґунга Дін і ревія.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця.

ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV.
Рік XIV.

Lwów, niedziela, 23 kwietnia 1939.
Львів, неділя, 23 квітня 1939.

№ 29 (1229)
ч. 29 (1229)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів – Lwów
Куркова 14.
Кв. Бібл. Народ. Дому.

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

ГІТЛЕР ЗАЖАДАЄ СЕРЕДНЬОЇ ЕВРОПИ

„Дейли Мейл" приносить інформацію свого берлінського кореспондента, що промова Гітлера буде щонайменше така остра, як теперішній тон гітлерівської преси. Гітлер має заявити, що західні держави мусять згодитися на те, що середня Европа се терен спеціяльних німецьких впливів і тому Німеччина мусить мати вільну руку до ділання на території середньої Европи з огляду на політичну й економічну безпеку Німеччини. Крім сего Гітлер має звернутися до всіх малих держав з пересторогою, щоб стояли далеко від пляну окруження Німеччини, що його виготовляють тепер західні держави. Колиж ся пересторога не принесе успіху, то Німеччина матиме право видати відповідні заряджения.

Запит Гітлера до 19 держав.

Довго ніхто не вмів собі вияснити, чому Гітлер призначив собі аж 10 днів часу на уділення Русвелтові відповіді. Справа вияснилася в останніх днях. Згідно з інформаціями політичних кругів Берлін започаткував нову дипльоматичну кампанію в цілі дезаування тверджень Русвелта. Як відомо, Русвелт у своїй заяві вичислив 30 держав, занепокоєних політикою Гітлера, і зажадав від диктаторів 10-літної гарантії мира. Отже Берлін припоручив своїм послам, щоб вони запитали уряди відповідних держав, чи ті уряди дійсно занепокоєні аґресією Німеччини. З такими питаннями звернеться Німеччина до 19 держав. В цей спосіб Гітлер хоче дістати заяви тих держав, що вони не чуються загрожені зі сторони Німеччини, й ослабити та осмішити цим послания Русвелта. Цікаво, що і як відповідять запитані Гітлером держави.

Натиск Берліна на мін. Ґафенка.

„Дейли Гералд" звідомляє, що Берлін натискає на ромунського міністра Ґафенка, щоб Ромунія зреклася французько-британської допомоги і затіснила свою співпрацю з державами оси. Рібентроп перестерігав Ґафенка перед небезпеками, які могли б повстати для Ромунії зі співпраці з Росією в разі коли дійшло б до порозуміння між Росією і західними демократіями. „Дейли Експрес" звідомляє, що Мусоліні старається намовити мадярських міністрів, які є тепер в Римі, щоб Мадярщина зрезигнувала з територіяльних претенсій у відношенні до Югославії і щоб заключила з нею пакт про неспад.

Територіяльні уступки для Болгарії.

До Лондону наспіли з Білгороду непровірені досі вістки про порозуміння держав балканської антанти з Болгарією. Болгарія мала згодитися увійти до балканської антанти в заміну за деякі територіяльні уступки. Ромунія згодилася відступити Болгарії 7 сіл у Добруджі, Югославія частину Мадеконії з приблизно 20.000 населення, Туреччина мала дати свою згоду на відступлення кількох пригранічних громад в околицях Адріянополя. Греція зі своеї сторони відступила б Болгарії вільну стрефу в солунській пристані.

Майже ціла французька фльота на водах Гібральтару.

Розвій еспансько-французьких взаємин яктакож положення в околиці Гібральтару і Танжеру збудили над Секваною велике занепокоєння. Се спонукало адміраліцію французької фльоти скермувати на води Гібральтару майже цілу середземноморську фльоту. Вправді еспанський амбасадор в Парижі на домагання мін. Боннета зложив відповідне успокоюючe вияснення, одначе додатні враження, які викликали ті вияснення, зменшилися, коли в Парижі познакомилися з текстом промови, яку ген. Франко виголосив у Севіллі. Ґен. Франко говорив про відбудову давної еспанської імперії в стилі, який живо пригадує політичні виступи Гітлера і Мусолінія.

Америка не дасть війська до Европи.

Б. віцеміністр військових справ Злучених Держав Півн. Америки Літман заявив, що Америка на випадок війни в Европі обмежиться виключно до помочі в доставі літаків. Для безпосередної збройної інтервенції Америка мусіла б мати безупинну повну контролю над Атлянтійським Океаном, а це неможливе тому, бо Америка мусить вдержати таку контролю на Спокійнім Океані. Америка не може запевнити Англії повної контролі над Атлянтійським Океаном навіть коли б вона мала вдвоє більшу фльоту ніж тепер.

Відкликання польського представника у Словаччині.

„Польонія" звідомляє: Сензацію в дипльоматичному світі викликало несподіване рішення польського мін-ва закорд. справ про відкликання іменованого у свій час дипльоматичного представника Польщі при словацькому уряді, п. Халупчиньского. Тепер він вернеться до централі. Се рішення польського правительства викликало велике порушення у словацькому правительстві, яке на знак протесту відкликало також свого дипльоматичного представника, п. Кліновского. Одначе виявляється, що сей „дипльомат" не вернувся до Братислави, а перебуває далі в Варшаві, пробуючи приватно переконувати ріжних польських політиків, що Словаччина се таки дійсно незалежна держава...

Представники Чехії і Клайпеди в Райхстаґу.

Німецьке правительство оповістило два декрети у справі доповнення Райхстаґу німецькими послами з територій протекторату Чехії та Моравії і Клайпеди. Канцлер Гітлер має іменувати 2 послів з клайпедського краю. З Чехії та Моравії ввійде до німецького Райхстаґу таке число послів, щоб на кожних 60 тисяч німців, замешкалих 16 березня с. р. на території протекторату. в віці понад 20 літ, припадав 1 посол. Німецьких послів з Чехії та Моравії займенує канцлер Гітлер зпоміж німців, які скінчили 25 літ життя.

Хто виграє?

Міркування найздібнішого політика Англії.

Винстона Черчіла уважають найздібнішим з державних мужів Великої Британії. Отже не дивота, що стаття, яку він оповістив в „Парі Суар" на дуже актуальну тему, хто виграє в найблизшій великій війні, викликала загальне заінтересування в світі. Як відомо, Черчіл належить до противників політики Чемберлена. Але мимо того уважав вказаним признати Чемберленові слушність у тім, що Чемберлен навіть по занятті Італією Альбанії (то зн. по зломанні договору про „статус кво" на Середземному морі, заключеного з Англією в великодну суботу 1938 р.) не зірвав зі своеї сторони того договору, очевидно рахуючи таки на позискання Італії. Черчіл аргументує слушність становища свого політичного суперника Чемберлена ось як:

В разі коли Італія мусітиме вести війну проти Англії та Франції, її положення на Середземнім морі стане дуже трудним. Ніколи ще ні одна европейська держава так не розкидала своїх сил, як Італія в теперішній хвилі. Чотири окремі армії покинули територію Італії: коли італійську фльоту розібють, ті армії будуть відрізані від метрополії. А злучені французько-британські морські сили значно переважають італійські. Навіть коли припустити, що всі італійські кораблі обсаджені самими Мусолінімн, — то й тоді трудно припустити, що їм удасться вдержати море в своїх руках. Що відбулося підчас великої війни, яктакож події, що слідували за нею, не дають підстави думати, що один італійський моряк варт за двох або трьох моряків французько-англійських...

Черчіл переконаний, що коли Франція й Англія будуть втягнені в війну, перший вислід в свою користь осягнуть вони якраз на Середземному морі. Розгром італійської фльоти потягне за собою катастрофу для італійських армій в Абісинії, Лібії, Еспанії й Альбанії. Се до тої міри розуміється, що, по словам Черчіла, численні британські стратеги думають, що в боротьбі цілого світа з „націзмом" вигідніше мати Італію противницею ніж союзницею. На думку тих експертів Апенінський півострів з його довгою і вразливою морською границею, з його нужденними запасами сирівцю, се театр воєнних ділань, на якім найлекше здобути перемогу. Можливо, що Німеччині прийдеться в разі війни піддержувати Італію таксамо, як вона в рр. 1914—18 була змушена піддержувати Австро-Угорщину. Німецькі гармати, німецькі запаси поживи треба буде везти на полудне. Зрештою сей рух вже зачався. Німецькі жовніри і зокрема італійське летунство мусітимуть охороняти італійську територію, а можливо, що й італійські авантури за морем. Найгірше зі всего для Італії те, що вона не може виграти війну в ніякому разі: Коли припустити, що національному соціялізмові вдасться перемогти французько-британську коаліцію підкріплену правдоподібно силами Злучених Держав, то йому дістанеться добича справді багата. Одначе Німеччина забере собі львину пайку: тяжкість, з якою німці давлять на край, в який їм удалося про-

викинути, добре відома. Нема сумніву, що навіть в разі, коли здійсняться найсміліші мрії „оси", Італія покажеться в остаточнім обрахунку в повній залежности від Німеччини. Та, як сказав уже раніш Черчіл, на здійснення тих надій шансів дуже мало. І коли возьмуть верх західні держави, то Італія, що видержить на собі перший удар, буде в таборі переможених. В однім і другім випадку перед Італією відкриваються найсумніші вигляди. Злидні, терпіння, страшна газардова гра, а в висліді, що не сталося б, німецька неволя. Розуміє се Мусоліні, чи жие він в тумані, ніхто не може сказати.

Зате Черчіл переконаний, що італійський нарід розуміє се. Правда, маси Італії позбавлені можности брати участь у вирішуванні їх власної долі. Публичну опінію здавлено. Влада говорить народові тільки те, що хоче сказати. Одначе говорять, що в великій фашистівській раді лунали смілі голоси, протестуючі проти політики, яка ризикує втягнути Італію в війну проти Англії та Франції. Черчіл не безвідповідальний журналіст і не кидає на вітер своїх слів. Тому треба віднестися з великою увагою до слідуючого повідомлення: Кажуть, що один зі знаних провідників фашизму заявив у великій раді: „Італія не може воювати рівночасно проти волі Церкви, проти волі корони і проти волі народа".

Черчіл твердить, покликуючись на приватний звязок між британськими й італійськими діячами, що висше виложені почування поділяє весь італійський народ. Коли Італія зачала б воювати проти обох західних демократій, італійська нація, трудолюбива і зичлива, зазнала б великого огірчення. Розуміється, їй безупину твердять, що Франція й Англія упадаючі держави, що вони заражені большевизмом і нездібні опиратися. Одначе ся пропаґанда рішуче нікого в Італії не переконує. І коли навіть Мусоліні поважно заміряє кинути народ у війну, то се дуже сумнівне, щоб йому вдалося пхнути маси на той розпучливий крок.

Так каже англійський політик. Розуміється, він говорить се передовсім з пропаґандивного становища представника інтересів Англії. Пропаґанда німецька й італійська говорить зовсім противно. Та найбільше правдоподібне в тім се, що коли війна затягнулася б, а Совіти в неї не відразу вмішалися б, тільки аж при кінці, тоді переможцем може вийти Сталін. Сего й побоюються розважні люди в обидвох таборах, тотальнім і демократичнім.

В 50-ліття канцлєра Гітлєра

З приводу 50-ліття уродин канцлєра Гітлєра відбулися 19 с. м. такі імпрези: 5 год. по полудні представлення авансованих юнкрів юнкерської школи з Бравншвайгу в Мозаїковій салі нової канцлерської палати. Год. 6.30: Промова міністра пропаґанди Ґебельса, передана через усі німецькі радіовисильні. Год. 7: Ґратуляції корпусу провідників націонал-соціялістичної партії під проводом заступника Гітлєра в Мозаїковій салі нової канцлєрської палати. Год. 8: Ґратуляції ударних відділів „Адольф Гітлер" і власників орденів крови в Марморній ґалерії нової канцлєрської палати. Год. 9: Поїздка канцлєра Гітлєра на святочне відкриття східно-західної оси. Проф Шпер повідомив канцлєра на площі Гінденбурґа про викінчення сеї артерії. Бурмистр др Ліпперт перебрав ту артерію під опіку міста Берліна. Опісля канцлєр перший переїхав нею аж до площі Адольфа Гітлера й вернувся назад тою самою дорогою. По обох сторонах дороги уставилися робітники, що будували її. На Великій Площі Перехрестя зарезервовано місця для ветеранів воєн з рр. 1864, 1866 і 1870-71. Год. 10: Апель німецької армії на площі Вільгельма і дефіляда перед Гітлєром. Год. 11 в ночі: На почеснім подвірі канцлєрської палати співав хор відділу ґвардії „Адольф Гітлер". Таксамо багата була програма другого дня 20. IV, але в ній переважали головно ґратуляції. Звертало увагу, що ґратуляцію Форстера іменем Ґданська устійнено вже в програмі на пів години, коли інші мали тревати по кілька мінут.

До чого змагає ґданський сенат?

Подаючи програму обходу 50-ліття канцлєра Гітлєра, „Дер Данціґер Форпостен" підчеркує, що провідник націонал-соціялістичної округи в Ґданську Форстер вручить канцлєрові акт надання йому ґідности почесного громадянина міста Ґданська. В ґданськім деннику законів оповіщено розпорядок сенату, щоб постійні мешканці вільного міста без ріжниці горожанства продали Ґданському Банкові або одному з ґданських девізових банків заграничні валюти й золото, які вони мали в дні 17 с. м. Всі конта в заграничній валюті змінено в дні 17 с. м. на ґульденові конта. Всі цінні папери в заграничній валюті мусять бути продані в ґданських ґульденах Ґданському Банкові. Наведений розпорядок не відноситься до валют злотової і німецької та конт і цінних паперів, які звучать на ті валюти, з виїмком золотих монет.

Держави осі натискають на Еспанію

В Лондоні дуже уважно слідкують за подіями на всьому еспанському півострові, причім зазначують, що італійські війська перший раз посунулись у сторону португальських кордонів. Португалія се дуже важна військова позиція Англії, бо в разі конфлікту гирло ріки Тахо було б одною з операційних баз фльот англійської та французької. Натиск держав осі на Еспанію раз-у-раз кріпшає. Т. зв. еспанська фалянґа, звязана ідеольоґічно з фашизмом, має щораз більший вплив на ґен. Франка.

Англійський мін. Кінґслей Вуд про зобовязання Англії супроти Польщі.

Англійський міністр летунства Кінґслей Вуд промовляючи в м. Лідс отверто заявив, що якби не останні події правительство Великої Британії ніколи не згодилося б на приняття таких далеких зобовязань, які за згодою цілого народу приняло у відношенні до Польщі і потому Ромунії та Греції. „Нехай ніхто не думає, говорив міністр, що Англія приняла ті зобовязання легкодушно. Вони не загрожують нікому і не мають ніяких скритих цілей, але мусіли бути зроблені, бо не було іншого виходу з теперішнього положення для краю, що любить свободу". Вкінці міністр заповів додатковий вербунок 70.000 добровольців до військового летунства в біжучім році і висловив переконання, що таке число зголоситься в тім часі.

Обчислення сил

В звязку з відомою заявою англійського премієра Чемберлєна у справі допомоги Польщі на випадок аґресії і в звязку з поїздкою польського мін. закордонних справ Бека до Лондону сіоністична „Хвіля" в 7197 ч. в статті п. з. „Господарська потуга союзу" обговорює силу англійсько-французького союзу. Зміст: Великобританійська імперія разом з кольоніями має коло 504 міл. населення, а французька імперія 107 міл. людей, разом 611 міл. людей, або три рази більше як мають разом держави трикутника Берлін—Рим—Токіо. Простір британської імперії виносить 33 міл. кв. км., французької 11.885.000 кв. км. В разі війни британська імперія може змобілізувати 8 міл. людей в віці від 20 до 45 літ, Франція коло 7 міл. людей. В часі повної мобілізації Англія буде приймати добровольців від 17 р. життя, Франція отворить принимання добровольців від 16 р. життя. В такім разі число населення здібного до военних ділань подвоїться, а може навіть потроїться. Англія і Франція мають просто безмірні резерви населення в кольоніях. Прем. Чемберлєн зложив заяву про збройну поміч Польщі в порозумінні з домініями, Франція має таку апробату своїх кольоній.

Відома заява Наполєона, що до провадження війни потрібні три річи: гроші, гроші і щераз гроші. Отже грошей мають союзники Польщі вбрід. Резерви золота великобританійської імперії виносять коло 2 міліярди долярів (коло 11 міліярдів польських злотих), а французької імперії коло пів міліярда дол. Велика Британія має найважніші і найбільші копальні золота. Обі імперії британська і французька дають річно 28 проц. світової продукції вугля, витворюють 22 проц. електричної енергії, 20 проц. сталі, 18 проц. сирівки і посідають всі можливі сирівці. Англія, Франція і Злучені Держави Півн. Америки панують над найважнішими каналами і морськими просмиками, над всіми морями світа, мають найбільше розвинену пасажирську і торговельну плавбу, будують найбільше военних кораблів, мають найбільші запаси нафти, тої крови новочасного мілітарного орґанізму. Ні Німеччина, ні Італія, ні Японія не мають ані приблизно таких запасів нафти. До тої величезної великобританійсько-французької потуги долучається 130 міліонів молодих, здорових, і добре фізично розвинених американців, яких згоду Чемберлєн дістав перед виголошенням своєї заяви. Злучені Держави Півн. Америки мають 60 проц. світового запасу монетарного золота, після урядової статистики 16 міліярдів дол. (коло 80 міліярдів польських злотих). Крім того Злучені Держави Півн. Америки се найбільший продуцент сирівців, рільничих і промислових продуктів та виробів, найбільший банкир, найбільший купець і найбільший фабрикант зброї і военних матеріялів. А німці мають пустий скарб, фантастичне внутрішне задовження і недоживлене населення.

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

ПРОМ-БАНК

Львів, Ґродзіських 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Події в Хирові й Поляні

Під наголовком „Пошанування памяти померших, чи протидержавні демонстрації" „Слово Народове" в ч. 107 містить статтю, в якій читаємо м. ін.: „Для насвітлення ворожого відношення „українців" до польського населення нехай послужить останній випадок, який скоївся на терені Городович, пов. Добромиль. На греко-католицький цвинтар у Городовичах почали напливати від полудня 11. IV. численні групи „української" молоді з довколичних громад Вовча Долішня, Болозва Горішня, Конів, Посада Фельштинська і т. д., несучи з собою вінки, призначені на могили упавших вояків. Тому що звичайно на цвинтарі бувають промови протидержавного змісту, державна поліція з Хирова під командою „шподовника" Ричка, не бажаючи допустити до виступів та образи поляків, візвала товпу розійтися та залишити протидержавну демонстрацію. У відповідь на те група демонстрантів обкинула поліцію камінням. Не зважаючи на агресивну поставу товпи, поліції вдалося зліквідувати ворожий виступ „української" молоді, яка перенеслася на цвинтар в громаді Поляна і тут повторила процедуру, але в нагальній формі, бо коли на цвинтарі в Городовичах занехала на заклик поліції співання протипольських пісень, то в Поляні подвоїла свою агресію супроти поліції, підіймаючи протидержавні окрики при виголошуванні різких промов та співанні пісень, які виразно вдарили в престіж держави. На заклики й переконування поліції здегенерована українська молодь відповіла сміхом і окриками: „Геть з ляхами!" Врешті, коли відділ поліції під командою ст. шподовніка Чернушки намагався розігнати демонстрантів, то розярена товпа розпочала формально каменування польських сторожів безпеки, які тільки завдяки орієнтації і збереженню холодної крови не були побиті смертельно. В цім стані справи державна поліція вичерпавши всі засоби остороги в своїй обороні ужила пальної зброї, наслідком чого підбурена товпа почала розходитися домів. Ужиток пальної зброї спричинив смерть двох учасників демонстраційних виступів. Повідомлений про випадок пов. староста Петцельт приїхав зараз на місце, де видав відповідний розпорядок. Слідство в ході. Того рода випадки се частий обяв у східній частині нашого краю, тому тутешнє громадянство апелює до компетентних центральних властей видати відповідний розпорядок, щоб не допустити до подібних виступів „українського" населення. Радикальним репресійним засобом у тому випадку було б відокремлення в концентраційному таборі всіх тих, які кертичною роботою стараються підняти ненависть до держави і польського народу, а передусім священиків та нечисленної інтелігенції, що підбурює спокійне сільське населення".

Поляк про українські справи

Львівський проурядовий щоденник „Дзєнник Польскі" приніс у 106 ч. статтю, в якій читаємо м. ін.: „Ніхто не каже, що положення українців у світі тепер корисне. Українські угрупування в Польщі також у труднім положенні. Але хвиля, відчуваємо це всі, особлива. Для українців також. І для тих, що зрослися з Червенською Землею й подібно як поляки хотіли б тут лишитися на завсіди та уможливити своїм майбутнім поколінням якнайлучше співжиття з польським населенням; і для тих, що мріють про велику й вільну Наддніпрянську Україну. Нам, полякам, здається, що власне прийшов час на те, щоб українці у хвилі трудній для цілої Европи виявили максімум енергії, життевости й детермінації... Можливість збройного конфлікту в Европі істнує. Становище українців у тій справі не байдуже. Супроти актуальних настроїв широких українських мас постава провідників не має вправді засадничого значіння, одначе вона має свою вагу для майбутної долі ідеї польсько-української співпраці. І се головна причина наших актуальних українських заінтересувань. Чого ж могли б ми сподіватися тепер від українців — ми поляки виховані на Пілсудскім? Передовсім детермінації! Духової мобілізації української суспільности, формування рядів, ясних слів і виразних концепцій. Ворожих нам, або якнайбільше прихильних. Бо нам здається, що в часі війни держава може бути невтральна та що може тягнути з того користи. Але нарід, який задумує щойно збудувати свою державу, не може зберегти невтральности в часі війни". Тут автор полемізує зі статтями в „Ділі" а саме так: Політика се напевно не штука захоплень та екзальтації. Але вона також напевно не ремесло лихваря чи ліцитаційної гієни. Нажаль п. Кедрин здається про це чимраз частіше забуває. „Дзєнік Польскі" головно обурюється тим, що, як каже, п. Кедрин виявив у „Ділі" сентимент для евентуального порозуміння 4-ох великих держав, яке „Дз. П." уважає найгрізнішою для Польщі появою й пише далі так: „Національна Політика", офіціяльний орган Унда, ствердила недавно, що українці виконають свій горожанський обовязок. Одначе марш. Мудрий бажав би собі, щоб теперішна хвиля започаткувала тревалу польсько-українську співпрацю, сперту на добрій волі і внутрішнім переконанні. Ми також бажали б собі такого розвитку подій, щоб згідну польсько-українську співпрацю можна було сперти на добрій волі і внутрішнім переконанні. Одначе нам не здається, щоб шляхом до осягнення тої цілі було толерування в офіціяльній пресі УНДА („Діло") реакцій і настроїв, які радше сприяють банковим трансакціям, ніж воєнним рішенням. (Нам не здається, але ми певні того, що єдиний шлях до польсько-української співпраці на сій землі — це справедливе здійснення всіх слушних вимог українського народу в Польщі. Значить, до ділання повинна прийти наперед польська сторона як та, що має владу і можливість рішати ділами про поправу взаємин між обома народами. — Ред. „Нової Зорі").

Події з останніх днів березня с. р.

Виленське „Слово" в ч. 104 принесло виїмки з репортажу визначного французького публіциста Бертрана де Жувенеля, поміщеного у великім французькім тижневику „Кандід" п. з. „Подорож до загрожених країв". Б. де Жувенель ось як представляє події з кінця березня с. р.: „В дні 21 березня, в тім самім дні, в якому світ довідався, що Німеччина заняла Клайпеду, — мін. Рібентроп приймає польського амбасадора і розвиває перед ним льотічні консеквенції як висліл нової рівноваги сил в Европі. Німеччина, каже німецький міністр, спішиться з урегулюванням територіяльних справ. „Фірер" хотів би, щоб найближчий партійний конгрес був конгресом мира, отже до того часу треба усунути аномалію на німецько-польській границі. Ріде про небагато, вияснював фон Рібентроп, Ґданськ се німецьке місто, повинен вернутися до Німеччини. Німецькі автомобілісти, що їдуть зі Штетина до Кенігсбергу, повинні переїздити без задержування перед домами польських митних урядовців. На це потрібна автострада через коридор. Вкінці ще одна мала справа, себто Богумін. Богумін повинен вернутися до Німеччини"... А далі: „Торговельні літаки й літаки школи пільотів м. Ґданська гуділи цілий день в дні 23 березня, то значить у часі, коли Гітлер був у Клайпеді. Населення, підбурене великим рухом і вістками, очікувало, що канцлер в поворотній дорозі поладнає справу Ґданська. Та літаки сигналізували завелику скількість польських військ. „Дойчлянд" переплив побіч на повному морі. Партію відложено".

Тактика Німеччини супроти Польщі

„Курєр Віленьскі" в ч. 101 приніс статтю, в якій читаємо м. ін.: „В німецьких політичних кругах не передбачують, щоб Німеччина мала негайно виступити проти Польщі. Тут пришускають, що будуть застосовані такі методи як проти Чехословаччини. Тактика Німеччини має на меті вичерпати нерви й фінанси противника. Ми не потребуємо мобілізувати, говорять тут. Нехай мобілізують інші. Це буде коштувати їх так дорого, що за кілька місяців Англія відмовиться фінансувати їх видатки. Вміємо діждати хвилини, коли прийде вичерпання..."

МОДНІ ТОРБИНКИ—ПАРАСОЛІ
ТЕЧКИ, ВАЛІЗКИ, ПУЛЯРЕСИ,
ПОРТФЕЛІ — ДАРУНКИ
КУПУЄМО ТІЛЬКИ
в українськім магазині шкіряної
і подорожної галянтерії
„ТЕКА"
БОГДАН ГІРНЯК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ШАЙНОХИ Ч. 3.
(між ул. Коперника і Сикстуською).

БОЛІ
печінки, шлунка, нирок, сечовий міхур, міхура, нервові корчі, артретичні і невральгічні болі усуває й злагіднює
сік святоіванського зілля
Магістра Едварда Ґобеля.
Продаж в аптеках і дрогеріях
Головний склад — Warszawa, ul. Miodowa 14, tel. 5-42-99.

Важне для українських виборців

Український технічний виборчий комітет повідомляє, що дня 17 квітня с. р. повновласники українських виборчих ліст внесли до Головної Виборчої Комісії листи кандидатів на радних до міської ради Львова, яких українські виборці будуть вибирати дня 21 травня с. р. Внесено листи з 19 виборчих округ (Львів поділений на 20 виборчих округ). Не внесено листи лише з 5-ої округи, яку замешкує в подавляючій більшости жидівське населення. Головні кандидати на українських радних Львова отсі українські громадяни: I округа др Олександер Марітчак, II округа ред. Олена Шепарович, III о. кан. Юліян Дзерович, IV Михайло Галібей, VI о. Антін Каштанюк, VII Ярослав Скопляк, VIII дир. Орест Радловський, IX проф. Амброзій Березовський, X інж. Юліян Мудрак, XI інж. Любомир Савойка, XII ред. Михайло Таранько, XIII Евгенія Макарушкова, XIV Ірена Павликовська, XV Іван Калитяк, XVI о. пралат Леонтій Куницький, XVII Степан Похмурський, XVIII П. Крупський, XIX о. Мирон Прийма, XX мр. Василь Жовнір.

Відкликання

II. Філія Укр. Краєвого Т-ва Охорони Дітей і Опіки над Молодю у Львові анулює згідно з припорученням адміністраційної влади свій заклик в справі Жіночої Ремісничої Бурси у Львові, поміщений в ч. 61 „Діла" з 18 березня 1939 без дозволу адміністраційної влади, на основі якого появилася редакційна нотатка в 22 ч. „Нової Зорі" з 23 березня 1939 р.

Михайлина Говиковичева
голова (II Філії Укр. Т-ва Охорони Дітей і Опіки над Молодю у Львові).

Тиша перед бурею?

Латвійський часопис „Пріва Земе" в кореспонденції з Берліна подає за німецькою пресою, що політична ситуація не змінилася і що можна її вважати за тишу перед бурею. Часопис „Явнакас Зінас" в кореспонденції з Лондону пише, що Польща і Ромунія рішучо спротивилися, щоб совітські війська ввійшли на їх територію, щоб дати їм евентуальну поміч.

Чи буде війна?

„Гамбургер Тагеблят" у статті під таким заголовком пише: Це питання ставлять собі сьогодні міліони людей. Ми можемо на нього відповісти. Війни напевно не буде, коли пан Русвелт перестане вмішуватися зі своєю влізливістю до справ і питань інших націй та перестане робити воєнну нагінку. Коли Франція й Англія, замість вести свою політику окруження і підготовки до війни, виявлять готовість згодитися на заспокоєння життєвих інтересів Німеччини й Італії.

Враження з краю

Зміст: Що побут на селі дає інтеліґентові з міста. — Про пестру публіку на львівському двірці. — Що я бачив у поїзді? — Чим займаються подорожні підчас їзди. — Про нечемного інтеліґента з міною люстратора або ревізора. — Передсвяточний рух у повітовім місті. — Як розходиться українська преса в тім місті. — Яка дорога в місті і які дороги в повіті. — Міст з табличкою „Мост в ліхім стане". — Чому перестав виходити повітовий часопис? — Чому селяни не хочуть віддавати довгів? — Чим селяни головно цікавляться? — Що я чув на одних сільських хрестинах? — Про що передовсім питають селяни „пана зі Львова"? — Куди селяни бажають посилати своїх дітей на науку. — Ціни деяких сільських продуктів. — Як селяни виграли вибори до громадської ради в селі С. — Чого селяни домагаються від української преси? — Чому лучаються переходи одиниць на римо-катол. обряд? — Яке загальне враження з побуту в галицькім селі на Опіллі?

Початок квітня с. р. заповідався гарний і дуже манив до виїзду на провінцію. Хотілося виїхати з задимленого Львова і дихнути свіжим і чистим воздухом. Крім того дуже цікаво було глянути на сучасне українське село, почути, що говорить наш селянський народ та як він реаґує на теперішні події в світі. Розуміється, що в ціли докладних обсервацій життя на селі треба було б побути там довший час, але я міг використати тільки кілька днів великодних свят. Та вже й короткий побут дає міському інтеліґентові багато цікавого матеріялу.

Отже виїхав я у великодний четвер з Підзамча на схід. Ранок був гарний: ясний і теплий. Приємно було почекати на пероні заки прийшов поїзд. Публіка на двірці мішана. Найбільше підміських селянок з білими клунками на плечах, се т. зв. молочарки, трохи жидів, кільканацять ґімназистів, якісь урядничі типи і т. п. Подорожні стоять ґрупками і розмовляють. Чути мови українську, жидівську, польську чисту і польську каліченую та перекручувану. Калічать і перекручують польську мову ріжні молочарки з підміських сіл. Але й вони час до часу переходять на українську мову, коли хочуть висловитися докладніше і досадніше.

В поїзді.

Поїзд заїхав точно, хоч я думав, що спізниться і я навіть чув як ріжні подорожні допитувалися залізничників, чи поїзд не спізниться, бо на тій лінії бувають часті спізнення. Коли ж приїхав точно, то подорожні були приємно заскочені і кинулися до возів.

У залізничих возах було досить тісно, бо в сім році зійшлися свята трьох галицьких віроісп.: нашого, латин. і жидівського, отже всі три роди вірних спішилися на свята. Якось я примістив свій кошик, але сам мусів стояти в переході між лавками в збірнім переділі. Було там мішане товариство. Кілька мужчин жидів використовує час і грає в карти, у гроші; що хвилі вигукують і живо ґестикулюють. Вони порядно одягнені, на поличках над їх сидженнями гарні невеличкі валізки. Такі типи то найскорше аґенти і т. зв. „райзендери", торговельні заступники ріжних фірм. Вони розмовляли хвилями по польськи з горляною вимовою, але переважно жарґоном. В тій частині переділу, де я стояв між лавками, сиділи якісь інтеліґентні жінки, пані, що розмовляли по українськи, якась по інтеліґентському одягнена полька з двома дітьми і якась сивоволоса старша віком пані, з вигляду і мови жидівка. Пані українки розмовляли весь час про дітей, про ріжні жіночі моди, про своїх знакомих, про насіння, цвіти і т. п. жіночі господарські справи. Ні слова про внутрішну або міжнародну політику. Час до часу найстарша з пань-українок, що сиділа під вікном напроти польки, щось заговорила до польки про дітей, по польськи. Дві інші молодші українки, коли часом зверталися до тої польки, то тільки по українськи. Полька відповідала по польськи. В вузенькім переході тиснулося кілька мужчин, інтеліґентів, судячи по одягу, але з поведення не дуже. Два з тих інтеліґентно одягнених мужчин отворили собі вікно, а що було отворене також вікно по противній стороні, то повстав доволі сильний протяг, який прикро відчувала та сива пані, що сиділа на крайчику лавки зараз коло вікна. Вона звернулася до одного з тих мужчин, червоного на обличчі, що мав остру міну люстратора або якого ревізора, і просила по польськи: Прошу замкнути вікно, бо мені докучає студений протяг. На те він по польськи: То сидіть, пані, вдома, коли вам шкодить холодний протяг. Його лице підчас того ще більше почервоніло, а вираз обличча став ще строгіший, якби відкрив „манко".

Мене дуже вразила нечемність того інтеліґента і я змірив його згірдливим поглядом. На те він каже до пані: То я вас заступлю, і став коло вікна так, що заступив трохи протяг своєю 100 кільоґрамовою подобою, але й вигляд на околицю. Той тип попсував мені настрій до кінця подорожі залізницею.

В повітовім місті.

Кортіло глянути зблизька на повітове місто, отже я сказав своєму фірманові, щоб поїхав до міста, віддаленого від стації кілька кільометрів. Сонце вже підійшло було високо над горизонт, було недалеко полудня. Аж любо було дихнути чистим весняним воздухом. На нивах зеленіла озимина: жито і пшениця, які вийшли сего року в тих сторонах з зими неушкоджені. То тут то сам видно було сівачів на селянських нивах і фільварочних ланах. Вони сіяли овес, бо був се другий день весни с. р.

В повітовім місті досить гарна мурованка, збудована в минулому році, подібна до тої, що її напр. бачимо на деяких вулицях у Львові. Пішли на ту дорогу мабуть всі гроші з дорогових податків з цілого повіту. Бо інші повітові дороги в гіршім стані, а сільські то таки цілком до нічого. Мости по селах також в лихім стані. На однім таки поставлено табличку і на ній надпис написаний невправленою рукою: „Мост в ліхим станє"... Зрештою й без тої таблички видно, що навіть хлопській фірі їхати через него небезпечно. Хлопи обминають його та їздять побіч через рів, а міст стоїть неначе тільки на показ, так як більшість сільських виходків має тільки показовий характер.

При тій гарній мурованці з базальтового півбручка на бетоновім підкладі шкілка дерев, з якої беруть дерева і висаджують алеї. Не знаю, кому вона потрібна в тім повіті, бо ніяких алей я там ніде не бачив. Але шкілка є і досить гарна.

В місті передсвяточний рух. Селяни і селянки товпляться передовсім перед склепиками і страґанами з ґалянтерією. Купують скарпетки для себе і для своїх дітей, селянські дівчата оглядають і купують панчохи, батьки і мами купують кашкети для своїх потіх. А жидівські власники того галянтерійного краму, по двоє, по троє коло одного страґана, уважають на покупців, аби щось не пропало, бо всякий народ буває і такий,

О. ҐРИНЕЙ НАЗАРКО ЧСВВ 4)

Святий політик

4. Дороговказ на сьогодні.

В обличчі свіжої канонізації цього святого, можемо сміло твердити, що це Боже Провидіння поставило цього велитня духа на ґрані середньовічча й ґуманізму, бо на полосі цеї широкої душі сплелися водно найкращі досягнення середньовічча з многонадійними прозябцями ґуманізму, ідея релиґійної вірности з ідеєю національної льояльности. Цей знаменитий ґуманіст лучить гармонійно в своїй особі високу культуру інтелєктуальну з високою святістю життя. В суто католицькому світогляді він уміє помістити всебічний і повний розвій змог природних і надприродних і майже нема такої ділянки, яка була б для нього чужа. Вчений і письменник, знаменитий адвокат і зручний політик, щасливий батько й муж, прихильник красних штук і знавець фільософії, справедливий суддя і високий адміністраційний урядник, вкінці канцлер і начальна фіґура цілого уряду, зазнав долі й недолі життя включно до вбожества, вязниці і смерти засудженця. Справді чого ж бракує в цьому житті? Коли ж вкінці додамо ще й те, що завжди й усюди, в приватному житті, суспільному та політичному кермувався він одиноко релиґійною ідеєю і для неї віддав життя, то зрозуміємо, що можна бути рівночасно католиком і ґуманістом, побожним і активним, християнином і патріотом, святим і політиком.

Хоч повних чотири століття ділить нас від цього святого, то одначе він нам близький тим, що жив на переломі епох, як і ми живемо на такому переломі, і створив чудну синтезу святости й життя світської людини, що саме становить вимріяний ідеал сьогоднішнього типу святих. Мабуть тому щойно тепер Церква проголосила його святим, ставляючи нам його за зразок і дороговказ якраз сьогодні дуже правильний. Всі новочасні кріви зосереджуються, наче в огнищі, в сьогоднішньому фатальному роздорі іж святістю і життям. Тому головна злука святости й життя на світі це ключ до розвязки сьогоднішніх життєвих проблем. Отже суцільна синтеза святости й життя це головна програма сьогоднішних людей чину-активістів, що змагають до святости. Такий активістичний тип святого становить нерозривний звязок глибокого внутрішнього життя з благороднім чоловіцтвом, зверненим до світа. Його діяльність сягає неба, але доконується на землі, він бачить небо, розпростерте над землею. Він тішиться тими контемплятивними типами, які далеко від світового руху працюють для своєї душі, хоч сам не відчуває покликання до такого життя. Одначе й для нього Боже Царство стоїть на першому місці. Для святого активістичного типу святість не є чимось віддільним від життя, ні життя не є чимось самостійним поруч святости. Для нього повне життя це святість а святість це повне життя. Він не уникає людей, але їх і себе вважає співгорожанами Божого Царства на землі. Замість оставляти світ дияволові, він вірить, що світ вернеться до Бога й у цьому напрямі працює. Святий цього типу не нищить своєї природи, але її усовершує. Його зразком не є якийсь індійський йог, що не знає потреб, але людина внутрішньо згармонізована, в якій тіло й душа, природа й ласка, святість і життя осягнули внутрішню єдність. Сьогоднішній світ домагається саме такого святого; святого світського, який лучив би всі сторінки благородного чоловіцтва в ієрархії їх цінностей з живою вірою та гарячою любовю Бога й Церкви. Сьогоднішній світ

що йому чуже до рук прилипає. В місточку є вже кілька українських крамниць, але з ґалянтерією мабуть ще нема.

Вступив я до українського кіоску, щоб купити котрийсь з трьох українських щоденників, але вже не було. Панна, що продає, каже: Тепер розхапують українські ґазети, як тільки вони зявляться. Коли давніше, каже, розходилося кільканацять примірників українських ґазет денно, то тепер розходиться кількадесять, а деколи й кількасот. Ґоловно тоді, коли вибухне якась політична бомба, себто як зникне котрась з менших держав з мапи.

Потім оповідали мені селяни, що в повітовім місті український кіоск продає часто за кількадесять злотих денно української преси, навіть подавали точну цифру: 70 зл. Навіть жиди і поляки часом купують українські ґазети. Коло кіоску з українськими ґазетами стояв гурт селян, може з 10 або 15 осіб. Вони читали ґазетні афішки, а перечитавши дискутували над тим, що вичитали на афішках. Дехто з них вступав потому до кіоску і за хвилю виходив з ґазетою під пахою.

Зайшов я також до редакції повітового часопису. Та на жаль він перестав виходити по части з незалежних від нього причин, а по части тому, що селяни кинулися читати столичну пресу, а й зі столичної — щоденники. Тепер навіть столичні тижневики відчувають конкуренцію щоденників. Вже перед великою війною відомо було, що властива преса се щоденники, а нещоденні ґазети мають лише тоді рацію існування, коли вони ідеольоґічні або фахові. Тепер сю правду зачинає щораз більше потверджувати навіть простий народ, який хапає вже за щоденну ґазету. Розуміється, також нещоденна ґазета може мати вплив, але се належить уже до виїмкових зяв.

Був я ще хвилю в канцелярії повітового „Українбанку". Один з директорів заявив півголосом, що тепер дуже тяжко працювати внаслідок напруженого міжнародного положення. Кандидатів на позички знайшлося б подостатком, але багато довжників не має часу думати про сплату зобовязань в часі, коли в світі такий рух. Питаюся, чому мій розмовець говорить півголосом. Він на те: Тут сидять і стоять ріжні люди (було тоді в банку 5—6 осіб мужчин). Я маю, каже, враження, якби я був під постійним наглядом. Отже найлучше нічого не говорити, коли в канцелярії є сторонні люди, а коли й говорити то так, щоб чули тільки ті, що розмовляють.

С. Годований.

домагається святого кунця, святого промисловця, святого письменника, святого науковця, святого рільника, святого політика, святої матери, святої вчительки, святої суспільної діячки. А ті новітні святі мусять працювати над тим, щоб завести нове родинне, суспільне, державне й вселюдське життя.

Одна з безсмертних постатей ґалерії таких святих це св. Тома Мор. Нехай же він буде провідником усіх благородних душ, що працюють над зреалізуванням ідеї Божого Царства не тільки в своїй душі, але й у сьогоднішньому світі. Цього типу святих потребуємо передовсім ми, українці. Тільки світські святі на сторожі наших родин, наших установ і в проводі нашого народу можуть здійснити висказ св. Письма, що „стане нарід як лев; нарід, якого паном буде Бог!"

Використана література: Dr. Johann v. Weiss, **Weltgeschichte.** Graz-Leipzig 1905. VIII. 11. — **M. Roper, Vita Mori.** Oxoniae 1716. — **I. Rudhart, Thomas Morus.** Nürnberg 1829. — I. Kautzky, **Th. More und seine Utopie.** Stuttgart 1888. — Ф. Брокгаузъ — И. Ефронъ, **Енциклопедическій Словаръ.** С.-Петербургъ 1896. Томъ XIX-a. 923. — Andrzej Tretiak, **Mąż stanu — kanclerz Tomasz Morus i jego „Utopia"**, Warszawa 1938. Biblioteka Akcji Katolickiej. Nr. 8. — Helena Morawska, **Św. Tomasz More.** „Verbum" III. 1935. 473—499.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ?

Дипльоматична акція Ватикану?

Польська преса принесла отсю депешу з Риму: Як доносить „Ільь Джйорнале д'Італія", держ. секретар кардинал Маліоне приняв одного польського пралата і відбув з ним довшу розмову. В ній брав участь також представник французької амбасади при Ватикані. Запотому відїхав автом до Моравської Острави, відки приїхав. Оскільки ті поголоски правдиві, пише далі ІКЦ, то вирінає питання, чого хотів у Катовицях провідник судетських С. А. Додаємо, що Франц Май на території протекторату Чехії та Моравії 15 с. м. обняв команду над тамошніми відділами С. А. (Штурмових Відділів).

раз потому Папа приняв кардинала Маліоне. У звязку з тою вісткою розійшлися поголоски про широко закроєну дипльоматичну акцію, яку буцімто Ватикан має переводити в порозумінні з Варшавою й Парижем. — Вістку сю подаємо на відповідальність джерела.

„Небажаний гість".

Під таким заголовком ІКЦ ч. 108 приніс отсю вістку: В Катовицях кружляють поголоски, що з кінцем мин. тижня мав перебувати в Катовицях у таємній місії найближчий співробітник провідника судетських німців Конрада Генляйна Франц Май, „ґрупен-фірер" С. А. на території Чехії та Моравії. Цілий день складав він візити німецьким діячам,

Комінтерн змагає до світової революції.

Предсідник комуністичного інтернаціоналу (Комінтерну) Мануїльський заявив м. ін., що комуністи мусять послідовно продовжувати революційну роботу передовсім в Анґлії, Франції та Злучених Державах Півн. Америки. Далі твердив, що 1) СССР як пролетарська держава відграє ролю осередка міжнародного комуністичного руху і мусить бути прикладом для комуністів у небольшевицьких краях і що 2) світова революція стає тепер дуже актуальна з огляду на поглиблення противенств між европейськими державами. Комінтерн стоїть перед відповідальним завданням як ґенеральний штаб міжнародного комуністичного руху. (АТЕ).

Подвійна мірка справедливости в Чехії та Моравії.

Німецька преса принесла розпорядок про німецьке судівництво в протекторатї Чехії та Моравії. На підставі того розпорядку в протекторатї повстане 12 німецьких судів з найвищим судом у Празі. Всі німці, які живуть у протекторатї, підлягатимуть німецькому судівництву. На окрему увагу заслугують приписи про те, в яких випадках німецькі горожани протекторату підлягають німецькому судівництву. Приписи так зредаґовані, що сміло можна твердити, що всі чехи підлягають подвійному судівництву, власному й німецькому. Коли напр. німецький горожанин внесе проти чеха скаргу за обиду, ушкодження тіла і т. п., то чеха будуть судити німецькі суди і покарають його після постанов німецького права. Польська преса, за якою подаємо сю вістку, пише, що подвійність судів у протекторатї Чехії та Моравії взорована на кольоніяльних урядженнях мандатових країв і протекторатів, що їх завели европейські держави ще перед війною, і називає це новістю ненотованою в історії Европи.

Німецькі маніфестації в Ромунії і Югославії.

В усіх німецьких осередках в Ромунії та Югославії відбуваються численні зїзди, на яких м. ін. обговорюють способи і форми тісної співпраці між німецькими меншинами в обох краях. Підчас німецьких маніфестацій які відбулися м. ін. в Семигороді і в Новім Саді в Югославії, промовці заявляли, що німці в Ромунії та Югославії се „дес Райхес ферне Фельдвахе" (далеко висунена полева сторожа Німеччини).

Пляни Німеччини щодо Швайцарії.

Женевський кореспондент „Обсервера" надіслав ревеляційні відомости про пляни Німеччини щодо Швайцарії. Згідно з тими інформаціями Німеччина має домагатися від швайцарського уряду згоди на перевіз війська і воєнного приладдя через швайцарську територію на случай війни. За те Німеччина загарантувала б Швайцарії її незалежність. Одночасно Німеччина має давати до зрозуміння, що на випадок відмови Швайцарія могла б стати предметом німецької аґресії...

Німецька воздушна піхота.

Відомий французький спеціяліст від летунства Сен-Фрон оповідає в „Парі Міді", що німецьке правительство задумувало окупувати Прагу дуже ефектовним способом: при помочі „воздушної піхоти", т. зн. вояків, скидуваних з літаків при помочі легкопадів. Одначе в день заняття Праги падав такий сильний сніг, що німецьке командування мусіло занехати свій плян. Сен-Фрон пише, що в Німеччині є окремий полк „воздушних піхотинців", призначений для десанту згори. Служать в ньому тільки добровольці від 17—23 року життя. Служба в полку 2-літня, по скінченні її доброволець може підписати зобовязання ще на 10 літ. За те дістає всякі привілеї. Всі добровольці мусять бути нежонаті і відзначатися повним фізичним здоровлям. Школа „воздушних піхотинців" існує у Стендалі від 1937 р. За ввесь час науки „воздушних піхотинців" не було ні одного нещасного випадку, який скінчився б смертю. „Воздушних піхотинців" підвозять до місця десанту на літаках, по 12 людей у кожному. Кожний „піхотинець", злетівши у розташування ворога, може користуватися револьверами, крісами, скорострілами і ґранатами, які скидають на землю у спеціяльних циліндрових пакетах, рівночасно зі спуском людей. Зброя паде на землю вже набита так, що її можна відразу вживати.

ПЛЯНИ, КОШТОРИСИ, РЕМОНТИ, БУДОВИ церков, читалень, будинків виконує солідно, скоро, дешево

Будівельна Спілка

„ТЕХНОС"

СТАНИСЛАВІВ, УЛ. 3 МАЯ 11а.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ОМЕЛЯН ПРИЦАК

„Світильник Унії"

Методій Терлецький, епископ Холмський (1630 — 1649), основник української католицької академії в Холмі.

(Спроба біографії).

Берестейська Унія української Церкви з Римом з 1596 р. могла довершитися тільки тому, що за її здійснення взялися непересічні, талановиті одиниці і силою свого апостольського запалу зуміли защіпити в українськім народі католицькі ідеї.

Серед тих пробоевиків унійного діла на видне місце висуваються холмські владики, а з них такі начальні постаті як еп. Методій Терлецький (1630—1649), Яків Суша (1652—1685), Максиміліян Рилло (1759—1785).

Тепер займуся найвизначнішим з них, епископом Методієм Терлецьким.

Був се чоловік великої освіти, аскетичних прикмет і, що найважніше, в справах віри й етичних засад безкомпромісовий. Через те характеристики того владики розбіжні. Католицькі історики [еп. др. Юліян Пелеш, Юліян Бартошевич, Едвард Ліковський [1])] не мають слів признання для його діяльности, називають його прямо „Світильником Унії". Зате православні, як акад. М. Грушевський [2]), а особливо апостати, прим. В. М. Площанський, [3]) стараються кинути на епископа Методія пятно насильника та гонителя православних; не можуть дарувати епископові-місіонареві його запалу в ширенні католицьких ідей та його вміння боронити слушної справи.

Рід Терлецьких походить з села Терла, самбірського повіту, де й нині половину села становлять Терлецькі, стара українська шляхта. У XVI—XVIII ст. рід цей висунувся на одно з перших місць в українському житті і видав цілий ряд діячів, головно князів Церкви. І так два Терлецькі були перемиськими епископами, Лаврентій (1528—1549) і Антоній (1662—1669). Один Терлецький був епископом луцьким, Кирило (1585-1597), що заразом був найбільш заслуженим діячем Берестейської Унії, і врешті Атаназій був полоцьким архиепископом (1588—1592), а Венедикт архимандритом Виленського Троїцького монастиря (1665). Визначні світські становища ваймали м. і. отці Терлецькі: Хведір холмський войський (згадуваний в докум. з 1596 р.), Григорій підстолій (1608 р.) і Андрій підстароста Пинський (1630).

Нажаль наші відомости про Терлецьких того часу такі скупі, що годі відтворити собі хочби ступінь спорідненія між вичисленими тут Терлецькими. Не знаємо також певного родоводу епископа Методія. По припущенням В. Площанського, визначного хоч тенденційного дослідника Холмщини, Методій Терлецький був сином войського Хведора з Терла Терлецького, вище згаданого. Про його молодість лишив нам відомости співробітник епископа Методія, його пізніший наслідник на холмській столиці, Яків Суша, що був заразом одним з перших українських істориків. [4]) Методій Терлецький виховався на дворі Миколи Тризни, великого литовського підскарбія († 1652), де потому займав посаду писаря. Опісля поїхав у Відень, де студіював на фільософічнім факультеті в тамошнім університеті і здобув там рідкий тоді титул доктора фільософії. У Відні Методій Терлецький тішився такою повагою, що цінили його не тільки ріжні графи, князі чи міністри, але й сам цісар Фердинанд II (1619—1637), до якого Методій Терлецький мав доступ кожночасно, не зважаючи на етикету. В тих часах було се особливим і великим виріжненням. Та Методія не манила перспектива світської каріери. Вернувшися до краю, став монахом і вступив до битенського монастиря ОО. Василіян. Коли це сталося, не знаємо; в усякому разі перед роком 1620, бо в рукописнім збірнику, що колись був власністю св. свщмч. Йосафата Кунцевича (нині збірник цей у Виленському Музеї), є така записка: „О. Меѳодій Терлецкій Василіянинъ 1620". [5]) Опісля Методій був холмським єромонахом до кінця червня 1626 р., коли поїхав знов до Відня, студіювати богословські науки. По своїому висвященні (де воно відбулося — невідомо) рішив Методій відвідати Апостольську Столицю в Римі. І тоді доручено йому першу місійну роботу. А саме, протектор Методія, великий митрополит Велямин Рутський (1614—1637), як опікун всіх східніх католицьких словян, доручив йому вступити по дорозі в східно-південні окраїни римсько-німецької імперії, що сильно підупали були наслідком безустанних воєн цісарства з Оттоманською Портою (Туреччиною). Методій мав там повести місійну роботу. Згадані землі це м. ін. нинішня Карпатська Україна і Югославія. (Діяльність місійна Методія на тих землях така інтересна і важна, що присвячу їй окрему статтю).

Опісля поїхав він до Риму, де здав звіт Святішому Отцеві зі своєї діяльности. Папа Урбан VIII (1623—1644) приняв Методія надзвичайно сердечно і надав йому широкі повновласти у спеціяльній грамоті. [6]) А коли Методій, клячучи перед папою, просив його благословення на місійну роботу в Україні, папа сказав до него памятні історичні слова: „O mei Rutheni, per vos ego Orientem spero convertendum" („О мої Українці, сподіюся, що через вас навернеться Схід").

Тимчасом з кінцем 1626 р. помер холмський епископ Теодор Мелешко, якраз у день свойого висвячення, і холмська столиця опорожнилася. Митрополит Рутський сейчас іменував холмським епископом свого любимця Методія Терлецького, але тим нарушив права римського престола. І через те справа консекрації Методія дещо протягнулася так, що він перебрав управу дієцезією десь аж у 1630 р.

В тяжкі часи довелося Преосв. Методієві перебрати епископську мітру. Новий польський король Володислав IV (1632—1648) відносився до Унії досить неприхильно і підпирав православних. На елекційнім соймі з 1632 р. „1) православним було признано свободу віри, право ставити нові церкви й поправляти старі, засновувати школи, друкарні, шпиталі, брацтва. Їм був відкритий вільний доступ до міських урядів. 2) Київський православний митрополит знову діставав катедру св. Софії й Печерський монастир. 3) Православні діставали крім київської митрополії ще епископські катедри в Луцьку, Львові й Перемишлі, а на Білорусі в Мстиславі. 4) Цілий ряд церков і монастирів, що опинились були в руках уніятів, повертався православним. 5) За уніятами були залишені епископії в Холмі, Володимирі на Волині, Пінську й Полоцьку". [7])

Тоді теж почалося розділювання церковних дібр між уніятів і православних. Король Володислав IV видав 14. III. 1633 р. дипльом, на основі якого православні мали дістати по одній або й більше церков у цілім ряді місцевостей. По краю розїхалися королівські комісарі і почали передавати церкви православним. Не обійшлося при тім без ріжних надужить і тому почалися заколоти. [8]) Тоді епископ Методій Терлецький став на сторожі права і сміло виступав проти всяких насильств та зазіхань на уніятське добро. В тім був безкомпромісовий і не страшили його навіть королівські присуди, коли він був певний, що правда по його стороні. Для ілюстрації наведу один примір. Православний луцький епископ князь Олександер Пузина намагався втягнути до своєї дієцезії місто Сокаль, хоч воно належало до холмської уніятської дієцезії. Справу рішив король Володислав IV на користь Пузини і ствердив, що сокальські неуніяти не належать до уніятської холмської дієцезії, а до найближчої православної, в данім разі до луцької, Пузини. На самого ж Методія король кинув в серпні 1645 р. „інфамію та баніцію" і наказав йому віддати Пузині спірні церкви. Та Методій не піддався тому присудові. Пересвідчений в тому, що королеві зясували справу неправильно, вніс він протест проти Пузини і королівських комісарів.

Так-то епископові Методієві Терлецькому доводилося тяжко боротися за права уніятської Церкви. Та Преосв. Методія та боротьба не лякала. Навпаки, він, колишній місіонар карпато-українців та південних словян, розпочав нову боротьбу, сим разом офензивну: почав привертати католицькій Церкві православних зі своєї дієцезії. Ішов Методій „в пащу льва", найбільш запеклим ворогам Унії голосив слово правди, не зважаючи на те, що ризикує життям. Такі експедиції кілька разів скінчилися побиттям Преосв. Методія Терлецького.

На спеціяльну увагу заслугує ще культурна діяльність епископа Методія. Він сам мав велику освіту, отже не міг дивитися на низький рівень тодішнього духовенства. Тим-то зібрав біля себе визначніших адептів науки, як згадуваного вже д-ра Якова Сушу, й оснував у своїому Холмі Академію, що була затверджена 7. VI. 1640 р. королем, а 17. I. 1644 р. папою. Оснування Холмської Академії се важна дата в історії української культури XVII ст.

Крім того Методій розпочав відбудову прастарої катедри в Холмі та збудував нову епископську палату а стару подарував ОО. Василіянам на монастир.

За свої заслуги над ширенням Унії дістав епископ Методій від папи титул домового пралата (тоді ще дуже рідкий), білі епископські ризи та мощі святих.

Методій Терлецький помер 7 червня 1649 р. у своїому Холмі, якраз у початках повстання Гетьмана Богдана Хмельницького. Се повстання тоді ще так тісно було звязане з православною вірою, що повстанці уважали уніятів своїми

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО ДО НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа

підручник для священиків уложив

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл. Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

ворогами. А що холмська епархія дісталася під управу православного епископа, ніхто не посмів похоронити тлінних останків помершого уніятського епископа. Щойно старанням латинського пралата Бонковського похоронили Методія з епископськими почестями, але не в Холмі, а в Красноставі, в гробниці латинських епископів.

Що за іронія долі! Той, що ціле життя працював над просвіченням свого народу, той, що своєю діяльністю прославляв по світі ім'я своєї національности, забутий своїми, спочив... між чужими.

---

[1]) Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart von Dr. Julian Pelesz. Том: II, Відень 1880, ст. 331—333; — Петрушевич, А. С.: Холмская епархія и святители ея по 1867 годъ. Львів. 1867; — B[artoszewicz], Jul. Terlecki (Metody), z Tarła, biskup unicki, chełmski w XVII w. (Orgelbranda) Encyklopedyja Powszechna. Том XXV. Варшава, 1867, ст. 187—193; — Likowski, Edw.: Historya Unii Kościoła ruskiego z Kościołem rzymskim. Познань, 1875.

[2]) Грушевський, Михайло: Історія України-Руси. Том VIII, частина перша. Роки 1626-1638. Вид. Київ-Львів, 1922, ст. 197—199.

[3]) Площанський, В. М.: Прошлое Холмской Руси по архивнымъ документамъ XV—XVIII в. и др. источникамъ. Том II, Вильна, 1901, розділ: Епископ Меѳодій Терлецкій 1630—1649, ст. 3—52. (Доданий до 3 ст. портрет Методія).

[4]) Праця Суші має наголовок: „De laboribus Unitorum, promotione, propagatione, ac protectione Divina ab initio eius usque ad haec tempora Jacobi Susza Episcopi Chelmensis anno Dei 1664." Виїмки дотичні в згаданій праці Петрушевича.

[5]) Ф. Добрянскій: Описаніе рукописей Вил. Публ. Библ. церк., слав. и русскихъ, ст. 441.

[6]) Грамата (breve): „Omnium hominum saluti." ddto. Romae 25 Martii 1629.

[7]) Проф. Д. Дорошенко: Нарис історії України. Том I. Варшава 1932, ст. 220. (Праці Укр. Наук. Інст. Том. IX).

[8]) Описаніе докум. архива западнорусскихъ уніятскихъ митрополитовъ 1470—1700. Том. I. Спб. 1897, ч. 616.

Нові видання

О. Маркіян Марисюк ЧСВВ: **Чи всі релігії на світі однаково добрі?** Бібліотека Релігійної Освіти, ч. 26. 1939. Видавництво і друкарня оо. Василіян у Жовкві. Редактор: о. Маркіян Марисюк ЧСВВ. Сторін 29+3 нпґ., формат 12,2×17 цм. Ціна 20 сот., з почтою 30 сот.

Штунда, її блудна наука. Католицькі читання ч. 18. Жовква 1939. Редактор: о. Никита Микола Федорович, ЧСВВ. Друкарня і Видавництво оо. Василіян у Жовкві. Сторін 31+1 нпґ., формат: 12.2×17 цм. Ціна 10 сот.

Обі сі дешеві та популярно писані брошури видання оо. Василіян у Жовкві заслугують на якнайбільше поширення і то не тільки між простим народом.

Михайло Приймак: **Стрілецька рука.** Песа на 4 дії в 6 відслонах. Бібліотека Християнської Драми, ч. 21. Видавництво і друкарня оо. Василіян. Жовква 1939. Сторін 48, формат 14×20,2 цм. Ціна 1.20 зл.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Про вагу святого Причастя. 5)

Душі, що приступають до св. Причастя без доброго, святого наміреня, не розуміють духа правдивої побожности. Бо правдива побожність не полягає головно на зовнішних релігійних практиках, але на повному зединенні з Божою Волею. Оскільки наше внутрішнє життя згідне з Божою Волею, тоді ми правдиво побожні і всі наші релігійні практики з частим св. Причастям на першім місці помагають нам до щораз більшого освячення душі.

Одначе ті душі, що причащаються навіть часто, але без доброго наміреня, а так тільки задля людського ока, чи з призвичаєння і через те часто занехають обовязки свойого стану, а притім при найменшій невдачі нарікають на Бога, критикують Божі наміри й зарядження — ті душі не мають права називатися побожними, вони облудні, немилі Богові, а світ зовсім слушно називає таких людей девотами.

Кожна людина зі своєю природою зіпсутою первородним гріхом склонна до злого. Христос знаючи се установив Пресв. Евхаристію, остався між нами й віддав нам Себе за корм, щоби при помочі того найсвятішого і найціннішого засобу неначе перетворити нашу злу природу та перемінити її у стан святий, у стан гідний величі і святости Бога.

Бо не надармо сказав Христос у св. Євангелії: „Будьте совершенні як Отець Ваш совершенний" (Мат. 4). В Євангелії не зазначено, що ті слова відносяться до якоїсь вибраної частини людства (напр. монахів чи монахинь), вони звернені до всіх людей. А що ніякий чоловік сам своєю власною силою не дійшов би до тої досконалости, до якої взиває його Господь, тому Христос лишився на землі; що більше, віддав нам Себе за поживу, щоб живучи в нас через св. Причастя помагати нам у праці над удосконаленням своєї душі.

І тому, хто хоче дійсно освятити свою душу, хто хоче бути мешканцем неба, жити віч-на-віч з Богом, бачити Його вічну, непроминаючу славу, той мусить примінитися до того приказу Господнього: „Пийте мою Кров і їджте моє Тіло", бо Христос сказав ще: „Хто не буде пити моєї Крови й не буде їсти мойого Тіла, не матиме вічного життя".

Тут мимоволі насувається думка, як Бог незвичайно цінить людську душу, як дорожить нею, що задля тої душі лишив небо, приняв людське тіло й всю його фізичну неміч, умер жахливою смертю на хресті, вкінці віддав нам Себе на поживу, а все те тільки тому, щоби здобути наші душі і зискати крихітку нашої любови.

Тому католицька Церква, що гідно дбає про добро своїх вірних, на основі висше згаданого декрету папи Пія X дає вказівки, щоб дітей, які дійшли до уживання розуму, зн. менше-більше від 7-го року життя, приготовляти до св. Причастя. І це припис не тільки церковний, а виразна Божа заповідь, висказана словами Христа записаними в Євангелії: „Не бороніть діточкам приходити до Мене".

Хто добре вглибиться в те і зрозуміє, що таке св. Причастя та які користи для душі воно приносить, а головно, який це святий засіб до поборювання всяких покус, щодо головних гріхів, зокрема змислових гріхів, — той напевно постарається, щоб його дитина вже від наймолодшого віку лучилася з Богом у св. Причасті. Бо, як вже знаємо, кожне св. Причастя помножує в нас стан освячаючої ласки, це укритий скарб кожної душі, це немов депозит, з якого черпається на відповідну хвилину в житті. Невинні діточі св. Причастя се часто запорука на їх дальше життя зокрема на життя бурливої молодости.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРОТИ ВИВЛАСНЕННЯ ПЛОЩІ Сокола-Батька внесли відклик до мін-ва внутрішних справ старшина Сокола-Батька і табулярний власник площі Центробанк.

ПОЗБАВЛЯЮТЬ ГОРОЖАНСТВА. Майже в кожнім числі „Польського Монітора" появляються рішення старостів про відбирання польського горожанства молодим українцям з Галичини за те, що свого часу, коли існувала самоуправа Карпатської України, перейшли без дозволу на її територію.

168 ПОЛІТИЧНИХ ЕМІҐРАНТІВ з Карпатської України прибуло до Руського Керестуру в Югославії і там перебуло великодні свята. Після великодних свят частина їх мала виїхати до Німеччини, а ті, що мали колишнє горожанство Чехословаччини, виїхали до дому, одержавши німецькі візи. („Н. Ч.").

ПОЛЬСЬКА ПАРТІЯ ЛЮДОВЦІВ збирає датки на оснування власного щоденника.

ҐЕН. ЛАЙДОНЕР, начальний вождь естонської армії, відвідав Варшаву і відбув наради з през. РП і марш. Ридзом Сьміґлим.

У ВАРШАВІ відбувся перший зїзд новоутвореного польського „Демократичного Стронніцтва". Головою партії став б. краківський воєвода Кваснєвский.

СЛОВАЦЬКИЙ ПРЕМІЄР о. Тісо заявив, що Словаччина стане незабаром зовсім авторитарною державою. Словацька преса буде під політичною контролею партії.

В БУКАРЕШТІ в королівській палаті відбулася нарада під проводом короля Кароля при участи премієра Калінеску, всіх королівських дорадників і мін. загран. справ Ґафенка.

РОМУНСЬКИЙ МІНІСТР закорд. справ Ґафенко прибув з візитою до Берліна. Підчас переїзду через Польщу Ґафенко відбув годинну нараду з мін. Беком в поїзді між Краковом і Катовицями.

МАДЯРСЬКА ПРЕСА переповнена заявами вірности державам осі Рим—Берлін. Вона пише м. ін., що приязнь Мадярщини з Німеччиною й Італією варт більше ніж паперові ґарантії демократичних держав Европи чи Америки.

ФОН ПАПЕНА, амбасадора для окремих припоручень, іменував Ґітлер німецьким амбасадором в Анкарі (Туреччина). Фон Папен був свого часу амбасадором у Відні, де приготовив ґрунт під анексію Австрії.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ Лебрен підписав ряд декретів у справі оборони держави на випадок війни, а саме в справі уживання нафтових продуктів, розділу ґазових масок між цивільне населення, якжож у справі діяльности фабрик зброї.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МАРШ. ПЕТЕН, який вернувся недавно з Бурґосу, заявив м. ін., що вигляди на співпрацю Еспанії з Лондоном і Парижем більше ніж мінімальні.

50 ВОЄННИХ КОРАБЛІВ французьких і анґлійських має незабаром відбути маневри на єгипетських водах головно коло Суезького каналу.

ФРАНЦУЗЬКА ВОЄННА ЕСКАДРА в силі 16 кораблів обсадила вхід до пристані Джібутті.

В ҐІБРАЛЬТАРІ близько анґлійських укріплень відбувається постійна концентрація еспанських військ. Також в Танжері й еспанськім Мароку ґен. Франко зібрав 90.000 війська.

НОВЕ МІНІСТЕРСТВО для заосмотрення анґлійської армії утворено на днях. На чолі його має стати відомий противник німців Винстон Черчіл.

ҐЕН. ФРАНКО спеціяльною телеґрамою подякував Св. Отцеві за послання до еспанського народу і заявив, що він сам та еспанський нарід глибоко привязані до Церкви.

НОВИНКИ

VI Міжнародній Конґрес Христа-Царя відбудеться в Любляні (Югославія) в днях 25—30 липня с. р. На нім головно будуть розглядати питання християнського відродження, передовсім як виховати Христову молодь і чого домагається євангелія від публичного життя.

Дирекція Центросоюзу повідомляє, що до скринь яєць, призначених на експорт до Гданська, вложено картки з сугубо політичним змістом, щоб підірвати добре імя нашої кооперації та евентуально спричинити репресії влади. Назвисько спричинника дирекції Центросоюзу вже відоме. Його потягнули вже до судової відповідальности.

У Львові перед будинком Воєвідського Фонду Праці при вул. Вишневецьких відбулася 18 с. м. демонстрація безробітних, які вибили кількадесять шиб, знищили вхід до будинку та потурбували кількох поліцаїв. Поліція з трудом привернула порядок й увязнила 6 осіб.

Апеляційний суд у Львові затвердив кару 2 і пів року вязниці на гр. катол. священика о. Кисіля „за виголошування в церкві протидержавної проповіди".

До канцелярії д-ра Юліяна Лещія у Львові в Ринку ч. 43 вломилися невідомі людці і вкрали дві машини до писання та ґардеробу, вартости 1.000 зл.

Стрийська поліція арештувала гр.-катол. священика о. Ярослава Совяка зі Стрия. Причина увязнення невідома.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—1—20

Сяніцьке староство виселило з прикордонної смуги о. Івана Тетерку, гр.-катол. пароха села Команча на Лемківщині. Як причину виселення подано те, що о. Тетерка був караний правосильним карно-адміністраційним ореченням староства за переступство постанов про кордони. „Діло", яке принесло сю вістку, подає, що мотив староства оснований на адміністраційній карі 1 зл., наложеній на о. Тетерку за те, що у прикордонній смузі не мав раз доводу особистого, який лежав тоді у старостві...

В Маріямполі коло Станиславова вибухла в костелі пожежа, яка знищила захристію й дах. Поліція веде слідство, бо є підозріння, що костел підпалено.

Повітове староство в Ланцуті розвязало читальню „Просвіти" в Лежайську.

Сніг падав у Татрах в понеділок і второк. Тому в цілім краю постуденіло.

На Україні температура доходить до 23 степенів Цельзія.

Великанський французький корабель „Париж", 34.000 тон, що віз до Нью-Йорку твори мистецтва вартости 25 міліонів франків і біжутерію варт. 75 міл. франків, зачав горіти рівночасно в двох місцях і пішов на дно при березі так, що мало-що з нього вистає. При його ратуванню погиб шеф портової поліції. Підізрівають, що корабель підпалено.

Гумор. — На феріях. — Як виїзджаю на літо, то все йду спати разом з курми. — Дійсно? Чи се не занадто невигідно цілу ніч сидіти на дручку?...

ВСІМ МАРІЙСЬКИМ ДРУЖИНАМ ДО ВІДОМА!

День 14 травня с. р. проголошено, як відомо, „Всесвітнім Марійським Днем". Управа Марійського Товариства Молоді у Львові видала з цього приводу окремий Комунікат. В нім поручено м. ін. влаштувати в тім дні по цілому краю торжественні Марійські академії та концерти. — В звязку з тим з ріжних місцевостей краю просять нас інформацій щодо технічного виконання програми: що вибрати, де винайти відповідний матеріял і т. п. Джерел до Марійських промов, рефератів та рецитацій у нас вже доволі, натомість відчувається велику недостачу музично-хорових продукцій, більшої мистецької вартости.

На днях Марійський вокальний репертуар збільшився одним цінним надбанням. Це „КАНТИ з почаївського Богогласника з 1792 р.", що їх зредагував на мішаний і однородний хор наш відомий композитор М. Гайворонський. Вийшла ця книга у Видавництві ЧСВВ в Жовкві. Ціна її (нормальна) 6 золотих. Для Марійських Дружин, що замовлять її до 1 травня 1939, Управа МТМ одержала у Видавництві ЧСВВ знижену ціну: 4 золотих з почтою.

Радимо негайно використати отсі перлини старо-української маріольогічної музики у вище згаданім „Марійськім Дні", так у церкві, як на естраді.

Управа Марійського Т-ва Молоді у Львові.

† ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

о. Петро Сас Погорецький, парох Білини Великої, пов. Самбір, упокоївся дня 18. IV. с. р. в 74 році життя і в 50 р. священства.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

ВП. Авторові в Римі: Щиро дякуємо за допис про долю Преосв. Н. і тих, що були з ним, але того допису напечатати тут не можемо з причин від редакції незалежних. — **ВП. О. С.:** Дуже дякуємо за друки з Угорщини в наших справах і просимо такі річи пересилати нам час до часу.

Порошкова **БІЛЬ ГОЛОВИ**

для дорослих з фабр. SM.

KOWALSKINA

вживається також

при ПРОСТУДІ ГРИПІ і КАТАРІ

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КАМЯНУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з пречарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів **ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.**

Рік оснування 1909. Тел. 220-78

Декотрі виконані роботи:

- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

МИСТЕЦЬКІ ПОРТРЕТИ ПАПИ ПІЯ XII на грубім, крейдовім папері, формату 35×50 центиметрів вийшли у

Видавництві оо. Василіян у Жовкві.

Ціна 1.20 зл. з портом.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода. Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числяться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/3 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/10 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niezonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV.
Рік XIV.

Lwów, czwartek, 27 kwietnia 1939.
Львів, четвер, 27 квітня 1939.

№ 30 (1230)
Ч. 30 (1230)

Львів - Lwów
Куркова 14.
Кв. Бібл. Народ. Дому.

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/4
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

НЕЗВИЧАЙНА ПРОМОВА БОЛДВИНА

Що каже анґлійський політик про національний соціялізм.

Б. премієр Анґлії консерватист Болдвин виголосив у Торонті (Канада) промову, якої задля її незвичайної гостроти не передала в цілости лондонська преса. В ній так напав на гітлеризм: Репарації зруйнували Німеччину. Прийшла катастрофа для світової торговлі. З того багна в Німеччині повстав Гітлер. Німецький нац. соціялізм се найбільша небезпека для справедливости і свободи, бо за ним стоїть сила німецького народу, який має найбільші організаційні здібности і якому століттями вповано переконання, що військова карієра се верх мрій. Лекше виховати расу роботів (автоматів) ніж расу свобідних людей, бо робити лекше ніж думати. Робот се сліпо послушний чоловік, свобідний чоловік має почуття відповідальности. Свобідний чоловік переможе, хоч і не на початку війни, то по довгій боротьбі. Більшість творів людських рук, які чоловіка відріжняють від звірини, буде напевно знищена. Того знищення можна докладніше довершити за 4 роки з воздуха, ніж гуни, готи і вандали довершили за 100 літ. Цивілізація може пропасти у війні, але напевно пропаде, якби національний соціялізм затріюмфував поза границями свого краю.

Нова оферта Чемберлєна?

„Дейли Експрес" інформує, що бритійський амбасадор в Берліні, Гендерсон, який в неділю вернувся з Лондону, має повідомити мін. Рібентропа, що Анґлія бажає собі мира. Анґлія готова, твердить часопис, згодитися навіть на зміну карти Европи, але це мусить статися мирно. Далі Гендерсон має заявити, що Анґлія не переводить ніякого пляну окруження Німеччини і не творить ніяких бльоків, які могли б загрожувати Німеччині.

Як пливе німецька фльота.

Хоч німецька воєнна фльота пливе на Середземне море в конспірації, далеко від звичайних торговельних шляхів та уникає зустрічі з кораблями інших держав, все ж таки перед анґлійцями не може цілком сховатися на океані. Недавно завважили її в Калєтанському просмику і сфотографували. Знимки появилися в анґлійській і французькій пресі та викликали велике заінтересування. На знимках не видно на покладах кораблів ні живого духа; це свідчить про те, що на кораблях заряджено стан поготівля при виминанні берегів Великої Британії та що фльота кожної хвилі була готова до бою. Перший плив „Дойчлянд", за ним „Граф фон Шпе", названий в честь адмірала, що боровся з анґлійцями під Фальклядами в 1914 р. Анґлійські летуни ствердили, що оба кораблі мали на покладах літаки, викидувані в воздух катапультами. У віддалі 4 км. за ними плили два кружляки, далі ескадра підводних суден, які на вид літаків скоро сховалися під поверхню моря. Загалом начислено 18 воєнних кораблів. Їм товаришили кораблі помічні і транспортовці. Довкруги транспортовців плили контрторпедовці, а на кінці плила друга фльотилля підводних суден.

Тепер спокій у Карпатській Україні?

Мадярська Пресова Служба повідомляє, що посередництво німецьких чинників у Карпатській Україні та вістки про підготовку територіяльної автономії для Карпатської України мадярським урядом мали вирішний вплив на те, що більшість членів „Січі"", які оперували в горах, в останніх днях зложила зброю. Наслідком цього в Карпатській Україні настав уже спокій.

Відповідь Голяндії, Бельґії та Литви на запит Гітлєра.

Німецький канцлерський уряд одержав вже відповідь деяких держав на питання, що їх спрямував канцлер Гітлер до цілої низки малих держав, чи вони почувають себе загроженими. На підставі відповідей на се питання, канцлер Гітлер хотів здобути матеріял до полеміки з през. Русвелтом. Голяндське правительство відповіло, що вправді покищо Голяндія не почувається загроженою, однак не має певности, чи те почування безпеки триватиме необмежений час. Лондонські дипльоматичні круги вважають відповідь Голяндії відважною. Бельґія відповіла у двозначній формі, що „має надію, що не має потреби боятися чогонебудь зі сторони Німеччини". Литовське правительство повідомило, що „не думає, щоб Німеччина загрожувала Литві".

Японська фльота на Середземнім морі?

До Лондону наспіли на разі непровірені вісти, що на Середземне море пливе також ескадра 32 одиниць японської фльоти в складі: 2 кружляків, 12 торпедовців, 12 підводних суден і 6 контрторпедовців. Та фльота має відвідати італійські пристані около 15 травня сего року.

Фортифікація Аляндських островів.

Шведська організація студентів при університетах в Гельзінґсфорсі й Або рішила взяти діяльну участь у фортифікаційних працях на Аляндських островах. Організація звернулася писемно до міністерства оборони в тій справі. Відповідна організація фінських студентів при університетах в Гельзінґсфорсі й Або також постановила взяти участь у фортифікаційних працях на Карельськім просмику. „Фінський Союз Офіцирів Резерви" жертвував міністерству оборони свою поміч в часі літних вакацій при фортифікаційних працях, що їх проектує згадане мін-во. — Про Аляндські острови гл. передовицю в сім ч. „Н. З.".

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Балєари Балтику

„Балєарами Балтику" називають Аляндські острови, положені між Фінляндією та Швецією. Ті острови належать до Фінляндії, а населення їх шведське.

В днях 6 і 7. І. 1939 відбулася у Стокгольмі важна нарада представників Швеції й Фінляндії у справі знесення конвенції з 1921 р., якою здемілітаризовано ті острови. Тепер обі ті держави рішилися знов укріпити той „міст між Швецією й Фінляндією".

Розуміється, їм менше розходилося притім про самі острови, як про панування над Балтійським морем. Річ в тім, що хто мав би в руках Аляндські острови, той з них міг би зробити випадову базу до здобуття не лише Фінляндії, але й важних рудників (копалень) у північній Швеції та до здобуття другої столиці СССР, Ленінграду. Таким чином Аляндські острови для Балтійського моря мають ще більше значіння ніж Балєари для Середземного моря.

Ворожа Німеччині преса пише, що в осени 1938 р., коли була гостра загроза вибуху нової европейської війни, частина німецької воєнної фльоти, що стояла в Кенігсбергу, отримала вже була наказ обсадити Аляндські острови, як тільки буде виповіджена війна. Такий сам наказ, спішити в напрямі Аляндських островів, отримали в тім часі також поодинокі німецькі воєнні кораблі, що плили попри береги Швеції. Ті накази мала розшифрувати большевицька розвідка. І влада СССР сейчас видала тоді відповідні зарядження своїй воєнній фльоті, яка мала також обсаджувати Аляндські острови. З того ясно, що там мав наступити зудар, хоч ті острови разом з Фінляндією хотіли б задержати невтральність.

Тепер для оборони тої невтральности Швеція й Фінляндія заключили договір. Фінляндія ще передтим стягнула в м. Або свої сили і приготовила узброєні перевозові судна. Але в тракті тої підготовки фінська команда прийшла до погляду, що сама Фінляндія за слаба, щоб оборонити Аляндські острови перед захопленням їх чужою силою. Отже влада Фінляндії звернулася в тій справі до своєї сусідки Швеції, щоб і вона причинилася до оборони тих островів, бо евентуальне захоплення їх загрожує також їй. Швеція згодилася під услівям, що Фінляндія вживатиме на змілітаризованих Аляндських островах тільки офіцирів шведської народности, бо населення тих островів шведське. Фінляндія зобовязалася виконати се домагання Швеції. Рівночасно знесла вона привілей населення тих островів, яке від 1921 р. дотепер було свобідне від військової служби.

Річ ясна, що поміч Швеції не вспіє забезпечити невтральности тих островів. Заінтересовані держави рахують ще на те, що в потребі підпливе на поміч анґлійська воєнна фльота. Але чи Анґлія не матиме більше пекучих завдань в часі найблищої війни?

ПРОСИМО ВСІХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ І ПІСЛЯПЛАТНИКІВ ПРИСИЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ І ЗАЛЕГЛОСТИ.

Відповідь Америці

В 29 ч. „Нової Зорі" принесли ми статтю політика, що має опінію найздібнішого між противниками Німеччини. А тут подаємо з „Ноєс Вінер Таґблят'у" статтю невідомого німецького автора, яка, на нашу думку, найлучше прецизує відповідь німців на заяву і заходи Русвелта, що головно дали підставу анґлійському політикові Черчілеві до його самопевного виступу. Згадана німецька стаття в „Таґблят'і" має заголовок „Забагато цинізму". Ось вона в цілости:

Наслідник президента Вилсона повинен був бодай з осторожности, коли вже смак і стидливість не належать до його сильних сторін, вважати на те, щоб не викликати порівнання з часом зперед двацяти літ. Німецький нарід тільки раз мав довіря до слова американського президента, зложив зброю й очікував справедливости від конференції. Досвід, що його він тоді здобув — продовження бльокади проти жінок і дітей та опісля страшний „мировий договір", того роду, що вже ніякому президентові, хоч би він був не знати який досвідчений в елейних мирових промовах, не вдасться повторити маневр. Русвелт має лице домагатися від правительств, щоб вони дали запевнення і то бодай на 10 літ; він мусів знати, що він викликає сим спомини про те, як саме мається справа з запевненнями американських президентів, бо історія не знає більше цинічного зломання слова як Вилсона. Як кепсько поінформований Русвелт про справи Европи, так кепсько дав собі дорадити, коли застановлявся над середниками, якими міг би нас обдурити, що він має бажання мира. Ніякий інший шлях менше не надавався до того, щоб переконуючо поділати на Німеччину, як порада американського посередництва й конференції. Раз і ніколи більше! Ось чого повинен він був очікувати як відгомону.

Чи світ має вірити, що президент забрав слово у благороднім піднесенні як добрячий батько міліонів, перенятих воєнною тривогою? Світ міг би вірити в це, але Русвелт мусів би перевести свій „трік" ще хитріше. Бо коли паризькі часописи вже перед оповіщенням послання мали змогу знати його зміст і писати про нього, то це вповні вистарчаючий доказ на те, що заклик з Америки се ніякий спонтанний акт, тільки наперед укартована справа, яка мала посунути вперед політику окруження. Президент не вичисляє між державам. яким Німеччина має дати запевнення, що вона зрікається нападу на них, тільки тих держав, які вибороли собі незалежність у війні проти союзників Злучених Держав Північної Америки зі світової війни і при тім дістали німецьку допомогу, пр. Фінляндія й Іран, що його Анґлія й Росія уважали вже за свою добичу, але він вичисляє також совітську Росію. Ми не бачимо запевнення президента (поминаючи те, яку вартість ми до нього привязували б), що він хотів би Німеччині дати запоруку проти переворотної роботи комінтерну.

Ми очевидно не можемо дивуватися, що такого запевнення нема, бо гуманітарна Америка зі своїм президентом спокійно допустила до того, що Москва пхнула бідну Еспанію до горожанської війни й через те Америка відповідальна за смерть 1.200.000 людей. Ніколи ми не чули з Вашинґтону ні одного слова співчуття для еспанців і осуду огидної ролі Москви. Сим Русвелт сам дає нам якнайлучший доказ на те, як треба оцінювати його „мировий заклик": як поміч для демократій, які вже на шляху до того, щоб пустити на Европу большевицьку Росію. До того коли подумаємо, кілько жидівських назвищ є між дорадниками президента — тоді звязок ясний. Коли Русвелт стає по стороні темних сил, які нищать нації і їх цивілізацію, та притім поборює всяке діло ладу, то не повинен дивуватися, коли він мусить потерпіти повний провал; се видає його тим певніше людям, що криються за ним і від яких він вже тепер залежний, маючи охоту щераз кандидувати.

Німеччина й Італія, які своє існування здобули в боротьбі з большевизмом і які відповідають за право до життя й будучність своїх народів, не можуть засідати при одному столі з державою, для якої большевизм рівнорядний партнер. Чемберлен признався, що він не бачить ніяких ідеольоґічних противенств між Анґлією й совітською Росією, які могли б йому перешкодити втягнути совітську Росію до його політичної системи. Коли ж тепер Русвелт домагається від Німеччини ґарантій в користь Москви, то ми цілком добре знаємо, про що йде гра й на чім стоїмо. Тут не можуть обманути нас ніякі слова „ущасливлюючі людство", навпаки, ми знаємо, що їх тим щедріше будуть уживати, чим основніше якийсь нарід має бути виведений в поле. Русвелт називає свою промову отвертою. Ми по нашім досвіді маємо право назвати її цинічною.

Новий український орган „Січ"

В Монтреалі (Канада) появився 15. III. с. р. новий український двотижневик „Січ", який у слові від редакції пише: „Наша »Січ« не єсть ніяким продовженням бувших »Січей«, ані не єсть відновленням »Січі« з Шікаґа, чи »Канадійської Січі« з Вінніпегу. Тамті »Січі« репрезентували політичну думку, а наша »Січ« репрезентує чисто фахову — вишкіл. Наша »Січ« стоїть на ідеалізмі християнськім і патріотизмі національнім і тому з пошаною буде відноситися до всіх християнських віроісповідань українських, товариств і політичних ґруп в Канаді й Америці. Наша »Січ« буде радше пригадувати українському читачеві про його обовязки слухати і шанувати свій провід. А цілою роботою наша »Січ« буде радше нагадувати національну армію, яка, як відомо, все була, єсть і мусить бути загально патріотична і слухняна, але не політична. Армія служить нації і всім своїм урядам національним. Наша »Січ« буде передовсім розумна! Бо релігію залишить людям у брацтвах і священикам, а політику політичним ґрупам і їх центрам. Обі ж бо категорії — релігійна і національна — потребують здорових і чесних відданих людей. Отож обі будуть поширяти серед своїх членів фізичне виховання, а ми будемо вчити і справляти фахово і координувати, щоб була в нас бодай тут єдність". — В комунікаті ініціятивного комітету згаданого вишколу для українців Півн. Америки підписаний на першім місці майор Вілфред Ґалльовей (анґлієць), а далі отсі українці: Володимир Босий б. четар УСС, Володимир Демянчук б. хорунжий УҐА, Теофіль Олійник б. бунчужний СС і Никола Гнатів б. вістун анґл. кор. фльоти.

Сирівці в балканських державах

Альбанія має в м. Селеніца к. Вальони значні бісмутичні й асфальтові поклади, що їх експльоатують італійські підприємства. Копальні нафти є в руках фірм „Анґльо-Персіян Ойл Компані" і французького „Креді де Петроль". Поклади камяного вугля є в околицях Тепелєні, Оріка і Тірани. Недалеко Скутарі в басейні Фанді є поклади залізної руди. Крім того в Альбанії добувають денно 50 тон земних оліїв. Югославія має великі засоби заліза, міди, манґану, олова і вугля. Фахівці оцінюють запаси покладів вугля на 5 міліонів тон. Тільки сам басейн „Люблія" має поверх 30 міліонів тон залізних руд. Югославія займає в Европі перше місце щодо скількости добування міди (в 1936 р. 609.000 тон), а третє щодо манґанових руд. Також великі засоби хрому, олова і бокситу. Копалень вугля є 223, продукція вугля виносила в 1936 р. 134 тис. тон (камяного і бурого) і 441 тис. тон антрациту, хрому 54.000 тон. Ґреція посідає поклади залізних руд, сірчаних піритів, маґнезу, срібла й олова. В Болгарії головне мінеральне багацтво се камяний вуголь. В 1935 р. видобуто в Болгарії 1,658.945 тон вугля. Болґарія посідає кілька копалень золота, одну з них в м. Самшадіново заложили ще римляни. Крім того є ще копальня золота недалеко Брезова. Мідь, олово і срібло добувають в околиці Березника. Недалеко Варни є поклади соли, що її запас оцінюють на 25 міл. тон. Значні засоби нафтової ропи є недалеко Варни і Казанліку.

Росте число бібліотек ТШЛ

Число бібліотек ТШЛ (Товажиства Школи Людовей) в Галичині постійно зростає. В рр. 1935, 1936 і 1937 був слідуючий стан: Постійних бібліотек було 366, 392 і 537; повітових бібліотечних централь було 73 в усіх трьох роках; рухомих бібліотек 2.123, 2.207 і 3.096; книжок у бібліотеках 590.157, 604.654 і 681.325; читачів 56.118, 85.612 і 100.624; визичено в кожнім році 1.144.386, 1.590.347 і 1.827.060.

На Балтику чи на Середземному морі?

В лондонських політичних кругах побоюються, що теперішня „мирова акція держав осі" і галас довкруги Середземного моря включно з таємничими маневрами німецької фльоти може бути лише пробою відвернення уваги західної опінії від німецьких приготувань на північному сході. Зокрема в Лондоні говорять про німецький плян бльокади Балтику вразі дальшого загострення положення. В останніх днях завважено підозрілі рухи німецької фльоти на Балтику; до Клайпеди прибула ескадра німецьких міненосців.

Німецька доктрина Монрое.

Лондонські часописи снують усякі здогади про зміст недалекої промови канцлєра Ґітлєра. „Дейли Мейл" здогадується, що Ґітлєр видвигне „німецьку доктрину Монрое": ніякій державі не вільно вмішуватися до справ на територіях, що лежать на просторі від Рену до Чорного моря, бо се простір впливів німецького народу.

Чеська зброя в Італії

Римський кореспондент „Таймс'у" звідомляє, що Німеччина вислала до Італії частину воєнного матеріялу, здобутого в Чехії. На днях прибув до Бріндізі перший транспорт чеських літаків, а до Брещії транспорт чеських танків. Літаки скермовано до італійських баз на островах Додеканезу.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Переміг здоровий розум

„Діло" в ч. 91 принесло статтю пера „ік", в якій автор стверджує зміну настроїв українських мас, таких загрозливих для українського зорганізованого життя в краю. В статті читаємо ось що: Той успіх видно особливо на загальних зборах, що їх проводять тепер ріжні наші установи. Нема випадку, щоб якісь збори не вдалися через брак кворуму або через відсутність зацікавлення предметом нарад. Образ теперішніх загальних зборів наших установ та організацій безумовно інший, ніж бував раніше. Тямимо ті жалюгідні часи, коли — бувало — загальні збори наших центральних культурно-освітніх установ перетворювалися в терен заїлої кампанії „старих" і „молодих", „лівих" і „правих", коли не було зборів, на яких твереза конструктивна думка не мусіла б зводити гомеричних боїв з крилатою фразою, яка інколи переходила у рознуздану демагогію. Тямимо теж ріжні такі загальні збори, на яких не йшла боротьба за ідейний напрямок установи ні за участь у проводі, зате йшли безконечні дебати за сущі дрібниці: люди процесувалися прилюдно з немилими їм людьми, висували всякі подробиці організаційного характеру, справи, які належали до внесків і запитів на кінці нарад, розростались до величини питань, які викликували зайві і непередбачені конфлікти, зречення, образи, перевибори вже вибраних членів управи і т. д. Під цим оглядом прийшла велика і замітна поправа. Цьогорічні весняні статутові загальні збори ріжних наших великих і малих установ та організацій відзначаються найбільшою діловитістю. Скорочені до необхідного мінімум давніші довжелезні дискусії. Люди відчувають, що нема місця ні на надзвичайно подрібну аналізу та критику, ні на особисте амбіціонерство, ні навіть на таку широку демократію, яка проявлялася б у колективному вирішуванні всіх, великих і малих, справ. Осередок відповідальности знаменно пересувається з маси на одиниць, чи радше — на відповідальні провідні гурти, які користуються загальним довірям.

Карпатська Україна в рахунках сусідів

Виленське „Слово" в ч. 110 у передовиці пише м. ін.: „Недавно подавали ми вістки про кровавi бої мадярів з „Січею" на Підкарпатській Руси. Ті бої українська преса старалася перебільшити. Одначе не дається заперечити факту, що під Хустом відбулася велика кількаденна битва, в якій з обох сторін полягло багато соток вояків. Мимо всеї симпатії для мадярів не можна не підкреслити, що українці виявили себе противенством чехів і хоробро боролися. Справа Підкарпатської Руси мала для українців посмак Піємонту, а для Німеччини Підкарпатська Русь була продовженням енклави на схід... Українці покладали на німців великі надії. Для Польщі Русь Волошина була безнастанною небезпекою і перешкодою до спільного кордону. Факт віддачі Руси Угорщині може бути трактований як вицофання німців з політики полудневої енклави. Можна витягнути тільки той висновок, що те вицофання було часове... Німецьку політику ціхує її довгодистансовість. Правдоподібно (буде) так. Німеччина може відложити на якийсь час справу менше пильну... Річ ясна, що Югославію й Ромунію Німеччина не може вважати певними пунктами своєї політики... Лишається Угорщина. Брак підпертя мадярських домагань до Семигороду і викриття нових звязків з угорською Русю зачинає зроджувати в Угорщині недовіря, яке не направлять навіть тости в 50-ліття уродин Гітлера. В Берліні зібралося тепер багато емігрантів з Карпатської України з Волошином, Реваєм і Клочураком на чолі, які переговорюють з німецьким правительством у справі натиску на Угорщину, щоб вона позволила українцям знайти точку спертя на К. Україні. Се дивне супроти попередної заяви Волошина („Німці нас зрадили") і трудно пересудити вислід тих переговорів. Одначе вже саме приняття провідників „Січі" в Берліні вказує на організування акції. Вона може бути спрямована у двох напрямах: на шахування Польщі й Угорщини підпертям руху українських підпольних елементів, або навпаки у змаганні Німеччини до продовження енклави підчиненої Чехії та Словаччини. Було б се не тільки „окруження" Польщі від полудня і фактичне розірвання лучби з Угорщиною, але ще водночас окруження Угорщини при помочі Ромунії, коли вона йшла б проти ІІІ Німеччини.

Знов польсько-українські переговори?

Відомий жидівський публіцист Регніс порушує на сторінках жидівської преси внутрішні взаємини в краю й пише м. ін. ось що: „Поруч цих сплетень появляються рівночасно вісти, які доказують, що на однім фронті приходить до поправи, що правдоподібно зачнеться серія розмов, що ще перед скликанням соймової сесії в якімсь кутику українці стрінуться з представниками міродайних кругів. Український Парляментарний Клюб виразно задемонстрував своє відношення до протилетунської позички і тимсамим підчеркнув вагу заяв, що їх зложив посол Целевич у буджетовій комісії при буджеті міністерства військових справ".

Німці про Польщу

Краківський ІКЦ в ч. 111 пише: „Дойче Альґемайне Цайтунґ", орґан, який стоїть близько Вільгельмштрассе, в статті, зверненій засадничо проти Русвелта, виступив з нечуваним і перфідним нападом під адресою Польщі. Точка виходу сеї протипольської напасти це арт. 13 Вилсона в справі Польщі. По думці тої точки Вилсона, кажуть німці, „мали створити незалежну польську державу, яка мала обняти простір замешканий безперечно польським населенням, мала мати забезпечений, вільний і певний доступ до моря і політичну та господарську незалежність, якотакож територіяльну незалежність, заґарантовану на засаді міжнароднього договору". Протиставляючи 13-ій точці Вилсона те, „що з того вийшло", німецький часопис посувається до слідуючого ствердження: Нова держава дістає великі области з безперечно непольським населенням на заході і сході. На заході через прилучення Познаня і Поморя з около півтора міліона німців без плебісциту, а на сході около 5 міліонів українців, русинів і білорусинів. Приділ доступу до моря наступив без плебісциту, з перекресленням засади „безперечно польського населення". Пранімецьке ганзеатське місто Ґданськ стає „вільним містом" під „охороною Союзу Народів". Отсі дикі претенсії, висунені під адресою Польщі „при нагоді" протиамериканської акції, демаскують суттєві наміри Німеччини супроти Польщі."

Дальші пляни Німеччини

„Варш. Дзєннік Народови" з 21 с. м. пише ось що про дальші здогадні пляни Німеччини: „Ми нераз вказували на пляни німецької політики у Сх. Европі й також у полуднево-східній. В Берліні рішили розбивати почерзі простір Европи, визначений Німеччиною на „лебенсравм" німецького народу, на малі автономні державні орґанізми, що їх внаслідок того розбиття поглочувала би протекторка — Німеччина. Віденський „Фелькішер Беобахтер" вказує напрям східнюї і полуднево-східної европейської федерації, майбутніх протекторатів Німеччини. Йдуть вони від Балтику до Чорного Моря й Балканів... Питання македонське на Балканах, українське й білоруське в Польщі, болгарське в Ромунії й відживаюча знов в останньому часі семигородська державна ідея будуть штовхати ту частину Европи через ріжні мирні ревізії границь до федералізму"...

Війна це поширення границь Польщі

„Ґонец Варшавські" пише: Єдинення запальної молоді, яка тужить за пригодами, зі старшим і досвідченим поколінням, яке від молодости боролося за незалежність, перетворило нарід і польську державу в здоровий і міцний орґанізм. Не розпестив нас надмір добробуту, не розложила нас, як інші народи, матеріялістична цивілізація міст, бо ж 70% нашого населення живе з мами землі. Католицизм дав нам віру в життя по смерти й сильні етичні засади, які бережуть нас перед духовою деґенерацією. Не боїмося теж історичної бурі і проби сил на полі боротьби, віримо, що така проба сил скінчиться нашою перемогою і поширенням границь Польщі. За злуку відвічних польських земель з матірю буде битися радо й жертвенно цілий нарід. — Не боїмося справедливої війни, говорив хлоп Слиш з Новосілець до одного польського ґенерала, справедлива війна за польські землі навіть придалася б. — Нашим ворогам, яким сняться „поправки" границь Польщі, радимо, щоб запамятали собі ті слова польського селянина. — Так пише „Ґонец Варшавскі"...

Вбивство команданта постерунку

ПАТ звідомляє: 20 с. м. в Дичкові, тернопільського повіту, кілька мужчин напало на команданта постерунку в Бірках Великих, „пшодовніка" поліції Андрія Слабого в часі контрольної служби. У висліді сутички ком. Слабого застрілено. Започатковане негайно слідство довело до увязнення одного зі справників убийства Омеляна Зварича, відомого боєвика ОУН, якого, як пізніше виявилося, ком. Слаби тяжко ранив. Слідство тревае далі. Похорон ком. Слабого відбувся 22 с. м. Домовину померщого удекоровано хрестом заслуги за відвагу, яким премієр відзначив ком. Слабого по його смерти.

Привернули славістику в СССР

При академічнім інституті історії в СССР організують „секцію славістики", призначену „для вивчення славянства і його ролі у світовій історії". Створення цеї секції „Ізвестія" поясняють тим, що дотепер в СССР „не доцінювано проблем, звязаних з ролею славян в історичному процесі". В теперішніх часах внаслідок подій видвигається питання про боротьбу славян з німецькою агресією в ст. 13 і 15. Конечно також вивчити історію гуситських війн, історію Болгарії і т. п. Головою секції славістики став член-кореспондент Академії Наук В. І. Пічет, співпрацюють у ній академики Н. С. Державін, Ю. В. Ґотє й ін.

Гимн Ґданська

Польська преса пише, що появилися летючки з „гимном Ґданська". Перша строфа того гимну звучить (на мельодію „Роти"):

„Żądamy Gdańska, jego wód,
Cheemy, by do nas wrócił,
Polska to własność, polski gród,
Czas, by niemczyznę zrzucił.
Nie damy, by nim rządził wróg,
Tak nam dopomóż Bóg!" (Bis).

Цікава промова Туки

В Жиліні на Словаччині відбулася велика словацька маніфестація, підчас якої промовляв м. ін. словацький віцепреміер Тука. Він сказав, що Словаччина завдячує свою незалежність Гітлерові, який спротивився поділові Словаччини, що його плянували Мадярщина й Польща. Ворожа пропаґанда, говорив Тука, хотіла переконати словаків, що словацький уряд запродав Словаччину Німеччині. На кого мали спертися словаки? Чи може на поляків, які понад нашими головами подавали собі руки з мадярами й забирали нам наші землі?

Чого бояться французи?

„Парі Міді" у статті без наголовка пише: Франція має причину побоюватися того, що в війні стане виключним вояком коаліції та що може мати до оборони ще третю границю від сторони Еспанії, коли Італія лишить там свої війська. З тих причин Франція мусить обстоювати, щоб Анґлія завела в себе загальну військову службу та напирала на Мусолінія, щоб він забрав з Еспанії свої війська.

Італія і Югославія

Римський кореспондент „Дейли Мейл'у" вичисляє 6 точок, які мін. Чіяно мав предложити югославянському міністрові Марковічеві підчас нарад у Венеції: 1) Нове італійсько-югославянське порозуміння, 2) заключення договору про ненапад між Югославією і Мадярщиною, 3) приготування близької співпраці між Югославією і Мадярщиною, 4) згода Мадярщини на зречення територіяльних претенсій до Югославії, 5) ґарантія Югославії для мадярської меншини і 6) приступлення Югославії до протикомінтернівського договору.

Враження з краю

В опільському селі.

Перебуваючи кілька днів в опільському селі я заобсервував, що селяни дуже цікавляться подіями з міжнародної політики. Але тут треба розріжнити дві групи селян. Молодші, т. зв. свідоміші творять в селі меншість і згруповані в один або більше гуртів та стараються мати майже щодня українську газету. Вони купують котрийсь з трьох українських щоденників і читають потому десь у приватній хаті для цілого гурту. Старші селяни вже тільки від молодших довідуються, що сталося у світі. Вони часто мають вісти на один день спізнені, бо ті, що перечитають щоденник напр. вечером, оповідають перечитане іншим аж на другий день. Зацікавлення міжнародною політикою тепер на першому місці в думанні багатьох наших селян, але вони думають також про свої насущні справи. От я був підчас свят в одного селянина на хрестинах. Вони були скромні, але було з 12 осіб молодих господарів і господинь. Кожний з тих господарів читає бодай український тижневик, слухає радієвих звітів, або слухає, як інші йому переповідають те, що чули в радію. І хоч на тих хрестинах продовж трох годин господарі і господині (господарі з господарами, господині з господинями) весь час говорили, то говорили виключно про свої місцеві господарські справи. Про т. зв. високу політику не згадали ні словом. Говорили про брак землі, про те, що українець не може купити ні пяди землі навіть в українця, що взагалі власти не затверджують контрактів купна-продажі. А що поляків в тих селах обмаль і вони не купують, то в тій приграничній полосі (вона сягає до 60 км. від кордону) повний застій щодо обороту землею.

Очевидно коли приїде „пан зі Львова", то селяни думають, що він знає малощо не тілько, кілько знає якийнебудь міністр закордонних справ, і тому питають його в першу чергу про міжнародні події. Але коли приглянутися життю на селі блище, коли побути в селі не один день, а бодай тиждень, то видно, що селяни дуже цікавляться також своїми справами.

Ось мене питали декотрі селяни, якби то примістити своїх хлопців у ремісничих варстатах у Львові. Бо, каже батько такого хлопця, я хотів би, щоб мій син був добрим ремісником і то в місті, бо міський майстер не те, що сільський партач без відповідного ремісничого вишколу в місті.[1])

Інший селянин будує муровану хату за кілька тисяч злотих і цікавий, кілько літ витримає добре вимурована хата.

Ще інший тішиться, що бібліотека сільської читальні доходить до 500 томів і вже влада не зможе замкнути бібліотеки.

Ще інші селяни оповідали мені з захопленням про те, як українці виграли в селі громадські вибори, вибираючи всіх українських радних мимо ріжних перешкод. А сталося се тому, що місцевий о. парох припильнував виборів: повчив селян, як поступати, припильнував всіх формальностей і речинців та в день виборів сидів при голосуванні від початку до кінця, навіть на обід до дому не йшов. Польські члени комісії (предсідником був ґмінний писар) заохочували о. пароха: „Чему ксьондз не ідзе на обяд? Цо ксьондз бендзе сен моржил ґлодем? Може ксьондз биць спокойни за урнев". Але священик не вступився, доки не порахували голосів після голосування і не запротоколували обчислення. Аж тоді пішов на обід.[2])

Отже селяни цікавляться також своїми справами, але се залежить від того, чи на місці, в селі, є провідник, який потрохи гасить надмірне і нездорове захоплення перебільшеними і переяскравленими фактами т. зв. високої політики, що їх у такій формі подають на жаль деякі українські ґазети часто з матеріяльних причин, щоб збільшити наклад ґазети і тимсамим збільшити зарібок з ґазетного підприємства.

Я сам чув нарікання селян, що — мовляв — декотрі наші ґазети занадто роздули справу Закарпаття, наївно захоплювалися т. зв. німецькою допомогою для него, а потому показалося, що дійсність була далека від тих рожевих надій і балачок. Але якогось спеціяльного пригноблення з тої причини я не завважив. Люди жалують за тим, що сталося в березні за Карпатами, але свідомі того, що кілька гірських повітів не могло мати вирішного впливу на цілу українську справу. Селяни просили: Перекажіть українським ґазетам, щоб писали п р а в д у і не робили з мухи вола.

Селяни мають вроджене почуття поміркованости і не люблять пересади. Я мав враження, що селяни почуваються тепер так, як той чоловік, що випив кілька фляшок лімоняди. Коли її пити, то вона приємна, але за хвилю потому мається в устах спеціяльний нудкавосолодкавий несмак. Треба, щоб преса і місцеві інтеліґенти спільними силами реаґували в таких випадках якслід.

Підчас першого дня свят було повно людей у сільській церковці, бо було студено, але вже на другий день, як блисло сонце, то багато мужчин поросідалося на гробах так, що священик мусів зганяти своїх вірних до церкви. На майдані коло церкви бували колись забави, що тривали продовж трьох днів. Тепер сей звичай зникає. Дівчата і хлопці тільки проходжуються вулицею, переважно парами. Стрій запановує міщанський. Був після війни звичай, що дівчата дуже гарно вишивали собі сорочки і блюзки. Тепер вишивки зникають, бо дівчата вбираються в суконки на міський лад так, що нема місця на вишивку.

За той тиждень, що я був в ріднім селі, не чув я про крадежі або грабунок. Народ на ніч не замикається, брами до подвір, двері хат і хлівів тільки заперті, але не замкнені. Цікаве також те, що за весь час я не бачив на селі поліцая, хоч я був на проході також в кількох сусідних селах.

[1]) З того села, де я був, кілька селян посилає своїх дітей до ґімназії, але се приходить їм дуже тяжко, бо тепер шкільні оплати дуже високі. А все, що селянин має на продаж, дешеве, напр. 1 сотнар жита 10—11 зл., пшениці 16—18 зл., молодий кінь 170—200 зл., корова 120—150 зл., безроги (бекони) 80—90 ґрошів за кільоґрам живої ваги. Господарі збувають безрог на бекони до беконярні в Золочеві.

[2]) Предсідник комісії, ґмінний писар, се абсольвент фільософії. А той священик, то правдивий самородний самоук-юрист. Оповідав він мені, що адвокати вже не хочуть братися до оборони його в суді. Він сам мусить боронитися: сам обжалований і оборонець. І виграє. Тільки нарікав, що українські ґазети рішуче замало подають поучень з ділянки практичного правознавства. Може дехто неправильно думає, що тепер знання права на нічо не придається. Так не є. Бо я, казав той священик, переконався, що мимо деякої девальвації права ще можна омминути багато прикрощів, знаючи правні приписи.

ПЛЯНИ, КОШТОРИСИ, РЕМОНТИ, БУДОВИ церков, читалень, будинків виконує солідно, скоро, д е ш е в о

Будівельна Спілка

„ТЕХНОС"

СТАНИСЛАВІВ, УЛ. 3 МАЯ 11а.

Не забувайте, що найцінніша річ у кождій бібліотеці це оправлений річник доброї ґазети.

Найбільша німецька гармата

Пплк. др Т. Фельштин видав у Варшаві студію „Протипарижська гармата". Ось деякі дані про неї. Теоретичні обчислення щодо стріляння з гармати на 100 км. зробив у 1916 р. Ебергардт, конструкційні основи такої гармати обрахував Равзенберґер, славний конструктор у фабриках Круппа, апробував обчислення адм. Роґґе. Більше як рік тревало, заки можна було сконструовати три гармати такої величини. Багато спроб не вдалося, аж 18. І. 1918 р. гармата-велит була ґотова. Вона стріляла на 128 км., дуло її мало 35 метрів, тягар гармати на становищі (з підставою) 750 тон, тягар стрільна 105 кґ., довжина його 120 цм., початкова скорість 1646 м/сек., найвисший пункт лету 40 км. 300 м. (стратосфера зачинається від 11 км), час лету на 128 км. (до Парижа) 3 мін. 1 сек. Рушт ування зі сталі мало 7.5 м. Збудовано три такі гармати. Для них будовано спеціяльні залізничі шляхи і крім того для змилення неприятеля позірну дорогу, яку нарочно кепсько замасковувано. Охорону тих гармат становив баталіон піхоти з 40 літаками. Коли гармата-велит стріляла, то рівночасно з нею стріляло 30 батерій (90 звичайних гармат), щоб не зрадити, де вона стоїть. А стояла вона близько ліса Сен Ґобен коло Крепі, на франц. території. Перший раз стріляли з гармати-велитня 23. Ш. 1918 р. Від 4 рано до 7 год. приходили метеорольоґічні звіти і 8 мінут по 7-ій сам віцеадмірал Роґґе дав наказ: „Вогню!" Се мабуть перший випадок в історії воєн, щоб такий високий комендант давав такий наказ з начальної команди. Наказ передав цілий ряд низших команд. В год. 7 мін. 9 залунав вистріл гармати-велитня, а рівночасно ревнуло 30 батерій німецької артилерії. Стрільно перелетіло поверх 120 км. і трафило в Париж, а саме в його північно-східну частину, на Ке де ля Сен. Страт в людях не було ніяких, лиш велика лійка серед улиці. Другий вистріл 20 мінут опісля. Також трафило коло Ґар ді Нор. Убито 8 людей, зранено 13. Третій стріл — ніяких жертв у людях. Ще того самого дня вечером знамениті французькі підслухові відділи устійнили, де стоїть гармата-велит, а скоро потім летуни підтвердили се. І вже 30 годин по першім вистрілі тяжка французька артилерія з боєвої лінії звернула увагу на згаданий лісок. Третього дня акції в дулі велитня вибухло стрільно, гармата стала не до ужитку, 12 ранених, 5 убитих спеціялістів-монтерів. Сам цісар Вільгельм приїхав на місце і їв обід під старим дубом близько тої гармати. В кілька годин опісля вибух у гарматі розірвав того дуба. Німці бомбардували Париж з тих гармат-велитнів аж до 15 липня 1918 року, з перервами, аж поки французи не перестали відповідати: не далися перестрашити. Німці рахували, що тими гарматами - велитнями викличуть паніку в Парижі. Тому не щадили ні коштів, ні часу на сконструювання таких гармат.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Рух в інтересі. — За кілька останніх днів довідався світ, що з Союзу Народів виступили: Перу, Угорщина, Еспанія й Альбанія. Се тепер одинока оказія почути щонебудь про поважну женевську установу.

У звязку з громадськими виборами пригадали собі своє латинське походження навіть такі люди, що вже не виявляли свого римо-катол. обряду назверх. Спонукала їх до того мабуть охота здобути становище громадських радних. Бо селяни без ріжниці обрядів дуже люблять бути радними, хоч уряд теперішних громадських радних се майже пустий титул, який не дає можности впливати на управу громади так, як було нпр. перед війною. Тепер всьо рішає т. зв. ґміна, згл. повітова або й воєвідська адміністративна влада.

Загальне враження з короткого побуту в нашому селі на Опіллі додатне. Народ в тих сторонах держиться своєї Церкви і народности. Про якийсь безбожничий чи протинаціональний рух я не чув. Також не бачив я пяного чоловіка, ні не чув, щоб люди пиячили. Коршми в тім селі, де я був, нема, хіба що дехто купить собі флящину монополки в місті, коли справляє весілля або на іншу „оказію". Оповідали мені селяни, що бувають часті весілля, хрестини й інші сільські оказії без алькоголю. В школі вчать учителі поляки, але вплив домашнього окруження без порівнання більший і перемагає вплив школи. С. Г.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ?

Англійська престолонаслідниця має 13 літ.

Наслідниця англійського престолу, княжна Єлисавета, обходила на днях 13 річницю своїх уродин. Королівська родина перевела той день на замку Віндсор, де княжна приймала своїх гостей чаєм. Потому відбулося фільмове представлення після програми, яку уложила сама княжна. Солєнізантка дістала велику скількість дарунків і ґратуляційних депеш з усієї британської імперії. Король Юрій VI подарував донечці бранзолєту, вибивану діямантами, королева подарувала кілька туалєт і перші шовкові панчохи, від князя Віндсору прийшов фотоґрафічний апарат. Річницю уродин престолонаслідниці обходжено сего року перший раз офіціяльно. На всіх державних будинках вивішено прапори.

На жаль, розум не все перемагає.

„Курєр Польскі" пише: В найблищім часі війна правдоподібно не вибухне, бо німці неприготовані до неї під оглядом господарським. А й під оглядом мілітарним вони зброяться всего від 6 літ, отже бракує їм резерв у матеріялі річевім і вправленім людськім. Також морально німці неприготовані, бо напад їм не загрожує, а для імперіялістичної війни ідеольоґія нац. соціялізму не дає підстави, бо вона не призначена „на експорт". Ну й евентуально нападені народи боронилися б... Та не зважаючи на всі ті аргументи „Курєр Поль." кінчить свої виводи досить песимістично: „На жаль, каже, розум не все перемагає..."

Большевики великодушні...

Варшавський кореспондент „Таймс'а" звідомляє, що Літвінов звернувся до балтійських держав з запитом, чи вони згодяться на чинну поміч СССР на случай, якби їм загрожував напад. Естонія й Латвія відповіли, що вони і тільки вони компетентні рішати, чи їм дійсно загрожує небезпека і що вони самі рішать, чи і коли треба їм звертатися за допомогою до чужої держави.

„Особистий погляд" льорда Понсоби.

В англійській Палаті Льордів виголосив промову льорд Понсоби. В ній заявив м. ін., що не може прилучитися до тих, які захоплюються телєґрамою Русвелта до Гітлера і Мусолінія. Русвелт має інші погляди як Гітлєр і Мусоліні, тому не може бути безпристрасним посередником. Русвелт взиває Гітлєра взяти участь у конференції з большевиками. Але ж відомо, що Гітлєр не засяде до нарад зі Сталіном. Отже американський президент робить предложення, про яке наперед можна сказати, що воно не може бути приняте. Англія не повинна повторяти похибки, яку зробила супроти Італії підчас війни в Абісинії.

Чого бояться в Лондоні?

В лондонських політичних кругах деяке занепокоєння викликала розмова італ. мін. Чіяна з югославянським мін. Марковичем, далі вісти про притягнення Югославії до осі Берлін — Рим та врешті заповіджені візити югославянських і мадярських міністрів у Берліні. В Лондоні думають, що акція Німеччини й Італії на Балкані змагає до розбиття балканського порозуміння і через створення югославянсько-мадярсько-болгарського бльоку до ізолювання держав, що їх кордони загарантувала Англія, зн. Ромунії, Греції й Туреччини. Що торкається висліду венецьких розмов, то панує песимістичний настрій, що за обіцянку пакту про ненапад з Мадярщиною Югославія приступить до протикомінтернівського пакту.

200 американських послів в обороні деклярації Балфура.

200 членів парляменту Злучених Держав Півн. Америки оповістило заяву до англійського правительства в справі Палестини. В ній сказано м. ін.: Ми занепокоєні вістями, що Велика Британія задумує зречися своєї традиційної політики супроти Палестини, сформульованої в заяві Балфура з 1917 р. Виречення деклярації Балфура не тільки знищило б одинокий промінь надії для европейських жидівських емігрантів, але також загрозило б життю і безпеці півміліона жидів, які вже мешкають у землі своїх предків. З найбільшим занепокоєнням слідимо заміри британської імперії перекреслити жидівську еміґрацію до Палестини і лишити палестинських жидів у положенні меншости супроти арабського населення.

Королівство за... китицю квітів...

ІКЦ в ч. 81 лише: Історія дихає тяжко: задихалася з поспіху. Події так гонять одні за другими, що тяжко за ними поспішати... З трагедії чеського народу щойно зачинають добувати особисті епізоди... Поїхав п. Гаха до Берліна як на прогулыку. З донечкою. На двірці в Берліні дали їй китицю квітів... Був раз король, що кричав: „Королівство дам за коня!" А тепер знайшовся президент держави, який сказав: „Державу дам за... китицю квітів!" І дав. Сей зробив найбільшу карієру, яку міг зробити у власній державі. Думав, що він обовязаний витягати тільки всі користи і почести, що його нарід обовязаний супроти нього, а він нїщо не винен своєму народові. Яке ж се підле! І що рука йому не всохла, коли підписував той документ!... Гаха це вже символ карієровичівства — в найгіршім і найтрусливішім значінні. І такий панок має відвагу пхатися так високо... Ні, нема так малозначного суєт. становище, яке видержало б порівнання з Гахою.

Цікава книга

Для наших істориків і політиків.

До Бібліотеки НТШ у Львові дістала цікава тритомова книга „Синбирскій Сборникъ", видана в Москві 1845 р. і є в тій бібліотеці під числом 75452. Се переважно документи зібрані у потомственних рос. дворян синбірської губернії. Між тими документами дуже цікаві ті, що відносяться до нашої історії, а знов між ними особливо цікаві вісти, як Москва вже за часів Гетьмана Богдана мала вироблену техніку шпіонажі наших справ. Нпр. в архіві роду Кикиних (той рід прибув з Польщі) читаємо, яку службу мав один з них, Василь Петрович: „Да по томужъ наказу велѣно ему, Василю Петровичу, у гетмана у Богдана Хмельницкого и у писаря у Ивана Выговскаго въ разговорѣхъ спросить: гдѣ нынѣ польской Янъ Казимиръ король, и ратные люди у него въ зборѣ есть ли, и многіе ль люди, и которыхъ государствъ, и въ которыхъ городѣхъ; и свейской [шведський] король и курфирстъ бранден-бурской въ которыхъ нынѣ городѣхъ стоятъ, и много ль при нихъ ратныхъ людей; и бои у нихъ съ польскимъ королемъ были, и въ которыхъ мѣстѣхъ, и хто кому на тихъ бояхъ силенъ; и нѣтъ ли въ иныхъ государевыхъ черкаскихъ [козацьких, українських] городѣхъ отъ польскихъ людей и отъ татаръ какого опасенія; и крымской ханъ съ нимъ, гетманомъ, въ миру ль; и черкасы съ венгерскими и съ волоскими и съ мултьянскими людьми сошлись ли, и что у нихъ дѣлается съ польскими людьми; и къ свейскому королю венгры ратныхъ людей послали ль, и для какихъ мѣръ; и нѣтъ ли какія шатости въ Черкасѣхъ [на Україні козацькій]. Да и про всякія тамошнія вѣсти велѣно ему, Василю Петровичу, розвѣдывать и записывать у себя тайно, чтобъ никто не вѣдалъ. И по тому наказу онъ, Василій Петровичь, государевъ указъ исполнилъ..." В відділі „Малороссійскія дѣла" за роки 1673-4 є 198 цікавих документів, дещо звязане з нашим Львовом. — А. Ч.

Нові видання

Леонід Мосендз: **Відплата.** Оповіді. Українська Бібліотека, ч. 75. Львів, 1939. Видавець Іван Тиктор. Стор. 123. Форм. 17,6×12,9 цм.

Др. Жорж Фоке: **Кооперативний сектор,** авторизований переклад др Юрія Студинського. Бібліотека РСУК ч. 76. Львів 1939. Ст. 136. Формат: 20×13 цм. Ціна 2 зл.

„Рідна Мова". Зміст 4 (76)-го числа: Проф. Дм. Козій: Сила й безсилля слова. Сторінка з психольоґії мови Лесі Українки. І. Огієнко: Складня української мови: Речення безпідметові. Я. Мандюкова: Вплив дітей на розвій мови. І. Огієнко: Український літературний наголос. Проф. д-р М. Кордуба: Що кажуть назви осель. І. Огієнко: Відміни наголосу галицького від літературного. Проф. І. Велигорський: Початкова мова дитини. Рідномовне. Денник літературного критика: Нові видання. Виклад про українську літературну мову. Говори української мови. — Адреса „Рідної Мови": Варшава IV, вул. Стальова 25 м. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1.60 зл.; за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову" від 1 числа. Річник I (без 1-3 чисел) 5.00 зл.; річники II, III, IV, V і VI по 6.00 зл., оправлений II і III по 7.50 зл.; в Европі по 10 зл., поза Европою по 2.35 дол. річник оправлений. Конто чекове П. К. О. ч. 27.110.

Безнастанна війна

„Газета Польска" в ч. 86 переповідає статтю плк. Стефана Моссора про сучасну війну. Зміст:

Сучасна війна це війна безнастанна. Прояви її перекинулися й на мирні часи. Та вічно вона тривати не може: постійне напруження воєнних промислів, плянові й острі обмеження в господарстві, часті укриті мобілізації, постійне психічне напруження — так вичерпують моральні й матеріяльні сили, що виладування того напруження мусить накинутися або мирним способом або війною. В кожнім разі та безнастанна війна мирного покрою *лишить по собі* трівкі наслідки: цілковите знищення тих держав, що не опираються й уступають, часом без одного вистрілу, та здобутки для інших... Права стратегії поширені тепер на ц і л і с т ь національного життя: економічного, суспільного й політичного. Властива підстава всяких починів, і воєнних і мирних, се тепер загальна й активна у ч а с т ь м а с і їх відношення до держави. Се рішаюча передумова поводження всіх змагань держав так демократичних як і тотальних. Тут причина пропаганди й реформ, усування визиску, допомога безробітним і т. п. Все те має на цілі звязати патріотично-емоційні спонуки з почуттям особистого добра. Націоналізм, що не узнавав би скорої с у с п і л ь н о ї еволюції, був би рухом уломним. Сам зовнішній імперіялізм не вистарчає. Отже треба господарського розвитку, упромисловлення, урбанізації. А се викликає голод сирівців. Потреба їх безнастанно росте. Тому всі держави стають до змагань за сирівці. Без того нема мови про самостійність. По війні Совіти зачали демпінг для здобуття заграничних валют. Слідом їх пішла Японія, що розпочала також боротьбу за здобуття Китаю. Англія переочила значіння боротьби убогої Італії за Абесинію й тому програла боротьбу за „санкції". Японія опанувала без війни Манджурію, Німеччина Надренію, Австрію, Судети, Чехію, Моравію та Клайпеду: бо інші не були готові до війни не так матеріяльно як морально. Серед безнастанної „війни" в часі мира вибухає часом дійсна війна. Близька тепер війна загальна, але можна її уникнути. До 1914 р. всі війни були „рухливі". Аж та війна задеревіла в окопах і перемінилася в довгий поєдинок матеріяльних сил. Причини: 1) Величезний зріст військ при тій самій скорости маршу, бо головну масу війська становила все ще піхота. 2) У відношенні до величезних теренів війни рухи армій стали дуже повільні. 3) Машинові кріси дали обороні перевагу над нападом. 4) Коли появилися повзи (танки) і сильніше летунство, наступив кінець війни. Та вони впровадили до війни знов чинник руху. В нових 4 війнах нові засоби війни здають іспити з ріжними вислідами. Росте загроза скорих ударів і викликає реакцію в формі могутніх укріплень. Нова війна не може мати одностайного характеру: постать її змінчива. Вона залежить від моральних і матеріяльних вартостей противників і від взаємин їх сил. При чисельній і технічній перевазі одного війна може мати характер рухливий і може скінчитися. Одно певне: загальна війна мала б характер тотальний, що вимагав би всіх джерел сили кожного. Певне також те, що її вислід буде залежати від перебігу безнастанної „війни" в часі мира, яка вимагає постійної мобілізації та зєдинення сил населення у праці будови сили держави на всіх відтинках.

З вічевого руху

Пишуть нам: Дня 11 квітня 1939 р. відбув сенатор Омелян Гординський звітову конференцію в Глибокім станиславівського повіту. Численно зібрані громадяни вислухали доклад про діяльність У. П. Р. з точним узглядненням нових законів і законопроєктів у рільничих, самоуправних і шкільних справах. Референт зясував також точно теперішне положення нашого народу і Церкви у звязи з загальними европейськими подіями, при чому відмітив значіння все більшого зоружування всіх европейських держав. По відповідних виводах референта виявили присутні позитивне відношення до субскрипції актуальної позички оборони протилетунської — а то з огляду на те, що корисний вислід тої акції — згідно з думкою референта і дискутантів — не є обоятний в теперішних відносинах також для українського народу.

Примусова військова служба в Англії

Лондонський „Дейли Телеграф" звідомляє, що в Англії мають впровадити загальний обовязок військової служби. Прем. Чемберлен рішив поставити сю справу на денний порядок ради міністрів. На се зложилися три причини: 1) Сильний натиск французького правительства, яке домагається, щоб Англія закинула дотеперішний, добровільний спосіб рекрутації яко мало видайний. 2) Твердження німецької преси, що Англія не думає битися, бо не творить відповідної армії. 3) Військові фаховці ствердили, що рекрутація добровольців дає слабі висліди. До зброї мають покликати мущин 18, 19 і 20 літних, разом коло 500.000 людей.

Швайцарія не бажає взаємин з Совітами

Група лівих швайцарських послів домагалася, щоб швайцарське правительство відновило дипльоматичні взаємини з СССР. Союзна Рада відповіла, що неможливо вдержувати нормальні взаємини з державою, яка мішається до внутрішних справ інших держав. Навязання торговельних взаємин з Совітами не отворило б для швайцарського вивозу ніяких нових ринків збуту. (ПАТ).

З кожним іншим, тільки не з Русвелтом

„Берлінер Берзен Цайтунг" пише, що становище французької та англійської преси вказує ясно, яка була ціль депеші Русвелта. „Кожний американський президент, що звернувся б з чесним і розумним письмом до Німеччини був би напевно з вдячністю принятий. Одначе се не може бути президент Русвелт. Кожна з його промов коштувала бодай 10 міліонів видатків на зброєння. Деякі з тих промов були цвяхами в домовину Чехії. В часі коли Русвелт говорить про відкриття торговельних шляхів і сирівців, його міністр торговлі веде отверту війну з німецькою торговлею, впливає на фармерів, щоб управляли замість бавовни пшеницю і перейшли на годівельну господарку тільки тому, що тих товарів не береться під увагу в оборотах з Німеччиною".

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

Лікарський фейлєтоник.

Як віджившлятися?

Які харчі легкостравні й які тяжкостравні.

Щоб запевнити собі нормальне функціонування орґанів травлення треба конечно держати в доброму стані устну яму, зокрема зуби. Коли внаслідок злих зубів або цілковитого браку зубів ми не всилі відповідно роздрібнити приймані харчі, слід звернутися до лікаря-дентиста й довести зуби до порядку, згл. вставити штучні зуби. Роздріблення харчів — річ дуже важна, бо зле пережуті харчі лежать довго в жолудку і не можуть пересякнути жолудковими соками. Вони обтяжують жолудок і затроюють помалу ввесь орґанізм. Спочатку жолудок виконує свої чинности ще доволі добре, та згодом тратить сили і врешті появляються перші прояви недуги жолудка. Що робити, щоб уникнути обтяжування жолудка надмірною працею? Передовсім треба примінити д і є т у, тобто їсти тільки такі страви, які не перебувають довго в жолудку і які влекшують працю жолудковим квасам. Їмо тільки такі річи, про які знаємо, що вони легкостравні, натомість уникаємо страв, які обтяжують жолудок. До легкостравних річей належать в першу чергу углеводні, які обтяжують жолудок і орґани травлення дуже короткий час. Існують три відміни углеводнів: папки з каші, рижу або мондаміни, клеїки з вівсяної та пшеничної каші і білий хліб, сухарики, кекси, бішкопти. Питльований хліб, ріжні присмаки з родзинками й оріхами, яктакож тісточка, крім крухих, належать до тяжких страв. Молоко се один з найбільш легкостравних віджившних середників. Найлучше пити молоко з сухариками. Сир — легкостравний тільки по перемеленні, або коли його добре пережувати. Яйця на твердо належать до тяжкостравних, до легкостравних можна зарахувати яйця на мягко, яєшню, садженицю і сирі яйця. Віджившлювання мясом ніколи не повинно стояти на першому місці, ні у здорових людей, ні в хорих. До найлекше стравних мясних харчів належать дріб, теляче мясо, далі йдуть інші мясні відміни, які тим лекше стравити, чим менше в них товщу. До легкостравних ярин зараховуємо шпінак, моркву, каляфіор, шпараґи. Стручкові ярини (біб, горох, сочевиця) належать до тяжкостравних. З овочів найлекші суниці, малини, банани й помаранчі. Овочі з грубою шкірою треба перед спожиттям обібрати. Раз скривджений жолудок не легко перепросити. Не треба їсти забагато, не їсти студених страв, ні занадто горячих, не додавати корінних приправ, не вживати алькогольних напитків. Хто має делікатний жолудок, повинен завжди уникати тяжких страв. Постійно переладований жолудок може захорувати на катар, з якого трудно вилікуватися.

—О—

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Новий лист Папи. Св. Отець вислав лист до державного секретаря кард. Маліоне, в якому пригадує, що безпосередно по свому виборі оповістив послання у справі молитви та мира. На Великдень звернувся з такою самою молитвою до Христа. З приводу місяця травня, в якому вірні моляться до Богоматері, Папа висловив побажання, щоб усі вірні, зокрема діти, молилися за мир.

Святіший Отець членом III Чину св. Домініка. Католицький тижневик „Те Юніверз" у статті, присвяченій Св. Отцеві, звідомляє, що Папа Пій XII є членом III Чину св. Домініка. Кардинал Пачеллі приняв монаші ризи 7 літ тому, вибираючи водночас у доказ пошани для Альберта Великого імя брата Альберта. Тепер як голова католицької Церкви Пій XII став протектором III Чину св. Домініка.

Преосвящений Епископ Хомишин у прем. Складковского. Предсідник ради міністрів ґен. Славой-Складковский приняв 23 с. м. Преосв. Григорія Хомишина, станиславівського епископа греко-католицького обряду. (ПАТ).

Австрійські радіовисильні передавали недавно відчит дра Карла Рупрехта про народні звичаї й Церкву. В тому відчиті прелеґент твердив, що Церква безправно присвоїла собі стародавні германські звичаї і що у звязку з тим свята Рождества Христового, Великодня й інші повинні знов одержати свій давний германський характер, бо се були „народні нордійські свята германізму".

Ліквідація віроісповідних шкіл. У католицьких дільницях на заході Німеччини, зокрема в округах Кольонії, Аахену і Дісельдорфу, зліквідовано з початком нового шкільного року (свят Великодня) всі віроісповідні школи. На їх місце отворили т. зв. німецькі школи, в яких учать дітей усіх віроісповідань, за винятком жидів.

Німецький Статистичний Уряд подає, що тепер, по прилученні Чехії, Моравії та Клайпеди, число населення Великої Німеччини зросло до 86,2 міліонів. Внаслідок того змінилося відсоткове відношення протестантів і католиків. Давніше протестанти мали 2/3 населення в Німеччині, католики тільки одну трету. Тепер число католиків виносить 44 міліонів, тобто дещо поверх 50%.

150.000 осіб взяло участь у торжественній Службі Божій, що її відправив у перший день Великодня під голим небом епископ Мадриду. Між вірними були також представники військової влади і високі цивільні урядовці.

Монаші видавництва. По останнім обчисленням католицькі чини видають тепер 3.334 часописів ріжної величини й характеру: одні з тих часописів присвячені виключно науковим справам, інші займаються проблемами апольоґетики й аскези, ще інші призначені для ширшого загалу. Найбільше число часописів мають отсі чини: єзуїти 685, салезіяни 503, францішкани 349, домінікани 171, венедиктинці 112, редемптористи 96 і т. д.

„Безбожник", пишучи про добра сконфіскованих православних російських монастирів, стверджує, що на території СССР зліквідовано 673 монастирів. Вартість загарбаних маєтків у готівці, вартісних паперах і т. п. виносила (після курсу з 1919 р.) 4 міліярди 300 міліонів рублів. Одначе властиві маєтки тих монастирів складалися не з готівки і банкових вкладів, а були уміщені в недвижимостях. Отже сконфісковано („знаціоналізовано") 436 великих земських посілостей, 602 станиць годівлі худоби, 1.112 фільварків, 277 шпиталів, 700 приютів при монастирах, загально 828.000 десятин (коло 900.000 га) землі орної та залісеної.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НА ЗАСІДАННІ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ УНДО 23 с. м. пос. В. Мудрий виголосив реферат про сучасне положення української нації. В тім рефераті ствердив, що УНДО стоїть на становищі виконування всіх обовязків супроти держави, але рівночасно вимагає заспокоєння збірних національних потреб української нації в Польщі.

ОКРУЖНИЙ СУД У ТЕРНОПОЛІ засудив о. дра Володимира Стецюка на 300 зл. гривни або 10 днів арешту. Акт обвинувачення закинув йому легковаження польської держави, якого о. др Стецюк допустився підчас проповіди в с. Гущанках, пов. Збараж. Покараний говорячи про значіння хреста в житті одиниці, нації і вселенної сказав: Навіть Гітлер має знак хреста, але закривлений на державному прапорі, який називається „гакенкройц". („Н. Ч.", ч. 90).

В САМБОРІ суд засудив греко-кат. священика о. Романа Адріяновича на півтора року вязниці і 50 зл. гривни. Акт обвинувачення закинув йому, що він образив польський нарід і знущався над дітьми загородової шляхти. Той самий суд засудив о. І. Івашка з Самбора на 6 міс. вязниці і 50 зл. гривни за голошення неправдивих відомостей підчас проповіди.

У ЛЬВОВІ виборчі комісії скреслили багато українських виборців. „Експрес Ілюстровани" подає, що разом скреслено у Львові з виборчих ліст 20.000—30.000 осіб. М. ін. хтось опротестував виборче право у виборах до міської ради Львова послів Василя Мудрого і Волод. Целевича.

ЛЬВІВСЬКИЙ ВОЄВОДА п. Альфред Білик заявив українській делеґації, що 24 ц. м. він видав зарядження виборчому комісареві, щоб усі ті квестіонування виборчих прав, які мають характер сваволі, вважати неактуальними. І дійсно є що вважати неактуальним, бо якісь невідомі люди заквестіонували право виборче та горожанське поверх 30.000 львовян! Що за орґанізацію мусіли вони зробити, щоб виписати поверх 30.000 назвиськ в ріжних льокалях Львова! І се вважають вони „державно-творчою працею"...

КАНАДІЙСЬКІ ПОЛЯКИ зібрали дотепер поверх 4.000 долярів на ФОН („Фундуш Оборони Народовей") в Польщі.

ЮГОСЛАВЯНСЬКИЙ МІНІСТР закорд. справ Марковіч відбув наради з італійським мін. Чіяном у Венеції. Фашистівські круги переконані, що Югославія приступить до антикомінтернського договору за договір про ненапад з Мадярщиною.

БОЛГАРСЬКИЙ ПРЕМІЄР Косейванов заявив, що болгарське правительство доложить всіх зусиль, щоб мирним шляхом відобрати всі території, що їх Болгарія втратила після світової війни. Щойно тоді Болгарія зможе приступити до балканської антанти.

НІМЕЦЬКА ВЛАДА покликала на військові вправи 6 річників резервістів у віці від 33 до 39 рр.

ПІСЛЯ ІМЯНИН ГІТЛЄРА німецька преса виступає остро проти „підюджувачів до війни" критикуючи передовсім становище Злучених Держав і демократичного европейського заходу.

В ІТАЛІЙСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ КРУГАХ появився проект відбудови Чорногори як автономного князівства. Теперішня італійська королева се з дому чорногорська княжна.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Говорять два дипльомати: Знаєте, пане колеґо, я тепер з приємністю їзджу до Женеви. — Та чому? — Бо се тепер одиноке місце на світі, де не говорять про політику.

ІТАЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР Чіяно виголосив промову в італійськім парляменті. В ній м. ін. підкреслив, що вже в третім столітті перед Хр. Дурацо і Вальона приняли були протекторат Риму, а в 15 ст. головні міста Альбанії належали до Венеції. При обсаджуванні Альбанії с. р. не було ніякої битви. Італія має сердечні взаємини з Югославією. Італійські добровольці в Еспанії вернуться незабаром до Італії після великої тріюмфальної паради в Мадриді перед ґен. Франком.

ҐЕН. ФРАНКО заявив у Севілі м. і.: Еспанія знайшла себе. Ми маємо міліон жовнірів. Сей міліон то еспанська армія, та хоробра наша молодь варт тепер тілько, якби їх було 5 міліонів.

СОЮЗ НАРОДІВ вислав уже свій архів з Женеви до Злучених Держав Півн. Америки.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПІДСЕКРЕТАР летунства Балфур заявив, що могутність воздушних сил Вел. Британії перевишає всі анґлійські сподівання.

НОВИНКИ

До Місійного Інституту ОО. Василіян у Бучачі подання в справі приняття на шк. р. 1939-40 треба переслати найдалі до 15 червня ц. р. враз із метрикою народження й хрещення, шкільними свідоцтвами, лікарською посвідкою та поштовими значками на відповідь. Нових учнів приймаємо тільки до кляс 1, 2 й 3 гімн. нового типу. Про речинець вступного іспиту Управа Інституту повідомить окремо.

Мін-во внутрішніх справ видало розпорядок, що особи, які виїздять за границю чи до Ґданська на побут постійний або часовий, не можуть вивозити з собою ніяких документів, що стверджують виконання загального військового обовязку. Перед виїздом за границю документи слід зложити у властивого команданта району доповнень, який видає відповідну посвідку. Сю посвідку треба представити при виїзді за границю граничній контролі. Без того не пустять за границю.

Мін-во скарбу зарядило, щоб почавши від 1939 р. побирано від готелів, пенсіонатів, умебльованих кімнат і т. д. податок від льокалів після 8 процентової податкової ставки, а не 12 процентової.

До міської ради у Львові зголошено понад 500 кандидатів, в тім 30 українців, 44 жидів і 24 бундівців.

Шофера „Маслосоюзу" Теодора Хамуса засудили на півтора року безоглядної вязниці за те, що він наїхав самоходом на Л. Лемплеву й поранив її. Крім того Лемплева домагається 50.000 зл. відшкодування за каліцтво від асекураційного товариства, в якім „Маслосоюз" обезпечений від самоходових випадків.

Кінцеві іспити у високих школах відбудуться с. р. вже з початком червня, щоб студентам, які ще не відбули військової служби, уможливити скінчення студій перед покликанням до війська.

Українські посли й сенатори підписали протилетуньску позичку на 7.600 зл.

Студенти львівської політехніки випустили в городі політехніки безрогу, привезену автом з міста, на якій виписали назвище проф. Бартля. Коли безрога вибігла на вул. Сапіги, група студентів кинулася за нею в погоню серед сміху і крику. Справу зліквідувала поліція.

Собор старообрядовців відбудеться в Вильні восени с. р.

Гумор. — Тобі не стидно, Ромку, що твій товариш Богдан має тілько само літ що ти, й ходить до вищої кляси від тебе? На чому се полягає? — Я думаю, що він має талановитших родичів.

НЕПОПРАВНИМ ПІСЛЯПЛАТНИКАМ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ „НОВОЇ ЗОРІ" з 1-ИМ ТРАВНЯ Б. Р.

АДМІНІСТРАЦІЯ.

Свисти і протести відізвалися підчас висвітлювання одної фільми у Львові, коли на екрані появився канцлер Гітлер.

Міністр суспільної опіки Косцялковский відвідав Львів і відбув нараду з воєводою Біликом та керманичами поодиноких відділів публичних робіт. Темою нарад була справа зменшення безробіття.

Засудили священиків. Окружний суд у Самборі засудив о. Павла Павлиша, гр. катол. пароха в Підгайчиках, пов. Рудки, на кару 6-місячної вязниці з припиненням виконання кари на 5 літ. Суд у Чорткові засудив о. Михайла Дрогомирецького, гр. катол. пароха з Мухавки, пов. Чортків, на кару 3-тижневого арешту за образу членів виборчої комісії до громадської ради в Мухавці, як подає ПАТ.

Суд у Зборові судив на днях о. Степана Хабурського, гр. катол. пароха з Кудиновець, за те, що він похоронив з великими почестями і то безплатно Анну Лозинську, якої син перейшов на римо-католицький обряд і домагався, щоб його матір похоронив польський ксьондз. Суд засудив о. Хабурського на 50 днів арешту, або 300 зл. гривни.

Катастрофа пожеж. На днях в тернопільськім воєвідстві були аж 4 пожежі: в Доброводах, пов. Підгайці, згоріло 14 господарських забудувань вартости 50.000 зл. Підчас пожежі задусилися в пивниці дві жінки та пропала 10-літня дівчинка. У Варваринцях, пов. Теребовля, згоріло 7 господарств, вартости 6.800 зл. В Бущі, пов. Бережани, вибухла пожежа в українській кооперативі. Згорів товар на суму 200 зл. Вкінці в Купчинцях, пов. Тернопіль, згоріла стодола зі збіжжам вартости 700 зл. Треба народові часто пригадувати конечність осторожного поведення з огнем й особливо те, щоб дітям не давати сірників до забави.

Адміністраційна влада розвязала читальню „Просвіти" в Медиці та читальню „Просвіти" і кружок „Союзу Українок" у Межибродах к. Синевідська Вижнього.

До Гільча пов. Сокаль приїхали 18 с. м. вечером два мужчини на мотоциклях. Один з них залізничник з Сокаля Ожга, другий невідомого назвиска. Біля Народного Дому стрінули вони 26-літнього господаря українця Павла Мельничука, який вийшов саме з хати батьків своєї жінки. Залізничник Ожга стрілив двічі до молодого господаря, який погиб на місці. По тім мотоциклісти відїхали до Сокаля, де Ожгу арештували. Трагічна смерть Мельничука викликала велике вражіння, бо він був активним громадянином.

До нової ради м. Ходорова ввійшло 8 поляків, 4 українців й 4 жидів.

Гумор.— Малий Славко приїхав перший раз на вакації до вуйка на село. Зараз першої ночі сталося нещастя: злодії вкрали вуйкові корову. Рано вуйко був дуже зденервований, кричав на сторожа, лаяв пастуха, казав післати по поліцію і т. п. Славко приглядався всему, вкінці відізвався до вуйка зі співчуттям: Вуйку, прошу не журитися! Вчера вечером Марта видоїла все молоко з корови...

Православний митрополит Діонізій зарядив, що православні парохії на Лемківщині, які дотепер входили безпосередно у склад варшавської митрополичої консисторії, творитимуть окреме „Галицьке Благочиння". Варшавській консисторії підлягатимуть і надалі безпосередньо тільки православні парохії у Львові і в Перемишлі. Галицьким благочинним призначено протоєрея Гр. Павлишина, що завідував досі духовною місією на Лемківщині.

Староство в Борщеві припинило діяльність Т-ва „Луг" в Іваню Пустому. Старшина „Лугу" внесла відклик.

Нова комета появилася на небі поруч збору звізд Андромеди і Перзея. Комета має жовтаву барву, „хвіст" її довгий на 12 сповидних місячних кругів, її можна бачити голим оком майже цілу ніч над північним горизонтом.

Заграничне відзначення польської фірми. На міжнародній виставі в Солуні, що тривала від 11-го вересня до 2-го жовтня 1938 р., Комітет Вистави признав **Мокотовській Хемічно-Фармацевтичній фабриці Адольф Гонсецкі і Сини** Сп. Акц. у Варшаві, ул. Бельгійська 7 (Хемічний Відділ у Прушкові) найвище відзначення „GRAND PRIX" як узнання заслуг, положених на полі хемічно-фармацевтичного промислу.

Большевики усунули С. Хоменка зі становища народнього комісаря освіти совітської України. На його місце призначили Ф. Редька. Ся зміна стоїть у звязку з загостренням русифікаційного курсу на Україні.

У варшавськім суді відбудеться незабаром процес за надужиття в державних лісах. На лаві обвинуваченых засяде 8 урядників під закидом спроневірення сто кількадесяти тисяч зл. На свідків покликано 50 осіб.

В день уродин канц. Гітлєра в Гданську повторилися протипольські виступи. Демонстранти били шиби в польських установах і нищили польські державні герби.

В шпиталі у Виборгу молода доглядачка дістала припоручення приготовити успокоюючі середники і замість кокаїни ужила сублімату. Внаслідок того 6 осіб померло негайно, а 13 в агонії.

Англійське радіо надало на днях особливий концерт у звязку з відчитом про відкриття гробівниці Тутенкамона. А саме, заграно на трубах, які знайдено в тому гробівці. Труби походять зперед 3.000 літ.

Гумор. — Новий кухар, лисий як коліно, представляється господареві. — Але ж ви лисі! Де ж ви поділи волосся? — Відомо, гості в зупах зїли.

Гумор. — Одинокий спосіб. — Мамця просила, щоб панство позичили нам радія. — Що? Така пізна година, а ви ще хочете слухати музики? — Ні, навпаки, ми хочемо спати.

Італія обходила 21 с. м. 2.690-ті роковини заложення Риму получені з днем праці. В цілім краю започатковано багато робіт і роздано надгороди за працю.

В Естонії викопали скелет морського корабля, що має походити зперед 2.000 літ. В тому часі та часть Естонії була морським дном.

В самоходовій катастрофі в Авіньоні погиб французький офіцир Альберт Рош, оголошений у 1918 р. „першим вояком Франції".

Президент Русвелт вертався в неділю автом з Вірджінії до Вашингтону. На однім з передмість столиці авто президента мало що не зударилося з другим автом, яке з великою скорістю переїхало впоперек шляху, що ним їхав президент. Шофер президента спинив авто у віддалі всього кількох центиметрів від другого авта, яке мимо сигналів аґентів помчало далі не задержуючись.

Бомбовий літак розбився у Франції коло села Тіль. Погибло 5 осіб залоги, в тому два офіцири.

Спорт. Минула неділя належала до щасливих днів наших спортовців і нашої спортової публики. Всупереч усім сподіванням обі наші дружини у львівській лізі на виїздах вирішили змагання у свою користь. Україна мала в Ярославі дуже важку стрічу з В. К. С.-ом, якого грачі технічні браки надробляли брутальністю. Наша дружина перемогла у відношенні 2 : 1 (1 : 0) і повинна була виграти висше, якби не брутальність ярославян. Ворота стрілили Нойман і Скоцень II. — В Ряшеві Сян зовсім несподівано розправився з твердою Ресовією, перемагаючи 1 : 0 (1 : 0). Сян показався дружиною зіграною, швидшою і технічно кращою від Ресовії. По сих змаганнях Україна займає далі друге місце, Сян піднявся на передостанне і не думає покидати ліги.

Гумор. — Пятилітній синок згубив в товпі свого тата. Плаче, шукає, вкінці звертається до поліцая: Чи ви часом не бачили одного пана без такого хлопчика як я?

Гумор. — В зоольогічнім городі. — Дивися, мамусю, як тому тигрові світяться очі. Раз зелені, то знов червоні... — Ну так, відповідає мама, тут написано: бенгальський тигр.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Жінка, яку кохаю.
АТЛЯНТИК: Довкруги світа за 25 центимів.
МУЗА: Марія Антуанета.
ПАКС: Трафальгар.
СТИЛЕВЕ: Очайдухи й ревія.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, електрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 5 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niezonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 30 kwietnia 1939. № 31 (1231)
Рік XIV. Львів, неділя, 30 квітня 1939. ч. 31 (1231)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібл. Народ. Дому.

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

ЧАС НАГЛИТЬ ТАКОЖ АНҐЛІЮ

Проголошують впровадження примусової військової служби.

Преміер Чемберлен повідомив представників фахових союзів, що уряд Англії хоче покликати на 6-місячну військову службу мужчин, що мають 20 і 21 літ життя. По тих 6 місяцях вони відповідно до їх волі могли б бути приділені або до територіяльної армії на 3 до 5 літ, або до резерви. Від сего набору не буде ніяких виїмків, хіба з огляду на здоровля. Подібну заяву зложив преміер також в палаті послів, причім додав: Війни тепер можна ще уникнути, але ситуація така непевна, що обережність таки вказана. Закон про примусову військову службу на 6 місяців матиме характер тимчасовий, але предложу його таки зараз. З того побору сподіваємося коло 310.000 жовнірів новобранців. У хвилі коли замикаємо число, дебата над новим законопроєктом вже відбувається і нема сумніву, що він буде ухвалений. Час наглить також Анґлію. — Німецьке радіо подаючи се до відома говорить, що серед анґлійських новобранців буде коло 60% нездібних до війська.

Президент Волошин в Берліні

Берлінський кореспондент „Куріера Варшавского" звідомляє, що в захисті св. Ядвиги в центрі Берліна відбуваються богослуження в українській мові, які відправляє о. Вергун, політичний (?) представник українців у Берліні. В тім захисті задержався о. др Августин Волошин, який вписався на лісту як „Президент Карпатської України з осідком в Хусті".

Німецька автострада через Карпатську Україну?

Лондонський кореспондент ІКЦ звідомляє: Непотверджені поголоски говорять, що Німеччина не відступила від свого пляну будови автостради через Словаччину, Карпатську Україну й Румунію до Чорного моря. Незабаром Берлін має натиснути на Будапешт, щоб дав дозвіл виконати таку екстериторіяльну автостраду через територію Карпатської України.

Ціль Італії й Німеччини на Балканах.

Обговорюючи висліди зустрічі мін. Чіяна з югославянським мін. Марковічем італійська преса пише, що Італія, Югославія і Німеччина будуть співпрацювати з собою на підставі виразного поділу інтересів. Німеччина йде здовж Дунаю в похилому напрямку, а Італія поступає від Юлійських Альп та Адріятику в поземім напрямку. Мимо динаміки обох держав німецький натиск не зустрінеться з італійським. Оба фронти можуть знаменито узгіднюватися. Німеччина старається тепер осягнути економічну спільноту, яку творила колись Австро-Угорщина. Наддунайський простір поділено по війні на 7 частей і 7 економічних ринків, які тепер переходять процес зеднання.

Автономія для хорватів.

З Білгороду звідомляють, що преміер Цветковіч поїхав до Загребу з остаточним пляном уряду в справі автономії для хорватів. Очікують, що сербсько-хорватське порозуміння буде заключене ще сего тижня, потому буде покликане нове правительство, в якому будуть також хорватські міністри. Урядовий плян передбачує широку автономію і провінціяльне самоврядування для хорватів. Провідник хорватів, др Мачек, зрезигнував з домагання розписати негайно вибори до парляменту з огляду на непевне міжнародне положення. Характеристична річ, що серби рішилися дати автономію хорватам аж тоді, коли Італія занявши Альбанію предложила Югославії цілий ряд територіяльних домагань. Чи не запізно щойно тепер рішатися на справедливість для брата свого, покаже вже недалека будучність.

Хто ґратулював канцлерові Ґітлерові в його 50-ліття.

В день 50-ліття канцлера Ґітлера прислали йому поздоровлення отсі голови держав: італійський король Віктор Емануїл III, японський цісар (мікадо), анґлійський король Юрій VI, болгарський король Борис, королі Румунії, Швеції, Норвеґії, Бельгії, Данії, Греції, Єгипту, Афганістану, імператор Манджуко, голяндська королева, велика княжна Люксембурґська, югославянський князь Павло, регенти Іраку й Мадярщини, ґен. Франко і президенти: польський, литовський, фінляндський, турецький, китайський та болівійський.

Американські воздушні бази.

Законодатні палати Злучених Держав Північної Америки приняли проект закону про визначення кредиту в сумі 66 міл. долярів на будову нових воздушних баз в отсих точках: Кодіяк і Сітка на Алясці, Канеолія і Пірль-Харбус на Гавайських островах, острови Уок і Мідвей, острови Джонстона і Пальміра, Пенсакола, Норфольк, Филаделфія, Джакерсон і Банена, Райвер і Дон-Хуан.

Зачав знов рости в 46-ім році життя.

Бельгійські лікарі досліджують незвичайний факт. Один гірняк, що в грудні 1938 р. скінчив 46 літ життя, зачав знов рости. До березня прибуло йому 20 цм. Він не звертав на те уваги, поки не занепокоїло його загальне ослаблення. Крім того одяги стали закороткі й завузькі. Лікарі ще не оповістили висліду своїх дослідів над причиною сего незвичайного явища.

Час наглить

Де найскорше вичерпається нафта і які можуть бути наслідки того?

Величезні стада страшних залізних птиць, що з бомбами літають по небі, якгакож тисячі й десятки тисяч танків (повзів) на землі вимагають передовсім бензини. Зрештою таксамо як великанські дріднавти на поверхні моря і як підводні судна у глибині морських фильохоч бензину добувають вже і з вугля, та вона головно один з продуктів нафти. Отже з року на рік все більшого значіння набирають слова покійного французького маршала Фоша, який сказав їх в часі великої війни: „Кожна каплина нафти варта тілько, що каплина крови". Чим більше нафти має якась воююча держава, тим менше крови своїх людей може вона пролити і тим більше зискати в війні. Не дивота, що держави ведуть велике й завзяте суперництво в ціли здобуття й забезпечення собі нафтових теренів. Не дивота також, що вчені часто перестерігають перед рабунковою господаркою на таких теренах.

В останніх роках кілька разів пролунали перестороги щодо нафтових теренів в Ромунії, але розуміється надармо. Помпування нафти з землі відбувалося там дальше „во всю". В 1937 році вверчено 60.000 м. більше в ромунські нафтові терени ніж передтим. Але рівночасно скількість добутої ропи поменшала о 1.500.000 тон в порівнанні з попередним роком і добуто всего 7,2 міл. тон. А в році 1938 мимо всіх зусиль скількість добутої ропи знов упала о 500.000 тон.

Західна преса бє на тривогу, що ромунські нафтові терени, які до недавна уважали одними з найбогатших в цілім світі, можуть бути вичерпані до 7 або 8 літ. Так говорять знавці. Навіть ромунський міністр промислу й торговлі прилюдно заявив у березні 1938 р., що вичерпання ромунських нафтових піль наступить найдальше до 10 літ. Інакше кажучи, коли взяти за підставу скількість нафти добутої в 1938 р., то всего запасу нафти в ромунських теренах може бути коло 67 міл. тон. Приблизно ту саму суму дає також пересічне обчислення продукції 7.000 гектарів тамошніх нафтових піль по 10.000 тон ропи.

Ті алярми приспішили відомі вже переговори німців з ромунами у справі заключення договору про добування нафти. Німецька підготовка для добування нафти новими верченнями буде скінчена найдальше весною слідуючого року — і тоді німці зможуть в довільно скорім темпі випомпувати з землі коло 60 міліонів тон нафтової ропи. А по їх обчисленням з 1937 року для переведення війни вистарчить їм 12.650.000 тон нафти. Та від того часу німецька воєнна машина, як обчисляють її противники, зросла настільки, що разом з тим, що треба буде дати союзній італійській армії, запотребування винесе коло 20 міліонів тон нафти. А се значить, що німці мусіли б скінчити війну до трьох літ, бо на більше ромунської нафти не вистарчить. Та треба ще брати під увагу й те, що Совіти вмішавшися в війну можуть відважитися на велику спробу пророму в напрямі до нафтових піль Ромунії: шлях мають туди рівний, а німці мають дорогу до тих піль горами Карпатської України. Отже якби червоній

армії вдався пролом скорше ніж німцям, то нафтові поля можуть бути для німців знищені: большевики перемінили б їх в одно море вогню невгасимого, про що й мріє західня демократія. Коли ж німцям удасться вчас забезпечити собі ті нафтові терени, тоді союзниця Німеччини Італія мусітиме зі здвоєною енергією перти на Схід в ціли забезпечення собі великих нафтових теренів в Іраку (Мезопотамії) й Ірані (Персії). Знавці пишуть, що нафтові терени СССР вичерпаються скоро по вичерпанні теренів Злучених Держав Північної Америки, приблизно до яких 16 літ, а терени в Мезопотамії не будуть вичерпані і за 90 літ. Все те докладно вистудіювали німецькі учені — і тому головний напрям удару німецької сили не буде Москва, а Багдад. Се тойсам шлях, що ним пер на Схід і німецький цісар Вільгельм II в часі останньої великої війни.

Так виглядають матеріяльні основи евентуального німецького пертя на Схід. Як виглядають морально-правні основи того руху, зачинаємо представляти у статті „Нове карне право" в сім числі „Нової Зорі".

Німці готові до війни?

Під таким заголовком приніс „Час" у 114 ч. цікаві рефлєксії з Берліна по військовій ревії на 50-км-ій „Ост-Вест-Аксе" в Берліні: Здовж прості, стрункі стовпи, на них великі грабіжні орли, все те в потоках світла виглядає як алея з огню. Лопочуть сотки й сотки прапорів Гітлера, шелестять золоті ленти на вітрі, з кожного вікна виглядає портрет вождя... Йдуть дивізії, летять ескадри літаків, в гуку моторів, у брязку сталі, у скреготі залізних ланцюхів сунуть сотки повзів і гармат, шумлять у воздусі регулярні ключі тяжких бомбовиків і скорих „мисливських" літаків. Маніфестація могутности експанзії... Пасивно дивиться на це „сірий чоловік" в Німеччині. Він утомлений і боїться війни. Та „нарід" не має впливу на вибух війни, але має вплив на її вислід... Коли в році 1918 союзники зуживали на західнім фронті 30.000 тон бензини на місяць, а в часі офензиви 12.000 тон денно, то кілько ж бензини треба буде тепер для тої маси повзів, змоторизованої піхоти й артилерії та літаків! А крім бензини треба ще нафти,оліїв, сирівців і багато поживи! Правда, можна робити намістні, але фаховці кажуть, що се вимагає тілько людей, щоб на 1 фронтовика працювало за фронтом 17 робітників. Отже війна довго тривати не може. Перемога залежить від скорости ділання. Вірять в се дуже впливові люди в партії, мін. Рібентроп, шеф поліції Гімлер. І мають вони за собою динамізм раз розпутаного імперіялізму й консеквенцію доктрини, яка вважає війну елєментом сили і конечним услівям розвитку. Отже до війни мусить прийти. Коли ж вона затягнеться на 3—4 роки, то мусить скінчитися руїною...

В чім смертельна небезпека для Франції

Впливовий французький тижневик „Же Суі Парту" в ч. 439 у рубриці „Основні правди" пише м. ін.: Це дуже гарно просити москалів о союз, яким вони впрочім зовсім не захоплюються. Це дуже чемно просити їх на поміч проти зненавиджених фашизмів. З нашого боку не бачимо ніякої перешкоди в тому, щоб москалі давали нам нафту, збіжжа, ба навіть літаки. Можна з ними порозумітися щодо того, подібно як з американцями. Твердимо, що Німеччина се наш ворог вже через своє положення і ми це твердили завжди. Що більше, для влекшення розумування твердимо далі, що Італія й Еспанія се також наші неминучі вороги. Одначе три держави, навіть союзні, це все таки три держави. Можна на них впливати, вони ж не мають інтересів, які завжди покривалися б. Вони нас лишають у спокою. Нема французьких гітлєрівців, нема французьких мусолінівців, ні французьких франкістів, що готові були б отворити тамтим двері. І навпаки, подумайте, що Німеччина, Італія й Еспанія стали б большевицькими краями. Ми маємо у Франції 72 комуністичних послів. Ось де величезна, майже невилічима небезпека. Ми, очевидно, здаємо собі справу з небезпеки „міжнароднього фашизму", одначе міжнародній фашизм це штучний твір, що його можна розбити. Комуністичний інтернаціонал се, навпаки, дійсність, — се впрочім найкращий союзник пангерманізму.

Середземне море на випадок війни

„Ентрансіжан" приносить думки свого висланника з Лондону на тему опінії англійських морських кругів щодо евентуального конфлікту на Середземнім морі. Автор зазначує, що вразі вибуху конфлікту англійська фльота передовсім замкне Гібральтар і Суез, звертаючи свій торговельний шлях з Середземного моря на шлях довкруги Африки. Щойно тоді получені фльоти Англії і Франції приступлять до акції, спираючись на численні бази, розсіяні по Середземнім морі. Обговорюючи стратегічне значіння баз Англії і Франції, автор стверджує, що дві головні дотепер бази британської фльоти, Мальта і Гібральтар, стратили багато на значінні з огляду на розвиток летунства. Ті бази мають тепер тільки дефензивну вартість. Головною підставою ділання британської фльоти у східній части Середземного моря стала Александрія. Велику ролю в тій части моря відіграли б також Гайфа, Кипр і Крета.

Вистава дарунків для Гітлєра

В канцлєрській палаті в Берліні відкрили виставу дарунків, що їх канцлєр Гітлєр дістав з приводу свого 50-ліття. Дарунки прислали провідники націонал-соціялістичної партії, армія, самоуправи, поодинокі особи й заграничні делєгації. Між дарунками звертають на себе увагу портрет кисти Тіціяна, 14 старих акварель і багато інших мистецьких предметів. Крім сего канцлєр Гітлєр дістав табакерку австрійського національного героя Андрія Гофера, який боровся проти Наполеона, рукописи Вагнера, багато старинних ґравюр та велику скількість кришталевих ваз. Місто Мемель (Клайпеда) прислало мистецькі вироби з балтійського янтару, німецькі державні залізниці подарували спеціяльний вагон-сальонку з широкими вікнами, яких шиби відпорні на кулі. Ветерани 15-го пішого полку, в якім канцлєр Гітлєр служив підчас війни, подарували йому альбом з полковими знимками, які відносяться до періоду 1914—1918 рр. Вкінці Гітлєр дістав мережива й діточі пеленки для націонал-соціялістичних ясел, багато харчевих пачок, печиво, вина, пива, багато тютюневих виробів для гостей і т. д.

Про „білу війну"

В 110 ч. виленського „Слова" появилася цікава статейка, в якій автор реферує голоси французької преси про майбутню війну. Французька преса, читаємо у статті, і не тільки французька, ввесь час перемелює питання, чи можна уникнути війни і в який спосіб зберегти мир, висуває ріжні припущення, наводить приклади з ненадто віддаленої історичної доби, обговорює можливости і залежно від настроїв витягає найріжнородніші висновки. Щож говорять військові авторитети, як оцінюють вони можливости мира й війни? У низці французьких часописів („Журналь", „Ль'Ордр", „Журналь де Деба", „Ль'Епок") появилися майже водночас статті відомих військовних письменників, які з дивною однозгідністю стверджують, що питання, чи Европі загрожує війна, це нонсенс, бо війна вже ведеться. Коли люди того не бачать, коли ходимо і завжди вгадуємо: „буде чи не буде", то це тільки тому, що війна прибрала нову форму, невідому в історії военного мистецтва. Широкий загал суспільности завжди думає перестарілими категоріями і жие у світі понять, які давно треба було кинути до коша.

Ген. Діваль пише на сторінках „Журналь де Деба": „Коли слово „війна" означає таку форму політики, яка характеризує примінення сили рівно з іншими звичайними середниками реакції, то ніхто не може заперечити, що Німеччина є на военній стопі від 7 березня 1936 р.", значить від дати, коли німецькі збройні сили заняли надренську полосу, що була поза впливом німецької державної влади. „Що люди не хочуть того зрозуміти, се якийсь дивно незрозумілий опір. Як можна щодня питатися: коли вибухне війна, як війна вже давно почалася. Війна триває вже четвертий рік, та ведеться в укритій формі". Хтось міг би закинути, що се тільки гра слів, що війна триває тоді, коли існує фронт і коли стріляють гармати. Таке застереження, каже ген. Діваль, безпідставне. Генерал покликується на аналогію між сучасним станом і положенням в рр. 1914—1918. „Тоді були також довші періоди на деяких частинах фронту, коли положення малощо ріжнилося від теперішнього. Був спокій. Ворог оперував деінде і тільки зі звідомлень ґен. штабу можна було довідатися про його діяльність. На основі тих звідомлень інші старалися відгадати його дальші задуми й пляни. Чому зробив се або те, чому заатакував і заняв такий або інший пункт. Одначе ніхто не сумнівався, що одночасно ведеться підготовка до рішального удару і кожний з тривогою старався відгадати, що принесе найближчий тиждень або день".

Тепер держави „осі" ділають в середній Европі, на Балкані, в західній Европі спокійно. Заняття Альбанії се в деякій мірі знак, що Німеччина приготовляється до походу на схід Европи. Одначе теперішне положення інше ніж у рр. 1914—1918. Тоді Німеччина оперуючи на двох фронтах мала на сході Росію. Тепер можуть їй протиставитись тільки дві держави: Польща й Ромунія... На думку ґен. Діваля положення у сх. Европі тепер слабше ніж було в 1914 р., бо нема російської імперії з її невичерпаними засобами. Сі погляди ґен. Діваля в цілости поділяють військові звітовики інших часописів. Усі вони сучасний стан називають „la guerre blanche", білою війною, тобто війною, в якій уживають білих (сліпих) набоїв на маневрах і військових вправах. Головна прикмета того типу війни — заскочення і неочікуваний напад. Подрібна аналіза організації військових сил Німеччини й Італії по думці французького ґенерала потверджує здогад, що держави осі вибрали того рода тактику.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Розлом у проводі ОУН

„Громадський Голос" в ч. 15 приніс отсю вістку: Останнє число французького журналу „Мач" подає таку інформацію: До французьких граничних властей на мості Кельо на пограниччі Франції і Німеччини зголосився голова проводу ОУН Андрій Мельник. Він заявив, що втікає з Німеччини тому, що вона провадить свою політику проти України. Дальше Мельник подав, що він стає на протигітлерівське становище. Журнал подає при цій нагоді опис зовнішнього вигляду Андрія Мельника та найважніші інформації про ОУН. Потвердження цеї інформації покищо нема. Якби ця вістка французького журналу показалася правдивою, то це був би доказ, що в проводі ОУН наступив розлом: одна частина проводу лишилася дальше на гітлерівських позиціях, а друга змінила свій політичний напрям і перейшла до Франції. Про внутрішні тертя в заграничній групі ОУН ходили зрештою в краю вже давніше глухі вісти. Гадаємо, що в найближчім часі можна буде одержати від українських кругів у Франції остаточне вияснення, чи наведена інформація французького журналу відповідає дійсности.

Японія й українська справа

Під таким заголовком „Курєр Варш." в ч. 111 приніс статтю Яна Яворского, в якій читаємо: Японія зачала сильно („гвалтовне") цікавитися справами рос. меншин, головно а) ісламом, б) Україною. Совіти на Дал. Сході утримують три роди військ з виразним національним характером: монгольське, кореанське й українське. Росія провадить централістичну політику, отже старається держати українські дивізії здалека від України. Але вони перекинені на Далекий Схід, знаходять на місці українську еміграцію, напр. на Зеленому Клині. Отже не дивно, що Японія з більшаючою увагою слідить розвиток українських справ. Уже від ряду літ японські власти в Манджурії стараються взяти в свої руки тамошню українську білу еміграцію, а рівночасно провадять пропаганду серед кольоністів по рос. боці. Розуміючи, що більші симпатії українців можна позискати тільки заняттям рішучого становища на терені Европи, японці зачинають провадити акцію, яка не дуже годиться з польсько-японською приязню: появляються печатані японцями летючки і мапи, в яких Україна займає дві третини обшару Польщі, й зачинається виразне кокетування українського елементу всіми японськими експозитурами заграницею. Та акція прибирає на силі з хвилею, коли вісь Берлін—Токіо зачинає грати ролю органу світової політики.

Польський експорт до Америки

„Хвіля" в ч. 7216 принесла статтю з приводу виїзду польського міністра промислу і торгівлі Романа до Злучених Держав Північної Америки на відкриття польського павільону на світовій виставі. Факт, що мін. Роман поїхав на спеціальне запрошення вашингтонського уряду, вважає „Хвіля" важною подією для дальшого розвитку торговельних взаємин між обома краями. Дотепер сі взаємини були для Польщі дуже некорисні. „Бували роки, в яких Польща справджувала зі Злучених Держав П. А. більше, як десять разів тільки товарів, кілько вивозила до того краю. Як довго істнує польська держава, не було ще року, який замкнувся б для Польщі активним сальдом торговельного білянсу... Структура польського вивозу до Америки незвичайно бідна. Вистарчить пригадати, що тільки один артикул: шинки в пушках, творить у польськім вивозі до Америки 2/3 загальної суми (43 мил. зол. супроти 63 міл. зл. всього вивозу в 1938 р. В 1937 р. се відношення було значно корисніше. На загальну суму 101 мід. зл. шинки давали тоді 54 міл., себто становили понад половину загальної вартости вивозу). Цей факт дуже небезпечний для цілости польського вивозу до Америки, бо тим сферам, яким польські шинки роблять конкуренцію на американськім ринку, могло б удатися в якийсь спосіб виперти польський товар з ринку, а тоді весь вивіз з Польщі до Злучених Держав заломився б. А знаємо, що особливо преса Герста не перестає вести кампанію проти польських шинок. Отже річю керманичів польської торговельної політики буде значно збільшити скалю експортових товарів до Злучених Держав, щоб вивіз Польщі до того краю не спирався тільки головно на одним артикулі".

Про співпрацю Польщі з Росією

Католицький „Глос Народу" пише: „Порозуміння комуністичної Росії з гітлерівською Німеччиною видається нам тепер неможливою річю. Але може це статися в недалекій майбутности. Якнайбільш тверезо думаючи доходимо до переконання, що ніщо засадниче не стоїть на шляху до такого порозуміння. А кожний передбачливий політик повинен поважно рахуватися з сею можливістю. Росія і Німеччина готові зблизитися до себе хоч би тому, щоб стиснути Польщу..." Щодо питання, чи Польща може співпрацювати з совітською Росією у протинімецькім фронті, „Г. Н." пише: „1) співпрацювати (військовий союз, перемарш або військовий перелет) не може; 2) але повинна зберегти взаємини, зовсім поправні з сусідської точки погляду. Співпраця неможлива, як довго в Росії рядить комунізм... Співпраця з комуністичною Росією була би співпрацею з комінтерном, отже співпрацею над викликанням комуністичного перевороту і над з'атеїзуванням Европи".

Польща перестерігає Англію перед Совітами

„Ноєс Вінер Таґблят" в ч. 110 приніс кореспонденцію з Варшави, в якій читаємо ось що: „Експрес Поранни" помістив статтю, яка викликала велике здивування в англійських кругах. Часопис перестерігає перед переціновуванням значіння сили східнього сусіда Польщі. Під сучасну пору совітський союз не представляє чинника, який міг би рішати. Збройні сили совітського союзу це велика невідома в політичному рахунку. На чолі держави стоять нові люди з недостаточним досвідом. Договори про збройну поміч з совітською Росією мали б дуже умовну вартість, поминувши те, що вони для багатьох держав були б не-до приняття з геополітичних причин, а для других могли б бути дослівно данайським дарунком. Сила совітської Росії аж тоді показалася б, коли б Европа попала у кровавую війну, яка знищила б також переможні держави. Тоді революції могли б знищити здобутки цивілізованих держав.

Про зовнішні і внутрішні відносини

Недзялковский в „Роботніку" пише: Думає категоріями давньої шляхти той, кому здається, що супроти загрози зовнішньої перестали існувати внутрішні справи як актуальні. „Шляхта сіла на коней і їде з шаблею в долоні. Ніщо її не обходить, як виглядають всі інші справи рівно важні для повної правдивої оборони, як і готовість шляхти сісти на коней"... „Тільки дитина могла б заявити: завішую на кілку всі внутрішні потреби моєї держави, бо займаюся тільки і виключно міжнароднім положенням. Але державні мужі не мають права думати як діти..."

МОДНІ ТОРБИНКИ—ПАРАСОЛІ
ТЕЧКИ, ВАЛІЗКИ, ПУЛЯРЕСИ,
ПОРТФЕЛІ — ДАРУНКИ
КУПУЄМО ТІЛЬКИ
в українськім маґазині шкіряної
і подорожної ґалянтерії
„ТЕКА"
БОГДАН ГІРНЯК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ШАЙНОХИ Ч. 3.
(між ул. Коперника і Сикстуською).

Під замітом убийства

Поліціянт, що йшов на стежу в Вербові, пов. Бережани, наткнувся на підозрілого осібняка, який ставив спротив підчас легітимування його. Коли постерунковий відпроваджував того осібняка на поліцію, цей осібняк зачав утікати покидаючи подорозі револьвер марки „Штаєр" набитий 9 кулями. Постерунковий стріляв за втікаючим. Підчас погоні зловили того осібняка тяжко раненого в однім селянськім домі. Показалося, що се Ярослав Бойко з Ігнович, якого поліція пошукувала у звязку з убивством Віталія Кагачевского, командата постерунку в Урмані. (ПАТ).

Еспанія і Франція

„Ле Матен" звідомляє з Гендей'у в Еспанії: Маршал Петен одержав запевнення від еспанського міністра закордонних справ Йордана, що: 1) т. зв. дефіляда перемоги відбудеться в Мадриді 15 травня с. р., 2) всі італійські і німецькі добровольці покинуть Еспанію при кінці травня с. р. і 3) ген. Франко привязує якнайбільшу вагу до вдержання приязних взаємин з Францією та не вважає себе звязаним з державами „осі" на случай агресії.

Новий розпорядок у Франції

У Франції оповіщено новий розпорядок, який має на цілі запобігти заграничній пропаґанді. На підставі сего розпорядку кожний, що дістає зза границі в якійнебудь формі фонди на політичну пропаґанду, підлягає карі вязниці від 6 місяців до 5 літ і гривні від 1.000 до 10.000 фр. Друга стаття розпорядку передбачує обовязок зголошення до 8 днів усяких сум, одержуваних зза границі і призначених на субсидіювання преси, яка виходить у Франції. За переступлення сего каратимуть гривною від 100 до 1.000 франків.

Право зперед 2.500 літ

Відчитано надпис на обеліску.

Др Р. Шніттер пише в 113 ч. „Н. Вінер Таґблят'у", що вчений Ґ. Бурі відкрив у Ваді Беган'і (Полудн. Арабія) в 1900 р. обеліск з ґраніту. На нім є надпис, який відчитувано близько 40 літ. І тепер його відчитали. Зміст того надпису представляє тамошнє торговельне право зперед 2.500 літ, яке обовязувало в м. Тімна, столиці королівства Катабан. Король тої держави оповістив те право на підставі опінії 5 ґремій (організацій), двох світських і трьох релігійних. Цікаво, що зміст того права дуже пригадує теперішні торговельні права великодержав. Говорить про торговельний монополь, про кавцію купців, про час дня, до якого вільно торгувати, про максимальні ціни, про заборону демпінгу, про цло, про нельояльну конкуренцію і т. п. Словом, дивно подібні річи...

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

Нове карне право

Який переворот викликав національний соціялізм в розумінні карного права.*)

Над новим карним правом Третьої (націонал-соціялістичної) Німеччини треба застановитися з двох причин:

1) Тому що без зрозуміння змін, які в карнім праві перевела теорія і практика національного соціялізму, не можна зрозуміти того руху також під оглядом суспільним і політичним;

2) тому що вплив Німеччини як держави великого народу, положеного в центрі Европи, все був великий на всі европейські народи. Отже можна сміло сказати, що також вплив нового німецького карного права в меншій або більшій мірі відібється не лише на карнім праві, але на всім житті правдоподібно кожного з европейських народів — навіть тоді, якби фізичний вплив зорганізованої німецької сили не поширювався дальше.

Нове німецьке карне право, створене вже національно-соціялістичним духом, навязує до поглядів і праць великого німецького криміналіста Анзельма Фаєрбаха (батька голосного фільософа Людвіка Фаєрбаха), якого загально вважають основником модерного карного права та визначним теоретиком кримінальної психольогії. Одначе в деяких важних і навіть засадничих справах нове німецьке карне право дійшло до висновків якраз противних, ніж дійшов Анзельм Фаєрбах.

Преосв. Гудаль, що написав свою працю про основи націонал.-соціялізму для німецької публики, припускає, що вона докладніше поінформована про Анзельма Фаєрбаха, тому вживає лиш його кличів („шляґвортів"). А ми застановимося над сим ученим трохи більше.

Анзельм Фаєрбах уродився 14. XI. 1775 р. і вже у 26 році життя був професором права в Єні. А 4 роки опісля покликано його до законодатної праці у столиці Баварії, де він став головним творцем баварського карного закону з 1813 року, який став взірцем для карних законів в інших державах. В 39 році життя іменовано його предсідателем апеляційного суду в Бамберґу, що в тих часах було великим відзначенням, а ще передтим надано йому за його праці шляхоцтво. Вже з наведених фактів видно, що був се чоловік дуже здібний, якого в тодішній Німеччині високо цінили. Він помер 29. V. 1833 р. у Франкфурті над Майном, отже у 58 р. свого працьовитого життя.

Головна заслуга Анзельма Фаєрбаха полягає на введенні в науку карного права виразно означених понять і сильної систематики, себто на положенні основ законодатної методи. А під оглядом моральним велика заслуга того чоловіка полягає на тім, що він виступив проти судейської самоволі і маючи велику повагу вмів на самоволю наложити вудила. Ту свою боротьбу провадив він під кличем „нуллюм крімен сіне леґе". Та рівночасно був він настільки обережний, що як законодавець не знищив цілком судейської свободи, тільки обмежив її. Крім того головно йому можна завдячити едикт про знесення тортур, проголошений в 1806 р. В карній процедурі обстоював він розумні засади прилюдности карних процесів і безпосередности (устности). Його двотомова праця, в якій він на підставі судових актів представив ріжні дивні злочини, се по нинішний день монументальний приклад великої психольоґічної бистроти. Він був творцем і найвизначнішим представником т. зв. теорії психольоґічного примусу: уважав, що ціль кари, зглядно загрози карою полягає на відстрашенні від злочину (т. зв. ґенеральна превенція) психольоґічним примусом і в тій ціли визначував дуже високі кари. Річ ясна, що се теорія хибна, що видно в кожнім випадку, коли зроблено переступство з незнання закону.

Крім добрих сторін діяльности Анзельма Фаєрбаха в области карного права були й кепські її сторони, як прозділ обичайности від права і цілковите його зсекуляризування через усунення карного права зі сфери релігійно-моральної оцінки: сей основоположник нового німецького права був дитиною впливів 18 століття, мабуть найбільш атеїстичного зі всіх епох. Гіркі овочі того часу зародили обильно в 19 столітті і в теперішнім часі.

Отже нове німецьке право переняло ту секуляризацію карного права з духа Анзельма Фаєрбаха, а зате скасувало виборену ним засаду вкорочення судейської самоволі. Фаєрбахівський клич „нулля пена сіне леґе" нове німецьке право відкинуло. Отже тепер те нове право не признає вже засад „нуллюм крімен сіне леґе" і „нулля пена сіне леґе".[1]) На місце тих засад поставлено клич: „Не повинно бути злочину без кари". Сей клич мусів довести до погляду, що злочин карається не лише тоді, коли закон виразно постановляє, що за такий вчинок треба карати, але також тоді, коли вчинок заслугує на покарання, бо так каже „основна думка карного закона" і т. зв. здорове народне почування, по нашому: здоровий хлопський розум. Сі неозначені поняття „основної думки закона" і „здорового хлопського розуму" мусіли мати той наслідок, що з приняттям їх треба було ввести до нового німецького карного права й карного процесу аналоґію як помічний спосіб до придумування присудів. Зроблено се отверто й виразно карними новелями з 26 червня 1935 р.

Все те викликало очевидну революцію в карнім праві. Наслідки тої революції в самій Німеччині ще не так дають себе чути, як страшно вони можуть

*) Гл. статті: „Національний соціялізм. Як він ставиться до християнської віри і християнських Церков", „Н. Зоря", ч. 11, „Джерела теорії національного соціялізму" в 13 ч. „Н. Зорі", „Що таке соціялізм крови. Про пять фундаментальних стовпів в новім німецькім праві національного соціялізму", в 17 ч. „Н. Зорі" та „Консервативно-революційне твориво" в 23 ч. „Н. З."

[1]) Нема злочину без закона (який заборонив би його) і нема кари без закона.

А. ЧЕХОВ.

Товстий і тонкий

На двірці Миколаївської залізниці зустрілися два приятелі: один товстий, другий тонкий. Товстий тількищо пообідав на двірці й губи його вилискували від масла як спілі вишні. Пахло від нього хересом і флер-д'оранжем. А тонкий тількищо вийшов з вагону і був обвантажений валізками, вузлами та клунками. Від нього пахло шинкою й гущею з кави. Зза спини його визирала худорлява жінка з довгим підборіддям, дружина його, і високий ґімназист з прискаленим оком, його син.

— Порфирій! — скрикнув товстий, побачивши тонкого.

— Чи це ти? Голубе сизий мій! Кілько літ, кілько зим!

— Людоньки! — здивувався тонкий. — Міша! Друг дитинства! Де ти взявся?

Приятелі тричі почоломкались і поглянули один на одного очима, повними сліз. Обидва були приємно вражені.

— Любий! — почав тонкий, поцілувавшись. — Ото не чекав! Ото несподіванка! Ну, та поглянь же на мене гарненько! Такий самий, як і був, красунь. Такий самий душончик і чепурун. Ах, ти Боже мій! Ну, і щож ти? Багатий, жонатий? Я вже жонатий, як бачиш. Оце ось жінка моя, Люїза, родом Ванценбах... лютеранка... А це ось син мій, Натанаїл, учень II кляси. Це, Натаню, друг дитинства мого. В ґімназії разом училися.

Натанаїл трохи подумав і скинув шапку.

— В ґімназії разом училися, — говорив далі тонкий.

— Памятаєш, як тебе дражнили? Тебе Геростатом дражнили за те, що ти казьонну книжку. папіроскою пропалив, а мене Ефіяльтом за те, що любив наговорювати на інших. Хо-хо. Діти ми були. Не бійся, Натаню. Ближче до нього підступи... А це жінка моя, родом Ванценбах... лютеранка...

Натанаїл трохи подумав і сховався за батькову спину.

— Ну, як живеш, друзяко? — запитав товстий, замилувано дивлячись на свого друга. — Служиш де? Дослужився?

— Служу, мій любий. Вже другий рік колежським асесором і ордер Станислава маю. Платня злиденна... ну, та хай їй лихо! Жінка лекції з музики дає, я цигарниці з дерева приватно роблю. Чудові цигарниці. По карбованцю за штуку продаю. Хто десять штук і більше бере, тому, розумієш, знижка. Та ото й перебиваємося сяк-так. Служив я, знаєш, у департаменті, а тепер сюди мене перевели за столоначальника в тому ж таки відомстві... Тут буду служити. Ну, а ти як? Десь уже штатський, певно?

— Ні, голубе, бери вище, — відповів товстий. — Я вже до тайного дослужився... Дві звіздки маю.

Тонкий раптом зблід, скамянів, але швидко лице його викривилося на всі боки широкою усмішкою; здавалося, що від лиця та очей його іскрами сипнуло. Сам він, знітився, згорбився, звузився... Його валізки, вузли й пакунки знітилися, зморщилися... Довге жінчине підборіддя ще подовшало; Натанаїл виструнчився у фронт і застебнув свій мундур на всі ґудзики...

— Я, Ваше Превосходительство *)... Дуже приємно, якже. Друг дитинства, можна сказати, і раптом вийшли в такі вельможі. Хі-хі-і.

— Ну, годі! — скривився товстий. — На що цей тон? Ми з тобою друзі з дитинства — і до чого тут чинопочитання?

— Якжеж... Що ви!... — захіхікав тонкий, ще дужче знітуючись. — Ласкава Вашого Превосходительства увага... мов живуща вода... Оце ось, Ваше Превосходительство, син мій Натанаїл... жінка моя Люїза, лютеранка, так би сказати...

Товстий хотів щось відповісти, але на обличчі в тонкого було написано тільки святобожности, солодощів і шанобливої кислоти, що тайного совітника занудило. Він відвернувся і простяг тонкому руку на пращання.

Тонкий потиснув три пальці, вклонився всім тулубом і захіхікав мов китаець: „хі-хі-хі". Жінка усміхнулася. Натанаїл шаркнув ногою і зняв кашкет. Всі троє були приємно приголомшені.

*) Се приблизно Ексцеленція. — Ред.

відбитися там, де в державі живе більше народів: бо в боротьбі між ними т. зв. „здорове народне почування" виглядає зовсім інакше, а нераз противно у людей з ріжних національних спільнот.

Новому німецькому карному праву не можна відмовити послідовности. Його реформатори станули на становищі нової державної ідеї, яка поставилася свідомо у противенство до абсолютистичного поняття держави як маси „підданих" і до ліберальстичного поняття держави як збірноти одиниць. Нова німецька державна ідея уважає державу живим воплоченням расової спільноти народу, або, як се висловлює державний секретар Фрайзлєр, „сумою домагань народної совісти до народу і його членів з ціллю переперти народне життєве право". Льоґічним вислідом такого становища мусить бути перехід обовязуючої сили нового карного права також на области, які передтим були застережені для цивільного (горожанського) права, як прим. на область права робітничого. А се так глибоко зачало входити в життя, що коли державна влада хоче вимусити пошану для нового права, то мусить ломати безоглядно всякий опір. Тут дуже виразно видно, що значить вага теорії. З приняттям нових засад, які вона ввела, мусіла наступити основна зміна самого характеру кари. Нове німецьке карне право переслідує вже не тільки злочин, але самого злочинця як такого старається зробити нешкідливим або і знищити його.[2]) Теорія відстрашення старого Фаєрбаха сильно опановує нове німецьке право, особливо в области виконаня кари. Се власне вимагає того, щоб у карнім законодавстві не було ніякої люки, ніякої дірки і в тій цілі законом проголошено засаду анальоґії в карнім праві і в карнім процесі.

Для всіх словянських народів з їх розпливчастими поняттями, з їх відразою до гострих і ясних дефініцій понять нема нічого більше поучаючого як студіювання наслідків у практичнім житті засадничих змін, викликаних новою теорією сучасного німецького карного права, спертого на теорії про расу. Давне законне право зачинає переважувати нове, а властиво ще давніше, звичаєве право і ріжниця між правом публичним та приватним зачинає замітно ослабати. Правом називають німці тепер те, „що арійські мужі вважають тепер правом", бо — кажуть — право це не абстракт, а твориво означеної крови, вислід расової спільноти народу і його світогляду. Як нема „міжнародности" мистецтва, так не може бути „міжнародности" права. Правдиве право може бути тільки висловом формуючих народних сил і народної волі, отже мусить бути звязане з якоюсь породою людей і її світоглядом. На тлі нового німецького права видно виразніше, ніж на тлі нової німецької політики, як німецький національний соціялізм стає на ґрунті етноґрафічнім. З тою етноґрафічною засадою дух німецького національного соціялізму стоїть або паде... А. Ч.

[2]) Dr Freisler слушно каже, що передтим німецьке право було „Tatstrafrecht", а тепер воно „Täterstrafrecht". Ріжниця в тім велика, бо воно стає рівночасно „Willensstrafrecht", себто касує ріжницю між доконаним злочином і тільки спробованим злочином.

Щоб переполоскати організм стосується МОЧЕГОННІ ЗЕЛА ДЮРОЛЬ Ґонсецкого, бо вони збільшують кількість видалюваної мочи і завдяки тому уможливлюють видалювання накопичених внаслідок злої переміни матерії шкідливих для здоровля складників, що затроюють організм, як: мочевий квас і ін.

Мочегонні Зела ДЮРОЛЬ ҐОНСЕЦКОГО стосуеться при недугах: нирок, піхура (пісок, камінці), при недугах печінки, при жовчевих каміннях, при артретичних або подаґричних болях, здуттю шлунка, відбиванню або нахилах до заперть.

Спосіб уживання: на опакуванні.
Продають аптики і аптичні склади.

Забезпечите майбутнє забезпечуючи свої гроші уділами

торговельно-промислових підприємств

по зл. 500
1000
2000

Інформації

ПРОМ-БАНК, фінансова Порадня

Львів, ул. Ґродзіцких 1.

Л. Берджін — англ. міністр постачання

Анґлійські політичні круги включно з консерватистами приняли нерадо іменування Л. Берджіна міністром постачання. Хоч Берджін в часі великої війни був старшиною ґенерального штабу на італійськім фронті, все ж його вважають мало підготованим до такого поважного технічного становища. Коли Чемберлен повідомив палату послів про назначення Берджіна, наступила мінута здивованої мовчанки. Потому на лавках робітничої партії відізвався оклик: „О, Господи!..." Тепер показалося, що Черчіл відмовився від того становища тому, що нове міністерство обслугує тільки армію, а не також фльоту й летунство. Берджін знаменито говорить 7 мовами, в тім і японською. Образування одержав у Франції. Мовні здібности Берджіна використовував підчас війни „Інтелиджанс Сервіс", де він служив до 1918 р. Берджін адвокат по званні, людина незвичайної енергії. Чемберлен назначив його міністром транспорту. В два дні потім поліцай виготовив проти нього протокол за надто скору їзду..... Вже будучи міністром транспорту мусів він прийти до суду, який засудив його на гривну 2 ф. ст. Берджін має два замилування: теніс і ґеоґрафічні карти, якими обвішані дослівно всі стіни його лондонського помешкання.

Тритомова історія „Таймс'а".

Найповажніший анґлійський часопис „Таймс" обходив у 1935 р. 150-ліття свого існування. Тоді й вийшов перший том його історії, що обіймав час від 1785 р. до 1841. Тоді той щоденник так остро критикував правлячі сфери, що видавців його карали високими гривнами і навіть вязницею. Одначе вони не змінили способів свого поведення. Тепер появився другий том історії „Таймс'а". Обіймає він час від р. 1841 до 1884. В тім часі „Таймс" здобув собі таке значіння, що „міг іменувати й валити ґенералів, міністрів і навіть цілі правительства", а один з членів династії сказав у 1855 р.: „Не довго потривае, і в Анґлії не стане місця для рівночасного існування „Таймс'а" й монархії". Одначе справедливість вимагає признати, що „Таймс" критикував льояльно й безсторонно. Тимчасом в Лондоні почала виростати популярна преса, дешевша і приступніша. Хоч се загрожувало „Таймс'ові", він не обнизив свого високого рівня і таки лишився орґаном освічених людей, відповідальних за напрям і долю всеї нації. Вони й уважали „Таймс" та досі вважають висловом своєї опінії. Вся культурна Анґлія очікує тепер видання третього тому цікавої історії „Таймс'а". В нім сподіються відомостей про технічну орґанізацію тої великої ґазети.

Що пише Бургдерфер?

Др Бургдерфер се знаний німецький статистик і теоретик. В його брошурі „Нарід в небезпеці" на 15-ій таблиці представлено, що в 1810 р. було в Европі ґерман 59 міл., роман 63, словян 65, а в р. 1930 було ґерман 149 міл., роман 121 міл., словян 226 міл. Отже він доходить до висновку, що в р. 1960 буде ґерман 160 міл., роман 133, словян 303 міліонів. На 16-ій таблиці представлена плідність европейських народів: ріжної величини колиоки розміщені на малі Европи. Німеччина має там малу колиску з числом 15,1, Польща має велику колиску з числом 28.1. Брак дітей підносить суспільні тягарі в такий спосіб: на 50 осіб чинних у своїм фаху в віці 15—65 літ були в Німеччині 4 особи поверх 65 літ нездібні до праці, в році 1955 буде їх 7, а в році 2.000 буде їх аж 12. В році 1901 було в Німеччині 2,032.000 уродин, в 1931 р. 1,032.000, в 1933 р. 957.000. В р. 1933 було в Німеччині 14.1 міл. подружих пар, з них 2,664.000 пар не мало дітей, себто 18.9%, 3,268.000 пар (23.2%) мало по 1 дитині, 2,801.000 пар (19.8%) по 2 дітей, 1,773.000 пар (12.6%) по 3 дітей, 1,121.000 пар (7.9%) по 4 дітей, 2,389.000 (16.9%) пар мало по 5 і більше. Найбільше дітей мали селяни, найменше умові працівники, промисловці, купці і публ. урядники. Бургдерфер обчисляє, що коли нарід хоче вдержатися, то пересічно в родині мусить бути поверх троє дітей, а тимчасом в Німеччині 75% подруж не має по троє дітей.

Совіти приготовляються до війни.

Совіти зачали горячкові приготування до війни на Кавказі, а саме на терені республик грузинської і вірменської зачали будувати нові казарми і схоронища. Їх будують передовсім здовж полудневої границі Кавказу. Рівночасно совітське правительство звернулося до Туреччини, до Ірану, Афґаністану й Іраку, щоб ті держави заключили з Совітами договір про ненапад. Що відповіли згадані держави на совітське предложення, покищо невідомо.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Оригінальний автор

Автобіографічна повість майже 70-літнього дебютанта в белєтристиці.*)

Перед нами щось таке оригінальне, що просто не знати, від чого починати оцінку. В усякому разі книжка Сави Крилача (правдиве його ім'я Людвик Сідлецький) се цікавий доказ сили української землі й українського народу. Він точно такий цікавий в области белетристики, як твори Вячеслава Липинського в области політичної ідеольогії. Розуміється, сей твір остільки цікавіший, оскільки белетристика з природи річи більше цікава для широкого загалу ніж теорія, ідеольогія, політика. Тому сей твір матиме значно більше поширення, ніж досі мають писання Липинського.

Але що се таке властиво? Се відприск таємничої скелі, яка колись давно лягла на груди народів східної й середної Европи і потому зачала колотися на дрібніщі части та зростатися з ґрунтом. А може лучше сказати, що се відприск повіні, яка колись давно шаліла на сих землях, робила великі шкоди, а потому уляглася і зачала запліднювати сі землі. В Польщі сталося це значно скорше. На Україні зачинається воно щойно тепер. Антонович, Юркевич, Ярошівський, Липинський, Сідлецький се відприски тої скелі, се краплини тої повіні, що всякли в нашу землю. Нема сумніву, що значна частина правлячої верстви так Польщі як України одна і та сама. Вона не польська і не українська, а зайшла на сі землі в дуже давних часах, в ріжних періодах, і змішалася з тою правлячою верствою, яку застала. Частину процесу того мішання в однім з періодів, а саме по прилученні литовсько-руських земель до Польщі, знаємо досить докладно. Можна по документам прослідити і виказати, як польщилися цілі покоління великих родів нашої шляхти, Острожських, Вишневецьких, Сангушків, Солігів, Собіських, Дідушицьких і т. д., „іміже ність числа". Їх цілком залило латинство й асимілювала чужа культура. Наперед магнатерію нашу, потому більшу шляхту, потому меншу і цілком дрібну. А від останніх десятиліть 19 ст. зачинається поворот частини тої шляхти до українського народу й української культури.

Отсе перед нами один з доказів того повороту: очевидно автобіографічна повість Людвика Гримали-Сідлецького, сина польського повстанця по батьку й по матері, який від своєї молодости приблизно в тім самім часі, що й Липинський, як уроженець Великої України відкрив у собі українську душу, видержав десятки літ наслідки того відкриття й отсе предкладає нам сповідь з свого життя: трохи соромливо закриту, але по шляхотськи бундючну і цікаву, цікаву! Є в ній щось з розмаху Коженьовского, який свої белетристичні твори писав по анґлійськи. Проблискує в сій повісти щось з великої, ясної, ідеально-романтичної любови Словацького до України. Горить у сій сповіді поважний огонь, який жевріє в дивно-глибоких писаннях Липинського і немов випалює огненими язиками кличі про почуття обовязку до землі, на якій хто родився, і до народу її. І є в сій повісти старого романтика яскравий реалізм не лише в обсерваціях але і в замірах.

А багата се повість мимо невеличкого розміру (говорю про першу часть). Що за типи в ній!

Наперед польського панства в Україні. Три основні типи. Перший з тих типів це старий пан Шепельський, очевидно західної культури, хоч автор ні словечком не згадує про це. Сей пан все добре жив з селянами. А коли за царя Олександра II „даровано" по три десятини землі селянам на царський приказ, пан Шепельський сказав до селян:

„Подарував цар вам по три десятини моєї землі, а я вам іще по чотири десятини таки своєї власної дарую". І що ти скажеш? Сам знаєш, що в нас у Витязевій наділи по сім, а не по три, як у всіх навкруги, десятини. Він таки поїхав у Звенигородку та приписав людям іще по чотири десятини землі, та як приписав! За ті три десятини ми й досі казні викуп платимо, а за ті чотири й шага не платили: так як сказав, так-таки зовсім задурно таку землю людям подарував. Отакий був старий пан Шепельський!

— Ну і деж він подівся, отой наш щедрий пан? — скептично всміхнувся Рибалка.

— Де подівся? А де ж йому було й подітись, як не в Сибір помандрувати? — непевним голосом продовжував старий Мацієнко. — Як ото після тої слободи вчинили пани бунт проти царя — либонь, щоб панщину вернути, чи як, Господь їх знає, то наскочило начальство з салдатами на двір. Пана і старшу панію забрали та запроторили в Сибір, двір розграбували, а землю забрали в казну. Та потім чомусь повернули її наймолодшому паничеві Шепельському, що десь у родичів перебував. А старшого панича, що то все у вишиваній сорочці ходив та в широких холошнях, того Басараба, що я вже казав, то таки, кажуть, наші люди десь аж за Київом у якійсь Соловіївці забили за якусь то „золоту грамоту". Хто його зна, що воно за грамота була, а то тільки знати, що забили його.

Тут замітна особливо штрихами нарисована трагедія благородної людини. Кілько змісту в ній, а як коротко!

З тої родини походить і герой повісти Богдан Северинович Курч-Зеленський, або як його селяни коротко називають „Корч". Се такий тип, що дальше йде з тим народом, який убив йому брата. Отже се вже вицвіт глибшого ідеалізму.

Другий тип польського панства на Україні се родина жінки „Корча", панство Полоцькі. Це також симпатичні люди. Стара пані Полоцька, що дуже добре живе з зятем, се ідеально гарна жінка. Та й дочка її одиначка Йоася також старанно вихована й інтелігентна (інтелігенція її показалася в часі трусу-ревізії). І тато Йоасі господарний, незлий чоловік. Але се ті типи, що їх Словацький, найбільше український зі всіх польських поетів, слушно називав „з'ядачамі хлеба". Такий тип людей, зрештою культурний і добре вихований, не в силі був бодай в описаному часі піднестися до ніякого вищого ідеалу, не в силі був навіть зрозуміти того Богдана Зеленського, що попав у їх дім як зять. Ті люди дивилися на нього просто як на дивака-хлопомана, що маючи всі дані бути порядним і навіть визначним польським шляхтичем, чомусь покумався з простими мужиками, перенявся їх мовою та звичаями та й навіть до жінки й до рідних дітей говорить виключно по мужицьки, а шанує „панською" мовою ще тільки старих жінчиних родичів. Річ ясна, що мусить прийти до роздору Зеленського з таким оточенням, хоч його там властиво люблять цілим домом. Що прийде до роздору в дальших частях повісти (покищо знаємо тільки першу частину), видно з мотта уміщеного на самім початку твору:

„Не бери жінку не-українку,
бо власні діти тебе проклянуть".

Та як герой повісти розсвариться і розійдеться зі своєю добре вихованою Йоасею, дійсно цікаво, хоч тло і підстава до розходження видні заздалегідь.

А третій тип з польського панства (нарочно не кажу польського панства, бо багато аж таких поганих типів воно не продукувало) се „потомственний дворянин", Валеріян Казимирович Кораво, з ордером св. Станислава другої степені на кляпі й баками „а ля Понятовський", — такий нікчемний донощик, що бридиться ним навіть чесніша московська адміністрація. Варт перечитати, як той „потомственний дворянин" денунціює героя повісти перед московським прокурором і як навіть той прокурор не може видержати, щоб не загрозити донощикові за доноси без доказів.

Та хоч які цікаві згадані тут коротенько типи панства в Україні з кінцем 19 ст., то мабуть іще цікавіші типи московської адміністрації, розуміється, в зовсім іншім напрямі цікавости. Як у фільмі представлений нічний трус ротмістра жандармів Сергія Івановича Шепталова з приставом Фельштинським і навіть з товаришем прокурора (віцепрокуратором), Антоном Йосиповичем Преосвященським та 10-ма жандармами і стражниками. Як вони чемно роблять той трус, як вони представляються, як солідно виконують свою службу мимо запросин на перекуску і як щойно використавши трус-ревізію та отягаючись даються запросити до стола, але листування та підозрілі їм книжки таки забирають. Трус відбувся на донос згаданого шляхтича Корави, внесений на письмі до самого губернатора. Отже з губернії прислали навіть товариша прокурора.

А яка цікава вже потому в уряді, в місті, розмова між ротмістром Шепталовим і віцепрокуратором Преосвященським! Вона знаменито характеризує ріжницю між жандармом і солідним представником прокураторсько-судейських кругів.

— Помилуйте, Антоне Йосиповичу, каже ротмістр Шепталов. Та я вас запевняю, що, якщо не все, то девятьдесять відсотків є правди в тому, що містить донос Корави... Зеленський, під покришкою свого ніби-то самодурства та оригінальности, є дійсно вождом та головною пружиною тих усіх революційних актів, що діються отут в повіті, а особливо в районі проживання Зеленського вже без мала три роки... Ніде, крім Привислянського Краю й Фінляндії, не був підношений клич національного сепаратизму. Ніде — навіть по всій Малоросії, по всім південно-західнім краї, за винятком ось цього саме району, цієї частини єлисаветградського повіту та сусідніх частин звенигородського й чигиринського...

— Ви занадто пристрасно ставитесь до цієї справи, Сергію Івановичу! — спокійно, з досить байдужим виразом очей і всього обличчя, відповів Преосвященський. — Ми зробили несподіваний і докладний трус у домі Зеленського й набрали досить багато матеріялу, що саме, на мою думку, перечить вашим здогадам. Увесь цей матеріял зовсім, або майже зовсім, легальний, все це зовсім одверто продається тепер по книгарнях і пересилається державною поштою... Правда, в його бібліотеці й домі ми не бачили російської консервативної чи проурядової преси й це до деякої міри свідчить про його досить односторонні зацікавлення. Але не можу собі просто уявити, що коли б ваші здогади були хоч трохи влучними, ми б не знайшли ніодного якогось документального доказу його революційної діяльности. Я між іншим встиг переглянути й листування, що ми в нього забрали, й рішуче нічого осудливого в ньому не знайшов. Згоджуюсь із вами, що він великий оригінал і самодур, але це не є ніякий злочин.

*) Сава Крилач: Самостійник. Історія людини моєї доби. Львів. Додаток „Нового Часу" 1939. В-во „Українська Преса".

Ротмістр жандармів таки обстоює свою думку кажучи:

— Це хитрий, підступний і небезпечний революціонер і вся його зовнішня оригінальність це свого роду мімікрія, що нею він намагається обдурити „недремлюще око" влади. Потвердження цього ви знайдете в доносі Коравн...

— Кораво (відповідає віцепрокуратор) — це відомий місцевий сутяга, що вічно з кимось судиться, особливо з Зеленським. Він починав проти нього кілька вже процесів за маєток і всі програв. Це людина низької етики, колишній акцизний чиновник, оженений з негарною старою дівою, що йому внесла немале віно й за нього він купив на своє ім'я маєток. Він навіть носить дворянського кашкета з червоним околишком на доказ свого шляхетства, бо сам він ні фізично, ні морально нічим не нагадує шляхетної людини.

А вже до шедеврів нашої літератури під оглядом реального змісту (бо про форму поговоримо окремо, як вийдуть всі части сеї замітної повісти) належить опис переслухування політичних вязнів, яких схоплено як учасників підпольної боївки, почавши від жида Аронсона, який кричить:

— Я не признаюсь до нічого, — прохрипів белькотливим, якимось неприродним голосом арештований і, раптом повертаючись до Преосвященського, заверещав тонким, істеричним криком: — Пане прокураторе! Я вношу скаргу, що мене неправно тортовано й побито до непритомности. Я не можу стояти. Мені поламали ребра й ноги. Мені вибили прикладом зуби й око ці звірі, ці кати, ці злочинці!

Кров широкою стрічкою потекла йому з покалічених губ, він похитнувся на ногах і впав із грюкотом просто обличчям на долівку...

Другого учасника політичної боївки Ляшенка била поліція таки в уряді під дверми присланого віцепрокуратора:

За хвилину почувся в сусідній кімнаті тупіт багатьох ніг, здавлений крик і глухі, раз-заразом, удари. Якесь тіло впало на долівку й почувся знов крик, що знову раптово обірвався, наче хтось його здушив, затулюючи долонею рота.

Віце-прокуратор раптом почервонів, байдужі його очі йому засвітились обуренням. Він підвівся й схвильовано промовив:

— Іменем закону протестую проти такої системи допиту. Це не допит, се варварство! Найбільший злочинець — все ж таки людина, а не худоба! Врешті й над худобою не слід знущатись. Будьте ласкаві, пане ротмістре, розпорядитись припинити негайно знущання над арештованим, бо я змушений буду зробити з цього службовий ужиток.

— Заспокойтесь, шановний Антоне Йосиповичу! — лагідно обізвався Шепталов. — Ці люди гірші від худоби й нема на них іншого способу, щоб добути правду. Але я готовий скоритись вашому домаганню, хоч уважаю його за неслушне. Це тільки утруднить слідство.

Автор „Самостійника" не любить російської адміністрації у всіх її формах та видах. Він не любить навіть людяного віцепрокуратора Преосвященського, що видно з прикмет, які він йому дає: байдужні очі й т. п., одначе автор як правдомовний чоловік описує ту царську адміністрацію правдиво. Отже знаходить і між нею людей, достойних того імени, хоч і вважає їх органами наїзду на рідну країну.

Та найцікавіші типи представив нам автор між українським селянством і характеризуючи українську інтелігенцію старого й нового покрою. Особливо ж цікава і важна характеристика підпольних, революційних типів звироднених боївок...

Про це в слідуючій статті.

А вже тут на підставі першої частини можна сміло сказати, що „Самостійник" се правдива, життям і талантом кипуча та замітна повість, якої ми в українській мові тут давно не бачили, а в матеріялі, який вона обробляє, взагалі не бачили. Осип Назарук.

Помер визначний італійський історик

Недавно помер один з найславніших італійських істориків, Етторе Паіс, що в рр. 1906—1931 викладав у Римі епіграфіку, науку про відчитування давних надписів на мурах і памятниках, спеціяльно латинську правничу епіграфіку та римську, крім того старинну історію взагалі та римську зокрема. Написав багато творів, з них найважніша „Критична історія Риму продовж перших 5 століть". Його й Момзена, німецького історика Риму, вважають творцями нової історичної школи.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Про вагу святого Причастя. 7)

Не одна душа в молодечому житті не впала б нераз так низько, коли родичі дану одиницю приводили б частіше до св. Причастя.

Також шкільну молодь, яка в сьогоднішніх часах така бурлива під кожним оглядом і така неуговкана та незаспокоєна у своїх особистих і національних бажаннях, така повна ненависти до всього, що не своє, не рідне, треба розумно поучувати, що все на світі переминаюче, що найважніша річ — це згодитися з Божою Волею, зі святими замірами Бога. Одначе щоб дійти до такого висновку, мусимо вживати чудесного ліку: св. Причастя. Мусимо зрозуміти, що св. Причастя се не тільки парадна неділька, чи якась інша святочна прикраса нашого життя, але що св. Причастя се безпосередна злука з Богом на те, щоб ми жили Божим життям, повинувалися Його святим законам, Його Найсвятішій Волі.

В такому цілковитому підчиненні Божій Волі найкраще унагляднюється гідність людини. Ця гідність підноситься ще висше, коли людина живе в безпосередній злуці з Богом через св. Причастя. Не високі людські становища, почесні титули, багацтва і т. п. становлять високу вартість і гідність чоловіка, але те, яким життям він жие внутрі своєї душі, чи його душа в стані освячаючої ласки, чи він належно виконав своє завдання й віддав свою свобідну волю під керму Божої Волі.

Що правдива гідність людини полягає на надприродному житті ласки, найкраще зрозуміємо на прикладі Преч. Діви. Теольоги твердять, що Марія від першої хвилини свойого існування перевисшала красою й багацтвом своєї душі всі Божі сотворіння, що вона була висша від ангелів і архангелів. Що бачимо в зовнішньому житті Марії? Чи жила вона може в роскішних, прекрасних палатах, окружена королівськими почестями, за якими так дуже побиваються люди цього світа й які на підставі тих багацтв і почестей оцінюють людську гідність на землі? Знаємо добре, що життя Марії було таке тихе, скромне і звичайне, як не одної звичайної жінки на світі. Вся краса Її, честь і гідність були внутрі Її душі, про яку читаємо в Пісні над Піснями: „Вся Ти гарна, приятелько моя, й не має в Тобі ніякої змази". А Марія мала сказати: „Бо вчинив мені великі річи Сильний так, що відтепер благословенною будуть називати мене всі народи". Одначе одиноке дарування, яке відріжняло Її від інших людей, було Її Непорочне Зачаття, що ним Господь обдарував Її, бо мала стати матірю Його Сина. Позатим Марія не одержала нічого більше. Не дав Їй Бог ніяких земських титулів ані багацтв, доказуючи тим, що не вони мають вартість, а одиноко к р а с а д у ш і в стані ласки становить правдиву гідність людини.

Ще більше зрозуміємо, яка велика гідність чоловіка в стані освячаючої ласки й як Бог цінить життя ласки в душі, коли усвідомимо собі, що Бог зажадав найціннішого викупу, а саме жахливої смерти свойого единородного Сина, щоби привернути людям небо втрачене через первородний гріх. І Христос не завагався пролити сердечну кров задля нас, щоб тільки в той спосіб вислужити нам утрачений дар ласки. І тому той, хто у стані ласки гідний приймати й посідати Бога у своїй душі, висший в очах Божих від тих усіх, що її не мають. Чоловік, що живе без освячаючої ласки, не має ніякої вартости перед Богом, хочби займав у світі найвищі становища та гідности й хочби навіть запанував над цілим світом і коли б його вихваляли за його мудрість всі народи світа.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ВОЄННИЙ СТАН У КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ мадярська влада скасувала і дозволила вступ чужим подорожним з нормальними візами Угорщини.

ПРОМОВУ ПОС. МУДРОГО оцінює варшавський кореспондент виленського „Слова" словами: „З промови маршалка Мудрого виходить, що українська сторона готова до розмов", а знов львівський „Дзєннік Польскі" пише, що промова посла Мудрого се провокація.

У СТРИЙСЬКІЙ ВЯЗНИЦІ перебуває о. Совяк, арештований ще перед великодними святами с. р.

САМБІРСЬКИЙ СУД засудив о. Осипа Бадана зі Завадки на 10 місяців арешту, о. Омеляна Очабрука з Росохача на 6 міс., о. Юліяна Дуцька з Яблонова на 6 міс., о. Омеляна Гомзу з Бахноватого на 6 міс., о. Василя Стефанишина з Гуменця на 6 міс. за те, що вписували в метриках назвиська по українськи.

В СТАНИСЛАВОВІ суд засудив о. Володимира Скоробагатого, пароха Завадки, на 6 міс. вязниці за те, що у метрикальному виписі вписав назвиско „Гладенький", а не „Гладенькі".

СТАНИСЛАВІВСЬКИЙ СУД засудив українців Юрка Соловчука і Юрка Одокія з Микуличина на 14 місяців, Д. Микетчука на 2 роки, М. Степанова та І. Вередюка на 2 і пів року вязниці за вербування добровольців до „Карпатської Січи" і за поміч у переході за Карпати.

В СТАНИСЛАВОВІ уневажнено виборчу листу українців у трьох округах, а соціялістів у девятьох округах.

СТАРОСТВО В ЖИДАЧЕВІ замкнуло читальню Просвіти в Которині, журавенського повіту, за те, що хлопці з читальняного дорослу співали на своїх сходинах старокозацьку пісню „Віе вітер, віе буйний, дуба нагинає..." Ця пісня зовсім невинна і нема в ній нічого протидержавного. („Діло", ч. 94).

В СКОЛІМ поліція перевела ревізію в філії „Просвіти", в кружку „Рідної Школи", в „Союзі Українок" і забрала до провірки всі ділові книги та заквестіонувала деякі книжки, видані у Львові вже за Польщі. Рівночасно відбулися ревізії в усіх читальнях „Просвіти" сільської округи та в деяких сільських просвітянських діячів. Не увязнили нікого.

НІМЕЦЬКИЙ РАЙХСТАГ відбув засідання. Одинокою точкою програми була промова канц. Гітлєра. Зміст її подамо в слідуючім числі.

ШЕФ ГЛІНКОВОЇ ГВАРДІЇ (піввійськової організації на Словаччині) перевів основну чистку та заборонив членам Гвардії виконувати ревізії та увязнення.

ПРАНИЦІ ПРОТЕКТОРАТУ ЧЕХІЇ ТА МОРАВІЇ замкнено для особового руху для чужинців і для горожан протекторату. Горожани Чехії та Моравії, які хочуть виїхати до Німеччини, мусять мати німецькі візи.

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО БЕЛЬҐІЇ утворив Піерльот, член катол. партії. Він також міністр закорд. справ. Правительство складається з 6 католиків, 4 ліберялів і 3 міністрів зпоза парляменту.

750.000 МОЛОДИХ АНҐЛІЙЦІВ покличуть до примусового військового тренінґу (вправ). Має се бути відповідь Англії на непринятя візити анґ. амбасадора Гендерсона за першим його зголошенням.

АНҐЛІЙСЬКА АДМІРАЛІЦІЯ переконана, що получені фльоти анґлійська і французька можуть легко опанувати положення на морях Середземнім і Чорнім.

ІРЛЯНДСЬКИЙ ПРЕМІЄР де Валєра заявив м. ін., що лиш Бог може врятувати Европу перед війною, грізнішою ніж була остання. Ірляндія буде старатися зберегти невтральність на случай війни, одначе Ірляндія буде боронитися.

Непоправним післяплатникам здержимо висилку „Нової Зорі" з 1-им травня б. р.

Адміністрація.

НОВИНКИ

Сьогорічний травень буде місяцем молитов за мир, до якого накликує Св. Отець Пій XII.

„Польське Т-во Опіки над Кресами" внесло до міністрів освіти і внутрішніх справ меморіял у справі „протипольської акції греко-католицького духовенства" („Зємя і Наруд", ч. 8).

Долинське староство виселило о. Остапа Стернюка з Перегінська та заборонило йому побут у прикордонних повітах.

В Стрию від якогось часу не вільно чомусь вивішувати афішок українських часописів.

Міська управа Станиславова звернулася до міністерства освіти з проханням оснувати в Станиславові державний торговельний ліцей.

В Олеші, пов. Товмач, пожежа знищила 8 хат і 25 господарських будинків.

В Самборі невідомі особи усунули з цвинтаря памятковий хрест, що стояв на могилах вояків української армії.

ПАТ звідомляє: Поліціянт з Камінки Волоської застрілив з кріса підчас погоні Петра Перетятку з Камінки В., пов. Рава Руська, караного за намагане вбивство гаєвого і за приналежність до ОУН.

Міська управа Комарна рішила подарувати будівельні площі „Звйонзкові Стшелецкому" і „Читальні Польскій".

Повітовий Союз Кооператив у Болехові постановив, щоб всі українські кооперативи, які належать до того союзу, підписали позичку протилетунської оборони. Висоту позички устійнено на 1/4 часть чистого зиску в 1938 р. кожної кооперативи. (ІКЦ).

В „Моніторі Польськім" появився розпорядок міністра внутрішних справ, який відбирає дебіт на території Польщі книжці п. з. „За Україну", яка вийшла в Едмонтоні, часописові „Дер Обершлезіше Вандерер", що виходить у Глівіцах, і німецькій карті „Дойчлянд, Фізіщ".

Два нові костели вибудовано в ярославському й турчанському повіті завдяки ініціятиві й жертвенности старшинського корпусу, підстаршинської кадри та вояків. (КАП).

В Городниці над Дністром зацвили вперве громадські морельові сади, в яких є понад 5.000 дерев.

Гарного врожаю овочів сподіються сего року в Заліщиках. У звязку з тим приїздять вже численні представники овочевих фірм, щоб поробити замовлення.

Гумор. — Дитина міста. — Малий Ромко бавився вперве на селі. Коли вернувся, питає його тато, що йому найбільше подобалося. — Ромко відповів: гаражі для коров.

Гумор. — Котра година? — За пять мінут буде девята, пане професоре. — А тепер?

Американські пластові відділи побудували на однім зїзді хати ріжних народів. 49 відділ, в якім є українські пластунки, побудував українську хату і за неї дістав першу надгороду від комісії, зложеної з членів колюмбійського університету.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—1—20

Титул „почесного безбожника" надали Сталінові на зїзді воюючих безбожників.

В Готвайг'у (Долішня Австрія) увязнено 10 монахів Бенедектинів разом з ігуменом о. Штрозакером. Причини увязнення не оповіщено.

Націонал-соціялістична преса звідомляє, що протектор Чехії та Моравії барон фон Нойрат походить в простій лінії від чеських королів. М. ін. одна з прабабок фон Нойрата мала бути дочкою цісаря Фердинанда й Анни, королеви Мадярщини й Чехії.

Французька гранична сторожа отворила на днях велику скриню з надписом „Дипльоматичний багаж А. дель Вайо", здепоновану в однім з французьких митних урядів ще 10 лютого с. р. Показалося, що в скрині б. червоного еспанського міністра нема ніяких документів, тільки клейноди, штаби золота і срібла, значна скількість срібних і золотих монет, літургічна посуда як монстранції, чаші й т. п., вироби з золота й банкноти. Вартість сего „дипльоматичного багажу" виносить кілька міл. зол.

У Відні помер в 73 році життя б. австрійський архикнязь Франц Сальватор Льотаринський.

Люксембург обходив на днях 100-ліття своєї незалежности.

Американські студенти урядили в середу шутку: радієву авдицію, ніби-то передавану з Лондону, на тему вибуху війни. З трансмісії виходило, що якраз вибухла війна між Англією і Францією та Німеччиною, до якої має прилучитися також Америка. Ся вістка поділала на слухачів так, як свого часу трансмісія на тему нападу марсіян на Америку. Щойно при кінці авдиції повідомлено слухачів, що се була „генеральна проба" того, що може статися кожної хвилини.

Редакція сердечно дякує всім за святочні желання. Редактор задля недуги сего року майже не висилав желань.

Гумор. — Я оженився зі своєю жінкою тому, бо вона основно ріжнилася від всіх інших жінок, які я знав. — На чому полягала та ріжниця? — Вона була одинока, що хотіла вийти за мене замуж.

† ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

О. Іван Щуровський, парох Стинави Вижної і Нижної, давніше парох Струтина Вижного, помер дня 24 с. м. у 87 році життя і 62 році священства. — В. Й. П.!

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

ВП. П. В. Варшава. Стаття „Дипльоматична офензива диктаторів" добра для щоденника, але заки ми її напечатали б, то події напевно переженуть її.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Вакації.
АТЛЯНТИК: Довкруги світа за 25 центимів.
МУЗА: Альпейські осли.
ПАКС: Трафальгар.
СТИЛЕВЕ: Очайдухи й ревія.

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО ДО НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа

підручник для священиків уложив

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода. Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Lwów, czwartek, 4 maja 1939.
Львів, четвер, 4 травня 1939.

№ 32 (1232)
ч. 32 (1232)

Rok XIV.
Рік XIV

НОВА ЗОРЯ
NOVA ZORIA

два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Львів — Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібл. Народ. Дому.

Нові концепції німців

Угорщина під протекторатом Німеччини? — За те німці згодяться на прилучення Словаччини до Угорщини. — Концепція литовсько-білоруської держави.

„Газета Польска" пише: Довідуємося з добре поінформованих кругів, що угорські міністри Телекі і Чакі говорили з Гітлером і Рібентропом головно про Словаччину. Німці були б готові натиснути на Словаччину, щоб вона увійшла в склад Угорщини як автономна провінція, а зате Угорщина мусіла б згодитися на митну унію з Німеччиною та на цілковите узгіднення заграничної політики Угорщини з політикою Німеччини. „Курер Польскі" додає до тої вістки: Якби ця відомість з Берліна показалася правдива, то польська опінія приняла б її з рішучим протестом, бо тоді Угорщина знайшлася б під протекторатом Німеччини. Одна з заграничних агенцій звідомляє, що можливий також поділ Словаччини. Польська преса пише, що нова концепція німців полагодження словацької справи має на цілі зробити натиск на Польщу, подібно як ведена тепер акція на Литві, де німецькі агенти розвивають концепцію литовсько-білоруської держави зі столицею в Вильні. Польська преса твердить дальше, що нельояльність німців супроти Польщі зачалася видвигненням справи (вона каже „геци") з Карпатською Україною, кермованої секретарем німецького посольства в Празі Гофманом і знаним журналістом Аріо та створенням у Ґданську й Відні пропагандових осередків, які виказують активність в українських справах. Що вістки польської преси не виссані з пальця, свідчить їх згідність з закінченням нової промови Гітлєра, виголошеної 1 травня. Він закінчив її окликом: „Велика Німеччина й великі спільноти народів на сході й заході, на півночі й полудні." — На все те можна зауважити, що подібно великі концепції спільнот ріжних народів могла здійснювати також Польща й мала на те далеко кращу констеляцію, ніж має Німеччина ще тепер. Та щож, коли панове ендеки затроюють польську політичну опінію, думаючи, що тим „роблять добро свому народові". І на всім світі не бачать більшого ворога як українці.

Польсько-німецькі взаємини.

„Варш. Дзеннік Нар." приніс у ч. 115 статтю „Треба витягнути консеквенції". В ній пише: Час започаткований польсько-німецьким порозумінням з 26 І. 1934 виразно добігає до кінця. „Спацери німецьких дивізій довкола польських границь приневолюють Польщу приняти ряд охоронних способів... Німці віддячилися полякам карпато-українською несподіванкою та висуненням справи Ґданська, автостради через Поморя і Богуміна". Так пише в „Ґаз. П." її кореспондент Смоґоржевский з Берліна. Його слова се оцінка не тільки німецької „щирости", але й політики польського мін-ва загр. справ в останніх літах. Се посередне ствердження блудів, які довели Польщу до дуже трудної ситуації. Все промовляє за тим, що німці не виречуться добровільно переконання, що Польща се додаток до їх „життевого простору". Отже треба позбутися всяких злуд і витягнути консеквенції з того.

Незвичайний німецький плян.

Пражський кореспондент шведського часопису „Даґенс Нюгетер" пише: Берлін хоче евакуувати здібне до праці чеське населення й розпорошити його по всій Німеччині, а на те місце поселити німців. Таким чином сподіється: 1) військово використати чеську робочу силу, 2) здавити опір чеського народу, 3) розпорошивши засимілювати його.

Можливість дальших ревіндикацій.

Італійський часопис „Пополью ді Рома" пише, що Німеччина ревіндикувала або буде ревіндикувати в майбутности території замешкані німцями, або території, які були давніше частю німецького цісарства, або вкінці ті території, які належали до того цісарства як заморські кольонії.

Шеф німецького штабу в Італії.

Мусоліні приняв на послуханні ген. Бравхіча, шефа штабу німецької сухопутної армії, і відбув з ним довшу нараду в присутности італійського віцеміністра військових справ ген. Паріяні. Розмова була присвячена аналізі італійсько-німецьких взаємин з мілітарної точки погляду. В понеділок ген. фон Бравхіч виїхав літаком до Лібії, де стрінеться з маршалом Бальбо.

Англія готовиться до війни.

1) Лондон і інші більші міста будуть переважно евакуовані. З самого Лондону 3 міл. людей усунеться на провінцію. 2) Запаси поживи будуть подвоєні. 3) Під будинками міністерств будуть збудовані підземні кріпости, в яких урядуватимуть штаби тих міністерств. 4) Лондонська „Сіті" (найбогатша часть міста), фабрики і промислові заведення будуть евакуовані. 5) Кораблі будуть причалювати до західних пристаней Англії, а не до Лондону. 6) Всі приватні авта будуть сконфісковані й віддані до розпорядимости війська.

Голяндія не оборонить Фризії.

Голяндці працюють днями й ночами над підмінуванням всіх шляхів на лініях Утрехт, Арнгайм, Венльо. Підкладають динаміт навіть під дерева. Є багато випадків передвчасних вибухів. Голяндці думають, що половини своєї землі не годні оборонити, а саме Фризії, тому покинуть її й будуть боронитися тільки в т. зв. „Головній Голяндії", де є їх більші міста. Тільки під тим услівям англійський штаб обіцяв їм допомогу.

З церковних справ

З приводу протиунійних резолюцій в Луцьку і нових подій в Люблинщині.

Мимо дуже напружених міжнародних взаємин діються на тлі внутрішних міжцерковних відносин такі річи, що навіть польська католицька преса вважає вказаним виступити проти тих, які щораз завзятіше нападають на всяку форму Унії в якімнебудь східнім обряді.

І так „Жице Католіцке" в ч. 16 принесло статтю п. з. „В обличчі протиунійних ухвал", в якій відповідає на напади посторонніх світських чинників на діло церковної унії. М. ін. наводить резолюцію, ухвалену в салі ОЗН в Луцьку, що домагається „ліквідації істнуючих на Волині унійних станиць і заступлення їх станицями правдивої Церкви, т. зн. римокатолицької". „Жице Католіцке" відповідає ось як: „Треба дещо вглибитися у церковне життя. Ось зголошується до церковних властей одиниця чи навіть деколи вся православна громада й виявляє охоту перейти на лоно Церкви, одначе під умовиною лишитися при східнім обряді, в якім уродилася і з яким зжилася від дитинства. Що їй відповісти? Що може бути принята тільки в римськім обряді? Але ж ріжниця обрядів істнує в катол. Церкві від перших століть християнства. Але ж вона істнує на всій кулі земній, в усім католицькім світі. Чи тільки для одної Польщі слід її знести? Чи тільки в нас мають бути відштовхувані від правдивої Церкви і від вічного спасення душі лиш за те, що не хочуть приняти чужого собі обряду, хоч мають охоту бути в єдности з тою Церквою? Згідно з християнською совістю нам не вільно сего зробити. Подібно мається справа з ліквідацією унійних станиць предкладаною нам в резолюціях. Прошу представити собі ситуацію. Кажуть уніятам: всі маєте перейти на римський обряд. Вони відповідають: не годимося. Що ми на те? Маємо силою примушувати, кликати поліцію? За ніщо в світі. Сказати: в такім разі вертайтеся на православя? Чи можна представити собі такі слова в устах католицького священика? Очевидно, що ні. Отже нехай хтось покаже нам третий вихід поза збереженням кат. східного обряду. Не тяжко ухвалити ліквідацію, але треба застановитися, в який чесний спосіб її перевести... А коли з християнської точки погляду мусимо згодитися на ріжницю обрядів у Церкві, то вже самозрозуміла річ, що католики іншого обряду мусять мати запевнену духовну опіку в тім обряді. Звідси потреба виховання для нього духовенства й утримання його душпастирських станиць". Се все, пише „Ж. К.", не якась церковна політика, а справа засаднича, яка торкається догми. „Отже ми католики не можемо ні висказатися проти Унії, ні свідомо ділати на її шкоду. Се повинні зрозуміти ті, які хочуть домагатися від нас чогонебудь під сим оглядом. Думаємо, що ніхто не хоче поставити нас в положення, яке вимагало б від нас спроневірення підставовим католицьким засадам. Він згори мусить знати, яка буде наша відповідь".

Щоб з належитою реліефністю виступив розважний голос перестороги орґану „Жиця Католіцк'ого", треба взя-

ти під увагу факти, які за православним органом „Воскресное Чтеніе" подає „Рускій Голос" в ч. 93 з дня 27. IV. в інформативній статті п. з. „Пора скінчити з безглуздям фанатизму!" „В справі масового переходу на католицизм":

Ми хотіли б поговорити про деякі „особливости" церковного православного життя в Польщі. Одначе тому що не хочемо, щоб нас підозрівали в субєктивному підході до тих „особливостей", обмежимося тільки до наведення уривків з огляду преси з несконфіскованого 17 ч. варшавського тижневика „Воскресное Чтеніе" з 23. IV. Самі стримуємося від якихнебудь особистих думок та заміток, лишаючи оцінку матеріялу, що його передаємо, цілковито розглядові читача.

„Католицька Пресова Агенція" в 81 ч. свого бюлетину з 16. IV. помістила вістку п. з. „Масовий перехід на католицизм у Люблинщині". В тій вістці аґенція повідомляє, що в Томашеві Люблинським дається завважити кріпшаючий перехід православних на католицизм (в латинському обряді). В тій місцевости продовж тижня приймає католицьку віру пересічно коло 50 людей. „Місцевим душпастирям в тій місіонарській діяльности дуже помагає місцевий відділ „Товариства Розвою Східніх Земель". Одночасно роблять заходи, „щоб новонаверненим з православя запевнити нормальне релігійне життя". У звязку з тим почали будову костела в Ходиванцях, якотакож 2 каплиць, в Жерниках і в Зимному. Основано також нове приходство латинського обряду в Новосілках (повіт Потурин).

Зі своєї сторони „Воскресное Чтеніе" додає, що „у згаданих місцевостях ще рік тому були православні церкви. Тепер їх вже нема".

Що ж торкається умовин, в яких ведеться „місіонарська діяльність католицьких пастирів", то в тижневику „Пшеґльонд Евангеліцкі", ч. 16 з 16. IV. знаходимо, під заголовком „Треба вкінці припинити віроісповідний фанатизм", таку вістку:

„З Люблинщини звідомляють нам: Тепер, коли по всій державі лунає грімкий зазив, обєднати всі сили народу і суспільности під кличем обєднання й оборони кордонів держави, повинні припинитися всі прояви нетерпимости і релігійної ненависти... Та ба, релігійний фанатизм, розбуджений й „окриленний" вліті 1938 р., видає на Люблинщині свої овочі".

Далі польський евангелицький часопис наводить довгий ряд фактів з життя на місцях, який виказує, „в яких — пише „Воскресное Чтеніе" — неможливих умовинах мусять православні боронити свою релігійну окремішність. При кінці „Пш. Ев." пише: Подібні факти множаться в повітах томашівським, грубешівськім і ін. люблинського воєвідства. В таких умовинах православне населення „масами" переходить на католицизм, про що з радістю пишуть клерикальні часописи. Дотепер ніякі жалоби й заяви не дали висліду. „Місіонарі" — любителі, користуючись свободою, пишаючись своєю „історичною" ролею, здійснюють „обєднання" „ад майорем Еклезіє ґльоріям". Висше ми навели тільки фрагменти й уривки з життя православного населення Замістщини... Пора скінчити з безглуздям фанатизму, що являється ворогом єдности і згоди в державі".

„Католицька Пресова Агенція" у своїм бюлетині з 19. IV. з приводу висше наведеної замітки накинулась на евангелицький часопис і його співробітників за оборону православя, бачучи в ній (замітці) „просто незвичайну агресивність у відношенні до католицької Церкви й католиків", очорнення католицизму і розсівання підозрілих сплетень про переслідування православя в Польщі. Крім того КАП переповідає недавню статтю „Пшеґльонд'у Католіцк'ого", який, підрахувавши факти і цифри, доказує „упривілеєне положення православя в Польщі". Відповідаючи „Католицькій Пресовій Агенції", „Воскресное Чтеніе" пише, що факти, які навів „Пш. Ев." у своїх „підозрілих сплетнях", стали до тої міри голосні і були признані настільки не на місці, що правительство вважало вказаним, вислати на місце комісію з представниками трьох міністерств на чолі з директором департаменту. Далі „Воскресное Чтеніе" додає, що проти „згоди й оборонної здібности держави ділають ті, що нарушують релігійний спокій та спокійне співжиття громадян ріжних віроісповідань, а не ті, що про такі факти пишуть у часописах, домагаючись, щоб ті факти припинено".

При кінці свого огляду „На сторінках преси" „Воскресное Чтеніе" наводить виїмки також з польських часописів „Експрес Поранни" з 11. IV., „Жице Католіцке" з 16. IV. Сі польські і католицькі орґани свідчать, що „місіонарська" сверблячка деякі польські часописи захопила вже до тої міри, що... на східних окраїнах Польщі осуджують унію й домагаються заміни уніятських парохій римо-католицькими.

До сего образка ми остаточно нічого не можемо додати. Ми тільки підчеркнули деякі місця з наведених нами виїмків з несконфіскованого ч. „Воскресного Чтенія".

(Становищу „Русского Голосу", який недавно помістив одну замітну статтю в церковній справі, думаємо згодом присвятити довший ряд наших уваг. — Ред. „Нової Зорі").

Ватикан і Німеччина

Гітлєр хоче порозуміння з Апостольською Столицею.

З Риму звідомляють: „Трібуна" в в кореспонденції з Берліна доносить: Очікують, що Гітлєр зложить знаменну заяву в справі взаємин Німеччини з Ватиканом, які від часу вибору Пія XII виразно поправилися. Німці приняли з великим задоволенням участь катол. Церкви в торжестві уродин канцлєра Гітлєра і прислання желань Апостольської Столиці через нунція Орсеніґа. Від смерти Пія XI Німеччина робить заходи в цілі знормалізування взаємин з Апостольською Столицею. У ватиканських кругах говорять, що все буде залежати від способу, в який уряд Німеччини віднесеться до зобовязань конкордату з 1934 р. Також „Стампа" пише, що є багато познак на поліпшення взаємин Гітлєра з Апостольською Столицею.

Італійські обсерватори в німецькій столиці підкреслюють, що становище Ватикану з приводу 50-ліття канц. Гітлєра і недавне послання Папи до еспанських католиків принято в Берліні прихильно й уважають, що се поліпшить взаємини з Ватиканом. Про відносини між Берліном і Ватиканом „Стампа" пише: „Коректна поведінка Італії в часі конкляве, перемога Франка під знаком і в дусі католицизму і сильний зріст числа католиків у Великій Німеччині становлять факти, що не можуть не мати доброго впливу під сим оглядом". Аґенція „Ава" звідомляє з Берліна: Німецька вістка, призначена для закордону і датована з Риму, подає до відома, що „Апостольський Нунцій в Берліні одержав відповідь Святішого Отця на питання, що він їх вислав кілька днів тому до Риму. У ватиканських кругах тільки Папа і державний секретар мснґр. Маліоне знають зміст тих питань". Що Ватикан і Берлін дійсно навязали з собою блищий контакт, потверджує вістка ґданського орґану „Данціґер Форпостен" з 24. IV. Ґданський часопис, який, як відомо, має звязки з нім. мін-вом закордонних справ, пише про всі виступи нового Папи та висловлює здогад, що в Німеччині вони стрінулися з прихильною оцінкою. Крім того „Д. Ф." пише також про участь католицької Церкви в торжествах 50-ліття канц. Гітлєра та про сердечність побажань, що їх зложив в імені Апостольської Столиці мснґр. Орсеніґо. „Церковні чинники, пише „Данціґер Форпостен", хотіли б бачити в тому поправу взаємин між Ватиканом і Німеччиною від вибору нового Папи". Далі цитує промову Папи до еспанських католиків, яка в берлінських дипльоматичних кругах своєю формою і змістом зробила добре враження. Новий Папа, пише часопис, ужив у своїй промові таких акцентів, яких Німеччина безуспішно очікувала від його попередника. („Ля Круа", ч. 17.253).

Півавтономія для хорватів

Текст сербсько-хорватського порозуміння має м. ін. такі постанови: Дві хорватські округи, шарська і надморська, будуть злучені в одну провінцію, якої столицею стане Загреб. Таким чином будуть обєднані хорвати з дотепершої Хорватії і дальматійські хорвати. Хорвати одержать півавтономне правительство з осідком у Загребі й матимуть власний автономний парлямент. Хорвати мають зобовязатися льояльно співпрацювати з центральним правительством. Югославянське правительство буде мати далі контролю над військовими справами і закордонною політикою. На те, щоб хорвати від своїх рідних братів сербів отримали таку автономію, треба було, щоб німецькі дивізії стали на границях Югославії...

Большевицький панславізм

Большевицькі „Ізвестія" з 21. IV. подають розмову їх кореспондента з керманичем відділу славянознавства Історичного Інституту Академії Наук СССР В. Пічетою. Він заявив м. ін.: Історія славянства злучена тривко з історією Росії... Культура київської держави, византійська в своїй основі, перейшла через болгарське письменство. У 18 ст. серби дістали з Росії церковні книги славянським друком. Це було початком пробудження славянських народів, що перебували під владою Туреччини. Російські революціонери в 19 ст. мали величезний вплив на розвиток суспільної думки болгар і сербів. Царський уряд, який офіціяльно заявляв свою симпатію до поневолених славян, цікавився ними лише остільки, оскільки через їх землі йшов шлях до Царгороду... Перед совітським славянознавством велике завдання: дати історію славянства на основі метод марксизму-ленінізму. Головна увага буде звернена на історію революційних рухів у славянських народів. Багато уваги присвятиться напр. гуситським війнам у чехів і т. п.

Ч. 32 ...ЕСИ
ОГ...

Що зарядив війт Ян Токаж?

„Діло" в ч. 95 принесло отсей документ: Управа волости в Пониковиці, брідського повіту, розіслала під датою 12 квітня ц. р. до всіх товариств та організацій на терені волости таке письмо (подаємо в перекладі з польської мови): „На основі зарядження Пана Повітового Старости в Бродах з дня 7 квітня 1939 р. Управа Волости подає до відома і пристосування такі напрямні у справі безоглядної та льояльної співпраці всіх громадян, без огляду на національність і віроісповідання, які живуть на терені волости: 1) Кожна організація, що дістає тепер або в будучности дістане нинішнє зарядження, має його зберегти в організаційних актах і кожний предсідник, який уступає, має передати його своєму заступникові за потвердженим відбору. 2) Це зарядження треба прочитати на кожних загальних зборах членів організації чи товариства в цілости — до відома членів, при чому над цим зарядженням не вільно вести ніяких дискусій. 3) З хвилиною одержання нинішнього зарядження голова чи предсідник мають обовязок скликати спеціяльні збори своїх членів, щоб запізнати їх зі змістом таких зарядженъ: а) Кожний національний чи партійний сепаратизм мусить зникнути з життя громадянської збірнюти, бо коли держава допускає доброхільні стоваришення та організації громадян, то тільки для їх власних користей, які ніколи не можуть стануги в суперечности з інтересом Польської Держави. б) Всі спроби дальшого сепарування партійних чи національних груп будемо переслідувати з цілою жорстокістю закону, а організації та стоваришення, що проявлять найменший сепаратистичний відрух, зникнуть з поверхні їх істнування. ц) Саботажні акції, зокрема в часі Державних свят не можуть мати місця, а все зусилля управ істнуючих стоваришень мусить бути спрямоване до чесної Державно-Творчої праці. д) У дні Державних свят, як 3 травня й 11 листопада, кожна організація без огляду на її характер мусить прикрасити свій льокаль (хочби винаятий) прапором Державної барви. е) У дні Державних свят, зокрема у днях 3 травня та 11 листопада всі громадяни, без ріжниці віроісповідання чи національности, мусять стриматися від якоїнебудь праці під загрозою карних наслідків. ф) На всі повітові чи волосні зїзди кожна істнуюча організація, без окремого зазиву, мусить делегувати своїх представників у числі до 4-ох осіб, щоб репрезентувати свою організацію. Маємо на думці повітові чи волосні зїзди з приводу обходів Державних і Народово-Польських Свят, тобто 3 травня та 11 листопада кожного року. г) Перестерігаємо всі організації, що коли заістнує якабудь шкода з причини саботажу, ці шкоди будемо покривати в першій мірі з майна тих організацій, щодо яких буде щонайменше узасаднене підозріння, що ця акція могла вийти з їх гурту. г) У всіх починах Держави і Самоуправи від істнуючих організацій домагаємося співпраці та визначної помочі, яку в окресленій формі чи то фізичної, чи фінансової помочі треба все добре розуміти як загально-державний інтерес. і) Відбір нинішнього зарядження має писемно потвердити теперішній Голова-Предсідник а на відворотній сторінці цього зарядження треба занотувати день одержання зарядження, опісля треба вписати дату відчитання на зборах і також точку протоколу, в якій це має бути зафіксоване. — Виконання цього зарядження в цілому обемі буде стверджуване при кожній контролі тамошнього товариства. — Війт: Ян Токаж. Секретар: Юзеф Дирда.

Чи голос вопіющого в пустині?

В тижневику „Політика" в ч. 10 з 30. IV. п. Адольф Бохеньский пише м. ін.: „Швидкий зріст німецької агресії, пробудження Англії, загроза міжнародньої війни, в яку могла бути втягнена Польща в обороні своїх кордонів або своїх союзників, ось справи, які відтягнули на хвилю нашу увагу від української проблеми. Одначе ся проблема існує далі, ба що більше дозріває з блискавичною швидкістю до якнайкориснішої розвязки. Упадок Карпатської України розвіяв між українцями дві шкідливі ілюзії: попереше ілюзію чеську, подруге німецьку... Ряд днів, в яких Січові Відділи кроваво ставили чоло мадярському маршеві, перекреслили двацять літ важких, довгих і коштовних чеських старань за душу українців. Бо і що ж варт університети, школи, підмога для підпольних організацій, маніфестації, коли як прийшов день воєнної проби нагло й незрозуміло чехи замість помагати одиноким вже тоді оборонцям давної Чехословаччини, звернули зброю проти них? Правдивих приятелів пізнається в біді і чехи не показалися правдивими приятелями. Їх становище в тих днях, а потім капітуляція Гахи, в народі, що має воєнні традиції, не могла викликати іншого вражіння як відразу і погорду". Далі автор пише, що хоч Польща в дечому помагала мадярам, то все таки вона ніколи не скривала своїх симпатій для мадярів і ніколи не годилася на те, щоб центр українських заінтересувань перенісся знад Дніпра деінде. Навязуючи до того, яке становище повинна занять Польща, автор пише: „Мусимо вже нарешті зрозуміти, що українці се дійсна сила, чи се нам подобається чи ні, і що лучше кожну дійсну силу мати за собою ніж проти себе. Мусимо перестати обрізувати себе струсиною політикою... Мусимо використати зміну настроїв, щоб приступити до великої творчої політики співпраці, якої ми ще ніколи не пробували. Ініціятива тої політики мусить вийти від Польщі".

Голоси польської преси

Про домагання канцлєра Гітлєра.

Вся польська преса принесла обширні статті на тему останньої промови канцлєра Гітлєра й німецьких домагань супроти Польщі. Офіціяльна „Ґазета Польска" пише на тему тих домагань м. ін. ось що: Деякі з них не були відомі польській опінії; не знаємо також, чи знали їх польські відповідальні чинники. Пригадаємо мимоходом, що від початку квітня амбасадор Мольтке був неприсутний у Варшаві, а польський амбасадор у Берліні Липский не мав контакту з мін. фон Рібентропом. Одначе здається певним, коли йде про деякі точки предложення канцлєра Гітлєра, що польське правительство в зрозумінні ваги доброго сусідства все зичливо трактувало справу лучби німецьких горожан через Поморя. З тої причини також справа тісової комунікації здається можливою до розгляду. Та під одною засадничою передумовою: всякі сугестії на тему якоїсь екстериторіяльности мусять бути згори виключені. На се польська опінія ніколи не згодиться. — Орган військових кругів „Польска Збройна" пише м. ін.: Щодо Ґданська — се хіба ясне: він лежить при усті Вісли, ріки від джерел до моря польської. Де ж є тут можливість віддавання чужим дихавиці й господарського пролику Польщі? Польонізація Ґданська неминуча і направду шкода було б німецької енергії на дальше германізування малого провінціяльного міста, якого доля пересуджена, очевидно цілком природним шляхом. — „Варшавскі Дзенник Народови" ось як оцінює справу зірвання договору Німеччини з Англією й Польщею: Виповідження договорів Англії й Польщі вказує на те, що Німеччина задумує дальшу свою політику звернути передовсім проти тих двох держав. Німеччина уважає, що Польща й Велика Британія творять головну позицію в новім европейськім положенні й бажаючи змінити те положення намагається примусити їх покинути дотеперішнє становище. Англію пробує манити можливостями мирного поладнання конфлікту, Польщу хоче відокремити й застрашити. — „Роботнік" пише: Щодо того, що канцлєр Гітлєр говорив про Польщу і про справи звязані з Польщею, — відповідь усеї Польщі устійнена й безспірна: ні пяди землі! Ніякого зменшення польських управнінень і польської самостійної ролі в середній і східній Европі.

„На цвинтарнім шляху"...

ІКЦ в ч. 116 пише: Слабне біольогічний динамізм польського народу. Знавець тої справи кс. П. Турбак Т. І. каже у своїй студії „На цвинтарнім шляху", що плідність поляків наближається до границі задеревіння („скостнєня"). Се вже стан трівожний. В р. 1930 було 32.5 уродин на 1000, по 7 літах 24.9. До здеревіння лишається ще 7 пунктів. Дійде до того мабуть у 25-ліття відродження батьківщини. В містах уже в 1931-2 р. було 21 уродин на 1000. А тепер? Найнисше число уродин в західних воєвідствах, де є 90% поляків. Меншости ростуть сильніше... Упадок числа уродин в Польщі найбільший зі всіх країв Европи, хоч цифра приросту все ще більша ніж деінде. Та вона скорше меншає ніж в инших краях. Спосіб на те — виховання і пропаганда. Нарід має тим більшу культуру, чим має більше людей з отсими 3 центрами: власна родина з численними дітьми, власний дім, власний варстат праці. Динамізм плідности важніший від динамізму зброєнь. — (Також українському народові треба все звертати увагу на повисші розумні думки єзуїта про значіння плідности. — Ред. „Нової Зорі").

Заграничні преса

про політику Гітлєра й „осі" Берлін—Рим.

Анґлійська преса.

Лондонський „Обсервер" пише: Від часу Мінхену знаємо, що Німеччина вживає позорів переговорів тільки для власних військових цілей. Коли німецькі методи змінилися, то хочемо мати докази на це. Промова Гітлєра їх не дала... Всі народи мають сьогодня до вибору: або получитися в союз безпеки, або піти в німецьку залежність („ленно"). ІКЦ в кореспонденції з Лондону так передає тамошні погляди: В Лондоні не бракує песимістів щодо відскочення Італії від Німеччини в останній хвилі. Німецький генерал фон Бравхіч як спеціяліст від змоторизованих армій має обговорити з італ. штабом пляни офензивні й дефензивні щодо Тунісу та Єгипту. Та ні Японія, ні Еспанія, ні Югославія не заанґажувалися з Берліном задалеко. Так думають в Лондоні.

Італійська преса.

Італійська преса пише, що в Америці промова Гітлєра викликала іритацію, в Анґлії оптимізм, в Парижі гнів, а в Варшаві приняли її спокійно. Німецька преса пише, що в Варшаві „розчарування і скаженість", „сильне занепокоєння", „поляки тратять голови" і т. п.

Швайцарська преса.

„Нає Ціріхер Цайтунґ" пише в ч. 118: Гітлєр відповів відмовно на ініціятиву Русвелта у всіх суттєвих точках, але відповідав дефензивно, а не офензивно. Значить, письмо Русвелта зробило повільнішим хід німецької загр. політики. Сего не зміняє навіть факт, що в сій промові Гітлєра „лишилися на пляцу" два договори, з Анґлією та Польщею, бо їх так якби не було вже від 15. ІІІ., то є від заняття Праги. Отже він тільки ствердив факти. Непокоїть тільки те, що розрив з Варшавою німецький парлямент приняв з великим одушевленням — майже так, якби тим отворено вже шлях до радикальної розвязки німецько-польських справ... Справу Ґданська Гітлєр поставив у такій формі, що цофнутися ледви чи йому вільно вже...

Анґлія і Німеччина

Форен Офіс (британське мін-во загр. справ) заявило, що становище британського правительства до домагань, ставлених Гітлєром Польщі, було вже спрецизоване в заявах Чемберлена і Галіфакса. Британське правительство залишає Польщі цілковиту оцінку того, що для Польщі становить життєвий інтерес. Постанова взаїмної британсько-польської ґарантії ясна і недвозначна. Щодо поголосок немов би Анґлія хотіла давати Німеччині ґарантії про ненапад, то Форен Офіс вказує на трудноші, які те питання насуває у звязку зі справою Чехословаччини. Вел. Британія не визнала окупації ЧСР Німеччиною і тому не могла б ґарантувати німецькі кордони, які охоплювали б Чехію.

Лондон про промову Гітлєра

Анґлійська опінія вже так призвичаїлася до полемічних атаків Гітлєра на західні держави, що його остання промова не викликала там більшого вражіння. Назагал тон і арґументи йдуть по лінії анґлійських передбачень. Часописи твердять, що промова „не спалила мостів і не замкнула дверей до порозуміння". Одначе анґлійці не сподівалися, що канцлєр Гітлєр уважатиме якраз тепер відповідним виповісти анґлійсько-німецьке морське порозуміння і польсько-німецький пакт про ненапад. Біржі лондонська і ню-йорська зареаґували спокійно на промову Гітлєра.

Промова канцлєра Гітлєра

Минулої пятниці канцлер Гітлєр виголосив перед парляментом в Берліні 2 і пів-годинну промову, на яку з нетерпеливістю очікував цілий світ. Зміст:

Критика версайського договору.

Президент Злуч. Держав Півн. Америки вислав до мене телеграму — зачав свою промову канцлер Гітлєр, — якої зміст ви знаєте (загальний сміх). Мета того документу — скинути відповідальність за воєнні заряджения плютократичних урядів на держави з народніми урядами. Дякую Провидінню, що покликало мене і позволило мені як бувшому незнаному жовнірові війни, дійти до гідности вождя німецького народу та увільнити той німецький нарід з його найглибшої недолі. По закінченні світової війни думали міліони людей, що розум та справедливість надгородять і ущасливлять народи, що їх навістили страшні наслідки світової війни. Одначе мир ошукав ті міліони учасників війни, хоч вони не поносили ніякої відповідальности за хід подій. Нещастям було, що про політичні справи рішали люди, які не брали участи у війні. Бо жовнір не знає ненависти. Про мир рішали старі політики, що старанно заховали своє життя перед жахіттям війни. Вони тепер впали на людство як божевільні духи пімсти. Ненависть, злоба, нерозум були інтелєктуальними чинниками, що зродили версайський трактат. Наслідки того трактату були страшні. Жменька ігнорантів розірвала життєві простори, на яких на одному кільометрі мусить жити майже 140 людей. Розірвала порядок, що творився продовж майже 2.000 літ, а коли новий „порядок" виявився пізніше у своїх наслідках катастрофальний, то демократичні диктатори американського й европейського походження показалися такими боягузами, що ніхто з них не поважився взяти відповідальність за те, що сталося. Я ніколи не залишав сумнівів, що ревізія версайського трактату мусить бути переведена. Як вождь німецького народу не залишав я сумнівів, що всюди, де вимагають цього найвисші інтереси европейського співжиття, національні інтереси мусять уступити.

Поворот округи Саари до Німеччини усунув всі територіяльні питання між Францією й Німеччиною. Я все вважав це жалюгідним, що французькі держ. мужі не вважали мого становища зовсім зрозумілим. Сьогодня справи так не стоять. Я висказував цей погляд не зі страху перед Францією, але висував його радше як вислів необхідности довести в Европі до мира через усунення вічно відкритої справи ревізії, яка була би бакцилем постійної небезпеки й напруження. Коли тепер це напруження наступило, то цьому Німеччина не винна. Відповідальність за це паде на міжнародні чинники, які пляново викликували це напруження для власних капіталістичних інтересів.

Справа Чехії й Моравії.

Відтак Гітлєр згадав про прилучення Австрії. В справі Чехії і Моравії сказав: Коли німецькі племена в часі великої мандрівки народів і ще перед нею вийшли з терену сьогоднішньої Чехії і Моравії, втиснувся туди між німців чужий словянський елємент. Опісля життєвий простір цього народу окружила підковою німецька людність. Самостійно-економічне існування тих країв можна було уявити собі тільки у звязку з німецьким народом і його господаркою. У тисячелітній спільноті культура чеського народу оформлювалася німецькими впливами. Чеський нарід заслугує на пошану з огляду на свої уздібнення, трудящість і привязання до батьківської землі. Демократичні творці версайського договору можуть собі приписати „заслугу", що чеському народові повірено спеціяльну ролю протинімецького жандарма. Західня Европа створила штучну ч.-сл. державу у власному інтересі. Вона мала тільки одну думку: створити могутню твердиню проти Німеччини, яка могла би стати теж високовартісною летунською базою. Німеччина рішила знищити цю базу не з ненависти до чеського народу. Я сам виступав у цих літах боротьби не як речник односторонніх національно-державних інтересів, але також як речник чеського народу. Коли би прийшло було до збройного зудару, чеський нарід був би правдоподібно потерпів великі, катастрофальні страти. Те, за що боролися продовж десятків літ найкращі і найсвітліші представники чеського народу, буде виконане в рямцях націонал-соціялістичної Німеччини. А саме: право до власного національного життя й опіка над цим життям. В березні 1938 р. думав я, що меншостеву проблему в ЧСР пощастить розвязати мирним шляхом. Щойно коли Бенеш зарядив мобілізацію й намагався накликати на Німеччину поразку, я прийшов до висновку, що таким шляхом до розвязки не дійде. Така розвязка не відповідала демократичним підбехтувачам, які ненавидять німців і найрадше бажали б їх знищити. Пригадую, що тоді рішив я розбудувати західні укріплення. Ця розбудова вже 25 вересня 1938 р. була в стані, який 30 чи 40-кратно перевищував бувшу лінію Зігфріда з часів війни. Сьогодні це наймогутніші повсякчасні укріплення. Німецький нарід може бути певний, що ніякій світовій потузі не пощастить колинебудь проломати сей фронт. По зясуванні коротко вислідів мінхенської конференції ствердив Гітлєр таке: Залишив я м. ін. отверте питання гарантій кордонів Чехословаччини. Якщо йде про Німеччину й Італію, то гарантія згори була узалежнена від згоди всіх заінтересованих сумежних держав.

Доля Карпатської України.

Позатим, говорив Гітлєр, низка справ не була поладнана. Це: ревіндикації Мадярщини, Польщі, справа Словаччини й Карпатської України. Зверненням прохання до Німеччини й Італії про обняття ролі арбітрів Чехословаччина і Мадярщина не скористали з можливости відкликатися до чотирьох потуг, себто зрезигнували з того відклику. Франція й Анґлія не видвигнули й не могли видвигнути спротиву проти мінхенського договору. Рішення Італії й Німеччини — як завжди в таких випадках — не зовсім вдоволило обі сторони.

Відтак канц. Гітлєр згадав мадярські домагання щодо Карпатської України і становище Польщі до того питання. Фактом було, заявив Гітлєр, що в утриманні дотеперішнього стану (себто автономної Карпатської України) правдоподібно лиш одна держава була зацікавлена, а саме — Ромунія, яка устами найбільше покликаної особи заявила мені, як побажаним було б через Карпатську Україну та Словаччину отримати безпосередню сполуку з Німеччиною. Подаю це як ілюстрацію для почуття загрози з боку Німеччини, в якій є ро-

---

СТЕПАН ГОДОВАНИЙ

На Словаччині

Спомин українця галичанина.

Після розпаду чехословацької республики багато людей дивувалося, чому словаки віднеслися так негативно до спільної республики чехів і словаків і вкінці проголосили незалежність Словаччини. Сей словацький негативізм почався скоро після створення чехословацької республики в 1919 р. Згодом нехіть перемінилася в явну ворожість словаків до чехів. Чехи стояли на становищі, що разом з повстанням чехо-словацької республики повстала також чехословацька нація. Вони вважали се поняттям політично-державним, бо їм лучше було протиставити коло 10 міліонів чехословацького населення 3.000.000 німців, ніж подавати окремо словаків, яких у ЧСР було менше ніж німців. Отже річ ясна, що німці особливо при їх культурі і заможности мали б більше права до самоуправи ніж словаки — і тимсамим ціла держава була б відразу втратила словянський характер. Річ ясна, що словаки як словяни були б згодилися на таку комбінацію, якби чехи в практиці дали їм були рівноправність. Та що правда рівноправности словаки не мали. Напр. на т. зв. словацькім університеті в Братиславі професорами були переважно чехи і то не конче визначні, а такі сили і словаки могли дати. Так було у всіх урядах. Якраз від створення чехо-словацької спільної республики словаки зачали сильніше підкреслювати свою національну відрубність. Се дразнило чехів і вони навіть переслідували занадто горячих словацьких сепаратистів, напр. відомого словацького патріота проф. Туку й ін. А се в свою чергу тільки доливало оливи до вогню. Не обійшлося без того, що також сусіди словаків доливали оливи до вогню словацької ненависти проти чехів. Найскрайніші словацькі сепаратисти знаходили явну підтримку в сусідів, напр. Єглічка.

Підчас мого побуту в Чехословаччині в рр. 1919—1926 мав я нагоду бути три рази на Словаччині, а саме в західній частині того краю в містах Тренчіні, Піштянах, Братиславі й ін. менших місцевостях.

Низше подаю жмут споминів і завважень з мойого кількакратного побуту на Словаччині в рр. 1924—26.

В пражськім університеті, де я студіював, було також багато словаків. Хоч словаки мали свій університет у Братиславі,[1]) проте багато словацьких студентів йшло студіювати до Праги. Я познакомився з кількома товаришами словаками, розмовляв з ними нераз, читав головний орган Глінкової партії „Словак", який тоді був м. ін. доволі польонофільський. Та я не звертав уваги на те польонофільство „Словака", бо воно видалося мені дуже романтичне і поверховне, тільки забажав пізнати Словаччину і словацький нарід дещо блище, оскільки се було можливе. Вже мої університетські товариші і товаришки зі Словаччини відріжнялися значно від чехів: я відчував, що вони блищі нам українцям. Вони були більше ідеалістичні ніж чехи. В липні 1924 р. я рішився виїхати на вакації з Праги на провінцію. В судетськім краю я вже був три роки в 1919—21 рр. Чехів я бачив у Празі й околиці вже в 1917 р. і пізніше. Хотілося поїхати кудись, де я ще не був. Кортіло на Карпатську Україну, але відстрашував поліційно-жандармський режім, який там панував в тім часі. Отже я рішив поїхати на Словаччину і то в західну її частину, яка граничить з Моравією, заселеною чеськими ганаками і словаками. За посередництвом одного товариша я вибрав повітове місто Тренчін, згл. село Седлічну коло Тренчіна.[2]) Я комбінував так, щоб бути і на селі і недалеко залізниці та бодай повітового міста. (Далі буде).

[1]) В 1930 р. було на братиславськім університеті коло 1.400 студентів.

[2]) Тренчін, повітове місто в долині ріки Ваг, має коло 10.000 населення. На горбі над містом руїни замку. З тим замком звязані ріжні перекази. М. ін. чув я там оповідання про те, що на тім горбі ще римляни мали заложити свій оборонний табор. В місті є гарний великий будинок заведення ОО. Піярів і їх костел. Колись ОО. Піяри удержували там гімназію. Тоді як я був у Тренчині був там тільки один о. Піярист (назнська не тямлю) словак, але будинок стояв пустий, а в костелі правилося тільки в неділі. Під костелом ОО. Піярів була велика крипта, де були похоронені ріжні визначні тренчінські пани і священики чина Піярів. В місті мешкали мадяри, жиди, німці, а на передмістях словаки.

мунський уряд згідно з поглядами „американського ясновида". Прийшла така хвилина, коли в імені уряду Німеччини я рішив, що не думаємо далі обтяжувати себе ненавистю, аби для втримання німецького випадового шляху до Ромунії протиставитися бажанню Польщі й Мадярщини мати спільні кордони. А тому, що позатим чеський уряд вернувся до своїх старих метод, а й Словаччина почала проявляти прагнення незалежности, про дальше втримання тої держави не могло бути мови. Вже в часі першої розмови заявив я чеському міністрові закорд. справ Хвальковському, що коли б чехи підприняли якінебудь кроки в дусі політичних задумів п. Бенеша, Німеччина не допустить до розвитку ситуації в тому напрямі, але здавить її вже в зародку. Постійно ведена пропаганда брехонь у чеських щоденниках давала до зрозуміння, що в короткому часі давня ситуація буде привернена. Безмежна кількість воєнного знаряддя, накопичена в чеській державі, витворювала небезпеку далекосяглого вибуху. Від часу обсадження тої середньо-европейської порохівні, говорив Гітлер, Німеччина сконфіскувала: 1.582 літаків, 501 протилетунських гармат, 2.575 гармат, 785 мінометів, 469 повзів, 43.876 скорострілів, 114.000 пістолів, 1,090.000 крісів, понад міліярд гарматніх стрілен і газову муніцію. Крім того ріжне воєнне приладдя в величезних кількостях. Думаю, що це щастя для міліонів людей, що усунено гніздо небезпеки, таке загрозливе для середньої Европи...

Зірвання німецько-англійського договору.

Коли Чемберлєн думає, що Німеччина зломила договір заключений у Мінхені, то Німеччина витягне з того консеквенції, хоч Німеччина спрямовувала всю свою політичну діяльність в напрямі привернення англійсько-німецької співпраці. Привернути тривку приязнь між Англією і Німеччиною неможливо, доки Англія не зрозуміє, що існують інтереси німецькі, а не тільки англійські та вважатиме Німеччину своїм васалем. Німеччина вимагає від Англії лиш одного: щоб вона звернула німецькому народові колонії. Німеччина вірить, що справа кольоній не доведе до війни. Англія колись вище оцінить приязнь Німеччини ніж кольонії, які не приносять Англії ніякої користи, а для Німеччини мають величезне значіння. Німеччина ніколи не ставила таких домагань, які були б для Англії небезпечні. Коли Англія офіційально і в пресі репрезентує погляд, що у всіх обставинах треба виступати проти Німеччини і веде політику окружування, то тим усуває підставу морського договору між Німеччиною й Англією. Се я рішився заявити англійському урядові з нинішним днем. Коли б Англія хотіла переговорювати з Німеччиною в тій справі, я був би найщасливішою людиною, якби можна осягнути ясне порозуміння між Англією й Німеччиною. Не хочемо нічого, що не належало колись до нас. Ніякої держави не обрабуємо з того, що є її власністю. Одначе кожний, який думає, що може напасти на Німеччину, стрінеться з могутністю й опором, супроти котрих могутність і опір з 1914 р. були мало значні.

Німеччина й Польща.

Про німецько-польські взаємини нема що багато говорити. Мировий договір у Версалі завдав німецькому народові і тут найтяжшу рану і то з заміром. Своєрідним викроєнням коридора для Польщі до моря мало бути раз-на-завше унеможливлене порозуміння між Польщею й Німеччиною. Ця справа для Німеччини може найбільш болюча. Мимо того, каже Гітлер, я стояв незломно на становищі, що не можна переочити того, що Польща мусить мати доступ до моря і що взагалі сусідуючі з собою народи не повинні собі штучно псувати співжиття. Померший маршал Пілсудский був тої самої думки та був готов провірити питання, що затроювали німецько-польський договір. В тім договорі був у кожному разі один виїмок, що був практичний для Польщі. Устійнено, що дотепер заключені Польщею договори про поміч не будуть тим нарушені. Одначе було самозрозуміле, що могло це відноситися тільки до заключеного договору з Францією, а не якихсь нових договорів. Між Німеччиною й Польщею остало відкрите одно питання, що очевидно, скорше, чи пізніше мусіло б бути розвязане: Данціг. Це німецьке місто й хоче належати до Німеччини. Я бачив у мирнім полагодженні сего питання дальший причинок до остаточного европейського відпруження. Я поручив представити польському урядові конкретне предложення. Тепер повідомляю Вас про цю пропозицію і самі зможете осудити, чи не була вона найбільшим кроком для скріплення европейського миру. Я вважав конечним вияснити польському урядові, що як він прагне мати доступ до моря, таксамо Німеччина потребує доступу до своєї східньої провінції. Тому я предложив польському урядові такі пропозиції:

Німецькі домагання й польська відповідь.

1) Данціг має вернутися до Німеччини як вільне місто і 2) Німеччина має дістати через польський коридор одну шосу й одну залізничу лінію в такім самім екстериторіяльнім характері, як для Польщі має коридор. За те Німеччина висловила готовість: 1) Визнати всі господарські права Польщі в Данцігу; 2) признати Польщі в Данцігу вільну полосу з довільним розміром і запевнити Польщі вільний доступ до тої полоси; 3) тимсамим визнати кордон між Польщею й Німеччиною як остаточний; 4) заключити з Польщею договір про ненапад на 25 літ, отже пакт, який сягне далеко поза межу мого життя; 5) загарантувати державну незалежність Словаччини спільно з Польщею і Мадярщиною, що практично означало б резигнацію Німеччини з односторонної власної переваги на тім терені. Польський уряд відкинув ті пропозиції і висловив тільки готовість: 1) Перевести розмови в справі заступлення комісаря Союзу Народів у Данцігу; 2) розглянути справу облекшення транзитової комунікації для Німеччини через коридор. Будуччина колись осудить, чи Польща слушно відкинула пропозиції Німеччини. На думку Гітлєра, Польща при такім розвязанні справи не була стороною, що дає, але стороною, що бере, бо щодо того, що Данціг ніколи не буде польський, нема ніяких сумнівів.

Зірвання німецько-польського договору.

Договір Польщі з Англією противиться договорові, який свого часу Німеччина заключила з маршалом Пілсудским. Тому вважаю договір заключений мною свого часу з Польщею за односторонно нарушений Польщею і на далі як неіснуючий.*) Про те я повідомив польський уряд. Коли польський уряд хотів би дійти до унормування відносин з Німеччиною, то я міг би це тільки привітати.

Всякі спроби захитати німецько-італійський союз смішні. Німеччина, розуміючи права Італії до Альбанії, повітала акцію Італії зичливо. Фашизм має не лиш право, але й обовязок забезпечити Італії життевий простір.

Відповідь Русвелтові.

Пан Русвелт думає, що в цілім світі сотки міліонів людей живуть у постійнім страху, що буде нова війна. Цей страх не безпідставний. Від світової війни в Европі було 19 збройних конфліктів, але Німеччина не брала в них участи. Сам страх перед війною не доведе до війни. Підстава того страху се тільки часописне підбехтування. Пан Русвелт казав, що війна мала б трагічні наслідки. З того здає собі найкраще справу сама Німеччина, але не кожна війна мусить поширитися на цілий світ, коли пактами не втягнеться ввесь світ пляново у війну. Пан Русвелт думає, що „дух часу" несе збройне насильство і що половина світа буде знищена. Коли йде про Німеччину, то вона не загрожує іншим народам, хоч демократична преса бреше про те щодня. Русвелт каже, що в Европі три народи, а в Африці один нарід утратили незалежність. Але ті народи в Европі втратили незалежність вже 1918 р., а в Африці всі народи не мають незалежности через брутальне насильство інших народів і то не німецького народу, але демократичних держав.Пан Русвелт хоче, щоб усі спори вирішувати при конференційнім столі, але Союз Народів був найбільшою конференцією і йому не вдалося розвязати ні одної міжнародньої проблеми. Німеччина все йшла на конференції безборонна, а як відложила зброю, то її на конференції не запрошували. Німеччину притягнули до стола — але перед трибунал переможців і там з револьвером при грудях примусили Німеччину прияти ганебні умови залежности і знущання. Тому я мушу старатися, щоб Німеччина йшла на конференції узброєна й не перед трибунал. Пан Русвелт хоче, щоб Німеччина запевнила, що не заатакує інших держав, але я питаю: котрі народи почуваються загрожені й заявляю, що Ірляндія не нарікає на Німеччину, тільки нарікає, що Англія гнобила її й виявляє далі постійну агресивність, а Палестина опанована не німцями, тільки англійцями, які пристосовують до арабів найбрутальніше насильство. На закінчення скажу, що Німеччина готова дати кожній державі гарантії під умовою двосторонности та заключити з кожною державою договір. Пан Русвелт прагне зменшення збройонь держав, але Німеччина давно це вчинила, бо по війні Німеччину присилували віддати й знищити багато зброї. В справі роззброєння прошу пана Русвелта звертатися до інших держав, не до Німеччини. Колись пан Вилсон дав слово, що розгляне домагання Німеччини в справі кольоній. І то було б шляхотно, коли пан Русвелт допровадив би до здійснення обіцянки Вилсона. Пан Русвелт накликав, що керманичі держав повинні взяти відповідальність за долю світа, але я не можу почуватися до відповідальности за долю цілого світа, бо той світ не брав участи в жалюгідній долі мого народу і я почувався покликаний служити мойому народові та звільнити його від страшної недолі. Шість і пів року я день і ніч жив одним завданням: піднести до найвищих меж сили Німеччини, коли весь світ покинув мій нарід. Я обєднав свій нарід й узброїв його, старався усунути версальський договір без розливу крови. Ти, президенте Русвелте, який маєш щастя бути головою держави, що переповнена багацтвом, де турботи за щоденний хліб майже невідомі, маєш універсальні зайнтересування, які охоплюють цілий світ. Для мене світ се той край, якому я посвятив усі свої сили — то Німеччина. Історія може зачислити мене до тих людей, які дали з себе найбільше, чого можна жадати від людини. Працюючи для Німеччини — я працюю для цілої людської спільноти.

*) Ся заява не означає „виповідження" договору, як звичайно пишуть, бо тоді німці мусіли б іще якийсь час уважати договір з Польщею обовязуючим. А се значить, що вони вже тепер уважають сей договір необовязуючим, неіснуючим.

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

Німецьке меморандум Польщі

На 5 мінут перед промовою канц. Гітлєра німецький шарже д'афер передав польському правительству німецьке меморандум. Німецьке правительство стверджує м. ін., що заключення польсько-англійського договору вважає нагальним зворотом в польській політиці. Той договір звернений проти Німеччини. З него випливає, що Польща думає взяти чинну участь в евентуальнім німецько-англійськім конфлікті, навіть як би той конфлікт не нарушував інтересів Польщі. Німецьке правительство мусить витягнути заключення, що Польща тепер висше ставить обіцянку помочі третьої держави, ніж безпосередні мирові гарантії Німеччини. Німеччина погодилася з фактом польсько-французького союзу, який Польща заключила перед порозумінням з Німеччиною. Одначе заключенням польсько-англійського союзу польське правительство віддало себе на услуги політики, яка стремить до окруження Німеччини. Німецьке правительство підчас пацифікації Середньої Европи в березні с. р. згодилося на спільну польсько-мадярську границю, яку польська сторона окреслила як важну політичну ціль. Від довшого часу німецьке правительство старалося рушити з місця полагодження справи Ґданська. В березні с. р. німецьке правительство *предложило конкретний плян* полагодження справи Ґданська, а саме щоб він повернув до Німеччини і щоб Польща згодилася на збудування залізниці й автостради через коридор між Німеччиною і Сх. Прусією. Зате Німеччина признавала цілий польський коридор, узнавала цілу західну границю Польщі, ґарантувала польські інтереси в Ґданську і була готова заключити з Польщею договір про ненапад на 25 літ. Але польська відповідь рівналася відкиненню німецьких предложень. Крім того Польща перевела частинну мобілізацію своєї армії. Німецьке правительство стверджує з жалем, що 1) польське правительство не використало нагоди для справедливого полагодження ґданської справи, 2) рівночасно польське правительство приняло політичні зобовязання супроти іншої держави, які не дадуться погодити з польсько-німецькою заявою з 26 січня 1934 р. Польське правительство тимсамим уневажнює ту заяву. Мимо того німецьке правительство не думає зміняти свого засадничого наставлення до справи будучого наладнання німецько-польських взаємин і готове до евентуальних переговорів.

Що крилося за офертою канцлєра Гітлєра.

В кореспонденції свого берлінського кореспондента „Ґазета Польска" в ч. 118 пише між ін.: В редакційних звідомленнях тутешні (берлінські) часописи підчеркують, що німецькі пропозиції, предложені польському правительству, були чесні і великодушні. Польща мала зробити величезну помилку, стративши сю одиноку свого рода нагоду. У своїй промові канцлєр подав зміст оферти, зробленої Варшаві. Одначе ми не довідалися нпр. як він собі уявляє ширину „екстериторіяльного" пояса, що на ньому мали б бути побудовані автострада і залізнича лінія. Як мене запевняють з добре поінформованих кругів, ширина того пояса мала б виносити 25 км. Тому що між польсько-німецьким і польсько-ґданським кордоном у північній частині поморського воєвідства віддаль у простій лінії виносить около 36 км. — отже, щоб здійснити німецький транзитний постулят, Польща мусіла б відступити Німеччині коло 900 кв. км. Так виглядала б, пише кореспондент, розвязка, яка по думці канцлєра Гітлєра не мала б ніякого військового значіння.

Реальности у Львові

Обтяження їх перевисшають доходи.

Під проводом ґен. Балабана предсідника Львівського Товариства Власників Реальностей відбулося у Львові дуже численне віче власників реальностей в салі Промислово-Торговельної Палати при вул. Булярда. Наради були присвячені передовсім справі субскрипції Позички Протилетунської Оборони. Норми устійнені для міської нерухомої власности виносять при місячнім доході нетто до 160 зл. 20 зл., при доході від 160 зл. до 300 зл. 25% доходу, від 300 до 400 зл. 35%, від 400 зл. до 600 зл. 50%, від 600 зл. до 1.000 зл.60%, від 1.000 зл. до 2.000 зл. 100%, а при доході нетто понад 2.000 зл. 150% доходу. Справу збірних антен референував дир. Лянг. У Львові власти видали в біжучім році коло 4.000 наказів інсталювання збірних антен. Чи новоінстальовані збірні антени будуть функціонувати якслід, трудно устійнити. Погляди суперечні, одначе здається, що більшість радієвих апаратів матиме добрий відбір. Зчерги полк. Дзякевич представив положення власників реальностей у Львові й цитував на сю тему ряд цікавих цифр. У Львові є 14.000 реальностей, з чого 6.000 однородинних і 8.000 чиншових. В чиншових реальностях є разом коло 50.000 помешкань, з яких річний дохід виносить 24 міліони злотих. Річне обтяження реальностей у Львові виносить тепер коло 24,800.000 зл. З тої квоти на державний податок від нерухомостей в висоті 12% доходу брутто припадає 2,880.000 зл., комунальні обтяження виносять 6 міл., новий дороговий податок і оплати за чищення їздні 1,200.000 зл., оплати на Фонд Праці й Зимову Поміч 500.000 зл., освітлення сходових кліток 480.000 зл., удержання 8.000 дозорців по 480 зл. річно (на се складаються вартість помешкання, побори й видатки на прилади) 3.840.000 зл., видатки на дрібний ремонт у висоті 2% вартости чиншу 500.000 зл., страти внаслідок неплачення комірного безробітними і виїмково бідними (перес. 8.000 родин продовж 6 міс. в році) 1.920.000 зл., відсотки від гіпотечного задовження, яке виносить коло 70 міл. зл., — 3.500.000 зл., видатки на ремонт (6.000 ремонтів пересічно по 500 зл.) 3.000.000 зл. (в минулім році було 12.000 ремонтових наказів, яких кошт виніс пересічно по 1.000 зл). Врешті слід згадати теперішню антенову акцію, яка обійме 4.000 домів (магістрат числить на 5.000) 1.000.000 зл. (кошт одної збірної антени обчисляють на 250 зл.). З того зіставлення виходить, яке тяжке положення нерухомої власности у Львові і яке конечне льояльне відношення компетентних чинників до тих видатків. В противному разі більшість власників реальностей мимо найлучшої волі не буде в силі виконати всі платности і наказані роботи.

Переговори Англії з Совітами

В пресі зустрічаємо такі вістки: В Лондоні ведуться дальше переговори в справі порозуміння між Англією й Совітами. Совіти хочуть, щоб Англія заґарантувала безпеку Литви, Латвії й Естонії в той спосіб, щоби в ланцюху британських гарантій не було ніякої люки. Взаміну за те Совіти зречуться участи Англії в справах Далекого Сходу й готові дати допомогу Англії і Франції в разі нападу на ті держави, зглядно на сусідні держави, значить на Бельгію, Швайцарію або Голяндію.

Німецькі туристи...

Англійські джерела звертають увагу на знаменний факт появи численних німецьких туристів у всіх найбільш запальних точках Африки й Малої Азії. Особливо численні ґрупи німецьких туристів у Судані, Єгипті, Палестині, Сирії й Іраку. Німецькі туристи рекрутуються переважно з журналістів, купців, професорів та німецьких старшин.

Добича Німеччини в Чехії.

Як виходить з переведених остаточно обчислень, рівночасно з протекторатом над Чехією і Моравією дісталося під опіку Німеччини 4.500.000 штук рогатої худоби, 990.000 овець, 1.250.000 кіз, 2.100.000 свиней, 610.000 коней, 16 міл. дробу і 2 міл. гусей.

Перед іменуванням двох маршалів Франції.

Французька преса приносить цікаві поголоски в справі недалекого іменування двох маршалів і адмірала французької фльоти. У французьких журналістичних кругах думають, що маршалами стануть: ген. Гамелєн і його заступник ґен. Жорж. Тепер французька армія не має ні одного активного маршала, бо так старий маршал Петен як і марш. Франше д'Еспере по досягненні приписаного віку опустили ряди активної армії.

Щоб переполоскати організм стосується МОЧЕГОННІ ЗЕЛА ДЮРОЛЬ Гонсецкого, бо вони збільшують кількість видалованої мочи і завдяки тому уможливлюють видалювання накопичених внаслідок злої переміни матерії шкідливих для здоровля складників, що затроюють організм, як: мочевий квас і ін.

Мочегонні Зела ДЮРОЛЬ ГОНСЕЦКОГО стосуеться при недугах: нирок, піхура (пісок, камінці), при недугах печінки, при жовчевих камінних, при артретичних або подаґричних болях, здуттю шлунка, відбиванню або нахилах до запертя.

Спосіб уживання: на опакуванні.
Продають аптики і аптичні склади.

Лікарський фейлетоник.

Ревматизм мязів

Ревматизм мязів се недуга досі докладно непросліджена. Зачинає нагло боліти один мязень або ціла ґрупа мязів, при тім появляються упослідження в рухах. Горячки нема. Як причину болів недужі подають звичайно перестуду, перемокнення. Вже саме напняття мязів викликує сильні болі. Найчастіше болі зачинаються на мязах шиї, у крижах і на спині. В часі болів на мязах шиї, звичайно з одного боку, хорий держить голову криво, щоб відтяжити напняті мязи. Коли болять крижі і людина не всилі зігнутися, називаємо це пострілом („Гексеншус"), бо терпіння приходить нагло при якомусь русі. Кожний рух кадовбом справляє хорому великі болі, охоплює ввесь хребет і приневолює хорого положитися до ліжка і спокійно лежати. Найлучші ліки на ревматизм мязів се тепло й масажі. До масажів можна вживати камфорового або хльороформового олійку, потому давати горячі оклади або електрично розґріту подушку, купелі в електричних шафках та парові купелі. Дуже добрий вплив на цей рід ревматизму мають також боровинові й піскові купелі, ґальванізація і діятермія. Хто склонний до мязневого ревматизму, той завжди повинен тепло одягатися та вистерігатися перестуди і перемокнення на дощі.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Відозва Епископату Польщі.

КАП звідомляє: В дні 26 квітня с. р. відбулася у Варшаві пленарна конференція Епископату Польщі під проводом кардинала примаса Гльонда. Конференція висказала своє повне признання для польського народу за відрухове зединення почувань всіх його верств супроти батьківщини в поважній хвилі, що її переживають нарід і держава враз з цілою Европою. Та однозгідність думки і сердець суспільности з її жертвенністю на потреби держави се поруч інших чинників державної суцільности велика моральна сила народу, яка здібна запевнити йому щасливу майбутність. Епископат вірить, що теперішній взнеслий настрій суспільности буде тривалий та що вся суспільність у відповідний спосіб радо й успішно підпиратиме всі постанови влади, які змагають до влекшення мирного розвитку для народу й держави. По думці відозви Св. Отця Епископат в окремім заклику взиває духовенство і вірних до горячих молитов за загальний мир в місяці Марії. Крім того конференція розглянула ряд біжучих справ з ділянки церковної адміністрації, католицько-суспільних справ та з життя католицьких організацій і Католицької Акції

Марійська Дружина Пань у Львові урядила свячене 23 м. м. Посвячення снідів довершив о. Ігумен Пелех з Жовкви, який виголосив відповідну промову. Крім нього промовляли о. Ір. Назарко ЧСВВ, пані Бачинська, Фіголева й Конрадова. Серед милого настрою і корисної гутірки проминув цей вечір.

Марійська Дружина при купецькій гімназії Рідної Школи у Львові урядила 23 м. м. святочну академію з приводу 950-ліття хрещення Руси-України. Крім трьох хорових точок на програму академії зложилися: вступне слово учениці Марії Пришляк, змістовий реферат голови Марійської Дружини Марії Соболь і добре віддана деклямація ученика М. Максимюка. Крім цего було ще барітонове сольо й виступ тамбурової орхестри. Цілість робила миле враження, передовсім завдяки праці о. проф. М. Харини. В академії взяли участь учительський збір з дир. Ковалиським, родичі та відпоручники інших Марійських Дружин.

Французька преса оповіщує велике послання до католицької суспільности, видане і підписане всіми кардиналами Франції: Вердіє, Ліенар, Бодріяр, Сіар і Жерліє. Послання кардиналів звертає увагу французької суспільности на грізну небезпеку, яка висить над Францією в формі постійного упадку числа уродин. Не вистарчить відперти зовнішні небезпеки, не вистарчить навіть політично й економічно відродити державу, правительство мусить крім того уздоровити моральну атмосферу краю. Від заглади може вратувати Францію тільки привернення християнського й католицького розуміння життя, що в сучасних важких умовинах просто необхідне.

В Любляні (Югославія) при кінці липня с. р. має відбутися міжнародній конґрес Христа-Царя. Мимо непевної політичної ситуації підготовка до конґресу поступає вперед. Епископ Любляни, Преосв. Рожман, вислав запрошення до всіх католицьких епископів світа. Розіслано вже поверх 1.500 запрошень, в яких прохається епископів, щоб в разі перешкоди в особистому приїзді на конґрес виделеґували визначних діячів і католицьких учених своїх країв. Участь у конґресі зголосили вже численні достойники Церкви і визначні особистости католицького світа.

„XX Амзіюс" звідомляє, що литовський міністр Урбшис по переговорах в Римі має в найблищих днях представити литовській раді міністрів проект порозуміння між Литвою і Ватиканом у справі конкордату.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

АВТОНОМІЯ ДЛЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ. Угорський мін. освіти Гоман виголосив промову, в якій заявив, що Угорщина рішилася дати Карпатській Україні автономію та признати окремі права меншинам німецькій і словацькій.

В БЕРЕЖАНАХ суд засудив 16 молодих українців з Ходорівщини на кару вязниці від 12 літ до 2 літ за злочин державної зради, якої підсудні допустилися тим, що взяли, як пише акт обвинувачення, участь у прогульці до Крилоса, що робили військові вправи в таборі „Орлів" і за ін. провини зі статті 97 к. к. Девятьом засудженим на низші кари припинено кару на 5 літ. Той самий суд засудив на 1 рік вязниці М. Левицького, Б. Прокопова та Хомусяка за перехід на Карпатську Україну.

В РІВНІМ суд засудив українців Т. Лисюка на 6 літ вязниці, Є. Терещука, С. Петрука, Т. Трошюка-Бродацького по 5 літ, Я. Котика на 3 р. і Я. Гуменюка на 2½ р. за приналежність до Організації Українських Націоналістів. Все це селяни бугринської волости. Той самий суд засудив селян з Яблонної, пов. Костопіль: А Ковальчука на 7 літ, А. Горейчука на 4 р. і Е. Мокрика на 1 рік за приналежність до ОУН.

ПРЕЗИДЕНТ ПОЛЬЩІ відбув нараду з марш. Ридзом Сьміґлим, прем. Складковским і мін. Беком.

МІН. ЙОСИФ БЕК має відповісти на промову канцлера Гітлера на засіданні польського сойму. 5 мінут передтим польський посол в Берліні має вручити польське меморандум німецькому правительству.

„ҐАЗЕТА ПОЛЬСКА" принесла таку важну вістку: Політика Берліна створила ситуацію, в якій уряд РП мусітиме йти ще дальше в своїх жаданнях в устійнюванні нових ґарантій польських прав і польського стану посідання, бо німці хочуть відіпхнути Польщу від Балтику.

ТОВАРИСТВО „РУХ" постановило здержати кольпортажу німецької преси в Польщі на двірцях і в інших льокалях, хоч досі дебіту німецькій пресі в Польщі ще не відібрано.

РОМУНСЬКИЙ МІНІСТР закорд. справ Ґафенко підчас нарад у Лондоні і Парижі домагався м. ін. признання Ромунії кредитів на зброєння і полекш в набутті сирівців для ромунського промислу. „Фінаншил Нюз" звідомляє, що Анґлія згодилася уділити Ромунії 5 міл. фунтів стерлінґів кредиту (коло 125 міл. злотих).

ОДНА ШВАЙЦАРСЬКА ҐАЗЕТА пише, що на предложення автостради через польський коридор Польща може зажадати такої самої автостради через німецьку територію, що скоротило б шлях з Варшави до Ґдині о 100 км.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ продовж 24 годин три рази впевнило Польщу, що в потребі уділить їй у справі Ґданська допомоги найдальше ідучими середниками й кожної хвилі поспішить навіть зі збройною допомогою.

СОВІТСЬКА ПРЕСА принесла коротенький кільканацять віршовий зміст з промови канцлєра Гітлєра на останних сторінках без ніяких коментарів, підкреслюючи тільки виповідження договорів анґлійсько-німецького і польсько-німецького.

НА СХІДНІЙ І ПОЛУДНЕВІЙ ҐРАНИЦІ Голяндії працюють день і ніч при будові укріплень. На дорогах приготовано перешкоди, збудовано численні гнізда для артилєрії і скорострілів. Голяндці укріплюють також морське побережжа.

ПОЛІТИЧНИЙ ҐУМОР. — Який тепер найприкріший прокляв? — А щоб ти став картоґрафом!

ПОЛІТИЧНИЙ ҐУМОР. — Що таке тоталізм? — Се такий устрій, в якім кожному вільно робити все, до чого не має охоти.

ЕСПАНСЬКА ВЛАДА замкнула еспансько-французьку ґраницю.

ІРЛЯНДСЬКИЙ ПРЕМІЄР ДЕ ВАЛЄРА заявив, що Ірляндія буде невтральна на случай війни. Про се повідомив він анґлійське правительство.

ПІВТОРАГОДИННУ ТЕЛЄФОНІЧНУ РОЗМОВУ через Атлянтійський океан відбув през. Русвелт з французьким премієром Далядіє.

В ЕВРОПІ тепер 10 міліонів людей під зброєю.

ПРЕЗ. РУСВЕЛТ іменував ґен. Маршаля шефом ґен. штабу армії Злучених Держав Півн. Америки на місце ґен. Крейджа.

В КАЇРІ відбулися наради представників арабських племен у справі Палестини.

НОВИНКИ

Гарна, соняшна погода панує у Львові від кількох днів. Температура доходить до 30 ст. Ц.

Перший день травня перейшов у Львові спокійно з виїмком спроби масової демонстрації на Гетьманських валах, яку поліція скоро розпорошила, увязнивши кілька осіб. При тій нагоді показалося, що у Львові дуже багато людей носило червоні відзнаки, далеко більше ніж можна було припускати.

В понеділок, в дні 1 травня, вийшли у Львові тільки 2 щоденники.

Великий автобусовий двірець повстане у Львові на площі Сольских.

Українські кооперативні установи підписали дотепер 115.900 зл. на позичку протилетунської оборони.

Косівське староство виселило з прикордонної полоси різьбаря українця Івана Пантелюка.

Впр. о. Осипа Бадана, греко-катол. пароха з Завадки, пов. Турка, виселено з прикордонної смуги.

Українці у Станиславові супроти уневажнення їх виборчих ліст рішилися взагалі не брати участи у виборах до міської ради.

В Чорткові також заборонили вивішувати українські афішки.

Тернопільське староство відкинуло українські виборчі протести з цілого ряду громад.

В Перемищині припинили діяльність вже 11-ої читальні, а саме у Стібенці. За причину подано, що вона „загрожує публичній безпеці і ладові."

В лісах коло Сколього пропало без вісти 7 хлопців.

Балєтмайстер і режісер б. державного Театру Карпатської України, Володимир Лібовицький, по виході на волю приїхав до Праги, де підготовляється до турне з балєтом по Европі. В репертуарі має також український балєт.

Матуральні іспити відбудуться с. р. ще після двох типів: дотеперішнього 8-клясового й нового ліцеального.

Александер Бучко, польський католицький публіцист і колишній співробітник „Ґазети Косьцельної", перейшов на протестантизм. („Г. К." ч. 16).

Коло Берестя над Бугом згоріло 48 господарств. У вогні втратила життя мала дитина.

В Кракові в газовій коморі шпиталя св. Лазаря вибухла пожежа, в якій погибли три молоді лікарі, др Юрій Ошацкий, др Ян Оремус і др Збіґнєв Сьціславский.

Міські театри в Лодзі збанкротували. Се перше в Польщі банкроцтво субвенціонованих театрів.

В Познані відбулося в неділю відкриття міжнародних познанських торґів.

Ґумор. — Між Еспанією й рештою Европи така ріжниця, що в Еспанії тепер повоєнні добрі часи, а в Европі передвоєнні непевні.

Ґумор. — Ти чув, що жиди втікають з Анґлії. — Та чому? Та ж там спокійно! — О ні, в Анґлії заводять загальний обовязок військової служби.

На вістку про розбір чехословацької республики і заповідженої филі втікачів повстав у Львові комітет, який мав ціль нести їм поміч. Під проводом пані К. Бартльової сформувалися ґрупи, з яких одна складалася з представників старшого громадянства, другу покликали студенти соціялісти, людовці і демократи. Весь час приїздів комітет удержував дижури на Головнім Двірці. Приїзджаючі чехи одержували теплу страву, поживу на дорогу, крім того давано потрібні інформації, полагоджувано почту і т. п. Також зорґанізовано лікарську поміч під проводом п. дра Круковской. Потрібне вивінування в середники наглої помочі й перевязки жертвував гурт аптикарів і фірма „Ляокон". Видатки на основі предложених рахунків винесли 559 зл. 83 сот. Вплив у готівці зріс о 19,02 зл. яко зворот „Родзіни Колєйовей" за вудженину, яка лишилася. Оставшу квоту в висоті 456,19 зл. комітет жертвував на річ Червоного Хреста у Львові. З рахунків видно, як небагато видано тут на допомогу чехам з приводу розвалу їх держави. Цікаво, що решти не приділено на поміч раненим в боях у Карпатській Україні.

Власники кіосків у Познані ухвалили бойкот всіх німецьких часописів.

Два вантажні поїзди зударилися на стації Рогуф на лінії Скернєвіце — Колюшки. 14 ваґонів розбитих. З залізничого персоналу тяжко ранений Мартин Мільчарек.

Окружний суд у Вильні засудив б. віцепрезеса ККО в Ошмяні Генрика Сальмовича на 10 літ вязниці за здефравдування 72.000 зл., яких ужив на гулянки.

По прилученні Заользя до Польщі тамошні німці масово продавали полякам свої крамниці, реальности, парцелі й т. п. Тепер на заклик німецьких орґанізацій перестали позбуватися майна.

Канцлер Гітлер пише нову автобіоґрафічну книжку п. з. „Майн Лебен" („Моє життя"). Вона має бути приблизно така велика, як перша його книжка.

Для населення протекторату Чехії та Моравії введено нові заграничні пашпорти в мовах німецькій і чеській. Назва краю в тих пашпортах звучить: Німеччина — Протекторат Чехії та Моравії.

Всі вулиці і площі Відня в числі 2.000 дістануть нові назви, взяті виключно з історичних подій і явищ німецької культури. Зміна дотеперішніх назв буде відбуватися під особистим проводом канцлєра Гітлєра.

Академія моди повстане у Відні. В ній будуть викладати предмети з ділянки кравецтва.

Жиди в Словаччині не сміють мати авт.

Крига рушила на північних ріках Росії.

Гумор. — Хто найліпший елєктротехнік на світі? — Гітлер, бо в найкоротшім часі потрафить „ізолювати" цілу державу.

Гумор. — Малий Ромко каже до мами: Ми зі Славком бавилися прекрасно в листоношів. Я вкинув до скринок на сходах одну половину листів, а другу Славко. — А звідки ви взяли листи? — З твоєї шафи. Ті, що були перевязані рожевою стяжечкою...

У французькім Альжирі вибухли розрухи. Ранено коло 100 осіб.

Директор лондонської поліції привернув звичай, який був колись значним джерелом доходів, призначених на фонд допомоги для поліціянтів. На підставі того звичаю кожний мешканець Лондону може наймити собі довільну скількість поліцаїв до своєї розпорядимости. Ціна винайму виносить 3 шилінґи за годину або 22 шилінґи за цілий день. Сей звичай був найбільше поширений за короля Едварда VII.

Оперу „Король Лір" написав фльорентійський композитор Вітто Фрацці. Лібретто, перероблене з драми Шекспіра, зладив письменник Джіованні Папіні.

Відкриття світової вистави в Нюйорку відбулося в неділю 30 квітня с. р.

Американський інститут знання й мистецтва виготовив спис 65 книжок, які в останнім часі здобули собі в Америці найбільшу почитність. Звертає увагу, що всі книжки з найбільшим накладом були релігійного змісту.

Злучені Держави Півн. Америки роздали своїм дипльоматам в Европі 1550 першорядних протиґазових масок.

Спорт. В минулу неділю відбулися семі змагання наших футбольних дружин. В Стрию Україна перемогла місцеву Погонь у відношенні 2 : 1 (2 : 1). Сі змагання були для України важні з огляду на положення в табелі мистецтв. Наша дружина виграла зовсім заслужено, була безсумніву лучша у всіх лініях, зокрема в нападі. Ґра була остра, хоч не брутальна. Ворота стрілили Магоцький і Скоцень II. — В Перемишлі Сян ще раз зазначив, що не думає резиґнувати з місця у львівській окружній лізі. Противником Сяну була Погонь І Б, яка виїхала на той метч скріплена ґрачами з державної ліґової Погоні. Мимо того Сян виявив незвичайне завзяття й амбіцію, перемагаючи ліґовців 3 : 2 (3 : 1). Ворота стрілив Турко (2) і Федорович. По сих метчах Україна далі на 2-ому місці, Сян вже на 11-ому і має за собою Корону і РКС.

Гумор. — Дівчина з міста: Ах, пане лісничий, що міг би нам оповісти цей старий дуб, якби вмів говорити?... — Лісничий: Напевно сказав би: „Вибачайте, ласкава пані, але я... липа".

Гумор. — На подвірі заведення для божевільних стрічаються два хорі. — Пст, уважайте, каже один. — Що сталося? — Бачиш, сторож забув замкнути браму... — То що? — Можемо втечи. — Втечи? Пощо? Їсти тут маю що, мешкання маю також, одяг дають... Я варят чи що, втікати з такого місця?..

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

ВП. Пан Михайло Єреміїв: Ваш „Лист до Редакції" напечатаємо в слідуючім числі „Нової Зорі".

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Землі від Північного до Чорного Моря мають стати „життєвим простором" німців під оглядом господарським. В тій ціли їздив на схід 1936 р. Шахт, а недавно Функ. Треба признати, як признають се анґлійці, пише „Курєр Варш." в ч. 102, що рільничі землі наддунайські й балканські природно доповняють промислові простори німців. Але тепер віддаль у виміні продуктів не має вже такого значіння як колись. Німці платять за хліб і мясо фабричними виробами, не все потрібними. Тому такі взаємини довго не дадуться утримати. Хоч німці платять в розрахунку більше ніж инші держави, але по перше вони платять не ґрішми, тільки товарами, по друге рахують високий курс марки. Тому купують навіть більше хліба ніж потребують, а решту відпродують по цінах низших ніж світові. І се їм оплачується, бо тримають розмірно високо курс своєї валюти. Німці головно вивозять хліб до Швеції, відки дістають за нього залізну руду. Найбільше залежна тепер від Німеччини Болґарія. Також в Югославії німецька торговля виперла французьку й анґлійську, але Югославія має ще мідь, яку збуває не лише в Німеччині. Ґреція сама потребує хліба, а за її тютюн німці накидають їй товари, яких вона не конче потребує. Від ромунів німці найбільше потребують нафти.

Облігації позички протилетунської оборони будуть приймати власти, уряди й державні підприємства як застав при конкурсах і як кавцію на забезпечення всякого рода умов і зачетів, виплачуваних на достави й урядові роботи, як також на забезпечення уділених державним скарбом кредитів акцизних, митних і перевозових. Вартість депозитову, заставну й кавційну облігацій 5-процентової позички устійнено на зл. 85 за 100 зл. номінальної вартости.

В ромунськім военнім промислі піднесено заробітки о 25 процент і побільшено час праці о 2 год.

Бельґійський Національний Банк підніс дисконтову стопу з 2 і пів на 4% у звязку з господарськими трудношами і грошевою дорожнечею.

Італія має тепер 41 міліонів квінталів резервового збіжжа.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Вакації.
АТЛЯНТИК: Довкруги світа за 25 центимів.
МУЗА: Альпейські осли.
ПАКС: Американська авантура.
СТИЛЕВЕ: Вкрадене життя.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині
ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК
Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 60 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 7 maja 1939. № 33 (1233)
Рік XIV. Львів, неділя, 7 травня 1939. Ч. 33 (1233)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів — Lwów
Куркова 14.
Хв. Біол. Народ. Дому.

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
квертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ Й АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Ґродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Комісар Літвінов уступив

З Москви доносять: Літвінов, довголітний комісар заграничних справ СССР, звільнений зі свого становища на власне прохання. Його місце заняв предсідник ради народних комісарів Молотов, задержуючи своє дотеперішне становище. — Вістка ся викликала велике вражіння в цілім політичнім світі, бо Літвінов був керманичем совітської заграничної політики від 1921 року. Припускають, що його уступлення стоїть у звязку з англо-московськими переговорами. Літвінов (Фінкельштайн) все був приклонником т. зв. збірного забезпечення мира в рамах Союза Народів, а тепер Англія предложила Москві двосторонний договір, отже Літвінов уступив. Є також інакші пояснення. Уступлення Літвінова і справи, які з тим звязані, насвітлимо на другий тиждень.

Англійська преса про Ґданськ.

Анґлійська преса пише тепер багато про польсько-німецькі взаємини. М. ін. в „Фіненшіел Нюс" появилася стаття про нерозривність Ґданська з Польщею. Часопис підчеркує, що Ґданськ становить „життєвий простір" і передумовину незалежности Польщі, а рівночасно незалежности Англії та Франції. Вся анґлійська політична преса приносить дописи своїх кореспондентів з Варшави. „Деякі з них посуваються в своїм запалі трохи задалеко", пише „Вєк Нови", який правдоподібно додумується, що Анґлія любить воювати „до останньої краплі крови", але, розуміється, не свого жовніра.

Повновласти для президента Польщі.

Рада міністрів у Варшаві ухвалила проєкт закону, який уповажняє президента Польщі видавати декрети в ділянці справ господарських, фінансових і державних. Повновласти, уділені президентові і правительству, мають тривати до звичайної буджетової сесії восени. Вони ввійдуть у життя зараз по замкненні біжучої сесії. З сего виходить, що не передбачується скликання надзвичайної сесії, значить справа зміни виборчої ординації буде відсунена найменше на пів року. Перше читання проєкту про повновласти в соймі відбулося 5 с. м.

Польсько-німецькі взаємини.

ІКЦ в ч. 122 приніс допис з Познання такого змісту: 30. IV. К. Донемірський в Малих Рамзах, в пов. штумським, отримав від німецьких властей наказ опустити свою маєтність з родиною до 3 днів і до смерти не вертатися до неї. Такий сам наказ отримав і його син Збігнеф, власник Ваплєв'а. Пан К. Д. се знаний польський діяч і походить з патріотичної родини діячів, таксамо його жінка Ржепніковска здому; її батько основав ряд народних банків. Оба маєтки в руках тої родини від 300 літ. Німецька влада не дозволила навіть визначити адміністраторів для тих маєтків, але накинула їх.

З німцями нема компромісу.

Під таким заголовком вшехпольське „Слово Народове" в ч. 122 принесло статтю, в якій пише: Презес н. д. Ковальский виголосив промову на конференції в Варшаві. Він м. ін. сказав: Ідемо вже напевно до війни. Канц. Гітлєр твердить, що Ґданськ се німецьке місто і ніколи не буде польським. Отже стверджую, що Ґданськ був і буде польським містом. Від Польщі отримав він християнську віру і засади цивілізації. Від польського князя отримав міське право коло 1235 р. Всі найстарші церкви і монастирі в Ґданську походять з часів польського правління. Німецькі хрестоносці здобули Ґданськ в 1308 р. зрадою й до ноги вимордували його населення. Від того злочину зачинається німецькість Ґданська. Тисячу літ поляки робили компроміси з німцями. Наслідком тих угод західна Польща стала східною Німеччиною. За Болеслава Хоробр. польським городком була Копаниця: се нині Кепенік, часть Берліна. Епископські столиці, монастирі й парохії на Шлеську і Поморі аж по Штетин установлені польськими королями, князями й вельможами. Вони вирізали там ліси й витичили дороги, заложили міста і села. Ще тепер гітлерівська влада 1653 місцевостей у Сх. Прусії з польськими іменами назвала по німецьки. Ще в 18 ст. за Лабою в Ганноверї аж близько Гамбурґа лунала словянська мова, а в Бранденбургії та Саксонії доси живе лужицький нарід, якого мова се діялект (?) польської... Компроміс має тоді сенс, коли щось полагоджує, а не коли він стає етапом до нової здобичі! — Подібно пише вся польська преса.

Розміщення німецьких військ.

Польський тижневик „Зеспул" пише: Два тижні тому німці мали 450.000 війська на французькій границі (лінія Зігфріда) і 350.000 на голяндській, 200.000 на полуднево-західній польській і 72.000 на північній і західній польській та 38 тисяч у Клайпеді, 100.000 в Італії й 38.000 в Лібії. Тепер німецька армія скріплена новими 1,200.000 людей на границях і далі скріпляється.

Анґлійська преса проти Гітлєра

Обговорюючи німецькі ноти, в яких канцлєр Гітлєр узасаднює виповідження договорів Німеччиною, „Дейли Телеґраф" пише, що Гітлєр уважає себе одиноким і виключним арбітром щодо того, що слушне, а що ні. Гітлєр не дає нічого крім низки обітниць, які, коли це йому буде відповідати, міг би знову виповісти так, як виповів усі свої інші договори та зобовязання. Отже не диво, що Польща з недовірям відноситься до предложень, які рівналися б віддачі її „життєвого простору" за кусник паперу. Польща не відмовляється зовсім від дальшої дискусії, але дає виразно до пізнання, що ті дискусії мусять відбуватися на підставах цілковитої рівности або зовсім ні.

ПОДБАЙТЕ ДЛЯ СВОЇХ ДІТЕЙ
про пушку і книжечку
ощадности найстаршого
українського
КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ
„ДНІСТЕР"
у Львові, Руська 20, тел. 280-50,
що приймає вкладки під найкориснішими умовами та своїм великим майном дає найкращу запоруку всім вкладникам.

Дні рішання

Як стягаються хмари на бурю.

Визначний представник Англії льорд Болдвин виголосив у Торонті (Канада) промову, в якій сказав: „Ми англійці стояли на стійці, коли еспанські галіони Великої Армади пливли проти Англії і вже допливали до Плимуту. Ми боролися на кривавих полях Нідерляндів, коли король Франції Людвик XIV змагав до опанування Европи. Ми виконали свій обовязок також тоді, коли по Европі йшов немов якийсь півбог переможно Наполеон. Ми відкликнулися також на зазив до великої війни в серпні 1914 р. Кажучи словами Лютра, „ми інакше не можемо". Так нам Боже допоможи!"...

Отся заява льорда Болдвина з рівночасним введенням обовязкової військової служби в Англії доказує, що Англія приготовляється до війни довгої та завзятої. В такій ситуації не дивиться вона навіть на те, що заведення обовязкової військової служби „противне засадам демократії", як іще недавно говорив прилюдно сам Чемберлєн і що тепер пригадує йому Робітнича Партія („Лейбур Парти") в парляменті та у пресі своїй. Розумний уряд консерватистів знає, що коли б він сховав анґлійську молодь перед обовязковою участю у війні за демократичну засаду, що людина, мовляв, має право свобідно розпоряджати своєю особою, — тоді також Франція не дасть на загибіль своєї молоді і війна була б програна „во всю". Була б тим скорше програна, що Ірляндія вже оповістила свою невтральність у будучій війні, а вона в рр. 1914—18 дала Англії багато добрих жовнірів. З Полудневої Африки надходять вісти, що та велика й важна анґлійська домінія піде мабуть також за прикладом Ірляндії. Канада устами свого премієра Мекензи Кінґ'а заявила недавно, що буде помагати Англії тільки доставою товарів та евентуально добровольцями, але примусової військової служби не заведе. Тільки далека Австралія разом з Новою Зеляндією, які побоюються японської окупації, правдоподібно проголосять обовязкову військову службу. Але населення тих доміній невелике: Австралія має коло 7 міліонів душ, а Нова Зеляндія коло міліона 600 тисяч. Отже вони разом взяті мають приблизно тільки населення, що мала давна Галичина. Тимбільше мусіла Анґлія оповістити обовязкову військову службу.

Справа участи в війні СССР по стороні Анґлії ще досі остаточно не пола-

годжена. Лондонський „Таймс" пише: „Москва знає, що Польща та інші сусіди СССР, які вже досвідчили на собі большевицького устрою, не вступлять в офіціяльно проголошений єдиний фронт з СССР. Отже коли Москва буде на те настоювати, то се значить, що СССР хоче лишитися на боці від активної участи у збройнім зударі". А знов „Франкфуртер Цайтунг" каже, що ні сяке ні таке рішення неможливе: Москва або вповні ввійде в союз, або зовсім не ввійде.

Якраз наспіли депеші, що представник СССР їде в тій справі до Лондону. Важна се поїздка.

Литва горнеться тепер до Польщі. Перелякана Латвія не знає на яку ногу ступити. З малих прибалтійських держав найбільш рухлива в заграничній політиці Естонія. Вона прислала недавно до Польщі свого начального ґенерала.

З другої сторони Еспанія щораз виразніше перехиляється на сторону Німеччини. Докладно на тих місцях, які вже в 1916 р. вказував німецький військовий публіцист др Ґіркс, монтує еспанський „Леґіон Кондор'а" далекосяглі гармати Крупа і т. зв. „Грубі Берти", звернені проти анґлійської кріпости в Ґібральтарі.[1]) „Берлінер Берзенцайтунґ" каже, що зачнеться „витягання стріли з боку Еспанії". Німці пишуть, що Ґібральтар в 1704 р. здобув для Анґлії німецький князь Ґеорґ фон Гессен Дармштадт і що в часі 7-літної облоги Ґібральтару еспанцями та французами (1775—1783) Ґібральтар вдержали анґлійці тільки завдяки німецьким військам з Ганноверу. (Тоді анґлійський король, що походив з Ганноверу, був також князем Ганноверу). Німці щораз більше укріпляються також на західноафриканськім побережжі.[2]) Рівночасно Італія укріпляється в ріжних точках Середземного моря, а саме на Балеарах, на Пантелярії, в Лібії, на островах Додеканезу, на Леросі і Родосі. Анґлійська преса бє на тривогу, що італійці разом з німцями приготовляються до нападів на Мальту і на Кипр, на Танжер і на французьке Марокко та підбехтують мусулман у Палестині, Сирії й Єгипті, орґанізують ріжні заходи в Туреччині та Греції. Еспанська преса ґен. Франка виразно домагається від французів Альжиру разом з Ораном і з землями аж до гір Великого Атлясу.

Виглядає, що також Югославія щораз більше наближається до держав „осі". Югославянський міністр заграничних справ Цінцар Маркович два дні говорив у Венеції з ґрафом Чіяном (22—23. IV.). Потому оповістили офіціяльний комунікат, в якім сказано: „Вирішено поглибити довіренне співробітництво Югославії з Італією та Німеччиною під оглядом політичним і економічним". Дня 25. IV. Маркович був уже в Берліні, де довго переговорював з самим Гітлером і Рібентропом. Незабаром сам реґент Югославії, князь Павло має приїхати до Риму, отже виглядає, що Югославія прилучиться до осі Берлін—Рим, коли їй заґарантують, що Угорщина не сягатиме по відібрані їй землі. Коли Югославія перейде на сторону Німеччини й Італії, тоді Балканський союз буде таксамо розбитий, як розбився союз Малої Антанти.

Та мимо всего ситуації не можна назвати ні ясною ні певною. Вона щойно входить в рішаючу стадію. Ключі до рішення в тій ситуації має з одної сторони Анґлія, а з другої сторони Німеччина. Але Сталін має в руках також свій ключик. Тільки не має ще доступу до дверей, які міг би отворити, щоб пустити червону хмару на Европу.

На тім тлі анґлійська армія, яка повстала б з примусового набору, викликає особливше зацікавлення. „Дейли Експрес" пише: „Відповідно до пляну Чемберлена анґлійська армія в силі 1 міліона людей може бути створена аж за 5 літ. Тому ждемо пляну, збудованого на ширших основах, то значить пляну, який розложив би військову повинність також на инші річники (а не тільки на тих, що мають по 20 і 21 літ життя). Тоді була б можливість створити міліонову армію вже до 2-ох літ"... „Дойче Альґемайне Цайтунґ" пише, що „анґлійським традиціям чужа обовязкова служба в війську... Тому в найлучшім разі анґлійські вояки будуть добрими ґімнастиками". Розуміється ДАЦ знає, що анґлійці твердо боролися у Фляндрії в рр. 1915—1918. Але берлінський кореспондент парижського „Журнал'ю" пише, що Ґітлер і його оточення переконані, що Анґлія тепер значно слабша, ніж була в 1914 р.[3]) Подібно пише також італійська преса з приводу введення обовязкової служби в анґлійськім війську. Нпр. „Пополо ді Рома" каже: „Анґлія надармо думає, що можна застановити хід історії і зберегти положення, яке безумовно засуджене на страчення".

Як все те розмотається і закінчиться, Бог оден знає. І тому коли як коли а під сю пору наші церкви повинні бути переповнені нашим народом особливо ж його інтелігенцією: бо заповідаються дні такі тяжкі, що тільки Божа Мудрість може їх улекшити для всего людства і для нас. Ми ж тої полекші потребуємо як нарід більше ніж инші, державні народи. — А. Ч.

[1]) А саме в місцевостях: Сан Роке, Таріфа, Альжесірас, Танжер, Цевта. Пише про се виразно „Дойче Альґемайне Цайтунґ".

[2]) Коло Ляраше аж до Фернандо По і далі.

[3]) Сей погляд може спиратися на таких основних ріжницях в порівнанні з ситуацією в 1914 р.: 1) Тепер німці так укріпили лінію Зіґфріда, що на здобуття її треба жертвувати дуже багато людей. 2) Тепер по стороні Анґлії не буде Італія, Японія й Еспанія. 3) Тепер не всі домінії пришлють військову допомогу, також Австралія і Нова Зеляндія будуть загрожені. 4) Тепер червона Росія не має спільної границі з Німеччиною, отже не може відразу кинутися на неї з такою масою військ, як в 1914 р. кинулася царська Росія. Та з другої сторони німці ледви чи мають так вправлені резерви, як мали за часів цісаря Вільгельма.

З життя еміґрації

Збори Музею Визвольної Боротьби України.

Збори Товариства Музей Визвольної Боротьби України в Празі відбулися 18. II., вперше у власній домівці т-ва під проводом члена товариства проф. А. Яковлева. Зі звіту управи від 8 квітня 1938 р. до 18 лютого с. р. видно, що т-во мало в звітовім році 121 дійсних членів та 5 членів співробітників. Управа т-ва відбула у зв. році 15 засідань і 3 наради. Рішено призначити окрему кімнату в домі т-ва памяті пок. проф. Степана Смаль-Стоцького. В ній приміщено бібліотеку покійного та обстановку з кабінету покійного, яку передав син небіщика. Управа дістала позичку в Чеськім Ґіпотечнім Банку в сумі 113.430 К. (чеських) на 38½ літ. Сими грішми сплачено позичку, яка тяжила раніш на домі. Управа перевела ремонт дому і з кінцем 1938 р. Музей зачав перевозити річи до власної домівки. Спочатком квітня с. р. мало закінчитися перевоження музею і на 18 травня с. р. намічено торжественне відкриття Музею і посвячення власного дому. Управа присвятила багато уваги питанню про матеріяльне забезпечення Музею. Вона обміркувала широко справу оживлення збіркової акції в Америці на користь музею ВБУ. М. ін. проф. Д. Дорошенко підчас своєї подорожі і викладів у Канаді 1938 р. подав інформації про діяльність музею та закликав канадійських українців складати жертви на користь Музею. В Канаді управа має свого уповажненого, п. Лазаровича, який з незвичайною відданістю виконує свої обовязки. Продовж 1938 р. т-во мало 50.338,85 Кч. прибутків, з того: жертв на Український Дім у Празі 26.511,60 Кч., чинш від льокаторів дому 7.462,40 Кч., членські вкладки і відсотки 2.757 Кч. і позичкова збірка 6.225,55 Кч. Видатки: Дім для музею 230.000 Кч., видатки звязані з купном дому 30.643,35 Кч., ремонт дому 51.538,95 Кч, відсотки за ґіпотеку 8.525,50 Кч., дрібний інвентар 11.316,10 Кч., печатання „Вістей" і експедиція 4.693,55 Кч., винайм старого помешкання 9.601 Кч., персонал 8.870 Кч., ріжні инші видатки 8.212 Кч., разом 363.400,45 Кч. Дня 1. I. 1939 р. в касі т-ва і в банках було 11.838,30 Кч. — Дир. музею проф. Д. Антонович у своєму звіті заявив, що за 10 міс. 1938 року прийшло до музею 977 чисел жертв. Пересічно на одно число припадає 50 річей. Перевезення і перенесення річей до власної домівки відбулося без їх ушкодження: нічого не поломано, ні не попсовано. Управа видала в 1938 р. 4 числа свого орґану „Вісти МВБУ". „Вісти" втратили почтовий дебіт у Польщі і дотепер не вдалося управі виклопотати знесення заборони. Ревізійна Комісія ствердила в своєму акті, що всі записи в книгах правильні і мають свої важні прилоги. Рев. Комісія вказала, що до музею напливає так багато річей, що вже тепер приміщення музею вимагає поширення. Після відчитання звітів Управи і Рев. Комісії збори ухвалили подяку орґанам т-ва, всім жертводавцям, установам, поодиноким особам яктакож українським часописам за їх прихильне ставлення до завдань т-ва взагалі та до збіркової акції зокрема. До управи т-ва увійшли: проф. А. Яковлів голова, проф. С. Сіріполко заст. голови, члени управи: Є. Вировий скарбник, М. Павлічук секретар, Д. Антончук, проф. др Ґ. Борковський, проф. Л. Грабина, інж. Зубенко й Зинаїда Мірна члени управи. Збори приняли 8 осіб в дійсні члени т-ва й ухвалили членську вкл. на 1939 р. в висоті 10 Кч. Крім того збори ухвалили: 1) взяти участь у Шевченківській виставі, що її улаштовує спеціяльний чесько-український комітет в Національному Музеї в Празі з тим, щоб експонатам Музею ВБУ відведено окреме місце і 2) припоручити управі обміркування справи створення бібліотеки-випозичальні при Музею. Адреса т-ва Музей Визвольної Боротьби України в Празі, Прага — Нусле II, Горимірова 6.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Промова Гітлєра й українці

„Діло" в ч. 100 принесло статтю п. з. „Розвіяні омани", в якій читаємо м. ін.: Отже маємо у промові канцлєра Гітлєра недвозначне і безсумнівне заперечення поголосок, поширених серед нашого громадянства тут і за кордоном, немов вмарш мадярів до Карпатської України заскочив Німеччину. Сьогодні ясно вже, що так не було, що Карпатська Україна була предметом торгу, яким розпоряджали відповідно до кон'юнктури. Віденський арбітраж — це не було звено консеквентно подуманої політики, спертої на якійсь ідеї. Це був, скажім, пластер, яким заклеїли хвилеву щілину та який можна було без жалю, як прийшла потреба, здерти. І сьогодні канцлєр Гітлєр приклеює його знову в іншому місці, на точці зустрічі німецьких інтересів з інтересами Польщі і Мадярщини, обтяжує ним як концесією Польщу у своїй теперішній дипльоматичній грі. Уважаємо — для ясности ситуації — за вказане підкреслити це. Стверджуємо, що канцлєр Гітлер у своїй „українській" частині промови розвіяв дві омани: віденський арбітраж як акт міжнародньої справедливости і самовизначення народів — у німецькій інтерпретації... „Український" уступ промови Гітлєра каже нам, що ми такою силою (яку треба поборювати або зеднувати собі, але якої злегковажити не буде можна) в його очах не є, що нами ще можна обдаровувати інших, що нами можна бити як тараном одних, або пропонувати як концесію іншим. Не ображуймось за те, лише напружімся та сконцентруймо всі наші живі сили і підпорядкуймо їх під один наказ: наказ українського національного інтересу.

Українська справа набрала ще більшої ваги

Варшавський „Час" з 28 квітня в огляді преси пише: „Се відрадний прояв, що в останніх часах щораз частіше появляються в польській пресі голоси за конечністю нормалізації українсько-польських взаємин. „Час" уже нераз забирав голос у тій справі. Крім того слушні голоси в тій справі відозвалися у „Слові", „Польонії" і вкінці в „Політиці". Правда, найбільше уваги й зацікавлення стягає на себе теперішня міжнародня ситуація, одначе, гадаємо, українська проблема на її тлі не лише не здезактуалізувалася, але навпаки: набрала ще більшої ваги... Нормалізація українських відносин натрапляє на труднощі. Є вони по стороні української і по стороні польської. По стороні польській забагато ігнорації, забагато фікцій, замало політичної думки".

Німці про значіння лінії Висла—Прут

„Ґазета Польска" в ч. 120 принесла кореспонденцію з Берліна пера Казимира Смогожевского, в якій читаємо м. ін.: „Чоловий партійний ідеольог Альфред Розенберґ написав колись, що „усунення польської держави се головне завдання Німеччини.*) Очевидно я не хочу твердити, що так виглядають тепер урядові заміри Третьої Німеччини супроти Польщі. Коли б Розенбергові дозволили тепер видати нове видання його вже вичерпаної книжки, він напевно поправив би „усунення" на „відсунення" — від Балтику й очевидно на схід. Нехай би собі навіть той чесний, працьовитий і расово (з німцями) посвоячений польський нарід жив у рямцях польської держави, щоб лише та держава вела тільки і виключно протисовітську політику, щоб тільки її господарка була залежна від німецької господарки... Не думай, милий Читачу, що я пересаджую. Я міг би підперти це соткою цитатів. Та ось найсвіжіша, взята з бюлетину Н. С. Партай-Кореспонденц з 30 квітня: „Лінія Висла—Прут се відвічний граничний вал між Сходом і Заходом. Від 1920 року та лінія це вал проти большевизму. Від Варшави залежить, чи те завдання буде їй залишене..." Так настроєна тепер німецька преса не може позбутися обурення, що Польща вважає точкою виходу тільки власне розуміння своїх завдань, історичної ролі й цілей державної політики". Сей уривок з кореспонденції Смогожевского принесло багато органів польської преси.

*) „Die Zukunft einer deutschen Aussenpolitik", Міхен, 1927, ст. 97.

Польща і Східна Прусія

„ЦКЦ" в ч. 122 приніс велику статтю дра І. Клєщиньского п. з. „Польща і Східна Прусія одно нерозривне тіло", яка зачинається так: „Предложення" Гітлєра зустріли з польської сторони рішуче: ні і ніколи! Ми відвигнули слушне домагання зміцнення польських прав у Ґданську. Одначе се ще не вичерпує польської державної рації над Балтиком. Мусимо домагатися повних прав всюди там, де ті права від віків нам належаться. Мусимо домагатися наладнання справи Східної Прусії, найсильніше звязаної з Польщею історично, географічно й господарсько. Східна Прусія історично була польська й такою почувалася"... Кінець статті звучить так: „Східна Прусія мусить вернутися до Польщі. І хто знає, чи не має рації той поляк, який ходить по Кракові усміхнений і твердить, що буде ще колись комісаром Польщі в Кеніґсберґу"...

Враження польських домагань в Німеччині

Німецька опінія заскочена фактом, що Польща і собі висуває домагання супроти Німеччини. Німецькі часописи пишуть про зухвалість Польщі як наслідок польсько-англійської та польсько-французької співпраці. „Берзенцайтунґ", пишучи про „неуступчивість польського становища аж до зухвалости", стверджує, що се наслідок польсько-англійського ґаранційного порозуміння, яке часопис називає „векслем зі блянко« Англії для Польщі, що не має ніякого покриття". Далі часопис пише про політику „побрязкування шабелькою у Варшаві", а про Францію пише, що дає Польщі „підбурюючі поради". „Вправді англійські часописи, пише „Берзенцайтунґ", дали Польщі забезпечення, одначе дійсні англійці не дадуть себе вбивати для Польщі, тільки тому, що Польща сіла на високім... і відкидає поміркувані домагання Німеччини". „Дойче Альгемайне Цайтунґ" полемізує з домаганням протекторату над Данціґом, чого домагається польська преса, і називає сей постулят „ґротесковим". „Данціґ німецьке місто і Польщі, пише часопис, брак очевидно всякої застанови, коли в такому положенні снує мрії з 1919 року". (За польською пресою).

Куди вдарять німці й італійці

Над сим питаням застановляється „Ґонєц Варшавскі" ось як: Коли принятн, що німці схочуть іти на Францію через Швайцарію, то рушать туди на просторі між Чорним лісом і Баденським озером. Рівночасно італійці наступатимуть на Швайцарію від сходу. Разом йтимуть в силі приблизно 120 дивізій і між Женевою та Базилеєю могли б ударити на Францію, якої границя там слабше укріплена. Решта німецьких сил стояла б на лінії Зіґфріда і часть їх напирала б на Польщу. Але можлива також подвійна атака: через Швайцарію й через Голяндію та Белґію. Тоді через Швайцарію йшли б головно італійці, а німці дали б їм на допомогу яких 10 дивізій, що били б на Ціріх. Головні ж німецькі сили в числі яких 80 дивізій повторили б маневр з 1914 р. В такім разі на східнім фронті німці були б у дефензиві.

Модифікація закону про невтральність Америки

З Вашинґтону звідомляють, що спеціяльні повновласти Русвелта про невтральність Америки втратили обовязуючу силу 30. IV. с. р., бо Конґрес не полагодив нового сформулування закону. Вигаслі повновласти уповажняли Русвелта впровадити в життя клявзулю, що позволяла на вивіз і продажу зброї й важних американських сирівців державам, що беруть участь у війні, тільки за готівку і на власних кораблях тих держав. Також невияснена справа, чи далі обовязує закон про заборону уділювати кредити державам, які перестали були платити воєнні довги. Русвелт змагає до такого сформулування закону про невтральність, щоб на випадок війни виключити від користання з американських капіталів ті держави, що їх означено б нападниками.

Св. Отець і Гітлєр

„Последнія Новости" звідомляють з Риму: Мимо найбільшої здержливости ватиканських кругів факт переговорів між німецьким правительством і Апостольською Столицею вже не таємниця. Контакт між обома сторонами з кожним днем стає чимраз тіснішний і в Ватикані надіються, що вже незабаром взаємини між офіціяльною Німеччиною і католицькою Церквою значно покращають. Хоч подробиці переговорів держать у тайні, одначе вже відомо, що не йде тут про підписання нового конкордату. Ватикан старається, щоб німецьке правительство виконувало точніше вже існуючий договір. Вище католицьке духовенство Австрії й Чехії дістало вже від німецьких властей відповідні обіцянки. З окруження Св. Отця подають, що Папа Пій XII готов повести мякшу політику супроти націонал-соціялістичної Німеччини.

На позичку оборони

До 1 травня включно на терені львівського воєвідства субскрибовано досі позичку на суму 14.806.000 зл. Висота субскрибованих квот у поодиноких повітах представляється ось як: Бібрка 280.000, Березів 59.000, Добромиль 66.000, Городок 61.000, Ярослав 252.000, Яворів 44.000, Кольбушова 36.000, Коросно 124.000, Ліско 142.000, Любачів 75.000, Ланьцут 141.000, Мостиска 69.000, Ніско 88.000, Перемишль 329.000, Переворск 205.000, Рава Руська 108.000, Рудки 84.000, Ряшів 358.000, Самбір 147.000, Сянік 169.000, Сокаль 144.000, Тарнобжег 151.000, Турка н. Стр. 57.000, Жовква 152.000, Львів-повіт 96.000, Львів-місто 9 міліонів. З загальної квоти 14.806.000 зл. субскрибованих у львівському воєвідстві на жидівське населення припадає 3.599.000 зл., на українське населення 156.400 зл., на німецьке 106.280 зл. Після зіставлення участь поодиноких фахів у субскрипції на позичку представляється ось як: промисл 33%, приватні урядники 16%, група банково-обезпеченева 12,3%, торговля 9,9%, товариства 8%, вільні звання 7%, робітники 3,9%, власники недвижимостей 3,27%, землевласники 3,3%, духовенство 0,5%, ремісники 0,4%, дрібні рільники 0,4%, артисти і журналісти 0,3%, шкільна молодь 0,2%, кооперативи 0,13%. Дотепер нема ще докладних даних про участь у позичці військових і державних урядників.

Домагання палестинських арабів

Нарада представників арабських племен в Каїрі ухвалила слідуючі домагання в справі Палестини: 1) Після привернення ладу і спокою в Палестині буде там утворений новий уряд з арабів, які будуть мати англійських дорадників. 2) Купно і продажа землі на терені Палестини мусить бути строго контрольована. 3) Кількість жидівських еміґрантів до Палестини не сміє перевисшити продовж найблищих 5 літ 75.000 осіб під умовою, що всіх жидів у Палестині не буде більше як третина населення. 4) Найпізніше до 3-ох літ буде скликаний палестинський сойм, який має ухвалити нову конституцію для Палестини.

В справі Церкви на Великій Україні

Лист до Редакції

Високошановний Пане Редакторе.

В інтересі історичної справедливости прошу Вас не відмовити вмістити на сторінках Вашого поважаного органу слідуюче спростування:

В статті В. Євтимовича „Церква на Великій Україні" в „Новій Зорі" з 9 квітня 1939 р. надруковано, що Голова Центральної Ради проф. Грушевський на меморіял Української Церковної Ради образливо відповів: „Обійдемося без попів", та в дальшому автор старається довести, що Центральна Рада в цілому та її уряд ставилися цілком негативно до Церкви.

Я не був при тому, як проф. Грушевський сказав вище-зазначені слова і не знаю, де і коли він міг їх сказати, але я був при прийнятті ним делеґації Церковної Ради і можу ствердити, що він не лише приняв її дуже ласкаво, але і доручив мені зробити, що можливе, щоб їй допомогти, в спосіб неофіціяльний, бо Ц. Р. не могла занятися в той момент з причин тактичних справами релігійними. З того часу священики Погорілко і Маринич, щоб не перераховувати інших, були частими гостями в канцелярії Центральної Ради, де їм робилося всі можливі послуги. Це відношення може найліпше потвердити проф. О. Лотоцький, який звернувся до мене в справі приміщення для департаменту Сповідань і дістав негайно один стіл в самій канцелярії Ц. Р., де кілька день урядував.

Взагалі можу категорично ствердити, посилаючись на Вісти Ц. Р., що засадниче негативне відношення до релігійних справ виявляла незначна меншість її членів і що в цілому Ц. Р. ніяким актом не виявила неґування церковних справ, — а сприяла їм поскільки це було можливе в тяжкі часи соціяльно-національних перерахунків.

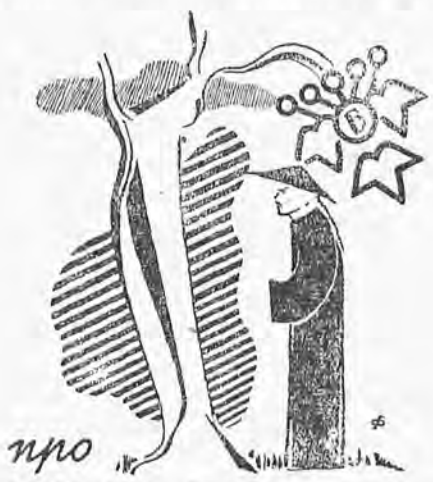
Далі треба зазначити, що в президії Національного Конґресу, з якого фактично вийшла Центральна Рада, поруч з проф. Грушевським сиділи о. Погорілко та епископ Димитрій, а в самій Ц. Р. священики були цілком рівноправними її членами. Можу ще відмітити промову на останньому зїзді Великої Ради священика-делеґата Холмщини, яка викликала справжню овацію як за талановиту форму, так і за глибоко патріотичний зміст.

Зрештою, хто не знає величезної ролі, яку в туж епоху відограв проф. Володимир Чеховський, соціяліст та преміер-міністр Директорії в справі організації та автокефалії української Церкви? Його твір присвячений автокефалії є і по сей день одинокою науковою та канонічною базою цієї акції.

Що ж до масонства проф. Грушевського, то можу лише сказати, що його гостра боротьба з російськими масонами в Київі та напади на нього російської масонської преси не дають мені можливости тому вірити. Пок. Павло Чижевський, б. член „Гасударственной Думи", оповідав мені з власного досвіду, що українців у масони не приймали. Його, казав він, хотіли було втягти, але жиди заявили протест на підставі того, що „все українци — антісеміти". В ліст заложеної французами в 1918 році в Київі масонської льожи проф. Грушевський також не значиться і його раптове усунення з політичної арени дозволяє думати якраз противне. Що ж до листа проф. Шелухина, то всі, хто знав блище темперамент покійного, мусять віднестися до нього з якнайбільшим застереженням. Зрештою п. Євтимович, замість того, щоб подавати „опінію" проф. Шелухина, міг би подати його докази, якщо такі маються, раніш ніж плямувати память людини, якій випала історична честь проголосити незалежність України та яка одинока з сотки членів Ц. Р. не піднесла руки вгору під загрозою смерти, на памятнім останнім засіданні.

Тяжко думати, що подібні ревеляції з дуже сумнівним історичним підкладом були б доброю наукою молодому поколінню, яке мусіло б скорше вчитися на правдивих та провірених історичних фактах і не повторювати помилок батьків.

Мих. Єремієв
б. секретар, директор Канцелярії та редактор Вістей Центральної Ради.

За льожею а не за Україною

Моя відповідь Вп. п. М. Єремієву.

На спростування п. Єремієва, в інтересі історичної правди про ставлення чільних провідників У. Ц. Р. до релігійних справ в Україні, яке ставленя історична справедливість пізніше осудила як гідне кари-поразки, відповідаю:

1. Про слова проф. М. Грушевського „обійдемося без попів" чув я від такого поважного й гідного віри свідка, як професор доктор Ів. Ів. Огієнко; він завжди говорить тільки правду, навіть при очевидній шкоді для своїх особистих інтересів, і я певен, що він підтвердить наведенй мною факт саме з оглядів на історичну правду.

2. В словах самого п. М. Єремієва: „...можу ствердити, що він (проф. М. Грушевський) не лише приняв її (делеґацію від Церковної Ради) дуже ласкаво, але і доручив мені зробити, що можливе, щоб їй допомогти в спосіб неофіціяльний, бо Ц. Р. не могла занятися в той момент з причин тактичних справами релігійними" (підкреслення моє В. Є.) бачу виразне підтвердження, що тактика проф. М. Грушевського в справах релігійних залежала від якогось таємничого чинника чи може і зверхника, якому не бажано було висувати цю справу офіціяльно.

3. Цього зверхнього чинника зовсім виразно називає бл. п. сенатор, проф. С. Шелухин, в листі до мене з дня 8. VII. 1937 р. Дотичний уривок з цього листа звучить так: „Про масонство тема цікава і важлива. (Підкреслення С. Шелухина). Грушевський належав у Києві до масонської льожі, з якої мав директиви. Там було 2 укр., жидів з 2-3, а решта — кацапи кадетської партії. Масони заборонили самостійність і допускали лише автономію в межах найбільше федерації. Тому Грушевський вивісив над головою в У. Ц. Р. плякат: „Хай живе вільна Україна в федеративній Росії". Непослух загрожував йому скорпіонами од масонів. Він і пішов за льожею, а не за Україною. Це є фактом, про який я знаю од його співучасника в льожі і який мені добре відомий од того співучасника, відомого нашого письменника, який боїться і тепер опублікування його імени. Але я маю дозвіл на публікацію факту".

Знаючи беззастережну ворожість масонерії до християнства, легко встановити „тактичні причини", які не дозволяли проф. М. Грушевському й У. Ц. Р. занятися релігійними справами офіціяльно! Ці „тактичні причини" крилися в залежності проф. М. Грушевського від масонерії, відомо ж, що тактика це знаряддя, яким осягає цілі стратеґія.

4. Всі, хто знав проф. С. Шелухина, при найбільших застереженнях до його темпераменту, знають насамперед те, що С. Шелухин це був висококваліфікований правник і пересякнений відчуттям права суддя, покликаний саме встановлювати правду.

Вся його довголітня діяльність, і яко судді і яко громадянина, відбувалася під многосторонньою контролею, до якої належали: колеґія судейська, колеґія адвокатська, сторони, що судилися, прокуратура, преса, суспільство, а коли на еміґрації був професором права і віцеректором університету — контроля колеґії професорів і слухачів.

Правник такого масштабу й значення, як покійний С. Шелухин, органічно не міг когось обвинуватити безпідставно, не прикликавши до обєкту свого суду критеріїв насамперед правничих. Тільки на підставі доведеної правди він виміряв справедливість.

5. Свідоцтво пок. П. Чижевського цілком вірогідне для українсько-масонських взаємин тільки до 1917 року.

З вибухом у 1917 р. революції, коли в українському русі позначилася сильна самостійницька течія, жидо-масонерія відразу змінила тактику й енергійно почала втягати в свої ряди впливовіших українців, щоб їх руками робити своє діло, зокрема, щоб не допустити до відірвання України від Московщини. Цього вимагала масонська стратеґія.

Це для того, що коли в загальному пляні кол. імперія Романових в жидівсько-масонських обрахунках мала була стати й пізніше стала стратеґічною базою світової революції, то Україні, зогляду на її природні багацтва, була визначена роля магазину для тієї бази.

Видимим знаком того, що масонерії пощастило втягнути в свої лабети саме проф. М. Грушевського і був плякат над його головою: „Хай живе вільна Україна в федеративній Росії".

6. Проф. Дм. Ів. Дорошенко, в минулому член Ц. Ради й один з кандидатів на голову її Генерального Секретаріяту, людина винятково добре обізнана зі всіма важливішими справами і відносинами, які панували в Ц. Раді і як учасник і як історик тієї доби в своїй праці: „Історія України 1914—1923 рр." в 1-ому томі (стор. 58) про присутність епископа Димитрія в почесній президії Національного Конґресу подає так: „...було запрошено до почесної президії... епископа Димитрія, який явився привітати зїзд", отже, сталося цілком припадково, бо замість нього міг у його імені зявитися його відпоручник, як за прикладом інших київських епископів він міг з таким привітанням не прийти.

На мою думку це запрошення було подиктоване тими ж самими „тактичними причинами", з яких проф. М. Грушевський... не занявся релігійними справами офіціяльно. Запрошення до почесної президії, як відомо, не дає її членам

ніяких фактичних впливів, натомісць дозволяє використати їх авторитет. У випадку з єпископом Димитрієм це дозволяло використати авторитет єпископа як тактичний хват для цілей масонської стратегії!

7. На стор. 123 своєї праці проф. Д. Дорошенко число членів У. Ц. Р. подає на 822, священиків же між ними, яких туди делегувала Церковна Рада, було тільки два: о. протоєрей Шараєвський і о. П. Погорілко. На загальне число 822 це було майже як ніщо в розумінню впливів.

Подаючи прізвища всіх членів Ц. Ради, називаючи організації, що їх до Ц. Р. делегували, й місцевості, з яких ті делегати походили та їх партійну приналежність, проф. Дм. Дорошенко ніде не згадує про священика-делегата від Холмщини.

8. Про ставлення до церковно-релігійних справ Генер. Секретаріяту Ц. Р. на ст. 408-й своєї історії проф. Дм. Дорошенко пише: „...революційний рух, який розвивався під соціялістичними гаслами, сам по собі не сприяв інтересу до релігії і Церкви", а на стор. 410 подає:

„...(Але) український церковний рух не знайшов для себе ані зрозуміння, ані піддержки з боку соціялістичного українського уряду. В складі Генерального Секретаріяту знайшлася всього одна (!) людина, яка розуміла культурне і національне значення церковної справи і яка взяла на себе ініціятиву спробувати ввести церковне життя в рямки нового державного ладу на Україні. Це був Генеральний Писар, Ол. Лотоцький".

Як до шляхетної ініціятиви Ол. Лотоцького поставилася Мала Рада, видно зі статті А. Ніковського в „Новій Раді" (Ч. 189 з 1917 р., подано за Дм. Дорошенком. ц. м. ст. 411): „Мала Рада зовсім мляво поставилась до упорядкування релігійних відносин на Україні, до заснування окремого органу в справах церковно-релігійних... Члени Малої Ради, стоячи на висших і недосяжних точках соціялістичних ідеалів і партійного пуризму, не порушили, на жаль, чисто-життьових справ української церкви, які обходять і їх як людей культурних".

Далі А. Ніковський вказував на те, що коли, при релігійності українського народу, Церквою не заопікується свій уряд, то нею охоче заопікується... московський синод і патріярх, і тоді вийде, що Церква в Україні буде якоюсь приватною спілкою, підлеглою московському патріярхові й буде скріпляти в Україні гнізда москвіфікації — через проповідь, твори суздальських богомазів, усякі пастирські листи й посланія. Цю свою статтю А. Ніковський закінчує увагою, яка при всій своїй іронічності була пророча: „...поділяючи високодостойні канонічні переконання українських партій, не можу одначе не пожалувати за тими матеріяльними і культурними цінностями, які ми маємо втратити через свою неуважність".

9. Ані на йоту не хочу заперечувати величезної ролі проф. В. Чехівського в церковному русі, й можна тільки подивляти його розпачливі зусилля вмістити в одній площині такі неспівмірні й суперечні річи як християнство й марксівський соціялізм, як Боже й безбожницьке, як віра й безвірство.

На мою думку, проф. В. Чехівський забув одну з основних наук Христових, що „не можете Богу служити й мамоні" (Мат. 6, 24), забув Його остереження: „Остерегайтесь лжепророків, що приходять до вас в одежі овечій, а в середині вони вовки хижі" (Мат. 7, 15) і нарешті: „А всякий, хто слухає сі слова мої, та не чинить їх, — уподобиться чоловікові необачному, що збудував свій будинок на піску і полили дощі й надійшла повінь і забуяли вітри й наперли на той будинок; і впав він і велика була руїна його" (Мат. 7, 26 і 27). — На соціялістичному піску не міг вдержатися український храм-будинок віри! Через це наша нація стала бездомна.

Забезпечите майбутнє забезпечуючи свої гроші уділами

торговельно-промислових підприємств

по зл. 500
1000
2000

Інформації

ПРОМ-БАНК, фінансова Порадня

Львів, ул. Гродзіцких 1.

Коли б проф. М. Грушевський хотів був поставитися до релігійно-церковної справи з усею тою уважністю, на яку вона по свому винятково важливому значенні заслугувала, то при свому величезному авторитеті в 1917 р. він легко міг би це зробити... Міг би, коли б... через „тактичні причини" не пішов би був за льожею.

Історію називають учителькою життя. Одночасно ж історія це факти, т. є акти людського розуму й волі. Історія це факти доконані, отже такі, що вже сталися й відмінити яких чи їх усунути не можна.

Факти жорстокі і через це присуди історії невблагані. Кожен, хто виступає на арену суспільного життя, перестає належати собі самому, а всі доконані ним вчинки, стаючи історичними фактами, стають обєктами історичного досліду й осуду.

Кожен, ким зайнялася історія, дістає від неї тільки те і рівно стілько, що сам він для історії дав — і додатне і відємне, бо: „Пізнаєте їх по овочах їх. Чи збирають виноград з тернини, або фіги з будяків"? (Мат. 7, 16).

Покійний проф. М. Грушевський належав до тих більших людей, що то історію не тільки писали, але її ще й творили. Отже він належить до тих, на фактах якого, на актах його розуму й волі, не одного можна навчитися.

Коли за величезну працю в зібранні матеріялів до своєї написаної історії України-Руси він заслужив найбільше узнання та найбільшу подяку, то історія, яку він творив, своїми жорстокими фактами свідчить проти нього.

На його прикладі особливо виразно видно, до якої катастрофи доводить більший розум, коли при слабій волі попадає в залежність від ворожих сил і стає їх сліпим знаряддям!

Не заперечую, що на долю проф. М. Грушевського випала велика історична честь проголосити державну незалежність України, але... Пізніше сам же він писав, що це проголошення було продиктоване... „тактичними причинами", отже, було не його власновільним актом, а від нього вимушеним. Примус, як відомо, виключає заслугу.

І... хто нині зможе заперечити, що поїздка — поворот проф. М. Грушевського до московської Каноси, яка послужила за лихий приклад не для одного з „малих сих", — хто нині заперечить, що ця поїздка не уневажнила в очах тих „малих сих" і факту проголошення незалежности і не знищила в їх душах мужньої потреби з ворогом боротися, а не перед ним коритися, як це зробив проф. М. Грушевський?...

Пишучи до „Нової Зорі" свою статтю про недалекі, дай Боже, й актуальні вже нині завдання Церкви в Великій Україні, виходив я тільки з фактів. Брав їх такими, якими їх бачив.

Більшість тих фактів загально знана і в своїй очевидності підтверджень не потребує.

До фактів менше знаних я подавав достовірні джерела, з яких ті факти черпав, чи вказував поважних свідків. Слідом за Т. Шевченком про всі наведені відємні факти я міг би сказати:

„Я рыдаю, як згадаю
„Діла незабутні
„Дідів наших: тяжкі діла!
„Як би їх забути,
„Я оддав би веселого
„Віку половину..."

Та... трудно... бо кричать! Забути їх не можна, а памятати — треба!

Я робив це й робитиму далі, зокрема зогляду й на молоде покоління, яке — в цьому признаю п. М. Єремієву найбільшу слушність — мусить „вчитися на правдивих та перевірених історичних фактах і не повторювати помилок батьків".

Я глибоко переконаний, що одною з найбільших помилок, які були допущені в 1917 р. та які в наслідках своїх межували зі злочином, було недоцінення й знехтування саме релігійного чинника, цієї основи людської моралі й моральности. А чейже відомо, що в кожній боротьбі, в кожному творчому зусиллі саме моральні сили людини забезпечують успіх. *)

Варфоломій Євтимович.

*) Американські газети подають, що Митрополит Анастазій, Предсідник Синоду Православної Церкви за кордоном, 25 грудня 1938 р. видав пастирське посланіе до вірних. В тому посланію він заявляє, що Україна не має (!) права (!) на окреме істнування, що українського народу взагалі нема, що кожен, хто говорить про самостійність України — це людина заслiплена „вузькими політичними пристрастями й користолюбивими міркуваннями". Прикінці свого послання закликає всіх православних забути всім про все і обєднатися довкруги великого князя Володимира Кириловича... — Цей свіжий факт ще раз доказує, що московське православія і московський православний епископат і по сей день лишилися знаряддям московської політики, що виступаючи в імя Христове та впливаючи на сумління вірних з церковної амвони, намагаються всіх православних не-москалів „втокорити під ногі" московського царя. Протиукраїнські зусилля московського православія, що неподільно получене з цареславієм, в мірі актуалізування української справи, все будуть зростати й на побореня їх доведеться витрачати багато цінної енергії, потрібної в інших справах. Доцільність і під цим оглядом наказує, що цей „православний вузол", яким Москва силкується привязати Україну до себе, треба раз назавжди розрубати! Як? — Про це я сказав у своїй статті „Церква на Великій Україні", в „Новій Зорі" 9. IV. 1939 р. — В. Є.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Українські типи

На тлі сучасної автобіографічної повісти „Самостійник".*)

До українських типів в ширшім того слова значінні можна і навіть треба рахувати всі типи людей, які постійно живуть в Україні. Та ми будемо тут розглядати українські типи з повісти Сави Крилача в емінентнім того слова значінні, а з них тільки типи революційні, що появилися там на тлі цілковитого браку теоретичного вироблення й насвітлення. Українські типи діляться в цій повісти на два роди: типи з народа й типи з інтеліґенції. Українські типи з народа представляє автор дуже симпатично з малими виїмками і при тім реально. Автор як добрий белетрист представляє нам ті типи не описуванням їх, а своєрідною акцією, реаґуванням тих українських типів на події. Ось приклад такого рисування українських революційних типів у сій повісті:

„Ще на світ не благословилось, ще в дворі Зеленського йшов трус, як ізпід млина висунувся малий човник-душогубка та тихо й поспішно, попід затінений очеретами лівий високий беріг Висі, поплив рікою. Пристав човник під навислою над водою старою вербою насупроти Омелькового городу в Крамаровій. Темна постать вистрибнула з човна й попрямувала мокрою стежкою поміж пахучими коноплями, поміж бараболею та бурянами до хати захованої в садку.

Слідує розмова між штундистом Омельком і рибалкою Марком:

— Ти, Марку? Що чувати?

— В Корча в домі трус. Пристав, жандармський офіцир, прокуратор, чотири жандарми, шість стражників і врядник. Заїхали опівночі, обставили двір щільно. Наші хлопці позалягали в городі, стежать, чи не дасть Корч знаку, то може б і той... Тільки наших усього пятеро. Пришліть ще пару хлопців, може будуть потрібні. Я зараз до Петроострова. до Родіона.

— Скажи Родіонові, хай нишком сидять, лише хай начувають та будуть на випадок на поготові. До мене хай малого Чаленка зараз пришле — тихо промовив Омелько Лисий і зник у хатніх дверях.

Марко Рибалка подався до човна й за хвилинку гнав його поміж очеретами вбік Петроострова, а Омелько, накинувши наопаш кожуха, почимчикував городами в село".

Тут перед нами немов моментна знимка з Великої України. Так там реаґував простий народ на виступи російської адміністрації, коли тільки мав точку, якої міг держатися, наперед ідеольоґічну, потому й орґанізаційну. Ту ідеольоґічну точку становив для нього герой повісти Курч-Зеленський, або як народ просто називав його „Корч". А під оглядом орґанізаційним видно вже деяку складність чи радше помотаність. Тут виступає на сцену вже не тільки „Корч", але й провідник секти штундистів Омелько Лисий. Мимохіть пригадується автобіографія большевика Троцького, де він поручає релігійні секти як найлучшу підготовку до розбурхання і збольшевичення народа. Та без сект розложеного життя Вел. України представити не можна.

І тут мов на виразній десені скатерті видно, як здоровий український народ зачинає підпадати під вплив самозрозумілого та нездорового революційного руху. Самозрозумілий він був тому, бо під гнетом такої окупації, як була російська, український народ не міг інакше реаґувати як твореним революційного підпілля. А нездорове було те реаґування тому, бо мало в собі зав'язки також зовсім розвального, негативного, руїнницького руху, який мусів дійти до большевизму, хоч місцями зачинався також релігійними (але сектарськими) рухами, до яких зрештою мусить дійти всюди, де єрархічна Церква вислуґується світській владі.

Притім не треба забувати, що при страшнім розкладі православної Церкви — в сектах опинювався звичайно найчуткіший релігійний елемент, часто морально найлучший, попадаючи з дощу під ринву...

Не будемо довше застановлятися над такими типами з народа, як ляпідарний у вислові водовоз Ларівон, або знаменитий фірман Веремій, що вмів „запряженою встяж чвіркою переїхати рисею з кінця в кінець містечко підчас ярмарку, нікого не зачепивши", ні над „кінським отаманом" Олексою Третяком, ні над Мотрею, що любила жваво і багато говорити і перехопила вже дещо в сектаря Омелька зі Св. Письма, ні над лановим Папушняком (який про панів, що приїхали на трус каже: „Уже ік лихій матері їх несе та квилять тими дзвінками неначе прокляті Каїнові душі"), ні над старим пасічником, дідом Кіндратом, ні навіть над дідом Маціенком, що цікаво оповідає, як касували крепацтво. Хоч деякі з тих типів нарисовані лиш кількома штрихами, зн. вони невиразні, але всі вони живі й рухаються як живі, навіть у мряці тої невиразности.

Нам головно розходиться тут в сім роді типів про типи революційних активістів, яких видвигав з народної гущі герой повісти Зеленський і дочекався жахливої „потіхи", яку в розмові з ним ось як схарактеризував рибалка Марко:

„— Омелько сказав Чаленка покликати до нього. Родіон поїхав іще в досвіта через Ерделівку до Хмельової. Цеї ночі пограбували там монополькщика та вбили стражника, що за ними був погнався. Та це, здається, глодоські демократи. Родіон поїхав провірити, чи не був із ними Каленик, бо вже четвертий день, як подався кудись самовольно і ліворвера не здав, як було сказано. Нахвалявсь, кажуть, на нас. Казав: „Не має він права розброювати та ліворуцію спиняти. Чого він поміж нас уліз? Це наша народня справа й зась йому до нас! Хай, каже, мене обминає, бо буде йому те, що було Зарубі".

Зеленський слухав уважно, хоч ніби й байдуже. Врешті коротко сказав:

— Омелько хай привезе до двору кошик яблук зараз із полудня та зайде до моєї пані. Чаленко й ти пантруйте добре, чи не появиться Каленик. Як побачите його — хай прийде опівночі на Зачепиху — хочу з ним говорити".

Але справа з розкладом підпілля зайшла вже була так далеко, що говорити з ним можна було з успіхом мабуть уже тільки при помочи револьвера. Каленик, оден з народних типів революційного підпілля, зорґанізованого Зеленським, вже нахвалявся, що вбє Зеленського. А далі представлено, як застрілили Зарубу члени його власної боєвої „пятки", коли він її з наказу Зеленського обезброював за самовільний нічний бандитський напад на скупого та багатого священика. Отже Зеленський роздумує на підставі тих фактів ось як:

„Може й великий він гріх на свою душу взяв, озброївши молодих, невироблених, правда, палких та розмріяних селянських хлопців, але не підготовлених до довготривалої, такої відповідальної, збройно-терористичної акції, що вимагала великої жертовности, великого почуття відповідальности та душевної чистоти. Зорґанізовані на зразок бойок польських пе-пе-есів у „пятки", вони мабуть були б і доброю розчиною для більшого збройного повстання, якого сподівався Зеленський у минулому році. Але коли завдяки нездатності пригадного провідника севастопольського морського повстання, жалюгідної памяти лейтенанта Шміта, повстання це було здавлене в потоках крови, коли сміливі надії — якщо й не на всенародній зрив, то хоч на значніше збройне повстання, що йому можна б надати характер визвольної української боротьби — себе не виправдали — на думку Зеленського, збройна акція втратила всякі підстави й треба було її ліквідувати. Але не так це було просто, як би здавалось. Зорґанізовані в бойові „пятки", хлопці, понюхавши крови при виконанні кількох замахів на поодиноких занадто ревних представників адміністрації, прийнявши участь у пограбуванні кількох горілчаних монопольових крамниць (т. зв. експропріяцій), з метою здобути засоби на орґанізацію, не могли вже спокійно перебувати в боєвій бездіяльності та вернутись до сірої повсякденної ідейної праці. Вони з дня на день деморалізувались і вкінці почали грабувати та вбивати на власну руку і користь"...

„Зеленський свідомий небезпеки такого виродження боєвих політичних акцій у звичайний бандитизм, чого багато доказів дає історія всіх партизантсько-боєвих невдалих рухів у ріжних народів, рішив цю акцію ліквідувати. При тій ліквідації й загинув чесний, хоробрий і відданий справі Заруба".

Ліквідувати таку акцію се постанова очевидно розумна. Та не легко злікквідувати те, що хтось сам необережно викликав. І тому слушне замічення: „Здавалося, що ся нездорова і небезпечна течія вже опанована. А ось тепер Каленик!..." Не диво, що Зеленський стрепенувся і що холодні мурашки перебігли йому по плечах. Не диво також, що він запитує себе ось як:

„— Невжеж отак мусить кінчатися кожне сміливе, чесне, лицарське діло, необачно розпочате в неслушний час? — подумав гірко і підвів похилену голову..."

І ось тут ми при найглибшій та практично під сю пору може найпекучішій проблемі українських типів та української діяльности. Се, що автор „Самостійника" представив нам немов в одній каплині, бо на терені одної околиці, могли ми недавно обсервувати на великім просторі, який кипів під впливом болючих відносин дійсности та під впливом ділання підпольної ОУН (Орґанізації Українських Націоналістів), яка в останних роках зачала розсипатися на незвязані вже між собою ґрупки. А за кордоном, де мала більшу свободу ділання, проявляла ще а може й по сей день проявляє сильніший звязок і тим шкідливішу діяльність, сягаючи аж далеко за Океан. Нема сумніву, що в поодинокі клітини тої орґанізації попадало багато чесної та ідеалістично настроєної молоді, але нема також сумніву, що се ні на макове зерно не зменшило страшної шкідливости тої орґанізації.

Є й на Заході підпольні орґанізації, та вони не попадають у звичайний бандитизм. В усякому разі не попадають так скоро як ті, що на них мали вплив люди виховані в російській атмосфері, якої головні ціхи: невміння систематичного думання і навіть неохота до такої праці. Достоєвський так про се говорить у „Бесах" устами одної з головних осіб тої дивної та знаменитої повісти й заразом студії над російською духовою атмосферою:

„У нас все з лінивства, і добро і зло... Ми не вміємо жити з власної праці. А вони там загаласували довкруги якоїсь „повонародженої" публичної опінії! Відки ж вона прийшла? З неба впала? Чи не розуміють, що для витворення опінії конечна передовсім праця, власна праця, власна ініціятива, власний досвід! Даром ніщо не приходить. Коли будемо працювати, витворимо собі і власну опінію. А що ми ніколи не будемо працювати, отже і погляди будуть витворювати за нас ті, що за нас дотепер працювали, то значить все тасама Европа, все тойсам німець, наш учитель від двісті літ. Зрештою Росія це занадто велике непорозуміння, щоб далося вирішити без помочи німця і без праці".

Систематична праця думки відграє в кожній справі ту саму ролю, що сонце в дозріванні рістні. Сама аґітація тріскучими словами це вода, що без соняшного ділання систематичної думки-моралі доводить до гниття й розкладу. Се й бачимо виразно на прикладах, які в пророчій екстазі ілюстрував Достоєвський, а які потвердило життя в сучасній нам Росії та Україні, як також у нашій вузшій Батьківщині, де пуста тріскотня по московськи затроєної донцівщини наробила нашій нації шкоди, від якої ще довго будемо бідувати в краю й заграницею: як літаюча рожа по ріжних частинах тіла, так та безмізка проказа кидається по нашім національнім орґанізмі і на Вел. Україні і в Галичині і на Карпатській Україні і на еміґрації в Европі та за океаном, всюди побрязкуючи револьверами і намаганням „репрезентувати народ і націю", хоч до репрезентування їх не має моральної підстави.

Як автор дальше представить роз-

*) Сава Крилач: Самостійник. Історія людини моєї доби. Додаток „Нового Часу", Львів 1939. В-во „Українська Преса". Гл. „Нова Зоря", ч. 1231.

виток українського підпольного руху на Великій Україні, не знаємо, але це певне, що сей рух вимагає теоретичного насвітлення і що насвітлити його можна найвигідніше в повістях, коли автори тих повістей матимуть потрібне на те знання справи і передовсім добру волю та почуття обовязку супроти великого і потрібного діла оздоровлення нації.

Тому з глибоким зацікавленням очікуємо дальших частин сеї замітної повісти українського сотника п. Сави Крилача, спадкоємця і знавця трьох підпольних історій та культур: польської, російської та української. Тоді заставимося також над його цікавою характеристикою української інтеліґенції. А на закінчення рецензії першої частини сеї повісти подамо на слідуючий раз кілька заміток про мову і стиль автора повісти „Самостійник".

Осип Назарук.

Нові видання

Канти з Почаївського Богогласника (1792 р.) на мішаний і однородний хор. Зредагував і опрацював Михайло О. Гайворонський. 1939. Друкарня і видавництво оо. Василіян в Жовкві. Сторін 8 нпг. + 37 + 3 нпг., формат 20 × 29 цм. Ціна 6 зл. Зміст: І. Канти на мішаний хор: 1) Кант на Стрітення Господнє (Приносить Діва), 2) Великодний Кант (Воскликнімо), 3) Зборівський Кант (Милосердніший Бог), 4) Кант — Концерт Пречистій Діві Богородиці, 5) Молитовний Кант (Мати Милосердія), 6) Свято-Юрський Кант (Днесь отверзеся), 7) Кант св. Ілії пророці (Галаадський славний), 8) Кант св. Йоану Богослову (Празднественно нині), 9) Кант о воскресенню Мертвих (Два рази сліп). ІІ. Канти на однородний хор: 10) Великодний Кант (Соторжествуйте нині), 11) Великодний Кант (Христос Господь воскресе), 12) Великодний Кант (Воскликнімо), 13) Тростянецький Кант (На Успеніе Пр. Богородиці), 14) Кант на Успеніе Пр. Богородиці (Ізидіте всі), 15) Кант — Концерт Пр. Діві Богородиці (Божія Матер), 16) Кант Струмілово-Камянецькій Богородиці (Исполнися), 17) Кант св. Ілію Пророці (Галаадський славний), 18) Кант покаяння (Согрішив) і 19) Кант покаяння (Да прійдет нині). — Книжка видана на гарнім, бездеревнім папері, окладинка прикрашена двома вишивками.

Літопис Бойківщини. Записки присвячені дослідам історії, культури й побуту бойківського племени. Ч. 11, р. XI, Самбір 1939. Сторін 116, формат 17×24,5 цм. Зміст: Др Данило Стахура (посмертна згадка зі світлиною покійного). Від редакції. Др Іван Максимчук: Деякі інституції звичаєвого права в Старосамбірщині. 1. Позичка на застав, 2. Позичка „на віджиток", 3 Купно — продажа, 4. „Відзика", „відзичка" 5. Передшлюбні умови: а) Вступ, б) Заручини, в) І. Тип передшлюбної умови, 2) ІІ. Тип передшлюбної умови, ґ) Виїмки, д) ІІІ. Тип передшлюбної умови, е) IV. Тип передшлюбної умови. 6. Звичаї, що завмерли: а) почіпчини, б) Похорони самогубців, в) Видеркауф, г) Оплати на „поставники", ґ) Мішне, д) „Крески", е) „Фрич" або „приємщина". Словничок бойківської правничої термінольогії, фразеольогічних висловів і приповідок: І. Цивільне право, ІІ. Процеси, ІІІ. Карне право, IV. Різні, V. Приповідки. Хроніка. Рецензії. О. Юрій Кміть: Словник бойківського говору, ч. IX. — Журнал „Бойківщина" належить до найцінніших видань українського народознавства, які ми взагалі мали. Тому заслугує на поширення і на те, щоб стати взором для подібних видань в інших областях нашого краю. — А. Ч.

Совіти в найвисших почестях

Публична опінія Франції займається в останньому часі дуже живо розвитком співпраці Англії і Франції з Совітами, причому за лондонським „Дейли Експрес'ом" подає телеґраму з Женеви, що вже 15 травня між представником СССР та мін. Боннетом і льордом Галіфаксом відбудуться важні наради головно в справі співпраці Совітів з західними державами. (Насвітленням цеї справи займемося в найближчих числах „Нової Зорі").

Німеччина і Скандинавія

Данська преса пише, що берлінське правительство предложить скандинавським державам: Данії, Норвеґії, Швеції та Фінляндії предложення, щоб ті держави заключини з Німеччиною договір про взаїмну ґарантію. В цій справі вже мабуть навязано офіціяльні переговори між обома сторонами.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Про вагу святого Причастя. 8)

А як умре без ласки, в стані тяжкого ґріха, в тій хвилині його душа знайдеться в пекольній пропасти. І тут в усій силі являються слова Христа: „Що поможе чоловікові, коли матиме навіть всі багацтва землі, а втратить ласку Божу? (Мат. 16, 26).

Тому цінім надівсе стан ласки в нашій душі, бо за неї Христос віддав своє життя та щоб удержати її в повноті сили, кормить нас своїм Тілом і Кровю!

Хто належно зрозумів вартість душі й знає, кілько вона зискує через кожне гідне приняття св. Причастя і до якої міри воно помножує велич і гідність нашої душі, той напевно постарається, як найчастіше приймати св. Причастя, щоб через ту найтіснішу злуку з Христом змагати до святости й до віддання Богові належної слави через щораз досконаліше виконування своїх щоденних обовязків і сповнювання Божої Волі.

Часте й послідовне приймання св. Причастя не оглядаючись на ніякі людські згляди свідчить про сильний характер даної одиниці. Одначе щоб часте приймання св. Причастя було направду ознакою сильного характеру, мусить чоловік глибоко застановитися над проблемою свойого власного життя, мусить зрозуміти своє властиве завдання на землі і витягнути з того відповідні висновки. Найважніша причина, що відносно так мало людей часто причащається в тому, що вони не стараються усвідомити собі глибше релігійне життя. Відноситься це головно до людей освічених, інтелігентних, які майже половину свого життя присвячують на вивчення ріжних предметів, а зовсім не застановляються над вивченням найважнішої справи, а саме справи, що торкається їх власної душі.

Вони вдоволяються зовнішньою приналежністю до Церкви й навіть бояться та бороняться перед тим, щоб глибше усвідомити собі науку катол. Церкви, не стараються з'ясувати в душі властиве завдання свойого життя на землі.

Наше найважніше завдання на землі, як це вже вище сказано, —виконувати Божу Волю, навіть у найдрібніших річах, значить, жити життям повним самовідречення, поборювати своє власне „я" й підчиняти його під провід Божого Провидіння.

Чи людина, що з природи річи завжди бунтується проти законів Божої Волі, — хоче жити життям самовідречення? Навпаки. Пересічна людина хоче жити життям вибагливим, вигідним, без турбот, без терпінь, не думаючи про те, що життя на землі се тільки тимчасовий побут, що повне життя жде нас щойно на другому світі. А щоб заслужити собі на таке щасливе вічне життя, „треба взяти свій хрест і йти вслід за Христом".

Часте св. Причастя з одної сторони вимагає від нас самовідречення (хочби тільки тому, що треба щоденно вставати вчасно), а з другої сторони дає нам силу до поборювання всіх наших хиб, нашої вдачі, яка вічно бунтується проти Божої Волі.

Тому хто постепенно й консеквентно перемагає своє власне „я" і підчиняється християнським засадам, Божій Волі, той очевидно заслугує на назву характерної людини. А що сьогодні розмірно мало людей часто причащається (хоч Церква всіх католиків заохочує до частого св. Причастя), а й ті, що навіть причащаються, у свойому щоденному житті, не витягають висновків з того, тому сьогодні так трудно числити на когось і тому світ такий облудний і безхарактерний.

На тій підставі, що є багато людей в світі, які мимо того, що доволі часто причащаються, а не видно очевидних наслідків того в їх житті — люди злої волі висунули багато закидів, щодо практики частого св. Причастя.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРОМОВА МАРШАЛА РИДЗА-СЬМІҐЛОГО до молоді в Варшаві. Молодь вселюдних шкіл у Варшаві зібрала коло 35.000 зл., за що куплено 4 тяжкі машинові кріси з кіньми та повним уряджением і 64 ровери. В четвер на площі Пілсудского зібралося коло 25.000 дітей і прибуло 1000 дітей з Заользя. До них виголосив марш. Ридз-Сьміґли відповідну промову з подякою.

В ДРОГОБИЧІ суд засудив українців Ярослава Ґавдяка і Володимира Лівого по 12 літ вязниці, Михайла Веприка й Івана Іванчука по 6 літ вязниці за приналежність до Орґанізації Українських Націоналістів (ОУН), крім того В. Лівого за намагане вбивство С. Попина з Болехова у жовтні м. р.

В БЕРЕЖАНАХ, Збаражі і Копичинцях поліціянти на приказ старостів заборонили власникам кіосків вивішувати афішки українських часописів.

В БРІДСЬКІМ ПОВІТІ у виборах до волосних рад українці здобули 33 мандатів, поляки 111.

РЕПОРТАЖ З КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ помістив в пражськім „Дер Ноє Таґ" німецький журналіст др В. Авліх, що тепер за мадярським дозволом подорожує по Карпатській Україні.

ВШЕХПОЛЬСЬКЕ „Слово Народове" принесло виїмки з інтервю посла Великановича, секретаря УПР, з представником вил. „Слова", під заголовком „Українці далі кладуть ставку на Ґітлера".

ВОЙЦЕХ КОРФАНТИ, визначний польський діяч і власник копалень на Шлеську, вернувся з еміґрації до Польщі і зголосився в прокуратурі в Катовицях, яка приказала його увязнити.

ЖИДІВСЬКЕ ПАРЛЯМЕНТАРНЕ КОЛО вислало телеґрами до кількасот жидівських віроісповідних громад у краю, щоб вони спонукували своїх членів до якнайвидатнішого підписування Позички Протилетунської Оборони.

В м. КАЛЬТГОФ на границі між Ґданськом і Сх. Прусією невідомі справники кинули бомбу до дому польських митних урядовців. Вона вибухла і здемолювала дім.

НАЧАЛЬНИЙ ВОЖД литовської армії ґен. Рашкітіс має приїхати до Польщі 8 с. м. на запрошення марш. Ридза-Сьміґлого. Візита має тривати два дні.

НОВИЙ УРЯД ЧЕХІЇ ТА МОРАВІЇ іменував президент Ґаха. Премієром того уряду став ґен. Еліяш.

СЛОВАЦЬКІ ҐАЗЕТИ зачали протимадярську кампанію. Вони закидають Мадярщині, що вона змагає до відірвання нових територій від Словаччини.

КОМІСАРЕМ ВОЄННОЇ МАРИНАРКИ СССР іменований Микола Кузнецов.

РОМУНІЯ не виключає можливости своєї згоди на зміну своїх границь у Добруджі на користь Болгарії. Так стверджує однозгідно ромунська преса, але апелює рівночасно до Болгарії, щоб не розбивала солідарности балканських держав.

В БЕРЛІНІ розліплено афіші, які взивають населення до боротьби зі шпигунством. Кожний громадянин повинен донести властям про шпигунство навіть тоді, коли шпигун належить до його родини.

У ВІДНІ увязнено 14 австрійських монархістів, б. офіцирів давної австрійської армії, підчас зібрання в однім віденськім ресторані.

В БЕЛЬҐІЇ власти видали острі заряджения, щоб зліквідувати деякі прояви ґітлерівської пропаґанди.

ІТАЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ Віктор Емануїл вислав спеціяльний лист до єгипетського короля Фарука. В тім листі запевняє, що Італія не думає про напад на Єгипет.

ІТАЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО заборонило орґанізувати італійські прогульки на міжнародну виставу в Нью-Йорку.

Памятайте про звіт на річні Збори „Скали", що відбудуться 1 червня сего року в Станиславові.

НОВИНКИ

Св. Отець виголосить сеї неділі через радіо промову до учасників Евхаристійного Конґресу в Альжирі.

В катедрі св. Юра Преосв. Кир Никита відправив 29 квітня Службу Божу з приводу 21 роковин віднови Гетьманату в Україні. На Богослуженні було кількадесять українських громадян.

Представники поліції від якогось часу конфіскують на вулицях Львова відзнаки українських установ, хоч вони мають затвердження адміністраційної влади. М. ін. масово відбирають ювілейні відзнаки „Просвіти" й легітимують та записують тих, що носять такі відзнаки. Ніякі вияснення не помагають. („Діло", ч. 99).

Вірменським архиепископом у Львові буде мабуть кс. А. Лукасевич, парох вірменської парохії і провідник поляків в Чернівцях.

Обхід 3-го травня відбувся у Львові дуже торжественно при участи польських цивільних організацій і війська. Рано відбулися богослуження в костелах, церквах і жидівських божницях. В год. 11 на Галицькій площі була дефіляда, яку відобрали воевода Білик, през. міста Островський і ґен. Цулявф. Пополудні і вечером відбулися дальші торжества, м. ін. академія в Великім Театрі.

На клепарівськім передмісті Львова посвячено в неділю місце під будову нового римо-католицького костела.

Поліція з Нової Греблі пов. Любачів перевела ревізію на приходстві гр.-катол. священика о. Івана Федишина з Бігаль. Не знайдено нічого.

Російський православний митрополит Венямин з Ню-Йорку оповістив „указ" православного патріярхату з Москви з 9 березня с. р., яким патріярхат касує „карпаторусску епархію" у Злучених Державах й архиепископа о. Адама Филиповського усуває.

Головний комендант поліції в Польщі звертає увагу залежним від себе органам, що арештованих слід доставити до слідчого судді або городського суду найдальше до 48 годин.

Варшавський тижневик „Ютро Працы" з 19 квітня доказує, що отаман Петлюра був „великим майстром масонської льожі України". Ця масонська льожа була знаряддям масонських льож у Франції, Австрії й Англії.

Калуське староство виселило Петра Тягуру з Довжки, п. Калуш, та заборонило йому перебувати у прикордонній полосі продовж 3 літ. Як причину подало староство присуд суду з 1935 р., на основі якого Петра Тягуру покарали за переховування зброї.

В **Ню-Йорку** помер о. Олександер Павляк, родом з Половець у Чортківщині, який перебував в Америці від 1908 р. В Нентикову в Америці помер о. Мереньків, родом з Лавочного.

Гумор. — Уривок з листа. — По приїзді до Варшави пішли ми до Зоольоґічного Городу й відвідали свояків...

В костелі СС. Візиток у Варшаві відбулося торжество пострижения в монахині сестри Марії Йосафати, знаної у світі під назвиском гр. Олени Потоцької.

Спека в останніх днях спричинила великі шкоди ґуртівникам, які спроваджують помаранчі з полудневих країв. Кількадесять тисяч скринь помаранч надійшло до Ґдині цілком висушених. Страти виносять понад 100.000 зл.

Канцлер Гітлєр, як доносить Польська Аґенція Аґрарна, має терпіти на недугу Базедова, яка проявляється в побільшенні струми і приспішенні пульсу, 120 ударів на мінуту. Лічення відбувається інтензивно, але в великій тайні.

Німецький консулят у Катовицях відмовив віз 600 робітникам з Польщі на переїзд через Німеччину на роботи до Франції.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—1—20

Гумор. — Коли можу сподіватися, що ти віддаш мені сто зл.? — Завсіди.

Гумор. — В часі дискусії про метампсихозу в присутности відомого фільософа Фонтенеля хтось зажартував собі, кажучи: „Пригадую собі, що я сам був колись золотим телцем, якого почитали жиди в пустині". Фонтенель відповів: „Може бути, се навіть видно по вас, тільки позлітка з вас злетіла".

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Вп. М. Ф. Дуже дякуємо за статтю про пісні. Піде незабаром.

Щоб переполоскати організм стосується МОЧЕГОННІ ЗЕЛА ДЮРОЛЬ Гонсецкого, бо вони збільшують кількість видалюваної мочи і завдяки тому уможливлюють видалювання накопичених внаслідок злої *перемінн матерії шкідливих для здоровля* складників, що затроюють організм, як: мочевий квас і ін.

Мочегонні Зела ДЮРОЛЬ ГОНСЕЦКОГО стосується при недугах: нирок, піхура (пісок, камінці), при недугах печінки, при жовчевих камінних, при артретичних або подаґричних болях, здуттю шлунка, відбиванню або нахилах до заперть.

Спосіб уживання: на опакуванні.
Продають аптики і аптичні склади.

Порошок на БІЛЬ ГОЛОВИ
ДЛЯ ДОРОСЛИХ З ФАБР. ЗН.
KOWALSKINA
вживається також
ПРИ ПРОСТУДІ ГРИПІ і КАТАРІ

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Альпейські осли.
ПАКС: Американська авантура.
СТИЛЄВЕ: Вкрадене життя і ревія.

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО до НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа

підручник для священиків уложив

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

РІК ОСНУВАННЯ 1878.

На весняний сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає
Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! З-? Вибір великий!

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода. Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв.Біб.Народ.Дому.-

Lwów, czwartek, 11 maja 1939. — Львів, четвер, 11 травня 1939.

№ 34 (1234)
Ч. 34 (1234)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., заграницею: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.700.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

З Апостольської Столиці

Папа поручає людям доброї волі молитися за мир.

В неділю закінчено імперіяльний евхаристійний конґрес в Альжирі величавою процесією з Найсв. Тайнами, яка перейшла головними вулицями міста від катедри до Форум. В недільній радіопромові, спрямованій до учасників конґресу, Св. Отець заявив своє вдоволення, що сего року вірні взяли таку масову участь у Конґресі, мимо перешкод у формі віддалі місця конґресу і брязкоту зброєнь. „Віра показала нам того, сказав Папа, що є князем і творцем мира, так горячо бажаного всім людством. Місяць травень повинні ми присвятити молитвам до Божої Матери, щоб вона дала нам мир, обіцяний людям доброї волі, мир в душах спокушуваних підступними і фальшивими доктринами, мир між нами, що живемо в постійній непевности". Пригадавши свою подорож до Франції в характері легата Пія XI, Св. Отець уділив апостольського благословення учасникам конґресу і всему французькому народові.

Мирова акція Ватикану?

Лондонські часописи пишуть, що Св. Отець започаткував акцію, яка змагає до злагодження теперішнього напруження в Европі та замирення між державами. Тіж часописи нотують візити папських нунціїв у канцлера Гітлера в Берхтесґадені та в мін. Боннета в Парижі. Візита папського нунція в Парижі Валерія у фр. міністра заграничних справ була присвячена обговоренню напруження між Римом і Парижем. При тій нагоді порушено також польсько-німецькі взаємини. Багато більшу вагу привязує лондонська преса до несподіваного виїзду до Берхтесґадену папського нунція Орсеніго. Нунцій замовив з Берліна кімнату в готелі в Берхтесґадені, куди мав приїхати поїздом. Одначе в останній хвилі рішився їхати літаком, який дав йому до розпорядимости німецький уряд. Літак, що віз нунція, причалив у Зальцбургу, звідки нунцій виїхав до Берхтесґадену самоходом канцлера Гітлера. Як подає „Дейли Мейл", розмова канцлера Гітлера з нунцієм Орсеніго тривала поверх годину й відносилася в першу чергу до польсько-німецьких взаємин. (Є вже заперечення того).

Профанація нашої церкви у Львові.

До церкви св. Пятниць у Львові при вул. Жовківській вломилися на днях через закратоване вікно невідомі злочинці. Вони поломили пять чаш, розсипали по престолі Найсвятіші Тайни, поломавши пушку, та повигинали ручний хрест так, що він нездатний до вжитку. Крім того злочинці розбили скарбонку, забрали кілька злотих та два великі нові дивани і пляшку церковного вина. На вістку про небувалу профанацію вірні самочинно започаткували між собою збірку, щоб хоч частинно покрити заподіяні шкоди. Підозрілих увязнено.

Військовий договір між Німеччиною й Італією.

З Медіоляну звідомляють: По закінченні італійсько-німецьких розмов у Медіоляні оповіщено отсей урядовий комунікат: Підчас розмов, які мін. заграничних справ Італії гр. Чіяно і мін. заграничних справ Німеччини фон Рібентроп в днях 6 і 7 травня с. р. відбули в Медіоляні, предметом уважного розгляду була теперішна загальна політична ситуація. Щераз стверджено повну однозгідність поглядів обох урядів і рішено устійнити остаточні взаємини обох держав оси формальним способом в договорі політичнім і військовім. Італія й Німеччина переконані, що таким способом причиняться успішно до забезпечення мира в Европі. — Німецька преса пише, що німецько-італійський військовий договір се виплив геополітичних взаємовідносин, який матиме великий вплив на дальший розвиток культури, господарста, права і праці. Се творчий фундамент нової Европи і рівночасно остаточне знищення версальського договору. Та се не значить, що Німеччина й Італія сим договором заповідають боротьбу Европі. Преса демократичних держав твердить, що підписання сего договору нічого не змінило та що він буде мати значіння тільки для внутрішньої пропаганди в Німеччині й Італії.

Незвичайна промова Льойда Джорджа.

Льойд Джордж, що був у часі війни англійським премієром, виголосив надзвичайно острy промову, в якій сказав: Велика Британія вже давно не була в такій небезпеці як тепер, бо вона не дозброєна. Німеччина й Італія можуть виставити під сю пору два рази тілько війська, що Англія, Франція та їх союзники. Англія не зможе додержати ґарантій, які дала іншим державам.

Тактика на втомлення противника.

„Роботнік" в ч. 128 пише: Французькі обсерватори припускають, що Гітлер у відношенні до Польщі поведе гру на нервозне втомлення противника і тому треба рахуватися з довготривалим напруженням. Берлінський кореспондент агенції Ава пише, що чув таке в німецьких політичних кругах: „Польща тепер на верху своєї матеріяльної й моральної відпорности, але її фінансові, моральні та нервові засоби мають границі, до яких вона незабаром дійде". Більшість тих кругів заповідає довгу акцію „на витривання", а деякі домагаються „блискавичного удару на державу, яка хоче бавитися в великодержаву..." З Парижа перестерігають перед злудами німецької гри, яка змагатиме до ізолювання спору з Польщею, та накликують до безнастанної уваги.

Памятайте про звіт на річні Збори „Скали", що відбудуться 1 червня сего року в Станиславові.

„Ключ разумінія"...

Роля буржуазії й большевизму на передодні найблищої війни.

З приводу іменування нового комісаря заграничних справ червоної Москви.

Від літ весь світ дивиться на дві дивні появи, з яких одна дивніша від другої.

Перша дивна поява се поведення заможної і навіть багатої кляси західних демократичних держав супроти держав фашистівських. Нема найменшого сумніву, що обидві фашистівські держави в Европі, себто Італія й Німеччина, були ще тому кілька літ значно слабші ніж тепер. І нема також сумніву, що заки Німеччина дозброїлася під проводом Гітлера, могла її задавити сама Франція. І ще в однім нема сумніву, а саме в тім, що Англія все те виразно бачила і знала. Тай не тільки знала: Англія навіть помагала Німеччині вирости з безсилля на суші і на морі. Та се дивне тільки на перший погляд. Бо хто знає головну засаду заграничної політики, якої Англія держиться супроти Европи вже від соток літ, той не дивується, що по великій війні Англія просто помагала Німеччині рости в силу. Річ в тім, що Англія боялася, щоб її союзниця Франція не опанувала Европи та здобувши повну геґемонію над сим континентом не розпочала боротьби з Англією, як се вже Франція два рази робила: за Людвика XIV і за Наполеона В. Англію коштувало дуже багато готових грошей, страт у зисках, труду і навіть крови, заки вона два рази зломила Францію в її змаганні до геґемонії над Европою. Отже се було причиною, що по великій війні 1914—18, в якій зломано змагання Німеччини до геґемонії над Европою, Англія мала причину й підставу боятися, що тепер Франція втрете спробує заволодіти Европою і потому розпічне з Англією боротьбу за панування над світом. А своє світове становище Англія може вдержати тільки так довго, як довго на континенті Европи не рішає одна континентальна держава, але є рівновага сил між державами. Ось причина, чому Англія просто помагала Німеччині видобутися зі стану безсилля. Все те властиво не дивне.

Диво зачинається ось де:

Коли Англія дала можливість Німеччині узброїтися на суші й на морі, сила Німеччини так зросла, що зачала загрожувати не лише Франції, але й Англії. Себто інакше кажучи, Англія вже не потребувала боятися геґемонії Франції над Европою, тільки геґемонії Німеччини. Підготовку до німецької геґемонії робили помалу і Штреземан і Брінінґ, а Гітлер почав ту підготовку робити в темпі дуже скорім і дуже сильнім. В дійсности також Гітлер се продовжитель політики німецьких цісарів, які мріяли про мілітарну геґемонію Німеччини на европейськім континенті як про підставу німецької світової політики. Тепер Гітлер уже такий сильний, що вистарчила б невтральність Англії, щоб міг заволодіти цілою Европою. Він нічого іншого від Англії не хоче як невтральности. Одначе як та невтральність скінчилася б, Англія докладно розуміє. І тому не хоче бути невтральна. А все-

таки якже дивно помалу Анґлія анґажується проти Німеччини! Якби Анґлія була в свій час оповістила виразно таке зобовязання супроти Австрії та Чехословаччини, яке тепер оповістила супроти Польщі та Ромунії, то Гітлєр ледви чи був би відважився займати Австрію та ЧСР. А від того часу Німеччина й Італія зискали й укріпили нові стратегічно дуже важні позиції: Мемель, Альбанію, важні точки в західній Африці і т. д. А передовсім помогли остаточно національній Еспанії перемогти червоних і тим позискали Еспанію на третю важну союзницю в Европі і на четверту в світі. Тепер великий чотирокутник: Берлін, Рим, Токіо, Мадрид се вже справжня загроза не лише для Франції, але й для світового становища Анґлії. І тут щойно зачинається нове диво. Анґлія дальше займає невиразне становище. Нпр. не ґарантує допомоги ні Югославії, ні Данії, ні Туреччині, ні Литві, ні Латвії, ні Естонії, ні Скандинавським державам. Се викликає ще більше вагання тих невеликих держав. Вони просто не знають, що з собою робити. А це очевидно скріпляє становище держав фашистівських. А знов Анґлія трохи погнівавшись на окупацію Альбанії, вже визнала сей факт „де юре", бо прислала нового амбасадора до Риму з письмом адресованим до короля Італії і короля Альбанії. Таксамо визнала Анґлія заняття Австрії та Абісинії...

Якже зрозуміти таке дивне поведення Анґлії? Чиж ії правительству не залежить на тім, щоб спасти великанські здобутки й маєтки Великобритійської імперії анґлійців?

Тож то й є, що залежить. І якраз тому Анґлія так вагається. Вона тепер в такім тяжкім положенні, як не була ще ніколи. Чому? Бо ії ситуація зовсім інакша ніж була тоді, коли вона боролася з Людвиком XIV, з Наполеоном і з цісарем Вільгельмом II, щоб не допустити їх до здобуття ґеґемонії в Европі. Вправді й тепер ходить Анґлії про те саме, але тепер вислід боротьби може бути зовсім інакший: бо спасаючи свою величезну світову імперію правительство Анґлії може довести до знищення теперішного соціяльного устрою і тим самим до втрати всіх маєтків, які посідають анґлійці також приватно на всіх 5-ох континентах світа. Ось властива причина, чому багата провідна верства Анґлії так довго вагається і так все уступає перед обома фашистівськими державами. Анґлія вагалася б навіть тоді, якби належно знала, що виграє нову війну. А вагалася б тому, бо вже попередна війна доказала, що по великім воєннім потрясенні наступили глибокі соціяльні зміни не лише в б. Росії, але також в инших краях Европи. Отже провідна верства Анґлії льоґічно побоюється, що нова ще більша світова війна може викликати ще глибші соціяльні потрясення вже в цілій Европі без виїмку включно з Анґлією тай далеко поза нею — без огляду на те, хто в новій війні виграє.

Се і тільки се пояснює диво довгого вагання і постійних уступок Великої Британії аж до уступки запобігання ласки в Сталіна, якого вплив у міжнародній політиці Анґлія так була виманеврувала з Европи, що ще в осені 1938 р. тодішнього представника СССР Літвінова навіть не запросили до стола, при якім рішалася доля Чехословаччини, союзниці СССР. А тепер сам Чемберлен, премієр Великої Британії, ходить особисто до совітського посольства в Лондоні і просить Москву прислати своє представництво на переговори. Все те диво пояснюється не так страхом перед утратою світового становища великобритійської імперії, як страхом перед упадком теперішного соціяльного устрою в разі, коли запалахкотіла б нова світова війна. Та чи при допомозі червоної Москви можна здержувати зміну соціяльного устрою?

Таким чином маємо вияснене дивно довге вагання і дивно численні уступки Анґлії. А в слідуючій статті спробуємо виявнити друге ще більше диво: який інтерес має СССР в тім, щоб робити спілку з Англією, найбагатшою буржуйською державою світа, яка хоче самим заключенням спілки з Москвою так настрашити Німеччину й Італію, щоб вони не зачинали ризиковної війни і тим самим, щоб анґлійські буржуї могли дальше спокійно уживати своїх неймовірно великих багацтв. Чому і як Анґлії може в тій справі пригодитися Москва, якої устрій і вплив, побудовані на революційній ідеольоґії Маркса — Леніна, про се поговоримо на другий раз.

Причини димісії Літвінова

З Москви звідомляють, що іменування Молотова комісарем закордонних справ викликало неменше враження ніж нагле уступлення Літвінова. Офіціяльно совітські круги не дають ніяких виявнень у справі тої сензаційної зміни. Невідомо також чи Молотовові дали заграничні справи тимчасово чи настало. З Москви через Ригу приходять вістки, що совітські міродатні чинники, інтерпельовані закордонними журналістами про уступлення Літвінова і запитувані чи не означає воно зміни заграничної політики Совітів, — виявнили, що Совіти ніколи не провадили і не провадять персональної політики. Напрямні совітської політики накреслює в Росії завсіди ціле правительство під проводом Сталіна, а поодинокі комісарі тільки виконавці ґенеральної лінії. Мимо того виявнення нема найменшого сумніву, що зміна на становищі комісаря закордонних справ потягне за собою зміну методи совітської політики. Так було після уступлення Чічеріна, якого наслідником став Літвінов, сторонник концепції збірної безпеки. Сталін підважив виразно ту концепцію на останнім партійнім зїзді. Очевидно Молотов, муж довіря Сталіна, не буде держатися невільничо метод політики збірної безпеки і скоро покажеться приклонником двосторонних умов і т. зв. реальної політики. Куди та нова метода запровадить, покищо ніхто не може знати. Фактом є, що також Молотов у своїй промові на останнім зїзді рішуче зазначив, що найвисший час, аби на міжнародній арені і на арені господарської конкуренції дати шлях молодим совітським силам. Те домагання Сталіна Молотов буде старатися тепер здійснити. Симпатики бувшого комісаря Літвінова в Лондоні покликуються на офіціяльний текст комунікату, який стверджує „зречення на власне жадання" і заявляють, що Літвінов терпів на ослаблення серця від кількох літ, а продовж останніх місяців стан його здоровля значно погіршився. В декотрих лондонських кругах думають, що уступлення Літвінова наступило внаслідок надто повільного розвою анґлійсько-совітських переговорів. В Лондоні панує переконання, пише щоденник „Стар", що Молотов, наслідник Літвінова, буде більше схильний до приняття анґлійського пляну, на основі якого Анґлія, Франція і Совіти дадуть собі взаїмну ґарантію помочі на випадок нападу. Літвінов був приклонником більше скомплікованого договору, який обіймав би всі східно- і західно-европейські держави.

Президент Волошин в Ужгороді?

Варшавський щоденник „АБЦ" приніс ревеляційні вістки про Карпатську Україну, які подаємо з журналістичного обовязку. М. ін. „АБЦ" пише, що до Ужгороду приїхав през. Волошин, якого мадярська влада приняла торжественно. Рівночасно проголошено амнестію для всіх українських січовиків, які вже зовсім явно показуються на вулицях Ужгороду. В найближчім часі в Ужгороді має виходити український часопис „Наша Свобода". Редактором сего часопису має стати п. Ґ. зі Львова, приятель през. Волошина. Вкінці „АБЦ" твердить, що Німеччина приготовляє знов на Карпатській Україні огнище, якого ціллю буде розвинути акцію далеко поза межі Карпатської України.

Цькування не вмовкає

У Львові, який ніколи не належав до „Червенських городів", виходить ендецький орґан ґрупи Ґрабского, що називається „Земя і Наруд, Ґлос Земі червеньскей". Сей орґаник в ч. 9 цькує на українців ось як: Українці, вдачі з буйною уявою, просто оправдали поганий вчинок Гітлєра висшими причинами й вернулися з великим гурра до ослабленої на хвилю в їх серці віри в загальну перемогу Гітлєра над Европою... і під небеса виносять ґеніяльні посуви „фірера" та його челядників та без пардону їздять по всіх ворогах Берліна!... Розуміється, „благородний лицар" з того табора не наводить ні одного цитату на оправдання свого цькування в тяжкій атмосфері шовінізму, яка тут панує.

З мистецького життя

Вистава праць В. Ласовського.

В неділю 7. с. м. о год. 12 вполудне відбулося у Львові, в салі природничого музею Наукового Товариства ім. Шевченка, Чарнецького 24, відкриття вистави образів артиста-маляра Володимира Ласовського, урядженої Асоціяцією Незалежних Українських Мистців (АНУМ). Відкриття довершив арт.-мал. Р. Осінчук коротким словом, в якім підкреслив, що на виставі є 47 праць автора з рр. 1933—1939. В тих працях переважає змістовий елемент. Головна мистецька здобича Ласовського се портрети. В них впадає в очі передовсім душевний зміст. — Кількадесять осіб добірної публики вже перед відкриттям і після відкриття оглянуло виставлені праці. Вони розміщені в трьох салях: в двох більших портрети, студії до портретів, краєвиди і мотиви, а в третій (маленькій салі) розміщені рисунки тушем. З приводу вистави видала АНУМ ілюстрований катальоґ з передмовою арт.-мал. Івана Іванця. Він пише м. ін: „Творчість Ласовського характеризує у великій мірі формалізм себто малярський інтелектуалізм. Ласовський у своїй суті експресіоніст і по своїй мистецькій вдачі має дуже багато спільного з нордійською експресіоністичною творчістю. Пригадується глибина норвежця Мунха та готизм німця Бекмана... Між виставленими картинами мають перевагу портрети". Замітні портрети: поета Б. І. Антонича, якого памяті присвячена ся вистава, портрет о. Кладочного, портрет ред. В. Дзіся, портрет пані І. Д., дівчина в каптурі, портрет поета Ол. Бабія, пані Ліди Крушельницької, жінки автора п. Слави Ласовської, п. О. Щуратової й інших пань та панів. Орґанізація вистави і редакція катальоґу: В. Баляс, І. Іванець, Р. Чорній. Вистава тривае від 7. V. до 4. VI. 1939. Вступ 1 зл., для ґуртових прогульок по 10 сот. від особи. Вистава дуже гарна і варт її оглянути.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Пощо і з ким говорити?

Справа польсько-українських переговорів.

„Вєк Нови" з 3. V. містить статтю б. львівського воєводи Борковского присвячену проблемі польсько-українських взаємин. Пригадуючи вістку, що її кілька днів тому приніс „Гонец Варшавскі", про те, що у Львові ведуться польсько-українські розмови, в яких з польського боку беруть участь представники ширшого політичного „віяльця", з українського тільки одна група, — автор обговорює питання, чи того роду розмови можуть мати якийсь корисний сенс. Розмови, що їх ведено в минулому десятилітті, мали познайомити представників обох народів, що вони про себе справді думають. „Теперішні розмови повинні мати інші напрями, хоч, без сумніву, в ділянці інформаційній вони могли б теж принести ще багато корисного. Теперішні розмови повинні стати спробою глибшого зрозуміння відмінних постулятів обох сторін, щоб *розглянути, чи на вищому рівні обовязків* супроти держави не можна було б їх звести до деякої міри спільного знаменника". Далі читаємо: „Коли ставимо собі питання, з ким говорити, устійнивши вже в якій цілі, то насувається відразу думка, чи доцільні були б розмови тільки з тими, які у даному громадянстві мають помітний голос. Очевидно може істнувати такий стан, що розбіжність поглядів така велика, засадниче становище таке ріжне, що існують впливові групи, з якими годі буде говорити, не тому, щоб хтось не хотів, але тому, що згори відомо, що в ніякій хочби в доріжочній і переходовій точці нічого узгіднити не буде можна. Та ще менша може бути користь розмови з такими, які, хоч може й раді з нами погодитися, репрезентують тільки самих себе, без ніякого впливу на маси. Виключна розмова з такими, хоч би вона була іноді цікава, мусить вести до найбільшої небезпеки, якою є самообман. Тому мені здається, що доцільне було б при нинішньому стані справи вести тільки такі польсько-українські розмови, в яких по обох сторонах поза інтелектуальними *чинниками, що облекшують* теоретичне становище обох сторін, будуть брати участь люди, що репрезентують сильні групи громадянства, які по змозі вичерпували б цілу гаму віяльця політичних переконань".

Чи буде війна?

Французький публіцист Пер Ко(т) пише в час. „Ль'Евр": *Гітлер каже у своїй книжці*, що „життєвий простір" німців це не кольонії, а Европа і то с х і д н а Европа, Росія та окраїнні держави. Він не хоче асимілювати тамошні народи, бо вважає це псуттям вищої німецької раси. Отже просто хоче знищити тамошні народи, або зробити з них невольників. Нехай про це памятають поляки, українці, румуни й мадяри, кличе Кот. А Францію хоче Гітлер знищити тому, бо вона утруднює німецький наступ на Схід. Всю Францію хоче знищити, від комуністів до клерикалів: „всі ми в одним вйшку", *каже* Кот. Отже Гітлер хоче війни, але чи зачне її? Він же сам закидав Вільгельмові, що довів до катастрофи тому, бо прокляв війну на два фронти. А тепер проти Гітлера знов наладжуються два фронти. По друге, Гітлер у своїй книжці не згадує Америки, бо годі він думав, що Америка не стане по стороні Франції. А тепер... Значить, кінчить Кот, коли Гітлер чоловік розсудний, то в таких умовинах війни не зачне. Та мимо такого висновку радить творити проти німців спілку з Европи й Америки...

Німецька преса про промову мін. Бека

„Дойче Діпльоматіш-Політіше Корреспонденц" ось як коментує промову мін. Бека: Польський міністр закордонних справ у довших виводах старався оправдати зворот, що зазначився в польській політиці від кінця березня. Коли п. Бек думає, що знайде в Німеччині зрозуміння *для зірвання з політикою з 1934 р., як і приступлення* Польщі до англійського фронту окруження, то під сим оглядом треба його розчарувати. Для Німеччини буде завжди незрозумілим, що Польща особливо по зліквідуванні карпатоукраїнської справи по думці польських бажань не приняла німецьких предложень. Коли була б направлена навіть така велика кривда версальського трактату як відірвання Гданська, то все-таки залишилося б узнання анексії польського коридора довершеної при злегковаженні вілсонівських точок, що треба вважати просто за дарунок Німеччини. Створення постійного полученння між Німеччиною і відтятою східною провінцією ніхто не може вважати менше життєвою річю ніж забезпечення Польщі доступу до моря. Факт, що ся пристань (Гданськ) має своє запілля, не узасаднює ще домагань до політичного титулу посідання її. В кожному разі се нпр. точка погляду Італії на Трієст, Голяндії на Ротердам. В ніякому разі не можна було говорити *про загрожения Польщі Німеччиною. Становище*, заняте безпосередно перед і по заключенні порозуміння не тільки Англією, але й Польщею, доказало, на якому дусі сперте польсько-англійське порозуміння. Згадуючи в кількох реченнях протинімецькі виступи в Польщі, орган. нім. міністерства закорд. справ кінчить свої завваги так: Промова польського міністра закорд. справ се для німецького народу доказ, що бажання німецьких провідних крутів, спертї на реальних змаганнях марш. Пілсудского, щоб і на будуче знайти шлях до довіря і щирої співпраці обох народів, сьогодні не стрічаються вже з відповідною доброю волею.

Німці про „коридор"

„ІКЦ" в ч. 126 пише: „Дойче Альгемайне Цайтунг" печатає статтю, що є верхом злої волі й ігноранства. Рівень тої статті звільняє нас від дискусії. Тільки для ілюстрації наводимо кілька уривків: І німці вважають, що слово „коридор" неслушне. Бо в дійсности йде тут, як пишуть, про старі німецькі провінції. Коридор складається з кусника німецького Поморя, частини Бранденбургії і частини Східної Прусії. До того дохо-дить ще німецька провінція Познань. Доходить до того багато більше, тільки послухаймо: пранімецька Бидгощ, Торунь, пранімецький Познань і т. д. „Безличний версальський договір" покавальцював сі німецькі землі, щоб Польщі створити штучний доступ до моря. Роздерто сі землі, розділяючи родини, відриваючи братів від сестер, дітей від родичів і т. п. без плебісциту, не питаючи нікого про його волю...

Участь жидів у державній позичці

Один з головних органів ОЗОН'у, „Курер Поранни", пише в ч. 116: Жидів у Польщі є три і пів мил. Велика більшість їх займається торговлею і промислом, але участь їх у субскрипції позички протилетунської оборони мінімальна. Вони повинні підписати позичку на яких 60 міліонів зл., а досі (28. IV.) не підписали навіть 6% тої квоти. Три і пів мил. людей ситуованих найлучше в порівнанні з иншими з огляду на їх заняття, вплатило коло 3 мил. зл. на оборону держави!... Є сто причин, які повинні зрефлектувати жидів... На разі обмежуємося до ствердження фактів.

Бойкот німецької преси в Польщі

„Польска Збройна" звідомляє: В останніх днях преса німецька і чеська та словацька під впливами німецької, кольпортована на терені Річипосполитої, містить численні статті і вісти, спертї на тенденційних фальшах і звернені проти Польщі. З огляду на ціль і характер тих інспірованих пресових напастей „Обуз Зєдноченя Народовєго" (ОЗН) зачав на терені цілого краю акцію, яка має ціль візвати всіх до негайного занехання передплати і читання німецьких часописів і журналів якгакож до усунення їх з читалень, каварень, вуличних кіосків і т. п. В звязку з сим окружна організація ОЗН у Варшаві звернулася з закликом до власників усіх публичних льокалів, які передплачують щоденні або тижневі німецькі ґазети, щоб негайно усунули ті ґазети зі своїх льокалів і виповіли рівночасно їх передплату. — Се вже скрізь переведено. Приходить ще сюди тільки німецька преса зі Швайцарії.

Тайна організація ендеків

При запалених свічках, штилетах і черепах...

„Газета Польска" пише: Є важкі причини, задля яких належало б існування „Льожи С. Н." („Стронніцтва Народового" або н. д. партії вшехполяків) узнати щонайменше так небезпечним і шкідливим для держави, як існування, скажім, льож Шкотського Ритус'у. Бо існування внутрішньої конспірації С. Н. вияснює цілий ряд парадоксальних і шкідливих явищ... Тільки воно може вияснити випадки „патріотичних" нападів на постерунки поліції й на помешкання старостів і факт „засадничої опозиції"... Преса н. д. впоює членам С. Н. „правду", що „польський нарід досі не править в польській державі", що йому чужа влада сеї держави і „не народова" та що се якраз узасаднює боротьбу з поліцією, кидання клевет на держ. достойників, громадження арсеналів в акад. домах і т. д. З тих сугестій випливає й та своєрідна ідеольогія „церпентніцтва", що вчить „тюремної повинности", через яку мусить перейти кожний молодий ендек „в боротьбі за привернення суверенних прав польському народові"... Тільки в атмосфері стухлих підземель і льохів можливе оповіщування деяких „обявлень" і „правд", що мусіли б розлетітися в порох при першім промінню ранка. Тільки при запалених свічках, штилетах, черепах і нагих костях, тільки в атмосфері магічних акцесорій масонського або „народового" ритус'у можливе голошення подібно трагічних бздур... І тому маємо право ствердити, що існування того рода конспірації не менше шкідливе ніж ширення „звен" експозитур Великого Сходу або „Олд Феллов..."

Не мають священика-поета

Станіслав Чернік оповістив статтю „Соціографія сучасної поезії" в „Курері *Літер.-Науковім*". *В ній пише*, що між польськими поетами нема тепер ні одного священика. Цілковита посуха. Був за часів „*Молодої Польщі*" ксьондз-поет Ф. Шандлеровский, але він так помішав надземську любов до Богоматери з земною *любовю*, що з того вийшла єресь і його завішено в урядуванні. Здається, що се й відстрашує польських духовних від поезії. І так є поети летуни, лікарі, офіцири, адвокати, робітники, селяни, а ні одного польського священика! Автор статті каже, що чеський священик о. Яків Демль належить до найвизначніших поетів, він автор 56 книжок, між ними збірника дуже гарних поезій „Мої приятелі". На першім місци кладе він святе Письмо, на другім бревіяр, на третім мшал, на 4-ім Анну Катерину Еммеріх, на 5-ім поетів, і творить.

Католицька Акція в Італії

(КАП). Св. Отець Пій XII зарядив, щоб Католицька Акція в Італії була безпосередно залежна від діецезальних епископів, як є в інших краях. На чолі комісії для справ Катол. Акції з номінації Папи стали кардинали Боетто, архиеп. Ґенуї Піяцца, патріярх Венеції й Лявітрано, архиеп. Палєрма. Ґен. Секретарем з функціями церк. асистента іменований епископ Коллі, орд. Парми.

Англія й „Інтелидженс Сервис"

АТЕ звідомляє з Лондону: Буджет анґ. „Інтелидженс Сервис" (розвідки) перевисшив в останнім році два і пів рази буджет тої установи з р. 1933. Секретар мін. скарбу, кпт. Круксгенк представив розвиток буджету тої установи ось як: В 1913 р. около 47.000 фунтів стерлінґів, в 1923 р. ок. 169.000 ф. ст., в 1933 р. ок. 179.000 ф. ст., в 1938 р. ок. 417.000 фунтів стерлінґів.

ПРИЄДНУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ!

Подивімся в корінь подій

Як звироднення демократії та розклад протестантизму довели до пропуклин у підвалинах сучасної культури та що видно через ті пропуклини.)*

Велика війна завалила не тільки чотири старі і великі монархії Европи, але потрясла також до самих підвалин її культурою. Та культура виросла на релігії, майже в цілій Европі на релігії християнській, в Туреччині на ісламі. Одначе вже давно перед великою війною почалося підривання підвалин релігійної культури Европи. Зачав се на більшу міру робити протестантизм вже в 16 столітті. В 17 стол. окрівавили Европу викликані ним великі релігійні боротьби. А потому прийшло відвернення від релігії, наперед у горішній верстві ріжних народів, потому і в низах. Колиж у так підміновану европейську культуру почали бити десятки тисяч гармат в часі великої війни, тоді в підвалинах тої вже передтим підірваної культури показалися великі риси і розколини. Найглибше сягнули вони там, де релігія була найслабша, де напір усяких сект („деномінацій") та ізмів був найсильніший, себто в бувшій царській Росії, страшенно ослабленій православіям, якого надуживано до світських поліційних цілей.

Все те ми, українці, бачимо на Сході ще виразніше ніж бачить навіть такий прозорий ум як автора книжки про основні ідеї націонал-соціялізму. Зате він дуже цікаво показує, що видно крізь розколини культури в Німеччині. З думок поодиноких нац. соц. письменників наводить він м. ін. такі:

„Сила має першенство перед правом. Моральне те, що приносить хосен державі, партії або нації... Тільки насильство рішає про долю народів і держав... Державна рація не сміє вважати ні на те, що добре, ні на те, що зле, коли хоче мати успіхи... Християнська наука про терпеливість, любов і вибачення спричиняє упадок народів. Всі катол. народи під оглядом культури і політичної сили занепали. А де між ними як напр. в Італії показується політичний підйом, то основи того підйому не в християнстві, а в державній фільософії Макіявелія..."[1])

Навівши отсі думки з поодиноких нац. соц. письменників, яких розуміється нема в програмі нац. соц. руху, але які мимо того не тратять свого значіння і виливу, Преосв. Гудаль пише, що супроти таких думок зрозуміле стає питання, чи національний соціялізм не витворює держави, яка стає п р о т и в е н с т в о м держави правової. Він каже, що коли ті думки докладно передумати, тоді бачиться в них як їх головну характеристику: х и т а н н я між революціонаризмом і консерватизмом, подібно як в італійськім фашизмі. Урядовий теоретик того фашизму Серджіо Панунціо так і назвав фашистівську державу „революційно-консервативним творивом".[2])

Відкиж взялися такі думки про державу, право і вождизм, що мусять довести до цілковитого перевороту самого правного почуття, коли приймуться також в інших краях Европи? питає Преосв. Гудаль і дає таку відповідь на се питання.

I. Се напевно безпосередна реакція на з в и р о д н е н н я д е м о к р а т і ї, яке довело до занепаду всякого державного авторитету тай державности взагалі, витворивши хоробливий партійний егоїзм, який по великій війні розбив німецький нарід.

II. Дальше джерело висше наведених думок се позитивізм в области права. На його підставі еспанський професор права Сальдана дійшов аж до таких конфузних думок: „Для нас не існує ніяке право, то значить нема поняття права! Нема ніякого права, але є права, бо се неможливо заперечити в совісти існування природного права".[3])

Подібні думки позитивізму пропагували вже Ніцше і Трайчке, навіть з запереченням природного права.

Особливо великий і глибокий вплив на всю німецьку освічену верству мав дуже здібний німецький історик Гайнріх фон Трайчке, уроджений в Дрезні 15. IX. 1834 р., б. проф. університету у Фрайбурзі, Гайдельбергу і Берліні, де й помер 1896 р. Се був не так дослідник, як історик-публіцист, якому навіть католицькі критики признають велику міру здібности, хоч він дуже поборював католицизм. Його пристрастність і національний патос та дивний майстерський стиль ділають по сей день немов чар сугестивний. З його творів особливо замітні: „Історичні й політичні статті", 4 томи, „Німецька історія в 19 столітті", 5 томів, „Політика", 2 томи. Все, що писав той чоловік, цікаве, хоч багато в тім противоріч і тяжких блудів. Історик Майнеке називає його творчість „дивним аліяжем (стопом) радикальних і консервативних думок", а історик Бавмґартен пише, що при читанні його „Історії Німеччини" кидає вами на всі боки...

Отже той дивний чоловік Гайнріх фон Трайчке вчив (і по смерти досі вчить) німецьку провідну верству таких думок:

„Суть держави — с и л а. Найвисший моральний закон для держави полягає на обовязку вдержувати себе. Найбільш совершена форма держави се держава одної нації. Ц е н т р а л і з м лежить у природі держави. Вічний мир се ідеал неможливий і неморальний. В і й н а це с о л о а м с ь к а к у п і л ь, яка постійно підновляє моральну силу народів. Договори можна заключувати тільки з застереженням (резервацією) клявзулі „ребус сік стантібус": то зн., коли обставини зміняються, то договір с а м с о б о ю паде. Про історичні події рішає не маса, але рішають визначні о д и н и ц і. До рішаючих історичних чинників належить людська воля, але ділають також ірраціональні сили. Німеччина через звязок з родом Габсбургів попала під скриту чужу владу. Австрія вже від 17 ст. вилучилася з духового життя німців, а від 19 ст. також з їх політичного життя. Сила й будучність німецької нації в пруській державі, отже Німеччина мусить бути продовженням Прусії. Протестантизм се германська форма християнства. Лютер був основником державної і горожанської свободи. Всі великі чинитьби німецької культури мають виключно протестантське походження".[4])

Дальше слідують такі гострі напади на римську Курію (себто на Апо-

*) Гл. статті: „Національний соціялізм. Як він ставиться до християнської віри і християнських Церков", „Н. Зоря", ч. 11, „Джерела теорії національного соціялізму" в 13 ч. „Н. Зорі", „Що таке соціялізм крови. Про пять фундаментальних стовпів в новім німецькім праві національного соціялізму", в 17 ч. „Н. Зорі", „Консервативно-революційне твориво" в 23 ч. „Н. З." та „Нове карне право" в 31 ч. „Нової Зорі".

[1]) Bischof Dr Alois Hudal: Die Grundlagen des Nationalsozialismus. Гл. на стороні 168.

[2]) Гл. статтю „Консервативно-революційне твориво" в. 23 ч. „Н. Зорі".

[3]) Гл. Rudolf Laun: Religion und Sittlichkeit, Berlin 1935. Guintiliano Saldano (Madrid). Verlag für Staatswissenschaft und Geschichte, Berlin 1935.

[4]) Зміст науки історика Трайчке подаємо головно за катол. письменником Ляслоським, гл. Staatslexikon, вид. Гердера, том. V, шп. 409—411.

СТЕПАН ГОДОВАНИЙ 2)

На Словаччині

Спомин українця галичанина.

Коли я приїхав до Тренчіна, то довідався, що в околишних селах (отже й у Седлічній) є католики й евангелики та що вони взаїмно, зокрема інтеліґенція, не дуже приязно настроєні до себе. Хто бував в католиків, той автоматично замикає собі доступ до евангеликів і навпаки. А я хотів бути на добрій стопі з одними і другими. Отже я рішився замешкати в одної старої жидівки, яка мала гарну хату на селі і вільний покій. Вона титулувала себе „Фляк-Вітве", себто вдова по якімсь Флякові. З нею розмовляв я по німецьки, хоч вона знала і по словацьки. Одначе я хотів вправитися в німецькій конверзації, а моя господиня говорила по німецьки досить добре. Перший раз перебув я на Словаччині тримісячні ферії від липня до вересня 1924 року.

В словацьких селах були римо-католики і евангелики, щось як у нас грекокатолики і римо-католики. Я мав вражіння, що католиків було більше. Одні і другі мали свої церкви: в декотрих селах були напр тільки католицькі костели, а не було евангелицьких і навпаки. В неділю селяни з одного села йшли до другого, до своїх церков, минаючи себе взаїмно по дорозі. Села в тих сторонах були чисто словацькі. Були і мадяри, передовсім поміщики по селах, в містах були мадяри ремісники, фризіери, аптикарі, власники ресторанів. В Тренчіні і недалеких Тренчанських Теплицях можна було почути мадярську і рідше німецьку мову. На селах панувала словацька мова, навіть поміщики говорили до селян і до своєї служби по словацьки. По чеськи говорили тільки чехи урядники, жандармерія і військо. Ріжницю між мовами словацькою і чеською можна відразу відчути. Особливо скоро звертається увагу на те, що в словацькій мові нема „рж", напр. чехи кажуть „поржадек", а словаки кажуть „порядок" зовсім таксамо як ми. Крім того словацька мова в голосівки багатша ніж чеська і тому лучше надається до співу. Розуміється є ще й багато інших ріжниць, але я не лінгвіст і наводжу те, що передовсім впадає в очі.

Дуже гарно збереглися на Словаччині народні строї. Кожне село має свій, що чимсь відріжняється від строїв інших сіл. Також ріжні народні звичаї збереглися там досить добре. Я був м. ін. на повітовій етнографічній виставі в Тренчанських Теплицях, мабуть підчас мого другого побуту на Словаччині в 1925 р. Там зійшлися були селяни з майже всіх сіл тренчінського повіту. Група з кожного села в інших мальовничих строях показувала якийсь народний звичай: напр. обжинки, весілля, великодні звичаї, різдвяні звичаї, похоронні звичаї і т. п. Ся жива етнографічна вистава зробила тоді на мене сильне вражіння своєю мальовничістю і ріжнородністю. А то була вистава силами одного повіту! Мої знакомі словаки оповідали мені, що також в інших околицях Словаччини збереглися гарні народні строї.

Настрої в кожнім народі йдуть згори від інтеліґенції духовної і світської. Вона поширює їх пресою, книжками і живим словом. Так було і на Словаччині. В тих часах, як я був на Словаччині, я стикався з словацькими інтеліґентами: католиками і евангеликами, з купцями, студентами, учителями, ґімназійними учителями, лікарями і ін. як також з ріжними священиками. Я завважив велике розчарування спільною державою і нехіть до чехів, яка переходила в ненависть, а зате сентимент до мадярів. Оповідали мені в Тренчіні м. ін. такий факт: На стацію до Тренчіна приїхав чеський офіцер і питає якогось залізни-

стольську Столицю), що ніяк не випадає їх передавати навіть для зілюстрування поглядів того письменника.

Так виглядало духове нутро чоловіка, який в 19 ст. витиснув свою печать на дусі німецької провідної верстви, печать, яка досі триває. То головно він витворив той світ думки, який поняття права і хісна з нього обмежує до власного народу, а з тим, як пише Преосв. Гудаль, „кінчиться все", і появляються „розуміння, які не можуть мати ніякої норми і ніякої міри".

Одначе не лише релігійний розклад протестантизму і німецька фільософія довели до затрати всякої критерії правди, наслідком чого люди зачали чіпатися кожної річи, яка їм ще видавалася міцною. В тім самім напрямі, що розклад протестантизму і німецька фільософія, попихала провідну верству Німеччини також віднова зацікавлення античною фільософією греків. Арістотель учив: над одиницею стоїть спільнота як ціль і як ціліть. Головна характеристика культури старогрецької Аттики се безумовне панування держави над одиницею. В Атенах поняття „чоловік" і „горожанин" почали цілковито покриватися. Чоловік був призначений для держави не тільки в тім розумінні, що мав їй жертвувати кров і майно в годині небезпеки, але також в тім значінні, що діяльність для держави повинна бути його одинокою діяльністю.[5]) До тої міри грецька фільософія і публична думка перетягнула струну, що вирвала одиницю навіть з родинного і родового звязку, щоб її присвятити виключно державній службі! Се було одною з причин упадку старинної Греції. А якже се тепер виразно впливає на сучасні суспільности! Цей світогляд стає просто підвалиною нового ладу.

Так через пропуклини в підвалинах дотеперішньої християнсько-католицької культури почали прозирати ріжні інші чинники, що і становить одну з головних причин сучасного неспокою.

Треба мати надію, що сильна вдача німецького народу при Божій помочі переборе ріжні небезпеки, які бють на нього з лівого крила його наймогутнішого руху, бо якби не переборола, то людство во істину затряслося б в основах своїх: бо сила німецького народа полягає не на тім, що він числом могутній, а на його любови до організованости, його систематичности в праці й уміннї вчити інші народи. А. Ч.

[5]) Prof. Howald, „Kultur der Antike," Athenaion-Verlag, Potsdam 1935.

чого робітника чи низшого урядовця словака: „Кде віход?" (Де вихід, себто куди вийти з перону). На те той словак: „На Вляру!" (З Моравії на Словаччину вела тоді одинока залізнича лінія через влярський просмик. Отже „На Вляру" означало тільки що: Вертайся туди, звідки приїхав, себто до Чехії, згл. Моравії). Офіцир образився і зробив авантуру та донесення на того словацького патріота і його очевидно покарали, чи навіть усунули зі служби. А ту подію оповідали собі в словацьких інтеліґентних родинах обох вір: католицької й евангелицької й очевидно відповідно коментували не на користь чехів.

А від інтеліґенції йшли настрої вглиб, в гущу народа. Вже в рр. 1924/26 я не стрічав на Словаччині людей, які були б прихильно настроєні до чехів. Їх прозивали згірдливо „чехунами". Коли я в розмовах пробував боронити чехів, кажучи: Адже вони визволили Словаччину з мадярської неволі, то словацькі інтеліґенти з обуренням ґоворили: Передовсім не визволили, бо мадярська влада сама впала разом з переворотом в Австрії. Чехи тільки заняли Словаччину і тепер їх тут насунуло тільки, що майже вся адміністрація в їх руках. А словакові тяжче дістатися до уряду ніж верблюдові перелізти через вухо ігли.

Де льокувати гроші?

Проблєма розбудови української промисловости.

Останні події, так світові як українські, витворили серед нашої суспільности загальну байдужність. Зменшилася наша активність на всіх ділянках нашої суспільно-економічної праці. Витворився „стан вичікування на зміни", що повинні незабаром прийти. Пощо, мовляв, вкладати енергію та гроші в розбудову нашої суспільно-господарської дійсности, коли незабаром прийдуть „засадничі зміни", що або знищать весь наш дорібок, або настануть кращі часи — і тоді все наладнається як слід. Неправильність, ба навіть злочинність таких поглядів аж надто ясна.

Життя нації це безперервний ланцюг змагань, це повседневна, послідовна, систематична праця на всіх ділянках життя. Така безперервність, витревалість і послідовність може найбільше питома динаміці господарського розвитку. Цеж власне наявний доказ живучости кожної суспільности, це питання фізичного існування нації. Господарські успіхи се підстава її органічного розвитку.

Наше суспільно-економічне життя дуже просте, структура нашої господарки однобічна. Ми селянська нація, а характер нашої господарки рільний. В нас відбувається останніми часами процес, що провадить до діференціяції нашого суспільного життя та підтягнення нашої господарки на висший господарський рівень.

Справа нашої промислової розбудови, це не лише справа кількох одиниць та їх матеріяльного істнування. З поняттям промисловости вяжемо великий суспільний рух, що має змінити обличча нашого життя, має зробити нас гармонійно розвиненою суспільністю. Рівночасно треба мати на увазі, що наші промислово-торговельні установи мають дати працю тисячам нашого безробітнього населення, мають дати змогу взяти надмір сільського населення до інших варстатів праці.

А звідки можемо брати капітали на фінансування тих плянів? Ми не розпоряджаємо тими всіма засобами, якими розпоряджає державна нація.

Оден з найважніших засобів розбудови господарського життя в передвоєнній і передкрізовій капіталістичній системі була поміч чужого капіталу. Капітал мандрував з засібних у капітали країв та вміщувався в краях з нерозвиненим господарським життям. Були відємні сторони такої співпраці, але були також корисні. Сьогодні внаслідок автаркічних стремлінь та повстання високих митних барієр поміч чужого капіталу неможлива. Остає ощадність, тепер всюди найбільш поширений спосіб капіталізації. В нас вона одинока можливість роздобути капітали. Праця деяких наших банкових установ (Пром-банк) вказує, що таки багато можна зробити в тій ділянці.

Тепер небезпека втрати грошей внаслідок політично-господарських перемін велика. Отже треба добре застановитися, де льокувати свої гроші. В кождому разі льоката грошей у промислово-торговельних підприємствах належить ще до найменш небезпечних. Льокуючи гроші в підприємстві ми не тільки виконуємо велику суспільну роботу, причиняючись тим способом до розбудови нашого суспільно-господарського життя, але також наражуємося на менше ризико втрати грошей: бо підприємство се засіб річевих капіталів, що не улягають так скоро знищенню.

Гадаємо отже, що льокату грошей у торговельно-промислових підприємствах з оглядів вище згаданих належить поручити широким кругам нашої суспільности.

Мгр. Г. Хробак.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ?

Мусоліні посередником у справі Ґданська?

В політичних кругах Лондону твердять, що Німеччина видвигне клич самоозначення для Ґданська й буде домагатися переведення плебісциту. Є також поголоски, що Німеччина переведе мілітарну демонстрацію на суші й морі на пограниччі Ґданська та що в тім моменті напруження Мусоліні виступить з якимсь пляном порозуміння. Мін. Рібентроп мав завести Мусолініеві плян канцлера Ґітлера в справі Ґданська.

Впровадження війська до Ґданська.

ІКЦ пише, що версайський договір і резолюція Союза Народів дозволяють впровадження польського війська до Ґданська в разі 1) нападу або загрози нападу, 2) забурення порядку, 3) якби Польща не могла вповні користати з права уживання пристані. Впровадження війська заряджує комісар. Він може завізвати тільки Польщу, а не іншу державу, щоби прислала військо.

На польсько-німецькім пограниччі.

В останніх днях в містах і містечках при польсько-німецькій границі по польськім боці відбуваються польські патріотичні маніфестації. Вони мають дуже гарячий перебіг. Населення бере в тих маніфестаціях масово участь і заявляє незломну волю боронити границі Польщі перед якоюнебудь зовнішною небезпекою. В Великопольськім Острові маніфестанти несли транспарент з надписом: „Ми охоронний вал перед варварством з Заходу".

Протипольські виступи в Німеччині.

ПАТ доносить: Від хвилі розбиття вистави польського театру з Катовиць у Стшельцах на німецькому Шлеську тамошні поляки не мають спокою. Скількість вибитих шиб у польських приватних і публичних домах не дасться обчислити. Кожний, хто має охоту, кидає каміннням у шиби. В Імельніци по німецькому боці на церковнім мурі вималювали надпис, що кожний поляк разом з парохом повинен забратися до Польщі поки час. В Дзєржковицях німецький учитель Мільш оголосив, що по вигасненні меншинного договору з Польщею там відбуваються тільки німецькі маєві набоженства. В кількох польських селах вибито ряд шиб. В Єндрині на Опільському Шлеську цілковито здемольовано в неділю останню польську школу в повіті. Одна з жінок, яка приглядалася тому, дістала нервове потрясення.

Скандинавські держави про німецьке предложення.

„Соціяльдемократен", головний орґан проурядової партії Швеції, пишучи про німецьке предложення заключити з північними держави договір про ненапад, додає від себе, що шведське правительство нераз заявляло, що Швеція хоче держатися здалека від великодержавних непорозумінь і пригадує, що в 1925 р. Швеція не приняла совітських предложень в справі договору про ненапад. Часопис дає до зрозуміння, що Німеччині повинна вистарчити недавна відповідь Швеції, що вона не почуває себе загроженою; договір міг би поставити її в невиразне положення і міг би викликати непорозуміння. Становище Норвеґії таке саме. Щодо Фінляндії й Данії то положення тут інше. Фінляндія має вже договір з Совітами і трудно їй відмовити Німеччині. А Данія має, незвичайно невигідне ґеоґрафічне положення і готова заключати договір про ненапад зі всіми своїми сусідами.

Промова міністра Бека

В пятницю 5 с. м. на повнім засіданні сойму мін. Бек виголосив промову, в якій сказав м. ін.: Висока Палато! Користаю з зібрання парляменту, щоб доповнити деякі недостачі в моїй праці, які мали місце в останніх місяцях. Консеквенції, які повстали з ослаблення збірних міжнародніх установ та з глибокої ревізії метод праці між державами, викликали цілий ряд нових справ у ріжних частях світа. Цей процес і його наслідки дійшли аж до границь Польщі. Взаємини між поодинокими державами набрали більш індивідуального характеру, більше власного обличча. Просто чимраз більше говориться безпосередно від держави до держави. Коли йде про Польщу, то зайшли дуже поважні події. З одними державами наш контакт став глибший і лекший, в інших випадках повстали поважні труднощі. В першій мірі маю на думці договір з Англією. По кількакратних дипльоматичних контактах при нагоді моєї візити в Лондоні дійшли ми до безпосереднього договору, спертого на засаді взаїмної допомоги в разі загроження безпосереднього чи посереднього одної з держав. З боку англійських державних мужів зустрів я не лише глибоке зрозуміння загальних справ европейської політики, але таке відношення до польської держави, яке дозволило мені отверто і з довірям передискутувати всі суттєві проблеми без недоговорень і сумнівів. Ні Англія, ні Польща не мають агресивних замірів супроти нікого, але рішучо стоять на ґрунті респектування підставових засад поведення в міжнароднім житті.

Польсько-англійське порозуміння приняв канцлер Німеччини за претекст до того, щоб односторонньо признати неіснуючим договір, що його канцлер Гітлєр заключив з Польщею в 1934 р. Договір з 1934 р. був подією великої міри. Була це спроба дати якийсь ліпший біг історії між двома великими народами. Спроба спротивлення злу це завсіди найгарніша можливість політичної діяльности. Польська політика виявила респект для цеї засади в найбільше критичних моментах останніх часів. З сеї точки погляду зірвання договору це не маловажна річ. Але кожний договір варт тілько, кілько варті консеквенції, які повстають з нього. І коли політика й поведення партнера відбігають від засади договору, то по ослабленні чи зникненні того договору не маємо причини носити жалобу. Польсько-німецький договір з 1934 р. був договором взаїмного пошанування і доброго сусідства. Одначе з хвилею, як виявилися тенденції інтерпретувати його як обмеження польської політики або як мотив домагання від Польщі односторонних концесій, — той договір стратив свій правдивий характер. Німеччина сам факт польсько-англійського порозуміння приняла за причину зірвання договору. Німецьке правительство рішилося на це на підставі пресових інформацій, не запитавши наперед ні Англії, ні Польщі. А не було се трудне, бо мін. Бек зараз по повороті з Лондону виявив охоту приняти німецького амбасадора, який до сьогодні не скористав з тої нагоди. Значить, тут рішали не характер, ціль і рамці польсько-британського договору, тільки сам факт, що такий договір заключено. Се важне для оцінки інтенцій німецької політики, бо коли Німеччина пояснювала договір про ненапад з Польщею як охоту ізолювати Польщу й унеможливити їй нормальну, приязну співпрацю з західними державами, то таку інтерпретацію ми все самі відкинули б. Щоб належно оцінити ситуацію, треба собі поставити передовсім питання, про що властиво йде? Про відношення Польщі до Заходу я вже говорив. Лишається справа німецьких предложень щодо майбутности Ґданська, лучби Німеччини зі Сх. Прусією і додаткових проблєм, які інтересують Польщу й Німеччину.

Вільне місто Ґданськ не видумано у версальськім договорі. Се явище, яке існує від століть, і вислід позитивного схрещення справ польських і німецьких. Німецькі купці в Ґданську запевнили розвиток і добробут того міста завдяки польській заморській торговлі. Населення Ґданська в більшости німецьке. Одначе існування й добробут того населення залежить від економічної сили Польщі. Ми все стояли і стоїмо на платформі прав та інтересів польської морської торговлі і польської морської політики в Ґданську. Шукаючи розумної і згідливої розвязки ми свідомо не хотіли натискати на свобідний розвиток німецького населення у Вільнім Місті. Одначе з хвилею, коли чую домагання прилучення Ґданська до Німеччини, з хвилею, коли на наше предложення з 26. III. в справі спільного загарантування існування і прав Вільного Міста, не дістаю відповіди і щойно пізніше довідуюся, що його вважають відкиненням переговорів, то мушу собі поставити питання, про що тут іде? Чи про свободу німецького населення в Ґданську, яка незагрожена, чи про справи престіжу, чи може про відсунення Польщі від Балтику, від якого Польща не дасться відсунути. Те саме відноситься до комунікації через поморське воєвідство. Кажу „поморське воєвідство", бо слово „коридор" штучне. Йде тут про відвічну польську землю. Ми дали Німеччині всякі улекшення в залізничій комунікації, дозволили німецьким горожанам без пашпортових трудностей переїздити з Німеччини до Сх. Прусії та були готові дати подібні улекшення для самоходової комунікації. І знов повстає питання, про що властиво йде? В першій і другій справі, то зн. у справі майбутности Ґданська і комунікації через Поморя постійно йде про односторонні концесії, яких Німеччина домагається від Польщі. Ніяка шануюча себе держава не робить односторонніх концесій. Справа взаїмности в німецьких предложеннях виглядає досить темно. Канцлер Німеччини у своїй промові згадав про потрійне „кондомінюм" у Словаччині. Це предложення почув я вперве в промові канцлера з 28. IV. Передтим були якісь алюзії в справі Словаччини, одначе ми не поглиблювали того рода розмов, бо не маємо звичаю торгувати чужими інтересами. Також предложення продовження на 25 літ договору про ненапад не було видвигнене в конкретній формі. Тут також були неофіціяльні алюзії, які зрештою походили від визначних представників правительства Німеччини. Але, прошу панів, в таких розмовах бували також ріжні інші алюзії, які сягали далеко дальше і ширше, як обговорювані теми. Застерігаю собі право, в разі потреби, вернутися до цеї справи. Щодо слів канцлера Німеччини, що німецький уряд готов наново урегулювати польсько-німецькі взаємини, мін. Бек сказав: Спонукою для заключення нового договору було б слово „мир". На те, щоб це слово мало реальну вартість, треба двох передумов: 1) мирних замірів, 2) мирних метод поведення. Коли німецьке правительство дійсно руководиться сими двома передумовинами у відношенні до Польщі, то можливі всякі розмови, що очевидно брали б під увагу засади, які я висказав. Коли дійшло б до таких розмов, то польське правительство підійде до справи річево, рахуючися з досвідом останніх часів. Мир річ цінна й бажана. Одначе мир, як всі річи на світі, має свою ціну, високу але вимірну. Ми в Польщі не знаємо поняття миру за всяку ціну. Є тільки одна безцінна річ в житті людей, народів і держав: се честь. — Промову мін. Бека часто переривали гучні оплески й оклики одобрення так зібраних послів, як і публики на ґалєрії. Се була перша промова мін. Бека, виголошена в повнім соймі, бо досі він говорив тільки в комісіях. Промову передавали в оригіналі та в перекладах не тільки радія в цілій Польщі, але також радія всіх запризнених з Анґлією держав.

Щоб переполоскати організм стосується МОЧЕГОННІ ЗЕЛА ДЮРОЛЬ Гонсецкого, бо вони збільшують кількість видалюваної мочи і завдяки тому уможливлюють видалювання накопичених внаслідок злої переміни матерії шкідливих для здоровля складників, що затроюють організм, як: мочевий квас і ін.

Мочегонні Зела ДЮРОЛЬ ГОНСЕЦКОГО стосується при недугах: нирок, піхура (пісок, камінці), при недугах печінки, при жовчевих камінних, при артретичних або подаґричних болях, здуттю шлунка, відбиванню або нахилах до запертя.

Спосіб уживання: на опакуванні.
Продають аптики і аптичні склади.

Лікарський фейлетоник.

Нервозність серця

Недомагання серця бувають ріжні. В нервозности серця звичайно трапляються випадки т. зв. биття серця, болів в околиці серця, відчування немов тягару під лівою грудною бородавкою, нераз людині здається, що серце зачинає заскоро бити, іншим разом, що воно зовсім не працює, що вдаряє кров до голови. Хорий відчуває горяч і студінь наперемінy; часто бючка ледви чутна, іноді знов сильно приспішена. Такі хорі не можуть вдихувати воздух повною груддю і завжди відчувають потребу позіхання. Всі згадані недомагання не виступають очевидно відразу, навпаки в одних людей появляються одні недомагання, інші знов терплять на зовсім окремі болі. Серцеві недомагання й забурення стрічаємо у молодих людей, зокрема у тих, що швидко ростуть і тяжко працюють в часі розвитку. Важну ролю в тому відограють загальні прикмети організму, одідичені нераз по предках. Велике значіння має також спосіб життя даного осібняка і його відношення до алькоголю та до нікотини. Часто можна завважити, що причиною нервових забурень серця бувають: неправильне травлення, обструкція і здуття жолудка. Люди нервово хорі на серце дуже бачно обсервують себе самих, контролюють своє серце, чи воно бється правильно чи ні, числять удари бючок зі страху, чи серце не працює забагато. Найменшу неправильність хорий уважає поважною недугою. Треба старатися відвернути увагу хорого від терпінь при помочі товариства, розривок і за всяку ціну треба хорому доказати, що при руханці і спортових вправах він потрафить дорівнати іншим. Словом, треба в хорого вмовляти, що він здоров. Поручається солянкові купелі (2 рази в тижні), давати хорому кілька разів денно 20—30 крапель валеріяни або філіжанку валеріянового чаю. В разі биття серця прикладати студені оклади і натирати околицю серця камфоровим спіртом. Рано і вечір натирати ціле тіло студеною водою, а коли хто скоро мерзне, то водою зі спіртом. При заперті жолудка давати їсти багато овочів, яктакож квасного молока або тарілку варених сливок натще. Крім того, коли це не помагає, дати недужому склянку моршинської води або чай з сенесового листя. В нервових недомаганнях серця велику ролю відграє самопочування хорого, якого треба постійно впевняти, що йому вже лучше.

Не забувайте, що найцінніша річ у кождій бібліотеці це оправлений річник доброї газети.

Німецька преса на Шлеську

Книгарні і кіоски на Горішнім Шлеську були дотепер заповнені стосами німецьких газет, тижневиків і журналів. Нпр. щоденника „Остдойче Морґенпост" з Битому розходилося на польськім Шлеську 70.000 примірників, німецького тижневика „Радіо" 42.000 примірників, „Альґ. Льокальанцайґер" 36.000 прим., багато протипольських ілюстрованих тижневиків від 2.000 до 6.000 примірників. В лютім с. р. перейшло до Польщі 270.000 ріжних гітлерівських щоденників і тижневиків тільки через одну граничну стацію в Битомі. Читачі тих німецьких часописів і журналів платили річно на Шлеську міліон злотих. За той сам час вислано через Битом до Німеччини тільки кількадесять примірників польських газет. Тепер польське товариство „Рух" вже не доставляє в Польщі ніяких німецьких газет навіть передплатникам, що радіо в Німеччині підчеркує з особлившим обуренням.

Багацтво залізних руд в Курщині

Секретар геольоґічно-географічного відділу російської Академії Наук В. Василев напечатав статтю в „Вечерній Москві" (з 21. IV. с. р.). В ній м. ін. пише, що на основі даних і обчислень Губкіна поклади залізної руди в ріжних районах Курщини виносять поверх 200 міліярдів тон, себто коло половини всіх відомих залізо-рудних запасів на земній кулі. Згадані гематито-мартитові руди мають 58 проц. заліза з невеличкою домішкою сірки і фосфору, які легко усунути.

Англійська королівська пара

виїхала до Канади.

В суботу точно в 12 год. вполудне англійська королівська пара покинула палату Букінґгем в Лондоні, виїзджаючи в подорож до Канади і Злучених Держав Півн. Америки. До берегів Англії супровожали короля й королеву обі княжни. Мимо кепської погоди вже кілька годин перед відїздом королівської пари перед палатою Букінґгем зібралася товпа народу, щоб попращати короля й королеву. Англійська королівська пара їде до Канади на кораблі „Емпрес оф Австралія". Се перша подорож англійської королівської пари до Канади і Злучених Держав Північної Америки.

Велика Британія і СССР

В лондонських міродатних кругах думають, що британійське правительство дасть Совітам чемну але неґативну відповідь на предложення потрійного порозуміння: В. Британія, Франція і Совіти. Відмова сперта не на ідеольоґічних передумовинах, але на тім, що заключення оборонного порозуміння з Совітами викликало б застереження деяких держав, з якими Англія звязана чи то союзом, чи звязками традиційної приязні. Дуже важну ролю відограє тут становище Японії, на якому В. Британії сильно залежить. Англія зробить ще одно предложення, щоб Совіти оповістили односторонну заяву, яка стверджувала б заінтересування Совітів в удержанні незалежности і цілости сумежних держав здовж европейських кордонів Росії та яка оголошувала б готовість Росії дати тим державам поміч, коли вони стали б предметом нападу. Вел. Британія приймає умовину, висунену совітською стороною в часі нарад, що яканебудь совітська поміч могла б стати реальною щойно тоді, коли ті держави одержать поміч від Англії та Франції.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

У львівському архикатедральному храмі торжественно святковано празник св. Юрія, в якому взяли участь прочани з близших і дальших околиць Львова. В день празника вже від 6-ої рано священики правили читані Служби Божі та сповідали прочан. В год. 10-ій на святоюрському подвірі Преосв. Будка в асисті численного духовенства відправив архиєрейську Службу Божу. По евангелію промовляв о. др Гриньох, а при кінці Служби Божої промовляв Преосв. Будка. Празник стягнув до Львова доволі багато наших селян.

Дітройт величаво святкуватиме 950-ліття хрещення України. 4 липня с. р. вся українська кольонія у стейті Мишиґен дуже торжественно святкуватиме 950-ті роковини хрещення України. Свято відбудеться у величавій (3.500 місць) і дуже популярній католицькій церкві св. Тереси з Роял Овк біля Дітройту, де парохом є відомий радієвий проповідник о. Чарлз Каґлин. Впорядником сего величавого свята, яке має бути великою українською маніфестацією не тільки християнського, але й національного характеру, буде о. др Тиханський, парох української католицької церкви в Гемтремку. У торжестві возьме участь кілька владик і 50 священиків, наших і чужих. Співатиме великий український хор (500 співаків). Торжество попередять радіо-промови о. Каґлина, які він виголосить передтим, а в часі самого свята о. Каґлин виголосить довшу промову, яку передаватимуть інші радіостації. О. др Тиханський сподіється, що гості прибудуть не тільки з Мишиґену, але і з інших стейтів.

Преосвящений Василь Ладика на запрошення урядових канадійських чинників став членом Ради, яка приготовляє приняття для англійського короля й королеви, які вже виїхали до Канади.

Націонал - соціялістична влада зліквідувала в останньому часі старий монастир цистерсів біля Ґрацу. Сей монастир існував поверх 900 літ, тепер нема вже в ньому ні монахів, ні кандидатів до монашого життя і влада застановляється покищо, до яких цілей ужити монаших будинків. (За „Пшеґльонд'ом Католіцк'ім", ч. 19).

Союз католицьких урядників у Франції („Ініон насіональ де фонксіонер католік") святкував недавно 10-ліття свого існування. Союз ґуртує публичних урядовців всіх ступнів і категорій. Ціль союзу: виробити духово своїх членів, дати їм фаховий вишкіл і самодопомогу. Союз не займається політикою. Клич організації: члени мають бути не тільки добрими католиками, але й взірцевими працівниками.

Боротьба зі злими книжками у Зл. ДПА. Майже у всіх стейтах Північної Америки почалася боротьба зі злою книжкою і злою пресою. Рівно 450 часописів виключено з почтового обороту. Одначе видавці злих книжок розвозять їх дальше по краю автами або літаками, орґанізуючи дрібні бюра продажі, бо закон не забороняє торгувати ними. Католицькі епископи зорґанізували у всіх дієцезіях спеціяльні бюра контролі, що мають свої кружки по парохіях. На католиків зроблено натиск, щоб купували тільки в тих книгарнях і кіосках, які підчиняться контролі. Такі книгарні мають окремі вивіски. Ся праця католиків стрінулася з признанням і підпертям навіть людей інших віроісповідань.

Пані Кулидж, вдова по б. президентові Злучених Держав П. А., перейшла на католицизм. Кружляють поголоски, що незабаром вона вступить до монастиря.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

У ЛЬВОВІ суд засудив чотирох українців: Івана Геля на 5 років вязниці, Зенона Бруха на 4 р., Андрія Зеленого на 3 і пів р. й Івана Воробця на 3 р. за приналежність до Орґанізації Українських Націоналістів (ОУН), а З. Бруха крім того за намагане вбивство комуніста Жуковського.

В САМБОРІ суд засудив Іванну Гриціляк українську селянку з Барича, пов. Перемишль, на рік вязниці за те, що намовляла листом свого нареченого Івана Сисика з Лопушанки Лехової, пов. Турка, до переходу на Карпатську Україну з метою вступити до служби в українськім легіоні. Акт обвинувачення цитує м. ін. такі місця з того листа: Я знаю, що думками ти линеш ген на Україну, а я як жінка тебе здержую. Дорогенький! Наші і я тебе здержали від цеї Молодої України. Ти не маєш де своїх крил розвинути. Іване! Голубе Мій! Піди там, де пішли твої приятелі. Ох! Якби я була мущиною, ми пішли б обоє... Ти там потрібний, я знаю це. Воля — Івасю, ти знаєш і розумієш це слово. Тобі там близенько. Якщо матимеш охоту, повідоми мене і попращайся листом"... Іван Сисик не дістав того листа, бо в міжчасі поліція його увязнила за намаганий перехід на Карпатську Україну. („Діло", ч. 104).

ПРАВНИЧА КОМІСІЯ СОЙМУ ухвалила однодушно законопроєкт про повновласти для польського правительства. В дискусії український посол з Волині Скрипник заявив, що українці як горожани польської держави признають потребу спільного зусилля для оборони сеї держави.

„ХВИЛЯ" доносить з Варшави: Треба сумніватися, що Совіти схочуть занадто сильно вязатися з західними державами. А від часу заключення військового договору в Медіоляні західні держави вже не могтимуть вигравати одного партнера „осі" проти другого.

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА пише, що в Римі говорять, немов би Німеччина була готова зречися екстериторіяльної автостради через коридор.

НОВИЙ АМБАСАДОР СОВІТІВ у Варшаві Николай Шаронов був дотепер совітським послом в Атенах.

ПРЕМІЄР МОЛОТОВ перебрав урядування в большевицькім комісаріяті закордонних справ і зарядив чистку урядників і службовців того комісаріяту. Дотеперішний комісар Літвінов має одержати емеритуру, яка відповідає польським 500 зл., і посаду в совітськім „Госиздаті" (державнім видавництві), де має видавати книжки і документи про закордонну політику.

СЛОВАЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ухвалило декрети, на основі яких жиди не можуть бути самоврядними урядовцями та урядовцями в суспільних установах, не можуть бути судовими знатоками ні перекладчиками, як також не можуть належати до ремісничих цехів та професійних спілок.

НЕВДАЧУ СЕРБО-ХОРВАТСЬКОГО ПОРОЗУМІННЯ спричинила трудність визначення внутрішних границь між Сербією й Хорватією. Два близькі собі відтинки одного славянського племени будуть сваритися мабуть так довго, аж поки німці не зроблять між ними порядку на довгі часи.

МАДЯРСЬКІ МІНІСТРИ привезли інструкції з Берліна, на підставі яких мадярський уряд скреслить з ліст кандидатів до нового парляменту не тільки стопроцентових жидів, але й усіх тих, що мають якунебудь домішку жидівської крови. М. ін. мають скреслити б. прем. Імреді'я. Таку вістку приніс „Дейли Геральд".

ЕСТОНІЯ І ЛОТВА згодилися на предложення Німеччини заключити з нею договір про ненапад.

ЕСПАНІЯ виступила на днях з Союза Народів.

Чи Ви вже відновили передплату?

НОВИНКИ

З робітні проф. Льва Ґеца, відомого українського мистця, у Львові при вул. Хмельовського невідомі справники вкрали 9 олійних образів, величини 35 ×50 цм. 8 образів було оправлених в золочені ручні рами. Злодії вкрали 7 картин мистця з околиць Кракова, між ними один жіночий портрет в чорнім одязі та дві картини з Сянока. Вартість вкрадених образів виносить 2.900 зл. Якби комусь попав у руки вкрадений образ нашого мистця, нехай повідомить про це проф. Л. Ґеца в Сяноці.

Три українські щоденники у Львові та один польський щоденник були засуджені карно-адміністраційним шляхом за непоміщення згадки в день імянин през. Мосціцкого. Обох редакторів „Діла" покарало староство по 100 зл. гривни або по 10 днів арешту. Засуджені зголосили відклик до окружного суду, який затвердив присуд першої інстанції.

За здертя афіша позички протилетунської оборони старостинський суд у Львові засудив шевця Івана Кардаша на місяць арешту.

Львівський окружний суд засудив гр.-катол. священика Гуглевича на 10 міс. вязниці з завішенням на 5 літ за українізацію в метриках польських назвищ.

В Сільці, пов. Дрогобич, згоріла читальня „Просвіти", вартости 7.000 зл. Вогонь спричинила мабуть недокурена папіроска.

Окружний суд у Чорткові засудив о. Петра Мельничука на 6 місяців вязниці за українізування назвищ. Засуджений вніс апеляцію, та мимо того перший вирок затверджено. І в висшій інстанції засуджено о. Мельничука на 6 місяців арешту з припиненням виконання кари на 2 роки.

До Відня приїхав останній транспорт збігців з Карпатської України в числі 70 осіб. (ПАТ).

В Борщеві повстала перша українська крамниця з залізними виробами під назвою „Залізний Базар".

Рада міністрів ухвалила розпорядок про створення Скарбової Палати в Тернополі.

В Берліні помер в 72 р. життя ґенерал Ґренер, який у 1918 р. був шефом німецьких військ на Великій Україні та в великій мірі відповідальний за події, що діялися над Дніпром в часі перебування там німецьких військ. По світовій війні був він одним з творців Українського Наукового Інституту в Берліні. В німецькій армії був якийсь час головним кватирмайстром, в 1920 р. був міністром комунікації, опісля міністром Райхсвери. Від 1933 р. був на емеритурі.

До іспиту зрілости в Польщі приступає с. р. около 7.000 учеників і учениць

Редакція ІКЦ оповістила листи кількох молодих поляків, які заявили свою готовість бути „живими торпедами" на взір славних японських добровольців.

Гумор. — Здається, що я стрілив занадто на ліво? — Ні, пане міністре! То тільки заяць втікав занадто на право...

У Варшаві помер б. міністр заграничних справ і б. польський посол у Парижі гр. М. Замойский.

ОЗН у Вильні оповістив відозву бойкотувати все, що німецьке.

В Ґданську хочуть зліквідувати виділ летунства і будови кораблів місцевої політехніки. Польська преса пише, що се було б звернене в першій мірі проти студентів з Польщі, яка дотепер не має в себе такого виділу.

„Польський національний союз" в Америці має около 30 міл. долярів майна. Надзірна рада того союзу рішила висилати щотижня до Варшави 10.000 дол. на фонд національної оборони.

Староство в Бельську заборонило фільмові „поранки" та спортові імпрези в неділю перед полуднем з огляду на те, що в тому часі відбуваються богослуження. Такі заборони всюди придалися б.

У Празі в одному з домів у центрі міста трапився таємничий вибух, який здемолював 5-поверхову каменицю. Причини вибуху дотепер не устійнено.

В Німеччині заборонили продавати почтові марки зі знимками канцлера Ґітлера й Чемберлена з часу їх зустрічі в Ґодесберґу.

15.000 чеських безробітних знайшло працю на терені Німеччини від часу установлення протекторату Чехії й Моравії.

Будинок б. чехословацького мін-ва справедливости в Празі перемінили на касарні ім. Адольфа Ґітлера.

Князь Монака Людвик II іменований ґенералом дивізії французької армії.

В м. Авентікум в Італії відкопали золоте погруддя правдоподібно римського цісаря Антоніна, який панував від 138 р. до 161. Погруддя важить 1.650 ґрамів.

Португалія приготовляється до обходу 800-ліття своєї незалежности.

Гумор. — Чи ви заплатили рахунок? — Так, в однім з двох останніх днів лютого. — Нонсенс! Лютий не має двох останніх днів!

Гумор. — Пропала моя портмонетка. Я шукав її у всіх кишенях, з виїмком лівої кишені в штанах. — Пошукай і там. — Боюся. Представ собі, а як її там не буде?..

Палата послів у Злучених Державах Півн. Америки приняла проект закону в справі створення концентраційних таборів для осіб, яких не можна виселити на підставі існуючих законів. Над цею справою радитиме ще сенат.

В Нанкіні помер в 94 році життя проф. Ван Шіянґ, колишній ґенерал китайської армії. Він виховався в европейських університетах і мав славу великого вченого. В Китаю й Індії вважали його останнім нащадком Будди, творця ґіндуської релігії.

Спорт. В минулу неділю львівська Україна не мала ніякого метчу. В Перемишлі Сян розіграв змагання з польською львівською дружиною Лехією. Виспід змагань 2 : 0 (1 : 0) не відзеркалює самої гри Сяну, який мав увесь час сильну технічну перевагу в усіх лініях. На жаль не всі напасники Сяну вміють стріляти до воріт, ціла дружина наставлена виключно на Турка, одного з найлучших змагунів львівської окружної ліґи, який виборов сю перемогу властиво сам. Лехіти пописувалися брутальністю, в чому помагав їм суддя. По сім метчу Україна, хоч не грала, лишилася далі на 2-ому місці, Сян з 11-го перейшов на 9-е. На другий тиждень Україна грає у Львові з жидівською Гасмонеєю, Сян має важкий метч з Юнаком у Дрогобичі, що далі веде в табелі.

Гумор. — Верх несмілости. — Чи можу просити пана начальника о відпустку на другий тиждень, просить канцеліст. — Відпустка? На якій підставі? Пощо? — нерадо відзивається начальник. — Канцеліст червоніє й гикаючи каже далі: Бо... бо... в... Того... Я..., властиво моя жінка вибирається на слідуючий тиждень у пошлюбну подорож... І я просив би, чи не міг би я товаришити їй...

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Товпа шаліє.
АТЛЯНТИК: Капітан Бенуа.
МУЗА: Бравура.
ПАКС: Дон Кіхот.
СТИЛЕВЕ: Вкрадене життя і ревія.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

АКТУАЛЬНА КНИЖКА! *Її повинен перечитати кожний українець!*

Євангелики без маски

Ся книжка представляє правдиве обличча евангелизму ширеного між українським народом в Галичині.

СТОРІН 96, велика 8, **ЦІНА 50 сот.,** з пересилкою 65 сот.

Замовляти можна в Адміністрації „Нової Зорі" і „Правди",
Львів, ул. Ґродзіцьких 2/I пов.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/16 стор. 90. — зол., 1/32 стор. 45. — зол., 1/128 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/8 стор. 280.— зол., 1/16 стор. 140. — зол., 1/32 стор. 70. — зол., 1/128 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: **Lwów,** Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Ґрафія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 14 maja 1939. № 35 (1235)
Рік XIV. Львів, неділя, 14 травня 1939. ч. 35 (1235)

Львів — Lwów
Куркова 14.
Хв. Біол. Народ. Дому.

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Ґродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

ПРО СПІЛЬНИЙ ПОХІД НА УКРАЇНУ

В промові мін. Бека з 5 травня був уступ, який говорив про далекойдучі алюзії, роблені Польщі, та що міністр застерігає собі в разі потреби вернутися до сеї теми. Цей уступ промови викликав велике зацікавлення, особливо заграницею. Варшавські політичні круги коментують сей фрагмент в цей спосіб, що се були німецькі сугестії підсувані Польщі в справі спільного маршу на східну й полудневу Европу та на спільний поділ впливів на землях України, Білорусі, Кавказу і навіть на Балтійських землях. Польща рішуче відкинула ті сугестії. Коли в чужій пресі появилися коментарі до сеї справи, німецька преса відповіла на те, що Польща в руках Совітів, отже виходить, що про спільний похід з нею на схід трудно було говорити.

Предложення Ґерінга в справі України й Білорусі.

„Парі Суар" приніс кореспонденцію з Варшави про блищі обставини, серед яких маршал Ґерінґ мав предложити мін. Бекові поділ України і Білорусі між Німеччину і Польщу. Розмова мала відбуватися на „дипльоматичному" полюванні в Біловежі в лютні 1938 р. В тім часі Німеччина мала вже опрацьований плян своєї акції в Судетах. Ми могли б спільно осягнути ріжні користи, сказав маршал Ґерінґ. Ми могли б дещо пізніше поділити між себе російську Україну і совітську білоруську республику. Міністр Бек вислухав цих слів мовчки і зачав говорити про щось інше. Далі „Парі Суар" пише, що Ґерінґ, роблячи сі предложення мін. Бекові, був у порозумінні з організаціями білорусинів, яких централі містяться в Берліні. Був також устійнений плян нападу, в якому білорусини мали відограти ту саму ролю, що судетські партизани в ЧСР.

Вирішена справа Св. Землі

Дня 10 с. м. рада міністрів Великої Британії ухвалила перечеркнути засаду створення жидівської домівки в Св. Землі. В найблищих 5 літах допустять до Палестини всего 75.000 жидівських імігрантів, а потому про імігрицію рішатиме краєве правительство. Таким чином Палестина мала б назавше лишитися краєм арабським з 1/3 частиною жидівської меншости. Зате предложено жидам можливість поселення в англійській Ґуяні в полудневій Америці. Жиди на всім світі протестують проти такого рішення.

Нема мови про порозуміння між Німеччиною й СССР.

Польська преса принесла отсю вістку з Берліна: В кругах близьких до німецького правительства заявили на тему німецько-російських взаємин ось що: „Зближення між большевицькою Росією і націонал-соціялістичною Німеччиною не входить в рахубу. Зате зближення між національною Росією й націонал-соціялістичною Німеччиною було би все можливе".

Совіти ввійдуть на територію Естонії, Латвії й Литви?

„Дейли Телеґраф" приносить донесення свого московського кореспондента, який покликується на вістку з Вашинґтону, що совітське правительство повідомило великодержави, що в разі німецько-польського конфлікту Совіти негайно ввійдуть на територію Естонії, Латвії й Литви для оборони своїх інтересів. Кореспондент твердить, що це становище се відповідь Совітів на договір про ненапад, накинений Німеччиною Латвії й Естонії.

Мадяри увязнили Фенцика.

Мадярська преса повідомляє про увязнення москвофільського провідника й „вожда чорнорубашників" в Карпатській Україні дра Пішти Фенцика. Діяльність партії Фенцика припинено вже давніше. Увязнення його самого ужгородські круги вяжуть з подіями в Карпатській Україні в березні с. р. й активною участю Фенцика та його боївок у розправі з безборонним карпато-українським населенням. Це все відбилося голосним відгомоном заграницею.

Золото втікає з Европи.

В останнім тижні вислано з Англії до Злучених Держав Півн. Америки знов 28 і пів міл. фунтів стерлінгів золота. Від початку с. р. вислано з Англії до ЗДПА золота вартости поверх 200 міл. фунтів стерлінгів. Крім того Англія висилає значні транспорти золота до Канади. М. ін. в квітні вислано з Англії до Канади золота вартости поверх 11 міл. фунтів стерлінгів. Зате до Англії приходять транспорти золота зі Швайцарії, Бельґії та інших країв Европи.

Останні невільники дістали волю.

В провінції Бардолі в Індії звільнено в останнім часі 40.000 туземців, що від віків були в неволі за довги, які могли сплачувати тільки фізичною працею. Перед шлюбом гіндус позичав гроші у свого пана, в якого працював на ріллі і зобовязувався сплатити довг дальшою працею. Одначе ту працю оцінювали так низько, що бідний довжник за ціле життя не міг сплатити довгу. Індійський Національний Конґрес заступив ту систему спеціяльною формою винадгороди так, що бідних рільників бодай позірно вважають вільними горожанами. Тепер „визволенці" масовою петицією подякували Ґандієві за ту ухвалу, бо се сталося завдяки його ініціятиві. Таким чином в Азії зникають останні невільники, а зате в Европі появляються нові роди неволі, які полягають на насильнім обмеженні особистих прав людей та уживання їх майна.

Большевизм і буржуазія

Чому червона Москва збирається підпирати найбагатшу буржуазію світа?

У статті „Ключ разумінія" в 34 ч. „Нової Зорі" вияснили ми питання, чому Англія систематично підпирала Німеччину в розвитку її сил, хоч Німеччина очевидно при помочі Англії так скріпилася, що загрозила самій Англії. Тут спробуємо вияснити ще дивнішу справу, а саме, чому червона до краю знужденіла Москва збирається підпирати найбагатшу буржуазію світа.

Є люди, які думають, що Сталін навязує з буржуазією Англії, Франції та Америки тимчасову спілку на те, щоб ті три найбагатші держави світа втягнути в довго тріваючу і страшно руйнуючу війну, **бо по такій війні** сподівається вибуху большевизму в цілім світі. Таку думку має багато людей з пролетаріяту в ріжних краях земної кулі, які сподіваються, що тоді заспівають: „День твой последний приходитъ буржуй!..."

А в дійности річ мається ось як: Сталін се представник, творець і викладник нової совітської правлячої верстви, нової бюрократії, яка від нього залежить, але від якої й він залежить, бо на ній спирається його влада. Та міліонова числом бюрократія є на посадах військових і цивільних, державних у тіснішім того слова значінні і партійних, хоч в останних часах, коли партія стала також бюрократичною установою російської держави, нема між ними ріжниці. Між членами упривілеєної державної та партійної бюрократії з одної сторони, а 170 міліонами населення СССР з другої сторони нема згідности інтересів, а є противенство ще більше ніж було між царською бюрократією та народними масами. Що противенство інтересів і поглядів між масами і правлячою верствою на Сході Европи тепер значно більше ніж було за царів, видно по тім, що там тепер панує значно більший терор згори ніж панував при царях. Се певний доказ, що противенство зросло і то до надзвичайних розмірів. Бо при нормальнім противенстві терор непотрібний, а вистарчає звичайний адміністративний натиск. Тимчасом в СССР бачимо терор шаліючий не лише серед звичайного населення, але винищуючий навіть членів партії та військових аж до найвисших степенів. Тому власне затихла вже така голосна колись пропаґанда большевизму між масами робітництва і в Росії і поза її межами. Апарат тої голосної пропаґанди заступлений тепер тихим і послушним апаратом урядництва, звичайної бюрократії, вихованої вже Сталіном. Сей новий апарат червоної бюрократії вже давно не червоний, тільки рожевий. Він старанно усуває з провідних місць останки тих, що особисто знали Леніна і разом з ним боролися за розвал царату і введення в життя мрії про соціялізм.

Ніякого соціялізму в СССР тепер нема, а є щось компромісове, що не дасться ще ні означити, ні назвати. Воно виглядає так: Основою суспільного життя на великих просторах Сх. Европи як був селянин за царя, так є і за большевизму. А господарство того селянина як було натуральне за царів, так

є і за большевиків. Зігнання селян насильством до роботи в совхозах і колхозах властиво нічого не змінило в натуральнім господарстві Росії, тільки виглядом приблизило його до стану панщизняно-фільваркового. По містах і взагалі в житті фабрично-продукційнім змінилося остільки, що скріпився великий промисл. Одначе він тільки назовні має вигляд соціялізованого промислу, а в дійсности він господарить по капіталістичному, бо виплачує платні робітникам у грошах і таксамо як капіталісти не доплачує їм того, що їм належиться, тільки зі ще більшим визиском, й таксамо за гроші продає випродуковані товари, тільки ті товари гірші й дорожчі, ніж були за приватних капіталістів. Словом там панує капіталізм, тільки державний, для народа далеко тяжчий і страшніший ніж був капіталізм приватний, бо перед визиском приватного капіталу лекше було робучому народові боронитися. Є там також приватна торговля, але переслідувана. Назви для тої мішанини ріжних системів ще до сеї пори ніхто не придумав, але соціялізмом сего назвати не можна, а про комунізм і говорити нема що. Се якась небувала система визиску і гнету, перед якою здавлене селянство і робітництво в СССР не має ніякої можливости боронитися.

Річ ясна, що в інтересі червоної бюрократії, яка держить у лабетах 170 міл. людей, є: не дати тим гнобленим людям зброї до рук. Тому інтерес червоної бюрократії СССР подібніський до інтересу великої буржуазії західних держав: обі вони як огню бояться участи в великій війні, бо тоді мусіли б дати зброю в руки великим масам простого, робучого народа. А тоді червона бюрократія готова якстій провалитися вже по перших ударах в неї її противника. А знов багата західна буржуазія могла б легко провалитися, якби війна затягнулася. І то могла б провалитися без огляду на те, чи вона ту війну програла б, чи виграла б. Тут також причина того, що диктатура червоної бюрократії вживає тепер тайної дипльоматії в іще більшій мірі, ніж західні буржуазні держави. Вразі уступлення кожного міністра заграничних справ у західніх державах публична опінія напевно довідується про причини того, але властиві причини уступлення комісара заграничних справ Літвінова окутані тайною. Чому? Бо там нема ніякої демократії навіть внутрі комуністичної партії, там править кліка червоної бюрократії, олицетворена Сталіном. Тому ніхто не може напевно сказати, з якої властиво причини уступив Літвінов (його правдиве назвище Валлах-Фінкельштайн). Можна тільки додумуватися того, де не треба шукати причин його уступлення і де їх можна шукати. Нпр. ледви чи можна шукати причин уступлення Літвінова в серіозних переговорах Москви з анґлійцями, бо й сам Літвінов знає по анґлійськи й жінку має правдиву анґлійку з роду відомих діячів Вебсів. Той рід має добре імя серед анґлійського робітництва. А що Анґлія покинула систему забезпеки на ґрунті Союзу Народів, це таксамо не повинно бути причиною уступлення Літвінова, як не був причиною перевороту в Совітах факт, що СССР вписався в члени Союза Народів, який передтим сам лаяв як „банду опришків людоїдів".

Дехто лучить факт уступлення Літвінова з тим, що в останній великій промові Гітлера з 28. IV. він буквально ні одним словом не зачіпив червоної Москви. А другий факт ще більше знаменний: Сталін у своїм довгім звіті з заграничної політики на останнім зїзді комуністичної партії в Москві ні одним реченням не висказався про значіння конфлікту між державами фашистівськими і демократичними з точки погляду большевицької. Що більше! Коли Італія займала Альбанію, зломивши тим способом договір з Анґлією про „статус кво" на Середземнім морі, совітська аґенція якраз в тім часі уважала вказаним не лише заперечити всякі вісти про приречення Совітів прийти на поміч Польщі та Ромунії вразі нападу на них Гітлера, але заперечила навіть наміри заперестати продавання воєнних сирівців Німеччині! А як відомо, по конференції в Мінхені, яка віддала в руки Гітлера найважніші кріпости Чехословачини, союзниці СССР, правительство Сталіна заключило з Італією, союзницею Гітлера, договір про збільшення продажі їй сирівців, конечно потрібних до війни, як нафти, марґанцевої руди і т. д. Крім того коли Гітлер заняв Чехію та Моравію, на комуністичнім партійнім зїзді в Москві, який по тім факті радив ще тиждень, не тільки не ухвалено протесту проти цілковитого заняття країв недавної союзниці СССР, але навіть не обговорювано того факту... Коли ж по тім всім тепер уступив зі свого уряду Літвінов (Фінкельштайн), то нема що дивуватися, що є багато людей, які думають, що сталося се тому, бо Гітлер не говорив би з жидом як представником Совітів, а з москалем Молотовим, наслідником Літвінова, може говорити.

Підклад великих змін, які відбуваються в СССР, цікаво представляє в паризькім „Социялистическім Вѣстнику" (орґані Російської Соц.-Демократії, ворожої большевизмові) В. Александрова у статті „Філософія советской искренности", яка зрештою не відноситься до політичних справ, хоч становить психічну підставу, на якій можна зрозуміти зміни в совітській політиці. Вона пише: „Речь идет о ликвидации идеологии Октябрьской революции при сохранении в полной неприкосновенности вишедшего из революции аппарата власти и ее социального оплота — советской бюрократии". То значить: „Йде про ліквідацію ідеольоґії жовтневої революції при збереженні в повній недоторкаємости апарату влади, що вийшов з революції, та її соціяльної підпори: совітської бюрократії"... „Дай нам жити!" Ось одинокий щирий клич червоної бюрократії. Се той саміський клич, що вирвався колись з уст наполеонських ґенералів, які жили в своїх пишних замках, коли Наполеон, що втік з острова Ельби, просив їх щераз піддержати його і вирушити з ним на війну. Червона бюрократія не хоче наражуватися на втрату своїх вигідних посад. Вона хоче забути минувшість руху, який дав їй ті посади. І тому та бюрократія винищує старих большевиків, тому вона одного з головних ідеольоґів большевизму, розстріляного Бухаріна, прозиває „лисячою мордою", „єзуїтом і брехуном, провокатором і зрадником та убивником", підсуваючи йому „екс пост", навіть по його смерти, участь у заговорі на Леніна... Червона буржуазія хоче жити. І тому вона дозволяє і навіть похваляє пятнування ідеольоґів большевизму та усування до останка старих діячів і провідників большевизму: адже вожди вже в могилі і нема кого боятися. Лишився наверху один Сталін з тих, що співробітничали з Леніном, а він не любить нікого зі старих знакомих і товаришів боротьби. Тому червона бюрократія усунула також Літвінова, бо Росія йде назустріч новому побутові. Сфінкс півночі робить в темряві нові таємничі кроки, яких значіння можна буде цілком зрозуміти щойно згодом...

А. Ч.

Ватикан про положення Церкви в Німеччині

З Берліна звідомляють, що скликана до Фульди конференція німецьких епископів має занятися спробами поліпшити положення католицької Церкви в Німеччині. Ся тема буде головним предметом нарад конференції. Кажуть, що Папа Пій XII робить все, щоб уратувати для катол. Церкви права, які вона має ще в Німеччині. Не знати, чи Папа рішиться на якісь безпосередні розмови. Кардинал Шульце відбув нараду з епископами Пройсінґом і фон Ґаллем, щоб відповідно підготовити конференцію в Фульді. Візита папського нунція в Берліні мснґр. Орсеніго у Гітлера мала якраз торкатися справ, звязаних з тою конференцією. Незабаром нунцій виїде до Ватикану, щоб зложити звіт зі своїх розмов з канцлером Гітлером.

Апостольська Столиця не інтервеніює.

Вістку про мнимий проект Папи Пія XII в справі скликання представників 5 держав: Анґлії, Франції, Німеччини, Італії й Польщі з метою розвязки актуальних міжнародніх спорів оцінюють у ватиканських міродатних кругах як абсурдальну (безглуздну). Ватиканські круги підчеркують, що Папа Пій XII сильно журиться тим, щоб вдержати мир, одначе думає, що найвідповідніший шлях до полагодження спорів се звичайні дипльоматичні способи. Ватиканські круги висловлюють здогад, що підчас розмов, які мали апостольські нунції в кількох европейських столицях, представники Ватикану висказали бажання Святішого Отця, щоб існуючі труднощі полагоджено мирним способом.

Замикають українські кооперативи.

Українська щоденна преса звідомляє, що спеціяльна комісія замкнула на днях майже всі українські споживні кооперативи на терені Журавенщини. В багатьох місцевостях позамикали також крамниці приватним українським купцям. В самому Журавні замкнули аж 6 крамниць, переважно жидівських. Кажуть, що причиною замкнення мало бути те, що згадані кооперативи і крамарі не вплатили відповідної суми на протилетунську позичку. Тимчасом, як повідомляють, всі українські кооперативи в Журавеншині задеклярували і вплатили на позичку таку суму, на яку їх було стати.

Хорвати домагаються незалежности.

Хорватські посли й інші діячі хорватської селянської партії зібралися в Загребі й ухвалили повновласти для свого провідника дра Мачека, на основі яких він має ділати в краю і за кордоном в цілі запевнення хорватам незалежности. Крім того ухвалено резолюцію, яка припоручає представникам хорватського народу чинно виступити на терені міжнародної політики. Зібрання ухвалило подяку тим народам, які причиняються своєю ініціятивою до розвязки хорватської проблеми. Підчас тих нарад юрба хорватів зібралася під будинком нарад і домагалася окремого хорватського сойму.

Невиразне становище Японії.

Аґенція Домеї звідомляє: Всі японські часописи під великими наголовками принесли вістку про заключення військового союзу між Німеччиною й Італією. Представник міністерства закордонних справ на питання кореспондентів закордонної преси заявив, що японська політика в обсягу протикомінтернського договору буде далі тасама. Представник не дав відповіді на питання, чи Японія думає заключити якийсь військовий договір.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Характеристична заява М. Сушка

„Українські Вісти" в ч. 103 принесли отсю вістку: В „Ділі" появилася заява такого змісту: Щоб запобігти різним хибним поголоскам та чуткам щодо моєї особи, заявляю, що я не належав і не належу до ніякої української партії ані теж до ніякого українського угрупування. Дальше заявляю, що я не ідентичний з полковником Української Армії паном Романом Сушком, з яким я також не посвоячений. Зате подаю до відома, що я німецький громадянин української національности і належу від 1932 року безперервно до націонал-соціялістичної німецької партії у Східній Мархії (кол. Австрії). — Берлін, 28. IV. 1939. — Д-р Микола Сушко.

Від Редакції „У. В.": Осінню мин. року німецька влада назначила була д-ра М. Сушка референтом справ українців, що перебувають в Німеччині. Це дало було притоку частині української преси бити у дзвін, мовляв — наші справи добре стоять. Ми висловили були тоді негодування, що українці докотилися до того, що для них визначають референта замість того, щоб українці самі поставили були нім. владу перед факт упорядкованих відносин між собою. Характеристичне відпекування п. Мик. Сушка від якихнебудь звязків з Ром. Сушком. Щось там діється, пакаль наші кореспонденти про ті справи нічого не пишуть. Знаємо лише, що на терені Німеччини дозволені тільки дві організації: „Громада", яка є під впливом гетьманців, і УНО, що є під впливом націоналістів і частинно УНР. Ті організації творять по Німеччині свої філії. Др Мик. Сушко, іменований референтом для українських справ, працював передше у Відні і склонювався до групи націоналістів, хоч як член німецької нац. соц. партії він, очевидно, не українську, але німецьку політику. Розуміється, це не змінилося й тепер.

Від Редакції „Нової Зорі": Справи націоналістів в Німеччині і на еміграції взагалі насвітлимо в свій час у звязку з поширеними в краю їх відозвами з підписом Андрія Мельника, які дотепер спробувала насвітлити тільки радикальна преса.

Поділ впливів між Німеччиною й Італією

Берлінський кореспондент „Газети Польської" п. К. С., в ч. 129 пише м. ін. ось що: Очевидна ціль німецької дипльоматії звязати Італію з Німеччиною так, щоб Рим не мав ніякої можности зберегти свободу рішання в якійнебудь важній міжнародній справі. В тутешніх дипльоматичних кругах твердять, що в Медіоляні доведено до поділу середньо-східної Европи на дві стрефи впливів: німецьку й італійську. В німецьку стрефу попадають не тільки Мадярщина й Ромунія, але попадає туди також Югославія. Це зовсім не значить, що Берлін буде напр. протестувати проти евентуальних подорожей міністрів закордонних справ згаданих держав до Риму. Зовнішні форми рівности впливів обох великодержав будуть в будучности збережені, одначе в суті річи голос Берліна рішатиме про відношення великодержав „осі" до політики Будапешту, Букарешту і Білгороду. І навпаки від бажань Риму залежатиме політика „осі" в Софії, Атенах і Анкарі.

Про покуту на сотки літ

„Роботнік" в ч. 126 приніс статтю п. з. „Шкідлива стаття". В ній пише: Антоні Вечоркевич написав у дем. тижневику „Чарно на бялим" статтю п. з. „Відповідальність за Гітлера" і каже в ній, що в разі війни німецький нарід скотиться „на дно катастрофи", бо „за менші провини народи мусіли покутувати десятки і часом сотки літ". Отже „Роботнік" критикує такі твердження як невластиві і каже, що весь німецький нарід не можна обтяжувати збірною відповідальністю за гітлеризм, бо таке писання тільки цементує німців.

Коли більмо зійде з ока

Сіоністична „Хвіля" в 7215 ч. пише під повищим заголовком м. ін.: Переломові часи вимагають людей хоробрих, досконалих і приготованих до скріпленого життя, до скомпліковапої праці і зрізничкованих завдань. В часах проби показується, що ніколи нічого нема забагато. Радше всего замало. Замало лікарів і техніків, замало кваліфікованих працівників, замало запобігливих здобувців торговельних ринків, замало ініціятиви і сил. Кожна енергія, якій не позволяли розвинутися, се енергія втрачена не тільки для одиниці але й для загалу. Кожна добра воля, яку витручено з розвоєвого корита, стає загально суспільним неужитком, а зле, коли в часах, які вимагають енергії і добре вишколеної волі, є забагато неужитків. За хиби засліпленої малодушности платять нераз цілі покоління. Тому-то нераз перспектива історії, очищуючи образ державної дійсности з фраз і патетичности кличів даної хвилі, устійнює вину і вказує фальш і хибність багатьох доріг, якими йшла малодушність. Одначе покищо панує заклопотана мовчанка. Коли, з якої сторони залунає мужне слово?

На морі нема лінії Мажіно

ІКЦ в ч. 112 пише: Німці не хочуть повторити блуда з 1914 р. й затримати всю свою фльоту в матірних пристанях. Як тільки на морях зачало бути рухливіше, Німеччина негайно вислала свої боєві ескадри на світові води. Се викликало врозуміле занепокоєння Англії, Франції та Зл. Держав Америки. Ситуація тепер інакша ніж була в 1914 р. Тоді тільки нечисленні німецькі кораблі займалися корсарством на далеких морях, бо німецька фльота не мала на світі точок. Тепер вона співпрацює з Італією та може навязати контакт з японською фльотою. Точок опору має багато. По морських филях пересмикаються „опирні кораблі", в морських глибинах пливуть підводні судна, а це страшна зброя. Понад морями летять звідунські й бомбові літаки, що стартують (вилітають) з „авіоматок" (кораблів, які призначені возити літаки по морях). Коли навіть на суші трудно було б сегодня предвидіти боєві лінії, то на морі, де нема лінії Мажіно ні Зігфріда, боротьба може зачатися в кожнім місці. Вистарчить на те один непочитальний відрух коменданта того або сего корабля... Гра йде тепер за Середземне море. Робляться всі зусилля, щоб у рішаючій хвилі могти якнайлучше „заграти". А до пропаганди впрягнено всі сили людського мозку... Свого часу на розборах Польщі сильно заважило те, що Росія в битві під Чесною знищила турецьку фльоту й опанувала Левант, контролювала навіть Адрійське море. Ситуація виглядає подібно тепер, тільки напрям маршу інакший. Навіть значне скріплення Німеччини в одній тільки части Середземного моря може сильно вплинути на вислід німецького походу на Схід.

Італійсько-німецький союз

Німецький партійний орган „Ангріф" пише, що німецько-італійський союз буде спиратися на осьяких 4-ох точках: 1) Політичне й військове порозуміння відповідає правдивому союзові в дійсному значінні того слова. Се відповідь на політику окруження західніх великодержав. 2) Злуку двох великодержав, Німеччини й Італії, спровокували Лондон і Париж, які відтепер мусітимуть брати під увагу факт, що йде тут про блюк випосажений у відповідний мілітарний та стратегічний потенціял. 3) Обєднання Німеччини й Італії має оборонну ціль. Отже не треба обманювати себе тим, що обі держави стерпіли б існування пильних і відкритих проблєм та провокацію. 4) Порозуміння дає кожному з партнерів активну поміч в обороні інтересів і прав, зовсім не здержуючи виступів кожного з партнерів назовні.

Новий спосіб асиміляції?

Польська преса звідомляє: Один з директорів німецької школи на Опольськім Шлеську домагається від шкільних дітей, щоб приносили польські молитовники в ціли виміни на нові німецькі. Чи се справді буде асимілювати, чи тільки збільшить любов дітей якраз до тих молитовників, які їм хочуть забрати, ще не знати.

Дипльоматична гра Німеччини

„Дейли Мейл" приніс вістку, немов би Гітлер рішив припинити на кілька тижнів кампанію проти Польщі, згл. у великій мірі її ослабити. Гітлер має лишитися в Берхтесгадені для відпочинку аж до кінця місяця. Між ін. має прибути туди фон Рібентроп, щоб зложити звіт з медіолянських розмов. Потому Рібентроп поїде до Берліна, де зачне працювати над заключенням пактів про ненапад. Як відомо, предложення пакту про ненапад спрямовано до балтійських і скандинавських держав, а тепер мають бути представлені також балканським державам.

Лондон передбачує перерву

В лондонських політичних кругах припускають, що німецький мін. закордонних справ фон Рібентроп по нараді з канцлером Гітлером вишле нові інструкції для німецького амбасадора у Варшаві фон Мольтке. У звязку з тим в Лондоні здогадуються, що в гданській справі буде тепер перерва, в часі якої Німеччина буде старатися скріпити свою позицію в балтійських краях, Югославії та Мадярщині.

Місія Леона Блюма в Англії

Б. французький премієр і провідник французьких соціялістів Леон Блюм виїхав до Лондону. Там має відбути наради з провідниками англійських соціялістів і переконати їх, щоб не робили опозиції проти впровадження примусової військової служби в Англії. Крім того Блюм має відбути наради з Винстоном Черчилем і з б. міністром Іденом.

Англійська позичка для Ромунії

Англійці признали позичку Ромунії на слідуючих засадах: 1) Англія позичить Ромунії від 8 до 9 міліонів фунтів стерлінгів (поверх 200 міл. злотих) на дозброєння на 20 літ, починаючи опроцентування від 1942 р. 2) Окреме торговельне англо-ромунське товариство одержить окремі кредити на розбудову торговельних взаємин між Англією й Ромунією. 3) Має бути скріплений вивіз ромунської нафти до Англії.

Нове арабське королівство

Одна закордонна аґенція звідомляє, що англійсько-французько-турецький договір се вже факт довершений. Постанови сего договору передбачують створення нового арабського королівства, яке буде складатися з Трансйорданії й Палестини. Правно-політичне відношення нового королівства до Англії буде таке саме, як відношення королівства Іраку. Франція, що має мандат над Санджаком Александрети, зреклася того мандату в користь Туреччини. Се тільки формальне признання фактичного стану, бо турецькі війська за згодою Франції вже давно усадовилися в Санджаку. Крім того Англія, Франція й Туреччина заключать договір про взаїмну поміч на випадок неспровокованого нападу. Порозуміння між тими трьома державами мало приспішити медіолянський договір між Німеччиною й Італією. Вістка закордонної аґенції покищо непідтверджена.

ВОЛОДИМИР ГОЛИНСЬКИЙ

Оцінка явища стиґматизації

В переході до проблеми стиґматизації годиться бодай коротко подати дещо з історії цього дивного явища. Найголосніший в історії й широко відомий випадок стиґматизації був у XIII ст. Об'явився він на особі одного з найбільших святих середновіччя, св. Франца з Асижу († 1226). Чи се був перший випадок стиґматизації в історії, годі з певністю твердити. Історикам відомий провінціяльний собор в Оксфорді в 1222 р., що на ньому осуджено якусь псевдостиґматичку. З цього виходило б, що вже два роки перед появою стиґм у св. Франца (1224 р.) було відоме та перед осудженням безсумнівно досліджуване й оцінюване дивне явище стиґматизації. Від XIII ст. почавши нотовано явища стиґматизації по кільканацять випадків у кожньому столітті.

Кілько було всіх фактів стиґматизації продовж століть аж до наших часів, дотепер ще не устійнено. В енцикльопедіях (навіть католицьких) та ріжних окремих публікаціях на цю тему можна вичитати, що до наших часів усіх стиґматизованих осіб було около 340, з того около 60 святих. На ділі обі сі цифри незгідні з історичною дійсністю. Наведені недокладні й незгідні з правдою дані спираються на джерелі, що його історична достовірність, зокрема в послідних часах, сильно захитана. Згадане джерело це двотомова студія про стиґматизацію французького професора медицини Ембер-Ґурбейра.[1]) В цьому творі вичислено в хронольоґічному порядку всі стиґматизовані особи і подано коротку біоґрафію кожної. За думкою автора до його часів було всіх 321 стиґматизованих. До цього числа інші пізніші автори додали новіші випадки стиґматизації і в цей спосіб заокруглено число до 340. Годиться тут пригадати факт, що в новіших часах релігійного оживлення випадки стиґматизації досить часто повторяються. Ректор католицького університету в Медіоляні о. Джемеллі особисто досліджував около 30 випадків стиґматизації. Факт, що одна особа мала змогу так часто досліджувати стиґматиків, вказує, що це явище не рідкість.

Глибші фахові досліди виказали поважні браки в студії д-ра Ґурбейра. Отець Джемеллі поробив поважні застереження з медичного боку, анґлієць о. Thurston, єзуїт, і о. Debongnie, редемпторист, виказали браки з історичного боку. У висліді цих студій більше ніж половину поданого Ґурбейром числа стиґматизацій належить відкинути як такі, що їх подійсність історично недоказана.[2])

Від самих початків явища стиґматизації в історії Церкви відомі двоякого рода стиґми: 1) такі, що їх походження Боже; 2) інші, що їх походження не від Бога. Як одні так і другі зверхнім своїм виявом при повному розвою нічим між собою не ріжняться. Все ж мимо їх зверхньої подібности неоднакова була їх оцінка дослідниками, що хоч і не бачили ріжниці в стиґмах, зауважували очевидну ріжницю між ріжними стиґматиками — та відмінним їх наставленням до цього явища. Послідовно дослідники не приписували цих дарувань без розбору одній і тій самій причині, що від неї залежала така чи інша вартість дарування. Критична постава дослідників могла дати у висліді научні висновки дотично поодиноких випадків стиґматизації.

По сих коротких історичних завважах відносно явища стиґм годиться тепер розглянути це явище само в собі.

Що таке стиґми?

Стиґми це самочинно отворені рани на тілі людини, які своїм розміщенням і зверхнім виглядом пригадують рани, що їх одержав Ісус Христос в часі розпяття на хресті. Виступають вони на руках, стопах і в боці. Від справжніх стиґм належить відріжнити стиґми штучні. Перші це рани, що повстали самочинно; другі — наслідком насильного, штучного зранення зверха. Тільки стиґми, що повстали самочинно, без ніяких заходів зверха, можуть бути предметом дослідів для устійнення їх справжньої такої чи іншої причини та через це й вартости. Рани, що повстали наслідком насильного зранення зверха, без огляду на мотив їх штучного повстання, се очевидний доказ провини проти пятої заповіди Божої й як такі не можуть бути предметом серіозних дослідів ніякої здорово думаючої людини під кутом містики. Як про це буде бесіда далі, стиґми в огляду на свою діючу причину ділимо на надприродні або Божі, позаприродні або діявольські та природні; останні звичайно патольоґічного походження.

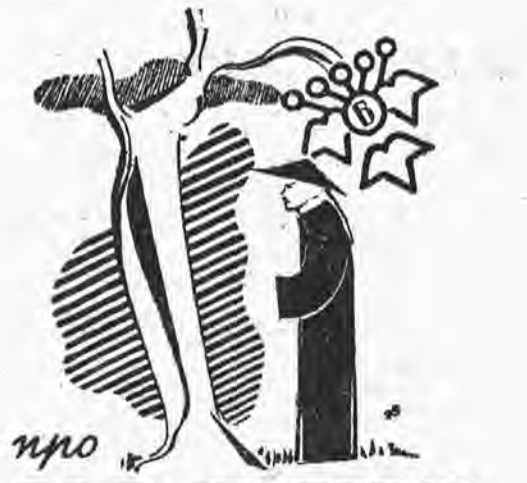
Всякі стиґми самі в собі це явище соматичне та в порівнанні з надзвичайними духовими дарунками належать до нижчого порядку, а їх значіння багато менше ніж прм. пророцтва. Факт, що стиґми се тілесне явище, важний в дослідах над виказанням причини, що той факт може викликати. Щоби спричинити явище соматичного порядку, потрібна й вистарчає така діюча причина, що має власть над людським тілом, таксамо як щоб викликати духове явище, треба мати власть над духом. Послідовно сили, що їх впливам підлягає тіло, можуть мати вплив на повстання стиґм. Отже повстає питання, які сили володіють тілом до тої міри, що можуть спричинити такі переміни, та що за причини можуть викликати справжні стиґми?

Звичайні вірні дуже схильні приписувати Богові всяке надзвичайне явище, що якимсь способом у своїй надзвичайності нагадує святі речі. Коли ж це явище зверхнє, підпадаюче під змисли й пригадує чимсь Г. Н. Ісуса Христа (як це маємо в зверхніх знаках розпяття), то схильність до такого вульґарного оцінювання зростає ще більше. Така постава людей, необзнайомлених зі способом розпізнавання небуденних явищ, психольоґічно вповні зрозуміла. З цього приводу простим людям годі докоряти. Знання критерій потрібних до правильної оцінки явищ, що належать до відірваних від життя й анормальних обявів позаприродних сил, зовсім не вимагане в житті звичайного християнина. Коли ж таким самим вульґарним способом і безкритично оцінюють надзвичайні явища священики, то це викликає здивування й дає притоку роблення поважних застережень і навіть закидів. Коли священик приймає надзвичайні явища таксамо безкритично як проста бабуся, то це нерозумне, соромне й небезпечне. Нерозумне, бо приймає за правдиве без рацій вимаганих в таких випадках; соромне, бо виявивши свою наївність і невиробленість у справах, в яких повинен визнаватися, стає одним з цих, що не знають і не мають обовязку знати; небезпечне, бо коли священик, який має завдання берегти чистоту культу й правильне розуміння святих річей, своє хибне становище прикриє священичим авторитетом, то через те вносить замішання в правильний хід дослідів, затемнює належне розуміння релігійних справ, може занепокоїти душі, що їх якоюсь дорогою своїм впливом досягає, може викликати негодування проти заряджень Церкви, що займе відмінне становище, а в деяких умовинах може знаменито підготовити ґрунт під сектанство. Проти таких недобрих наслідків повинен в пору виступити кожний, кому залежить на тім, щоб вони не наступили.

Чи справді явище стиґм вимагає Божої інтервенції? Чи тільки один Бог може спричинити стиґми так, що де тільки стрінемо дійсні стиґми, можна напевно твердити, що це Боже діло? Чи можливе, щоб дійсні стиґми спричинили також інші сили? Ось питання, що на них мусить собі відповісти кожний дослідник усяких стиґм, коли в оцінці конкретних випадків не хоче наговорити разячих і ганебних нісенітниць.

Бог як Творець і абсолютний Пан людського тіла, може очевидно спричинити в ньому всякі переміни і між ними також стиґматизації. Щодо цього нема ніякого сумніву ні трудности в розумінні. Поза Богом маємо могутній світ добрих і злих духів. Діяння добрих янголів, виконавців Божої волі, лишаємо на боці, бо його можна звести до діяння Божого. Остає потуга злих духів. Силою своєї природної вищости над тілесною природою духи панують над матерією і за Божим допустом можуть у ній спричинити всі можливі переміни за винятком творення й знівечення. Послідовно-соматичне явище стиґм належить до сфери діяння діявола й не перевищає його природних сил. Так отже маємо дві можливі й дуже відмінні причини, що певно можуть викликати явище, про яке йде бесіда.

Чи можливе, щоб дійсні стиґми спричинили якісь сили природні? Чи можливі стиґми, що не походили б від вище згаданих двох сил? На цій точці донедавна думки вчених були поділені. Давніші автори такої можливости не приймали; автори новіших часів все більше й більше схилялися в сторону можливости природного походження стиґм. Наступні науково стверджені факти усувають всякий сумнів щодо можливости стиґм природного походження. Перший з них належить до минулого століття і стався у Франції. Такато дівчина Люїза Лято (Lateau) († 1883), перебувши важку недугу у вісімнацятому році свойого життя, почала попадати в екстази і згодом дістала повні дійсні стиґми, що були предметом скрупулятних научних дослідів дотичних фахівців. Досліджувала їх також Королівська Академія Медичних Наук в Бельґії. Фахові досліди устійнили, що стиґми Люїзи повстали самочинно знутра й не були насильно викликані механічним способом. Стверджено заразом, що Л. мала ненормальне бажання терпіти. Так отже бажання терпіти попередило явища стиґм і стало їх підкладом. Професор неврольоґії лювенського університету Dr. Van Gehuchten, один з останніх, що студіював згаданий випадок, подає ось який висновок з дотепершніх дослідів стиґматизації Люїзи:

---

1) Dr Antoine Imbert-Gourbeyre, professeur à la Faculté de Médecine de Clermont-Ferrand, La stigmatisation, l'extase divine et les miracles de Lourdes. Réponse aux libres-penseurs. Clermont-Ferrand 1894.

2) Гл. Pierre Debongnie C. SS. R. (Louvain) Essai critique sur l'Histoire des Stigmatisations au Moyen-âge. Etudes Carmélitaines. 1936. II. стр. 22 — 59.

„Досліди випадку Люїзи незбито виказують, що у деяких людей можуть повстати стиґми поза всяким шахрайством. Але хоч не знаємо ще фізіольоґічного механізму стиґм, можемо й мусимо признати, що їх повстання не перевищає природної можливости. До цього не конечна у стиґматизованої особи якась точно означена нервова недуга; вистане ствердити у неї надзвичайно перечулений вегетативний устрій, що підлягає впливам, які безслідно проходять у більшости нормальних людей. Послідовно треба приняти, що стиґми самі в собі не можуть мати значіння в оцінці такого чи іншого характеру видінь, або якихсь інших явищ, що виступають впарі зі стиґмами. Послідовно — стиґми се ніщо інше як тільки зверхні, патольоґічні вияви, докази потуги якоїсь ідеї або суґестії та особлившої чуттєвости організму, що на нього ця ідея відділовує“.[3])

Другий факт належить вже до повоєнних часів. Німецький лікар Др Альфред Лехлєр значно причинився до вияснення природного походження стиґм. Йому вдалося викликати дійсні стиґми на особі одної хоробливої дівчини, протестантки, способом суґестії.[4])

Ці два випадки дуже вимовні у справі стиґматизації. Вони незбито вказують, що стиґми можуть бути випливом природніх причин та в певних обставинах залежать від волі людини. Слушно проте каже Др Вундерлє, проф. Вірцбурського університету: „Сьогодня вже нема підстави відкидати факту природньої стиґматизації“.[5])

Ще дальше йде в оцінці стиґм ректор медіолянського університету о. Джеммеллі. За його думкою тільки св. Франца з Асижу належить уважати автентичним стиґматиком, тобто тільки цей випадок повинна апольоґетика боронити й тільки його надприродність може без сумніву доказати. Зі сказаного слідує, що стиґми можуть повстати теж внаслідок причин чисто природних, хоч правда, що механізм повставання природніх стиґм ще не зовсім прослідженний.

Отже стиґми можуть викликати сили, що належать до трьох відмінних світів: Бог, світ духів, природні сили. Коли так, то стиґми, взяті відрубно від своїх причин, абсолютно нічого за себе не говорять, а їх значіння дуже згляднe. Ціла така чи інша вартість і значіння стиґм залежить від причини, що їх викликала. Коли причина Бог, чого очевидно не вільно суппонувати, ані насліпо приймати, бо се треба солідними доказами виказати, то стиґми дістають свою належну вартість; коли причина стиґм діявол або недуга, що в кожному разі належить припускати й треба приймати так довго, доки щось інше не буде доказане, то такі стиґми не тільки не повинні бути предметом подиву, а тимменше якоїсь реклями, але се тільки предмет спожалїння. Стиґми природного походження належить уважати за анормальний патольоґічний обяв. Такі стиґми це просто зверхній вияв якоїсь недуги орґанізму, що зі своєї природи, як кожна недуга, змагає до розкладу орґанізму.

Зі сказаного слідує, що справа стиґматизації в якімсь конкретнім випадку зводиться до розпізнання такої чи іншої викликуючої причини.

Заки перейдемо до критерій, що при їх помочі годиться розсліджувати причини повстання стиґм, гляньмо, як учителі духовного життя і великі святі католицької Церкви оцінюють стиґми Божого походження. Подібно як про те, що справедливе, може достовірно говорити справедливий, що чисте — чистий, так про те, що святе, що Боже, може найкраще сказати святий. Тому щоб навчитися правильно оцінювати речі святі й відріжняти зерно від полови, не треба звертатися до ясновидців та їх галюцінацій, як це роблять декотрі наші безкритичні дослідники спіритизму, тільки треба вчитися в школі святих, що вчать нас своїм прикладом, життям і цінними вказівками.

Приклад надприродного походження стиґматизації маємо в святого Франца з Асижу. Св. Церква не тільки признала їх надприродність, але й установила окреме свято на памятку їх повстання. З опису, що його подає учень Франца, учитель Церкви св. Бонавентура, маємо нагоду пізнати повстання надприродних стиґм:

„Одного ранку, а було це около Воздвиження Чесного Хреста, в часі молитви на горі, побачив (Франц) як з небесних висот сходив до нього серафим, що мав шість палаючих і блискучих крил. Коли скороньким летом прибув недалеко Божого мужа, між його крилами появилася подоба розпятої людини, що її розхрещені руки й ноги були прибиті до хреста... Погасле видіння полишило в його (Франца) серці дивний жар, але й на тілі витиснуло не менше дивний образ знаків. На його руках і ногах почали виступати знаки цвяхів подібно як це він перед хвилиною бачив в подобі розпятого мужа. Видно було руки й ноги пробиті цвяхами... Також на правому боці немов списою пробитому повстала червона рана, що з неї часто сплівала кров“.[6])

Оце опис повстання найголовніших в історії надприродних стиґм, що продовж століть були предметом подиву, культу й глибоких побожних роздумувань як простих, звичайних вірних, так більших святих і вчених богословів. Це заразом клясичний випадок стиґматизації, що його треба мати перед очима при оцінці анальоґічних явищ. Він теж дав нагоду декотрим святим учителям містики висказати свій погляд на дарування стиґм.

Важніші з тих поглядів наведемо в черговій статті.

[3]) Dr Paul Van Gehuchten-Université de Louvain—Etude médicale des stigmates de Louise Lateau. Etudes Carmélitaines 1936. v. II. ст. 91—92.

[4]) Dr Alfred Lechler: — Das Rätsel von Konnersreuth im Lichte eines neuen Falles von Stigmatisation. Elberfeld 1933.

[5]) Dr D. Georges Wunderle, professeur à l'Université de Würzburg: Essai sur la Psychologie de la stigmatisation. Etudes Carm. 1936. v. II. ст. 159.

[6]) Acta A. S. 1924, ст. 363.

Забезпечіть собі майбутнє і дітям працю льокуючи гроші в дохідних торговельно-промислових підприємствах.

Купуйте уділи по зл. 500
1000
2000

Точні інформації:

ПРОМ-БАНК, фінансова Порадня

Львів, ул. Ґродзіцких 1.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ?

Ґданськ важніший для Польщі ніж Дувер для Анґлії.

Б. перший льорд анґлійської адміралїції Даф Купер оповістив в „Івнінґ Стандард'і“ статтю, в якій пише між ін.: Поляки можуть найлучше осудити вартість Ґданська. Клич, що Дувер не варт війни, трапив би може до переконання кожного поляка, але стрінувся б напевно з малим признанням в Анґлії. Для Польщі Ґданськ важніший ніж для Анґлії Дувер, бо положений у гирлі Висли і через Ґданськ переходить велика часть польських торговельних оборотів.

Концентрація мадярських військ на словацькому кордоні.

Ромунська преса звідомляє, що Мадярщина сконцентрувала велику скількість військ усіх родів зброї здовж словацького кордону і приготовляється до окупації Словаччини. Також словаки підозрівають, що мадяри приготовляються до переходу кордонів і до обсадження Словаччини.

200.000 французів вчиться по арабськи.

Всі французи в Марокку дістали припорученнявід ґен. Ноґе навчитися арабської мови. Професори Інституту Висших Мароканських Студій випрацювали спеціяльну методу вивчення арабської мови в кількадесяти 20-мінутових лекціях. Крім того за 15 фр. кожний може купити собі короткий підручник арабської мови. Наука арабської мови призначена виключно для старших, бо французькі діти вчаться її вже у школах. Ся акція має на ціли поглибити товариські взаємини між арабами і французами. Так поступають французи в своїх кольоніях. А ріжні польські редактори взивають до цілковитого викинення української мови з публичних шкіл в Ґаличині і пишуть, що навчання української мови в школах ненормальне явище.

Анґлійський парлямент ухвалив військову службу.

Анґлійська Палата Громад (сойм) ухвалила правительственний законопроєкт про обовязкову військову службу в Анґлії. Закон передбачує примусовий 6-місячний військовий вишкіл для мужчин у віці 20 і 21 років. Перша бранка відбудеться в червні с. р. За законопроєктом голосувало 387 послів, проти 145 послів з Лейбур Партії.

Памятайте про звіт на річні Збори „Скали“, що відбудуться 1 червня сего року в Станиславові.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

НОВІ ВИДАННЯ

Цікава книжка українського старшини.

Ф.Гудима, полковник: **Неминуча війна в Європі й упадок Червоної Москви.** Пйотркув Триб. Січень 1939 р. Ст. 47. Формат: 23×15 цм. Ціна 80 сот.

Се інтересна брошура відомого між наддніпрянцями полковника артилерії й математика з замилування. На вступі оповіщено ряд листів з підписами, які потверджують, що п. Гудима заздалегідь предсказав прилюдно, що Гітлер займе Австрію й Чехію без вистрілу. З тим більшою цікавістю читається його виводи про те, що на його думку буде в 1939 і найблищих роках.

Він пише: Франція й Англія духово й національно не слабші ніж були перед війною, але багаті й насичені народи не мають охоти воювати й нема для них сенсу воювати. Війна їм нічого не дасть крім руїни і страт. Тому вони відступають. Зміна устрою не зробила б їх сильнішими. Тільки утописти вірять, під впливом успіхів Гітлера й Мусоліні, що дай іншому народові подібний устрій як мають Німеччина й Італія, то відразу піднесеться його культура, орґанізованість, єдність і сила духа. Повна політична й економічна незалежність і могутність Німеччини залежить від її руху на схід Европи. Франція й Англія правдоподібно не боронитимуть червоної Москви, як не боронили важніших для них Австрії та Чехії. Навіть коли дозброяться. Тому головний фронт німців буде в новій війні не на Заході, а на Сході. В усякому разі більшість держав буде невтральна, навіть Бельґія. Лебедина пісня Русвелта не матиме впливу на події в Европі. В Азії Китай, Монголія й Манджуко узнають мікада зверхником, а самі тільки формально лишаться суверенні. Коли німці рушать на червону Росію, Франція й Анґлія дадуть їй поміч не більшу як тепер дають Китаєві. На ріці Райні буде заноситися на велику бурю, але до війни не дійде. Більше можлива війна на Середземному морі. На сході Европи війна неминуча. Тут вона прийме кровавий характер, тут все буде дозволене. Обставини змусять німців вести війну по засаді: „З джентельменами по джентельменськи, з варварами по варварськи". Національна ідея переможе не тільки в Европі, а в більшости світа. Тому Англії та Франції блискучий меч Карла Великого так не загрожує, як старі пророки Сходу, Будда й Магомет. Мадяри скоро дістануть без війни свої етноґрафічні землі від Ромунії і невиключене, що дістануть їх теж без війни від Югославії, в якій хорвати дістануть широку автономію.

На схід Европи Німеччина Гітлера понесе національну ідею на вістрях своїх баґнетів. Ніде на світі з такою огидою не будуть ставитися до слів „большевик" і „комуніст", як у Росії та в Україні. Памятник Леніна в Москві буде зруйнований і навіть камені з нього будуть розбиті та розвіяні в порох. Жиди в східній Европі переживуть страшні часи і якраз Гітлер причиниться до зменшення їх жахливих переслідувань. Та жиди не знайдуть для себе притулку в Европі, а тимбільше у східній Европі. Хіба переважна зовнішня сила створить їм державу на козацьких землях Дону, але майбутнє їх там буде ще гірше, як тепер у Палестині. Козак емігрант інж. Осовецький сказав: „Дон ріка велика, в ній води вистарчить для жидів з цілого світу".

Московський нарід збудував величезну імперію від океану до океану. Задля його рухливої енергії та здібности до панування можна росіян назвати анґлійцями суходолу. По своїй культурі рос. нарід значно уступає німцям, але його вигідне географічно-стратеґічне положення до деякої міри урівноважує силу московського народу з німцями. Через довге панування комуністичної влади московський нарід значно ослаблений і стратить багато.

Ми українці заселюємо багатий край, що приваблює сусідів. По численності своїй ми другий нарід у словянстві, але ми щойно починаємо почувати себе окремою нацією і тому тяжко нам буде боротися за свою волю й самостійність. Без великих жертв, без боротьби, без пролиття власної крови ніякий нарід волі не здобув і на неї не заслугує. Нам по новій кривавій боротьбі може всміхнутися доля. Але в душі північного сусіда не відразу вмре панросійська ідея. Отже по замиренні ще якийсь час темна тінь „Єдиної Неділимої" буде падати на Україну, непокоїти і баламутити душу нашого народу. По кривавій боротьбі тільки міцне прагнення, праця й незломна воля може забезпечити нам самостійність. Тимбільше, що німці, які причиняться до замирення східної Европи, відограють тут велику політичну й господарську ролю, вони з новою Москвою найбільше будуть рахуватися.

Хоч наступні як і минулі великі історичні події та й доля народів в руках непорівняно більшої сили ніж людський розум і воля, зазначу, що положення Польщі під оглядом стратеґічним невигідне і нарід польський у своїх інтересах не повинен до української справи підходити негативно, як і нам, українцям, в наших інтересах доля польського народу не повинна бути байдужа.

Комуністична влада ганебними способами осмішувала релігію в намірах вирвати її з корінням з душі українського й московського народа. По части це їй удалося. По упадку тої влади народи український і московський, одурені і зненавидівши больвешицький „рай земний", не віруючи в осмішений небесний православний рай, в мілионах залишаться з пустою душею. Без віри, без зовнішньої релігійної форми і традиції народ як нація не може жити. З національним пробудженням мусить розпочатися сильний релігійний рух. Початки нової національної релігії разом з національними гаслами німці перекинуть в Україну і в Московію. Ідеольоґія національного соціялізму, як мораль нової релігії, може легко закорінитися в віруючім громадянстві на цілий ряд поколінь. Православя буде терпиме, але на нього більшість вірних і державна влада почнуть дивитися, як колись при Ярославі Мудрому дивилися християни на своїх братів поганців. В Польщі католицизм залишиться національною вірою.

Европа політично прийде до нової сталої рівноваги. Індивідуальність знов буде пошанована. Яловий матеріялізм уступить місце національному позитивізмові. Пошукувані будуть не так люди доброї волі, як люди сильної волі, будівничі й орґанізатори. У всіх народів Европи буде розвинене величезне орґанізоване будівництво.

Москва поверне до традиційної приязні з німцями. Також англійський нарід погодиться з новою Німеччиною і зблизиться з нею. Нова епоха, що тепер починається, буде може менше кривава, ніж усім здається, але по своєму історичному значенні перевисшить Наполеонову епоху.

Писання сеї брошури закінчено дня 30 грудня 1938 р.

Виривки з неї подали ми задля того, що предвиджування автора виглядають правдоподібно. А. Ч.

Короткий огляд життя і творчости Льва Ґеца

В непевних і тривожних часах, що їх тепер переживаємо, не сміємо занехати ніякої ділянки праці, коли хочемо бути правдивою нацією. І тому добре робить Асоціяція Незалежних Українських Мистців (АНУМ), що мимо невідрадних обставин уряджує час-до-часу мистецькі вистави українських малярів, видає брошури, книжки і т. п. Недавно АНУМ видала книжку з приводу 25-літньої мистецької праці відомого українського мистця проф. Льва Ґеца.*) Се четверте з ряду видання АНУМ.

Лев Ґец походить з львівської української родини. Батько, також Лев, а мати Осипа з Гарапінів, обоє родовиті львовяни. Народився Ґец у Львові 13 квітня 1896 р. Тут провів дитинство і юнацькі роки. Батько Ґеца був друкарем. В 1903 році батько віддав семилітнього синка до української народньої школи ім. Маркіяна Шашкевича. Тут уперше дир. школи Танчаківський звернув увагу на малярські зрібности Льва. Після народної школи вступив Ґец до Мистецько-промислової школи на відділ архітектури. Тяжкі матеріяльні обставини примусили його заробляти на життя при будовах. Тут зустрінувся він з проф. політехніки, архітектом та українським діячем Іваном Левинським, який дав йому заробіток у своїй канцелярії та познакомив з Олексою Новаківським. Під впливом визначного мистця в душі 17-літнього Ґеца повстала рішуча думка присвятити своє життя мистецтву. Студії архітектури і праця в проф. Левинського перервалися несподівано в 1914 р., коли москалі замкнули молодого Ґеца як „підозрілого" у вязниці на Баторого. По відступі москалів зі Львова Ґец вступив до УСС, з якими перебув всю воєнну кампанію. В тих часах повстала серія понад 300 рисунків. У 1916 р. в Миколаєві—Дроговижі розпочав працю над своєю відомою „Антольоґією стрілецької творчости", над якою працював повних півтора року. В листопаді 1918 р. брав участь у боях за Львів. Тяжко ранений в обидві ноги лежав рік у шпиталі, опісля опинився в таборі полонених в Домбю. Як тільки зміг рисувати, зачав опрацьовувати своїх 130 аркушів з Домбя. Восени 1919 р. Ґец вступив до Краківської Академії Мистецтв. По скінченні її, не знайшовши праці у Львові, як багато визначних українських мистців передтим, став учителем рисунків ґімназії в Сяноці, де працює до сього часу. В Сяноці зорґанізував він лемківський музей, зібравши в ньому коло 8.000 мистецьких предметів.

Твори Льва Ґеца, пише визначний мистець Павло Ковжун, це його окремий світ, що належить виключно до нього, світ ним виплеканий і пережитий по

*) Ґец, Серія: Сучасне українське мистецтво, текст Павла Ковжуна. Львів 1939. АНУМ. Ст. 16+19 картин. Ціна 6 зл.

Щоб переполоскати орґанізм стосується МОЧЕҐОННІ ЗЕЛА ДЮРОЛЬ Ґонсецкого, бо вони збільшують кількість видалюваної мочи і завдяки тому уможливлюють видалювання накопичених внаслідок злої переміни матерії шкідливих для здоровля складників, що затроюють орґанізм, як: мочевий квас і ін.

Мочеґонні Зела ДЮРОЛЬ ҐОНСЕЦКОГО стосується при недугах: нирок, піхура (пісок, камінці), при недугах печінки, при жовчевих каміннях, при артретичних або подаґричних болях, здуттю шлунка, відбиванню або нахилах до запертя.

Спосіб уживання: на опакуванні.

Продають аптики і аптичні склади.

свому. Субєктивні переживання, якими надихана вся його коло двацятьпятьліття праця, своєрідне відношення до всіх явищ, з якими він зустрічається в щоденному житті або зроджує їх у своїх візіях, набирають у полотнах та картонах Ґеца ґрафічної символіки характеристичної для декадентської доби... Мистецтво Ґеца з цих причин стоїть наче б поза процесом розвитку українського мистецтва як національного типу. Це тому, що його творчість занадто субєктивна, та може й тому оригінальна, бо належить до відокремлених явищ. Саме тому все досьогочасне надбання Ґеца нелегко зарахувати до якоїсь точно означеної малярської школи чи напрямку, бо в ній настроєвість і лірика домінують над пластичними вальорами... Деяка частина творчости Ґеца видвигає його як співця інтимних закутин галицької провінції, її чарівних, казкових клаптиків, розкинених щедрою рукою по цілому Підкарпатті... Пейсажі Ґеца ніде не оживлені людськими постатями, хоч жанр не чужий творчости мистця. Саме так ми відчуваємо забутість тих закутин, наче б вони стояли століттями в дрімоті, наче б там давно не було людини, наче б ті закутини чиясь рука забула в обрамуванні неба і зелених трав та дерев... Від Ґеца можна сподіватися ще нових зусиль, нових речей і він їх напевно дасть, без огляду на тяжкі обставини, в яких доводиться жити кожному мистцеві на провінції, відірваному від більшого мистецького осередка.

В лютому 1934 р. Асоціяція Незалежних Українських Мистців улаштувала збірну виставу праць Ґеца як свого члена. Вистава пройшла з дуже гарним моральним і матеріяльним успіхом: мистець зєднав собі майже всю фахову критику і назву „маляра інтимних закутин".

Творчість Ґеца се один з виразних доказів промінювання культури українського населення Львова на край під оглядом мистецьким і памятково-орґанізаційним. — іф.

Нові книжки

Осип Назарук: **Враження з Волині.** З приводу зїзду ВУО. Львів 1938. Накладом УКО (Української Катол. Орґанізації). Ст. 116. Формат: 18 × 13 цм. Ціна 50 сот.

Др Петро Мінко: **Персоналізм і корпоративізм.** Львів 1939. Накладом Ґенерального Інституту Католицької Акції. Сторін 23 + 1 нпґ., формат 17×24.5 цм. Ціна 30 сот.

Юліян Тарнович: **Мова століть. Лемківщина в переказах.** Бібліотека Лемківщини, ч. 9. Львів 1938. Накладом видавництва „Наш Лемко". Сторін 48, формат 13.8 × 20 цм.

Юліян Тарнович: **За срібнолентим Сяном.** Мандруймо в лемківські гори. Бібліотека Лемківщини ч. 12. Львів 1938. Накладом Івана Тиктора. Сторін 32, формат 13.8 × 19.6 цм.

Всеволод Ярославич: **Найдавніша доба.** Бібліотека Лемківщини, ч. 13. Львів 1938. Накладом видавництва „Наш Лемко". Сторін 32, формат 14 × 20.2 цм.

Юліян Тарнович: **Лови на лемківському Бескиді.** Бібліотека Лемківщини, ч. 14. Львів 1938. Накладом В-ва „Наш Лемко". Сторін 40, формат 14.4 × 19.8 цм. Друковано 2.000 прим.

О. Іван Бутера: **Звичаї та вірування Лемківщини.** Бібліотека Лемківщини, ч. 15. Львів 1939. Сторін 38 + 2 нпґ., формат 14 × 20 цм. Друковано 1.500 прм.

Теодор Микитин: **Нові люди,** повість. „Українська Бібліотека", ч. 76. Львів 1939. Видавець Іван Тиктор. Сторін 128, формат 12.6 × 17.7 цм.

Українська Школа. Ч. 1-6. Р. XXI. Видає т-во „Учительська Громада" у Львові. 1939. Ст. 128. Формат 23 × 15.5 цм. Ціна 4 зл.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Про вагу святого Причастя 9)

Одначе всі ті закиди безпідставні й годі над ними довше застановлятися, хіба візьмемо під увагу один знаменний закид, а саме, що „ми не ґідні часто причащатися". Так, се правда. Ніхто на світі не дорівнає Божій ґідности!

Одначе, запитаймо себе, чи є в світі більше ґідне мешкання для Бога як чоловік у стані освячаючої ласки? Чи може дорогоцінна монстранція або маленький кивот більше вартісні в очах Божих як безсмертна людська душа? Христос вправді замикається в тому маленькому кивоті, щоб бути завжди до нашої розпорядимости, але це мешкання його не вдоволяє. Христос бажає замешкати в людській душі, бо до цього приневолює Його любов. І та свята Божа любов, яку ми направду не всі добре розуміємо, не зважає на нашу негідність, нашу нікчемність. Та любов глядить тільки, чи ми в стані освячаючої ласки і тоді вже з непереможною тугою хоче увійти в людську душу, щоби її перетворити неначе в Себе, по словам св. Павла: „Жию я, але не я, жиє в мені Христос". І душа, що зрозуміє це Боже право, зрозуміє також, що Бог, хоч він всевладний Пан свого сотворіння, руководиться любовю та що ця безмежна любов неначе наказує Йому знизитися до свого сотворіння, до чоловіка, і віддати Себе за корм, — зрозуміє тимсамим свою ґідність лучитися з Богом у св. Причасті.

Багато людей, зокрема ті, що живуть ґрішним змисловим життям, висувають ще такий закид, що людина як така зі своїми змисловими та звірячими інстинктами не повинна лучитися часто з Богом у св. Причасті. Це твердження також безпідставне. Бо найважніша підстава ґідности людини се життя освячаючої ласки, яке вислужив нам Христос своєю смертю на хресті й від тої хвилини ми стали членами містичного Христового Тіла. Тимсамим ми допущені й ґідні лучитися з Богом у св. Причасті. А що Бог сотворив людину з бесмертною душею та з нею злучив земське змислове тіло, — це було в Божому пляні переведене на те, щоб тим способом продовжити людський рід і заповнити небо людськими сотвореннями. Коли цілі хори Ангелів і Архангелів сотворив Господь одним творчим словом, то для розросту людського роду сотворив Бог тільки двоє людей, Адама й Еву. Їх обдарував здібністю розмножуватися й передавати цю здібність у безконечність. В цей спосіб Бог допустив людину (супружжа) до великої ґідности, а саме до співучасти з Богом у твореннї чоловіка, даючи заразом з того приводу відчуття повного вдоволення й радости.

З того ясно, що людина, хоч почуває себе нераз дуже упокорена й негідна, повинна лучитися з Богом у св. Причасті через свою ґіршу природу, через низькі відрухи земського тіла, одначе коли зрозуміє, що в відвічному Божому пляні Бог обдарував людину тим же інстинктом на те, щоб розмножувати людський рід й заповняти небо, — не буде ґіршитися в першій мірі собою, а буде брати цю річ поважно і зі зрозумінням, що в тому Божа Воля і Мудрість.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

УКРАЇНЦІ м. СКОЛЬОГО здержалися від голосування при виборах до міської ради тому, бо Головна Виборча Комісія уневажнила всі три українські виборчі листи. На польській листі фіґурує 6 українців урядовців суду, маґістрату й пошти...

В БЕРЕЖАНАХ суд засудив Івана Ворону з Двірців на 3 і пів року вязниці за приналежність до Орґанізації Українських Націоналістів (ОУН). Акт обвинувачення закидав йому, що він вів військовий вишкіл у свому селі й околиці. М. ін. поліція знайшла в Ворони брошуру про ґранатний вишкіл.

МІНІСТР БЕК приняв Патьомкіна, заступника Молотова, та говорив з ним поверх годину. Розмова відбувалася в приязнім тоні.

У ЛЬВІВСЬКІМ ВОЄВІДСТВІ підписано поверх 21 міліонів злотих на позичку протилетунської оборони.

ПОЛЯКИ В ҐДАНСЬКУ зложили поверх пів міліона злотих на фонд оборони польської держави.

ЛІТВІНОВ, що має властиве назвище Фінкельштайн, працював під ріжними псевдонімами: Валлах, Фелікс, Папаша, Людвик Вільгельмович, Ніц, Ґустав Ґраф, Лівініє, Борисюк, Дехтерняк, Полтанський, Максим Максимович і найдовше „Літвінов".

НОВИЙ МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ СССР Молотов походить з відомого московського шляхотського роду Шкрябінов'их. „Молотов" це псевдонім.

НАЧАЛЬНИЙ ВОЖД ЛИТОВСЬКОЇ АРМІЇ ґен. С. Раштікіс відвідав Варшаву і відбув наради з марш. Ридзом-Сьміґлим та през. РП Мосціцким.

РЕҐЕНТ ЮҐОСЛАВІЇ князь Павло в товаристві своєї жінки і мін. закорд. справ Марковіча відвідав Рим, де був офіціяльним ґостем італійського короля.

НІМЦІ ЄВАНҐЕЛИКИ в Хожові бойкотують пастора Кройца, якого іменував шлеський воєвода евангелицьким парохом в Хожові.

НІМЕЦЬКА ПРОПАҐАНДА послуґується проти Польщі арґументом, немов би Польща покинула політику марш. Пілсудского. Німецька преса старається виказати, що „Польща не мала щастя затримати на довший час після заключення порозуміння Великого Маршалка так, як те щастя має Німеччина, де Ґітлєр готовий продовжувати пацифікацію Европи". („Ґаз. Польска", ч. 127).

НІМЕЦЬКІ ВЛАСТИ виселили 12 польських діячів зі злотовської округи.

НІМЕЦЬКИЙ ПОЛЕВИЙ МАРШАЛ Ґерінґ виїхав до Еспанії. В Валенсії має відбутися нарада марш. Ґерінґа з ґен. Франком.

НІМЕЦЬКА ВОЄННА ФЛЬОТА (35 воєнних кораблів і суден) відбула вправи на територіяльних водах Данії недалеко Ютляндії в тих місцях, де в 1916 р. була велика морська битва між фльотами Анґлії й Німеччини.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ҐЕН. ВЕЙҐАН вертаючись з подорожі до Туреччини вступив до Букарешту, де відбув наради з ромунським королем Карлом і ромунськими військовими кругами.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПУБЛІЦИСТ Бейбі пише в час. „Ле Жур", що ґітлєрівська аґітація в Альзації й Льотарингії сильно зростає.

АНҐЛІЙЦІ зачали укріпляти побережжа Ємену і пролив Баб-ель-Мандеб, щоб замкнути Червоне море з обох сторін.

ЯПОНСЬКІ УРЯДОВІ КРУҐИ заперечили вістку, немов би Японія заключила військовий союз з Німеччиною й Італією.

ВІЙНИ НЕ СПОДІЮТЬСЯ в найблищім часі. Вказувало б на се зниження асекураційних премій в Америці для кораблів і людей, що подорожують до Европи. Та розуміється цілком певно на тім факті полягати не можна.

НОВИНКИ

Преосв. Григорій Хомишин виїхав у дієцезію на місії.

Епископ Няраді вернувся до Крижівців. Сю вістку принесла „Грватска Стража". Преосв. Няраді в поворотній дорозі з Риму перебув кілька днів у Білгороді.

Українські збігці у Відні. Досі через віденські станиці перейшло мабуть коло 3.000 українських збігців з Карпатської України. Недавно приїхав туди перший транспорт 44 осіб, які були в мадярських концентраційних таборах, і вже відїхав на роботу в глибину Німеччини. Рахують, що через тамошні станиці перейде ще раз тілько збігців, як досі...

В четверту річницю смерти марш. Пілсудского, 12 травня с. р., у Львові відбулися жалібні богослуження у святинях всіх віроісповідань.

Новий розклад їзди на залізниці ввійде в життя 15 травня с. р.

Комісар Патьомкін, заступник Молотова, в подорожі з Туреччини до Варшави задержався у Львові й оглянув наше місто, їдучи автом головно в околиці Личаківського кладовища та Стрийської рогачки. Решту дня перебув у большевицькім консуляті при вул. Набєляка.

У Львові банда молодих підростків напала при вул. Крашевского на лікаря К. Шацкера з Перемишля. Між тими підростками були гімназійні ученики в однострояхь. Один з нападаючих пробив лікаря в околицю легенів. Справники замаху втекли.

Окружний суд у Чорткові на виїздній сесії в Борщеві засудив о. Івана Вальницького, пароха в Озерянах і скальського декана, по 6 місяців вязниці за кожний з 34-ох закидуваних йому випадків українізування назвищ. Опісля вимірив спільну кару 8 місяців, яку зменшив на основі амнестії до 6 міс. безоглядної вязниці. Засуджений зголосив апеляцію.

В с. Гнилицях пов. Збараж заступник війта Ян Стахурский оголосив коло церкви, що хлопцям і дівчатам не вільно ходити парами, і то навіть у білий день та в зовсім культурний спосіб під загрозою кари в висоті 4 зл., або 1 доби арешту. За придержуванням сего розпорядку слідкує поліція.

Староство в Самборі на внесок станиці поліції покарало українця м-ра Каліграта Добрянського карою трьох днів арешту з заміною на 15 зл. гривни за те, що він „впровадив владу у блуд" написавши в мельдунковій картці своє імя як Добрянський, а не як Добжаньскі.

В Станиславові був службово ґен. Савицкий з Варшави, який з президентом міста Котлярчуком обговорив справу будови спортового стадіону в тім місті.

Гумор. — „Визначна особистість". — Один автор домагається в гардеробі значка на свій верхній одяг. Дістає відповідь: „Не треба, знаємо визначних людей нашого краю". Приємно було тому авторові, коли йому справді видали потому його річи. Дав більший напивок. А прийшовши до дому, знайшов у капелюсі карточку з надписом: „Лисина, червоний ніс з бородавкою"...

Польський підляський епископ Генрих Пшездзецкий помер нагло підчас канонічної візитації парохії недалеко Білої Підляської.

Ромунський пасажирський літак, що курсує на лінії Букарешт—Варшава, осів примусово на полях села Стависька коло Коропця.

В Тернополі відібрали на рік 12 жидівським шинкарям дозвіл на продаж алькоголю. Подібні зарядження дістало також багато жидівських купців на провінції.

Адміністраційна влада зачинила в Луцьку три жидівські друкарні. В одній з них друкувалися „Українська Нива", „Рільник", „Волинське Слово" і „Шлях". Травневе число „Шляху" залишилося в опечатаній друкарні і через те покищо не вийшло.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—1—20

„Святе обурення". „ЖЦ" в ч. 129 обурюється, що у Витковицях коло Моравської Острави німці відобрали чехам гарно уряджений спортовий стадіон, даючи в заміну за нього кепську площу німецького клюбу...

Речинець субскрипції протилетунської позички для власників сільських господарств поверх 100 га продовжено до 15 с. м.

Польські власти відібрали дебіт російському часописові „Русскій в Англії".

Староство в Бидгощі припинило діяльність німецького театру.

З полуднево-західної Африки, колишньої німецької кольонії, виїздять до Німеччини сотки молодих німців на військовий вишкіл. Таке доносить англійська преса.

В м. Галіфакс у Канаді висіла з корабля ексцентрична англійка Мері Бозанке, яка задумує переїхати кінно цілу Канаду від Галіфаксу до Ванкуверу.

Коло Мозамбіку (Португальська Східна Африка) розбився найбільший англійський гидроплян „Шалянж".

Гумор. — Не пий так багато! Адже алькоголь це помалу ділаюча отруя. — Знаю це. Я власне не хочу скоро вмерти.

Гумор. — Так, так, нетрудно зробити гроші, але трудно їх видати... — Що ти верзеш? Хіба навпаки. — А як хтось має фальшиві гроші?

Гумор. — Чому сидиш у вязниці, нещасний чоловіче?! — Бо мури за грубі і замки за сильні.

Гумор. — Песимісти кажуть, що війна вибухне в травні, а оптимісти, що як стане тепліше...

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО ДО НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа

підручник для священиків уложив

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Товпа шаліє.
МУЗА: Бравура.
ПАКС: Тільки ти.
СТИЛЕВЕ: Вкрадене життя і ревів.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Блізько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.
В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода.
Знаменита обслуга. Ціни приступні.
Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

АКТУАЛЬНА КНИЖКА! Її повинен перечитати кожний українець!

Євангелики без маски

Ся книжка представляє правдиве обличча евангелизму ширеного між українським народом в Галичині.

СТОРІН 96, велика 8, **ЦІНА 50 сот.,** з пересилкою 65 сот.

Замовляти можна в Адміністрації „Нової Зорі" або „Правди",
Львів, ул. Гродзіцьких 2/I пов.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/8 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, czwartek, 18 maja 1939. № 36 (1236)
Рік XIV. Львів, четвер, 18 травня 1939. ч. 36 (1236)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів - Lwów
Куркова 14.
Біб. Народ. Дому.

...ходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
квертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: квертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/I. Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Москва відмовила

ПАТ звідомляє з Лондону: Молотов доручив англійському амбасадорові в Москві відповідь Совітів на предложення Англії. У відповіді сказано, що предложення Англії для Совітів невистарчаючі, бо не дають совітській території навіть посередної гарантії. Совіти кладуть натиск на конечність взаїмного договору про допомогу. Таким чином відповідь Совітів рівна відмові на англійські предложення, але висказує готовість продовжати переговори. В Лондоні привязують найбільшу вагу до зустрічі, яка в найблищу неділю має відбутися в Женеві. В ній возьмуть участь Галіфакс іменем Англії, Бонне іменем Франції та Майський іменем Совітів. В лондонськім парляменті запитували Чемберлена, чи Польща й Ромунія висунули які застереження, проти договору про взаїмну допомогу між Англією та Совітами. Чемберлен відповів, що було б річю невластивою виявляти се, особливо по недавній візиті Патьомкіна в Букарешті й Варшаві. — З того ясно, що ключ до зміни ситуації під сю пору в руках Сталіна. Сю важну справу освітлимо незабаром.

Міністр заграничних справ, що ніколи не був закордоном.

Французька преса пише, що новий совітський комісар закордонних справ Молотов не був ніколи закордоном і не знає ніякої чужої мови, хоч дуже працьовитий і освічений. Молотов має під Москвою велику відпочинкову віллю. В ній від часу до часу влаштовує приняття. Новий совітський комісар закордонних справ належить до найбільш довірених людей Сталіна.

„Ізвестія" про союз з Польщею.

„Слово Народове" принесло таку вістку з Москви: Правительство Совітів має виступити з ініціятивою в справі заключення військового договору 4 держав: Англії, Франції, Польщі та Росії. Се річ характеристична, що „Ізвестія" в передовиці з 11 травня с. р. перший раз назвали Польщу великодержавою.

Заступник Гітлера в Ґданську.

Латвійське інформаційне бюро подає, що 12 с. м. рано прибув до Ґданська інкогніто заступник канцлера Гітлера Рудольф Гес, який відбув нараду з президентом ґданського сенату Ґрайзером. На другий день Гес вернувся до Берліна.

Німці остерігають Польщу.

Вся німецька провінціяльна преса передруковує чергову статтю міністра Ґебельса про Польщу, поміщену в офіціяльнім орґані „Фелькішер Беобахтер" п. з. „Багнети як дороговкази". Всі ті статті кінчаться пересторогами для Польщі, зокрема для польської преси. Поляки пишуть, що ціль тих статтей виробити німцям добру опінію на заході, бо в них спеціяльно підчеркується, що німці в противенстві до „розбурханої Польщі" зберігають спокій.

Італія змобілізувала 1.800.000 людей.

Польська преса звідомляє з Парижа, що Італія має тепер 1.800.000 людей під зброєю, отже більше ніж Німеччина. Особливо багато італійського війська в Альбанії. Ходить про натиск на Югославію. Також на Додеканезі й Родосі є коло 60.000 італ. війська. Се й приспішило порозуміння турків з Англією.

Федерація Мадярщини, Словаччини й Хорватії?

Кореспондент „Дейли Мейл'у" звідомляє з Будапешту, що з ініціятиви Ватикану повстав проект створення центральної европейської католицької федерації, в склад якої мали б увійти Мадярщина, Словаччина й Хорватія. До Будапешту вже мав приїхати провідник хорватських сепаратистів др Краєвіч, який переговорює з мадярським правительством.

Німецька революта в Африці?

Англійська преса пише: До рук „Інтеллидженс Сервис" дістався шифрований документ, в якім був плян німецької револьти в полуднево-східній Африці. Револьта мала вибухнути в дні уродин канцлера Гітлера. Полуднево-африканський уряд повідомлено завчасу про цей плян так, що він мав іще змогу перешкодити змовникам. В полудневосхідній Африці живе 30.000 европейців, в тім одна третина німців. Ще перед приходом Гітлера до влади повстала там сильна нац.-соціялістична орґанізація, якою кермував Болє, теперішній шеф орґанізації заграничних німців з осідком у Берліні.

Дефіляда еспанських військ у Римі.

Торжества для вшанування перемоги ґен. Франка в Еспанії зачнуться у всіх містах в ночі з середи на четвер. Часописи звідомляють, що по дефіляді перемоги в Мадриді представники всіх родів зброї еспанської армії виїдуть до Риму, де візьмуть участь в дефіляді перед італійським королем і Мусолінієм.

Острі закони проти нежонатих.

Болгарський парлямент приняв законопроекти проти нежонатих мужчин від 25 р. їх життя. Вони не сміють мати ні державних, ні самоурядних посад, а в разі їх смерти майно їх забиратиме держава.

Памятайте про звіт на річні Збори „Скали", що відбудуться 1 червня сего року в Станиславові.

Перед Зборами „Скали"

Жмут практичних уваг.

І знов минає рік хосенної праці нашого католицького товариства „Скала". В Станиславові мають відбутися в четвер 1 червня с. р. чергові річні Загальні Збори кураторів і делеґатів парохіяльних читалень та членів Товариства. Напередодні сих зборів подаємо жмут практичних завваг щодо підготовки кураторів парохіяльних читалень та їх делеґатів на збори. Також поодиноким членам Т-ва треба приготовитися до зборів. Зїдуться вони і передовсім будуть просити Бога спільною молитвою в катедральнім храмі, щоб Господь поблагословив наради загального зїзду і взагалі працю всего т-ва яктакож поодиноких його клітин, парохіяльних читалень. Ся спільна участь в Богослуженні на інтенцію доброго розвитку праці товариства дуже важна і кожний з делеґатів та членів повинен приїхати до Станиславова так, щоб могти взяти участь у спільнім Богослуженні. Декотрі члени думають, що на спільне Богослуження перед загальними зборами можна спізнитися або взагалі не прийти. І тому делеґати і члени або згори пізніше приїзджають, або приїхавши крутяться по місті, або йдуть та вистоюють під льокалем, де мають відбутися загальні збори. Тимчасом спільне Богослуження се немов перша точка Загальних Зборів і на ній не повинно бракувати нікого з делеґатів та членів.

І товариства незвязані з Церквою мають Богослуження перед своїми зборами, але на них приходить звичайно тільки частина членів. Збори катол. товариства, звязаного з Церквою й Католицькою Акцією, повинні й тим відріжнятися від зборів інших товариств, що делеґати і члени такого катол. товариства повинні прийти на спільне Богослуження і єдинодушно його вислухати. Треба тільки раньше встати і скоріше виїхати з дому, а можна напевно вспіти на спільну Службу Божу до катедральної церкви.

Куратори і делеґати парохіяльних читалень яктакож поодинокі члени т-ва „Скала" повинні доконче приготовитися до загальних зборів. Буває, що член і делеґат їде на збори немов задля цікавости, щоб побачити воєвідське місто, делеґатів і членів парохіяльних читалень з інших сіл, поговорити з ними, спитати, що нового в їх селах і т. п., а про підготовку до зборів не подумає. Тимчасом загальні збори се важна подія і до них треба солідно приготовитися. Брак приготування в делеґатів і членів до загальних зборів відбивається на рівені зборів. Бо не тільки Головний Виділ Т-ва мусить приговитися якслід до загальних зборів, але також всі куратори та делеґати читалень і поодинокі члени, які вибираються на збори, повинні приготовити собі матеріял до дискусії.

Оскільки йде про приготування Головного Виділу „Скали" до загальних зборів, то про се були цікаві завваги підписаного буквою „С" учасника минулорічних заг. зборів „Скали" п. з. „Помічення і завваги з приводу загальних зборів Скали" в чч. 50 і 51 „Нової Зорі" з 7 і 10 липня 1938 р.

Автор тих помічень і завваг твердив, що частина дискутантів говорила загальниково. Вони... „свої бесіди наперед уложили і тому звичайно відбігали від річи: повно було в них бомбасту, разила нещирість і недостача зрозуміння цілей і напрямних Скали"... Інші говорили до річи. Розуміється, що приготування до зборів „Скали" се щось інше, ніж приготування бомбастичної промови, призначеної на викликання хвилевого враження. Приготування до зборів се передовсім пізнання, що каже статут, се циферні дані про життя місцевої читальні „Скали", се знання конкретних фактів з освітного життя католицької парохіяльної читальні не тільки в своїм селі, а також в околиці. В дискусії можна говорити або про працю місцевої парохіяльної читальні і її секції, або в справі вислуханого звідомлення Головного Виділу. В першім случаї треба уживати конкретних фактів і цифр; тоді промови дискутантів виходять правдиві і щирі, бо промовці говорять до річи і з повним розумінням справи, говорять про те, що пережили, та ілюструють говорене конкретними даними та цифрами.

В справі звідомлень Гол. Виділу вже тяжче промовляти. Одначе хто уважно слухає звідомлень і зараз записує собі бодай дещо з того, що виголошують поодинокі члени Гол. Виділу, може промовляти з успіхом і до речі.

Парохіяльні читальні повинні вислати писемні звідомлення зі своєї діяльности до Головного Виділу вже передтим. У звідомленні треба подати передовсім число і якість членів, число книжок в бібліотеці, сходин, імпрез і дані про касовий рух. Висилаючи звідомлення до Гол. Виділу, треба собі в читальні лишити в і д п и с його. І все треба лишати собі та в порядку тримати відписи звітів і листів, які висилається в кожній справі. Крім того делегати повинні мати виписані конкретні дані зі своїх ділянок (бібліотекар, скарбник), бо такі цифри дуже потрібні для тих, що хочуть забирати голос у дискусії і взагалі почувати себе певно на зборах.

Добре було б також зробити засідання виділу парохіяльної читальні і на нім пригадати собі головні точки статута товариства. Се важне для тих, що вибираються на збори як вказівка, про що говорити на зборах. А то буває, що промовці на зборах говорять про справи, які на основі статута не належать до цілей товариства.

Дуже важна справа се те, щоб виділи читалень подбали про вирівнання вкладок до централі „Скали" за парохіяльні читальні і за поодиноких членів „Скали" на терені села. Бо вплачення вкладки дає не тільки матеріяльну підставу для праці в товаристві, але також виробляє почуття обовязковости і відповідальности за долю товариства в тих, які вкладку вплачують.

Головне т-во „Скала" видає місячні книжечки. Поодинокі читальні беруть їх до своїх бібліотек та розпродують між членами. Певно, що з того є багато залеглостей. Їх також треба конче вирівнати перед загальними зборами.

При нагоді виготовлювання звітів на збори „Скали" виділи поодиноких парохіяльних читалень повинні памятати про передплату католицьких часописів. Оскільки є які залеглости передплати або кольпортажі, то треба їх вирівнати.

Учасники загальних зборів повинні мати з собою папір і олівець, щоб записувати підчас зборів головні дані зі звітів Гол. Виділу як також цікаві голоси дискутантів. Бо вернувшися зі зборів до дому, треба зложити звідомлення на сходинах членів парохіяльної читальні. Всі члени читальні радо слухають про перебіг загальних зборів, коли делеґати роскажуть їм все цікаво і зілюструють росказане відповідними цифрами і фактами.

Наше католицьке товариство „Скала" вже дало доказ живучости своєю многосторонною діяльністю (орґанізаційною, видавничою, харитативною і и.). Нехайже солідна підготовка Загальних Зборів і самі збори стануть спонукою до дальшої запопадливої праці для нашої Церкви і нашого народу, який в сих часах дуже потребує праці в дусі Католицької Акції.

Синтеза сімох літ

Промова Мусолінія в Турині.

Мусоліні виголосив у Турині промову до 120.000 мешканців міста. З м і с т: Італійський нарід машерував і творив, боровся і перемагав. Боровся і перемагав в Африці в зударі з противником, щодо якого найславніші знатоки військових справ дали гарантії, що він непереможний. Чи ви чули? Ті самі знавці гарантують тепер вічну тривалість деяких гарантій. Італійський нарід переміг в боротьбі з коаліцією держав, які приступили до санкцій, з коаліцією змонтованою Союзом Народів, який спочиває нині безвладний, похоронений без жалю в великім мармуровім мавзолеї, збудованім для него над Леманом. Італійський нарід боровся і переміг в Еспанії при боці геройської піхоти ґен. Франка проти демо-большевицької спілки, яку в боротьбі дослівно роздавлено. Ось синтеза останніх 7 літ: Здобуття імперії, прилучення королівства Альбанії до Італії і зріст нашої могутности в усіх ділянках.

В хвилі, коли говорю до вас, міліони, а можливо, що сотки міліонів людей у всіх закутках світа підлягають по черзі настроям оптимізму і песимізму та ставлять собі питання: чи йдемо до мира чи до війни? На се питання відповідаю: обєктивна і тверeза оцінка положення позволяє ствердити, що тепер нема в Европі справ таких обширних і таких острих, які оправдували б війну, що з европейської війни стала б льоґічним розвитком подій світовою війною. Існують в европейській політиці вузли, що для їх розрубання не конче треба відкликатися до меча. Одначе треба ті вузли раз на все перетяти, бо деколи тверда дійсність лучша від довго триваючої непевности. Се погляд не тільки Італії, але й Німеччини, отже погляд „осі". Вісь Рим—Берлін полягала ряд літ на рівнобіжній акції двох устроїв і двох революцій, а договором у Медіоляні і військовим союзом, який буде підписаний в Берліні продовж сего місяця, вісь стане нероздільною спільнотою двох держав і двох народів. Ті, що дошукувалися щодня через побільшаюче шкло мнимих плям на осі, тепер заклопотані й упокорені. Бажаємо мира не тому, що наше внутрішне положення, як відомо, катастрофальне. (Юрба реагує окликами на ті іронічні слова промовця). 18 літ наші противники вичікують надармо тої ославленої катастрофи і довго ще будуть чекати на неї. Не кермує нами також фізичний страх перед війною. В останніх часах змінили мапу трьох континентів. Одначе треба додати, що ні Японія, ні Німеччина, ні Італія не загорнули ні одного квадратового метра землі і ні одного мешканця зпід суверенности великих демократій. Як отже треба супроти того вияснити їх скаженість? Чиж великі демократії хотіли б нам вмовити, що входять тут у ґру моральні скрупули? Чи не знаємо докладно метод, при помочі яких створені їх імперії та метод, яких уживають до їх вдержання? Не йде отже про справу території, тільки про щось зовсім інше. У Версалі створили систему револьверів, звернених проти Німеччини й Італії. Та система невідклично заломилася. Тепер роблять старання, щоб ту систему заступити ґарантіями менше або більше пошукуваними, менше або більше односторонними. Що великі демократії не щиро віддані справі мира, се доказує незаперечний факт, що вони вже зачали війну, яку можна назвати безкровною війною, а саме зачали господарську війну. Західні демократії дурять себе, що зможуть нас ослабити. Не тільки золотом виграється війну. Більше ніж золото значить воля, а ще більше відвага. Могутний бльок 150 міліонів людей, який скоро розростається і який сягає від Балтійського моря аж до Індійського океану, не дасть зломати себе. Кожний удар буде даремний, бо буде відпертий з якнайбільшою рішучістю. По револьверовій системі заломиться також система ґарантій.

Економічне положення

Ділати нормально.

Директор кабінету міністра скарбу Януш Раковский виголосив радіем промову, в якій сказав м. ін.: Мусимо бути приготовані, бо на се засудила нас історія, що умовини криків ззовні бувають нераз довгий час умовинами нашої нормальної праці в польській господарці. Тоді перед дверми мусимо поставити сторожі, але внутрі нехай стугонить та сама звичайна, а де треба, подвоена праця. Кожний горожанин, який не відступає в таких хвилях в нічім від нормальної програми своїх занять і чинностей, яку здійснював би в часі найбільшого міжнародного спокою, — утревалює безпеку держави і власну безпеку. Сто застрашених господарських нездар може зробити краєві більше шкоди ніж 1.000 озброєних ворогів. Бо проти тих останніх стануть у Польщі завжди хоробрі люди і переможці. В господарськім житті всі ділання вяжуться завжди в гармонійну цілість. Хтонебудь відступає від своїх нормальних чинностей і ділань магазинуючи гроші, роблячи резерви понад міру звичайного поготівля або здержуючись від купна, коли повиннося купити і можна купити, — той спричиняє скрипоти в скомплікованім механізмі господарського і грошевого обороту, в якім кожде колісце зазублюється в іншім. Такий в консеквенції напевно не осягає безпеки, яку собі задумав, а утруднює собі і державі виконання того зусилля, яке виконати хочемо і виконати мусимо для дальшої розбудови польської господарської могутности і розбудови елементів національної оборони.

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Що загрожує нашому народові?

„Українські Вісти" в ч. 108 принесли статтю п. з. „Вимираємо", в якій читаємо м. ін.: У селі Ч. було у 1-у кварталі 1939 р. 12 похоронів і 3-є хрестин — розповідає парох того села. В сусідних селах подібно. В інших повітах мабуть теж не інакше. Хоч наші парохи розпоряджають кожнорічною докладною статистикою смертей і народжень і ми могли б мати ясний образ нашої дійсности, ми нажаль позбавлені тої можливости. Але відірвані цифри з рідних повітів вказують, що ми вимираємо в темпі, якого не зустрічаємо ніде в Европі. Сила нашої плодючости найбільша в Европі, про це нас переконують цифри з недавно минулих літ. Ми ж не належимо до народів, пережертих цивілізацією, в яких для численних родин визначують прошеві нагороди, як це діється напр. у Франції. Не є ми теж урбаністичним народом, який до приросту населення підходить з чисто раціоналістичними категоріями. Ми — селянська нація, повна життевих сил. І та селянська нація — в дослівному того слова розуміні вимирає, особливо у Сх. Галичині. Причина того виїмкового явища не в захитанні фізичного здоровля народу. Причини треба шукати в повній соціяльній безвиглядности, в яку попало галицьке українське село. Марево голодової смерти в дослівному того слова значінні, що висить над тисячами українських родин, які „розсілися" на пів чи чвертьморгових „ланах", диктує укр. родинам крайну повздержливість. Соціяльна нужда — властива і єдина причина вимирання нашого племени. Оте явище виступило в нас у теперішній силі щойно в останніх літах, коли виявилося, що український селянин не може: 1) за ніякі гроші докупити кусника землі, 2) дістати працю у своїм чи сусіднім селі, 3) поселитися в місті, 4) виїхати на сезонову чи постійну еміграцію поза границі держави. Якщо йде про бездітність серед української інтелігенції, а вона стає масовим явищем, то побіч соціяльних причин грає тут ролю крайний егоїзм, що цїхує велику частину української інтелігенції. Не маємо на думці безробітної інтелігенції, але ту добре забезпечену на народніх посадах, часто двопосадову. Навіть побіжна статистика виявить, що українська інтелігенція вимирає вже в першім поколінні. А що доплив інтелігенції з селянської гуші замітно припинився, то маємо понурий образ, над яким повинна застановитися перш усього інтелігенція відповідальна за долю нації.

По промові Мусолінія

З голосів французької преси.

Минули часи, пише „Пті Парізієн", коли світ з напруженням очікував кожної промови котрогось диктатора. Тепер їх слова втратили на значінні і рахуються тільки діла. В кругах зближених до Ке д'Орсе промова Мусолінія не викликала більшого вражіння. Всупереч голосам італійської преси була вона радше здержлива і могла б причинитися до деякого відпруження. Париж оцінює европейське положення з дещо більшим оптимізмом, причім стверджує, що тоталїні держави по довшій серії „мирних" успіхів зачинають зустрічати „не менше мирні, але прикрі невдачі". По польській відповіді на домагання Німеччини прийшла невдача місії Папена в Туреччині. Відомости з Токія вказують на те, що також військовий союз держав осі з Токієм не на найліпшій дорозі.

Що пише англійська преса?

Недільна промова Мусолінія в Турині не викликала в Лондоні ніякого сильнішого вражіння. Міродатні чинники не оцінюють її щоправда занадто відемно і признають, що в першій частині своєї промови Мусоліні був мирно настроєний, ба навіть поміркований. З особливим вдоволенням прийнято в Лондоні заяву Мусолінія, що в Европі нема такого питання, яке мала б вирішити тільки війна.

Дещо про „східні міражі"

„Курєр Польскі" пише: Дня 5. V. мін. Бек згадав про ріжні алюзії німецьких достойників. Французька преса пише, що були се пляни, в яких німці ділили Росію, творили самостійні „держави": білоруську, українську, надбалтійські, кавказькі, кримську та вичеркували сфери впливів для себе і для инших. „К. П." каже, що польська дипльоматія не далася взяти на ті „східні міражі"...

Куліси винародовлення

„Курєр Варшавскі" приніс у 130 ч. статтю Єлисавети Кернавскої на тему найновішого спису населення в Німеччині. Вона каже м. і.: Цей спис матиме щось нове. Досі питали про матірну мову, отже про факт обєктивний, тепер про народність... Ясно, що се має значити в державі, яка офіціяльно визнає культ насильства і терору. Але чому німці згідно зі своєю наукою не змагають до винищення „меншевартісного" польського населення, але хочуть його вимазати зі статистики, себто втягнути в свій організм? Бо польська меншість на їх терені будить неприємні історичні рефлексії: відки там взялися поляки? Німці хочуть позбутися тої мари. Ну і свіжа кров цінна для їх постарілого організму. Тому треба її всисати. Тут причина асиміляції... Німецькі власти не лише сприяють мішаним подружжям, але просто бажають собі того й уживають натиску в тій цілі. Черпають навіть з сего боку кордону... Щоб асимільовані могли тим шкодам запобігати, мусять їх передовсім знати.

Цісар Вільгельм знав, що зробить Анґлія

ІКЦ в ч. 132 приніс кореспонденцію з Брукселі, де представлено, що цісар Вільгельм у 1914 р. знав, що Анґлія не буде невтральна. В рапорті німецького посла в Лондоні Ліхновского сказано, що англ. мін. Грей завізвав його до себе й повідомив, що не хоче впроваджувати його в блуд дотеперішною інтимністю та отверто повідомляє, що Анґлія буде невтральна тільки так довго, як довго спір обмежиться до Сербії й Австрії... На маргінесі того рапорту цісар Вільгельм написав м. ін.: „З такими драбами ніколи не заключу морського договору. Ах, то вульгарний лотер! Отже маємо покинути Австрію! Дуже цинічне але типово по анґлійськи..." По другій депеші посла Л. цісар Вільгельм здавав собі вже докладно справу, що впав у тенета наставлені Анґлією, бо написав до німецького амбасадора у Відні м. ін. осьшо: Глупота і незручність нашої союзниці (Австрії) використані в цілі наставлення нам тенет. Окруження Німеччини переведене цілковито... Сітка закинена на нашу голову нечайно, Анґлія має найбільший сукцес своєї світової політики, узисканий з великанським спритом. Ми зізольовані в сітці, Анґлія використовує нашу льояльність супроти Австрії, щоб нас задушити політично й економічно... Ми впали в тенета, ослабивши навіть темпо наших морських збройонь в надії, що тим успокоїмо Анґлію... Тепер наші консулі в Туреччині й Індії мусять підпалити дикою скаженіною світ ісляму проти того осоружного народу крамарів і безсовісних брехунів... (Чи се автентичні ревеляції? На потвердження їх треба виждати. Покищо вони роблять вражіння вигадок з якоїсь повісти, а не з дипльоматичних актів. — Ред. „Нової Зорі").

Автономний чеський сойм

Агенція Ава звідомляє: Чехи вистарались про дозвіл німецького правительства створити автономний законодатний сойм для Чехії та Моравії, але під умовою, що закони видані соймом будуть відповідати договорові про протекторат з 15. ІІІ. с. р. Послів буде визначувати президент др Гаха, а затверджувати протектор барон фон Нойрат.

З правничих справ

Важне для священиків.

Міністр Внутрішних Справ. Ч: СФ. 6/4/3. Комунальний додаток до державного податку від церковних ґрунтів. Варшава, дня 24 березня 1939 р. Обіжник ч. 13. До ПП. Воєводів полудневих воєвідств. В громадських законах, обовязуючих на просторі полудневих воєвідств, повторяється припис, що до оплачування додатків до податків безпосередних не можуть бути потягані душпастирі відносно їх конґруи. Той припис не зістав знесений і на дальше обовязує, як це ствердив Найвисший Трибунал Адміністраційний у вироку з 24. VI. 1938 р. Ч. рес. 1308/36, супроти чого в порозумінні з Паном Міністром Скарбу ухилюю суперечне з тим поглядом вияснення обіжника Ч. 1 з 7 січня 1935 р. (Д. Ур. Мін. Справ Внутр. Ч. 2 поз. 1), видане до арт. 2 закона про тимчасове урегулювання фінансів комунальних і одночасно вияснюю, що парохи вільні від додатків комунальних до державного податку ґрунтового, виміреного від ґрунтів, з яких доходи будуть узнані властивими дієцезальними властями церковними за входячі в склад конґруи. Прошу П. П. Воєводів закомунікувати повище зарядам самоуправних звязків з зазначенням, що про узнання означених церковних ґрунтів за вільні від додатку комунального до податку ґрунтового звязки повинні повідомити властиві скарбові уряди. — Міністр Внутрішних Справ Славой Складковский.

Міністр Внутрішних Справ Ч. СФ. 6/4/3. Інтерпеляція Сенатора Гординського. Варшава, дня 26 квітня 1939 р. До Пана Маршала Сенату. У звязи з інтерпеляцією сенатора Гординського маю честь повідомити в порозумінні з П. Міністром Скарбу, що залученим у відписі обіжником я зарядив звільнення парохів від додатків комунальних до державного податку ґрунтового, виміреного від ґрунтів, з котрих доходи будуть узнані властивими церковними властями дієцезальними за входячі в склад конґруи. Підпис: Міністр Внутрішних Справ Славой Складковский.

Промова прем. Далядіє

Французький премієр Далядіє виголосив промову в Палаті Депутованих. В ній заявив м. ін., що над Европою висить загроза насильства. 20 літ по війні знов міліони людей стоять під зброєю. Миролюбиві народи мусять протиставити методам насильства сторожкість і рішучість. Франція нікому не загрожує, навпаки бажає співпрацювати зі всіми народами і не бажає гегемонії над ніяким народом. Солідарність Франції й Анґлії се підстава французької політики. Не вдалося здійснити договорів збірної безпеки. Франція поможе Ромунії й Польщі в разі агресії. Франція дуже бажає участи СССР у спільнім ділі організації взаємної помочі. Рівночасно Франція мусить пожертвувати в 1939 р. 50 міліярдів франків на річ оборони свого краю. Хто забажає загрозити мирові, пізнає силу французької зброї. Франція не вгнеться ні перед силою, ні перед хитрістю.

Воєнна підготовка Італії в Лібії

Французькі військові круги переконані, що Італія сконцентрувала в Лібії 120.000 жовнірів, в тім два корпуси цілковито змоторизовані, заосмотрені в найновіший військовий виряд. Один корпус, т. зв. пробоєвий, спеціяльно вишколений до боротьби в тяжких умовинах пустині. Крім того Італія має в Лібії 200 воєнних літаків. В Єгипті дуже занепокоєні тою концентрацією італійських військ, бо переконані, що ті війська призначені до евентуального удару на Єгипет.

Жиди і фашисти

Чого з їх взаємин можемо навчитися ми українці?

Під заголовком „Жиди і фашисти" принесла видавана тепер в Парижі „Шавбіне" цікаву статтю-кореспонденцію з Єрусалиму. Автор її Ц. З. Клецель пише:

„Ді Нає Вельтбіне" помістила дискусійні статті Евшеґа і Бернгарда на тему, яка вже давно дозріла до дискусії, а саме про боротьбу жидів з їх ворогами. Що жиди ведуть ту боротьбу слабо, щоб не сказати жалюгідно, се переконання, яке між ними самими поширюється щораз більше. Та було б хибно думати, що діється се з браку відваги або наслідком недостачі заінтересування тою справою. Це проблема більше складна, й оба перші дискутанти дивляться на неї не цілком справедливо, бо переочили деякі фактичні та психольоґічні передумовини, що мають важне значіння в сій справі. Найважніші з тих передумовин хочу тут зазначити і предкладаю, щоб дальші учасники дискусії взяли се під увагу.

„Нає Вельтбіне" питає, чому борці проти антисемітського фашизму знаходять між жидами так мало морального і матеріяльного підпертя? А я думаю, що вони роблять хибний висновок, бо фальшиво оцінюють жидівські настрої. Не можна заперечити, що частина жидівських еміґрантів (з Німеччини) утотожнює себе з того рода боротьбою проти національного соціялізму та не має більшого бажання як знов вернутися до Німеччини вже в 24 години по упадку Ґітлєра. Та я заперечую, немов би такий настрій мала більшість еміґрантів, або хоч би тільки приблизно половина їх.

Я щойно вернувся до Єрусалиму з подорожі по Европі й Америці, де я говорив з великою скількістю жидівських еміґрантів. Всі вони вже скінчили з Німеччиною. Вони мають міцне бажання відплати, яке вміє чекати на свій день. Великій масі німецького народу, оскільки їй удасться позбутися фашизму, бажають вони всего добра. Але до Німеччини вони вертатися вже не хочуть, як тільки поза нею мають хоч би найскупіший шматок хліба. Більше природного, більше зрозумілого і більше оправданого ресентименту не мали жиди від часу, як їх прогнано з Еспанії. Про се нема що дискутувати, а треба се просто приняти до відома і взяти в рахунок, коли розглядається тему „Жиди і фашисти". Та це досі не сталося. А се до певної міри вияснює „здержливість".

Друга причина тої здержливости се пізнання, що хоч би німецька расова теорія була не знати яким божевіллям, то жиди ні теоретично ні практично вже не можуть вернутися до старої фільософії асиміляції. Бо дуже тверді факти поучили їх, що в хемії народів жиди мають занадто великий специфічний тягар і твердість, а замалий степень здібности розпускатися. Адже жиди пережили тепер не лише прогнання з Німеччини, де не можна бути навіть батяром, коли не мається якоїсь псевдо-фільософії, але рівночасно зустріли їх переслідування також в инших краях, де люди не люблять напружувати свого ума так як німці, але говорять просто, що не бажають коло себе мати конкурентів у господарськім житті, яких не люблять. Ледви чи на цілім світі є тепер хоч би один такий жид, який дурився б, що з упадком фашистівських системів на світі все вернеться для жидів до того стану, який був передтим. Жиди відчувають, коли ще не ясно розуміють, що жидівська справа вступила в нову стадію та що стара схема вже не до ужитку. Ера „толєрантного лібералізму" вже для жидів не вернеться.

А з другої сторони для великої більшости всіх жидів не має вже принади радикально-соціялістична розвязка в будуччині. Хоч се правда, що в СССР жида як одиницю ніхто не громить, але більшість жидів бажає істнувати дальше як спільнота в формі якоїсь ґрупи. А досвід, який жиди зробили в Біробіджані, зовсім не заохочуючий. Можна таке становище жидів вважати реакційним, але його муситься взяти під увагу в дискусії на тему „жидівство і фашизм".

Значить, жиди у своїй більшости вже не хочуть вертатися до пофашистівської Німеччини. Старі ідеали еманципації та асиміляції мають тільки слабий курс. І се в значній части вияснює абстиненцію жидів супроти тактики боротьби, яка „поворот" та еманципацію вважає постулятами. Жиди розуміють, що в загальнім фронті проти фашизму вони мусять боротися, але також мусять мати і в тім фронті свій власний сектор: бо по осягненні головної цілі шлях жидів буде інакший, ніж шлях нежидівських борців проти фашизму. Нежидівські борці просто вернуться тоді до своїх домів. А жиди мусітимуть тоді зачинати спробу будови власної домівки. Для них нема повороту. І тому хоч як жиди мусять, повинні і хочуть брати участь в загальній боротьбі проти фашизму, то їх боротьба і в тім мусить бути окрема.

На жаль, цілком оправданий закид, що жиди ту свою легітимну специфічну боротьбу проти фашизму ледви зачали та що провадять її слабо, ба навіть жалюгідним способом. Одначе й се можна пояснити: надзвичайно великим тягарем праці, який через еміґрацію двигають на собі провідні круги жидівства, та величезними коштами, яких вимагає допомога тій еміґрації. А передовсім пояснює слабість специфічної боротьби жидів проти фашизму задовго треваюча, по людськи річ беручи гарна і зрозуміла, але політично хибна т е о р і я, немов би через здержливість у боротьбі проти фашизму можна було охоронити перед останнього рода ганьбою і переслідуванням тих жидів, які ще мусіли лицитися в німецькім пеклі.

Та не вільно замовчувати, що є й инші, ще більше ганебні причини здержливости. Ще сегодня є деякі малі, але через своє багацтво впливові жидівські круги в краях, яких іще не залив фашизм. Люди з тих кругів запихають ще голови в пісок і хочуть при всіх обставинах уникнути „немилої дивовижі". Вони мають дуже просту тактику: грозять фінансовим страйком на випадок, коли сталося б щонебудь таке, що виглядало б на дійсну боротьбу в обороні жидівської чести й жидівського права, або хоч би тільки в ціли конструктивної розвязки жидівської проблеми.

Один високий урядник великих жидівських запомогових організацій в Америці говорив мені, що всі знавці уважають теперішню форму жидівської мандрівки просто катастрофою, бо та форма викликає і робить трівким антисемітизм також у тих краях, в яких він передтим був тільки лятентним (укритим). Та з другої сторони, говорив він мені, навіть найменша спроба знайти для жидів територію, зараз викликає погрозу жидівських фінансових магнатів, що вони не дадуть ані цента більше на

О. М. ФЕДОРОВИЧ, ЧСВВ.

Наші церковні пісні

Спомин-розмова з о. М. Лончиною ЧСВВ, творцем-піоніром популярних релігійних пісень († 25 XI. 1933 р. в Добромилі).

Травень се чарівний місяць зелені і квітів, місяць радости й нового, пробудженого життя. В останніх десятиліттях багато краси й принади цьому найкращому з усіх місяців у році додали знані в нас й улюблені „майські набоженства", маївки, в честь Цариці мая, Богородиці. Роскошується ними так простолюдин на селі, як інтеліґент у місті. Доповнення цих Марійських відправ се пісні в честь Богородиці, що тепер, у травні, набирають своєї повної краси та вимови. Та дуже малому кругові осіб відомо, хто автор, творець сього „майського набоженства", молебна, хто скомпонував чудову арію знаного майського рефрену-стиха з цього молебна „О Маріє, Мати Божа, молися за нами", хто перший уложив і згармонізував такі улюблені тепер в нашім народі пісні, як: Витай Діво, Вседіва Марія, Назарета любий цвіте, В страсі і покорі і т. д. Нема в нас дитини, яка не знала б цих пісень. Та мало хто знає також, хто автор і другого нашого популярного молебна: до Ісусового Серця та низки пісень в честь Спасителя.

Цим незнаним автором-співцем був бл. п. о. Мелетій Л о н ч и н а ЧСВВ, ревний священик і монах, добрий проповідник, довголітний і незвичайно люблений настоятель домів у Дрогобичі, Жовкві, Львові (18 літ) та Кристинополі, що вмер у глибокій старості, в характері духовника в Добромильськім монастирі ОО. Василіян.

Рік перед смертю цього праведника відбув я з ним довшу та цікаву розмову на тему наших популярних релігійних пісень, яких піоніром у нас був саме бл. п. о. Мелетій. Кілька разів старався я повести розмову про ці справи, та все якось не вдавалося.

— Ет, що це було, дрібничка — діставав я відповідь, тай на цім кінчилося моє „інтервю" з добрим, любим о. Духовником. Врешті мені пощастило. Знайшовся навіть під рукою олівець і папір. Сів я і питаю:

— Які релігійні пісні знав і співав наш нарід до цього часу, як Ви, о. Духовник, скомпонували перші свої пісні? Поважний старець ніжно, погідно глянув мені в очі, склонив на бік голову та почав тихим, співучим голосом:

— До реформи нашого Чина (1882) наші люди в Галичині мало знали й співали церковні пісні, навіть дуже мало. На читаних Службах Божих нарід переважно мовчав. Найбільше знані були пісні: Пречистая Діво Мати, О Всепітая Мати та ще пару з почаївського Богогласника. А решта пісень була вже дещо перестаріла по формі і тому не припадала до смаку тодішним нашим людям.

— А яким способом заведено й спопуляризовано сьогоднішні, нові пісні? — питаю шановного о. Духовника.

— Церковні пісні, писані живою народньою мовою, поширилися в Галичині аж після реформи нашого Чина, коли то наші отці-місіонарі заводили на наших землях культ-почитання Ісусового Серця та Божої Матері. Кажучи стисліше — ці нові пісні поширилися через брацтва Апостольства Молитви, що їх основувано в тім часі по наших парохіях. В деяких місцевостях краю ці нові набоженства й пісні стрічали великий спротив, та кожне Боже діло має противників... Остаточно нові фонетичні, українські релігійні пісні гарно принялися.

— Як прийшло до цього? Де й хто дав початок цим брацтвам, набоженствам і пісням?

— Перший кружок Апостольства Молитви основано в Добромильськім монастирі, між новиками ЧСВВ, в перших роках Добромильської реформи Чина, що відбувалася, як відомо, під проводом отців Єзуїтів. Отець Макарій К а р о в е ц ь багато й гарно про це пише в „Новій Зорі", тому не буду про це ширше тут згадувати. Разом з реформою инших наших монастирів повставали в краю нові осередки Апостольства Молитви по наших церквах, біля мона-

втікачів! Се ті самі круги, що саботують поважну жидівську боротьбу проти антисемітського фашизму. Але мимо того це сором, що жиди ще досі не створили спеціяльної жидівської боєвої організації і що досі нема ще великої жидівської газети, присвяченої такій специфічній боротьбі, що досі нема ще навіть установи, яка реєструвала б страти завдавані жидам у Німеччині рабунками, крадіжами та вимушеннями (в законній формі), щоб у день відплати предложити добре узасаднений рахунок. Час, найвисший час, зачати се робити!

При кінці дві завваги. Ґеорґ Бернгард сказав, що расова теорія німців була б уже давно повалена, якби жиди дали були більше грошей на її поборювання. Одначе більшість жидів на цілім світі зачинає розуміти, що є тільки одна можливість дійсного відпарування антисемітизму: жидівська відбудова Палестини. Я тут не говорю про політичну сторону сіонізму, а про неоціниму прислугу, яку Німеччина робить жидам у їх боротьбі проти фашизму просто тим способом, що жиди в Палестині становлять і роблять там якраз противенство того, що їм брехливо закидають антисеміти. *) Сего переконуючого протидоказу не можуть дати жидівські емігранти з Німеччини, що виїхали в Париж, Лондон і Ню-Йорк: сей протидоказ можливий тільки в Палестині. Один одинокий образок жидівських робітників, селян, моряків і жовнірів, один одинокий звіт про невтомну боротьбу жидів з камянистою землею і з терористами переконує безконечно лучше ніж усяка „апольоґетика".

А друга завважа така. Можна бути певним, що в рішаючій хвилині жидівство стане там, де повинно стати: на самім переді в боєвій лінії. Хто знає, який глибокий і сильний ґнів у нутрі жидів, як міцно кипить у них тисячкратно оправдана потреба відплати, той знає, що день порахунку знайде жидів приготованих, хоч би вони досі й багато занедбали.

*

Зміст отсеї кореспонденції з Єрусалиму подали ми не тільки тому, що вона цікава сама собою, бо представляє нам нутро жидівської душі під сю пору та ріжні погляди жидів на їх сучасну долю і на способи боротьби. Одначе не се було головною спонукою, щоб містити отсю статтю, а бажання витягнути для нас українців три важні науки з поглядів жидівського обсерватора.

Перша наука се зрозуміння ваги теорії, яка уможливляє або спиняє та унеможливляє боротьбу всякої спільноти. Без теорії нема ні боротьби, ні оборони, ні навіть дійсної спільноти, а може бути лиш безучасна маса.

Друга наука се те, що в боротьбі з засадничим і невблаганим противником не помагає ніякий компроміс.

А третя наука найважніша. З неї видно, що навіть жиди, які мають в руках величезну пресу в світі, мають великі банки і взагалі багацтва, мають дуже багато рухливої інтеліґенції, — не зорганізували до сеї пори ні спеціяльної організації до боротьби, якої вимагає їх положення, ні навіть не заложили ніякої спеціяльної великої ґазети в тій ціли, — вони, що мають таку велику вправу в ґазетнім ділі!... Ба що більше! Жиди при такім, в порівнанні з нами, величезнім капіталі ума, грошей, знання, рухливости і впливів не здобулися до сеї пори навіть на одну установу, яка реєструвала б їх страти, себто збирала б факти й робила б статистику.

А пречінь від часу, коли в Німеччині почалися острі виступи проти жидів, маємо вже семий рік. Отже щойно в 7-ім році дуже тяжкого становища жидів у головнім краю Европи один з жидівських інтеліґентів у Єрусалимі усвідомив собі, що властиво найпотрібніше в такім положенні і предложив свій плян до прилюдної дискусії, плян нашкіцований доволі побіжно...

Щоб переполоскати організм стосується МОЧЕҐОННІ ЗЕЛА ДЮРОЛЬ Ґонсецкого, бо вони збільшують кількість видалюваної мочи і завдяки тому уможливлюють видалювання накопичених внаслідок злої переміни матерії шкідливих для здоровля складників, що загроюють організм, як: мочевий квас і ін.

Мочеґонні Зела ДЮРОЛЬ ҐОНСЕЦКОГО стосується при недугах: нирок, піхура (пісок, камінці), при недугах печінки, при жовчевих каміннях, при артретичних або подаґричних болях, здуттю шлунка, відбиванню або нахилах до запертя.

Спосіб уживання: на опакуванні.

Продають аптики і аптичні склади.

І нема що дуже дивуватися тому фактові. Він дивний тільки на перший погляд: бо всякі незвичайні ситуації, в які попадає якась спільнота, вимагають часу для усвідомлення собі того, що діється, чому так діється, чи те, що діється, переходове чи постійне явище, які можуть бути його наслідки і як з тими наслідками боротися. Та ще заки приходить до такого усвідомлення собі фактів і висновків, люди, яких обходять ті факти й висновки, мусять наперед стравити в собі здивування і часом остовпіння, в яке попадуть. Щойно потому будиться в них обурення і бажання боротьби та відплати. А щойно в дальшій, третій стадії думання й почування приходять свідомі думки про способи і пляни боротьби, наперед в головах одиниць, потому в припадкових зустрічах подібних собі людей, вкінці в орґанізаціях.

Весь той процес вимагає передовсім часу, потому застанови. Отже хибно поступають ті між нами, які знаючи великі браки нашої національної спільноти під кожним оглядом раз-у-раз голосно журяться, що, мовляв, ми не спосібні до зорганізованої оборони, бо досі не зроблено цего, сего, того і тамтого. Таким способом осягається тільки знеохочування і зовсім безпідставне роздратовування себе і других. І наступає такий стан властиво без розумної причини. Бо оборона спільноти це справа дуже скомплікована і трудна. Вона вимагає довгих років часу, щоб назріла. Отже на вид навіть примітивних спроб усвідомлення собі подій і реаґування на події спільноти, хоч би в найменших завязках і кружках, треба щиро радіти, а не заломлювати руки і падькати та ширити тим способом безпідставну паніку. Кожна людська спільнота се оріх далеко твердший, ніж здається. Спільнота витримує натиск, якого одиниця навіть уявити собі не може. Отже нема причини до смутку і нарікань, коли щось не відразу йде так, як комусь здається, що повинно йти. А є причина до правдивої радости та скріпленої охоти до боротьби, коли є хоч би проблиски спільного усвідомлювання собі положення та спільних зусиль до оборони.

Нехай кожний робить, що може робити, а над всіми людьми і народами є справедлива й розумна сила Божа, яка в свій час оцінить все, що зроблено, й кожному вимірить по вині або по заслузі його. — А. Ч.

*) Автор має очевидно на думці, що жиди в Палестині займаються фізичною працею, висушуванням болот, наводнюванням пісків, рільництвом, огородництвом, садоводством і т. п., а не лише торговлею.

стирів. Поза нашими церквами ця „новина" до інших церков іще вступу не мала, тай не легко його дістала. Беручи хронольоґічно перший на галицьких землях кружок Ап. Молитви для мірян основано в Лаврові, при тамошній церкві, 1884 р., відтак 1886 р. в нашій церкві св. Онуфрія у Львові, а рік пізніше в Кристинополі. Згодом інші обняті реформою галицькі монастирі завели в себе це брацтво і вслід за тим — набоженство до Христового Серця і до Божої Матері в місяці травні та нові релиґійні пісні для народу, про які мене питаєте тут.

— Коли о. Духовник уперве почали складати свої пісні?

— Перші пісні зложив я в честь Ісусового Серця — ще як був я молодим клириком, в Добромилі. Спершу мали вони приватний характер, то значиться, можна їх було співати тільки в мурах монастиря. Першими моїми піснями були: „Благослови всім", „Назарета любий цвіте" і „Не опускай нас". Перша з цих пісень це популярна перерібка відомого твору Бортнянського „Коль славен". За якийсь час, за дозволом церковних властей, співали ми ті й інші нові пісні публично, в нашій Добромильській церкві. Мали ми й свій хор, 16—19 осіб, з гарними голосами. Співали ми Служби Божі на відпустах, давали принагідні рел. концерти (для дому), співали в більші свята на хорах. Поважну частину нашого репертуару займали нові пісні мого укладу, в честь Ісусового Серця та Божої Матері. В 1889 р. всі ті пісні появляються у Львові друком, відтак передруковано їх в додатку до книжечки о. Арсенія Лозинського ЧСВВ, п. з. „Любім Ісуса". Також жовківський місячник „Місіонар" час до часу містив нові пісні, мої та о. Стеха, відтак о. Нижанковського, Дуцька та Кишакевича.

— Як наші люди приймали ці пісні?

— Люди дуже сподобали собі нові пісні, особливо Марійські, бо уложено їх легко та в рідній мові. Вірні співали їх гучно по церквах, в часі походів, процесій, по відпустах, особливо в часі місій, які тоді масово почали давати по цілім краю наші отці: Єремія Ломницький, Висаріон Кулик, Нестор Веселий, Михайло Лукавський, Володимир Стех, Плятонід Філяс, Сотер Ортинський, пізніший епископ в Америці, теперішний митрополит Ексц. Андрей Шептицький і я.

Нові релиґійні пісні, прості та щирі, що їх навчали наші отці вірних, особливо молодь в часі місій, всім подобалися й переходили з уст до уст, з села до села. Наші церкви немов віджили! Бо й справді — старі пісні ще в початківського Богогласника були вже трохи незрозумілі так, що поза старшими людьми тай дяками — мало хто знав їх і розумів якслід.

— Аж прийшло „нове вино — в нові міхи", докидаю... Цікаво було б іще знати, як приняли ці нові пісні тодішні наші „освічені" верстви? — питаю усміхненого о. Духовника.

— Були такі, яких ці пісні навіть соблазняли. Не подобалася тоді багатьом „критикам" — особливо народня мова цих пісень. Це були люди, що чомусь ворожо відносилися до нових релиґійних практик, які заводили тодішні Василіяни. Переважно були то москвофіли, а також люди байдужі до релиґійних справ. Ці нові практики, на їх думку, пахли „латиною". Казали, що це „польонізація" нашого обряду і Церкви... Кілько то наклепів та жовчі вилив на нас тодішний проводир москвофілів Іван Наумович у своїх часописах і брошурах! Він навіть одного разу вибрався інкоґніто до Добромиля на нашу гору (вже як апостат), щоб побачити, як ми правимо богослуження, чи ми дійсно такі „нищителі обряду", „латинники", як йому казали деякі про нас. Було це здається на Зелені Свята. Службу Божу співав о. Юліян Земба, молодий священик, що перший з нереформованих Василіян вступив до новіціяту. Привезла Наумовича на гору, до церкви, як казали відтак люди, якась сусідна вчителька-москвофілка, на своїй таки фірі. По цій „візиті" — на превелике диво, Наумович похвалив у своїм „Слові" добромильських Василіян, що вони „заховують наші старинні обряди"... Та минулося і добро й лихо, лагідно, тихо промовив старець.

(Кінець буде).

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ?

Рішення важне для церков.

Найвисший Суд у Варшаві вирішив, що православна консисторія не відповідає за зобовязання поодиноких парохій і церков, бо вони мають окрему правну особовість. В мотивах сказано, що досі Найв. Суд стояв на іншім становищі, але тепер змінив свій погляд. (С. Н. Ц І. 1486/37). Се рішення дуже важне, бо тепер зовсім інакше виглядатимуть судові процеси з церквами.

Ватикан не будує протилетунських схоронищ.

В англійській пресі появилися вісти, що також Ватикан задумує будувати протилетунські схоронища. Офіційні ватиканські круги заперечили сю поголоску. Ватиканське Місто примінилося до приписів протилетунської оборони, одначе багацтво скарбів мистецтва переховуваних у Ватикані і в багатьох випадках трудність у перенесенні тих скарбів не позволяють Ватиканові помістити їх у підземних схоронищах. Св. Отець не думає також будувати підземні схови для особистої забезпеки, бо таксамо як його попередник переконаний, що копула базиліки св. Петра в Римі се така дорогоцінна памятка християнства, що вже сама дає достаточну гарантію, що ніякий цивілізований нарід не підійме на неї руки.

Вистава церковних книг у Москві.

„Вечорная Москва" доносить, що підчас 18 зїзду комуністичної партії в історичнім музеї в Москві відкрито виставу старих церковних книг, печатаних у Кракові, Венеції, Празі та інших заграничних друкарнях 16 ст. На виставі був теж „Апостол", перша книжка, печатана в Росії. Напечатав її 1564 р. Іван Федоров. Виставлено також книжки-рукописи, які належали до бібліотеки Івана Грізного. („Пшеґльонд Православни", ч. 5).

Що Німеччина має до вибору?

Варшавська преса подає таку оцінку теперішнього положення: Перша доба міжнародніх змагань вже замкнена. Розгляд терену вже закінчений, становище майже всіх держав уже спрецизоване. Вразі війни Німеччина має шлях замкнений майже у всіх напрямах. Зачинається нова доба і нова ситуація. Перед Німеччиною дві можливости: капітуляція або війна без надії на виграну. Положення Німеччини погіршує наглий упадок вивозу. Друкування грошей в Німеччині відбувається в розмірах виразної девальвації. В розмові з турецьким міністром амбасадор фон Папен заявив, що підписання англійсько-турецького договору збільшило шанси війни з 40 на 60 процент.

Оточують Німеччину й Італію.

„Варшавскі Дзєннік Народови" пише в ч. 132: Англійсько-турецький договір зробив кінець свобідній експанзії німців та італійців на полудневім сході. Їх вихід на терен Малої Азії замкнений, безпека італійських островів Додеканезу загрожена, свобода рухів на Балкані дуже обмежена. Крім того сей договір матиме вплив і на англійсько-совітські переговори. Погребані надії німців на використання Дунаю, який у війні мав стати їх знарядом у боротьбі проти бльокади в справі сирівців. Свобідний переїзд Англії через Дарданелі дуже скомплікує положення німців на Балкані.

Кровавий інцидент на болгарсько-грецькій границі.

На болгарсько-грецькій границі дійшло до кровавого інциденту, наслідком чого було 14 осіб убитих і 14 ранених. Причиною інциденту було те, що болгарська границна сторожа напала на дві грецькі граничні станиці, вбила грецького майора та трьох вояків і ранила пятьох. Греки відбили напад, вбивши 10 і ранивши 9 болгарів.

Сербські студенти домагаються угоди з хорватами.

Студенти білгородського університету проголосили дводневний протестаційний страйк з причини незаключення дотепер угоди між сербами і хорватами. Сербські студенти хочуть тим способом зробити натиск на сербські політичні круги, щоб приняли деякі дальше йдучі хорватські домагання. (ПАТ).

Зміна статуту Союзу Народів?

Лондонський „Стар" пише, що в найближчій сесії Союзу Народів розглянуть проект засадничої зміни статута С. Н. Згідно з тим проектом постійні місця в раді С. Н. дістали б ті держави, які зобовязалися б до участи у протитоталістичнім фронті, а місця на пів постійні дістали б ті держави, які зобовязалися б до невтральности на випадок европейської війни.

Лікарський фейлетоник.

Хороба Базедова

В останньому часі часто чуємо про т. зв. хоробу Базедова, на яку, по звідомленням світової преси, нездужає м. і. німецький канцлер. Хороба Базедова се терпіння викликане надмірним виділюванням щитової залози. Прояви сеї недуги доволі характеристичні: появляється звичайно (хоч не завжди) згрубіння шиї, що відповідає побільшенню щитової залози; недужий швидко тратить на вазі, шкіра стає тонка, делікатна, тепла й вогка; появляється специфічне для тої недуги дрожання рук, очі стають більші, блищаться, деколи майже виходять наверх і сильно витріщені. Люди хорі на хоробу Базедова стають дуже нервові і вразливі, легко впадають у гнів і кожної хвилі можуть вибухнути спазматичним плачем; крім того вони стають химерні і неповздержливі, тратять дисципліну й панування над собою та легко підпадають забуренням на тлі психічної рівноваги. Недужі на сю хоробу не здають собі справи зі свого стану. Жалуються на сильні поти, биття серця і на щораз меншу вагу тіла. Недужі люблять самоту й уникають людей. — Радикального ліку на цю недугу нема. Лікарі поручають яринно-молочну дієту з виключенням мяса і побут в горах. Хірурги знов кажуть, що найкращий лік на хоробу Базедова це операція, яка полягає на частиннім вирізанні збільшеної та нездорової щитової залози. Хороба Базедова має звичайно хронічний перебіг, хоч деколи буває вона швидка і грізна та вимагає негайної лікарської інтервенції. Причини сеї загадкової недуги дотепер не устійнено. Одні лікарі твердять, що можуть її викликати сильні душевні зворушення, журба, розпука, смуток і розчарування. Інші говорять, що нераз хороба Базедова повстає нагло, без ясної зовнішної, чи внутрішної причини й її джерело досі непросліджене.

Літвінов

З приводу уступлення Літвінова принесла сіоністична „Хвіля" цікаву статтю дра Езріеля Карлєбаха, з якої тут подаємо важніші місця:

Кілька літ Літвінов був головним помічником Чічеріна, міністра, який від другої години в ночі зачинав послухання і цілу ніч взивав до себе урядників. Немалий дивак. Продовж дальших 9 літ Літвінов був міністром, виїмком, чоловіком упривілеєним.

Ще в часі, з якого я тямлю Росію, і коли міністри або т. зв. народні комісарі демонстрували свою пролетарськість мешкаючи в двох малих покоїках і уставляючись в черзі, яка чекала на трамвай, — Літвінов один мав до диспозиції віллю. І коли цілий російський світ ходив у „рубашках", Літвінов один носив европейський одяг, часто вдягав фрак. Крім того мав жінку англійку, типову „леді".

Він, так говорили, уряджував балі. І була се правда. Пані, дами, жінки амбасадорів танцювали там модні танці. Заїздили там автами і повозами. Ходили по покоях в глибоко декольтованих сукнях. В сальонах віллі Літвінова цілувано пані по білих руках. Він один, так оправдували його, мусів сердега виконувати такі функції. Мусів бути буржуєм в імя пролетаріяту. Отже дивилися на Літвінова як на функціонаря Совітів до дивних припоручень. Мав приказ бути унікатом. Просто комічна професія. Здається, що внаслідок тої фальшивої оцінки в краю і закордоном потерпіла його особистість, що він сам переходив немалі прикрости. Бо старався зліквідувати і поборювати ту фальшиву оцінку на обох фронтах... Ніколи за кордоном при ніякій нагоді не згадав слова: Сталін. Що більше, не згадував ніколи про троцкізм. Не уживав ніколи слова: капіталізм. Та проте говорив іменем Совітів, виспівуючи пеани на сучасну Росію і робив се не згадуючи Сталіна... В Москві кожну того рода тактовну спробу говорення про Росію людською мовою без бароку сталінівського культу вважають єресю. І коли промови Літвінова передруковувано в пресі цілого світа, не містили їх в російській пресі. І коли Літвінов увійшов до Ради Союзу Народів, то проте не доступив почести бути членом Політбюра. Вже від багатьох літ Сталін дивився на Літвінова з дрібничковою завистю, яка сталася найвисшою засадою правління в „батьківщині пролетаріяту". З усіх великих перемог, які Літвінов здобув, добуваючи Росію з відокремлення, Сталін витягнув тільки одну консеквенцію, яка була йому найблища як ультранаціоналістові. Ужив загального зближення до західно-европейських країв, щоб зліквідувати останні решткі комінтерну, міжнародньої комуністичної пропаганди... Літвінова не терпів. Його праці на річ совітської Росії не підпирав, зате використовував овочі тої діяльности для фашизування совітської Росії... Можливо, що Літвінов уступив сам. Так йому надоїло ведення політики держави, щоб Сталін міг робити потому щось зовсім противне: плекати ізоляцію, екстремний націоналізм. Можливо, що Літвінов утомився шукаючи порозуміння з Францією й Англією, щоб се потому використовував Сталін для виказання своєї сили і для флірту з Німеччиною... Се знамената тема до драми: всі старі приятелі розстріляні, всі його амбасадори вибиті. Стоїть самітний в 63-ім році життя супроти здійснення своїх змагань з почуттям огірчення, з більшим болем у серці ніж в часі своїх великих поривів і їх неосягальности.

Не забувайте, що найцінніша річ у кождій бібліотеці це оправлений річник доброї газети.

Що німці вивозять з Чехії?

Польська Агенція Телеґрафічна доносить: В звязку з вивоженням чеських робітників до Німеччини (дотепер вивезено 20.000 робітників, а до кінця липня с. р. передбачено вивезення дальших 30.000) в численних промислових підприємствах в Чехії і Моравії викази суспільних обезпечалень стверджують поважний брак кваліфікованих робітників. На основі опінії чеських промислових кругів та обставина яктакож факт, що німці вивозять до Німеччини кошт овні машини й уряджения варстатів великих чеських промислових заведень, потягнуть за собою відпромисловлення краю, а се приведе до цілковитого зубожіння Чехії і Моравії.

Англія і Ромунія

В ромунсько-англійському торговельному порозумінні заключеному в сих днях містяться м. ін. такі постанови: 1) Оба правительства видадуть низку розпорядків для скріплення торговельних оборотів між Ромунією й Англією та для усунення існуючих трудноців. 2) Для ромунських товарів англійський ринок не ставлятиме ніяких обмежень. 3) Для оживлення оборотів в обох краях змінять порозуміння в справі платности. 4) Оба правительства створять окремі мішані торговельні товариства, які будуть одержувати спеціяльні кредити. 5) Британські підприємства користатимуть в ромунських пристанях зі стреф вільних від мита. 6) Між Англією і Ромунією повстануть лінії безпосередної воздушної й морської комунікації. 7) Англія дасть Ромунії позичку у висоті 5 міліонів фунтів стерлінгів, платних продовж 30 літ, на купно товарів англійського промислу. Крім того інші постанови дають Англії право експльоатувати нафтові джерела, купувати ромунську пшеницю і т. д. Се порозуміння рішучо ослаблює недавній німецько-ромунський торговельний договір.

Нові видання

П. Олійник: **Сектанство.** Бібліотека Українського Католицького Союзу, ч. 4. Львів 1939. Накладом видавничої кооперативи „Мета". Стор. 33 + Спис місцевостей, де є секти, або евангелики. Форм. 12.3 × 16.8 цм.

М-р О. Б.: **Татарські люди.** Християнська Книжка. Видавництво „Мета". Львів 1939. Стор. 32. Форм. 12.3 × 16.8.

Повне видання творів Тараса Шевченка. Том XVI. Бібліографія. Покажчик видань Шевченкових творів та спис бібліографічних праць про Шевченка. Зібрав і впорядкував Володимир Дорошенко. Український Науковий Інститут. Варшава — Львів 1939, ст. VIII + 355 + 5 нпг., формат 13 × 19.3 цм. До сего тому додана таблиця п. з. „Окремі видання Шевченкових творів від 1840 до 1938 на Наддніпрянщині, Наддністрянщині і Закордоном". Їх було разом 476 і 4,923.440 прим. — В отсю працю Вол. Дорошенка вложено дуже багато старанного труду.

Українська Книга, III. Львів 1939. Тримісячник присвячений бібліології та бібліофільству. Орган Бібліологічної Комісії Наукового Товариства ім. Шевченка та Українського Товариства Бібліофілів у Львові. Ч. 1 січень-березень.

Slavische Rundschau. Berichtende und kritische Zeitschrift für das Gegenwartsleben der slavischen Völker. Jahrgang XI — 1939. Nr. 1-2. Verlag Slavisches Institut in Prag. На стор. 79-81 стаття пера П. Савицького п. н. Геоґрафія України, в якій автор обговорює працю доцента дра Вол. Кубійовича: „Геоґрафія України і сумежних земель". Крім того в тому самому числі в бібліоґрафічній частині згадано 14 українських журналів і періодиків та 31 нових книжок.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Святіший Отець приняв 9 с. м. на приватній авдієнції о. ігумена Климентія Шептицького й о. ректора дра Й. Сліпого.

У звязку з торжествами Ювилейного Року 950-ліття хрещення Руси-України Діловий Комітет Свята Християнської України звернув увагу місцевих ювилейних комітетів та активних громадян, а зокрема Всечесного Духовенства на те, що добре було б, якби у відповідний для парохії день цього місяця відбулися ювилейні молебні зі спеціяльними проповідями, в яких ОО. Душпастирі, у звязку з життям св. мучеників Бориса і Гліба, синів Володимира Великого та першими часами християнства в Руси-Україні, вказали на дуже велику, рішаючу вагу справи належного релігійного й національного виховання української молоді.

„Всесвітній Марійський День", що його відовяткували Марійські Дружини Львова 14 с. м., відбувся в рамцях багато скромніших, ніж заповідалося. Причиною того була заборона кураторії на влаштування торжества з участю шкільних дружин. Мимо всього „Марійський День" вдався дуже гарно. В год. 8-ій рано у святоюрському храмі о. мітрат О. Базюк відправив Службу Божу, якої вислухали дуже численні дружинниці і дружинники. По Службі Божій о. презес І. Назарко ЧСВВ виголосив до зібраних палку проповідь, взиваючи всі Марійські Дружини до праці й витревалости в набоженстві до Пречистої та до боротьби з усім, що стає на перешкоді доброму розумінню християнських засад. По проповіді члени Марійських Дружин відновили торжественно марійське приречення та на закінчення відспівали марійський гимн. Вечером того самого дня в год. 6-ій в салі ґімназії СС. Василіянок при вул. Длуґоша 17а відбулася торжественна Академія для вшанування 950-літнього ювілею хрещення Руси-України, влаштована заходами Марійської Дружини Пань і Студенток. На програму Академії складалися ріжні точки музично-вокальні, реферат п. С. Лициняковой та інсценізація „Скорбної Матері" П. Тичини. На увагу заслугували добре опрацьований та змістовий реферат, знаменито виведені хорові точки (хор під батутою пані проф. К. Гладилович), сольоспів п. М. Покотило, фортепянове сольо п. М. Ганчарюк та гарно виконана інсценізація. Мала саля ґімназії СС. Василіянок ледви могла помістити численних видців. Академію закінчено відспіванням Марійського гимну.

Велике Богомілля до Гошева з поклоном Гошівській Божій Матері виїде зі Львова під проводом ОО. Василіян в днях 3—4 червня с. р. До участи в Богомоллі зголошуватися найдалі до 31. V. с. р. в ОО. Василіян, Львів, ул. Жовківська 36. Кошти подорожі в обі сторони 6 зл. В суботу (3. VI.) в годині 7.30 вранці вийде Богомілля з процесією з церкви ОО. Василіян на Головний Двірець. Всі учасники мають явитися на Головному Двірці найдалі до 8 год. рано. Богомілля виїде окремим поїздом. В неділю (4. VI.) коло год. 9.30 вечером поворот до Львова.

Повторилося чудо кипіння крови св. Януарія сего року 6 травня в Неаполі в год. 7.20 веч. в часі традиційної процесії. Св. Януарій (Сан Ґеннаро) був у 4 ст. епископом Беневенту або Неаполю. Його страчено відрубанням голови за цісаря Діоклеціяна около 304 р. в Поццуолі коло Неаполю. Його голову та дві ампулки з висхлою кровю переховують в Неаполі. Три рази до року, в травні, вересні та грудні повторяється чудо кипіння крови Святого, обсервоване від 1389 р. Мимо численних зусиль не вдалося природним способом пояснити сей дивний факт. Тому вважають його чудом.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ГОЛОВНА ВИБОРЧА КОМІСІЯ у Львові уневажнила українські листи в виборах до міської ради в округах I, III, IV, VII, IX, X, XIV, XVI, XVII, XVIII і XIX.

В ПЕРЕМИШЛІ головна виборча комісія уневажнила девять українських виборчих ліст при виборах до міської ради, залишаючи єдину українську листу в II-ій виборчій окрузі. Тому український виборчий комітет рішив вицофати українську листу також з II-ої округи і не брати участи в виборах.

У ЛЬВОВІ суд засудив українців Ілька Калівошку на 12 років вязниці і Миколу Добрусинця на 3 р. вязниці за приналежність до Організації Українських Націоналістів (ОУН). М. ін. Калівощі акт обвинувачення закинув, що він кинув ручну ґранату до помешкання старорусина Станислава Лисіка, солтиса в Сулимові.

РОКОВИНИ СМЕРТИ марш. Пілсудского обходили торжественно на терені цілої Польщі.

ПОЛЬСЬКИЙ МІНІСТР військових справ ґенерал дивізії Тадей Каспшицкий виїхав 14 с. м. до Парижа в військових справах.

В АДВОКАТСЬКИХ ПАЛАТАХ счеркнено в Польщі 257 адвокатських аплікантів з аплікантських ліст, бо їх кваліфікації не відповідали постановам нового закона про адвокатуру. „Хвіля" пише, що 99 коли не 100 проц. счеркнених се жиди.

ҐДАНСЬКИЙ СЕНАТ не згодився на влаштування в Ґданську польського жалібного обходу з приводу 4-их роковин смерти марш. Пілсудского. Ґенеральний комісар РП в Ґданську заложив острий протест проти того становища.

В ҐДАНСЬКУ має бути тепер 30.000 німців з Райху. Це переважно молоді члени гітлерівських боївок.

УРЯДНИКИ І СЛУЖБОВИКИ Вільного Міста Ґданська присягають тепер на вірність не тільки В. Містові, але також націонал-соціялістичній партії.

Б. ПРЕЗИДЕНТ ЧСР др Бенеш має стати доцентом соціольоґії університету в Лондоні від 1940 р.

ДВА МІЛЮНИ ЧЕХІВ розкинених по цілому світі постановили зорґанізувати чеський леґіон. Нова орґанізація матиме характер військовий. До неї мають вступити передовсім б. офіцири й жовніри чеської армії, що перебувають тепер на вигнанні. Таку вістку принесла лондонська преса.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР оглянув укріплення лінії Зіґфріда коло Ахену.

ТУРЕЦЬКЕ ВЕЛИКЕ НАРОДНЕ ЗІБРАННЯ ратифікувало турецько-англійське порозуміння в справі Середземного моря і Балкану.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА заняли т. зв. міжнародну концесію на острові Куланґсу, бо там були в останнім часі протияпонські замахи.

ПОЛІТИЧНИЙ ҐУМОР. — Говорять два французи: Знаєте, є спосіб, як розсварити італійців з німцями. — Що ви кажете? Який? — Якби так Франція дала Туніс і Корсику німцям, то італійці розгнівалися б на німців.

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— Ціна 40 сотиків. —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

НОВИНКИ

Перша маєва буря з перунами і зливним дощем перейшла минулого четверга над Львовом і околицею. В Сокільниках під Львовом перун убив дві жінки, які сховалися перед дощем під віз.

14 травня минуло три роки від часу, як ґен. Складковский став премієром.

У Львові дійшло до кровавої бійки між групою польських студентів, які здирали передвиборчі афіші, і кольпортерами соціялістичних газет. В бійці ранено ножами **кілька осіб.**

Власники кін у львівськім воєвідстві постановили не висвітлювати німецьких фільмів. Такі самі ухвали приняли власники кін теж в інших воєвідствах Польщі.

З вязниці на волю вийшла на днях Катря Зарицька, засуджена за співучасть в убийстві міністра Перацкого. Вона сиділа у вязниці від 1934 р.

За українізацію польських назвищ окружний суд в Самборі засудив о. Юліяна Татомира, греко-катол. пароха з Лужка Горішнього, на 10 місяців безоглядної вязниці.

Агенція „Всхуд" звідомляє, що перемиські римо-католицькі священики відвідують всі польські родини, інформуючись на місці про їх потреби й уділяючи порад.

В Божикові, пов. Підгайці, невідомі напасники вибили шиби в хатах багатьох наших селян. Коли селяни намагалися зловити напасників, ті втікли відстрілюючись.

На лінії Бучач—Чортків коло стації Пишківці поїзд наїхав на купу каміння, яке хтось наложив на торі. На щастя обійшлося без поважніших наслідків. Польська преса підмічує, що в тім місці дуже часто лучаються подібні вибрики.

Будапештенське радіо подає, що словаки інтернували д-ра Івана Піщака, б. міністра першого карпатоукраїнського уряду з Бродієм на чолі.

Словацькі власти припинили появу одинокого русофільського часопису в Пряшівщині п. з. „Пряшевская Русь". Увесь редакційний склад і всі дописувачі увязнені. Будапештенське радіо, що принесло сю вістку, дуже болїє над сим...

Власники домів у Гданську вимовляють помешкання тим полякам, які вивісили польські національні прапори в четверту річницю смерти марш. Пілсудского.

В польській книгарні „Рух" у Ґданську вибили всі шиби, вартости 3.000 зл.

Сильний землетрус навістив на днях околицю Катовиць, Мисловиць і Сосновця.

В Москві падав на днях сніг, а в Криму панувала спека, що доходила до 33 ступнів.

В м. Честерфільд в Англії згоріли промислові заведення, в яких виробляли машини на замовлення правительства.

В Менчестері вибухли 4 годинникові бомби, підложені в скринках на листи.

Гумор. — Пан Короп замовляє кімнату в готелі. — Портієр: Пане Короп, то ви бажаєте собі кімнати з біжучою водою? — Що за кпини?! Та ж я тільки так називаюся!

У Львові накручують дві короткометражеві фільми з історії міста.

Спорт. В неділю 14 с. м. численні симпатики України могли наочно переконатися про слушність твердження, що „мяч завжди круглий", значить, ніколи не можна передбачити висліду змагань на зеленій травичці. Україна вийшла на грище з певністю перемоги і свідомістю своєї висшости. Противником була негрізна жидівська Гасмонея, відома зі своєї підбрамкової незарадности. З таким противником Україна повинна була виграти, а вспіла з трудом зремісувати, хоч до половини вела 0 : 2. Вислід 3 : 3 (0 : 2) можна вважати успіхом Гасмонеї і втратою України, яка малощо не програла. В Україні завели напад і оборона. В нападі грав один чоловік, Магоцький, стрілець усіх воріт. — Сян програв у Дрогобичі до Юнака 0 : 2 (0 : 2), одначе мимо програної своєю амбіцією і жертвенністю подобався навіть чужій публиці. — Україна далі на 2-ім місци, Сян на 10-ім.

Гумор. — Бійся Бога, як ти виглядаєш?! Що з тобою сталося? — Бачиш, приятель спитав мене, чи я почуваюся загроженим, а я відповів що так...

Нова актуальна книжка
дра Осипа Назарука:

Враження з Волині

В ній описане політичне обличча сучасної Волині і схарактеризовані ріжні круги волинської української суспільности на тлі діяльности Волинського Українського Обєднання.

Се одинока політична брошура про Волинь від часу прилучення тої землі до Польщі.

Книжка має 116 сторін, малої 8⁰. **Ціна 50 сот,** з пересилкою 65 сот. Замовляти в Адміністрації „Нової Зорі" або „Правди", Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Мудрагелька.
АТЛЯНТИК: Невидна суперниця.
МУЗА: Маленький хижак.
ПАКС: Чорний пірат.
СТИЛЕВЕ: Чи Люцина то дівчина і ревія.

Денний порядок

5-их Загальних Зборів „Скали".

5-ті Звичайні Загальні Збори Т-ва „Скала" в Станиславові відбудуться в четвер дня 1 червня 1939 р. в Станиславові з таким порядком нарад:

I. В 8-ій год. Спільне Богослуження в Катедральній церкві.

II. В 9-ій год. в салі кіна „Варшава", вул. Перацкого ч. 1:

1. Отворення Загальних Зборів.
2. Відчитання протоколу останніх загальних зборів.
3. Ділові звіти: а) голови видавничої комісії і скарбника, б) секретаря, в) контрольної комісії.
4. Реферат Дра Назарука на тему: Католицька преса як виховна і будуюча сила в народі.
5. Дискусія над звітами й уділення абсолюторії уступаючому виділові.
6. Вибір 4-ох членів виділу на місце вилосованих, 4-ох заступників і 3-ох членів контрольної комісії.
7. Внески і запити.

П. Т. Делегатів просимо мати при собі крім повновластей ще й особисті документи (доводи або легітимації), бо в противнім разі евентуальна залізнича знижка не була б узгляднена. Хвальним Виділам читалень пригадуємо, що з днем 24 травня с. р. замикаємо звітовий рік і просимо до того дня безумовно надіслати звіти зі своєї праці.

З християнським привітом
За Головний Виділ Т-ва „Скала"
Г. Заморока — голова. Др Голінатий — секретар.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **Павло Ковжун,** визначний український мистець-маляр, помер 15 с. м. в Українському Шпиталі у Львові. Безпосередною причиною несподіваної катастрофи було запалення легенів, якого мистець набувся підчас поїздки за малярськими роботами до Бучача. Покійний народився 3 жовтня 1896 р. в Овруцькому повіті на Волині. Виріс на Київщині та на Криму. Пережив долю й недолю армії УНР, з якої останками опинився в Польщі. Від 1922 р. жив постійно у Львові. Своїми працями започаткував формальний переворот в мистецькому житті Галицько-Волинської Землі П. Ковжун осиротив жінку і двох синів Похорон його відбувся в середу 17 с.м Покійний тішився загальною симпатією в Галичан. — В. Й. П.!

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

ВП. Р. К. Містимо дописи тільки нашим передплатникам.

АКТУАЛЬНА КНИЖКА! Її повинен перечитати кожний українець!

Євангелики без маски

Ся книжка представляє правдиве обличча євангелизму ширеного між українським народом в Галичині.

СТОРІН 96, велика 8, **ЦІНА 50 сот.,** з пересилкою 65 сот.
Замовляти можна в Адміністрації „Нової Зорі" або „Правди",
Львів, ул. Ґродзіцких 2/I пов.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 21 maja 1939. № 37 (1237)
Рік XIV. Львів, неділя, 21 травня 1939. Ч. 37 (1237)

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібл. Народ. Дому.

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

В дні 21 травня всі голосуємо

Український Технічний Виборчий Комітет у Львові оповістив відозву, в якій читаємо: Український Діловий Виборчий Комітет на своїм засіданні рішив, що не зважаючи на всі дотеперішні перепони, зокрема на уневажнення українських ліст в 11 округах, українці Львова візьмуть участь у самоуправних виборах. Це рішення Ділового Комітету обовязує всіх українських виборців. Нікому з виборців не вільно забувати, що всі українські політичні організації визнали справу самоуправних виборів загально-національною справою та що провід у виборчій акції віддали Обєднаному Українському Виборчому Комітетові. Тому обовязком кожного українського виборця в дні 21 травня віддати свій голос на українську ліcту. Не сміє бракувати ні одного українського голосу в ні одній виборчій окрузі чи обводі голосування.

ПОДБАЙТЕ ДЛЯ СВОЇХ ДІТЕЙ
про пушку і книжечку
ощадности найстаршого українського
КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ
„ДНІСТЕР"
у Львові, Руська 20, тел. 280-50,
що приймає вкладки під найкориснішими умовами та своїм великим майном дає найкращу запоруку всім вкладникам.

В разі неспровокованої агресії

Новий проект Англії в справі союзу з СССР.

Лондонська преса звідомляє, що на засіданні британської ради міністрів устійнено англійський проект порозуміння з СССР. Проект зложений з 4 точок: 1) Спільна заява Англії, Франції та СССР, яка стверджувала б готовість тих держав відперти напад. 2) Совіти мали б зобовязатися дати поміч сусідним державам в разі неспровокованої агресії. 3) Якби СССР при виконуванні того зобовязання був нападений, тоді Англія та Франція дають йому гарантію помочи. 4) Переговори між штабами устійнять участь кожної держави в евентуальних воєнних кроках. — В отсім англійськім проекті найбільшу увагу звертають на себе слова: „в разі неспровокованої агресії" і „при виконуванні того зобовязання". З них виходило б, що Англія і Франція готові дати Совітам поміч лише при деяких услівях. „Ізвестія" вже передтим оповістили статтю, в якій сказано, що співробітництво вимагає взаїмности. Чи Совіти в новім англійськім проекті доглянуться повної взаїмности, ще не знати. Кажуть, що ключ до ситуації опинився в руках Сталіна. На сю тему містимо передовицю.

Військові заряджения Англії.

Англійська адміралиція зарядила частинну мобілізацію воєнної фльоти, покликуючи частину резерв. Внаслідок сего зарядження чисельний стан британської фльоти збільшиться найменше на 10 проц. Се означає поважне скріплення морської сили Англії. Одночасно оповіщено речинець примусової рекрутації до регулярної армії на підставі нового закону про загальну військову службу, який дістане санкції короля ще перед Зеленими Святами. Реєстрація річника покликаного до військової служби зачнеться 3 червня, а втілення поборових у ряди армії наступить напевно 3 липня с. р.

Московські сензації.

Краківська преса принесла вістку, що Літвінова усунули за те, що він недавно переговорював з чеським ґенералом Сіровим, якого до Москви прислав Гітлер з двома офіцирами німецького ґен. штабу. Вони іменем Гітлера ґарантували Росії її границі та предкладали плян співпраці з Німеччиною. Коли Сталін довідався про це, наказав делеґації сейчас опустити СССР. Рівночасно найвисша воєнна рада ухвалила зложити з уряду Літвінова. Говорять, що й Каганович без відома Сталіна переговорював з делеґатами Гітлера та що і його жде димісія. Все те виглядає на сензаційну видумку.

Важні наради в Японії.

Аґенція „Домеі" подає, що у висліді міжміністеріяльної наради, на якій обговорено европейську політичну ситуацію, міністр війни ґен. Ітаґакі скликав нараду шефів виділів у міністерстві війни і фльоти.

Міністр ґенерал Каспшицкий в Парижі.

Французькі журналістичні круги уважають, що міністр Каспшицкий в часі свого побуту в Парижі має обговорити начерк пляну співпраці армій англійської, французької та польської на випадок нападу. Крім того мін. Каспшицкий переведе розмови на тему воєнних матеріялів, потрібних для моторизації армії. Очікують, що послідують подрібні розмови штабів, потому буде наладнаний постійний і стислий контакт між штабами.

Кровавi події в Тернопільщині.

ПАТ звідомляє: Комендант постерунку в Соснові пов. Підгайці Фелікс Кодоні наткнувся під Сосновом на підозрілого мужчину, який на домагання вилеґітимуватися стрілив до постерункового й зачав утікати. Підчас погоні постерунковий ранив утікаючого в голову і в груди так, що той погиб на місці. Тотожність убитого не устійнена. Також у Шибалині пов. Бережани два постерункові наткнулися на 2 підозрілих мужчин, які засипали їх градом куль. Поліціянти ранили одного з підозрілих, а саме 27-літнього Івана Лапуньку з Потутор, який помер 2 год. пізніше. Другий напасник утік.

Ключ в руках Сталіна?

Небувало цікаві інтриги в міжнародній політиці.

Як небувалу своїми можливостями страшного ризика ситуацію переживає тепер міжнародна політика, так видно в ній і небувало цікаві інтриги на велику міру. Розуміється, інтриги роблять майже всі грачі тої політики, та найцікавіші вони в великих центрах. Зачнемо від Москви.

Червона влада Совітів довгий час не допускала в своїй пресі ні словечка про свої переговори з Англією. А перша оповістка, яку в тій справі пустила до совітської преси, представляє предложення Англії, щоб Совіти увійшли з нею в союз проти Німеччини. Представляє в такий спосіб, що виходить, що Англія хоче втягнути Совіти в міжнародний конфлікт, щоб опісля оставити їх на леду без підтримки зі своєї сторони... В західній пресі появилися натяки, що червона Москва хоче тим способом зірвати переговори з Англією і розуміється відповідальність за розрив зложити на Чемберлена. Чи властива ціль червоної дипльоматії полягає на тім, щоб повалити Чемберлена і потому порозуміти ся з новим премієром Англії, вигіднішим для Совітів, чи може Москва хоче взагалі підвести Англію під дурного хату і потому лишити її на леду, трудно напевно додуматися. Щоб підійти до розвязки прекрасно плетених інтриг Москви, треба памятати головні заповіти Леніна, які він оставив своїм наслідникам в міжнародній політиці. А саме Ленін сказав:

„Вести войну въ цѣляхъ сверженія международной буржуазіи, войну въ сто разъ болѣе трудную, болѣе долгую, болѣе сложную, чѣмъ самыя жестокія войны между государствами"... „Послѣ первой побѣды пролетаріята, послѣ низверженія буржуазіи въ одной странѣ (Россіи), революціонный пролетаріатъ еще долго будетъ значительно слабѣе міровой буржуазіи".

Памятаючи сю науку свого першого вожда про довгий час слабости „революційного пролетаріяту", червона Москва лявірує дуже обережно, щоб доводити до непорозумінь ріжні ґрупи держав між собою і ріжні ґрупи буржуазії навіть в одній державі між собою, а рівночасно тягне на свою сторону широкі народні маси.

З тою а не инакшою ціллю відвідав недавно заступник Молотова Патьомкін Анкару, Софію, Букарешт і Варшаву. Спритні греки додумалися в чім річ і заздалегідь дали йому до пізнання, що не приймуть його в Атенах. Таксамо мусів

Памятайте про звіт на річні Збори „Скали", що відбудуться 1 червня сего року в Станиславові.

він обминути Білгород, бо Югославія до сеї пори не признає совітської влади. Докладно невідомо, що зустріло Патьомкіна в Анкарі, Софії, Букарешті і Варшаві, але менше більше можна припускати, що й там насторожилися бачучи таку активність нового представництва Совітів у заграничній політиці. Насторожилися тимбільше, що до сеї пори невідомі напевно причини димісії Літвінова і невідоме значіння тої відставки. Нпр. б. премієр Франції Тардіє пише у французькій пресі ось що:

„Що значить димісія Літвінова? Деякі питають чи вона вигідна для Німеччини, чи для великих демократій? Я думаю, що уступлення Літвінова викликане причинами внутрішно-поліційними. Суть основної справи в чім иншім: з одної сторони Совіти, які становлять єдність з комінтерном, мають одиноку ціль викликати революцію і то наперед в краях нефашистівських та в тій ціли хочуть спровокувати війну серед них. З другої сторони Совіти не мають наміру брати участь в тій війні. Совітська Росія здає собі справу зі своєї слабости: вона не має тяжкого промислу, не має наладнаного транспорту, не має кадрів; хоч має вона добрі американські літаки, але не має вправлених летунів; має вона фабрики, та багато з них задля недостачі довозу вугля стояло всю зиму. Совітська Росія знає також, що мусить грабити весь край, бо инакше устрій її провалиться. За останні 4 роки вся політика СССР се одна велика капітуляція. Совітська Росія не була в силі вплинути ні на події в Китаю, ні в Еспанії, ні в Чехії, ні в Словаччині, ні в Клайпеді. У всіх тих справах позиція царів була б инакша... Російська революція хоче поширюватися за границею. Та винищивши своїх провідників, російський комунізм зліквідував не лише свої сили, але й комуністичні сили німецькі, австрійські, чехословацькі та еспанські. А шляхом заборони (розвязання партій) зліквідував також комуністичні сили югославянські, болгарські, грецькі, турецькі, польські і балтійські. В Англії, Бельгії, Голяндії та Скандинавії він (в останніх часах) комуністичних сил не має, отже полем для його експериментів лишилася тільки Франція. Є такі, що надіються одержати в Совітській Росії помічника в боротьбі. Та чи вони не знають, що той помічник підготовляє горожанську війну на їх власній території? Сім літ тому я один з 618 французьких послів голосував проти першого французько-совітського договору. А тепер побоюся що новий союз з Росією, який нам приготовляє англійська легкодушність, доведе до нової убийчої Берестейської зради, ще бистрішої і ще поважнішої своїми наслідками, ніж була перша, бо засади і методи большевиків не змінилися. З вини большевизму Росія стала державою з обмеженими інтересами. Вона для Заходу підозріла. Ті, що забудуть се, зроблять помилку".

Нема сумніву, що Тардіє знає ситуацію. Але коли так, то чому ж Англія і Франція так запобігають ласки в червоній Москві? Чому при такій внутрішній і заграничній слабости Совітів панує майже загальна опінія, що ключ до ситуації в Европі в руках Сталіна?

Не легка відповідь на се питання при таких противоріччах. Щоб підготувати її, треба ще пригадати собі, як падала Чехословаччина. Тепер уже майже напевно можна сказати, що б. президент ЧСР Бенеш приняв те, що в Мінхені продиктував Гітлер, не тому немов би його до того присилували західні держави. Адже відомо, що Бенеш уже знав, що Франція не вирушить на поле бою в обороні ЧСР, а мимо того іще тоді з великим притиском оповістив радіем промову, в якій твердо говорив, що має свій плян, як оборонити ЧСР. В тім часі публична опінія світа тільки тут і там додумувалася, що се за плян, а тепер знаємо се вже напевно, бо сам Бенеш заговорив про нього в публичнім інтервю (Еріка Ман): плян оборони Бенеша полягав на вірі в військову допомогу СССР. Червона Москва торжественно впевнила його, що пришле йому військову поміч навіть тоді, коли б Англія і Франція пальцем не рушили. Треба признати, що Бенеш старався переконатися ще перед тим про те, який стан червоної армії та яке психічне поготівля в Росії. Він каже в інтервю:

„На короткий час перед конференцією в Мінхені вислав я військову комісію до Росії. Та комісія вернулася з якнайліпшими інформаціями про духову і військову готовість Росії під кожним оглядом. Звіти про її сили морські, воздушні і сухопутні були цілком вдоволяючі".

Отже як властиво мається річ з евентуальним походом червоної армії на захід? Чи правда се, що говорить Тардіє, чи те, що каже Бенеш? То значить, чи не пішла б червона Москва на Захід, чи пішла би — брати участь в боях?

Факт, що вона не пішла боронити Чехословаччини, не дає відповіди на се важке питання, бо тепер вже знаємо напевно, що в останній хвилі Чехословаччина сама відмовилася від допомоги червоної Росії. А саме знаємо вже документно, що наймогутніша в Чехії аґрарна партія загрозила Бенешові повстанням, якби він таки завізвав совітські війська до Чехії. Се виразно говорить сам Бенеш в інтервю. Тоді він рішився покинути свій плян і зречися допомоги Совітів. Так рішилася доля чехословацької держави: її віддала без бою чеська аґрарна партія. І тому сегодня не годен сказати, чи Москва була б кинула на Захід хмари своїх червоних полчищ, чи ні. Не годен сказати тому, бо Чехія сама сказала через своє офіціяльне представництво: Ми, чехи, не хочемо допомоги червоної Росії.

Заможні чеські хлібороби, що мали добре наладнані господарства, воліли з матеріяльних причин окупацію Гітлєра, ніж прихід на чеську землю червоної армії, від якої побоювалися такого знищення, якого зазнало хліборобство на всім просторі СССР. Таким чином кінець кінців рішили не політичні, а соціяльно-економічні спонуки.

Ось де укрита головна причина, що тепер баламутить і Велику Британію і Францію і Букарешт і Анкару і Софію й инші столиці. Серед диму, який оточує те баламуцтво, блискає в руці Сталіна ключ до ситуації в Европі і цілім світі. І ніхто в Европі напевно не знає, що Сталін зробить і чи не справдяться слова б. премієра Франції Тардіє, який предсказує друге видання договору в Берестю. *) — А ціле те замішання з надзвичайними інтригами та дивним збігом обставин вказує наглядно, в якій високій мірі розвязка ситуації залежить не від людей, а від волі Божої, бо люди тих інтриг і того замішання, що їх самі наробили, вже розвязати негодні. Є познаки, що навіть автори тих інтриг вже не знають, на яку ногу ступити. Надходить час, коли рішатиме висша справедливість. — А. Ч.

*) Останне число урядового двотижневика комуністичної партії в Москві „Партійное Строітельство" забирає голос у справі поголосок, які кружляють заграницею про можливість зближення між Росією й Німеччиною. Комуністичний офіціоз, який безсумнівно висловлює погляди совітських офіційних кругів, стверджує, що в Берліні існує деякий нахил до такого зближення. В німецькій пресі можна знайти натяки, що коли англійці будуть далі неуступчиві, то Німеччина може порозумітися з Совітами. Большевицький орган покликується на статтю поміщену в „Дойче Альгемайне Цайтунг" п. з. „Міжнародня політика Тірпіца", в якій автор пригадує, що адмірал Тірпіц перед війною нераз підкреслював, що між Німеччиною й Росією нема ніяких непереможних трудностей і що виповідження війни Росії вважав би великим блудом. Большевицький тижневик наведену дигресію німецького часопису називає „піднесенням куртини над мріями німецького фашизму про завдання удару в західному напрямі". Коли йде про совітську Росію, пише тижневик, то вона з огляду на заінтересування у збереженні мира і приязні між народами рахує також на второпність тих країв, які з таких чи иших причин не заінтересовані в заколоченні мира. Одначе ті, що бажають втягнути Совіти в конфлікт, нехай тямлять, що „край соціялізму не потребує помочи ніякої держави до оборони своєї свободи та що спираючись тільки і виключно на власні внутрішні сили він зможе відбити напад в кожному союзі".

З СОЙМУ

Важний договір Польщі з Совітами.

На плєнарному засіданні сойму 16 с. м. маршал Маковский заявив на вступі, що сенат приняв без змін 8 проєктів законів про уповажнення Президента видавати декрети і подав до відома, що премієр Складковский надіслав відповідь на інтерпеляцію посла Барана в справі недоручування адресатам українських часописів і друків. Посол Головацкий зреферував проєкт закону про додаткові кредити на рік 1939/40. Ті кредити мають служити на покриття конечних видатків, звязаних з емісією й карбуванням більону. Горішня межа емісії більону виносить тепер 520 міліонів зл., на голову населення випадає по 15.20 зл. В инших европейських державах квота на голову населення менше більше така сама, в деяких навіть висша. Кошти карбування більону значно нижчі від самої вартости більону, тільки в дрібних бронзових монетах висші. Нпр. кошт вибиття одного ґроша виносить 1,8 гр., 2-ґрошової монети 2,4 ґр. Як покриття будуть служити збільшені о 2.100.000 зл. впливи з доходового податку, преліміновані в буджеті на рік 1939/40 у висоті 325 міл. зл. Збільшення впливів з того податку обосноване, бо нпр. у квітні с. р. ті впливи осягнули фактично 44,5 міл. зл. замість преліминованих 40 міл. зл. Сойм приняв проєкт закону в 2 і 3-ім читанні. Посол Панкевич реферував справу ратифікації порозуміння з В. Британією про митні оплати на деякі хемічні вироби. Вивозові можливости на анґлійському ринку майже необмежені. В загальному англійському привозі ввіз з Польщі сягає ледви 1%, коли нпр. мала Данія виказує 5%. Зокрема добре представляється можність збільшення вивозу беконів до Анґлії. Привіз беконів до Анґлії унормований процентово анґлійцями, а відомо, що в Анґлії традиція має велике значіння. Одначе коли Анґлія зірвала з тим традиціоналізмом на одному з найважніших пунктів, а саме з політичним відокремленням, то відкривається можливість здобути ще сего року збільшення вивозу беконів до Анґлії бодай удвоє. Посол Щит-Немирович реферував проєкт закону про ратифікацію порозуміння з СССР у справі правного статуту торговельного представництва СССР в Польщі. Се представництво, т. зв. „Торґпредство", яке існує в Польщі вже ряд літ, не мало досі правного статуту. Тепер по ратифікації статуту „Торґпредство" увійде в склад амбасади СССР у Варшаві. Польське правительство уповажнене відкрити подібне представництво в СССР, одначе в практиці ті функції буде виконувати радник польської амбасади в Москві. Порозуміння обовязує 2 роки і вразі невиповідження на 6 місяців наперед автоматично продовжується. Сойм приняв проєкт закону в 2 і 3-ім читанні. Пос. Щит-Немирович реферував проєкт закону про ратифікацію торговельного порозуміння з СССР. Торговельний договір, підписаний в лютні у Москві, се перше порозуміння що управильняє в тривалий спосіб підстави взаїмних товарових оборотів, які дотепер були неуправильнені й давали завжди відемне для Польщі сальдо. Договір має значіння політичне, бо дотепер Польща не мала ніякого того ро-

да договору з совітським Союзом. Дотеперішні обороти з Совітами були мінімальні й виносили 13.000 зл. на 1 км. границі. Тепер по заключенні договору ті обороти будуть виносити 90.000 зл. на 1 км. границі, отже стануть подібні до торговельних взаємин Польщі з іншими сусідними державами. З договору виключені в привозі люксусові товари як: вино, кавіяр, овочі, натомість обіймає він сирівці, що в сучаснім европейськім положенні особливо важне. Ті сирівці Польща спроваджувала дотепер за девізи, а тепер буде їх одержувати шляхом компенсати. Буде спроваджувати з Совітів в першу чергу манганову руду, бавовну, концентрати апазитові (фосфорити), футра, тютюн та інші сирівці менше важні. Буде вивозити в першу чергу вуголь у кількости 900.000 тон річно, що позволить на приміщення на закордонному ринку надвишки карвінського вугля. Досі Польща не вивозила вугля до СССР. Далі буде вивозити текстильні товари, отже бавовняні (вироби з Лодзі), вовняні, піввовняні, трикотажі т. п. Крім того буде вивозити волоконні вироби, цинк і вироби з цинку, металюргічні вироби, прядільні, віскозу, шкіри, електричні каблі й інші продукти. Принято інтерпеляції, між ін.: пос. Юзьвяка у справі розповсюднювання німецькою пресою в Польщі фальшивих вісток, щоб дати Німеччині матеріял до брехливої пропаганди проти Польщі і посла Навроцького у справі неправильностей при підготовці міських виборів в Перемишлі.

Інтервю посла Целевича

В часописах Північної Америки й Канади появилося інтервю агенції „Юнайтед Пресс" з послом В. Целевичем: „Ся частина українського громадянства, яка у звязку з питанням Карпатської України покладала великі надії на Німеччину й Адольфа Гітлера, переживає велике розчарування і сильне потрясення. Можу ствердити, що тепер фільогітлерівські настрої українського громадянства належать до минулого. Мушу також ствердити, що українське громадянство заняло позитивне становище до позички протилетунської оборони не тільки теоретично, але і в практиці масово деклярувало розмірно дуже поважні суми. На зазив поспішили всі верстви українського громадянства. Також Українська Парляментарна Репрезентація в імя українського народу заняла не лише позитивне становище до П. О. П., але й до повновластей для Президента РП і до польської тези закордонної політики, виложеної у відомій промові міністра Бека. Буду вдячний, коли за посередництвом американської та канадійської преси про цей стан річей буде можна повідомити маси українських еміґрантів за океаном".

Німці і промова Мусолінія

Берлінські політичні круги далі коментують промову Мусолінія, виголошену в Турині, і стверджують, що надії демократій на розбиття оси безпідставні. „Нахтавсґабе" пише, що „демократії не пруть до війни тільки тому, що бояться, що могли б її програти". Зате хапаються вони всяких політичних, військових, господарських і чуттєвих засобів, щоб зробити на Німеччину й Італію якнайбільший натиск та перешкодити розвиткові справедливого „лебенсравму" для обох держав. „Гамбурґер Фремденблят" пише: „Сьогодня спрямовується удари проти Німеччини й Італії: проти Італії — пакт грецький і турецький, проти Німеччини — порозуміння з Польщею й односторонні ґарантії для Ромунії. Тому промова Мусолінія тепер безперечний доказ німецько-італійського союзу, спертого на реальних вартостях, який тепер уже не надається до того, щоб його якнебудь коментувати".

ОГЛЯД ПРЕСИ

Дійсність у Карпатській Україні

„Новий Час" в ч. 109 приніс кореспонденцію з Відня на тему ріжних вісток в справі Карпатської України. М. ін. читаємо в ній ось що: У вістках, чутках та „ревеляціях" щодо автономії, амнестії й т. п. проявів доброї волі Будапешту нема ні крихти правди. Згідне з правдою тільки те, що През. др о. Волошин виїхав з Загребу з наміром переїхати на Словаччину, та покищо — в строго-приватному характері — задержався був для полагоди особистих справ у Німеччині. Мадярські офіційні кола дуже заходилися й заходяться біля того, щоб През. Волошин зложив їм чолобитню, обіцяючи йому (й тільки йому!)... амнестію, а до того й почести. В тому напрямі працює теж, не знати чи добровільно, мирова делегація, яка в трагічних днях 15—16 березня ц. р. виїхала з Хусту до Будапешту. Поза цим не було й нема ніяких розмов між Урядом Карпатської України й мадярськими офіційними чинниками. Очевидно, нема й мови про переїзд През. Волошина на територію, яка є під владою мадярів, — навіть тоді, коли б на це наставала одна чи друга великодержава. Щодо засадничого становища мадярів, то вони, як виглядає, і не думають про автономію, чи будь-які суттєві полекші для Карпатської України. Кожний день приносить свіжі доказн на це. Наприклад: Не то з українцями, але навіть з русинами типу Бродія, чи ренеґатами зпід знаку Фенцика мадяри поважно не говорять про ніяку автономію. Незгідна з правдою й мимовільно трагічна вістка з Будапешту про „настрої в українських колах Ужгороду". Попросту тому, що ні в Ужгороді, ні взагалі на території Карпатської України вже нема ніяких „українських кол" — тобто політично активних кол інтеліґенції. Хто не втік, або кого примусово не виселили, той сидить за дротами в таборі інтернованих у Ніредьгаза, де відносини, про які лячно говорити. Тут є втікачі звідтіля — каліки. Загалом беручи, всі „ревеляційні" чутки про мадярську автономію і т. п. треба вважати очевидним політичним шантажем, що спрямований проти українських інтересів.

Німеччина й СССР

„Курер Варшавскі" в ч. 134 приніс статтю п. з. „Нелевна проба", в якій читаємо м. ін.: „Не дається заперечити, що престіж Совітів у міжнародній ґрі сильно зріс внаслідок цілої німецької акції. Хоч сьогодні пропаганда нац.-соціялізму не бє так брутально в Совіти, але в календарі німецької акції передбачена дата розкладу Росії й використання тої нагоди. А в плянах здобування німцями нового життєвого простору займає почесне місце Росія, а передовсім Україна... В можливість порозуміння большевицької Росії з нац.-соціялістичною Німеччиною годі повірити; совітська Росія не рішилася б на такий самогубний крок. Трудно припускати, щоб німецька політика змагала до зміцнення поваги і престіжу Совітів або також викликуванням війни до влекшення шляху большевизмові. А що в се трудно було б повірити, отже слід би приняти, що теперішна фаза тої політики се проба натиску на заінтересовані держави, це свого рода проба, щоб переконатися, чи без ужиття остаточних середників не дасться ще осягнути якихсь позитивних вислідів і користей".

Чи Італія піде з Німеччиною

ІКЦ в ч. 136 пише, що Італія була поверх 30 літ звязана союзом з Австрією й Німеччиною, але в часі великої війни пішла проти них. Таксамо, каже, зробить вона й тепер з отсих причин: між культурами латинською й німецькою є вічне противенство від мандрівки народів через ціле середновіччя аж досі, а нема традиції братерства зброї. Крім того німці позбавили італійців важного для них терену впливів у краях наддунайських і загрожують Ґріестові. Інстинкт італ. народу вичуває, що диктатура німців в Европі була б кінцем незалежности Італії. Отже в рішаючій хвилі Італія зробить те, що вже раз зробила в 1915 р.

Весна й осінь на Словаччині

Краківський „Глос Народу" іронізує з молодих „правителів" Словаччини за те, що вони рахують на великодушність Гітлера і пише: „Словаччина не вдержиться у своїй теперішній формі. Або її заберуть німці, розуміється „на просьбу" самих словаків, або її дадуть мадярам, коли матимуть певність, що та ціна вистарчить, щоби звязати Угорщину з Німеччиною в найближчій війні. В долині ріки Ваг весна в цілій повні, але словацька державність переживає осінь"...

Жиди віщують поворот демократії

„Наш Пшеґльонд" пише: Коли давніше кумання з „віссю" викликало скріплення реакції, то останне запрязнення Польщі з „бльоком" скріпить поступ. Польща не зможе лишитися схоронищем назадництва й шовінізму. — На те відповідає „Варш. Дзенник Народови"; Ті надії заведуть жидів. Адже Англією „ідеольоґічно" правлять консерватисти, а преціж вони ведуть переговори з большевиками про англійсько-совітський договір.

Кому здереві рука?

Німецька військовість про міжнародне положення.

Один з висших німецьких військових так характеризує міжнародне положення: Йде про те, кому насамперед здереві рука... Се відноситься до політики Німеччини протягання збройного мира і вдержання напруження міжнародного положення. На думку німців найгірший час для них вже минає. Той час се реакція Заходу, патріотичне захоплення західних держав й урухомлення поважної збройової акції. Стан мобілізації та дозброєння в житті західних держав, твердять в Берліні, створює своєрідний хаос і почуття штучного напняття, що мусить допровадити до втоми і знеохочення. Зате Німеччина жие в стані мобілізації і в стані воєнного поготівля від кількох літ так, що збройення не викликають вже ніякого забурення в німецькім господарськім орґанізмі, який цілковито наставлений на воєнну господарку. Тому Німеччині „рука не здереві", коли рука Заходу, озброєна в кріс, може під тягарем того кріса вже незабаром здеревіти. Гітлер, який від неділі відбуває інспекційну подорож по фортифікаціях на західній границі, докладно оглядав поодинокі фортифікаційні стрефи. Потому вернувся до Треві́ру, де на ринку виголосив промову, підкреслюючи ріжниці між теперішним і давнішим станом укріплень. Гітлер особливо цікавився уряджением підземних схоронищ і їх відпорністю. Крім того обсервував перебіг імпровізованих наборзі зачіпних й оборонних ділань. Гітлер висказав висшим командантам повне вдоволення з теперішного стану укріплень.

ВОЛОДИМИР ГОЛИНСЬКИЙ

Суть стиґматизації

Як на стиґматизацію дивляться великі учителі містики і як її досліджувати.

На перше місце між учителями містики висувається безспірний авторитет св. Івана від Христа:

„Але повернім до діяння серафима, що справді ранить і лишає внутрішні душевні рани. Буває деколи, що Бог позволяє, що деякі сліди появляються на тілі й у таких випадках виступають рани назверх. Таке скоїлося, коли серафим зранив св. Франца з Асижу. Пять ран любови, що їх одержав в душі, виступило назверх на тілі й видимо виявило спосіб любовних ран, що їх мав у своїй душі. Бог звичайно не дає ніякої ласки на тілі без того, щоб передтим не подав її передовсім самій душі. Тоді чим більші були упоєння і сила любови, що викликала рани на душі, тим більші терпіння викликає зранення тілесне. В однаковій мірі вони зростають, бо такі душі очищені й міцні перебувають у Бозі. Що спричиняє біль і терпіння для уломного тіла, це для здорового й сильного духа солодкість і смакота. Маємо тут подиву гідне степенування болю і смакоти".[1])

Гідна уваги теж думка великого знатока й учителя духовного життя св. Ігнатія Льойолі, основника Товариства Ісусовців. За його життя й побуту в Римі жила в Больонії одна монахиня, що відзначалася своїми чеснотами й надзвичайним даром молитви. В певному часі почала вона попадати в екстази й дістала стиґми. Провідник цього монастиря звернувся за порадою до св. Ігнатія. Дотичну думку цього святого подає його співробітник і біоґраф о. Рібаденейра:

„Коли ми були самі, запитав я Ігнатія, яка його гадка в цій справі? (бесіда про стиґми). Він відповів: До Бога належить освячувати людські душі, в них діяти й наповняти їх своїми дарами: чинить це деколи так достатньо, що душевне багатство за Божою ласкою уділяється навіть тілові й це, що має місце внутрі, проявляється назверх; але це буває дуже рідко. Натомість диявол, що не має власти над душею, часто послугується тілесними явищами, щоб через обман і тіни річей зводити уми смертельників, що жадні новостей, шукають за марнотою".[2])

А ось ще думка великого єпископа Женеви св. Франца Салезія. У своїому творі „Про любов Бога" (кн. VI. гл. 15) застановляється він над появою стиґм у свойого великого іменника Франца з Асижу й описує повстання стиґм Божого походження:

„Яке ж могутнє мусіло бути зворушення великого святого Франца, коли він побачив (в екстазі) образ Господа Нашого, що жертвував себе на хресті, образ, що його начеркнула й відбила рука не якогось смертельника, але мистецька рука серафима на зразок первовзору, образ, що живо й природно представляв Божественного Царя янголів скатованого, пораненого, пробитого, згнобленого, розпятого. Розчулена, зворушена та в любовному болі майже стоплена душа стала через те в найвищому ступні розположена прияти враження і знаки любови й терпіння від свойого Господнього Любимця. Бо ж память була перенята спогадом Божої любови, уява з приложенням живо представляла рани й скатування, що їх очі тоді бачили так виразно відбиті на представленому образі; ум приймав надмірно сильно схоплені образи, що їх подавала уява, вкінці любов ужила всіх сил волі, щоб з уподобанням уподібнитися до страстей Любого, а душа без сумніву цілком перемінилася в друге розпяття. Душа ж, як форма й володарка тіла силою своєї власти над ним, витиснула болісні рани, що ними була зранена, на тих самих місцях, що в них мав її Любий. Любов така дивна в оживлюванні уяви, що ця остання виступає аж назверх. Отже так любов вилила внутрішні терпіння переповненого любовю св. Франца аж назверх і зранила тіло тим самим жалом любови, що ним було зранене серце".[3])

Вище наведені свідоцтва й думки авторитетних учителів містики позволяють нам зробити наступні важніші висновки відносно стиґматизації, яка має Боже походження:

а) Всі три учителі признають діяпсихічний процес повставання стиґм. Стиґми Божого походження уважають за поосібний, зверхній вияв великого багацтва внутрішної ласки, освячаючої душу. Згідно признають, що стиґми Божого походження виявлені на тілі супонують анальоґічний відповідник на душі. Загальну засаду в цьому випадку висказав св. Іван від Хреста: „Бог не дає ніякої ласки на тілі без того, щоб передтим не подав її душі". Послідовно стиґми Божого походження се припадковий зверхній вияв освячаючої ласки і стоять у стислій залежності від святости стиґматика. Таким способом зрозуміємо, що не стиґми доказ чи критерій розпізнання святости людини, як це звичайно говорять необзнайомлені зі справою люди, — тільки навпаки, святість се критерій розпізнання такого чи іншого походження стиґм. Стиґми без наглядної і випробованої святости стиґматика належить уважати за явище дуже підозріле.

б) Диявол, що не має власти над душею, натомість панує над матерією, залюбки послугується деякими зверхніми знаками на тілі, щоб через імітацію Божих діл зводити легковірних і жадних новостей людей.

в) Св. Ігнатій зазначує, що стиґми Божого походження бувають дуже рідко. Ця заввага дуже вимовна серед наших умовин, бо ріжним нашим дилетантам в дослідах стиґматизації нічого не говорить факт, що під теперішню пору можемо числити стиґматичок на тузини...

Зчерги годиться бодай загально подати спосіб досліду явища стиґматизації та критерії, що ними згідно з вказівками вчителів духовного життя треба послуговатися при розпізнанні причин нових випадків повстання стиґм. Як в дослідах інших явищ так і тут треба передовсім мати на увазі загальні критерії, що про них була бесіда вище, приміннмі для кожного дарування. Явища, що його можна пояснити природно, невільно приписувати надприродній причині так довго, доки не зістали виключені всі природні причини. Коли дана особа, що звичайно буває, має більше дарувань і одне з них показалося небожого походження, то це підкопує вартість теж інших дарувань і в цьому також стиґм.

Позатим в дослідах стиґматизації примінимі особливші критерії. По ствердженні факту справжніх стиґм і усуненні можливости шахрайства в їх повстанні слідує дуже делікатне й трудне шукання причин, що це явище викликали. Відповідні досліди треба повести в наступних напрямах: Перш за все предметом скрупулятних дослідів мусить бути сама особа, що виявляє стиґми. Треба тому перевести всебічні досліди її фізичного й психічного стану здоровля. Зокрема важне для устійнення причин те, в якому стані здоровля дана особа була в часі, коли стиґми показалися перший раз. В дослідах не можна поминути питання чи стиґматик не виявляв якихсь атавістичних обтяжень, або чи нема обявів якоїсь астенії; бо знаємо, що діти напр. алькоголіків склонні від уродження до ріжних аномалій нервово-психічного характеру. Серед догідних для себе умовин розвитку цього рода аномалії прибирають нераз дуже дивні конкретні форми свойого вияву. Зокрема треба досліджувати вразливість чуттевости стиґматика та спосіб його реакції на імпресивні ідеї. Коли в структурі стиґматика ще перед виступленням стиґм ствердженo якінебудь відхилення від нормального перекрою, то це знак, що явище стиґм походження в найвищому ступні підозрілого.

Після всебічних дослідів фізичного стану стиґматика, що належать очевидно до лікарів, і ствердження його безсумнівного здоровля треба перейти до дослідів духово-морального стану. Тут річ іде про те, чи стиґматик бажав собі цього дарування, а як бажав, то з яких мотивів? Чи в цьому бажанні не було якоїсь неупорядкованости або збочення? Чи не було фальшивого розуміння, неприродного підходу до терпінь? Як стиґматик заховується супроти самого явища стиґм? Коли він виявляє познаки якоїсь цікавости, пустої слави, театральности, самохвальби, непослуху, гордости, коли зауважено непорядок в

[1]) Гл. Etud. Carm. 1936, II, ст. 201—202.
[2]) Там же, ст. 185.
[3]) Там же, ст. 150.

О. М. ФЕДОРОВИЧ, ЧСВВ. 2)

Наші церковні пісні

Спомин-розмова з о. М. Лончиною ЧСВВ, творцем-піоніром популярних релиґійних пісень († 25. XI. 1933 р. в Добромилі).

— Так, час, цей найкращий суддя — виказав хто помилявся, де була правда і любов до своєї Церкви, а де була її зрада. А як поставилися, питаю, до цих пісень тодішні наші фахівці?

— О, не бракувало також їдких голосів критики зі сторони фахових музиків, спеціялістів. Ось приміром, закидали мені деякі (мабуть Вахнянин), що мої пісні не скомпоновані в церковнім дусі. Та що він розумів під цим висказом, того я не розумію і сьогодні! Що служить Божій славі, і незле служить, се й має церковного духа, я так думаю. Другий закид, вже справедливіший, був, що мої пісні мають недомагання в своїй будові, в музичній конструкції. Тут більше правди. Та, гадаю, не моя в тім вина, що без висших музичних студій і без практики — взявся я до цього діла. Тут вина, коли вина яка є, по боці тих, що їм багато було дано... Вони або нехтували релиґійні потреби народу, або не знали, що народові дати, бо його не розуміли добре і не знали його релиґійних потреб... Народові треба було дати річи дуже легкі, приступні. Ось чому то взялися до цього діла не-фахівці, закінчив о. Духовник.

— І справді, о. Духовнику, хто зрахує всі ті благодатні наслідки, що їх нашій Церкві і народові принесли отсі простенькі, невишукані а такі ніжносердечні пісні, що їх склали „непокликані" люди!

Та бачу, що моя розмова втомила старенького, немічного о. Духовника, тому ховаю папір і олівець, щиро дякую за терпеливість тай збираюся до відходу.

— Пождіть ще хвилинку, погідно промовив о. Мелетій. Не забудьте і те сказати, що наші отці не занедбували, а горячо плекали також наш старинний спів; що дуже любили і люблять ірмологіон! Що також пильно плекали всенародній спів, самолівку! Тямлю, як цікаво прислухувались отці Єзуїти, як ми співали у Велику Пятницю біля плащаниці „Тебе одіющогося", або навіть звичайний рядовий догмат в суботу на вечірні. Хвалили наші церковні пісні, казали, що повні маєстату та глибини. Або в нашім монастирі в Лаврові — як гарно співала тоді вся церква Службу Божу самолівкою! Таксамо в Михайлівці, як вивчив людей брат Богун. Також у Львові брат Дувірак... О, як давно це було... закінчив о. Духовник.

Я подякував щиро і вийшовши з келії, упорядкував все за свіжої памяти.

Западав вечір. Глянув я у вікно, на клявзуровий город. Птиці кінчали свою вечірню пісню. Сонце останніми, пращальними струями обціловувало вершки ялиць, що стрімко за монастирем спинаються вгору.

В половині гори, між двома довгими алеями, серед ліщини — біліла статуя-пречера Богородиці. У стіп її перші новики добромильської реформи відправляли в місяці травні свої щирі молення до Цариці мая; тут співали вперве Марійські пісні, свіжо скомпоновані о. Мелетієм Лончиною, тоді ще молодим кліриком...

Біля цього Марійського санктуарія,

поступованні з посторонніми людьми, то це все очевидні знаки небожого походження стиґм. Коли ж особа обдарена стиґмами під моральним оглядом виходить без закиду, дарувань своїх не тільки не афішує, але навпаки скрупулятно їх скриває, коли вона очевидно покірна (в правильному розумінні покори), то в таких випадках може вона бути предметом дальших дослідів, що в них приміннми вищі критерії.

Коли стиґматик крім стиґм має ще інші надзвичайні дарування, то дослідник має обовязок числитися з евентуальними осягами дослідів інших дарувань. Якінебудь сумніви відносно інших дарувань підривають вартість стиґм, хоч в дослідах цих послідних не можна було б доглянути нічого підозрілого. Це важне особливо тоді, коли інші дарування вищого порядку. Коли дарування духового порядку покажеться нпр. диявольського походження, то прямо неможливо говорити про Боже походження соматичного дарування (стиґм). Коли годі когось увільнити від закиду сновидання чи гіпнотизму в його екстазах, то цей самий закид однаково або в ще більшій мірі тяжить і на походженні явища стиґматизації.

Згідно з попередно наведеними свідоцтвами вчителів Церкви критеріем розпізнання надприродного походження стиґм являється велика святість стиґматиків. Коли особа находиться в містичному стані, тобто коли в ній життя ласки доходить до вершин свойого розвою можливого на дорозі віри, коли обдарена особа має дар вищої контемпляції, то її дарування має своє джерело в освячаючій ласці, що опанувала й прикрасила душу передтим, заки цю дивну прикрасу подібности до розпятого Богочоловіка перелила на тіло підчинене душі. Так отже найважніше для оцінки стиґматизації це досліди самої стиґматизованої особи й її святости. Коли стиґматик не находиться в містичному стані, про Боже походження стиґм годі говорити. Послідовно — святість стиґматика се одинокий показчик надприродности стиґм. Святости стиґматика очевидно не вільно доказувати фактом існування стиґм, бо стиґми самі в собі не мають в тому напрямі ніякої доказової сили. Вони ж не стоять в конечній звязи з освячаючою ласкою, не виступають постійно у кожного, хто має хоч би й високий її ступінь, ніяк не вказують на те, що дана особа має дійсно містичні дарування. Коли ж стиґми виступають зі святістю, то їх джерело те саме, що й святости.

Але може хтось скаже, що поза стиґмами злученими зі святістю можуть бути стиґми харизматичного походження, тобто такі, що їх спричинив Бог незалежно й віддільно від святости й стану ласки стиґматика. На це відповідь: Беручи річ теоретично з огляду на діючу причину, годиться признати, що таке явище саме в собі можливе. Бог як володар нашого тіла може очевидно спричинити в ньому всякі явища без їх природнього звязку з такими чи іншими причинами. Та, не заперечуючи можливости явища, годиться мати перед очима наступні завваги:

а) того рода випадки чисто харизматичної стиґматизації в історії дотепер незнані,

б) вони були б недоцільні, тобто не мали б рації існування,

в) того рода стиґми були б насильно вимушені, тобто були б накинені людині проти її волі й розположення, що противиться поняттю ласки,

г) не було б способу доказати надприродність того рода стиґм.

Без святости стиґматика треба б хіба шукати розвязки в окремому обявленні, а це було б цілком злишнє і непотрібне помножування чудес. Стиґми, яких надприродність не могла б бути доказана, належало б уважати за природні, а тоді вони станули б на рівні зі стиґмами хоробливого походження. Маючи це все на увазі стиґми чисто харизматичного походження годиться уважати за неіснуючі й недопускаємі. Лишається отже, що стиґми Божого походження можливі тільки в людей святих, стоять у стислій залежности від освячаючої ласки й тільки тоді мають своє значення, гідне подиву й пошани. Стиґми без святости, коли се не вияв диявольського діяння, то обяв якоїсь недуги й як такі можуть бути предметом студій лікарів, психіятрів, можуть мати деяку вартість для дослідників оккультизму, спіритизму, але ніколи не можуть бути предметом дослідів богословів ані називатися „містичним явищем". Того рода стиґми не заслугують на ніякий подив ні пошану, очевидно тимменше на рекляму таксамо, як не заслугує на це ніякий вияв анормальности чи недуги. Хто такі стиґми безкритично приймає і легкодушно пропаґує під назвою правдивих містичних явищ і доказів Божого благословення і, спершись на субєктивних і безпідставних здогадах, усіми способами (не оглядаючись навіть на виразні приписи й заборони Церкви!) на всі сторони голосить „прийдіте — поклонімся", то цим способом дійсного стану й фальшивого характеру явища не скриє, а своїм необережним і згіршаючим поступованням не тільки не причиниться до скріплення і відновлення правдивої християнської віри, ані до психічного процесу навернення тих, що фактично стоять здалека від Церкви, але підриває віру в усяке чудо, навіть у тих людей, що цю віру ще мають, відпихає від Церкви тих, що її ще держаться і стає мимовільним союзником пасивного й активного безбожництва. В цьому то й криється ціла небезпека безкритичного трактування дивного явища й легковірного приймання його характеру та легкодушного поширювання субективних переконань поміж широкими масами звичайних вірних.

Забезпечіть собі майбутнє і дітям працю льокуючи гроші в дохідних торговельно-промислових підприємствах.

Купуйте уділи по зл. 500
1000
2000

Точні інформації:

ПРОМ-БАНК, Фінансова Порадня

Львів, ул. Гродзіцких 1.

в цім затишші, зродився, можна сміло сказати, ввесь новітній Марійський культ на наших землях, особливо його прегарна травнева форма! Саме з мурів добромильського новіціяту поширилася, як вище згадано, отся практика по інших зреформованих Василіянських монастирях і звідтам після деяких проб і вагань перейшла безапеляційно в край, в найдальші його закутки. І сьогодні в релігійнім житті нашого народу займає не-останнє місце.

Кільканацять кроків далі від цього історичного Марійського санктуарія, на стрімкім горбі — видніють білі нагробники чернечого цвинтаря.

Сьогодні, як подаю ці слова-спогади, там іще одна могилка більше...

Пізною осенью 1933 року ляг у ній на вічний сон у Господі бл. п. о. Мелетій Лончина. Ревний монах-проповідник, незабутній настоятель-батько, добрий духовник-провідник, а передовсім тихий, покірний співець Божої слави, наш перший популярний композитор.

Той, що нас всіх „в страсі і покорі" — так гарно і щиро — „славити Бога в Тройці, смиренно" — навчив.

Що буде з Ґданськом?

Польська преса звідомляє: На останнім засіданні штабу гітлєрівської партії в Ґданську при участи радника німецького мін-ва заграничних справ принято отсих 6 постанов: 1) дальше ведення протипольської акції в Ґданську, 2) піддержування пропаґандивної акції між німцями в Польщі, 3) дальші обмеження в господарськім житті Ґданська аж до повного зірвання господарських взаємин з Польщею, 4) вишкіл всіх ґданських німців та створення збройної сили на випадок потреби, 5) створення диспозиційних кадрів з членів С. А. і СС. з терену Райху, 6) нац.-соціялістична партія дістане 300.000 марок на ведення своєї акції. — Обговорюючи положення на терені Ґданська „Дейли Телеграф" пише: Мабуть будемо в найближчих тижнях свідками чимраз більшого натиску в цілі знищення нервової видержливости поляків. Німці такі певні перемоги, що вже роздають туристичні карти, на яких Ґданськ вже прилучений до Німеччини. Одначе се певне, що Гітлер трохи розчаруеться, коли думає осягнути нову безкровну перемогу коштом поляків. Ніякий поляк не дасть себе обманути, що по заспокоенні німецьких претенсій у Ґданську й коридорі Гітлер не матиме вже ніяких конфліктів з Польщею і не буде мішатися до її внутрішних справ...

Польсько-німецькі взаємини.

Польська Аґенція Західня доносить, що німці відібрали полякам Доніміpским право розпоряджатися їх банковими контами, себто забрали їм майно без відшкодування. Польська преса взиває польські власти, щоб розглянули справу відплати німцям в Польщі тим самим способом.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

СТИЛЬ І МОВА

На тлі сучасної автобіографічної повісти „Самостійник". *)

Також католицька наука признає виразно і навіть популяризує погляд, що стиль у говореній та писаній мові се річ не чисто формальна а органічна, за якою стоїть цілий чоловік з його расовими, національними і навіть релігійними підставами. Кожний чоловік покликаний до вироблення собі стилевого способу вислову, але стилю не можна нікого навчити якраз тому, що се поява органічна. Одначе можна підмітити в когось недостачі його стилю і можна на тій підставі звернути йому увагу на потребу праці в цілі усовершення того, чого вимагає стилевий спосіб писання. Стиль як органічна поява росте природно разом з людиною, письменником та письменством, але ростом стилю можна кермувати, зовсім подібно як ростом дерева, яке плекається (або занедбується).

Як людина має свій власний стиль вислову з окремими прикметами і хибами (розуміється є також люди безстилеві), так має свій власний стиль також кожний нарід, кожне письменство, кожна епоха часу. Се видно не лише в змісті вислову, але навіть в формі письма. По укладі букв, по способі їх лучення, по закрутах в письмі, по інтерпункції або браку її, по уживанні або неуживанні відступів і т. д. можна виразно означити епоху, з якої походить письмо. Хто з українців не знає нпр. виразного підпису дочки Ярослава Мудрого Анни, французької королеви, або величавого немов ренесансовий взірець підпису гетьмана Богдана Хмельницького. Яка ж великанська ріжниця в тих підписах! Вже по них видно зовсім виразно, що се підписи людей цілком інакших епох часу.

А якже багато говорить нам нпр. стиль універзалів козацьких гетьманів з його сильними впливами польщини в мові. Він говорить передовсім про визвольні змагання не менше ніж сама боротьба козацтва з Польщею. Які цікаві зусилля видно в боротьбі за той стиль, зовсім як на полі бою, де нераз помішані з собою свої частини війська, що змагаються з чужими. Се річевий стиль, але не рівномірний, якби розшастаний неспокоєм часу і перетиканий чужими впливами, від яких він ще не годен освободитися.

Стиль мови наших предків з княжої епохи ще більше річевий і ще більше змістовний. Так і видно, що за тим стилем стояли л ю д и д і л а, які не мали часу багато говорити, а лишали потомним поколінням на письмі тільки те, що вважали найконечнішим. Нпр. ось як описує старий літописець любого йому молодого князя Данила в боротьбі над Калкою:

„Князь Данил (виїха наперед)... Бодену бившу в перси младства ради і бувши не чуючи ран бивших на тілеси своїм. Бі бо дерз і храбр, а от глави і до ногу его не бі на нем порока... [1])

Яка тут простота форми! Що за річевість! Тут мимо небагатьох слів виразно представлений не лише князь Данило в часі бою з татарами над Калкою, але з сих кількох стрічок виринає перед нами по 6 століттях ясно також автор сих стрічок. Се розуміється монах, як всі тодішні літописці, який одначе вступив до монастиря не в молодости своїй а очевидно вже по відбутій військовій службі, бо характеризує молодого князя зовсім таксамо, якби схарактеризував молодого жовніра сучасний член військової поборової комісії. Є в технічних висловах сучасної військовости поняття, яке живцем пригадує вище наведену характеристику чоловіка здібного до військової служби: „а од глави і до ногу его не бі на нем порока". [2])

Є появи такої сильної річевости в стилю, що вони тривають століттями і в ріжних часах та серед ріжних народів, що не впливали на себе, проявляються дуже подібно, мимо цілком ріжних епох часу. Одначе мимо того по стилю пізнати епоху.

Якаж наша епоха і який її стиль?

Сучасна нам епоха така переломова, що подібної не було від часу як падала стара і велика римська держава. Така переломова епоха очевидно щось ломить і то ломить багато, а в якийсь час по ломанні наступає творення нового. І при ломанні старого і при творенні нового виступають на поверхню життя тверді та героїчні натури, бо без того було б неможливе ні ломання старого ні творення нового. І тому властивий стиль такої епохи мусить мати в собі тверду річевість, подібну до річевости наших козацьких та княжих літописей. А зміст творів репрезентативних для сучасної епохи мусить визначатися з одної сторони реалізмом, значить розумінням дійсности, а другої сторони мусить бути перенятий свідомістю, що доля людей і людських спільнот залежна від незбагнутої волі Провидіння. Тому якраз найбільше репрезентативні особистости сеї неспокійної епохи згадують Провидіння Боже.

Розуміється, в переломовім часі, коли падуть великі будівлі, в яких накопичене старе добро і старе сміття, все те при розвалі виходить на верх, одно світить, друге порохом копотить, в однім місці більше, в другім менше. Але навіть там, де світить правдиве добро і глибоке розуміння справ та подій, в неспокійнім часі звичайно нема такого ладу і порядку в стилі та мові, як в часах епохи довгого спокою. І з сеї точки погляду треба дивитися також на стиль і мову „Самостійника", репрезентативної повісти з часів розвалу старої та спроби будови нової України. Не сумніваємося, що її автор п. сотник Крилач амбітний на тій точці і що йому залежить на чистоті мови, в якій пише. Та знаходимо в його книжці три роди недостач під сим оглядом.

Перший: Таких висловів як „пан ротмайстер" або „товариш прокуратора" розуміється не приписуємо не то п. Крилачеві, але ніякому думаючому придніпрянцеві, бо т а к і хамелеонські нонсенси може у звязку з наддніпрянськими справами „поповнити" тільки галичанин, який не знає В. України. Для наддніпрянця слово „ротмайстер" се диковина, яка в нього може значити нпр. „майстер від рота" або щось подібне. Повинно бути „ротмістр". Подібна диковина також вислів „товариш прокуратора". Повинно бути „товариш прокурора", бо се принятий там технічний вислів, якого зміняти не вільно; „товарищ прокурора" значить заступник прокуратора, а коли написати „товариш прокуратора", то се може значити, що прокуратор мав товариша і з ним собі ходив чи їздив, а той товариш міг бути лікар, аптикар, фельчер, письменник і т. д. Таких баламуцтв Саві Крилачеві приписати не можна: вони походження редакційного.

Зате два другі роди недостач походять вже очевидно від автора. Перший з сих двох се брак пояснень незрозумілих слів. Нпр. відки тутейші люди мають знати, що значить табунець чирят? [3]) Або що таке „стяжні [4]) коні балабони"? [5]) Або „пороша"? [6]) Або „кодола", [7]) „ожеред", [8]) „онупрійка", [9]) „ятір", [10]) „кряка", [11]) і т. п. Се або технічні терміни рибальства, птаховодства чи фільництва, яких не розуміє навіть наддніпрянець, що не походить з села, або льокалізми, які також вимагають пояснень. Та сю недостачу можна б направити в той спосіб, що автор долучив би при кінці цілого твору дві-три сторінки словарця попросивши передтим тутейших людей, щоб перечитали уважно його працю і виписали незрозумілі слова.

Третій рід недостач в його мові особливо характеристичний. Він свідчить про те, як немов у крови залишається вплив культури батьків. Маю на думці може несвідомий авторові вплив латинської стилістики на спосіб його писання. Сава Крилач значно більше увільнився від латинської стилістики ніж пок. Вячеслав Липинський. Але придивіться нпр. отсему реченню, чи се не латина, тільки слово за словом переложена на українську мову:

„Притулені одне до одної мати й донька довго дивилися мовчки туди, де зникла на баскому сивому огирі ця чорноброда в заломаній козацькій шапці, в сірому козацькому жупані та широченних шараварах їх укохана людина, шалена, дивна людина, що стільки завдавала їм горя й турбот, стільки коштувала їм запобігливо хованих перед ним сліз".

Почисліть, кілько слів вложено тут між заіменник „ця", який належить до іменника „людина" і повинен стояти зараз коло нього — і тоді скажіть, чи се не дивний відблиск латинської крутанини з часів Лівія, все одно чи автор любив Лівія і чи взагалі його знає.

Або се речення:

„Перейшли до їдальні, де на суто заставленому, рибними консервами, рожевою семгою, білим баликом, кавіяром, парою пляшок кримського вина, коняку й пукатою карафкою горілки столі, шумів і парував блискучий самовар".

Замість по приіменнику „на" поставити іменник „столі", автор вложив аж 15 слів між іменник „столі" та прикметник „заставленому", який тісно вяжеться з тим іменником й тому повинен стояти зараз біля нього.

Се з одної сторони вплив чужої стилістики, а з другої просто брак письменницької практики, бо автор мимо свого поважного віку (67 літ життя) і життєвого досвіду, на полі белетристики дебютант, початкуючий чоловік.

Та, розуміється, ми з цікавостю очікуємо дальших частин повісти сего оригінального дебютанта, щоб тоді дати оцінку її цілости. — Осип Назарук.

---

*) Сава Крилач: Самостійник. Історія людини моєї доби. Додаток „Нового Часу". Львів 1939. В-во „Українська Преса". Гл. „Нова Зоря" ч. 1231 стаття п. з. „Оригінальний автор. Автобіографічна повість майже 70-літного дебютанта в белетристиці" і стаття „Українські типи. На тлі сучасної автобіографічної повісти „Самостійник" в ч. 1233 „Нової Зорі".

[1]) „Князь Данило (виїхав наперед). Коли в бою зранили його в груди, він не чув ран на тілі своїм, бо був молодий і хоробрий, а від голови аж до ніг його не було на ньім ніякого блуда"...

[2]) „Vollkommen felddiensttauglich", значить, цілковито здібний до полевої (боевої) служби.

[3]) Чирка, по польськи „cyranka", рід дикої качки.

[4]) Запряжені не поруч а встяж.

[5]) Балабони = дзвінки.

[6]) Новий сніг, що запорошує сліди. Також „понова".

[7]) Груба линва, якою щось тяжке тягнуть, звичайно намотуючи на вал.

[8]) Ожеред = велика, довга стирта соломи.

[9]) Останній посів пречки на св. Онуфрія, до 8. VI. ст. стилю. Цвите вже в серпні.

[10]) Сітка на обручах для ловлення риби.

[11]) Кряка або крижець, велика дика качка, по польськи „krzyżówka". (Пояснень засягнули ми в автора. — Ред.).

Ген. Раштікіс про польську армію

На пресовій конференції ген. Раштікіс заявив литовським журналістам м. ін. ось що: „Преса не тільки наша, але й закордонна присвятила моїй подорожі до Польщі багато уваги. Я не мав ніякої спеціяльної політичної місії. Метою моєї подорожі було скористати з милого запрошення маршала Польщі Сьміґлого-Ридза, зложити офіційні візити керманичам польського правительства і команді польської армії та навязати особистий контакт... Як військового цікавила мене польська армія та її праця в полі. Я відвідав осередок вишколу піхоти, що міститься на поліґоні в Рембертові, де вправи тривали кілька годин. Вони були підготовані дуже дбайливо, були добре виведені та робили знамените враження. По скінченні маневрів відвідав я осередок вишколу піхоти. Мені показали зброю та урядження військової техніки польської конструкції й виробу. Я відвідав також кілька фабрик польського воєнного промислу: фабрику літаків у Варшаві, фабрику зброї в Ряшеві й коло Розвадова та дуже модерно уряджену фабрику гармат у Стальовій Волі. Треба ствердити, що Польща осягнула поважні здобутки в ділянці воєнного промислу. Вся зброя не тільки власного виробу, але також власної конструкції. В тій ділянці Польща зовсім унезалежнила себе від закордону. Взагалі можна сказати, що польська армія знаменито вправлена, узброєна і вивінована".

Уфортифікована Европа

Загальмували „вісь".

Під такими заголовкоми „Роботнік" в ч. 137 приніс статтю Чапіньского: Про „уфортифіковану Европу" заговорив плк. німецького ґен. штабу Альмендінґер в „Ф. Беобахтер". Се, пише він, вислід страху перед власною системою, збудованою в Версалі. То страх наказав Франції збудувати лінію Мажіно. Не дивота, що й німці збудували свою „лінію Зіґфріда"... Інший автор в тім самім числі „Ф. Б." пише також, що політика оточування Німеччини се наслідок паніки. „Роботнік" збиває сей погляд: то не паніка, а організування оборони. І вже трохи загамовано вісь в її розгоні. Доказ: промова Мусолінія. Тон ніби гострий, але характер мирний. Коли се не маневр, то се доказ, що Італії трудно зачинати війну. Там не хоче війни ні Церква, ні династія. Поважний успіх осягнули західні держави заключивши договір з Туреччиною: ним Італія буде звязана у сх. части Середземного моря, а Німеччина над Дунаєм, бо Англія зможе дати через Дарданелі Ромунії, Польщі і Росії всего, що буде потрібне. Невирішена ще справа з СССР. Скандинавські держави відповіли німцям: ні. Отже „вісь" зачинає скриніти на туринськім закруті.

Ген. Франко про політику Еспанії

Ген. Франко заявив співробітникові італійської ґазети „Пополь д'Італія" м. ін.: Еспанія бажає мира зі всіми народами. Найлучша ґарантія мира сильна і могутня армія. Бажаємо, щоб голос Еспанії всі чули так як давніше. Бажаємо, щоб Еспанія знов підняла свою цивілізаційну місію, яку мусіла перервати на час круціяти проти большевизму. Еспанія зриває зі своєю політичною минувшиною у внутрішній політиці. Всі установи будуть піддані найвисшим інтересам нації в рамцях зорганізованої демократії. В сучасній Еспанії нема жидівської проблеми. Еспанія зацікавлена Мароком і там має свою будучність. Між Еспанією й Італією існують приязні взаємини. Національна Еспанія буде змагати до їх розбудови і поглиблення.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Про вагу святого Причастя 10)

І тому св. Причастя, до якого Христос взиває людей всіх станів, віку й пола, не виключає супружжа, і взагалі чоловіка, що дійшов до повного розвитку змислового інстинкту, а навпаки каже, що св. Причастя се о д и н о к е джерело і найсвятіший засіб проти змислових пожадань і до життя поза супружжам в повній тілесній чистоті по словам Христа: „Хто їсть моє Тіло й пє мою Кров, той живе в Мені, і Я в нім" (Йоан 6,57).

Отже всі ми добре знаємо, яке Боже право в тій ділянці, що одиноко св. Тайна подружжа дає право до уживання цього розродчого інстинкту в ціли розмножування людського роду. — Одначе як воно діється в світі? Чи ж не бачимо, що світ цілком нехтує цей Божий закон і дозволяє на цей ґріх ріжними приманливими способами як: кіно, спорт, музика, зла преса і т. п. і що найтрагічніше затроює в той спосіб молодь усього світу вже від найранших літ. Чи помагають тут багато всякі карні приписи, заборони і т. п.? Знаємо з досвіду, що ті приписи не помагають, а навпаки, нераз чимбільше забороняємо, зокрема молоді, тим з більшою цікавістю та впертістю летить вона як нетля до світла на всякі видовища й танці, на пляжу й такі инші речі, які самозрозуміло під невинною покришкою забави розбуджують змисловість, а далі ведуть і до ґріха. Не хочу через те сказати, щоби взагалі ніхто, ніколи, а зокрема життерадісна молодь не забавилася. Сам же Христос своєю приявністю на весіллі в Кані Галилейській апробував не тільки сам факт законного подружжа, але й скромну життєву забаву-розривку.

Йде тільки про те, щоб спрямувати молодь і взагалі всіх людей доброї волі до того високого, шляхотного розуміння розривки у світлі віри й християнських засад, що дає радість душі, а не лиш несмак і нагоду до ґріха. А що в сьогоднішних часах повного матеріялізму й культу тіла трудно вдержати самопочування, так дуже потрібне в цій ділянці, треба звернути пильну увагу людей і покласти велику вагу на те, що якраз часте св. Причастя в доброму наміренні дає змогу перемогти всі труднощі, всі приманливі спокуси і по довгій праці над собою дає повну перемогу над змисловим тілом. Саме цею прикметою відзначаються всі святі катол. Церкви.

Побожне й часте св. Причастя в першу чергу дає нам повну живу свідомість нашого властивого завдання й цілі життя. Споживаємо Найсв. Тіло й Кров Христову на те, щоб мати силу перемогти всі життєві труднощі й підпорядкувати своє життя Божій Волі та Його святим законам.

Побожне св. Причастя вказує нам, хоч ми вправді змислами не спостерігаємо цього, на дійсне наше внутрішне життя, яке своєю високою вартістю куди перевисшає природне життя. Коли б ми хотіли оцінити вартість і гідність чоловіка тільки з точки природної, не внутрішної, ми мусіли б дійсно сказати зі св. Петром: „Відійди від мене Господи, бо я ґрішний чоловік". Одначе ми бачимо, що Христос не тільки не відвертається від нас, але навпаки знижається до нас, входить в нашу душу, щоб наше внутрішне життя, життя ласки, скріпити й утвердити.

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали ґроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ЗОЛОЧЕВІ суд засудив о. Юліяна Микитина й о. Миколу Стецишина, греко-катол. священиків з Золочева, по 6 місяців вязниці за українщення назвиськ у метрикальних книгах.

МАРШ. СЬМІҐЛИ-РИДЗ має незабаром відбути подорож до Литви, Естонії і Лотви в ціли затіснення взаємин Польщі з тими державами.

ВІТОС, відомий провідник Людової Партії, що вернувся з закордону, знов обняв провід у тій партії і видав відозву. З неї видно, що світогляд його в нічім не змінився.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ ППС (Польської Партії Соціялістичної) рішив відкликати партійний конґрес на бажання партійних організацій ППС.

ДЕЛЕҐАЦІЯ ВАРШАВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ виїхала до Софії, де має вручити болгарському королеві Борисові титул почесного доктора того університету.

В ЛОДЗІ суд засудив німця Адама Флямме на 6 місяців вязниці за образу польського народу, якої підсудний допустився словами: „На вас то треба Ґітлера, бо як він прийде, то вас навчить". („Хвіля", ч. 7236).

В БРАТИСЛАВІ наложили домовий арешт на предсідника словацького сойму Сокола.

НІМЕЧЧИНА має відкликати своїх амбасадорів зі столиць держав, які приєдналися до анґлійсько-французького „фронту окруження Німеччини", себто передовсім з Польщі і Туреччини. Такі вісти кружляють в берлінських політичних кругах.

В ЛЕТУНСЬКІЙ ПРИСТАНІ в Амстердамі вмонтовано ґніздо машинових крісів. Пристань стережуть вдень і вночі.

ДАНСЬКА ВОЄННА ФЛЬОТА виплила на маневри, які мають відбутися в Категаті, в Сундах та на полудневому Балтику.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Бонне заявив, що співпраця між Францією й Анґлією ще ніколи не була така тісна як тепер. Франція й Анґлія дали ґарантії народам, які хочуть боронити своєї незалежности. Обі держави додержать даного слова і ґарантій. Франція й Анґлія не злякаються навіть найбільшого ризика.

У ФРАНЦІЇ продовж половини дня покрили готівкою „Позичку Мира" в сумі 6 міліярдів франків.

МУСОЛІНІ відвідав кілька міст недалеко італійсько-французької границі. Італійська преса підкреслює рівночасність інспекцій: італійської, переведеної Мусолінієм, і німецької, що її перевів Ґітлер на лінії Зіґфріда.

ҐОЛЯНДІЯ І ШВАЙЦАРІЯ припоручили своїм мешканцям, щоб з огляду на небезпеку війни поробили запаси поживи бодай на два місяці. Зрештою обережні господині роблять так тепер у всіх краях Европи.

ВИРІШЕННЯ АНҐЛІЇ в справі Палестини не приймають ні жиди, ні араби.

В МАДРИДІ на летовищі Бараяс відбулася велика дефіляда летунських відділів еспанських, німецьких та італійських. Відділи ті дефілювали здовж фронту чотирохсот літаків.

В ЄРУСАЛИМІ начальні рабіни проголосили піст і день молитов в цілій Палестині на день, в котрім проголосять т. зв. Білу Книгу, що обмежує жидівську іміґрацію до Палестини.

ПРАВИТЕЛЬСТВО АРҐЕНТИНИ заборонило закордонним товариствам і організаціям діяльність звязану з їх матірними краями. Заборонено також уживання партійних одностроїв.

КИТАЙСЬКИЙ МАРШАЛ Чанґ Кай Шек видав відозву до китайського народу. В ній стверджує м. ін., що моральна постава китайського народу знаменита і що Китай рішений боронитися до останнього чоловіка.

НОВИНКИ

Шкільний рік у школах середніх і народніх скінчиться 21 червня.

Кураторія львівської шкільної округи не дала дозволу Головній Управі „Рідної Школи" на урядження ювилейного свята з приводу 950-ліття хрещення Руси-України при участи всіх шкіл РШ у Львові.

В Найвисшім Адміністраційнім Трибуналі є 500 справ, які повстали на тлі позбавлення горожанства.

Ткацькі курси Рідної Школи у Львові зачнуться, з огляду на літний час, щойно 15 вересня ц. р.

Головою Українського Наукового Інституту у Варшаві вибрано проф. А. Яковлева, який дотепер перебував у Празі. В найближчому часі переїде він на постійний побут до Варшави.

Українці у Пряворі (Югославія) зібрали 1.800 динарів на допомогу для збігців з Карпатської України й переслали їх на руки о. През. Волошина.

За вивішення брудного і подертого державного прапору в дні 12 с. м. старостинський суд у Львові засудив Е. Габера, управителя реальности при вул. Супінського 4, на 200 зл. гривни з заміною на 2 тижні арешту.

За мальверзації в „Хшесьціяньскей Касе Пожичковей" при вул. ґен. Токаржевского 6 у Львові увязнено дир. Ренкар'а. Та каса належить до „Хшесьціяньскіх Звйонзкуф Заводових" під проводом кс. проф. Шидельского.

Тернопільське воєвідство розвязало читальню „Просвіти" в Нараєві-місті бережанського повіту.

У Братишеві пов. Товмач діти бавилися сірниками і спричинили пожежу стодоли Йосифа Цюпи. Вогонь перенісся на 17 сусідних господарств і знищив їх цілком. В ратунковій акції брали участь пожежні сторожі з Братишева, Нижнева й Антонівки.

На полі коло Космача перун убив 58-літню Евдокію Женолюк.

Староства на терені цілої держави переводять реєстрацію публичних випозичалень книжок, які підлягають приписам нового пресового закона.

„ІКЦ" в ч. 133 помістив лист р.-кат. каноніка і проф. варшавського університету Станислава Доленги-Козеровского, в якім автор доказує, що начальний вождь німецької армії ґен. фон Бравхіч походить з відвічно польського роду.

Ред. Ст. Мацкевич по вислуханні опінії громадянського суду, що його скликав у своїй справі, вернувся до редакційної праці 20 с. м.

Німці не дають віз на переїзд через Німеччину до Франції навіть тим польським робітникам, що приїхали до Польщі тільки на відпочинок.

Варшавська поліція пошукує обманця, що вдаючи представника поліції ходив по домах і „справджував", чи мешканці вивязалися з обовязку позички протилетунської оборони. При тій нагоді вимусив він грошеві жертви від кількох осіб.

Гумор. — Граматика. — Учитель: Я не йду, ти не йдеш, він не йде, ми не йдемо, ви не йдете, вони не йдуть. Повтори! — Ромко: Ніхто не йде.

Рільничі Палати виготовили плян розбудови сітки молочарських заведень особливо в полудневих і східних воєвідствах Польщі. Згідно з тим пляном мало б повстати нових 529 кооперативних молочарень. Нові молочарські станиці мали б виробляти денно бодай 15 тисяч літрів молока.

Власники ресторанів у Варшаві постановили бойкотувати заграничне пиво і заступити його краєвим пивом. Дотепер до Польщі спроваджувано найбільше пива мінхенського і пільзненського.

Ґданські кіоски бойкотують всі польські часописи, які тепер можна там дістати тільки на стації.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—1—20

Неопоганський часопис „При святім джерелі німецької сили", видаваний по смерти ґен. Людендорфа його жінкою Матильдою, чимраз більше підупадає. В 1937 р. мав він 86.500 примірників, тепер має 66.000.

В Парижі помер славний французький письменник і театральний критик Піер Ліевр. Ще на тиждень перед смертю був він на премієрі „Терпів при Понтійськім Пилаті". Ліевр говорив, що французьке письменство багате в постів, повістярів та ессеїстів, але театральними творами імпонувати не може.

Мер (бурмистр) міста Бон у Франції установив оригінальну літературну надгороду: 200 фляшок найлучшого бургундського вина.

В Ню-Йорку бандити узброєні в револьвери і скорострільні напали на один банк в середмісті і забрали 95.000 дол.

Жертви. Впр. о. Іван Кузик в Турильчу: зл. 5 на укр. інвалідів (збірка).

Гумор. — Професор при іспиті: В Америці держава і громади видають річно коло міліярда долярів на поборювання злочинців. Що кандидат мав би на се замітити під оглядом соціяльним? — Що ж, видатки се великі, але бо і злочинці там першої кляси!

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Вп. Сергій Шемет: Щиро дякуємо за вирізки з англійської католицької ґазети „Таблет".

Щоб переполоскати організм стосується МОЧЕГОННІ ЗЕЛА ДЮРОЛЬ Ґонсецкого, бо вони збільшують кількість видалюваної мочи і завдяки тому уможливлюють видалювання накопичених внаслідок злої переміни матерії шкідливих для здоровля складників, що затроюють організм, як: мочевий квас і ін.

Мочегонні Зела ДЮРОЛЬ ҐОНСЕЦКОГО стосується при недугах: нирок, піхура (пісок, камінці), при недугах печінки, при жовчевих каміннях, при артретичних або подаґричних болях, здуттю шлунка, відбиванню або нахилах до запертя.

Спосіб уживання: на опакуванні.
Продають аптики і аптичні склади.

Трицятьлітній ювілей

шкіл СС. Василіянок у Станиславові.

У трицятьліття освітно-виховної праці шкіл СС. Василіянок у Станиславові (давніше Прив. Учит. Семінарія та Школа Вправ, сьогодні Прив. Дівоча Ґімназія, Гум. Ліцей, Вселюдна Школа та Курс Домаш. Господарства) відбудеться 4 червня ц. р. Ювілейне Свято з такою програмою:

1) Архиєрейська Служба Божа в Катедральній церкві в 9 год., 2) Товариські сходини в салях заведення в 11 год., 3) Відкриття вистави ручних робіт і рисунків учениць Вселюд. Школи та Ґімназії і праць Курсу Домаш. Господарства в салях завед. в 15 год., 4) Святочна Академія в авлі заведення в 19 год.

Просимо всіх колишніх учениць заведення відгукнутися численною участю на цю свою ювілейну імпрезу. — Комітет.

Адреса: Станиславів, Петра Скарги 17.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Чорний пірат.
СТИЛЕВЕ: Чи Люшна то дівчина і ревія.

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО до НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа

підручник для священиків
уложив

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода.
Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — вол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — вол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, czwartek, 25 maja 1939. № 38 (1238)
Рік XIV. Львів, четвер, 25 травня 1939. ч. 38 (1238)

НОВА ЗОРЯ

NOWA ZORIA

два рази тижнево, в четвер і в неділю.
...ychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ Й АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Ґродзіцьких ч. 2/1. Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Львів - Lwów
Куркова 14
Хв.Біол.Народ.Дому

Папа про хрещення України

З Ватикану доносять: Папа Пій XII вислав до секретаря св. Конґреґації Східної Церкви письмо, в якому хвалить українську й російську колеґію за те, що вони рішили спільно відсвяткувати 950-ліття хрещення України-Руси. В костелі Джезу відправлять святочне 3-денне богослуження, опісля 21 с. м. відбудеться в ватиканській базиліці богослуження у сх. словянським обряді, „щоб зробити ще ближчим Нашій Особі спогад Святого, що його так дуже шанує велика частина вівчарні, якої ми Пастирем", сказано в папським письмі. Дальше Папа обговорює наслідки хрещення для України-Руси, життя та діяльність св. Володимира, його заслуги в ширенні христіянства та його взаємини зі св. Столицею, повні синівської посвяти і щирої приязни. Папа підкреслює вірність для Апостольської Столиці католиків східного обряду, які не жалують своєї крови для Церкви та які становлять поважну частину католиків у Східній Европі та в Америці. „Частина тих народів, які покликуються на походження від св. Володимира і на свою давню славу, терпить важкі переслідування, навіть кровані, та наражена на нелюдську пропаґанду проти Божого імени". Папа молиться до Богоматері, яку так дуже шанують ті народи, щоб натхнула почуттям справедливости тих, які відповідають за їх долю, та дозволила їм знов користати зі свободи та прав христіянської віри.

Вибори до міської ради у Львові

У Львові відбулися 21 с. м. вибори до міської ради. Зацікавлення виборами було середне. Здобули: Бльок христіянсько-народовий (ОЗОН) 24 радних, Бльок католицько-народовий (ендеки) 22 радних, Бльок загально-жидівський 16 р., ППС, Звйонзек Заводови і демокр. 11, жидівський Бунд 1. Хоч українців у Львові є тепер поверх 60.000 і хоч се елемент безперечно свідомий, то українці у Львові не матимуть ні одного представника! Як відомо, українські листи в 11 округах Львова просто уневажнено, а там, де не уневажнено цілих ліст, не допускали українських виборців до голосування, кажучи їм, що хтось за них „вже голосував" або що їх імена в документах „не годяться" з іменами в списку виборців: нпр. коли в документі було „Михайло" а в лісті „Міхал", то українця до голосування не допускали. Говорять, що навіть розумніші поляки дуже критично висказуються про таке поведення з українцями.

Далі розвязують українські установи

Дня 15 травня с. р. доручено адв. д-рові Володимирові Бемкові як голові читальні „Просвіти" в Бережанах на Адамівці оречення тернопільського воєводи до ч. П. Б. 79/б/39 з дня 24. IV. 1939 р., яким читальню „Просвіти" в Бережанах-Адамівка розвязано. Стрийське староство розвязало читальню „Просвіти" в Баличах Подорожних і читальню „Просвіти" у Станькові. Повітове староство в Коломиї наказало опечатати льокалі: читальні „Просвіти", „Сільського Господаря", „Союзу Українок", читальні „Скала" і кружка „Рідної Школи" на терені громади Воскресінці. Як причину подано протистатутову діяльність.

Підписання німецько-італійського союзу.

В неділю 21 с. м. приїхав до Берліна італійський міністр заграничних справ ґр. Чіяно в товаристві мін. ґен. Паріяні. На двірці привитав його мін. Рібентроп. По зложенні вінця перед памятником героїв мін. Чіяно перевів першу розмову з мін. Рібентропом, який видав снідання на честь гостя. Вечером міністра Чіяна приймав обідом канцлер Гітлер. В понеділок в 11 год. в новій палаті німецького канцлера відбулося торжественне підписання італійсько-німецького союзу міністрами Чіяном і Рібентропом. Після цього канцлер Гітлер приняв мін. Чіяна.

Чи Совіти поможуть Польщі й Ромунії?

Лондонська преса обговорюючи британійсько-совітські переговори пише, що премієр Далядіє мав предложити льордові Галіфаксові компромісову розвязку, яка обіймає два застереження: 1) Совіти дадуть ґарантію, що прийдуть з підмогою В. Британії і Франції, коли б ті держави були нападені, 2) В. Британія заключила б безпосередне порозуміння з Совітами на взір французько-совітського договору та згодилася б на негайні розмови штабів В. Британії, Франції й Совітів. Французи першу точку уважають уступкою для В. Британії, а другу уступкою для Совітів. Політичний кореспондент часопису „Стар" твердить, що французьке предложення се компроміс між предложенням Совітів і Англії на тему військового союзу між двома великими демократіями Заходу і СССР. Анґлійське предложення було Совітам невигідне, бо анґлійці домагалися, щоб СССР зложив заяву, що поможе Польщі й Ромунії вразі нападу на них.

Бенеш відкликується до Союзу Народів.

Б. президент Чехословаччини Бенеш, що перебуває в Шікаґу, вислав до секретаріяту Союзу Народів таку телеґраму: „Правно Чехословаччина існує далі. Тому що вона не має тепер іншого способу, будучи під правлінням переслідувань і насильств, Чехословаччина стає перед Союзом у повноті своїх прав. Як б. президент маю надію, що вільно мені буде звернутися до Ради і відкликатися до прав Союзу. Основні статті договору Союзу Народів і засаду міжнароднього права яскраво і явно знасилувано".

Збори „Скали" відбудуться 1. VI. в Станиславові

Одно весілля

Престолонаслідник Ірану (Персії) жениться з сестрою єгипетського короля Фавзією. З того приводу найповажніша преса всіх частей світа вислала на місце своїх кореспондентів і вони присилають описи величавих весільних торжеств. Ось зміст одної такої кореспонденції з Тегерану в одній з великих европейських ґазет.

В Тегерані нема патріярхальної атмосфери, але все таки тут атмосфера зовсім інша ніж в Европі. Відчувається, що тут війна не загрожує, що хто тут живе, той поза обсягом стрілів. Отже тут може бути правдиво торжественний настрій. Хоч на горизонті збираються воєнні хмари, тут Азія лучиться з Африкою й Европою, щоб спільними силами урядити весілля двох королівських домів. Наймогутніші европейські династії й держави прислали свої спеціяльні делеґації. Прислали м. ін. репрезентації: королівський рід Великої Британії та рід Італії. А Франція прислала як свого представника одного зі своїх найповажніших ґенералів Вейґан'а і т. д.

Наперед відбулися весільні торжества в Єгипті, країні нареченої. Потому виїхала вона зі своїм будучим чоловіком і своєю матірю та з великим почотом достойників і служби до Персії. Подорож відбулася морем і потому трансіранською залізницею, яка лучить Перський залив з Каспійським морем. Від хвилі коли молода пара ступила на перську землю, їхала немов у безнастаннім тріюмфі. А в Тегерані радість населення дійшла до зеніту, коли авта будучої королівської пари і її почоту, ескортовані кавалеріею, вїхали повагом в улиці столиці. По довгій подорожі морем і сушею молодята одержали три дні відпочинку — і зачалися властиві весільні торжества.

Ті торжества, які відбулися в Єгипті і закінчилися підписанням шлюбного договору, не були ще властивим весіллям: вони відповідають европейським заручинам. А властиве весілля відбулося в країні нареченого.

Замки королівської династії та найкращі приватні палати столиці приготовано на приняття чужих гостей. Таксамо всі лучші готелі Тегерану. Правительство Персії (тепер вона називається „Іран") розумно зробило, що не допустило до столиці надмірної маси публики з краю, бо тільки се уможливило вдержати порядок в часі королівського весілля. Зїхалося передовсім багато урядників з краю і багато чужинців. Деякі сусідні держави прислали навіть свої військові частини сухопутні, морські і воздушні для звеличання торжества. Місто Тегеран потопало в повені прикрас. Передовсім було справді відновлене й таке чисте, аж блистіло. Скрізь маса прапорів. Цілі фронти вулиць немов кипіли барвистими матеріями. А в часі самого вїзду молодої пари обвішано доми ще дорогими перськими килимами. На тріюмфальній вулиці виставлено численні тріюмфальні брами з прекрасними килимами.

А потому почалися народні свята і приняття чужих гостей. Кожної ночі стріляли штучні барвисті огні, які тут народ дуже любить. Співаки, танцюристи і скоморохи забавляли вдячний на-

род. А верх народного одушевлення викликала велика військова парада. Дуже добре показалася немала воздушна фльота Ірану. А молодь урядила разом зі своїм будучим володарем і чужими гістьми зовсім окреме свято: головну участь брали в нім пластуни і спортовці на великім стадіоні. Прекрасно ґімнастикувалися ґрупи дівчат в єгипетських і перських строях, виступали акробати і знамениті ґімнастики на приладах. Чужинців найбільше цікавили покази с т а р о ї перської ґімнастики, яка ще задержалася звичаєво в народі і правдоподібно вдержиться дальше поруч ґімнастики модерної. Всім тим показам вторувала музика і співали поезії старого Фірдувзі'я. Деякі спортові вправи мали й релігійні моменти, як нпр. уживання ланцюгів, що пригадують релігійні брацтва бичування в часі празника Мугаррему.

Іран або Персія має 1.644.000 кв. км. простору, себто майже вдвоє тільки, що Велика Україна. Одначе на тім величезнім просторі живе всего 15 міл. населення, себто мало що більше як 9 на 1 кв. км., бо з усего Ірану тільки 10% землі надається під управу, 80% це степи, місцями дуже скупі на траву, а 10% це правдива соляна пустиня („Кевір"). Тай ті степи місцями попересинані ґірськими ланцюгами до 4.000 м. висоти, між якими тягнуться великі соляні багна. Найважніші хліборобські области положені на півночі, близько Каспійського моря, бо там падає ще найбільше дощів. Також в пустинних частинах Ірану бувають часом зливи, одначе вода з них так скоро щезає в розколинах розпеченої землі, що навіть спрагнена собака не всилі її напитися, як описують подорожники.

Під оглядом національним країну ту замешкують перси, курди і туркмени. Майже всі вони визнають іслям і належать до секти шіїтів.

Нема сумніву, що якби в тій країні не було монархії, то почалися б там кривавi міжусобиці ріжних отаманів і країна та напевно стала б предметом чужої окупації. А так вона не лише управляється своїми місцевими силами, але навіть гарно розвивається. Свідчать про це нові, зовсім модерні і величаві будівлі та великопромислові заведення в Тегерані. Будують там цілі дільниці вулиць і домів уряджених після найновіших вимог. Столицю Тегеран лучить з пристанню Пагльові над Каспійським морем прекрасна автострада, що має 360 км. довжини. Найповажніші держави Европи й Азії стараються вдержувати з Іраном приязні взаємини. А значіння Ірану зовсім не в його багатих нафтових джерелах. Навпаки, ті джерела стали б головною причиною нещастя тої країни, бо притягали б окупантів і викликали б на тім терені безнастанні бої та знищення, якби перси не мали старої монархічної системи правління, глибоко вкоріненої в почутті народу. Там може найвиразніше можна бачити, як монархічна система правління дає можність розвитку місцевого населення серед дуже некорисних обставин ґеоґрафічних, кліматичних, етноґрафічних і сусідських. Персія була тисячеліттями подібним побоєвищем як Україна, і то далеко сильніших орд ніж були ті, що доходили на Україну. І мимо того місцеве населення тільки з розмірно малими виїмками часу тисячеліттями могло вдержати свою державу завдяки виключно монархічній системі. Тому і звертаємо увагу на останню подію в перській державі, важну під оглядом політичним і національно-педаґоґічним. Головна сила монархії в її р е п р е з е н т а т и в н о с т и, яка дається получити буквально з кожною системою правління, від найстрогішого абсолютизму до найсвобіднішої демократії включно, яку сегодня бачимо в Англії. Тільки одна монархічна система вміє так злагіднювати партійно-політичні та ґрупові еґоцентризми, що вони не розсаджують загально-національного організму. А се в першій мірі важне для націй, яких ґеоґрафічне положення дуже трудне і не дає їм сконсолідуватися. Для таких націй монархічний центр се жива ідеальна кристалізаційна точка, яка підносить силу й самопочуття нації так високо, як не може піднести ніяка інша система правління. Розуміється, така ідеольоґія мусить бути довго й завзято вкорінювана, щоб могла мати трівкі та великі наслідки. І в тім власне великий політичний розум нпр. італійського вождизму, що той вождизм твердо обстояв монархічну засаду і конкретну династію в Італії, беручи під увагу тяжке ґеоґрафічне положення свого краю, який в цілости представляє одну „пяту Ахіля". Але розумний вождизм у вірнім звязку з монархічною системою та конкретною династією робить грізною навіть країну, яка з природи річи вся подібна до пяти Ахіля...

Народи, що так політично думають, можуть обходити справді веселі весілля, в часі яких шанують їх найповажніші великодержави світа, хоч ті народи в дійсности слабі і без міцних життєвих ресурсів у природі.

А. Ч.

І що далі?

Польсько-українські взаємини.

„Вєк Нови" в ч. 11.415 приніс передовицю, в якій навязує до останнього інтервю ундівського посла Целевича для американської преси. В тім інтервю п. посол сказав м. ін., що „в теперішній хвилі фільоґітлерівські настрої української суспільности належать до минувшини". „В. Н." стверджує, що це заслуга канцлера Ґітлєра й пише далі так: „Де ж супроти того запорука, що ті настрої не вернуться, коли Ґітлер відновить українську ставку? Так беручи справу, треба бути послідовним. Отже приняти за певне, що українці все і при кожній нагоді змагатимуть „до заспокоювання своїх національних аспірацій проти Польщі", що вони є й будуть завжди готові стиснути кожну руку, яку хтонебудь витягне до них ззовні, що польська політика не має тут що зарадити і зробити, що вона безсильна супроти української справи". Всі ці висновки, пише „В. Н.", поляки мусять відкинути. Полякам як державному народові не вільно наперед приймати, що якесь зло є понад їх сили, що одинока постава се капітуляція. „Одиноко допускальне становище це аналіза справи, власне від *сторони н е у с п і х і в*, се коректура метод, це шукання в собі самім причини зла. Бо не ріка винна, що вона виливає, але люди, які її не ґреґулювали. А складання на українців виключної відповідальности за те, чого польська держава не потрапила довершити в тій ділянці, се власне звертання до якоїсь вищої сили в справах людських і від людей залежних. За Польщу, треба собі це сказати, відповідають поляки. Тому буде мабуть більше вказаним запитати себе: чому українська суспільність так легко піддається „оманливим міражам", які йдуть ззовні? Чому мимо 20 літ співжиття вона так слабо звязана з польською державною рацією, що хіба у хвилях ґіркого розчарування й осамітнення, щиро чи нещиро, звертає свої очі на Варшаву? Чому українським політикам, які заявляють свою льояльність до Польщі, загрожує постійно небезпека, що „терен" з його настроями здезавуює їх і перечеркне? Чому ті настрої такі неприязні? Се справи, які слід приняти як вихідну точку. Драма розґрається тут, надолі, по селах і містах. Концепції політиків се тільки надбудова, деколи штучна, часто нетрівка. Здобуття від Укр. Парл. Репрезентації ще одної заяви вірности і привязаности до Польщі буде б е з в а р т о с т и, як д о в ґ о т у т, н а д о л і, н е з м і н и т ь с я д і й с н і с т ь. Історія останніх 20 літ дає довґу лісту українських політиків, які „викінчили" себе і свою карієру тому, що розминулися з тою дійсністю. Отже треба дослідити ті елєменти, які впливають на становище українських мас. Треба безсторонно оцінити, чи тут не робиться якихсь блудів. Чи не створюється причин незадоволення і розчарування — непотрібно. Чи нема життєвих постулятів, які можна здійснити без нарушення польських інтересів і які треба здійснити не на площині вимінної торґовлі з УНДО-м, але тому, що вони слушні? Правдоподібно такі постуляти існують. Належать до ряду тих, які ми висували б, будучи в подібнім положенні, в якім тепер українці. Постуляти, які не є жаданням привілеїв, а радше рівности. Постуляти, які випливають з ґорожанських прав, з конституції і до того з тої фактичної і безспірної племінної окремішности, яку признає теж конституція"...

Польські осадники нарікають

В перших днях травня відбувся в Познані зїзд купців і ремісників з Познанщини й Поморя, які поселилися в Галичині, на Волині, Поліссі, в Люблинщині, на Білорусі і т. д. На зїзді відбулася широка дискусія на тему умовин праці осадників. Дискутантів можна було поділити, як пише польська преса, на два табори. Одні з них бачили самі тіни в праці осадників, другі, яких було значно менше як перших, бачили великі моральні й матеріяльні користи при вмілому підході до праці осадника на вибранім терені. Деякі дискутанти твердили, що ввесь переселенчий рух цілковито завів надії (п. Ґужиньский з Луцька). Майже всі промовці жалувалися на тяжкі конкуренційні умовини з жидами, на брак ширшого підпертя з боку місцевого населення й місцевих властей, на брак зближення з місцевими купцями та особливо на брак кредитів. Найсильніше нарікали на кепські умовини ті промовці, за словами яких можна було віднайти вплив деяких політичних напрямків. Вони домагалися найбільш безоглядної боротьби з білорусинами й українцями в цілі їх усунення. Деякі переселенці закликали зблизитися до „руського" населення, чи навіть „українського шовіністичного". Треба, казали вони, зєднати собі те населення як клієнтів і тоді можна буде впливати на нього польською культурою і притягнути до Польщі.

Жидам простують...

„Хвіля" в ч. 7241 принесла отсю вістку: В „ІКЦ" недільний фейлєтоніст того часопису Зиґмунт Новаковский уважав за можливе доложити цеголку до антисемітської роботи не ствердивши наперед, чи уділені йому інформації в справі *позички протилетунської оборони* заслугують на віродостойність. Одначе переконавшися про те, що його впровадженo в блуд містить у вчерашнім „ІКЦ" слідуюче вияснення: „В останнім моїм фейлєтоні спираючись в добрій вірі на інформаціях вже неактуальних і не відповідаючих правдивому станові річей, представив я участь жидів у летунській позичці в спосіб незгідний з дійсністю. Проста льояльність каже мені вицофати відносне місце моєї статті". (Чи зустрічав хто коли в „ІКЦ" добровільне спростування неправдивої вістки в українських справах?)

ОГЛЯД ПРЕСИ

Післявиборчі рефлексії

„Українські Вісти" в ч. 116 принесли статтю п. з. „Покажчик вартости", в якій читаємо м. ін.: Українська інтелігенція у своїй масі ставилася до виборчої підготовки з легкодушною байдужністю, підчас коли національно настроєне робітництво і ремісництво сповняло свої обовязки з найбільшою скрупулятністю. Якщо йде про виборчу підготовку у Львові, то вона спиралася майже всецїло на робітничому елементі. Більшість інтелігентів, навіть чолові кандидати (!), заняли попросту „наплєвательне" становище і пальцем не рухнули, щоб вибори пройшли успішно. Не йшло про почести, людей. Ішло про моральну вартість української спільноти, про її тугість, про дисципліну і жертвенність у сповнюванні зовсім легких обовязків. Виборча акція по містах се добрий покажчик вартости поодиноких станів нації. Вона виявила, на кого можна числити, а на кого треба вже раз махнути рукою. Якщо йде про Львів, то виборча акція виявила, що числити можна в першу чергу на робітництво і ремісництво. Це той елемент, на якому враз з тією частиною інтелігенції, яка має національну совість, можна будувати нашу силу. А з утитулованими гонораціорами, які „репрезентують" націю при бріджу чи при чарці, треба вже раз назавжди скінчити.

Автострада

займала б поверхню більшу від Заользя.

„Роботнік" з приводу німецького домагання 25 км. пояса на переведення автостради через польське Поморя пише м. ін.: Автострада, яку Гітлер хотів би перевести через польське Поморя, докладніше кажучи, якою хотів би перетяти поморське воєвідство, мала б мати 25 км. ширини. Коли зважимо, що від границі Німеччини до Східної Прусії є 36 км., то отримаємо частину краю 900 км.², або шмат польської землі, який перевишає обшаром ціле Заользя, що вернулося до Польщі в жовтні м. р.

Про Ґданськ б. президент того міста

Німець др Герман Равшнінг, б. президент сенату Ґданська, що розійшовся з гітлерівцями, помістив на сторінках „Ле Пті Парізієн" статтю, в якій читаємо м. ін. ось що: „Від ряду літ нац.-соціялістична партія в Ґданську приготована до того, що може статися в кожній хвилі. Вже віддавна великі транспорти зброї привезено зі Східної Прусії до Ґданська приватними автомобілями та морем вночі. По думці статута Ґданськ не має права посідати ніякої армії, тільки відділи поліції. Мимо того Ґданськ має тепер зброю й муніцію, потрібні до того, щоб перевести військову оборону або зробити пуч. Зброя складається з танків, з бомбометів, легкої артилерії і навіть тяжкої артилерії... Польща має право й обовязок згідно зі статутом Ґданська, вразі розрухів або коли б міські власти не могли опанувати ситуації, інтервеніювати наперед при помочі поліції, відтак при помочі збройної сили. Коли б Польща інтервеніювала в ціли привернення порядку, то се дасть ґданським властям притоку ставити збройний опір проти „польської агресії". Якби тільки пару годин тревав опір проти польських дивізій, що входили б на територію Вільного Міста, і якби полилася кров, тоді Польща знайшлася б у трудній положенні, бо Ґданськ задемонструє свою сильну волю не залежности. Німеччина матиме моральний претекст до інтервенції, який оправдає її перед цілим світом. Навіть Англія і Франція мусітимуть вмішатися в ту справу. У збаламученій публичній опінії Заходу повстане розкол".

Німеччина закинула автаркію?

„Курер Варшавскі" в ч. 106 приніс кореспонденцію з Берліна п. з. „Дві великі переміни брунатної Німеччини". Перша переміна се, на думку кореспондента „К. В.", перехід від націоналізму до імперіялізму, друга не закинення думки про автаркію. Про сю другу переміну читаємо ось що: „Поняття господарської автаркії закинено безповоротно, ніхто не думає про те, щоб Німеччина могла бути господарсько самовистарчальна. Зрештою вона найменше з усіх держав надається на те зі своїми майже 70% міського населення і надмірною індустріялізацією. Отже тепер не говориться про власний кавчук чи власну бензину, тільки про кольонії, які Німеччина мусить дістати, про нафту з Румунії, про збіжжа Мадярщини та про вивіз, „без якого німецький нарід не може жити". На економічних нарадах падуть слова, що Німеччина може й хоче бути піоніром „необмеженої скількости рільних артикулів і сирівців взаміну з продукти німецького промислу". Міжнародня торговля, вимінна, не готівкова, заняла перше місце не лише в теорії, але і в німецькій політиці замість забутої вже й неактуальної автаркії".

„Фольксфербанд," „Дойче Ферайнігунг"

П. з. „Роля німецької меншини" приніс ІКЦ в ч. 83 статтю И. Віневича. В ній пише: Щойно тепер розуміємо зміст промов, які в листопаді виголошував у чеських містах пос. др Кундт, наступник Генляйна, що лишився в Судетах. Кундт переконував німців, щоб не виїздили з Чехії до відлучених Судетів, бо прийде час, коли їх буде треба якраз у Чехії... Чехи тій останній німецькій меншині давали ріжні уступки аж до права носити гітлерівські однострої включно. Берлін на все казав „замало", аж дійшло до окупації Чехії „в обороні долі німецької меншини". Кундт у Чехії, Кармазин у Словаччині, Ольдофреді в Карп. тепер угорській Україні напевно не поступають після власного погляду. Позволю собі також зіставити текст промов німецького посла в Югославії Фр. Гамма і зрештою поважного та позбавленого демагогії сенатора Гасбаха в польськім сенаті. Польщі не можна порівнати з Чехією, ні Угорщиною, ні з Югославією, — але є причина до застанови. От хочби для зрозуміння таких фактів як ювілейні збори „Фольксфербанд'у в Лодзі, що обіймає всю РП з виїмком Поморя і Великопольщі, де працює „Дойче Ферайнігунг", і з виїмком Шлеська, де царствує „Фольксбунд". Збори ті принесли нові докази мобілізації німців навіть там, де їх ніхто й не додумувався: в останнім році повстало 120 нових груп, з того в Галичині 23, в Люблинщині, де німецького руху ще тому рік зовсім не було, 33 з 3.000 членів. Один з промовців сказав, що еміграція німців з Польщі се недопускаєма зрада інтересу німецької народности... Пан Віктор Кавдер з Катовиць виступає в органі „Дойче Монатсгефте ін Полен" також як протектор меншин української й білоруської... Є клюб український у Відні, повстало вже в Німеччині і бюро для білоруських справ... Чи чеська меншина на Волині схоче тепер навязувати контакт з німцями на Волині?...

Німецько-італійське порозуміння

„Джіорналє д'Італія" звідомляє, що німецько-італійський військовий союз, підписаний в днях 21-22 с. м., складається з 7 артикулів і вступу, в якому спрецизовані напрямні обох держав. „Дж. д' Іт." пише, що це союз безпеки супроти офензивної акції. Новий союз се не тільки найбільш природне порозуміння сил і реакція на окруження, се водночас запевнення европейської рівноваги. Німецько-італійське порозуміння ріжниться від давного потрійного німецько-австрійсько-італійського союзу тим, що потрійний союз був знаряддям призначеним на випадок війни, а в часі мира він зовсім не ділав, бо в провінціях, що були під пануванням Австрії, не шановано італійських інтересів. Внаслідок спротиву і консерватизму б. Австро-Угорщини Німеччина не могла розвинути заморської експанзії. Щойно дефінітивне усунення Австрії створило для Німеччини й Італії умовини, про які мріяв Кавур іще в 1858 р.

З Ґданська

Здемолювання дому польських інспекторів.

ПАТ звідомляє: Дня 20 с. м. вечером розагітована юрба заатакувала дім польських митних інспекторів у Кальтгофі на границі території Вільного Міста Ґданська і Східної Прусії, уживаючи пальної зброї, петард і т. п. Польські митні інспектори не робили ужитку зі зброї, але внаслідок натиску юрби і домагання комісаря поліції, який заявив, що не може брати відповідальности за їх безпеку, були змушені опустити дім коло 23 год. і удалися до близького Шиманова. По їх виході юрба вдерлася до дому і здемолювала його нутро. На вістку про випадок ґенеральний комісар РП вислав на місце свого заступника в товаристві двох урядників для дослідження перебігу випадків. Після приходу на місце в хвилі, коли вони віддалилися від самоходу для дослідження місця випадку, невідомі особняки заатакували чинно шофера самоходу, яким приїхав заступник ґенерального комісаря. Шофер у власній обороні стрілив наперед два рази в воздух, внаслідок двох слідуючих стрілів вбитий один з нападників.

Що кажуть німці?

Польська Аґенція Телеґрафічна подає: Німецьке Інформаційне Бюро подало тенденційно вістку про випадки в Ґданську. Воно в спосіб незгідний з правдою закидає польським митним урядникам „невідповідне поведення і напастування німецьких дівчат і жінок, що викликало демонстрацію перед домом польських митників". Після депеші „Д. Н. Б." йшло тільки про „нечисленну ґрупу людей", які бажали дати вираз свому невдоволенню. В другій депеші німецька аґенція доносить про „застрілення ґданського горожанина зі службового польського самоходу".

Заборона польських ґазет в Ґданську.

Ґданські німецькі власти відібрали почтовий дебіт на 5 місяців „Ілюстрованому Курієрові Цодзєнному" (ІКЦ), „Ґазеті Ґданській" і „Курієрові Балтійському". Польські ґазети можна діставати в Ґданську тільки в передплаті через польську почту. Одначе її засяг невеликий, бо польські листоноші можуть доручати почту тільки на невеликім відтинку міста та пристані і до польських установ. Польська публична опінія в Ґданську здивована, чому польські власти позволяють поширювати німецькі ґданські часописи, з яких нпр. „Данціґер Наєсте Нахріхтен" тільки на Поморю розходиться в кількох тисячах примірників. Крім того пачкарі перепачковують через границю німецькі ґазети заборонені в Польщі. (ІКЦ, ч. 140).

Польсько-німецьке напруження.

ПАТ звідомляє: Як подає часопис „Берлінґске Тіденде", в Берліні припускають, що кульмінаційна точка в польсько-німецькім конфлікті прийде у вересні. Берлін сподіється, що Польща буде тоді готова йти на переговори, бо теперішня мобілізація ослабить її економічно.

ЗА ПІДСТАВИ ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ

Дискусія між „Ділом" та „Українськими Вістями".

Між „Ділом" та „Українськими Вістями" відбувається дискусія на тему орґанізованости українського народу. Притокою до тої дискусії стала стаття в 96 ч. „Діла" п. з. „Між миром та війною". Автор статті, начеркнувши коротко теперішню непевну міжнародню ситуацію та намагання всіх народів завчасу заповнити свої щілини, пише: „Чи в нашому українському національному орґанізмі нема щілин, які треба би в сьогоднішній історичній хвилині засипувати? Чи в нас можливе вже постійне моральне поготівля, якого сущна прикмета се здібність негайно й одностайно реаґувати на зовнішну загрозу?" І добачує одну непевну щілину: „Серед нашого народу починають творитися політичні орієнтації, загрозливі своєю штивністю. Політичною помилкою є думати, що такі орієнтації вже можуть творитися тепер, що вже сьогодні вони політично оправдані. Ще більше помилковий погляд, що нам потрібно кілька орієнтацій, що українське громадянство повинно поділитися. Саме навпаки! В нинішньому часі безупинного збройного і морального поготівля та постійної загрози вибуху українським моральним поготівлям повинно бути: таке вирівнання внутрішних ріжниць, щоб у рішальному менті, коли він прийде,було можливе одно українське рішення, одна українська орієнтація. Час вагань, чи навіть політичних „сдєлок" минув безповоротно. Прийшов новий час, який від одиниць і народів вимагає незвичайного підтягнення. В хвилині рішення він вимагатиме ризика екзистенції в буквальному цього слова розумінні, екзистенції національної і фізичної. Між миром та війною повинна йти наша підготова в тому напрямі, щоб це ризико було якнайменше".

У відповідь на се „Українські Вісти" в ч. 100 написали ось що: „Коли такі думки видвигає преса ФНЄ, тоді й ясні висновки: негайна й одностайна реакція, одне українське рішення можливе лише при політичній орґанізованості нації і при одному Проводі. Дальше: Провід, здібний до негайної й одностайної реакції, це такий провід, який суверенно диспонує орґанізованою нацією і який не залишає ніяких ідеольоґічних щілин, таких небезпечних у час потреби негайного рішення. Тому — говоримо ми (ФНЄ) — українська нація не може дозволити собі на „люксус демократії", в якій провід і негайна реакція залежать від „доброї волі" кількох чи кількананцяти партійних проводів, які можуть зговоритися, але — що правдоподібніше у вирішних хвилинах — можуть не дійти до порозуміння. „Діло" — орґан УНДО-ння. Коли „Діло" зачинає писати так, як угорі наведений цитат, то ми маємо право спитати: які висновки з того витягає „Діло", зґл. УНДО? Часи надто відповідальні і грізні, щоб обмежуватися лише до кидання гарних думок на папір і на тому вичерпувати найістотнішу проблему. Передискутуймо її прилюдно і до кінця".

На сю статтю „Українських Вістей" „Діло" (ч. 102) відповіло статтею п. з. „Політичний ексклюзивізм чи широкі підстави політичної орґанізації?" Автор статті (—р —ч.) пише: Мусимо — на нашу думку — рахуватися сьогодні, при всяких політичних дискусіях і комбінаціях, з двома реальними політичними чинниками: 1) сьогоднішній український політичний світ не був здібний створити одну політичну надбудову, якесь одно політичне тіло з усіми прикметами чи акцесоріями монопольного проводу. Не може теж ніодна з існуючих українських партій чи політичних ґруп сказати про себе, що вона панує суверенно над українським політичним і громадянським життям. 2) У нинішній міжнародній кон'юнктурі не можна виставити вже сьогодні означену політичну тезу (чи радше гіпотезу) і взяти на себе ризико політично орґанізувати чи підготовлювати всю націю в надії на здійснення тієї гіпотези... Факт, що не маємо рішального й авторитетного для всіх українців політичного осередка, доводить до ріжних висновків та до поважних ріжниць у нашій практиці. Те, що український політичний світ був досі нездібний створити один політичний осередок диспозиції,[1]) безумовно погано свідчить про той світ та всі ті чинники, що такі спроби внеможливили. Однак рахуючись з цим станом, як і з реальною дійсністю, мусимо робити все, щоб його шкідливі наслідки як мога зменшити і змягчити. Здаємо собі справу з того, що ані якась одна порядкуюча національна ідея чи одна засада національного інтересу, яка очолювала б наше прилюдне життя, цій недостачі не зарадить та не створить суцільної, тугої орґанізованости, якою можна б покористуватись у рішальній хвилині. Отже що робити?... Ми глибоко переконані, що засада ґрупової чи навіть персональної виключности (ексклюзивізму) не випливає з внутрішніх орґанічних потреб української нації. Цю засаду вважаємо імпортованою на наш ґрунт... В наших політичних умовинах ми тотальних зразків орґанізації не можемо перещіплювати на український ґрунт. З одної засадничої причини: не маємо орґанів державної влади, щоби при їх допомозі, як це роблять оба фашизми і як це зрештою випливає з цілої їх ідейної конструкції, політично орґанізувати націю. Думаємо, що в наших умовинах засади тотальної зорґанізованости мусять довести до внутрішньої боротьби, до усунення поважних ґруп громадянства від прилюдного життя і врешті до ослаблення його інтенсивности. Притягнути людей до політичної співпраці і співвідповідальности без зовнішнього натиску — можна лише на широких підставах зорґанізованої демократії і лише при свобідному суперництві ідей та партійно-політичних доктрин, які взагалі активізують громадянство. Осередок диспозиції, якого потреби не заперечуємо, в нас можливий лише орґанічним шляхом як надбудова існуючої політичної зорґанізованости. Залишаємо

[1]) Нема сумніву, що стаття в „Ділі" ч. 102 дуже замітна і слушна своєю аґрументацією, зверненою проти головного клича ФНЄ в наших обставинах. Одначе своїм твердженням, немов би „український політичний світ не був (досі) здібний створити один політичний осередок диспозиції", ся стаття в „Ділі" неправдива. Автор її помішав дві зовсім ріжні річи. Та се вимагає окремого докладного вияснення в відповідній порі. Покищо можна взяти під увагу насвітлення сеї важної справи в додатку до статті „Жиди і фашисти" в 36 ч. „Нової Зорі" на ст. 5. — Ред. „Н. Зорі".

БОЛІ артретичні ревматичні подаґричні

найбільше докучають на зміну погоди, підчас зимна, слоти й непогоди. Тоді болі стають нестерпні в суставах, костях і мязах, витворюються болісні набрякнення. Хід і рух утруднені. Ці терпіння повстають з причини нагромадження мочевої кислоти в устрої і, якщо їх не будемо правильно поборювати, будуть збільшуватися, аж врешті прикують на постійно до ліжка. В цих випадках вживаємо зовнішнього ліку **„UREMOSAN" Ґонсецького,** що розпускаючи мочеву кислоту в орґанізмі, рясно її виганяє разом з мочем і помагає устроєві поборювати артретизм, ревматизм, подаґру, ісхіяс, ниркове каміння та злу переміну матерії.

Оригінальний **„UREMOSAN" Ґонсецького** можна дістати в аптеках.

СТЕПАН ГОДОВАНИЙ 3)

На Словаччині

Інше жерело нехіті до чехів йшло в кругів духовенства, головно католицького. А саме чехи взяли після повстання чехословацької республики в 1918 році сильний курс протикатолицький і взагалі радикально-поступовий.[1]) Тим т. зв. поступовим і вільнодумним духом були переповнені передовсім провідники й учасники чеських визвольних змагань, отже передовсім кандидати на адміністраторів по переворотї. Після прилучення Словаччини до ЧСР рушила ціла хмара „поступових" урядників на Словаччину і тут показували назверх свою нехіть до Церкви, релігії і до словацького народу, уважаючи його привязання до релігії і Церкви за „назадництво". А словацький нарід був релігійний. Про се я мав нагоду переконатися на власні очі. В неділі я ходив на Сл. Божу до католицьких костелів у Малих Бєровцах, Турні, Тренчіні й ин. місцевостях. Всюди я бачив повно вірних. Словацькі священики проповідували чистою літературною словацькою мовою, пояснюючи правди Божі, т. зв. патріотичних проповідей я не мав нагоди чути. Оповідали мені мої знакомі, що дуже гарні проповіди з патріотичним забарвленням мав виголошувати о. Андрій Глінка з Ружомберку. Та я на жаль не мав нагоди бачити і чути того словацького проповідника і провідника. Народ у словацьких катол. костелах молився з молитовників. В костелах переважали жінки.

З цікавости зайшов я і до протестантського костела (в Малих Станковцах). Він зовнішно не відріжнявся від катол. костела. Внутрі повно лавок, кожний господар має своє постійне місце. Замість престола стіл на підвисшенні, на нім хрест. На право від того стола проповідальниця. Народ сідає в лавки, розкладає грубі книги псальмів і побожних пісень і співає в супроводі фісгармонії, на якій на хорах грає „ректор" (дяк і учитель), бо при церкві була протестантська віроісповідна школа. Після співання пісень пастор виголошував проповідь. Все те разом зробило на мене неприємне враження. Разив мене передовсім брак властивого Богослуженння, до якого я як католик привик від дитини. Побут у протестантській святині пригадав мені радше участь у вічу, а не в Богослуженні. Виходячи не мав я враження душевної полекші такої, як по виході з Богослуженння в католицькій церкві. Я сказав би радше навпаки...

В літі 1924 року був я на краєвім римо-катол. евхаристійнім конґресі у Братиславі.[2]) Тоді зїхалося до столиці

[1]) В 1925 р. чесько-словацьке правительство взяло корпоративну участь в торжествах у честь Івана Гуса. (Як відомо, Гуса спалили на костирі за еретичну науку 1515 р. в Констанції). Тодішний представник Апостольської Столиці в Празі, нунцій Мармаджі, на знак протесту покинув Прагу на другий день по тих торжествах. Наступило фактичне зірвання дипльоматичних зносин з Апостольською Столицею, яке тривало мабуть до 1935 або 1936 р. Тоді заключено т. зв. модус вівенді між ЧСР з Апост. Столицею. Словаки-католики дуже обурювалися на празьке правительство і на чехів взагалі за те, що вони допустили були до зірвання з Ватиканом. Чеські католики також не похвалювали того кроку свого правительства, але їх представник монсіньор Шрамек засідав в тім правительстві.

[2]) Братислава, головне місто і столиця Словаччини, над Дунаєм низше Відня, має коло 130 тисяч мешканців. За мадярського панування мав там свій осідок архиепископ Ґрану. В Братиславі є кільканацять римо-катол. костелів, між ними т. зв. „Дом", збудований 1090 р. св. Вячеславом. З цивільних будівель замітний ратуш з 13 стол., пізніше нераз перебудовуваний, але частина його мурів походить з 1288 року. На горбі над містом є руїни замку з 4 баштами в 4-ох рогах. Коли 1547 р. турки здобули Пешт, Братислава стала столицею Угорщини. Крім того є в Братиславі 7 катол. монастирів, 2 евангелицькі церкви і гарна жидівська синагога.

на боці недостачі тієї зорґанізованости і питання, що в ній треба би змінити чи доповнити. Залишаємо теж на боці підстави,на яких повинен би бути цей осередок створений. Зате для нас рішальне ствердження, що створити такий осередок шляхом самоліквідації політичних ґруп або шляхом боротьби, чи врешті опануванням нашого політичного життя одною ґрупою — було б національно недоцільно, ба навіть шкідливо. Шкідливо тому, бо партійно-політичний, чи ґруповий егоцентризм се ніщо інше лиш боротьба за владу. Коли ж будемо її продовжувати вже сьогодні, вже сьогодні на її засадах розбудовуватимемо нашу політичну зорґанізованість, то станемо витворювати такі суспільні навики як нетолєрантність, фанатизм і отаманію, навики надзвичайно небезпечні, що їх у рішальній хвилині не позбудемося. Нема ніякої потреби „боротися за владу" в недержавній нації. У рішальній хвилині наші провідні чинники напевно витворять з себе один осередок диспозиції з одною українською орієнтацією, оскільки вони, очевидно, в тому напрямі від довшого часу будуть працювати. І лише тоді будемо якнайменше наражені на невідповідальні одиничні виступи, які могли б нас дорого коштувати.

На те „Українські Вісти" в ч. 110 принесли відповідь „Ділові", в якій полемізують з поодинокими твердженнями й висновками зреферованої статті п. —р —ч. Наводячи думку автора статті в „Ділі" про те, що „сьогоднішний український політичний світ не був здібний створити одну політичну надбудову, якесь одне політичне тіло з усіми прикметами чи акцесоріями монопольного проводу", „У. В." пишуть: „Отже виходить, що з тим, що досі не вдалося, треба числитися і в майбутньому. Тому на думку п. —р —ч. треба шкідливі наслідки теперішнього стану тільки... „зменшити і змягчити". Власне у погляді на світ — основна ріжниця між ФНЄ і УНДО. Зло, що вкорінилося в наш організм, для УНДО-шня — табу. Воно капітулює перед ним і що найвисше думає про його змягчення. Для ФНЄ — зло це дійсність, яку треба викорінити без решти. У першому випадку (УНДО) вистарчає моралізаторство і латанина; в другому (ФНЄ) — конечна боротьба. Перший шлях не дає ніяких надій на істотну зміну нашої ситуації, ми можемо виавансувати на те, чим ми є тепер: на обєкт історії. Другий шлях дає нам можливість виплисти на чисті води, стати предметом історії". Далі „У. В." запитують: „1) Чи демократична засада не таксамо імпортована з чужини на наш ґрунт, як націоналістична? [2]) 2) Чи справді націоналістичні ідеї побіджували при допомозі орґанів державної влади, чи припадком не проти них? Чи допускає п. —р —ч. думку, що націоналістичні режіми стоять лише на баґнетах та що вони вдержались би, якщо не були б ідеєю, яка міліони людей держить у постійній готовости і формі? 3) Чи щонебудь в житті відбувається без боротьби? Чи треба від неї втікати навіть тоді, коли відносини забагнені до тої міри, як у нас, лише тому, щоби не витворити „нетолєрантности, фанатизму й отаманії?..." А далі „У. В." пишуть: „Власне тепер наше життя базується на широких підставах демократії і свобідному суперництві доктрин. І що бачимо: Чи можна замикати очі на дійсність, — суперництво не ідей, не доктрин, але вже мало не кожного поодинокого українця у безрадності, у сервілізмі? Що уявляють собою нині українські демократичні партії? Який вплив мають вони на життя?" Висновок статті „У. В." такий: „Те, що нині проповідує п. —р —ч., вистарчало може літ тому 30. Але нині, в часи „між миром і війною", коли рішається національна екзистенція — чи може п. —р —ч. з рукою на серці відповісти, що його тези вистарчать, що не є вони вколисуванням до смерти? „Зорґанізована демократія!" Але чи не стала вона для всіх визначних і менше визначних громадян — захистом, в якому можна спокійно хліб жувати і на свою руку, так як особистий інтерес диктує, розвязувати всі національні проблеми? У п. —р —ч. існує протиставлення: ексклюзивізм чи демократія. Це протиставлення здумане. Є інше протиставлення: зосередження національних сил, чи їх розпорошення. Одна порядкуюча національна ідея, чи десять? [3]) Один провід, чи десять? Зосередження, інтеґралізація життя, за що бореться ФНЄ, це не ексклюзивізм, але власне поширення і поглиблення української орґанізованости, схоплення народу в форму... Правда, не так легко дійти до зосередження. Треба боротьби і то тяжкої, першусього з вкоріненими навиками демократичного сам-собі-панства. Але чи можна відмовитися від боротьби тоді, коли йде про національну екзистенцію, про наше бути— не бути?" [4])

[2]) Автор статті в „У. В.", який поставив се твердження, очевидно не дуже обізнаний з українською історією. На Україні демократична ідея була укріплена буквально все і при князях і при козацтві і при гетьманах. На підставі демократичного рішення, як пише перший наш літопис, покликано перших наших князів зза моря, а покликано якраз тому, що демократія занадто розгулялася та опинившися у власній крови й руїні, побачила, що зводить себе до абсурду. Демократична ідея проявляла себе продовж всеї княжої епохи в вічах та інших демократичних установах. Вона була також ввесь час за нашої козацької держави. Аж до останнього гетьмана Орлика включно, якого вибирали демократичним способом, як на тодішні часи. І якже можна говорити про імпортування до нас демократичної ідеї? — Ред. „Н. Зорі".

[3]) Ті самі питання і з тими самими претенсіями, що ФНЄ, підносить кожна ґрупка націоналістів, відсуджуючи від чести всі інші ґрупи і прозиваючи їх діячів зрадниками включно з провідниками ФНЄ. Вистарчить пригадати хоч би одну з останніх відозв Андрія Мельника, де він на одну дошку кладе ФНЄ з іншими партіями, а зараз у слідуючій відозві домагається, аби був „один пастир і одно стадо, як сказав Мазепа" (хоч, як відомо, це сказано давно перед Мазепою і з далеко вищого місця). Вже отсі трагічні та рівночасно комічні появи між націоналістами виказують, що ФНЄ проповідує нерозважну ідею зліквідування зорґанізованого життя існуючих українських політичних партій, на місце яких хоче поставити в наших обставинах нездійсниму монопартійність, яка далася б здійснити тільки на власній території. — Ред. „Н. Зорі".

[4]) Клясична помилка тактики проводу ФНЄ полягає на луманні, що, мовляв, коли в італійців та німців можливий вождизм, то чому він мав би бути неможливий в українців? А вождизм в українців неможливий під сю пору тому, бо українці не мають якраз тої підстави, на якій італійці та німці видвигнули свій вождизм: не мають території, на якій були б суверенні. І з тої причини вождизм на українській етнографічній території точно таксамо неможливо здійснити, як неможливо довести до того, щоб бляшаними жовнірами в діточім пуделочку провадити правдиву війну. ФНЄ в наших обставинах видвигнув теорію, якої на сім ґрунті оборонити не можна. А в політичній практиці ФНЄ пригадує кабінетну реторту, в якій зрештою можна робити рідкі досвіди, що можуть бути навіть цікаві для будуччини. Про помилки, які робить провід ФНЄ, можна буде докладно писати аж колись. — Ред. „Нової Зорі".

Соціялісти між собою

Л. Льора: Чи марксизм збанкротував?

Так називається нова книжка у французькій мові автора „Совітської економії", „Пляновой господарки" й инших праць, писаних з соціялістичного становища. Нова його праця цікава своєю дуже острою критикою большевизму і тим, що кладе особливший натиск на потребу морального розвитку робітничої кляси. Большевизм називає він звиродненням соц. руху. В перших роках істнування большевизм толерував деяку свободу опінії. Скінчився той період його в 1921 р. А в 1924 скінчився на конґресі і старий Комінтерн. Те, що з нього лишилося, — просто додаток до державного апарату СССР. Він з інтересами робітничої кляси має тільки спільного, що консулят якоїсь тотальної держави. Найвисша його засада се трупячий послух також у справах чистої теорії. А комуністичні партії просто виконують накази химерного деспота. В СССР панує властиво соціял-фашизм. А в німецькім фашизмі автор бачить незрілість капіталістичного устрою, а передовсім незрілість робітничої маси. Клієнтеля фашизму се головно середня верства і безробітні, особливо молодші, а приказує в фашизмі великий капітал.

Словаччини коло 100 тисяч словацької католицької інтеліґенції і народу з усього краю. Я подивляв великий релігійний запал словацького народу, бо до Братислави йшли ґурти словацького народу нераз по кількадесять кільометрів пішки. Братислава гарне місто положене над Дунаєм, має багато старих костелів. В гарнім ґотицькім костелі св. Мартіна бачив я портрети мадярських королів і таблиці з надписами, з яких довідався, що в тім костелі коронувалися від 16 до 19 ст. мадярські королі з роду Габсбурґів; не в далекім Будапешті, але в близшій до Відня Братиславі відбувалися коронації. Братислава се також важна пристань на Дунаї. Через неї йшов експорт з Чехословаччини на т. зв. Близький Схід: до Ромунії, Югославії, Болґарії й Туреччини.

Та невеликий словацький нарід має також пропуклину через свій духовий орґанізм: релігійний роздор. Правда, римо-католики становлять значну більшість, але й евангелики є в кожнім селі і місті західної Словаччини, мають свої церкви і своїх пасторів. Крім того у Братиславі бачив я дім молитви калівінської секти. В простім народі не завважив я більших ріжниць чи якихсь непорозумінь з причини ріжниці віри. Але в інтеліґенції можна було завважити виразну взаїмну нехіть: католицької до евангелицької і навпаки. Католики належали переважно до партії о. Ґлінки, вважали себе головними носіями словацької національної ідеї, мали виразнішу нехіть, подекуди навіть сильно акцентовану ворожість, до чехів і чеської політики. Зате евангелики старалися вирозуміти чехів. Малося враження, що то головно з кругів словацьких евангеликів рекрутувалися приклонники т. зв. чехословацької ідеї. Се можна пояснити тим, що головний ініціятор чеського визвольного руху підчас війни проф. Тома Масарик сам був евангелицьким конвертитом т. зн. з католицизму перейшов до евангелицької секти. Також його окруження було або вільнодумне або сектантське (евангелики, гусити, т. зв. чеські братя, т. зв. чесько-словацька Церква себто чеські автокефалісти). Оскільки партія о. Ґлінки зискувала ґрунт на Словаччині, то тимсамим автоматично зростала на Словаччині нехіть до чеської поступової, радикально-лівої і до того централістично-бюрократичної політики. Навіть католицькі словацькі священики говорили мені: Не вірмо в добрі наміри навіть чеських католиків. Кожний чех католик, як його пошкробати, покажеться гуситом.

Німецько-італійський союз

Що про нього говорять в Римі?

Підписання німецько-італійського політично-військового союзу робить актуальними слідуючі проблеми: 1) Чи союз буде автоматичний, чи може буде ділати тільки в деяких означених умовинах, яких розглянення застерегли собі обі сторони. В Римі щораз частіше говорять про цей союз як про нову форму контролі німецької політики Італією, яка таким чином мала б запоруку, що Берлін в будуччині не зробить ніяких важних потягнень без виразної згоди Риму. 2) Справа спільної команди обох союзних армій. Команда сухопутньої армії буде мабуть віддана німецькому ґенералові, команда над маринаркою італійському адміралові. Щодо летунства то воно буде поділене на летунство водне, яке буде під італійською кермою, і на летунство сухопутне під німецьким командуванням. 3) Справа доктринальних поглядів на систему війни. Італійська воєнна доктрина одиноко доцільною уважає коротку маневрову війну зі швидкими рішеннями і зовсім противиться системі оборонних ліній, як лінія Мажіно і Зігфріда, та веденню війни на видержливість. 4) Відношення нового союзу до існуючих міжнародніх зобовязань. Іде тут в першу чергу про відношення до Англії, з якою Італія, як відомо, звязана т. зв. великоднім порозумінням з 1938 р. Спершу думали, що Італія йдучи за німецьким прикладом виповість се порозуміння. Дотепер Італія не здементувала ані не потвердила тих поголосок. 5) Засаднича справа характеру союзу. З італійського боку постійно підкреслюють дефензивність нового союзу, що має за ціль виключно охорону мира. Коли се правда, то вісь, що досі була динамічним елєментом, стане знаряддям мира і може навіть дійсно причинитися до скріплення европейської рівноваги. 6) Підписання італійсько-німецького військового союзу насуває питання, чи він обійме також Еспанію й Японію, як держави, що належать до т. зв. протикомінтернівського фронту. Японія приступила б до союзу тільки тоді, думають у Римі, коли б Анґлія заключила з СССР союз, що брав би під увагу совітські інтереси на Далекому Сході. Еспанія має перед собою завдання такі величезні й обраховані на довшу мету, що їх виконання довго не позволить Еспанії встрявати в міжнародні спори.

Анґлійський публіцист про німецьку ревізію договорів.

Відомий анґлійський публіцист Вікгем Стід помістив в „Ню Йорк Геральд Трібюн'і" статтю п. з. „Забрання польського Поморя се давна ціль Німеччини". В тій статті пише він м. ін., що в березні 1933 р. підчас побуту анґлійських міністрів у Римі вручено їм шкіц договору чотирьох великодержав для „ревізії договорів". Безпосередною ціллю того було викликання „короткого спнятя" в Союзі Народів звязанням В. Британію з Францією та Німеччиною й Італією в ціли „ревізії" границь Польщі, Ромунії й Югославії. Польща перша мала опинитися на операційнім столі. Німецькі політичні круги заявили, що оскільки коридор не буде „зревідований" і скасований мирною дорогою, „то вайморська Німеччина була б управнена, оскільки не зобовязана, викинути поляків з него силою"... Тоді марш. Пілсудский запитав канц. Гітлера, чи він хоче війни зараз, чи за 5 літ, чи за 10, додаючи, що може її мати, коли тільки схоче. Гітлер зрозумів мову Пілсудского і відповів, що не хоче війни і готов заключити з Польщею договір про ненапад на 10 літ. Той договір і підписали в січні 1934 р.

Зневага ікони Богоматери в Ченстохові.

„Вечур Варшавскі" приніс отсю інформацію п. з. „Соціялістична молодь в Ченстохові збезчестила образ Богоматери". Дня 1 травня в фабричній салі на Ракові, дільниці Ченстохови, відбулося представлення соціялістичної молоді. Потому знайдено збезчещену ікону Богоматери, порізану, з поломаними рамами, покинену на сходах, що ведуть на сцену. Кс. декан Гавліковский переказав справу прокуратурі. Допустилася того соціялістична молодь. Факт сей пригадує описи з часів боротьби в Еспанії. Парох Ракова зарядив експіяційні набоженства, які відбулися в днях 15—17 травня при великій участи вірних.

Участь жидів у господарському житті.

Аґенція „Ехо" подає таку інформацію: Після останніх даних участь жидів у господарському житті Польщі представляється чисельно як слідує: в промислі працює 30% жидів, у торговлі 60%, в рільництві 1%, в комунікації 12%. Участь жидівських робітників у поодиноких промислах слідуюча: в гірничому промислі 1,8%, в машиновому 3%, в хемічному 10%, в гутництві 0,26%. Участь жидів у вільних званнях багато більша, напр. в лікарському фаху є 40% жидів, в адвокатурі 30%.

Думки і пляни німців

у світлі цитатів з творів німецьких учених.

„ІКЦ" в ч. 128 приніс отсі уривки з німецьких політичних творів: — Треба знищити Францію. Тоді зажадаємо від неї відступлення такої великої території, щоб ми могли почуватися безпечно (Даніель Фрідман, 1912 р.). — По скінченні війни поза величезною грошевою контрибуцією заберемо Франції її північні провінції, отвираючи собі таким способом доступ до моря від Кале до Бульонь, анектуючи одночасно Бельгію й Люксембург. (Проф. Рудольф Мартін, 1907). — Коли не здобудемо нових земель, будемо зближатися неминуче до страшної катастрофи. Сьогодні, подібно як перед двома тисячами літ, коли цимбри і тевтони вдаряли до брам Риму, — лунає оклик: Земель! Нових земель! — Очевидно, що нових земель не здобудемо без війни. Але яку імперію створено без неї? (Континентальний пангерманізм за Вільгельма II. Ц. Андлер). — Війна се мати (батько) всіх річей, сказав Геродот. Вона буде також матірю нової німецької раси, яка мусить прийти... Нема нічого більш неморального як твердження, що війна неморальна. (Ц. Андлер). — Мир відповідає тільки насиченим і буржуям у пантофлях. (Ц. Андлер). — Повоєнна Німеччина, пише ІКЦ, думає таксамо: ... Потребую для Німеччини 1.000.000 кв. км., які знайдемо на Сході. Для поляків буду без милосердя. Нехай оселяться на Сибірі! (Адольф Гітлер. Промова виголошена на 2 роки перед приходом до влади). — Тільки майбутня війна може дати нам доказ, що німецький народ використав свій час на працю, яка дозволила йому статися сильним назовні і здоровим внутрі. (Гр. фон Ревентльов). — Займемо Данію, Трієст, Венецію, північну Францію і землі від Соми аж до Льоари. Сей плян це не діло якогось маняка, се не утопія, бо маємо у своїх руках середники для його здійснення. (Ген. Бронсарт фон Шелендорф). — Перед вибухом великої війни появилася книжка анонімового автора п. з. „Рішаюча година імперії". Вступ до тої книжки написав німецький престолонаслідник, який бажав книжці якнайбільшого поширення в Німеччині. Книжка та доказувала, що тодішня хвиля була найліпша для здійснення панґерманістичних плянів і заповідала війну. Додаймо, що ту книжку, яка дочекалася 14 видань, після всякої правдоподібности написав сам престолонаслідник. — Адольф Ляссон був у 1914 р. тайним радником і професором фільософії в берлінськім університеті. Сей учений, що мав великий вплив на молодь, видав книжку п. з. „Війна й ідеальна ціль культури". Що означає у проф. Ляссона культура? — Цивілізація веде до згоди. Але цивілізація се не культура. Нарід з високою культурою, яка одначе нерадо відноситься до концентрації та військової акції, мусить піддатися волі і бути послушним варварові, який має вищу політичну і військову організацію. Малий нарід має право існування тільки в відношенні до сили свого опору. Є люди, що говорять про т. зв. право народів рішати про себе. Одначе лишити такий нарід або його фракцію й дозволити йому рішати в міжнародніх справах, напр. його приналежности до тої чи іншої держави, се рівнозначне з правом голосування дітей з одного дому над тим, хто має бути їх татом. Проф. Ляссон написав до одного свого приятеля в Голяндії: Людина, яка не є німцем, не знає нічого про Німеччину. Ми морально й інтелєктуально вищі від усіх: ми поза конкурсом. — Так думав і писав дорадник Вільгельма II, так думають і говорять також дорадники Адольфа Гітлера.

Лікарський фейлетоник.

Кровавлення з носа

Кровавлення з носа виступає часто у звязку з іншими терпіннями й недугами, напр. при черевному тифі, при недугах серця, нирок, при скріпленому тисненню крови і т. п. Звичайно при тих недугах кровавлення з носа приносить хорому пільгу, поліпшує самопочування. Кровавлення появляються також у хоровитих дітей, що надмірно висилюються і терплять на недокровність. Є ще інша ґрупа недуг крови, в часі яких трапляються часті кровотечі з носа. Буває це звичайно у двох недугах: у гнильці і в загальному ослабленні організму. При всіх тих недугах треба крім заложення носа ватою лікувати недугу причиново. Кровавлення з носа трапляються також без очевидних причин. Кровотеча зачинається звичайно в долішній частині носової перегороди, де розгалуження кровоносних посудин ідуть здолу догори. Кровотечі з носа не представляють собою ніякої небезпеки для здоровля. Найпростіший спосіб на стримання кровотечі такий: встати, піднести високо голову і крім того, коли кровавить права сторона носа, піднести вгору праву руку, коли кровавить ліва — ліву руку. При сильній кровотечі зробити з вати відповідний тампон, звогчити його оцтовим квасом або розпущеною окисненою водою і приложити щільно до носа. Треба також уважати, чи кров ззаду не спливає до горла, бо тоді треба негайно візвати лікаря. Часто буває й таке, що кровотечі викликують носові ґудзи, т. зв. носові поліпи (неправильности носової слизниці), які ростуть в напрямі носово-горляної ями й утруднюють віддихання носом. Такі люди говорять через ніс і жалуються постійно на сильні болі голови. Поліпи усувається операційним шляхом.

Нові видання

Микола Погідний: **Оповідання з народного життя.** Станиславів — Березень—Квітень — Р. Б. 1939. Бібліотека Товариства „Скала", ч. 27-28. Сторін 63+1 нпг., формат 13,1×18 цм. Ціна 40 сот., з почтою 50. — Оцінка сих белетристичних оповідань, виданих „Скалою", буде в слідуючім числі „Нової Зорі". Сі оповідання надгороджені на літературнім конкурсі Головного Виділу „Скали".

О. Іриней Назарко: **Святий політик.** Львів 1939. Накладом „Нової Зорі", ст. 32, формат 11,8×16,6 цм. Ціна 20 сот. Книжечка заслугує на поширення.

Добрий Пастир, тримісячник присвячений богословським і церковним справам, рік IX, ч. 2, 1939. Сторін 65—144, формат 17,8×25,1 цм. Ціна 2.50 зл. без почтової пересилки. Зміст: І. Статті. о. Іриней Назарко ЧСВВ: Корифеї католицької педагогіки. О. Мелетій Войнар ЧСВВ: Про молитву до душ у чистилищі. II. На вибрані теми: За справжню святість священика. Правильник дня. Чого вимагає теперішний слухач від проповідника (Докінчення). III. Душпаст. питання й випадки: о. Ісидор Луб: Один народ — одна віра. Метрикальні справи. Українська католицька організація. З практики: Виміри сповідальниці. IV. Хроніка: А) Церковний огляд. Б) З нашого церковного й релігійного життя. В) З католицького Сходу. Г) З неєдиненого Сходу. Ґ) З католицьких місій. Д) Зі світу. V. Бібліографія а) Рецензії, б) Книжки й часописи надіслані до редакції. Проповідничий додаток появиться у найближчому числі. Річна передплата разом з пересилкою: в Польщі, Ромунії й Мадярщині 10 зл., в інших державах 15 зл. (або їх рівновартість). Адреса: Редакція й адміністрація „Доброго Пастиря", Станиславів, ул. Перацького 11 (Духовна Семинарія).

Ми, літературно-науковий двомісячник, кн. 2 (9), березень—квітень 1939. Видавництво „Варяг" у Варшаві. Сторін 99+1 нпг., формат 15×21,5 цм. Ціна 2 золоті.

Запорожець, місячник, ч. 21, травень 1939, рік IV. Сторін 18, формат 19×28,2 цм. Ціна 2 франки. Листування і гроші слати на адресу: „Le Cosaque Zaporogue", 8 Rue de Conde, Paris 6-e.

„Рідна Мова". Зміст 5 (77)-го числа: Проф. др М. Кордуба: Що кажуть назви осель. І. Огієнко: Безпідметові речення. М-р В. Решетуха: Ідея чи форма? І. Огієнко: Український літературний наголос: Наголос в залежності від іменникових кінцівок. Проф. д-р Б. Кобилянський: Мова сьогобічних (львівських) видань для дітей і молодняку. Проф. І. Велигорський: Психольогічна основа повстання здрібнілих і пестливих слів. І. Огієнко: Відміни наголосу галицького від літературного. Денник літературного критика: Нові видання. Рідномовне. Відповіді на запити наших Читачів: З медичної термінології. Переклад Св. Письма на літературну українську мову. Дописи прихильників рідної мови. — Адреса „Рідної Мови": Варшава IV, вул. Стальова 25 м. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чверть річна 1.60 зл.; за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову" від 1 числа. Річник 1 (без 1-3 чисел) 5.00 зл.; річники II, III, IV, V і VI по 6.00 зл., оправлений II і III по 7.50 зл.; в Европі по 10 зл., поза Европою по 2.35 дол. річник оправлений. Конто чекове П. К. О. ч. 27.110.

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— Ціна 40 сотиків. —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Святочна Академія для вшанування 950-ліття хрещення України. Марійські Дружини учениць загально-освітної і кравецької ґімназії СС. Василіянок у Львові урядили в неділю 21 с. м. в салі ґімназії при вул. Длуґоша 17 а святочний вечір для вшанування 950-літнього ювилею хрещення Руси-України. Учениця II кл. ліц. Я. Тарнавська виголосила реферат про значіння хрещення Руси-України. Відчит добре опрацьований і гарно виголошений тай загально подобався. Виступали два хори. Хор учениць загально-освітної ґімназії під проводом проф. Е. Козака відспівав І. Лаврівського „Услиши Господи" та Д. Бортнянського „Боже, піснь нову воспою". Хор учениць кравецької ґімназії під проводом професорки Катрі Гладилович відспівав Й. Кишакевича „Піснь побіди" та М. Гавптмана „Молитва". Оба хори, добре вишколені, зробили приємне враженння своїми виступами. Учениця III кл. ґім. Романчукевич відспівала Б. Кудрика „Под твою милость". Та молода співачка має гарний сопран. Були ще дві деклямації: учениця Орищин віддеклямувала з чуттям „Величне 950-ліття" і гурт учениць кравецької ґімназії віддеклямував „950 літ під Христовим Прапором". Слідувало дуже гарне скрипкове сольо учениці О. Тарнавської. Вона відіграла концерт а-моль Адажіо, Рондо. В неї замітне опанування техніки. Закінчилася ця симпатична академія інсценізацією „Заповіт св. Володимира", постанови п. Ніни Лужницької, і Марійським Гимном. Публики повна саля.

В Чорткові основано Марійську Дружину при ґімназії „Рідної Школи". Торжество основання відбулося 18 с.м., в дні Вознесення. Рано в год. 9 відправлено торжественну Службу Божу, підчас якої грала ґімназійна орхестра під проводом директора ґімназії О. Бачинського. Після Служби Божої і св. Причастя молоді обряду приняття 24-ох членів Дружини та посвячення Марійського прапора довершив о. презес Ір. Назарко ЧСВВ, який виголосив принагідну проповідь. Вечером в салі ґімназії відбулася Марійська Академія з отсею програмою: 1) Марійський гимн, що його відспівав хор ґімназії. 2) Вступне слово провідника всіх наших Марійських Дружин. 3) Фортепянове сольо з композиції Гречанінова і Мендельзона виконала уч. Леська Панасівна. 4) Зчерги слідувала деклямація віршика Уляни Кравченко: Аве Марія, що її зі зрозумінням виконала уч. Анна Гуньовська. 5) Потім смичкова орхестра учнів під проводом дир. Бачинського відіграла Гендля: Ляґо і хорал Баха. Фортепяновий супровід спочивав в умілих руках п. проф. Ліди Шпитковської. 6) Ученик О. Басараба виголосив річевий реферат про історію та діяльність Марійських Дружин. 7) Уч. Ольга Дорожинська відспівала Шуберта: Аве Марія, а уч. Роман Бучок знаменито віддеклямував У. Кравченко: Лицарі Марії. Католицьким гимном закінчено Академію. Слід замітити, що дир. ґімназії дуже прихильно ставиться до Мар. Дружини, а провідник Дружини о. проф. Павло Тауцький не жаліє жертвенної праці. Супроти цього треба сподіватися гарного розвитку сеї релігійної орґанізації.

В Будапешті помер у 50-му році життя епископ-ординарій дієцезії в м. Вешпрем, бл. п. др Тігамер (Тихомир) Тот. Покійний був відомим в цілому католицькому світі письменником, проповідником і виховником. У травні минулого року Св. Отець Пій XI іменував його титулярним епископом Ольбії та епископом-помічником у Вешпремі. До найбільше знаних творів покійного, переложених на майже всі европейські мови, належать: „Вірую", „Христос і проблеми наших часів", „В Господній винниці", „Христос і молодь", „З відкритими очима через Божу природу" й інші.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В СОКАЛІ суд засудив молодих українців з Корчмина і Махнівки Володимира Приступу на 3 роки вязниці, Петра Бродюка на 2 р., Михайла Яворського на півтора р., Івана Остапика, Антона Бедрика і Йосифа Кубінського по 1 рокові вязниці і малолітного Миколу Остапика на приміщення в поправному заведенні за зневагу польського народу і побиття поляка Бжозовского.

В ЛОДЗІ суд засудив фабричну робітницю німку Ольгу Зальман на 6 міс. вязниці за образу польського народу, якої вона допустилася словами: „Гітлер повинен прийти якнайскорше" і „Польща заслаба, щоб воювати з Німеччиною" та „коли Гітлер увійде в Польщу, то я перша привітаю його квітами". („Хвіля", ч. 7239).

НА НІМЕЦЬКІМ ШЛЕСЬКУ багато поляків одержало листи з погрозами. В однім з них написано: Забирайтеся швидко з Добродзеня, поки ми змусимо вас нести свої поломані кости до старої границі. Будете переживати ще жахливіші події як у стшелецькому повіті". Так пише „Дзенник Польскі".

ГІТЛЄР робить натиск на Мусолінія, щоб він виповів італійсько-англійський договір у відповідь на заключення англійсько-турецького договору.

ТАЙНІ КЛЯВЗУЛІ ІТАЛІЙСЬКО-НІМЕЦЬКОГО ДОГОВОРУ мають бути дві. Одна постановляє, що війну можуть виповісти лиш обі держави разом, а друга дотичить спільної команди.

НІМЕЧЧИНА згодилася признати Литві вільну торговельну стрефу в клайпедській пристані.

НІМЕЦЬКИЙ ШТАБОВИЙ ОФІЦИР підполк. Ведель оповістив статтю про німецькі укріплення на сході. В ній пише м. ін., що вони такі сильні, що кожна спроба переходу через ті укріплення коштувала б струї жовнірської крови, пролитої надаремно.

МУСОЛІНІ виголосив промову в м. Аоста, в якій підкреслив геройську поставу альпейських відділів. Італія має міліони мужчин готових до бою і має вистарчаючі запаси зброї.

ІТАЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР війни ґен. Паріяні має прибути до Німеччини і обговорити з німецьким ґенеральним штабом справи щодо співпраці штабів італійського й німецького.

В МАДРИДІ відбулася дефіляда перемоги перед ґен. Франком. Наперед машерували дивізії італійських та німецьких добровольців, дальше мароканські дивізії, вкінці правдиві еспанці. Кілька соток літаків утворило на облаках слово „Франко" і в такім порядку передефілювали. В дефіляді взяло участь коло 100.000 жовнірів.

КОЛО ОСТРОВА МАЛЬТИ й острова Цезо відбулися маневри англійських военних морських ескадр. Вони виказали, що оборонні зарядження на обох островах вдоволяючі.

ГЕНЕРАЛ ҐЕЙНИНҐ, командант британських військ у Палестині, покликав до себе представників жидівської національної ради і заявив їм, що коли жиди не перервуть замахів, то поступить з ними дуже суворо.

ПОСОЛ ДО ПАРЛЯМЕНТУ Оттави Ґордон Скот заявив, що в Канаді брак робітників, тому треба отворити еміґрацію до Канади. Нещастя Канади в тім, що вона може помістити найменше 50 міліонів людей, а має тільки 11 міл. Внаслідок того залізниці й інші публичні урядження приносять недобір.

ПОЛИТИЧНИЙ ГУМОР. — Дневникарі до президента Гахи: Пане президенте, хто то властиво зімлів, ви чи канцлер Гітлер в часі відомої розмови в Берліні? — Канцлер також зімлів, зараз по мені, як тільки побачив, що я зімлів: бо він має дуже чутке серце. („Врубле", ч. 21).

НОВИНКИ

Головний Статистичний Уряд передбачує, що сьогорічні жнива будуть ліпші як в минулому році.

Міністр військових справ оповістив розпорядок в справі виплати запомог для родин вояків у чинній службі. Громадські власти по селах і менших містах самі мають допильнувати цих справ. Запомоги будуть виплачувати що два тижні. В більших містах про відхід вояка до війська мають повідомляти міську управу самі родини вояків.

Підчас виборів у Львові по місті їздила тягаровим автом ендецька боївка, яка побила українця Петра Головку. Польська преса пише, що авто, яким їздили ендеки, було власністю греко-католика Володимира Боднара. Він сам мав провадити авто при помочі другого українця, Михайла Сороки.

Львівський суд засудив поляка, студента політехніки П. на 6 міс. арешту за те, що підчас відомих подій у Львові кинув до одного льокалю „Маслосоюзу" петарду, яка спричинила пожежу. („У. В.").

Появилося ювілейне число „Сільського Господаря" з приводу 25-ліття його існування.

Промислово-торговельна палата у Львові повідомила всіх купців і промисловців, що до всіх письм (подань) треба долучувати доказ вплати на протилетунську позичку.

За українізацію прізвищ у метриках золочівський суд засудив о. М. Данилюка з Миколаєва на 8 місяців арешту й о. Остапа Бородайка з Дмитрова на 6 місяців арешту.

Староство в Перемишлянах покарало о. І. Вігоринського з Унева 1 місяцем арешту за „нелеґальні діточі збори" в монастирі ОО. Студитів.

Стрийське староство виселило дирігента „Стрийського Бояна" Петра Будного-Буднева, родом з Могилева, з тим, що йому вільно перебувати лише в деяких західних воєвідствах Польщі. Приказ покинути межі Стрийщини дістав також Роман Ференц, службовик Українбанку.

З арешту в Монастириськах вийшов на волю В. Дідюк, голова „Союзу Українських Купців" у тому місті. Його були арештували за політичні справи.

Староство в Ланцуті вже два місяці тому сконфіскувало українські парохіяльні печатки всіх гр.-катол. парохіяльних урядів у повіті й досі їх не звернуло.

Адміністраційні власти наказали покинути межі волинського воєвідства артистові Волинського Українського Театру П. Сагайдаківському. Виселений артист виїхав з Волині, покинувши жінку й дитину.

Посли рільники Озону обговорюють з представниками уряду справу віддовження рільництва.

Гумор. — Добродушний. — Шайка бандитів ограбила чоловіка, але то дослівно цілком ограбила, до сорочки. Він каже до них: І ви дійсно хочете мене оставити таки так без нічого? — Тоді начальник банди звертається до одного з опришків і каже: Віддай йому оден з його папіросів!

Протиґазові маски появляться у продажі в найближчих днях. Ціна одної маски 15.75 зл. для членів ЛОПП та 17 зл. для всіх інших. При купні маски на 6 місячні рати ціна виносить 16 зл. для членів ЛОПП і 18 зл. для всіх інших. Будуть у продажі також провізоричні маски в ціні 2.30 зл.

В Лодзі на двірці публика підпалила транспорт нових німецьких ґазет.

Професор варшавського університету Роман Рибарский не дає сего року підписів на індексах тим студентам-жидам, які не хочуть сідати на призначені для них місця. Таким чином около 50 жидівських студентів стратить рік студій.

Польська преса пише, що праця польських митних урядовців на терені Ґданська дуже утруднена саботажами. Невідомі справники перетинають телефонічні дроти й відтинають таким способом митні станиці від централі.

В Ґданську вискочив з шин поспішний поїзд, що їхав з Варшави до Ґдині. В катастрофі було ранених кілька осіб з обслуги поїзду, м. ін. паляч Лучай, який погиб у шпиталі. В поїзді їхало на зїзд до Ґдині 30 польських журналістів.

Келеччину навістила повінь. Шкоди обчисляють на 1 міл. зл.

Окружний суд в Познані оповістив присуд у процесі „Союза німецьких дівчат". За належання до тої нелеґальної орґанізації засуджено 8 німкинь від 10 місяців до 2 арешту. Одного німця увільнено.

Підчас обходу перемоги в Мадриді ген. Франко дістав з рук ген. Варелія найвисше еспанське відзначення: лавровий хрест св. Фердинанда.

У Вашингтоні арештували молодця, що хотів перелізти через мур до Білого Дому. Запитаний про ціль виправи відповів, що хотів убити през. Русвелта, бо „Америка не потребує диктатора".

Банк міжнародніх виплат обчислив, що світ видає місячно міліярд дол. на зброєння.

В Ню-Йорку помер жебрак Олександер Малішев, б. кухар останнього російського царя Николая II.

Гумор. — Вчера я бачив, як на спіритистичнім кружку визвали Одиссея. — Та се леґендарна постать, ніякого Одиссея в дійсности не було. — Бачите, і мимо того ставився!...

Спорт. В четвер 18. V. Україна грала у Львові з РКС-ом, Сян в Перемишлі з Чорними. Про першу стрічу, яка скінчилася нерішеним вислідом 2 : 2 (0 : 1), можна сказати, що наші змагуни заграли багато слабше як звичайно, а РКС дав з себе максімум і вповні заслужив на ремі, якби не брутальна ґра деяких робітників. В Перемишлі Сян розправився з грізною дружиною Чорних, перемагаючи їх 2 : 1 (1 : 0). — В неділю 21. V. Україна грала з самбірською Короною у себе вдома. Всі сподівалися перемоги і то високої над примітивними грачами Корони. На жаль Україна не вдоволила і заграла один з найслабших метчів в сезоні та з трудом витягнула на 2 : 2 (1 : 0). Україна переходить спадок форми. Корона ратуючись від деградації заграла дуже жертвенно й могла навіть виграти. Публика деколи оплескувала гарні акції нападу гостей. Сян у себе зремісував з жид. Гасмонеєю 0 : 0. По сих грах Україна далі віцемистцем, Сян висунувся на 7-ме місце.

При свербінні тіла і шкірних висипках приміюється крем „ЛЯІН" Гонсецького. Се препарат, який усуває хиби нашкірня так у дорослих як і в дітей.

†

о. МИХАЙЛО БРОВКО

совітник і б. канцлер Еп. Консисторії, парох Рунґур, повіт Коломия, упокоївся в Бозі заосмотрений Найсвятішими Тайнами дня 16 травня 1939 р. в 74 році життя. Похоронні обряди відбулися в Рунґурах у пятницю дня 19 травня 1939 о год. 10 перед полуднем, про що всіх повідомляють прибиті горем

Сини, Синова, внучка.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Чорний пірат.
СТИЛЕВЕ: Небезпечна любов.

АКТУАЛЬНА КНИЖКА! Її повинен перечитати кожний українець!

Євангелики без маски

Ся книжка представляє правдиве обличча євангелизму шиpeного між українським народом в Галичині.

СТОРІН 96, велика 8, **ЦІНА 50 сот.**, з пересилкою 65 сот.

Замовляти можна в Адміністрації „Нової Зорі" або „Правди",
Львів, ул. Ґродзіцьких 2/I пов.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 28 maja 1939. № 39 (1239)
Рік XIV. Львів, неділя, 28 травня 1939. ч. 39 (1239)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв.Бібл.Народ.Дому.-

тижнево, в четвер і в неділю.
dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Ґродзіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Нова Антанта

Найбагатша буржуазія світа робить спілку з большевиками.

Отже порозуміння Англії з Совітами мимо всіх пересторог можна уважати засадничо фактом довершеним. Посередничила в тім Франція. Приспішила підготовку порозуміння загроза німецько-італійського союза. Англія прихилилася до жадання Совітів, заґарантувати їм незмінність теперішніх границь і тимсамим дальше посідання України. „Ціріхер Цайтунґ" пише, що не вирішена ще справа ґарантій для балтійських держав. Франція напирає, щоб не лишати тої люки без забезпечення, зате Литва одержить ґарантію, бо се має рішаюче значіння для безпеки Польщі. Замість загального воєнного союза Англії, Франції й Совітів має бути установлене обговорювання й вирішування справ ґен. штабами тих держав, як се довгий час було, коли істнувала т. зв. Антанта. Наслідки того рода порозуміння можуть бути дуже скомпліковані. Особливо не знати, чи Нова Антанта не збільшить круга протикомуністичного порозуміння. У хвилі коли замикаємо число, відома нам тільки заява Чемберлена, що всі поважніші трудности усунені, а невідомий ще ніякий текст експозе Молотова. Погляд на зміст усіх пересторог перед порозумінням Анґлії з Совітами дає передовиця, яку містимо в сім числі „Н. Зорі".

Три таємні договори.

„Джіорналє д'Італія" пише, що німецько-італійський союз буде доповнений трьома таємними договорами, яких зміст може оповістити тільки в загальній формі. Закордонна преса додумується, що будуть се договори 1) про одностайну військову команду, 2) про господарську співпрацю в часі війни і мира та 3) про поділ сфери впливів. А саме Італія признає Німеччині як її сферу впливів Угорщину, Ромунію, Туреччину й Марокко, а Німеччина Італії признає Югославію, Грецію й Болгарію. Еспанія та Близький Схід крім Туреччини, отже головно арабські краї мають бути спільною сферою інтересів Німеччини й Італії, а Балтійське море виключно німецькою сферою.

Анґлія вже вибрала „воєнну столицю"...

Правительство Анґлії зараз з вибухом війни перенесеться з Лондону до одного з міст віддалених на 150 км. від Лондону. Одно з тих міст має 70.000 душ, друге 17.000. Парлямент радив би в театрі одного з тих міст. Найважніші уряди були б приміщені в будинках того міста і в промірі 40 км. довкруги. Се утруднило б успіхи неприятельським літакам у їх нападах.

Берлін хоче розбити балканське порозуміння.

В кругах букарештенських закордонних обсерваторів говорять, що найближча ціль німецької дипльоматичної акції на Балканах се розбиття балканського порозуміння. В той спосіб Німеччина хотіла б відповісти на анґлійсько-турецьке порозуміння і перешкодити дальшому зближенню балканських держав до Анґлії. Свою акцію Німеччина думає перевести передовсім через Югославію, на яку натисне вісь. Одночасно Німеччина дипльоматичним шляхом буде домагатися від ріжних балканських держав вияснення, чи вони уважають союз Туреччини з Анґлією згідним з духом балканської антанти. Кажуть, що Югославія незалежно від своїх зусиль над удержанням поправних взаємин з державами осі буде старатися не допустити до розбиття антанти.

Поляки й Угорщина.

ІКЦ в ч. 143 пише: Чехословацький міт не видержав спроби життя, провалився. Трудно припускати, щоби знайшлися сили, які хотіли б відбудувати його... Щодо Словаччини, то се одна з передумовин безпеченства Польщі від полудня, щоб німці забралися відтам. Сего вимагає також дійсна незалежність Угорщини. Тоді наступило б привернення природних господарських взаємин на основі політичної рівнорядности між Угорщиною та Словаччиною. Німці жадають за свою згоду на се заанґажування Угорщини в 100% по стороні Німеччини, або в формі митної унії, або союза, або військової умови, або за ціну перемаршу своїх військ. Маємо віродостойні вісти, що всі ті сугестії мадяри відкинули, що вони не підуть на тоталізм, а задержать свій парляментаризм. Вони переконані, що при Німеччині можна багато стратити, а не можна багато заробити. Тому було б зле, якби в Польщі настрої для Угорщини ставали неприхильні: се власне пхало б мадярів в обійми Німеччини.

Сильні градові бурі.

Над західною Галичиною й над познанською Польщею перейшла сильна градова туча, получена з обірванням хмари. Се викликало візбрання рік Роли, Мощанки й Либушанки. Води перервали залізничий тор між Кленчанами та Загірянами на просторі 200 м. і між Загірянами та Моценицею. В деяких оселях вода залила доми. Люди повтікали на криші. Залізничий поїзд з ратунковими засобами довго не міг доїхати до Загірян. Таксамо в Познанщині градові тучі наробили великої шкоди. Також над Перемишлем перейшла 23 травня сильна буря зі зливою. Вода залила пивниці в кількох нижче положених домах, головно на Засянні. Буря зірвала електричні проводи, що спричинило два рази перерву в допливі струму з місцевої електрівні. Того самого дня перейшла також над Бориславом буря, получена з обірванням хмари. Потоки, що перепливають через Борислав, вилили та залили нижче положені доми.

Совітський троянський кінь

В лондонськім католицькім органі „Теблет" з 29. IV. поміщено кілька „Листів до Редакції" з критикою наміру англійського правительства заключити союз з Совітами. Найобширніший з тих листів не лист відомого українського діяча на еміґрації Володимира Коростовця. Подаємо його в перекладі зогляду на актуальність справи, яку в листі порушено і яка дуже обходить також українську націю. — Ред. „Нової Зорі".

Від довшого часу займаюся справами міжнародньої політики, зокрема діяльністю Совітів. Тому дозволю собі висказати свою думку на маргінесі цінного листа п. К. Гейс'а, поміщеного в числі з 22 квітня п. н. „Союз з Совітами".

На мою думку в Анґлії повинні дивитися на цей союз із двох точок бачення: зі становища засадничого та зі становища політичної доцільности.

Щодо засадничого становища, то для мене цілком ясно, що ніяка спілка з безбожним та протиіндивідуалістичним режімом Совітів неможлива для краю, який визнає високі засади християнства. Ніхто, включно до самих Совітів, не сумнівається в протирелігійности влади Совітів, відколи вона проголосила атеїзм державною вірою, чого доказом всі її розпорядки, закони та преса. Особливо нагальний був протирелігійний рух на всім просторі СССР в часі минулих Великодніх Свят. Совітське правительство взяло святкування Великодня за акт ворожий для держави, добачуючись в нім якоїсь аґітації проти „боротьби кляс", тої головної зброї пролетарської революції. Тому всі великодні торжества вважали там ворожими для самої совітської держави й тому „Безбожник", організація удержувана з державних фондів, влаштовувала протирелігійні процесії. Не менше очевидна річ, що совітський режім протиіндивідуальний, бо стоїть на становищі, що людина це тільки знаряддя в руках держави, яке оцінюється лише по кількості праці, що її може виконати для держави, виразно основаної на матеріялізмі.

А тепер пригляньмося тому можливому союзові з точки погляду політичної доцільности. На мою думку 20 повоєнних літ дало чимало нагоди до оцінки взаємин ріжних держав з Совітами та до витягнення позитивних висновків, які користі одержали ті держави, що підписали політичні або інші приязні договори з Совітами.

Будемо триматися хронольоґічної черги. Насамперед був совітсько-німецький союз в Рапалльо, за котрим слідував Берлінський договір. В тім договорі зроблено все, щоб намовити Німеччину стати союзником Совітів, обіцюючи їй необмежену поміч в поваленні версайського „диктату". Кінець кінців совітська Росія не дала Німеччині ніякої помочи, а навпаки, як довго був в силі той договір, себто поки Гітлер не змів з Німеччини червоної язви, Росія всіми силами старалася підмінувати силу своєї союзниці, пхаючи її над беріг (пропасти) большевизму. В висліді того Німеччина мала 6 міліонів безробітних, що всі були членами комуністичної партії, з яких два міліони належали до добре зорґанізованої Червоної армії, званої „Рот-фронт". Всі керівні становища в банках

і професійних союзах були під контролею Совітів. В театрах, кінах і пресі йшла добре зорганізована пропаганда неморальности. В багатьох театрах ставили протирелігійні пєси. Словом, совітська Росія йдучи за вказівками Леніна, що слабий край багато легче перемінити на совітську державу як сильний, зробила з Німеччини ґрунт для плекання большевизму в самім серці Европи.

Та коли Гітлер прийшов до влади, Совіти відразу перестали бути ворогами версайського договору й заявили себе ряними прихильниками „статус кво", що його той договір накинув. Вони заключили союз з Чехословаччиною та Францією й разом з тим зачали підмінювати свою нову союзницю, ведучи її таксамо до політичного, господарського та суспільного хаосу при помочі союзника Совітів, „людового фронту".

Справа того людового фронту досі ще не цілком загально вияснена, одначе й пересічний чоловік вже зрозумів, що тут не йде про Францію, лише про міжнародній соціялізм та про політику винищення. Людовий фронт змарнував матеріяльні засоби французького народу. Тисячі тон золотого запасу розтопилися, коли „фронт" взявся фінансувати соціялістичний революційний рух в Еспанії, поки Далядіє не положив тому край, утворивши рід національного правительства. Внаслідок ослаблення Франції людовим фронтом Далядіє не міг поставитися твердше в Монахові. Совіти штовхали Францію та Чехословаччину до війни, при чім самі зобовязалися перевести в себе мобілізацію. Та вони не тільки не думали про своє зобовязання, але їх одинокою журою було, вразі війни викликати у Франції державний переворот та оповістити її совітською державою. А щодо Чехословаччини, то вона за віру в совітські обіцянки заплатила ні більше ні менше тільки втратою своєї незалежности.

Інший приклад совітської політики супроти своїх союзників маємо на Еспанії. Коли так звана „республиканська Еспанія", яка в дійсности була просто віткою московського Інтернаціоналу, заключила договір приязни з Совітами, в висліді того міліон людей стратило життя, понад 22 тисячі слуг Церкви вбито і тортуровано, державні запаси золота Еспанії розкрадено, скарби мистецтва знищено. Вкінці, як на іронію, Совіти відмовилися приняти як збігців тих, що боролися в Еспанії за червону справу, та з малими виймками відмовлено їм вступу до Росії.

Вкінці (last, but not least*) яркий приклад совітської приязни до Китаю в боротьбі проти „аґресії" Японії. В 1924 році совітська Росія заключила договір з Китаєм, що згодом перемінився в союз, і проголосила Зовнішню Монголію (територію величини Німеччини) інтеґральною частиною китайської республики. В 1934 році совітське правительство підписало союзний договір з Зовнішною Монголією та проголосило її „Незалежною Народньою (себто совітською) Республикою". В тім самім часі в 15 китайських провінціях заведено власть „Совітів", між ін. в багатій провінції Сін-Кіян. Таким чином контроля над тими провінціями перейшла в руки Совітів.

Недавно доніс „Таймс", що анґльо-індійські купці мають забратися з того краю, бо місцеві Совіти сконфіскували їх майно. Знову ж британський консуль в Кашґарі жиє під постійною загрозою життя від товпи підюджуваної московськими агентами, що в дійсности виконують нагляд над провінцією.

Може не від річи буде згадати тут, що Анґлія вже втратила понад 670 міліонів фунтів стерлінґів внаслідок совітських конфіскат в Росії та понад 180 міліонів ф. ст. в Китаю. Кілько британського капіталу пропало в червоній Еспанії та в червонім Мексику, невідомо. Навіть англо-совітський торговельний договір, що передбачував „основу строгої рівности торговлі між Анґлією та Росією", так хитро інтерпретовано, що в висліді він був корисний лише для Совітів так, що Анґлія в останніх кількох роках була примушена росіянами купувати в них майже пять разів більше ніж вони, що цілком противорічить постановам договору про рівність. А вислід того такий, що совітські світові революціонери мають в Анґлії майже 200 міліонів фунтів стерлінґів капіталу, котрим можуть розпоряджати як тільки схочуть і на що схочуть.

Ті, що тішилися б упадком великої Британської Імперії, дуже радо привітали б того троянського коня Совітів, приведеного до тої держави, під якоюбудь притокою, навіть скажім задля „спільного фронту проти фашистівських напасників". Але ті, чиї очі видять небезпеку, не дивувалися б цілком, якби Ромунія та Польща, котрі аж надто добре знають свого совітського сусіда, відкинули приязнь, що її протирелігійна та протиіндивідуальна влада схотіла б на них вимусити зовнішною інтервенцією.

Володимир Коростовець.

*) „Кінцеве та не останне" (щодо значіння).

Великий відпуст у Крехові

Старинний крехівський монастир ОО. Василіян славився від століть своїми великими відпустами на літнього св. Миколи. Незвичайно гарне положення монастиря та взірцева духовна обслуга прочан склалися на те, що крехівська обитель щорічно в тих святочних днях стягала і стягає у свої привітливі мури багатотисячні маси вірних з усіх усюдів краю. В році затишний і самітний монастир, дім Новіціяту ЧСВВ, тоді незвичайно оживлюється, а широкі, просторі площі перед монастирем стають велелюдні, гомінкі — днем і нічю, через усі три дні відпусту.

На цьогорічний крехівський відпуст стали напливати маси паломників вже в пятницю 19. V. рано, і відтоді, аж до понеділка 22. V. увечері, панував в околиці монастиря оживлений, богомільний настрій. В неділю, точно в 17 год. прибув автом з Жовкви Преосв. Кир Йосафат Коциловський, враз зі своїм канцлером Всесв. о. М. Грицеляком, в товаристві Всесв. о. пралата Вол. Ґмитрасевича з Перемишля. Слідує при брамі сердечне, як ніколи досі, привитання Владики духовенством монашим і світським та вірними. В окруженні „найменших" проходить Владика серед биття дзвонів і окликів „слава" до каплиці біля церкви на молебен,а відтак з проповідниці виголошує коротке, щире слово подяки за молитви в часі своєї важкої недуги. Після марійського Молебна тисячні маси народу виходять зі світлом в руках на поблизьку гору Побійну, тепер „Крехівську Голготу", на Хрестну Дорогу. Цього року з весною остаточно викінчено та торжественно посвячено першу станицю цієї Дороги, трівку (з бетону) та по мистецьки запроектовану. На укінченні остання станиця Хр. Дороги (положення до гробу), а на черговий рік намічено будову станиці Розпяття.

Крехівська Голгота — це перша на наших землях Хрестна Дорога таких величавих розмірів. Велике признання належиться за неї її ініціяторам. Ця монументальна, довговічна памятка Христової Страсти у Крехові — в останніх трьох роках незвичайно піднесла дорічний крехівський свят-миколаївський відпуст, а вірним дала змогу доступити нових многоцінних ласк, привязаних Церквою до цього рода відправ-розважань.

Майже тригодинний хрестний ход по Крехівській Голготі, переплітаний піснями, молитвами та науками — в силі зворушити хочби найтвердшу душу людську, при мінімальному зусиллі. А якеж це знамените підготування душі до гідного, ложиточного приняття св. Тайни покаяння!

Теплий, безхмарний понеділковий ранок дав усім запоруку, що кульмен святочних днів Крехова — архиерейська богослужба в каплиці, на монастирськім майдані — пройде щасливо і гарно. Так і сталося. Ясні, дрібні хмаринки на небі завитали аж пізно зполудня тай вслід за собою принесли рясний, благодатний дощик, — та вже по всім. Точно в 10 год. почалася архиерейська Служба Божа. Дияконували: о. др Панас з Поториці та о. Бариляк з Дворець. Після евангелії забрав слово Владика Кир Йосафат, що сильними словами загрівав вірних до постійности у св. вірі наших предків і відтак поблагословив увесь нарід.

Духовне жниво цьогорічного крехівського відпусту — велике, зрештою — як щорік. До Господньої Трапези приступило в тих днях майже 12.000 вірних (точно 11.780). Проповідей виголошено 9. Слухало св. сповідей 68 священиків, з чого 30 монахів. Учасників відпусту нараховують на добрих 30.000. Прибули люди з околиць Ярослава, Яворова, Бродів, Рави, Камінки, Белза, Угнова та Сокаля, не числячи людей з Жовківщини, що прибули найчисленніше. Були також люди з околиць Коломиї, Городенки, Станиславова. Було троє з Волині та кілька осіб аж з далеких Карпат, зпід мадярської границі. Богомольці з тих околиць ішли до Крехова повних пять днів пішки...

Проповіди та архиерейську відправу передавали в найдальші закутини майдану три гучномовці, що їх привіз з Перемишля Всеч. о. др М. Денько, духовник тамошнього нашого духовного семинара. — (ч).

З промови Черчила

Черчил ніяк не може зрозуміти, які саме причини стоять на перешкоді заключенню потрійного союзу між Анґлією, Францією й СССР. Його дуже тішить анґло-турецьке порозуміння, яке, як він сподіється, скоро буде доповнене франко-турецьким порозумінням. — Одначе, каже він, конечно виявити спільноту інтересів мирних балтійських держав: Литви, Латвії й Естонії. Для них анґло-франко-совітський союз буде немов „опанцирено парасолькою". Я не сумніваюся, що ні Польща, ні балтійські держави не перешкоджують в заключенні союза з совітською Росією. Отже може то британське правительство не бажає дратувати Мусолінія? Та, на мою думку, заключення могутнього союза буде для нього найлучшим аргументом, щоб визволитися зпід впливу свого партнера. Чи ж можуть повстати поважні трудности з боку Еспанії й Португалії? Адже союз з совітською Росією в ніякій мірі не означає нашого приєднання до комунізму. Тимчасом без могутнього східнього фронту ми не можемо забезпечити свої інтереси на заході, а без Росії — годі створити сильний східний фронт.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Справа Карпатської України

„Діло" в ч. 115 принесло кореспонденцію п. Романа Голіяна з Берліна, в якій читаємо ось що: Нинішній стан справи такий: Мадяри під все більшим німецько-італійським натиском намагаються самі в себе розвязати проблему карпатоукраїнської автономії. Діло йде тяжко, давати хочеться очевидно якнайменше і страх у Будапешті перед „українізацією" Карпатської України величезний. Компромісові переговори з д-ром Юліяном Бращайком і д-ром Долинаєм не довели, здається, ні дочого. Обзнайомлені зі справою мадярські журналісти оповідали Вашому кореспондентові, що на карпатоукраїнську автономію довго чекати не треба, хоч поставити її вповні в українській площині буде неможливо. На думку політичних кол Мадярщини треба буде дозволити на поворот всеї карпатоукраїнської еміграції... і навіть скликати чимскоріше карпатоукраїнський сойм, який врочисто перед світом виявив би свою волю обеднати Карпатську Україну з Мадярщиною, бо тільки в такий спосіб можна було б зліквідувати справу Карпатської України як міжнародню проблему. Річ ясна, що не без впливу на таке становище є сугестії з Берліна, якому така як нині активізація карпатоукраїнської проблеми (зрада засади самовизначення Німеччиною) з різних причин дуже не на руку.

Польська преса про вибори у Львові

„Слово Народове" в ч. 143 написало ось що зараз по виборах: Польща прийме з радістю факт великої перемоги польщини в недільних виборах. В укладі сил не зайшла під сим оглядом ніяка зміна: в новій раді м. Львова засяде на 72 радних 56 поляків. Здаємо собі справу, що внаслідок уневажнення ліст чисельна сила свідомих українців не могла в виборах якслід виявитися, але і там, де українські листи допущено, вони не зуміли зібрати для себе поважного числа голосів. — Озонівський „Дзенник Польскі": Без мандату вийдуть здається українці, хоч вони зголосили листи майже в усіх округах. В цілому ряді округ ці листи що правда уневажнено, одначе і там, де вдержалися, а були це округи з розмірно досить великою густотою українського населення, не здобули ні одного мандату в виборчій боротьбі. З точки погляду інтересу польськости нашого міста цей наглядний залик українських впливів у Львові треба вважати поважним виборчим успіхом польського живла. — „ІКЦ" пише, що згідно з його інформаціями справа українського мандату у Львові все ще актуальна...

Що показує виборчий термометр?

ІКЦ в ч. 143 пише: Уважаємо виборчий цикль замкненим. Треба витягнути політичні висновки з нього: Виборча кампанія поучає, які елементи внутр.-політичного положення в Польщі постійні й на довший час незмінні. Супроти грози міжнароднього положення виборчої агітації тепер майже не було, але вислід виборів назагал подібний як був у грудні чи в листопаді. Бачимо, що виключені (?) всякі затії тоталізму й монопартійности, бо в переважній части міських рад ні одна партія не має більшости. Як грізні хмари розійдуться, тоді витягнемо консеквенції з того. А коли б з тих хмар упав перун, тоді все одно наші роздумування будуть без значіння. ... Коли на когось жде переломова подія, яка вимагає повної справности організму, то треба пильно уважати, чи організму не травить горячка...

Події в Ґданську то події в Судетах

Виленське „Слово" в ч. 140 принесло статтю Кета п. з. „Канцлер Гітлер змінив ідеольогію", в якій читаємо м. ін. ось що: Сьогоднішна політика канцлера не лишає в нас ніяких ілюзій. Події в Ґданську то події в Судетах. Тоді генляйнівці також викликували постійні авантури, Гітлер в той спосіб пилував нерви Европи. Нині Гітлер хоче нас спровокувати, примусити якнайскорше до розгривки, бо думає, що Захід ще не готовий до війни... Здається, що Гітлер постановив напасти на нас, але не хотів би в очах Америки бути напасником, отже змагає до спровокування нас. Треба числитися з тою німецькою грою і не датися передчасно спровокувати, бо це не відповідало б нашим політичним інтересам...

Що діється на Словаччині?

„Ґазета Польска" принесла в ч. 142 кореспонденцію в. л., в якій читаємо: Татранска Котлина, Матляри, Т. Лімниця, Штрбске Плесо, Герляхів і т. д. Є там величаві готелі. Люксусові уряджения. Каварні, ресторани, тераси з видами на чуда гірської природи... і десь в куті між столиками один тість. Кельнери подають каву, але зараз кажуть, що за тиждень буде вже тільки кава з жолуді, бо не можна купити навіть 10 дк. В одним з люксусових готелів на 300 кімнат я був одиноким гостем. Кажуть: „Ми не мали держави, але ми тоді мали що їсти... Чи поляки прийдуть? Чи підписана умова? Чехів бракує. Їх не пускають..." І зачинаються ревеляції... Преса о. Тіса пише неправду про тамошні відносини.

Німецькі пляни і дійсність

Західноевропейська преса щораз частіше зачинає порівнувати сучасне міжнароднє положення з деякими уступами програмової книжки націонал-соціялізму, написаної канцлером Гітлером п. з. „Майн Кампф". Деякі часописи підкреслюють, що передбачення Гітлера щодо англьо-італьо-німецького союзу не здійснилися. Гітлер сказав: З версальським трактатом треба скінчити, отже війна Франції, яка змагає до геґемонії в Европі. Природними союзниками Німеччини в тім випадку будуть Англія й Італія. В іншім уступі Гітлер пише: Німецька експанзія на схід випливає з природнього права. Не треба нам ніяких заморських кольоній, це абсурд. Німецькі кольонії на сході Европи. Тому всякий німецько-російський союз не до подумання. Щоб здобути кольонії на сході Европи, німецький нарід мусить стати континентальною силою. — Щодо другого наведеного уступу ще досі невідомо, чи і в якій мірі він вдасться ІІІ Німеччині.

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

Письмо Св. Отця

в справі хрещення України.

Аґенція Ава звідомляє з Ватикану: Папа ПіЙ XII звернувся до кардинала Тіссерана, секретаря конгрегації східних Церков, з письмом з приводу 950-ліття хрещення Руси-України. Папа повідомляє, що він припоручив відправити 27 травня торжественний молебен східного обряду в ватиканській базилиці. Св. Отець з вдоволенням підмічує „вірність католицизмові многих визнавців східнього обряду, які живуть в Европі й Америці". При кінці Папа пересилає вислови співчуття і благословенство всім тим католикам східного обряду, яких тепер переслідують „в деяких державах".

З Канади

Подорож англійської королівської пари.

День 19. V. був найторжественнішим днем в програмі подорожі англійської королівської пари по Канаді. Короля Юрія VI і королеву Єлисавету приняв парлямент домінії. З великою парадою відбувся виїзд королівської пари у столицю Канади. Король мав на собі ґальовий червоний однострій маршала армії з широкою синьою лентою ордеру Підвязки. Королівський почот удався до Рідо-Голу, резиденції ґенерал-губернатора. Символічна була перша офіційна церемонія. Новий посол Злучених Держав в Канаді, Деніель Ропер, вручив особисто королеві свої листи з повновластями. За весь час історії Канади се перший випадок, щоб акредитований в тій державі чужий дипльомат особисто вручав свої вірительні листи монархові. По церемонії король і королева приняли весь дипльоматичний корпус в Оттаві. Приняття в парляменті відбулося в другій половині дня. І знов перший раз в історії Канади король сам затвердив закони, приняті нижчою палатою й сенатом домінії в часі останної сесії. Після того король пішов на салю засідань. Для королівської пари приготовано два престоли з червоного оксамиту під пурпуровим бальдахимом. Були приявні всі знатніші політичні й державні діячі Канади, правительство в повному складі і дипльоматичний корпус. Вечером відбувся „державний бенкет" з участю міністрів і дипльоматів.

З Америки

В Ню-Йорку і в часі звиджування світової вистави короля і королеву буде пильнувати 7.700 поліцаїв. На вулицях, на цілому шляху від самого побережжа, де високі гості висядуть, аж до терену вистави, дижур будуть удержувати 4.000 поліцаїв, а на самій виставі 2.500 тайних аґентів. До них треба дорахувати 800 постійних поліцаїв вистави і 400 державних інспекторів.

ПРИЄДНУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ!

СПРАВА „НАРОДНОГО ДОМУ" У ЛЬВОВІ

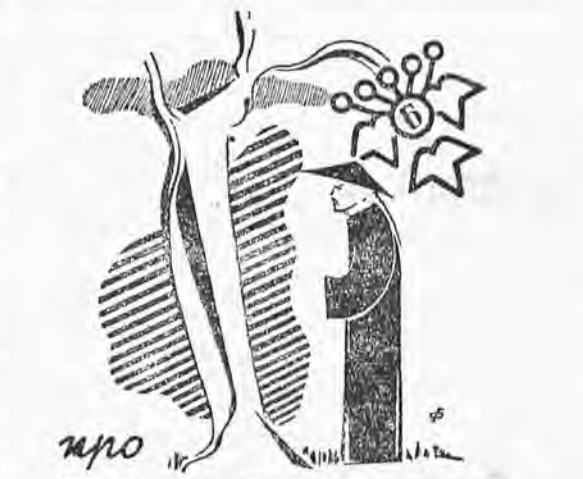
Як поступає санація сеї важної установи?

Інж. Юліян Мудрак оповістив у кількох числах „Діла"" (чч. від 101—106) ряд статтей про те, як поступає санація „Народного Дому" у Львові. Подаємо зміст тих статтей з огляду на вагу справи.

Оціночна вартість майна „Народного Дому" в 1937 р. виносила 2.450.000 зл., а його обтяження понад 1.500.000 зл. Вміжчасі цей стан помітно змінився. На основі санаційного проєкту, затвердженого мін-вами скарбу і внутрішніх справ, Банк Краєвого Господарства, який мав перевести т. зв. „санаційний плян", видав промесу на 6% санаційний кредит в сумі 230.000 зл., що мав бути сплачений до 3 літ. Та умовини промеси були такі тяжкі, що „Н. Д." зрезигнував з позички. Одинокою користю затвердження санаційного пляну було відписання коло 160.000 зл. відсотків від залеглих податків та каренція плачення цих залеглостей до кінця червня 1939 р. під умовиною, що біжучі податки будуть точно вирівнювані. Отже санацію маєткового стану Н. Дім мусів переводити власними силами, продаючи частину майна, ліквідуючи порожні й дарові помешкання та стягаючи залеглі довги, в першу чергу чинші. Втреосв. Митрополит Шептицький купив реальність при вул. Зибликевича ч. 30 для оо. Редемптористів та СС. Василіянок за ціну 180.000 зл. і вплатив при контракті 100.000 зл. готівкою. Ся продаж уможливила в останній хвилі заплату залеглих рат у МКІО і ТКЗ, що вже дістали були другий термін ліцитації на маєтки Білку і Костенів та на реальности у Львові.

Другим обєктом, що його прийшлося жертвувати для санації „Н. Д.", була частинна парцеляція майна Білка-Костенів, призначеного „Вельможним Феодором Васькевичем на шкільні стипендії, що мали причинитися до зросту й укріплення малоруської народности і лихим силкуванням винародовлення проти станути". Майно Білка—Костенів складалося з понад 500 моргів орного поля та сіножатей і з понад 500 моргів здевастованого ліса. Частину ліса „Н. Д." витяв іще перед війною, поставивши мабуть за здобуті гроші дім при вул. Курковій 14. Решту ліса продав по смішно низькій ціні після війни державний комісар Черкавський. До парцеляції призначено 224 морґи, залишаючи при фільварку коло 300 моргів як мінімальний контингент для горальні, що існує при фільварку. Не зважаючи на те, що „Н. Д." вплатив з приводу парцеляції готівкою 4.000 зл. на „суспільні цілі" волости Янчин, не міг він сеї парцеляції докінчити внаслідок адміністраційних перепон у продажі 58 моргів найліпшої землі. З намічені парцеляції, коли на її докінчення дозволять, „Народній Дім" сподіється дістати кругло 130.000 зл. Половини каменици „Н. Д." при вул. Краківській 24, призначеної на цілі санації, ще досі не продано.

Багато труду коштувало зліквідування порожніх льокалів, у першу чергу поміщень, що їх займала філія Академічної Гімназії в домі при вул. Рутовського ч. 22/III, які ще б. комісар М. Бачинський хотів переробити на помешкання коштом 20—30.000 зл. Така перерібка показалася не під силу „Н. Д." Остаточно цей льокаль після переведення некоштовного ремонту розпарцельовано між українські установи. На винаймі III поверху зискав „Н. Д." понад 8.500 зл. річного чиншу. Рівночасно II і III поверх каменици при вул. Курковій 14 винаймила українська купецька гімназія, що платить тепер около 9.000 зл. чиншу річно. Загалом беручи, доходи з домів без саль піднеслися з 63.970 зл. в р. 1936 на 82.510 зл. в 1937 р. і 108.240 зл. в 1938 р.

Тяжче як з ліквідацією порожніх льокалів пішла справа з льокаторами, що з роду не платили чиншу. Та твердий натиск давнішого й теперішнього адміністратора довів до того, що деякі установи, які мали дарові помешкання, зліквідувалися й опорожнили льокалі, а інші мусіли привикати до чимраз точнішого плачення чиншів, зобовязуючись притім сплачувати чиншові залеглости ратами від 5 — 25 зл. Справа залеглих чиншів представляється найгірше з цілого комплексу справ „Н. Д." Досі Управа „Н. Д." зголосила Тимчасовому Виділові коло 190.000 зл. залеглих чиншів; з судовими коштами ця сума зросте найменше до 200.000 зл. А 58.173 зл. чиншу та около 4.000 зл. коштів закваліфіковано як зовсім нестягальні. Взагалі плачення чиншів комісарська влада вважала мабуть „буржуазним пересудом". Льокатори, які платили чинші, були справді добродіями „Н. Д.", бо ніхто їх до того не змушував. Була тільки одна залегліть, яку „Н. Д." послідовно екзекував, а саме залегліть СС. Василіянок у Львові при вул. Длугоша 17, які ведуть дві гімназії, удержують дівочий інтернат, а в часі війни і по війні вели захист воєнних сиріт. Одинокою „виною" СС. Василіянок, що вже перед війною викликувала лють управи „Н. Д.", а після війни спонукала б. комісара внести позов проти них, був український характер монастиря... Позов внесено за залеглий чинш в реальности при вул. Зибликевича ч. 30 на суму 35.313 зл., в якому не скомпензовано коло 20.000 зл., вложених Сестрами на ремонт дому. З кінцем м. р. запав присуд, на основі якого СС. Василіянки мають заплатити „Н. Д." коло 50.000 зл. Ця сума вже забезпечена на реальности СС. Василіянок, що загрожена ліцитацією. Українські члени Тимчасового Виділу налягали на полюбовне полагодження спору, що його можна було омминути коштом 12—13 тисяч зл. Який буде кінець сеї справи, покищо не знати.

Поменшене на вартість проданих обектів майно „Н. Д." з кінцем 1938 р. було обтяжене довгами та зобовязаннями на суму 1.093.003 зл. Найбільші зобовязання „Н. Д." се: довг у Банку Госп. Краєвого 471.522 зл., залеглі державні податки 225.215 зл. і залеглі міські податки 107.077 зл. Від довгу в Б.Г.К. в цьому році буде можна заплатити ледви відсотки. Тепер ведуться переговори щодо сплати самого капіталу. На спла-

---

СТЕПАН ГОДОВАНИЙ 4)

На Словаччині

Але також словаки евангелицької віри були часто великими словацькими патріотами. Я мав нагоду познакомитися напр. зі словацькою письменницею евангелицького віроісповідання Под'яворінською (правдиве назвисько Різнерова) з Нового Міста над Вагом.[4]) Був я раз у її домі. То була симпатична особа, літ кол 50, жила незамужня разом зі своєю старенькою мамою, мабуть удержуючись з якоїсь невеличкої емеритури. Якийсь дохід мусіла мати також з видання своїх творів, бо тоді зачало появлятися збірне видання їх в кількох томах. Вона писала переважно оповідання і нариси. Дуже цікавилася українськими справами, зокрема розпитувала про наших жінок письменниць. Я оповідав їй про Лесю Українку, Ольгу Кобилянську й ин. В розмові з Под'яворінською завважив я, що вона гаряча словацька патріотка. Коли оповідала про словацький нарід, про його недавне поневолення мадярами, про його освободження зпід мадярського панування, то в очах її палав вогонь захоплення. Одначе той огонь зараз погасав, коли зійшла мова на чехів і на їх політику в Словаччині. Словацька письменниця говорила з жалем і немов засоромлено: Ми, словаки, дуже розчарувалися чехами. Вони нас обманули. Перед війною і підчас війни голосили братерство двох рівних народів, обіцяли нам широку автономію в спільній державі, а після повстання тої спільної держави зачали рядитися на Словаччині як у завойованім краю. Гляньте кругом: майже вся адміністрація обсаджена чехами! До того ті чехи поступають з місцевим населенням так, якби нам ласку робили. Навіть наш край уважають чимсь низшим. Адже називають Чехію і Моравію зі Шлезьком т. зв. історичними краями, а Словаччина у них то якась причепа. Особливо те, що багато чехів показує свою вищість, болить словаків, які покладали великі надії на спільну чехо-словацьку державу, в якій мали б рівні права з чехами.

— А як вам, кажу, виглядає чеське панування в порівнанні з мадярським?

— Мадяри гнобили нас і переслідували, але ми не мали до них такого жалю, бо то цілком чужий нарід. А чеське панування, як панування братного народу, болить нас дуже. Ми не хочемо повороту під мадярів, ми хочемо свобідного національного життя в спільній республіці. Але та спільність мусить бути того рода, що словаки мусять бути панами в своїм краю.

— А як чехи не схочуть поділитися владою зі словаками?

— То може дійти до того, що де два бються, там третий скористає.

Я вже не допитувався, кого Под'яворінська розуміє під тим третім.

Вертаючись зі Словаччини до Праги „на Вляру" я набрав переконання, що словаки се окремий нарід. Свідомість окремішности доволі сильно вкорінена в інтеліґенції і шириться та свідомість в народ. Чехи своїм поступованням тільки підсилювали почуття ріжниці між народами чеським і словацьким. Засипання ріжниць між тими двома народами і тим самим створення одного чесько-словацького народу виглядало вже 12 літ тому безнадійною справою. З огляду на сильний зріст націоналістичних настроїв в народів Европи можна було вже тоді предвидіти, що спільна чесько-словацька республика розлетиться в хвилі, коли якась зовнішна сила ослабить чехів і тим самим відвалить камінь, який тиснув словаків змушуючи їх до побуту у спільній державі, де не мали рівноправности.

[4]) Псевдонім Под'яворінська походив від того, як мені пояснила сама письменниця, що Нове Місто над Вагом положене у підніжка невисоких гір, т. зв. Яворіни. Ті гори покриті лісом виглядають дуже мальовничо з широкої долини Вагу. Я чув словацькі народні пісні, в яких оспівувано красу Яворіни. Под'яворінська писала талановиті оповідання з життя словацького народу. Пригадую собі, що я дістав від авторки один том її оповідань. Вони були такі цікаві, що я читав від вечера до ранку і не відложив книжки, поки не перечитав всіх оповідань.

ту державних і міських податків треба би продати котрусь з більших реальностей, а саме: розпарцелювати решту Білки, або продати дім при вул. Курковій 14. Біжучі податки та інші публичні чинитьби „Н. Д." платить тепер точно.

В часі урядування теперішньої управи переведено на приказ влади зовнішній ремонт майже всіх реальностей у Львові та фільварочних будинків і горальні в Білці та млина в Костеневі. Все ж таки загальні приходи збільшилися, а розходи зменшилися. В 1936 р. було доходу 112.103 зл., розходу 89.448 зл. В 1937 р. було доходу 126.522 зл., розходу 58.425 зл. За 1938 рік ще нема білянсу.

„Народній Дім" адмініструє кількома фундаціями, а саме: фундацією д-ра Т. Васькевича Білки й Костенева; фундацією ім. М. Білоуса в Коломиї, яка складається з положених у центрі міста великої двоповерхової каменицї й партерового домику, і фундацією бл. п. Фурикевича, що складається з 40 моргів ставу в Долині та кільканацяти моргів поля в Тяпчі і в Гошеві. Неясно представляється справа фундації М. Качковського, який залишив 66.000 австрійських ринських з тим, що відсотки мали йти щороку в половині на надгороди за найліпші твори „в руськім язиці і письмі та в половині на видавання або пособлювання руських часописів". Ця фундація по війні здевальвувалася, а львівський воєвідський уряд ще не устійнив звальоризованого основного фонду, що дав би до 27.720 зл. Зі звідомлення урядовця „Н. Д." І. Слизюка з 9. X. 1937 виходить, що на рахунок сеї фундації „Н. Д." видавав від 1926 до 1931 р. тижневик „для руського люду" п. з. „Голос Народу". Кошт сего тижневика за 5 літ сягає до 90.000 зл. (втаємничені кажуть, що 200.000 зл). Тепер фундаційна комісія стоїть перед тяжким рішенням, чи фонд максимальної висоти 27.720 зл., з якого видано коло 90.000 зл., ще існує, чи ні.

Безнадійна справа провірки та вияснення видатків, пороблених б. комісарем Бачинським. Українське громадянство ніколи не зрозуміє, що напр. перебудова салі „Н. Д." коштувала понад 600.000 зл., з яких 427.834 зл. мав побрати сам будівничий інж. А. Опольський тоді, коли будова Преображенської церкви коштувала 480.000 австр. корон, а купно, наложення другого поверху, перебудова цілого будинку і т. п. уладження Дому Української Кооперації коштувало всього 320.000 зл.! Крім сего є ще безліч усяких інших містерій, які треба б вияснити. Воєвода Білик згодився на те, щоб провіркою комісарської господарки занялася комісія, покликана до провірки урядування теперішньої управи. Одначе склад цеї комісії такий, що просто в и к л ю ч а є провірку комісарського урядування.

При кінці своїх цікавих виводів інж. Ю. Мудрак розвіяв леґенду про „повну українізацію Н. Д.", яку то леґенду можна вичитати в польській пресі. Він стверджує, що за теперішньої управи не було ніяких персональних змін у складі установ, ані в синдикаті „Н. Д." Нема теж в „Н. Д." українського діловодства, яке ще М. Бачинський здебільша спольонізував. Нечисленні „русскі" письма, що виходять з „Н. Д.", писані своєрідним язичієм і ніби етимольоґічним правописом, бухгальтерія ведеться по російськи. Не може теж бути мови про якесь протеґування українських установ при винаймі помешкань. Всі вони платять нормально 10—20 проц. дорожче, як москвофілські установи. Українські установи не мають ніяких чиншових залеглостей; зате москвофілські мають і то деякі з них поважні. Українізацію „Н. Д." можна би признати хіба в тому сенсі, що його санація переводиться у значній частині ґрішми, здобутими з продажі обєктів в українські руки та з чиншів українських установ і вкінці заходом українських членів Тимчасового Виділу.

Що зробить Сфінкс Европи?

Радять, як пустити вовка в вівчарню.

Европейська преса як давніше присвячує багато уваги англо-совітським переговорам. Цікаво, що французькі ґазети реаґують на їх перебіг горячіше й нервозніше як анґлійські. Характеристичний образок британської флеґми можна знайти в розмові, яку співробітник франц. часопису „Е п о к" мав з б. першим льордом адміралїції Даф-Купером, що відвідав Париж. Французький журналіст доторкнувся в розмові англійсько-совітських взаємин. Передовсім Даф-Купер признався, що димісія Літвінова остає далі загадкою для добре поінформованих англійських кругів: Ми дальше не вміємо вияснити собі тої димісії. Повірте, в Анґлії досить добре зорґанізоване видобування такого рода відомостей: тимчасом ми спасували перед цим секретом. Згідно з одними вістками Москва усунула Літвінова, щоб „дати лекцію Анґлії". Коли б воно було так, Даф-Купер готов зрозуміти настрій совітської Росії: Спочатку ми немов говорили Росії: „Тому що ви — нечемна особа, то пождіть у присінку. Як будете потрібні, вас покличуть". Можливо, що тепер з пімсти нам скажуть чекати. Крім того се вповні льоґічне, що Росія, якої ґарантії ми хочемо дістати, домаґається взаїмних зобовязань. Зрештою вся справа в тім, наскільки щира Москва: коли проволока в англо-совітських переговорах спричинена тільки тим, то все ще може наладнатися. Та коли собака не тут закопана, тоді... І Даф-Купер зробив рукою пророчистий рух. Редактор „Епок" день перед тим висказав ту думку словами: „на випадок переходу Росії в табор Німеччини Европа всеодно погибла б — з договором чи без договору". Даф-Купер зовсім не виключає такої можливости: — Зважте, що Ґітлер у своїх промовах ніколи ще не нападав особисто на Сталіна. Певно, він ненавидить большевиків, та в дійсности режім, що його установив Сталін, це такий самий націонал-соціялізм, тільки в дещо іншім роді. Кінець кінців і Сталін перебив немало жидів... Зговорення між двома диктаторами се ніщо абсолютно неможливе. Щоб відвернути, оскільки можливо, сю небезпеку, навіть анґлійські консерватисти примирилися з думкою про зговорення з совітською Росією, до якої вони не мають особливих симпатій. Тепер діло не в симпатіях. Анґлійці зачали розуміти се і чим далі, тим краще розумітимуть. Погляди Даф-Купера точно відповідають думці, яку висказав Фроссар у часописі „Ж і с т і с": Можна бути якоїнебудь думки про Москву, про совітський режім та його голову. Можна бути виразним протикомуністом. Можна відмовлятися від вибору між двома диктатурами. Можна змаґати до того, щоб охоронити себе від большевицької зарази. Се вповні природне. Та не можна заперечувати, що Росія з її 170 міл. населення, з її безмежною територією, з її фабриками, невразливими для ворожого летунства з огляду на величину віддалі, з її високим промисловим потенціялом, з її природними багацтвами, з її армією й летунством, що Росія це величина, якою не можна нехтувати. Фроссар не поділяє песимізму Даф-Купера. Він не думає, що коли Росія стане по боці Німеччини, то все пропало: В разі як вибухне війна, ми перемогли б і без Росії, але перемога була б не така скора і не така повна. Тому в нашім інтересі добитися порозуміння з нею. На жаль Анґлія довго не розуміла того: франко-совітський договір дотепер був мертвою буквою тільки тому, що Анґлія робила кислу ґримасу при найменшій згадці про нього. Москалі були союзниками, та до того було ніяково признаватися. В лондонських правлячих кругах воліли зговорюватися з Ґітлером: з Літвіновом говорили, але в передсінку. Товариство Рібентропа було куди приємніше! Одначе сам Ґітлер подбав про те, щоб розвіяти мінхенські ілюзії. Постепенно він став для Анґлії „ворогом ч. 1." В Лондоні переконалися, що славетний „санітарний кордон" треба установити не довкруги Росії, а довкруги Німеччини. Але й тепер переговори йдуть дуже помалу. Росії ніяк не хочуть признати рівноправности, не хочуть допустити, що її співпраця повинна бути чимсь компенсована. Коли західні держави руководяться при тім принціпом, що не слід пускати вовка у вівчарню, то їх рахунок цілком неправильний: Найлучший спосіб пустити вовка у вівчарню це якраз не притягати Росії до оборонної системи. Коли всі будуть вичерпані війною й обезсилені, Сталін зі своєю ненарушеною армією стане паном Европи. Він знає це і якби він був таким доктринером-революціонером як Троцький, він здержався б від всякої участи у війні. Одначе він того не робить, а предкладає нам співпрацю на підставі рівноправности. Він готов поділитися з західними державами ризиком війни. Наведемо ще як антитезу думку Бориса Суваріна в „Ф і ґ а р о": Сталін не потребує тепер стіснятися. Поки в Парижі і Лондоні будуть робити міну, що всі його фікції приймають поважно, він вестиме ґру на свій маневр. Колись Сталін виступав у ролі петента і тоді дорого заплатив би був за порозуміння з Францією й Анґлією. Тепер всі його просять, а він сам не має підстав боятися нападу, бодай у недалекій майбутности. Супроти двох коаліцій, які тепер творяться, його інтерес не звязувати себе формально ні з одною, ні з другою, тільки робити міну, що він готов піти на порозуміння. Можливо, що таким способом вдасться йому дорого продати свій підпис, який в дійсности нічого не варт. Середну думку піддержує „Н ю - Й о р к Г е р а л д Т р і б ю н". Американська ґазета не вірить в повну щирість совітської Росії, та не приймає й теорії її абсолютної віроломности. Мабуть положення неясне ще й для самого Сталіна, як воно неясне для других акторів европейської драми. Правда, ще недавно Заходові не приходилося рахувати на поміч совітської Росії на випадок біди, — та в останнім часі сталося дещо дуже важне: в Европі зрозуміли, що „протикомуністичний" договір скермований не проти комінтерну, а проти західних держав. Від тої хвилі совітська Росія знов появилася на міжнародній сцені в ролі великої держави. Очевидно Росія старається використати своє вигідне положення якнайліпше, — що зробила б на її місці кожна інша держава, велика чи невелика. Правда, можливости зближення Росії з Німеччиною не виключається. Одначе не слід зривати переговори тільки задля сеї небезпеки: Мінхен відсунув совітську Росію в тінь. Тепер вона знов вернулася в Европу і значіння її величезне: чи то в роді приятеля, ворога, чи навіть в ролі невтрального чинника. Віднині не слід заперечувати, що, подібно як Німеччина, таксамо поважна під Гогенцолернами як і під Ґітлером, Росія таксамо поважна під царями як і під Сталіном. („П. Н.").

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Белєтристика „Скали"

Оповідання священика з народнього життя. *)

Перед нами перша белєтристична книжечка оповідань, надгороджених на літературнім конкурсі Головного Виділу т-ва „Скала".[1]) Автор сих оповідань уніятський (греко-католицький) священик, родом з Тисьмениці, о. Николай Угорчак, що пише під псевдонімом „Микола Погідний".

Священик і белєтристика! Доволі рідка тепер поява в українськім письменстві, хоч передтим було інакше. Мимохіть пригадується низка знаменитих авторів священиків, поетів та оповідачів, як о. Маркіян Шашкевич, о. Залозецький, о. Хиляк (Єронім Анонім), о. Могильницький, о. Устиянович, о. Бордуляк.

Які причини того, що участь нашого уніятського духовенства в белєтристиці в останніх часах скількостево і якостево дуже зменшилася? Відповідь на се питання вимагало б окремої студії, розуміється по передискутуванні сеї важної справи наперед у священичих кругах. А важна це справа тому, бо не так публіцистика і навіть наукова література причиняється до формування серця і способу думання людей і цілих народів, як передовсім белєтристика, або т. зв. гарна література, себто поезії, оповідання та повісти. По релігії — мистецтво се одна з найбільших сил, коли йде про формування світогляду народу. А зі всіх родів мистецтва белєтристика ділає мабуть найглибше. Не даром культурні народи ставляють памятники своїм поетам і оповідачам. З тих причин розмірно невеличка досі участь гр.-катол. священиків у белєтристиці найновіших часів не належала до потішаючих появ. Се й було одною з причин поширення в народі всяких нездорових поглядів. Бо коли впала процентова скількість і якість праці священиків у письменстві, то тим самим брала верх всяка інша неконтрольована „література" аж до обчисленої тільки на сензацію включно.

Тому з признанням треба привітати почин Головного Виділу нашої дуже хосенної катол. організації „Скала" в справі видавання белєтристики, перенятої католицьким світоглядом. В тій цілі Головний Виділ „Скали" ще в 1937 р. розписав конкурс з преміями й отсе перед нами перший овоч того конкурсу: гарненько видана книжка, в якій є 7 оригінальних оповідань пера священика.

Застановімся наперед над його сатирично-гумористичними оповіданнями, які поміщені напереді книжечки, а потому возьмемо під розвагу инші його оповідання.

Перше оповідання називається „На храм". І вибір теми і переведення її вказують, що автор має сильний природний талант обсерватора та оповідача. Як добрий маляр з великого краєвиду влучно вибере ту його частинку, яка найбільше надається до характеристичного представлення, так о. Угорчак влучно вибрав їзду господарської родини Кабанюків на храм до сусідного села на св. Ілії.

В нашім народнім житті мабуть небагато найдеться таких барвистих і характеристичних картин, як ті, що злучені з участю нашого народа у храмових святах. Такі картини мистець може представити під оглядом мистецьким з двох точок погляду, а саме з точки погляду надзвичайности події або з точки погляду типовости. Наш автор вибрав ту другу точку і з неї виходячи дав нам реалістичний образок з психольогічною закраскою. В тім образку найвиразніше представлена Іваниха, її думки, її світогляд, її поведення супроти Церкви, супроти чоловіка, супроти її дітей і супроти чужих людей. На празник вибирається вона наперед, щоб побачити багато „файних хлопів", потому в надії,

О. Микола Угорчак * 1901 р. в Тисьмениці.

що хтось її там гарно погостить. А по дорозі хоче вона вступити до ворожки. При всіх її блудах автор підчеркує в ній дбайливе відношення до дітей. Іваниха була письменна, отже й брошури на ярмарку з приводу храму оглянула. А були там такі писання як „Терпелива Олена", „Про монаха силача", „Як Михась ішов до неба по діямант", „Пророцтва Михальди", „Божий лист" і „Єгипетський сонник". З того всього найбільше припав їй до вподоби сонник, отже махнула на Івана, що задивився на білі миші, які бігали по плечах одного штукаря. Він також уважав, що така книжка в хаті потрібна і зараз її заплатив та дав жінці сховати в хустку."

Тимчасом дзвонили вже й на „Вірую", незабаром і Служба Божа кінчилася, а наші паломники на храм участи в тім не брали. Аж як почалося водосвятіє, Іваниха пішла, щоб подивитися і ще більше, щоб обмитися свяченою водою, бо ще небіжка баба казала, що хто перший обмиється по посвяченні тою водою, у того лице буде таке ладне і біліське як у панських жінок...

Також дальші пригоди Іванихи на храмі аж переливаються від живости, красок і життєвої правди.

— А як там, Пазуню, храм удався? А були ви на цілій Службі Божій, питає її по повороті до дому дідусь.

— А якже не бути, каже ніби здивована Пазуня. А то було б файно на відпуст їхати, а на Службі не бути! Хіба ви за кого нас маєте?

А вони таки не були на Службі Божій, тільки були на храмі.

Автор не дає від себе ніякого осуду такого поведення Іванихи та її чоловіка. І добре робить, бо сам опис говорить за себе. Всякі моралізування тут лиш ослабили б вплив такого оповідання і зіпсували б мистецьке враження з нього. А так життєва правда, що міститься в яскравій картині п. з. На храм, реалізм у змалюванні тої правди говорить далеко більше ніж сказала б не знати яка виразна критика. Якраз без моралізування ділає на вдумчиву людину отся яскрава сатира в красках. Це сатира не тільки на такі типи як Пазя Іваниха та її чоловік, але й на тих, що виховали такі типи, себто в першій мірі — ніде правди діти — на тих, що уряджують храми. Зі справжньою майстерністю підчеркнув се автор тим, що вичисляючи „літературу", яку продають на наших храмах, не назвав ні одного заголовка молитовника. Бо так воно справді буває. Не видно того, що передовсім повинно вязатися з такою подією як храм. В останних часах се вже трохи поправилося, але все ще та яскрава сатира о. Угорчака має значіння не історичної сатири, а сучасної. Можна припустити, що такими красками змальований храм лишиться в памяти кожного, хто се оповідання перечитає, і спонукає до задуми не лише пасивних а й активних учасників храмових свят і може не одного молодого священика спонукати до виготовлення доброї проповіди про значіння храмового свята та богоугодної участи в нім. А може навіть спонукає людей доброї волі подбати про те, щоб усі храмові зїзди в цілім краю були систематично заосмотрювані в релігійну літературу й католицьку пресу та всякі добрі видавництва. Розуміється, щоб осягнути сю добру і високу ціль, треба апарату організаторів, не конче великого, але розумного й рухливого.

Друге оповідання о. Угорчака „Теща — Маркове сонце" зовсім іншого рода. В нім веде нас автор в нутро селянської хати, де злобна і напасна теща Будзиха дуже кепсько живе з зятем Марком. Автор з гумором представляє нам, як Марко переробив тещу і позискав її для себе. І знов треба ствердити, що також ся картина з народнього життя представлена без обиняків, реалістично, сочисто і барвисто. Словом, маємо в ній живу правду.

Одного разу спить собі Марко, аж чує, як десь над досвітком нараз щось схопило його за ноги, а рівночасно почув, що його щось так і вдарило по голові. Той удар був досить сильний, коли він на хвилину стратив притомність. Та коли ті удари повторювалися, зірвався з постелі мов опарений, аж бачить, а це його жінка тримає за ноги, а теща так і вимахує по нім правником, гей на ріці по полотнах та все викрикує: „Ось тобі за солонину, за коляч, за ковбасу!" І кричить, репетує, аж вікна зизчать. Тому не диво, що Маркові годі було безінтересовно приймати отсі гостинці тещі, бо тут ішло вже не про саму справедливість, а про свою власну голову, яку необачна і непочитальна теща могла геть розбити.

Тому зірвався Марко з постелі і почав насильно розброювати тещу. Сейчас вхопив з її рук правник, кинув під піч, а опісля зловив її за рамена, посадив на лавицю і почав усмирювати.

Як видно, це смілий автор. Як у першім оповіданні безоглядно представив відношення деяких типів з народа (тай чи тільки з народа?) до Божих справ, так тут рівно безоглядно поставив перед нами найважнішу проблему соціяльного життя: родину. Відношення між тещею і зятем се проблема загально людська і менше більше в кожного народу вона виглядає подібно кепсько, хоч лучаються також гарні виїмки. Розуміється форми тих відносин між тещею і зятем бувають менше або більше брутальні, та звичайно вони лишають багато до бажання. Довести від такої сцени, як висше змальована, аж до цілковитого помирення між воюючими сторонами, на се треба талановитого автора. І о. Угорчак зложив в сім оповіданні доказ свого дуже замітного таланту. Але тільки таланту. Його видно і в виборі й обмеженні теми і в обтесанні її і в красках наложених на поодинокі сцени, але нема в оповіданні психічної цизеляції, нема мотивування, якого вимагають такі річи в далеко більшій мірі ніж автор дав. Особливо відчувається брак мотивування в переході жінки Марка на сторону свого чоловіка. Хоч жінки бувають також дуже химерні і часто самі не знають, чому щось ро-

*) Микола Погідний: Оповідання з народнього життя. Станиславів, Березень—квітень, Р. Б. 1939. Бібліотека Товариства „Скала". Ч. 27-28. Ст. 64. Ціна 40 сотиків. З пересилкою 50 сотиків.

[1]) В оціночній комісії засідали самі світські люди. Остаточні рішення комісії щодо вирішення авторів ухвалені по дискусії одноголосно.

блять так, а не інакше (що зрештою лучається й мущинам), всетаки тут автор мав дуже вдячне поле блиснути своїм талантом оповідача, розділюючи ріжні области, що складаються на вчинки людини і зміну їх, як область думання, область моралі й область природних почувань.

А (теща) лиш побачила, що Марко чогось відвернув голову, вмить зірвалася на ноги і чимскоріш на двір і в крик: Ратуйте людоньки, ратуйте! — І кричить Будзиха аж захлистується, а коли вже позбігалося багато народа, починає голосити: — Ой бідна ж моя головонько, бідна! А том си дістала зетика!... І хто зна до чого б договорилися отсі жінки, якби не Настя. Навіть Марко здивувався, що це вона взялася його боронити. Справді, Настя, коли побачила в хаті тілько жінок, стало їй жаль чоловіка. Схопила зпід печі праник і показує бабам: „Не вірте мамі, я сама на свої очі бачила, як вони отсим праником били спяного на постелі Марка. Ще казали мені за ноги тримати, щоб не вихопився".

Стало їй жаль чоловіка. Тілько всьої психольогії? Сего рішуче замало. Автор слушно пише, що навіть Марко здивувався. Здивується також кожний, хто буде оцінювати таке оповідання, що автор таку під кожним оглядом знамениту тему не обробив якраз у рішаючих місцях.

Але не можна всеї вини звалювати на самого автора: бо він в тім репрезентант всего нашого письменства. Ба не тілько нашого, але письменства всіх трох „руських" народів і навіть всіх словянських народів... Між словянськими письменниками дуже рідко можна зустріти такого, який під кожним оглядом давав би викінчену працю. Возьмім навіть такого велитня як Достоєвський. Який же тяжкий та неуклюжий його стиль! Місцями дуже важко його читати. А також з новелістів хто властиво обробляв свої твори під кожним оглядом? У нас може один Стефаник (який одначе аж переборщив у другу крайність і ще переборщив у накладанні чорних красок). Найріжнішими талантами блищить мов чудна мозаїка величезна і дуже ріжнородна нива письменства словянських племен від чеської Праги аж по Сибір далеку. Та якже мало між тим дорогим камінням шліфованих діямантів! Отже ніяково робити якийсь особливший закид також о. Угорчакові, бо він під сим оглядом т и п о в и й представник письменників всіх словянських племен, які не люблять точної, цизельованої праці над собою. Дав Бог талант, але наш чоловік майже ніколи не проявляє витревалости, щоб свій талант п і д к о ж н и м о г л я д о м управити і скріпити, щоб його плоди вишліфувати в кожній подробиці.

Також у другому оповіданні о. Угорчака про тещу нема ніякої тенденції, ніякого моралізування і якраз тим воно може впливати і на тих, що їх треба виховувати і на тих, що повинні виховувати: по перечитанні того яскравого образка з народного життя не один молодий проповідник може бути спонуканий виголосити добру проповідь про вартість згоди в родиннім житті. Тому що о. Угорчак був такий далекий у своїм оповіданні від проповіді, воно може бути насінням добрих проповідей.

Третє, повне гумору оповідання о. Угорчака називається „Добре серце". Воно представляє, як селянин Іван Бентюк замість лікаря привіз ветеринаря до своєї хорої жінки і як все дуже добре скінчилося. Якраз тому, що воно добре скінчилося, сей, як сказав би німець, „дербер віц" не разить: він дуже разив би, якби оповідання кінчилося нещасливо. А так се влучна сатира на непорадність і необоротність чоловіка. Також се оповідання, як і два попередні, пригадує разовий хліб, чорний, але смачний і поживний.

Чотири інші оповідання, які є в сій книжечці, зовсім іншого рода. Розберемо їх у слідуючій статті.

Осип Назарук.

ПРОСИМО ВСІХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ І ПІСЛЯПЛАТНИКІВ ПРИСИЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ І ЗАЛЕГЛОСТИ.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Новий греко-католицький епископ. Дня 14. V. с. р. висвячено в Маріяповчі на Мадярщині о. Миколу Дудаша ЧСВВ на греко-католицького епископа з осідком у м. Гайдудорог. Новий епископ призначений для греко-католиків у Мадярщині поза Карпатською Україною. Він студіював у василіянських монастирях в Галичині, потому в Римі та працював як місіонар між нашими людьми в Америці. Знає незле українську мову. По національности він тепер мадяр.

Велика Місія під проводом ОО. Василіян відбудеться в парохії Дрогобич у днях від 11—18 червня с. р.

Марійський День у Снятині. За покликом Марійського Товариства Молоді у Львові відсвяткувала і Марійська Дружина Пань у Снятині скромно, але щиро і гідно, неділю 14 травня б. р. в честь Пречистої Діви. Майже всі Пані-Дружинниці з виділу дбайливо підготовляли святкування Дня Пречистої Діви. Святкування перейшло з повним успіхом, а зачалося вже в суботу 13 травня в 6 годині вечером сповідю, вечірнею і молебнем в честь Пречистої Діви. В неділю 14 травня відправив о. І. Оренчук, місцевий парох, Службу Божу з діяконами: о. М. Фелицьким та о. П. Маркевичем. В часі Служби Божої провідник дружини о. М. Фелицький виголосив проповідь на тему: „Пречиста Дїва і Католицька Акція". Всі дружинниці приступили до св. Причастя та відновили посвяту і приречення зі слезами в очах прирікаючи вірно служити Пречистій Діві. Обходом довкола церкви та піснею „Под Твою милость" закінчено ранішну частину свята. З радістю треба піднести, що з товариств запрошених до співучасти у святкуванні дня Марії взяли участь: парохіяльна читальня „Скала", протиалькогольне товариство „Відродження", товариство „Сокіл" і „Апостольство Молитви". Більша частина членів тих товариств разом з Марійськими дружинницями приступила до св. Тайн, а члени парохіяльної читальні тов. „Скала" закупили пів кг. воскового світла та жертвували на славу Пречистої Діви. Вечером о год. 6 почалася друга частина свята, а саме святочні сходини членів дружини і запрошених гостей з рефератом о. М. Фелицького на тему: „Пречиста Дїва і сучасна непевна доба", сценічною картиною „Марія — цариця мая", деклямаціями: „Ой у гаю"... та „Панаґія свята" У. Кравченко і співом „Всіх Царице"... Вечірню частину свята виконав старанно жіночий доріст Марійської дружини під проводом п. Стасі Фелицької. Потім дружина гостила своїх милих гостей скромною перекускою і чаєм. Свято закінчено товариською гутіркою та відспіванням гимнів Марійського і католицького.

Число католиків у Злучених Державах П. А. Після найновіших даних, взятих з католицького альманаху на 1939 рік, Злучені Держави Півн. Америки мають тепер 21,406.507 католиків, тобто 239.827 більше ніж у 1938 році. Найбільше католиків має місто Шікаґо, поверх 1,400.000, Бостон має 1,027.544 католиків, ню-йорська архидієцезія кругло 1 міліон, бруклинська (стейт Ню-Йорк) має 1,169.054 католиків.

53 міліонів магометан і 11 міліонів християн в Африці. Після останніх обчислень в Африці жиє поверх 53 міліонів магометан, себто 34% всего населення Африки. В самій тільки французькій частині Африки існує 7.503 магометанських шкіл, до яких ходить 59.378 учнів. На т. зв. Золотім Побережжі дуже велику діяльність проявляє рух „Анмедія", який підпирають індійські магометани. Сей напрямок під деякими оглядами старається наслідувати християнство. Щодо християн — їх в Африці коло 11 міліонів. Мимо того на полудне від Сагари 90% шкільництва в руках християнських, катол. і протест. місіонарів.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ЗОЛОЧЕВІ суд засудив о. Ярослава Муровича, пароха Нестанич в радехівськім повіті, на півтора року безоглядного арешту за українізацію назвиск у метриках.

У СТАНИСЛАВОВІ поліція перевела ревізії в відділі видавництва „Батьківщина", в кравецькій робітні т-ва „Основа", в „Селянській Бурсі", в „Бурсі ім. св. Йосафата", в крамниці трикотарських виробів О. Щурко і в деяких приватних домах. Після ревізії поліція увязнила двох ґімназистів з бурси і дві сестри Навроцькі з „Основи".

НОВИЙ АМБАСАДОР СССР у Варшаві Микола Шаранов прибув до Варшави й обняв урядування.

В БЕРНІ на Моравії відбулася протижидівська маніфестація чеських фашистів. Демонстранти домагалися усунення жидів з каварень і публичних льокалів.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА змінила тактику супроти Польщі. Вона вповні ігнорує та поминає польський чинник при аналізі чи політичній дискусії у вступних редакційних статтях. В них пишуть тільки про Англію і Францію як про активний чинник у теперішній міжнародній ситуації. ПАТ звідомляючи про се, пише, що ся тактика змагає до того, щоби вбити клин між Польщу і західні великодержави.

ДЕЛЕҐАЦІЯ ІТАЛІЙСЬКОЇ ФЛЬОТИ прибула до Кельну з офіціяльною візитою до німецької военної фльоти.

НАЧАЛЬНИЙ ВОЖД естонської армії ґен. Лайдонер заявив, що Естонія не має причини боятися нападу, бо має договір про ненапад з совітською Росією і переговорює в справі такого самого договору з Німеччиною.

ҐЕН. ФРАНКО вислав до канцлера Ґітлера телеґраму з приводу дефіляди перемоги. В тій телеґрамі дякує канцлерові за поміч і запевняє його про велику вдячність Еспанії для німецького народу.

ЕСПАНСЬКА АРМІЯ в мирнім стані має мати 300.000 жовнірів і офіцирів. Крім того 1 міл. у постійнім поготівлі.

ЕСКАДРА ФРАНЦУЗЬКИХ ВОЄННИХ КОРАБЛІВ прибула до Анґлії з офіціяльною візитою.

АНҐЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ ЮРІЙ виголосив у Вінніпеґу промову радіем, у якій м. ін. сказав: „Християнська цивілізація тепер глибоко потрясена і загрожена". А рівночасно його правительство в Лондоні ухвалило зробити союз з большевиками, найбільшими ворогами християнства і реліґії взагалі.

Б. АНҐЛІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР Болдвин заявив, що він вповні підпирає політику прем. Чемберлена. В Британія готова до приязних переговорів з кожною державою, але буде рішуче протиставитися тим краям, які уживали б політики насильства супроти своїх сусідів. Коли провідники фашизму рішилися б ужити насильства, то стрінуть опір всіх країв.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило зліквідувати своє посольство в Празі.

ЄГИПЕТСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило збудувати укріплення здовж побережа коло Александрії.

В ЄРУСАЛИМІ двотисячна юрба жидівок демонструвала перед палатою високого комісаря проти т. зв. „Білої Книги".

АМЕРИКАНСЬКА СІОНІСТИЧНА ОРҐАНІЗАЦІЯ хоче перевести мобілізацію 6 міліонів американських жидів до протестаційної акції проти анґлійської „Білої Книги" в справі Палестини.

ЯПОНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО переслало щирі побажання Німеччині й Італії з приводу підписання німецько-італійського союзу.

ПОЛИТИЧНИЙ ГУМОР. — Кажуть, що Висла впадаючи в Ґданську до моря шепоче: „Але бо я впала!" („Врубле", ч. 21).

НОВИНКИ

В Зелені Свята шануємо як що року память дорогих нам осіб і близьких. В ті дні треба пригадувати народові, що належить їх шанувати достойним способом, уникаючи всяких неспокоїв.

Мін-во внутрішніх справ збільшило запомоги для родин вояків, замешкалих у містах, що мають понад 50.000 мешканців. Запомоги виносять денно для одної особи 1 зл. 10 сот., для двох осіб 1 зл. 30 сот., для трьох і більше осіб 1 зл. 50 сот. В селах і містах до 5.000 мешканців підмога виносить для одної особи 60 сот., для двох осіб 70 сот., для трьох або більше осіб 80 сот.

Суд у Чорткові засудив о. Романа Добрянського з Заліщик на 6 місяців арешту за українізацію назвищ у метриках.

Над Чортковом і околицею 2 години шаліла велика буря.

Міська рада Зборова подарувала ТШЛ парцелю, на якій будують польський торговельний дім, що коштуватиме 220.000 зл. Цей дім матиме два поверхи. В нім примістять торговельні льокалі, ресторан, театральну салю, бюрові льокалі й т. п.

До нової міської ради в Дрогобичі ввійшло 5 українців, 16 поляків і 10 жидів.

Нову автобусову лінію відкрили на шляху Чернилиця—Городенка—Коломия й Городенка—Станиславів.

У Щитівцях пов. Заліщики опечатали читальняну домівку, мотивуючи се тим, що їй грозить завалення.

В Бедриківцях, пов. Заліщики, засновано в початках травня кружок „союзу шляхти загородової", до якого вписалося 25 „шляхтичів" греко-католиків.

Буря з градом перейшла на днях над горлицьким повітом. Град знищив збіжжа на просторі 4.000 гектарів. Шкоди виносять поверх 150.000 зл.

Фільму з гуцульського життя виготовило німецьке фільмове підприємство УФА.

Зїзд „Союзу Українок Америки" зачався в Ню-Йорку 27 травня. Ся організація заложена 1925 р., має тепер коло 50 філій. Головна централя союзу міститься в Джерзі-Сіті, але її мають перенести до Филаделфії.

За незалежність Польщі в рр. 1914—1920 погибло: римокатоликів 45.439, себто 95,65%; грекокатоликів 169 (0.35%); православних 240 (0.5%); протестантів 382 (0.8%); жидів 932 (1.94%); магометан 5, інших 401. (Католицька Пресова Аґенція). Сі дані вказують на те, що запевнення „Поляка Грекo-Католіка" про істнування в Галичині 500.000 поляків греко-католиків це звичайні теревені.

По занятті Австрії архикнязь Оттон і його брати перестали діставати звідти доходи. Тепер вони живуть з доходів своїх маєтків у Мадярщині.

Гумор. — Донечка каже до тата в Венеції: Ах тату, одного музея ми ще не оглянули. Я цілком забула про нього! — Тато: Не шкодить, інші, які ти оглянула, також забудеш.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

Канцлер Ґітлер виїхав на місяць відпочинку до Берхтесґадену.

Предсідник німецької правничої академії Франк заявив, що в основу нового німецького горожанського кодексу не буде поставлений принціп приватної власности.

Б. президента ґданського сенату Германа Равшінга признано негідним носити степень доктора фільософії, наданий йому берлінським університетом в 1911 р.

Самохід англійської королеви-матери Мері зударився на вулицях Лондону з іншим возом, що їхав зі значною скорістю. Внаслідок зудару двірський самохід перевернувся, одначе королева, крім легкого потрясення, вийшла з випадку ціло.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—1—20

Над Австрією і Стирією перейшла сильна буря, що цілком знищила овочеві сади й телефонічне получення. Ріки виступили з берегів. Буря шаліла над Віднем 12 годин.

Турки купили в Польщі 1.000 коней для своєї артилерії, болгари 168.

Гумор. — То ви кажете, що ви цілком немузикальні, а ваша жінка грає на фортепяні? Як же ви зноситеся? — Дуже добре. Зле було б, якби я був музикальний.

Гумор. — Як називаємо людину, яка говорить, хоч ніхто її не слухає? — Учителем.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Мудрагелька.
АТЛЯНТИК: Готель ді Нор.
ПАКС: Стрілець з Бенгалю.
СТИЛЕВЕ: Небезпечна любов.
МУЗА: Елізейські поля.

ДИРЕКЦІЯ ЛІЦЕЮ Й ГІМНАЗІЇ СС. ВАСИЛІЯНОК У СТАНИСЛАВОВІ (з правами державних шкіл) вул. П. Скарги 17 приймає зголошення до вступних іспитів до всіх кляс гімназії й гуманістичного ліцею. До зголошень треба долучити: метрику, піврічне свідоцтво (річне привезе учениця до іспиту), а до ліцею свідоцтво покінчення гімназії — та значок на відповідь і евент. бажані ближчі інформації.

Дорога Молоде!

Піоля довгої цілорічної праці, що томить тіло й виснажує духа, приходить благословенний час, що обновить Твого духа в його найглибших основах. Це час замкнених реколекцій. Марійське Товариство Молоді запрошує Тебе на цю обнову духа.

Молоде! Приїдь, візьми участь, скріпися духом, а відчуєш глибокий спокій і вдовілля. Всі охотники нехай зголосяться в своїх ОО. Катехитів найдальше до 15 червня с. р. і нехай зложать на їх руки 5 зол. як таксу за тридневе удержання. Тож мерщій прибувайте у Львів, Станиславів, Перемишль, Товмач, Яворів і Дрогобич.

Христос кличе, Марія взиває! Саме Твоє благородне серце Тебе заохочує.

З нами Марія!

Львів, 25 травня 1939.

Управа Марійського Т-ва Молоді.

КОМУНІКАТ

Головної Управи Марійського Т-ва Молоді в справі Реколекцій для Молоді.

1. Стислі реколекції для Молоді середніх шкіл починаються вечером в дні роздачі свідоцтв.

2. Право участи в реколекціях мають учні й учениці від II. кл. гімн. вгору й анальогічних шкіл.

3. Реколекції зорганізовані в слідуючих містах:

Для учнів:

ЛЬВІВ: Мала Духовна Семинарія, вул. Сикстуська 39 а.

ПЕРЕМИШЛЬ: Духовна Семинарія, вул. Баштова ч. 13.

СТАНИСЛАВІВ: Мала Духовна Семинарія, вул. Собіського 44 б.

ТОВМАЧ: Селянська Бурса.

Для учениць:

ДРОГОБИЧ: Інститут СС. Василіянок, вул. Конарського ч. 11.

ЛЬВІВ: Інститут СС. Василіянок, вул. Длугоша 17.

ПЕРЕМИШЛЬ: Інститут СС. Василіянок, вул. Каспровича 5.

СТАНИСЛАВІВ: Інститут СС. Василіянок, вул. Скарги 17.

ЯВОРІВ: Інститут СС. Василіянок.

4. Зголошення й таксу за удержання приймають ОО. Катехити. Такса за ціле тридневе удержання виносить 5 зол. Бідніші можуть дістати знижку. Речинець зголошень найдальше до 15 червня с. р.

5. Реколектанти (-ки) мусять мати з собою: коцик, простирало, подушечку, рушник, розуміється, що й молитовник і папір на записки.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубрицї: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, czwartek, 1 czerwca 1939. № 40 (1240)
Рік XIV. Львів, четвер, 1 червня 1939. ч. 40 (1240)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібл. Народ. Дому.

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Ґродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Що було б з Україною

Французький тижневик „Мач" подає зміст розмови між комісарем Патьомкіном і польським міністром Беком. Патьомкін сказав до Бека: „Сталін і Молотов дуже бажали б довідатися подробиць предложення Ґерінґа". Бек: „Спільний напад на СССР. Правобережна Україна і Білорусь мали дістатися Польщі. Решта України стала б незалежною державою під протекторатом Німеччини. На цілім просторі давні польські ді-дичі отримали б відшкодування. Кавказ мав би піти під протекторат польсько-німецький". Ті предложення Польща відкинула. Дальша розмова між представниками СССР і Польщі покотилася вже гладко. На закінчення Патьомкін сказав до Бека: „Ми легко порозуміємося. Совіти готові примістити на границі Польщі запаси нафти і т. д., щоби в разі війни тим лекше помагати польській армії... В заміну не жадаємо нічого, тільки льояльної приязні. Адже Польща становить природну границю для Совітів перед напором німців". — Вістка ся оббігла всю заграничну і польську пресу.

Пляни німців супроти Польщі.

Орган родини гр. Чіяно „Іль Телеґрафо" пише: По прилученні Клайпеди до Німеччини висунулася автоматично справа Ґданська й коридора. А ця остання справа вчасніше або пізніше висуне справу урегулювання стратеґічної залізниці Шлеськ—Ґдиня та цілої полудневозахідньої границі Польщі. Згадана залізниця сегодня одинока, що уможливляє користування природними багацтвами і розвитком полудневих провінцій, багатих у промисл і копальні нафти, вугля та ліґніту. Німці вже давніше мали замір опанувати цю залізницю й зараз по Мінхені посунулися в тій цілі до моравської брами (тешинсько-богуминський басейн), що становить ключ до Середної Европи. Одначе мін. Бек зголосив тоді рішучо претенсії Польщі до Заользя й німці мусіли уступити. Та се річ природна, пише далі „Іль Телеґрафо", що сегодня німці вертають до свого давного пляну, бо їх обходить справа комунікаційного вузла такого значіння як Заользя. Коли Німеччина заволодіє ним, тоді легко використає моравський коридор як доступ до Галичини й України. Вкінці „Іль Телеґрафо" пише про небезпеки, які загрожували б Польщі в разі війни з Німеччиною, але польська преса, за якою подаємо сю інформацію, не передає тих небезпек.

Бійка за церкву

ПАТ звідомляє: Дня 28 травня с. р. в селі Кузьмина добромильського повіту повстала бійка між місцевим населенням на тлі боротьби за церкву. У висліді тої бійки дві особи ранені. Щоб запобігти дальшим ексцесам, скріплено місцевий постерунок державної поліції. — З сего донесення ПАТ-а не можна зміркувати, хто зачав ту бійку і про що властиво йшло.

Новий заговір в Совітах?

В Москві розійшлася сензаційна поголоска про увязнення шефа совітського ґенерального штабу Шапожнікова і старого большевицького діяча Плятена, який у 1917 р. поміг Ленінові вернутися в запльомбованім вагоні до Росії. Шапожніков і Плятен мали взаємини з таємничими висланниками Ґітлера, які мали завдання відтягнути Совіти від порозуміння з Анґлією. Між висланниками Ґітлера мав бути також чеський ґен. Сірови. Покищо нема потвердження цеї вістки. Шапожніков се дійсний спеціяліст у військових справах, вихований ще за царських часів. Коли вістка про увязнення його як шефа штабу показалася б правдивою, то червона армія зазнала б нового великого потрясення, бо годі припустити, щоб за Шапожніковом не стояли найлучші фахові офіцири.

Міністр Бек їде до Москви?

„Нюз Кроникл" звідомляє з Варшави, що міністр Бек приняв запрошення зложити візиту в Москві. Візита, яка відбудеться незабаром, буде торкатися нарад у справі достави совітської муніції для Польщі і справи будови стратеґічних залізничих ліній між обома державами. Польща щоправда не хоче приступити до анґльо-совітсько-французького союзу, але думає узгіднити польсько-совітський договір про ненапад і польський союз з Францією й Анґлією з проектованим порозумінням трьох держав.

Чому Европа неспокійна?

„Курер Варш." пише: Довго ми над тим застановлялися, чому Европа неспокійна, відки беруться постійні хмари, загрози, авантури. Аж тепер справу вияснили — американки. Вони запримітили, що мізантропія і прикрі настрої мусять панувати там, де більшість володарів — не має жінок!... Вдівці: шведський король Ґустав V, норвежський Гакон, бельґійський Леопольд III, голяндська королева Вільгельміна, диктатор СССР Сталін і президент Ірляндії Де Валера. Розведені: ромунський король Кароль, грецький король Юрій II. Нежонаті: диктатор німців Ґітлер і король Югославії Петро II. І що з ними робити? Американки переконані, що тільки пожиття з власною жінкою лагодить обичаї та викликає милий, погідний настрій. Отже радять: приневолити їх до 6 місяців вступити в супружі звязки під загрозою позбавлення влади. Що нпр. Ґустав V вже за старий, се ще ніщо. Але що робити з Петром II? Він рішучо замолодий. Але американки резолютні й ніяких виїмків робити не хочуть.

Воздушні сили

Швайцарська преса принесла виказ інформацій, зібраних з великим накладом праці, про воздушні зброєння головних держав.

В Німеччині займається будовою военних літаків аж 29 фірм, що мають 51 фабрик. Крім того працює ще 17 фабрик, що виробляють ріжні частини потрібні для воздушного зброєння. В тих фабриках працює 170.000 людей, в одних кожда четверта сила — жіноча, в инших кожда третя. Тиждень праці виносить 52 до 60 годин. За годину праці платять 62½ феників звичайному робітникові, 78½ кваліфікованому, як пише лондонський „Економіст". Одначе швайцарська преса замічує, що се мабуть не відповідає дійсности, бо швайцарські робітники в Берліні дістають по 95 до 115 феників за годину праці, отже трудно припустити, щоб німецькі робітники діставали менше. З кінцем 1938 р. мали німці 3400 „літаків першої лінії", 500 поліційних і 700 цивільних, але пристосованих до військових потреб. Від чехів забрали до 1500 літаків. Сегодня можуть мати коло 4200, з того 2500 бомбовозів. Місячно прибуває 800 нових („Економіст" пише, що 600, Анґлія будує місячно 400), крім тих, що будують тепер в чеських фабриках літаків, які приміню-ють ще до німецьких типів. Німецьке летунство має 4 станиці (секції): в Берліні, Бравншвайґу, Мінхені й Відні зі 150.000 офіцирів і летунів, до чого треба ще додати 60.000 летунів партійних („Нац. Соц. Фліґеркорпс"). Летунських площ (пристаней) є 900, з того 180 постійно зарезервованих для війська (в Анґлії всіх 400). Найслабша сторона німецького летунства полягає на недостачі сирівців, а головно бензини. „Економіст" обчисляє, що в 1940 р. потребуватимуть німці 6.3 міл. тон погонного матеріялу, а з того самі можуть витворити лише 1½ міл. тон. В часі війни треба їм 15 до 20 міл. тон. Коли приняти, що мають 6.000 літаків І лінії, з яких половина се двомоторові бомбовози, то при зуживанні 200 гр. бензини на ПС і на годину, треба 3.000 тон денно.

Анґлія мала в березні 1939 р. 1750 літаків І лінії, а до березня 1940 р. матиме 2.370. Для неї виробляє літаки, зґл. складові частини, аж 3.500 фірм, крім тих, що в домініях. Австралія може на рік збудувати до 400 літаків. Крім того Анґлія купує літаки в Америці. Мимо всіх зусиль Анґлія ще значно слабша в воздусі ніж Німеччина.

Франція мала в березні 1938 р. 2650 літаків І лінії. Страйки дуже перешкодили французам у скріпленні воздушної фльоти. По пляну малаб Франція будувати 250 літаків місячно, але будує 100. Зате купує в Голяндії та в Америці, навіть в Анґлії.Франція разом з Анґлією мають уже перевагу над Німеччиною в воздусі.

Яку силу в воздусі має СССР, напевно не знати. Німецький орґан „Адлер" писав, що СССР має перворядні літаки. В р. 1934 СССР видавав на зброєння 1.6 міліярда, а в 1938 р. 27 міліярдів рублів. При упадку рубля можуть ті суми рівнятися 13 міліярдам німецьких марок. Около 4 до 5 міліярдів рублів видається на будову літаків. Працює при

Чи Ви вже відновили передплату?

тім 350.000 робітників у 345 фабриках і заводах. По чеським жерелам в останнім році виробили Совіти 4.400 літаків, а на сей рік побільшили продукцію о 29%. Можна приняти, що СССР має найменше тілько літаків, що Німеччина. І ще купує літаки в Америці.

Америка половину своєї продукції продає за кордон, з того 2/3 припадає на військові апарати. В р. 1938 Америка продала літаків за 68 міл. дол., частину на Далекий Схід. Кождого року виучують в Америці 20.000 нових пільотів. В р. 1938 Америка випродукувала 3.675 літаків, місячно коло 300. Але з того 1.425 для спорту. Та її річна продукційна здібність може виносити 6.000 літаків, хоч працює при тім всего 36.000 осіб: так сильно змеханізована праця в Америці. Моторових фабрик має всего дві. В 1938 р. замовили в Америці літаків Англія за 28 міл. долярів, Франція за 8, Японія за 8.8, Голяндська Індія також за 8.8, Китай за 7.7, СССР за 2.3, Канада за 2.5, Аргентина за 5.5, Бразилія за 1.8. Але доставлено з Америки не все, нпр. до Англії доставлено літаків за 3.9 міл. долярів, до Франції за 0.9.

Зелені Свята у Львові

Заупокійна Служба Божа у храмі св. Юра.

В Зелену Суботу в катедрі св. Юра Преосв. Іван Бучко відправив в сослуженні кількох священиків архиерейську Службу Божу за поляглих. На ту Сл. Божу прибули представники українських центральних установ на чолі з президент. дром К. Левицьким, який засів на окремім фотелі перед царськими вратами. За ним засіли б. офіцири Української Галицької Армії (УГА), дальше представники українських центральних установ, української преси і багато людей, головно інтеліґенції. Були також школярі зі шкіл РШ. На середині церкви уставлено могилу з березовим хрестом і прикрашено її зеленими галузками, червоними маками, синіми волошками та пивоніями. По Сл. Божій Преосв. Іван відправив при тій могилі панахиду за *поляглих в сослуженні численного духовенства.* Підчас Сл. Божої і панахиди співав хор „Бандуриста".

На Янівському кладовищі.

В неділю, в перший день Зелених Свят, традиційним звичаєм все українське населення Львова вшанувало память покійних. Внаслідок розпорядку городського староства процесії вирушали з церков кожна окремо і кожна в іншій годині. Крім того староство згори визначило, якими вулицями має йти кожна процесія. Мимо доволі непевної погоди сьогорічне свято покійних випало величаво. Участь у ньому взяло коло 30.000 вірних, які йшли зорганізовано з процесіями, чвірками. Хоч впорядчиків було мало і хоч вони дуже дискретно звертали увагу на порядок, похід ішов зорганізовано і гарно виглядали довгі ряди чвірок з церковними хоругвами і священиками на чолі. Процесії з усіх *львівських церков, за виїмком* церкви св. Петра і Павла, йшли на Янівський цвинтар помалу, коло костела св. Анни всі процесії долучилися до процесії з церкви ОО. Василіян і дійшли до цвинтарних воріт кілька хвилин перед пятою. Тут процесії увійшли на властиве місце спочинку поляглих вояків УГА. Могили робили прекрасне враження. Кожна з них була умаєна квітами, барвінком та ірисами, на кожній горіла лямпадка зеленого або червоного коліру. Майже всі були однаково прибрані. Кілька мало гарні вінці з надписами від рідні та приятелів. Панахиду над могилою ґен. Тарнавського і вояків УГА відправив о. пралат Леонтій Куницький в сослуженні численного духовенства. Співали хори питомців Духовної Семинарії, Бандуриста та Жовківської дільниці. Прегарну, настроєву й глибоку змістом проповідь виголосив о. др Гриньох. Його проповідь зробила на приявних велике враження і панувала тоді на могилах така тиша, немов би там не було ні живої душі. Могутнє „Вічная память" закінчило панахиду. Щойно тепер можна було протиснутися блище та приглянутися могилам. Наші стрілецькі могили на кладовищі дійсно гарні та роблять велике враження. Могили стоять рівненьким рядочком одна поруч одної. Всі подібні до себе, всі однакові. Над деякими нема виписаного ніякого призвища, написано тільки „Невідомий стрілець". Багато людей молиться тут вже по панахиді. Видно кревні, родина. Правлять панахиди над поодинокими гробами визначніших громадян, заслужених діячів, приватних осіб. Вечір западає, коли вертаємо знов до міста, піднесені на дусі, бо нарід, що з твердою вірою в Бога вміє так шанувати память своїх близьких, може бути спокійний за свою долю.

На Личаківському кладовищі.

Другого дня Зелених Свят, в понеділок 29 травня, пополудні знов вирушили процесії з усіх львівських церков на Личаківський цвинтар. Похід замикала процесія з церкви ОО. Василіян. В год. 4.15 попол. коло 25.000 народу заповнило цвинтар. О. пралат Л. Куницький в сослуженні кільканацятьох священиків відправив панахиду на гробах поляглих. О. Іван Миронюк виголосив коротку і ядерну проповідь про значіння могил у змаганнях народу до кращого майбутнього. Підчас панахиди співали хор українсько-католицьких богословів, хор „Бандурист" під батутою студ. Гандзія і інші. На цвинтарі панував гарний порядок. Його берегли українські „Соколи" зі Львова. В сім році поліції на цвинтарі майже не видно було. Після збірної панахиди на пробах поляглих відбулися ще панахиди: при гробівці української-католицької Капітули, на гробі о. Маркіяна Шашкевича, Івана Франка (відправив о. кан. Дзерович), Адама Коцка та на багатьох приватних гробах. На декотрих гробах поляглих зложено гарні вінці. — В церковних процесіях на оба цвинтарі у Львові взяла сего року участь така велика маса українців, що якби ті процесії злучилися разом, то обсерватор мусів би дивитися на похід кілька годин.

Наради Мусолінія з ген. Мільхом

Аґенція Стефані звідомляє: Мусоліні приняв на послухання німецького віцеміністра летунства ґен. Мільха і відбув з ним довгу нараду. Разом з ген. Мільхом прибуло до Італії багато німецьких летунських фахівців, які мають устійнити подробиці співпраці між летунствами німецьким та італійським.

Чемберлєн про завдання британської політики.

На зборах ґенерального конвенту шкотської Церкви в Единбурґу анґл. премієр Чемберлєн виголосив промову, в якій м. ін. сказав: „Кермуючи британською політикою, якої головне завдання вдержати мир, стараюся усунути марево війни, яке стискає серця міліонів людей. В теперішньому положенні керманичі анґлійської політики не бачать іншого способу усунення воєнної загрози як тільки могутню військову підготовку. Европейські трудности, які викликують стан неспокою, можуть бути усунені щойно тоді, коли в міжнародніх взаєминах будуть *обовязувати* християнські засади. Отже молімся, сказав премієр, і маймо надію, що наші мольби будуть вислухані".

Збори „Відродження"

В суботу 27 травня відбулися у Львові 29 загальні збори Українського Протиалькогольного і Протинікотинного Т-ва „Відродження", яке сего року обходило 30-ліття свого істнування. В год. 8 рано у Волоській церкві відбулося Богослуження за померших членів Т-ва, яке відправив о. Іван Миронюк. Збори відкрив голова Т-ва мр. Ценко короткою промовою, в якій насвітлив працю Т-ва в останнім році та вказав на невідрадні умовини, що в них приходилося працювати Т-ву. Найбільшою перешкодою в належній праці Тва був брак фондів та поведінка адм. властей. Теперішній стан Товариства представляється ось так: 15 філій і 121 кружків, разом 136 самостійних клітин, не вчисляючи гуртків шкільної молоді. В минулім діловім році Рада Т-ва намагалася створити кружки чи філії у 18 місцевостях, але досі влада затвердила тільки один новий кружок у Говилові, теребовельського повіту. Болючим ударом для Т-ва було зліквідування філії у Станиславові, яка ділала на Гуцульщині. На Волині ще минулого року розвязано всі клітини, а про оснування нових в теперішних умовинах годі й думати. Часто відбирають там у членів „Відродження" відзнаки і виказки, конфіскують видання і карають за їх кольпортажу. На Лемківщині розвязано сего року останній кружок Т-ва. Супроти таких трудноцїв Головна Рада Т-ва навязала тісний контакт з культурно-освітніми товариствами, щоб серед їх членів ширити відродженецьку ідею. Великим осягом Т-ва було заснування Секції Вчителів Абстинентів при „Учительській Громаді" у Львові і в Рогатині. Шкільні закони і приписи забороняють Т-у „Відродження" вести якунебудь безпосередню діяльність на терені шкіл, тому вся вага організації шкільної молоді тяжить на Секції Вчителів Абстинентів. Духовенство не має донині своєї окремої секції. Є надія, що сего року така секція повстане. Т-во підготовляє до друку спеціяльні проповіді, які розішле всім священикам у краю. Крім того Т-во задумує урядити „День священика-відродженця" для вшанування відродженецької праці священиків.

Пропаґандивна праця „Відродження" була досить оживлена. Найважнішою імпрезою в останнім діловім році був 30-літній ювілей Т-ва, полученний з „Протиалькогольними Днями Відродження" і виставкою. В краю влаштовано 6 протиалькогольних і протинікотинних вистав. Крім цього відбулося кількадесять протиалькогольних рефератів і анкет в цілому краю. В 1938 р. видано 101.900 примірників орґану Т-ва „Відродження", календарців, листівок і брошурки п. з. „Як здобути щастя і багацтво". Фінанси Т-ва вдалося поправити так, що в касі Т-ва є тепер 2.500 зл.

Всі делеґати з краю нарікали на поворот пиянства по наших селах. Особливо загрожена Бойківщина. В Яворівщині масово пють денатурований спірт; трапляються випадки, що селяни від того сліпнуть. О. Миронюк просив звернути увагу на підльвівські села, які представляються фатально. Звернув увагу на фестини. Вони тепер нічого не дають, хіба танці й пиятику. Пиятики лучаються навіть по читальнях „Просвіти". Ту саму справу порушив теж о. Баслядинський з Малехова.

По уділенні абсолюторії Головній Раді Т-ва збори, на предложення комісії матки, вибрали нову Раду з мр Ценком як головою. Нова Рада своїм складом дає запоруку, що праця Т-ва „Відродження", такого хосенного і потрібного особливо в теперішніх непевних часах, піде дальше в належнім темпі. По переведенні змін статута та по ухваленні резолюцій скінчилися ці ділові збори в год. 3.15 пополудні.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Греко-католики замість українців

Під таким заголовком „Діло" в ч. 119 принесло отсю статейку: Хоча — щиро признаємося — воліємо „Слово Народове" від „Дзєнніка Польск'ого", бо цієї останньої газети не можемо ніяк зарахувати до поважних органів преси, то проте і „Слово Народове", орган старої політичної партії з окресленою ідеольогією та політичною програмою — теж инколи подабає на гумористичний часопис. Коли „Слово Народове" бере наш саркастичний наголовок до позавчорашньої статті „Українців у Львові нема" — поважно, у буквальному розумінні, і впевняє своїх читачів, що дійсно українців нема, а є лише греко-католики, які голосували на польські ліcти або не голосували зовсім — то або воно вдає придуркуватого і вважає своїх читачів за таких наївних, що можна в них такі речі вмовляти, або виписує це в добрій вірі; і в першому і в другому випадку Редакція виказує талант редагувати веселий журнал, а не поважний політичний щоденник. Єдине „політікум" цієї справи — твердження, що в новій міській раді Львова засідатиме „представник греко-католиків" проф. Ю. Куриловіч, — має теж суто-гумористичний посмак. Скільки є у Львові греко-католиків типу названого професора — не знаємо. Зате радимо пп. редакторам перевести побіжну статистику свідомого українського елєменту у Львові на підставі такого критерія, який повинен найбільш промовляти до переконання — професійним журналістам: призадуматися над числом українців, постійних передплатників, кольпортажних відборців та касинових і кавярняних читачів української щоденної преси, і те число помножити — скажім через 5, бо знаємо з практики, що один укр. щоденник читає бодай по 5 осіб. А скільки українців у Львові купує або передплачує наші тижневики, не читаючи щоденників?! Чи разом не вийде кількадесять тисяч?! Коли б приняти, що дійсно не свідомі українці, тільки національно безполові греко-католики або свідомі поляки, які ще не змінили свого греко-кат. віроісповідання, творять у Львові силу найбільшу числом і зорганізованою вартістю, то виходило б, що українську політичну пресу, і то в першу чергу щоденники, утримують ті „греко-католики". Не кажемо вже про те, що раз-у-раз, видно, українців треба імпортувати до Львова на показ: напр. у щорічних зелено-святочних походах або у похороні ген. Тарнавського, в якому брало участь зорганізовано й маніфестаційно добрих 30.000 (у цьому з краю найбільше 1.000 осіб) — „греко-католиків", які йшли рядами з вінками і траспарентами. Коли ще все неукраїнські греко-католики, то де поділися українці?! Нема, та й годі.

Словянофільські мрії ген. Желіговского

Ген. Желіговский став гарячим борцем за словянофільську ідею. На сю тему помістив він вже кілька статтей у виленському „Слові". В 142 ч. той ж газети появилася чергова його стаття, в якій читаємо ось що: Вся европейська політика полягала на тім, щоб робити глядіяторів з поодиноких словянських народів. Великі заслуги під тим оглядом мають різні династії Габсбургів, Гогенцолєрнів, Кобург-Готів. Цілі зграї Метерніхів, Штакельбергів, Бісмарків видумували способи, щоб посварити словян і зогидити їх назву. В Берліні, давнім словянським Брані-борі повстало щось в роді академії для словянських глядіяторів. Терорист Коновалець на чужім жолді вправлявся в робленні замахів на польських достойників. Гетьмана Скоропадського образували на Гетьмана німецької України. В останнім часі задумували там вивчити отамана козаків, вибраного на еміграції. Але підступна гра німців на розбивання словян скінчилася, пише автор, коли Польща сказала, що не хоче бути глядіятором германізму. Прапор словянства, зраджений колись поляками і зогиджений царями з династії монголів і царицями з династії германів, вертається знов ро рук Польщі. Підносячи прапор словянства, робить се Польща тому, що так хоче, що тим виконує свою історичну місію. Хто хоче, може їй помагати і лучитися з нею духово, але вона й так піде своїм шляхом, хоч би той шлях був тернистий. Теперішня програма заграничної політики Польщі це не лише вдержання незалежности, не лише вдержання на Балтійськім морі. Це забута від пластоліть політика словянських народів, що будяться до нового життя. Се історичний мус. Коли сьогодні германи тратуючи й обманюючи словян, як то колись зробили з Польщею і тепер з чехами, підносять боєвий оклик, заявляючи: „Ми німці хочемо панувати над цілим світом!" — то Польща, підносячи прапор з білим орлом, кличе до всіх словян і народів, які хочуть бути вільними: „За нашу і вашу свободу". Словянські народи, закінчує автор, мусять памятати, що Польща підносить прапор не в імя імперіялізму, диктатури чи тоталізму, а в імя свободи і суспільної справедливости всіх народів.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Пана ген. Желіговского вважаємо чоловіком поважним. І тому звертаємо йому увагу на тяжке гноблення словян словянами, як напр. хорватів сербами і т. д. Чи п. ген. думає, що відчувати гнет від свого менше болить ніж від чужого?

ІКЦ про неодностайність німців

ІКЦ в ч. 146 приніс статтю п. з. „Німці се нарід неодностайний і не мають спільної державної традиції". Зміст: Німці голосять теорію, що мазури, кашуби, „вассерполяки", вармійці („Ермлєндер"), шльонзаки і т. д. се перехідні германсько-словянські племена, відрубні від поляків. А Німеччина перед Наполеоном складалася з поверх 600 держав і державок, які задля різних енклав творили около 2.000 теренів з власними політичними і митними границями. Ще в 2-ій половині 19 ст. мали німці поверх 20 династій, правительств і парляментів. Аж до 1934 р. Саксонія, Гесія і Баварія мали міністрів загр. справ. Крім того істнувала зовсім окрема австрійська республика. Отже німецький нарід „свіжо спечений". Німці північні більше різняться від полудневих ніж поляки від чехів або французи від італійців. Нехай тільки ослабиться сила Німеччини, то зараз зродяться в ній сепаратизми як гриби по дощі. До 1914 р. Саксонія трактувала лужичан як племя, що стояло під опікою королівського дому й один з членів того дому все вмів говорити по лужицьки. Меклємбургія се останок держави лехіцьких Оботритів. Її династія, що панувала там до 1918 р., в простій лінії походила від словянського короля Ніклота († 1160), якого памятник прикрашує її столицю. Ще в р. 1910 кількасот людей на границі Ганноверу та Бранденбургії записалося як „Венди" (німецька назва західних словян)... „Земля громадить порохи", але вони можуть оживитися й коли б німців зустріла катастрофа, то сепаратизми воскресли б.

Німці про значіння війни

„Варш. Дзєннік Народови" в ч. 143 пише у статті „Чи вдарять?": Погляди німців на примінювання сили датуються не від нині. І так голова Пангерманської Унії („Альдойчер Фербанд") Кляс у статті „Якби я був цісарем" писав перед війною: „Кожний німець, що направду любить свій нарід, тужить до війни, бо тільки війна визволяє все, що здорове й дише правдивою силою в суспільнім житті". Знаний пангерманіст ген. фон Ліберт писав у 1907 р.: „Надходять часи, коли треба буде відложити на бік дипльоматію, а примінити брутальну силу". Ген. Бернгарді писав перед самою війною: „Інтелектуальні й моральні сили народу ніколи не розвиваються в атмосфері блаженного спокою. Для німців одинока пожиточна метода — примінення сили". Проф. Рорбах писав у 1912 р.: „Ми німці се дерево, що росте на скалі. Або оплодотворимо ту скалу і то в такій мірі, що стане урожайна до найвищої міри і викормить нас, — або розсадимо ту скалу і примнемо на сусідні терени, щоби здобути потрібну поживу"... Ось джерела заяви Гітлєра про „життевий простір". Отже на питання, чи вдарять, можемо відповісти: Правдоподібно так. Німці не з тих, що цофаються.

Японія демонструє свою перевагу на Сході

Недавно японське воєнне судно спинило англійський паровий корабель „Раппура" і зажадало вилеґітимування. Потому те саме сталося з французьким паровим кораблем „Араміс". Японський воєнний корабель не тільки затримав його, але висадив на нього узброєний відділ японських моряків і цілу годину переводив ревізію. Японія тими способами демонструє свою перевагу на морях Далекого Сходу, а великі держави Заходу не можуть там боронитися, бо сили їх заангажовані в Европі. Останні вісти доносять, що японці задержують також німецькі кораблі.

Декрет про особисті чинитьби

підчас війни.

В „Деннику Законів" має появитися декрет президента РП в справі особистих чинитьб на випадок війни. Аґенція „Іскра" подає зміст того декрету. На случай війни начальний вождь має право ставити правительству обовязуючі („вйонжонце") домагання в справі особистих чинитьб яктакож право зголошувати запотребування на особисті чинитьби на терені цілої держави. Право зголошувати запотребування мають також військові власти, вказані начальним вождом. На операційнім терені можуть військові власти спрямовувати запотребування просто до громадських управ або й самі можуть покликати до особистих чинитьб. Міністр війни уповажнений підвисшити границю віку осіб, обовязаних до особистих чинитьб, до 65 літ. Дотепер обовязані до особистих чинитьб були особи від 17 до 60 року життя. Звільнені від особистих чинитьб: державні урядники, залізничники, почтовці, телеґрафісти і телєфоністи, урядники державних монополів, урядники суспільних обезпечень, урядники фонду праці і працівники польських підприємств воздушної комунікації. Крім того звільнені від особистих чинитьб мами дітей до 13 літ яктакож взагалі жінки, які виконують материнську опіку над дітьми до 13 року життя. За невиконання приказу при виконуванні особистих чинитьб загрожують: кара до місяця арешту або 1000 зл. гривни або обі кари разом.

Проект закону про воєнний стан

Рада міністрів приняла проект закону про воєнний стан, який заступить розпорядок президента РП з 1928 р. в тій самій справі. Проект має за ціль впровадити нові приписи про воєнний стан по зміні правного стану квітневою конституцією. Потому рада міністрів приняла проект закону про карну відповідальність у випадках дезерції до неприятеля або за границі держави. Вразі дезерції поза карами передбаченими законом суд може засудити ще на спеціяльні додаткові кари: утрату маєтку і здібности до дідичення та одержування даровизн.

15 запальних точок в Европі

В Европі є тепер 15 запальних точок на поодиноких граничних відтинках. Більшість тих точок припадає на Німеччину (границі запальні зі всіми сусідами крім Італії й мадярів). Таких границь є довкруги Німеччини 8, себто понад 50% загалу европейських запальних місць. Крім цего запальні точки є ще на границі Ромунії з Болгарією і Мадярщиною, Югославії з Італією, Німеччиною й Мадярщиною, Франції з Італією та Болгарії з Грецією. В повоєнних роках европейські держави заключили між собою понад 30 двосторонніх договорів, спертих на засаді приязни чи неаґресії. Більшість тих умов перетривала досьогодня. Гірше виглядає статистика, коли йде про збірні умови. Їх заключено немало, та вони вже в більшости забуті. От пригадати б Льокарно, Фронт Штрези, Пакт Чотирьох чи протипіратську конференцію. Розпалася Мала Антанта, не дійшов до успіху Східній Договір і т. п. Про поводження, яким тішилися свого часу т. зв. „збірні договори", свідчить факт, що з 26 активних европейських держав тільки 3 держави, себто Голяндія, Швайцарія і Португалія не брали в них участи. Найбільшу рухливість під тим оглядом проявили Італія, Франція й Англія. Кількадесять договорів, кільканацять запальних точок і кілька... фактів, — ось що ціхує повоєнну політику на европейськім континенті перед новою перебудовою Европи.

Він щойно в початках

Що ясне в націонал-соціялізмі і що неясне.*)

З ряду статтей, які ми досі оповістили про німецький національний соціялізм, видно виразно, як багато глибоких змін вводить він у життя великої нації, тимсамим Европи і всего світа. Ті зміни полягають: 1) під оглядом правничим на відкиненні римського права і введенні німецького, 2) під оглядом організаційним на введенні засади вождизму та творенні еліти на зразок свого рода ордену (Чина), 3) під оглядом ідеольоґічним на вкоріненні новоствореного революційного світогляду, зложеного також з прастарих консервативних чинників, який національну спільноту проголошує як абсолют, спертий на чистоті раси, 4) під оглядом державним на понятті тотальности держави, що обхоплює все життя людини і спільноти від колиски до гробу, але свою леґітимацію одержує від народу, а не навпаки. В тім останнім відтинку нового світогляду німців є також дивна синтеза старих поглядів клясичної Греції (що вицвіли найвиразніше в державницьких ідеях найбільших грецьких фільософів) зі староарійськими звичаєвими вартостями і поглядами на вождя як представника племени та на вірну дружину його. Над абсолютом так сцементованої спільноти підноситься вищий абсолют-переконання про її посланництво в ціли упорядкування світа на нових основах. Отже помиляються ті, що думають, немов би нац.-соціялізм був появою льокальною.

Вся та нова будова німецької спільноти виглядає заразом просто і скомпліковано. Просто тому, бо є в ній один вождь і є послух йому, а скомпліковано тому, бо ідеольоґія того руху і навіть його організаційна практика має в собі чинники нові і дуже старі, строго німецькі і чужоплемінні, як нпр. старопрецькі та загальноарійські.

Ціла та ідеольоґічна й організаційна будова робить враження цілком закінченої, — але так не є. В дійсности вона щойно в початках свого розвитку і в початках здійснювання своєї програми, причім остаточна ціль її неясна навіть для неї самої.

Передовсім неясне, який буде перебіг боротьби між новою ідеольоґією національного соціялізму та ідеольоґією християнства. Преосв. Гудаль пише, що є „певність засадничих розгривок між християнством і державою сформованою на підставі таких національно-соціялістичних правничих ідей, щоб опісля створити тривку основу до порозуміння. Що ми тепер переживаємо, се тільки вступні бої, може навіть лучше сказати очищення поля від дротяних перешкод, які полишала за собою часом може засильно втягнена в політику релігія зі щезаючої епохи німецького народу".

До якої міри німецький національний соціялізм переживає щойно початки свого розвитку і своєї боротьби, видно найлучше по величезній роботі, яку він має виконати в одній тільки области створення нового права. Той рух поставив собі засаду усунути з Німеччини вплив римського права й привернути вплив німецького права. Легко поставити таку засаду, та дуже тяжко її перевести в життя. До якої міри трудно, побачимо, перейшовши головні факти з области тої боротьби.

Вплив римського права на німців, чи радше на германські племена, з яких опісля зложився німецький нарід, такий давний, як зустріч тих племен з римлянами, то значить треває від яких 100 літ перед Рождеством Христа. Приблизно в 15 століть по Рождестві Христовім римське право перемогло вплив права ріжних німецьких племен і з кінцем 15 ст. закінчився процес, званий „реципуванням" (перениманням) римського права в Німеччині. Воно й мусіло так статися вже тому, що право ріжних німецьких племен було дуже ріжноманітне і несписане, а звичаєве. Первісно кожний член племени жив після свого племінного, звичаєвого права (т. зв. засада персональна або особиста). Коли ж у середновіччі з витворенням февдальної системи витворилися й окремі землі, території з окремими правами, тоді кожного без огляду на його племінну приналежність зачало обовязувати право тої території, на якій він жив. Отже особисту правну засаду перемогла засада територіяльна. Звичай витворив цілий ряд нових прав, як права поодиноких країв, а поруч них по части державними законами урегульовані права февдальні, двірські, службові та багато ріжних прав поодиноких німецьких міст. З 13 ст. походять списані приватними людьми три збірники німецького права, „Саксонське Зеркало", „Німецьке Зеркало" і „Шваб-ське Зеркало" [1]), які мали великий вплив на науку права і на практичне його примінювання аж до заведення загального горожанського закона. [2]) Німеччина мала багато держав та менших державок як також багато свобідних міст, а всі вони аж до великої війни видавали окремі закони. В тім дуже великім хаосі з природи річи мусів перемогти вплив одностайного римського права. І сталося це вже з кінцем 15 ст.

На тім тлі витворилося в Німеччині т. зв. „Загальне право" [3]), яке повстало з перенятого римського права, з канонічного права та з льонгобардського ленного права, змінених ріжними впливами ріжних німецьких прав. Одначе те „загальне право" було властиво тільки джерелом права, оскільки не противилося йому якесь краєве право.

Коли усвідомити собі всю ту сумятоху, то не можна дивуватися, що новий німецький національно-соціялістичний рух, який поставив собі за ціль зєднення всеї німецької нації, мусів зробити якийсь порядок в тім нестеменнім хаосі ріжних впливів. А що той хаос був в

*) Гл. статті: „Національний соціялізм. Як він ставиться до християнської віри і християнських Церков", „Н. Зоря" ч. 11, „Джерела теорії національного соціялізму" в 13 ч. „Н. Зорі", „Що таке соціялізм крови. Про пять фундаментальних стовпів в новім німецькім праві національного соціялізму" в 17 ч. „Н. Зорі", „Консервативно-революційне твориво" в 23 ч. „Н. З.", „Нове карне право" в 31 ч. „Н. З." і статтю „Подивімся в корінь подій. Як звироднення демократії та розклад протестантизму довели до пропуклин у підвалинах сучасної культури та що видно через ті пропуклини" в 34 ч. „Н. З."

[1]) Sachsenspiegel, Deutschenspiegel, Schwabenspiegel.
[2]) Bürgerliches Gesetzbuch.
[3]) Gemeines Recht.

А. РЕННИКОВ

В очікуванні руїни

Поважна гумореска.

Які ж необережні люди ті члени „Союзу повороту"! Був я сими днями на публичному засіданні РДО і вислухав я вичерпуючого викладу професора Сперанського на тему „Душа совітської Росії як феномен і ноумен". А поруч мене сидів якийсь поворотчик.

Спори про феномени й ноумени скінчилися; всі почали виходити. Підношуся і я з місця; а на сусідному кріслі, бачу, лежить якась карточка. Очевидно, випала поворотчикові з кишені.

Підняв я свисток, розгорнув, думаючи, що се якась кінова програмка. І нагло... Що ви подумали б?

Зверха напечатано: „Зовсім тайно".

А під сподом цікавий текст.

Ось він:

Інструкція комінтерну.

Дорогі товариші!

Звертаюся до всіх вас, тайних представників Німеччини, Польщі, Анґлії, Франції, Італії, Еспанії, Югославії, Греції, Туреччини й інших держав, подрібно вичислених у посланні Русвелта.

З радісним завмертям серця слідкую за розвитком подій в Европі. Чи так давно, як всі ви були розчаровані порядком і мирним життям на Заході? Чи так давно, як многі з вас впали на дусі й говорили про неможливість викликати світову пожежу, про конечність перегрупувати свої сили й перейти на новий тип боротьби з капіталізмом?

І ось тепер показується, що наближається речинець! Небагато зусиль з нашої сторони, небагато енергії в розвитку воєнної психози — і загальний зудар неминучий. Світ буде обхоплений вогнем.

Товариші! Чи ви представляєте собі це чудесне видовище зруйнування капіталістичних міст, сю чарівну музику вибухів, пальби з соток тисяч гармат? У воздусі стемніє від незлічимих бомбовиків; сильні ескадри будуть скидати вниз на столиці чудесні ладунки: запальні, задушливі, осліпляючі, оглушуючі і перемінюючі в попіл. Над усею Европою підійметься суцільний дим, який так милий моїй соціялістичній батьківщині; величезні вогняні язики будуть підійматися до того самого неба, яке передтим закопчували ті прокляті гільтяї буржуї.

Товариші! Сльози зворушення напливають мені до очей, коли представляю собі, кілько капіталістичних сліз потече в часі війни; кров грає мені в жилах від щастя на думку, що всій Европі виточать її кров, що гори трупів щодо висоти будуть суперничати з вершками гір Мон-Блян і Юнґфрав.

Товариші! Вкінці ця наша мрія може вповні здійснитися, без ніякого проливу крови з нашої сторони; адже я не пес Літвінов, я приклонник ділимого мира: мир для нас, війна — для других. Над своїм розвалом попрацюють тепер повною парою самі мілітаристичні й капіталістичні держави. В огні загальної війни скоро дозріє той овоч, на який ми вже довго, двацять літ з чубом, ждемо, щоб нам упав в рот! Чи ви уявляєте собі, які жнива дістануться в наші руки після загального зудару на Заході, навіть беручи під увагу руїни війни? Чи ви здаєте собі справу з того, кілько впаде в наші руки золотих годинників, ланцюшків, срібних ложок і вилок? Кілько чужих золотих припасів, кілько банкових сейфів (сховів), кілько мистецьких ґалерій? Чи ви уявляєте собі, яке щастя дощенту спліндрувати музей у Люврі? А яка радість — вивезти з Ватикану всі цінности та самий Ватикан перемінити в безбожницький музей імени Ярославського?! Чи ви подумали над тим, що нам можуть дати пребагаті анґлійські замки, кілько вдоволення для нас, коли

самих основах права, отже новий рух постановив виполоти з нього передовсім вплив чужого римського права.

Боротьба за те відбувалася вже давно перед появою національного соціялізму між т. зв. „германістами" (найбільше знані з них Г. Безелер, Гірке і Зом[4]) і т. зв. „романістами" та представниками т. зв. історичної правничої школи (найбільше знані з них Савіні і Пухта[5]). Боротьба між ними скінчилася тим, що в горожанському законі переважив вплив німецького права, але тільки в праві річевім, родинним і спадковім, а зате в праві облігаційнім (довжнім праві про зобовязання) зберігся переважаючий вплив римського права. Та боротьба мала ту добру сторону, що виказала придатність національного права до лучшого регулювання здорових суспільних і станових відносин та доказала, що римське право пізнішої епохи сприяло індивідуалізмові великого капіталу.

По тій вступній боротьбі за вплив між обидвома правами наступила тепер вже основніша боротьба під кличами національного соціялізму. Сей рух зачав викорінювати вплив римського права, закидаючи йому, що воно чуже, односторонно індивідуалістичне, надмірно формалістичне та навіть вороже почуттю спільноти. Нац.-соц. рух поставив засаду введення р і д н о г о п р а в а, яке повинно бути звязане з кровю і землею своєї раси, повинно обороняти родину і виховання молоді з якнайбільшим почуванням спільноти та оборонности в ній, в цілі охорони чести, спільноти та одиниці якгакож охорони релігії. Центром права повинна бути ідея інтересу спільноти. Тому особиста свобода повинна підлягати також інтересові спільноти. Кожне право мусить мати як відповідник високий о б о в я з о к, власність повинна бути призначена не виключно для одиниці, а передовсім для служби загалові, якого інтерес повинен мати першенство перед інтересом одиниці.

В цілі переведення в життя засад нового німецького права зараз у першім році влади Гітлера, то значить в році 1933, створено „Академію для німецького права". Першим головою її став Ганс Ф р а н к, баварський міністр справедливости та загально-державний комісар правосуддя і головний начальник правничого відділу нац.-соц. партії. Співробітниками тої нової академії стали учені в праві теоретики та практики. Покликано до неї також представників німецької господарки, політики і духового життя взагалі. Крім того реформою німецького права занявся також „Союз Національно-Соціялістичних Німецьких Юристів".[6]) Він складається з окремих фахових груп, в яких представлені всі звання та уряди Німеччини. Орган його називається „Дойчес Рехт".

Преосв. Гудаль пише, що само відхилення впливу римського права на користь німецького се внутрішня політична справа німців, яка християнства зовсім не дотичить. Зате уважає невідповідним чуттєве наставлення, на підставі якого нац.-соц. правники уважають римське право чимсь менше вартним в порівнанні з німецьким правним відчуттям. Він зазначує, що також в римськім праві переважала зразу нордійська точка погляду і щойно потому перемогли її міжнародні впливи. Тоді чужинці одержали право подружжа [7]) з римлянами, знесено охорону подружжа в національнім того слова значінні і високовартісні роди стратили державну охорону, що проявилося у зрівнанні патриціїв з плебеями. Преосв. Гудаль не заперечує також, що переняття римського права в тій формі, як його передали німцям правничі школи в Больонії та Падуї, в неоднім мало кепський вплив на дальший розвиток німецького духового життя. Може се причинилося навіть до наслідків реформації і до великих селянських воєн в 16 ст. Та мимо всіх недостач пізнішого римського права уважає він глупотою недоцінювання його, бо ніхто не дав лучшого означення правних понять як римляни.[8]) Рим оставив по собі у своїй науці права такий мистецький твір льоґіки і мудрости, що нема йому рівного. В якім іншім праві є поняття доброї віри?[9]) І при тім всім не треба забувати, що се право витворили погани, які мали самолюбне розуміння власности, невільництво і т. д. І мимо того вартість римського права така велика, що вплив його в якійсь мірі буде існувати, поки існуватиме право між людьми взагалі.

Вже з трудностей, які вище представлено в одній тільки правничій области, видно доволі виразно, яка велика праця жде ще німецький нац.-соц. рух, що хоче зреформувати все життя, не лише в правничій области. Отже ясно, що ми щойно в початках того руху і його реформ та що сегодня взагалі не можна предвидіти, які досвіди зробить той рух і в яких напрямах розвине він головно свою діяльність та яка та діяльність буде.

А. Ч.

[4]) G. Beseler, O. von Gierke, R. Sohm.
[5]) Von Savigny, Puchta.
[6]) Bund Nationalsozialistischer Deutscher Juristen (BNSDJ).
[7]) Jus connubii.
[8]) Нпр. Jus et ars boni et aequi.
[9]) Bona fides.

зможемо знищити Вестмінстер, Віндсор і Кентербері?...

Напружіть, товариші, всі сили, скріпіть свою діяльність у всіх ячейках. Кожний з вас буде потому головою окремої соціялістичної держави, що увійде в наш совітський союз республик. Фік буде панґерманським народнім старостою в Берліні, при чому Берлін ми в честь Тельмана переіменуємо на Тельманбурґ. В Англії великобритійським старостою стане член комінтерну Джонс, а Лондон дістане нову назву в честь майора Етлі, що багато напрацювався для нас: або Етлітавн або Меджор-Етлігемптон. Замість Варшави буде Дзержиньска, — замість Будапешту — Белякунпешт, замість Риму — Матеотті, замість Парижа — Мартіж, замість Білгороду — Радічґрад, замість Софії — Стамбулія...

Тому вперед, дорогі товариші! Не тратьте хвилини! Сійте баламуцтва, викликуйте інциденти, провокуйте, ширіть диверзію, шантажуйте, у всіх европейських державах, що хочуть уникнути зудару, старайтеся створити такі умовини, в яких здержатися від війни було б уже неможливо.

Подумайте, яка буде здобича!

З комуністичним привітом

Й о с и ф С т а л і н.

Висліди виборів

Офіційні звідомлення про самоуправні вибори подають: На загальну кількість 604 міст вибори відбулися вже у 564-ох містах, де вибрано загалом 10.040 радних. У тому числі ОЗН разом з професійними та господарськими ґрупами здобув 4.832 мандати (48,1 відс.), жиди 1.737 мандатів (17,3 відс.), Стронництво Народове 1.595 мандатів (15,9 відс.), ППС 1.069 мандатів (10,6 відс.), українці 332 мандати (3,3 відс.), Стронництво Праци 1.186 мандатів (11,8 відс.), Стронництво Людове 136 мандатів (1,4 відс.), німці 70 мандатів (0,7 відс.), реґіональна ґрупа (тутешні) 48 мандатів (0,5 відс.), білорусини 27 мандатів (0,3 відс.), інші 8 мандатів (0,1 відс.). У переведених досі виборах по містах і селах стан мандатів на просторі цілої держави виглядає у відсотковому відношенні так: поляки дістали 78,8 відс. мандатів, українці 11,3 відс., реґіональні ґрупи (тутешні) 7 і пів відс., німці 2,1 відс., білорусини 1,1 відс., жиди 0,9 відс. На польський стан посідання складається: ОЗН — 17,3 відс., безпартійні проурядові ґрупи — 28,3 відс., аполітичні — 10,8 відс., Стронництво Людове — 10,7 відс., Стронництво Народове — 6 відс., ППС — 1,4 відс., Стронництво Праци — 0,8 відс., інші — 1,8 відс. У 55-ох містах львівського воєвідства на загальне число 972-ох радних дістали: ОЗН — 474 мандати, жиди — 228, Стронництво Народове — 87, українці — 86, ППС — 61, Стронництво Людове — 31, Стронництво Праци — 4, німці — 1. У 24-ох містах станиславівського воєвідства на загальне число 448 радних дістали: ОЗН — 224 мандати, жиди — 108, українці — 86, ППС — 16, Стронництво Народове — 9, німці — 3, Стронництво Людове — 2. У 35-ох містах тернопільського воєвідства на загальне число 572-ох радних дістали: ОЗН — 301 мандатів, жиди — 133, українці — 87, Стронництво Людове — 26, Стронництво Народове — 22, ППС — 2, Стронництво Праци — 1. У 22-ох містах волинського воєвідства на загальне число 444-ох радних дістали: ОЗН — 221 мандатів, жиди — 121, українці — 73, Стронництво Народове — 11, реґіональні ґрупи — 7, ППС — 6, німці — 4, інші — 1.

Заборона обходу знесення панщини

З Копичинеччини пишуть нам:

Рік-річно традиційним звичаєм відбувалося по наших селах святкування річниці знесення панщини. В кожнім селі є хрест або фіґура поставлені на памятку сеї події. Кожного року 16. V. йшла процесія до того хреста, де відбувалася відправа. Ніхто не вважав сего за щось каригідне, чи політичне, воно мало релігійний характер. Така ж процесія відбувалася що року і в Васильківцях та інших селах копичинецького повіту. Аж в сім році староство в Копичинцях видало до бурмистрів і війтів обіжник, який наводимо дослівно:

Starosta Powiatowy kopyczyniecki. Nr. B. 10. Obchód rocznicy zniesienia pańszczyzny. Zarządzenie. Kopyczyńce, dnia 12. V. 1939 r. Bardzo pilne. Do: Według rozdzielnika. W latach zaborczych utarł się wśród społeczeństwa ukraińskiego zwyczaj robienia w dniu 16-go maja obchodów związanych z rocznicą zniesienia pańszczyzny przez byłe władze monarchii austriackiej. Zwyczaj ten pomimo odzyskania Niepodległości Państwa Polskiego nie został zaniechany i obchody te są nadal urządzane i to nawet przy udziale gr. kat. duchowieństwa, które stara się im nadać charakter religijny, chociaż rocznica ta nie ma nic wspólnego z religią. Pod pozorem takiego święta religijnego udawały się procesje cerkiewne do różnych figur udekorowanych szarfami o ukraińskich barwach narodowych i tam zdala od świątyń duchowieństwo odprawiało modły i wygłaszało okolicznościowe kazania. Ponieważ utrzymywanie tego zwyczaju jest niczym innym, jak uznawaniem i respektowaniem aktu ustawozdawczego byłego państwa austriackiego a tym samym naruszeniem powagi Państwa Polskiego, które czci rocznicę 3-go maja oraz godzi w uczucia narodowe społeczeństwa polskiego, przeto polecam PP. Burmistrzom i Wójtom zakazać ustnie wszystkim gr.-kat. księżom urządzanie w dniu 16-go maja jakichkolwiek procesyj poza obręb zabudowań cerkwi. Zakaz ten nie odnosi się do nabożeństw cerkiewnych i procesji, o ile będą urządzane w obrębie cerkwi. Otrzymują: Wszyscy PP. Burmistrzowie i Wójtowie w powiecie. Starosta powiatowy Piotr Grodecki.

З огляду на сю заборону многі священики, головно по селах, здержалися від процесій і Богослуження відбулися в церквах. Одначе люди самочинно повбирали цвітами і прикрасили панщизняні хрести. Таксамо зробили у Васильківцях. Командант постерунку Кобилецкий прийшов до хреста з двома хлопцями поляками і казав обдерти хрест з цвітів. Подібне діялося і по інших селах. Розуміється, що таке поступування викликало велике огірчення серед людей.

— „Очевидець".

Зі Станиславова

Домагання воєвідської ради.

ПАТ доносить: Терен станиславівського воєвідства з переважним числом хліборобського населення внаслідок корчення стану посідання дрібного рільника через приріст населення і постійний поділ варстатів праці (ділення землі) якгакож надмір рук до праці на селі вимагає підняття негайних заходів у справі упромисловлення терену. Се може відбуватися майже виключно на терені міст воєвідства, куди звертається надмір рук до праці з села, витворюючи т. зв. безробітних. Недавно відбулося засідання Воєвідської Ради в Станиславові, на якім станиславівський воєвода п. Станислав Ярецкий приняв внесення ухвалені Радою, що дотичать найпильніших потреб і домагань станиславівського воєвідства в цілі надання їм урядового бігу й евент. здійснення. Воєвідська Рада ствердила: 1) що зліквідування в Станиславові Дирекції Державних Залізниць кілька літ тому діткнуло дуже боляче передовсім місто Станиславів, з якого забрали 2.000 родин відносно добре ситуованих і культурально високостоячих залізничників; се відбилося відємно на розвитку цілого міста через загальмування і застій у промислі й торговлі та допровадило до зубожіння міського купецтва якгакож утруднило промислові і торговлі цілого терену воєвідства поступ і розвиток внаслідок утрудненої комунікації і взаємин з властями Залізничої Дирекції. 2) Брак на місці в Станиславові для терену станиславівського воєвідства, засіяного широко державними лісами, Дирекції Державних Лісів, яка маючи осідок у Львові не може без страти часу якгакож трудностей віддалення і значних коштів у темпі, тепер вимаганім, провадити лісову адміністрацію терену станиславівського воєвідства. 3) Брак у Станиславові Дирекції Почт і Телеґрафів, що має свій осідок у Львові, дається відчувати особливо тепер внаслідок політичних змін, які наступили в останнім часі в укладі сусідних держав. Львівській Дирекції трудно обслужити справно господарське життя станиславівського воєвідства, яке скоро розвивається. 4) Несплавність Дністра, брак відповідних обвалувань берегів, якгакож невикористання можливости получення Дністра каналом з Вислою і витягнення з того дуже поважних користей для упромисловлення терену також спиняє розбудову промислу і торговлі. Врешті брак електрифікаційних уряджень, які вистарчали б для потреб промислу, торговлі і ремесла на терені станиславівського воєвідства так, що під сим оглядом станиславівська околиця стоїть майже на останнім місці в Польщі. Се також дуже поважно утруднює належний розвиток й організацію промислу та ремесла на сім терені. У звязку з тими домаганнями Воєвідська Рада внесла просьбу до воєводи про виєднання в центральних властей рішення на скоре креування в Станиславові Дирекції Держ. Залізниць, виєднання у центральних властей рішення на розділення Львівської Дир. Державних Лісів й утворення з її части окремої Дирекції Державних Лісів у Станиславові для терену станиславівського воєвідства й евентуальної части воєвідств львівського і тернопільського; виєднання в центральних властей зарядження на скоре розділення Львівської Дирекції Почт і Телеґрафів і утворення з її части окремої Дир. П. і Т. в Станиславові, що має особливе значіння тепер у звязку з започаткуванням значного торговельного руху з Ромунією й Угорщиною. Утворена в Станиславові Дир. П. і Т. обслугувала б терен сего воєвідства якгакож часть тернопільського й евент. львівського; виєднання у центральних властей рішення в справі скорого опрацювання пляну обвалування й усплавнення Дністра якгакож получення його каналом з Вислою і підняття якнайскорше праць над здійсненням тої проблєми, яка без сумніву в високій мірі причиниться до оживлення промислу й торговлі на терені значних областей держави; виєднання в центральних властей в справі приділення потрібних кредитів Союзами Енергетичній станиславівській окрузі на переведення в скорім темпі зелектризування станиславівського воєвідства. Крім того навязуючи до напрямних політики міністра промислу й торговлі, який висловився за конечністю створювання великої скількости невеликих промислових станиць, Рада Воєвідська внесла просьбу до воєводи про: а) виєднання фінансової помочі для приватної ініціятиви в напрямі творення промислових станиць, б) про виєднання запевнення в правительственних чинників, що державні інституції будуть купувати витворювані продукти. Незалежно від повисших ухвал Воєвідська Рада ухвалила ряд внесень місцевого характеру, які воєвода Ярецкий приняв до евент. здійснення.

БОЛІ артретичні ревматичні подагричні

найбільше докучають на зміну погоди, підчас зимна, слоти й непогоди. Тоді болі стають нестерпні в суставах, костях і мязах, витворюються болісні набрякнення. Хід і рух утруднені. Ці терпіння повстають з причини нагромадження мочевої кислоти в організмі і, якщо їх не будемо правильно поборювати, будуть збільшуватися, аж врешті прикують на постійно до ліжка. В цих випадках вживаємо зовнішнього ліку „UREMOSAN" Ґонсецького, що розпускаючи мочеву кислоту в організмі, рясно її виганяє разом з мочем і помагає організмові поборювати артретизм, ревматизм, подагру, ішіяс, ниркове каміння та злу переміну матерії.

Оригінальний „UREMOSAN" Ґонсецького можна дістати в аптеках.

Нова жертва на львівській Політехніці

В середу 24 м. м. в будинку львівської Політехніки зроблено напад на студента I року виділу хемії жида Маркуса Ляндесберґа. По скінченні праць у лябораторії студ. Ляндесберґ вийшов з льокалю. При виході напала на нього група людей і побила його тупими знаряддями. Тяжко раненого Ляндесберґа, якому розбито череп, рятункове поготівля перевезло негайно до загального шпиталя на хірургічний відділ. Там мимо зусиль лікарів не вдалося врятувати життя побитому. Ляндесберґ помер в четвер о год. 8 веч. Прокуратор веде слідство в тій справі. До Львова приїхали зі Збаража родичі помершого.

Убийство солтиса коло Самбора

В ночі з 20 на 21 м. м. погиб трагічною смертю солтис Корні, Теодор Андрийшин, відзначений бронзовим хрестом заслуги за праці в самоврядуванні. Андрийшин погиб в ліжку, в часі сну, поцілений кулею ззовні. Похорони відбулися на кошт громади. Участь в них взяли представники греко-католицького клиру і представники влади з віцестаростою Здановичем. Поліція придержала двох підозрілих в убийстві, яких назвиська покищо невідомі.

Чемберлєн і Німеччина

В лондонських політичних кругах говорять: Японія офіційно повідомила Англію, що вона противна військовому порозумінню західних держав з Росією навіть у випадку, коли б се порозуміння торкалося тільки европейських зобовязань. Японський амбасадор Шіґемітсу заявив Галіфаксові, що тоді Росія буде зміцнена на Далекому Сході, куди зможе перенести частину своїх европейських сил. Після непотверджених поголосок по підписанні англійсько-совітського договору Чемберлєн виступить з ініціятивою, щоб Німеччина недвозначно вияснила своє становище. Інші круги твердять, що англійське правительство розглядає можливість скликання міжнародньої конференції.

Лікарський фейлетоник.

Пляжеві сухоти

Велика небезпека від соняшних купелів.

Таке модне сьогодня опалювання над морем або на річних пляжах зачинає викликати в лікарських кругах щораз більше застереження, передовсім з огляду на шкідливість соняшних променів в напрямі розвитку сухіт легенів. Часто буває, що легені вже майже зовсім вилікувані знов западають на сухоти, або особи зовсім здорові до того часу занедужують на сухоти. Трапляється щораз частіше, що до лікарів приходять люди з вигляду зовсім здорові, опалені, добре відживлені, на перший погляд повні життя і сили; ті люди скоро пріють, не мають апетиту й горячкують. По оглянені їх лікар стверджує, що хороба появилася недавно, в часі численних і довготривалих соняшних купелів, а деколи вже по одноразовім, довшім опалюванні на сонці. Отже нема сумніву, що з благодати соняшних купелів не всі можуть користати і не всі в однаковій мірі. Багато лікарів по довгих клінічних обсерваціях ствердило понад усякий сумнів шкідливий вплив сонця зокрема на молодих людей. Французький лікар Діфур спостеріг значне насилення сухіт у молодих хлопців і дівчат, які часто перебували на пляжі. У своїх хорих при загальному доброму стані Діфур ствердив дуже злий стан легенів зі звичайними проявами сухіт, які спочатку легковажно приписувано звичайній перестуді й катарові або грипі. Діфур називає ті випадки „пляжевими сухотами легенів". Крім Діфура випадки соняшних сухіт ствердили французькі лікарі Арман, Деліль, Мурікан, Равін, німець Візе й інші. Равін описує 8 власних клінічних випадків, стверджених переважно у жінок зовсім здорових передтим. По щоденних довгих соняшних купелях на пляжах у жінок виступили прояви нормальних сухіт. Хорі мимо цілорічної праці без відпочинку і в дуже некорисних міських умовинах западали на сухоти щойно під кінець вакацій. Равін уважає, що винно тут передовсім надужиття сонця при одночасному примінюванню інших купелів. Пляжеві сухоти повстають звичайно в часі т. зв. весняного перелому, коли весь людський організм основно перестроюється і дуже склонний до занедужань. Про механізм ділання соняшних променів знаємо дотепер мало. В хірургічних сухотах, в недугах костей, шкіри і залозів сонце дуже потрібне, але мусить бути уживане раціонально. Італійський лікар Ізеля Анджельо пише, що лікування сонцем, зокрема на весну, треба заступити лікуванням на свіжому воздусі, використовуючи тільки розпорошене промінювання сонця, а не безпосередне ділання соняшних променів.

При свербінні тіла і шкірних викидах примінюється крем „ЛЯІН" Гонсецького. Се препарат, який усуває хиби нашкірня так у дорослих як і в дітей.

Нові видання

Богдан Коваль: **Жорстоке щастя,** оповідання. Українська Бібліотека, ч. 77. Рік 1939. Видавець Іван Тиктор. Стор. 128. Форм. 12,7×17,6 цм.

Мгр Володимир Кліш: **Творім сильні основи.** Про розбудову господарського життя. Бібліотека Лемківщини, ч. 10. Львів 1938. Накладом видавництва „Наш Лемко". Сторін 24, формат 13.8 × 20 цм. Друковано 2.500 прим.

Časopis pro moderni filologii. R. XXV. Leden 1939. Č. 2. Vydává s podporou ceske Akademie Klub Modernich Filologů v Praze. В розділі „Úvahy" містить велику рецензію на книжку Івана Панькевича п. н. Українські говори Підкарпатської Руси і сумежніх областей. Звучня і морфологія. Рецензія має 9 великих сторін петіту.

La Revue de Promethée, consacrée aux problèmes nationalitaires de l' Est européen, de l' Asie centrale et septentrionale. Tome II. № 1. 1 février 1939. Paris. В сім числі знаходимо статті: Ростислава Шульгина: Sur la terre des Hetmans (На землях Гетьманів), А. Шульгина: L' actualité ukrainienne і В. Садовського: L' industrie de l' Ukraine soviétique (Промисл радянської України). Крім того на вступі поміщена програмова стаття про визволення України зпід совітського ярма. Вступна стаття має зелену бандерольку з надписом „De l' Ukraine à l' Extrême Orient" (Про Україну та Далекий Схід).

Affaires étrangères. Revue mensuelle de documentation internationale et diplomatique. Recueil Sirey. Neuvième année. Janvier 1939. Paris. В сім числі поміщена незвичайно цікава стаття Іллі Борщака п. н. Documents nouveaux sur la politique ukrainienne des Empires centraux en 1918. (Нові документи про українську політику центральних держав у 1918 р.). Стаття написана дуже живо та подає зміст оригінальних документів головної кватири німецького ґенерального штабу.

Ворошилов їде до Англії

„Івнінґ Стандард" доносить, що англійський міністр війни Гор Беліша вислав запрошення до маршала Ворошилова на осінні маневри британської армії. Часопис висказує здогад, що міністр Гор Беліша поїде правдоподібно з ревізитою до совітської Росії на маневри у вересні. Його виїзд залежить від розвитку міжнародньої ситуації. Наради між ґенеральними штабами Англії, Франції й СССР зачнуться мабуть з кінцем червня в Парижі.

Нові польські консуляти

Мін-во загр. справ утворило два нові ґенеральні консуляти Польщі, в Марсилії та Бомбаю. Крім того утворено 5 нових віцеконсулятів: в Сан Павльо та в Порто Алеґро (Бразилія), в Посадас (Аргентина), в Бейруті (Сирія) та в Багдаді (Ірак).

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Про вагу святого Причастя. 11)

І саме ця правда, що Найсв. Бог знижається до людини в цей спосіб, що лучиться з нами у св. Причасті, дає нам можливість зрозуміти, що людина се направду щось велике і святе! Якби так не було, чи Христос був би себе понизив такою жахливою смертю на хресті й тепер в кожній Службі Божій повторяв у містичний спосіб цю жертву? Це ж все задля людей і для людей. Не спостерігаємо й не усвідомлюємо собі добре сего тому, що наше змислове тіло подібне звірячому все тягне нас до низьких змислових думок і пожадань та взагалі так поводиться, якби воно було найважнішою частиною нашого єства, коли навпаки воно повинно підчинитися змаганням душі.

Найкраще усвідомимо собі ті всі правди у святочні дні, коли люди прибрані святочно з підйомним настроєм спішать до церкви і там у побожному скупленні віддають Богові честь, признаючи Його тимсамим Володарем світа й поодиноких душ. Старатися тоді бодай на хвилину забути про всі свої земні турботи і вглибитися в приявність Бога між нами. Постаті Святих вимальовані на іконостасах і стінах наших церков пригадують нам, що й вони колись жили на землі і боролися з собою подібно як ми, а тепер тішаться вічним щастям у небі. Мощі святих мучеників, приміщені в бічних престолах, вказують нам, що також тілом повинні ми величати Бога й радше перенести найстрашніші муки, як зробити хочби один тяжкий гріх. Коли ж притім розважуємо незглибимі Тайни, що відновляються на престолі у Сл. Божій і коли приступаємо до св. Причастя, в нашу душу й серце вникають думки й чувства наскрізь пройняті духом віри.

І тоді ми зачинаємо відноситися до нашого тіла з великою пошаною і з тим зрозумінням, що його освятила приявність Божого Сина, що воно стало святинею Святого Духа. Тоді мимоволі здрігаємося на саму думку, що те освячене тіло могло б збезчеститися гріхом проти чистоти. З тою самою пошаною звертаємося до других людей, особливо до тих, що разом з нами накормилися Божим Тілом. Тут треба завважити, як високо й шляхотно впливає на взаїмне відношення спільне приняття св. Причастя наречених і супругів. Така побожна практика зміцнює й утревалює постанову панування над змисловим тілом і коли б вона знайшла примінення в наречених і супругів, напевно світ скоро відродився би духово і християнські родини були б правдивою школою святих!

Наківець приходиться ще сказати за автором, що душа, яка добре з'ясовує собі цю велику правду, що за причиною освячаючої ласки, а в дальшому за причиною частого св. Причастя сам Бог мешкає в її душі, що вона „святиня Святого Духа" кажучи словами св. Павла. Та свідомість наповняє душу правдивою святою радістю. Одначе щоб душа, яка жиє в стані ласки, зрозуміла, що вона „святиня Божа в Тройці Пресвятій" і щоб ця свідомість наповняла її душу повною радістю, мусить вона безперервно сильно співпрацювати з ласкою Божою, мусить напружити всі сили свойого внутрішнього життя в тому напрямі, а передовсім мусить плекати в собі любов до Бога і своїх ближніх. Тоді вистарчить тільки частіше в часі дня пригадати собі: „Ісус жиє в моїй душі, я сьогодні злучився з Ним у св. Причасті", — і в тій хвилині така свята радість опановує душу, що вона хотіла б за прикладом Марії співати безперервно її пісню: „Величає душа моя Господа й возрадувався дух мой о Бозі й Спасі моєм!"

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОСЛИ ВАСИЛЬ МУДРИЙ І ВОЛОДИМИР ЦЕЛЕВИЧ були на послуханні в преміера Складковского 25-го травня с. р.

В ТЕРНОПОЛІ суд засудив 4-ох українських селян з Денисова, а іменно Мирослава Шеґедина, Нестора Макогона, Івана Явного і Василя Кузіва по 6 тижнів арешту з припиненням кари на два роки. Акт обвинувачення закидав їм, що вони 11 березня ц. р. підчас громадських виборів в Денисові взяли участь у масовім наступі на виборчий льокаль, виважили двері і вибили шиби.

ПОЛЬСЬКІ СОЦІЯЛІСТИЧНІ КРУГИ предкладали кілька разів польським людовцям тісну співпрацю на терені цілого краю. Але людовці дотепер відкидали ті предложення. Такі вісти принесла аґенція „Ехо".

СОВІТСЬКА ВЛАДА орґанізує в ріжних містах СССР публичні збори, на яких спеціяльні референти обговорюють справу приступлення СССР до спільного фронту капіталістичних держав. (АТЕ).

СОВІТСЬКА БАЛТИЙСЬКА ФЛЬОТА складається з двох панцирників по 23 тис. тон, узброених в найновіші 12-цалеві ґармати (33 цм.), з 6-ох новітних кружляків, 12-ох великих лідерів фльотилі, 15 контрторпедовців і коло 50 підводних суден. Таке пише м. ін. англійський морський кореспондент „Дейли Телеґрафу" Байвотер.

В ПРОТЕКТОРАТІ ЧЕХІЇ ТА МОРАВІЇ приготовляють нову конституцію, яка має спиратися на засадах корпоративізму.

ЮГОСЛАВЯНСЬКИЙ РЕҐЕНТ князь Павло має прибути до Берліна і перевести розмови з німецькими державними мужами. З реґентом має поїхати югославянський міністр закорд. справ Марковіч.

ПРИ ВАТИКАНІ іменований новим литовським послом Ґірдвайніс, що був досі шефом протоколу в мін-ві загр. справ у Ковні. На його місце покликано литовського посла в Аргентині Авкштоліса.

ЛИТОВСЬКІ ВЛАСТИ покарали 20 німців за аґітацію і підбурювання.

ФІНЛЯНДІЯ має дістати більшу позичку в Америці на укріплення Аляндських островів.

20.000 ІТАЛІЙСЬКИХ ДОБРОВОЛЬЦІВ має відплисти в короткім часі з Еспанії до Італії. Вони вже передають зброю й виряд еспанським військовим властям.

ІТАЛІЙСЬКІ ПОЛІТИЧНІ ЕМІҐРАНТИ у Франції уряджують віча, на яких промовці підкреслюють моменти з історії народів італійського і французького та заявляють, що нема поважних причин до непорозуміння між двома латинськими сестрами.

6 ЕСПАНСЬКИХ ҐЕНЕРАЛІВ має незабаром прибути до Німеччини і приглянутися німецьким військовим уряджень.

КНИЖКА ПРЕМ. ЧЕМБЕРЛЄНА п.з. „Боротьба за мир" має появитися сего місяця. В ній автор представляє свою працю над вдержанням мира.

В ІНДІЇ перебуває тепер др Шахт відомий німецький фінансіст. „Ґіндушані Таймс" пише, що др Шахт має висондувати, яке становище займуть індійські націоналісти на випадок европейської війни і чи ґіндуси не хотіли б скинути англійського панування при помочі Німеччини.

ПРЕЗИДЕНТ РУСВЕЛТ підписав законопроект про кредити на дозброєння фльоти Злучених Держав Півн. Америки в сумі 773 міліонів долярів (коло 4 міліярди зл.).

НОВИНКИ

Радієву промову до хорих у всіх італійських шпиталях виголосив в неділю 28 м. м. Св. Отець Пій XII. Сю першу промову Папи до хорих будуть передавати італійські радіовисильні кожної неділі. Авдиції влаштовує Синдикат італійських журналістів.

Сьогодня в Станиславові відбуваються річні Загальні Збори „Скали". Звіт з них помістимо на слідуючий тиждень.

Польське сокільство в часі Зелених Свят відбуло свій зїзд у Львові. Він був оповіщений як „дільницевий", але в дійсности приїхали делеґації й учасники з цілої Польщі, зі Шлеська навіть розмірно значна ґрупа. Похід тривав коло 3/4 години. Промова п. воєводи Білика викликала у вшехпольському „Слові Народов'ім" таку замітку: „З огляду на особливо торжественний характер опису Злету не додаємо сегодня ніякого коментаря до промови п. Воєводи". І далі слідує зовсім недвозначний натяк на „відповідальність за ударемнення Злету м. р., коли тої відповідальности не беруть на себе адм. власти".

У Львові повстала польська „Пресова Наукова Аґенція", яка буде достарчати щоденній пресі інформацій про польську наукову творчість. На чолі редакційного комітету став проф. львівського університету др Ф. Ґриер.

У Хриплині під Станиславовом відбулося посвячення площі під новий римо-католицький „косьцюлек".

Скарбова контроля зі Станиславова ствердила, що одна родина з Болшівець зачасто висилає харчеві пачки для свого сина, який студіює в Італії. Переведено ревізію і стверджено, що в ковбасах та інших харчах були ґроші. В цей спосіб та родина вислала продовж року 4.000 зл. і 1.000 дол.

В Корчівці пов. Жидачів зорґанізовано кружок загородової шляхти.

В **Перемишлі** відбулося зібрання Союзу Українських Адвокатів, в якому взяли участь адвокати й апліканти перемиської судової округи. Прибули також др Кость Левицький і др Перфецький зі Львова. Предметом нарад були справи професійні й орґанізаційні.

Староство в Ярославі завісило діяльність читальні „Просвіти у Дмитровичах за те, що „читальня стала осередком політичної роботи на селі".

Волинське воєвідство має найбільше в Польщі рухомих бібліотек, призначених для позашкільної освіти на селах. Є там 300 бібліотек з понад 20.000 томів.

„Поліський Ярмарок" відбудеться сего року в Пінську при кінці серпня. Він потреває два тижні.

Гумор. — При медичнім іспиті професор каже до кандидата: Французькі лікарі ствердили, що навіть кубічний метер воздуха на Сагарі не має ні одного бакциля. Отже радять людям поселюватися там. Що кандидат на се? — Я думаю, що се нерозумна порада. — Та чому? — Бо там дотя нема бакцилів, поки нема людей. Річ в тім, що в незамешканих околицях власне не можна мешкати.

Ланцутське староство заборонило заснувати кружок „Сільського Господаря" в Лежайську, мотивуючи сю заборону тим, що „існування такого товариства могло б спричинити загрозу для порядку, спокою і публичної безпеки".

Др Кристина Перадзка видала книжку п. з. „На шляках Лемковщизни", в якій намагається звязати з Польщею українське населення Лемківщини. Добре було б, якби наші історики видали історію Лемківщини з українського становища.

В Москві видали нові матеріяли про життя Миколи Гоголя. Окремий розділ трактує про помешкання того письменника. Гоголь, хоч жив коротко, 30 разів зміняв місце побуту й помешкання. Він жив у Василівці, Ніжині, Києві, Одесі, Москві, Петрограді, Калузі, Аврамцеві та в численних містах Німеччини, де лікувався.

400 німців, які мали свої господарства в Польщі, втікло нелеґально до Німеччини. Польська преса пише, що це діється внаслідок пропаганди „Юнґдойче Партай".

В Ню-Йорку вийшов переклад „Мойсея" Івана Франка на анґлійську мову. Поему переклав Володимир Семенина, вступне слово написав Степан Шумейко.

Звертаємо загальну увагу на гарне удекорування всіх стрілецьких могил нагробними лямпками українського виробу фабрики „КЕРОС". Певним є, що на будуче сей гарний звичай у нас прийметься і ціле наше Громадянство вшановуватиме память поляглих Героїв освічуючи рясно їх дорогі нам могили...

Спорт. В часі Зелених Свят не було ні у Львові, ні на провінції ніяких змагань українських спортових дружин. Відбулися три стрічі польських клюбів, закінчені такими висліданами: РКС — ВКС 4 : 0, Корона — Погонь Стрий 2 : 2, Ресовія — Лехія 1 : 1. Сі висліди в нічім не зміняють положення табелі вгорі, де далі веде Юнак (Дрогобич) перед Україною і Чарними. Вдолі табелі в загроженій стрефі опинилися ярославський ВКС та самбірська Корона і РКС. В найближчу неділю грає Україна з Ресовією у Львові, Сян спочиває.

Гумор. — Я купив собі унікат — вічне перо, яким писав Ґете. — Але ж тоді не було ще вічних пер... — Тому моє унікат.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Місто хлопців.
АТЛЯНТИК: Буря над Бенгалі.
МУЗА: Елізейські поля.
ПАКС: Стрілець з Бенгалю.
СТИЛЕВЕ: Чар молодости і ревія.

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО ДО НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа

підручник для священиків уложив

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На літній сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! З-? Вибір великий!

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода. Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

АКТУАЛЬНА КНИЖКА! Її повинен перечитати кожний українець!

Євангелики без маски

Ся книжка представляє правдиве обличча евангелизму ширеного між українським народом в Галичині.

СТОРІН 96, велика 8, ЦІНА 50 сот., з пересилкою 65 сот.

Замовляти можна в Адміністрації „Нової Зорі" або „Правди", Львів, ул. Ґродзіцьких 2/1 пов.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/1. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 4 czerwca 1939. № 41 (1241)
Рік XIV. Львів, неділя, 4 червня 1939. ч. 41 (1241)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв. Біб. Народ. Дому.

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Ґродзіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

ЗБОРИ „СКАЛИ"

Т-во має 27.434 членів у 351 читальнях, 52.434 книжок у бібліотеках і 142.503 зл. майна в недвижимостях і т. д.

Річні збори „Скали" відбулися в Станиславові 1. VI. Прибуло 274 делеґатів читалень. По звітах і рефераті відбулася оживлена дискусія, в якій взяло участь поверх 20 дискутантів, переважно селяни. А саме промовляли: Мих. Буда з Бариша, Мих. Козаченко з Тучап, Максим Петровський з Половець, Іван Маґас зі Старих Богородчан, Антін Гупул з Рожнева, Юра Томин зі Стопчатова, о. декан Н. Бріль з Бучача, Гр. Комаровський з Васильковець, Яр. Данилович з Товмача, Василь Станищук з Делятина-Площі, о. декан Ів. Вальницький з Озерян, о. Ів. Чорнодоля з Кудринець, Пилип Овчар з Єзуполя, о. Мих. Янушевський з Угорник, о. Корн. Бахталовський зі Стопчатова, о. Б. Левицький з Лючі, о. М. Цюпик з Маняви, о. М. Галабурда з Устя Зеленого, Йосиф Завадзький з Яремча, о. В. Микитюк і ин. Дискутанти займалися головно справою організування молоді та влучною критикою видань „Скали" і наладнанням кольпортажі преси. Новий Головний Виділ такий: Голова дир. Гр. Заморока, м.-голова о. В. Микитюк, секр. др Лев Голінатий, скарбник др Ос. Левицький, делеґат Ординаріяту о. шамб. Ів. Луцик, инші виділові: рад. М. Сміх, проф. Ів. Голембйовський і проф. Б. Бахталовський зі Станиславова, сен. др Ом. Гординський з Солотвини, о. дек. Гр. Зінко з Острині коло Товмача, господар Юра Кузьменко з Печеніжина, др Осип Назарук зі Львова. Заступники: мґр Василь Грицина адв. з Чорткова, госп. Іван Вітовський з Медухи, п. С. Снігурович зі Стан., госп. Дм. Винничук з Підгайчик. Контр. комісія: о. кан. Ю. Гірняк з Ямниці та рад. Барановський і рад. Величко зі Станиславова. Новий Виділ на першім засіданні ухвалив оповістити новий конкурс на працю „Українська католицька Церква перед війною і по війні" з преміями 600 зл., 300 зл. і 100 зл. Услівя конкурсу будуть незабаром оповіщені. Збори робили якнайлучше вражіння. Т-во замітно розвивається, має вже 351 парохіяльних читалень і 27.434 членів, в тім 10.426 жінок і 3.126 дівчат, 52.434 книжок у бібл., 142.503 зл. майна в недвижимостях і т. д. та розвинуло гарну видавничу діяльність і пресову кольпортажу. Докладні звіти оповістимо на другий тиждень.

Промова Молотова

В середу 31 м. м. совітський премієр Молотов, як міністр закордонних справ, виголосив промову, в якій сказав м. ін. ось що: Демократичні держави змінили своє становище супроти замірів аґресивних держав. Одначе треба почекати, чи та зміна справді поважна і чи демократичні держави протиставляючись аґресії в одних точках Европи, не позволять на напад в інших точках. СССР мусить бути дуже обережний, доки ситуація не виясниться. Англія і Франція приняли засаду дати поміч СССР в разі заатакування його, одначе поставили такі застереження, що ся поміч може фактично стати фікцією. СССР не може брати на себе обовязку боронити заатаковані держави, коли не отримає відповідних ґарантій. СССР не думає вирікатися господарських взаємин з Німеччиною й Італією. Взаємини СССР з Польщею покращали, між Туреччиною і СССР істнує якнайтісніша співпраця. СССР не боїться погроз Японії.

Чому німці зволікають?

„Ное Ціріхер Цайтунґ" принесла ревеляційну статтю на тему німецьких пляпів. Згідно з тими пляпами до вересня с. р. буде мир „без мира". Німеччина не думає у скорім часі доводити до вирішення конфлікту з Польщею і хоче проволікти справу Ґданська ще на якийсь час. Німецька преса має продовжати нагальну протипольську кампанію, а політика йтиме так, щоб увагу світа задержати на конфлікті з Польщею в справі Ґданська; про коридор наразі будуть говорити якнайменше. Багато причин промовляє за тим, твердить швайцарський часопис, що Німеччина не хоче приспішувати занадто темпа. В липні зачинаються жнива, які триватимуть до половини серпня. Після того замагазинують збіжжа, що має величезне значіння в евентуальній війні. Мобілізація в першій половині літа відтягнула б тільки робочих рук від жнив, що се могло б мати великий вплив на військові й політичні можливости Німеччини. Також будова укріплень на Заході вимагає багато людських сил. Тепер при укріпленнях над лінією Зіґфріда працює попад 300.000 людей.

Кара за проповідь на цвинтарі

Львівське городське староство 31 м. м. покарало о. дра Івана Гриньоха гривною 2.000 зл. з заміною на 2 місяці арешту на випадок нестягальности за те, що першого дня Зелених Свят с. р. виголосив на Янівському цвинтарі підчас панахиди на стрілецьких могилах проповідь, в якій городське староство добачило знамена підбурювання та демонстраційного виявлювання нехіті до польської держави. О. др Гриньох зробив відклик до окружного суду.

Союзні війська під турецькою командою.

Анґлійсько-турецький союз передбачує м. ін. одну начальну команду над армією на Близькому Сході. Команда над збройними силами мала б припасти тій державі, яка матиме чисельну перевагу. Тому що турецька армія буде значно сильніша ніж анґлійський експедиційний корпус на Близькому Сході, начальна команда на тім терені припаде турецькому ґенеральному штабові.

ПОДБАЙТЕ ДЛЯ СВОЇХ ДІТЕЙ
про пушку і книжечку
ощадности найстаршого
українського
КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ
„ДНІСТЕР"
у Львові, Руська 20, тел. 280-50,
що приймає вкладки під найкориснішими умовами та своїм великим майном дає найкращу запоруку всім вкладникам.

Велика гра

Як на її тлі виглядають деякі грачі?

Відколи в Польщі зникла німецька преса, про становище Німеччини можна довідатися тільки окружним шляхом, збираючи вісти з ворожої німцям преси. Перед нами пачка закордонних газет, з яких вибираємо деякі цікаві вісти. А саме: З німецької преси зникли тепер протибольшевицькі статті. Вона не пише ні проти Сталіна, ні проти Молотова, ні проти чрезвичайки, не згадує навіть нужди, яка панує в СССР. Що більше, сам шеф німецької пропаґанди Гебельс написав у „Фелькішер Беобахтер" статтю, в якій ворогами Німеччини називає „февдальних льордів і товстих ґестикулюючих адвокатів" і питає, чому вони ненавидять німців та італійців. І відповідає на се питання так:

„Бо Німеччина й Італія се великі пролетарі між европейськими народами. Плютократичні держави поводяться супроти тих надзвичайно покривджених націй зовсім таксамо, як капіталісти і февдали супроти бідних робітників. А в неділю ті багачі йдуть до церкви і моляться... Придивіться раз докладно, пише Ґебельс, тим піонірам міжнародного права, гуманности і цивілізації! З їх немилосердних і твердих облич світить тільки студена ненависть".

Ворожа Німеччині преса наводячи ту статтю Ґебельса пише: Коли так говориться вже перед війною, то яку ж аґітацію розведуть німці, коли вибухне війна! Вони очевидно приготовляються немов до повстання німецьких пролетарів проти західно-европейського капіталізму. Зміст і напрям тої аґітації вказує вже тепер, куди звернеться головний удар німців. Такою аґітацією не можна проповідувати хрестоносного походу проти СССР, бо такого рода аґітація пропаґує соціяльно-революційну війну проти західного капіталізму. Але вдертися в области західних багатих держав з виглядом на успіх можуть німці тільки тоді, коли б СССР був невтральний. Отже німці стараються всіми способами успокоювати большевиків аж до хвилі, коли Москва остаточно звяжеться з Анґлією. Треба признати, що способи успокоювання у них всесторонні. Нпр. коли Москва домагалася від Анґлії ґарантій для малих балтійських держав, які відграничають СССР від Німеччини, то Ґітлер сам предложив Естонії й Латвії договори про ненапад. Річ ясна, що він тими договорами говорив до большевиків: ось маєте доказ, що я не хочу йти на Ленінґрад.

Другий доказ замірів успокоїти СССР се трактування справи Ґданська як справи льокальної, якою Совіти не мають причини безпокоїтися.

Третий доказ: кольоніяльна маніфестація уряджена в Відні: вона звернена очевидно проти Англії, а не проти Совітів.

Четвертий доказ: Мусоліні звиджує альпейські укріплення, звернені проти Франції. Його промови переривають окликами: Джібуті, Туніс, Корсика, кричать навіть: „Йти на Париж!" А Мусоліні не противиться тим окликам.

Пятий доказ: Гітлер цілий тиждень оглядає західні укріплення Німеччини, звернені проти Франції. Німецька преса весь час пише про те, ні словечком не згадуючи про СССР. Так ніби большевиків на світі не було.

Та всі ті хоч цілком виразні докази майже зникають супроти одного, який опановує їх своїм значінням. Як відомо, німецько-італійський союз мав бути підписаний в половині червня, що й оповіщено. Тимчасом остаточне його заключення приспішено і союзний договір підписано вже 21 травня 1939 р. Обі сторони в своїй пресі признали, що той договір має також таємні клявзулі. Особливо виразно признав се перший публіцист фашистівської Італії Вірджініо Гайда. Світ і без того додумувався, що крім оповіщеного змісту того договору є в нім також таємні клявзулі і то звернені проти західних держав, бо Італія не має ніяких інтересів в области Совітів. Нема сумніву, що Мусоліні перед підписанням договору з Німеччиною мусів впевнитися особисто в самого Гітлера, чи не хоче він тягнути італійського війська на Схід проти СССР. І згодився підписати договір щойно тоді, коли переконався, що Гітлер тепер не думає йти на У к р а ї н у. Італія може мати здобичу тільки в области посідання західних держав. І тільки тоді міг Мусоліні підписати договір про небувало сильний звязок між Італією та Німеччиною, коли Гітлер переконав його, що головний удар зверне проти Заходу.

На тім тлі дуже цікаву статтю написав у паризькім часописі „Епок" Ремон Картіє.

„Було се, пише він, в жовтні 1935 р. (в часі найбільшого розгару англійсько-італійського непорозуміння). Я запитав Мусолінія, чи не буде він примушений з причини війни в Абісинії ослабити сторожу, яку Італія держала на Бреннері від дня убийства Дольфуса. Мусоліні встав з крісла, довго ходив по кімнаті і задержався переді мною, освічений вікном.

— Подивіться на мене, сказав (а був він тоді дійсно гарний зі своїми блискучими очима та квадратовим підбородком), подивіться на мене: чи я подобаю на чоловіка спосібного віддати Европу під німецьке ярмо? Чи ви вірите в се?

А тепер, пише Картіе, той сам чоловік з блискучими очима підписав договір з Гітлером, який мусить довести до повної васалізації Італії.

З ріжних сторін надходять вісти, що на підставі того договору німецькі війська вже тепер обсаджують Італію, а знов італійські війська доходять аж до Моравської Острави. Се видимий доказ, що на чолі двох осередних держав Европи стоять люди, які реально переводять звязок між своїми народами. Вяжуться між собою, хоч французька преса приносить вісти про дуже сильне невдоволення в Італії з приводу її союза з Німеччиною. І так парижський часопис „Маріян" пише:

„В Медіоляні зараз на другий день по відїзді Рібентропа, стіни домів за одну ніч покрилися протинімецькими відозвами і кличами. Коли поліція їх зірвала, вони появилися знов. Тоді власти перевели масові арешти: увязнено коло 5.000 людей... Автостраду Брешія — Медіолян, по котрій безперервно їдуть в Італію німецькі війська та тягарові авта зі знаряддям, треба охороняти день і ніч, бо на шляху раз-у-раз появляються барикади і на них виписаний старий клич італійської незалежности: „Чужинче, проч з Італії!" В Венеції, в Римі і всюди, де розквартеровані німецькі офіцири, раз-у-раз повторяється одна і тасама сцена: коли до кавярні увійдуть німці, що мають на рукавах надпис „Італієн — Труппен" і займуть якийнебудь столик, всі присутні італійці мовчки встають і виходять"...

Припустім, що французька пропаґанда багато переборщує в таких описах, то таки якась правда мусить в тім бути, коли аж таке описують. Та се власне свідчить про те, які блискучі перспективи мусів Гітлер розточити перед Мусолінієм, коли він не зважаючи на неохоту італійців до спілки з німцями і на своє власне колись дуже остре протинімецьке наставлення, звязався з Німеччиною очевидно на життя і смерть і позволив німецьким військам густими гарнізонами вже перед війною обсадити Італію.

А тепер киньмо оком на Схід, де відграються сцени зовсім інакшого рода, але також дуже цікаві і небувалі. Там червона Москва три місяці опирається підписанню договору з Англією, хоч в засаді бажає воєнного союза з нею і Францією, бо боїться німців. Форма того союзу для Москви байдужа, але вона вимагає, щоб у договорі було ясно сказано, що коли Німеччина нападе на одну з трьох великодержав (Англію, Францію або СССР), тоді інші дві держави мають сейчас і безуслівно поспішити їй на поміч всіми своїми воєнними силами — і то без ріжниці чи напад буде прямий, чи визваний допомогою, яку Англія, Франція або СССР заґарантують якійнебудь державі. СССР побоюється, що може бути втягнений у війну нпр. коли німці займуть Естонію, яка положена близько Ленінґраду.

Англія три місяці не хоче підписати такого договору. Годилася вже прийти СССР з допомогою, коли б німці заняли Литву, але не Естонію.

Якіж причини руководять Англією, що вона так уперто і довго відмовляється від повного воєнного союза з СССР? В пресі переважає думка, що Чемберлен весь час мав той погляд, що коли підпише повний воєнний союз з СССР, то се вже буде остаточним розривом з тоталістичними державами і скорше чи пізніше мусить довести до війни. Він переконаний, що перо, яким англійський представник підпише повний воєнний союз Англії з большевиками, буде сірником даним в руки Сталінові, який в догідну йому хвилю може запалити загальний пожар в цілій Европі. Крім того Чемберлен побоювався, що дуже важні англійські домінії, як Канада і Полуднева Африка, відмовляться йти разом з Англією на війну, викликану большевиками.

Цікаво, що також червона Москва, хоч всім серцем бажає викликати світовий пожар, ходить коло каламара, в якім мачає перо в ціли підписання повного воєнного союза з Англією, так обережно, як кіт довкруги мисочки з горячим молоком.

Таксамо обережно відносяться до всякої можливости подразнення Гітлера та Мусоліня представники всіх інших держав, репрезентованих у Союзі Народів в Женеві. Як відомо, продовж квітня і травня Ґенеральний Секретар „Союза Народів" одержав від альбанських представників і нотаблів за границею цілий ряд жалоб з приводу окупації Альбанії Італією. Вкінці наспіло письмо з протестом від б. короля Альбанії Зоґу. Але хоч Зоґу був головою держави, яка належала до Союзу Народів, то протесту його не відважилися навіть відчитати на явнім засіданні Союза Народів і скликали в тій ціли тайне засідання. Коли ж представники Китаю та Нової Зеландії поставили внесок приняти до відома ту жалобу і розглянути її та поставити на денний порядок сесії Союза Народів, то представники Англії і Франції доказували, що се не матиме ніякого практичного значіння, тільки поставить Союз Народів в тяжке положення і скорше пошкодить його престіжеві ніж піднесе його. Тому льорд Галіфакс і Бонне поставили внесок, щоб долучити протест б. короля Зоґу до протоколу, але на тім скінчити цілу справу. Коли ж представники інших держав опиралися тому, то по довгій дискусії вирішено відложити справу до вересня. Та нема сумніву, що в вересні її похоронять без гомону.

Коли протест б. короля Альбанії мав бодай тілько щастя, що про нього заговорили на тайнім засіданні в Женеві, то протест б. президента Чехословаччини Бенеша з приводу окупації Чехії та Моравії не удостоївся навіть такої чести. Ґенеральний секретар Союзу Народів заявив, що він „не має права" навіть відчитати протест Бенеша хоч би тільки на тайнім засіданні, бо протест не походить ні від голови держави, ні від члена правительства ЧСР, а від приватного чоловіка: річ в тім, що Бенеш вже не був президентом ні членом правительства в тім часі, коли німці займали ЧСР.

Президіював на тім засіданні представник Совітів Майський. Він заявив готовість особисто відчитати протест Бенеша. На те встав делеґат Швеції і спротивився тому кажучи, що Майський не має права відчитувати той протест, бо він наспів до Союза Народів ще на адресу представника Швеції, тодішного предсідателя. Колиж йому сказали „то відчитайте ви той протест", він викрутився заявою, що уважає свої функції як предсідника Ради С. Н. за скінчені і тому протесту Бенеша не відчитає. І так протест Бенеша лишився не відчитаним навіть на тайнім засіданні Ради С. Н., тої самої Ради Союза Народів, якої членом Бенеш тілько літ був і в якій навіть президіював...

Висше змальовані картини доволі виразно ілюструють страх представників ріжних держав Европи перед Німеччиною та Італією, що звязалися між собою на життя і смерть. А. Ч.

Арештування священика

Дня 19 травня с. р. коло год. 3-ої попол. поліція з Олієва з двома поліціянтами і двома тайними аґентами зі Зборова перевела особисту й домашню ревізію в о. Ст. Хабурського в Беремівцях. Ревізія тривала 2 години і була дуже основна. Поліціянти перешукали докладно ціле помешкання, бібліотеку, де переглянули кожний папірчик, далі ціле господарство, обістя, шпихлір і шукали навіть у стрісі, розшиваючи сніпки. Підчас ревізії не знайшли нічого. По ревізії забрали дві брошури: „Хам та Яфет" Липинського і „12 українців перед львівським судом" (вид. „Нового Часу"), образ „Ісус Христос серед українських дітей", дві фотоґрафії і пропамятну таблицю „Поляглим за волю 1917 р." По ревізії поліція арештувала о. Ст. Хабурського і відвезла до Зборова до судових арештів, де арештований священик сидить дотепер. Причина ревізії й арештування невідома. („Діло").

Розмови штабів Великої Британії і Франції.

Паризька преса звідомляє, що у звязку з підписанням італійсько-німецького союзу в англійських кругах підготовляють наради між військовими штабами Англії та Франції. Справу спільної команди летунських військ Німеччини й Італії уважають в англійських кругах поважним військовим успіхом, що міг би позволити обом державам оси зосередити значні летунські сили у спільних точках для найвідповіднішого нападу. Ся свобода диспонування літаками і летунським приладдям повинна знайти свій відповідник у спільній технічній підготовці демократичних держав. Найблищим предметом нарад штабів Англії та Франції буде не так летунське поготівля тих держав, як справа зорґанізування спільної акції воєнних морських фльот.

Японці замкнули китайські пристані для закордонних кораблів.

Японські митні власти в Шанґаю заборонили чужим кораблям прибувати до девятьох більших китайських пристаней. Заборона японських властей має перешкодити доставі зброї китайським партизанам.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Хто політикує в Церкві?

У звязку з іменуванням М. Дудаша гайдудорогським гр.-катол. епископом „Греко-католік" приніс статтю, в якій читаємо: „Зараз по прилученні Підкарпатської Русі до Мадярщини вивезли закордон греко-катол. апостольського адміністратора о. Нярадія з Хусту. Влада не позволила йому далі виконувати обовязків епископа і наказала йому покинути край до кількох днів тому, що хоч його прізвище мадярське, він сприяв українському рухові. Мадяри стоять на становищі теж і в справі автономії Підкарпатської Русі, що на тій Русі нема „українців", тільки „русини" і в тім дусі мадяри ділають, винищуючи всі прояви українства навіть під видом діяльности „Просвіти". О. Няради був непотрібний і невигідний для ідеї споєння Русі з мадярською державою, тому його просто вивезли до Югославії, де передтим був апостольським адміністратором для греко-католицького населення, а саме для кольоністів зпід Карпат, серед яких він вкоріновав український політичний напрям. Як зачувати, мадяри мають перевести цілковиту чистку серед греко-катол. духовенства на Підкарпатті і мають виконати ще одне пересунення на греко-катол. епископському стільці. Правдоподібно вже вирішено відкликати третього греко-катол. епископа Александра Стойку з Ужгороду. Щоправда, він все узнавав права мадярського населення в церкві і відправляв також мадярські Богослуження і казання, за часів прем'єра Бродія їздив до Праги в делегації з домаганням плебісциту для Підкарпатської Русі, а по прилученні Русі до Мадярщини вислав власноручний лист з висловами радости з нагоди повороту Русі до Мадярщини, то все ж за чеської влади не виявляв себе 100-процентовим мадярським патріотом. Тому навіть той епископ має уступити місце мадярському патріотові, яких мадяри мають серед греко-католицького духовенства багато так, як давніше у Малопольщі уніятське духовенство було чисто польське. Престіл по нім має обняти епископ Антін Пап, який займав його перед прилученням Підкарпатської Русі до Чехословаччини, а якого 1919 р. чехи позбавили дієцезії. Мадяри вводять назад всі права греко-катол. мадярського (?!) населення, які воно мало перед розбором Мадярщини і перед українізацією. На чолі обох греко-катол. дієцезій на Русі будуть епископами самі мадяри. В тих умовах льояльність кожного греко-катол. священика і всього духовенства запевнена для Мадярщини. Ось так мадяри вміють звязати (?!) чужонаціональні і чужомовні елементи з державою, та навіть не бояться (?!) плебісциту. Бо кожний греко-катол. парох здавна найліпший речник мадярської ідеї серед греко-католиків". — До сего „Українські Вісти" в ч. 122 додали від себе ось що: „Бреши, та міру знай!" — так випадало би сказати письмакові з „Греко-католіка". Чому цей письмака так дуже захлистується мадярськими методами? Бо лінія, яку ця рептилька заступає — ідентична з мадярською. У тому ж числі, в статті п. н. „Греко-католики серед загумінкової шляхти" знаходимо м. ін. „перлину" ксьондза Мйодоньского: „Поляки греко-католики мусять мати проповіди по польськи. Не дозволимо, щоб священики говорили в церквах не про Бога, але про політику". Значить, коли греко-католицький душпастир говорить до вірних в їх матірній мові — це для ксьондза Мйодоньского... політика. Коли ж цей же ксьондз Мйодоньский замість віддаватися всеціло своїй душпастирській практиці організує т. зв. загумінкову шляхту, 100-процентово політикує — це *в нього називається служити... Богові.* Подивугідна ментальність і етика...

До замітки „Українських Вістей" можна додати ще одну річ, а саме ту, що на Мадярщині є між греко-католяками також дійсні мадяри, а в Польщі греко-католики самі українці так, що навіть в газеті „Поляк Греко-католік" нема кому підписувати статтей правдивими іменами, коли розходиться про поляків греко-католиків.

Гумор і політика

Про одну візитацію тернопільського воєводи. — Вкрадена тека звернена, злодії пропали.

„Діло" в ч. 119 принесло отсю кореспонденцію з Варшави: Не маємо наміру конкурувати з Галактіоном Чіпкою ані ставати колєкціонером політичних дотепів. Одначе сьогоднішнє життя приносить стільки калямбурної абсурдальности, стільки смішного і сумного дивовижжя з ріжних ділянок актуальної української сучасности, а водночас умовини їх розгляду такі важні до коментування, що журналістові лишається хіба лиш один вихід: писати з окулярами примусового гумориста на носі. Сміховинок не бракне. Одну серію подали ми на днях, сьогодні реєструємо нову, чергову. — Популярною стала у Варшаві парляментарна помовка про одну візитацію тернопільського воєводи п. Маліцкого. За словами парляментарного кореспондента варшавської „Політики" та візитація виглядала так: Воєвода Маліцкий — добрий господар довіреного собі терену. Як може, так дбає про розвиток польщини у воєвідстві. Піддержує загородову шляхту, обїздить терен. Підчас одної візитації у воєвідстві підїздить пан воєвода автом під хату осадника, поглянув, а в садку того осадника на сливі сидить дітвора тай заїдає овочі. Пан воєвода слухає, а дітиська розмовляють по українськи. Тоді пан воєвода йде до хатчини, вітається з кольоністами і каже: — Слухайте, пане осадніку, та ж вам руські діти всі еливки обнесуть. На це осадник: — *А хай там собі, пане воєводо, хай* собі підїдять, це мої власні дітиська. Воєвода здивувався: — Як же це — каже — ваші діти, а руські пісеньки на сливах виспівують? І почали розмову. Пан воєвода довідався, що сусідство двох національностей не охоронить перед взаємними впливами. Кольоніст мав нагоду розповісти про свої болячки. Як було далі — невідомо, на всякий випадок, здається, до сьогодні збудували вже в цій місцевости „косьцюлок" і польські діти не співають руських пісеньок...

Сорочка посла Ілярія Тарнавського перейде вже до історії. Уважніші читачі „Діла" памятають з певністю, в яких обставинах та сорочка пропала. „Вкрали" її п. послові у Турці над Стрием разом з текою і вішалом. Тепер сорочку віднайшла поліція і принесла разом з усіма іншими вкраденими речами їх власникові. Згадану теку оглядали всі посли. На жаль, злодії... пропали. — КТВ.

По Кракові новий скандал у Вильні

Під таким заголовком виленський „Ґонец Порании" помістив отсю вістку: Не минув іще відгомін небувалого скандалу в Кракові, де з льокалю „Братньої Помочі" краківського університету усунено портрети першого маршала Польщі, коли ось знов занотовано скандальний вибрик усунення портретів найвищих державних достойників, а саме през. Польщі проф. І. Мосьціцкого, *першого марш. Польщі* Йосифа Пілсудского і марш. Едварда Ридза-Сьміглого. Каригідного вибрику мала допуститися ендецька молодь з презесом кружка Букрабою у проводі. В цій справі ректорат університету Степана Баторія надіслав отсей комунікат: „В нутрі Управи Кружка Правників Студентів виленського університету, в склад якого входять ріжні політичні групи, повстав недавно острий спір у звязку з уміщенням в льокалі кружка портрету Романа Дмовского при одночасному браку в тім льокалі портретів голови держави, марш. Й. Пілсудского і марш. Е. Ридза-Сьміглого. У вислідї спір допровадив до такого стану, що коли група студентів умістила ті портрети в льокалі, усунено їх зі стін в умовинах дотепер невияснених, які є тепер предметом окремих доходжень академічних властей. На заряджения куратора кружка портрети негайно назад уміщено в льокалі кружка".

Яку ролю відіграє Японія?

Орган військових кругів Японії „Кокумін-Шімбун" пише: Англо-франко-російський договір, над викінченням якого саме тепер працюють, має в собі таємну клявзулю про справи Далекого Сходу. М. ін. ті три держави зобовязалися дати допомогу Китаєві в його боротьбі з Японією. — Преса демократичних держав пише, що се один з ударів японських військових політиків у невтральність Японії, яку її правительство хотіло б задержати супроти Берліна й Риму. Ті військові круги домагаються союза Японії з Німеччиною та Італією. Як відомо, в лютім 1936 р. військові заговірники в Японії мали убити 5 визначних держ. мужів за їх спротив воєнній політиці; тоді мали згинути: премієр Окада, адм. Саїто, мін. фін. Такагаші, шеф військ. шкіл Ватанабе, сторож тайної печатки гр. Макіно і марш. ціс. двора гр. Сузукі. Та через помилку вбили шурина Окади, і двом останнім удалося втечи, а Саїто вратувався хитрістю. Замах зробила тайна організація „Чорного Смока", яку основав майор Тояма. Ціль її: усунути вплив білих народів з Азії. Хоч замах удався лише частинно, та організація осягнула свою властиву ціль: пхнула Японію до війни з Китаєм. А тепер та сама могутня організація домагається ще й війни проти СССР, кажучи, що треба використати нагоду вмішування Англії та Франції в китайську справу. Особливе роздратування викликає в Японії перекинення америк. фльоти на Спокійний Океан.

Ґен. Прхаля

про Гітлєра і Карпатську Україну.

Польська преса звідомляє: До Варшави приїхав відомий чеський ґенерал Прхаля. Він оповідає, що в ночі з 13 на 14. III. мін. Ревай телєфонував през. Волошинові до Братислави, що канцлєр Гітлєр згодився на оповіщення незалежности Карп. України під умовою, що о. Волошин попросить його про те й заразом про протекторат. Рівночасно казав узброїти січовиків і післати їх на польську границю. Коли о. Волошин дійсно видав наказ узброїти січовиків, я заборонив висилати їх на польську границю. Нараз залунали вистріли. То січовики стріляли до сторожі при урядових будинках. Тоді я дав наказ моїй жандармерії й чеським військам, розброїти січовиків. Дійшло до боїв на полудне від Хусту, в яких упало до 150 січовиків і 7 моїх людей з охорони погранична та митарів. Владу ми вдержали. В год. 5 над раном 14. III. прийшла вістка, що надходять мадяри. Я спрямував війська проти них. Майже рівночасно надійшов ультімат з Будапешту, а з Праги наказ евакуювати чеські війська та урядників з їх родинами. Щоб довершити того, я три дні не допускав до заняття міста. Щойно потому вирушили ми з Хусту. Два баталіони 56 полку перейшли ромунську границю, а 4 баталіони словацьку, *причім ті відділи розброєно...*

— Що тепер робить чеське військо?

— Офіцири ще ходять в одностроях, але вже дістали по 3.500 к. на цивільні одяги. 50% їх звільнять до 1. VII., 75% до 1. X., решту до кінця року. Мені Ґестапо дало перепустку до Словаччини на пашпорті, там я рішився їхати в Польщу.

— Які настрої в ЧС?

— Протинімецькі і пропольські. Якби дійшло до війни, чеський нарід поставився б ворожо до німців. Особливо викликають ворожнечу евакуації робітників, вивіз товарів і ґнет. У Празі се відчувається менше... Ґаха не має авторитету в народі. Німці вважали нас розсвареним народом і тому підпирали карпато-руський сепаратизм, який не має властиво підстав. Одною з причин сильної ґерманізації Моравії се бажання перетяти духовий звязок чехів з поляками. У глибину Німеччини перевезено вже до 180.000 чеських робітників. Чеському промислові вже незабаром забракне сирівців. Воєнний матеріял, який забрали німці, був добрий, чого не можна сказати про німецький: нпр. в німецьких моторах не ділають вентилі, бо матеріял їх кепський, хоч конструкція незла. Коли чеська 6-циліндрова „Татра" зударилася з німецьким танком, то він розлетівся, а вона була неушкоджена.

Не забувайте, що найцінніша річ у кождій бібліотеці це оправлений річник доброї ґазети.

СПРАВА НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

З приводу конференції вчителів істориків у Львові.

Дня 24 квітня с. р. відбулася у Львові, в т. зв. методичному осередку істориків, конференція вчителів-істориків. Почин до тої конференції дала львівська шкільна Кураторія, а предметом конференції була справа навчання історії в середніх українських школах. Подаємо за „Ділом" (ч. 112) перебіг тої конференції, з уваги на значіння порушених на ній справ. Наради відкрила др Е. Малєчиньска, інструкторка методичного історичного осередку, словами, що проблема складна і трудна, але треба до її розвязки приступити для добра держави і також для добра обох народів, що замешкують сей край. Після цього виголосив реферат п. Оліпра, поляк, на тему: „Приклад реалізації програми історії в ліцеях з українською (руською) мовою навчання". Проф. Нанке подав до відома, що при Кураторії повстала історична комісія, в склад якої від українців входять проф. Чубатий і проф. Крипякевич. Ся комісія випрацювала напрямні, які Кураторія вже подала до відома мін-ву освіти. Сі напрямні ось які: 1) ввести в ліцеях навчання історії України; 2) проблеми з історії України ввести обовязково для всіх ліцеїв у Польщі. За введенням навчання проблем з історії України також до польських ліцеїв, аргументувала комісія, промовляють сучасні політичні моменти: поляки й українці мало себе знають. Треба, щоб себе ліпше пізнали, обективно, в минулому, у своїх національних культурах. В цей спосіб повстане поважна основа зближення та співпраці на спільній від століть землі. Проф. Зєліньский з Філії у Львові заявив, що він польський націоналіст і з цього становища підходить до розвязки справи. Найбільш подрібно і доцільно розроблена програма не доведе до цілі, коли не буде мати доброго реалізатора-вчителя. Одиноко добрий учитель гарантує виконання. Вчителі поляки в українських гімназіях мають велике завдання та повірену місію до виконання. Щоб її виконати, мусять, на його думку, в першу чергу позбутися комплексу вищости і в відношенні до учнів і в відношенні до вчительського збору. Мусять виступати на тому терені як рівний з рівними, хочби у своєму внутрішньому переконанні роили це нещиро. Мусять, коли хочуть мати вплив на молодь, вивчити і то основно українську мову, історію і літературу, словом — українознавство. Основне знання і то з українських джерел зеднає їм прихильність молоді. Молодь побачить, що вчитель цікавиться справами їй близькими і дорогими, тому з довірям буде ставитися до такого вчителя, і його вплив на душі буде запевнений. — Щодо назви, то, на його думку, треба до половини XIX ст. вживати історичної назви „Русь", „руський", згідно з номенклятурою тих часів, а від половини XIX ст. назви: Україна, український. Українець історик повинен таксамо знати історію Польщі та її культуру і бути прихильно наставленим до всього, що польське. При навчанні історії придержуватись якнайбільшої обєктивности у висвітлюванні минулого та не закривати перед молодю темних сторінок з минулого обох народів, але дати їм відповідне насвітлення. З досвіду знає, що учні-українці мало знають свою рідну історію. Для більшости з них історія України починається від 1918 р., від видань „Червоної Калини". Мале знання історії України також між українською інтеліґенцією.

П. Земнович, начальник виділу середнього шкільництва, подав до відома, що з ініціятиви куратора Купчиньского зорганізувалася при Кураторії історична комісія. Ініціятива куратора поставлена в широкій площині, загальнодержавній. Куратор уважає, що українська проблема повинна бути розвязана на терені школи не лише в площині розуму, але й серця. У всіх школах народніх, середніх і ліцеях молодь українська і польська повинна основно познакомитися з українською мовою, літературою й історією, бо сего вимагає постулят правди і чести.

Директор української гімназії з Перемишля п. Шах сказав таке: Сьогоднішня конференція в порівнанні з попередніми, в яких я брав участь, — великий поступ вперед. На його думку вчитель історії (поляк) повинен бути: добрий фахівець, шляхотний серцем і твердої руки в розумінні вимагання справжнього знання. Повинен також знайти спільну мову для співпраці з учительським збором та не виявляти свого комплексу вищости. Щодо історії Польщі XIX ст., історії збройних повстань за самостійність, то висказує сумнів, чи доцільно вчити її в українських гімназіях. Молодь може її хибно зрозуміти і в своїх ідейних поривах, наслідуючи ідейні пориви польської молоді тих часів, може дати себе звести на манівці. Хоч з другої сторони поминення цих збройних змагань, що виповнюють майже ціле XIX століття, може в уяві молоді витворити погляд, що Польща повстала в часі світової війни тільки через догідну міжнародню ситуацію, а не великим зусиллям найкращих своїх синів, не жертвами і посвятою цілих поколінь. — До сеї промови п. Шаха „Діло" додає, що уживання дир. Шахом на переміну терміну „руський" та „український" тоді, коли представники Кураторії вживали тільки терміну „український", разило.

П. Ісаїв зі Львова: Українська молодь не ремонструє, ні не квестіонує приналежности Галичини до Польщі, як це сказали деякі вчителі поляки. Молодь каже: Хочемо бути в Польщі, але не промадянами другої кляси. При навчанні проблем з сучасного життя і конституції молодь засипує вчителя фактами з дійсности: чому нашої мови не шанують по урядах і залізницях, чому нашим батькам не дозволяють купувати землі, чому істнує „нумерус клявзус" для українців в університетах і т. п. Все це утруднює працю вчителя.

„Українські Вісти" в чч. 115 і 120 принесли дві статті, в яких автор М. П. насвітлює саму конференцію та розбирає промови поодиноких дискутантів. В першій статті п. з. „Спізнена конференція" читаємо ось що: Згадана конференція в справі навчання історії в серед-

Білорусини в Парижі

Про білоруський національний рух читач мало знає. Багато людей в російському середовищі зовсім не знає про його істнування або має про нього невиразне поняття. Вони могли б доповнити свої відомости, якби були прийшли 23 квітня с. р. до каварні Ляфон на вулиці Реомір, де редактор білоруського часопису „Реха" (Ехо, відгомін), видаваного в Парижі, мав відчит на тему: „Білорусь у минулому й сучасному". На жаль, на відчит прийшло мало людей: пятнацять білорусинів, кілька українців і один росіянин (який пише ці рядки).

Білоруський рух має свою історію, як і український. Він має свою актуальність, менше шумну ніж українська, та не менше напружену, і таксамо як український рух (деколи в союзі з ним) покладає надії на майбутнє.

Білорусини замешкують бувші губернії: мінську, могилевську, гроднеńську, виленську, витебську і смоленську з сусідними повітами орловської, тверської, калужської та чернигівської. Спираючись на дослідах російських етнографів і мовознавців (акад. Карського і ін.), вони окреслюють свою чисельність на 12 міліонів на території 400.000 кв. км. Сьогодні ця територія поділена між СССР і Польщею та офіціяльно зменшилася по обох сторонах: населення совітської білоруської республики виносило 4.500.000 людей після перепису з 1926 р.; населення північно-західних окраїн Польщі не перевисшає 4.000.000 людей.

Білоруська національність признана в СССР і в Польщі. Білоруська літературна мова повстала з ріжних білоруських говорів на початку нашого століття, а в 1918 р. при співпраці акад. А. А. Шахматова і акад. Е. Ф. Карського видано білоруську граматику Б. Тарашкевича. Від того часу білоруське культурно-національне відродження зробило замітні поступи.

Білоруська вітка східного словянства, як і українська, мала окремий історичний розвиток, почавши від удільнокняжого періоду (не знала татарського ярма), а потому в складі великого князівства литовського й Польщі до кінця XVIII століття. Історичні ріжниці значно затерлися продовж XIX століття, та вже з його початком появляються несмілі прояви літературного відродження, спершу „в польській мові і в польській одежі", потому — при кінці століття — в мовах російській та білоруській. Політичну форму приймає рух в 900-их роках, коли повстають „Білоруська соціялістична громада" і „Білоруський селянський союз". В 1905 р. дозволена білоруська преса, скоро розвивається білоруська література (Янко Купала, Я. Колас і ін.). Довгий час рух не виходить поза межі інтеліґентських кружків, а в 1906—1909 рр. виленський часопис „Наша Нива" має вже коло 3.000 кореспондентів у білоруських селах і містах.

По революції повстала, спершу в Вильні, потому в Мінську, Білоруська Народня Республика (БНР), та вона існувала тільки 11 місяців. Після розділу територій згідно з постановами рижського договору з 1921 р. культурно-політичні центри повстали в Мінську і в Вильні. В західній Білорусі поляки спочатку піддержали білоруський рух: повстало 150 білоруських шкіл, гімназій, у Вильні основано „Наукове Т-во" (яке існує дотепер), до сойму і сенату принято 17 білоруських послів. В совітській Білорусі в той самий час велася масова „білорусизація" під проводом старого білоруського діяча Червякова: основано коло 30.000 вселюдних шкіл, 300 середніх шкіл, 4 висші наукові заведення (два університети та інститути ветеринарійний і сільського господарства) і Білоруську Академію Наук в Мінську.

Незабаром білоруську акцію в Польщі припинено: викладовою мовою у школах стала польська мова, білоруських послів у парляменті вже нема, залишився тільки білоруський культурний осередок у Вильні, якого багато діячів, підозрілих у сепаратизмі або комунізмі, виселено... А на території совітської Білоруси за двацять літ виросло покоління, яке не знає російської мови.

(Кінець буде).

ніх українських школах дуже цікава і сензаційна з отсих причин: 1) своїм особовим складом, 2) часом скликання, 3) рефератом на тему: „Приклад реалізації програми історії в ліцеях з українською (руською) мовою навчання" і 4) головно дискусією над рефератом. Обговоримо ці точки. Зачнемо від другої. Загально відомо, що української історії як окремого предмету шкільна програма навчання не узгляднює ні в народніх, ні в середніх, ні тимбільше в фахових школах з українською мовою навчання, ні в державних, ні в приватних. Щойно по 20-ти літах шкільна влада прийшла до висновку, що з цією справою треба щось зробити. Видно, що треба було аж двох десяток літ, щоб рішаючі чинники переконалися, що такий дивогляд, де українська молодь не має змоги в школі навчитися минувшини своєї нації, не може існувати. Щойно по 20 літах пущено цю справу на широкі води, покищо конференцій і плянів. Кілько літ упливе, заки буде устійнена і здійснювана — годі збагнути. Особовий склад конференції теж дуже характеристичний і показовий. Реферат про навчання історії в школах з українською мовою навчання виголошує поляк учитель, п. Оліпра, що вчить історії в українській державній школі. Не знаємо повного особового складу цієї конференції, бо в звіті не подано цього. Але з вичислених прізвищ учасників конференції виходить, що була там подавляюча більшість поляків, бо з українців вичислено тільки 4-ох чи 5-ох. Це теж дуже багато говорить. Бо загально відома річ, що українців учителів історії в середніх школах залишилися тільки останки, яких мабуть небагато більше як пальців в одній руці. Старші річники, приняті ще австрійською владою, вимирають, або йдуть передчасно на емеритуру, а молодих українців, кандидатів на вчителів історії в середніх школах не приймають, хоч є їх більше сотні і вони цілими літами сидять безробітні, висиджують годинами в передпокоях шкільної влади та пишуть десятки прохань, щоб дістати заняття вчителя, бодай в приватній українській школі. Все це поза кількома „щасливими" виїмками безуспішно. Натомість навчання історії, не тільки в державних, але і в приватних українських школах, удержуваних українською суспільністю, віддають в руки учителів поляків.

Вміжчасі в 116 ч. „Діла" появилося спростування і вияснення дир. Шаха, в якому дир. Шах каже, що він не висказав сумніву, чи доцільно вчити в українських школах історії Польщі 19 ст. і її збройних повстань, але навпаки, він навів контраргумент, що поминення збройних польських змагань 19 ст. в уяві молоді може витворити погляд, що Польща повстала в часі світової війни тільки через догідну міжнародню ситуацію, а не великим зусиллям найкращих своїх синів, не жертвами і посвятою цілих поколінь. Щодо закиду, що він у своїй промові уживав „на переміну" термінів „український" і „руський", дир. Шах вияснює, що він не уживав цих термінів „на переміну", а в річевому зіставленні, коли напр. говорив про навчання „української" історії в державних ліцеях і гімназіях з „руською" мовою навчання згідно з урядовою назвою школи, яку він як директор заступав; а конференція була урядова і дискусія велася виключно в урядовій польській мові.

До цього спростування дир. Шаха „Українські Вісти" в ч. 120 замітили ось що: 1) Чи можливо, щоб „учасник" конференції так далеко забув, чи не зрозумів, що і хто говорив, щоб чужі слова і думки приписати дир. Шахові? 2) Чи це прояв цивільної відваги і національної гідности, коли хтось, уживаючи терміну „руський", виправдується, що це термін „урядовий", що конференція була „урядова" і що вона велася в „урядовій мові" тоді, коли самі представники Кураторії вживали тільки терміну „український"? Далі „У. В." переходять до заяви проф. поляка д-ра Зеліньского, що поляки вчителі в українських гімназіях мають повірену велику місію і в тій ціли повинні „визбутися комплексу вищости у відношенні до учеників і до учительського збору, що мусять на тому терені виступати як рівний з рівним, хочби у свому внутрішньому переконанні робили це нещиро", і додають від себе ось що: „Невже вони (поляки) думають, що молодь, цей чуткий сейсмограф почувань, не вичуває, хто до неї ставиться щиро, а хто ні, та що вона не відплачується тим самим?" Натомість „Українські Вісти" признають рацію проф. Зеліньскому, який каже, що „з досвіду знає, що учні-українці мало знають свою рідну історію" та що „мале знання історії України також між українською інтелігенцією". Це сумний факт, твердять „У. В.", але нажаль правдивий. Коли йде про шкільну молодь і тих молодих людей, що покінчили середню школу після 1919-го року, то причина цього сумного явища проста: Не знають її тому, бо їх у школі не вчили історії України, а не вчили тому, бо у шкільній програмі не було окремих годин для цієї історії. Давніше, перед війною, середньошкільна молодь самочинно організувала самоосвітні кружки, де доповнювала своє знання, набуте в школі. Тепер, у добі перероста спортових зацікавлень та під навалом подій і перемін, які несе теперішність, голод знання гуманістичних відомостей у молоді майже цілком заникає. Зрештою це діється не тільки з нашою молодю. Це можна сказати і про польську молодь. В нас доходить навіть до того, що сільська молодь краще знає минувшину свого народу, ніж середньошкільні і високошкільні паничі... Успішно вчити історії може тільки вчитель тої самої народности, що учні. Бо в наших обставинах українська шкільна молодь не всилі мати довіря до слів учителя неукраїнця. Навіть коли б він і старався бути обективним у представлюванні українсько-польських взаємин у минувшині, то молодь всетаки буде ставитися до його слів з упередженням. Даремні сподівання, що відповідно спрепарованою „історією" можна змінити наставлення молоді, бо вона має змогу провірити слова вчителя з позашкільних джерел. Довіря може мати молодь тільки до вчителя тої самої народности, що вона сама. Це таке ясне і з педагогічного боку таке самозрозуміле, що ніяк не можна зрозуміти, чому цього не хочуть признати рішаючі чинники. Вкінці автор статті в „У. Вістях" висказує сумнів про те, чи буде яканебудь користь зі створення історичної комісії при львівській кураторії та з відбутої конференції: Справа застрягне в міністерських комісіях і хто знає, коли вона звідтам видістанеться в виді відповідного розпорядку і програми навчання. Та навіть коли ці програми появляться, то будуть їх виконувати вчителі чужої національности й у висліді будемо мати карикатуру може добре подуманої, але зле переведеної такої важної справи.

Загальні Збори „Карпатії"

Дня 30 травня с. р. відбулися чергові Звичайні Збори „Карпатії" Товариства взаїмних обезпечень на життя у Львові. Збори відкрив о год. 17.25 голова Надзірної Ради о. крил. В. Лициняк, ствердив їх правосильність та привітав приявних представників членів і преси. Зчерги голова Надзірної Ради присвятив теплу згадку памяті всіх померших членів Товариства від останніх Загальних Зборів. Приявні вшанували память померших членів повстанням з місць. Председником Зборів вибрано др К. Паньківського, який покликав на секретаря Зборів о. І. Галібея і дра В. Білозора. Звідомлення з діяльности Товариства і пояснення рахункових замкнень за 1938 рік зложив дир. др Іван Гижа. У звітовому році виставила „Карпатія" 889 нових поліс з обезпеченим капіталом зол. 2,018.887. Чистий прибуток за 1938 ріш виносить 381 обезпек з обезпеченим капіталом зол. 815.983. Дня 31 XII. 1938 р. мала „Карпатія" 3.490 обезпек з обезпеченим капіталом зол. 9,179.937. Найбільший відсоток між обезпеченими творять священики, бо 24%, учителі 11%, рільники 14%, урядовці 13%, купці 6%, лікарі 5%, ремісники 4½%, інжиніри 3%, адвокати 2%. Дуже додатне явище постійний зріст числа обезпечених рільників. Це доказ, що ідея життєвих обезпек знаходить зрозуміння серед українського селянства. Збір складок в 1938 р. приніс зол. 413.012,37. У звітовому році Товариство виплатило, згляднo зарезервувало до виплати обезпеченим з титулу обезпеченевих договорів загальну суму зол. 142.053,09. Позички на підклад поліс уділені членам осягли у звітовому році суму зол. 179.207. Всі фонди й технічні резерви Товариства 31. XII. 1938 р. виносили зол. 1,452.017,86, в тім сам обезпеченевий фонд становить суму зол. 1,135.917. У звітовому році фонди „Карпатії" зросли на 13.55%. Всі фонди мають повне законом приписане покриття, а обезпеченевий фонд має навіть дуже поважне надпокриття. Між льокатами, що становлять покриття обезпеченевого фонду, слід відмітити два 3-поверхові чиншові доми у Львові вартости зол. 321.545, вибудовані Товариством в останніх 2 роках. Крім того „Карпатія" має ще 3-й дім у Львові, в Ринку, де приміщені бюра Товариства. Після звідомлення дир. І. Гижі др Юліян Савчак в імені Контрольного Виділу зложив звіт з провірки каси й діловодства „Карпатії", ствердив згідність і правильність вписів в рахункових замкненнях за рік 1938 та поставив внесок на затвердження рахункових замкнень і признання абсолюторії Управі Товариства. Над звітом Управи й Контрольного Виділу відкрив председник дискусію, в якій забирали голос: інж. Артемович (Перемишль), о. Лиско (Сасів), о. Микетюк і інші. Загальні Збори одноголосно затвердили предложені Управою рахункові замкнення за рік 1938 і признали абсолюторію Управі Товариства та перевели приділ білянсової надвишки у висоті 2.646,44 зол. згідно з постановами статуту. Зчерги переведено доповняючі вибори чотирох членів Надзірної Ради на 3 роки і 3 заступників на 1 рік на місце уступаючих. Членами Надзірної Ради вибрано знову: о. крил. В. Лициняка, о. крил. М. Грицеляка, дра Юліяна Савчака, дир. Івана Поритка, заступниками членів о. канцл. М. Галянта, інж. Ореста Клюфаса і дир. Ілька Лисого. Закриваючи Загальні Збори председник Зборів др К. Паньківський підкреслив, що хоч рік 1938 був важкий, то мимо сего „Карпатія" мала поважний прибуток нових обезпек. Се доказ, що українське громадянство зрозуміло вагу і значіння сего Товариства. Фінансовий стан Товариства „Карпатія" та її дотеперішня традиція і праця дають запоруку, що вона буде виконувати якслід свої зобовязання супроти обезпечених членів.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Моральні проблєми

Спроба оцінки таланту й вироблення письменника на підставі чотирох трагічних оповідань.)*

Моральним називаємо таке думання і ділання людей, яке спирається на свобідну волю і на розум, що рахується з моральним правилом, а моральне правило се вислів Божої волі, яка проявляється в розумній людській природі в формі совісти та в позитивнім обявленні по науці Христової Церкви.

Письменник, який з успіхом береться до моральних проблєм, се вже поважніший письменник, не звичайний хоч би й талановитий оповідач. Розуміється, до творів поважнішого письменника треба прикладати поважнішу, строгішу міру, бо в таких творах треба оцінювати не тільки прояви мистецького хисту, але також у звязку з тим спосіб ставлення і вирішування найглибших справ, які може ставити та вирішувати свідома людина.

У збірці оповідань Погідного (о. Угорчака) є чотири оповідання, що дотичать моральних проблємів. Три з тих оповідань трагічні, а четверте має тільки трагічне тло.

Перше з тих оповідань має наголовок „Не стала монахинею". Короткий його зміст такий, що бабуся Дутчачка оповідає в чужій хаті про найбільшу грижу своєї совісти, а саме про те, як вона спонукала свою добру і побожну донечку Настуньку всупереч її волі вийти заміж, коли Настунька хотіла вступити до монастиря. Зять трапився нарваний, напасний, без чести, без сорому, що не боявся Бога і збиткувався над жінкою.

— Та ще моя Настунька до першої дитини трималася, але по дитині вже виджу, що нема нічого з неї. Лежить на постелі чорна як отта земля і лише поплакує: Мамко, мамко, за кого ви мене дали? А я сиджу над нею, а слова її серце моє крають. Та в кого шукати порадоньки? Хіба в Пана Бога. Аж тепер бачу, що я наробила.

Ще якби добрий чоловік, то може щось було б з цього, а так не під силу. Прийшла на світ друга дитина. То вже була її смерть, бо з постелі вже не вставала. Лежить моя Настунька на постелі і просить собі смерти. А коли подивиться на своїх дітей, лише сплакне сльозами, а я разом з нею. І аж тепер я собі думаю, не по християнськи я зробила зі своєю дитиною. Так і виджу Божий палець над собою. Та признатися перед нею зі своїх думок тяжко... Тяжку смерть мала моя Настунька. Як умирала, завалилася стеля над нею, а заки ми дібралися, вже була студена. І так закінчила моя Настунька свої муки на землі... Не стала монахинею...

Се мабуть перше того рода справді мистецьке оповідання, яке понесе в народні маси розумну думку, щоб не відривати власних дітей від служби Богу, коли ті діти справді бажають посвятитися тій найвисшій службі. Можливо, що більше ділали б оповідання нетрагічні на таку тему, але добре, що взагалі зачинаємо звертати увагу на такі справи. Жертва Богу і його Церкві всею своєю особистістю і своїм життям се очевидно найвисша жертва. Скількість і якість таких жертв приносить найбільше благословення кожному народові здібному до таких жертв. Розуміється, в першій мірі потрібні такі жертви з інтеліґенції, та їх розмірно дуже мало. І се очевидно головна причина моральної слабости нашої провідної верстви, слабости, яка проявляється на кожнім полі аж до політичного включно. Як же неімовірно мало в нас белетристики на сю тему першої ваги! Навіть священичі пера на сій найважнішій области за ввесь час не дописували.

На український нарід жде мабуть вже незабаром велика конечність монаших саможертв обох полів. Треба їх буде тисячів, коли утвориться можливість поширення нашої віри і Церкви на Великій Україні.[1]) Отже наша кат. белетристика повинна заздалегідь витворити потрібну на те атмосферу мистецькими оповіданнями та повістями.

Оповідання о. Угорчака видержане спокійно, без зайвої балаканини та аґітації. Тільки на самім вступі мабуть лучше було б не зачинати сего оповідання від своєї особи, а таки від самої бабусі Дутчачки. Початок кожного оповідання точно такий важний, як кінчик стріли уживаної до лука.

До недостач сего оповідання належить цілковитий брак застанови над тим, чому аж таку тяжку смерть мала Настунька. А якраз відповідь на се питання була б дуже вдячним полем для виробленого таланту письменника. І мав би він у Св. Письмі знамениту точку опору в сій части своєї праці: „На потомках потомків твоїх відібю злобу твою..." Або вистарчило б також виловлення в морі людської психольоґії двох-трьох думок про співвину Настуньки і про те, що для неї була очевидно лучша така смерть ніж дальша тортура такого „життя".

Слідуюче оповідання о. Угорчака „Розбита ляльочка" має тільки трагічне тло, бо підклад того оповідання се тяжка доля безробітного, який опинився на міськім бруку. В сім оповіданні оперує автор занадто інтеліґентськими поняттями і висловами. Воно задовге, як на зміст своєї тематики. Все те відбивається на оповіданні головно тим, що воно при життєвости і навіть при пекучій актуальности теми стає схематичне. Це наслідок браку глибшого обдумання й опрацювання теми, властивого зрештою майже всім словянським письменникам, що я підчеркнув уже в попередній статті про оповідання о. Угорчака. Тому тепер над сею проблємою не буду застановлятися.

Трете трагічне оповідання о. Угорчака називається „Чорні перстені". Його тематику вважаю найориґінальнішою і найглибшою зі всіх оповідань сего автора. Скінчивши читати це оповідання, я просто здивувався, що в нашім письменстві ніхто до сеї пори не обробив сеї теми, хоч вона в найбільшій мірі заслугує на увагу передовсім наших письменників з духовенства та інтеліґенції взагалі, а дальше всеї суспільности. В сім оповіданні порушив автор справу взаємовідносин між старшим поколінням, яке походить з народа, і молодим поколінням, яке вийшовши з нього добивається або вже добилося становища серед інтеліґенції. Сі взаємини представлені в найбільш делікатнім місци, де віра в Бога батьків сходиться з невірством синів.

„Скажи мені, сину, як буде нам на тамтім світі. Ти вчений, читав багато книжок, ти більше знаєш, як ми прості люди".

Ще досі паленіє його лице на саму згадку тої відповіди, що її дав він своїй любій нені, коли стояв при її смертній постелі.

— Нема нічого, мамуню, на тамтім світі. — Ось ті слова, які ще доси його переслідують, розполохують думки, ранять серце. Вона ж його вчила, кидала свій останній гріш, лише щоб вивести його в люди, а він осьтак її потішив у годині смерти! Чи розумів він тоді всю гидоту та злобу своїх слів, які викинув так легкодушно без застанови зі своїх уст? Певно, що ні. Та тепер уже він пізнав, як тяжко побдулив. „Нема нічого, мамо, на тім світі" — ці слова, здається, каменем звалилися на його розхитані від жалю груди і він боровся, змагався з цим болючим спомином.

А щож на такі слова сказала мати? Чи може мала силу закинути синові брехню? Чи мала змогу сказати, що наука, на яку вона стільки грошей викинула, його вікчемно ошукала? Чи може пробувала його вчити так, як це було колись, коли складала його дрібні рученята до молитви. О, як дуже він цього тепер собі бажав би! На жаль вона вже його не пробувала вчити. Це було запізно, хоч надто болюче. Вона, його мати, на те все тільки мовчки подивилася на нього, відвернулася до стіни і померла.

Тут автор торкнувся найглибшого кореня сили людини як одиниці та всіх людських спільнот, від родини почавши на нації і найбільшій державі скінчивши. Той корінь сили полягає в найделікатнішій появі, яку взагалі знає людський ум: у вірі. Хто з людей, все одно одиниця чи спільнота, перетне в собі ту найделікатнішу появу, в того сила заміниться в бішеність, яка може перейти в ріжні прояви і фази божевілля. Щасливий той, хто не переходив наслідків перервання в собі того кореня сили. Або бодай перервавши знов його відновив у собі. Такий проблиск віднови віри получений з жалем, спробував представити автор в оповіданні „Чорні перстені". Тема надзвичайно актуальна. Вона актуальна тепер і від цілого ряду поколінь у всіх народів, а особливо в нашім. Та тема винесла б автора, все одно, чи він новеліст чи повістяр, на рівень висший ніж національний, якби була оброблена дуже старанно і під кожним оглядом. А як же виглядає випрацювання сеї теми в нашого автора?

Не можна заперечити, що є в сім оповіданні також глибоко зворушливі і високо мистецькі місця як напр. отсе місце: „Материнські уста замкнулися на віки, без відповіди, без слова докору".

Або те, як мати відвернулася до стіни й померла.

Або представлення хвилі, коли син прийшов на гріб мами, вже постарівшись.

Ліс хрестів стояв сутужно, між ними один, його матери, а він стояв напроти нього з похиленою головою. Вітер роздував з чола сиві космики волосся, торгав якось так дивно по дружньому, немов щось хотів йому пригадати, сказати... Та він уже цього не замітив. Йому здавалося, що знову стоїть біля смертної постелі своєї матери, так як колись давно, тому двацять літ. Біль зціпив його уста, очі накрилися сльозою, обличча вдягнулося смутком, а вона лежить немічна і глядить на нього, немов благає: сину, поратуй мене, може хоч тепер зумієш мені віддячитися... Та він стояв мовчки, стояв прибитий горем, бо в її очах бачив тепер усе те, що вязало його з селом, хатою, братами, сестрами, навіть з отсею лавицею, столом та чічками, повтиканими в рами святих образів.

Отже є безперечні мистецькі вартости в сім небуденнім оповіданні. Доказ в тім, що воно викликає місцями дуже сильне враження. Та се враження було б далеко сильніше, якби оповідання було коротше і зачиналося напр. від слів „Ліс хрестів стояв сутужно, між ними один, його матери" і якби під сей акорд підпорядковані були обдумано всі інші акорди. В оповіданні є виразна ідея й уняття її має очевидну мистецьку вартість, тому се оповідання про чорні перстені думок і почувань б. безбожника має вартість, але вона така, якби хто дорогий образ ідеї вправді одягнув у дорогі рами, та старанно не обробив тих дорогих рам.

Найслабше з трагічних оповідань сеї книжечки останнє оповідання п. з. „Гріх", хоч тема сего оповідання також глибока і цікаво поставлена. Та тут є вже просто проповідницько-публіцистичні місця, а не белетристичні. Ось приклад:

А однак мусимо признати, що навіть проти нашої волі та переконань ми все гріха свідомі, коли щось вчинили проти своєї совісти. Ніщо тоді нас не заспокоїть, хоча б десятки літ пройшли нам серед самих радощів, то в певній хвилині сповнений гріх пригадається, заворушить нашу совість і своєю їддю затроїть нашу свідомість. Чи тоді ми зуміємо поступити так, як християнинові годиться, це інша справа, однак про-

---

*) Микола Погідний, Оповідання з народнього життя. Станиславів. Березень—квітень. Р. Б. 1939. Бібліотека Товариства „Скала", ч. 27—28. Ст. 64. Ціна 40 сот., з почтою 50 сот.

[1]) Гл. про сю важну справу цікаву дискусію між православними українцями, викликану статтею В. Євтимовича „Церква на Великій Україні" в 1226 ч. „Нової Зорі" з 9. IV. 1939. На ту статтю відповів „Листом до Редакції" Мих. Єремієв, б. секретар і директор Канцелярії та редактор „Вістей" Центральної Ради в 1233 ч. „Н. З." з 7. V. 1939. На його заяву відповів у тім самім числі „Нової Зорі" В. Євтимович статтею п. з. „За льожею а не за Україною".

тивитись цій життєвій правді вважаю безвигляднім і безуспішним.

Се місце може бути взірцем стилю, якого не вільно вживати в белетристиці, бо це стиль публіцистичний, а добра белетристика вимагає образовости й кольористики, не „міркувань" а в т о р а, не т. зв. „одсебятини". Думки й погляди автора мають у белетристиці випливати з поведення його героїв, а не зі слів автора.

Одначе й се оповідання хоч під оглядом мистецьким найменше вигріте та упорядковане й вирізьблене, все таки робить враження. Причина того — талант автора як оповідача. Одначе се талант ще невироблений. І це з природи річи виступає найвиразніше не в легких гумористичних оповіданнях, а в поважних, які пробують представити тяжкі моральні проблеми.

Які ж головні признаки таланту сего католицького письменника? Бистрота помічень і ширина кругозору, любов кольористики і контрасту. Ціла збірка розпадається на два зовсім ріжні роди оповідань: одні оповідання сатиричні, іронічно-гумористичні, місцями веселі, а другі оповідання дуже поважні. Їх кольористика темна аж чорна, але своєю темрявою не разить, бо вона примінена до обставин. Зате виступають інші браки. Чи ширина погляду, яка проявляється в сего автора в порушених ним загально-людських проблемах, виростає з його власної душі, чи сю прикмету дав йому просто його звязок з катол. Церквою, найбільш універсальною установою, яку колинебудь мало людство, — се питання не легко вирішити вже в сій стадії розвитку його творчости. Бистрота помічень се очевидно його власна прикмета.

Найсильніша характеристична прикмета сего таланту полягає на його змістовности: кожне оповідання о. Угорчака (з виїмком одного „Добре серце") може бути темою цілої повісти, а не лише новелі. Деякі з них, як приміром „Чорні перстені" та „Гріх" аж просяться до повістевої обрібки. Словом, се не пустий автор. А чи заважить в українськім письменстві, залежить виключно від його праці, бо талант є і то значний.

А яка сила уяви сего автора? Колись давно вважали уяву в значінні фантазії найбільше творчою силою письменника. Потому взагалі відмовлено фантазії творчої властивости і признано їй тільки здібність до переформування того, що лисьменник собі представляє і що хоче представити читачеві, а відношення фантазії до самого змісту даного предмету заперечено. На оповіданнях сего автора особливо добре можна студіювати відношення фантазії до змісту. Та цего не можна зробити в невеличкій рецензії. Дещо з сеї праці сподіємося виконати при рецензуванні дальших белетристичних видань Головного Виділу „Скали", між якими будуть не менше інтересні появи, хоч інакшого покрою.

В усякому разі сей ще молодий автор, бо уроджений вже в 20 ст., виглядає як матеріял на поважного письменника більшої міри і може ним стати, коли тільки виробить у собі витревалість до великої праці над собою.

Розуміється, мимо всіх піднесених тут заміток оповідання о. Угорчака очевидно заслугували на виріжнення їх оціночною комісією „Скали".

Осип Назарук.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

З релігійного життя українських дітей. Для вшанування віками триваючого перебування евхаристійного Ісуса в українських церквах в 950-ліття хрещення Руси-України Евхаристійна Дружина Дітей при Марійській Дружині Пань у Львові урядила дня 27 травня с. р. в салі гімназії СС. Василіянок при вул. Длугоша ч. 17 а святочну академійку з ріжнородною програмою. Перший виступив хор Евхаристійної Дружини Дітей і відспівав Б. Кудрика „Серце Ісуса". Після того одна з учениць VI кл. відчитала спокійно і виразно гарно опрацьований рефератик п. з. „Евхаристійна Дружина Дітей потішає вязня кивоту". Учениця III кл. виконала зовсім добре фортепянове сольо Геллера „Осінний сумерк" і С. Борткевича „Перші акорди". Слідували дві деклямації: „Приречення лицаря" й „У кивоті". Ритмічні вправи дітей в гарних білих строях босоніж в супроводі співу вправляючих зробили дуже гарне враження на присутних. Були ще дві деклямації і розмова двох лицариків. По коротенькій перерві малі Христові лицарі відіграли вдатно сценічний образок „При Ісусовій хатинці". На закінчення Евхаристійна Дружина Дітей з прапором відспівала гимн евхаристійної дружини. З виконання поодиноких точок видно було, що діти були солідно підготовані до тої академійки. Публики повна саля, переважно пань. Академійку вшанував своєю приявністю Преосв. Іван Бучко. Було ще також кілька священиків монахів і світських. Підчас перерви кружляв між публикою зшиток занять Евхаристійної Дружини Дітей за 1938-39 рік. Я вспів наборзі виписати з него кілька даних і цифр. А саме: Дружина мала 25 членів і кількадесять учасників. Від вересня 1938 до червня 1939 р. було 22 сходин, на яких було присутних 40 до 50 дітей. Сходини мали слідуючу програму: 1) Наука о. Провідника Дружини, 2) гутірка пані Опікунки, 3) наука релігійних пісень, 4) деклямування віршиків, 5) молитви і посіщення в церкві. Бібліотечка Дружини має 85 книжок. Користало з неї 74 дітей, які позичили 263 книжок від 1 грудня 1938 до травня с. р. Між членами Дружини і її учасниками розходилося місячно 20 примірників „Місіонарчика". Дружина урядила „ялинку" 28. I. с. р. при участи 65 дітей, „свячене" 23. IV. с. р. при участи 55 дітей. Обі ті імпрези були получені з коротенькими сценічними образками („сценками"). При Дружині істнували слідуючі секції: 1) Дитячий комітет імпрез (18 дітей), 2) Кружок служачих до Сл. Божої і 3) Кружок першого св. Причастя. Задумують створити: 4) Місійну секцію, 5) Секцію катол. преси і 6) Добродійну секцію. — С. Г.

Австрійський намісник Сейс-Інкварт видав розпорядок, на підставі якого з днем 1 травня відібрано римо-католицькій Церкві в б. Австрії всі державні субвенції. В будуччині Церква може вдержуватися тільки з власних фінансових джерел. Катол. Церква в Австрії від часу габсбурґського режиму мала упривілеєне становище. Розпорядок відбирає Церкві також субвенції, одержувані з окремого фонду створеного цісарем Йосифом II. Фонд походив з доходів сконфіскованих давніше церковних дібр. Таку вістку приніс краківський ІКЦ.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НАД АВТОНОМІЄЮ ДЛЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ радило мадярське правительство на своїм засіданні 1 с. м. Вирішенням сеї справи має занятися новий мадярський парлямент на засіданні 15 червня.

НА ЗАСІДАННІ СОЙМУ посол Біляк вніс інтерпеляцію в справі неправильностей при міських виборах у Львові.

В ЗОЛОЧЕВІ суд засудив о. дра В. Левицького з Великої Плавучі на 20 зл. гривни з заміною на 2 дні арешту за те, що він дня 1 листопада 1938 р. при відправі панахиди в Красній коло Зборова помістив портрет гол. отамана С. Петлюри.

В РІВНОМУ суд засудив 19 молодих українців на кару від 13 літ до 1½ року вязниці за приналежність до Організації Українських Націоналістів (ОУН). Крім того суд відобрав всім засудженим горожанські права.

В ЛУЦЬКУ суд засудив 11 молодих українців на кару вязниці від 7 літ до 1½ року. Підсудним закидали приналежність до ОУН.

НІМЕЦЬКО-ДАНСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ в справі договору про ненапад добігають до кінця. До тексту договору має бути вставлений уступ, що підставою данської закордонної політики буде невтральність.

ДО ВЛАДИВОСТОКУ прибула ескадра совітських воєнних кораблів з Чорного моря.

В МАДЯРЩИНІ відбулися вибори до парляменту, в яких взяло участь 5 політичних партій. Урядова партія здобула 80% мандатів, друге місце заняли мадярські націонал-соціялісти.

МАДЯРСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО скасувало своє посольство в Альбанії.

КОНҐРЕС ФРАНЦУЗЬКОЇ СОЦІЯЛІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ, що відбувся на днях в м. Нант, заявився двічі проти всякої співпраці з комуністичною партією.

В ШВЕЦІЇ відбулися маневри оборони побережжа полуднево-східної Швеції при участи спеціяльно покликаних резервістів.

АЛЬБАНСЬКА РАДА МІНІСТРІВ ухвалила, що альбанська армія, жандармерія і прикордонна сторожа будуть відтепер складовою частиною італійської армії.

В ЛІЗБОНІ відбувається великий політичний процес проти 100 осіб, обвинуваченых за участь в протидержавній змові. Між обвинуваченими є м. ін. провідник монархістів Пальва Ковреїцо і ґен. Йао Деальмейда. Трибунал має виїхати на Азорські острови, де має переслухати 80 вязнів.

АНҐЛІЙСЬКА ПРЕСА пише, що в справі Ґданська треба сподіватися дальшого відпруження. На доказ такого твердження наводить факт, що німці вицофали 7.000 штурмовиків знад польської границі в околиці Ґданська, які там були від березня с. р.

В БЕЛФАСТІ ірляндські терористи спалили 1.000 ґазових масок, які вони вважали символом анґлійського панування.

ПРЕДСТАВНИК ЯПОНСЬКОГО МІНВА закордонних справ заявив, що японські військові власти тому контролюють чужі кораблі на китайських водах, бо хочуть ствердити їх державну приналежність. Діло в тім, що китайські кораблі скриваються під чужими бандерами.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА розбили дві китайські дивізії коло м. Тінґ-Тсу.

ЯПОНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО інтервеніювало кілька разів у Лондоні і переконувало Англію, щоб не заключала з СССР союзу або умови, які відносилися б до справ на Далекім Сході. Японське правительство дало до зрозуміння, що заключення такої умови спонукало б Японію заключити тісний союз з Німеччиною й Італією.

ПРОМ-БАНК

Львів, Ґродзіцьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

НОВИНКИ

Недуга епископа Стойки. Епископ Стойка поважно занедужав на запалення легенів. Завдяки дбайливій лікарській опіці небезпека для життя минула.

Б. підстаршину УГА Михайла Хомяка засудили минулого року на 15 літ вязниці за вбивство Лінтнера і на досмертну вязницю за вбивство родини Міхоньских в часі українсько-польських боїв у Львові в листопаді 1918 р. Одначе Найвищий Суд зменшив Хомякові кару досмертної вязниці на 15 літ. В сих днях окружний суд у Львові вимірив засудженому спільну кару на 15 літ вязниці.

У Львові вже від 10 днів паде постійно дощ і сильно похолодніло. Погода вказувала б радше на початок квітня. В ночі з вівтірка на середу цілу ніч падав сильний дощ.

Львівське городське староство пригадує, що останній речинець будови збірних антен минає 1 липня. Збірні антени мусять побудувати всі власники реальностей, в яких є більше ніж 10 льокалів, без огляду на те, чи є там радієві апарати, чи нема. Невиконання розпорядку підлягає карно-адміністраційним гривнам.

Галицькі міста й повітові виділи мають зібрати в сім році зі спеціяльних доплат 2 міліони зл. на шпиталі.

Над Коломийщиною перейшла грізна буря. В с. Перерові перун ударив в хату Гната Врублевского і тяжко поранив сільського листоноша, якого відвезли до коломийської лічниці.

У Станківцях, долинського повіту, злодії вкрали з церкви гроші, які були в скарбонці.

Черемош і Прут виступили з берегів внаслідок сильних дощів. Вода в тих ріках піднеслася в деяких околицях до 1.80 м.

„Товариство розвитку східніх земель" перевело анкету в бібліотеках, яка виказала, що більшість поляків читає головно твори Сенкевича. Наукова література не має майже ніякого попиту.

В Польщі є тепер 7.700 адвокатів і 3.600 адвокатських аплікантів.

За ширення паніки городський суд у Радомську засудив 16 його мешканців на кару по 3 місяці вязниці.

В околицях озера Нароч перейшла сильна градова буря, получена з обірванням хмари, від якої потерпіло 110 господарств у Виленщині, зокрема громади Пасинки, Стахівці й Черевки.

В Москві розстріляли залізничника Петра Качевського, члена української націоналістичної орґанізації, за намагання виколеєння поспішного поїзду на шляху Шепетівка — Баку, в якому їхали високі комуністичні достойники.

Найстарший чеський театр у Празі, який заложив ґраф Ностік у 1783 р., від 1 серпня перейде в німецькі руки. Сей театр передадуть німцям тому, що він був колись німецький. В той спосіб німці у Празі матимуть уже два театри.

Гумор. — Спір. — Не можете гнати безроги їзднею? Се ж хідник для піших! — Та ж моя безрога теж іде пішки.

Гумор. — Літа, що їх відіймає собі жінка, не йдуть намарно: вона додає їх своїй приятельці.

Розділ Церкви від держави в Австрії. Національ-соціялістична влада в б. Австрії перевела розділ евангелицької Церкви від держави подібно, як недавно відділила католицьку Церкву. Правительство перестало виплачувати евангелицькій Церкві дотації, пасторів усунено з державної служби.

На білгородському університеті розкинено летючки, в яких югославянська молодь протестує проти основаного в Берліні німецько-югославянського товариства та рішучо заявляє, що між Німеччиною й Югославією не може істнувати ніяка приязнь.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—1—20

В Совітах зростає сентимент до Петра І. На днях закінчено реставрацію дому того царя в околиці Петропавлівської твердині. Перед революцією була там православна каплиця. Тепер тому домові привернено вигляд, який він мав на початку 18 ст. Уміщено там старі меблі, портрети, образи і т. п.

Звертаємо загальну увагу на гарне удекорування всіх стрілецьких могил нагробними лямпками українського виробу фабрики „КЕРОС". Певним є, що на будуче сей гарний звичай у нас прийметься і ціле наше Громадянство вшановуватиме память поляглих Героїв освічуючи рясно їх дорогі нам могили...

Французький премієр Далядіє одержав від анонімного жертводавця 3 міліони франків на ціли національної оборони Франції.

Дирекція Прив. Дівочої Ґімназії СС. Василіянок у Яворові, з правами державних шкіл і ліцею подає до відома, що вступні іспити до І кл. ґімн. відбудуться дня 22 червня, до ліцею і II, III та IV кл. ґімн. у днях 23 і 24 червня с. р. Подання о допущення до вступного іспиту до кляс І, II, III ґімн. та І ліцею треба вислати до Дирекції найдальше до дня 15 червня, до IV кл. ґімн. і II ліцею через Дирекцію до Кураторії найдальше до 10 червня с. р. При ґімназії й ліцею істнує шестиклясова народня школа та інтернат. 1—2.

В Атенах відбудуться на днях заручини грецької княжни Ірини, сестри короля Юрія II, з італійським князем Сполето. Княжна познакомилась з князем Сполето підчас своїх подорожей до Італії.

Полуниці (трускавки) появилися вже в розпродажі. Їх деталічна ціна виносить 14 зл. за 1 кільоґрам.

Гумор. — Старша пані мучить провідника питаннями: Як тут дісталося таке велике каміння? — Лява принесла. — А де ж та лява? — Пішла, щоб принести нове каміння.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

Ординатор Шпиталя Народної Лічниці урольог-оператор

Д-р Богдан Макарушка

змінив помешкання

і ординує в недугах нирок і мочевих доріг

від год. 3 — 6 попол.

у Львові, вул. Л. Сапіги ч. 6.

ч. тел. 108-85.

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО ДО НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа

підручник для священиків уложив

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Місто хлопців.
АТЛЯНТИК: Буря над Бенгалі.
МУЗА: Елізейські поля.
ПАКС: Пімста Тарзана.
СТИЛЕВЕ: Шал молодости.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/8 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, czwartek, 8 czerwca 1939. № 42 (1242)
Рік XIV. Львів, четвер, 8 червня 1939. ч. 42 (1242)

Львів – Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібл. Народ. Дому.

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Св. Отець і мир

З Лондону звідомляють: Лондонська преса приносить на передових місцях інформації з Риму про те, що Св. Отець започаткував нову мирову акцію. Папа за посередництвом своїх нунціїв звернеться з окремими посланнями до Парижа, Лондону, Берліна, Брукселі, Варшави, Вашинґтону, країв Полудневої Америки та інших країв. Св. Отець має змагати до скликання загальної мирової конференції. Як виходить зі звідомлень лондонських журналістів в Римі, Папа постановив вдруге зачати мирову акцію тому, що дійшов до переконання, що перший його крок у справі вдержання мира знайшов у світі прихильний відгомін. Папські послання, призначені для европейських країв, привезуть до столиць спеціяльні папські куріери. Кожне послання матиме інакший зміст. — Така вістка оббігла всю европейську пресу. Та незабаром наспіла з Ватикану депеша, що про таку акцію там не знають. Мимо заперечення такі вісти се знак, що світова опінія бажає собі інтервенції Св. Отця в справі мира.

Нова промова Гітлєра

Канцлер Гітлер прибув на зїзд кольо 300.000 б. німецьких жовнірів в м. Кассель і виголосив промову, в якій сказав м. ін.: Версальський мир виказав, що вибух війни спричинила британська і французька політика окруження. Правдива ціль війни була: грабіж німецьких кольоній, знищення німецької торговлі, розбиття екзистенції Німеччини, отже й життевих підстав народу, відсунення Німеччини від політичного значіння і великодержавної позиції. Отже, підкреслив канцлер, були се ті самі цілі, якими руководиться теперішна британська і французька політика окруження. Вина Німеччини, доказував канцлер, полягала на занедбанні зброень, що неприятелям Німеччини влекшило пропаґування ідеї знищення Німеччини, що й осягнено. Нині, підкреслив канцлер Гітлер з притиском, інтереси Німеччини і німецького народу не будуть вже так легковажені, як злегковажено їх перед світовою війною в 1914 р. і в часі цілої війни.

Мусоліні в справі Ґданська.

В берлінських політичних кругах розійшлася вістка, яка походить з Риму, що Мусоліні далі переконаний про те, що справа Ґданська може бути розв'язана без проливу крови. Італійський амбасадор в Лондоні Ґранді мав дістати поручення від Мусолінія, повести дипльоматичну акцію на лондонському терені в ціли переконання англійського правительства про конечність поладнання ґданської справи згідно з жаданням Німеччини.

Все переносять до Німеччини.

„Евр" пише: Внаслідок італійсько-німецького военного й економічного порозуміння з Італії до Німеччини переносять всі головніші воєнні фабрики з робітниками-спеціялістами. Се пояснюють тим, що Апенінський півострів, на думку німецького штабу, дуже вразливий на напади з воздуха та що на випадок війни воєнні фабрики можуть бути скоро знищені летунством.

Таємний посол і Вітос.

„Польонія", „Курєр Поранни" й інші польські щоденники пишуть, що на тиждень перед заняттям німцями Праги далося відчути, що Ґестапо (тайна німецька поліція) або інші німецькі офіціяльні чинники закидають здалека сіти на провідника польського селянства. Протоколярно ствердженo, що німецький висланник попитував за Вітосом і хотів з ним говорити в таких справах: 1) можливість повороту Вітоса в Польщу, 2) внутрішня ситуація в Польщі, 3) жидівська справа в Польщі, 4) українська справа, 5) порозуміння з Німеччиною. Висланник допитувався, чи Вітос має при собі зброю, чи має паспорт на своє назвисько та як виглядає. („Слово Народове", ч. 155).

Ворошилов не приняв запрошення до Лондону.

„Дойчес Нахріхтен Бюро" (ДНБ) звідомляє з Москви, що маршал Ворошилов дав відмовну відповідь на англійське запрошення, щоб прибув на осінні маневри англійської армії. Червону армію буде репрезентувати хтось з совітського ґенерального штабу. Марш. В. виправдався, що має маневри у себе.

Привязання канадійського населення до корони.

Подорож англійської королівської пари через західні канадійські провінції викликає ентузіястичні маніфестації населення. Слід зазначити, що теперішна часть подорожі відбувається через области слабо заселені так, що коли на залізничих двірцях збираються маси людей, нераз 30 до 40.000, то можна сміло твердити, що сі люди прийшли з віддалі бодай 30 км. Населення Канади дає зворушливі докази привязання до корони і рівночасно рідкої делікатности. Лучається, що люди приходять сотки км. від стації на те, щоб побачити, як в ночі переїздить королівський поїзд. В таких моментах товпа зберігає цілковитий спокій і мовчанку, щоб не перервати нічного відпочинку королівської пари. Щойно як поїзд переїде, зачинаються радісні маніфестації. Так поводиться супроти свого монарха нарід, який запанував на лятьох континентах земної кулі, хоч той монарх не відзначається ніякими надзвичайними прикметами.

Чи Ви вже відновили передплату?

Збори „Скали"

Завдання цих рядків — подати спробу загальної характеристики четвертих Зборів „Скали" та представити враження, яке викликали ті Збори на учаснику, що безпосередньо не стикається з діяльністю „Скали" та мав змогу вперве бути на загальних Зборах сего католицького Товариства.

Перше, що кидалося відразу в очі і приємно вражало, се велика скількість селян і навіть селянок наперед на Богослуженні в катедральному храмі, відтак на самих Зборах. На близько 300 делегатів з краю було коло 50—60 священників, решта селяни з найдальших закутин станиславівської дієцезії. Між ними багато було таких, що йшли чи їхали роверами на Збори навіть по кільканацять миль. Се очевидно найкраще з усього говорить про те, що католицьке Т-во „Скала" потрібне для нас, що воно видержало твердий іспит життя та що наш народ оцінив уже якслід його вартість і до нього привязався.

Видно се було також з дуже річевої дискусії, в якій забирали голос переважно селяни ріжного віку. Всі вони промовляли щиро, з серця, деякі навіть з великим запалом і захопленням. Це знак, що справи, про які вони говорили, для них не байдужні, що вони забирали голос не на те, щоби „щось сказати на зборах", а на те, щоби з другими поділитися своїми осягами та поглядами, щоб засягнути поради чи дістати санкцію для своєї діяльности чи вкінці, щоб другим читальням подати вже випробовані вказівки. Були теж дискутанти-селяни, що виступали з широкими плянами, які, на їх думку, мали б стати одною з підставових ділянок праці всего Товариства, додаючи йому ще більше розмаху. Дуже замітне і потішаюче те, що на Зборах не було ніяких нарікань на Головний Виділ Т-ва, не було ніяких квасів і т. п., що так часто лучається на зборах товариств. Атмосфера на зборах була весь час ясна і погідна та притому дуже поважна. Це свідчить поперше про те, що Головний Виділ по силам своїм виконує належно всі свої завдання, подруге, що низові клітини Т-ва не оглядаються тільки на поміч чи вказівки або й накази згори, але самі стараються розвязувати свої місцеві болячки й усувати перешкоди, не запрятуючи дрібничками увагу Головного Виділу, який через те має змогу віддати свої сили і свій час справам цілого Товариства.

Цікава була роля духовенства на Зборах. Воно забирало що правда голос, але рідко і головно в таких моментах, де треба було справити одну чи другу думку попередних дискутантів, або якусь думку сильніше підчеркнути. Се доказ, що духовенство в Т-ві відіграє тактовно ролю сторожів ідеольоґічних підстав Т-ва. Зате в інших справах віддає звичайно ініціятиву самим членам, і слушно робить.

В дискутантів, які забирали голос на Зборах „Скали", головно селян, видне вже замітне вироблення й обзнакомлення з головними ідеольоґічними підставами Товариства. Се дуже відрадний прояв, коли взяти під увагу короткий час істнування „Скали". Причинилася до цього головно мабуть нагінка елементів

ворожих цій католицькій організації. Ворожі виступи тільки сцементували сю нашу організацію. Під сим оглядом „Скала" далеко випередила інші народні організації.

Про виробленість членів „Скали" та обзнайомленість з основними думками й напрямками цеї організації свідчить хочби гаряча й дуже річева дискусія в справі католицької преси і католицької книжки. Реферату про вагу і значіння католицької преси делегати вислухали з великою увагою. Справа підібрання якнайлучших способів кольпортажі католицької преси викликала загальне зацікавлення. Видвигнено низку ріжних плянів і думок, якби цю важну справу якнайлучше поладнати. Це знак, що католицька преса знайшла вже шлях до душі нашого народу та що той нарід до неї привик і привязався.

З найбільшою ревністю займалися селянські дискутанти ще справою виховання нашої молоді по селах. Цікаво, що селяни самі цю справу видвигнули і від початку до кінця займалися нею. З їх помічень важні два: 1) що дівчат лекше пригорнути до „Скали" ніж хлопців, 2) що тільки побожніших хлопців можна притягнути до „Скали" і то через церкву, то значить або через хор або через брацтва. Решта нашої мужеської молоді по селах, себто велика більшість її легко підпадає під вплив лівих агітаторів, які кричать, що „Скала" се „попівська організація" і тим сільську мужеську молодь відстрашують від сеї організації. Цікаве також те, що селянські дискутанти домагалися окремого часопису, який видавала б „Скала" для нашої молоді, та окремого видання у книжечках „Скали" для молоді.

До найцікавіших заміток селянських дискутантів належало те, як вони тактовно критикували дотеперішні видання „Скали". Вони хвалили Головний Виділ і дякували йому за ті видання, віддавали пошанівок авторам, тільки додавали, що ніяк деяких книжечок не годні зрозуміти. Деякі радили напр. не видавати історії такими малими книжечками, але грубшими томами, може тоді були б більше зрозумілі.

Їх заспокоєно, що на будуче вже не буде таких незрозумілих видань, як були дотепер.

За чотири роки діяльности в атмосфері тяжкої боротьби за саме право істнування — оснувати 350 читалень з близько 30.000 членів, збудувати 66 власних домівок та заложити кількадесять бібліотек з 52.000 книжок — все це вимагало немало енергії, місцями й посвяти. Все це найлучший доказ, що католицьке Товариство „Скала" се вже р е а л ь н а с и л а в нашому народі, з якою мусить числитися кожний, свій і чужий.

На кінці одна замітка. Деякі інтеліґенти, а за ними вже й селяни давали селянським дискутантам пізнати, щоб вони, мовляв, говорили „до річи". На мою думку таких уваг робити не треба, бо селяни на таких зборах майже все говорять до річи, навіть тоді, коли нам інтеліґентам на перший погляд здається, що се не до річи. Бо коли селяни при справах кольпортажі преси або брошур оповідають про трудности, які їх організація має на місці в з а г а л і, то се також до річи, бо ясно, що серед великих трудностей не піде також кольпортажа. Отже найлучше давати селянським дискутантам повну волю, бо щойно тоді можна мати поняття про життя в народі і трудности для організації. Збентежений увагою селянський дискутант вже потому звичайно не говорить. Мовкнуть також інші, які могли б сказати не одну цікаву річ і вже й заохочування до дискусії потому не помагають. Отже навіть коли селянин відбігає від справи, то се непрактично звертати йому увагу, щоб говорив „до річи", тільки лучше запитати його: „А що ви кажете напр. про наші газети, книжки чи вкладки?" Тоді буде се таке звернення уваги, на яке селянин відповідатиме свобідно.

Розуміється, в часі Зборів не було занадто виразних інцидентів, а всетаки думаю, що замітки в цій справі на будуче можуть придатися. Г і с т ь.

Перебіг Зборів „Скали"

В четвер 1 червня с. р. відбулися у Станиславові четверті річні Збори „Скали" в присутности 274 делегатів, переважно селян. В год. 8 рано Преосв. Йоан Лятишевський в асисті численного духовенства відправив Богослуження й панахиду за померших членів Т-ва у катедральному храмі. На Богослуження прибули члени Головного Виділу „Скали", оо. куратори та селяни делегати. Підчас Служби Божої багато селян і селянок приступило до Св. Причастя.

Збори зачалися в год. 9.45 спільною молитвою. До почесної президії покликано о. прал. Русина, п. Галата і п. Юзьвяка. Секретарювали мгр. Шкварок і п. Реннер. Голова дир. Заморока ствердив правосильність Зборів, відчитав денний порядок та візвав присутних вшанувати померших членів „Скали" повстанням з місць. Зчерги Збори вибрали верифікаційну комісію в складі о. дек. Бріля й о. Гребенюка для провірки протоколу з попередніх Зборів.

Голова у своїй промові насвітлив обставини, в яких приходилося працювати Товариству в останнім діловім році. Атмосфера не була відповідна для поважної органічної праці, яку веде „Скала". Та атмосфера панує й далі. Одначе ми мусимо памятати, що наша праця того рода, що ніякі потрясення не повинні нас так захоплювати, щоб ми занедбували її. Ціль організації „Скали" така висока, що ніякі обставини не сміють знеохочувати нас до праці. Ми мусимо памятати, що ніякі хочби найкращі условія нам не поможуть, коли ми занедбаємо свою працю. Мимо несприятливої атмосфери „Скала" має поважні успіхи. Докладніше про це у звіті секретаря Т-ва. В останнім діловім році наступило деяке ослаблення карности читалень. Свідчить про се хочби той факт, що мимо пригадок на 351 читалень „Скали" тільки 180 прислало писемні звіти з діяльности. Читальні, до яких не промовляють заклики, повстали переважно в початках істнування Т-ва. Се вказувало б на те, що їх основано без відповідної підготовки терену. Головний Виділ буде боротися з проявами некарности. Загальні Збори, говорив промовець, мають провірити, чи організація йде правильним шляхом і мають подати найлучші середники праці. Під сим кутом просив присутних дивитися на звіти і під сим кутом забирати голос в дискусії.

Підчас промови голови дир. Замороки на салю ввійшов Преосв. Йоан, якого присутні привитали повстанням з місць. На просьбу голови Преосв. Йоан уділив благословення зібраним. Владика прислухувався Зборам майже до самого кінця Зборів.

Збори вислали депешу до Преосв. Григорія, Покровителя „Скали", з висловами щирої синівської відданости і подяки за батьківську опіку. Депешу зредагував о. прал. Русин. Вміжчасі відчитано писемні привіти Зборам.

Слідували звіти з діяльности Т-ва за час від 26. V. 1938 до 1. VI. 1939. Містимо їх в сім ч. Слідував реферат д-ра Назарука про катол. пресу.

Канонік о. Юстин Гіряк іменем Контрольної Комісії здав звіт з переведеної контролі і поставив внесок на ухвалення Гол. Виділові абсолюторії.

В год. 11.15 зачалася дискусія. Докладний звіт з неї подамо.

Америка і війна

Чи Америка сим разом вмішається в европейську війну? Се питання дуже важне для всіх народів Европи. Тому велика преса Анґлії, Франції, Бельґії, Голяндії, Швайцарії, Скандинавії і т. д. висилає за океан своїх найлучших журналістів, щоб вони досліджували публичну опінію Америки і звідомляли про те, чи Америка візьме участь у війні. Вислала туди свого кореспондента також польська преса, а саме нашого „приятеля" п. Ксавер'ого Прушиньского. Він побув там кілька тижнів і вернувшися, описує свої помічення. Ось їх зміст: Перше враження таке, що американці не хочуть війни і не підуть на війну. Вони ненавидять і Гітлера і тоталізм, але це для них справи далекі. Може блищі їм навіть китайські справи. Здається, що опінія в Америці під сим оглядом одностайна, незрушима, вкорінена й виразна. Та — може бути інакше. Злучені Держави Північної Америки се край, де рішення залежать а) від кількох осередків диспозиції, б) від настроїв широких мас. Там є два головні „осередки диспозиції"; державний у Вашинґтоні й господарський у Ню-Йорку. Вони часами згідні, часами сваряться. Тепер вони розсварені. Головна особа в першім осередку — президент Русвелт. Він приклонник інтервенції, себто хотів би втягнути Америку в війну проти тотальних держав. Чому? Може з ідеалізму, може тому, що не любить диктатури, може з бажання, щоб заграничною справою закрити свої внутрішні клопоти, а може тому, що німці підривають інтереси Злуч. Державам в Мехіку й у Полудневій Америці. Другий осередок, господарський, се Волстріт: світ приватного капіталу. Він завзято поборює Русвелта, бо през. Русвелт впровадив обезпечення робітників й інші соціяльні та европейські суспільні „новинки", які дуже обтяжують кишені капіталістів. Головно спір іде за те, хто завинив безробіття. Капіталісти кажуть, що безробіття завинив Русвелт. Русвелт каже, що капіталісти, бо вони від кількох літ не будують нових фабрик і не вкладають своїх капіталів у нові підприємства. А капіталісти відповідають: Не вкладаємо, але тому бо Русвелт своїми соціяльними законами обтяжив нас такими видатками, що наші інвестиції не виплачуються... Тільки одна галузь промислу працює повною силою пари: воєнна.

Щодо опінії загалу, то вона проти війни, як зрештою в кождім краю. Але ту опінію обробляють воєнними фільмами в кінах, видаванням книжок про німецьку шпіонажу в Америці, про те, як німці в часі війни затопили корабель „Люзитанію" і т. д. Та щоб Америка вся забажала війни, треба буде якогось потрясення. Може ним бути бомбардування столичних міст Европи німецькими літаками, загроза Лондонові або Парижеві, сторпедування якогось невтрального корабля, збомбардування шпиталю і т. п. Тоді американський мотор запалиться й Америка рушить до бою. Покищо її господарка працює для чужих зброєнь.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Загрозливий стан у нашому шкільництві

„Українські Вісти" в ч. 125 принесли передовицю, в якій читаємо ось що: Традиційним звичаєм з кінцем травня і в перших днях червня за виставовими вікнами українських крамниць при вул. Руській і в Ринку виставляють табло зі світлинами абітурієнтів. Ці табло тим цікаві, що вони краще якогось статистичного річника дають ляїкам безконечний матеріял до роздумувань. Цьогорічні табло — це пародія колишніх. Ви з жахом запримічуєте, що в більшості випадків знимок професорів там більше ніж абітурієнтів. Оглядаючи ці картини нашого упадку мимохіть питаєте: Що буде за рік, два, три? Бо коли своєчасно не зарадимо лиху, то за десять років табло перейде в історію як милий спогад. Не маємо покищо даних, як представляється ця справа на Волині. Можемо лише здогадуватися, що не краще як у Галичині. Виходить, що зі зростом запотребування на інтелігентський нарибок його доплив щораз скупіший... Справа нормального допливу інтелігентських сил це питання життя й смерти нації. А коли так, тоді проблема заповнювання шкіл це не проблема кожного батька зокрема чи Головної Управи Р. Ш., себто — заінтересованих, але суспільна проблема. На цьому місці стверджуємо, що вже сьогодні справа середньошкільного молодняка — катастрофальна. Ще цього року містили ми інформаційні статті на тему боротьби за українське шкільництво. Та коли вже сьогодні не зорганізуємо нормального допливу до середніх шкіл, то за пару років не буде вже потреби боротися за українські школи, не буде вже потреби розбудовувати українського приватного шкільництва. Щобільше — станемо перед немилучою альтернативою: ліквідувати ступнево вже істнуючі приватні середні школи як зайві інституції. — В слідуючих статтях автор того відзиву В. Д. предкладає плян посилання найздібніших дітей до шкіл збірним коштом наших громад (евентуально організацій).

Крута політика чи крутий підхід до справи?

„Дзенник Польскі" в ч. 150 приніс статтю п. з. „Крута політика", яку зачинає від твердження, що українська преса в останніх часах як на команду перестала займатися уложенням польсько-українських взаємин і пише на далекі теми. Далі автор пише, що з численних українських голосів поляки довідалися про те, що війна для українців у теперішній ситуації не представляє ніяких можливостей, бо Німеччина, яка „донедавна ще грала ролю одинокого патрона української справи", мусіла б програти. По трагедії Карпатської України, продовжає „Д. П.", в українській суспільности зарисувалися нові орієнтації. Найсильніша пронімецька орієнтація. Тут автор повторяє стару банальну пісеньку про те, як то Австрія патронувала українському рухові від самих його початків, а по війні „опіку над молодим українським рухом" перебрала Німеччина. Крім пронімецької орієнтації серед української суспільности, пише „Д. П.", є теж орієнтація просовітська і пропольська. „Цілий її політичний атут супроти поляків се повторювання „заяв" і декларацій льояльности. Нічого більше. Свого становища, в спосіб консеквентно і льогічно випливаючий з факту польського горожанства, українці дотепер не означили, постійно обертаючись у площині політичних торгів з урядом і польською суспільністю". Далі автор твердить, що українці в обличчі війни грають перфідно і пробують, чи не вдасться здобути щось від Польщі страшенним її. Автор розуміє ще пропольську чи проросійську орієнтацію українців, але ніяк не годен виясняти собі їх „сліпого тяготіння" до Німеччини, навіть вставившись в положення українців... Вкінці читаємо: „Не віримо в щирість і спонтанність українських політичних орієнтацій. Вони роблять враження гри, в якій ролі поділено на те, щоб колись у майбутности можна було відкликатися до нинішніх часів... І в відповідній хвилі будемо вміти се пригадати. Очевидно, се буде площиною для наших розмов у майбутности... Бо гру ми потрапили розпізнати". — Чого властиво хоче автор статті в „Д. П."? Дивує його, що в українській пресі нема статтей про польсько-українські взаємини! Але ж вина тут не по стороні українських редакторів... Се хіба повинна знати людина, яка береться до писання політичних статтей.

Нова політика Москви

У статті „Між Азією й Европою" пише ІКЦ в ч. 152: Показалося, що доктрина большевизму завела на цілій лінії: в Еспанії, у Франції, в Союзі Народів і в формі „людових фронтів". Отже Москва вертається на грунт російського егоїзму. Тому на місце Літвінова прийшов Молотов, коріняний москаль, який ніколи не виїздив за кордон. І тому в день 1 травня говорилося вже про одностайний, загально-російський фронт, зложений з робітників, селян та інтелігентів — перший раз від часу революції. А Ворошилов говорив уже про російський н а р і д, не пролєтаріят. Заповідав оборону слабих держав, а не „світову революцію". Словом, СССР вертається на шлях старої царської політики, яка здобувала вплив на Балканах, творила москвофільську ірреденту в Галичині, чеську ірреденту і т. д. Москва вицофується з „ідеольогічного" фронту й хоче здійснювати власну ціль. Наростають її імперіяльні апетити...

Острі закиди проти Вітоса

Орган ОЗОН-у „Курєр Поранни" приніс у ч. 151 статтю Кл. Гр., в якій читаємо: ... Поза фактами, яких ніхто не квестіонує, поставили ми запити: 1) чому німецькі круги підіймали спробу якраз у відношенні до Вітоса? 2) Чому Вітос переходив границю нелєгально, бо та справа особливо неясна. Питання „чому до п. Вітоса" (звертался німці), належить радше до области морально-психольогічної, ніж строго політичної... Вирішення сеї справи матиме велике значіння для деяких висновків щодо деяких явищ польського внутрішнього життя... Вітос накликає до „поготівля", а по його промові і в його присутности на внесок людей його партії ухвалюють всюди на зборах людовців резолюції з домаганням зміни правительства і т. д... То Ґестапо й достойники протекторату Німеччини мають тихі мрії, щоб у Польщі довести до ріжних „змін"... — Далі „К. П." містить спростування відомого діяча людовців дра Табіша зі Львова, який пише, що представники німецьких властей в Чехії за посередництвом третіх осіб зверталися до Вітоса, щоб переговорювати в справі прав німецької меншини в Польщі та справ інших нац. меншин, але Вітос в розмови не вдавався. В тім самім числі „К. П." перепечатано заяву Вітоса, в якій він пише, що ніколи не говорив з представниками німецького уряду і не зустрівся з Ґестапо й нікому не дав підстави, робити про се якінебудь висновки, також докторові Табішові ні... „К. П." тішиться з того непорозуміння між Вітосом і дром Табішем. Річ ясна, що суд мав би над чим застановлятися, якби так Вітос заскаржив...

Цькують і проти своїх

„Курєр Познаньскі" пише: „Вітос нам ні брат, ні сват... але питаємо: чи се в інтересі польської держави, особисто шарпати провідника людовців і з кривдою для нього ширити поговір недоговорюваннями майже про змову проти Польщі з німцями та з Ґестапо?!... Кому се цькування такими методами йде на руку, чи часом не зовнішнім ворогам?"...

Примітка: Ред. „Нової Зорі": Деякі органи польської преси довгим цькуванням на українців витворили таку атмосферу, що в ній тепер вже самозрозуміло витворюється цькування на поляків. При тім цікаво, що на першій скрипці в тій какофонії цькування на поляків грають люди, що походять зі спольщених українських родів.

Напруження перед бурею

„Хвіля" в ч. 7254 пише м. ін.: Обосторонне приготування, взаїмне виривання собі партнерів свідчить про те, що приспішується терміни навіть всупереч волі Англії та Німеччини. Кожний місяць, що минає без несподіванок, уважають за виграний. Підписання договору між Англією, Францією і совітським Союзом, евентуальні візити англійських дипльоматів у Москві будуть з цілою певністю сигналом до якоїсь протиакції держав оси. Атмосфера наладована електричністю. Ніхто тепер в Англії не відпочиває — всі чекають на останній сигнал.

Про Карпатську Україну

Мадярський уряд ухвалив проєкт автономії.

В Будапешті відбулося засідання мадярського правительства, на якому остаточно ухвалено законопроєкт автономії Карпатської України. Цей законопроєкт зголосять в парляменті, який збереться 12 с. м. На одному з засідань парляменту регент Горті подасть мотиви, що спонукують мадярський уряд признати автономію Карпатській Україні. Крім цього мадярський уряд рішив, що з Карпатської України і з територій Словаччини окупованих мадярами ввійде до мадярського парляменту 28 послів.

Де перебувають карпато-українські діячі?

До краю наспіли вістки, що в мадярському таборі в Ніредьгазі перебувають отсі карпато-українські діячі: поет Ґренджа-Донський, Федір та Іван Реваї, Андрій Ворон, старенький п. Балицький, др Станько, Юрчук з Холмщини та дир. ґімн. Корнило Заклинський. В половині травня мадяри випустили около 200 полонених та інтернованих і майже всі вони виїхали до Німеччини на роботу. Майже всі інтеліґенти-професіоналісти дістали приділ до фахової праці так, що їх доля не найгірша.

Протекторат над містами Карпатської України.

З Будапешту доносять: Мадярське місто Кішпешт обняло моральний протекторат над двома місцевостями Карпатської України, а саме над Довгим і над Богданом. Протекторат полягає наразі на тому, що населення тих двох місцевостей, зокрема молодь, має по змозі якнайчастіше відвідувати корінно-мадярське місто Кішпешт. Мета тих відвідин — затіснення культурних взаємин між місцевостями Карпатської України і мадярськими містами. Такі самі протекторати мають дістати інші місцевости Карпатської України.

З життя молоді

Весняний попис молоді шкіл Р. Ш. відбувся в неділю 4 с. м. у Львові на площі Великого Лугу при участи коло 2.000 дітей і молоді обох полів зі шкіл Р. Ш. і українських захоронок у Львові. Після дефіляди, що зробила гарне враження кольористикою строїв і бадьорістю дітей, відбулися пописові точки. Дуже подобалася публиці третя точка програми „Живі квіти". Також дуже гарне враження зробили гуртові вправи кружільцем у виконанні всеї молоді від III кл. включно. Найгарнішою точкою другої частини програми були народні танці, що їх виконали учениці народніх та середніх шкіл. Всі точки були виконані старанно. Ріжнобарвні народні одяги дівчат та костюми квітів (маки, волошки, романи, соняшники і глогорожечки) творили дуже гарні картини. У вправах взяло участь 1.700 дітей. Крім львівських шкіл була ще молодь з Золочева, Тернополя, Стрия, Самбора і Яворова. Пописом кермував проф. Білостоцький. Підчас попису приграваля орхестра „Зорі" під управою дир. Манька. Мимо студені і при кінці навіть дощу молодь держалася бадьоро, публики було коло 10.000, крім того зо дві тисячі стояли на протилежних горбах. Попис вшанував своєю присутністю Преосв. Никита Будка. Були також світські священики і монахи. Досі такі пописи відбувалися на площі Сокола-Батька, яку вивласнено. На сій площі панував неймовірний натовп, бо вона замала. „Діло" пише, що магістрат і ту площу хоче забрати: кажуть, що плянує перевести в тім місці регуляцію.

Звіти Г. Виділу „Скали“

З діяльности Головного Т-ва „Скала“ зачас від 26 травня 1938 р. до 1 червня 1939 р.

Секретар Гол. Виділу „Скали“ др Лев Голінатий відчитав на річних зборах „Скали“ 1. VI. отсей змістовний і цікавий звіт:

Головний Виділ Т-ва „Скала“ в Станиславові, вибраний на останніх заг. зборах дня 26 травня 1938 р., уконституувався так: Голова: п. дир. Григорій Заморока, м-голова: Впр. о. Ректор Л. В. Микитюк, секретар: п. др Лев Голінатий, скарбник: п. дир. Теодор Мартинець.

I. Всі справи, що їх полагоджував Виділ, вирішувано колегіяльно на засіданнях Виділу, або на засіданні Президії Виділу, в склад якої входили голова, містоголова, секретар, скарбник і відпоручник Покровителя Т-ва. Головний Виділ розвинув свою діяльність на всі ділянки праці, які передбачує статут. Перш за все займався навязанням тісної співпраці і живої лучности з існуючими читальнями, висиланням делегатів на деканальні зїзди оо. Кураторів, організаторів на анкети, загальні збори, ширші сходини й люстрації парохіяльних читалень, уладжуванням публичних викладів і відчитів у справах релігійно-моральних з підчеркненням цілей Католицької Акції. Завдяки заходам Головного Виділу й апробаті та помочі їх Ексцеленції Покровителя Т-ва Преосв. Григорія відбувся в липні 1938 р. курс Катол. Акції для священиків, в якому взяло участь 54 священиків. Показалося, що курс був дуже на часі, бо з учасників того курсу покликано до життя нову установу деканальних інструкторів-делегатів низових клітин нашого Т-ва, себто дорадного тіла Гол. Виділу. Та нова установа внесла в наше т-во багато життя. Гол. Виділ двічі до року, осінню й весною, скликує на конференцію деканальних інструкторів. На таких конференціях Гол. Виділ дістає багатий матеріял та інформації з терену. По обговоренні актуальних справ на тих конференціях і по докладнім розгляненні потреб, бажань, як також недотягнень низових клітин нашого Т-ва, Гол. Виділ дає докладні інструкції деканальним інструкторам-делегатам зараз на місці відносно їх праці в низових клітинах, а самим читальням розсилає опісля докладні обіжники, в яких означується плян праці бодай на кілька місяців. Дальше Гол. Виділ розвинув широко видавничу діяльність і займався закладанням нових читалень. В сьому діловому році Гол. Виділ клав сильний натиск на поширення кат. преси і книжки. Цілий організаційний апарат, то є організатори і деканальні інструктори, працював у напрямі поширення кат. преси і книжки. Ця праця дала гарні успіхи, бо наклад нашого тижневика „Правда“ перейшов 20.000.

Всіх засідань Головного Виділу було 4, засідань Президії було 28. Справи ухвалені на Президії Виділу затверджував повний Виділ.

II. Канцелярію Т-ва веде урядовець п. Василь Возьний. У звітовому році канцелярія поладнала 1.026 писем, з того 34 письма про дозвіл на заснування і приняття нових читалень, 180 звітів з діяльности поодиноких читалень за біжучий рік, 91 відписів протоколів переведених загальних зборів, 193 упімнень про заплату залеглости за книжки і 628 інших писем.

У звітовому році канцелярія вислала 38.000 брошур, а то:

ч. 12.	Історія України I.	4.000 шт.
ч. 13.	Історія укр. письменства	4.000 „
ч. 14.	Історія України II.	4.000 „
ч. 15.	Історія укр. письменства II.	4.000 „
ч. 16.	Історія України III.	4.000 „
ч. 17.	Ціль і завдання „Скали“	800 „
ч. 18-20.	Суспільний катехизм	4.000 „
ч. 21.	Історія укр. письменства III.	4.000 „
ч. 24.	Календар на 1939 р.	2.000 „
ч. 25.	Боротьба на Гуцульщині	4.000 „
ч. 26.	За справедливий лад	4.000 „
ч. 27-28.	Оповідання Н. Погідного	5.000 „

У звітовому році вислано 2 обіжники, а то: ч. 9 у справах організаційних, ч. 10 в справі дописів до часописів та в організаційних справах.

III. Членство. Під сю пору Т-во „Скала“ має зареєстрованих у нас 351 парох. читалень і 439 фізичних членів, в тім одна особа правна. Разом 791 членів. Всі читальні Т-ва під сю пору обеднують 27.434 членів. Мужчин 10.996, жінок 10.426, дівчат 3.126, хлопців 2.886. У звітовому році Гол. Виділ зареєстрував і приняв 34 нові читальні та 11 фізичних членів. Між зареєстрованими читальнями є дві чисто жіночі читальні „Скали“.

IV. Приміщення. З надісланих сего- і тамтого-річних звітів читалень виходить, що 66 читалень „Скали“ має свої власні домівки, а то в нововибудованих власних домах, або набутих на власність, або даром відступлених. Решта має приміщення у винаймлених домівках, або парохіяльних домах.

V. Бібліотеки. Всі читальні „Скали“ мають у своїх бібліотеках 52.435 книжок, вартости 26.766 зол. Отже пересічно на одну читальню припадає 149 книжок. (Обчислення на основі сего- і минуло-річних звітів).

VI. Преса. У звітовому році передплачували читальні і члени отсі популярні часописи:

„Правду“	13.832
„Місіонаря“	6.005
ін. катол. час.	1.798
світські	680
Разом:	22.315

Кромі того 36 читалень передплачувало катол. часопис для інтелігенції „Нову Зорю“, а прочі читальні діставали „Нову Зорю“ від своїх Кураторів.

VII. У звітовому році Виділи парохіяльних читалень відбули 806 засідань і 2.145 ширших сходин, виголошено 377 рефератів і відбуто 222 ріжних імпрез. При 2-ох читальнях істнують безвідсоткові позичкові каси, а 79 читалень веде харитативну акцію.

VIII. Каса. У звітовому році читальні „Скали“ мали такі приходи:

З членських вкладок	4.159,90 зл.
З імпрез	2.950,48
З кольпортажі	890
Інші	2.503
Разом:	10.503,38 зл.
Розходи:	
Вкладки до Головного Виділу	218.81 зл.
Адміністрація	1.700
За книжки й інші	5.961
Разом:	7.879,81 зл.
Майно Товариства „Скали“:	
Недвижимости	91.607
Інвентар	14.101
Бібліотека	26.766
Інші	10.029
Разом:	142.503 зл.

IX. Харитативна діяльність. У звітовому році 79 читалень вело харитативну діяльність в той спосіб, що або провадили кухні для убогих, або давали поміч в нещасливих випадках, або приходили з доразовою допомогою перед Різдвяними і Великодніми святами.

X. Організатори. До ведення організаційної праці в терені заняті 2 організатори. Вони у звітовому році відбули 255 поїздок, підчас яких люстрували поодинокі читальні „Скали“ на місцях і служили своїми радами і вказівками. Ті організатори се п. мгр. Василь Шкварок і п. Володимир Реннер, які працюють в нашому товаристві від 1936 р. Крім них в терені працює 36 деканальних інструкторів-делегатів Гол. Виділу, священиків, які в порозумінні з Гол. Виділом дають напрям праці читальням „Скали“ по деканатам, мають нагляд над парохіяльними читальнями, кольпортажею катол. преси і книжок видання „Скали“. Вони уповноважнені також пе-

БОЛІ артретичні ревматичні подагричні

найбільше докучають на зміну погоди, підчас зимна, слоти й непогоди. Тоді болі стають нестерпні в суставах, костях і мязах, витворюються болісні набрякнення. Хід і рух утруднені. Ці терпіння повстають з причини нагромадження мочевої кислоти в організмі і, якщо їх не будемо правильно поборювати, будуть збільшуватися, аж врешті прикують на постійно до ліжка. В цих випадках вживаємо зовнішнього ліку „UREMOSAN“ Гонсецького, що розпускаючи мочеву кислоту в організмі, рясно її виганяє разом з мочем і помагає організмові поборювати артретизм, ревматизм, подагру, ісхіяс, ниркове каміння та злу переміну матерії.

Оригінальний „UREMOSAN“ Гонсецького можна дістати в аптиках.

Білорусини в Парижі 2)

Процес „білорусизації“ дав очевидно висліди, яких автори не передбачили. Від 1936 р. совітська влада приступила до направи „блудів“: у школах впроваджено врешті обовязкове навчання російської мови, білоруських націоналістів з комуністичною виказкою арештовано, висилано на заслання або розстрілювано; предсідник білоруського совнаркому Червяков скінчив самовбивством.

Білоруський політичний рух („самостійники“) перейшов на нелеґальне існування і в СССР і в Польщі. Його осередки тепер у Латвії, Литві, в Празі і в Парижі. Сей рух не має матеріяльних засобів, не багатий він і культурними силами. Одначе не можна йому відмовити ідейної сили.

На два кроки від площі „Ар-е-Метє“ в Парижі, у вузькій, півтемній улиці, під дахом семиповерхового дому, в мансарді зі стінами вибіленими вапном і сліпооким вікном міститься редакція білоруського часопису „Реха“.

В тих стінах під скісною стелею збираються члени „Білоруської Громади“ в Парижі: мабуть почерзі, тому що всі 32 члени не могли б тут поміститися. В одному куті, на поличках власної роботи, розложена „бібліотека“; в другому куті друкарня: ротатор і дві машини до писання. Часопис „Реха“ виходить раз в місяць, друкується польським шрифтом (латинкою) і руським (гражданкою). На матераці, уставленім між друкарнею і бібліотекою, спить редактор часопису Н. С. Абрамчик. Коли від його ліжка переступити через купу ґазет, то попадете в редакцію (немальований стіл, завалений рукописами). А коли знов зробити крок через другу купу ґазет, то опинитеся в їдальні, побіч залізної печі, в якій старий ґазетний папір палахкотить жаркіше ніж камяний уголь.

Н. С. Абрамчик цілковито присвятив себе білоруській справі.

На стіні висять: портрет білоруського першого друкаря Ф. Скорини, карта білоруської народньої республики і поділ годин на доповняючих білоруських курсах, основаних кілька літ тому в Парижі.

Редактор саджає гостя на одиноке крісло і ввічливо дає вияснення. Білоруська громада має чотири відділи у французькій провінції. Звязки з закордоном утруднені. Білоруські еміґранти відірвані від обох частин батьківщини: польської і совітської. Їх сили зосереджені перш за все на культурно-освітній діяльности. Більшість „самостійники“, одначе вони політикою не займаються:

— Політика в сучасних умовинах значить „орієнтація“. А в нашому важкому положенні орієнтуватися нема на кого, тільки на себе самих...

У відчиті Н. С. Абрамчик все таки позволив собі на одну орієнтацію: на Україну, маючи на оці „демократичне українство“. Одначе „демократичне українство“, як відомо, само заняте більше культурно-національною роботою ніж політикою. Се не значить, що вся білоруська еміґрація поділяє настрої парижської ґрупи. В бібліотеці часопису „Реха“ ми знайшли видання, які, подібно як деякі українські напрямки, ищать саму назву „Русь“ і називають свою батьківщину вже не Білорусю, а Кривією (білорусини виводять себе від словянського племени кривичів), а здійснення своєї національної ідеї покладають... на німців.

реводити загальні збори, анкети, люстрації наших читалень та стягати належности за наші видання. В кожному деканаті працюють 2 деканальні делегати-інструктори.

Впродовж ділового року Головний Виділ старався бодай в части вивязатися з наложених на нього обовязків, докладав зусиль до ширення ідеї Т-ва „Скала”, започаткованої Ексцеленцією Епископом Преосв. Григорієм, Покровителем Т-ва, до ширення катол. преси і книжки та до розвинення харитативної діяльности по читальнях. Старався по своїм силам і спроможности йти назустріч бажанням низових клітин, служив їм радо порадами, вказівками і навіть матеріяльною допомогою.

Хоч в обіжнику ч. 10 поручено низовим клітинам нашого Т-ва прислати звіти з праці за діловий рік 1938/39 до 1 травня с. р., з 351 зголошених і зареєстрованих читалень прислало звіт 180. Звіти ці виготовлені на спеціяльних друках з рубриками і питаннями. Тут займуся коротко останньою рубрикою, а то заувагами і побажаннями виділів парох. читалень. Займаюся нею тому, що та рубрика (поза виїздами делегатів і організаторів) се також лучник парох. читалень з Гол. Виділом. Із присланих 180 звітів ніяких зауваг, ані побажань не висказало 87 читалень.

Найзамітніші бажання читалень отсі:

1) Про поміч при будові домівки чи то в формі одноразової підмоги, чи в формі просьби про звільнення від вкладок, чи про відписання затягненої позички — просить 11 читалень.

2) Про висилання організаторів просить 25 читалень.

3) Про створення філії Голов. Т-ва для вдержання живішого звязку просить одна читальня (Коломия).

4) Про призначення на деканат делегата (світського організатора), якого самі оплачували б, просить одна читальня (Устє Зелене).

5) Про усталення взору на прапор і відзнаки для тов. просить 1 читальня.

6) Про правильник для безвідсоткових позичкових кас просить 6 читалень.

7) Видати правильник для ріжних секцій просить 1 читальня.

8) Про інтервенцію в ріжних справах просили 4 читальні.

9) Про заснування кружка протиалкогольного і протинікотинового просить одна читальня.

10) Про оснування читалень в сусідних селах просять дві читальні.

11) Про виготовлення спису (катальоґу) відповідних книжок просять 4 читальні.

12) Про уладження в централі випозичальні бібліотеки для села в обємі яких 20 книжок цікавого змісту просить 5 читалень.

13) Про призначення даром кілька книжок просять 2 читальні, а про зниження ціни видаваних нами книжок на 10 сот. просить 5 чит.

14) Про висилку готових рефератів просить 15 читалень.

15) Про видавання книжок популярних з релігійною закраскою просить 15 читалень, нарікаючи, що „членів парохії читалень не інтересує прим. історія літератури, чи історія князівства суздальського чи іншого”. „На селі люди радо будуть читати книжки на теми господарські, описи подорожей до Св. Землі, життя Святих, описи світа звіринного і т. д.” Або що „не вченими комуналами як. прим. суспільний катехизм, але гарними оповіданнями з життя з закраскою католицькою можна дійти до душі українського селянина і робітника. Видання „Скали” за вчені і нема що в них вичитати для менше грамотних. Викинути зі своїх видань наївну тенденцію і дешеву пропаганду (пр. боротьба на Гуцульщині). Крім того не повинна мати місця в нашому житті і розвою наших читалень остра критика чи то на адресу Гол. Виділу, чи на адресу низових клітин, чи оо. Кураторів. „Скала” се не „деус екс махіна” і не можна її так трактувати, але й неробство се гріх”.

Ті всі побажання Гол. Виділ докладно розгляне. Від себе Гол. Виділ має одно побажання до тих читалень, що не прислали звіту, а є їх аж 171: Будьте карними членами. Виконайте обіжник ч. 10 та пришліть правдиві звіти зі своєї діяльности з заввагами і побажаннями й подайте теми рефератів, про які просите, а Гол. Виділ по можности виконає ті побажання. Через таку взаїмну виміну думок зміцниться наша молода організація для нашого загального добра так нашої св. Церкви як і народу.

Звіт Видавничої Комісії Т-ва „Скали“

Звіт сей відчитав о. В. Микитюк:

Я мав би зреферувати стан видавничої діяльности „Скали” за минулий діловий рік. Та це не зовсім проста справа, бо в першій мірі треба поставити питання рубом, а саме, чи видавництво „Скали” відповідає її цілям. Кожна організація, що хоче жити і розвиватися, мусить у першу чергу освідомити своїх членів та точно означити їм свою ціль і середники до її осягнення. В цьому статут не вистарчить, треба ще ту важну справу обробити в осібних книжках і брошурах. Ціль Т-ва „Скала” — розробити й оформити в нашому народі католицький світогляд, значить будувати життя народу на католицьких засадах. Як бачимо, то це справа найпершої ваги, але при тім дуже складна і тяжка до переведення.

Ми привикли всяке друковане слово уважати за добре. У нас нема розробленого в тому напрямі здорового критицизму. При тім усім у нас великий брак відповідних авторів, які зуміли б у приступній формі виповнити ту важну прогалину. Багато лекше виконувати подібну роботу радикалам, комуністам і т. д., бо їм вистарчить спертися на якійнебудь блудній тезі і демагогічним стилем плодити безміри всякого рода брошур і книжок, прибравши їх у відповідну „патріотичну” етикету. Бо їх ціль блахманити, затуманювати, зводити на бездоріжжа, анархізувати, оплюгавлювати правду, а прецінь відома річ, що безмірно лекше руйнувати як будувати.

Отсе мій коротенький вступ і відповідь на всякі недомоги і заміти в справі нашого видавництва. Приміром: я уважав і сегодня уважаю, що суспільний катехизм, виданий нами минулого року, ч. випусків 18—20, це основна книжечка: її ціль саме оформлювати католицький світогляд кожного члена нашої організації, так простолюдина як інтеліґента, тимбільше, що в нас у тій ділянці назагал велике невіжество. Мені здається, що саме та книжечка дає прегарний матеріял до всякого рода рефератів. Я навіть думав друкувати її в 25.000 примірників. А тимчасом стрічаюся в дійсности, правда з одиничним, але гірким закидом, що „то учений комунал”, що вона суха і не надається до кольпортажі. Маю вражіння, що ті, що ставлять такі заміти, зовсім не читали тої праці. Взагалі, коли ходить про річеві заміти щодо нашого видавництва з терену, а такі видавнича комісія повинна була дістати на письмі з кожньої парохії, то на жаль їх майже нема. Як деякі наспіли, то мало річеві, при тім писані доволі поучаючим тоном. Один із них, правда також одиничний, однак такий замітний, що хочу його навести. Не во гнів, чи в докір, але для ілюстрації — а саме: автор того заміту критикує непопулярність наших видань і рівночасно відсилає прислані книжечки, видані вже цього року і навіть не ласкав подивитися, розпакувати пакуночок і заглянути, які саме книжечки йому той виділ прислав. Розуміється з тими книжечками звертає назад і останній обіжник і формулярі звітів і не числиться з тим, що прецінь за таку маніпуляцію треба почті заплатити і то аж 2 зол., коли ціла посилка книжок коштує всього 3 зол. А прецінь кожну річ зосібна Гол. Виділ не може посилати, бо коли кожня посилка коштує около 1.20 зол., то це хіба не дрібний видаток (коли треба його масово).

А тепер про самі видання.

В цьому діловому році Головний Виділ „Скали” видав 16 брошур а саме: 3 брошури „Укр. Історії”, 3 з „Укр. Літератури”, дві брошури белєтристичні: „Боротьба на Гуцульщині” і надгороджені на конкурсі „Оповідання” Миколи Погідного, „За справедливий лад”, „Ціль і завдання „Скали”, „Суспільний катехизм” за три числа і пропагандивний календарець.

Як бачимо, зміст брошур уже дещо ріжнородний, хоч далеко ще не такий, як ми хотіли б його мати. Не буду розводитися над оцінкою поодиноких ділянок, тільки подаю до ласкавого відома Хвальним Зборам, що Головний Виділ в ділянці видавництва тепер дуже тісно співпрацює з редакціями „Нової Зорі” і „Правди” так, що є всі дані на те, що наша праця буде йти правильним шляхом. В цьому році намічено дальше продовжувати видавання белєтристичних оповідань, які в популярний спосіб будуть пропагувати нашу ідею. Крім цього надпрограмово вийдуть з кінцем сего місяця нашим накладом осібною книжкою виклади з курсу Кат. Акції. Ця книжка мусить бути настольною для кожного о. Куратора і кожнього виділу парох. читальні, бо вона буде дійсною методикою доцільної праці в кожній читальні „Скали”.

Фінансова сторінка представляється доволі сумно, бо тільки 50 проц. звороту осягнули ми за наші книжечки, а решта лежить на наших довжниках. Такий стан гальмує нашу працю і не дає спромоги подешевити наші видання.

Грошева справа в такій діяльности як наша дуже важна, тому апелюю до всіх достойних учасників Заг. Зборів, у сій ділянці помогти Гол. Виділові. Ми не хочемо датків, тільки хочемо того, що нам належиться. Більше зацікавлення до справи, більше серіозного трактування, більше відвічальности, а при Божій помочі успіхи будуть.

Потому відчитано докладне зіставлення приходів і розходів за діловий рік Головного Виділу „Скали” від 1 травня 1938 до 30 квітня 1939. Приходів було 24.533.18 зл., розходів 21.046.38 зл. В касі є 3.486.80 зл.

Сі настрої показались виразно в днях, коли в Карпатах творився „український Піємонт“, і польська преса так відбивала їх тоді на сторінках краківської ґазети („Ілюстр. Курєр Цодзенни“ з 10. III. 1939):

„В надбалтійських краях кружляють дивні поголоски, що знаходять відгомін в ґазетних статтях, політичних розмовах, ба навіть у брошурах. Нпр. в Латвії, зокрема в Латґалії, між білоруським населенням говорять про нову республику, яка буде створена на землях, відірваних від Латвії, й одержить назву „Кривія“. Се буде автономна республика, на взір Підкарпатської Руси (або Карпатської України). Говорять і пишуть, що отся білоруська республика стане Піємонтом, який розширить свої впливи на землі литовські, польські, совітські та доведе до створення „Великої Білорусі“. Така Кривія була б, згідно з тим пляном, пляцдармом для німецького походу з надбалтійських країв на Москву так як Карпатська Україна могла б стати пляцдармом для такого самого походу на Київ“.

Н. П. В.

Промова віцепремієра Квятковского

Віцепремієр Квятковский виголосив у Торуні промову, в якій сказав м. ін.: „Через польське Поморя перебігає головний нерв життя, нерв господарської і політичної незалежности Польщі. Можна б ствердити, що устійнився новий виложник польськости: се відчуття і зрозуміння, що без свобідного, правдиво вільного доступу Польщі до моря через власний, етноґрафічно польський, від віків польський, терен Поморя нема основних умовин до того, щоб кількадесятьом міліонам людей в осередку Европи запевнити можність розвитку, поступу цивілізації, свобідної господарської праці і політичної свободи“. Вкінці віцепремієр візвав до дальшої господарської розбудови Поморя і збереження спокою та віри у щасливу майбутність.

Самоуправні вибори в більших містах Волині.

При виборах до міських рад кількох більших міст Волині були отсі висліди: В Дубні на 24 мандатів поляки дістали 12, жиди 9, українці 3 (давніше мали 4). В Ковлі на 32 мандатів поляки 17, жиди 12, українці 3 (давніше 6). В Володимирі на 32 мандатів дістали: поляки 21, жиди 6, українці 5. В Луцьку поляки 16, жиди 14, чехи 2, українці ні одного. Невеличка жмінька чехів у Луцьку дістала 2 мандати в міській раді, а поважна частина українського населення нічого. Ще ніколи не було на Волині такого протиукраїнського наставлення серед аранжерів виборів як в сім році.

Signum temporis

З Дрогобиччини пишуть нам:

Ми свідки щораз дальше поступаючої нетерпимости одних народів зглядом других. Замість взяти собі до серця голос перестороги теперішнього Святішого Вітця Пія XII, який взиває до миру, всі познаки в міжнародніх взаєминах вказують на те, що до спокою не йде. Доказом на це дрібна, але відзеркалююча сьогоднішний настрій суспільности подія, яка сталася у присілку Зади б. Волощі в Дрогобиччині. В тому *присілку стоїть каплиця*, збудована спільними коштами греко- і римо-католиків цеї місцевости, котрих відсоткове відношення прадставляється так: 65% латинників і 35% греко-католиків. Ся каплиця заінтабульована мимо складання спільних датків на римо-катол. костел у Волощі. Досі з Задах відбувалися всякі богослуження, яких відправі ніхто не противився, ані лат. парох, ані ніхто з парохіян, навпаки, при всяких нагодах *запрошували* місцевого гр.-катол. пароха о. І. Ф. на богослуження до цеї каплиці.

Зовсім іншим духом повіяло тепер. Парохія гр.-кат. обряду Волощa дістала сотрудника о. М. М., який заявив також охоту відправити богослуження в каплиці на Задах, а саме співану Службу Божу в неділю Сліпородженого, це є дня 14 травня с. р., розуміється за відомом місцевого пароха лат. обряду, який радо згодився на відправу гр.-катол. богослуження в каплиці на Задах, мовляв, і його парохіяни возьмуть участь у Службі Божій, на яку їм треба йти до матірного костела у Волощі, віддаленого 3 км. Але перед самим богослуженням зайшли несподівані події, а саме учитель місцевої школи К. К. своїм впливом на захристіяна довів до того, що ключі від каплиці опинилися в непокликаних руках. В неділю Сліпородженого не знаючи про ніякі перепони наш. о. сотрудник на фірі, що її прислали гр.-катол. з Задів, приїхав з літургічним приладдям, щоб станути на Службу Божу. На місці показалося, що каплиця замкнена і ключів від неї нема. Тоді о. сотрудник казав принести стіл, накрито його обрусом, принесено теж образ Пр. Діви Марії й під каплицею відправив Молебен до Пр. Д. М., якого вислухало багато людей обох обрядів. Підчас пинагідної проповіді, виголошеної підчас молебня, люди ревними сльозами плакали над засліпленням деяких „проводирів народу", які не припускають навіть, до чого вони можуть довести своїм поступуванням, позбавляючи тілько людей користей, які подає Безкровна Жертва та яких так багато треба в сих грізних переломових часах. Ті, що їх призначенням має бути виховання дітвори, далеко переступають межі своєї діяльности, мішаючись до Божих справ. Слід би памятати всім, що минули часи релігійної боротьби на наших землях, а хто сіє вітер — збирає бурю! — Місцевий.

Нові видання

Три синоди перемиські й епархіяльні постанови валявські в 17—19 ст. виготовив Єп. Григорій Лакота. Перемишль 1939. Накладом Товариства Епархіяльна Поміч. Ст. 176 + 4 нпг. Формат 25.2 × 18 цм.

о. Теодозій Лежогубський: **Проповіди та промови.** Посмертне видання. Том II. Випуск II. Видавництво Чина св. Василія Великого в Жовкві. 1939. Ст. 230—360. Формат 24.2 × 16 цм.

Бог і батьківщина. Католицькі Читання ч. 19. *Друкарня і Видавництво оо.* Василіян у Жовкві. Жовква 1939. Ст. 23. Формат 16.7 × 12 цм. Ціна 10 сот.

Ватра, журнал українського пласту на чужині. Рік І. Париж, березень-квітень 1939. Число 2. Стор. 16. Формат 25 × 18.5 цм. Ціна 2 фр. Адреса: Le Feu de Camp, M. Martyniak Alex, 18 rue de la Convention, Maison-Alfort (Seine) France.

Православна Церква в Польщі

Освітня комісія сойму ухвалила з поправками проєкт закону про управильнення правного стану маєтків православної Церкви на території РП. Проєкт реґулює правне положення недвижимостей і прав до них православної Церкви перед повстанням польської держави, спираючись при тім на засаді „*статус кво*". *Приписи закону в нічім не* нарушують прав третіх осіб. Проєкт передбачує, що вписання до гіпотечної книги в користь правних осіб православної Церкви недвижимостей і прав довершується виключно на підставі заяви відповідного православного дієцезального епископа, потвердженої відповідним воєводою. Комісія приняла поправки в напрямі більшого забезпечення прав третіх осіб, зокрема католицької Церкви. У справі складання заяв православними владиками вставлено відповідний припис, устійнюючий найдальший *речинець, у якому ті заяви повинні* бути зложені. Той речинець означено на 5 літ. (Отсі вістки взяті з польської преси доволі неясні. Треба виждати аж появи закона, щоб зорієнтуватися в тих неясностях).

Предсказання Вернигори

Проф. Пігонь відкрив у бібліотеці краківського університету рукопис з найстаршою верзією предсказань Вернигори. Той рукопис дістався до Кракова з одної з бібліотек в Україні й лежав *незапримічений. Мойсей* Вернигора, родом з села Дудриківці за Дніпром, убивши рідного брата й маму та покинувши жінку, пішов до села Македон у канівськім старостві, де в 1766 р. предсказував людям, що незабаром вибухне гайдамаччина, але учасники її, що бажатимуть гетьманщини, не осягнуть своєї цілі. Гайдамаки хотіли зловити Вернигору, але він утік і скривався на острові ріки Росі, в посесії шляхтича Суходольского, якому й предсказував події, що досі оббігають шпальти польської преси. Зміст тих предсказань: про розбір Польщі, про великі війни, про поконання німців і москалів (останніх коло могил Перепята і Перепятиха), про відбудову Польщі при помочі турків і англійців, про якусь велику змову на Червоній Руси і про 300 літ щастя, які потому наступлять. Що в тім предсказував Вернигора, а що подописували потому польські пани і чому вони занялися якраз предсказаннями чоловіка, який убив рідну маму, трудно сказати. Проф. Пігонь каже, що найстарша верзія того мнимого „пророцтва" повстала в травні 1809 р., отже виходить, що пр. „пророцтва" про гайдамаччину виписано 41 літ після тої історичної події... Л. Щепаньский пише, що се просто публіцистика якогось польського шляхтича „для покріплення духа" поляків в тяжких для них часах.

Подорож англ. королівської пари

У Ванкувері, найбільшім місті Британської Колюмбії, королівську пару чекала таксамо радісно-торжественна стріча як в решті Канади. Потомки кольоністів зі старими знаменами англійських графств, до яких приєдналися численні делеґації чужинців, що живуть у Канаді, червоноскірих і кількадесять тисяч американських туристів, які приїхали побачити королівську пару, — уставилися шпалірами на всім шляху офіційяльного походу від залізничого двірця аж до будинку магістрату. Вулиці Ванкувера були украшені рожами і рододендронами. На двірці королівську пару привітав посадник міста Ванкувера Тельфор. Після прибуття в будинок самоуправи король і королева кілька разів виходили на балькон і кланялися юрбі, яка їх бурливо вітала. Відвідавши всі місця гідні уваги того великого торговельного і промислового центра західної Канади, король і королева побували почерзі в індіянській дільниці, де на їх честь виставлено великанський „Тотем", і в китайській дільниці, відомій на цілім побережжі Спокійного Океану. В 17 год. король і королева сіли на корабель, який відплив до Вікторії. Від Ванкувера до Вікторії корабель пливе 4 години. Пролив відомий під назвою „Лайонс Гет", значить „Львині Ворота", засипаний невеликими острівцями в лісах і в квітах. На чердаку корабля король і королева довго любувалися рідкої краси панорамою, яка розкривалася перед їх очима. З корабля вони обсервували захід сонця. Чотири міноносці — вся канадійська воєнна фльота на Спокійнім Океані, — сотки приватних яхтів і незлічиме число індіянських лодочок, розмальованих в воєнні краски, супровожали королівський корабель. Королівська пара була в Вікторії 48 годин і потому відїхала назад до Атлянтійського океану, кермуючись до Злучених Держав.

Становище Туреччини

„Парі Суар" містить інтервю свого спеціяльного кореспондента Филипа Барреса з Сараджоґлю, з міністром закордонних справ Туреччини. В інтервю міністр заявив м. ін. ось що: Туреччина розпоряджає двома основними силами: своєю позицією над Дарданелями і своєю військовою енергією. Від 1911 р. Туреччина майже без перерви вела війну і була приневолена битися. Коли се буде конечне, Туреччина зачне битися знову завтра. Кемаль Ататюрк причинився до балканського порозуміння і затіснив приязнь з Совітами. Коли Англія звернулася до нього з запитом, чи Туреччина автоматично виступить вразі війни, *він відповів потакуючо.* Від 1918 р. турецьке правительство було рішене не зробити нічого, що могло б улекшувати німецькі пляни до панування. Кемаль волів бути невтральним; коли дійшов до висновку, що його невтральність приносила б Німеччині користь, негайно на те зареагував. Се сталося також тепер, коли Німеччина старалася накинути Ромунії торговельний договір і коли Італія заняла Альбанію у стратеґічних цілях. Дальше турецький міністр висловив здогад, що вразі вибуху війни і на випадок коли б держави осі хотіли звернути своє головне зусилля проти Франції, то вони мусіли б мати певність, що переможуть продовж двох місяців. Коли б держави осі думали, що не зможуть розчавити Франції продовж того часу, то мусять забезпечити собі резерви через опанування Малої Азії і в тій ціли мусіли б перейти через Босфор. В тому положенні, заявив міністр, ми, турки, заняли б рішуче становище. В найблищому часі дійдемо до порозуміння з Францією. Очевидно, додав міністр, для рішального *стримання німецького напору,* коли він звернувся б проти Босфору, Туреччина потребувала б деякої помочі в матеріялі й технічної підмоги. Над тими справами тепер працюється. Крім того Туреччина змагає до затіснення балканського порозуміння. Своє інтервю кінчить французький журналіст висновком, що ворота до Малої Азії вже остаточно замкнені перед німецьким напором.

При свербінні тіла і шкірних викидах примінюється крем „ЛЯІН" Ґонсецького. Се препарат, який усуває хиби нашкірня так у дорослих як і в дітей.

З еміграційних справ

В справі еміґрації до Параґваю.

По краю починають ширитися неправдиві вісти про еміґрацію рільничих родин до Параґваю на поселення. Ті, що ширять ці вістки, голосять, що виїзджаючі родини діставатимуть даром землю та що перевозити їх будуть по зниженим цінам. Сі вістки повстали у звязку з поголосками про кольонізацію в полудневім Параґваї. Для інформації подаємо, що виїзди на кольонії в Параґваї є, але нікому даром землі не дають. Землю треба ще тут в краю завдаткувати по 28 зол. від гектара. І треба платити за подорож. Наші селяни не повинні вірити всяким непровіреним поголоскам і не приїзджати даремне до Львова.

Ошуканці при роботі.

Обмежені можливости виїзду закордон використовують всякого роду ошуканці, які вештаються по наших селах та за виманений гріш обіцюють нашим селянам поміч при виїзді. Недавно крутилися такі ошуканці в мостиському повіті. Вони оповідали, що вони представники Еміґраційного Синдикату і що можуть виробляти дозволи на виїзд до Аргентини. Титулом вписового побирали по 5 зол. від родини. Багато легковірних впало їх жертвою, але врешті цю акцію зліквідовано. Населення повинно бути обережне перед того роду дорадниками і повинно їх віддавати в руки поліції. Хто бажає мати інформації в справі виїзду на чужину, повинен звертатися листовно до Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами у Львові, вул. Вишневецьких ч. 4, залучуючи на відповідь значок за 50 сот.

Радієва війна в північній Африці

На терені французького Альжиру відбувається радієва війна між радієвими стаціями італійськими і німецькими з одної сторони та французькими з другої сторони. Італійська радіовисильня в Барі і Триполісі і німецька короткофилева радієва висильня в Берліні ведуть протифранцузьку пропаґанду в арабській мові. Авдиції розпляновані так, що коли скінчить висилку одна стація, зачинає інша. Французька радіовисильня в Альжирі зачала протиофензиву. Вона простує того самого дня кожну фальшиву вістку італійських і німецьких стацій. Крім того подає неприхильні Італії вісти з Етіопії.

Лікарський фейлетоник.

Водні купелі

Водних купелів не може вживати кожний чоловік, таксамо як і соняшних. Загально думають, що нервові люди можуть і повинні вживати студених купелів. Сей погляд хибний: такі люди повинні вживати студених купелів дуже обережно. Цілком невказана студена купіль для людей хорих на серце. Також сухітники повинні бути дуже обережні. Нагла зміна температури не впливає корисно на легені й може недугу заострити, або наново викликати, коли вона вже була на вигасненні. Обережні зі студеними водними купелями повинні бути також особи, що хорують на ревматизм, ісхіяс і невральгію. Навіть цілком здорові люди не повинні кидатися до води, коли вони спітнілі і зігріті. Наперед треба відпочати, трохи охолодитися і щойно тоді можна йти в воду. Добре також перед купілю натерти тіло водою або зануритися в воду, щоб тіло призвичаїти до зміни. У воді сидіти коротко і весь час рухатися. Коротка купіль ділає дуже добре, довша шкодить.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

В дні св. Евгенія, як в дні імянин Св. Отця Пія XII, члени Кардинальської Колеґії зложили Папі желання. Св. Отець дякуючи за желання сказав м. ін., що він хоче бути вірний почесній місії католицької Церкви: доводити до тріюмфу мира на землі. Тому в годині, яка видавалася особливо тяжкою в житті народів, Папа звернувся був до кількох провідних державних мужів великих европейських народів з пригадкою не заогнювати спорів до тої міри, щоб вибух кровавий конфлікт. Правительства приняли той крок Св. Отця з симпатією, народи з вдячністю. Папа дістав запевнення доброї волі й охоти вдержати мир, якого народи так прагнуть. Вкінці Папа припоручив молитися за мир в місяці червні, присвяченім Найсвятішому Серцю Христовому.

В Римі померла недавно ґенеральна зверхниця СС. Уршулянок, мати Уршуля Ледуховска. Покійна уродилася 1865 р. і в 21 р. життя вступила до СС. Уршулянок у Кракові. Потому вислали її до Петрограду, де вона давно перед війною заложила автономний дім СС. Уршулянок і займалася католицькою працею в ділянках харитативній, суспільній та освітній. Підчас війни царське правительство виселило пок. Уршулю Ледуховску разом з її домом як горожанку Австрії. Після того перебувала 7 літ у Швеції та Данії, де опікувалася польськими еміґрантами, зокрема їх дітьми. В 1920 р. вернулася до Польщі. В хвилі смерти оснувательки Згромадження СС. Уршулянок мало 35 домів, з того 29 у Польщі, 4 в Італії і 2 у Франції. В тих домах є поверх 1.000 сестер. Ґенеральний дім СС. Уршулянок є в Пневах на Позианщині. При тім Домі є господарська школа для дівчат. СС. Уршулянки розвивають особливо живу діяльність серед польської еміґрації у Франції.

В Тарнові помер внаслідок склеротичної атаки Преосв. Лісовский, римо-катол. Епископ ординарій, тарнівський. Він був тарнівським Епископом 6 літ.

У Вильні відбулося річне засідання римо-католицької Архиепархіяльної Ради Катол. Акції, на якім обговорено діяльність Катол. Акції в виленській р.-кат. дієцезії в 1938 р. Інститут Катол. Акції у Вильні розвивав передовсім видавничу діяльність, яка тепер обіймає: один щоденник, тижневики, місячники й катехизмові летючки. Крім того Інститут К. А. видав ряд книжок, які печатано у власній друкарні. Інститут має також об'їздове кіно, яке дуже помагає в праці на провінції. Продовж 1938 р. виленський Інститут К. А. зорґанізував багато богомільь, перевів численні курси, відправи і замкнені реколекції. При Інституті працював також Інститут Вищої Реліґійної Культури. Продовж року зросло число орґанізацій Католицької Акції. В 224 парохіяльних відділах Катол. Акції Мущин працювало 8009 членів, в 229 жіночих парохіяльних відділах 19.917 членичь, в 316 відділах мужеської молоді 7.246 членів, в 341 відділах жіночої молоді 13.692 членици.

Римо-катол. священик о. Андрей Гушно, колись вікарій в Мщонові, кілька літ тому зірвав був з катол. Церквою і приступив до польської секти т. зв. „Косьцьола народового". Пізніше покинув ту секту і приступив до іншої, до т. зв. „польсько-народового православного костела" і пропаґував схизму в Домброві Ґірничій. Недавно занедужав і пізнавши своє хибне поступування відкликав свої блуди і оповістив се в польськім тижневику „Недзеля". В тій заяві накликує до повороту на лоно римо-катол. Церкви також тих, яких збаламутив.

Католицький Союз Жінок у Франції має 2.208.000 членичь.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СЕСІЮ НАЙВИСЩОЇ РАДИ радянської України, яка мала відбутися в Києві 7 с. м., відложили на необмежений час без подання причин.

В СТАНИСЛАВОВІ суд засудив о. Николая Яновича, пароха Галича, на 8 місяців вязниці з припиненням виконання кари за українізування назвиськ.

В БЕРЕЖАНАХ суд засудив українців-селян з Урманя, пов. Бережани, Михайла Коваля на 1½ року вязниці і Гринька Кулика на рік вязниці. 14 обвинуваченых суд увільнив. Акт обвинувачення закидав усім підсудним, що вони напали на шкільний дім в Урмані, де поляки відбували „оплатек", вибили шиби та знищили старостинське авто.

В ПРОЦЕСІ ПОЛЬСЬКИХ СТУДЕНТІВ Евгена Барановского і Болеслава Круковского, які відповідали перед о. с. Майковским за участь у демолюванні льокалю „Маслосоюзу" і Українського Духовного Семинара, видано присуд. Оба обвинувачені дістали по 6 місяців вязниці з завішенням на 3 роки.

ҐРУПА ПРОФЕСОРІВ високих шкіл у Львові звернулася до прокуратора Апеляційного Суду Хіровского з просьбою, щоб він зачав акцію, яка забезпечила б людське життя в мурах львівських високих шкіл.

ҐДАНСЬКИЙ СЕНАТ домагається відкликання трьох польських урядників з Ґданська, яким закидає улекшення втечі шоферові Моравскому, що застрілив у власній обороні ґітлерівця Ґрібера.

ҐЕНЕРАЛЬНОҐО ПРОКУРАТОРА СССР Вишинського Найвисша Рада іменувала на становище одного з заступників председника ради народних комісарів. В минулому році Н. Р. іменувала Вишинського прокуратором на 7 літ. Передчасне іменування на нову посаду уважають кінцем карієри Вишинського. (ПАТ).

ВИБОРИ ДО РОМУНСЬКОҐО СОЙМУ відбулися при участи 85 проц. управнених до голосування. Перемогла урядова партія. Мадяри вибрали 8 послів, 350.000 болґарів не має ніодного посла, зате в Добруджі вийшов 1 турок. Поляки на Буковині зібрали на свого кандидата 20.000 голосів, але він не вийшов. В новім парляменті не буде ніодного жида. Аґенція АТЕ подаючи той вислід не згадує, чи 1,600.000 українців в Ромунії вибрало яких послів.

РОМУНСЬКІ ПОСЛИ І СЕНАТОРИ рішили прийти на перше засідання законодатних палат в одностроях Фронту Національного Відродження. „Слово Народове" подає в 154 ч. ту вістку під титулом „Ще один парлямент умундурований".

ДАНСЬКИЙ ФОЛЬКТІНҐ (сойм) ратифікував дансько-німецький договір про ненапад 115 голосами; проти голосували 3 посли.

ЛАТВІЯ И ЕСТОНІЯ підписали вчера договір про ненапад з Німеччиною.

ЛИТОВСЬКА РАДА МІНІСТРІВ ухвалила закон про примус праці.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ СОЙМ завісив судове слідство проти провідника рексистів Деґреля.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПРЕМІЄР Далядіє заявив, що на границях Франції стоять три міліони змобілізованих чужих жовнірів.

МАРШАЛ БРИТІЙСЬКИХ ВОЗДУШНИХ СИЛ сер Джон Сальмон відвідав Париж і відбув наради з ґенеральним штабом французького летунства.

ПРЕЗИДЕНТ ПОРТУҐАЛІЇ має виїхати незабаром на інспекцію португальських кольоній.

ЯПОНСЬКИЙ ВОЄННИЙ КОРАБЕЛЬ обстрілював анґлійський торговельний корабель „Ліво" на китайських водах.

НОВИНКИ

З бучацького повіту пишуть нам: о. Василь Стрільбицький, парох в Жизномирі, покараний окружним судом в Чорткові на виїздній сесії в Бучачі 6-місячним арештом *за українізування назвиськ*. О. Ізидор Скорохід зав. в Коропці і о. Володимир Кирил, сотр. тамже, покарані за українізування назвиськ в часі перепису людности в многих случаях 6-місячним арештом без завішення і 20 зл. як судові кошта. Всі *внесли відклик*. О. Василь Білинський, зав. в Острій коло Коропця, стратив право навчання релігії в школі в чортківським інспектораті.

Виклади для абсольвентів ліцеїв п.н. *„На порозі нового життя", що мали відбутися* заходом Т-ва „Обнова" від 5 до 8 червня с. р., ректорат університету в останньому дні, себто в понеділок 5. VI. в год. 14, заборонив.

Старостинський суд у Львові покарав о. Івана Миронюка гривною 2.000 зл. з заміною на 2 місяці вязниці за проповідь, виголошену в другий день Зелених Свят на Личаківському цвинтарі. Як відомо, такою самою карою покарали теж о. д-ра Гриньоха за проповідь в *перший день Зелених Свят на Янівському* цвинтарі.

У львівськім городськім суді відбулася розправа проти п. Мілени Рудницької, п. Олени Шепаровичевої і п. Михайла Савки, обвинуваченых за „неприличну поведінку супроти комірника в часі виконування ним урядових чинностей". Обидві пані засудив суддя Солтисік по 1 місяцеві арешту з завішенням кари на 4 роки. М. Савка засуджений на 50 зл. гривни з заміною на 10 днів арешту, *також з припиненням виконання* кари на 4 роки.

Воєвода Білик удекорував золотим хрестом заслуги м. ін. о. Василя Лициняка.

Міністерство внутрішніх справ відібрало дебіт у Польщі отсим виданням: книжці „Карпатська Україна", що вийшла в Шікаґу в українській мові; часописові „Око", що виходить в українській мові в Ню-Йорку та часописові „Православная Русь", що виходить у *Ладомировій на Словаччині*.

В Жовкві учитель Юліян Лентковский (повітовий командант Стшельца) відібрав підчас науки 26. V. с. р. від ученика II кл. Івана Борка книжку „Максим і Марко", яку видало В-во „Світ Дитини" і подер її на очах дітей зі словами: „Рускіх ксьонжек не можна до школи пшиносіць!" Слід згадати, що той учитель вчить української мови в тій клясі...

Українську кооперативну фільму *„До добра і краси"* висвітлюють тепер у львівськім повіті. На другу половину червня фільма переїздить у рогатинський повіт.

Коломийське староство дозволило на відновлення діяльности читальні „Скали", читальні „Просвіти" і кружка *„Рідної Школи"* у Воскресінцях.

Гумор. — Ти найгірше одітий мужчина в цілім місті. Чи не можеш краще одягнутися? — Ні, дитинко, не можу. — Чому? — Бо ти найкраще одягнена жінка в цілім місті.

Парохові с. Лукич, сокальського повіту, о. М. Миколайчукові місцева поліція доручила письмо вищої влади, щоб він як парох лучицької і шарпанецької церкви здіймив тризуби. Рівночасно припоручили о. Миколайчукові, голові чит. „Просвіти", усунути тризуб з читальні.

Самбірське староство припинило діяльність читальні „Просвіти", кружка „С. Господаря" і кооперативи „Єдність" у Корничах та читалень „Просвіти" в отсих селах повіту: в Корналовичах, Мистковичах, Черхаві, Сільці, Котовані і в Берестянах — всюди „з огляду на загрозу публичної безпеки".

Банк Польський вимінює до 30 червня с. р. 20-злотові банкноти, вицофані з обігу, з дати 1. III. 1932 і 1. IX. 1925 з *постатями жниварки* і Меркурія. Се треба скрізь оповістити народові.

В Будапешті відкрили виставу п. з. „День книги". На виставі приміщено також публікації про Карпатську Україну.

Редактор віденської „Райхспост" др Фр. Фундер помер на днях у концентраційнім таборі в Дахав. Він *був якийсь* час головою „Міжнародної Унії Катол. Журналістів" і членом „Постійної Міжнар. Комісії Катол. Видавців".

Німецькі власти заборонили носити *чеські відзнаки в національних барвах* на терені протекторату Чехії й Моравії.

Кілька шкіл у Празі замінено на військові шпиталі. Німецькі власти виходять з заложення, що на випадок конфлікту Прага буде найбезпечнішим містом, бо західні держави не схочуть *бомбардувати її*.

Б. альбанський король Зогу з жінкою і дитиною замешкає у Версалі.

Коло берегів Англії затонуло англійське підводне судно „Тетіс" з залогою 100 осіб. Се найбільша катастрофа в історії підводних суден. Вона викликала пригноблююче враження в Англії.

ДИРЕКЦІЯ ЛІЦЕЮ Й ГІМНАЗІЇ СС. ВАСИЛІЯНОК У СТАНИСЛАВОВІ (*з правами державних шкіл*) вул. П. Скарги 17 приймає зголошення до вступних іспитів до всіх кляс гімназії й гуманістичного ліцею. До зголошень треба долучити: метрику, піврічне свідоцтво (річне *привезе учениця до іспиту*), а до ліцею свідоцтво покінчення гімназії — та значок на відповідь і евент. бажані ближчі інформації.

Спорт. — Минулої неділі Україна перемогла несподівано високо Ресовію, а саме у відношенні 6 : 0 (1 : 0). Перемиський Сян відпочивав. По недільних розгривках Україна дальше лишилася на другому місці, а Сян, хоч не грав, впав на 11-те місце в табелі.

Гумор. — Мамина гордість. — Чи ваш синок, пані, перейшов до вищої кляси? — Ні, але він наймудріший з тих, що будуть репетувати.

Гумор. — У кравця. — Що? Мені, свому товаришеві, хочеш порахувати за одяг 350 зл.? — *Так, мій дорогий. Але* я враховую вже судові кошти.

Ґен. Франко іменував кавалірами імперіяльного ордеру Червоної Стріли португальського премієра Салязара, команданта німецьких охоронних штафет Гімлера, шефа італійської поліції Ботічінія і проф. Кольбе. Крім того Салязар дістав ордер католицької Ізабелі.

З університетських бібліотек Японії усунено всі повісти й романи навіть найвизначніших авторів, бо стверджено, що студенти радше їх читали ніж наукові твори.

ВИХОВНИКАМ І ВИХОВНИЦЯМ УКРАЇНСЬКОЇ ДІТВОРИ ПІД УВАГУ!

Хочете, щоб українські діти полюбили рідну бувальщину? — Допоможіть їм вивести сценку з приводу ювилею хрещення України. Сценку п. з. „Христос наш Володар" помістив дитячий часопис *„Місіонарчик"* (*додаток до „Місіонаря"*) в черговому 6-му числі на червень. Ціна 0.05 зл. (З „Місіонарем" 0.20 зл.).

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Елізейські поля.
ПАКС: Лет засуджених і Каліф в Багдаду.
СТИЛЕВЕ: Жінка, яку люблю і ревію.

Ординатор Шпиталя Народної Лічниці
урольог-оператор

Д-р Богдан Макарушка

змінив помешкання

і ординує в недугах пирок і мочевих доріг
від год. 3 — 6 попол.
у Львові, вул. Л. Сапіги ч. 6.
ч. тел. 108-85.

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО ДО НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа
підручник для священиків
уложив
ГРИГОРІЙ ХОМИШИН
Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.
В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода.
Знаменита обслуга. Ціни приступні.
Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місці дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	**30 сот.**
В тексті і в новинках	**50 „**
На першій сторінці	**60 „**

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ¹/₂ стор. 180. — вол., ¹/₄ стор. 90. — вол., ¹/₈ стор. 45. — вол., ¹/₁₆ стор. 25.— вол. В редакційному тексті: ¹/₂ стор. 280.— вол., ¹/₄ стор. 140. — вол., ¹/₈ стор. 70. — вол., ¹/₁₆ стор. 35. — вол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 11 czerwca 1939. № 43 (1243)
Рік XIV. Львів, неділя, 11 червня 1939. Ч. 43 (1243)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв. Біол. Народ. Дому.

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Повний тріюмф Москви?

„Нає Ціріхер Цайтунґ" пише: Якби Англія відразу згодилася була на домагання Кремлю в справі ґарантій для балтійських держав, не була б потребувала побоюватися страти престіжу, яка їй тепер загрожує, коли вона нарешті мусітиме пристати на московські бажання. Росія знає прикру ситуацію, в яку попав Чемберлен своїм приреченням допомоги для Польщі, Ромунії, Греції й Туреччини. І тому Москва не попустить Лондонові в ніякій справі. Сталін не зробить звороту в напрямі до Гітлера, хоч з німецької сторони роблять Росії великі обіцянки. Молотов занадто виразно говорив про німецьку політику насильства, щоб можна приписувати якесь алярмуюче значіння його заяві про господарський звязок з Німеччиною. Але промова Молотова вказує на те, що в Кремлі рахують на повний тріюмф і не сумніваються в те, що Москва перегне Англію до своїх бажань. — Останні вісти вказують, що Москва не перечислиться.

Тайний договір між Берліном і Білгородом?

З Білгороду доносять, що там кружляють поголоски, що в Берліні приготовано проєкт тайного договору між Білгородом і Берліном в справі союзу між обома державами. Проєкт вже мали предложити Гітлерові. Такий самий договір канцлер Гітлер має предложити також Еспанії. Вразі якби справді дійшло до німецько-югославянського союза, то було б се великим скріпленням держав осі, бо в часі великої війни показалося, що сербська армія належить до найлучших в Европі. А хорвати, словінці і босняки також добрі вояки.

Ген. Ґамелен головним вождом союзних держав?

Англійська преса широко обговорює наради ген. штабів Англії, Франції і Туреччини, які відбуваються в Лондоні при участи французького ґенералісімуса Ґамелєна. „Івнінґ Стандарт" твердить, що на випадок війни ген. Ґамелен став би головним вождом союзних армій.

Англійський голос проти союзу з Москвою.

„Дейлн Телеґраф" домагається зірвання переговорів з Совітами, бо супроти надмірних російських домагань трудно сподіватися скорого порозуміння. Через проект оборони балтійських держав всупереч їх волі Росія зажадала більше, ніж сама може дати. „Се домагання потягає за собою небезпеку, що Англія може бути втягнена у війну, яку Совіти зачали б для підпорядкування собі Латвії й Естонії. Англійська публична опінія не вважатиме сего слушним". Далі часопис заявляє, що союз з Совітами має дуже сумнівну вартість.

Пожежа головного двірця у Варшаві.

Пожежа вибухла коло 4 год. над ранком. Згоріла центральна галя двірця. Огонь з трудом зльокалізовано в год. 8.30. Є жертви в людях. Рух пасажирів перенесено на инші двірці, бо від огню завалився суфіт і потріскали стіни нового залізничого двірця у Варшаві. Шкоди великі. Слідство ведеться.

Катастрофа на шляху Катовиці — Варшава.

Дня 7 с. м. в само полудне поспішний поїзд ч. 204, що їхав з Катовиць до Варшави, вискочив з шин на стації Прушків. Наступила катастрофа, в якій погибло 6 осіб, в тім одна жінка, ранених 16 осіб. Причина катастрофи заскора їзда. Нещастя хотіло, що поранені й убиті в деревляних заграничних ваґонах, коли місцеві сталеві видержали. На місце нещастя прибув міністр лучби.

Убивство поліціянта в Бережанщині.

ПАТ. Поліційна стежа, яка переходила біля Золочівки, пов. Бережани, стрінула незнайомого мужчину, який побачивши поліціянтів кинувся втікати. Поліціянти пустилися в погоню і загнали незнайомого до стодоли господаря Ситка. До тієї стодоли ввійшов постерунковий Коркош. Безпосередньо після того командант постерунку Зеліньский, який залишився на подвірі, почув два вистріли. Коли ж він підбіг до будинків Ситка, зі стодоли вибіг постерунковий Коркош без кріса. Йому текла з рота кров. Коркош перебіг ще кілька кроків і впав на подвірю. В той сам час незнайомий користаючи з замішання, яке счинилося, кинувся до втечі забравши з собою кріс Коркоша. Коркош згинув на місці від завданих ран. На місце події приїхали представники влади.

Закон про воєнний стан у Польщі.

Польський сойм ухвалив закон про воєнний стан. Його заряджує на случай загрози війни президент РП на внесок ради міністрів. Проголошення воєнного стану з сили самого права потягає за собою завішення всіх горожанських свобід, вичислених у законі про воєнний стан в параґрафах 3—7. Мін. внутрішних справ має право на основі того закону видавати виїмкові розпорядки. Подібні права дістають міністри рільництва і суспільної опіки. Військові власти матимуть право виконувати функції цивільної адміністрації. Крім того закон про воєнний стан передбачує можливість введення наглих судів, оскільки се ухвалить рада міністрів. Сойм відкинув усі поправки.

Велика посуха в Голяндії.

В північній провінції Голяндії, Фризії, така посуха, що трава на лугах зовсім висхла. Те саме загрожує иншим рільничим плодам. Воду для ужитку людей видається на порції. І все те діється в надморській країні!

ВАЖНЕ ДЛЯ ВЛАСНИКІВ ПРЕМІЙНИХ ВКЛАДКОВИХ КНИЖЕЧОК
КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ
„ДНІСТЕР"
у Львові, Руська 20, тел. 280-50.
В льосуванні переведеному на засіданні Надзірної Ради Кооперативного Банку „Дністер" у Львові в дні 31 травня 1939 р. впали премії за ощадність на такі премійні книжечки: по зл. 25.— на число книжечки 30.432, 30.468 і 30.403; по зл. 50.— на число книжечки 30.429 і 30.444.
Дирекція Кооперативного Банку „Дністер" у Львові.

За новий союз

Зміст: Про основи переговорів між християнськими демократіями та безбожними Совітами. — Як Николай Бердяєв винуватить за упадок Росії православію. — Що на те каже „Возрожденіе". — Погляд комуністичної „Юманіте". — Погляд швайцарської „Нове Ціріхер Цайтунґ". — Що з того всего вийде?

Головне питання сучасної міжнародної політики три місяці звучить: Підпишуть, чи не підпишуть? І що підпишуть? Кожний вже знає, що розходиться про підписання союза між Англією, Францією й СССР, але на се питання трохи не кожний дає відповідь з инакшими нюансами. Заки се число „Нової Зорі" дійде до рук читачів, питання „підпишуть, чи не підпишуть" буде вже правдоподібно вирішене. Та мимо того важно й цікаво знати, які настрої й погляди попередили те вирішення, бо се знов може вирішити тривкість нової політики. Отже перегляньмо найцікавіші голоси заграничної преси.

І так паризький орган російських монархістів, „Возрожденіе", пише: Західні держави ввязавшися в переговори, коли вже втекти від них не могли, запитують себе: А з ким же ми переговоруємо? Чи істнує червона армія? А коли істнує, чи буде вона битися? З ким? За що? Задля яких цілей? І вертілися регулятори радіоприймачів прислухуючись, що скаже Молотов, як віднесеться Сталін до прохань „освічених демократій". Тимчасом Молотов гордо звернув „сочиненіе": поправте!... Французька радикальна преса вірить в істнування „московського кабінету". В Парижі є ще люди, які не надумуючись ототожнюють президента французької республики зі старостою Калініном, свого премієра з Молотовом, свій кабінет міністрів з московським закамарком на Лубянці. Але що робити зі Сталіном і Комінтерном, се вже мало хто знає. Та й знати не хотять. Се, кажуть, походить від „ам сляв" („словянської душі"), воно мальовниче і цікаве, але для нас, західних европейців — чуже, й тому в нім нема для нас небезпеки, лиш аби німці тим не заволоділи. І саме задля того треба перехопити скорше союз зі Сталіном... А „московський кабінет" милостиво дозволяє просити себе. Але рівночасно веде сильну пропаґанду, щоб західні де-

мократії якнайтісніше зближилися з Совітами. І так недавно Москва вислала чекіста Кривицького, який настрашив американців своїми писаннями будьто би змовою Гітлера зі Сталіном і при тій нагоді вимазав клеветою російську еміграцію. Висновок з його статтей був такий: Спішіться заключити союз зі Сталіном і відірвати його від Гітлера!... А в другій области „подвизається" Николай Бердяєв. Він у 59 ч. часопису „Путь", що виходить в Парижі, виступає проти націоналізму, проти Церкви, проти Богословського інституту і проти „Возрожденія" та закидає „правим", що „вони ненавидять »правду« комунізму, принцип безклясовової братерської суспільности, який не знає визиску людини *людиною, ідеал мира між народами*" та пише, що офіціяльні християнські Церкви розкладаються і що „кінчиться царство услівно-реторичного, деклямаційного християнства, яке перед своїм кінцем може ще зробити багато поганих річей („безобразій") і проявити ще багато злоби". Проповідь Николая Бердяєва, пише „Возрожденіе", має на цілі укріпити в совітофілстві тих „християнських демократів" у Франції та особливо в англосаських краях, що в них масові „розправи" Сталіна викликають огиду. Бердяєв признає, що комунізм винен в ексцесах, але каже, що головний виновник — історичне православіє, яке в імя смиренности вимагало послуху злу і неправді. Воно перемінилося в школу „угодничества"... *і відти походить та погань, що її* бачимо в совітській Росії. Відси висновок, іронізує „Возрожденіе", що коли можна було вступати в союз з неправедним і злим православним царатом, то тим моральніше заключити дружбу з совітською „правдою"...

„Бердяєв засліплений злобою бісноватого, він корчиться в судорогах, бризькає слиною, викидає з себе слова ненависти і клевети, опоганює православіє та все християнство і ставить взірцем християнської людяности Леона Блюма"...

Так автор статті Ю. Семенов розправляється у „Возрожденію" з Бердяєвом на тлі питання: Підпишуть, чи не підпишуть? І пригадує, що коли японці атакували гору Заозерную якотакож в недавній битві на монґольсько-манджурській границі червона армія показалася до нічого. Сими днями, каже, 70 совітським воєнним літакам не вдалося дістатися в країну неприятеля, причім 30 з них впало, бо зістрілили їх манджурсько-японські протилетунські гармати, а решта втекла перед ворожими літаками. Чи демократичні держави, питає, думають, що Німеччина буде гірше боронитися ніж Манджурія?

А знов паризька „Юманіте" пише, що то Анґлія саботує проєкт англо-франко-російського союза. Той часопис отримує інструкції просто з амбасади СССР в Парижі. Він твердить, що Анґлія не хоче обняти ґарантією малі балтійські держави, чим приневолює їх, піддатися німецьким погрозам. Тимчасом малі балтійські держави мають для СССР таке саме життєве значіння, як для західних держав Голяндія, Бельґія і Швайцарія. В систему англійської оборони приняла Анґлія ті три малі західні держави, а не хоче приняти малих балтійських держав. Чому?

На се питання відповідає великий швайцарський орґан „Ное Ціріхер Цайтунґ": *Французька преса має зрозуміння для того становища Анґлії.* „Евр" не належить до ворогів СССР, а пише, що положення над Балтійським морем дуже подібне до положення на Балкані в 1914 р. Ріжні проблєми мають ріжну вагу: годі рівною мірою мірити конфлікт німецько-литовський або німецько-лотишський з німецько-польським або з німецько-російським. „Тан" додає: Балтійські державки не хочуть ґарантій і не можна зрозуміти, яким способом признання їм спеціяльних ґарантій скріпило б оборону на Сході, бо кожний німецький напад на Росію через балтійські держави сейчас покликав би до життя зобовязання з договору трьох великодержав.

Ся арґументація не вдоволяє Москви: вона побоюється, що Гітлер не потребуватиме нападати на малі балтійські державки, бо вони піддадуться йому без нападу, подібно як піддалася ЧСР. І тут лежить „камінь преткновенія": Анґлія і Франція заявили готовість ґарантувати допомогу тим державам, щодо яких нема сумніву в їх охоті боронитися. До таких держав належать Бельґія, Голяндія і Швайцарія, але се питання, чи належать до них малі балтійські державки. Тимчасом СССР жадає, щоб їх боронити навіть проти їх волі! І на тім *полягає ядро ріжниць у поглядах* між Анґлією та Москвою.

Річ ясна, що для Латвії чи Естонії далеко більше небезпечно прилучитися до якогонебудь хочби тільки оборонного блюку, ніж для інших держав. Їх німці можуть зломити і залити продовж коротенького часу.

Крім вище наведених перепон в підписанні союза між Анґлією, Францією та СССР є ще одна дуже важна перепона. А саме Японія недвозначно дає до пізнання, що коли б Анґлія звязалася загальним воєнним союзом з СССР, тоді вона, Японія, звяжеться таким самим союзом з Німеччиною й Італією. Отже Анґлія предкладає Совітам частинний союз, що відносився б тільки до европейських справ. А й у тім частиннім проєкті не знає, що робити з малими балтійськими державами. Бо ануж вони виберуть те саме, що вибрала Чехословаччина і добровільно піддадуться Німеччині? І якже їх тоді боронити? Проти їх власної волі чи як? Москва в страху, що тоді німці приближаться до її границь, хоче наклонити Анґлію, щоб вона боронила незалежність балтійських держав проти їх власної волі. Але анґлійці не хочуть попасти в комічне *положения*. І *над цілим тим помотанним* комплексом ріжних справ три місяці відбувається дискусія. І досі трудно відповісти на питання, що вийде з нового союзу...

Одно в тім всім ясне: що світ іще не вийшов з небувалої кризи, якій Мусоліні надав імя „Білої Війни". Вона має цілком окрему стратегію, якої досі не було. *Про неї треба б окремо писати.*

А. Ч.

Поляки про українську справу

„Век Нови" в ч. 11.430 приніс статтю п. з. „І без крапки. Чи демократія польська й українська знайде спільну мову?" В статті читаємо: „Українська політика в імпасі: вже давно збанкротувала просовітська орієнтація, німецька орієнтація заломилася перед кількома місяцями, а нормалізація, роблена з польським урядом, теж не вдалася. Отже яку сьогодні вибрати дорогу? З виводів ріжних українських провідників виходило б, що вони пробують ще раз знайти шлях до порозуміння з нами (поляками) та що, менше чи більше виразно, відкидають пронімецьку орієнтацію. Виходило б це з інтервю посла Целевича, частинно теж з заяви посла Мудрого, а трохи можна б так вносити з тону української преси". Одначе є ще забагато взаїмних упереджень, щоб можна було себе обманювати, що ця справа буде скоро й успішно поладнана. „Коли йде про польську сторону, то передовсім дається відчувати брак ясної, рішучої і послідовної витичної лінії в політиці на українськім відтинку. Такий стан тягнеться вже від самого початку незалежности Польщі. Не рішилися (поляки) ні на політику Пілсудского, ні на витичні Дмовского і створили з сих двох суперечних собі концепцій якусь третю компромісову, яка зрештою на ріжних теренах ріжно була стосована, залежно від волі місцевих вельмож". Нормалізаційна концепція, з якою польські консерватисти і т. зв. прометеїсти звязували плян походу на СССР, тепер цілком неактуальна. Шкідлива теж з державної точки погляду концепція безоглядної боротьби з українцями. Далі „В. Н." пише, що велике заінтересування викликують переговори польських і українських демократів. Одначе і в цій справі не слід мати занадто великі надії на скоре порозуміння, бо останні місяці принесли сильні задразнення у взаєминах демократів польських і українських. Автор жаліється, що на сьогорічнім робітничім обході у Львові не промовляв український делеґат, що не створено спільної ліст при виборах у Львові, ба що більше, українські радикали й соціялісти пішли разом з українськими фашистами. Не ліпше теж на провінції і в терені. Далі автор збиває погляд деяких польських політичних кругів, які думають, що українська демократія слаба та що зговорення з нею не принесло б ніяких змін у польсько-українських взаєминах. Він твердить, що радикальна партія досить сильна, а головне, що вона нескомпромітована ні політикою радянофільською, ні прогітлєрівською, ні нормалізаційною політикою. Хоч українці мають жалі під адресою польської демократії, то ідея співпраці з польською демократією, твердить „Век Нови", щораз сильніша і то навіть в деяких кругах Унда. В закінченні читаємо: „Від ясно означеного становища польської демократії в українській справі залежить дуже багато. Українська справа з державної точки погляду незвичайно важна, отже варт сьогодні, коли шукається нових шляхів, спробувати устійнити рішучу програму в цій справі".

Жертвуймо на вдів і сиріт!

Поверх 300 воєнних вдів, сиріт і батьків по поляглих пригадується цим нашому громадянству. Раз у році за дозволом влади переводимо прилюдну збірку жертв на забезпечення вдів та сиріт. Вони тихо й терпеливо замкнулися в собі зі своїм горем, зрослися зі своїми злиднями й нікому не докучають, в нікого не прохають помочі, хоч нераз кусочка хліба їм бракує. Одиноке *тільки наше* Т-во знає їх нужду, знає їх невисказані перед ніким жалі, до нашого тільки Т-ва звертаються вони в потребі, а тих потреб так багато, що невимовно жаль стає нам, коли не можемо вдоволити скромненьких побажань тих, що найбільші жертви понесли у важкий та грізний час. На скромненькі підмоги вдовам та батькам поляглих, на їх лікування й вивчення сиріт, що найдошкульніше відчувають втрату батька-опікуна, наше Т-во потребує річно 20.000 зл. Ці гроші можемо зібрати тільки раз у році при нагоді прилюдної збірки. Саме тепер в днях від 11 до 14 червня ц. р. за дозволом воєвідських урядів у Львові, Станиславові й Тернополі переведе наше Т-во цю збірку. Від її вісліду залежить доля кільканацяти сиріт, що вчаться в школах, та забезпечення звиш 300 родин по поляглих. Ми віримо, що наше громадянство не відмовить нам помочі та памятаючи про воєнних вдів та сиріт зложить по своїй спроможности тільки, щоб виправдати надії вдів та сиріт і щоб тим способом гідно вшанувати память поляглих. Просимо використати в днях від 11 до 14 червня ц. р. всі нагоди, щоб самим жертвувати та пригадати про цей обовязок всім знакомим. Жертви просимо висилати поштовими складанками ч. 511.590 або на адресу: Товариство Український Фонд Воєнних Вдів і Сиріт, Львів, Потоцького ч. 48. — Управа Т-ва Український Фонд Воєнних Вдів і Сиріт.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Про Загальні Збори „Просвіти"

П. з. „До учасників Заг. Зборів Просвіти" „Українські Вісти" в ч. 129 принесли передовицю, в якій читаємо м. ін.: 8 червня 1939 р. — Загальні Збори Матірного Товариства „Просвіта". Три роки Виділ не скликував Загальних Зборів, хоч статут наказує відбувати Заг. Збори кожного року, при чому кожного року Збори перевибірають третю частину членів Виділу. Через те вигасли мандати цілого Виділу. На три роки припізнилися Заг. Збори „Просвіти", але видно, що й 3 роки ще замало Виділові й Канцелярії, щоб приготовитись до Заг. Зборів. Нині 7 червня. Себто завтра Заг. Збори. А преса ще не дістала звідомлення з діяльности Матірного Товариства, воно, як приватно довідуємось, щойно кінчиться друкувати. Сим разом Виділ і 32-членна Канцелярія не вважали за відповідне дати пресі матеріял, на підставі якого можна було би проаналізувати діяльність нашого найстаршого Товариства. Що ж тоді писати, на підставі яких матеріялів? Приходиться обмежитись до власних матеріялів, якими диспонуємо. Але ті матеріяли надто понурі, щоб їх нині класти на папір.

Пісня без слів

Характеристика сучасного положення в Польщі.

„Хвіля" в ч. 1469 принесла статтю визначного жидівського публіциста Регніса, в якій читаємо м. ін. ось що: Дрібні справи знов запрятують увагу суспільности. Дурні сплетні оживляють політичну посуху. Одна сплетня буде зліквідована в окружнім суді. Решта відомостей з пантофлевої почти перейде цілий край і замре, щоб дати місце новим. Поруч сплетні машерує очорнення. Від кількох днів ведеться дискусія на тему мнимих взаємин Вітоса з Ґестапо'м. Автори верзії не вірять в автентичність своєї відомости. Боротьба йде на конкуренційнім тлі. Діяльність видно сильно докучила виданням „Курєра Поранного" і „Ґазети Польскої", коли мусять послуговатися надто видною роботою. Білі а радше чорні нитки виходять на верх. В соймі і сенаті йде сіра установча праця. Ухвалюються закони і новелі. Посли входять на трибуну, сходять з трибуни, читають з картки або говорять з памяти, а з усеї тої праці виглядає нудьга. Се години урядового зівання при вул. Вейскій, спільної акції, яку ведуть посли і міністри. Вже два тижні тому можна було розійтися по ухваленні повновластей. На денному порядку остали ще залеглости з давних часів, з передберезневого періоду. Можна було їх сплавити, згубити по дорозі, не займатися проектами нереальних законів... Референти говорили з привички. Не випадає ввійти на трибуну і в двох словах просити прийняття закону. З привички зрештою говорить теж віцепремієр Квятковский, найбільш властивий на становищі міністра пропаґанди. Повторяє старі кличі про спольщення торговлі, достосовується до поморського ринку, хоч пісенька, яку він підспівує, була очевидно популярніша в лютім і березні... На вулицях Варшави можна було видіти незвичайний образ. Кілька самоходів посувалося звільна здовж Краківського Передмістя і Нового Світа. Перед самоходами їхали трубачі на білих конях зі швадроном шволежерів. Совітський посол вручував вірительні листи на Замку. На подвірі орхестра відіграла совітський гимн. Інтернаціонал... Йдуть події без коментарів, без внесків та інтерпеляцій. У воздусі уноситься від місяця нова пісня без слів.

Проф. Ґрабский про ОЗОН

„Варш. Дз. Н." в ч. 154 пише: Проф. Ст. Ґрабский опустивши „Ст. Нар." знайшовся в групі, яка співпрацює з ОЗОН'ом, і в часі останніх виборів на чолі її листи, але перенав. Тоді в тижневику „Земя і Наруд" оповістив статтю, в якій читаємо: „В приватних розмовах, що товаришили офіціяльним переговорам, на всі аргументи про конечність одної польської листи вшехполяки відповідали: „ОЗОН не потрафить бути льояльним; вчасніше або пізніше обманить він кожного, хто зробить з ним порозуміння". Одначе др Островский, голова Христ. Нар. Комітету, ручив, що ґенерал Скварчиньский вповні приднав його безпартійну програму, яка зосереджує всі польські творчі сили в міській раді Львова... На жаль, мали слушність ті, що не вірили, шоб ОЗОН міг дотримати слова"... Стаття проф. Ґрабского кінчиться так: „Ретельна праця для пар. зєдинення мусить уникати на будуче навіть найлекшої стичности з тими всіми, що для них політика се не служба народові, тільки ґра і то не конче чесна. Вона мусить бути отвертою, смілою боротьбою за уздоровлення моральности польського публичного життя, підкопуваного в останніх часах з ріжних сторін, а у Львові найбільше через ОЗН".

Що буде з пресою?

ПАТ приніс на днях вістку про створення інформаційної комісії для преси при раді міністрів. Сей факт викликав ріжні голоси в пресі. І так виленське „Слово" пише: „До наведеної вістки ПАТ-а слід додати, що частина преси вже від якогось часу заповідала створення міністерства, зґл. іншого органу пропаґанди на взір міністерства пропаґанди в тотальних державах. Створення комісії інформації се потвердження тих вісток. В комунікаті ПАТ-а читаємо не про інформації, а про „насвітлювання явищ життя політичного і господарського". Від степеня, в якім буде обовязувати це „насвітлювання", залежить, чи та комісія стане пробою „згляйхшальтування" преси, чи обмежиться до означування становища правительства в поодиноких випадках".

Як буде виглядати війна?

Періодичний німецький журнал „Цайтшріфт фір Ґеополітік", який видає в Монахові сторонник Гітлера Гавсгофер, оголошує цікаву статтю на тему актуальної ситуації. „Тепер, пише він, *весь світ у стадії очікування, а се тільки* вступ до вибуху конфлікту". Сей стан може потревати ще кілька місяців. На думку автора противенства в Европі дійшли до кульмінаційної точки і стали не до видержання, подібно як се діялося перед 30-літною війною. Одначе тепер все змінилося. Так ментальність народу як і методи боротьби. Признається не зобовязання, тільки сили. Все змінилося, почавши від поступування з раненими аж до вартости договорів. В минулій світовій війні перестерігали ще деякі правила лицарської ґри давної Европи. *В будучій війні* ніщо не охорониться. Дипльомати не могтимуть вернутися до своїх країв, смерть не пощадить ні жінок, ні дітей. Поступи воєнної техніки зроблять будучу війну подібною до 30-літної війни. Та щирість виводів німецького ґенерала заслугує на увагу. Німці лишають світові ще кілька місяців часу до надуми. („Хвіля").

ПРОМ-БАНК

Львів, Ґродзіцьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

Польсько-німецька боротьба

ПКЦ в ч. 156 приніс статтю дра Ігн. Клєциньского п. з. „Провокації не устають, терор шаліє, але польський дух протиставиться німецьким злочинам. Хочуть полякам відібрати назвища, а *місцевостям назви". В тій статті читаємо:* Де тільки німці стирають з поверхні землі поляків і сліди польськости, способи їх однакові. Щоб тільки стерти польськість, щоб тільки наложити свій грубий лякер і чим грубший тим ліпший так, аби трудно було під ним дошукатися історичної та етноґрафічної правди. Польськість нищать з якимсь ошалілим поспіхом, який вказує на страх провокаторів, що вже небагато днів остало їм для таких практик. У Ґданську вже не можна дістати ніякої польської ґазети: конфіскують уже все, що писане по польськи, лише длятого конфіскують, що по польськи. За читання польських часописів бють по обличчі, арештують і переслідують. Говорення по польськи викликає якусь звірячу скаженину. Клич: Нищити польськість за всяку ціну і всяким способом і заразом провокувати, щоб розбити нерви й ослабити духа поляків. Нищать всі польські памятки. Кидають в них камінням, шурують їх цеглами, рисують, аби лиш замазати історичну правду. Те саме діється у Сх. Прусії. Винищують польське населення і вмовляють в нього, що воно німецьке і німецького походження. Часопис *„Вайхсель-Цайтунґ" в ч. 116 помістив* статтю п. з. „Німче, читай своє назвисько по німецьки". В тій статті доказуєтьєя, що всі типово польські та старошляхотські назвиська на скі, цкі, іч се назвиська німецького походження. Пишуть, що „Абрамовскі", „Адамскі", „Бєрнатовскі" то німецькі назвиська і звучали колись „Абрам", „Адам", „Бір", „Ґутовскі" то „Ґут", „Качиньскі" то „Кац", „Леньскі" то „Ленц", „Урбаньскі" то „Урбан" і т. д. ПКЦ сильно обурюється на те, що німці в той спосіб зміняють кінцівки назвиськ і пише, що 95% німецьких назвиськ словянського походження та що вони зрабовані таксамо як земля... Можна б на се усміхнутися, але треба памятати, що та пропаґанда призначена для поляків — опущених, оточених німецькою адміністрацією, що стогнуть під гітлєрівським чоботом і мусять вірити в те, бо так їм наказують. Се вияснює їм пястук Ґестапо (поліції), арешт і господарський гнет. Се конечність окупанта. Так вириває ться польськість з корінням, вириває ться відбиранням мови, Богослужень, назвиськ. Далі пише ПКЦ, що в Східній Прусії німці змінили 3.500 польських назв місцевостей на німецькі — і все те називає „безгранично цинічним". А рівночасно, пише, німці розписуються про переслідування їх поляками... (Треба признати, що переслідування, які описує ПКЦ, тяжкі, вони особливо прикрі при зміні назвиськ осіб, але се факт, що німці не були перші в тій области).

Предложення Англії

25 літ мира і зворот незалежности Чехословаччині.

Лондонська „Сандей Таймс" пише, що в договорі західних демократій з Совітами просто пропуститься справу ґарантій для балтійських держав. По підписанні того договору Англія зробить Німеччині такі предложення: підписання договору про 25 літ мира і зворот незалежности Чехословаччині, за що німці отримали б поважні кредити в сирівцях і готівці. Від того, що відповість Німеччина, буде залежати, чи в найблищім часі вибухне війна, чи ні. Инша заграничпа преса звідомляє, що Гітлер нараджується з шефами всіх родів зброї. Важну справу підписання договору Англії та Франції з Совітами обговорюємо в передовій статті сего числа „Нової Зорі".

Дискусія на Зборах „Скали"

На Зборах „Скали", що відбулися 1 червня с. р., вивязалася жива дискусія над звітами і над рефератом, який виголосив др Осип Назарук. Референт на прикладах з природи та з історії виказав, як людський ум кепсько спостерігає і як довго нераз перебуває в блуді. До справ, в оцінці яких люди найбільше блудять, належить справа оцінки значіння преси й наслідків її впливу. Референт виказав на прикладах, як впливає на суспільність зла, сенсаційна преса, і як впливає преса добра, католицька, як вона образує людей і як ділає в ріжних областях суспільного життя. Застановився над тим, чому українці католики не всилі ще під сю пору вдержати спеціяльного катол. щоденника, хоч він дуже потрібний і представив вагу точного масового кольпортування часопису для народа „Правди". Вкінці зясував, що важним способом піднимання народних мас на висший рівень може бути ширення по читальнях катол. часопису для інтеліґенції „Нової Зорі".

Перший в дискусії промовляв молодий селянин Мих. Буда з Бариша в справі організації „Скали": Багато є випадків в році в нашім дорогім Т-ві, що несподівано приїде до села організатор або священик і завязує Т-во. Се неконче добре. Заки завяжеться Т-во, треба обробити духа в людей, впоїти в них ідеольоґію, щоб вони самі бажали такої організації. І тоді може організація потревати й не істнувати тільки на папері. Звичайно на новоосновану „Скалу" є нагінка зі сторони „Просвіти". Вороги „Скали" кажуть: „Се недобре, бо то з ксьондзами!" Тимчасом тепер по тяжкій науці навіть большевики додумуються, що зле без священиків і без слова Божого. Читав я, що навіть ті між ними, які належать назверх до безбожників, потайки ходять до церкви і сповідаються та причащаються. Треба й у нас переконувати людей, що наша організація має висшу ціль, християнську Катол. Акцію, яка скріпить нашу націю та що за найвисшу цінність треба боротися до останних сил. В нас величава демократія, а на ділі демагоґія й анархія, а вони кажуть, що се свідомість. Таксамо в Бариші „Скала" стрінулася з ненавистю просвітян. Т-во не могло зачати праці. Тоді ми придумали спосіб: ми порадили всім членам „Скали" вписатися в члени „Просвіти" й активно в ній працювати. Незабаром голову „Скали" вибрали головою „Просвіти". Він зачав ширити в „Просвіті" катол. пресу, потім релігійні книжечки, вкінці членів „Просвіти" затягав на реферати до „Скали". Наступило поєднання. Просить оцінити, чи добре зроблено в Бариші і заявляє, що від часу прибуття до Бариша о. Ст. Никифорова полекшало в добрій роботі над організуванням народу.

Голова звертає увагу дискутантам, щоб придержувалися трьох точок: 1) справи Видавництва, преси та як їх поширювати; 2) вказати на причини, чому се недомагає; 3) говорити коротко й річево так, щоби промова не тривала довше як 5 мінут.

Михайло Козаченко з Тучап (селянин середнього віку): Ми селяни любимо свій нарід і свою Церкву, але майже всюди на місцях є люди, які ворожо відносяться до „Скали". Боротися з цим тяжко. Я нераз думав над тим, як взяти верх і не бути пониженим. Треба зачинати від виховання дітей і дорасту, хоч і праця між старшими потрібна. Потверджується правда слів Ісуса Христа: „Пустіть до мене дітей приходити!" Діти се основа Церкви й народу. В нас будівничі відкидають сей камінь, а він повинен бути угольним каменем. Слушно кажуть: „Дайте мені виховання дітей, а я з наймитів зроблю нарід!" Просить провід „Скали" занятися сею ділянкою, вона не заведе. Він організував дітей у вертепах, у церковних хорах і показалося, що це притягає дітей до Церкви й до своєї доброї організації та витворює з них вірних синів і оборонців. Вже за кілька років можна виховати добрі кадри вірних синів катол. Церкви й українського народу. Не дивуйтеся, що я так уривано говорю, але я дуже втомлений, бо 15 миль їхав я ровером на сі збори „Скали". (Оплески).

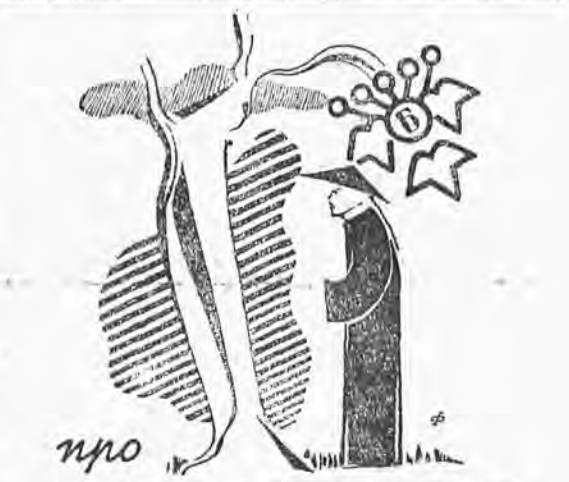
Максим Петровський. (Полівці): У нас організація добре розвивається завдяки організаторові п. Шкваркові. Справа залежить від нас. Гнилий дуб не зломить здорового дуба, яким є „Скала". Сила її в Католицькій Акції, яка не шкодить „Просвіті" ні ніякому іншому Т-ву. Промовець з притиском звертає увагу на конечність боротьби з алькоголізмом.

Антін Гушул, старий, сивий селянин з Рожнева: Я вже четвертий раз на річних Зборах „Скали". Чую приємну вістку, що Т-во розвивається. Мило рільникові бачити, як його нива розвивається, так і наш Архипастир Епископ Хомишин дивиться десь тепер на сю організацію, якій надав таке імя як Спаситель Церкві. Мало се Т-во перешкоди й колоди, але Божа поміч очевидна і „Скала" йде вперед. Гарно вже поступила і в моїй громаді, де були дуже великі перешкоди, навіть шиби вибивали прихильникам Т-ва, але перемоглося все і йдемо вперед. І я раджу дуже дбати про молодь! Закінчив словами: Борітеся, а Бог поможе!

Іван Маґас, рільник зі Старих Богородчан: Бачу в народі добру волю, але брак освідомлення. Не маємо сили будувати канони, але маємо іншу роботу в католицькій праці. Треба слухати Екси. Епископа свого, бути готовим на жертви, тоді переможемо. Не запиватися, не курити, а любитися між собою! Гурапатріотизм поширила ліберальна преса і за це я маю жаль до неї. Хоч кров уже перестала литися там, а ще маємо жаль. Треба складати гроші на катол. пресу, тоді по якімсь часі скріпне нарід і прийдуть наші права... Як на війну треба грошей, грошей і ще раз грошей, таксамо й на пресу. Як станемо щирим серцем перед Христом, то се найвисша ціль.

Юра Томин, селянин зі Стопчатова: Референт добре звернув нам увагу на пресу. Ґазета се товариш чоловіка, а з ким пристаєш, таким ся стаєш! Треба довести до того, щоб кожна хата мала катол. пресу. Треба добре застановитися над вихованням молоді. Молодь буває пуста, зло ширяться. (Оклик: Треба катол. видання для молоді в роді „М. Дзвінка"!). Священик не годен всего доглянути. Провід „Скали" повинен подумати над вихованням дітей і так над сим робити, як над харитативною акцією.

О. декан Николай Бріль (Бучач): Мило було чути, що членство росте, що В-во поширюється, зате непокоять мене справа вкладок, залеглости за брошури і неприсилання звітів. Я застидався за себе і за всіх. Не роблю докору, але вина тут виділів і оо. кураторів поодиноких читалень. Мусить бути контакт між куратором і виділом. Бодай раз на місяць конечне засідання виділу в справі праці. Подає практичні вказівки, як поширювати катол. пресу. Парохію ділю на вулиці і для кожної з них вибираю кольпортера, практикуючого католика. Обовязок кольпортера заглядати до всіх хат, до

Нова українська енцикльопедія

Сільсько-господарська енцикльопедія. Зшиток 1. Сільський Господар. Український Видавничий Інститут. Ст. 80 (160 шпальт), формат 18 × 25 цм.

Заходом Т-ва „Сільський Господар" „Український Видавничий Інститу" у Львові зачав видавати окремими зшитками велику тритомову „Сільсько-Господарську Енцикльопедію". Якраз появився перший зшиток тої енцикльопедії. Він має 160 шпальт (стовпців) дрібного але виразного друку великого формату. В тім зшитку обговорені м. ін. слідуючі важніші кличі: Аґрарна політика, 5 шпальт; Аґрарне законодавство в Польщі, майже 8 шп.; Аґрарний соціялізм; Аґрономія і Аґрономія суспільна, велика статта (коло 29 шп.) з численними статистичними таблицями і важнішою літературою. Аґрономія експериментальна і Аґрономія земська дає разом 5½ шп. Азот, Азотова віджива ростин, Азотова кислина і Аналіза ґрунту обіймає 9½ шп. з рисунками і статистичними таблицями. Анатомія і фізіольоґія сільсько-господарських тварин се стаття на 14 стовпців з багатьома рисунками та окремою таблицею п. з. „Зуби долішної щелепи коня у віці від 2 до 9 літ". Атмосфера, Атмосферичний тиск, Атмосферичні опади дають разом коло 9 стовпців. У статейці „Атмосферичні опади" вміщена „Карта розподілу середньої річної суми опадів на землях, де живуть українці". Кличі на букву „А" займають 108 шпальт.

Важніші кличі на букву „Б": Бавовник 5½ шп.; Бактерії поверх 10 шп.; Барометер; Барометрична депресія; Бджола обширна стаття на 11 стовпців. В ній обговорені раси бджіл, українська бджола, бджоляна родина, анатомія бджоли, матка, трут, бджола робітна, біольоґія бджоли, гніздо-приміщення бджіл, роєння бджіл. В тексті численні й виразні ілюстрації, якгакож окрема таблиця п.з. „Як розподілена праця в вулику серед бджіл за днями народин". Дальше є кличі: Бекон 4½ шп. з ілюстраціями; Біб кінський 3½ шп. і ин.

З суспільно-господарських діячів згадані в сім зшитку: Евген Архипенко, Микола Баллін, Христофор Барановський, Вол. Барвінський, Ольга Бачинська. В тексті про них вміщені ілюстрації згаданих діячів. (Нема згадки про Михайла Барановського Туґана, одного з найлучших українських теоретиків економістів европейської слави).

Крім того в першім зшитку є багато малих кличів. Сей зшиток кінчиться початком клича „Біольоґічно-динамічна господарка". Разом обговорено в І-ім зшитку 115 кличів.

На другій сторінці окладинки сего зшитка поданий склад редакційної колеґії і спис 78-ох співробітників „Енцикльопедії". Слова „і инші", додані на кінці списку співробітників, вказують, що при укладанні сеї енцикльопедії співпрацюють ще инші співробітники. Шкода, що їх імен не подано, та се можна буде доповнити при кінці. Між співробітниками є один священик, о. Осип Фаціевич, і дві жінки мр-ка Ірина Ґурґула та інж. Оксана Дучимінська. З загального числа 78-ох співробітників: 42 інжиніри, 12 професорів, 11 докторів, 4 директори, 3 маґістри, 2 радники, 1 доцент, 1 редактор і 1 священик. Всі вони спеціялісти з ріжних ділянок сільського господарства. Тому й поодинокі кличі, передовсім з области орґанічної хемії, опрацьовані академічним стилем. Щоб їх зрозуміти, треба скінчити бодай природничий ліцей. Нпр. на шп. 65 є клич „Алькоголі". Проф. Леонід Фролов (Ф. Л.) поясняє сей клич ось як:

Алькоголі — група орґ. сполук з наявністю ґідроксильної ґрупи OH, заг. формула $C_nH_{2n+1}OH$ ($C_nH_{2n+1}OH$); в залежности від того, кільки є ґідроксильних ґруп — бувають а. одновартісні, двовартісні і т. д.; перший член алькоґольного ряду це — метилевий а. CH_3OH; другий етилевий алькоголь CH_3CH_2OH.

Нема сумніву, що се вчене і скондензоване пояснення, що таке „алькоголі", але зрозуміти його зможе хіба той інжинір аґроном, що не забув ще орґанічної хемії. Або клич:

Аспарагін ($CO.NH_2.CH_2.CH.NH_2COOH$) дуже поширена в деяких періодах розвитку ростин речовина — алькальоїд, знайдена у шпарагах, і звідтіля його назва. В. І. (Проф. інж. Василь Іваниє).

(Кінець буде).

членів і не-членів „Скали" і поширювати пресу. В цей спосіб дійшов я до того, що в мене розходиться 140 прим. „Правди". Вид-во „Скала" виконує належно свою місію. ОО. куратори повинні наперед самі читати книжечки, опісля передавати їх зміст членам. Се людей зацікавлює і вони тоді купують книжечки. Одначе люди кажуть, що книжечки за дорогі. Якби були дешевші, то можна б і по 20 примірників продати в селі. Тай за тоненькі ті книжечки „Скали" й не всі зрозумілі, нпр. про історію України не розуміли. Справа молоді важна. Треба на проповідях постійно бити на те, щоб молодь була у брацтві, а звідти вже можна перебрати її до „Скали". Се дає добрі наслідки. Харитативна акція притягає людей до Т-ва. Коли одному противникові „Скали" град вибив поле, „Скала" поступила по християнськи й дала йому на насіння. Се зробило дуже добре враження і на него і на всіх людей. Кажуть, що се благословенне Товариство. Ходять люди зі „Скали" й до недужих, баньки поставити, все те добре робить. Конечна також аптичка.

Григорій Комаровський, молодий селянин з Васильковець. Говорив у справі кольпортажі преси і в справі видавання брошурок „Скали" по предметам. Добре було б Історію України видавати більшими частями.

Ярослав Данилович з Товмача: „Правда" вповні виконала своє завдання. Редагована як ніяка інша газета для народу. Добре було б, якби „Правда" зачала друкувати коротку історію України. Книжечки „Скали" дуже красно редаговані, але селянин чи міщанин сам їх не зрозуміє. Пожадано, щоб книжечки були писані популярно і ясніше. Нехай би й дорощі були, але зрозумілі. Що з прапором? Він дуже придався б. Ним можна б притягнути до церкви міщанський елемент. Треба на нашім прапорі примістити Архистратига Михаїла, що ставав в обороні самого Господа, се повинен бути наш прапор. А на 13 кожного місяця просимо приїздити до Товмача, до Матери Божої Фатімської, люди з 5 повітів приходять. Не забувайте, що в нас гніздо радикалізму і священики в нас бувають мучениками, але інакше не може бути, бо як Христа мучили, то й ученики його не можуть утікати від того. І „Скала" з того духа походить, тому повинна памятати про се.

Юрко Дидич з Зарічча: У нас не було за рік ніякого організатора. Чому не приїздить? (о. В. Микитюк: На ваш деканат теж призначені організатори, але зроблено се трохи пізніше). За неприслання звітів з діяльности відповідають оо. куратори. Як би вони подбали про висилання звітів, то люди пішли б за їх прикладом.

Василь Станищук (Делятин-Площа): Влада не дає дозволів на імпрези. Чому, не знати. Може б помогла якась інтервенція? Наш священик радо приїздить до нас, але інтервенція потрібна.

О. декан Іван Вальницький (Озеряни): Мається враження, що „Скала" поступила вперед, що поборола труднощі, набрала сил і т. д. Трудно вимагати, щоб було велике захоплення по читальнях, бо це не забава, а праця тяжка, це школа Катол. Акції. В членів є запал, хоч часом тратиться зперед очей ціль. Я чув від оо. кураторів велике признання за „Суспільний катехизм". Від нього, кажуть, треба зачинати працю в „Скалі" для вироблення членів. Треба взяти бодай виділ на лекції того катехизму. Коли виділові собі його присвоять, то оо. кураторам лекше буде вести працю. Суспільний катехизм треба читати й розбирати з людьми частинами. Виховання дітей залежить від старших. „Скала" не покликана на те, щоб виховувати дітей. На те є Марійські Дружини, Апостольства Молитви і т. п. Дітей можна заправляти до кольпортажі „Правди" й давати їм за те 1 примірник. Самими хорами дітей не виховаємо, не виробимо в них католицьких поглядів. Дітей треба виховувати вдома і втягати їх як учасників до „Скали", визначуючи для них річну вкладку 20 сот. Щодо висилки почтою видань „Скали", то гадаю, що не треба рекомендувати, бо то коштовна річ (Оклики: Коли книжечки пропадають!). І ще щодо дітей, то найлучше зачинати добре виховання від власних дітей.

О. Ілля Чорнодоля (Кудринці): З уст нашого прелеґента про пресу ми довідалися, що наш католицький популярний орган „Правда" гарно поширюється. Се гарно. Одначе якби кольпортажа заломилася, наступив би крах. Треба поважно задуматися, щоб не допустити до шкоди. Кольпортажа се взаємини між тими, що читають і тими, що видають. Треба подбати про те, щоб газета не приходила на місце по неділі, бо тоді годі розпродати всі замовлені примірники. Пр. розійдеться 50, а треба заплатити за 100. Деколи приходять знищені примірники, яких не годен продавати. З сего повстає шкода для замовляючого. До Адміністрації газети має деякі побажання. Далі промовець застановляється над тим, як оживити життя в „Скалі". Життя Т-ва це сходини членів. Сходини повинні бути звичайні, кожної неділі і свята та надзвичайні, кілька разів до року. На звичайних сходинах треба читати „Суспільний катехизм", читати деякі місця з газети, визначені о. куратором та обговорювати події села. На надзвичайних сходинах повинні бути реферати. Як не буде сходин, то не буде й життя в Т-ві. Звітів не присилають з тих читалень, де нема життя.

Пилип Овчар (Єзупіль): В нас була велика боротьба „Просвіти" зі „Скалою". О. куратор призбирали бібліотеку до 200 прим. і тим притягнули до себе молодь. Тепер нема вже ворожнечі і противники „Скали" читають вже катол. пресу. „Правди" йде 100 примірників. „Скала" має вже 80 членів, а газети йде у нас 100 примірників.

О. Михайло Ганушевський (Угорники): „Правда" се найдешевший часопис, навіть поляки не мають такого дешевого. Має 110 передплатників, а 25 прим. кольпортує. В останнім році доложив всего 15 зл.

О. Корнило Бахталовський (Стопчатів): „Скала" повинна виховувати родичів, а ті вже дітей. До цього найлучше надаються анкети релігійного змісту. Преса і книжки мусять бути приступні. Свідоміші селяни читають вже й „Нову Зорю". Вносить, щоб кожна читальня „Скали" запренумерувала „Нову Зорю", евентуально за якоюсь знижкою, бо в кожній читальні є вже такі, що зрозуміють її. Щодо вистав, то морального хісна мало з них. Влада не дає дозволів на добрі вистави видання ОО. Василіян, тому що вони не мають апробати. Просить Г. Виділ, щоб постарався за апробату. Молодь зеднувати читанням катехизму, але треба їй також забави. Він має в себе спортову секцію.

О. Богдан Левицький (Люча) вносить, щоб Головний Виділ виготовив плян праці для найдіяльніших читалень. Може б так видавати місячник з пляном праці. Ставить внесок, щоб найдіяльніші читальні дали по 1 зл. на кошти цензури вистав ОО. Василіян. На мою думку Суспільний катехизм се дуже добра книжечка, вона найпотрібніша зі всіх, що видала „Скала". Нема відповідних катол. вистав. А треба доходу на бібліотеки і треба підручника про те.

О. Михайло Цюпик (Манява): Апелює, щоб читальні з Поділля, які мають у себе шпихлірі, помагали бідним селам на Підгірі. Се було б дуже хосенне для всего Т-ва. При такім поведенні й боротьба з сектами пішла б успішніше.

О. Михайло Галабурда (Усте Зелене): Побажано, щоб на кожний деканат або на 2 деканати був один світський орґанізатор, бо священик не має змоги вести всеї праці та ще до того в неділю і свято, коли священик найбільше втомлений. Деканат сам повинен оплачувати організатора. Г. Виділ повинен постановити, щоб до місяця оо. куратори звернули гроші за брошури. Просвітяни кажуть в очі, що „Скала" добра, але тайними обіжниками висилають заклики, щоб перешкоджували їй в діяльности, бороздять і параліжують. Чи неможливо порозумітися в цій справі з „Просвітою"? (Оклики: Головний їх закид, що „Скала" попівська! Більше арґументів уже не мають).

О. декан Вальницький (Озеряни): На разі вистарчають два організатори. Радить звернути більше уваги на поширення видань „Скали" і їх заплату, але треба дійсно популярніших видань, ніж були досі. Тоді й поширення буде. Люди і в будні дні приходять вечерами до читальні, отже як делеґат священик приїхав би в будень, то також зійшлися б, тільки треба наперед оповістити. На мою думку двох орґанізаторів досить, лучше кошти звернути на видавання більше книжечок, бо католицької літератури виходить у нас розмірно небагато, а її треба.

Василь Станищук (Делятин-Площа): Читаю в себе ґазету що дня, влада хотіла мене арештувати, бо люди сходилися. Вже забрали нам радієвий апарат. Що робити?

Йосиф Завадський (Яремче): Звернути увагу на те, щоб у читальнях „Просвіти" не вибирали на голов радикалів, баптистів і т. п.

Всім дискутантам відповідав о. В. Микитюк, який сказав м. ін.: Голова „Скали" може бути головою „Просвіти", коли чит. „Просвіти" католицька і ширить катол. пресу і книжки. Інакше се не „Просвіта" а темнота! До Головного Виділу „Просвіти" писати не будемо, наша праця за нас говорить. Мішатися з тим, що уважаємо недобрим, зле. В однім селі комуністи завоювали „Народний Дім" і „Просвіта" не мала де примістится. Просила „Скалу" і та приняла її до своєї домівки. І почалися гульки в домі „Скали". Так не може бути. Ми українці католики; не вільно нам від того відступити, хочби нас в селі було лиш 10. Як змішаємося, то пропадемо. Наші люди повинні бути чисті як апостоли. Багато тут говорено про потребу виховання молоді, а я хочу говорити про виховання старших. Виховуймося самі на добрій книжці, сповідаймося, ходім до церкви, а молодь піде за нами. Не треба вистойкувати під церквами підчас Богослужень, не треба пити, не треба затроювати себе нікотиною, бо молодь дивиться на старших і думає, що так повиннося робити тай за їх прикладом таксамо робить. Не вільно щось інше проповідувати молодим, а самому щось інше робити. Нехай наперед старі виховаються, а як вони будуть виховані, то й дітей своїх добре виховають. Г. Виділ видасть згодом історію України й історію літератури окремими більшими томами. Тому ми й перервали ті маленькі випуски. Якийсь час будемо видавати белетристику, вибір деклямацій і инші найконечніші брошури. Щодо прапору, то Головний Виділ розписав конкурс, але нічого замітного не вплинуло. Ця справа не наглить, але ми її не занехаємо. Справа світських орґанізаторів досить тяжка. По перше тому, що нема відповідних фондів, на 10 орґанізаторів треба 20.000 зл., а нема й відповідних людей. В справі довгів то упімнення висилаємо, але тяжко діждатися сплати — і се головна перешкода в розвитку далеко більшої та кращої видавничої праці. Щодо тайних обіжників видаваних проти „Скали", то знаємо їх докладно, але не будемо ними займатися. Щодо вистав то наперед треба у „Скалі" робити найконечніше, потому найпотрібніше, а на кінци те, що приємне, як про се вчив Покровитель Т-ва. Можливо, що одного орґанізатора ще приймемо. Покищо нехай кожний куратор постарається в себе виховати місцевого орґанізатора з селян. Адже роблять так ліві орґанізації. Праця в „Скалі" повинна йти в двох напрямках: 1) повне освідомлення в Христовому апостольстві, 2) поширювання знання. З забавами треба бути обережним.

Голова „Скали" замикаючи збори підчеркнув іще раз потребу ширення католицької преси і видавництв, кажучи, що на будуче треба нам поширити такий клич: „Є тілько активних католиків, що передплатників катол. преси!"

Загальні Збори „Скали" закінчилися в год. 1 мін. 15. Саля була виповнена до самого кінця. Ніхто не виходив. Се доказ, що Гол. Виділ опанував уже техніку ведення зборів, що зміст нарад був для всіх цікавий та що наш нарід уже дійсно дорожить своєю катол. орґанізацією, своїми парохіяльними читальнями. Зачинає розуміти Католицьку Акцію і примінювати її в практичнім житті. Побажати б тільки, щоб того типу українське катол. товариство що „Скала" поширилося в цілім нашім краю, бо се дуже пожиточна орґанізація.

Загальне враження з дотеперішньої праці „Скали" таке, що се одинока в нашім краю й народі масова орґанізація з виразно католицьким характером та що вона розвивається скоро і під оглядом ідеольоґічним і під оглядом орґанізаційним: про се свідчать факти, що вона за 4 роки вспіла набути на власність 66 домів, зібрати в своїх бібліотечках поверх 50.000 книжок, пустити в світ 28 чисел книжечок власного видавництва та довела при помочі кольпортажі до того, що один з орґанів „Скали", а саме „Правда" печатається в поверх 20.000 прим. Се тепер найбільш поширений зі всіх популярних орґанів в українській мові в Галичині.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

АНТІН СКІЛЬСЬКИЙ

Про українську екзотичну літературу

Як на її тлі виглядає творчість Софії Яблонської.

Хоч українці після світової війни розбрелися по всій землі, в кожній частині світу знайдемо нині їх показне число, якось небагато з них ділиться зі своїми земляками враженнями з чужини. Тому тим цінніші ті нечисленні винятки, що мають охоту списати свої переживання та спостереження в далеких крах. Вони піонірн звязку українського письменства зі світом.

Визначне місце між ними належиться Софії Яблонській, замужній за французьким лікарем Уденом (Oudin), галичанці, дочці священика в Карпатах, що з кіновим апаратом у руці перебігає величезні простори, недоступні для звичайних людей: від Парижа аж по східню Полінезію. Багатий досвід цих подорожей дав основу до двох більших її творів: „З країни рижу та опію" (Львів 1936): 20 репортажів про китайську провінцію Юнан та „Далекі обрії" (Львів 1939, 2 тт): 27 репортажів про подорож із Парижа через французький Індо-Китай та Австралію до Таґіті та до сусідніх маорійських островів. Ще раніше, 1932 р., появилася брошура Яблонської про Марокко. Книжки прикрашені багатьома гарними ілюстраціями.

Нема сумніву, що книжки Софії Яблонської знайдуть у Галичині широкі кола читачів. Передусім молодь, така жадібна чогось нового, буде читати ці репортажі з запертим віддихом. Тому треба приглянутися творам Яблонської не тільки з літературно-мистецького боку, але й розважити їх моральну вартість. Адже авторка ледве розпочала свою письменницьку діяльність і від неї надіємося ще неодного цінного твору.

Писання Яблонської переносять нас у Близький і передусім у Далекий Схід, отже в типово екзотичні країни. Екзотика... Як її розуміти в українському письменстві? Здавалося б, дуже проста справа: кольорові народи та землі належать до екзотики, отже Азія, Африка, Австралія з Полінезією та частинно Америка. Одначе все те відразу ускладнюється, коли пригадаємо, що Україна лежить майже на межі Европи й Азії і що своєрідна прикмета її культури се посереднє становище між Сходом і Заходом, Україна це власне той міст, що лучить Схід і Захід. Український дух спрямовується всією своєю істотою до Заходу, до західньо-европейської культури. Коли в починах української історії йшла ще завзята боротьба між східніми й західніми впливами, передусім у степовій полосі, то на наших очах гасло орієнтації на культурний Захід стало б о є в и м к л и ч е м і п р а п о р о м, що під ним Україна йде до кращого майбутнього.

Візьмім українську Церкву. Поважна частина українського народу злучена віддавна Унією з західньою, римською Церквою. Отся церковна унія була тужним бажанням українського духа вже від перших прояв християнства на Україні, а хоч вона не обняла ще цілого українського народу, в нинішніх часах з р о с т а є п е р е к о н а н н я п р о к о н е ч н і с т ь ї ї п о ш и р е н н я. Зрештою навіть богословія неєдинених українців зближалося до католицького в Київській Академії, аж доки з поч. XVIII ст. не почали там кріпшати протестантські впливи. Київська Академія й вирішила тісніший культурний звязок України з Заходом. А в XIX ст., починаючи від П. Куліша, шукають безпосередньої стичности з Західньою Европою всі кращі письменники України. Могутній фінал знаходить оця боротьба за Західню Европу у в е л и к і й л і т е р а т у р н і й д и с к у с і ї в підсовітській Україні 1925—28 рр. Тоді Микола Хвильовий кинув гасло орієнтації на психольогічну Европу, на Европу найвищої культури, та потягнув за собою не тільки неоклясиків і неоромантиків, але й усіх найінтеліґентніших людей на Україні; всі вони признали це гасло едино можливим. Проти того гасла заявилися передусім масові літературні орґанізації, що домагалися якоїсь неясної орієнтації „на народні маси", а в дійсности стали слухняними виконавцями наказів червоної Москви, що настрашилася української орієнтації на Західню Европу, замість на... Москву. Вкінці при допомозі комуністичної партії приневолено Хвильового відпекатись орієнтації на Західню Европу, щоб не розгорілася „боротьба двох культур: української та російської". Фізично перемогла Москва, але гасло Хвильового стало заповітом для українців і нині орієнтація на Західню Европу лежить уже в основі духа української нації. Одначе замітно, що той сам Хвильовий, що за гасло орієнтації на Західню Европу поклав своє життя, почуває разом з тим найвиразніше стихійний звязок з Азією. Він уроженець харківського степу. І отут підходимо до суттєвої проблеми: що для України справжній екзотизм? Яка роля судилася екзотизмові в історії українського духа?

Вже саме географічне положення кинуло Україну на шляху з Азії в Европу: через велику браму між Уралом і Каспієм вливалися прямо в український степ між Київщиною та Чорноморям і далі аж у наддунайську рівнину — безчисленні азійські орди від китайської Монголії та пустині Ґобі, і то від непамятних часів. Український степ приймав ті екзотичні, кольорові орди, приймав, як було змога: одні племена викидав так скоро, що вони прошуміли немов буря через Дніпро, другі залишав і втягав у себе, треті винищував, іншим підкорявся. Оце й основа української екзотики: вона така рідна українській історії від перших її починів, що губить свої екзотичні риси та стає для нас справою звичайною, буденною.

Вже з першими проблисками орґанізації української київської державности будиться також серед українців тяга до Сходу. Мрією перших київських князів було з д о б у т и ш л я х д о І н д і ї, тої багатої екзотичної країни, закритої фантастичними казками. І хоч шляхи української торговельної політики пішли опісля в інші світові сторони, т у г а з а І н д і є ю відбилась у перекладній літературі чи то таємним „Сказанієм о Індійском царстві", чи у високопоетичних легендах про Варлаама та Йоасафа (християнізована перерібка життя Будди), чи у подібних писаннях.*) Отже в таких екзотичних творах лежить туга за далеким, чарівним Сходом, повним невимовних багацтв і казкових див та повним аскетичного, високоморального життя.

Азійська екзотика входить скоро в українське письменство і тут вона не відчувається як щось чуже, бо вона стає частиною українського життя. Найдавніші літописні записки заповнені вістками про азійські народи, а боротьба з половцями, татарами й турками стає українською національною епопеєю („Слово о полку Ігоревім", народні думи). Відгуки цієї епопеї звучать свіжими нотками ще в XIX ст. — турки й татари в Шевченкових поемах це зовсім не екзотика у стилі східніх поем Байрона чи Словацького. Зате диковинною екзотикою відгонить мусулманський світ у П. Куліша, що умудрився поставити турецько-татарську культуру та могаметанську віру вище від... християнської! Також А. Кримський, заслужений знавець східніх мов, з мусулманського роду, ужив татарсько-турецько-арабсько-перської екзотики як засобу для змалювання здеґенерованих декадентів. І як прегарно відбивають від того здеморалізованого світа свіжі „Листи з чужини" Я. Окуневського, що в формі викінчених імпресіоністичних новель уміє передати свої хвилинні враження від подорожей по Близькому й Далекому Сході.

З XX ст., передусім від часів світової війни, набирає екзотика особлившого поглибленого значіння в українському письменстві. Яку добірну орнаментацію дає кримський татарський світ, новелям М. Коцюбинського, а в історичних повістях являються степові народи й турки ще в давньому історичному звязку. Вже бачимо й тут спроби пильнішої застанови над світоглядом Сходу (Індія в О. Назарука). А Зинаїда Тулуб уміла по майстерськи злучити кримський пролетаріят XVII ст. з українським пролетаріятом. У підсовітській Україні дає азійський світ письменникам дещо того повітря і того ширшого віддиху, що його так бракує українським письменникам під совітською окупацією. Там український дух, душений в совітській Росії, може зустрічатися свобідніше з цілим світом, бо там зустрічаються Европа, Азія й Америка. Се й творить цікаве тло роману О. Досвітнього „Американці", що хоч з мистецького боку не першорядний, то щодо ширини обріїв і тематики належить до переломових творів українського письменства. Тому появляються там не тільки нариси про Азію, але цілий ряд визначних письменників переносить дію своїх романів на азійський ґрунт: крім Ол. Досвітнього що буяє по Китаю, Японії й Філіпінах, В. Ґжицький та Ів. Ле втікають в алтайські та узбецькі ґори і т. д. Ґжицький, родом галичанин, дав прекрасний нарис про Алтай в Азії та оснував на цьому тлі замітну повість „Чорне озеро". Іван Ле дав „Роман Міжґіря" з життя узбеків, в якім виказав високу мистецьку техніку, але виконуючи „соціяльне замовлення" занадто перебільшив пропаганду проти узбекської віри.

Та найцікавіша теорія „азіятського ренесансу" Мик. Хвильового: „Отже

*) Наш історик проф. В. Ґарасимчук думає, що звязки українців з Індією сягають передісторичних часів та що імя „інди" має той самий корінь, що „анти" (про яких сам Ґрушевський каже, що під їх іменем криється перше історичне імя українців на Чорноморі). Інди, анди, венди се тотожне імя, яке з упливом довгого часу переходило різні зміни. Звук ґ (ґинди, Ґіндостан) таксамо придиховий як „в" (венди). Первісне значіння сего імени „побратими", кровно посвоячені люди. В тім значінні також монголи переняли це імя від східних арійців. Також у староєгипетських памятниках приходить імя „інт" у відношенні до мешканців сх. Европи. — Ред. „Нової Зорі".

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

гряде могутній азіятський ренесанс — пише він — в мистецтві. Як в свій час Петрарка, Мікель Анджельо, Рафаель і т. д. з італійського закутку запалили Европу вогнем відродження, так нові мистці з колись пригноблених азіятських країн... зійдуть на гору Гелікон, поставлять там світильник Ренесансу, і він, під дальший гук барикадних боїв, спалахне... над темною европейською ніччю... Азіятський ренесанс це епоха европейського відродження плюс незрівняне, бадьоре й радісне грецько-римське мистецтво."

Першою добою того „азіятського ренесансу" уявляє собі Хвильовий „пролєтарське мистецтво", а „з України воно мусить перекинутися у всі частини світу". Хто ж не добачить у цій неясній фантастичній теорії відгуків українського містичного месіянізму? І не вважаючи на явні суперечності тої теорії червона Москва задрожала від страху перед нею... Побоялася ідеольогії про те, що Україна, положена на межі між Европою й Азією, покликана до відродження всего людства... Як би там не було, азійський Схід відіграє в еволюції українського духа немаловажну ролю.

Та доступ до східньої екзотики, до африканських й азійських тубильців тепер дуже утруднений. По французьких, англійських і нідерляндських кольоніях заступають його вже европейські культурні уладження, а давнє життя тубильців відсунулось далеко від вигідних комунікаційних шляхів (совітська Азія недоступна для европейця). Тому хоч трапляються ще українські подорожники, що „з крісом та вудкою" мандрують по Африці, але вже частіше треба доходити до Сагарської пустині організованою прогулькою, як це вчинила нпр. О. Галичанка й передусім Ст. Левинський, що оглядає также японський дім у... Парижі. **)

(Кінець буде).

**) В обговоренні описів подорожей на Схід ми умисне пропустили численні спомини про відвідини Єрусалиму та Св. Землі (від славного Паломника Данила Мниха XII ст. аж до сучасного нам о. др-а Йос. Сліпого), бо це не екзотика: в цих творах підкреслено передусім релігійний, християнський момент. Ne misceantur sacra profanis!

Евхаристійний Конґрес у Бейруті

В Сирії в м. Бейруті відбувся Евхаристійний Конґрес всіх обрядів при участи поверх 100 тисяч християн зі Сходу. На Конґресі проводив Папський Леґат Кард. Тісеран. На отворення Конґресу прибуло м. ін. багато визначних представників мусулманського світа м. ін. начальний муфті Ливану і муфті Шиїтів. Підчас Конґресу предсідник ради мусулманів Ливану Абдулаг Яфі виголосив промову. (ПАТ).

Балтійські держави і СССР

В Парижі розійшлися вісти, що 4 балтійські держави повідомили Францію, що не бажають собі ґарантій від Совітів. Супроти того Франція й Анґлія піддержують своє попередне становище, незгідне зі становищем СССР, що годі ґарантувати тим державам незалежність всупереч їх волі.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Про вагу святого Причастя. 12)

Терпіння, недуги, ріжні прикрости, всякого рода упокорення й переслідування не перешкоджують тому святочному настроєві, тій внутрішній радості, а навпаки ще зміцнюють її. Чи ж нпр. всі святі душі й Христові мученики йшли б на жахливі муки й переслідування, якби в їх душах не горів огонь святої любови й радости? Напевно ні!

Одначе чи не застановляє нас думка, що мимо того, що стрічаємося з людьми, які часто ба навіть щоденно причащаються, не бачимо в їх поведінці, в їх праці щоденного життя такої правдивої, живої радости, яка відзеркалювалася б в їх очах і яка свідчила б, що вони живуть в найстіснішій злуці з Богом, або що Бог живе в їх душах? Натомість, на жаль, бачимо в них часто невдоволення, нераз якесь дивне пригноблення, навіть з якоїнебудь маловажної причини, брак віри в усекермуюче Боже Провидіння; в їх поведенні з ближніми не видно ні крихітки любови, часто чуємо навіть, що вони нарікають на Бога.

Де шукати причини цього? Чи не в немочі людській, скаже хто? Безперечно, людська неміч така велика, що нераз входить в розріз зі своїм внутрішним змаганням до святости, одначе се ще не властива причина. Бо Бог знає нашу неміч, часто подає їй руку, приходить скоро в поміч, коли тільки бачить внутрі нашої душі любов і довіря до Нього.

Христос входить у нашу душу кермуючись любовю й силою своєї Любови дасть нам силу перемагати наші немочі, одначе щоб Божа Любов принесла овочі в нашій душі, вона мусить бути взаїмна. Це зазначують на кожному кроці всі церковні писателі, це проповідують священики й це навіть знаємо вже як діти з катехизму, де сказано: „Люби Бога свого, всім серцем своїм, всею душею своєю й всею думкою своєю".

Тому хоч св. Причастя се одинока правдива причина святої радости в душі, не бачимо її назовні, на людських обличчах, бо так мало стрічаємо правдивої любови до Бога й до своїх ближніх. А любов до ближніх це також одне услівя більше до правдивої радости.

По друге часто не відчуваємо радости, мимо приявности Бога в нашій душі тому, що приймаємо Його у св. Причасті й неначе лишаємо на порозі свойого серця. Це так, якби ми запросили до свого дому якогось дуже достойного гостя й замість приготовити йому відповідне приняття, привитали б його зовсім обоятно на порозі нашого дому. Чи не справило б це великого болю тому гостеві й чи він хотів би ще колинебудь прийти до нас? Правда, що ні. А чи ми не поступаємо таксамо часто, може навіть і дуже часто зі своїм Спасителем, що любить нас безмежно? І мимо всього Христос приходить знов до нашої душі, кілько разів ми забажаємо. Та хоч і приходить, кермуючись цею незрозумілою для нас любовю, все таки відходить сумний, бо не знайшов взаїмности.

Коли хочемо, щоб наші св. Причастя були джерелом радости на кожний день нашого вигнання на землі, постараймося, щоб Христос знайшов взаїмну любов у нашій душі, постараймося, щоб всі наші праці й зусилля були націховані Божою любовю для добра нашої душі й наших ближніх. Тоді ми вскорі зрозуміємо й переведемо в житті Христову просьбу: „Чому не приходиш?" — і щойно тоді наші серця направду наповняться святою, живою радістю! — Е. Ш.

ПРОСИМО ВСІХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ І ПІСЛЯПЛАТНИКІВ ПРИСИЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ І ЗАЛЕҐЛОСТИ.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СВ. ОТЕЦЬ ПІЙ XII, як пише лондонська „Дейли Мейл", висказав у ноті до Анґлії застереження в справі доцільности договору з Совітами.

У ЛЬВОВІ суд засудив о. В. Винницького, українсько-католицького пароха Цеперова пов. Львів за „українізування" назвиськ за кожний випадок по 6 міс. з тим, що вимірив спільну кару 2 роки вязниці, припинивши виконання кари на 5 літ.

ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ОУН (Організації Українських Націоналістів) суд у Львові засудив 6 молодих українців з села Світажева, пов. Сокаль, а іменно І. Шака та В. Остапчука по 5 років вязниці, Войтка, Гарасимчука, Семенюка і Матрипулу по 1½ р. вязниці.

ЗА ПЕРЕХІД НА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ суд у Станиславові засудив двох молодих українців В. Мельничука на 15 місяців вязниці і Петра Ксендзюка на 6 міс. вязниці.

МАРШАЛОК ПОЛЬЩІ Ридз-Сьміґли одержує без перерви листи, в яких польські горожани зголошуються на добровольців до т. зв. „живих торпед".

ІНЖ. АДАМ ДОБОШИНЬСКИЙ, відомий провідник збройного наїзду на Мисленіце, виголосив у Кракові виклад п. з. „Нарід в обличчі війни". В нім домагався м. ін. націоналізації великого капіталу в Польщі як також призначення окремого військового доглядача до кожного більшого підприємства.

ПОЗНАНСЬКЕ ВОЄВІДСТВО завісило або розвязало багато німецьких організацій, закидаючи їм „нелеґальну діяльність".

ҐДАНСЬКИЙ ПУБЛІЦИСТ Гільперт виголосив промову ґданським радіем. В тій промові заявив м. ін., що німці повинні збудувати укріплення в Ґданську, бо польська артилерія може обстрілювати пристань того міста.

ХОРВАТИ домагаються плебісциту в Боснії, бажаючи її прилучення до автономної Хорватії. Серби не хочуть згодитися на се і тому переговори між сербами і хорватами затягаються.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР виголосив промову до німецьких леґіоністів, які вернулися з Еспанії. В тій промові заявив, що німецькі добровольці боролися в Еспанії з большевизмом і тимсамим за інтереси не тільки Німеччини, але цілої Европи. Міжнародна плютократія загарбала Німеччині кольонії, тому не має права підозрівати Німеччину, що вона хоче опанувати Еспанію. Канц. Ґітлєр виступив також остро проти політики окруження Німеччини.

В БЕРЛІНІ відбулася торжественна дефіляда німецького леґіону „Кондор", який помагав ґен. Франкові в еспанській війні в рр. 1936—1939 при участи 20.000 членів леґіону.

НА СОВІТСЬКО-МАНДЖУРСЬКІЙ ҐРАНИЦІ коло м. Льотошан совітський військовий відділ, 200 жовнірів, перейшов кордон і заатакував манджурську граничну сторожу. Після кількагодинного бою манджурці і японці відперли совітський напад та здобули при тім один совітський скорострїл і багато крісів.

В ОКОЛИЦІ ШАНҐҐАЮ японці увязнили анґлійця Тінклєра і він помер у вязниці. Потому показалося, що мав голову розбиту ударом прикладу кріса, три рани в череві й одну в нозі. В разі неполагодження сеї справи престіж Анґлії дуже потерпить.

ЯПОНЦІ УВЯЗНИЛИ анґлійського військового аташе в Китаю і його помічника та обвинувачують їх у шпіонажі за те, що подорожували в обшарі, забороненім японською владою.

ПОЛІТИЧНИЙ ҐУМОР. — За великий вибір. — Чому Ґітлер не зачинає війни? — Бо не знає, чи заняти Лондон, Париж і Варшаву по азбучній черзі, чи всі три столиці в одній годині відразу. („Муха", ч. 23).

НОВИНКИ

Свято Пресвятої Евхаристії у Львові відбудеться в неділю 11 с. м. Рано в год. 8.30 буде архиерейська Служба Божа в церкві Преображення Св. Спаса. Після заамвонної молитви відбудеться торжественний похід на Ринок, де буде відправлена Благальна Пісня.

Важне для тих, що їдуть в гори. Агенція „Всхуд" виясняє: Право вїзду на терен пригранічної полоси у станисл. воєвідстві мають без обмежень державні урядники, урядники державних підприємств, офіцири й підофіцири в чинній службі та їх родини. Пригранична стрефа розуміється як пояс широкий 2—6 км. (в терені означена на шляхах таблицями) і не обіймає більших відпочинкових місцевостей як Косів, Кути, Жабе, Ворохта, Татарів, Микуличин, Яремче, Делятин, Пасічна, Зелена, Сколе, Славсько, Гребенів. До сих місцевостей можна їхати без усяких обмежень. Особи, які хочуть вибиратися в гори на прогульки, а не мають висше згаданих службових легітимацій, обовязані перед виїздом вистаратися про дозвіл на побут у пригранічній стрефі у властивих староствах з огляду на місце замешкання. Вільно фотографувати, крім обектів військових, поштових і залізничих.

Апеляційний суд у Львові підвищив кару з 6-ох місяців вязниці до 9-ох о. Степанові Королюкові з Девятник, о. Зиновієві Кузьмовичеві з Соколівки та о. Теодорові Чанижеві з Бринець Церковних за українізацію назвищ.

Новий польський „косьцюлек" посвятили в новій польській кольонії коло Солонки за стрийською рогачкою у Львові. Кольонія складається всего з кількох родин.

Тернопільське воєвідство розвязало читальні „Просвіти" в 14 селах бережанського повіту.

У львівськім суді відбувається процес проти Чеслава Длуґоша, керманича львівського відділу амуніційних заведень „Поціск", за спроневірення 28.000 зл. Крім цего його обвинувачують за незгідне з правдою ведення торговельних книг та за підроблення трицять кількох рахунків.

Молоду бараболю продають у Львові в ціні 40 сот. за 1 кг.

За обиду посла дра І. Волянського станиславівський суд засудив Теодора Олесницького на 4 місяці вязниці услівного арешту і 50 зл. гривни.

Нові „косьцюлки" задумують будувати в Корчині Шляхотським, пов. Стрий, і в Розточках, пов. Долина.

Березівське староство розвязало кружок „Сільського Господаря" в селі Володжі пов. Березів під замітом, що „кружок не лише переступає устійнений статутом обсяг діяльности, але також голошенням сепаратистичних гасел ширить ненависть до держави та польського громадянства і тому загрожує безпеці, спокоєві та публичному ладові".

Понад 300 господарств потерпіло від градобиття в повітах кремянецькім, луцькім, ковельськім і дубенськім на Волині.

Гумор. — Жінки дуже дискретні. — Дійсно? — Так, але тільки тоді, коли подають свій вік.

В кобринськім повіті на Поліссі епископ Букраба посвятив римо-катол. костел, який збудувала письменниця Марія Родзевичівна при допомозі полїського воєводи.

В Братиславі є тепер коло 150 емігрантів з Карпатської України разом з учнями Торговельної Академії зі Свалява. Більшість з них дістає харч у касарнях безплатно. Деякі в тяжкому положенні.

„ПЕНСІОН" Ремісничих Курсів фундації ім. Кокорудзів в Дорі, вул. Яремчанська ч. 54. Соняшні помешкання разом з удержанням по уміркованих цінах. 50—1—4

Адвокатська Рада постановила, що члени палестри при виконуванні звання не сміють уживати інших титулів як „адвокат".

Мимо зросту населення дається в Польщі запримітити дивний упадок числа учнів у фахових школах: в р. 1930/1 було 757 фахових шкіл і 114.960 учнів, а в 1937/8 р. 628 шкіл і 110.104 учнів. (ІКЦ, ч. 155).

Польські власти візвали заряд копалень князя Гогенльоге до 14 днів заплатити 30 міліонів зл. залеглих податків. Коли се не наступило, впроваджено примусовий заряд. Управителем іменований др Ян Зеленевский.

Скількість адміністраційних кар у Польщі зростає з року на рік. В 1937-8 році було 1,520.079 адміністраційних кар, не вчисляючи тут кар наложених наглими карними наказами. В 1935-6 р. було 1,056.224 адм. кар. Найбільше кар наложено за дорогові проступки. Більшість наложених кар не доходила до 10 зл., але не брак і по 50 зл. та більше.

В Найвисшім Адміністраційнім Трибуналі залягає 6.000 податкових справ, особливо зі Шлеська і з Лодзі.

Польська преса пише, що польські лікарі чимраз частіше уникають німецьких специфіків при записуванні ліків. Заступають їх краєвими виробами, або, коли таких нема, французькими і швайцарськими.

Чеське міністерство внутрішніх справ заборонило продавати „ІКЦ" на терені Чехії та Моравії до 15 травня 1941 р.

На католицизм навернувся недавно б. ромунський православний архимандрит Теодозій Бонтеану.

Провідник союзу безбожників у СССР Ярославський заявив, що в Совітах є ще 30 мил. віруючих людей.

В Кеніґсберґу (Німеччина) продають ворони по 40—50 феників за штуку. Окремі картки у виставових вікнах поучають, що ворона таксамо смачна як голуб. (ПАТ).

Німецькі власти забороняють своїм горожанам входити в подружі звязки з англійцями з огляду на велике напруження між обома народами. („Дейли Геральд").

Майно б. альбанського короля Зогу, яке він зложив у турецьких банках, виносить 50 міл. марок.

Гумор. — Черепаха в варшавськім зоольоґічнім городі плаче як бобр. — Що тобі? питає її друга черепаха. — Завидую їм! О, як дуже завидую. Вони нас випередили й відобрали нам всю славу найповільніших сотворінь! — Хто нас випередив? — Начальники будови підземної залізниці в Варшаві. („Врублє").

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—1—20

З приводу приїзду до Америки британської королівської пари визначний англійський знавець геральдики і генеальоґії проф. Монтагю Смит виготовив генеальоґічні таблиці, які доказують, що король Юрій VI це кузин Юрія Вашинґтона і президента Русвелта. Американська преса подала сю вістку під наголовком „Король Юрій відвідає свояка в Білім Домі".

1.800 провідників індіянських племен зложило чолобитню англійському королеві в Калґарі.

Пів міліона людей витало в четвер англійську королівську пару на вулицях Вашинґтону.

На англійську княжну Кенту був револьверовий замах, що його виконав безробітний англієць, реемігрант з Австралії. Княжна вийшла ціло.

Регулярну воздушну комунікацію наладнано на днях між Европою і Злученими Державами Півн. Америки.

XXI сіоністичний конгрес відбудеться в палаті Союзу Народів в Женеві з початком серпня с. р.

Жидівські власники домів і ґрунтів у Палестині рішили не платити податків, доки не буде відкликана „Біла Книга".

Спорт. — В четвер 8 с. м. Україна грала з Лехією, а Сян з ВКС-ом. Україна програла 2 : 3, Сян виграв 3 : 0.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Елізейські поля.
ПАКС: Лет засудженців і Каліф з Багдаду.
СТИЛЕВЕ: Жінка, яку люблю і ревія.

Ординатор Шпиталя Народної Лічниці
урольог-оператор

Д-р Богдан Макарушка

змінив помешкання

і ординує в недугах нирок і мочевих доріг
від год. 3 — 6 попол.
у Львові, вул. Л. Сапіги ч. 6.
ч. тел. 108-85.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — вол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— вол., 1/2 стор. 140. — вол., 1/4 стор. 70. — вол., 1/16 стор. 35. — вол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, czwartek, 15 czerwca 1939. № 44 (1244)
Рік XIV. Львів, четвер, 15 червня 1939. Ч. 44 (1244)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів – Lwów
Куркова 14.
Хв. Біол. Народ. Дому.

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Ґродзіцьких ч. 2/I. Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Справи рішаться в вересні

Так пише „Манчестер Ґардіен".

Англійський щоденник „Манчестер Гардіен" приніс кореспонденцію п. з. „Основи (заложення) і цілі німецької політики". В ній пише: Гітлер найбільше ненавидить Англію. Туреччині предкладав великі політичні й економічні концесії, але надармо. Тепер Гітлер рахує на внутрішню кризу у Франції, зміну політики Англії в напрямі поєднання й на те, що Польща заломиться фінансово утримуванням постійної мобілізації. В Італії вплив німців росте, але росте й опір проти них. Німці скріпляють свої фортифікації на Заході і на Сході, здовж цілої польської границі. Німеччина постановила довести до рішення ряду справ у скорім часі, мабуть уже в вересні сего року. Німці в рівній мірі рішені опанувати Ромунію, як інші землі. Німецькі сили укріпляються також в Лібії, та для Німеччини конфлікт за Середземне море мав би другорядне значіння: її безпосередні цілі у східній та в полудньово-східній Европі.

Конфлікт виминути не дасться?

Співробітник паризького часопису „Гренґуар", Реймонд Рекулі, автор багатьох історичних біографій, приїхав до Варшави. В інтервю зі співробітником „Курєра Варш." сказав: У вас і всюди здають собі справу з того, що ніякий пакт не міг би усунути польсько-німецьких противенств. Тут ходить про засадничий життєвий спір двох сил, з яких одна динамічна й аґресивна, а друга гальмує її розгін. Польська границя від Берліна близько, всего дві години їзди. Бісмарк не міг би спокійно спати, якби знав, що так близько зачинається могутня, 35-міліонова Польща. Гданськ, коридор се претексти. Якби їх усунено, то знайшлися б інші. Кожний претекст був би добрий, щоб виелімінувати Польщу. Тепер прийшла черга на Польщу, бо так хоче історична фатальність. „Мітельевропу" Гітлер вже опанував. Другим етапом — мала б бути Польща. Третім була б напевно Франція. Гітлер пригадує грача в рулєту, що два рази виграв на той сам нумер і хоче втрете ставити на нього... Та се вже велике ризико... Я був тепер місяць в Німеччині. Німці не хочуть війни, але щож, всі вожди німецької армії, які не хочуть війни, усунені. Сплетням про голод в Німеччині не треба вірити. Німці не наїдаються до сита, але й не голодують. Враження з Польщі покріпили на дусі французького публіциста: Европа, каже, буде врятована, бо постава Польщі величава й у Франції наступила консолідація.

Аж така вже близька небезпека?

З Лондону доносять: Союз Народів зробив уже приготування, щоб на випадок війни перенести свої бюра до столиці Аргентини Буенос Айрес, бо та держава оповістила свою невтральність. Покищо бюра Союзу Народів перенесуться до Віші, а відти поїдуть вони дальше, до Аргентини. — Ніякий покривджений нарід в Европі не буде жалувати за тою установою, що ніколи не мала відваги бодай сказати правду, коли вже не могла оборонити її.

Перед новим потягненням Німеччини?

Польська преса пише: В Лондоні перебувають тепер два визначні представники Німеччини, ґен. Райхенав і др Вольтат. Перший репрезентує Німеччину на міжнародній олімпійській нараді, другий на обході полову китів. Одначе є підстави здогадуватися, що ґен. Райхенав, один з найвизначніших німецьких старшин, і др Вольтат, права рука Ґерінґа, мають якесь спеціяльне завдання. Можливо, що оба вони мають зорієнтуватися в англійських настроях і прослідити, яка була б реакція Лондону на нові доконані факти Берліна. За цим промовляє те, що канцлєр Гітлер перед кожним поважнішим потягненням сондував англійську опінію, висилаючи своїх висланників до Лондону. Поголоски про концентрацію німецьких військ на границях Югославії і Польщі як також коншахти держав осі з ґен. Франком вказують на те, що висить щось у воздусі.

Німеччина й Україна

Підозрілі ревеляції англійської ґазети.

Польська преса принесла отсю вістку: З Лондону доносять, що в четвер 8 червня відбулася в Берліні в уряді заграничних справ панукраїнська нарада з участю б. преміера Карпатської України Волошина, двох його б. міністрів Ревая і Клочурака та кількох українських послів до польського сойму. Так твердить „Івнінґ Стандарт", який подає отсі подробиці тої наради: Німеччина мала предложити створення руху, якого остаточною ціллю була б незалежна українська держава. Сю концепцію мали відкинути українські посли у Польщі, зате приняв її о. Волошин. У висліді наради мали постановити створити станиці у Відні, де ділатиме мін. Ревай, у Празі під проводом мін. Клочурака і в Братиславі, де має осісти през. Волошин. Крім того німці віддадуть до розпорядимости руху одну з чеських радієвих стацій, яка постійно надаватиме українські авдиції. Кошти цілої акції візьме на себе Берлін, який буде виплачувати також реґулярні платні б. українським міністрам. Польська преса, що принесла цю вістку, додає від себе: У Варшаві думають, що хоч вістка англійського часопису виглядає на фантазію, то вона не цілком неправдоподібна. Мимоходом кажучи, її отримали рівночасно ще з іншого джерела.

Трагічна смерть внука цісаря Франца Йосифа I.

Князь Рудольф Віндішґрец, внук цісаря Франца Йосифа, погиб у катастрофі. Князь Віндішґрец їдучи мотоциклем, зударився з автом та внаслідок того трісла підстава його черепа. Помер після перевезення його до шпиталю.

Конечність реформ

З приводу Загальних Зборів „Просвіти".

Не щоб докучити комусь, а для яскравого зілюстрування конечности реформ у нашім публичнім житті взагалі — опишу тут правдиво перебіг памятних Загальних Зборів Т-ва „Просвіти", що відбулися у Львові 8 червня 1939 р. Памятними можна і треба ті збори назвати з кількох причин. Поперше тому, що Головний Виділ „Просвіти" всупереч виразним постановам статута три роки не скликав Зборів і навіть ні одним словом не оправдався, чому так зробив. Подруге тому, що на зборах діялися річи, самими учасниками названі небувалими, про що далі. Потретє тому, що на сих Зборах велике Т-во „Просвіта", яке має кілька тисяч читалень і покриває ними 85% української етнографічної території в Галичині, попало в руки виключно „одної" струї, націоналістів, які для фірми ужили імени старшого поважного священика. Почетверте тому, що сталося це всупереч докладним переговорам та компромісовій умові по зломанні її дослівно в навечеря Зборів. Отже хіба досить причин, щоб ті Збори уважати і називати памятними.

Збори ті були заповіджені на год. 9 рано. В год. пів до 10-ої входжу на велику салю „Народного Дому", віднаймлену польському театрові.

Пусто.

На трьох крайних кріслах сидять три особи на салі, а на сцені видно містоголову „Просвіти", п. віцемаршалка Василя Мудрого, який сам один стоїть за столом і вдивляється в якісь папери.

Щойно в год. три чверти на 10 задзвонив театральний дзвінок і саля помалу зачала заповнятися. Десять мінут перед 10 п. Мудрий відкрив Збори, зазначив, що, як інформують його з орґанізаційного відділу, на салі є тепер до 160 учасників. Статут приписує, що Загальним Зборам проводить голова або містоголова. Тому що голова хорий на серце (тут п. Мудрий відчитує його лист), провід обіймає він як містоголова. І тому відпадає перша точка оповіщеного дневного порядку: вибір президії Зборів.

Між представниками преси, яких є 11, в тім одна жінка, як також в перших рядах салі чути перешіптування. Очевидно говорять про те, нащо вложено як першу точку вибір президії, коли статут забороняє вибирати президію Зборів і наказує проводити голові або заступникові. „Показується, що на 15 членів Виділу і на 32 урядників Т-ва ніхто не знає статуту, бо якби котрийсь знав, то був би звернув увагу, щоб не оповіщувати такої точки дневного порядку як „вибір президії Зборів". Або ніхто з них не читав того дневного порядку крім того, що написав, а той не знав статута".

Tertium non datur.

Три комісарі польської влади видивилися... Голова представляє їх Зборам: п. віцестароста Дембовский, п. комісар Лисий, п. комісар Островский.

Оглядаю докладно лаву журналістів. Зі всіх мають перед собою печатаний звіт „Просвіти" тільки представники радикальної ґазети „Громадський Голос" та „Українських Вістей" (ФНЄ). Прошу од-

ного зі знакомих, щоб роздобув десь для мене той звіт. П. А. Курдидик вийшов з салі і по якімсь часі приніс зелену книжечку, ч. видання „Просвіти" 864, ст. 83, з надписом: „Т-во Просвіта в рр. 1936-38. Звідомлення з діяльности від 1 січня 1936 р. по 31 грудня 1938 р."

Річ ясна, що студіювати тепер звіт нема часу, бо треба слухати, що будуть говорити та й треба переглянути ранішні щоденники, що вони пишуть з приводу зїзду. А передовсім треба оглянути публику на салі. Бо після неї можна зміркувати, який буде перебіг Зборів.

В перших рядах ліворуч видно радикалів під проводом старого міністра УНР і б. сен. Івана Макуха, адв. з Товмача. В перших рядах праворуч видно молодих лівих націоналістів, вихованків Донцова, в комбінації з католицько-націоналістичними представниками „Орлів", а біля них деяких священників, почавши від о. кан. Юліяна Дзеровича. На салі переважають люди середнього і старшого віку, але є і трохи молоді. Майже самі мужчини, тільки десь-не-десь видно жінку. Селян зникаючо мало. Один з журналістів, що оглянув докладніше салю, каже мені до вуха: Нема більше як 25 селян.

Що за диво? Щоб на поверх 3.000 читалень „Просвіти" по селах було всего 25 селян? Як се вияснити?

Перебіг Зборів вияснив се докладно.

Зачинається перша річ, яка вимагає реформи не тільки в „Просвіті", але на Зборах всіх наших установ. А саме предсідник Зборів зачинає відчитувати лісту членів, що померли у звітовім часі, себто за три роки, а може за три і пів. Всі стоять, а він читає і читає. Стоячи перечитав я за той час „Діло", перечитав я „Українські Вісти" розложені на столі, переглянув я здебільша і звіт, а предсідник читає й читає імена померших! Багато їх померло в тім часі.

Благородна се річ згадати з пошаною тих, що відійшли, а за життя свого чимсь прислужилися публичній справі, але все повинно мати свою міру. Коли список має сотки назвиск і коли при багатьох іменах подані титули, а при кожнім імени помершого місцевість, тоді читання такого помяника мусить займати багато дорогого часу, призначеного на те, щоб край висказався про справи, задля яких скликано його представників з найдальших закутин. Отже в таких випадках було б далеко лучше, якби управа т-ва заздалегідь приготовила помяник померших членів, випечатала його у звіті, в газетах і на плякатах при вході на салю, а предсідник Зборів, щоб тільки покликався на се і візвав присутних повстанням з місць пошанувати память померших. Таке випечатання їх імен було б і тревалішою пошаною їх памяти і далеко менше коштовною, бо час призначений на Заг. Збори великих товариств дуже коштовний і в переносним і в дослівнім значінні того слова. Возьмім під увагу тільки його грошеву коштовність. Нпр. на сих Зборах. Потому показалося, що учасників Зборів було поверх 300. Уявім собі, що пересічно їзда одного учасника на Збори в один і другий бік та його утримання у Львові виносить 20 зл. До того треба додати ще втрату інших вартостей, які в тім часі витворюють люди, заняті Зборами. Висота тих вартостей вже не дасться навіть приблизно оцінити, бо між учасниками такого зїзду є ріжні люди, які продукують в тім часі ріжні вартости. Одначе матеріяльна коштовність це ще найменша річ. Далеко важніша сама страта часу на Загальних Зборах, який упливає на формальности і тому потому нема вже часу обговорити мериторично важні справи, задля яких власне робиться такі зїзди. Недокладне передискутування і кепське вияснення справ відбивається опісля аж до найближчих Загальних Зборів або й далі — знов під оглядом матеріяльним і моральним на всіх просторах, де ділає організація. З тих причин формальности повинні бути зведені до конечного мінімум. З померших треба згадати нпр. б. голову т-ва, членів його Гол. Виділу, голов або виділових філій, ну додаймо ще до того якихсь особливо заслужених рядовиків, — але не всіх же членів, що померли! Бо якраз тоді в повені нікому невідомих імен зникає, топиться пошана для дійсно заслужених. Отже се вимагає реформи на всіх зїздах наших Товариств.

Та хоч як довго читав предсідник величезну лісту померших, то невтомлена ще публика на Зборах витримувала се досить добре, навіть стоячи. Гірше було з дальшими формальностями, які тяжко приходилося видержувати навіть сидячи, а тяжко тому, що ті формальности були непотрібні або непотрібні аж в такій великій мірі.

Слідуюча формальність після помяника переплила щасливо так, як слід робити на всіх зборах. А саме протоколу з попередніх Заг. Зборів не відчитувано, слушно аргументуючи се тим, що відчитання заняло б забагато часу, але вибрано в тій ціли окрему верифікаційну комісію, яка мала той протокол перечитати і повідомити Збори, чи все в нім знайшла в порядку. Так і сталося. Тільки під оглядом формальним зайшла тут одна річ, на якій повинен учитися кожний Виділ, як не вільно робити, коли хоче вдержати свою повагу і переперти думки, які він вважає слушними. Як відомо, перше голосування при першій спірній справі має звичайно першорядне значіння для цілого перебігу Зборів, а не лише для одної справи. І се власне в клясично ясний спосіб показалося при виборі верифікаційної комісії. Перший внесок на вибір членів до тої комісії поставив п. Нарожняк. Між журналістами і на салі видно було, як люди один другого запитували, хто такий п. Нарожняк. Ніхто не знав. Аж по довшім часі, вже по голосуванні, приніс хтось вістку, що се голова філії „Просвіти" в однім з підкарпатських міст, в Самборі, Стрию або Дрогобичі. Річ ясна, що внесок невідомого чоловіка не може мати притягаючої сили, а вже напевно не буде її мати тоді, коли є противнесок, форсований або більше відомим чоловіком або таким, що чимнебудь зверне на себе увагу Зборів, нпр. своєю вервою, вимовою чи підпертям молоді і т. п. І такий випадок власне наступив. Противнесок висунули молоді націоналісти. Нема сумніву, що між великою більшістю, яка заявилася за їх внеском, було мало здецидованих націоналістів, бо на салі переважали люди поважні віком і навіть старші. Але коли та більшість раз скристалізувалася за внеском молодих націоналістів (а скристалізувалася в дуже переважаючій скількости головно тому, що перший внесок поставив невідомий чоловік), отже се немов сцементувало більшість, яка тривала вже і при інших, далеко важніших голосуваннях.

З того наука, що до ставлення внесків на великих Зборах, де можна сподіватися боротьби, кожна сторона повинна вживати людей з найбільше знаними іменами. А вже найбільш треба памятати про се при першім внеску, бо перший вислід голосування подібний до висліду першої битви в війні: він заохочує тих, що битву виграли, і знеохочує тих, що битву програли.

Так було й тут. І на лаві журналістів і на салі люди відразу заговорили про те, що „націоналісти мають очевидно велику більшість". Вправді дехто, оглядаючи поважних старих людей, що становили більшість Зборів, сумнівався в те і властиво мав рацію. Одначе раз зроблений блуд одної сторони впливав дальше, або, як слушно кажуть, „робив своє" аж до самого кінця Зборів.

Ще більше поучаюча річ показалася при другім голосуванні, а саме при виборі т. зв. „мандатової комісії". Ся річ має значіння вже не тільки під оглядом формально-психольогічним, але також річевим й економічним, що відібється на касі Т-ва в грубих тисячах. Відібється раз а може й більше разів.

Почалося від того, що націоналістична опозиція супроти старого Виділу піднесла, що надолі ждуть десятки делеґатів читалень, яких на зїзд не допускають під замітом, що їх читальні залягають з вкладками. Отже треба вибрати мандатову комісію, яка розглянула б ту справу в ціли евентуального допущення заквестіонованих делеґатів.

Повторилася попередна історія з двома внесками про те, хто має ввійти в мандатову комісію. Знов внесок п. Нарожняка і знов противнесок націоналістів, який проголосив член Гол. Виділу. Знов чути тихі запити, хто „властиво" той п. Нарожняк? І знов перемогла опозиція приблизно таксамо великою скількістю голосів. Вибрана мандатова комісія зложена з пп. інсп. Дм. Квасниці, о. Осипа Годунька, Омеляна Зачка, дра Дм. Станкевича з Коломиї й адв. Карачевського з Городка пішла на наради. Річ ясна, що не всі вибрані до тої комісії — націоналісти. Були між ними й типові ундисти, але якраз вся таємниця перемоги націоналістів і на місцях і на сих зборах полягає на втяганні ними ундистів до своєї акції. А знов ундисти йдуть між них тому, бо до сеї пори не потягнено демаркаційної лінії між тими струями, хоч були і є пекучі вимоги того. Заки представлю, що вийшло з нарад мандатової комісії для дальшого ходу Заг. Зборів, треба представити, що діялося на салі в часі, коли поза нею радила мандатова комісія.

Отже на салі п. секретар Дужий складав звіт з діяльности Т-ва за три роки. Представив, як на Волині мусіло зникнути 600 „Просвіт", що вправді не були звязані організаційно з львівською централею, але були з нею споріднені. Представив, як на західній Лемківщині остали дві філії „Просвіти" взагалі без читалень, бо їх влада розвязала. Згадав про припинених або розвязаних 21 читалень у східній Лемківщині і про недавання дозволів на оснування нових. Кінець кінців по ріжних обчисленнях виказав, що тепер є ще 3.046 читалень „Просвіти", які мають 1.475 власних домів і 199 у будові та 32 будівельні площі, поверх 700.000 книжок у бібліотеках (пересічно припадає 227 на одну), 156 орхестр і т. д. Далі представив задовження „Просвіти" на поверх пів міліона зл., в тім довг на тяжких услівях коло 197.000 зл. Коли говорив про те, як восени 1938 р. треба було фізично боронити будинку у Львові, в Ринку ч. 10, вся саля залунала френетичними оплесками.

Коли сей промовець скінчив промовляти, доходило полудне (точно 11.20). Якби звіт з діяльности розісланий був бодай на 14 днів наперед, тоді сего довгого устного звіту не треба було б, а зовсім вистарчило б навести головні цифри і факти подібно, як вони висше тут наведені з покликанням на звіт в час розісланий. Се тоді заняло б пять, найвисше десять мінут часу. А так наближалося вже полудне — і майже весь той час був ужитий на формальности. Делеґати з краю очевидно до слова в справах мериторичних прийти не могли.

(Продовження на ст. 6 сего числа).

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— **Ціна 40 сотиків.** —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Гродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

ОГЛЯД ПРЕСИ

По Зборах „Просвіти"

Що пишуть „Українські Вісти".

П. з. „Побідив здоровий інстинкт" „Українські Вісти" в ч. 131 пишуть: Писати про Загальні Збори Просвіти, що відбулися в четвер 8 червня після 3-річної перерви, доволі тяжко. Бодай таксамо тяжко, як всім делегатам зясувати собі докладно, про що властиво йшло на Заг. Зборах. Делегати-селяни, з якими ми говорили після Зборів, були невдоволені зі Зборів. Вони відїжджали зі Зборів т. ск. „з пустою головою". Ніякий суцільний образ не закарбувався у головах делегатів, бо його не було. Були неповязані фрагменти, недоговорення, питання формально-правничої натури й дуже обережні звідомлення Виділу та така ж дискусія... Завдання тих непідготованих, наборзі скликаних Заг. Зборів зогляду на останній статутовий речинець було одне: розвязати в якийсь спосіб оту нестерпну ситуацію, що витворилася після останніх Заг. Зборів у 1936 р. У звязку з розвязанням Гол. Виділом двох філій Просвіти, бойкотом філіями й читальнями, опанованими радикалами, Гол. Виділу і головним закидом радикалів — про незаконність попередніх Заг. Зборів. Себто йшло про санування відносин у найширшім того слова розумінні і всесторонне вияснення ситуації. Були два виходи з ситуації, які випливали зі світоглядового наставлення двох світів, заступлених на Заг. Зборах. Демократично-партійний табор (УНДО-радикали) заняв таке становище: Шляхом порозуміння зліквідувати існуючі конфлікти на тлі розвязаних філій і внести до Гол. Виділу Просвіти всі сили діючі у просвітянській організації, себто скласти Виділ до принципу певного партійного ключа. На практиці це зводилося до введення до Виділу з поворотом радикалів. Такий Виділ був би ідеольогічно ріжнородний і з цього були би вдоволені — всі або ніхто. Другий табор, назвім його націоналістично-християнський, станув на становищі ідеольогічної однородности Головного Виділу, вважаючи, що лише однородний Провід здібний бути справжнім Проводом і навіть якщо не всі будуть з такого Виділу вдоволені, то перевага вартости ідеольогічно однородного Виділу зрівноважить, а то й перевищить частинне негодування. У такій яскравій формі зустрінулися з собою ті два світогляди перший раз. І побідив другий — інтегральний світогляд і то подавляючою більшістю — трьох четвертих голосів. Побідив здоровий інстинкт.

Примітка Ред. „Нової Зорі". Редакція „Українських Вістей" помиляється, думаючи, що націоналістично-християнський табор, який переміг при виборах нового виділу „Просвіти", взагалі може стати на становищі ідеольогічної однородности. В тім таборі є крило зложене з вихованків Донцова, чоловіка, що на нашім грунті в своїм „Націоналізмі" так ярко пропагував протихристіянське наставлення, як ніхто інший від часу Драгоманова. Досі тої пропаганди не відкликав Донцов і не вирекпся прилюдно його приклонники. Отже між ними і представниками католиків чи християн взагалі в новім виділі „Просвіти" не може бути ідеольогічної однородности, тим менше один інтегральний світогляд.

Що пише „Діло".

„Діло" в ч. 131 пише з приводу загальних зборів „Просвіти": Знову голос мали непримиримість, фанатизм та ексклюзивізм. Знову святкувала тріюмф демагогія, яка — на превеликий жаль — не цуралася втягати до арсеналу своїх аргументів — навіть святощі цілої нації. Коли читаємо сьогодні в одній українській газеті, що „побідив здоровий інстинкт", то дивуємося тільки відназі автора такої тези: навіщо заслоновати правду перед собою і рідним громадянством? Не лицює робити цього передусім тому, хто виступає в тозі національного моралізатора. Не треба соромитись правди, тим більше, що вона може мати глибші наслідки на далеко ширшому форумі, ніж сам терен „Просвіти". Ця правда виглядає так, що переміг не здоровий інстинкт, тільки перемогла метка, зручна і вміла організація меншини, яка через те на салі нарад змайоризувала великою більшістю — незорганізовану більшість зпоза салі... Коли хтось каже, що переміг „однородний світогляд" — то це зовсім непотрібне „бронзівництво" хаосу: бо який це *однородний світогляд, коли націоналісти голосували проти націоналістів*, священики проти священиків (при внеску п. Шахновича над злукою трьох пропонованих ліст) і коли саме тому ніхто з непоінформованих (головно приїзжих селян) не міг зорієнтуватися, які тут діють ідеольогічні групи! І яка це перемога „інтегрального світогляду", коли прийшлося шукати до нового Гол. Виділу припадкових кандидатів, навіть зпоміж неприсутніх на салі, навіть таких, з якими раніш ніхто не порозумівався, чи вони хотять до такого Виділу належати. Який це однородний світогляд, коли чуємо, що вже дехто хоче зрікатися... Зле, що не було підготови до Загального Збору „Просвіти" *збоку чинників відповідальних* за все українське зорганізоване життя, підготови, яка завершилась би успіхом. Але ще гірше, коли хтось вмовляє в себе і в інших, що вислід саме тієї непідготови се перемога якоїсь ідеї. І коли слухаємо радість з приводу того, що на Загальному Зборі не прийшло до компромісу між представниками ріжних ідеольогічно-зорганізованих груп громадянства, то не хочемо слухати тієї радости від того діяча, який сам особисто брав участь у підготові компромісу, годився на компроміс, признавав його вартість та *актуальну потребу*, а відмовився від усіх тих тез „з засадничих причин" — буквально в навечеря Загального Збору, пригадавши собі рантом „засадничу причину", яка казала перейти до табору противників компромісу! І той табор меншости підготовлявся не під гаслами позитивними, хай навіть під гаслом ідеольогічно-однородного життездатного Головного Виділу, тільки під гаслом наскрізь негативним: не допустити до консолідації!... Коли ми дивились на салю нарад Загального Збору та слухали промов провідників учорашньої більшости — не могли позбутися найбільшого остраху, що далеко не в усіх тих провідників та не в усіх тих, які їм плескали і *за ними голосували*, була свідомість поваги часу і свідомість поваги тієї відповідальности... Але коли ми наприклад чули найповажніший аргумент, що ось делеґатами, які голосують проти засади консолідації на просвітянському терені, кермує острах за долю віри і Церкви, то ми не могли стриматися від вислову здивування, яке і тепер зазначуємо на цьому місці: хто зі світських має право монополізувати собі заступництво інтересів віри і Церкви?! Звідки приходять молоді люди жонглювати фразами про загрожені інтереси віри і Церкви на терені „Просвіти", інтереси, що їх ніби тільки вони добачують, а не бачать їх інші вірні?! Мусимо найрішучіше застерегтись *проти того, щоб* хтонебудь покликувався на свою легітимацію єдиних „правильних" християн і католиків та правильних інтерпретаторів інтересів Греко-Католицької Церкви!...

Що пише польська преса.

Вшехпольське „Слово Народове" в ч. 160 принесло статтю п. з. „Небувалий погром УНДА в українській внутрішній грі: посол Василь Мудрий провалився при виборах „Просвіти", перемогла коалїція націоналістів і святоюрських клерикалів". У статті передає історію „Просвіти" від 1936 р. і так описує події на заг. зборах з 8. VI.: „Зарисувалася відразу опозиційна більшість в зовсім новій конфігурації. Порозумілися три групи: молодо-націоналістичні елементи, що не диспонують зовнішною загально-краєвою політичною організацією, ФНЄ (організація інтегрального націоналізму, сперта на фашистівських взірцях) і святоюрська Католицька Акція молоді, якої зовнішнім висловом є організації „Орлів", КАУМ (Католицька Акція Української Молоді). Конфігурація та дуже знаменна, бо дотепер „Св. Юр" все підпирав УНДО!... Внески упівської президії за кожним разом падали... До нової управи „Просвіти" не увійшли дотеперішні члени: пос. В. Мудрий, пос. Ст. Витвицький з Дрогобича, пос. З. Пеленський, сен. М. Творидло і дотеперішній голова др Ів. Брик, секр. Т-ва М. Дужий і ин. Новим головою вибраний святоюрський діяч о. Юліян Дзерович... На терені „Просвіти" зазнало погрому ціле УНДО. Знаменне те, що перед пару днями „Укр. Вісти" донесли, що у Львові відбуваються якісь „польсько-упівські" розмови. (Останне речення „С. Н." випечатало товстим шрифтом, очевидно, щоб алярмувати польську суспільність, що УНДО тому опущене, бо вдалося в нові переговори з поляками).

Пеховний двірець

Під таким заголовком виленське „Слово" в ч. 154 перепечатує свою статтю з червня м. р. на тему головного двірця у Варшаві, який на днях згорів. У статті читаємо м. ін. ось що: „Вже від самого початку будови не клеїлося. Вибудовано занирокі перони так, що декотрі поїзди були б між ними не змістилися, тому по вибудуванні розвалювали їх і будували наново. Найгірша частина двірця се його залізна конструкція. Трудно було збудувати її гірше і, додаймо, дорожче. На перонах, отже там, де повинно бути найбільше простору і місця, є по 2 ряди стовпів, нераз ще пократованих з собою, величезних розмірів. Як прийде поїзд, вже люди розбивають собі голови до них, а як припадком зайде другий поїзд, робиться так тісно як у бочці... До того вона виконана найбільш невдатно у світі. Такого хаосу, такої мішанини форм і такої маси заліза не знайдете ніде. Кардинальна вимога якої-такої естетики вимагає можливої гармонії вимірів. Тут майже нема двох стовпів того самого вигляду. Одні стоять на підставі повною стопою, другі округлим вигином на долі, інші філютерно мають його на горі. Один стовп тонкий, другий грубий, одни виглядає на шпарат, другий на бочку. В технічних кругах говорять, що там тільки заліза, що можна заступити його тою самою масою цегли чи дерева і таксамо всьо тримаюся б. На будову того двірця пішло около 400 вагонів заліза". Коли зорієнтувалися, що загрожує, звернулися до інжиніра росіянина, щоб направив проект польського інжиніра в столиці держави...

Як витали англійського короля

в Злучених Державах Півн. Америки.

Перший раз в історії Злучених Держав англійський король став на американській землі. Коли королівський потяг прибув з Канади в год. 2.40 в ночі до першої граничної стації Злучених Держав, монаршу пару привитав британський амбасадор в Злуч. Державах сер Ронелд Линдсей, який представив королеві й королевій американського державного секретаря Кордела Гола. Двірець був прибраний американськими й англійськими прапорами. На пероні уставилася почесна сотня полку гвардії. Потяг стояв на стації тільки 19 мінут. Потому рушив до Вашингтону. Власти безпеки зарядили всі середники остороги супроти величезного напливу населення, яке бажало привітати короля. На просторі 10 км. від канадійської границі до першої граничної стації Ніяґара Фолс уставлено здовж залізничого тору 8.000 жовнірів. В хвилі коли королівський поїзд минув американську границю, загриміла гарматна сальва 21 стрілів. Перед полуднем королівський поїзд прибув до Вашингтону, столиці Злучених Держав. Президент Русвелт і пані Русвелт привитали королівську пару. Рецепційний сальон на двірці був прикрашений живими квітами, долівки покриті синіми диванами. На двірці і перед ним виконували службу жовніри і моряки в парадних одностроях. Всі крамниці в цілім місті були замкнені як у найбільше свято. З двірця Юніон Стейшен до Білого Дому коло 3 км. Той шлях відбув королівський почот серед шпалірів великої маси населення, яке витало королівський похід овоціями й окликами захоплення. Спікер американського радія описуючи стрічу королівської пари з президентською парою підкреслив, що король Юрій і през. Русвелт виталися як старі приятелі. Король Юрій був в однострої генерала. В першім авті їхали король і президент, в другім королева і президентова. Коло двірця і на улицях, куди переїздив королівський почот, порядок удержувало 10.000 моряків і 1.200 поліцаїв.

Про крадіж міліона душ

Відомий фейлетоніст З. Новаковский оповістив у 153 ч. ІКЦ фейлетон п. з. „Міліон душ". В нім пише, що „після побіжних обчислень" гр.-катол. Церква „вкрала" за 25 літ коло міліона польських душ... й накликає польські власти до „відповідного" реагування. А далі каже таке: У Львові в р. 1920 було 227 адвокатів поляків і 215 адвокатів українців (себто на терені львівської адвок. палати?), а в р. 1936 вже 215 адв. поляків і 417 українців!... Се, каже п. З. Н., цифра таксамо переконуюча як міліон украдених польських душ... І взиває до офензиви проти нас. Зовсім не застановляється над тим, що за той час наша інтеліґенція стратила доступ до всіх урядів, отже куди ж мала йти? І на такій „підставі" цькується безнастанно...

ПРОСИМО ВСІХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ І ПІСЛЯПЛАТНИКІВ ПРИСИЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ І ЗАЛЕҐЛОСТИ.

Німецькі війська у Словаччині

„Дейли Геральд" звідомляє, що головну кватиру 16 корпусу німецької армії перенесено з Магдебургу до Братислави. Сей крок уважає англійський часопис зміцненням становища Німеччини на Словаччині. В околиці Яблонківського просмику переведено концентрацію німецьких військ. У граничнім польсько-німецькім поясі німці зачали роботи при нових укріпленнях.

Стаття з „Русского Голосу"

Необхідність організації русских греко-католиків.*)

В русских кругах Галичини в останніх роках нераз підносили питання про організацію русского населення греко-католицького віроісповідання. При тім необхідність такої організації не тільки не викликала найменших сумнівів, але навпаки її признавали і признають як одну з наболілих і живих проблем нашого суспільного життя, величезного релігійного і національного значіння. Адже відомо, що в Галичині є сотні тисяч греко-католиків русскої національности і що українствующа церковна влада ігнорує їх істнування в греко-католицькій церковній „ограді". Греко-католицьку Церкву в Галичині ще до війни зукраїнізовано і зробилася вона знаряддям українізації населення. І ніхто в такій мірі не досвідчає на собі ту особливу ціху своєї Церкви, як саме руська греко-католицька паства. Ніхто з греко-католицьких епископів не звернувся ще після війни з посланням до своїх русских овечок, нужденне число греко-католицьких священиків русскої національности меншає з року на рік, бо кандидатів русскої національности не приймають до духовних семинарів. Тих русских греко-католицьких священиків, які ще є, всяко гнобить своя церковна влада, яка ледви терпить присутність русского духовенства в Церкві і чекає — не дочекається, коли наші старушки — уніятські священики вимруть остаточно. В русских селах є настоятелі греко-католицьких парохій священики українських переконань, які з дуже рідкими виїмками працюють над українізацією русского населення, не стісняючись ні в середниках, ні в способах включно до обернення проповідниці в трибуну агітатора.

Одначе не дивлячись на таке всім відоме оплакане положення русскої пастви в греко-католицькій церковній „ограді" й тому очевидну для всіх конечність організації русских греко-католиків для оборони їх прав в Церкві, — питання се якось не рушається з місця.

Чим же пояснити се будь-що-будь дивне явище? Передовсім очевидно відчуженістю, яка давно вже повстала між русскою греко-катол. паствою і її Церквою як організацією на ґрунті розходження щодо основних справ національного характеру. Русска греко-катол. суспільність видить у своїм українськім духовенстві й Епископаті людей, чужих їй і ворожих у національнім відношенні. А з другої сторони український священик і епископ також почувають себе чужими супроти своїх русских вірних, в яких вони бачать перешкоду на шляху до осягнення своїх українських цілей, що її треба їм так чи інакше перемогти. Крім того є ще відчуження і розходження на строго церковнім ґрунті. Русский греко-католик гаряче відданий своїому східному православному обрядові і його християнський світогляд не перестає бути православним мимо його прихильности до єдности Христової Церкви і до Папи Римського як Першого Єрарха Вселенської Католицької Церкви. Іншими словами русский греко-католик, коли він свідомо відноситься до своєї віри, се переконаний уніят, який бачить у своїй Церкві не дочасний переходовий ступінь з одної церковної організації („огради") до другої, тільки самовдовільну величину в християнськім світі, дорогу йому задля синтези православія з католицтвом, властивої греко-католицтву. Міжтим таке високе розуміння унії і греко-католицької Церкви вповні доступне навіть для русского селянина греко-католика, далеко не все властиве, як се не дивно, не тільки рядовому українському духовенству, але й епископам українцям.

В греко-католицизмі українця велику ролю грає його „заходофілство", яке приводить деколи до такого переціновання засад західнього християнства, що українець тратить з очей саму суть унії — ідею зєднання Церков як рівновартних одиниць. Навіть декотрі греко-католицькі владики допускають деколи щодо того такі ухили, немов би вони були заінтересовані не в скріпленні своєї греко-католицької Церкви, а в ліквідації її за посередництвом латинізації.

На ґрунті таких розходжень і відчужености між русскими греко-католицькими вірними і їх українським духовенством та єрархією повстала і вкорінилася, на жаль, апатія серед русских греко-католиків і, коли так можна сказати, байдуже їх відношення до свого церковного життя. В нім не можна нічого змінити на лучше, бо в Церкві панує насильство українського духовенства й епископів. А їх безумовно піддержує Рим, стараючися зберегти дисципліну й авторитет церковної власти в епархіях і не дуже розбираючись, бо його односторонно інформують українські епископи про положення на місцях.

Одначе хоч які неправильні були б такі міркування, Церква яко така не перестає бути найбільшою цінністю народу, в збереженні якої заінтересована вся суспільність. Та се, розуміється, неможливе без активної участи вірних в житті своєї Церкви.

Звідти випливає наказ для русскої греко-катол. суспільности перемогти, не дивлячись на всі перепони, своє апатичне відношення до життя рідної Церкви, хоч як було б оправдане воно обставинами, — обєднуватися для оборони своїх прав в церковній „ограді" та брати участь у церковнім житті активно й організовано. — Н.

*) Під таким наголовком приніс статтю львівський „Русскій Голос" дня 19. IV. 1939 р. Печатаємо переклад сеї статті в цілости з тим, що докладному розборові її присвятимо в „Новій Зорі" більше місця. — Ред.

30-ліття шкіл СС. Василіянок у Станиславові

В цьому році минає 30 літ від оснування перших жіночих шкіл СС. Василіянок у Станиславові: учительської семинарії та вселюдної школи.

Вперше появилися СС. Василіянки на терені Станиславова в березні 1900 р., щоб обняти управу інституту для дівчат, що його утримувало „Товариство Пань Руських". Цей інститут приміщено в травні того року в партеровому домі при вул. Петра Скарги, фондації ім. інж. Ол. Осостовича. *)

Та відносини між власником інституту й монахинями якось не наладналися. По кількох місяцях товариство відібрало СС. Василіянкам управу інституту і повело собі його у власному заряді, а СС. Василіянки оснували власний інститут (згідно з волею фундатора назвили його „Інститут Марії"). В 1907 р. започатковують СС. Василіянки ведення семинарійних курсів, а в 1909 р. здобувають дозвіл на оснування вчительської семинарії та вселюдної школи.

В рр. 1911-12 завдяки опіці й допомозі станиславівського Владики, Ексц. Григорія, монастир СС. Василіянок дістає великий двоповерховий будинок, здвигнений на місці старого партерового дому. І в цьому домі продовж майже трьох десятків літ містяться школи Сестер, інститут і клявзура (30 Сестер).

В останніх двох роках стан посідання СС. Василіянок значно поширився: добудовано нове, ліве крило монастиря і прегарну церкву посередині. Завдячують це Сестри у великій мірі свому великому Опікунові, Ексц. Епископові Кир Григорієві (керма добудови спочивала в енергійних руках о. Ректора, дра Авкс. Бойчука).

Сьогодні монастир СС. Василіянок — це один з найбільших будинків у Станиславові. Будинок модерний, в якому мають вигідне приміщення: вселюдна школа, ґімназія, ліцей, інститут (66 учениць) та клявзура.

4 червня ц. р. СС. Василіянки разом зі станиславівським громадянством підвели підсумки своєї діяльности на терені Станиславова. З приводу 30-ліття їхніх шкіл у Станиславові відбулося там ювилейне свято, що на його учасниках зробило, мусіло зробити незатерте враження.

Свято зачалося Архиєрейською Службою Божою, яку відправив у сослуженні духовенства Епископ-Помічник, Преосв. Кир Йоан. Преосв. Кир Йоан виголосив теж глибоку проповідь про ролю Церкви у вихованні. Співав хор учениць василіянських шкіл. Простора катедральна церква була виповнена по береги місцевим громадянством та бувшими і теперішними ученицями СС. Василіянок.

Після Служби Божої учениці (теперішні і бувші) пішли парами до монастиря СС. Василіянок. Тут у шкільних салях в год. 11-тій відбулися товариські сходини колишніх учениць разом з їхніми вчителями. Сходини протягнулися до год. 15-ої, в якій треба було взяти участь в отворенні вистави ручних робіт і рисунків учениць вселюдної школи і ґімназії та праць курсу домашнього господарства (завязок господарської школи). Вистава, розміщена в 6-тьох кімнатах, робить незвичайно миле враження.

А вечером, о год. 19-тій, в гарній авлі заведення (в новодобудованому крилі), остання точка програми ювилею: Святочна Академія, яку звеличали своєю приявністю Преосвящений Йоан і о. Ректор А. Бойчук. На програму Академії склалися такі точки: Д. Бортнянський: Сей День — псалом — хор учениць ґімназії і ліцею. Відкриття Академії. Б. Лепкий — Я. Барнич: Село — хор дітей Всел. Школи. а) Мендельсон: Пісня без слів і б) Шуберт: Марш Оп. 51 — сольо форт. на 4 руки Т. Голіната уч. 5 кл. Вс. Шк., І. Феданко уч. III кл. ґімн. *** 30-ліття Школи — декл. Л. Бойків уч. 1 кл. Всел. Школи. Короткий огляд минулого нашої школи — реф. п. П. Карпинець-Чепига. Л. Українка — В. Безкоровайний: Соловейковий спів — хор учениць ґімназії й ліцею. У. Кравченко: Заквітчаний сьогодні науки храм — декл. І. Барнич уч. IV кл. ґімн. Й. С. Бах: Фантазія Ц-моль — форт. сольо п. Т. Стебновська. Гагілки — вивели учениці ґімназії. Кінцеве слово — дир. Г. Заморока. *** Наша пісня — загальний хор учениць. Хорами учениць та імпровізованим хором бувших учениць (надпрограмова точка) диригував проф. Яр. Барнич. Всі точки програми були підготовлені дуже дбайливо, зокрема захопили приявних „Гагілки".

З почуттям глибокої вдячности для Сестер Василіянок та їх жертвенного Опікуна, Ексц. Кир. Григорія, покидали учасники Академії авлю монастиря.

Школи СС. Василіянок у Станиславові — одна з найбільших і найкраще вивінованих позицій в нашій шкільній мережі.

Гість.

*) Цікава історія цеї фондації. Дім (сьогодні на його місці величавий будинок з церквою посередині) і великий огород за ним подарував СС. Василіянкам інж. Ол. Осостович, поляк. В 1889 р. підчас заупокійної Служби Божої в костелі в річницю смерти своєї доньки-сироти вирішив він станиславівську реальність пожертвувати СС. Василіянкам у Яворові „celem utworzenia z czasem konwiktu wyższego jak jaworowski, w którymby córki księży ruskich, co wcześnie matkę utraciły i jedna taka łacinniczka w miejsce śp. mej córki Maryi jako sierotki aż do wyjścia w świat, znalazły opiekę macierzyńską wraz z nauką zawodową" (з листа фундатора). Свою постанову з 1889 р. зреалізував інж. Осостович 10 років пізніше під враженням ударів долі і за намовою своєї другої дружини.

З фронту польських греко-католиків

Ту саму ролю і такі самі завдання, які „Союз ходачкової шляхти" у своїй ревіндикаційній акції взяв на себе на українському селі, на відтинку греко-католицького життя хоче виконувати „Союз поляків греко-католиків". І тими самими методами; тільки не зовсім ще ясно, хто грає, чи має охоту грати на терені „Союзу поляків греко-католиків" ролю ксьондза Мйодоньского з „Союзу ходачкових шляхтичів".

Про „Союз поляків греко-католиків" як про протиукраїнську організацію ще недавної дати в ширших громадянських колах не багато відомо. Тут і там проникне щось про цей „Союз" до польської преси. Перед кількома днями читали ми нпр. у „Слові Народовім" про відчит одного з лідерів „польських греко-католиків" проф. Куриловича; на тому відчиті зявився проф. Гломбіньский. Між гістьми були на цьому відчиті — як ми це вже повідомляли — такі „греко-католики" як якась неназвана ближче „пані з Земі Хелміньскей" та співробітники львівської польської преси. З інших органів польської преси (див. нпр. „Дзєннік Польскі" з 9 червня) довідуємося, що „Союз поляків греко-католиків" перемінив свій пресовий орган „Поляк Греко-Католік" з місячника на двотижневик, доручивши його ведення редакційному комітетові з п. І. Турянським на чолі. Наклад „Поляка Греко-Католіка" після реорганізації має аж 5.000 примірників, але „Дзєннікові Польскому" ще й цього замало; він домагається побільшення накладу до 15.000 примірників; мовляв, з огляду на „потреби терену". Ці „потреби терену" — на думку „Дзєнніка Польского" — виходять з того, що „о. гр.-катол. Митрополит, оо. Василіяни й українські церковні часописи друкують цілі стоси молитовників, церковних книжок і т. д., що зображують релігійні справи односторонньо й тенденційно, під кутом українських інтересів".

З уваги на це „Союз поляків греко-католиків" робить заходи, щоб греко-католицькі справи були зображені всесторонньо під кутом польських інтересів. Редакційний комітет „Поляка Греко-Католіка" взявся — як інформує „Дзєннік Польскі" з 9. VI. — до опрацювання першого церковного молитовника. Друк молитовника, польських церковних книжок та історії руху поляків греко-католиків залежатиме від впливів та жертв на ті цілі. Безсумнівно — твердить „Дзєннік Польскі" — вся польська суспільність поспішить з жертвами. В цій винятковій добі, коли над кордонами Польщі стоять сотки тисяч вояків у повній воєнній поготові, польська суспільність не має, виходить з того, більшої журби, як „Ірмолой" у польській мові...

З багатогранної — як пише „Дзєннік Польскі" — діяльности управи „Союзу поляків греко-католиків" треба згадати як дорібок заснування першої бурси для польської дітвори греко-католицького обряду.

Одначе основне завдання, яке „Дзєннік Польскі" імпутує „Союзові поляків греко-католиків", це боротьба з „мовними новинами" у греко-католицькій Церкві. З цього приводу „Дзєннік Польскі" робить таку глибокоумну замітку: „Нам видається, що католицька Церква та її греко-католицький відлом може перемагати на просторах, що зустрічаються з православям, тільки вірністю для мовних уладжень, що їх століття випробовували та які століття перетривали. Східна Галичина (в оригіналі: Малопольска Всходня) окружена з трьох сторін православям Волині, Росії, Ромунії та Закарпатської Руси. Гр.-катол. Церква на Закарпатській Руси при тихому патронаті некатолицької Чехословаччини впровадила новину „української мови" і в короткому часі втратила сотки тисяч вірних на користь православя".

Коли люди, що засідають в управі „Союзу поляків греко-католиків", визнаються на церковних справах східного обряду таксамо як редактори „Дзєнніка Польского", то можна тільки здвигнути плечима. Редактор „Дзєнніка Польского" не знає чи вдає, що не знає того, що на Закарпатті залишилася без змін мовою Церкви церковно-славянська мова та що православя на Закарпатській Руси поширилося і закріпилося не за влади Ч. С. Р., але ще в довоєнному часі, за мадярської влади (див. славний процес у Мармарошському Сиготі), отже тоді, коли до свідомого українства під мадярською кормигою признавалися тільки нечисленні одиниці. Не знає він також, що ромуни тепер у церковному богослуженні уживають переважно ромунської мови; він удає, що не знає, що у православній Церкві на Холмщині й Волині замість церковно-славянської мови втискається жива польська мова, що в живій Церкві в Росії ввели давно як „новину" живу російську мову та що „мовні уладження, що їх століттями випробовували і які перетрівали", падуть під напором живого життя без уваги на те, чи це подобається кільком священикам москвофілам та їх протекторам з „Союзу поляків греко-католиків", чи ні.

Дотеперішня діяльність „Союзу поляків греко-католиків", що пішла цілковито в сліди „Союзу ходачкових шляхтичів", „ефектовша" більше політично як релігійно. Але й на це його заснували.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Ту статейку принесло „Діло" в 130 ч. з 10 червня 1939 р. Спробам розбиття нашої українсько-католицької Церкви присвятимо незабаром одну більшу працю.

Нема місця невтральним

Що каже Москва про малі балтійські держави?

Головний часопис большевиків „Правда" приніс статтю про міжнародні справи таку виразну, що подібної вже давно не приносила совітська преса. Зміст: Справа балтійських держав має капітальне, життеве значіння для СССР. Задля тої справи досі не можна устійнити порозуміння з Анґлією. Без ефективної ґарантії для балтійських держав не можна говорити про забезпечення границь СССР. Інвазія німців в границі балтійських держав навіть для західних держав була б далеко грізніша ніж німецький напад на Польщу або Ромунію. Далі „Правда" гостро атакує невтральність балтійських держав і се „нове" в становищі совітської преси. В тих обставинах і на тім місци невтральність балтійських держав, пише „Правда", се хімера, бо в тій части Европи взагалі нема місця на невтральні держави. Зрештою балтійські держави не могли б оборонити свою невтральність. Отже вони мусять рішитися на сю або ту сторону барикади. Теперішне їх становище неґації супроти ґарантій се доказ, що ті держави зачинають піддаватися німецьким впливам, а сему, пише „Правда", треба рішучо протиділати.

Великі маневри совітської балтійської фльоти.

Совітська фльота відбуває великі маневри на Балтійськім морі. Участь в маневрах беруть кілька панцирників, торпедовці, закладачі мін, підводні судна і моторові кутри. Маневри відбуваються під проводом новоіменованого комісара военної фльоти Кузнецова. На днях мають зачатися маневри совітської фльоти на Чорному морі.

Не забувайте, що найцінніша річ у кождій бібліотеці це оправлений річник доброї газети.

Нова українська енциклопедія

2) Таких сконденсованих описів з области органічної хемії, перетиканих ланцюхами хемічних взірців, в сім зшитку енциклопедії більше. В добавку нема пояснення знаків хемічних первнів! Хто візьме в руки перший зшиток „Сільсько-господарської енциклопедії" а не вчився хемії, то не буде знати, що означають ті довгі ланцюхи латинських великих букв (C, Ca, N, H, O і т. д.). Бо відки має се знати?

Приступніше опрацьовані нпр. кличі: Аґрарна політика, аґрарне законодавство в Польщі, аґрономія громадська і ин. Але й тут стиль нелегкий. От нпр. у статті „Аґрономія громадська" є речення, що займають по 15 (пятнацять) рядків шпальти! (Ст. 48). Тепер уже навіть найстрогіші „стислі фільософи" в найбільших книгах вистерігаються таких довжезних речень.

З цікавої статті „Аґрономія земська" В. Доманицького довідуємося, що хліборобська культура на Великій Україні за царської Росії стояла дуже високо. На 1 січня 1914 р. в 9-ох українських ґуберніях працювало 1.683 аґрономів земських і сільсько-господарських товаристів, а в 47 ґуберніях европейської Росії 5.476 аґрономів. (Ст. 54). В 1912 р. було там 4.000 сільсько-господарських товаристів, в 1916 р. 6.000, в 1913 р. 900 сільс.-господарських кооператив. (Ст. 52). Цікаві й обширні статті: Аналіза ґрунту, анатомія й фізіольоґія сільсько-господарських тварин, атмосфера, атмосферичні опади, бактерії, бджола й ин.

В такім поважнім виданні разять деякі мовні несуразности. Нпр. у статті про анатомію й фізіольоґію тварин автор пише, що легені, нирки, шкіра і полові орґани се приладдя! (Ст. 85, 87). Зате ростини мають полові орґани. (Ст. 94). На 19 шп. „В кущах (аґресту) за густих — слід витинати слабші пагони"... „Одне слово", зам. словом. (Ст. 6 і ин.). Трохи дивно в нас виглядає „морів" зам. „морей", (Ст. 58), „стайнів" замість „стаєн". „Замало", „забагато" треба писати разом, а не окремо „за" і окремо „мало", як се є нпр. на ст. 18, 106 і ин. Або нпр. „під осінь" окремо, зате „навесну" разом. (Ст. 106), поволі зам. повесну (Ст. 144), повітря зам. воздух (Ст. 103). Слід оминати таких „милозвучностей" як нпр. Працю цю... (Ст. 141), стикаємо із землею (Ст. 1), неважні із самого закону... (Ст. 14), його чути із гноївок, відхідних місць, із стайнів і т. ин. (Ст. 66), прилад ізо снігом, цілий прилад із дрючка (оба ст. 103), квітки бавовника мають... чашу з підчашею із трох... листків... (Ст. 109).

Думаю, що треба ще при кінці енциклопедії звернути увагу на таку річ, що в цілій енциклопедії прикметники уміщені після іменників, як нпр. „бабка лянцетувата", „бавовник гірський", „баклажани сині", „банан прядивний" і т. д., хоч в українській мові прикметник повинен стояти перед іменником і треба вияснити, чому в енциклопедіях мусить бути інакше. А треба се зробити тому, бо під впливом польщини зачинає вже в нашу мову входити уживання прикметника по іменнику, як нпр. „Фортуна Нова", що в українській мові дуже разить. Коли люди бачитимуть таке саме в енциклопедії, виданій під авторитетом такої поважної установи як „Сільський Господар", то можуть думати, що якраз так треба всюди писати, отже таке пояснення дуже придалося б.

Лучаються також деякі коректорські блуди нпр. на ст. 49, 103, 118 (ма-

Конечність реформ

(Продовження з 2-ої стор.)

Прийшов до слова другий член Гол. Виділу знов з довгим рефератом, переладованим докладними цифрами: знов про читальні, про фізичні особи, кооперативи і школи як членів „Просвіти", про видавництва її, про те, що орган „Життя і Знання" печатається у 2 тис. примірників, про те, кілько його беруть читальні, філії, кооперативи, повітові союзи, банки, монастирі (3). Разом має він 1.243 передплатників, а решту магазинується. Слідував дальше докладний звіт про збут книжок, який у 90% йде через філії, що переважно не тільки не вивязуються зі своїх обовязків, але є й такі, що не ведуть навіть точних рахунків. І тому неправильностей буває „неімовірно багато". Референт твердив, що читальні „Просвіти" на місцях мають поверх пів міліона зл. в готівці, але довгів централі не сплачують. Говорив, що господарська школа в Милованні се одинока школа в Польщі, яка вдержується без субвенцій (тут хтось з присутних півголосом каже: Та як без субвенцій? Знаю напевно, що є субвенції!). Подає білянсову вартість всіх недвижимостей „Просвіти" на 199.000 зл. (оцінка дуже уміркована, коли порівнати її з оціночними сумами, які в білянси щодо своїх недвижимостей вкладають деякі банки). Говорить далі про те, що „Просвіта" заплатила за три роки самого проценту від довгів 52.673.92 зл. Вичисляє докладно ріжні видатки аж до мальованих печей включно, — а дорогий час минає. А все те можна було знов зібрати в головних цифрах у 5 мін., якби на час був виданий печатаний звіт. А так промовець говорив далі про видатки на адміністрацію за звітовий час: 109.393 зл., а разом з іншими адм. видатками 230.000 зл. Говорить про недобір 69.591.85 зл. Говорить про довжників, вичисляє довгий ряд їх і їх довги аж до сотиків включно.

Звіт був докладний, але треба подивляти Збори, що ніхто з делеґатів не зірвався і не спротивився відчитуванню цілком тут непотрібних подробиць, які повинні бути напечатані і розіслані перед зборами, щоб люди могли їх переглянути, порівнати та до дискусії приготовитися. А тут рішучо нема змоги ні запамятати ту масу цифр, ні застановитися над нею. Не дивота, що одні сидять нерухомо, якби заснули, інші роблять менше або більше злобні уваги.

Нарешті в год. пів до першої другий референт Виділу кінчить заявою, що читальні і філії „Просвіти" винні централі 407.847 зл. і 90 сот. (півголосні завваги на тему: та хто ту суму заплатить?) А промовець ще заповідає „всебічну оцінку" фінансового стану „Просвіти" — Контрольною Комісією...

Тут багато учасників Зборів зітхнуло, голосно приготовляючись до витревалого вислухання нового реферату про ті самі фінансові справи! Виступає дир. банку п. Кривуцький і каже, що Г. Виділ не дав Контр. Комісії змоги провірити рахунки за 1938 р., отже К. К., не маючи фізичної змоги провірити рахунки, не може поставити внеску про абсолюторію за останній рік. На салі тут і там замітне здивування. Знов чути пошепки ріжні уваги. А промовець зачинає оперувати цифрами, подібними як його попередник, тільки за два роки. Говорить про неекономічне магазинування видань, говорить, що видавнича діяльність „Просвіти" дальше збільшує довги і без того задовженого Т-ва та стан довжників, які ніяких процентів не платять і яких довги стають взагалі сумнівні щодо можности їх стягнення. Стверджує, що фінансовий стан т-ва погіршується з року на рік і що треба вже нарешті подбати, щоб „Просвіта" могла продукувати просвітну культуру, а не як досі зобовязання. Говорить про векслі, римеси. І знов цифри та цифри — про книгарню, про переплетню, про журнал. Скінчив говорити точно в год. 1. І знов був се властиво страчений час, бо звіт К. К. міг би також бути напечатаний, якби вона вчас дістала була можність сконстролювати весь фінансовий стан т-ва.

До сеї пори ще ніхто з делеґатів читалень з краю не міг висказатися про мерітум ріжних справ.

І ще не зараз до того дійшло, бо щойно тепер виринула формальна справа мандатової комісії. Вона подала до відома, що 27-ом недопущеним делеґатам чит. з краю признала їх мандати, а 15-ом відмовила.

І тут зачинається дискусія. Голова Зборів каже: „Та ж ми не знаємо, хто ввійшов на салю" і взиває урядника орґ. відділу „Просвіти" п. Гафтковича. Той приходить і каже, що орґ. відділ видав 329 карт вступу крім тих, що видала мандатова комісія, на якої рішення орг. відділ не мав ніякого впливу...

На салі видно тут і там здивування. Адв. Лисий з Тернополя запитує: Яким правом мандатова комісія могла собі арогувати управнення виділу? Адже за Збори відповідає тільки виділ! А тут мандатова комісія видає карти вступу. Та ж вона може допустити навіть 1.500 людей і змайоризувати Збори. Якби виділ згодився на це, Збори були б неважні.

На те відповідає член манд. комісії о. Годунько: Збори дозволили манд. комісії вирішити непевні справи. Коли Збори не годяться з її вирішенням, то що найбільше можна уневажнити голоси допущених на салю, але проти викидання їх з салі я протестую! (Грімкі оплески великої більшости. Чути шепоти: „Значить, комісія допустила нову пачку націоналістів!").

Др Кузьмич з Коломиї каже: Г. Виділ „Просвіти" видав обіжник якраз місяць тому, 8 травня 1939. В нім було виразно сказано, хто може бути відпоручником на Зїзд. На підставі того орг. відділ не допустив до участи тих представників читалень, що залягають з вкладками. Коли ж тепер комісія допустила таких, не питаючи орг. відділу, то наслідки будуть такі, що велика маса читалень буде обурена.

В. Глібовицький в справі наглій: Як стеля валиться, каже, то це справа нагла. Нема часу на дебати. Нехай президія вирішить справу.

Священик о. Харина підпирає передбесідника і каже, що на долі ждуть знов якісь делеґати. Питає, що з ними робити.

Кооп. Квасниця: Манд. комісія була тої думки, що належитости вже передавнені і на тій підставі пускала нових делеґатів читалень. (Оклики: Та як передавнені? Чи 30 літ вже минуло? Та ж се не чинш! Коли ви так рішили, то тепер ніхто не буде платити довгів).

Мабуть з огляду на те, що міг счинитися розрух, голова Зборів заявляє, що заряджує одногодинну перерву на обід.

Була год. пів до другої а ще ніхто з делеґатів з краю не міг висказатися про мерітум ні одної справи... — А. Ч.

бути помилково подано „ученний (бактеріольог) Кон" замість Кох).

Та головне домагання до редакторів сего твору, щоб бодай на кінци пояснили, що значать латинські хемічні знаки, як вони повстали і як їх уживають.

Мимо сих несуразностей, „милозвучностей" і місцями тяжкого стилю заповіджена сільсько-господарська енцикльопедія дуже потрібна для нашого народу. Вона має дати нашим образованим хліборобам заокруглену цілість відомостей, потрібних для їх фаху. Перший зшиток повинен стати добрим початком. За ним повинні слідувати інші зшитки.

В першім зшитку папір добрий, друк виразний, хоч дрібний. Численні ілюстрації та рисунки влекшують зрозуміння тексту. Три томи сеї енцикльопедії коштують в передплаті при доставі зшитками 50 зл., при доставі оправленими томами в полотно 59 зл., у півшкіру 65 зл., на місячні рати по 4 зл. Після появи твору ціни будуть значно висші. Замовлення приймають: „Сільський Господар", Львів, ул. Руська ч. 20 і Видавництво „Український Видавничий Інститут", ул. Личаківська ч. 4/II. — С. Г.

В 950-ліття хрещення України

Члени Т-ва українських студентів католиків „Обнова" вшанували 950-ліття удержавнення християнської віри в Русі-Україні князем св. Володимиром Великим святочними сходинами, які відбулися в суботу 10 с. м. в малій салі Вищого Музичного Інституту ім. М. Лисенка у Львові, вул. Шашкевича 5/II пов. На цих сходинах студ. Ом. Пріцак виголосив реферат п. з. Дорога до світла. В тім рефераті старався доказати, що початки відомої нам історії українського народу сягають 7 або й 8 століття перед Хр. Докладчик зчерги представив коротко поширення християнства в чорноморських краях і в Україні перед т. зв. хрещенням Руси-України при кінці 10 ст. Крім того реферату були ще музично-вокальні точки, а саме фортепіянове сольо студ. Р. Климкевича, деклямації студ. Б. Єднорога і В. Мацькевичівної. М. Антонович відспівав „94 псалом Давида" Б. Барвінського. „Весняну сонату ц-моль" на скрипку і фортепян виконали студенти Б. Задорожний і Б. Лончина. Спільна рецитація (9 студентів) Б. Лепкого „Не хиляйте вділ прапора", оригінальна і гарно виконана, робила сильне враження. Накінець всі присутні відспівали національний гимн. На салі було коло 70 осіб студентів, студенток і старших громадян м. Львова. Святочні сходини вшанував своєю присутністю Преосв. Никита. На сцені був бюст князя Володимира Великого.

Зареквірували „Дом Польскі" в Ратиборі.

ПАТ. Перед дім Т-ва „Стшеха" в Ратиборі, де міститься Секретаріят Союзу Поляків у Німеччині, прибув відділ німців, 50 людей поліції та провідників організації „Гітлерюґенд". Комісар поліції відчитав секретарам Союза Поляків депешу з Берліна з наказом, зареквірувати той дім для „Гітлерюґенд", що зараз виконано. Крім того забрано польську повітову бібліотеку, 700 томів, часописи та урядження читальні. Той дім се власність польського Людового Банку і від 33 літ був центром польського життя цілого повіту. Коло того дому була й спортова площа, з якої користала польська молодь. — Польська преса накликує до відплати в формі реквізиції німецьких недвижимостей в Польщі.

30 замахів продовж 3 годин.

Ірляндські терористи розвинули живу діяльність в Лондоні і кількох провінціяльних містах як Бірмінггем, Менчестер і т. д. Тільки в однім дні між год. 20.30 і 23.30 вибухло понад 30 бомб в ріжних поштових урядах, скринках від листів і поштових вагонах. 13 поштових урядників було попарених.

При свербінні тіла і шкірних викидах примінюється крем „ЛЯІН" Ґонсецького. Се препарат, який усуває хиби нашкірня так у дорослих як і в дітей.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Торжество Пресв. Евхаристії у Львові відбулося в неділю 11 с. м. Рано Преосв. Іван Бучко відправив архиерейську Службу Божу в церкві Преображення св. Спаса. По год. 10 вирушила торжественна процесія з тої церкви на ринок. Вже перед тим прибули на ринок процесії з інших львівських церков. На ринку зібралося коло 15.000 вірних. При чотирох гарно прибраних престолах Преосв. Іван в сослуженні крилошан і численного духовенства відправив по черзі Благальну пісню. Вікна українських домів у ринку були прибрані килимами і квітами, на декотрих з них повівали жовтоблакитні прапори. В поході взяли участь представники українських товариств з прапорами. Підчас походу приграваля орхестра т-ва „Зоря". Порядок був взірцевий. Погода прекрасна. Враження зі свята дуже гарне і сильне. Народу багато більше ніж було на римокатол. торжестві Божого Тіла, яке відбулося в ринку, в четвер 8 с. м. Задля дуже великого числа учасників в українськім торжестві Пресв. Евхаристії трамваї, що переходять через ринок, довгий час не могли курсувати.

Митрополит Андрей Архиепископом при Апостольському Престолі. З нагоди 40-ліття епископських свячень Митрополит Андрей дістав відручне письмо Папи Пія XII-го, в якому Святіший Отець висловив найвище признання Високопреосвященому за душпастирську працю та назначив Митрополита Андрея Архиепископом при Апостольському Престолі. Одночасно з відручним письмом Святішого Отця Ексцеленція Митрополит дістав письмо від кардинала Тіссерана, секретаря Конґреґації для Східньої Церкви, з привітом з нагоди ювілею та покликання між Архиепископів, що асистують папському Престолові. Також Апостольський Нунцій у Варшаві, Монсіньоре Кортезі, надіслав Митрополитові привітальне письмо.

В Варшаві відбувся при кінці травня с. р. 4-ий польський конґрес Марійських Дружин учеників середних шкіл з цілої Польщі. На конґрес прибуло 1.400 делеґатів під проводом своїх оо. модераторів (провідників), які репрезентували 182 кружки Мар. Дружин. Апостольський Нунцій Впреосв. Кортезі виголосив промову на тім конґресі. Кс. Вінковський зложив звіт з діяльности за 20 літ і подав м. ін., що в 1918 р. в 20 кружках було 1.425 дружинників, а тепер є в 299 кружках 17.000 членів. Дотепер відбулися три загальнопольські конґреси і 10 зїздів оо. модераторів.

В Королівськім Березові, пов. Ланцут, б. кармеліт і пізніше духовник польської секти т. зв. „косьцьола народовего" о. Шимон Ґузік відкликав публично свої блуди проти віри і заявив, що бажає на молитві і покуті пережити решту свого старечого віку.

Лікарський фейлетоник.

Не брати трави до уст

Деякі люди мають нервовий звичай урвати кусень трави чи бадилля і брати його зараз в губу, вкладати поміж зуби (ніби виколювачку) і навіть жувати її. Се дуже негіґієнічно, бо трава буває занечищена й ріжні бактерії живуть на ній, головно коли трава росте на сквері, десь при дорозі, де багато куряви і т.д. Та поминаючи засадничу негіґієнічність такої нерозумної поведінки, є ще велика небезпека, яка загрожує від дрібненьких грибків, що дуже часто галапасують на травах. Від тих грибків можна захворіти на важку і майже невилічиму недугу актіномікозу. („Н. Ч.").

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СВ. ОТЕЦЬ ПІЙ XII приняв на авдієнції амбасадора Німеччини при Ватикані фон Берґена з жінкою.

В САМБОРІ суд засудив по 6 місяців вязниці за українізування назвиськ слідуючих українсько-катол. священиків: 1) о. М. Конюшка з Розлуча, 2) о. Івана Дутку з Головська, 3) о. дек. І. Козбура з Масьової Ясіні, 4) о. дек. І. Тимчука з Беньової, 5) о. Адр. Левицького з Турки, 5) о. Ілляріона Солтикевича й 6) о. Івана Солтикевича з Вижньої Ботилиці, 7) о. М. Козака з Липя. Крім них самбірський суд засудив о. О. Бадана з Завадки на 10 міс. вязниці за те, що не хотів видати метрики ґаєвому фірми Годуля, який хотів перейти на р.-катол. обряд разом з дітьми, яктакож о. Ів. Кобата на 10 міс. вязниці за українізування назвиськ. Всім засудженим суд припинив виконання кари на 5 літ.

У ЛЬВОВІ суд засудив українського студента Мирослава Полюгу з Рави Руської за приналежність до Організації Українських Націоналістів (ОУН) на 6 років вязниці і відібрання горожанських прав на 10 літ.

ҐЕНЕРАЛЬНИЙ КОМІСАР ПОЛЬЩІ в Ґданську вислав письмо до ґданського сенату, в якім пише м. ін., що Польща не може допустити до обмеження управнень польських митних урядовців у Ґданську, бо територія Ґданська се польський митний простір.

В КЛАДНІ, в Чехії, невідомі справники застрілили німецького жандарма. Німецькі власти наложили за те на населення Кладна і повіту пів міліона чеських корон (коло 100.000 зл.) контрибуції і визначили 100.000 корон надгороди за викриття вбивника.

В ЧЕСЬКИХ ФАБРИКАХ ЗБРОЇ лучилися саботажі. Супроти того німецькі власти усунули підозрілих робітників і вивезли їх до Німеччини (ПАТ).

НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКОВІ ВЛАСТИ рішили знов укріпити остров Гельґолянд, положений на Північному морі напроти Бремену і Гамбурґа.

„ФЕЛЬКІШЕР БЕОБАХТЕР" пише, що кожний день зміняє ситуацію в політиці Европи, але під сю пору Словаччина, Угорщина, Югославія й Еспанія заприязнені з Німеччиною, Болгарія невтральна, Анґлія, Франція, Польща й Туреччина ворожі Німеччині.

У ВАШИҐТОНІ в Білім Домі відбувся парадний обід на честь анґлійської королівської пари при участи 86 осіб. Давали типово американські страви: „пулярдес" (їдомі слимаки), курята з горошком, бурячки з маслом, молоді бараболі, салату, сири, морожене, тісточка і чорну каву. До столу подавали тільки американські вина. Стіл був прибраний зозулинцями і конваліями. Підчас обіду хор чорних муринів відспівав багато пісень. Особливо подобалися королівським гостям пісні, які відспівала чорна співачка Аріядна Андерсон.

ПІДЧАС ВІДВІДИН АНҐЛІЙСЬКОЇ КОРОЛІВСЬКОЇ ПАРИ на світовій виставі в Новім Йорку американські власти поручили ставитися 60.000 „спеціяльно запрошених гостей", які мали відгородити монаршу пару від принагідної публики. Крім того поліція наперед докладно провірила всі павільони, чи нема в них чого підозрілого.

АНҐЛІЙСЬКА КОРОЛІВСЬКА ПАРА 11. VI. в год. 6 вечером виїхала зі Злучених Держав Півн. Америки назад до Канади, а в четвер вечером 15 с. м. з міста Галіфаксу в Новій Шкотії відїхала до Анґлії.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Знаєш, німці замикають всі чеські театри. — І добре роблять, бо нащо чехам театрів? Мають трагедію з німцями, а комедію з Гахою. („Врублє").

НОВИНКИ

З **ріжних сторін краю** приходять вісти про пожежі. Треба всюди звертати пильну увагу на курців тютюну і на те, щоб дітей не оставляти без догляду і близько сірників, бо шкоди від огню в таких тяжких часах подвійно болючі.

У звязку з обходом 950-літнього ювілею хрещення Руси-України ученики Малої Семинарії у Львові відограли в суботу 10 с. м. в ґімназії СС. Василіянок, при вул. Потоцького 103, трагікомедію нашого владики Теофана Прокоповича „Владимір" в перерібці дра М. Гнатишака. Вистава пройшла з повним успіхом. Варт було б, щоб ця вистава знайшлася в репертуарі наших театрів.

Академічний сенат львівського університету завісив до грудня с. р. діяльність отсих українських студентських товариств: „Академічний хор Бандурист", „Правнича Громада" і „Медична Громада". Причиною сего заряджения мала бути нелеґальна діяльність цих товариств.

За участь у демонстрації під мадярським консулятом у Львові в дні 1 жовтня 1939 р. львівський суд засудив українця Миколу Атаманюка на три місяці вязниці.

На летунській площі у Скнилові під Львовом знайшли трупа питомця гр.катол. духовної семинарії у Львові 25-літнього Дмитра Карпа. Карп мешкав в останнім часі в домі гр.-катол. пароха у Скнилові о. Тимотея Ковалюка, якого доньку вбито перед кількома роками на приказ ОУН. Влада веде слідство, чи тут заходить випадок вбивства чи самогубства.

„Вєк Нови" в ч. 11.434 звідомляє, що Видавництво „Русского Голосу" у Львові переживає дуже поважну фінансову кризу і правдоподібно незабаром буде замкнене.

Міністерство освіти не затвердило поновного вибору проф. Булянди на ректора львівського університету. Тому незабаром відбудуться нові вибори.

До головної виборчої комісії вплинуло 21 протестів зі Львова, в тім 6 від українців.

Невідомі справники позривали на днях українські вивіски крамниці „Маслосоюзу" в Тататорі та Окружного Союзу Кооператив у Станиславові.

Станиславів дістане незабаром дирекцію пошт і телеґрафів. Є й поголоски, що привернуть також залізничу дирекцію, зліквідовану тому кілька літ.

Гумор. — В парку. — Пан Р. до пані, що надходить з дітьми: Ах, якже я тішуся. — Та чим? — Що ваші діти, пані, мають по одній парі ніг. — А по кількож мають мати? — Міркуючи по стукоті, який вони щодня роблять над моїм помешканням, був я певний, що вони мають по 10 пар ніг.

БОЛІ артретичні ревматичні подаґричні

найбільше докучають на зміну погоди, підчас зимна, слоти й непогоди. Тоді болі стають нестерпні в суставах, костях і мязах, витворюються болісні набряклення. Хід і рух утруднені. Ці терпіння повстають з причини нагромадження мочевої кислоти в орґанізмі і, якщо їх не будемо правильно поборювати, будуть збільшуватися, аж врешті прикують на постійно до ліжка. В цих випадках вживаємо зовнішнього ліку „UREMOSAN" Ґонсецького, що розпускаючи мочеву кислоту в орґанізмі, рясно її виганяє разом з мочем і помагає орґанізмові поборювати артретизм, ревматизм, подаґру, ісхіяс, ниркове каміння та злу переміну матерії.

Оригінальний „UREMOSAN" Ґонсецького можна дістати в аптиках.

В Станиславові перебудовано телефонічну сіть і з днем 17 с. м. Станиславів дістане автоматичну телефонічну централю.

До церкви в Нініві пов. Стрий вломилися злодії і вкрали 34 зл. та фляшку богослужебного вина.

Перед самбірським судом відповідав відомий український лікар зі Львова др Маріян Панчишин, обвинуваченний за публичне поширювання фальшивих вістей про польське військо, якого він мав допуститися на залізничім двірці в Самборі. У висліді розправи суд засудив др Панчишина на 3 місяці арешту з завішенням на 5 літ і на гривну в висоті 1.000 зл. з заміною на 100 днів арешту в разі нестягаємости. (ІКЦ).

В Городенці масово вилягли гусільниці, що особливо жирують на порічкових кущах.

Мадярський уряд закордонної торговлі відкриває дві експозитури на терені Карпатської України, а саме в Севлюші й Берегові.

В Ясіню в Карпатській Україні влаштовують випочинковий живець. На переведення цього пляну виасигновано вже відповідні фонди.

На горі Тин коло Бескиду, на граничнім відтинку Лавочного, відбулося, як подає ПАТ, торжество польсько-мадярської приязни. В торжестві взяв участь м. ін. „представник мадярської влади посол Бродій" (москвофіл).

„ПЕНСІОН" Ремісничих Курсів фундації ім. Кокорудзів в Дорі, вул. Яремчанська ч. 54. Соняшні помешкання разом з удержанням по умірковапих цінах. 50—2—4

У слідчій вязниці у Варшаві перебуває 5 інжинірів і робітників, арештованих у звязку з катастрофальною пожежею варшавського двірця.

З днем 1 червня перестав виходити озонівський тижневик „Піон", заложений ще мін. Янушем Єнджеєвичем.

Агенти Гестапо в Гданську, як пише польська преса, в білий день схопили в центрі міста польського митного інспектора Ліпиньского, запхали силою до авта, кажучи публиці, що він „польський шпіон", завезли до Гайбуде та викинули до рова. Гданська поліція завезла його до поліційного шпиталю.

Греки переводять розкопи на місці, де впало в бою 300 спартан з королем Леонідом. Відкопали вже багато луків і зброї. Археольоги сподіються, що їм вдасться відкрити спільну могилу героїв, які погибли під Термопілями.

Англійське підводне судно „Тетіс" видобудуть на поверхню аж за три тижні. Затоплене судно було обезпечене на пів міліона фунтів.

Спорт. В неділю, 11 с. м., Україна зремісувала з Чорними (2 : 2), а Сян програв у Самборі з Короною у відношенні 1 : 2. По сих змаганнях Україна займає далі 2-ге місце по Юнакові, а Сян 10-те, перед Короною, РКС-ом і ВКС-ом.

Гумор. — Німці просто геніяльні в области продукування „ерзац'ів": навіть чехам дали „ерзац-президента". („Врублє").

Гумор. — Я тобі говорив, що це секрет, а ти всім оповіла! — Так, ти говорив, що це секрет, але ти не сказав, що його не вільно оповідати.

Посмертна згадка

† **О. Петро Павло Кисіль ЧСВВ** по довгій і важкій недузі помер у Господі 10 с. м. в Жовкві, проживши 56 літ, з цього в Чині 42, в 31-му році священства. Народився 1883 р. в Усмирі коло Варяжа. До гімназії ходив у Львові. Відси 1897 р. вступив до василіянського Чина в добромильському монастирі, де відбув новіціят. У Добромилі теж докінчив гімназійну науку та відбув тут риторичні й фільософічні студії. Продовжує їх ще в Крехові, після чого навчав один рік у тамошній василіянській гімназійній школі. Богословські студії відбуває спочатку в Кристинополі, один рік знову навчає в крехівському монастирі (1906/07), опісля один рік відбуває богословські студії в Римі. Висвячений на священика в 1908 р. викладав 3 роки фільософію в Лаврові. Свої богословські студії закінчив у Римі 1911/12 р., опісля викладав догматичне богословіе в Кристинополі в рр. 1912—14. В часі війни працює ще в Кристинополі, опісля 1 рік навчає в Крехові, після чого 1 рік викладає догматику в Лаврові. Три роки працює знову в Кристинополі як учитель новіціяту СС. Служебниць Преч. Діви Марії. Від 1920/21—1924/25 працює у Львові в Духовному Семинарі на становищі віцеректора й професора спеціяльної догматики. Коли ж 1925 р. ОО. Василіяни передали управу Духовного Семинара світському клирові, Покійний переїхав до Кристинополя, де викладав 2 роки фільософію молодим василіянам. З Кристинополя 1927/28 перейшов на ігумена монастиря в Золочеві, де працював 5 літ. Один рік підрятовує своє здоровля в Букові к. Добромиля. Відти прибув до Жовкви, де працював повних 5 літ. Тут започаткував видавництво пожиточних книжок „Бібліотека Релігійної Освіти", один рік викладав канонічне право для василіянських богословів, зредагував 3 річники Душпастирського Календаря на 1937, 1938 і 1939 рр., написав кілька богословських та аскетичних праць: Божа міра (1935), Непорочне Зачаття Преч. Діви Марії (1935), Реколекційні розважання (1936), Боже Провидіння в роздаванню дочасних дібр (1937), Про добрий примір монаха (1938). Крім цього містив наукові статті в богословських журналах, своїх і чужих, напр. про апольогетичну проповідь св. ап. Павла. В особі Покійного василіянський Чин та українська суспільність мали зразкового, трудящого, чесного та набожного ченця-священика, вченого фільософа й богослова, глибокого письменника, доброго виховника-професора духовної молоді, досвідного та вмілого провідника реколекцій, особливо для інтелігенції. Покійний був високо освічений. Знав дуже добре кілька чужих мов, м. ін. італійську, французьку, англійську та ін., за що навіть чужинці його подивляли. В. Й. П.

Величавий похорон відбувся в неділю 11 с. м. пополудні в Жовкві, куди прибула численно між ін. львівська інтеліґенція, яку про несподівану смерть о. Петра оповіщали розліплені клепсидри, що їх видали ОО. Василіяни в Жовкві та ректорат Духовного Семинара у Львові. Похорон вів Всесв. о. мітрат і ректор Сліпий при участі численного духовенства, співав хор львівських богословів. Численно явилися й Сестри Служебниці. Наступного дня відправлено врочисту поминальну Службу Божу в церкві св. Духа у Львові (Коперника 36). Після неї о. ректор з ОО. професорами та ОО. Василіянами відправив панахиду за душу Покійного.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Всюди жінка і Бльонд небезпека.
ПАКС: Нездара з Димшею і додатки.
СТИЛЕВЕ: Володарка і ревія.

Ординатор Шпиталя Народної Лічниці
урольог-оператор

Д-р Богдан Макарушка

змінив помешкання
і ординує в недугах нирок і мочевих доріг
від год. 3 — 6 попол.
у Львові, вул. Л. Сапіги ч. 6.
ч. тел. 108-85.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 18 czerwca 1939. № 45 (1245)
Рік XIV. Львів, неділя, 18 червня 1939. ч. 45 (1245)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів - Lwów
Куркова 14.
ул. Бібл. Народ. Дому!

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

АВТОНОМІЯ КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

Регент Горті про автономію Карпатської України.

Регент Горті відкрив 14. VI. першу сесію нового мадярського парляменту і виголосив при цій нагоді промову, в якій вказав найважніші завдання нового парляменту. В першу чергу парлямент мусить перевести справу інкорпорації Карпатської України та приняти закон про автономію для Карпатської України в рямцях мадярської конституції. Далі парлямент повинен працювати над зміцненням держави шляхом господарської і суспільної перебудови краю, над розбудовою промислу і мадярських збройних сил. Напрямними у праці повинна бути засада незалежности закордонної мадярської політики від якихнебудь посторонніх чинників. Згадавши про приязні взаємини Мадярщини з Італією та Німеччиною регент заявив, що Мадярщина бажає і в майбутньому спільно йти з обома згаданими державами. Теплими словами говорив регент про взаємини Мадярщини з Польщею і про спільний кордон. Висловив бажання, щоб взаємини між Мадярщиною та Югославією розвивались у приязній атмосфері.

Острі закиди Москві

В Парижі щораз більше відзиваються голоси, які порівнують совітську політику до шантажевих дипльоматичних метод держав оси, що виступають з жаданнями без кінця. „Тан" атакує поведення Совітів і закидає Москві злу волю якотакож вмисне протягання переговорів без заміру підписання договору, щоб аж до хвилі вибуху конфлікту зберегти свободу ділання. „Тан" пригадує, що прецінь Совіти головно заінтересовані в пропонованім договорі, а безпека Польщі і Ромунії се невідклична умова нової безпеки Совітів. Зі статті „Тану" вичувається деякий песимізм щодо дальшого перебігу розмов.

Що Стренг повіз у Москву?

„Дейли Телеграф" звідомляє, що англійський висланник Стренг предложить Москві: 1) автоматичний характер ділання взаїмної гарантії і 2) право Англії, Франції та сов. Росії, кожної самостійно, устійнювати, що саме кожна з них вважає загрозою для своєї незалежности. Таким робом СССР сам рішить, чи треба всім трьом державам зачинати війну на випадок нападу на балтійські держави. (Коли ся вістка правдива, тоді червона Москва виграла на цілій лінії переговори з Англією тай виключно від волі Сталіна буде залежать окупація балтійських держав і викликання нової великої війни).

Поліція в бюрах „Просвіти".

У второк 13 с. м. в централі „Просвіти" у Львові зявилися представники адміністраційної влади в товаристві агентів уряду безпеки і зажадали видачі звітів і звідомлень з діяльности філій і читалень „Просвіти" за минулі три роки. Число агентів, які перебирали згаданий матеріял, зросло в біґу подій з 3-ох до 9-ох. Поза тим ніякої іншої ревізії не переводжено. Підчас цих чинностей органів влади були присутні члени головного виділу „Просвіти". Яка ціль тої акції адміністративних чинників, покищо невідомо.

Небувалий напад на Польщу.

Кореспондент „Курєра Варш." пише з Риму: „Газетта дель Попольо" принесла безприкладну статтю з підписом „Соффічі". В ній каже, що „мін. Бек здається не в силі ні дивитися, ні розумовати"... „При добрій волі Польща могла б іще вдержати Поморе... Кожний розсудний і безсторонний чоловік знає, що відділення Німеччини від Сх. Прусії це блазенство і ганьба"... Польща, „не розуміючи того, може не всилі буде зрозуміти, що політика десператського шовінізму, замість запевнити їй хвалу і могутність, доведе до нового і певно остаточного фініс Польоніе"... „К. В." додає від себе: Цю ганебну статтю розпочав Соффічі мелянхолійним зітхненням про те, „яка мала мудрість управляє світом":автор, що живе в Італії, непотрібно поширює свою максиму на світ... („Роботнік", ч. 163). Вся польська преса дуже обурюється на це.

Справа публичних бібліотек.

В освітній комісії сойму внесено законопроект з озонівських кругів про публичні освітні бібліотеки. Мають бути 1) повітові бібліотечні централі, 2) громадські а) міські, б) сільські, 3) публичні. Кошти утримування їх має носити територіяльне самоурядування, воно буде рішати про закупно книжок і про анґажування платних бібліотекарів. Проєкт сей загрожує існуванню бібліотек ріжних організацій, бо уживання книжок з тих бібліотек буде майже безплатне (арт. 12), отже приватним бібліотекам трудно буде видержати конкуренцію. На утримання урядових бібліотек буде міністр освіти накладати окремий податок. Від читачів вільно буде брати оплати найвисше до висоти 10% коштів удержання бібліотеки. Проєкт дуже хаотичний.

Обірвалася хмара в Турчанщині.

В турчанськім повіті над Стрием, у станиславівськім воєвідстві, обірвалася хмара. Ріка Стрий скоро піднеслася на 3.30 м. над нормальний рівень. Сейчас виступили з берегів всі допливи її, сіючи довкруги страшне знищення. Води рік і потоків несли дерево, бальки, шопи, частини зірваних мостів. Вістка про наслідки обірвання хмари дійшла до Турки аж по двох днях, бо телефонічне получення відразу зірвалося. Дуже потерпіла особливо східна частина турчанського повіту і частина стрийського. Понищені плоди на полях і в огородах, зірвані всі мости на допливах Стрия. Шкоди великі. Треба завчасу подбати про відписування податків. Про це треба поінформувати наших селян.

Боротьба і її вислід

До характеристики внутрішньо-українських відносин на тлі Загальних Зборів „Просвіти".

Була вже приблизно 3 год. по пол. коли предсідник відкрив знов[1]) Заг. Збори „Просвіти". На деннім порядку нарад — все ще були формальні справи і теоретично-юридичні міркування над тим, що „властиво" робити з абсолюторією для старого виділу... Не буду тут передавати дискусії в тій справі, бо се забрало б забагато місця. Та згадаю маркантніші вислови. І так один з делеґатів заявив: Вже 30 літ ходжу на Збори „Просвіти", а ще такого дива я не бачив і не чув, щоб одному і тому самому виділові давати абсолюторію і не давати абсолюторії, значить за кавалок часу давати, а за другий ні!

Ще цікавіші ніж голосні розмови на ту тему були тихі розговори. Одні казали, що не уділивши абсолюторії старому виділові, не можна вибирати нового. Другі відповідали їм, що коли стати на такім становищі, тоді мусілося б признати вічним кожний недбалий виділ, бо йому вистарчило б лише не предкладати рахунків Контрольній Комісії (КК) і міг би урядувати аж поки не вимер би. Треті казали, що найлучший вихід з тої ситуації: відложити загальні збори і дати час КК переглянути рахунки за 1938 р. Інші знов відповідали: „Таж незабаром і 1939 рік скінчиться. А що з ним робити?" Словом, розмови йшли всілякі. І все те піде в край. І який же воно приклад дасть виділам читалень на місцях?

Була вже год. 4.15 з полудня, коли один з делеґатів п. Логуш заявив, що досі ще не знає, про що йде і додав: Якби такі збори були десь на провінції, то се ще можна б зрозуміти, але тут, у столиці краю, яка повинна давати взірець?!... Інший знов делеґат, п. Мих. Керничний з Рудок, звертав увагу, що на поминальнім Богослуженні за членів „Просвіти" церква світила пусткою.[2]) Жалувався, зрештою зовсім слушно, що дискусії над звітом за 3 роки переводити просто не годен, бо печатаний звіт делеґати могли дістати щойно нині, а не всіж білянсісти. Питав, чому так пізно виготовлено звіт. З Виділу не відповідав ніхто. Тут і там чути було злобні відповіди з публики: „То на те, аби люди передтим не читали".

Делеґат п. Штикало домагався, щоб „Просвіта" видавала бодай деякі книжки латинкою, бо на заході є вже цілі полоси краю, де люди не знають українського письма і через те польщаться.

Делеґат інж. Кузик з Коломийщини каже, що люди просто припадково довідалися про заг. збори „Просвіти", бо так мало їх оголошувано, та що балаґан на просвітнім полі роблять не так радикали (він оригінально наголошував це слово на останньому складі), як сам Головний Виділ: бо що собі має край думати, коли приїздить один делеґат Гол-

1) Репортаж з ранішного засідання принесло попереднє число „Нової Зорі".

2) Вже се одно спостереження дає вдумчивому чоловікові до думання, чи то католики опанували „Просвіту", чи може хтось інший, уживши до того деяких католиків.

Виділу і заявляється проти опозиції, а потому приїздить другий і заявляється за опозицією!

Велике оживлення викликав своєю появою близько 90-літний о. шамбелян Цегельський. Він ще зовсім ясним і сильним голосом оповідав, як 70 літ тому був присутний на перших маленьких зборах „Просвіти" і тішився, що тепер бачить так багато людей. Критикував виділ, що 3 роки не скликував заг. зборів і називав се тяжкою хибою. Накликував до єдности.

Меценас Карачевський з Городка підчеркував, що в краю щораз менше робітників на просвітнім полі, а щораз більше на кооперативнім. Він старався боронити Гол. Виділ.

Мґр Гуцало з Ходорова критикував люстраторів Гол. Виділу. Закидав їм, що деякі на один день скликують представників з 30 і навіть 40 читалень нараз, бо їм йде про гріш, а не про переведення люстрації. Казав, що його філія дістала 13 днів тому вістку від Г. Виділу, що на деннім порядку буде точка про зміну статута, а треба 14 днів, щоб можна було поставити внесок — і питав, чи це солідне трактування справи? Йому відповідали, що се не можливо, щоб якийсь люстратор скликав на один день 30 читалень...

І так виглядала дискусія аж до хвилі виборів нового Гол. Виділу. Весь час говорилося про довги і проценти, про занедбання і неможливість уділення абсолюторії Гол. Виділові, який маючи 32 урядників не подбав навіть про те, щоб скликувати заг. збори, як приписує статут, щороку, або бодай предложити на час рахунки Контрольній Комісії.

З розговорів на салі особливо вбивалися в память замітки над справою іменування почесним членом о. Степана Мохнацького, батька відомого лікаря, дра О. Мохнацького, раненого свого часу в Перебовлі, який незабаром потому помер.

— Побачите видовище, як ті, що його вбили, будуть тепер голосувати над тим, аби його батька зробити почесним членом „Просвіти"...

— Хто, хто? — пошепки допитували люди.

І так тривало до 7-ої години веч. Про ідейні і просвітні справи дискусії не було, з виїмком того, що сказав ред. Штикало зі Львова про латинку.

Самі вибори були цікаві. Се треба признати.

Ще перед виборами ухвалено частинну абсолюторію Гол. Виділові і знято з денного порядку справу відклику філій в Рогатині та Самборі, устійнено вкладку читалень і правних осіб на 12 зл. річно, селян, робітників і студентів на 1 зл., інших на 2 зл. Над вкладкою була довга й остра дискусія. Рішено також відписати читальням залеглости до 1933 р., аргументуючи тим, що „навіть скарбовий уряд відписує залеглости".

Коло 7 год. голова комісії матки дир. Вишневський зі Станиславова відчитав листу кандидатів до Гол. Виділу і предложив на голову „Просвіти" проф. Омеляна Терлецького. Саля приняла се предложення одноголосно. Новий голова зажадав від комісії матки зміни деяких кандидатів до Виділу, бо очевидно волів мати компромісовий Виділ. Комісія не згодилася, а тоді п. Терлецький заявив, що вибору на голову не приймає. Тоді комісія висунула кандидатуру на голову о. кан. Юліяна Дзеровича. Він дістав 136 голосів і вибір приняв, кажучи, що робить се на короткий час до кінця року, коли сподіється нових надзвичайних зборів.

А потому почалася бурлива дискусія над листою кандидатів на членів Гол. Виділу. Найцікавішу промову виголосив ред. Штикало, молодий нервовий чоловік, який отверто признався, що належить до 105 проц. націоналістів і ворогує з радикалами, але мимо того думає, що вони повинні бути в Гол. Виділі загально-національного Т-ва „Просвіти". За компромісовим виділом промовляли ще: др Семчишин, мґр Сілецький, мґр Мартюк і ряд радикальних промовців. Вони з притиском домагалися вибору пос. Мудрого замість молодого ред. Тарновича, проф. І. Боднара замість дра Маркіяна Дзеровича, проф. Терлецького замість мґра Ценка і т. д. Зголошено аж 3 листи. Інж. Шахнович поставив внесок, щоб всі три листи злучити, але його внесок перепав. За ним були 74 голоси, проти 106. Націоналісти все мали верх. Тоді почалися резиґнації. Зрезиґнувала проф. К. Малицька, на її місце комісія маткa видвигнула проф. І. Боднара, але й він зрезиґнував. Зрікся також секр. М. Дужий. На його місце вставлено п. Рижевську, а на місце проф. Боднара вже не мали кого поставити — і Гол. Виділ вибрано не з 15 членів, як приписує статут, а з 14. Він такий: Др М. Андрусяк, інж. Р. Білинський, Мих. Галібей, ред. В. Глібовицький, інж. Р. Голод, др І. Гижа, др. М. Дзерович, М. Рижевська, проф. В. Зубрицький, ред. Б. Кравців, мґр Я. Падох, інж. Ольховий, інж. др Е. Храпливий та ред. Тарнович. Заступників членів Гол. Виділу та контрольну комісію вибрано у пропонованому комісією маткою складі; за цими листами голосували 103 особи, проти 43, здержалося від голосування 7, а властиво тільки 7 піднесло руки на питання, хто здержується від голосування (багато не реагувало на питання).

Значить, націоналісти виграли на цілій лінії. Розуміється, в нововибранім Головнім Виділі „Просвіти" є також люди, які до націоналістичної струї не належать, вони увійшли в Виділ, просто не знаючи, або не беручи під увагу того, що їх націоналісти хотіли б ужити як фірми. Між вибраними є також люди, яких не було на Зборах і які правдоподібно навіть не знали про свою кандидатуру, а є й таке диво, як вибір трьох членів Гол. Виділу „Просвіти", що до „Просвіти" взагалі не належать, як загально говорили таки зараз на салі з ріжних сторін...

Була година 8 вечером, як посол Мудрий замикав Збори, бо до тої години мали винаймлену салю.

Люди бурливим потоком вилилися з Народного Дому і живо розмовляли про вислід виборів. Говорили дорогою, говорили в публичних льокалях, до яких зайшли покріпитися, говорили на другий день, говорили на третій день і т. д.

Якіж головні моменти можна було замітити в тих розмовах, що дають висліи публичній опінії?

Переважали настрої критичні. Ось деякі з висказуваних думок:

1) Навіть примітивні засади тактики вимагали вибору пос. Мудрого як представника УНДА до Гол. Виділу „Просвіти".

2) УНДО думало, що воно репрезентує більшість у краю, а та більшість тепер нічия. Властиво вона належить до нерозважних дітей, бо ті діти щось говорять. Вони говорять зле, але виразно говорять. А знов ундисти говорять невиразно. До сеї пори нема ніодного торжественного акту, яким УНДО відгородило б себе від тих дітей, що говорять зле, але виразно. І тому ті діти його перемагають, найбільший табор у краю. А ундисти говорять так, щоб їх уважали за своїх і націоналісти і УНДО: хочуть плисти за филею, щоб бути популярними. І наслідок такий, що филя їх заливає.

3) Пос. Мудрий міг був переперти інший виділ, якби був у відповідній порі представив зібраним вагу сих зборів і небезпеки, які загрожують не лише організації, але всему нашому народові. Націоналісти не мали на салі більшости, вони тільки потягнули за собою більшість, бо тій більшости ніхто виразно не сказав, про що властиво розходиться. До розважного переведення заг. зборів не приготувався ні Гол. Виділ, ні збір канц. урядників „Просвіти". І тому вислід виборів на виділі вже відбився, а на урядниках ще відібється.

4) Показується, що УНДО стратило опертя в краю і буде котитися аж поки не докотиться до страти свого значіння. Верх над УНДО-м взяли діти без життєвої практики і без знання, які нині говоритимуть одно, а завтра друге, бо не мають здекларованого обличча, хоч викрикають дуже яркі клічі.

5) То не посол Мудрий програв справу УНДА на терені „Просвіти", то добили його головно ріжні виступи посла Целевича.

6) З легальних партій тепер найсильніша радикальна партія. Хоч вона не має в своїх руках більших установ, але вона має яких 1.000 політично вироблених людей, що однаково думають а це тепер сила. Цікаво, що вони з тою силою зроблять?

7) Причини програної УНДА на терені „Просвіти" полягають головно на тім, що УНДО не опановує сучасної ідеольогії і взагалі не має ніякої ясної ідеольогії. Тому не може мати патосу і тому його приклонники вагаються на всі боки. В теперішнім переломовім часі вже не можна собі брати прикладу з небіщика Романчука.

8) В цілім новім виділі „Просвіти" є тільки один одинокий чоловік, який розуміється на просвітній роботі, бо пізнав її практично в Перемищині, але його замало на цілий виділ, особливо коли взяти під увагу, що при нім будуть такі „спеціялісти від вітру", як Богдан Кравців.[3])

9) Новий голова „Просвіти" о. кан. Юл. Дзерович се чоловік тактовний і поважний, але не знати чому він не зрікся вибору, хоч його таки на салі отверто взивали до того. Се чоловік передовсім перетяжений працею в інших установах: він голова в Т-ві св. Андрія, він заступник голови в Р. Школі, він будує

[3]) Характеристику Б. Кравціва як „продуцента вітру" марки Димитрія Донцова подали ми свого часу в більшій статті в „Новій Зорі" п. з. „Молодий молодець". Тепер той сам донцівець Кравців став головним секретарем „Просвіти"... (Гл. „Н. Зорю", ч. 1129).

ДО ВСІХ ПРИХИЛЬНИКІВ

паперців і туток „КАЛИНА"

Подаємо до відома, що ми змінили рисунок і краски на обгортках книжечок паперців „КАЛИНА". Нові обгортки є друковані в красках:

паперці ч. 14 — ПОМАРАНЧЕВА І СИНЯ (давніше жовта)
„ ч. 16 — ПОМАРАНЧЕВА І ЗЕЛЕНА (давніше синя)
„ ч. 18 — ПОМАРАНЧЕВА І ФІОЛЄТОВА (давніше фіолетова)
„ ч. 21 — широкі — СИНЯ (давніше синя)

Просимо з повним довірям приняти наші паперці в новім опакуванні і вживати далі тільки

УКРАЇНСЬКИХ ПАПЕРЦІВ І ТУТОК „КАЛИЛИНА" КООПЕР.

„БУДУЧНІСТЬ"

ФАБРИКА ТУТОК І ПАПЕРЦІВ „КАЛИНА".

церкву, він працює в св. Юрі, а в „Просвіті" треба сидіти при роботі. Тому о. кан. Дзерович міг би бути головою „Просвіти" лише тоді, якби рік мав бодай 730 днів. Отже він буде давати тільки фірму тим, що робитимуть вітер.

10) При такім виділі повинна рішати канцелярія, але — вона не буде знати, на кого спертися...

Ми старалися подати обєктивний звіт з Загальних Зборів „Просвіти" та з розмов про нього, а з висловом нашої опінії про сей Зїзд під оглядом його політичного значіння вважаємо вказаним покищо здержатися.

Зробимо тут тільки один висновок технічної натури, але на нашу думку важний для всего нашого публичного життя. А саме: всі Головні Виділи всіх наших центральних організацій повинні вже раз здати собі справу з того, що Загальні Збори скликається не на те, щоб дати нагоду виговоритися урядникам централі, які мають нагоду говорити цілий Божий рік словом і письмом, в обіжниках і часописах. Реферат централі на краєвих зїздах повинен бути тільки один і то триваючий не довше як пів години. Раз на рік треба уважно вислухувати людей, що приїздять з краю, що утримують організацію та мають право сказати своє критичне слово про неї. Дискусія се найважніша й націкавіша часть всіх краєвих зїздів. До суттєво важних обовязків президії Зборів повинно належати, повідомляти збори про те, з якої місцевости і повіту походить кожний дискутант і чи заступає філію чи читальню, бо лише після того можна зміркувати, які настрої й погляди в ріжних околицях краю. Хід дискусії повинен бути докладно описаний і оповіщений тай потому оцінений в часописах. Се можна осягнути тільки тоді, коли урядники й виділові централь наперед приготовлять писемні звіти й з а з д а л е г і д ь розішлють їх членам, а самі бодай один день в році проявлять велику чесноту мовчання, даючи тільки коротенькі заяви та коротко відповідаючи на питання членів зїзду. Се о д и н о к и й спосіб оздоровлення тих наших великих організацій, які ще взагалі можна оздоровити, бо інакше всі вони будуть заговорені на смерть — урядниками своїх власних централь і членами своїх власних Головних Виділів. — А. Ч.

Нагла відпустка Вітоса

„Курєр Поранни", який недавно помістив „здивовану" статтю Кл. Гр. про те, що Гестапо добиралося „якрав" до Вітоса, приніс у ч. 161 замітку п. з. „Нагли урльоп п. В. Вітоса". В ній пише: Презес Стр. Люд. п. Вітос нагло перервав діяльність й удається на довшу відпустку до Трускавця. Як відомо, п. Вітос був уже на відпустці в Рабці й вернувся з тої відпустки щойно 17. III. Нова відпустка по такім короткім часі урядування не була ні заповідана, ні предвиджувана...

Чеські еміганти в Варшаві

До Варшави приїхав з Праги брат передостаннього президента Чехословаччини дра Е. Бенеша, б. посол др Войтіх Бенеш з жінкою. Перед місяцем був у Варшаві його син, який тепер перебуває в Шікагу. Чи б. посол Бенеш піде у сліди свого сина, невідомо. Покищо В. Бенеш задержується в Варшаві, яка постепенно стається важним осередком чехословацької еміграції.

Напруження на Далекім Сході

Представник японського мін-ва війни заявив м. ін., що англо-японський конфлікт буде тривати так довго, доки англійці не перестануть підпирати китайське правительство марш. Чан-Кай-Шека. Японія ніколи не згодиться на якунебудь інтервенцію европейських держав у справи Далекого Сходу.

ОГЛЯД ПРЕСИ

По Зборах „Просвіти"

„Новий Час" в ч. 132 пише м.ін. ось що з приводу Зборів „Просвіти": У чому ж лежить причина роздору? Суть проблеми лежить глибше, ніж тільки в особистих суперництвах. Її треба шукати в зударі двох розбіжних поглядів на справу організованости і провідництва в нашому громадянстві. У звязку з тим мусимо передовсім ствердити факт засадничої ваги: новий Головний Виділ „Просвіти", який буде у дальшому очолювати Т-во, не був у висліді голосувань Збору створений на традиційній загальнонаціональній, але тільки на досить вузькій груповій основі. Ідея цілости стануда проти ідеї частини нації. В цім конкретнім випадку інтерес частини взяв верх над інтересом цілости. Ми стоїмо на становищі, що того роду аполітичні, загально-національні т-ва як „Просвіта", „Рідна Школа" і др., не можуть і не повинні бути нічиїм груповим монополем; вони добро цілого українського загалу. Тимто провід того роду товариств уже з природи річи повинен бути створюваний на можливо найширшій громадянській основі. Участь у проводі і відповідальности за таке товариство повинні брати у слушній пропорції всі ті чинники, які дане товариство творять і для нього працюють, а не тільки якась одна група, вибрана з цілости. Засаду тієї широкої громадянської підбудови в доборі нового проводу „Просвіти" на її останньому Зборі попросту злегковажено.

Чи не прояв істерії?

Проф. Ст. Грабский виступає вже в ІКЦ. В ч. 162 написав статтю п. з. „Не вільно розбивати єдність Червенської Землі. Непочитальна робота таємничих рук розятрює сепаратистичні ферменти". В ній пише: Серед „Кул'ок рольничих" й організацій польських осадників Тернопільщини почалася збірка петицій до мін-ва рільництва за поділом Рільничої Палати на три, по воєвідствам. І се кинуло проф. С. Г. в панічний страх, у якім він відважився підозрівати прилюдно навіть поляків, що опинилися під виливом „таємничих рук" тай хочуть ширити сепаратизм. По перечитанні такої статті робиться лекше й нам українцям жити під закидом сепаратизму. Проф. С. Г. стоїть на тім, що „про трівку приналежність Червенської Землі до Польщі рішає перевага польської цивіліз. експансії над українським сепаратизмом, а начальний осередок тої експансії Львів, отже не віддалювати від Львова культурного життя Теребовлі, Коломиї, Косова, Богородчан" і т. д. Аргументує також тим, що львівська Рільн. Палата бере менше субвенцій: вони становлять „лише" 24% її доходів, коли Келецкої 31%, Люблинської 30, Варшавської 33, Краківської 48, Волинської 46, Виленської 53, Поліської 66%... — Цікаво, на що проф. Ст. Г. допустив до поділу Галичини на три воєвідства якраз тоді коли був у правительстві. Може аж тепер усвідомив собі, що був несвідомо під виливом „таємничих сепаратистів"...

Що діється в соймі?

Бернард Зінгер оповістив у 7.259 ч. „Хвилі" статтю, в якій читаємо ось що: Людова група в Озоні вийшла з ініціятивою в справі віддовження рільництва... Ініціятори знали згори, що широке законодавство в телерішній хвилі, коли є нові видатки, майже неможливе. Але хотіли прийти на село хочби з малим дарунком. Торгувалися, вдаючи напружену боротьбу з міродайними кругами. В дуже тяжких днях премієр і віцепремієр мусіли відбувати наради в справі компромісу. Вкінці надійшов історичний день. Сойм приступив до нарад над проєктом закону. Одначе катастрофа пожежі головного двірця відвернула увагу послів від проєкту... Настрій до дискусії був дуже кепський. Віцепремієр Квятковский не почувався добре, коли взійшов на трибуну. Втомлений сидів премієр на лаві міністрів, бо щойно вернувся з місця пожежі. Коли оголосили перерву, заінтересування для законного проєкту цілком зникло. В пополудневих годинах на салі сиділо 20 до 30 послів. Представники уряду не могли дочекатися кінця і пішли на засідання економічного комітету. Але знайшовся посол, що постановив оживити соймову сесію і проломити настрої сонности. Виступив з закидом, що жиди не взяли належної участи в позвиці. На пів сплячі посли зірвалися з дрімки. Яких 10 до 12 людей оплескувало промовця... Такий був кінець „великого" засідання, до якого приготовлялися цілі тижні, на якім мали обговорити аграрні справи і занятися справами села. В краю, де майже 70% населення складається з селян, рільничу справу розглядали в анекдотичній формі. З почуттям втоми вийшла мала група послів з соймової салі по ухваленні нового закону в справі відложены села...

Події у львівській політехніці

„Напшуд" пише: „Обставини вбивства, що його „народова" молодь допустилася на особі студ. Ляндесберґа у львівській політехніці, назагал знані. Ще одне студентське вбивство у Львові. Там у Львові панують якісь особливі відносини. Адже се не перше вбийство... Чи пригадувати збройний напад на „людовецький" відчит доцента Щотки? А висліди ревізій у студентських домах? П. міністр Сьвентославский звернувся до ректора львівської політехніки з листом. Нпр. пише: „Справників цих злочинів дотепер не викрито, одначе сам факт, що вдруге доконано злочину на терені політехніки, свідчить про нездорову атмосферу, яка запанувала в тій школі, що має такі гарні традиції". Слушно, але занадто делікатно... П. міністр просить повідомити молодь, що на ній тяжить моральна „збірна відповідальність". Ще раз слушно! Але якраз та частина молоді, яка тут винувата, напевно не відчуває цеї „відповідальности". А та друга — ліпша частина якось не вміє здобутися на належну реакцію... Що далі? Зібралися професори і ствердили „здичіння обичаїв" та „занік підставових засад етики". Візвано теж всі організації молоді, щоби приняли постанови „з осудом цього огидного вчинку". Це все... Одначе чи не замало? І лист п. міністра слушний і постанови збору професорів слушні. Та це тільки моральний осуд. Безсильні слова. А йде теж про діло! Треба скінчити з тими збройними нападами і вбивствами. З тими актами здичілої, просто неправдоподібної ненависти. Зі зброєю в руці нападається і на жидів і на людовців. Це має бути „народова" консолідація? Це має бути наука? Це має бути молодь, майбутність Польщі? Слова п. міністра і професорів слушні. Та це тільки слова, слова, слова..." (Цікаво, що „Напшуд" не вважав вказаним ні словечком згадати про напади вшехполь. студентів на українців, хоч деякі з тих студентів були засуджені на 6 місяців з завішенням...).

Трагедія молоді в купецьких гімназіях

ІКЦ в ч. 155 приніс про те статтю З. Щигельского. Зміст: Учителі в купецьких гімназіях се люди переважно молоді, без педагогічного досвіду, які блудять напомацьки у своїй випадковій праці. Нема відповідних шкіл для кандидатів на учителів. А якже ті випадкові вчителі відносяться до молоді? Таксамо як відносилися до них у заборчих школах: кажуть „ставати в кут", за кару переписувати щось по кількасот разів, лишають „в козі" і т. п. Се люди, що „професорами" стали з безробіття. Вся освіта деяких се давна триклясова торговельна школа... Ученики перетяжені працею не мають до кого звернутися в духових справах... Який галіматіяс повстає в їх головах, один Бог знає. Таке діється майже у всіх купецьких гімназіях. Вони в більшости в приватних руках, бо держава не має грошей на розбудову фахового шкільництва. Виринає ще питання: Яка властиво ціль купецьких шкіл? Чи ходить про створення типу купця, чи продавця, чи торговельного адміністратора? Абсольвент такої гімназії зачинає працю в крамниці як субєкт з „пенсією" 20 (!) зл. місячно! Тілько заробить кожний, що скінчив народню школу...

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіцьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

ОСИП НАЗАРУК

Замах на Церкву

На теми дня, чи на теми вічности?

Хочемо докладно розібрати статтю невідомого автора в „Русскім Голосі" з 19 квітня 1939,[1]) зазначену криптонімом „Н.", бо вона порушила церковну справу. А ми ту справу вважаємо суттєво важною для моралі і сили народу як спільноти та ще важнішою для одиниць, що належать до нашого народу і будуть належати в незлічимім ряді поколінь. Ще важнішою тому, бо для міліонів і міліонів тих одиниць Церква це не тільки один з проявів організування тут на землі людського життя, але також головний та одиноко розумний звязок того життя з вічністю в найвисшім і для людей найважнішім значінні того слова.

Отже під тими двома аспектами, менше важним мірським (світовим) і більше важним а Церкві передовсім властивим Божим аспектом вічности, придивимося статті невідомого автора, якій він дав у всякім фазі дивний головний титул „На теми дня", хоч сам порушив справи, які щонайменше заслугують назву „На теми епохи". Та можливо, що він цим хотів підчеркнути передовсім актуальність теми і тому дав над нею головний заголовок значно вузший ніж такій темі належиться. Тому й не будемо з того приводу робити дальших заміток авторові статті чи редакції, хоч матеріял до таких заміток в тих трьох словечках „На теми дня" над такою статтею був би знаменитий.

Приступаємо до розбору змісту самої статті. А щоб нам хтось не закинув, що наш переклад в чімнебудь не відповідає оригіналові, то всі місця тої статті, про які хочемо висловити наші думки, наведемо в оригіналі.

I. Автор зачав свою статтю ось як:

„В русских кругах Галичини в послѣдніе годы неоднократно подимался вопрос об организаціи русскаго населенія греко-католическаго вѣроисповѣданія. При том необходимость такой организаціи не только не вызывала ни малѣйших сомнѣній, но сознавалась и сознается как один из наболѣвших и животрепещущих вопросов нашей общественной жизни, огромной религіозной и національной значимости. Извѣстно, вѣдь, что в Галичинѣ имѣются сотни тысяч греко-католиков русской національности и что существованіе их в греко-католической церковной оградѣ игнорируется украинствующей церковной властью."

З сего уступу довідуємося цікавих річей. А саме:

1) Що в москвофільських кругах Галичини в останніх роках н е р а з підносили питання про орґанізацію москвофілів греко-католицького віроісповідання.

Вживаємо слова „москвофільський" зовсім не для діткнення людей того руху, який репрезентує „Русскій Голос", а просто задля виразного означення, в чім річ. Без того мусіло б бути баламуцтво, бо нпр. слова „в русских кругах Галичини" і галичани і чужинці можуть розуміти „в російських кругах Галичини", значить у кругах російських еміґрантів. Але й у тім може бути знов двояке розуміння: одні можуть розуміти під тим „великоруські" або як популярно кажеться московські круги людей, які перед большевиками втекли в Галичину, а другі можуть розуміти всіх людей руської культури, то значить вихованих в бувшій царській Росії, отже також українців, білорусинів та всяких інших інородців, що схоронилися по революції на Галицьку Землю. Тимчасом дух цілої статті вказує на те, що автор розуміє під „русскими кругами Галичини" автохтонне населення, але тільки з москвофільською закраскою світогляду, бо виразно говорить лише про сотні тисяч: якби він розумів під „русскими кругами Галичини" все наше населення, то мусів би говорити про міліони. Отже йдучи з духом самої статті та щоб не викликати баламуцтва а ясно говорити в чім річ, не маємо іншого способу, як розбираючи докладно статтю автора з „Русского Голосу" вживати також терміну „москвофіли", „москвофільский". А про те, як ми дивимося на москвофільство, писали ми вже нераз і ще напишемо в отсій критиці.

Отже важне для нас те, що сам автор стверджує, що тут:

а) істнує доперва п и т а н н я („вопрос") про орґанізацію греко-католицьких москвофілів, розуміється на церковнім тлі, бо на тлі політичнім і кооперативнім москвофіли в Галичині мають свою орґанізацію;

б) що питання про таку церковно-москвофільську орґанізацію підіймалося вже н е р а з;

в) що робилося се в останніх роках. Значить, від часу, коли піднялася також аґітація т. зв. греко-католиків поляків за їх окремою церковною орґанізацією на тлі нашої Церкви. Не хочемо твердити, що перша аґітація стоїть в якімнебудь звязку з другою, але мусимо ствердити очевидну річ, що колиб обі ті орґанізації осягнули свою ціль, тоді наша свята Уніятська або греко-католицька Церква стратила б свою дотеперішню єдність і була б розбита на 3 частини з очевидною тенденцією до повного її ослаблення та позбавлення її суттєвої місії (навертання Сходу) в її дотеперішній формі, призначеній Апостольською Столицею.[2])

Вже з висше сказаного під 1) а) б) в) видно виразно, який комплекс чи клубок справ церковних і світських, політичних і національних криється в такім поставленні справи „Русским Голосом". Тут діло в революціонуванні великої традиційної установи, яку нам полишили в спадку минулі віки, три останні і найтяжчі століття нашої історії, установи визнаної Найвисшою Владою християнства та освяченої кровю наших численних мучеників, від св. свщм. Йосафата почавши.

2) Колиж у москвофільських кругах н е р а з підносили питання про створення якоїсь окремої і досі ще не бувалої орґанізації греко-католиків москвофілів на церковнім тлі і мимо того такої орґанізації не створено, то ясно, що були в тім браку успіху якісь причини. Ті причини могли бути (теоретично річ беручи) тільки троякого рода:

а) Ініціятори кількакратного підношення того питання могли бути нездібні до виконання свого заміру, себто просто кажучи були нездари;

б) вони могли бути навіть дуже здібні до виконання такої роботи, але не мали потрібних на те засобів;

в) вони могли бути і здібні на те і мати на те засоби відразу або з часом одержати на те відповідні засоби, але ґрунт, на якім мали ділати, показався за твердий і за суцільний для такого експерименту.

Тому, себто з одної з тих причин або з пару з тих причин, та справа не виринала досі так виразно на публичній поверхні. Колиж тепер москвофіли рішилися прилюдно виступити з сею справою, то се значить, що наступила якась зміна під 2а), або під 2б), або під 2в).

Під 2 а) в п р а к т и ц і ніяка зміна наступити не могла, бо ми всіх москвофільських діячів знаємо, отже що було, те є, ніякої замітної зміни між ними нема. Тому зміна в сій области як спонука до нової живішої акції відпадає. Значить лишається тільки можливість зміни під 2 б) або під 2 в), або в обидвох тих областях, при чім зміна під 2 в) може бути або дійсна або тільки в уявленні тих людей, що мали б розпочати нову акцію розбивання нашої Церкви. А те уявлення може бути викликане нпр. звітами в польській пресі про те, що роблять з т. зв. загоновою шляхтою греко-католицького віроісповідання.

3) Дальше довідуємося з першого уступу розбираної статті, що москвофіли вважають сю справу одною з наболілих і „животрепещущих" справ „нашей общественной жизни". Чи вони під словом „нашей" розуміють суспільне життя своїх приклонників чи всего тутейшого непольського народу, не можна напевно сказати.

4) Зате зовсім виразно видно дальше з сего уступу, що думають про розбивання нашої Церкви не тільки під реліґійно-церковним оглядом, але й з точки погляду політичного, бо кажуть, що признають тій справі величезне значіння реліґійне і національне. А що національне значіння якогось питання входить особливо тепер в круг інтересів політичних, отже маємо тут не завиване в папірці признання, що нашу Церкву хотять розбивати з політичної причини.

5) Як підстави до розбивання нашої Церкви хочуть ужити „соток тисяч" тих греко-католиків, що признаються до москвофілів або як автор статті каже до „русской національности". В сім місци не хочемо розбирати питання, чи є в Галичині яканебудь підстава до творення з автохтонів „русской національности", чи сі два словечка се просто партійне поняття, яке відноситься до одної струї внутрі українського народа, званої від давна москвофільською. Чи сяк чи так дивитися на ту справу, то важне тут передовсім це, що той, хто хоче розбивати нашу Церкву, думає се робити н а п і д с т а в і в и р а з н о п о л і т и ч н і й: національній або партійній. При тім тасама справа для одного рода „охотників" може мати вигляд національно-політичний, а для другого рода охотників партійно-політичний.

6) Найцікавіше твердження першого уступу полягає не на тім, що москвофіли хочуть взятися до розбивання нашої Церкви на тій підставі, що вони думають або говорять про істнування соток тисяч своїх приклонників у Галичині, але на підставі твердження, що таку силу влада нашої Церкви і ґ н о р у є в церковній „ограді". Се твердження найцікавіше в сім уступі з кількох причин.

Коли влада якоїсь церковної орґанізації ігнорує частину своїх вірних, то причини того можуть бути дуже ріжнородні.

Ті причини можуть бути А) в предметі ігнорування або Б) в підметі ігнорування (або в обидвох).

А) В предметі ігнорування, себто в самих москвофілах можуть бути такі причини:

а) Зникаюче число, з яким взагалі нема причини і нема про що говорити та ще й до того в церковних справах і то на ґрунті католицької Церкви! Що з тими „сотками тисяч" щось не впорядку, свідчить уже само неозначене число,

[1]) Число „Русского Голосу" трудно подати, бо раз воно в тімсамім примірнику того самого дня зазначене 85 (968), а другий раз 86 (969).

[2]). „Per vos mei Rutheni orientem convertendum spero".

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

яке пригадує старогрецьке „мирійой", себто „багато", але кілько саме, не знати. У греків було воно настільки означене, що крутилося коло 10.000, а тут цілком не знати, чи поняття соток тисяч має фіґуральне значіння чи реальне, а коли реальне, то чи се має значити 200.000 чи 300.000 чи 900.000.

Крім того не знати, на якій підставі написано в „Русскім Голосі", що москвофілів є сотки тисяч між греко-католиками. Коли на підставі останної виборчої статистики, то їм далеко до соток тисяч. А коли автор статті мав на думці одну з виборчих статистик ще за старої ординації, то на се можна сміло показати цілі повіти, де від того часу зовсім зник москвофільский рух. Він вже в старих формах ніяким чином насадити не дасться. Був цілий ряд повітів, де москвофіли мали колись сто процент населення за собою, а тепер нема ні одного такого повіта, бо сеж була одна з фаз розвитку української нації, якого таксамо не можна вже завернути, як не можна з молодця зробити малої дитини. Одначе москвофілство може вернутися в іншій формі, чисто політичній, в якій воно є між усіми словянськими народами, почавши від польського, де нпр. партія ендеків (вшехполяків) все була москвофільска. Та це вже зовсім інша справа, якій треба присвятити окрему увагу в звязку з цілим рядом економічно-політичних справ.

б) Не знати також, що проектодавці розбивання нашої Церкви радять робити в такім випадку, де батьки москвофіли а діти українці, як зправила буває: отже як вони собі уявляють окрему церковну орґанізацію та її надбудову на такім тлі? Адже всякі політичні появи річ переходова і коли навіть стати на москвофільскім становищі, що переходова також в нашім народі поява українства з його теперішною закраскою, то й тоді нема ніякої рації розбивати Церкву, бо колиб зникло теперішне українство, то разом з ним з природи річи зникло б і нелюбе москвофілам теперішне духовенство, зовсім таксамо як і з заниканням москвофілства в народних масах почало заникати і майже зовсім заникло москвофільске духовенство. Отже ніде так як тут не підходить розумна пересторога: „Ne misceantur sacra cum profanis", себто не вільно мішати святих річей з буденними, звичайними, не святими.

Церква це свята річ і розбивати її задля появ не святих се злочин. Такою, як вона є, стала вона з розвитком нашого народу і про розбивання Церкви просто ґріх говорити, ґріх супроти Церкви і супроти свого народу — всеодно, як той нарід назвати.

в) Причина ігнорування останків москвофілства внутрі греко-католицької Церкви може полягати також на тім, що сей рух під оглядом релігійним може бути на тлі католицької Церкви такий, що сам себе засуджує на несеріозність. Се могло б бути нпр. тоді, коли б ідеольоґи того руху відносилися до католицької Церкви з невірою і ворожістю, а мимо того явно не виступали з неї; дальше, коли б між ідеольоґами того руху були відступники від католицької Церкви, а мимо того той рух хотів би грати ролю чинника в греко-катол. Церкві; коли б ідеольоґи того руху були нпр. ліберали, яким усяка віра та Церква взагалі байдужі, але вони мимо того старалися б робити в ній галас з ріжних нецерковних причин і т. п.

Це справи настільки делікатні, що ми полишимо оцінку їх таки людям доброї волі між самими москвофілами, бо свої своїх найлучше знають. Та не можемо не зазначити, що де останки москвофільского руху на терені Церкви ігноровані, там вони самі себе до того довели. Але навіть дійсні останки людей москвофільских поглядів зазнають пошани в греко-катол. Церкві, коли самі себе не доводять до того, що їх треба ігнорувати.

Доказ, що вони зазнають пошани в наших церквах, може побачити кожний, коли в неділю в год. 8 рано прийде нпр. до церкви Успення Пресвятої Богородиці у Львові. Там може побачити, як всіми шанований п. меценас Заяць служить правильно до Служби Божої, яку правильно відправляє український священик. Вистарчить раз подивитися, як витаються з тим чоловіком знані всім українські діячі, щоб виробити собі переконання, що того чоловіка шанують, мимо його безперечно москвофільских поглядів.

Се не одиничні випадки. Подібною пошаною тішаться знані люди москвофільских поглядів, як прим. п. дир. Вербицький, що в Преображенській церкві Народнього Дому виконує час до часу поважні функції.

Б) Причини ігнорування могли б бути в церковній владі, але ж тоді ті причини треба б виказати. Церква і Влада її з природи річи має сильний нахил обєднувати своїх вірних, якнайміцніше пригортати і привязувати їх до себе, а не відпихати. Це ж одна з суттєвих признак Церкви, бо Церква основана на науці Спасителя, який учив любити навіть ворогів своїх, не то приятелів і членів Церкви. А по друге, Церква як така не може позволити собі на відпихання своїх вірних навіть з практичних причин: се ж орґанізація добровільна, а в наших часах і наша церковна орґанізація в такім положенні, що з причин зовнішніх треба великої витревалости та нераз і пожертвування, щоб держатися тої Церкви. Отже як в таких обставинах церковна Влада моглаб відпихати когонебудь зі своїх людей від своєї Церкви? Як вона ще до того могла б відпихати навіть зорґанізований рух, що має свої пресові орґани, свої збори, свою управу? (Далі буде).

З життя наших установ

Український Фонд Воєнних Вдів і Сиріт.

Дня 6. VI. відбулися 12 звичайні загальні збори Товариства „Український Фонд Воєнних Вдів і Сиріт" у Львові в домівці УКТОДІ при вул. Потоцького 48. Зі звіту секретаря Т-ва довідуємося, що 111 вдів дістає місячні ренти в сумі 8.280 зл. річно, 180 вдів дістає одноразові допомоги на загальну суму 3.680 злотих річно, 11 сиріт дістає підмоги на науку в сумі 3.264 зл. річно. Разом 302 вдів, сиріт і батьків дістає річно від Т-ва 15.224 зл. Кошти завідування Т-ва виносять річно коло 1.720 зл., в тім платня одної службовички 60 зл. в місяць. Загально Т-во потребує річно 16.944 зл. на свої видатки. Сі видатки Т-во покриває з добровільних жертв української суспільности і з членських вкладок. В минулім році Т-во мало 15.417.48 зл. прибутків (в 1937 р. мало 16.149.61 зл.). Причина зменшення та, що Т-во дістало в 1938 р. дуже недогідний речинець на переведення збірки. Членські вкладки дали в 1938 р. 1.532.14 зл. (в 1937 р. 1.410.91 зл.). В звітовім році, 31. XII. 1938, Т-во мало 476 членів, в тім 266 фізичних та 210 правних осіб. В 1938 р. прибуло 139 членів, в тім 20 фізичних осіб і 119 правних осіб. З відсотків дістало Т-во в 1938 р. 324.56 зл. Разом було в звіт. році 17.274.18 зл. прибутків. Видатків мало Т-во в 1938 р. 18.797.61 зл. Вони зросли в порівнанні з 1937 р. о 3.783.71 зл. особливо на ренти і на шкільні оплати. Лікування вдів й адміністрація Т-ва остали без зміни. Видатки в мин. році були висші від доходів та перевисшили їх на суму 1.517.43 зл. Цей недобір управа покрила з майна Т-ва, яке зменшилося в порівнанні з 1937 р. з 13.681.99 зл. на 12.164.56 зл. Управа Т-ва відбула продовж звітового року 4 засідання, президія Управи відбула 13 засідань. Канцелярія Т-ва полагодила в звіт. році 398 писем. З Управою Т-ва співпрацювала вся українська преса, яка містила безкорисно всі комунікати Т-ва (звичайно в часі переводження збірки). Т-во „УФВВС" користає теж з помочі української „Народної Лічниці", яка дає лікарські поради вдовам без ніякої заплати. Після того п. Методій Гебус відчитав писемне звідомлення Контрольної Комісії, яка провірила діловодство і книговодство Т-ва, знайшла все в порядку та поставила внесення на уділення абсолюторії уступаючим органам Т-ва, що й сталося. Після того вибрано управу Т-ва: Голова о. др Л. Глинка, І заст. голови радник інж. Ю. Мудрак, ІІ-ий заст. гол. М. Гебус, секретар О. Стецура, скарбник др Ф. Деркач. Крім того збори вибрали 11 членів Управи, в тім одну жінку. До Контр. Ком. вибрані: проф. А. Березовський, дир. Ор. Радловський та др Ю. Савчак. Вкладка до Т-ва тасама, що в минулім році, для фізичних осіб 50 сот. місячно. Після вичерпання денного порядку голова о. др Глинка замкнув збори дякуючи присутним за участь і заохочуючи до пропаґування справи Т-ва в нашій суспільности та до приєднування нових членів. Українську пресу у Львові репрезентували представники „Нової Зорі" й „Українських Вістей". — С. Г.

Відгомін подій на Холмщині

Бюро маршала сойму доручило канцелярії Української Парляментарної Репрезентації відповідь прем. Складковского на інтерпеляцію послів Барана і Скрипника в справі змушування терором та репресіями православних мешканців села Майдан Новий і Майдан Старий на Холмщині до переходу на римо-католицизм. У відповіді читаємо м. ін.: „Поміж частиною населення люблинського воєвідства повстав останніми часами рух в напрямі повороту православних на римо-католицизм. У звязку з тим трапилися непорозуміння між місцевим населенням православного і католицького віроісповідання. І з одної і з другої сторони доконано проступків, що стали предметом доходжень". Далі відповідь збиває закиди інтерпелянта на адресу поліції: „В ніодному випадку не стверджено її участи в ревіндикаційній акції. Навпаки, не зважаючи на брак зголошень пошкодованих та їх нехіть передати справу судові, поліція цікавилася кожним випадком зроблення шкоди православним, який дійшов до її відома. Після закінчення наказаних доходжень супроти кожного спричинника, якого вину устійнять, будуть з цілою суворістю застосовані властиві карні ригори".

Італійці гірше нападають ніж німці.

Під такими заголовками польська преса приносить такий виривок з римської „Трібуни": „Подув глупоти повіває від кількох днів над берегами Висли задля двох причин: розбудови національної гордости та англійсько-французької ґарантії. Той край без зорґанізованої армії, неузброєний, без справної економічної орґанізації, який в разі конфлікту був би блискавично зредукований до ролі терену боротьби між третіми силами або, що правдоподібніше, замінився б у здобичу, і такий нарід мотає протинімецькі погрози та говорить про сукцеси з браком відповідальности, яка кидає зле світло на кримінальне ділання демократій супроти протеґованих". Польська преса пригадує з обуренням, як іще недавно та сама італійська преса вихвалювала Польщу.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

АНТІН СКІЛЬСЬКИЙ

Про українську екзотичну літературу

Як на її тлі виглядає творчість Софії Яблонської. II.

Ми спинились умисне довше над українською екзотичною літературою, *щоб показати її шляхи* та визначити в такому світлі вартість книжок С. Яблонської. В нашій убогій ще екзотичній літературі післявоєнної пори — постать Яблонської се небуденна поява.

Чого шукає Яблонська в екзотичних країнах? Формально їде вона там як представниця французького фільмового товариства, щоб накручувати цікаві східні фільми. Тому вона відбуває подорож вигідно, оплаченими фірмою кораблями та автами. Тому вона має нагоду побачити так багато, нпр. подорож автом крізь цілу Яву, по всій французькій Індохіні, крізь Австралію й ін. Але тут пробуджується в Яблонській те, до чого, здається, фірма її не зобовязувала. *Корабель, авто, рівна шоса*, готелі, міста з величезними камяними будівлями, вся та европейська культура з її комфортом, — не того шукає Яблонська. Вона пересичена европейською культурою та *втікає від неї й від европейців*. Вона ненавидить зорганізовані прогульки з готовими вже багатомовними провідниками. Вона воліє вибиратися сама в далекі прогульки, де вона могла б усе побачити сама й сама собі все пояснити, чи краще відчути. Яблонська сходить з цивілізаційних шляхів і шукає бічних дорожинок до первісного побуту, що заховався в останках первісних тубильців далекосхідніх островів, або в неторкнених ще европейською культурою китайських провінціях. І тут виринає перед нами постать енергійної, відважної галичанки, що з авантурним завзяттям шукає небезпечних, загрозливих життю пригод для здобуття інтересної фільми, або й для власного сильного враження. І ось вона у китайських закамарках Юнанфу, де на неї, самітну, кидають камінням, що ранить її болюче; або вона шукає стрічі з китайськими піратами і знаходить замість них дуже ризиковну пригоду з китайським військом; або вона зважується відвідати таємні пропасті на полінезійських островах, чи острів, куди тубильці бояться приїздити, *бо там проказа*, затроєна вода — і т. д. і т. д. Без страху стає авторка перед індокитайським володарем, з почуванням радости поселюється між первісними маоріями, здобувши лист від тагітанської королеви... Вона ентузіязмується старинним побутом первісних народів, бере участь в їхніх святах, тужить за їхніми колишніми звичаями і навіть за... їхньою релігією (очевидна пересада в захопленні), болїє над заником їхнього національного почування і над покорою супроти білих кольонізаторів. Бо Яблонська — любить свій рідний край, всюди заявляє з гордістю, що вона українка, все тужить за своїми сніговими Карпатами. Це симпатична риса в її репортажах.

Отже Яблонська має про що розповідати. Бачила багато і пережила багато. І головна вартість її творів лежить у тій масі нового, що з кінематографічною скорістю переводить вона перед нашими очима. Все нове і все йде скоро: кінетика, що переходить аж в динаміку. Читач із запертим віддихом біжить усе далі й далі. Моментальні враження чергуються, складаючи цікаву розповідь, а може цікава розповідь не лежить у її літературному хисті. Прецікаві події, що в них авторка брала участь, передані якось так поспішно, просто й епізодично, що читач часто розчарований. Це не листи Окуневського, повні драматичних асоціяцій, не подорожні оповідання Левинського, що романтичним елєментом зближені до новелі та повісти. Яблонська пише або більший нарис з докладним описом нпр. угноєння китайської ріллі, або репортажний фактомонтаж. Тому душевні переживання не даються їй. Вони бліді, або змальовані ледве кількома рисами, що до того повторяються заєдно. Типові тут нпр. враження з краєвидів, що їх красу вміє авторка висловити зовсім загальними фразами. Коли екзотичні твори Яблонської порівняти з *екзотикою* нашої давної літератури про Арабію, Індію й т. д., тоді бачимо зовсім модерну фактику супроти колишньої казкової й величньої фантастики. Та стара фантастика манила *наших людей* на Схід. Чи буде манити нага фактика? Яблонська схиляється своїми репортажами не в сторону белетристики, а радше в бік річевого опису: тому її твори стоять на межі мистецької прози й чисто описової літератури, коли нпр. твори наддніпрянської екзотичної белетристики належать вповні до поетичної мистецької прози. Але сим зовсім не відмовляю своєрідної вартости писанням Яблонської. Зверхній опис кількома характеристичними рисами, а не психічні стани — є стихією творчости Яблонської. Тому їй не вдаються релігійні рефлєксії. Вони викликають навіть здивування читача. Що в давній релігії первісних мешканців Яви та тагітянських островів було багато гарних, поетичних елєментів (нпр. культ квітів) — це зрозуміле в людей, що живуть на лоні природи. Але щоб аж тужити за колишнім культом пімсти (що *винищував цілі племена*) — це вже пересадна й наївна романтика. Та й загалом репортажі вийшли б краще і з мистецького боку, якби авторка залишила зовсім на боці релігійні справи, бо вони їй не підходять, це речі такі ніжні, що треба про них говорити з великою обережністю. Авторка переступила цю обережність нпр. в останньому репортажі своєї найновішої книжки. Там вона розповідає, що в неділю відбувалася для маоріїв богослужба — щоправда, протестантська. І тоді авторці забаглося човна, щоб поїхати до самітного острова. Ніхто не хотів нарушувати християнського свята, всюди відмовляли їй човна. Аж вкінці здобула один човен. Чи авторка думає, що первісні люди-маорії не відчули нарушення свята? Читача вражає це прикро. Не багато поможе й замітка, що це була протестантська відправа.

З технічного боку підходять писання Яблонської до дуже поширеного в Европі жанру фейлєтону-репортажу. Фейлєтон схоплює моментанні хвилини дійсности і це видно передусім в останніх творах Яблонської. Її розповідь має, як згадано, епізоди авантурного романтичного характеру, але назагал вона оповідає річево, аж сухо. Це властиво описи — і то зовнішні. Авторка має бистре око, що вміє завважити масу цікавих дрібничок, але передає їх стилем уривчастим, телєграфічним. Це зберегло її перед завантаженням репортажу історичними, географічними і под. відступленнями, хоч найважніші речі з того обсягу знайдемо й тут. *Але з другого боку* авторка держиться може надто голої фактики, хоч стисліть її оповідання — це дуже рідка прикмета наших письменників. При такому стилю творчости годі говорити про поетичність мови. Вона навіть менше поправна в останній книжці, є там галицькі провінціоналізми. Назагал мова Яблонської пристосована до матеріялу: вона запрозаїчна.

Цих кілька завваг висловлюємо небуденній авторці, що напевне подарує нам ще *неодну цінну книгу*. Обовязком критика є вказати на те, що його захоплює, і на те, що його вражає. Адже ж талант авторки щойно в розвитку.

Нові видання

Catalogus Ordinis basiliani sancti Iosaphat Provinciae Haliciensis ss. Salvatoris ineunte anno 1939. LVI. Leopolis 1939. Typographia PP. Basilianorum in Żowkwa. 22.8 × 15.3, 56.

На зміст найновішого василіянського Катальогу Галицької Провінції складаються списки василіянських монастирів та осіб: священиків, студентів і братів, що працюють в тих монастирях. З поданої в Катальозі статистики довідуємося, що Галицька Провінція має цього року 373 особи: священиків 133, схоластиків 91, братів 149. Увесь василіянський Чин у ріжних державах Европи й за морем минулого року мав 206 священиків, 192 студентів і 254 братів, разом 652 членів. Такі щорічні василіянські Катальоги цінні не тільки сучасним поколінням, вони віддадуть теж належну прислугу будучим історикам.

Bibliografia Krystynopola i Potockich zebrali Jan Czerneckі i O. Roman Łukań ZśBW. Odbitka z książki Jana Czerneckiego: Mały król na Rusi i jego stolica Krystynopol. Kraków. Księgarnia J. Czerneckiego 1938, 24.7 × 17.5, 15 + (1). Ціна 3 зл.

Цієї бібліографії, прикрашеної вінетами та напечатаної двома красками на гарному папері, видано тільки 60 прим. Кожний примірник має свою нумерацію. В першій частині списані документи та *рукописні книги про* Кристинопіль місто, монастир ЧСВВ і рід Потоцьких, у другій частині подані про те саме печатані праці в ріжних мовах. Зібрані тут 174 позиції (76 + 98), з яких довідуємося, хто, що, коли, де й як писав про Кристинопіль і Потоцьких. Рукописний відділ дуже багатий на василіянські акти та численні праці колишнього кристинопільського ігумена о. Корнила Срочинського ЧСВВ. У бібліографії печатаної літератури знаходимо позиції отсих авторів-українців: Богун Д. ЧСВВ, Чернецький В., Яворський І. ЧСВВ, Коритко Я. ЧСВВ, Коссак М., Левицький Г. ЧСВВ, Лозинський А. ЧСВВ, Лукань Р. ЧСВВ, Назарук О., Петрушевич А., Площанський В., Полішко К. ЧСВВ, Повшинський Л. ЧСВВ, Скрутень Й. ЧСВВ, Шамрай С., Шандура О., Щурат В.

Roman Łukań ZśBW. Autor Dziejopisu Monasteru Krystynopolskiego O. Korneliusz Sroczyński ZśBW. (ur. 17/XI 1731 † 21/III 1790). Krótki życiorys. Kraków. Księgarnia J. Czerneckiego 1939. 25 × 17.5, 15 + (1). Ціна 3 зл.

Визначний василіянин 18 стол. діждався оце про себе окремої праці, що появилася як додаток до великої польської праці І. Чернецького: „Мали круль на Русі і єго століца Кристинополь“ (Краків 1939). На підставі архівних записок автор переповідає життя та ріжні уряди о. Срочинського в василіянському Чині, а саме як місіонаря в Замості, ігумена в Угорниках, ігумена та настоятеля василіянської місії в Кристинополі, секретаря Руської Провінції Покрову Преч. Діви Марії, консультора Галицької Провінції Пресв. Спаса та накінець ігумена в Лаврові. З дальшої частини цієї праці довідуємося про о. Срочинського як письменника. Письменницькі праці його маємо напечатані й рукописні. З друкованих заслугують на увагу книжечка

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Духовенству львівської епархії до відома подає Преосв. Іван іменем Митрополичого Ординаріяту, що в неділю 18 с. м. в год. 9 рано Високопреосвященний Митрополит Кир Андрей з приводу 40-ліття Єпископства відправить при участи инших Преосвящених Епископів Ювилейну Благодарну св. Літургію та уділить з окремого доручення Св. Отця Апостольське Благословення для всіх вірних. Митрополичий Ординаріят поручає Духовенству і вірним злучитися своїми молитвами з молитвою Найдостойнішого Ювилята. Отці душпастирі відправлять в цей день у цьому наміренні торжественну Благодарну Сл. Божу, закінчуючи її піснею „Тебе Бога хвалим" та виголосять відповідну проповідь.

З реліг. життя катол. організацій українських дітей. В останніх літах творяться в нас дитячі секції Апост. Молитви, звані Євхаристійними Дружинами Дітей. Завдання цих організацій — впроваджувати дітей не тільки теоретично (це завдання науки релігії в школі), але передовсім безпосередно практично в засади релігійного життя, виробляти дитячі характери лекціями, методично уложеними на цілий рік, під кутом живого культу Пресв. Євхаристії. Ця виховна метода з окремою організацією дітей існує вже від 1915 р. на Заході й безустанно заслугує собі на особливі похвали Апост. Столиці. — Місяць травень і червень це найбільше пригожий час саме на дитячі свята, на прояв цього реліг. зорганізованого життя, чи то в уладжуванні перших спільних св. Причасть, дитячих академій, чи інших прилюдних виступів. — На сторінках „Н. З." (ч. 41) вже був опис святочної академійки Євх. Дружини Дітей церкви ОО. Василіян при Мар. Д. Пань у Львові. Зчерги згадаю про анальогічне свято другої найчисленнішої Дружини, що існує при монастирі СС. Василіянок при вул. Потоцького у Львові. Святочний вечір цеї Дружини відбувся дня 3. VI. с. р. під дружинним кличем: „Христос наш Володар!" На свято прибули: Преосв. Никита, оо. кан. Дзерович і Лициняк, інші священики з білого й чорного духовенства та поважна скількість пань, матерей і опікунок дітвори. Чимало розради внесли на салю діти Євх. Д. Д. при М. Д. П., що прибули сюди як гості. На симпатичній сцені, прикрашеній м. ін. гарним образом „Христос між овечками" кисти О. Куриласа, виступали діти в одностроях. Насамперед заспівали хором К. Більке ЧСІ „Молитву дитини", диригувала Д. Рудницька, уч. VI кл. Потім був відчит на тему „Євхар. Ісус нашим Володарем", що його прочитала учениця VI кл. М. Боднар. До милих точок належали сольоспів учениці VI кл. А. Каспрук, далі фортепянове „Рондо" Дябеллі, відігране на 4 руки ученицями М. Боднар і М. Павенцькою. Слідували деклямації Б. Лукашевича уч. II кл. і С. Бабій, учениці IV кл. Закінчено піснею Барнича „Вінок для Ісуса". В другій частині свята діти вивели ювілейну сценку М. Зоряна „Христос наш Володар". Ціла сценка це була одна в ріжних формах подяка українських дітей Євхаристійному Христові за довговікове перебування в українських церквах. Щодо сценки слід підкреслити гарні декорації та гармонізацію віршових рефренів, що надало цілій імпрезі особливо піднеслий характер. Уладженням свята занялася опікунка Дружини М. Любов ЧСВВ. — Наступного дня в неділю рано перед спільною Сл. Б. відбулось урочисте приняття нових членів до Євх. Д. в числі 12. — Инший з черги замітний вияв зорганізованого реліг. життя українських дітей на терені Львова це участь дітей у поході в день Пресв. Євхаристії 11 с. м. Поруч діточок згромаджених у перших рядах кожної процесії львівських церков виступили ще дві вище згадані Евхаристійні Дружини Дітей церкви ОО. Василіян і СС. Василіянок у поході, йдучи двома лавами, під своїми прапорами перед головним целебрансом Преосв. Іваном, співаючи в міжчасі дружинний гимн та рецитуючи до такту на перемін дружинний клич: „Христос наш Володар". Дітей було пів сотні, всі в одностроях. Нагляд над ладом у поході дітей утримували пані з Мар. Д. Пань. Після повороту в церкву Св. Спаса, на прохання опікунів дітей звернене до Преосв. Івана словами: „Високопреосв. Владико, звольте благословити ласкаво секцію Апост. Молитви укр. дітей, звану Евх. Дружини Дітей", Преосвящений відізвався сердечним словом до всіх дітей та вділив архиєрейського благословення дітям і їхнім родинам й опікунам. — Слід додати, що справі вироблювання дитячих характерів на тлі глибокорелігійного життя, зокрема на тлі культу до Преосв. Євхаристії присвячений часопис для дітей „Місіонарчик", що виходить в жовківському Видавництві ОО. Василіян від січня с. р. як продовження передвоєнного дитячого часопису цеї самої назви. — Ар.

Католицька школа доглядачок повстала в Познані. Вона має вишколювати фахових доглядачок на католицьких засадах. Кандидатки мають мати 18 літ, бути здоровими, мати образування гімназії нового типу або скінчену іншу фахову школу. Наука триває 2 і пів року. Наука зачнеться 5 вересня 1939 р. Зголошення і запити посилати на адресу: Католіцка Школа Пеленгнярства, Познань, ул. Хелмоньскего 22.

про св. Онуфрія в польській мові (бібліографам невідома), видана у львівських Францисканів 1773 р., що в ній маємо теж релігійні пісні в українській народній мові, та загальновідома праця о. Срочинського в латинській мові: „Методус Пераґенді Міссіонес Апостолікас ін Провінція Рутена О. С. Базілії Магні", видана в 100 прим. в Почаєві 1772 р. В історії василіянської місійної літератури вона займає своє окреме місце. При кінці книжки вміщений надрукований василіянський місійний катехизм, передрукований з першого видання, що появилося у Львові 1768 р., якого автором був теж о. Срочинський. Також у цих катехизмах знаходимо релігійні пісні в народній мові, що її так широ й сердечно поширювали в нашому народі своїми проповідями й релігійними піснями саме василіянські місіонарі — предтечі українського народнього відродження ще далеко перед Котляревським та Шашкевичем... К. Срочинський залишив ще велике багатство рукописних книг, що сьогодні зберігаються в василіянських бібліотеках у Львові, Кристинополі й Лаврові. Велике значення має його Літопис монастиря кристинопільського, нераз уже використовуваний своїми й чужими ученими, та Літопис василіянських місій 18 ст. і б. ін. Праця о. Луканя печатана на гарному папері, двома красками, прикрашена вінетами та знимками василіянських монастирів у Кристинополі, Добромилі, Замості, Бучачі, Лаврові й Львові. Такі видання свідчать очевидно про традицію культури Чина.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРО ГЕТЬМАНА ПАВЛА і його сина Данила приніс львівський „Русскій Голос" в ч. 130 отсю баламутну інформацію: Будапешт. З Берліна звідомляють: Німецькі політичні круги відновили тісний контакт з б. гетьманом України Павлом Скоропадським. „Гетьман", до речі сказавши, приятель марш. Герінга й Альфреда Розенберга, нібито дістав більшу суму грошей на пропаганду серед українців в Канаді і в Совітах. В звязку з тим до Америки виїхав син „гетьмана" Данило, якого многі українські політики уважають будучим володарем Великої України. Мимо того німці рішили відновити піддержку терористичної діяльности сторонників убитого отамана Коновальця.

ВСІ УКРАЇНСЬКІ ЦЕНТРИ В КАНАДІ витали англійську королівську пару підчас її подорожі по Канаді. Українська молодь виступала підчас тих привітань в українських національних строях. Ту участь українців підкреслила французька преса в Канаді.

ПОЛІЦІЯ З БОРЩЕВА перевела ревізії в о. М. Косарчина в Іванкові, в о. Р. Бандурака у Волківцях, в о. О. Мельниченка в Борщеві та в кількох інших українців в Іванкові, Волківцях і Борщеві. Причина ревізії невідома.

У ЛЬВОВІ суд засудив 6 молодих українців, членів самоосвітнього гуртка при чит. „Просвіти" в с. Бутині, жовківського повіту, на кару від 7 літ вязниці до 2½ р. Акт обвинувачення закидав їм, що вони в листопаді 1938 р. зневажили портрети польських державних мужів та що підпалили низку забудовань поляків. Крім того суд засудив кількох малолітних до дому поправи, але завісив їм кару та віддав їх під догляд батьків.

В ТЕРНОПОЛІ суд засудив українця Г. Чубатого за вбивство „стшельца" і за приналежність до ОУН на 10 літ вязниці, М. Омелька і П. Стадника по 4 р., О. Прийму і В. Роговського по 3 р. та П. Чуплека на 2 р., всіх 5-ох за приналежність до Організації Українських Націоналістів (ОУН). Крім того суд позбавив усіх засуджених горожанських прав на 10 літ.

В ЛІСЬКУ повітове староство позбавило горожанських прав 86 лемків українців з 19-ох місцевостей. Ліста тих осіб поміщена в „Моніторі Польськім" з 12. VI. с. р.

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКА ДИСКУСІЯ відбулася в Варшаві в редакції „Часу". Українську сторону заступали: о. ігумен Решетило ЧСВВ, о. прот. Волков з Волині, посли: Целевич, Великанович, Лисяк, Ганкевич та Онуфрійчук. Велике зацікавлення викликала заява б. протоігумена ЧСВВ о. Решетила, що вернувся з Карпатської України. Промовець переконав зібраних, що на Закарпатті був ентузіязм для української справи і то ентузіязм мас. Коли він тепер притих, то се спричинив той режім, який там потому заіснував.

ПРЕМІЄР СКЛАДКОВСКИЙ відповів у соймі на інтерпеляцію пос. Барана в справі перебігу самоврядних виборів на терені Галичини. Відповідь має 23 сторони машинового письма пів аркушевого формату.

НІМЕЦЬКИЙ АМБАСАДОР В МОСКВІ Шуленберг відбув розмову з прем. Молотовом. В розмові заявив, що канц. Гітлер має якнайбільше мирові заміри супроти Росії та бажає навязання господарських переговорів. Крім того правительство Німеччини готове зачати також політичні розмови з СССР.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКОВІ ВЛАСТИ зарядили блькаду французько-англійської дільниці в Тієнтсіні за те, що англійці не хотіли видати 4-ох китайський терористів, які схоронилися на терен англійсько-французької концесії. Японці контролюють всі особи, які йдуть до тої концесії..

НОВИНКИ

Св. Отець Пій XII іменував єпископом-суфраганом у Влоцлавку ректора р.-катол. духовного семинара в Гнізні, о. Мих. Козаля.

В 8-мі роковини смерти Вячеслава Липинського 14 с. м. о. прал. Куницький відправив заупокійну Службу Божу в храмі св. Юра. На Сл. Божій були присутні українці монархісти і найвизначніші члени української суспільности. Вечером в год. 6.30 о. мітрат Базюк, о. канц. Галянт і о. др Дурбак відправили за пок. Липинського величаву панахиду в прекрасно освітленій катедрі св. Юра, причім дуже гарно співав хор. Публики було багато.

За участь у протиукраїнськім збіговищі та у вибитті шиб Центросоюзу і ресторану Кравціва при вул. Зиблікевича львівський суд засудив студентів поляків Станіслава Жмуда і Володимира Чапского по 6 місяців умовного арешту, а 16-літньому Мечиславові Мушиньскому дав нагану й упімнення.

В Запитові коло Львова припинили діяльність читальні „Просвіти". В узасадненні розпорядку львівське староство подало, що члени читальні обкидали камінням Елеонору Ленковску, провідницю польського діточого садка.

Голосування це право горожанина, а не обовязок. На такім становищі став окружний суд в Катовицях і звільнив від вини й кари одного члена Партії Праці, обвинуваченого за кольпортажу летючок, що взивали до бойкоту виборів до сойму.

Головний командант державної поліції зарядив, що кошт денного прохарчування вязня має виносити від 45 до 60 сот. Родина може доставляти арештантові харч за дозволом команданта станиці.

Польські власти виселили з прикордонної полоси двох німців, власників великих земельних маєтків, а саме б. ротмістра німецької армії Фріца фон Роденакера і графа Берендта фон Граса.

Внутрішне задовження Польщі зросло з 2.459 міліонів зл. 1. X. 1938 р. на 2.829 міл. зл. 1. IV. 1939 р., а загальна сума довгів Польщі за останніх 6 міс. піднеслася з 4.974 міл. зл. на 5.318 міл. зл. („К. П.", ч. 151).

У Варшаві відбудеться незабаром процес за надужиття в сумі 60.000 зл. на шкоду дирекції державних лісів. Головний обвинувачений адв. Врублевский.

Німецькі власти відмовили віздової візи до Німеччини доцентові краківського університету Мікуцкому, який в наукових цілях вибирався до німецьких архівів.

В Будисках, повіт Ратибор, гітлерівці забрали в польській читальні все урядження й бібліотечку з 50 книжок. Оставили тільки релігійні образи на стінах. При виході один з гітлерівців покликувався на те, що діеться в Польщі. („Новіни Цодзенне").

Гумор. — Причина. — Гість, який виїздить з готелю, нарікає: Страшно багато блощиць було в моїй кімнаті! — Бо прошу, шановного пана, відповідає портіер, ми не мали поодинокої кімнати і ви дістали двоособову.

В м. Андресполі коло Лодзі німець Адальберт Вельке розібрав частину свого дому, щоб в цей спосіб усунути польського купця, який мав там свою крамницю. Поліція увязнила німця.

В Рибнику на Шлеську арештували члена міської ради німця Жонкаліка, який переводив до Німеччини молодих людей у поборовому віці.

Між Німеччиною і Словаччиною заключено договір, на підставі якого всі безробітні зі Словаччини знайдуть працю на терені Німеччини. Дотепер виїхало вже 32.089 фільних робітників і 2.630 промислових.

Німецький летун Фріц Вендель здобув новий рекорд скорости, перелетівши за годину 755 км.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—10—20

Ледові гори на Атлянтику вперве від затоплення „Титаніка" в 1912 р. доплили так далеко на полудне, що міжнародна ледова сторожа припоручила всім кораблям плисти 81 км. на полудне від їх звичайного шляху. Від часу зорганізування міжнародної ледової сторожі в 1913 р. ще ні один корабель не затонув на Атлянтику від зудару з ледовою горою.

В товпі, яка витала англійску королівску пару у Вашинґтоні, 250 осіб дістало соняшний удар, бо довго ждали на сонці.

„ПЕНСІОН" Ремісничих Курсів фундації ім. Кокорудзів в Дорі, вул. Яремчанська ч. 54. Соняшні помешкання разом з удержанням по уміркованих цінах 50—3—4

Воздушну комунікацію між Злученими Державами Північної Америки й Европою урухомлює на днях одно американське воздушне т-во.

Новий штучний шовк зачинають витворювати з заліза й відпадових продуктів нафти. Той шовк буде дуже трівкий. Ткацький промисл очікує переворот.

185 міл. фунтів стерлінгів вислали сего року англійці на перехованння до Америки. Відплив їх золота за океан триває дальше. Таксамо пливе до Америки золото з Голяндії й Індії. Щодня прибуває коло 22 міл. дол.

Гумор. — Циган і св. Николай. — Один циган пішов над ріку з вудкою. Закинув вудку і зачинає молитися: Святий Отче Николаю, коли зловлю велику рибу то жертвую тобі ліктеву свічку. Ще не скінчив, як щось шарпнуло за вудку. Тягне циган з усеї сили і витягає величезного лина. Кидає його до коша й каже: Святий Отче Николаю, ліктева свічка то рішуче забагато, але пожертвую тобі свічку таку з на три цалі довгу. В тій хвилі риба підскочила і шмигнула в воду. Святий Отче Николаю, крикнув циган, я тільки жартую, а ти зараз береш поважно!

В Америці всюди меншає число жінок у парляментах. У вашинґтонськім конґресі впало число жінок до 5. Велику сензацію викликав вибір муринки Бирден до парляменту Пенсильванії.

Два міліярди домашніх звірят живе на цілій земній кулі.

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО ДО НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа

підручник для священиків уложив

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Всюди жінка і Бльонд небезпека.
ПАКС: Нездара з Димшею і додатки.
СТИЛЬОВЕ: Володарка і ревія.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода.

Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, czwartek, 22 czerwca 1939. № 46 (1246)
Рік XIV. Львів, четвер, 22 червня 1939. ч. 46 (1246)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв. Біол. Народ. Дому.

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Торжества в Станиславові

Привіт духовенства й вірних станиславівської дієцезії своїому Владиці з приводу 35-літного ювілею-річниці вступлення на епископський престіл.

В дні 19 с. м. се є в понеділок припадала 35-літня річниця вступлення на Епископський Престіл Найдостойнішого Архиерея Їх Ексцеленції Високопреосвященого Кир Григорія. В ціли належитого вшанування цього так дуже для всіх радісного й рідкого Ювілею, себто в ціли зложення подяки Всевишньому за премногі ласки, якими наділяв через цілий той час Архиерея, як також в ціли упрошення Божої помочі на дальші літа: а) долучували в дні 18 с. м. се є в неділю всі Всеч. ОО. душпастирі в Службі Божій до єктенії сугубої єктенію за всякое прошення, б) по заамвонній молитві відмовляли перед виставленими Найсвятішими Тайнами разом з вірними в намірення Їх Преосвященства 3 Отче наш і 3 Богородице Діво та відспівали „Тебе Бога хвалим", в) по Службі Божій вносили Найдостойнішому Ювилятові Многолітствіе, г) в проповідях підносили відповідно значення цього радісного Ювілейного Торжества та заохочували вірних до св. молитов і духовних жертв в наміренні Їх Преосвященства. В дні 19 с. м. се є в понеділок жертвував кожний душпастир і катехит Службу Божу в наміренні Їх Преосвященства. В катедральному храмі Преосв. Кир Йоан в сослуженні капітули й численного духовенства відправив о 9 год. Службу Божу в наміренні Найдостойнішого Ювилята, на якій явилися численно місцеві вірні і шкільна молодь; співав хор питомців Духовного Семинаря. В год. 12-ій вполудне зібралися представники духовенства і всіх релігійно-культурно-освітних установ в канцелярії Епископської Консисторії, де складали побажання для Найдостойнішого Ювилята.

Апостольський Нунцій їде до Риму.

Ексц. Апост. Нунцій Архиепископ Кортезі зложив на днях візиту мін-ві загр. справ Бекові і був на авдієнції у президента РП Мосьціцкого. В найближчих днях Нунцій має виїхати до Риму. (КАП).

Шість новосформулованих домагань Гітлера.

„Сондей Діспеч" приносить вістку з добре поінформованих джерел, що канцлєр Гітлер висуне продовж 1939 р. отсих 6 домагань: 1) Прилучення Гданська до Німеччини, 2) Англія зречеться політичних і господарських інтересів в середній Европі і на Балканах, з огляду на те, що сі території становлять німецький „лебенсравм", 3) зворот Гібральтару Еспанії, 4) зміна статуту Джібутті по думці італійських домагань, 5) зміна контролі суезького каналу і 6) розглянення німецьких кольоніяльних домагань. Для підпертя сих домагань німецький генеральний штаб постановив продовжити постійну „півмобілізацію" до кінця липня, перевести обсадження лінії Зігфріда повними залогами та сконцентрування німецьких військ у Словаччині й на Моравії.

Німецький удар здовж Дунаю?

Польська преса пише, що німці зустрівши несподіваний опір Польщі у Гданську приготовляються на удар здовж лінії Дунаю, щоб м. ін. від полудня натискати на Польщу. Занявши сильні позиції на правім березі ріки Ваг, можуть рівно добре шахувати Польщу як Угорщину. Одначе Угорщина не хоче бути мостом для німців у поході на схід, що видно з промови Гортія, який виразно підчеркнув бажання незалежности назовні. В подібній ситуації також Югославія. Чи ті дві держави збережуть свою незалежність, чи німці силою прорвуться через ту запору, се залежить від активности великих демократичних держав. Дальше на Сході можливі ще инші запори для німецької експанзії. І так турки фіналізують свій союз з ромунами та впливають на них, щоб відступили болгарам частину Добруджі. Се перетяло б звязок між німцями й болгарами. Німецький удар по лінії Дунаю не був би легкий.

Що діється на Далекому Сході.

Блькада англійської концесії в Тієнтсіні тривае далі. Японці при помочі голосників, заінстальованих над самою границею концесії, взивають китайське населення до протианглійських виступів. Японські агітатори розкинули теж великі скількости пропагандивної бібули з закликом до тубильців скинути ярмо білих. Японська преса остро нападає на Вел. Британію за її становище, заняте в справі блькади Тієнтсіну, остерігаючи, що евентуальні господарські репресії супроти Японії обернуться проти Великої Британії.

Великі повені в Европі.

З Ромунії доносять: Води Дунаю піднеслися так сильно, що ріка виступила з берегів і перервала велику греблю коло Відіна. Залиті тисячі гектарів лугів і орного поля. Евакуовано мешканців багатьох сіл. — Зі Стирії звідомляють: Ріки й потоки виступили з берегів. Місцевість Фронтеляйн евакуовано. Мости позривані, дороги понищені. Шкоди дуже великі.

Обірвання хмари над Варшавою

В суботу вечером обірвалася хмара над Варшавою. Рівночасно шаліла ураганова буря, вирівала дерева в алеях і розметала руштування при нових будовах. Є три смертельні жертви в людях й одна особа поражена перуном. Вода залила багато пивниць в домах і вдерлася навіть до кіна „Наполеон". Сеанс перервано. Вулицями плила маса води такими потоками якби се було в горах. Перуни били раз-у-раз. Буря кинула в Вислу 7-літного хлопчика й він погиб. Рівночасно падав великий град. Огороди понищені. Шкоди значні.

Панахида по Липинськім

Про її культурне і політичне значіння на тлі польсько-українських взаємин.

В минулому тижні на мурах міста Львова появилися жалібні оповістки такого змісту:

В шості роковини смерти бл. п. Вячеслава Липинського, великого історика, творця української державної ідеольогії та провідника українського клясократично-монархічного руху відправиться в середу дня 14 червня о год. 6,30 панахида в архикатедральнім храмі св. Юра. Львів, дня 10 червня 1939 р. Накладом Марієна Козака. З друкарні Видавничої спілки „Діло", Львів, Ринок 10.

Точно в год. 6.30 вечером входимо до катедри св. Юра. Прекрасно освітлений головний вівтар і засвічені всі кришталеві павуки. На середині церкви видніє в чорних рамах портрет пок. Вячеслава Липинського, уставлений на столі, в оточенні червоних і рожевих квітів у фляконах, а перед ним квіти в двох білих вазонках, за квітами світла горять...

Прекрасний вид: зміж червоних квітів і в авреолі ярких світел за ними, що пронизують червень квітів золотим блиском, дивиться на церкву і публику в ній немов живий, він, Вячеслав Липинський, син Казимира і Кляри з Рокицьких, мабуть найдорощий і найбільше улюблений нащадок зі всіх родів польської культури, що колинебудь жили на українській землі.

За щож він такий улюблений? За правдиву і велику любов свою до землі української і до народу українського, на котрій і серед котрого поселилися прадіди його як кольоністи. А він здобув собі право почуватися вже не кольоністом, але горожанином української землі і то не змінивши віри ні обряду свого. Вячеслав Липинський все був і до кінця остав вірний катол. Церкві і римо-катол. обрядові. Та від Кавказу по Сян мабуть нема такого українця, без огляду на те, чи він православний чи греко-католик, який у тім римо-католикові не бачив би рідного брата, що найщиріше любив українську землю і парід її та бажав їм усім серцем своїм якнайкрасшого розвитку і працював для того розвитку.

При бічнім вівтарі катедри ще правиться суплікація, отже на панахиду ще час. Оглядаю публику, що прийшла на панахиду. Її відразу можна відріжнити від тої, що прийшла на інший молебен. Стоїть біля портрету Липинського горстка земляків його з Великої України. Найвисший з них ростом Людвик Сідлецький (сотник Сава Крилач), автор „Самостійника", впадає в очі ростом і оригінальним виглядом своїм: худий, з блискучими очима, сивина припорошила волосся його. Чи не так виглядав пр. Дмитро Детько або інший боярин зі славних княжих часів? За ним оподалік видно полковника В. Євтимовича; також сухий, середного росту, з дуже живими очима. І ще пару їх.

Чи скоро вернуться вони туди, де серце їх тягне?

А поруч них галицькі монархісти прийшли пошанувати память пок. Вячеслава Казимировича. Деякі з жінками прийшли, деякі без жінок. Є й молодь наша.

Суплікація при бічнім вівтарі скінчилася і затих спів її.

З захристії повагом виходять три

священики на панахиду. Напереді високий і поважний о. мітрат Базюк у мітрі і з жезлом. За ним канцлєр Митрополичої Капітули о. Галянт. Оба вони вже сиві аж білі. А третій священик молодий, о. др Іван Дурбак, що скінчив теольогію в Римі, золотим медалем відзначений. Всі три в однакових чорних фелонах з золотими прикрасами. На тлі ярко освітленої церкви, під кришталевими павуками, серед ясно зелених стін відновленої катедри св. Юра, поважний похід трьох священиків в напрямі до стола, на якім серед червоних квітів і ясних світел виглядає розумне обличча Вячеслава, представляється так по мистецьки гарно, що думка мимохіть шукає за дефініціями мистецтва. Якже багато їх! Та в тямці виринають три.

„Мистецтво то специфічна галузь людської діяльности, що намагається задовольнити одну з потреб духа людини, а саме любов до прекрасного". Се дефініція одного з земляків Липинського, аж з Лівобережної України. Коли дивитися на той похід священиків на тлі краси нашої церкви і нашого обряду, що входить повагом у торжественних ризах між нашу публику, яка з очевидною любовю в очах вдивляється в той похід і в портрет Вячеслава, — то мимохіть являється питання: чи є на світі щось таке, що могло б глибше заспокоїти любов до прекрасного, як відправа у своїй церкві в память любої нам людини?

А друга дефініція: „Мистецтво се прояв великої льогіки".

Давніше уважав я се означення мистецтва не тільки сухим, але й неправдивим, а то з тої причини, що проявом воликої льогіки може бути також нпр. математика, яка по суті у своїх цифрах з мистецтвом не багато має спільного. Але тут пізнав я, що автор сеї дефініції, один з чужих мислителів, мусів довго й основно думати над тим, що сказав, коли за головну признаку, за ядро правдивого мистецтва рішився визнати велику льогіку. О, якже тут відчувається глибоку правду сеї другої, на перший погляд „сухої" дефініції! І як та правда оживає на очах перед нами! Оживає в великій красі льогіки ґеніяльного ума Вячеслава, що рішився полюбити землю, на яку колись прийшов рід його, і полюбити нарід, серед якого він отаборився, полюбити не як кольоніст, що шукає тільки лучшого життя для себе, а як правдивий син, що готов жертвуватися для них. Властиво вся велич праці життя Липинського полягає на льогічнім виконанні заповіди Спасителя: „Люби ближнього свого як себе самого". Кілько ж левітів перейшло й минулося на землях України, що з уряду свого були обовязані голосити ту просту заповідь Божу й льогічно виконувати її! А що вони робили? Замість любови ширили ненависть, століттями ширили її, аж поки не викликали того, що ми переживаємо на Сході і тут. А той світський чоловік виконав заповідь Божу про любов ближнього, виконав її „во всю". Серце своє і великий ум свій пожертвував погордженим, гнобленим і топтаним ближнім своїм. І тепер у портрет його вдивляється еліта нашої суспільности у церкві нашій, вдивляється в образ чоловіка польської культури й латинського обряду по батьку й по матери його. Ось де розвязання страшної квестії польсько-українських взаємин! Не було і нема іншого розвязання її. Хто має очи, нехай дивиться, хто має розум, нехай думає! Особливо в сих часах, коли загрожене життя людей достойне.

Оживає та правда в великій красі льогіки творчости Липинського, що призначена для української еліти.

Оживає в великій красі льогіки тих, що не забувають праці і заслуг Вячеслава, не забувають без огляду на те, куди розсипала їх доля, чи по Европі, чи по далеких країнах за океанами, в Північній і Полудневій Америці, на Далекому Сході, в Австралії, в Африці й на островах Океанії. Я перебіг у думці знакомих і приклонників Вячеслава, розсіяних по чужині далекій. Який же певний був я того, що вони таксамо згадують велику працю і заслуги його для України. І який же певний був я того, що чимбільше еліти української землі без огляду на походження її перейметься льогікою і любовю Липинського, тим сильніша стане Україна як край і як нарід.

Та може найглибша правда оживає в великій красі льогіки, що каже живучим звертатися серцем і думкою до душ померших, які відійшли вже до Того, що рішає про силу або упадок народів по найбільшій справедливости Своїй.

О, мистецька краса це іскра Божа (третя дефініція мистецтва), яка рішає про скріплення людського життя.

„Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний"... залунало в катедральнім храмі, найбільш маєстатичнім з усіх львівських церков... А з тої публики, що не прийшла на панахиду, тільки на попередний молебен, і вже зачинала виходити, задержується один, другий, третій, десятий... Якийсь молодий робітник, що видно по вигляді, по руках і по одязі його, витягає шию і вдивляється в розумне обличча Вячеслава. Так і видно по нім, що не знає, що се за пан такий був, що аж таку параду йому насеред церкви роблять. Можна майже напевно сказати, що вийшовши з церкви буде розпитувати. Майже напевно тому, бо лишився на цілій панахиді і ще кілька разів витягав шию, приглядаючись портретові пок. Вячеслава. Цікаво, чи наткнеться на розумного чоловіка, який пояснить йому значіння Липинського для нашої духовости і політики на далеку мету?

Може й ні, бо еліта наша ще не розчовпала значіння глибоких творів Липинського як мислителя і відновителя державної ідеї України. Видно се хочби по тім, як розмірно мало тої еліти на отсім Богослуженні, видно се по тім, як мало статтей про твори Липинського появляється у пресі, як рідко цитують його. І видно се по тім, як навіть ті, що взивають шанувати память Вячеслава, зробили аж два порядні блуди на плякаті, розліпленім по мурах Львова: напечатали, що се шесті роковини смерти Липинського, хоч Липинський помер вісім літ тому, і напечатали що він творець української державної ідеольогії, хоч покійний Липинський був би перший спротивився такому ставленню справи, бо воно неправдиве. Адже мали ми державну ідеольогію з дуже виразним висловом у старих літописах наших княжої й козацької доби, адже блистить та ідеольогія в лицарських епосах наших з давних-давних часів. Вячеслав Липинський був сам дитиною тої ідеольогії, а не творцем її. Велике діло його полягає на віднові державної ідеольогії наших батьків і прадідів, на знаменитім відчутті її та на першій величавій спробі усистемізування її, якого ми не бачили аж до його праці. Се цілком вистарчаючий титул до віковічної слави його.

Не може бути сумніву, що Липинський се найбільший з політичних мислителів нашої землі і що черга на його зрозуміння ще прийде. Ще здійсняться величаві замисли його. Здійсняться може скорше ніж думають люди.

Хор так прекрасно співає.

Панахида се мабуть одиноке Богослуження, яке видається дуже коротким для тих, що любили людей, за яких правиться вона. Якже гарно пахне кадило довкруги портрету Вячеслава і світел і червоних квітів, як по мистецьки красно підноситься вгору гарно пахучий дим.

„Со духи праведними"... залунали дивні слова. Чи може бути хтось більше пошани достойний як той, що з любови до гноблених ближніх своїх присвятив їм всю силу свого ума і вмираючи сказав: „Я не хочу спочити в рідній землі, поки вона не буде свобідна!" Так сказав перед смертю Вячеслав Липинський, один з найбільших патріотів, яких вродила Україна.

Який же близький нам той чоловік, не нашої культури і крови, який же дуже близький... — Осип Назарук.

Липинський як історик

Історично-фільософічна Секція Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові відбула 17 червня с. р. в Музеї НТШ святочне засідання для вшанування 8-их роковин смерти дійсного члена Т-ва Вячеслава Казимировича Липинського. Голова секції проф. І. Крипякевич відкрив засідання і заявив, що якраз 25 літ тому став Липинський членом НТШ в 1914 р. Він був тоді вже визначним істориком. На першім місці поставив він у своїх дослідах державу. Липинський досліджував головно добу Хмельниччини і свої історичні праці про ту добу містив у Записках НТШ. Підчас світової війни і після неї брав живу участь у творенні української держави. Підчас еміґрації листувався з ріжними українськими істориками. Його листування з того часу дуже цікаве. Липинський став немов головою нової історичної школи. Його шанують всі як першого історика держави. Після того проф. Залозецький виголосив реферат п. з. Липинський як історик і дослідник. Референт обговорив коротко наукову й дослідну працю Липинського. Він не інтелектуаліст, не кабінетний учений. Для Липинського історія се поле досліду, який служить до пізнання сучасности. В творчости Липинського є два періоди: 1) передвоєнний від 1909 до 1914 і 2) післявоєнний від 1918 до 1931 р. В першім періоді Липинський збирає матеріяли й переводить глибокі студії над історією провідної верстви. Працю тої епохи характеризують інтензивна дослідна діяльність і державницький підхід. Липинський дає своїми працями нову оцінку історії України. Друга фаза творчости Липинського, повоєнна, відмінна від передвоєнної. Коли перед війною Липинський послугувався передовсім індукцією, то після війни в його праці переважає дедукція і синтеза. Липинський робить останні підсумки попереднього, щоб дійти до заключень. Він стає історіософом, мислителем, психольогом і соціольогом. Його цікавлять передовсім внутрішні пружини історичних подій. Липинський не вмів працювати прихапцем, не признавав імпровізації. Його аналіза все виходить з конкретних фактів. Липинського наука про національну аристократію (еліту), про авторитет, про ролю релігії та Церкви в історії України се в нас „новум". Липинський був переконаний, що релігійного дуалізму в нас не можна усунути насильно. Вкінці референт згадав про джерела впливів на Липинського. Він багато зачерпнув з французьких мислителів, але брав від них лиш те, що вважав добрим. Ні один ні другий промовець не згадав про вплив пок. С. Томашівського на Липинського. Засідання Секції тривало поверх годину. Учасників коло 40 осіб. Засідання вшанував своєю приявністю Преосв. Никита Будка. На головній стіні висів портрет Вячеслава Казимировича.

До СССР трудно дістатися

Одна велика парижська ґазета хотіла освідомити своїх читачів про все, що відбувається в Европі. В тій ціли вислала своїх репортерів до Італії, на Балкан, до Еспанії і навіть до Німеччини. Тільки до СССР не могла вислати, бо совітські власти не дали віза. („Возрожденіе", ч. 4180).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Про золотий скарб Чехословаччини

Голоси французької преси.

Французький щоденник „Журналь" пише, що Німеччина дуже хитро використала існування Міжнародного розрахункового банку, тої еманації ненависного Гітлерові Союзу Народів, щоб зажадати передачі їй чехословацького золота на законній підставі: Стисло кажучи, Міжнародній розрахунковий банк не мав підстави відмовити перенос чехословацького золота на рахунок Банку Чехії й Моравії (який в дійсности ділав уже після вказівок Райхсбанку). Одначе управа базельського банку повинна була рахуватися з незвичайністю положення і з тою обставиною, що держава, яка зложила те золото в банку, була занята силою. Тому можна було надіятися, що Міжнародній розрахунковий банк скине з себе відповідальність і передасть справу під оцінку трибуналові в Газі. Управа банку не зробила сего і Німеччині вдалося перевести найбільш вигідну зі всіх операцій, так чи інакше звязаних з заняттям Чехо-Словаччини. Досить підмітити, що здобуте в Англії золото рівнається всьому нинішньому запасові Райхсбанку!... Те що сталося повинно бодай стати лекцією — і „Журналь" радить звернути увагу на двозначне положення Міжнародного розрахункового банку: його створено для означеної цілі — облекшити здобуття военних репарацій і комерціялізувати німецький довг. Одначе у висліді перемін в Европі банк не лише перестав виконувати свою ролю, але він ще загрожує, що стане хосенним знарядом в руках тої самої Німеччини, за спосібністю платности якої він мав слідкувати.

„Фігаро" пише, що Німеччина геніяльна в малих ділах: У великих справах Німеччина звичайно поводиться невміло й нехитро, та зате вона просто геніяльна на дрібні комбінації. По війні німці вивели за ніс всіх своїх вірителів і тепер вони з такою самою вмілістю набирають свої жертви. Значну часть чехословацького золота Німеччина вже дістала, а в справі решти веде переговори. Гра варт свічки: коли ті переговори увінчаються успіхом, запас золота Райхсбанку збільшиться вчетверо. Газета твердить, що теперішна миролюбність Німеччини пояснюється саме бажанням виторгувати в Англії решту чехословацького золота. Щоб не сваритися з Англією, Німеччина втягнула кігті, але можна бути певним, що вона їх випустить, як тільки операція буде скінчена згідно з її бажанням.

„Птіт Журналь" пригадує, що за свіжий мільярд, який Німеччина дістала з Лондону, вона закупить сирівці для военного промислу. Скоріше смійтеся, щоб не заплакати, пише.

„Ордр" не сміється і не плаче, а негодує: Парляментарний устрій все ж має свої ясні сторони: якби не запити в палаті послів, ми так і нічого не знали би про темне діло з чехословацьким золотом. З пояснень Чемберлена виходить, що всяка надія на збереження чехословацького золота в Англії пропала та що передачу його Німеччині можна вважати скінченою. Що й казати, операція була підготована і здійснена по мистецьки... Користь з цього для Німеччини величезна: величезне узброєння Німеччини кожної хвилі загрожує нарушенням рівноваги її зовнішної торговлі, — і в цім приплив свіжого золота може забезпечити її від усяких неприємностей, бодай на кілька тижнів. Ось чому Німеччина так добивалася цего висліду, ось чому вона навіть уважала можливим замовчати тимчасом про свої домагання. Іншими словами — й „Ордр" думає, подібно як „Фігаро", що теперішну тишу в Европі дуже легко вияснити: Німеччина хоче дістати чехословацьке золото і тому бавиться в джентельмена супроти західніх держав. Є підстави думати, що Німеччина буде себе вести тихо до тої пори, доки з европейських банків не зберe решту чехословацького майна. Газета пригадує дуже цікавий прецеденс: В минулім році після заняття Австрії видно було цілком те саме явище: поки не витягнено останньої користи з „аншлюсу", Німеччина здержувалася від нового виступу і більш усього слідкувала за тим, щоб не розлютити держав, від яких залежала доля австрійського державного майна за границею. Але як тільки вповні використано добичу, зачалася підготовка слідуючого заняття... Звідси випливає от що: знаючи, на які ще останки чехословацького майна в Европі претендує Німеччина, можна приблизно вичислити, як довго вдержиться теперішня тишa. Приймаючи цю своєрідну методу політичної прогнози, „Ордр" пригадує, що згідно з заявою правительства в палаті послів вся сума чехословацького золота, зложена свого часу в Англії, виносить 15 міл. ф. ст. (не рахуючи очевидно 6 міл., які впали в руки Німеччини через Міжнародній розрахунковий банк). З цих 15 міл. Англія хоче задержати 6 міл., які вона позичила чехословацькому правительству, і 3½ міл., виданих на допомогу втікачам. Коли додати до цього дрібні претенсії, то вийде, що на тих 15 міл. Німеччина майже не має що числити. Кампанія, яку лондонська преса повела проти передачі німцям золотого запасу занятої ними держави, принесла свої овочі і правительство ділатиме в цій справі дуже осторожно. Одначе чехословацька держава мала біжучі рахунки і запаси не лише в одній Англії. Треба слідкувати за тим, щоб Німеччині ніде не вдалося повторити свою лондонську штуку. Не слід забувати, що всяка золота монета, яка попаде в німецькі рукй, збільшає закупочну здібність Німеччини за границею. Секвестр чехословацького майна за границею се тепер одинока економічна санкція, яку можна примінити до Німеччини, і доки Европа не випустила цеї можливости, німці вестимуть себе обережно зі страху, щоб не замкнути дверей для дальших переговорів. Інша справа, наскільки міцний і довгий мир, спертий на такім міркуванні.

Так насвітлює справу чеського золота преса ворожа Німеччині. Як ту справу насвітлює німецька преса, не знаємо, бо від часу заострення взаємин між Німеччиною й Польщею німецька преса сюди не доходить.

Що діється в Німеччині?

Співробітник виленського „Слова", яке було за співпрацею з Німеччиною, п. Люп... подає свої спостереження з побуту в Німеччині, куди він приїхав з Італії і Франції: ...Німців не слід перецінювати; але подібно не вільно їх не доцінювати. Пишім так як є, а не так як ми хотіли б, щоб було. В Берліні німці роблять вражіння вдоволених з себе, без сумніву гордих зі свого народу, може трохи здивованих зі своїх величезних осягів. Та маси не втратили голови. Німець знає, що існує „заграница" могутня, багата й велика; й особливо супроти англійців та французів має виразний, безсумнівний комплекс нижчости. З другої сторони це чиста брехня, немов би в Німеччині був панічний настрій чи навіть настрій пригноблення. Цей настрій обсервував я в Італії в березні с. р.: там дійсно видно було край, якому бракувало віддиху, читалося на обличчі кожного італійця неспокій, нервовість, непевність.Італійці робили на мене вражіння людей, які зрозуміли, що від них жадають політики понад їх сили. Не відчуваю цього в Німеччині. Динамізм сего народу не скінчився. Німці очевидно не хочуть війни, особливо жінки повторяють це постійно. Та нема настроїв дефетистичних ані капітуляційних. Мають спокій і довіря до власних сил... Зовнішні форми тотальних країв стають смішною і жахливою маскарадою в Італії; вони виразно накинені і виглядають як прикрий скрегіт у Відні; але тут в Берліні подивугідно гармонізують з якимись глибокими інстинктами і потребами того народу. Люди ходять як автомати, цивільні одяги такі однакові, що пригадують однострої; а й жінки такі одностайні у своїх огидних сукнях, що роблять вражіння якогось П. В. (Військового Приспосіблення), не вільних сотворінь. В цілій атмосфері є тепер тотальний дріль.

Як виховують молодь

У 25 ч. часопису „Просто з Мосту" появився цікавий лист З. Ключека з Соколівки. Він пише, що в польській читанці для V кл. вселюдних шкіл п. з. „Наша Ойчизна", зредагованій ліберальними панями Грабовською і Клінгеровою, пропущено в оповіданні Пруса слова „Під Твою опіку удаємося, свята Богородице", а в повісти Родзевичівної „Чорний хліб" (вид. II, Львів — Познань, 1927, ст. 181) пропущено слова „змовили Отченаш"... Взивае ті пані, щоб вияснили се прилюдно... (З книжок видаваних такими панями вчаться й наші українські діти!).

Православні на ПОП

Звідомляючи про перебіг позички протилетунської оборони на Волині, „Жице Католіцке" в ч. 25 пише: Православне духовенство також у великій мірі причинилося до величезного успіху позички на Волині. В православних церквах відчитувано листи і пастирські зарядження митрополита Діонізія та волинського архиепископа Олексія. Православні духовні в багатьох випадках складали жертви не лише на позичку, але також зрікалися дотацій, передаючи їх на ФОН, щоб таким способом дати приклад і заохотити населення до підписування позички.

Промова Гебельса в Ґданську

Німецький міністр пропаґанди др Ґебельс прибув в суботу літаком до Ґданська, де взяв участь у виставі німецького театру, після чого виголосив промову до німців, зібраних під театром. Передавши ґданщанам привіт від канцлєра Гітлєра й німецького народу, мін. Гебельс сказав: „Ви, ґданщани, вживаєте німецької мови так як ми в Німеччині. Походите з тої самої раси і з того самого народу. Ви звязані з нами великою спільнотою призначення... До чого ми змагаємо в Німеччині, се те саме, чого ви бажаєте. Сказав про це недвозначно канцлєр Гітлєр у своїй промові в Райхстагу, коли заявив, що Ґданськ німецьке місто і бажає повороту до Німеччини. Світ мусить зрозуміти, що наш вождь не кидає слів на вітер. Світ був би в небезпечнім для нього блуді, якби думав, що Гітлєр уступить перед погрозами або натиском".

По промові мін. Гебельса

Остра промова мін. Ґебельса в Ґданську викликала велике негодування в паризькій пресі. „Лє Тан" пише, що минув вже час, коли канцлєр Гітлєр з задоволенням вказував, що Ґданськ перестав бути невральґічною точкою Европи. Дотепер здавалося, що остає ще тільки шлях до переговорів між Польщею і Німеччиною. Одначе положення стало інше з хвилею, коли один з міністрів Німеччини їде до Ґданська, щоб публично підтримати тезу крайних елементів націонал-соціялістичної партії в Ґданську. Звичайне прилучення Ґданська до Німеччини означало б для Польщі відсунення від моря, а для вільного міста руїну. З промови мін. Ґебельса виходить, що Берлін відмовляється від усякої процедури переговорів. Берлінський кореспондент „Лє Жур" й „Еко де Парі" пише, що мін. Гебельс не занехав ніяких способів, щоб розігріти політичну температуру в Ґданську. Горячкові німецькі методи відбиваються від обективного становища, яке заняла Варшава.

Італійці про Польщу

Польська преса доносить: Протипольська кампанія італійської преси тревае далі. Щоденник „Ля Трібуна" виясняє, що уривок останньої кореспонденції з Варшави усунено в останнім виданні тільки з технічних причин. Далі „Ля Трібуна" пише знов, що польське військо зле приготоване й економічне положення Польщі далеке від досконалости та кінчить свої протипольські виступи ось як: Додаймо для орієнтації, що не вистарчить рахувати 33 міл. етнографічної неоднородної мішанини, щоб назвати себе без застережень великим „моцарством". Се речення, пише польська преса, новина. „Курєр Варшавский" твердить, що дотепер Італія кермувалася почуттям справедливости; се завсіди доводило її до признавання без усяких застережень, що Польща се великодержава. Подібні нагальні напади на Польщу є в місячнику „Ля Вента", який бе всі рекорди під сим оглядом. На увагу заслугує поведінка „Іль Телеграфо", який полемізує з „Курєром Варшавским", причому полеміка вдержана в поправнім і спокійнім тоні.

Населення Німеччини

Німецьке Інформаційне Бюро подало перші загальні висліди спису населення в дні 17 травня с. р. Населення виносить 79.8 міл. Коли до цього додати 6.8 міл. мешканців протекторату Чехії і Моравії, тоді Велика Німеччина матиме 86.6 міл. населення. З 79.8 міл. мешканців властивої Німеччини мужчин було 38.8 міл., жінок 40.8 міл. Густота населення 131 осіб на кв. км.

Божа рука в політиці

Як вона страшно відбилася на царській Росії і як дивно показалася на чеському золоті.

Сперва умираютъ восторги,
А потомъ опасенья, надежды,
И ужь не на что больше смотрѣть;
И прахъ наклоняется къ праху,
Закрываются вѣжды, —
И мы, мы должны умереть...
К. Д. Бальмонтъ: „Смерть“.
(Изъ Шелли).

I.

Народня уява всіх часів і народів постійно оточує скарби фантастичними оповіданнями. І не без причини, бо довкруги здобування скарбів збираються все найбільш авантурничі, найдивніші та безоглядні люди й організації людей, над якими потому тяжить рука Господня. І тому довкруги скарбів народня фантазія проявляється так яскраво, як при ніякій іншій річи, справі чи події. А розмірно коротка історія чеського золотого скарбу цікава й без ніякого додатку фантазії. Ось вона.

Наперед треба описати бодай коротенько тло і ґрунт, на якім відбувалося збирання початків чеського золотого скарбу чеськими легіонерами.

То було в Росії, в часі кривавого змагання між „білими“ під командою Колчака[1]) й „червоними“ під командою Троцького.

Сам Колчак був визначний і навіть великий чоловік. Молодий німецький офіцир Двінґер так описує Колчака:

Середнього росту, дуже худий, з острим, майже нерухомим обличчам, високе й широке чоло, могутній ніс, делікатні уста, вузькі варги, очі запалі, але живі й такі острі, що „задрожати під їх впливом не було б трусівством“, — словом робив наполеонське враження правдивого вождя. Не дивота, що хоч оточення Колчака було зовсім зогниле морально, він таки любив „червоних“. Большевиків опанувала паніка. Вони покидали цілі батерії, машинові кріси, амуніцію й утікали так скоро, що були дні, в яких без перестанку робили в утечі по 70 верств!

Вже всі армії „білих“, Колчака, козацького отамана Дутова й ін., перейшли до наступу проти большевиків, тільки один чеський ґенерал Ґайда не рухався в місця зі своєю сибірською армією, хоч вона була найлучше заосмотрена й найсильніша. Описи тодішнього поведення чехів на російській землі „такі страшні, що колись в разі війни при змінених обставинах книжка Двінґера може стати головним маніфестом взиваючим німців а може й росіян до винищування чеського племени.“ [2])

Головно з вини чеського ґенерала Ґайди почалася найстрашніша траґедія, яку колинебудь переживала Росія. Супроти тої траґедії відворот Наполеона з Москви був невеличкою справою. Здовж Великого Сибірського Шляху втікають „білі“, а з ними й маса цивільного населення серед страшної нужди. Щораз частіше видно на шляху голодуючих російських дітей, зовсім зівялих і по старечому поморщених. Вони вигибали не десятками а сотками тисяч. У шпиталях лежали тяжко ранені, без ніякого заосмотрення, на долівках. Офіцири без очей, селяни з вирваними язиками: вони були в руках „червоних“. Рани їх затроєні, всі ліжка сукровицею вкриті. А жах сибірської зими наближався...

Дня 13 листопада до ріки Іртиш дійшли вже й перші кольони задньої сторожі розбитої армії Колчака. На переді останки якогось кінного полку, за ними батерія запряжена в половину коней. Гармати покриті жовтим, замерзлим шлямом, їздці висять в сідлах, коні ледви копита волочать. А піхота йшла вже купами і не держала ні кроку, ні порядку. Поруч останків ріжних частин ішли російські офіцири, обдерті, поранені, руки на брудних півзогнилих перевязках. Всю ніч тривав той депримуючий похід. А ранком надтягнули нові купи втікачів. Сотки людей ішли спіраючись на березових палицях, тисячі йшли в легких літних блюзах, без ніякого провіянту, з синіми від морозу пальцями, що вилазили з подертої обуви. На мужицьких возах сиділи бліді жінки з дітьми, що з голоду шукали зогнилих зерен у вогкій соломі. По одягах їх було видно, що належали до вищої кляси. Дорогами йшли пішки ряди смертельно блідих молодих дівчат з найлучших пенсіонатів. А довкруги Омська якийсь страшний бівак! Здавалося, що все громадянство Росії ждало там на смерть, бо большевики розстрілювали масово. Урядова статистика того часу подала отсі числа розстріляних: 25 єпископів, 1.200 священиків, 4.000 монахів, 40.000 офіцирів, 45.000 поліційних старшин, 320.000 людей з академічною освітою, 400.000 селян, — значить майже міліон розстріляних в короткім часі! А кілько замучено й убито без ніякої статистики, того ніколи не можна буде ствердити.

Потиснув такий мороз, що велика ріка Іртиш за одну ніч покрилася ледом грубим на метер. І тої ночі Найвисший Реґент Росії Колчак опустив Омськ 5 поїздами зі штабом і добірною сторожею. Віз із собою останній скарб Росії, її золоту резерву в 28 вагонах: 28.000 пудів чистого золота. Коли Колчак виїхав, Омськ зачав божеволіти. В цілім місті шаліла дика оргія. Зачали висаджувати магазини амуніції й високо в небо бухали стовпи полуміні й чорного диму. Здовж шляху рядами лежали замерзлі мужчини, жінки і молодь, матері лежали на снігу з дітьми в руках, також замерзлі. Не було ні поїздів, ні харчів для ранених, вони масами замерзали на шляху. А в тім часі чеські легіонери їхали собі в поїздах, запханих всяким добром, добірними харчами, прекрасними кіньми й дорогими меблями.

А в Нижнім Удінську чеські легіонери несподівано полонили Найвисшого Реґента Росії, якому приприкали вірність. Його вірна сторожа витягнула вже ручні ґранати, щоб боронити вождя свого, але він заявив, що не хоче проливу крови задля своєї особи. Знесилені коні і люди його армії падали вже цілими купами і на очах ще живучих вовки обгризали трупи аж до костей. Вовки вже не опускали останків Колчакового війська й вили довкруги нього в ночі і в день. За сніговим насипом родить дитину на замерзлій землі жінка генерала. Попри неї йдуть нескінчені ряди втікачів. Поліжницю заслонюють перед ними адютанти її чоловіка. А онде мучиться друга жінка з відмороженими грудьми. А онде третя сидить у снігу на страшнім морозі і тре в розпуці босі ніжки дитини, яка вже давно замерзла. І такі сцени видно день у день. Тут і там везуть іще хорих. Коні як мумії, хорі плещуть в долоні і в горячці скачуть у високий сніг. А в Іркутську „самостійна республика“ меншевиків і есерів зажадала від чеських легіонерів, щоб видали їй Колчака. І вони видали начального команданта Росії і свого, видали за 30 вагонів вугля...

На вістку про те російський генерал Сахаров постановив буквально останком „білих“ сил кинутися на Іркутськ, щоб освободити Колчака, якого від „самостійної республики“ вже відобрали були большевики. Вже Сахаров видав був наказ до наступу раненько; та в ночі передтим командант 2-ої чеської дивізії ґен. Крейчі повідомив ґен. Сахарова, що коли він нападе на большевиків, то чехи кинуться йому на зади. Наступ на Іркутськ став неможливий. Регента Росії розстріляли большевики дня 7 лютого 1920 р., в 46 році його життя. Він своєю повагою робив таке враження, що коли червоний комісар скомандував „стріляти“, не вистрілив ні один червоноарміець. Стояли мов остовпілі, аж поки він сам не кинув папіроски і не скомандував їм: „Пали!“. Се було останне слово Володимира Олександра Василевича... Служив той українець вірно й до самого кінця в тій армії, якій на вірність присягав, зовсім таксамо як до кінця служили вірно галицькі українці в австрійській армії на далекім західнім фронті, де йшли до наступу на рівнинах і в горах Італії, хоч Австрія вже буквально розліталася, бо не була в силі в свій час направити блуди свої.

Австрія розлетілася без такого жахливого болю як Росія. І справедливо: бо далеко більші злочини й жорстокости мав на совісти своїй царат російський. Згадати б тільки зойки битих і мучених наших братів на Холмщині й Поліссі, що боронили Церкви і віри своєї перед насильством окупанта, згадати б тільки знущання над духовенством нашим і тюрми, в яких воно томилося, і виселювання його на Сибір та заборону рідної мови на нашій землі! Та не минуло багато літ як на життя такого велитня, яким був рос. царат — і він конав у таких безпримірних муках, як безпримірна була ґлупота політики його: бо справедлива рука Господня.

Так виглядав останній відворот рос. армії, небувалий своїм жахом в історії всего людства. Спухлі від морозу конали рештки російських військ здовж Великого Сибірського Шляху у безпримірній нужді й упокоренні. Дня 18 грудня на стації Ачінськ замерзло їх 40.000, на стації Тайґа 80.000, в Новониколаївську 200.000! І що супроти того була траґедія наполеонської армії, яка робила відворот з Москви? Вона стратила 70.000 людей, а мала всіх 120.000.

На такім тлі і серед таких обставин повстав завязок золотого скарбу чеських легіонів, який вони привезли аж до Праги і там розробили його й укріпили Чехію як одну величезну кріпость. Але сильніша Божа рука від усякої людської кріпости і від усякої людської сили.

II.

А тепер представимо другий акт цікавої драми-траґедії чеського золотого скарбу. Хоч сей акт відбувається вже серед зовсім інакших обставин та інакшої сценерії, він таксамо цікавий як попередний і таксамо майже неімовірний своєю фантастикою, але правдивий!

В англійській палаті послів вже багато разів інтерпельовано, що сталося з чеським золотим скарбом, який здепонувала ЧСР в Банку Анґлії. А здепону-

[1]) Володимир (Олександер) Колчак, російський адмірал українського роду, син Василя, уроджений в 1874 р. В часі великої війни був командантом рос. воєнної фльоти на Балтійськім морі, в рр. 1916—17 на Чорнім морі. Дня 18. XI. 1918 проголошений в Омську „Найвисшим Реґентом Росії“ боровся з большевиками з великим успіхом, але по зраді заломався. Його розстріляли большевики 7. II. 1920 в Іркутську. З вигляду був дуже симпатичний.

[2]) Так писали ми в „Н. Зорі“ ще 28. VI. 1931 р. рецензуючи книжку Двінґера „Zwischen Weiss und Rot“, видану в 1930 р.

вала там Чехія немало: 25 міліонів фунтів стерлінґів, з того 15 міл. в золотих штабах. На інтерпеляції відповідав наперед сам премієр Чемберлєн. Він заявив, що все те „ґазетні качки", немовби Анґлія виплатила чеське золото німцям. Одначе інтерпеляції не уставали. Коли ж у справу вдався б. премієр Анґлії з часів великої війни, старий Льойд Джордж зі своїм відомим темпераментом, його вже не можна було збути загальниками про „ґазетні качки". Тоді показалося, що вправді Чемберлєн як джентельмен не брехав, бо Анґлія дійсно не видала німцям ніякого чеського золота, зате видав Банк Анґлії в поважній сумі між 5 і 6 міліонами фунтів. Признав це сам мін. скарбу Джон Саймон, що висказав при тім своє здивування і заявив, що зробить все можливе, щоби спинити дальші евентуальні виплати. Річ ясна, що Джон Саймон мав чого дивуватися: бо Анґлія тепер в острому противенстві з Німеччиною, а тут Банк Анґлії виплачує без його дозволу великі суми чеського золота тим самим німцям, що всупереч волі Анґлії заняли ЧСР, чого Анґлія не хоче визнати. Отже сталося диво, ще й яке: воно виглядає як в байці.

Та цілий світ має ще більше право дивуватися ніж анґлійський міністр скарбу. Бо якже могло дійти до такого дива? А ось як: Ще в р. 1930 в ціли виконання т. зв. пляну Юнґа (Янґа) основано в Швайцарії в місті Базилеї т. зв. „Банк для міжнародного вирівнання платностей", званий також Банком для міжнародних розрахунків (БМР). Основано той банк в тій ціли, щоб стягнути з Німеччини і розділити між її вірителів, переможних держав Антанти, суми, до яких вони мали претенсії з титулу т. зв. воєнних репарацій. В тім банку засіли найповажніші представники фінансового світа всіх держав, що мали якунебудь активну або пасивну участь у згаданих воєнних „репараціях". Щоб той банк міг бути безпартійною установою, інтересовані держави згодилися на те, щоб дати йому свого рода суверенність, то значить, що правительства згаданих держав як також централі їх банків зрєклися права зміняти статути і постанови того банку. Отже в тім базилейськім банку державний банк ЧСР зложив свій скарб, а БМР вивіз той скарб разом з іншими сумами в безпечне місце та здепонував ті суми в підземеллях Банку Анґлії в Лондоні. Нема ніякого сумніву в тім, що перевезення того скарбу мало його забезпечити перед евентуальним насильним забранням його Німеччиною. Тимчасом масу золота з того скарбу Банк Анґлії видав Німеччині добровільно, хоч передтим нікому і в сні не приснилося, що така подія стане можлива навіть тоді, коли німці не заплатять т. зв. воєнних репарацій. А вже напевно нікому через думку не перейшло, що станеться се тоді, коли німці всупереч волі Анґлії, Франції й Америки займуть ЧСР. А прецінь воно сталося...

Під оглядом правним нема що тут закинути: бо коли всі держави згодилися на те, що БМР має бути в своїх рішеннях суверенний, то БМР мав право припоручити Банкові Анґлії, виплатити зі здепонованих в нім сум тому і тілько, кому й кілько БМР казав виплатити. Ба, але якже до того прийшло, що БМР припоручив Банкові Анґлії виплатити німцям близько 6 міл. фунтів в чеськім золоті? Бо чеський Національний Банк з Праги зажадав того від БМР. Та навіть якби Анґлія була в приязних взаєминах з Німеччиною і хотіла виплатити німцям чеське золото, то БМР на підставі своєї суверенности мав право спротивитися тому. Тимчасом сталося якраз навпаки. БМР сам припоручив Банкові Анґлії виплатити німцям чеське золото.

На вістку про те в цілій Анґлії піднялося обурення. Посипалися навіть жадання димісії головного директора Банку Анґлії Монтаґю Нормана, який уже коло 20 літ ґеніяльно управляє тим банком. На тім не кінець дивам. Бо в часі нарад над виплатою чеського золота німцям БМР у Базилеї не спротивився тій виплаті не лише Монтаґю Норман, головний ґубернатор Банку Анґлії, ні другий представник Анґлії сер Отто Німеєр, але не спротивилися також делеґати Франції. І то не спротивилися мимо того, що знали про заборону, яку видало анґлійське правительство у справі виплат чогонебудь з чеського конта і хоч знали, що виплата чеського золота Німеччині виразно і навіть яскраво противна офіціяльній політиці Великої Британії. Просто незрозуміла річ, та й тільки. А всетаки якже се диво пояснюють?

Жидівський публіцист Бернгард, бувший довголітний редактор „Берлінер Таґеблят'у" [3]) пояснює се тим, що ґубернатор Банку Анґлії Норман се особистий приятель дра Шахта, б. президента німецького Державного Банку. [4]) Хоч др Шахт уступив, каже Б., зі свого становища, то через те приязнь між ним і Норманом не зірвалася. Головний директор Банку Анґлії знаний з того, що й дальше підпирав всякі зусилля, щоб знов навязати нитки взаємин зірваних між Анґлією та Німеччиною. Тому він, пише Бернгард, притакнув внескові німецької делеґації в БМР, хоч нею проводив уже не його приятель Шахт, але наслідник Шахта Вальтер Функ (крім него в німецькій делеґації були барон фон Шредер, др Герман Шміц, фінансовий управитель славного на весь світ фарбового концерну Німеччини, та ще один менше визначний член дирекції німецького Державного Банку). Інтерпелянти в лондонськім парляменті домагалися не тільки уступлення ґубернатора Нормана, але також уступлення Анґлії з БМР, коли б не вдалося відкликати відомої виплати золота Німеччині (уступлення Анґлії з БМР відібрало б тому банкові всяке значіння).

Припустім на хвилю, що пояснення визначного жидівського публіциста про особисту й політичну приязнь Монтаґю Нормана з німцями спірається на правді також у консеквенціях, які Норман по думці Бернгарда витягнув з тої приязні. Але як тоді пояснити таке саме становище другого представника Анґлії в БМР? Та припустім, що Норман вплинув на нього. То якже тоді зрозуміти таке саме становище представників Франції в БМР, які чейже розуміли, що німці ужиють тої великої суми передовсім на дальші зброєння...

Словом, таємниця і то не якабудь.

Тай взагалі нащо властиво істнує тепер БМР, коли німці не платять уже 6 літ майже ніяких репарацій, відколи Ґітлєр прийшов до влади. Крім порядкування тими репараціями мав БМР ще в пляні творити міжнародну валюту як також переводити розумний поділ в запасах золота. Радили над тим довго, бо від паризької конференції в р. 1929 аж до т. зв. ґаґської конференції Юнґа. Спротивилася тим плянам Анґлія. Скінчилося на тім, що по півторарічних переговорах БМР одержав тільки технічні завдання. Колиж Ґітлєр цілком перестав платити репарації, то БМР став властиво зайвий, а маючи вище згадану суверенність, він може бути навіть небезпечний якраз для тих, що його створили, себто для демократичних держав. Так пише Бернгард, а німці заінкасувавши на припорученя БМР прекрасні суми в щирім золоті мабуть самі добре не знають, як вони властиво прийшли до такого щасливого „припадку".

А цікаві голоси великої французької преси про виплату чеського золота німцям подаємо окремо в сім числі „Н. Зорі". Їх також варт уважно перечитати, хоч і вони не вияснюють цілковито дивного і таємничого кінця чеського скарбу, якого початок зачинається серед кріваві і страшних подій на далекій Сибірі.

Мабуть тільки правдиво релігійні люди зрозуміють суть отсеї таємниці з чеським золотим скарбом. Та таємниця повторяється скорше або пізніше при кожній відплаті за неправильно добуте добро...

А. Ч.

[3]) Гл. „Das Tchechen-Gold" von Georg Bernhard. „Schaubühne", XXXV Jahrgang, ч. 23, ст. 706—710.

[4]) Ми свого часу в „Н. З." писали про приїзд Нормана до Берліна на хрестини внука дра Шахта і при тій нагоді подали характеристику того мовчаливого фінансового потентата Анґлії.

Влада не признала Виділу „Просвіти"

Городське Староство у Львові прислало в суботу 17 ц. м. на руки дра Івана Брика письмо, в якому заявляє, що не признає вибору нового голови і Головного Виділу „Просвіти" з дня 8-го червня ц. р., покликуючись на те, що при виборі нового Виділу не збережено кількох постанов статуту. Зокрема покликалося на те, що зголошений до Гор. Староства у списі нового Виділу д-р Юліян Олесницький не був вибраний на Загальних Зборах. Староство розпорядило скликати до місяця Надзвичайні Загальні Збори. Тому, що згідно зі статутом „Просвіти" треба на місяць раніш оголосити термін Загальних Зборів та що Загальні Збори скликує не голова Товариства, лише Головний Виділ, який щойно мусить зійтися, — просто технічно неможливо дотримати назначеного терміну Надзвичайних Загальних Зборів. Тому Головний Виділ, познайомившись з розпорядком Староства, звернеться до нього з внеском продовжити призначений термін.

Московська автономія Карпат. Україні

„Діло" в ч. 137 доносить з Варшави, що туди прийшла приватним шляхом вістка з Будапешту про подробиці автономії, яку Мадярщина хоче дати Карпатській Україні. На чолі адміністрації Карпатської України стоятиме ґенерал-ґубернатор, яким реґент Горті призначить одного з мадярських ґенералів. При ґубернаторі істнуватиме прибічна рада, іменована центральним правительством. Одночасно мадярське правительство відкинуло дотеперішню концепцію карпато-мадяро-русинізму, приймаючи московський напрямок. Російська мова має бути допущена до адміністрації, всі публичні написи будуть також в тій мові. Від 1. VII. с. р. зачне виходити в Ужгороді великий щоденник „Русская Правда".

Нова капітула в Карпатській Україні

Дня 11 с. м. в ужгородській катедральній церкві відбулася інсталяція нових членів греко-католицької капітули, іменованих Папою Пієм XII. Як пояснюють урядово, це перейменування було конечне з уваги на смерть предсідника капітули о. Юліяна Станкая. Новоіменовані члени це: о. Александер Ільницький — предсідник, оо. Александер Гира, Теодор Коссей, Віктор Хома, Теодор Когутич та проф. теольогії о. др Юліян Марина, члени. Епископ Стойка промовляв по „русинськи", а відтак по мадярськи.

Не забувайте, що найцінніша річ у кождій бібліотеці це оправлений річник доброї газети.

Українська політика польської преси

„Національна Політика" в ч. 22 принесла статтю, в якій читаємо м. ін. ось що: Під адресою польської преси можна сміливо поставити запит: Чого ж вони нарешті від нас хочуть? Ми не діти, щоб ми не бачили і не розуміли метод, що їх стосується у маніпулюванні українською проблемою. Якщо основно студіювати хід думок і концепцій польської преси у відношенні до української проблеми, вкінці муситься прийти до переконання, що цій пресі йде про що тільки хочете, лиш не про здійснення польсько-української політичної злагоди. Якби ця преса хотіла, була б уже давно перевела демобілізацію непримирної польської опінії у відношенні до українців, була б давно відтруїла атмосферу, була б давно створила позитивні психольогічні передпосилки для здійснення польсько-української нормалізації. Досвід показує, що ця преса не тільки колись не хотіла, але і далі не хоче цього робити. Бо не про нормалізацію їй іде, не про позитивну полагоду одної з найважчих національних проблем у польській державі, але про щось ґрунтовно інше. Ця преса се не засіб формування позитивної польської опінії в українській справі; вона тільки один з тактичних засобів призначених для поборювання українців та українського руху. Це треба докладно розріжнити: польська преса се не трибуна державницької думки, але меч безнастанньої протиукраїнської акції...

Знаємо всі, яке загальне міжнародне положення, а зокрема, яка ситуація Польщі по зірванні Гітлєром пакту польсько-німецької неагресії. В такій хвилині Голова УНДО виголошує на квітневому засіданні Центрального Комітету відому промову, в якій заявляє, що українське громадянство виконає свої громадянські повинности. Цю промову польська преса квітує суворою критикою. Деякий час пізніше пос. Целевич уділює одній американській пресовій агенції інтервю, в якому дає висловів якнайбільш позитивному відношенню українців до справи суцілости і незалежности польської держави. Українці приймають масову участь у підписуванні Протилетунської Оборони. Українське громадянство заховується у своїй масі в цих критичних хвилинах якнайбільш спокійно, позитивно та здисципліновано. Яка є реакція польської преси? Клясичний вже попросту в цих матеріях „Вєк Нови" знову кидається з мокрим рядном на особу й інтервю посла Целевича, мовляв, все це фальш і тільки тактика, все це нещире. Зрештою посол Целевич говорив тільки в своїому імені. Його становища не апробувало УНДО. Так наче б УНДО в ході 4 минулих літ сто разів не потверджувало свого таксамо наскрізь позитивного становища. За „Вєком" пішли солідарно проурядовий „Дзєннік Польскі" з дня 3 червня і також ендецьке „Слово Народове". Заяву посла Целевича і цілу політику УНДО скваліфіковано як „фальшиву", „нещиру", заяви позитивізму і льояльности названо „фразами". Висунено вимогу, щоб українці доказували своє позитивне відношення і свою льояльність якимись ділами, дарма, що й самі автори цих енунціяцій не вміли сказати, які діла це мали б бути. Виявляється, що українці не робили б, як справ не ставили б — всього того замало. Щораз нові вимоги висуває ця преса, домагається щораз яркіших доказів льояльности, говорить щораз більш високими тонами. Де є нарешті остання межа цих вимог, що є нарешті тим станом, у якому „Вєки" і „Дзєннікі" могли б собі сказати, що українці вже справді „успокоїлися", стали „порядні". Та межа була б осягнена хіба аж тоді, коли ми всі позмінюємо метрики, позмінюємо прізвища, почнемо вживати тільки польської мови, змінимо календар і правопис і вкінці перестанемо бачити ціль нашої політики в узгідненні українського національного інтересу з польським державним інтересом, але перекреслюючи політичні цілі українського народу узнаємо своїми політичними інтересами не т а к о ж польські державні інтереси, але т і л ь к и польські державні інтереси. Але щож тоді ще залишиться в нас українського? В цьому випадку справді був би „нарешті спокій". Але це був би цвинтарний спокій на могилі української національної ідеї. Якщо польська преса вірить в реалізм того роду концепцій — може це робити. Ми в такий „реалізм" не віримо. Стоїмо на становищі компромісу. Але ніколи не станемо на становищі національної капітуляції.

Лікарський фейлетоник.

Ячмінь

Ячмінь се острe ропіння лойової залози на краю повіки в виді малого червоного болючого гузичка. Ціла повіка напухає. Вершок гузичка жовтий, постепенно більшає і по якімсь часі тріскає, виділяючи матерію. Дехто дістає ячмінь по кожній перестуді. Лікування: Передовсім треба дбати про правильний стілець. На око класти теплі оклади з 2-процентового розчину борної кислоти, опісля смарувати жовтою очною мастю. В дітей з залозами лікувати передовсім жовна (солянки, рибний тран, кварцева лямпа, овочі, ярина).

З життя наших установ

Збори Т-ва „Українська Захоронка".

В четвер 15 с. м. відбулися у Львові загальні збори Т-ва „Українська Захоронка". Збори відкрила голова п. Софія Ракова короткою промовою, в якій зясувала діяльність Т-ва: Т-во веде важку й відповідальну працю. Діяльність „Української Захоронки" звернена головно на суспільну опіку й виховання української дітвори, переважно з найбідніших кругів нашої суспільности. Зі звіту секретарки п. Макарушкової виходить, що „Українська Захоронка" веде у Львові 7 дошкіль і 4 захоронки та в краю 8 дошкіль і захоронок. У львівських дошкіллях було 514 дітей у віці від 3—7 літ, переважно з родин робітників та ремісників. Є теж діти українських безробітних. Т-во веде дві харчівні для доживлювання шкільної дітвори. В останнім звітовім році видано 64.111 обідів та понад 12.000 снідань. Діти з дошкіль та захоронок беруть участь у всяких релігійних та національних імпрезах. В літі Т-во вело півоселі. В 10 півоселях було загалом 850 дітей. Щоб спопуляризувати ідею Т-ва видається квартальник „Українське Дошкілля". Зчерги п. Пастернакова виголосила солідно опрацьований реферат про методи педагогічної праці в дошкіллях, а п. Стефановичева подала фінансовий звіт. По звітах з краю (зі Щирця і Самбора) вивязалася цікава й ділова дискусія, в якій забирали голос: о. Годунько і п. К. Малицька. На внесок контрольної комісії Збори уділили абсолюторії уступаючому Виділові й вибрали новий Виділ з п. Софією Раковою як головою.

Розвязання українських товариств у Любачівщині.

Адміністраційна влада припинила діяльність читалень „Просвіти" в Шутковi, Залужу, Бігалях і Гамарні; кружків „Рідної Школи" в Улазові і „Лугу" в Любачеві. Причини припинення діяльности Товариств, які подала адм. влада, ріжні: побиття „стшельца", вправи хлопців на пасовиську, подряпання державного гербу на поштовій скринці й ин.

Львів німецьким містом...

Польська Аґенція Телеґрафічна приносить виривки зі статті часопису „Ост-Дойтше Морґенпост", який пише, що поляки не були й не будуть морським народом. „Торговля на Чорному морі, пише той щоденник, тривала так довго, поки Польща тримала в своїх руках ту торговлю, ведену купцями зі Львова, що від століть був німецьким містом". Вивіз вугля залізницею зі Шлеська до Ґдині, пише тойсам часопис, штучний: одинокий нормальний шлях вивозу для того вугля була б ріка Одра. Польща, каже, не бажає будувати над морем, вона хоче нищити, хоче здобути Східну Прусію, шведський Ґотлянд і данські Борнгольм і Лялянд, щоб там мати бази для польських підводних суден, які відти сіяли б знищення сусідним народам. ПАТ називає твердження, що Львів був німецьким містом, „рекордом дурниць".

Що діється на почтах.

ІКЦ в ч. 166 пише: Від якогось часу німецька почта в Ґданську звертає надавцям у Польщі почтові пересилки, на яких в адресі назва міста виписана по польськи „Ґданськ". При тім слові почта виписує знак запиту й дописує „місцевість невідома". Рівночасно німці оповістили розпорядок, щоб не брати під увагу ніяких місцевостей з польськими іменами. — Німці вперве примінили се за прикладом подій в инших державах, де почти взагалі не доручають посилок немилим їм людям (і навіть не звертають тих посилок).

Хочуть відібрати німцям костели.

В Бидґощі відбулося 16 с. м. зібрання всіх польських орґанізацій, згуртованих в бидґоському деканаті Католицької Акції. Зібрані ухвалили резолюцію з домаганням, щоб міська управа Бидґощі відібрала німцям евангелицький костел, положений в центрі міста на пл. Свободи. Подібну постанову приняв Союз Польських Легіоністів поморської округи. В тій постанові зібрані домагаються прослідити всі ґрунтові книги в справі евангелицьких костелів та інших німецьких будинків у воєвідствах поморськім і шлеськім, щоб ствердити, хто їх власник та евентуально відібрати костели, збудовані на ґрунтах державних і громадських, коли це узасаднене невеличким числом вірних евангеликів.

Трикутник ділає всюди.

Бльокада Тієнтсіну займає тепер увагу всего світа. „Ле Пті Парізієн" пише, що те, що діється тепер на Далекому Сході, каже думати, що німецька дипльоматія сягає аж до Японії. Токіо користає з европейських трудностей, щоб нарушити і підкопати авторитет білої раси в Азії. А знов „Евр" пише: Еспанія, Австрія, Судети, Чехія, Альбанія і Тієнтсін це ліста, яка доказує, що вісь веде тактику шарпання на поодиноких відтинках. Се очевидна стратеґія Берліна, Риму й Токія, які стараються звязати увагу і журбу французьку й англійську на найбільш ріжних і найбільш віддалених від себе точках почерзі або рівночасно.

При свербінні тіла і шкірних викидах примінюється крем „ЛЯІН“ Гонсецького. Се препарат, який усуває хиби нашкірня так у дорослих як і в дітей.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

У Львові в церкві св. Юра відбулося 18 с. м. торжество з приводу 40-ліття Епископства ВПреосв. Митрополита Андрея Шептицького яктакож з приводу іменування Асистентом св. Папського Престолу. О год. 9 ВПреосв. Ювилят відправив архиерейську Службу Божу в сослуженні 5-ох епископів (Преосв. Коциловського, Преосв. Будки, Преосв. Лакоти, Преосв. Бучка і Преосв. Чарнецького), 3-ох мітратів і численного духовенства в каплиці на подвірі церкви св. Юра. Каплиця уряджена в мурованій брамі, що веде на город, прикрашена килимами; по обох боках престола уряджено підвисшення з піддашами, на них уставлено фотелі, на яких сиділи солітургізуючі Архиереї. Перед каплицею уставлено два стовпи получені вгорі вінцем з дубового листя. На лівім стовпі (від престола) папський прапор, на правім національний. Вгорі на вінку кругла таблиця з цифрою „40“. По скінченні Сл. Божої Преосв. Іван Бучко, львівський епископ-суфраґан, відчитав тисячним масам народу, зібраним на подвірі церкви, відручне письмо Св. Отця по латині і по українськи. Потому Преосв. Іван відчитав письмо кард. Тісерана і виголосив відповідну до хвилі проповідь. З черги ВПреосв. Ювилят Ексц. Митрополит подякував за желання, сказав кілька завваг про найбільше мистецтво слова, себто про голошення Божої науки й уділив вірним при тій нагоді Апостольського Благословення. Накінець Преосв. Іван Бучко проголосив многолітствіє Св. Отцеві, ВПреосв. Ювилятові й українському народові та заінтонував пісню Боже Великий..., яку відспівали хор богословів і присутні вірні. Під звуки катол. гимну маси народу зачали відпливати о год. 12.15 вполудне. Підчас цілого торжества панувала велика спека.

Греко-катол. мукачівський Епископ др О. Стойка зложив торжественну присягу на руки реґента М. Гортія в Будапешті. Формулу присяги відчитав Осип Штольпа, секретар мін-ва віроісповідань.

В Ґдині має відбутися при кінці червня с. р. краєвий римо-катол. Евхаристійний конґрес при участи примаса Польщі кард. Гльонда. При кінці Конґресу 3-го дня має відбутися морська процесія. Кард. Гльонд і інші церковні достойники виїдуть на море на воєнних суднах, а інші учасники на кораблях торговельних, рибацьких і моторових човнах.

3.000 польської академічної молоді урядили богомілля до Ченстохови, де після проповіди кс. прал. Яхімовского польська академічна молодь відновила приречення Матері Божій.

1.300-ліття катол. Церкви в Хорватії припадає в 1940 р. З того приводу хорватський Епископат видав збірне пастирське послання, в якім пише м. ін.: Хорвати горді зі свого походження і зі своєї єдности з катол. Церквою вже від 7 століття по Хр. Вже 640 р. родовитий дальматинець став папою під іменем Івана IV. Він вислав до Дальматії та Хорватії о. Івана з Равенни як свого нунція і леґата. Від того о. Івана з Равенни зачинається навертання хорватів на Христову віру. При кінці пастирського листа хорватські епископи взивають вірних приготовлятися до гідного відсвяткування хрещення Хорватії.

Німецькі власти у Відні оповістили, що від сего року не будуть признавати в б. Австрії святом день св. апостолів Петра і Павла, який припадає 29. VI.

Епископа-помічника м. Шікаґа іменовано почесним адміралом американських воздушних сил з вдячности за великі заслуги пропаґандою летунства в широких кругах молоді м. Шікаґа.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

У ЛЬВОВІ суд засудив о. Михайла Кушкевича на 8 місяців вязниці з завішенням на 4 роки за українізування польських назвиськ.

В ЗОЛОЧЕВІ суд засудив українця Григорія Пришляка з Новосілок Ліських на 5 літ вязниці і 10 літ позбавлення горожанських прав за кольпортажу летючок Орґанізації Українських Націоналістів (ОУН).

СТАНИСЛАВІВСЬКА ПОЛІЦІЯ увязнила на днях Я. Погрібного за те, що він 1 листопада 1938 р. виголосив реферат для членів „Марійської Дружини“, хоч не мав на се дозволу адміністративної влади.

СОЙМ І СЕНАТ скінчили весняну сесію. Марш. сойму Маковский працюючи послів перед виїздом на вакації взивав їх, щоб вони підчас ферій відбували справоздавчі віча і навязували контакт з населенням.

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА звідомляє, що начальна команда німецької армії ввела обовязкове навчання ріжних чужих мов, м. ін. також української для вояків.

НА ВОЛИНІ польські власти замкнули всі німецькі орґанізації політичні і культурні крім німецького кредитового товариства.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР заявив на зборах німецьких офіцирів, що европейський овид затягнений чорними хмарами. Коли дипльоматам не вдасться розігнати тих хмар, тоді виступить на арену історії зєдинена військова сила Німеччини й Італії. Рішення в один або в другий бік — близьке.

МАРШ. ҐЕРІНҐ, права рука канц. Гітлєра, заявив недавно на зборах керівників нім. союзу протилетунської оборони в Ванзе, що тепер є тільки два виходи: капітуляція Німеччини або війна. А що німці не признають капітуляції, то лишається тільки війна. Нема ніякої певности, по словам Ґерінґа, що західні демократії схочуть воювати задля Ґданська, навіть коли Польща рішилася б на війну.

НІМЕЦЬКІ ШТАБОВІ ОФІЦИРИ, як пише польська преса, мають відпустки тільки до кінця червня.

ПРОТЕКТОР ЧЕХІЇ ТА МОРАВІЇ фон Нойрат рішив, що ліквідація чеського мін-ва національної оборони, яктакож інших чеських військових урядів та ґарнізонів має скінчитися 31. XII. с. р. Все майно б. чеської армії переходить на власність Німеччини. Чехія й Моравія матимуть право зорґанізувати власну міліцію в числі 7.000 людей.

НІМЕЦЬКА ВОЄННА ФЛЬОТА, 40 боєвих одиниць, відбуває маневри в Скаґерак'у на місці, де в 1916 р. відбулася велика морська битва між воєнними фльотами Анґлії й Німеччини.

ПРОВІДНИК ХОРВАТСЬКОЇ СЕЛЯНСЬКОЇ ПАРТІЇ др Мачек заявив, що якби серби хотіли, то могло б продовж 24-ох годин дійти до порозуміння між сербами і хорватами.

РОМУНСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Гафенко відвідав Туреччину і Грецію та відбув там наради з турецькими згл. грецькими державними мужами. Італійська преса невдоволена з тих політичних подорожей мін. Гафенка.

СПЕЦІЯЛЬНИЙ ДЕЛЄҐАТ анґлійського „Форейн Офіс'у“ Стренґ вислав окремим курєром з Москви перший обширний рапорт про свої переговори з совітським урядом.

МАНУЇЛЬСЬКИЙ виголосив промову на зборах секретарів парторгінізацій Москви. В тій промові заявив м. ін., що Совіти згодяться на совітсько-анґлійську співпрацю, коли буде ґарантована рівнорядність і рівноправність обох партнерів.

НОВИНКИ

Статтю п. з. Замах на Церкву будемо продовжувати в слідуючих числах „Нової Зорі“.

Міністр освіти завісив діяльність 18 студентських товариств у львівській політехніці за те, що вони заняли крутійське становище до заклику міністра, осудити злочинні виступи на політехніці. М. ін. розвязали також при цій нагоді Т-во українських студентів політехніки „Основа“.

Ректором львівського університету вибрали професора Романа Льонґшана. Вибори були дуже тяжкі, бо три перші професори, а саме Булянда, якого мінво не затвердило, Домбковский і Стефко не хотіли приняти вибору. Проф. Булянду вибрали ректором другий раз очевидно для демонстрації.

За метрики. Суд в Коломиї засудив о. М. Кейвана, пароха з Брустур пов. Косів на 6 місяців арешту за українізацію прізвищ у метриках.

17 мануфактурних крамниць, в тому одна українська, збанкротувало в останнім часі в Коломиї.

Староство в Перемишлі припинило діяльність тамошнього руханкового т-ва „Сокіл“. Причиною завішення, як говорить письмо староства, була діяльність що загрожувала ладові й безпеці та крім того те, що членами т-ва були особи, що вороже ставляться до польської держави. — Є вісти, що названих у письмі трьох людей, а саме Дмитра Микиту, Евґена Стахова й Олеґа Вітошинського, старшина т-ва вже давно викреслила з членів т-ва.

В Перемишлі арештували ученика українця Олександра Новака і відвезли його до Рівного.

Дві ручні ґранати без запальників знайшли в поїзді на лінії Тернопіль — Львів між стаціями Глубочком і Тернополем.

Поїзд, що виїхав з Бучача в напрямі до Станиславова, вбив коня, який пасся на залізничім торі, і волік його аж до сусідної стації. Поліція шукає власника вбитого коня.

В Петрові пов. Городенка трапився ось який випадок: 15-літній пастушок Богдан Онуцький насипав до фляшки від пива негашеного вапна, опісля долив води, фляшку сильно закоркував і закопав її глибоко в землю. По якімсь часі наступив вибух. Троє дітей, між ними Б. Онуцький, попарених на руках і ногах.

Шляхта їздить... 17 с. м. приїхала до Познаня 500-особова прогулька „загонової шляхти“. („Н. Ч.“)

Гумор. — Мамцю, я чув, що є така недуга, яку лікується цукром. — То що з того? — Бо власне я маю таку недугу...

БОЛІ артретичні ревматичні подаґричні

найбільше докучають на зміну погоди, підчас зимна, слоти й непогоди. Тоді болі стають нестерпні в суставах, костях і мязах, витворюються болісні набряклення. Хід і рух утруднені. Ці терпіння повстають з причини нагромадження мочевої кислоти в організмі і, якщо їх не будемо правильно поборювати, будуть збільшуватися, аж врешті прикують на постійно до ліжка. В цих випадках вживаємо зовнішнього ліку **„UREMOSAN“ Ґонсецького,** що розпускаючи мочеву кислоту в орґанізмі, рясно її виганяє разом з мочем і помагає орґанізмові поборювати артретизм, ревматизм, подаґру, ісхіяс, ниркове каміння та злу переміну матерії.

Оригінальний **„UREMOSAN“ Ґонсецького** можна дістати в аптиках.

В Підвербцях пов. Городенка стверджено прояви прищиці в 16 господарствах. Ветеринарні власти видали охоронні заряджения.

„Союз польок для підпомагання бідних костелів на сх. окраїнах" у Познані прислав на руки управи Т-ва „Розвою Зем Всходніх" в Тернополі багато всякого церковного приладдя, церковної одежі та 470 прим. книжечок для розділення між польські костели і каплиці. Якже придалося б, щоб і наші пані подбали про оснування такої організації головно для заосмотрювання наших убогих церков на окраїнах.

„Русскій Голос" далі виходить. Перед кількома днями появилася була у „Вєку" вістка, що „Русскій Голос" перестає виходити через недостачу відповідної скількости читачів. Все промовляло за тим, що справді „Р. Г." перестане виходити, одначе вчорашній „Русскій Голос" містить на 1 сторінці оповістку від виданиства, в якій він опрокидує вістку „Вєку Нового" та заповідає, що з уваги на матеріяльні і моральні шкоди, які вістка про ліквідацію принесла видавництву „Русского Голосу", вносить судову скаргу проти „Вєку Нового". Як бачимо, то львівські русскі зловили мабуть другий віддих, коли далі видають свій щоденник та твердять, що нема причини говорити про ліквідацію „Р. Г." „Вєк Нови" оправданий в цім випадку настільки, що кожному важко повірити, як може виходити московський щоденник у краю, в якому зовсім нема москалів. („Діло").

Марія Пук-Хандога, жінка редактора „Народного Слова" в Пітсбургу (Америка) померла 26 травня в 43-ім році життя.

В Земуні коло Білгороду помер найстарший козацький генерал-отаман Кокунько. Походив з Кубані, де брав участь в боях українських кубанських козаків у боротьбі за свободу. Покійний був дуже подібний з обличча до Тараса Бульби, як його звичайно представляють на ілюстраціях.

В Познані розстріляли капраля Юзефа Гороховского за дезерцію до Німеччини і зраду військових таємниць.

Татарське походження відомого польського письменника Генрика Сенкевича стверджене вже понад усякий сумнів. Гл. про се „Вядомосьці Літерацке" чч. 810, 814 і 816.

На день 30 червня с. р. скличуть до Букарешту колегію, яка займеться вибором нового ромунського патріярха, на місце помершого недавно патр. Крістеа.

Відомий чеський промисловець Батя задумує збудувати фабрику обуви й гарбарню в околиці Сараєва. Фабрика має називатися „Новий Злін".

Мін. Рібентроп мав дістати пів міліона марок в дарі за заслуги при занятті Чехії і Моравії. Сталося це на спеціяльне бажання канцлера Гітлера. Часописи пригадують, що також Бісмарк дістав був значну грошеву суму по французько-пруській війні.

Вивіз німецького вугля зменшився о 25%.

Гумор. — Ваш пес роздер мені сукню! — Ви певно його дразнили. — Нічого подібного. Я сиділа при фортепяні і співала. — Отже бачите!

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

Французьке відводне судно „Фенікс" затонуло коло побережжа Аннаму з 71 членами залоги. Се вже трета катастрофа підводного судна в останнім часі, по американськім судні „Сквалюс" й англійськім „Тетіс". Причина катастрофи покищо невідома.

Паризька поліція повідомила всі столиці світа про крадіж найславнішого образу французького мистця Ватто з Лювру. Цей образ, якого розміри виносять 25 × 20 цм., представляє хлопця в синій загортці, рожевім плащі і рожевих панчохах. Його продажну вартість оцінюють тепер на 3—4 міл. фр., що не відповідає навіть частині дійсної вартости архитвору. Крадіж викликала велике враження у Франції. Справою занялося французьке правительство.

Біб росте на сливці в городі одного французького селянина коло м. Лімож. Ботаніки не вміють вияснити сего незвичайного явища.

На шлюб грецької княжни Ірени з італійським князем Сполето прибуде до Фльоренції 50 князів королівської крови, які будуть репрезентувати всі пануючі доми Европи і Близького Сходу.

Югославянський король Петро II здавав матуру в днях 5, 6 і 7 червня і дістав свідоцтво зрілости.

Жидівська Агенція Телеграфічна звідомляє: В Італії проголошено розпорядок, що діти жидівських родичів, які представлять докази, що внаслідок віроломства мами батьком їх був „арієць", будуть уважані арійцями.

У стейті Кольорадо в Злучених Державах Півн. Америки горять ліси. Дотепер згоріло 20.000 моргів.

Австралійський міністр праці Говкинс вихилився з вікна свого кабінету на 3 поверсі так нещасливо, що впав на брук і вбився на місці.

Спорт. — Минулої неділі обі наші дружини в львівській окружній лізі закінчили щасливо весняні розгривки. Україна виграла з дрогобицьким Юнаком, мистцем ліги, у відношенні 6 : 2 (2 : 0), Сян виграв зі стрийською Погонею у відношенні 3 : 1 (2 : 0). Таким чином Україна здобула вже втретє почесний титул віцемистця львівської окружної ліги, а Сян заняв безпечне 9-те місце. До А кляси впадуть правдоподібно Корона і ВКС.

Гумор. — Шпильочка. В театрі розмовляють дві акторки: — Ти дістала нову ролю? — Так, маю грати гарну, молоду дівчину, повну чару. — То шикана! Завсіди дають тобі такі трудні ролі.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Ситуація на ринках рільних продуктів. На заграничних збіжевих ринках була в останнім часі виразна знижка. Всякий недобір легко буде доповнити з непроданих запасів, які в дні 1 серпня будуть виносити понад 160 міл. квінталів пшениці. На краєвім ринку ніде не стверджено знижки. Пішла в гору бараболя, зате впала ціна отрубів і соломяних паш (особливо сіна). Інші землеплоди переважно без змін. Запаси жита здається ще великі, особливо в дрібних господарствах. Одначе тому, що багато жита йде на поживу для хлівної череди, подача його досить уміркована і ціни держаться. З огляду на те, що жито це найважніше збіжжа в Польщі, се має вплив і на інше збіжжа. На ринку різних звірят нема більших змін і конюнктура досить добра. Ціни худоби і телят держаться від довшого часу при слабих ваганнях в обі сторони, а в ділянці хлівної череди є звижкова тенденція. На ринку набілу без змін. Ціни молока, масла і яець дальше низькі з причини великої продукції, якої не зрівноважує відповідне спожиття. Ситуація на рибнім ринку добра внаслідок малої подачі риби зі ставів. Фахівці твердять, що незабаром повинна збільшитися подача риби зі ставів, що може викликати деяку знижку. На декотрих провінціяльних ринках знижка вже наступила. На яриннім ринку велике оживлення. Ціни ярин легко знижкують, але попит великий, отже продуценти назагал не нарікають. Появилися вже й перші овочі. Ціни їх досить високі, бо сподіються сего року меншого врожаю.

Німецько-мадярський договір устійнив, що при обчислюванні грошей зафактурованих у чехослов. коронах 100 ч. сл. корон = 14.28 пенгів, але для вірителів у судетських краях 15.675 пенгів. В ту систему втягнена й Карпатська Україна.

Ціна пшениці в Англії впала так низько, як від 5 літ іще ніколи. Одначе невідомо ще, чи вона не підскочить. Се залежить головно від якости жнив у Канаді й Америці.

„ПЕНСІОН" Ремісничих Курсів фундації ім. Кокорудзів в Дорі, вул. Яремчанська ч. 54. Соняшні помешкання разом з удержанням по умірковання цінах. 50—4—4

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Всюди жінка і Бльонд небезпека.
ПАКС: Збунтована і додатки.
СТИЛЕВЕ: Невидна суперниця й ревія.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV.
Рік XIV.

Lwów, niedziela, 25 czerwca 1939.
Львів, неділя, 25 червня 1939.

№ 47 (1247)
ч. 47 (1247)

Львів — Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібл. Народ. Дому.

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/L. Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.795.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

ЛІКВІДАЦІЯ УНІЯТСЬКИХ СТАНИЦЬ

НА ХОЛМЩИНІ

Люблинський римо-католицький єпископ-ординарій Фульман звернувся до протоігуменату ЧСВВ Галицької Провінції, щоб з єдиних уніятських парохій на Холмщині Городла й Грабівця забрати дотеперішніх тамошніх настоятелів о. Доротея Сиройда та о. Модеста Дацишина, хоча для пастирської діяльности обох названих ОО. Василіян єпископ Фульман — як висловився — має лише слова признання. Вільні становища парохів у згаданих місцевостях займуть: О. Августин Жідова, б. старшина польської армії, та о. Филипович, б. греко-катол. духовник у Люблині. Парохом у Люблині буде о. др Нехай (біритуаліст), проф. римо-катол. духовної семинарії, відомий ревний проповідник польської мови у церковних проповідях. Нема сумніву, що персональні зміни з обсаді греко-католицьких парохій на Холмщині (як це зрештою видно з епископської заяви) спричинила не лише духовна влада. Оба перенесені ОО. Василіяни разом зі своїми попередниками вклали у свою важку місію дуже багато праці (збудували в Городлі церкву, вчили дітей, на свій кошт влаштовували св. Служби Божі в дооколичних селах) і здобули собі загальний пошанівок серед холмського православного населення. Знаючи холмські відносини, без перебільшення можемо сказати, що обсада унійних парохій чужими народові духовниками швидко доведе до ліквідації цілого унійного руху. Православне населення стрічаючи однакові тенденції у православній та в уніятській Церкві піде — що не важко передбачити — крутими шляхами релігійного лихоліття до сектанства. Вістку сю подаємо за „Ділом", хоч маємо і безпосередні відомости.

Тлінні останки Джінгісхана

Джінгісхан Темуджін син Єсукая, найбільший завойовник світа всіх часів, з якого військами зустрілися також наші князі над Калкою, мусів на днях перенестися з гробу свого. А саме, правительство Внутрішної Монголії постановило перенести тлінні останки основника монгольської імперії в безпечне місце, бо воєнні ділання японців на пограниччі північного Китаю загрожують містові Їн Чан, де спочивали тлінні останки великого вождя монголів. Перевезення тлінних останків Джінгісхана відбувається дуже торжественно. Їх приміщено на примітивнім монгольськім возі, прикритім золотистою тканиною. Почесну ескорту творить кілька тисяч монгольських їздців, за якими їдуть обозні вози. Каравана ввійшла вже на територію китайської провінції Шансі. Монгольське і китайське населення витає з запалом тлінні останки великого вождя монголів.

Упадок Великої Британії?

„Ціріхер Цайтунг" принесла в 166 ч. кореспонденцію з Риму такого змісту: Італійська преса присвячує багато місця подіям у Тієнтсіні. Можна б тим описам дати збірний заголовок „Сумерк богів британської світової гегемонії". Та преса уважає події в Тієнтсіні певним знаком упадку світової гегемонії Анґлії. Нові народи зголошуються на зміну їй, народи, які вище цінять залізо ніж золото. Анґлія вже не має можливости вимотатися з ситуації без утрати престіжу. Санкцій уже мабуть не пробуватиме, бо гірко завелася, спробувавши їх проти Італії. Бойкотування японських товарів має два кінці. Демонстрації фльот мають сегодня вже тільки хореографічне значіння. А пустити англійську фльоту на справжній бій було б рівнозначне з її кінцем. Остре поведення Японії можливе тому, бо Японія спирається на вісь Рим — Берлін: воно представляє паралелю до переговорів Анґлії з Москвою. Коли війна в 1914 р. поділила Европу на два табори, то найблища війна поділила б так весь світ...

Рухи німецьких військ

Спеціяльний кореспондент „Дейли Геральд'у" звідомляє про нові рухи німецьких військ в надренських місцевостях. Всі школи приготовляють до приняття більшої скількости війська. Крім того приготовляють приміщення для жовнірів в земельних маєтках. На голяндську границю спрямовано численні відділи легких повзів. „Дейли Телеґраф" звідомляє про рухи військ у протектораті. Пересування відділів німецької армії в сторону словацької границі триває дальше. Через Прагу переїхали на днях численні відділи легких повзів і панцирних авт, прямуючих на схід. В останнім часі німці обсадили лінію Зіґфріда.

Велика кріза чекає Европу

Французький часопис „Евр" пише, що між Токіем і державами осі істнує порозуміння, на підставі якого Японія ще продовж кількох місяців має вдержувати „високе напняття" на Сході і навіть створити там „нову Еспанію". „Ентрансіжан" побоюється, що Тієнтсін послужить передовсім до відвернення уваги від Ґданська. Деякі англійські круги вважають, що вже незабаром европейська кріза дійде до такого напруження, супроти якого зблідне вересень 1938 р.

Події на Далекому Сході

Головний командант японської фльоти на китайських водах, Суґіяма, заявив, що Японія не думає окупувати чужинних концесій в Китаю, але далі вестиме політику сильної руки, поки Анґлія не признає нової ситуації і не проявить готовости співпрацювати з японським правительством в Китаю. Залежний від Японії китайський уряд східної провінції Гопе оповістив публичний заклик до Анґлії, щоб вона віддала Китаєві англійські концесії.

ПЕРЕД ВИЇЗДОМ НА ВІДПУСТКУ ЧИ НА ФЕРІЇ обезпечіть безумовно домашнє урядження, одяги, постіль, білля і т. п. від крадежі-вломув
Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ
„ДНІСТЕР"
у Львові, Руська 20, тел. 280-50.

Методоманія

Про уроєні і правдиві причини недомагань в освітній праці у парохіяльних читальнях „Скали".

В останних місяцях мав я нагоду перевести більше розмов на тему „Скали" з людьми з ріжних закутин діецезії. Чув я невеселі річи а саме: Справа читалень „Скали" не стоїть у нас добре, бо нема методичного підручника. — У читальнях в нашій околиці малощо робиться, бо нема методичного підручника. — Праця в читальнях не поступає, але штигулькає, бо нема методичного підручника. — У „Скалах" здебільша дрімота, слідна якась неміч, бо нема методичного підручника. Чому Головний Виділ „Скали" не подбав заздалегідь про його видання? Чому досі його не видав?

Ось се питання, що не сходять з уст многих оо. Кураторів „Скали". І на сі питання я як публіцист, що обсервує і снує висновки та своїми поміченнями ділиться з ширшим загалом, хочу відповісти та дати потрібні пояснення.

Перш усього зазначую, що потреба методичного підручника не така важна і пекуча, щоб саме його видання вспіло зарадити всім недомаганням в парохіяльних читальнях. Ріжного рода штигулькання і хвилева неміч се часто-густо звичайні прояви в початках життя і розвитку майже кожної орґанізації. Вона не має ще певних і сильних основ, не вспіла ще сильно запустити своє коріння в народний орґанізм, не має ще виробленої традиції й рутини, натрапляє у своїй діяльности на ріжного рода несприятливі відносини і перешкоди, а не маючи ще вироблених певних, сталих і трівких норм, не може тих труднощів відразу усунути і побороти. Борикаючись з ними не може все сміліш і певним кроком поступати вперед. Це головна і зовсім природна причина штигулькання та певного рода хвилевої немочі кожної молодої установи. Не може бути свобідна від неї і „Скала". Цьому не зарадить навіть найлучший методичний підручник. Бо годі в теорії предвидіти всі труднощі і перепони, що в практиці лучаються. Та хочби якийсь ґеніяльний теоретик вспів їх предвидіти, то не потрафить всім їм заздалегідь зарадити і згори дати на всьо потрібні й успішні вказівки, бо ж вони в ріжних обставинах часу, місця і людей мусять бути ріжні. Це ж загально знана річ. Тому дивне це і незрозуміле, що у нас тепер спихається всьо на „брак методичного підручника". З частих балачок на тему „Скали" виходило б, що коли б Гол. Виділ був заздалегідь видав методичний підручник, то нині в парохіяльних читальнях всьо було б гаразд. У нас

многі неначе засугеровані тим одним браком, на инші браки, може й більше сущні, і причини більше властиві й важні, не звертають уваги. Се прояв справді хоробливої психози, се справжня якась методоманія, що для успішного розвитку парохіяльних читалень може стати дуже небезпечна. І з нею нам треба рішучо боротися та не допустити, щоб вона морочила уми і серця діячів „Скали".

Методичний підручник нам придався б, але він не такий конечний, щоб без нього не мож обійтися та щоб від його видання треба було „зачинати працю" в новій орґанізації. Є на світі безліч ріжних установ, що не лише не видали ніякого методичного підручника, але не мали навіть ніяких вказівок, ані інструкцій, а дуже гарно розвивалися і служили своїй ідеї. В нашім Т-ві, як слушно завважив „Д. Б." у статті „Про методи праці в „Скалі" („Нова Зоря", ч. 1214), є їх багато в Пастирських Листах, Відозвах, Зарядженнях та Напрямних Основателя й Покровителя „Скали". Крім того відбувся в Станиславові курс Кат. Акції. Виклади з курсу вийдуть небавом друком, се, як завважив о. Микитюк на заг. зборах, дійсна методика доцільної праці в кожній читальні „Скали". Отже наразі методичний підручник не буде так конечно потрібний і можна буде без нього обходитися. Тим більше, що се справа не така легка, якби кому здавалося. Перша і головна трудність з написанням такого підручника. Досі ніхто ще його не написав а бодай Гол. Виділові не предложив. Написати й уложити його так, щоб був добрий і відповідав основним вимогам Катол. Акції, се річ не легка, тимбільше, що Катол. Акція це справа нова і мало є людей з нею обізнаних як слід. Друга неменша трудність це кошти видання. До Президії Гол. Виділу вплинула оферта одного з наших белетристів. Цікава вона і знаменна, тому для освітлення справи наведу її дослівно: „Заявляю готовість написати методичний підручник праці в парохіяльних читальнях на таких умовинах:

1) Наголовок „Чин".
2) Матиме 10 арк.
3) Авторський гонорар виноситиме 600 зл. платних 300 зл. при замовленні, 300 зл. в місяць по предложенні підручника".

З того слідує, що з г о р и і н а с л і п о треба видати 600 зл... Але той оферований підручник може не відповісти вимогам і багато річей промовляє за тим, що відповість він лише вповні вимогам літературно-язиковим, а велике питання, чи відповість вимогам річевим і Катол. Акції. Також питання, чи дістане апробату. Але автора це не обходить, він жадає заплати згори, не оглядаючись на ніщо. Та припустім, що підручник був би добрий і надавався б до друку. Обчислім кошти друку, коректи, брошурування, висилки, вийде на тисячі! А звідки їх взяти? Легко сказати „з розпродажі". Але хто його купить? В дієцезії всього около 500 священиків, а світські люди його купувати не будуть. При так малім тиражі ціна підручника мусить бути досить висока. І знов трудність, чи навіть кожний священик зможе його набути. А хочби і набув, то чи кожний буде з нього користати? Чи не знайдеться багато таких, що зачнуть читати і не докінчивши махнуть рукою та скажуть словами автора статті „Справи Скали": „теоретичні міркування" (II 3), або „взяте з чужих взірців" (XIII 1), або „гарне, та не на нас скроєне" (XIII 2). Тому наразі треба собі дати спокій з методичним підручником і не морочити собі безпотрібно голови і серця хоробливою психозою методоманії.

Не брак методичного підручника се причина „штигулькання, дрімоти і немочі" в парохіяльних читальнях. Це лиш у многих параван і заслона. Властива причина в більшій части брак доброї волі, зрозуміння, заінтересування, запалу та труду і праці. — С. В.

КОНКУРС

Головний Виділ „Скали" розписує отсим конкурс на праці. Тема „Українсько-католицька Церква перед війною і по війні".

Условія конкурсу:

I. Величина праці має бути найменше 100, найбільше 300 стовпців (шпальт) друку „Нової Зорі", де на одну шпальту припадає коло 97 стрічок, а в стрічці коло 37 букв. Значить у шпальті є коло 3.589 букв.

II. Розділи з окремими заголовками мають бути не менші як на три шпальти, не більші як на 6 шпальт.

III. Праця має бути писана читко, тільки на одній стороні паперу.

IV. Зміст праці на висше подану тему може бути всілякий, а саме в отсих областях:

1) Правне становище Українсько-католицької (греко-католицької) Церкви перед війною і по війні. Пожадано було б подати при тім конкретні випадки з числами актів справ, як супроти ріжних церковних установ, духовенства та вірних виконувано поодинокі правні приписи.

2) Релігійність вірних Українсько-католицької Церкви перед війною і по війні в місті і на селі. (Наводити по можности конкретні випадки з названням міст і сел).

3) Відношення мущин, жінок і молоді до Українсько-католицької Церкви і релігії перед війною і по війні. (Подавати конкретні приклади з виразно названих місцевостей, розуміється, коли ті приклади чимсь характеристичні. А коли приклади були б або занадто драстичні з огляду на осіб, або з інших причин не надавалися б до виявлення імен, тоді можна подавати фіктивні букви на означення осіб і місцевостей).

4) Найважніші аномалії нашого церковного життя перед війною і по війні, в ріжних областях, м. ін. щодо виховування духовенства і щодо його душпастирської праці та щодо відношення вірних до своєї релігії і Церкви. (При тім подати способи, яких автор радив би ужити для усунення ще істнуючих аномалій).

5) Сектантський рух перед війною і по війні. (При тім треба б взяти під увагу якусь околицю, де такий рух проявлявся чи проявляється, схарактеризувати ту околицю, назвати місцевости, котрі автор буде описувати, подати на підставі шематизмів число вірних ріжних обрядів і вір в тих місцевостях і описати, які секти появлялися там і як вони зачинали поширюватися та який їх теперішний стан. Подати також причини, що викликали сектанство та евентуальні способи, яких автор радить ужити проти нього). Один з розділів, початковий або кінцевий добре було б присвятити коротенькому оглядові сект поза нашою територією.

6) Економічний стан парохій і духовенства в однім повіті або деканаті на тлі загального положення в краю. В такій праці треба б обробити бодай оден деканат, а коли він завеликий, то бодай половину його парохій на підставі квестіонара виготовленого для поодиноких парохів такого змісту:

а) Кілько поля, сіножатей, ліса?
б) Який дохід з них?
в) Чи парох сам господарить, чи винаймає?
г) Які будинки, кілько їх, яка вартість?
д) Які ціни робітників і робітниць?
е) Які податки, інші данини та обтяження. (Подати докладний спис того всего).
є) Описати господарські клопоти по порам року, підчеркуючи, що і коли найбільше доскулює.
ж) Висота і скількість требів.

Словом подати докладний образ околиці під оглядом господарським у звязку з парохіяльною господаркою.

7) Можна також написати монографію одної парохії, але в ній повинні вже бути взяті під увагу всі духові та економічні обставини парохії, то значить, все що зазначено в дотеперішних точках від 1 до 6 включно.

8) Поширення українсько-католицької Церкви за давної Польщі, за Австрії та після війни, зокрема звернути увагу на розміщення і чисельність греко-католиків у західній Галичині, Холмщині, Підляшші, Поліссі, Волині та по містах, де були парохії при монастирях. Скількість українців-католиків тоді і тепер у відношенні до римо-католиків.

9) Монографія про українців-латинників, де вони виступали або виступають групами, яких визначніших людей дали в народі і серед інтеліґенції. Це була б одна з найпотрібніших праць.

10) Українсько-католицька Церква як вихователька нашого народу під оглядом релігійним, культурним, національним і суспільним. (Духовенство в літературі науковій і белетристичній, церковні видавництва, преса, школи, наукові та просвітні установи та орґанізації).

Примітка 1: Праця має мати характер науковий, головно щодо способу покликування на жерела і наводження цифр, але все те належить писати так приступно, щоб міг зрозуміти пересічний читач.

Примітка 2: Кожну з тих тем можна спробувати обробити на підставі друкованих праць як також на підставі евентуально доступних актів наших Консисторій та монаших Чинів. Можна також покликуватися на пресу і т. п.

V. До кожної з тих праць вільно робити спілку двох або й трох авторів, одначе з тим, що конкурсова комісія в листуванні буде мати до діла тільки з одним з них, якого вони спільно визначать. А на випадок його смерти або довгої недуги з його заступником. Він один іменем всіх инших спільників зобовязується і приймає евентуальну премію.

VI. Час надсилання праць на конкурс до дня 1 грудня 1940 р.

VII. Кожна праця має бути заосмотрена псевдонімом.

В окремій запечатаній ковертї має бути подана докладна адреса: імя, назвиско, місцевість і вулиця, щоб на ту адресу можна було вислати евентуальну надгороду. Своїх правдивих імен і назвиск автори не потребують подавати, але можуть подати, коли хочуть, щоб їх правдиві імена і назвиска були випечатані. Хто хоче, щоб йому звернути рукопис, має вложити в запечатаній ковертї крім адреси ще марки на п о р у ч е н у висилку. Коли сего не зробить, то неприняті до друку рукописи будуть зберігатися тільки до кінця 1941 р. На замкненій ковертї, вложеній в посилці, треба написати свій псевдонім і титул залученої праці.

Всі письма присилати на адресу: „Скала", Станиславів, ул. Перацького ч. 1.

VIII. На підставі оцінки конкурсової комісії за приняті на конкурсі праці виплатить Головний Виділ „Скали" три премії:

Перша премія 600 зл. (шістьсот) і всі книжкові та брошурові видавництва „Нової Зорі" і „Правди".

Друга премія 300 зл. (триста) і всі книжкові та брошурові видавництва „Н. Зорі" і „Правди".

Третя премія 100 зл. (сто) і всі книжкові та брошурові видавництва „Н. Зорі" та „Правди".

Замість згаданих видавництв можуть надгороджені автори одержати на їх бажання також три останні річники „Нової Зорі" або „Правди" або висилання через рік одного з тих часописів гратіс.

IX. Надгороджений твір стає власністю Головного Виділу Товариства „Скала", який має право напечатати його в цілости або в части з редакційними пропусками та справленнями, які Конкурсова Комісія вважатиме вказаними.

X. Всякі спори, які на тлі видання і способу видання могли б виринути як також всякі евентуальні спори на тлі сего конкурсу вирішить остаточно Греко-католицький Ординаріят у Станиславові або та установа, яку Ординаріят виделеґує.

Станиславів, в червні 1939.

Головний Виділ „Скали".

ОГЛЯД ПРЕСИ

Ще одна польська програма

в українській справі

„Громадський Голос" в ч. 23 приніс отсю інформацію: Бувший польський представник у Берліні Роман Коль випустив оце книжку під назвою „Замітки про польську політику в 1939". Не будемо тут переповідати думок автора про цілу польську політику. Обмежимося тільки до того, що подамо ті думки автора, які відносяться до польської політики супроти українців. Ото ж Коль бажає, щоб супроти українців була така польська політика: „Червона Русь і польська частина Волині мусять стати цілком польськими. Маємо повне право (пише) до такого ставлення справи, бо ми заключили з національним українським урядом (цебто з Петлюрою!), признаним цілим їх народом, як також з совітським урядом договори, котрі стверджують, що Україна знаходиться на схід від нашої границі... Польщення, а властиво поновне польщення наших полуднево-східних земель се абсолютна конечність".

Податкові відносини

Під з. „Літаючі бригади" „Хвіля" в ч. 7.264 принесла статтю, в якій читаємо м. ін. ось що: Від довшого часу по містах і містечках Польщі доконують ревізій т. зв. літаючі бригади скарбових властей, що перешукують помешкання податкових платників або інших осіб, які видаються підозрілими для скарбових властей. Очевидно лучається, що тут і там літаючі бригади натрапляють на якийсь скарбовий проступок. Одначе найчастіше підозріння показується неузасадненим, а громадянин, якому літаючі бригади по доконаній ревізії зробили в помешканні „милий нелад", почувається довший час потім психічно розбитий. Ревізії переводиться нераз у найповажніших горожан міста, самі назвиска яких виключають всякі підозріння. Літаючі бригади здається не дуже контролюють свої чи підсунені підозріння. Входять до помешкань в довільних порах доби, вивертають дослівно догори ногами всю домашню обстановку, заглядають до всяких сховків, завдають тисячу питань, після чого відходять з загніваними мінами звичайно не знайшовши того, чого шукали. Здається, немов би тим людям залежало на тім, щоб їх „ловля" була якнайбагатша, щоб мали якнайбільше нагоди квестіонувати предмети чи записки. Негативний вислід ревізії вважають неначе особистою образою. Звідки літаючі бригади черпають свої підозріння? Найчастіше ті підозріння спираються на доносах ріжних осіб... Податкового платника, що регулярно оплачує всі податки, все ще вважають в Польщі рідким явищем, яке збуджує особливу чуйність скарбових властей. Часто такий платник стає предметом літаючої ревізії. „Звідки маєте гроші, чим ви займаєтеся ще поза своїм підприємством, чи маєте ще якісь книги поза тими, які предкладаєте до скарбової контролі, видно вас у розривкових льокалях, ваші діти задобре убрані як на ваші доходи, ваша жінка перебуває на ліченні; все те нам видається дивним супроти таких і таких оборотів і доходів, про які ви зізнали"... Трудно припустити, щоб п. віцепремієр толерував методи, які полягають на використовуванні кожного доносу, майже постійно підлого і неправдивого (бо хто рішається на донос, той ніколи не має на думці ні уморальнення податкового платника, ні приспорення скарбові держави ще кілька золотівок, тільки виключно свій власний інтерес згл. підкопання інтересу свого ближнього, якому хоче підложити ногу при помочі доносу), на поведенні літаючих бригад, які напевно не упріємнюють життя „сірій людині" в Польщі і так вже розбитого нервозністю.

Характеристика часу

„Роботнік" в ч. 159 приніс статтю Юлії Пельцінг: Живемо в часі психічного воєнного поготівля. Вчимося думати про війну спокійно, без патосу, як думає про неї жовнір. Нема вже цивільного населення, а є ще населення неумундороване... Війна має тільки одну ціль: перемогу, а всі шляхи, що ведуть до неї, добрі і слушні. Де рішає насильство, там мовчать не тільки музи, але і всі поняття, почування і змагання, які люди навчилися цінити в часі миру: бо родяться инші чесноти й инші моральні вартости.

500-ліття фльорентійського собору

В днях 27-29 червня 1939 р. відбудеться у Вильні унійна конференція й обхід 500-ліття фльорентійського собору з отсею програмою: Дня 27 червня. Год. 8: Служба Божа в костелі св. Юрія, яку відправить митрополит Р. Ялбжиковский. Год. 8.45: відкриття конференції і вибір президії. Год. 9: Доля фльорентійської Унії в Польщі й Литві, реф. о. І. Урбан Т. І. Год. 10: Творці фльорентійської Унії, реф. о. др Болеслав Радомский. Год. 11.30: Порозуміння на фльорентійськім соборі в справі „Філіокве", реф. о. доц. М. Моравский. Год. 13: обід. Год. 16: Догма чистилища на фльорентійськім соборі, реф. о. др М. Нехай. Год. 17: Інформаційний реферат. Год. 18: вечера. Дня 28 червня. Год. 8: Богослуження у сх. обряді в поавґустіянськім костелі (при вул. Савіч). Год. 10: Теперішне правне становище православної Церкви в Польщі, реф. о. др Владислав Падач, посол. Год. 11: Перспективи релігійної єдности на мішаних теренах, реф. о. декан Антін Зенкевич. Год. 13: обід. Год. 16: Вказівки фльорентійського собору для теперішніх часів, реф. о. Антін Домбровский Т. І. Год. 18: вечера. Дня 29 червня. Год. 10: Торжественна Служба Божа в митрополичій базиліці. По Службі Божій процесія з базиліки до Острої Брами, де по короткім богослуженні обхід скінчиться відспіванням Те Деум. — Карти участи, які уповажнюють до 50% залізничої знижки, можна набувати в Архидієцезальнім Інституті Катол. Акції, Вильно, Замкова 6 по 65 гр. з коштами пересилки.

Карпатська Україна воєвідством

З Будапешту звідомляють: Новий мадярський сойм на своїм першім пленарнім засіданні рішив допустити сенаторів та послів з занятих територій (частини Словаччини й цілої Карпатської України) до мадярського парляменту. Словацьке пресове бюро подає, що з Карпатської України допущено до парляменту Бродія. „Мадяр Немзет" звідомляє, що Карпатська Україна (теперішна офіційна назва „Угорська Русь") творитиме воєвідство (вайданат) з осередком в Ужгороді. У проводі карпатоукраїнського воєвідства стоятиме королівський комісар з титулом воєводи. Воєводою стане правдоподібно б. мін. Микола Козма. В рамцях воєвідства Карпатська Україна дістане автономію, якої зміст покищо невідомий. Як бачимо, то на правдиву автономію для Карпатської України зовсім не заноситься...

Розпорядки старости

Тернопільський староста п. Майковский обіздить тепер читальні „Просвіти" в Тернопільщині та наказує, щоб у читальняних салях і домівках були всюди державний орел і портрети през. Мосьціцкого та марш. Сьміглого-Ридза. Це зарядження доручує староста виконати негайно, не даючи часу виділам читалень порозумітися зі своїми орган. осередками і централею. Рівночасно вимагає він польсько-українських вивісок на читальнях, будовах і т. п. Не знаємо, на якій основі ставить староста такі вимоги, бо жадних письменних рішень в тій справі не доручують.

Форми національної боротьби

З німецького погранича приносить польська преса вісти про „незвичайно брутальне відношення" німців до польського населення. І так у Клєщині злотовського повіта по німецькій стороні вибито всі шиби і навіть вирвано рами з вікон у тамошній польській читальні та школі. Внутрі знищено предмети шкільної науки. У м. Сьвєнте німецькі адм. влада виселила 40-моргового рільника Ковальского тільки за те, що дозволив, щоб його дочки вийшли заміж за поляків з Польщі. В Злотові й Любчині німецька влада заборонила богослуження і проповідь в польській мові в костелах, якотакож публичні процесії в часі свята Божого Тіла. Мотивують се „оглядом на спокій і публичну безпеку".

Італійська воєнна фльота

прибула до Еспанії

Перша ескадра італійських воєнних кораблів, кількадесять боєвих одиниць, відвідала еспанські воєнні пристані на Балеарських островах. Після того одна часть тої ескадри має відвідати еспанські пристані іберійського півострова, а друга в Мароку. Рівночасно друга ескадра відплила до східної части Середземного моря. В Парижі уважають ті рейди італійської фльоти політичною демонстрацією.

ДО ВСІХ ПРИХИЛЬНИКІВ

паперців і туток „КАЛИНА"

Подаємо до відома, що ми змінили рисунок і краски на обгортках книжечок паперців „КАЛИНА". Нові обгортки є друковані в красках:

паперці ч. 14 — ПОМАРАНЧЕВА І СИНЯ (давніше жовта)
„ ч. 16 — ПОМАРАНЧЕВА І ЗЕЛЕНА (давніше синя)
„ ч. 18 — ПОМАРАНЧЕВА І ФІОЛЄТОВА (давніше фіолєтова)
„ ч. 21 — широкі — СИНЯ (давніше синя)

Просимо з повним довірям приняти наші паперці в новім опакуванні і вживати далі тільки

УКРАЇНСЬКИХ ПАПЕРЦІВ І ТУТОК „КАЛИНА" КООПЕРАТИВИ

„БУДУЧНІСТЬ"

ФАБРИКА ТУТОК І ПАПЕРЦІВ „КАЛИНА".

Не беріть нічого даром. Не читайте часопису задурно, але ще сьогодні вирівняйте Вашу передплату за „Правду".

ОСИП НАЗАРУК

Замах на Церкву

На теми дня, чи на теми вічности?

II. Дальше москвофільський автор робить уніятській греко-католицькій Церкві отсі закиди:

„Греко-католическая Церковь в Галичинѣ еще до войны была украинизирована и сдѣлалась орудіем украинизаціи населенія. И никто в такой степени не испытывает на себѣ это особенное свойство своей Церкви, как именно русская греко-католическая паства. Никто из греко-католических епископов не обратился еще послѣ войны с посланіем к своим русским пасомым; ничтожное количество греко-католических священников русской національности уменьшается из года в год, так как кандидати русской національности не принимаются в духовния семинаріи; тѣ русскіе греко-католическіе священники, которие еще имѣются, всячески притѣсняются своей церковной властью, которая еле терпит присутствіе русскаго духовенства в Церкви и ждет — не дождется, когда наши старички-уніатскіе священники вымрут окончательно; в русских селах состоят сплоть и рядом настоятелями греко-католических приходов священники украинских убѣжденій, которие, за очень рѣдкими исключеніями, работают на украинизацію русскаго населенія, не стѣсняясь ни в средствах, ни в пріемах, вплоть до превращенія амвона в трибуну агитатора".

В отсім другім уступі висказав москвофільський автор те, що вважає головним злом. Воно на його думку полягає на зукраїнізуванні греко-катол. Церкви.

На чім саме полягало те зукраїнізування нашої Церкви в Галичині, він не говорить. Правдою є, що богослуження задержано в старій формі і ніхто так не боронить тої старої форми богослужень від часів Володимира Великого, як власне та галицька зукраїнізована греко-катол. Церква і її католицька Єрархія. Як відомо, українці на Волині домагалися і по части вже й здійснили переміну староцерковної форми богослужень на українську під оглядом мови і напіву. Єрархія православної Церкви в Польщі пішла ще дальше під сим оглядом, бо згодилася навіть на переклад старо-церковних богослужебних книг на польську мову, що вже й виконано.

Тільки греко-катол. уніятська Церква в Галичині в цілости, від своєї Єрархії і духовенства почавши, на широких масах вірних скінчивши, ведена здоровим розумом твердо шанує традицію староцерковних богослужень в тій формі, в якій переняла їх від цілого ряду попередніх поколінь. Се ми галичани згідно і слушно вважаємо одним з найвиразніших доказів не тільки пошани своєї Церкви, але й духового здоровля своєї національно-соціяльної збірноти. Інша річ зі справою т. зв. додаткових, побічних богослужень, молитов, суплікацій і т. п. Тут уся наша Церква, знов від Єрархії та духовенства почавши, на масах вірних скінчивши, і знов розумно та практично станула на тім, що всякі додаткові богослуження, молитви та суплікації можна і навіть треба виконувати в тій мові, якою говорить наш народ. І якби тут наш народ говорив великоруською мовою, такою як коло Тули або Костроми, то ми всі були б за тим, щоб додаткові богослуження, молитви й суплікації виголошувано в великоруській мові. А що тутейший народ говорить українською мовою, отже ми всі згідні в тім, щоб додаткові богослуження, молитви й суплікації виголошувано в українській мові. Згідна з тим також найвисша Влада Катол. Церкви, Апостольська Столиця в Римі, згідна не тільки на терені Церкви нашого обряду і нашого народу, але й на терені всіх обрядів та всіх народів, що під оглядом релігійним бачать свій головний центр і свою найвисшу Владу в Петровій Скалі. Тою церковною і національною єдністю на ґрунті своєї Церкви ми греко-католики галичани чуємося сильні і задоволені, нема в нас під сим оглядом ніякого роздору, ніякої боротьби, у нас панує під сим оглядом лад і порядок. Отже річ природна, що кожний, хто хотів би в тім порядку зробити якийнебудь вилім, зустріне серед нас одностайну думку й одностайний відпір.

З сеї очевидно здорової точки погляду, твердження москвофільського автора, що наша Церква в Галичині зробилася „оруддям українізації населення" видається нам не так обидливим для нашої Церкви, як більше дивним і навіть комічним.

Наша Церква оруддям? Якто оруддям? А чи французька Церква, в якій люди моляться по свому, по французьки, се також з тої причини оруддя? А Церква в Італії, в Німеччині, в корінній Польщі з тої причини, що там люди моляться по італійськи, по німецьки і по польськи, се також оруддя?

Та оруддя, але хіба ласки Божої, яка спливає на нарід, коли він у щирій молитві звязаний з тим найвисшим добром, до якого може піднестися думка і почування людини. Позатим не можна тут говорити про ніяке оруддя у відношенні до Церкви таксамо як православна Церква в корінній Московщині не може бути оруддям тому, що в ній народ молиться по свому, по московськи.

Та ба, москвофільський автор бачить кривду в тім, що ніхто з греко-катол. епископів не звернувся ще по війні з пастирським листом до своїх москвофільських вірних.

Розберім сей закид.

На якій же властиво підставі мав би якийсь греко-катол. епископ писати пастирські листи до галицьких москвофілів? В нашім народі в Галичині ніхто, але то дослівно ніхто не говорить російською мовою, отже писати пастирські листи по російськи це все одно, що писати до нашого народу по чеськи, по сербськи або по болгарськи і т. д. Се був би якийсь кепський дотеп, а пастирські послання до роблення кепських дотепів не надаються. Пастирі по засаді принятій в катол. Церкві мають відзиватися і відзиваються до своїх вірних в мові тих вірних, а не в мові для них чужій. Се засада, яку катол. Церква приміює й до нашого народу. На кожного, хто хотів би ломати ту природну засаду, дивимося як на злочинця несповна розуму. А ломання тої засади уважали б ми злочинним викликуванням замішання в своїй Церкві.

Та може москвофільський автор не має на думці, щоб наші Владики в Галичині говорили до нашого народу по московськи й оповіщували до нього пастирські листи в московській мові. Може він хоче тільки того, щоб котрийсь з наших Владик або наші Владики взагалі звернулися до москвофілів з окремим пастирським листом, без огляду на мову. В такім разі той пастирський лист мусів би бути оповіщений на партійній засаді. Але тоді не було б ніякого оправдання для наших Владик якби вони

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє організм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

А. РЕННІКОВ

В ресторані

Гумореска.

— Позволите присістися до вашого столика?

— Що? Га? Будьте ласкаві.

Добродій, неврастенік з вигляду, що читав ґазету очікуючи другої страви, злегка відсунув своє крісло, щоб незнакомий міг вигідніше усадовитися.

— Дякую. Знаєте, всюди занято, мусів вас потурбувати. Панночко, дайте з ласки вашої карту. Що? На столі? Слушно. В такому разі на перше борщ, чи що... І чарочку горілки. Ну й порядки! Спису потрав не знайдеш відразу!

Незнакомий, що сильним голосом і різкою певністю рухів виявив безсумнівні риси санґвініка, очікуючи борщу витягнув з кишені ґазету і також пірнув у читання. В той час, коли неврастенік читав непорушно і мовчки, санґвінік вертівся на місці, кахикав, форкав, зітхав і деколи навіть говорив сам до себе, з обуренням потрясаючи ґазетою:

— Бач, осли! Ах! дурні! Ха-ха! Боже ти мій!

Минуло десять хвилин. Навязалася розмова.

— Слушно, слушно, — сказав з обуренням санґвінік, вислухавши міркування сусіда на тему закордонної політики. Без національної Росії Европі все-одно кінець, якби вона й не тасувала свої карти. А ви, позвольте запитати, належите до якої організації?

— Так, я член „Товариства спасення Рідної Країни".

— Так, так. Не чув я щоправда про нього, але справа напевно гарна. І до нашої подібна. У нас обеднання називається „Товариство спасення батьківщини". І що ж, відбуваються у вас відчити?

— Розуміється.

— А на мою думку відчити дурниця. Треба ділати, а не міркувати! І дискусії відбуваються напевно?

— Деколи.

— Також дурниця! Ми тут даємо відчити, дискутуємо, а большевики хочуть плювати на наші дурні балачки. На мою думку для правдивого російського патріота найважніша річ — всі свої сили віддати на службу Росії. От що. А як ви представляєте собі відродження Росії. Через господарське відновлення чи через моральне оздоровлення?

— Через відновлення чи через оздоровлення? Гм... Мені здається, що спочатку, розуміється, повинно прийти моральне оздоровлення, а потому господарське відновлення. На мою думку, ніякий господарський устрій не може втриматися, коли в самих масах нема якраз того вистарчального відгуку. То значить, деколи й такий устрій держиться, коли ужити терору. Як нпр. тепер. Але я говорю про норму... Про суттєві умовини...

— Вибачте, але верзете Бог зна що. Без господарського відновлення сто літ будете ждати на оздоровлення й однаково нічо з того не вийде. Де ж ви се бачили в історії, щоб яканебудь річ повставала через оздоровлення? Чи Німеччина відновилася тому, що оздоровилася?

— Безумовно.

— А я кажу: ні!

— А я вам кажу: так!

— Також аргумент: „Я вам кажу: так!" Ви мені не такайте, а льогічно виясніть. Ось вам приклад, коли хочете. Припустім, що я втратив місце шофера... Ґараж замкнено, заробітку нема ніякого. Що діється в мене вдома? Жінка голодує, діти також. Зачинається руїна в

ПРОМ-БАНК

Львів, Ґродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

не зачали писати й оповіщувати Пастирські Листи до людей всіх інших партій істнуючих між нашим народом, отже до ундистів, до радикалів, до ФНЄ, до соціял-демократів, до Дружини Княгині Ольги, до КПЗУ, до націоналістів ріжного толка, а до кожного напрямку з окрема і т. д. без кінця. Був би се очевидно високо комічний абсурд, на який не міг би згодитися ніякий поважний чоловік, не то Владика Церкви.

Отже з якого боку не підійти б до сего домагання москвофільського автора, як його розуміють українці, — все з виконання того домагання вийшла б лиш дуже смішна річ і зовсім непотрібне замішання.

Та будьмо уважні і вслухаймося в саму суть того, чого навіть не говорить москвофільський автор, а про що він може задушевно, у скритости свого серця тільки мріє.

Він може вважати свій москвофільський табор, хоч той табор у зникаючій меншости, за властивий табор сего народу, що (по думці москв. автора) відповідає його минувшині, його інтересам і його будуччині — і на тій підставі може хотіти, щоби Владики нашої Церкви зверталися до того зникаючого табора з окремим посланням.

Чи се могло б статися?

Воно могло б статися, але з інших причин, ніж їх уявляє собі москвофільський автор. Пастирське послання Епископа се офіціяльний акт високого церковного достойника, отже він мусів би брати під увагу передовсім справи й інтереси Церкви навіть, коли вважав би вказаним спеціяльним Пастирським Листом звернутися до одної з груп або з групок людей, що справді душею належать або кажуть, що належать до катол. Церкви. Отже в даним випадку коли б якийсь Владика греко-катол. Церкви в Галичині уважав вказаним звернутися до москвофілів спеціяльним Пастирським Листом, то в звязку з єдністю Церкви, за яку кожний Владика мусить дбати, мусів би москвофілам вирахувати їх гріхи проти тої єдности. Значить мусів би звернути увагу на поведення управ москвофільських установ, які в часі інвазії московських військ у Галичині за царату оповіщували протикатолицькі заяви іменем своїх москвофільських орґанізацій. Мусів би їм вирахувати довгий ряд нападів на катол. Церкву в москвофільській пресі. А про інші шкодження греко-катол. Церкві в Галичині вже й говорити докладніше було б ніяково.

Чейже не про такого рода Пастирське Послання розходиться москвофільському авторові від Владик Церкви. Ті послання без такого змісту не могли б обійтися, бо були б неправдиві, нещирі і цілком непотрібні.

Найвиразніший закид, який москвофільський автор робить Владі греко-кат. Церкви, се закид, що дуже маленьке число („ничтожное количество") москвофільських священиків меншає з року на рік, бо москвофільських кандидатів не приймають в духовні семинарії.

Що старші москвофільські священики вимирають, се правда, але що москвофільських кандидатів не приймають в духовні семинарії, се вже більше скомпліковане історія.

Передовсім правдою є, що теперішня греко-катол. церковна Влада на Лемківщині приготовляє до духовного стану якраз москвофільських питомців. А що москвофілів не видно в духовних семинаріях у Львові, Перемишлі та Станиславові, то причина тому зовсім природна: до семинарій не приймається питомців на підставі їх партійної приналежности. А коли б те, що ми вважаємо партійною приналежністю, москвофіли хотіли уважати національною приналежністю рахуючи себе до русской нації, то й тоді з якої ж причини мали б вони займати місця в українських семинарах, де має виховуватися духовенство української національности, яке в українській мові має дбати про релігійне виховання своєї української пастви. Отже де ж тут кривда і на чім вона полягає?

Москвофільський автор пише, що в „русских селах" у Галичині настоятелями греко-катол. парохій всюди українські священики.

В цілій Галичині нема буквально ні одного „русского села", коли під словом „русский" розуміти великорусске населення. А коли під тим словом розуміти навіть москвофілів, то й тоді нема вже в Галичині чисто москвофільських сіл: від часу закінчення великої війни й упадку царської Росії та відколи простий народ в більшій масі побував на Великій Україні, ледви чи є вже десь яке село, де не було б свідомих українців. Бо такий розвиток подій — і завернути його вже даремна трата сил. Як серед інтеліґенції, так і серед простого народа вже щораз менше чути про москвофілів. І на те нема ради. А хто хоче вести пропаганду про культурний звязок всіх руських земель, тому очевидно ніхто з думаючих українців не буде сего брати за зле, коли та пропаганда не буде заперечувати очевидної правди: що є окремий український нарід, який кріпшає у своїй свідомости й росте мимо всіх трудностей, які йому роблять вороги.

Вільно кожному змагати до того, щоб український нарід відносився прихильно до Польщі, чи Росії, до польської, чи російської нації, але заперечувати істнування української нації се вже просто анахронізм, який дуже дивно вражає всіх думаючих людей, що пережили велику війну і революцію в Росії, а особливо молодше покоління.

Щодо уживання проповідниці в цілях українізування руського населення, то се твердження криє в собі цілий круговорот див і нюансів, яких чужий чоловік взагалі не може зрозуміти. А саме:

Коли приняти теорію про істнування трьох руських народів (за якою заявлялися навіть найбільші учені та патріоти нашої землі, як приміром Костомарів і Липинський), тоді освідомлювання етнічної маси одного з тих трьох руських народів в тім, що та маса українська, не представляє ніякого злочину, бо се теза, яку обстоюють найвисші уми нації. Розуміється, вживати до того проповідниць не треба, бо се без проповідниць робить само життя і то робить в такім приспішенім темпі, що нема вже ні одної закутини в краю, де та робота не відбувалася б, ба нема вже мабудь ні одної родини навіть у найтемніших селах, де люди не знали б, що відбувається боротьба між українством і москвофілством та що українство перемагає. Отже ніяким чином не можна вже говорити, що в Галичині істнують десь „русскі" села.

Закид зроблений нашим священикам, немов би вони не стіснялися ні в средствах ні в способах, в першій половині комічний а в другій дуже сумний. Комічний він тому, бо кожний знає, я кими тепер „средствами" можуть розпоряджати наші бідні священики. Багато їх живе тепер в такій біді, що навіть дітей до школи посилати не мають за що. А щодо того, немов би вони „не стіснялися" в способах, то сумний сей закид тому, бо він глибоко неправдивий. Хоч які тепер часи руїни та ножівництва, хоч ножівництво проявляється часто густо в боротьбі між партіями не лише в нашім народі, але скрізь, хоч до проливу крови тут і там доходить також у боротьбі між українською масою та останками москвофілів, то на хвалу й честь нашого українського духовенства можна сказати, що досі не було ні одної доказаної вістки, немов би десь наш священик заохочував українців до насильства над москвофілами.

(Дальше буде).

Зїзд рабінів у Вильні

У Вильні відбувся тридневний зїзд рабінів з цілої Польщі, присвячений тяжким талмудичним проблемам. В неділю рабіни оглядали жидівський музей при вул. Ожешкової і одиноку в світі друкарню талмудів. Зїзд відбувся під кличем 15-тих роковин оснування рабінацького курсу в Вильні.

господарстві: нема сего, нема того, в різника задовжилися, в пекарні не заплачено... Як вийти з положення? Коли знайду місце, іншими словами, коли я відновлю своє попереднє економічне положення, оздоровлення вдома зачнеться відразу. Ну, а коли не дістану місця? В який спосіб оздоровитися без грошей? Тільки святим духом жити? Чи стати йогом?

— Ну, вибачте... — неврастенік почав помітно хвилюватися. — Вибачте, але цей приклад до Росії зовсім не підходить. Крім того... Коли ви втратили роботу, то ваша жінка може працювати. І ви, коли не опуститеся, а будете енергійно шукати собі місця, то також добєтеся на дорогу. Коли в російського народу зникла воля до життя, коли він сам не схоче стрепенутися, то в який спосіб відновити добробут? І коли йому всеодно, коли він не знайде в собі сил, щоб обмежити пянство...

— Знов? А це що? Робите натяк, що я другу чарку випив?! Будьте ласкаві, без особистих натяків!

— Я? Та ви хіба здуріли!

— Здурів? Слухайте! Обережніше! Вам мабуть не відомо, що я належу до спортового товариства вже десять літ! Не забувайте! А щодо моєї жінки, візьміть під увагу, що нічого вас не обходить — працює вона чи ні! Пильнуйте лучше своєї власної, коли маєте?

— Ласкавий пане... Ви мабуть пяні!

— Я пяний?

— Панове! Тихше! — залунали тріжні голоси довкруги.

— Я пяний? Ну, знаєте, такі річи я ще прощаю однодумцям... Але підозрілим типам з іншого табору... Не позволю! Говоріть просто: що наперед — відновлення чи оздоровлення?

— Оздоровлення! Не перестрашите мене!

— Останній раз питаюся! Ну? Оздоровлення чи відновлення?

— Ідіть до сто чортів! Оздоровлення!

— Ах, ось як? Панове! Пустіть мене...

*

— Анно Івановно, в чому справа? — тривожно запитували сусіди, коли випровадили неврастеніка і санґвініка. — Що сталося?

— Та нічо, — флеґматично відповідала панна, що подавала до столиків. — Сварилися, здається, над тим, як врятувати Росію. Добре, що тільки одна склянка розбилася. Я думала, що також тарілки розбиті...

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

АНТІН СКІЛЬСЬКИЙ

ХАРАКТЕРИСТИКА

СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Перед нами річники 1937 і 1938 німецьких літературних журналів: „Die Literatur", „Die Neue Literatur" та ін.

Дещо із статистики. Місячник „Die Literatur" обговорює в кожному випуску за 1938 р. у відділі рецензій приблизно по 15 більших німецьких романів та повістей (отже за цілий рік до 200), по 6 або більше томів німецьких оповідань (за рік 80—100). Замітне, що в цьому відділі не обговорюють віршованої поезії; вістки про неї знайдемо в окремих статтях, куди попадають також замітніші прозаїки. Зате знайдемо в рецензійному відділі багату рубрику п.н. „Ріжне", де зрецензовано книжки про великі духові рухи в Німеччині, Європі й Америці та про світові подорожі. Спеціяльним літературним питанням присвячена рецензійна рубрика п. н. „Про літературно-наукові писання". В сумі знайдемо в кожному випуску згаданого місячника обговорення кількадесяти книжок, у різдвяному числі до 100 нових книжок, за цілий рік якої півтори тисячки. Це, розуміється, тільки частина німецької літератури, обговорена в одному (щоправда, найповажнішому) журналі, але ті цифри дають нам деяке уявлення про книжкову продукцію сучасної Німеччини.

Вже з того огляду видно, що проза зовсім перемагає віршовану поезію.

Загалом німецька віршована поезія перебуває від яких 50 років затяжний стан важкої кризи. Після блискучих клясиків Стеф. Георге та Р. М. Рільке, поети кинулись їх наслідувати, попадаючи так у безнадійне епігонство. Але в найновіших часах обновлюється цей клясичний напрямок (Ганс Каросса та ін.), навязуючи до давньої традиції не тільки грецького, або римського світа, але передусім до спіжевої постаті Гете. Одначе чогось іншого шукає нині німецький дух: на більшу почитність можуть числити сильні вірші якогось фабричного робітника, а пані Іна Зайдель викликає глибоке враження своїми поезіями тому, що в них стільки „телюричного", стільки щирого відчуття земних радощів та смутків. Цей звязок з життям пішов у німців так далеко, що передусім лірика заспівала 1937 р. на націонал-соціялістичний тон. Але Німеччина це не СССР, де навіть у літературі має наказувати виключно панівна партія. І хоч у поезії та критиці слідний виразний вплив націонал-соціялізму (напр. „Die Neue Literatur" з 1937 р. буквально засипана старинними родоводами письменників), то в поезії 1938 р. видно виразний поворот на вільніші шляхи.

Отже кріза німецької поезії, німецького духа. Але бо й уся европейська поезія, весь европейський дух опинився на роздоріжжі, на повороті в іншу добу, що її берлінський критик Йоахім Гюнтер (Günther) так собі уявляє:

„Людський дух змагає знову передусім на інших конкретних ділянках (не тільки в мистецтві) від розбиття до спрощеного, від відокремлення до звязку, від надлюдського до людського у спільноті та в спільному духовому світі. Але це поставить помалу одного дня також мистецтво, що раз-у-раз спізняється найдовше, перед діялєктику простих розхідних доріг, що їх визначує не тільки воно одне, але суцільний дух. Сучасність не відповідає при цьому ніяк на питання, до яких форм (Gestalten) може довести цей суцільний дух: Чи з „безконечних можливостей християнства" (щоб говорити за Освальдом Шпенглером) і разом із тим із досьогочасної великої традиції европейського духа виходить нова форма універсального ладу; або чи приходить розвиток, що для його характеристики бракує нам, покищо, понять, не говорячи вже про те, щоб про нього можна ставити ближчі прогнози".

Підкреслім ці слова. Це ніщо інше, як тільки боротьба двох світоглядів: культурного, християнського — і якогось нового, ще неозначеного, але — виходило б з усього — очевидячки протихристіянського. Пригадаймо собі вістки про спроби якогось „неопоганства" в Німеччині, вістки загальні, що про них ми, тут у Галичині, не знаємо властиво нічого докладно. Як бачимо, це справа куди поважніша, ніж би нам видавалось. Одначе в самій мистецькій літературі помітить цю неспокійну боротьбу людського духа хіба дуже уважне око. Бо огляди німецької літератури в поважних журналах стоять виразно на християнсько-европейському ґрунті. Тому з великою увагою обговорюють вони літературу морального змісту, що вказує людині шлях до Бога, тому критика беззастережно підкреслює етичні цінності белєтристики, а поети звертаються душею до Всевишнього (передусім у 1938 р.). Воно й не дивно: християнство се завелика і надто випробована цінність, щоб можна легкодушно позбуватися його добродійств, а спроба створення іншого світогляду не має ще навіть ясних обрисів.

Все те показує, що німецький дух, повний неспокою, шукає й шукає... Може й мета того шукання ще йому не така ясна. Одне певне: німецький дух переживає важкі переміни. Він шукає нових реальностей. І то не тільки в ділянці моралі; паралєлі до того знайдемо в усіх сферах німецького духа.

„Всюди — пише згаданий Гюнтер — подібна множина, розбиття, розклад, відворот від важности простих „абстракцій"... Чи знайдеться між нами напр. поважний лірик, що в своєму інтелєктуальному сумлінні міг би зважитись унаглядніти в кількох рядках якогось вірша прості мотиви: відкинена любов, привітання й прощання, тиха зустріч, або як вони там називаються; а їх відмінами жила — як ми це нині признаємо й навіть подивляємо із завистю — лірика старого Китаю, Сафони, Анакреонта, Вальтера фон дер Фоґельвайде, аж до Ґете та Роберта Бернса. Або в оповіданні, чи драмі: Чи дозволить собі сучасний мистець тих форм в европейському просторі, на прості дані людського життя, що перед ними весь наш дух „є однаковий": вічність і минучість, любов, ненависть, добро і зло, шляхотність і простацтво в їх ляпідарній діялєктиці, вчинити долю й вину основою своєї розповіді чи драматичної акції, хоч супроти того всього — всяка психольогія, історія, оточення, природа, світогляд, навіть життя почувань та думок — тільки реквізит".

Так змінився німецький дух. Цю зміну спричинили велика світова війна і післявоєнні події, але розуміння воєнної літератури приходить щойно тепер. Критики доглянули, що література часів довоєнного мира створила душну атмосферу, де в хаосі ріжних напрямків розгорілася гонитва за побудами-подразниками. Повстала туга за великим пережиттям, що визволило б людського духа. Таке визволення прийшло з війною 1914 р., що стала поворотом до нового часу. Письменство в роки великої війни творить особливший документ, що відзеркалює внутрішню й зовнішню історію війни і разом з тим розвиток повстання новітньої німецької нації. Те непроглядне море літературних творів про воєнну проблему з починомвійни творить уже нині означену, постійну цінність. Переживання поодиноких людей висловлено в багатьох формах. Але з усіх тих поодиноких свідоцтв промовляє — спільнота й одноцілість у поставі та характері. Показує це такий зворушливий та безцінний документ, як листи студентів, що впали на полі бою, зібрані й видані дуже гарно. Війну 1914 р. — каже Гюнтер Лютц — зрозумів увесь німецький нарід, як народню долю. Тому війна та її нещасний кінець має такий великий вплив на німецького духа, що перебув чи не вперше — переживання загальної спільноти. Велике терпіння створило звязок між письменством фронтовим і запільним. Фільософія заговорила про: діялєктику духа, кризу культури, ідею Европи, духове вирішення у війні; але в стрілецьких ровах заговорила інша дійсність твердою й німою мовою. І не вважаючи на цю дуже ріжну мову, також в запіллі розплилась одинична воля у волі цілости, в загальній пожертві. Зблідла духова спільнота в обсягу ідей в обличчі живої й діяльної дійсности. В дальших воєнних роках ослабла духова рефлєксія і літературна повінь стала спадати. Думка не могла встигнути за історією та чином. Воєнна лірика могла добре висловити надмір почувань з початком війни, але незабаром прийшлося їй замовкнути супроти незвичайного розмаху й невмолимости подій — тут не дописали поетичні форми й мовні засоби. Тоді писали лірику переважно поза фронтом. Недостатня виявилась також форма денника, бо вона се індивідуальна розправа з оточенням, а тут переживання йшли тільки групово, отже у спільноті. Полишився тільки німий чин, братерство зброї, справжній провід і вірне дружинництво. Слово й мову заступає — чин. Але змінилося не тільки мовне мистецтво, змінився людський дух на всіх ділянках (історія, соціольогія, етика, фільософія, психольогія і т. д.). (К. б.)

Нові видання

Я. Шерер: **Чому люблю свою Церкву?** Із 27-го німецького видання переклав о. П. М., ЧСВВ. 1939. Друкарня й видавництво ОО. Василіян у Жовкві. Сторін 107 + 1 нпг., формат 11.8 × 16.9 цм. Ціна 80 сот.

Др Константин Чехович: **І. Генеза і суть націоналізму. II. Християнський націоналізм.** Книгозбірня „Обнови", ч. 1-2. Львів 1939. Накладом Товариства „Обнова". Сторін 30 + 2 нпг., формат 14.5 × 20.2 цм.

Український провідник по Львові. З пляном міста Львова. Видавництво кооп. „Комерція". Львів 1939. Ст. 116. Формат: 15.6 × 12 цм. Ціна?

Українське Дошкілля. Квартальник присвячений вихованню дітей дошкільного віку в родині та дошкіллях і питанням суспільної опіки. Кн. 2, рік III, квітень—червень 1939. Сторін 33—68, формат: 17×24.5 цм. В сім числі є 4 ілюстрації.

„Рідна Мова". Зміст 6 (78)-го числа: Проф. д-р М. Кордуба: Що кажуть назви осель. І. Огієнко: Книжка для вибраних, Юрій Липа: „Вірую". Проф. І. Велигорський: Психологічна основа повстання здрібнілих і пестливих слів. Проф. д-р Б. Кобилянський: Глядіти — глянути. І. Огієнко: Український літературний наголос. М-р І. Ковалик: Багатство складених наворотних творил в українському дієслові. Д-р Ф. Коковський: Назвища та прізвища в селі Маневі. І. Огієнко: Кукіль у житі. Життя слів. Відміни наголосу галицького від літературного. Денник літературного критика: Нові видання. Рідномовне. Дописи Прихильників рідної мови. — Адреса „Рідної Мови" Варшава IV, вул. Стальова 25 м. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1.60 зл.; за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову" від 1 числа. Річник I (без 1-3 чисел) 5.00 зл.; річники II, III, IV, V і VI по 6.000 зл., оправлений II і III по 7.50 зл.; в Европі по 9 зл., поза Европою по 2 дол. річник. Конто чекове П. К. О. ч. 27.110.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Торжество Пресв. Евхаристії в Станиславові відбулося дуже торжественно. Після врочистої св. Літургії в Катедрі прибули туди процесії з инших церков у Станиславові. Величавий похід-процесію вів Преосв. Кир Йоан Лятишевський в асисті крилошан та численного духовенства. Похід рушив до латинської фари, під якою уставлено перший престіл. Після відправи коло того першого престола похід рушив до вірменського костела, де був другий престіл. Третий престіл був коло будинку Каси Ощадности, четвертий коло катедри. В поході взяло участь кілька тисяч вірних. Співав хор питомців і приграваля орхестра Т-ва „Зорі". На святі панував гарний порядок.

Діловий Комітет Свята Християнської України оповіщує, що в останньому дні місяця червня, присвяченого Найсв. Христовому Серцю, відбудуться у всіх наших парохіях, за апробатою ВПреосв. Митрополичого Ординаріяту, окремі ювілейні торжества. Почитання Христового Серця особливо звязане з життям родин і тому ці святкування будуть присвячені українській християнській родині. В пятницю, 30 червня відбудеться у відповідній вечірній годині ювілейний молебен і буде виголошена спеціяльна проповідь про християнську родину, якої зразковий текст дістануть усі ОО. Парохи в черговому числі Бюлетину Ділового Комітету СХУ, що вийде і буде розісланий цими днями. Просимо в неділю, 25 червня заздалегідь повідомити вірних по церквах про це чергове ювілейне святкування.

Посвячення церкви ОО. Василіян у Львові відбудеться в неділю 25 ц. м. в год. 8 до 10 рано. Чину посвячення довершить Преосв. Іван Бучко, який відправить також у новопосвяченій церкві врочисту архиєрейську Службу Божу в год. 10. Того дня львівські ОО. Василіяни святкують день патрона своєї церкви, св. Онуфрія.

В Люблині в катол. університеті відбудуться в днях від 3 до 5 липня с. р. університетські виклади для духовенства з цілої Польщі. Темою викладів буде актуальна тепер справа расизму, а саме: 1) Людські раси з природничого становища. 2) Єдність людського роду і ріжнородність рас. 3) Метафізичні підстави расизму. 4) Кров і раса як джерело духових і моральних вартостей. 5) Універзальність релігії й католицизму, а расова чистота і ріжнородність. 6) Релігійні теорії расизму. 7) Чистота раси як міра моральних вартостей і ціль виховання. 8) Расовий інстинкт як джерело і міра правного порядку в державі. 9) Расистівське супруже законодавство. 10) Евгеніка й популяційна політика расизму. 11) Семітськість і христольогічний характер Старого Завіта. 12) Св. Павло і жидівська расова проблема. 13) Правне відношення Церкви до жидів продовж історії. 14) Жидівський расизм. Викладатимуть професори університетів: люблинського і львівського та професори люблинського Вишого Духовного Семинара. Кошти удержання й оплати за виклади по 5 зл. денно. Після скінчення циклю викладів відбудуться реколекції для духовенства. Зголошуватися на адресу: Виклади для духовенства, Люблин, Університет. („Жице Католіцке", ч. 25).

Посвячення православної церкви відбулося в с. Гірко-Полонній коло Луцька на Волині. Посвячення довершив о. протоєрей С. Грушко в сослуженні численного духовенства.

Міжнародна вистава релігійного мистецтва відбувається в Еспанії в м. Вітория. В ній беруть участь: Англія, Аргентина, Бельгія, Італія, Німеччина, Португалія, Франція, Швеція й инші держави. Вистава міститься в 6-ох великих салях. З них одна уряджена як нутро модерної церкви.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

У ХВИЛІ, КОЛИ ЗАМИКАЄМО ЧИСЛО, з Москви наспіли вісти, що Сталін ще не приняв на авдієнції англійського делегата Стренґа та що Молотов не приняв нових предложень Англії кажучи, що вони не ріжняться від попередних.

АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД у Львові затвердив українцям Я. Гавдякові, В. Лісовому, М. Веприкові й І. Іванчукові з дрогобицького повіту кари від 12 до 6 літ, які вони дістали в самбірському суді за те, що розкидали летючки Організації Українських Націоналістів (ОУН) та Української Військової Організації.

ЛЬВІВСЬКА ПОЛІЦІЯ перевела ревізію в польському II-ім Домі Техніків. Підчас ревізії знайшли нелеґальні летючки. Увязнили двох польських студентів.

ЗБОРИ „ЗВЯЗКУ ОБОРОНЦІВ ЛЬВОВА" відбулися 17 с. м. у Львові під проводом ген. Борути-Спеховича. На зборах дійшло до бурливої демонстрації проти дотеперішнього голови „Звязку" президента міста Львова дра Островского. На салі лунали оклики: „вазелінар". Внаслідок того през. Островский покинув демонстраційно збори ще перед вибором комісії матки. Се той сам президент, що рік тому говорив, що Україна може бути аж за Дніпром.

В СТАНИСЛАВОВІ суд засудив о. Ол. Гребенюка зі Шляхотського Ляцького на 6 міс. вязниці з завішенням і о. М. Голейка на 6 міс. з завішенням, обох за українізування назвиськ.

СТАНИСЛАВІВСЬКЕ СТАРОСТВО покарало о. Степана Лехницького, пароха Брині, гривною 25 зл. з заміною на 5 днів арешту за те, що в церкві висів тризуб.

В САМБОРІ суд засудив о. Александра Тимкевича, пароха с. Опаки, на 6 місяців вязниці з завішенням на 5 років за українізування назвиськ.

В РІВНІМ, на Волині, суд засудив А. Хльовпека на 7 літ вязниці і В. Мінчука, В. Вавринюка, А. Лобаря і Прокоповича по 4 р. та православного священика о. В. Скажальського на 3 р. вязниці. Акт обвинувачення закидав їм приналежність до Орґанізації Українських Націоналістів (ОУН).

В ЛУЦЬКУ суд засудив І. Крука на 7 років вязниці, Ф. Семенка, Г. Ковальчука, І. Хілуха і В. Бакуменка по 5 р., С. Юрчика, В. Крука і Д. Мулярчука по 3 р. вязниці за приналежність до ОУН і за громадження зброї до збройної боротьби. Процеси ОУН у Галичині й на Волині стають знов щораз частіші.

В ХАРКОВІ суд засудив двох залізничих робітників, Шеваленка і Михайлова, на довголітну вязницю за те, що вони вели протикомуністичну агітацію і намовляли залізничих робітників до саботажів.

В ЗАҐРЕБІ серби викрили широко розгалужену хорватську терористичну орґанізацію. Поліція викрила і скопфіскувала багато нелеґальних летючок і брошур, багато ріжної зброї та вибухових матеріялів. Такі вісти принесла білгородська сербська „Правда". Річ ясна, що взаємини між словянськими народами, які доводять аж до терору, мусять згодом довести до упадку тих народів.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР має відвідати Будапешт в половині серпня с. р. В справі підготовки цеї візити був недавно в Будапешті мін. Фрік, а на днях приїздить туди високий урядовець Ґестапо.

МАДЯРСЬКІ ВЛАСТИ завісили мадярський націонал-соціялістичний часопис „Пешті Уйшаґ" за те, що критикував закордонну політику Угорщини.

АНҐЛІЙСЬКІ ВОЄННІ КОРАБЛІ не можуть допливти до Тієнтсіну, бо там мілка вода. Так заявив віцеміністр маринарки Ливелен на запити послів у Палаті Громад, чому Анґлія не висилає военних кораблів в цілі оборони своїх інтересів у Тієнтсіні.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО звернулося до німецького правительства з предложенням створення в Празі анґлійського генерального консуляту. Той крок Англії вважають признанням де факто анексії Чехії та Моравії.

В СІНҐАПОРІ відбулася на днях нарада англійського адмірала Нобля і ґен. Ґрассеґа з командантами французьких військових сил на Далекому Сході.

ЯПОНСЬКІ ВЛАСТИ в Тієнтсіні переводять особливо строгі ревізії англійців, що виходять з англійської концесії або приходять до неї. Недавно розібрали двох англійців до нага, казали їм довго чекати на чергу разом з китайцями, після ревізії вигнали нагих на подвіря дому, де була ревізія, а юрба китайців насміхалася і кпила собі з нагих анґлійців.

НОВИНКИ

Св. Отець Пій XII, як каже його лікар др Рікардо Ґалеацці, недомагає з перепрацювання. Спить замало, бо тільки 5 годин на добу, і відживляється недостаточно. Лікар приписав Папі збільшити час спання до 7 годин на добу.

Чому українських дітей не вчать греко-катол. релігії? У Бережанах є коедукаційна приватна купецька ґімназія, до якої ходить ледви 9 греко-католиків. З цих девятьох лиш одна учениця домагалась, щоб її вчили греко-катол. релігії і склала приватний іспит з релігії. Інші ученики (ці) ходять на польську релігію, між ними навіть донька б. УСС-а. Греко-катол. парох у Бережанах нічого не зробив у цьому напрямі.

Звільняють учителів-українців. Тернопільський шкільний інспектор Блоньский повідомив учителя Дамяна Климуся у Скалаті та учителя Теофана Луцишина у Старім Скалаті, що з днем 1 вересня ц. р. звільняє їх з посади учителів. Причина цих звільнень невідома.

Староство в Добромилі заборонило зорґанізувати українські дитячі садки на передмісті Добромиля Гучку і в селах Квасниці та Княжполі. У відмовних письмах староство подало, що такі садки може заложити польський „Повітовий Комітет для справ молоді і дітей" в Добромилі.

В Надвірній заборонили Старшині Т-ва „Луг" переводити вправ з членами на площі коло читальні „Просвіти".

Відкриття Музею Визвольної Боротьби України у власному Українському Домі в Празі-Нусле II, вул. Горимірова 6, відбудеться 29 червня 1939 р. в год. 10 перед полуднем. Управа Музею звертається до всіх українських підприємств, установ і орґанізацій та всіх українців і українок з закликом складати жертви на вдержання Українського Дому і Музею Визвольної Боротьби України в Празі.

60.000 матуристів скінчило сего року українські совітські школи.

Мін-во освіти зарядило, що оплата за матуральні іспити від екстернів у фахових школах виноситиме 60 зл.

В Рівнім арештували знов Михайла Ханенка, відомого українського діяча на Волині й б. радника волинського воєвідського уряду.

В Польщі є 130.543 пластунів (гарцежи).

Гумор. — Нема страху. — Як довідуюся, ваш батько занедужав. Маю надію, що це незаразлива недуга. — Я теж так думаю. Лікар каже, що батько занедужав з перепрацювання.

20 червня с. р. минуло десять літ від смерти Евгена Чикаленка, визначного діяча й мецената української культури.

Проф. Ціргофер обчислив, що в 97 містах і містечках трьох полудневосхідних воєвідств (з виїмком Львова) на загальну суму всіх лікарів, адвокатів, інжинірів, ветеринарів і власників аптик жидів є 54%, поляків 31%, українців 16%. Національний катастр крамниць в тернопільському воєвідстві представляється ось як: 76% жиди, 13% поляки, 11% українці.

Поклади камінного вугля-антрациту відкрили в околиці Задвіря, 30 км. від Львова.

Джерела нафтової ропи відкрили у Слободі Небилівській калуського повіту. Ропа високовартісна й дорівнує славній „бензинівці" Битківського Басену. Покищо видобувають понад 500 кг. ропи денно.

Понад 200.000 учеників ходило минулого року до гімназій і загально-образуючих ліцеїв у Польщі.

В західнім Підкарпатті збирається 43% туристів з цілої Польщі. Тепер хочуть коштом 35 міл. зл, будувати нову залізницю, яка скоротила б час їзди з Варшави до Закопаного з 10 на 6 годин. Се збільшило б іще фреквенцію туристів на заході.

Державна Служба Здоровля задумує перевести в деяких місцевостях примусове охоронне щеплення проти черевного тифу. Незабаром появиться розпорядок в цій справі.

До адвокатського іспиту у Варшаві зголосилося всього 45 кандидатів. Попередними роками ніколи не було менше як 100 кандидатів.

В Варшаві тепломіри показували на днях 43 степені Цельзія тепла на сонці і 32 в тіні. У Львові було на днях 44 ст. горячі на сонці і 35 ст. в тіні. Також в інших місцевостях панує велика спека.

В Кракові розстріляли запасного гарматчика Альфонса Кіцінгера за шпіонажу в користь Німеччини.

До костела в Гралужишках на Виленщині впав перун підчас Богослуження й поранив 37 осіб. Се одна з найбільших катастроф, які в останніх часах були в святинях.

В любартівськім повіті буря з градом навістила ряд сел. 10 будинків знищила зовсім. Шкоди в полі значні.

Союз польських адвокатів у Кракові ухвалив, що всі його члени в разі війни мають зголоситися до війська. Крім того постановив домагатися, щоб число жидів в адвокатурі обмежено до 10%.

Білостоцький адвокат Леонард Целярюс сховав 1.550 долярів в золоті в хліві. Фірман його Антін Кода підглянув пана меценаса, як ховав гроші, розколав рівчак і забрав золото. Одначе поліція зловила злодія і гроші в нього відобрала.

Над Балтійським морем спека на піоках доходить до 55 степенів, а вода в морі має 21 степенів тепла.

Гумор. — Нинішні діти. — Моя дитинко, мушу сказати тобі щось страшне: твоїх родичів переїхав самохід. — А якої марки?

Гумор. — Несподіванка. — Куплю жінці на імянини електричне залізко. — Чи це буде несподіванка? — Очевидно, вона хотіла перстеня.

В Моравській Острави згоріла 5-та й остання синагога.

Статистика нац. соц. партії виказує, що канцлер Гітлер промовляв у 1933 р. 430 разів.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—11—20

Німецьке мін-во праці покликало 25 тисяч студентів і студенток до праці при жнивах у східних провінціях.

В Липську відбувся зїзд німецьких книгарів. З дискусії довідуємося, що поверх 10 проц. всіх нових видань і накладів обговорює справи з области релігії та теольогії. В 1937 р. вийшло в Німеччині 25.361 книжок і брошур, з того 4.335 белетристичних, 2.669 релігійних, 1.470 присвячених вихованню молоді, 1.580 присвячених справам шкільництва, 439 присвячених фільософії і „світоглядові" (нехристіянському).

Канцлер Гітлер підписав „Закон про Банк Німеччини". Цей закон підчиняє німецьку емісійну установу безпосередно канцлерові Гітлерові.

В половині червня с. р. деякі гори в Баварії покрилися грубою верствою снігу, а в долинах довго падав дощ. Рівночасно з Франції доносять, що там велика спекота.

В Німеччині надаватимуть радіоавдиції в арабській мові, призначені передовсім для населення північної Африки.

Свен Гедін, відомий шведський подорожник, впав жертвою автомобілевої катастрофи й перебуває тепер в шпиталі.

В Брукліні (Злучені Держави Півн. Америки) суд засудив великого рабіна Ізаака Ляйфера на 2 р. вязниці за участь в торговлі наркотиками.

В Гаїфі на арабськім яриннім ринку вибухла незвичайно сильна бомба, яка вбила 18 і ранила 24 арабів.

Лондонський „Те Економіст" пише, що Польща потребує скорої помочи головно сирівцями, та хоч мін-во скарбу се тепер мін-во війни, не знати, чи воно готове до війни. („К. В.", ч. 166).

Гумор. — До славного лікаря прийшла груба пані. Лікар питає її: Щож вам бракує, дорога пані? — Обурена пацієнтка відповідає: Дорогий пане, я баронова! — О, коли так, то се невлічиме... І завізвав слідуючого пацієнта.

Гумор. — Їдеш сего року в гори? — Не можу. З сімох причин. — Яких? — Жінка і шестеро дітей.

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На літний сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО ДО НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа

підручник для священиків уложив

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Всюди жінка і Бльонд небезпека.
ПАКС: Збунтована і додатки.
СТИЛЕВЕ: Невидна суперниця й ревія.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода. Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (крім дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — вол., 1/2 стор. 90. — вол., 1/4 стор. 45. — вол., 1/8 стор. 25.— вол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— вол., 1/2 стор. 140. — вол., 1/4 стор. 70. — вол., 1/8 стор. 35. — вол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. czwartek, 29 czerwca 1939. № 48 (1248)
Рік XIV. четвер, 29 червня 1939. Ч. 48 (1248)

Lwów
ul. Kurkowa 14
Bibl. Narod. Dom

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Німці ждуть на жнива

Польський часопис „Зврот" пише, що німці ждуть тільки на жнива в Угорщині та Югославії, може і в Ромунії. Крім того Німеччина потребує в часі жнив абсолютного спокою, бо їй хронічно не достає робочих рук в рільництві. Хоч про блькаду Німеччини пишеться багато, то її торговельний білянс за травень дуже корисний для неї, виказує поверх 40 міл. марок надвишки в експорті. Вшехпольське „Слово Народове" навівши те, що пише „Зврот", поручає не вколисуватися надією, що до скінчення жнив не буде війни, бо „німці можуть напасти на Польщу за 2 місяці, за місяць, або й за день". Далі взиває власти до переселювання міської людности на села, як се діється на Заході.

„Птi Парізієн" про польську силу

Польська преса приносить такий зміст статті Массін'а в „Птi Парізієн": Польща має 4 міліони вишколених резервістів і в потребі може покликати до зброї поверх 7 міліонів людей. Офіцирський корпус в Польщі на 3.000 людей сильніший від італійського, а підофіцирський на 18.000 сильніший. В тяжкій артилерії та в летунстві є поступи достойні подиву. Стрефа скорої атаки польського летунства сягнула б по Берлін й околицю Відня, а дальша стрефа обняла б 2/3 всіх земель Німеччини, як се видно з німецької мапи, виданої в Кенігсбергу в 1937 р. В разі якби польська армія мала забезпечену доставу совітської нафти й амуніції, то могла б не тільки опиратися, але й нападати.

Відозва до поляків у Галичині

П. з. „Зачалася акція на приказ Берліна" „ІКЦ" в ч. 174 пише ось що: В мрячних підземеллях ОУН, під диктатом німецьких інструкторів, висмажили відозву до поляків, підписану анонімовим „Комітетом поляків східних окраїн". В цій відозві стараються страшити польське населення Червенської Землі недалекою війною та її наслідками. Крім того... відозва грозить полякам смертю і вигнанням. Ціль сеї акції: викликати паніку між польським населенням і спаралїжувати польську акцію, звернену проти революційних українських починів. ІКЦ без обиняків твердить, що відозва це діло українських „сепаратистів", бо на се вказує... сам стиль відозви.

Німецькі відділи на границі Єгипту

„Дейли Експрес" доносить, що італійці концентрують на єгипетській границі в Лібії значні військові сили, між якими є теж німецькі відділи. На східних летовищах в Лібії має бути тепер около 400 бомбових літаків найновішого типу. Значить це сила більша, ніж англійські воздушні сили в Єгипті і французькі в Тунісі. Часопис твердить, що вразі конфлікту італійці не нападуть на добре укріплену границю Тунісу, тільки з одної сторони з Лібії вдарять на Єгипет, а з другої на англійський Судан з Абісинії.

Промова Чемберлєна

Премієр Чемберлєн виголосив 24 с.м. промову, в якій м.ін. сказав: В німецькім народі поширюються тепер фальшиві і безпідставні підозріння, що Велика Британія плянує окруження Німеччини. Се неправда. Велика Британія й Німеччина можуть співпрацювати в ділянці тих можливостей, які дотепер ще невикористані. Йде про торговельно-промислову співпрацю обох держав. Та це можливе тільки тоді, як Німеччина залишить свої підозріння і докаже, що вона справді бажає розумного порозуміння. У відповіді на се німецька преса пише: Нехай Чемберлєн зворотом кольоній докаже Німеччині свою миролюбивість.

Великий летунський бій над Манджурією

Японська аґенція Домеі звідомляє, що на днях на північному березі озера Буїрнор в Манджурії 150 совітських літаків заатакувало 180 японських літаків. В бою японці зістрілили 49 совітських літаків, а самі втратили 5 літаків.

Арійський параґраф інжинірів

В неділю 25 с. м. відбувся у Варшаві зїзд делеґатів всіх інж. орґанізацій, що входять у склад Начальної Орґанізації Інжинірів. Прибуло 100 делеґатів, були й представники державних властей, були ґен. Мацейовский і ґен. Шиховский, представники високих шкіл і т. д. Ухвалено змінити статут і завести т. зв. арійський параґраф у всіх орґанізаціях інжинірів. До інж. орґанізацій не вільно буде приймати 1) осіб мойсеєвого віроісповідання, 2) осіб жидівського походження (устійнювання походження полишено властям поодиноких інжинірських орґанізацій), 3) особам жонатим з жидівками.

Дідо Юрія VI був в Америці

Хоч теперішній король Анґлії Юрій VI був першим анґлійським королем, який відвідав Америку, то випередив його в тім його дід, пізніший Едвард VII, але ще як був престолонаслідником. Було се в р. 1860. Тоді резиденція президента в „Білім Домі" була ще така скромна, що не мала навіть відповідного ліжка для такого гостя як престолонаслідник Анґлії, отже президент Америки відступив йому своє власне ліжко, а сам переспався на софі в своїй робітні. Тепер „Білий Дім" уряджений так люксусово, що річне удержання його коштує 5.000 фунтів. Крім того коштує до 20.000 фунтів удержання люксусового яхту президента „Потомак". На приняття теперішнього анґлійського короля призначено велику суму, але висоти її ще не оповіщено.

Чого хоче Кремль?

Над чим так довго радять в палаті Івана Грізного.

Москалі люблять довго дискутувати, анґлійці ні. Коли ж висланник Анґлії Віліям Стренґ на днях близько три години говорив у Кремлі з Молотовом і не договорився до підпису умови, то се знак, що Москва не має довіря до Анґлії. В Лондоні очевидно сподівалися, що так буде і якраз тому вислали в Москву тільки директора середньо-европейського відділу анґлійського „Форейн Офісу" (мін-ва заграничних справ): бо якби були сподівалися, що дійде до підпису важної умови, то був би поїхав сам міністр заграничних справ, льорд Галіфакс, щоб умову підписати. А так поїхав тільки Стренґ. Він властиво поїхав туди передовсім винюхати, що направду думає Москва. А Стренґ до того надається, бо він був довший час радником анґлійського посольства в Москві, знаменито говорить по росіїйськи й особисто знає урядників комісаріяту заграничних справ у Москві.

Що про те все „властиво" думають у Москві, Лондоні та в Парижі? Ось цікаве та важне і для нас питання, якому поважний швайцарський щоденник „Нае Ціріхер Цайтунґ" присвятив велику статтю у 165 ч. Він пригадує, як Сталін заявив на останнім партійнім конґресі, що СССР не дасться втягнути в боротьбу демократичних держав з фашистівськими. Зразу, пише „НЦЦ", в Лондоні злегковажили ту заяву Сталіна, а потому зачали їй приписувати глибше значіння ніж вона в дійсности має та зачали підозрівати Сталіна, що йому ані сниться направду звязатися з демократичними державами: він, мовляв, нарочно каже Молотову протягати переговори, щоб задержати собі свобідну руку аж до самого вибуху війни. Сей погляд скріпляють в Лондоні та Парижі російські емігранти, які кажуть: Ми добре знаємо характер Сталіна. Головна риса його се грузинська жадоба пімсти, яка так виразно показалася в процесах троцкістів. Тепер Сталін хоче пімститися на західних державах за упокорення, якого він зазнав у Мінхені (де його представника західні демократії навіть до стола не запросили при вирішуванні дуже важних справ). Сего їм Сталін ніколи не забуде і все буде старатися відімститися за це. З переговорів видно, як іще не залагоджена справа ґарантій для балтійських держав, а Сталін висуває вже нову справу, данську. Треба, каже, забезпечити доступ до Балтійського моря, який веде попри Данію. Так буде Сталін видвигати до кінця все нові домагання і так дотягне Анґлію і Францію в непевности аж до вибуху війни.

Одначе нас, пише далі „НЦЦ", та арґументація не переконує. Сталін сегодня вже не той кавказький авантурник, що був колись, він уже вріс у своє становище шефа великої держави та рахується з її конечностями. Сталін не може дурити себе, що Росія потрафить зберегти невтральність у новій світовій війні. Він розуміє, яка небезпека загрожує Москві, коли вона вмоталася б у війну на два фронти, то зн. проти Німеччини і проти Японії. А від сего, щоб Москва сама змагалася в такій війні,

може її вратувати тільки Америка, яка пішла б проти Японії, як також західна демократія, яка рівночасно пішла б війною проти Німеччини. Отже задовгим зволіканням з підписанням умови з Анґлією Сталін доманеврувався б передовсім до противенства з Америкою. З того ясно, що хоч він вмотання СССР в війну вважає злом, то ще більшим злом уважає незаключення союза проти Німеччини.

Коли ж так, то чому Сталін так довго проволікає переговори з Анґлією? Бо він хоче аж до подробиць уложити зобовязання Анґлії супроти СССР. І не треба Сталінові дуже дивуватися, пише „НЦЦ“, бо бачимо, яку політику зиґзаків робить Англія ще сегодня: адже недавно льорд Галіфакс виголосив на адресу Німеччини „примирительну промову“, яка знов мусіла викликати непорозуміння в Москві. До того всего, правду сказавши, Анґлії та Франції вже не так залежить на порозумінні з Москвою, як залежало донедавна. А то з тої причини, що тепер зброєння західних держав вже зачинають перевисшати зброєння держав „осі“, отже в Лондоні й Парижі думають, що можна буде виграти війну і без допомоги Москви. Тому властивим бажанням західних держав було б тепер тільки те, щоб Москва в рішаючу хвилю не напала на Польщу і дала їй можливість, всі свої сили кинути проти Німеччини. З такого становища ясно, що шляхи европейських демократичних держав і Москви можуть розійтися при першій нагоді. Тому в Кремлі панує велика вразливість. З другої сторони в Анґлії все ще панує погляд, що стоїть мур між Европою й СССР, як сказав Чемберлен. Інакше кажучи, там далі побоюються, чи Москва не наложила на себе маски будучої приятельки і союзниці, а в дійсности підготовляє плян тріюмфу большевизму над Европою, яку знищила б нова війна. Але СССР, кінчить НЦЦ, знає, що йому загрожує на випадок, якби не звязався союзом з демократичними державами. Сталін боїться тільки, щоб його потому не потрактували як мурина і не сказали йому: „Ти вже зробив свою роботу, отже можеш забратися!“ Значить, боїться викинення з круга культурних держав. Коли Англія не зрозуміє сего, то се може довести до небезпечного вибуху. Словом, Стренґ тільки тоді матиме трівкий успіх, коли вдасться йому переконати Кремль, що СССР буде трактований як рівний з рівними.

Якраз в часі писання сеї статті наспіли важні вісти про найглибшу причину того, чому Англія так довго не може договоритися з червоною Москвою. Отже ті вісти кажуть, що Москва домагається від Анґлії, щоб вона вплинула на Францію в напрямі приняття в склад її правительства представників комуністичної партії та закриття „правих“ орґанізацій: Католицької Акції, Орґ. Отненного Хреста і т. д. Вісти сі наспіли через Італію. Вони дуже правдоподібні: бо який сенс безбожній Москві вязатися з державами, де можливе явне визнавання ідей, з якими засадничо ворогує Москва? До Анґлії Москва не ставить іще тих самих домагань — з ріжних причин. М. ін. тому, що там публична опінія не дала б собі накинути того, що можна накинути в розїдженій большевиками Франції. Далі тому, що для зґанґринування Европи вистарчило б положити Францію на лопатки: тоді вже й до Анґлії було б лекше дібратися. Але Анґлія розуміє, в чім річ. І се той мур, що про нього згадував недавно Чемберлен. Чи той мур дійсно мур, чи тільки заслона з паперу, яку Москві вдасться прорвати, покаже вже недалека будучність. — А. Ч.

З краю

30-ліття шкіл СС. Василіянок у Станиславові.

Дня 4 червня монастирський будинок СС. Василіянок у Станиславові прибрав святочний вигляд з приводу 30-ліття шкіл СС. Василіянок в тому місті. Ювілейне торжество почалося в 9 год. рано в катедральній церкві архиерейською Службою Божою, яку відправив Ексц. Кир Йоан при співучасти Високопреподобних Отців каноніків: о. Шамбеляна Луцика Йоана і о. др Василика Василя у приявности монахинь, учительського збору, бувших і теперішних учениць, численних гостей та вірних. Річеву і глибоку змістом проповідь виголосили Ексц. Кир Йоан. В ній хронольоґічно представили розвій католицької педаґоґії від Ісуса Христа як найбільшого педаґоґа почавши та виказали значіння католицького шкільництва і виховання для нашого народу, навязуючи до розвою василіянського шкільництва на українських землях, а спеціяльно представили розвій шкіл СС. Василіянок у Станиславові та їх велике післанництво. Вкінці уділили архиерейського благословення та побажали дальшого розвою василіянським школам.

В год. 11 перед пол. відбулися в салях заведення товариські сходини бувших учениць.

В год. 15 по пол. офіціяльно отворено виставу ручних робіт учениць вселюдної школи, ґімназії та курсу домашнього господарства, що була відчинена для публики від 4 до 12 червня.

В год. 19 вечером відбулася Святочна Академія. (Програма її була вже оповіщена в „Новій Зорі“). Промова Сестри Софронії Василишин, управительки вселюдної школи і курсу домашнього господарства, мала такий зміст: Сестра представила великий 30-літний білянс сірої праці монахинь і світського учительства, згадала про великі заслуги і поміч Їх Ексцеленції Кир Григорія в розвою та розбудові шкіл СС. Василіянок, вкінці відчитала надіслані привіти від Їх Ексцеленцій: Митрополита Кир Андрея Шептицького, Кир Григорія Хомишина, Кир Діонізія Нярадія, від Провінціяла ОО. Редемптористів, від василіянських Ігуменатів, від Українського жіночого Товариства Пань „Мироносиці“ у Чернівцях, від духовенства, дирекцій шкіл і бувших учениць.

Другу частину академії розпочала бувша учениця Вп. Пані Карпинець-Чепигова рефератом п. з. „Короткий огляд минулого нашої школи“, в якім представила історичний розвій шкіл СС. Василіянок у Станиславові і видвигнула всі чинники, що пособляли цьому розвоєві. На першому місці згадала про заслуги, які поклали Їх Ексцеленція Кир Григорій для шкіл СС. Василіянок у Станиславові від зарання їхнього існування. Корона цих заслуг се новий величавий будинок з церквою, які вибудували їх Ексцеленція Кир Григорій в минулому році. Прелеґентка підчеркнула рівнож працю й труди Високопреподобного Отця дра Авксентія Бойчука, Архидіякона і Ректора станиславівського Духовного Семинара, що особисто кермував будовою. За цим слідував Лесі Українки — В. Безкоровайного: „Соловейковий спів“ у виконанні учениць ґімназії й ліцею. Тут годиться підчеркнути гарне виконання цього концертового твору. Рівнож на признання заслугують: деклямація І. Барнич, учениці IV кл. ґімн., п. з. „Заквітчаний сьогодні науки храм“, Уляни Кравченко та фортепянове сольо п. Т. Стебновської, бувшої учениці, п. з. „Фантазія Ц-моль, Й. С. Баха. Велику несподіванку зробив хор бувших учениць, що зорґанізувався самочинно. Дуже ефектовно виглядали ґагілки, які прекрасно вивели учениці ґімназії в народніх строях. Ця точка викликала на салі дуже миле враження і бурю оплесків. Кінцеве слово виголосив теперішний директор ґімназії й ліцею Вп. Пан Заморока Григорій, в якому виказав напрям і ціль, до яких зміряє заведення, а саме реалізація великої заповіди Христової любови ближнього, яка має проявлятися в несенні помочі нашій молоді до осягнення суспільних становищ на славу Божу й на хосен українського народу. „Наша пісня“ у виконанні загального хору учениць закінчила академію. До гарного виконання програми причинився умілим підготуванням хорів Вп. п. проф. Барнич Ярослав.

Як вище згадано, в день Ювілею відкрито виставу рисунків і ручних робіт учениць. З огляду на те, що вистава своїми експонатами робила на глядачів дуже додатнє враження, треба їй присвятити ще кілька стрічок. Учениці вселюдної школи клясами показали зразки своїх праць з ділянки рисунків і ручних робіт голкою (вишивка і шиття). На спеціяльну увагу заслугують прекрасні колєкції білля, сервет, обрусів, доріжок, макат, роботи старших учениць вселюдної школи. Вони гармонією і добором красок творили одну прегарну мозаїку.

Учениці ґімназії рівнож клясами помістили свої праці з обсягу рисунків, роботи з дерева у формі прецизно виконаних фізикальних наукових приладів, вироби з бляхи (попільнички, підставки, форми до тіст, прилади до писання), часто з гарно виконаними орнаментами. Дуже подобалися всім вироби зі скла і з дерева, покриті склом, рівнож прегарно орнаментовані. Вироби ці виконали учениці IV кл. ґімн. Не хотілося вірити, щоб такі роботи зуміли виконати молоді дівчата. Виставу ґімназисток ґідно завершували праці з обсягу білизнярства, кравецтва, вишивки ґафту і трикотарства. До успіху вистави ґімназисток причинилася Сестра Ілярія Павлишин, що зуміла навчити учениць виконувати так по мистецьки того рода ручні роботи.

Велике зацікавлення жіноцтва викликали експонати елєвок недавно основаного курсу домашнього господарства. Вистава цього курсу мала такі відділи: раціональне, новітне кухонне урядження, відділ печива і цукорництва, з якого правдиве захоплення будили по мистецьки виконані декоративні вироби з цукру і ріжного рода варення. Відділ кравецький містив самостійно виконані покази жіночих одягів.

Слід підчеркнути, що курс домашнього господарства це одна з перших шкіл у нас в краю, що має за ціль всебічно підготовити панночку до великих завдань самостійної господині й навчити її давати собі раду у веденні дому навіть при нинішних обмежених матеріяльних засобах. Свій початок як і великий розвій пропорціонально до короткого часу свого існування завдячує курс Сестрі Софронії Василишин, своїй управительці, одній з найбільш діяльних сестер на терені заведення.

30-літній Ювілей шкіл Сестер Василіянок виказав велику успішність їх праці для нашої жіночої молоді на педаґоґічному полі і ворожить на будуче ще не один великий успіх, якого їм ціла наша суспільність щиро бажає. — Т. С.

Не беріть нічого даром. Не читайте часопису задурно, але ще сьогодні вирівняйте Вашу передплату за „Правду“.

При свербінні тіла і шкірних викидах примінюється крем „ЛЯІН“ Ґонсецького. Се препарат, який усуває хиби нашкірня так у дорослих як і в дітей.

ОГЛЯД ПРЕСИ

У відповідальний час

В „Батьківщині" появилася стаття п. Дмитра Палієва, в якій він м. ін. пише:

Дуже тяжко писати у теперішний складний час про настрої, а ще тяжче кермувати ними. Розпалені під впливом напруження обличчя кожної, а зокрема української молоді, найменше надаються для розумових аргументів. У таких переломових часах найрадше слухають тих, які говорять шепотом, потім тих, які говорять те, що може подобатися, а з нехітю ставляться до тих, які пробують говорити голу правду та остерігати перед непродуманими кроками й наївними сподіваннями. А всеж тепер, у переломовий час, коли кожний день може розпалити воєнну загрозу — мовчати годі. Кілько разів наближується воєнна небезпека, стільки разів наша земля і наш народ стають тереном різнородних інтриг. Повірте, перш усього Ви молоді, запальні, повні великих ідей, українці: Вам зпід ваших стріх, з лісів, чи левад — не видно того гордійського вузла, який завязаний довкруги нашої шиї. Ви не бачите отих сітей, наставлених на ловлю українських душ. Кожний шепіт, кожне кріпке слово видається цілющою водою, яка коїть спрагу. А тепер більше як колишебудь досі, від Вас, молоді українці, Ваша нація вимагає розваги й осторожности. Кажу Вам отверто: Сотки, якщо не тисячі ріжних агентів працюють тепер з найбільшою запопадливістю на нашому терені. Кожний з них виступає під українською фірмою та старається вкрастися у довіря української молоді. Але на оці в них — не український інтерес! Ціль одних — знищити при добрій нагоді наш народ. Ціль других — для себе витягати каштани з вогню нашими руками. Де нині кінчається у сутінках і півсутінках наша власна справа, а де зачинається чужа — вже збагнути годі. А від того грозить українському народові найбільша небезпека. І лише тому, що у гру входить добро нації, я вважаю своїм обовязком остерегти українську молодь перед легкодушним поступованням. Вам може здаватися, що Ви працюєте для свойого народу, а тимчасом це може бути кручення петлі на його шию при помочі Ваших рук. У теперішних переломових часах — ніколи не є забагато обережности! Не покладайтеся на свій розум, бо він може завести! Звертатися до молодого покоління і поминути мовчанкою старше громадянство, це був би лише півзасіб. Найбільша наша трагедія, яка нині наглядно виступає, се масова втеча української інтеліґенції від суспільно-політичного життя, випущення нею з рук керми душами. Панувати над душами, розбудити довіря до себе може громадянин лише тоді, коли він є добрим прикладом для маси. Не вистарчить бути добрим кооператором, просвітянином, адвокатом, священиком. Треба своїм власним життям доказувати жертвенність, патріотизм, безкорисність, бо лише такі одиниці можуть посягати по володіння над душами, можуть мати вплив на молоде покоління та остерегти його перед кіхтями чужих агентур. Тому рівночасно звертаюся до тої частини старшого громадянства, яка відійшла від політичної праці, але в ній ще не вигасла іскра відповідальности: Перестаньте думати лише про свої варстати праці, про своє особисте життя. Вертайтесь до суспільно-політичної праці, ставайте керманичами душ.

Примітка Ред. „Нової Зорі": В сій статті „Батьківщини" є також слушні думки. На жаль не виведено того, що коли провідники старшого покоління дають молоді кепський приклад у публичнім житті, тоді самим навчанням, хоч би навіть слушним, молоді провадити як слід не можна.

Автономія з йорчиком

Під таким заголовком „Новий Час" в ч. 140 приніс статтю, в якій читаємо м. ін. ось що: Мадярський закон про автономію для Карпатської України ось уже по довгих митарствах сформулований та опублікований. Матеріялу для ширших коментарів державно-правного характеру нема в ньому. Усе, що в ньому є — це сама „висока" політика. Стисліше кажучи, все, що в цьому законі справді є, може послужити тільки за свідоцтво на дві зовнішньо-політичні обставини, а саме: 1) як вигідно зумів Будапешт улаштуватися супроти Берліна й Риму, які — як видно — не знайшли потрібним чи можливим вимогти будьякі справжні гарантії національних прав для подарованих Мадярщині українців та словаків у числі поверх міліона душ; 2) як уявляє собі нинішній провід мадярської нації реституцію держави корони св. Стефана. Автім щодо цього другого пункту ніхто в Европі й не мав зайвих іллюзій; Европа аж надто добре знайома з правдивим обличчям мадярського імперіялізму. Не-европейська й не-арійська нація, що наче за велінням поганої примхи історії розсілася жовтою плямою в серці словянської Середньої Европи, власне отаким штукам завдячує свою історичну карієру. Колись вона продовж цілих століть так самісько кооперувала проти словян з турками, як нині з германцями. Отже осьтак виглядає мадярська автономія для словянських підданих мадярської держави. Порожнішого вера, гіршої паруги й уявити собі годі. Двадцять років лементував кожен мадяр при кожній нагоді про страшну тріянонську кривду, про скривавлені границі й тому подібне. Двадцять років лунали з Будапешту голосні молебні на інтенцію пошани до святого права самовизначення націй. І ось при першій же нагоді виявити ділом свою пошану до цього права панове з Будапешту пописалися аж таким кепським жартом. Нічого не забули зперед розправи в Тріяноні, нічого не навчилися з неї самої. Тріянонський договір. Які шляхотні й розумні люди диктували його! Договір, який без кривди для самих мадяр визволив від мадярських утисків та знущань кільканадцять міліонів арійців, переважно словян. Гадаємо, що ще колись прийде день, як черговий Тріянон, продиктований уже не французами чи англійцями, але словянами, вже не залишить цьому не-европейському племені можливости просперувати осьтакими методами на кошт сусідів. А покищо варт звернути увагу ще на один деталь цієї мадярської „автономії", й то деталь, так мовити б, репрезентативний: Ця автономія дана для „Руси". В дотичному законопроекті аж кишить від окреслень у роді „русини", „русскість", „русский народ"... Можна сказати, що це великий знак йорчика, прибитий над цілою цею наругою з автономії — для ще більшої наруги...

Справа поділу Рільничої Палати у Львові

Озонові круги у Львові видвигнули проект поділу львівської Рільничої Палати на три окремі Палати з осідком у Львові, Станиславові й Тернополі. Львівське ендецьке „Слово Народове" виступає проти сего проекту й пише: „До таких ампутацій приготовляються „фахівці" при зелених столиках у Варшаві кілька літ, щоб по тих муках породити твір, який на кожному кроці зраджує нежиттєвість і недоцільність. Можна б навіть перейти з усміхом до денного порядку над тими експериментами, коли б вони були „виготовлені" у воєвідствах з рішучою польською більшістю: гірше, коли подібними помислами хочуть ущасливити воєвідства з мішаним населенням. Це викликує не лише замішання, але, що гірше, зрозумілий неспокій і то не лише у Львові, але й у Станиславові, Тернополі, Луцьку і т. п. Підчеркуючи, що справа подільности чи неподільности Сх. Галичини має вже свою історію, „Сл. Н." пише: Се факт, що коли найгорячіше дискутували про подільність чи неподільність Сх. Галичини, Варшава найбільше енергійно приміновала евакуацію, стараючись переконати нас, що переселення тисячів поляків до столиці є в інтересі зміцнення польського стану посідання на Червенській Землі. — Озоновий „Дзєнник Польскі", що є за поділом Рільничої Палати, ось як збиває політичні аргументи противників того поділу в 171 ч.: „Найважніший аргумент в цій серії, що його висувають у пресі і на зібраннях, се журба за польський стан посідання. Тимчасом на загальних зборах Рільничої Палати не хто інший, а якраз українці через свого представника Шепаровича зголосили внесок в справі збереження дотеперішньої тривоєвідської Палати у Львові. Цей внесок ухвалено однодушно. Хто знає галицькі відносини, того не здивує таке становище українців. Українці мають свій власний агрономічний апарат в повітах, який працює справно спираючись на кооперацію, і тому українці не мають інтересу в поліпшенні польського агрономічного апарату. Навпаки, вони добре розуміють, що зближення діяльности Рільничої Палати до терену зміцнить активність польського елементу".

Пропаґандова ковбаса

Недавно виїхала до Швеції прогулька робітників ОЗН і ЗПЗЗ. Організатором прогульки був відділ пропаґанди ОЗН. Кошт прогульки виносив 43—70 зл. від особи. Ця імпреза викликала численні коментарі в польській пресі. І так вільнеське „Слово" пише м. ін. ось що: „Минулою року в серпні Озон возив до Варшави за золотівку. Тепер бачимо поступ. Варшава не вистарчає, отже їдемо, панове, за границю! Жарти на бік. Кожний добре розуміє, що за 43 зл., себто за суму, яку треба видати на залізничний білет ІІІ кляси з Ґдині до Вильна і назад, ніхто не може поїхати до Швеції, що до того „інтересу", до тої „пропаґандової ковбаси" хтось мусить доплачувати. Хто цей хтось і з чиєї кишені платить, звідки „той особливий філянтроп" черпає гроші, які придалися б на кріси й літаки, що їх не маємо прецінь забагато?" Наш коментар короткий: пропаґанда ОЗН осягнула успіх в цій імпрезі. Повстає новий вербунковий клич: хочеш за безцінь подорожувати, — вступи до нас!

Комісар в Карпатській Україні

Преміер Угорщини Телекі підписав урядовий розпорядок про тимчасовий устрій „Угорської Руси". Розпорядок буде обовязувати аж до часу оголошення закону про „автономію" для „Угорської Руси". До того часу владу в „Угорській Руси" буде виконувати комісар регента з осідком в Ужгороді з прибічною радою, зложеною з 8 членів. „Угорська Русь" буде ділитися на три области з трьома комісарами. До компетенції комісара належатимуть шкільні й адмін. справи. Мови мадярська та „угро-руська" будуть урядовими. Виходитиме урядовий Вістник, в якому будуть друковані закони й розпорядки „угро-руською" мовою. „Мадярорсаг" повідомляє, що комісарем Карпатської України стане мабуть б. міністр Каляй. Його головним дорадником буде А. Бродій. Крім того дорадниками комісаря стануть Юлій Марина, Олександер Бескид (б. віцегубернатор Карпатської України) та „спікер" Михайло Демко.

Німці арештували плк. Мельника?

„Вєк Нови" в ч. 11.446 приніс сензаційну вістку про увязнення німцями провідника Організації Українських Націоналістів (ОУН) плк. Андрія Мельника. Вже віддавна говорено про те, звідомляє „В. Н." в телефонаті з Варшави, що наслідник Коновальця на становищі шефа ОУН не має свободи рухів. Багато українських діячів намагалося дістатися до шефа ОУН, зґл. порозумітися з ним листовно або телефонічно, але всякі їх зусилля були даремні. Організацією Українських Націоналістів кермує тепер виключно б. австрійський офіцир Ярий, навіть не українець, який працює в ОУН за німецькі гроші. На вістку про увязнення Мельника частина членів ОУН постановила цілковито зірвати з Берліном і вести акцію в цілком іншім напрямі. Одначе штаб організації, дальше залежний фінансово від Берліна, старається протидіяти сему напрямкові. — Покищо нема ніде потвердження сеї дійсно сензаційної вістки. Думаємо, що вона належить до ряду тих сензаційних та рівночасно й неправдивих вісток, яких в останнім часі було багато в польській пресі на українські теми.

Справа Ґданська

Французька преса звідомляє: Провідники націонал-соціялістичної партії в Німеччині і в Ґданську дістали від канцлера Ґітлера вказівки в справі практичного переведення пляну зединення Ґданська з Німеччиною. Згідно з тими вказівками нац.-соціялісти повинні доложити всіх зусиль, щоб на території вільного міста і в околиці створити таку атмосферу, яка зробила б „аншлюс" конечним. Німці хочуть спровокувати вступлення польських військ на територію Ґданська, що примусило б Німеччину виступити в обороні німецького населення міста. Ґітлерівські часописи в Ґданську вже отверто пишуть про недалекий прихід німецьких військ до Ґданська. Нпр. „Данціґер Форпостен" пише: Для Ґданська кінчиться остання фаза його незалежного істнування, накиненого йому версальським договором. Візд Адольфа Ґітлера в Ґданськ у дні його освобождення матиме тимбільше значіння, що в тім дні Форстер передасть в руки Ґітлера як вождя великої Німеччини нову частину великої Німеччини, яка вже й тепер творить складову частину німецької республики під ідеольоґічним оглядом.

ПРОСИМО ВСІХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ І ПІСЛЯПЛАТНИКІВ ПРИСИЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ І ЗАЛЕҐЛОСТИ.

ОСИП НАЗАРУК

Замах на Церкву

На теми дня, чи на теми вічности?

III. Дальше москвофільський автор статті пише ось що:

„Однако не смотря на такое всѣм извѣстное плачевное положеніе русской паствы в греко-католической церковной оградѣ и очевидную для всѣх, по етому, необходимость организаціи русских греко-католиков для защити их прав в Церкви, вопрос етот как-то не сдвигается с мѣста".

Дивне явище стверджує в сім уступі москвофільський автор. Бо дійсно, коли українство своєю природною силою заливає вже останні острови москвофілів, коли вони розуміють небезпеку, яка загрожує їх рухові, і коли вже нераз в останніх літах займалися питанням, як себе ратувати, — то чомуж та пекуча для них справа „не здвигається з місця"?

Видко, що мусять бути якісь, що так скажемо, органічні та глибоко сягаючі причини такого дивного явища як брак оборони перед очевидною смертю.

На нашу думку ті причини корінятся таки в самім москвофільстві і в розвитку подій, які приносить життя. Всі знаки показують на те, що старого москвофільства в нашім народі обстояти й оборонити вже не потрафить ніяка сила, що виходила б з нашого народу. Його може консервувати ще якийсь час тільки чужа сила, але й то з марним успіхом: бо з народних мас підіймається щораз дужий український національний рух, готовий навіть на найбільші жертви. З тим рухом йде все, що живе в нашім народі, отже побороти сей рух вже ніхто не потрафить, хіба фізично знищив би весь нарід. І якраз се, що стверджує москвофільський автор, а саме, що справа організації москвофільства не здвигається з місця, це один з найкращих доказів, що український рух це рух в основі своїй сильний і природний. І хоч у нім також лучаються нездорові прояви, як зрештою в кождім сучаснім національнім русі (нпр. занадто вибуялий націоналізм), то всетаки живого українського руху не можна й порівнувати з ніякою мертвеччиною. Сей рух очевидно й дорешти залле на своїй етнографічній території все, що противиться його органічному розвиткові. Також москвофільського автора дивує факт, що останки москвофільства в боротьбі з українством не здвигаються з місця. І тому він застановляється над сим для нього дуже дивним явищем тай пише так:

IV. „Чѣм же обьяснить это как ни как, весьма странное явленіе? Прежде всего, конечно, одчужденностью, давно уже возникшей между русской греко-католической паствой и ея Церковью, как организаціей на почвѣ расхожденія по основним вопросам національного характера. Русская греко-католическая общественность видит в своем украинском духовенствѣ и епископатѣ чуждих ей и враждебних в національном отношеніи людей. А с другой сторони, украинскій священник и епископ тоже чувствують себя чуждими своим русским пасомим, в которих они видят препятствіе на пути к достиженію своих украинских цѣлей, которое им нужно так или иначе преодолѣть. Кромѣ того, имѣется еще отчужденіе и расхожденіе на строго церковной почвѣ. Русскій греко-католик горячо предан своему восточному православному обряду, и его христіанское міровозрѣніе не перестает быть православним не смотря на его приверженность к единству Церкви Христовой и Папѣ Римскому, как Первоіерарху Вселенской Католической Церкви".

Як дуже дивним став останок москвофільського руху від часу упадку царської Росії, таксамо дивний спосіб думання його ідеольогів. Нпр. тут москвофільський автор виправдує мертвоту свого руху відчуженістю москвофілів в нутрі греко-катол. Церкви — від тої Церкви як організації, а саме на грунті розходження в основних справах національного характеру.

Що за диво!

А чомуж на Волині в православній Церкві, якої єрархи майже всі не-українці, так живо кипіла донедавна і тепер ще жевріє боротьба української пастви з чужою їй єрархією за національний характер Церкви? Чомуж там взагалі нема москвофільського руху між автохтонним українським населенням, хоч є і православіє і московська єрархія в тім православію. Отже щось тут не в порядку з міркуваннями москвофільського ідеольога. Бож повинно бути якраз навпаки, як він пише: коли галицькі москвофіли бачать в українськім Епископаті та духовенстві чужих і національно їм ворожих людей, то се ж повинно було вже давно спонукати москвофілів до якоїсь реакції. Але до якої?

Чи можуть нпр. галицькі москвофіли автохтони виступити перед світом з такою заявою:

„Ми уроджені в Галичині москвофіли, як нас називають українці, або русскі, як ми називаємо самі себе, не можемо витримати в греко-католицькій Церкві, бо в ній додаткові богослуження, молитви, суплікації, св. сповідь, проповіди і т. д. відбуваються в мові, якої не знали ні наші батьки, ні мами, ні якої ми не розуміємо. Тому хочемо, щоб всі ті річи, особливо проповіди, відбувалися московською мовою, головно в рязанськім або тульськім наріччі, котре лучше розуміє місцевий нарід, а для москвофільської інтеліґенції на літературнім язиці Пушкіна і Достоєвського".

Загальний сміх викликало б в цілім краю і народі нашім таке домагання. А прецінь се властива мрія автора статті в „Русскім Голосі", яку розбираємо. З якоюж радістю побачив би він на проповідниці в Преображенській або Успенській церкві у Львові московського священика зпід Тули, Рязаня або Тамбова, який виголошував би тут у Львові проповідь „на русском язике"! Та що тоді зробила б маса українських вірних, навіть якби українська інтеліґенція не висказала ніякої думки про таку проповідь? І як у скорім часі виглядали б ті церкви, де московські священики греміли б „центральним русским наречем"? Відповідну картину легко собі уявити. А може й трудно, бо хто годен предвидіти всі роди дивовиж і дивоглядів, які вийшли б з *тої одної дивовижі, якби* в церквах Галичини проповідували рязанським діялектом або „на літературном русском язике" (бо тих двох появтутейший народ тай тутейший інтеліґент не відріжнив би).

В усякому разі се безвиглядна річ в часах розбудженого націоналізму мріти про накинення українському народові в Галичині в уніятській Церкві рязанських проповідей. Прищіплення тут замилування до російської (великоруської) мови очевидно можливе, але напихання її в Церкві нашому народові може викликати тільки противний наслідок, зрештою таксамо як напихання всякої іншої чужої мови.

Та є в вище наведенім уступі статті москвофільського автора ще дивніше місце ніж щойно обговорене. Він твердить немов би „русскій гр.-католик" розходився з гр.-катол. Епископатом і духовенством на строго церковнім грунті, а саме тому, що світогляд того „русского греко-католика" по думці москвофільського автора не перестає бути православним мимо його прихильности до єдности Христової Церкви і римського Папи.

Тут що крок то диво і баламуцтво.

Передовсім не знати, що значить у москвофільського автора „русскій греко-католик". Чи се поняття відносить він до всіх греко-католиків у Галичині, чи тільки до москвофілів греко-католиків, чи може лише до еміґрантів з Росії, які прийшли сюди як православні і навернулися на католицизм. Найдивніше було б, якби він поняття „русскій греко-католик" у звязку з православним світоглядом відносив до всіх греко-католиків у Галичині, бо се очевидно не годилося б з дійсністю.

Під поняття „православіє" галицький греко-католик може вкладати ріжний зміст, залежно від того, як він відноситься до католицизму та який його рівень загальної освіти, інтеліґенції, сили обсервації, релігійної освіти, знання обрядових справ, політичних проблемів, бувалости в світі і т. д.

Наведу кілька прикладів.

1) Є такі галицькі греко-католики, які слово „православний" прикладають до себе, розуміючи те слово етимольоґічно. То значить — вони переконані, що вони право (себто „так як годиться") славлять Бога, — а все інше їх зовсім не обходить. Вони цілком не займаються тим, що є також християни, які не визнають Св. Отця в Римі Головою Церкви, а мимо того називають себе „православними". Як є люди, що не цікавляться політичними ріжницями, так є також люди, яких не займають ріжниці релігійні. Ті люди мають тут свою церкву, свою парохію, свого священика, свої відправи, до яких вони привикли, свої напіви, свої місця в церкві, вони твердо вірять у святість своєї релігії, Церкви й обряду і цілком не застановляються над тим, чи хтось поза ними слушно чи неслушно називає себе „православним".

2) Та є другий рід галицьких греко-католиків, яких болить баламуцтво роблене нарочно зі словом „православний". Се вже люди більше вдумчиві. Щоб уникнути того баламуцтва у приложенні до себе самих та до своїх дітей, вони люблять, коли священик у церкві не говорить „і всіх вас православних християн", хоч у глибині душі або радше серця їм і подобається стара форма може з привички, може з традиції батьків, а може просто своїм етимольоґічним змістом. Але задля ясности в релігійних справах вони не хочуть старої форми, зовсім подібно, як не хочуть старої форми „Русь", „руський", хоч знають, що в тій формі нема ніякої образи, бо тої форми століттями уживали наші батьки і діди.

3) Третій рід галицьких греко-католиків під поняттям „православія" розуміє менше більше те, що можна б означити як „перверзія всякої порядної віри". Який же зміст криється в їх розумінні під поняттям „православія"? Передовсім фальш, бо вони незєдинене з Римом православіє вважають кривославієм, а то на тій підставі, що чули або читали, як московська світська влада надуживала того православія до своїх брудних і поганих цілей, як на чолі православної Церкви клала всемогутного офіцира від драґонів у так зв. „Святішім Синоді", як з православних священиків робила поліційних шпіонів-доносщиків, як насильством ломала св. Уніятську Церкву за царя Николая, як стріляла в наш нарід на Холмщині і Поліссі за те, що він держався своєї Уніятської Церкви, як кнутами його била і на Сибір вивозила, як мордувала його священи-

ків, як відбирала його церкви, як насилувала його совість і як через те та світська влада старої царської Росії сама собі викопала могилу і повалилася в неї. Галицькі греко-католики, що мають такий погляд на православіє, бачать в нім олицетворення всего поганого й осоружного, бачать в нім нездібність до опору світській владі, бачать в нім погане вислугування їй, словом бачать у православію погань, перед якою в нутрі своїм здрігаються як перед усяким запроданим чорним насильством і нікчемністю, що прикриває себе високим ідеалом.

4) Четвертий рід галицьких греко-католиків бачить у православію релігію форми, то значить глибокі поклони, численні роблення по можности великих знаків хреста від чола аж до стіп, довжезні відправи і тяжкі пости без огляду на здоровля людини. Сей четвертий рід галицьких греко-католиків ділиться на два підряди: оден з тих підрядів дивиться на таке православіє з симпатією, а другий підряд дивиться на ті форми православія з немилим внутрішнім почуванням.

5) Пятий рід галицьких греко-католиків має в собі справді „православний світогляд", оскільки се, що ті люди думають про віру й Церкву та її організацію, можна взагалі називати світоглядом. А саме ті люди утотожнюють православіє з участю світських людей, мирян, в управлінні Церквою. Їм подобається в думках те, що православіє допускає світських людей на свої офіціяльні збори з рішаючим голосом. А далі того рода галицькі греко-католики мішають вже православіє з протестантизмом, любуються у виборности священиків, згл. проповідників і т. п. Та сего рода люди звичайно заражені сектанством або й цілковитим лібералізмом. Їх небагато. Назагал греко-католицизм у Галичині се м о н о л і т в порівнанні з православієм і навіть в порівнанні з римо-католицизмом у бувшій російській Польщі, не кажучи вже про протестантизм.

6) Є ще й такі галицькі греко-католики, які під православієм уявляють собі якусь релігійну мрійливість, трохи подібну до фільософічного роздумування над Плятоном, а трохи покриту покостом теософії. Се зрештою люди з вдачі спокійні, неактивні, які свій ідеал спокою чи неробства олицетворюють собі в образі своєрідного „православія".

7) А є також тут і там такі спорадичні галичани греко-католики, які православіє лучать з автокефалією з національних причин. Сі знов діляться на два підряди. Одні з них мають на думці цілковиту автокефалію, себто схизму. От напр. таку як у Канаді т. зв. Українська Автокефальна Церква, якої „вірні" гуртуються більше коло політичної газети „Український Голос" у Вінніпегу, ніж коло свого віроісповідання та Церкви його. Те „автокефальне православіє" покликане до життя галицькими атеїстами, вихованими с т а р о ю радикальною партією, яка колись мала ще в своїй програмі клич „раціоналізм у справах віри". Але навіть ті галицькі греко-католики, що симпатизують з таким „православієм", бодай дотепер не думають серіозно йти за кличами такої автокефалічної схизми, лише часом щось таке зроблять або скажуть, що воно виглядає, якби вони ждали на такий рух. А другий рід „автокефалістів", що граються в думках зі словечком „православіє", має на думці щось таке як окремий патріярхат, розуміється у звязку з Апостольською Столицею в Римі, тільки з якимсь неозначеним „більшим кругом ділання", ну і з більшим жезлом ніж мають звичайні Владики та з більшою „повагою".

Ось були б назагал всі роди менше і більше неозначеного, як Протей мінливого і змінчивого православія, яке уявляють собі зрештою нечисленні і нескоординовані ґрупки галицьких греко-католиків, бо загал їх, як сказано, се справжній моноліт, коли взяти під увагу, що не розшастала його ні велика війна з переходом великих армій (в яких були не лише люди ріжних преріжних вір, але й безвірки), ні дуже інтензивна агітація варшавсько-польського православія, римо-католицизму та численних сект і деномінацій, не кажучи вже про ріжні політичні партії.

Заслуга в тім поруч праці тих уніятських Єрархів, які можуть працювати, безперечно тої сірої маси нашого греко-католицького (якже часто недоцінюваного!) духовенства та монаших Чинів, мужеських і жіночих, які працюють нераз серед найтящих обставин.

Де тут місце на якийсь „православний світогляд", не знаю, хоч вдумуюся навіть в найменші відтінки всего, що в Галичині лучиться в галицьких головах з поняттям православія.

В усякому разі можна сказати, що ті галицькі греко-католики, які мають у душі „приверженность к єдинству Церкви Христовой і Папѣ Римскому", не підуть за москвофільським автором статті в „Русскім Голосі" і не будуть розбивати греко-католицької Церкви в Галичині, хочби він не знати як агітував між ними. А знов та частинка греко-католиків, що пішла б на його пляни, се греко-католики тільки по метриці. Їх нам не було б жалко і їх дуже не багато.

Греко-католицька (уніятська) Церква як орґанізація се дуже виразна індивідуальність, яка має від століть зовсім інакші формальні підстави ніж інші того рода церковно-обрядові орґанізації внутрі Католицької Церкви. Має також інакші розвоєві тенденції під оглядом формально-обрядовим. Нема сумніву, що ділають у ній також інакші культурні складники як в інших обрядово-церковних орґанізаціях Катол. Церкви. Аналоґію до тої обрядово-церковної індивідуальности можна бачити просто в індивідуальностях поодиноких людей католицької віри, які мають ріжні здібности, ріжне виховання, ріжні особисті ціли і ріжні зовнішні життєві умови, але всі ті люди мають у своїм нутрі католицьку релігію, всі вони душею линуть до Христа і до центра християнства, до Петрової Скали в Римі. Ріжниці між ними дуже великі і ріжноманітні в найріжніших напрямах. Одначе ті ріжниці зовсім не перешкоджують їм у здійснюванні своєї релігійности, яка в основі своїй тасама в усіх, хоч у проявах дуже ріжноманітна. Ніхто в тій ріжноманітности не бачить нічого злого, бо се природна поява й інакше не може бути. Та ріжноманітність представляє навіть велику красу особливо тоді, коли зберігаючи свої ріжниці держиться великої єдности, на якій основана Церква Христова. В такім стані справ кожда людина катол. віри при всіх ріжницях її у вдачі та в долі своїй се немов промінь, який душевно має один центр свого походження: в містичнім тілі Христа, репрезентованім Апостольською Столицею в Римі. Сума того проміння становить ясну струю, коли взяти під увагу обрядово-церковну орґанізацію нашої Уніятської Церкви, але та струя без свого центра в Римі немислима.

Тою окремою струєю у великій спільноті катол. Церкви стали наші батьки д о б р о в і л ь н о — і се на віки рішаюча спонука для нашої вірности Апостольській Столиці та для нашого спеціяльного релігійного забарвлення і його теплоти. Насильством навернені племена і народи не мають такого відношення до Церкви, в якій опинилися. І тому скорше або пізніше виринає серед них бунт, який кінчиться кривавою руїною. В тім треба шукати великого бунту німецьких протестантів, яких батьків цісар Карло кривавими мечами „навертав" на католицизм. В тім треба шукати також головної причини теперішнього масово-кривавого безбожництва в Росії, яку очевидно княжим примусом „навертали" колись на християнство: бо коли Володимир в такім культурнім Києві позволив собі зганяти до хрещення народ (який був настільки не підготований до приняття християнської віри, що плакав і тяжко нарікав, коли його ідоли кидали в Дніпро), — то можна собі уявити, як „навертали" на християнство княжі урядники Володимира і синів його далекі від міст племена, розсипані по лісах над Окою, Волгою і Камою... При такім поведенні моральні скарби Христової віри мусіли стати на довго мертвим капіталом. Вони блистіли крізь тьму, але ужитку з них не мали ті, що добровільно тих скарбів у свою душу не приняли. Тому не мали вони й позитивного особистого відношення до тих скарбів. А ми, уніяти греко-католики, таке особисте відношення до моральних скарбів Христової віри і Церкви маємо, хоч воно нераз калічене і затемнюване ріжними агітаціями. До таких агітацій зачисляємо й ту, яка проявляється і в „Русскім Голосі" м. і. в статті, яку розбираємо.

Якби галицькі греко-католики приняли за свою тенденцію автора тої агітації, тоді наша Уніятська Церква була б наражена на дві великі небезпеки:

а) Тоді наша Церква зачала б розливатися в якімсь кориті без уреґульованих берегів подібно, як розпливається незєдинене православіє.

б) Тоді наша Церква зачала б затрачувати свій позитивний релігійний зміст, який переходив би в пустоцвіт форм і виключно земських, політично-національних плянів і цілей.

На таке ми, уніяти, свідомі великої вартости своєї Церкви в її традиційних формах, рішучо не підемо, бо тоді ми згодилися б на підкопання і зруйнування нашої Церкви, нашої культури, нашої будуччини. Тут і не лише тут...

(Далі буде).

Парцеляція німецьких маєтків?

Польська Аґенція Аґрарна звідомляє: В Грудзьондзу відбулися загальні збори повітового товариства „Рільничих Кулек", на яких принято резолюцію з домаганням негайної парцеляції німецьких маєтків на пограниччі, яких власники займаються націонал-соціялістичною агітацією. Розпарцельовані землі мали б дістати „найбільш усуспільнені рільники", які відбули військову службу, в першій мірі підофіцири резерви і заслужені особи.

Зїзд білорусинів у Ґданську

ІКЦ звідомляє: В Ґданську відбувся зїзд представників білоруських політичних діячів з Польщі, Литви, Латвії, Естонії, СССР і Злучених Держав, зорґанізований за згодою німецького правительства, яке старається здобути собі симпатію білорусинів, обіцюючи їм створення незалежної Білоруси. Як подає ІКЦ, більшість білоруських політиків заявилася проти втягання Білоруси в орбіту німецької політики і покинула Ґданськ... Решта розійшлася, не приявши ніяких конкретних постанов.

Пригадують Верден і Седан

З приводу обходу 23-ої річниці бою під Верденом французький ґенераліссімус ґен. Ґамелєн сказав м. ін.: Приклад Вердену доказав, що в останній стадії війни рішають моральні чинники, очевидно, коли не занедбано інших. Є такі хвилі на війні, коли йде тільки про те, щоб воювати і щераз щоб воювати. Битва під Верденом була двобоєм між Францією і Німеччиною. Може се був епільоґ боротьби, зачатої ще в 843 р., коли власне у Вердені наступив поділ імперії Карла Великого на часть західну і східну, себто на ґерманську імперію. Тут ішов бій за спадок по Карлі Великім. — Того самого дня в Ессені промовляв мін. Ґебельс, який вперве пригадував дні, коли переможна німецька армія розгромила французів під Седаном.

Висилають по землю до Африки

Інтерпеляція посла Великановича до Міністра Хліборобства.

На останньому пленарному засіданні сойму Українська Парляментарна Репрезентація внесла отсю інтерпеляцію: Від селян з Козяри я дістав, пише інтерпелянт, листа такого змісту: „Громада Козяра, рогатинського повіту, коло Букачівців, у Станиславівщині має 310 господарств і 1475 душ (в тому числі коло 5% поляків, себто 70—75 осіб). Ціла громада має 1.381 гектарів ґрунту, з того припадає на:

1) двір, власність д-ра Кжечуновича	702 га
2) державна водна управа	75 га
3) Греко-католицька парохія	57 га
4) громада Козяра	86 га
Разом	920 га

Дрібні селянські господарства разом з будинками, городами і неужитками займають 461 га. З наведеного видно, що дрібні селянські господарства маючи 461 га землі, себто 4,61 кв. км., поміщують на одному кв. км. пересічно 320 осіб, що досадно свідчить про перенаселення. Минулого року Польське Парцеляційне Товариство у Львові, вул. Шайнохи 2, розпарцелювало в тутешній громаді Козяра 209 моргів і 808 сяжнів землі з маєтку п. Кжечуновича, себто пасовиська „Вербовець", „Зарічки" й „Острівці" поміж самих поляків і то переважно замісцевих. Між ними ледви 6 українців дістало по одному моргові землі, деякі 2—3 морги неужитків над самим Дністром. В цьому році те саме Польське Парцеляційне Товариство у Львові парцелює далі пасовисько п. Кжечуновича, яке лежить в середині села та має поверхню 124 моргів. Коли 30 травня ц. р. зявилися перед делеґатом того товариства п. Чарнецьким місцеві малоземельні українці з проханням продати їм землю з тої парцеляції, то пан делеґат заявив: „Це польська земля і вона тільки для поляків", а крім того п. комісар земського уряду, делеґований з повітового староства в Рогатині, заявив українцям, що „українці нехай собі йдуть до Африки на парцеляцію"... Можна собі уявити, яке велике огірчення і пригноблення викликала та заява панів делеґатів у місцевих безземельних і малоземельних українських селян, що їх відіпхнули від участи в парцеляції. Яка ріжна міра справедливости для громадян одної і тої самої держави; одні мають право до всього, до набуття ґрунту з парцеляції, а другі мають лише право нести тягар, платити податки і податок крови (рекрута), а набувати землю з парцеляції, то вже не мають права, бо женуть їх до Африки. Чи це корисно, коли з такого малоземельного села як Козяра парцелюють землю тільки між громадян-поляків і то переважно замісцевих тоді, коли на 1 кв. км. дуситься 320 осіб". (Підписи). — При кінці посол інтерпелянт запитує премієра і міністра хліборобства: 1) Чи вони захочуть інтервеніювати, щоб безземельних і малоземельних мешканців громади Козяри, рогатинського повіту, без огляду на національність і віроісповідання, рівномірно допущено набувати землю з парцеляції. 2) Чи міністр захоче видати розпорядок, щоб на цілій території східніх і південно-східніх воєвідств набувало землю перш за все автохтонне населення. 3) І чи врешті пан міністр внутрішніх справ захоче видати розпорядок, щоб адміністраційні чинники, себто старости і земельні комісарі були безсторонні у видачі опінії для рефлектантів на землю та кермувалися виключно професійними, а не політичними кваліфікаціями.

Лікарський фейлетоник.

Соняшний удар

Одна з небезпек, яка загрожує людині літною порою, це соняшний удар. Повстає він внаслідок надмірного насвітлення голови промінням сонця та загального перегріття орґанізму. Від соняшного удару людину огортає сонливість, обличчя стає бліде, тіло покривається потом, віддих стає тяжкий, свідомість думки притуплюється. Коли недужому відразу не помагати, приходить повна втрата свідомости, шкіра стає суха й горяча, серце ослабає і може наступити с м е р т ь. Рятування: хорого перенести в холодне місце, покласти на землю та розчіпити одяг, щоб не утруднював віддиху. На голову прикласти рушник, звогчений холодною водою або оклад з леду. Все тіло зливати також холодною водою, хорому подавати пити студену воду, холодний чай або чорну каву. Коли хорий непритомний, робити штучне віддихання. Незалежно від цього всего скоро покликати лікаря. Соняшного удару найлекше устерегтися в той спосіб, що в гарячі дні не треба ходити ні працювати з відслоненою головою. Накриття голови в літі повинно бути з ясного матеріялу, а ввесь одяг легкий і продувний. Особливо перестерігати дітей та жінок і взагалі людей слабшої конструкції перед задовгим перебуванням на сонці. Ідучи вулицею в спеку треба вибирати затінене місце. Се багато значить.

Море як жерело сили

На тлі німецько-польських взаємин.

ІКЦ в 126 ч. приніс статтю Ф. З. на тему, що доступ до моря се питання істнування Польщі як незалежної держави. Стаття ця не позбавлена інтересу і для нас українців, тому передамо її зміст.

Ціла границя польського побережжа виносить 140 км. Як на 35 міліонову державу, що має границю 5.529 км. довжини, се дуже небагато, всего 2½ % загальної границі. Це тільки вікно у світ, навіть не брама, вікно, яке поляки щойно стараються перемінити у браму. А треба знати, що нема сильної держави („моцарства") без доступу до моря і без належно розбудованої морської бази. На цілім світі нема ні одної сильної держави без доступу до моря. Море се жерело сили і дає почуття сили. Воно дає лучбу з цілим світом і то на засаді рівнорядности з великими державами та створює господарську підбудову в морській і кольоніяльній торговлі. Море то легені („плуца") кожного народу. Нарід без моря то сухітник, що животіє, але не може розвинути ні динаміки, ні експанзії. Се не припадок, що до року щезли з політичної мапи дві держави без доступу до моря: Австрія і Чехословаччина. Якби ті самі держави мали доступ до моря, то доля їх була б інакша. Сегодня з виїмком мініятур (як Люксембурґ, Андора) без доступу до моря є в Европі тільки дві держави: Угорщина і Швайцарія. Обі вони держави господарські, не військові. Польща, впхана між двох велитнів, що змагають до самовистарчальности, може жити й розвиватися тільки через безпосередну торговельну лучбу зі світом. Відколи німці заняли Австрію й ЧСР, положення Польщі погіршилося, бо Німеччина відтяла її від заходу. Один з польських часописів кинув жартом думку, щоб зажадати від Німеччини автостради для Польщі до Штрасбурґа (у Франції). Та се не абсурд! Така автострада придалася б Польщі більше ніж Німеччині автострада через Поморя. Отже Польща мусить розбудувати свою морську базу над Балтійським морем, е в е н т у а л ь н о з м а г а т и д о Ч о р н о г о м о р я. Тільки так можна дати Польщі широкі рами сильної держави. А німці змагають до того, щоб відтяти Польщу від моря і тимсамим зіпхнути її до ряду „господарських" держав, без військового характеру. Та ціль ясно висказана у книжці Ґітлера „Майн Кампф" на ст. 754: „Уважайте своїм обовязком ужити всіх способів аж до ужиття зброї включно, щоб перешкодити повстанню держави здібної до створення мілітарної сили, або коли така держава вже повстала, то розбити її". Та книжка Ґітлера то одинока щира заява його. Се дійсно виконувана програма, а все інше це тактика. Нема сумніву, котру державу Ґітлер мав на думці, коли писав це.

З побуту короля Юрія VI-го в Америці

На ступнях Капітолю короля й королеву зустрічали віцепрезидент Злуч. Держав Ґарнер і предсідник палати послів Бенкґед. Гостей перевели до цирклевої салі, де зібралося вже 96 сенаторів і 435 послів. Термометр показував 40 ст. у тіни. Отже зрозуміло, що при такій горячі не перестерігано занадто строго вимаганої етикети. Віцепрезидент Ґарнер поклепав навіть короля по спині. Фотоґрафи й кінооператори залили салю таким осліпляючим світлом, що король і королева кілька разів мусіли закривати очи руками. Ґарнер з одного кінця салі крикнув у другий: „Ей, Кей, зробіть щось, щоби припинити це діявольське світло. Король і королева не годні вже більше зносити його, в них очи повні сліз!..." Посол з м. Огайо, Джордж Бендер, підійшов до короля, міцно стиснув йому руку і сказав: „Ваша Світлосте, ви доказали, що вміете вибирати і розуміетеся на жінках, вибравши таку королеву..." Та найбільшу „підприємчивість" проявив посол Нат Паттан, який представився королеві і сказав йому: „Кузине Юрію, приношу вам привіт від далекого стейту Тексасу". Потім обернувшись до королевої продовжав: „Кузинко Єлисавето, ви тисячу разів гарніші як на всіх фотоґрафіях, повірте мені. Ви майже такі гарні як дівчата мого краю"... Наведені епізоди характеризують молодість тамошнього громадянства, як не мож ліпше. Вечером король і президент продовж трьох чвертей години нараджувалися в справі заграничної політики.

Конґрес заграничних німців

У Штутґарті відбувся при замкнених дверах конґрес орґанізації заграничних німців під проводом фон Болє. Йшло головно про підготовку ширшої акції німців замешкалих поза границями Німеччини у звязку з теперішною напруженою міжнародною ситуацією. Учасники конґресу мали дістати докладні вказівки, в якім напрямі мають ділати.

Життєвий простір Італії

Італійський щоденник „Іль Телеґрафо", орґан родини Чіяно, помістив статтю журналіста Ансальда про італійський життєвий простір. Цей простір, на думку Ансальда, обіймає Мадярщину, Югославію, частину Болгарії та Грецію. Італія не буде змагати до підбою цих країв, але буде старатися вилучити впливи інших держав з середземно-морського басену.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Архиерейське посвячення церкви оо. Василіян у Львові відбулося дуже величаво в неділю 25 червня ц. р. Хоч ця церква походить з 16—17 стол., але тому, що вона не мала досі архиерейського посвячення, таке посвячення її відбув Преосв. Іван Бучко в сослуженні оо. кан. Галянта й Лончини, о. протоігумена Градюка та о. ігумена Пелеха з Жовкви. Підчас того посвячення заховано в головному престолі мощі св. священомученика Йосафата, що з ними відбувся величавий процесійний похід довкруги церкви при великому числі вірних. Після посвячення церкви Преосв. Іван відправив урочисту співану Службу Божу. Після неї мав проповідь про значення відбутого дуже рідкого торжества.

В Язлівці, пов. Бучач, в монастирі СС. Непокалянок відбудеться 9 липня с. р. торжественна коронація чудотворної статуї Матери Божої. Коронації довершить примас Польщі кард. Август Гльонд.

150 польських послів і сенаторів вибирається на відпуст до Ченстохови.

Про уділювання хрещення жидам. Катовицька епископська курія видала розпорядок у справі уділювання тайни хрещення жидам, в якому пригадує, що тайну хрещення можуть одержати тільки такі особи, щодо яких існує переконання про чистоту намірів, докладне знання засад Христової науки і совісне практикування духовних вправ з обсягу катехумінату. Мимо того, що в підготовці катехуменів можуть брати участь також світські люди, цілістю підготовки повинен кермувати священик і він перед церковною владою відповідає за відповідну підготовку. Час підготовки не може бути коротший ніж 6 місяців. Про кожний намір уділити св. тайну хрещення духовенство повинно повідомляти Дієцезальну Курію, залучаючи звідомлення з виконання згаданих передумов, щойно потім духовна влада повідомляє даного священика про своє рішення.

Брати і сестри III Чина св. Франца в Седльцах рішили уфундувати автокаплицю для польської армії.

У Вильні Апостольство Молитви має коло 10 тисяч членів і членець. На днях воно обходило ювилей 15-ліття свого істнування. Після архиерейської Служби Божої Преосв. Міхалкевіч, виленський епископ-суфраган, посвятив прапор тої римо-катол. організації.

Польська Католицька Акція на Горішнім Шлеську: Католицьке Стоваришення Мужів має 233 відділів і 24.500 членів, Католицьке Стоваришення Жінок 205 відділів і 20.040 членець, Катол. Стов. Мужеської Молоді 277 відділів і 15.600 членів та Катол. Стов. Жіночої Молоді 208 відділів і 7.000 членець.

Апостольським Нунцієм при правительстві Словаччини іменований монсіньор Ксаверій Ріттер, дотеперішний нунцій у Празі.

Новим протектором Салезіянського Згромадження Св. Отець іменував кард. Вінкентія Ля Пума. Дотеперішним протектором був теперішний Св. Отець Пій XII перед своїм вибором на Папу.

Американський журналіст Гейвуд Бравн навернувся на лоно католицької Церкви в 51 р. життя. Він відомий як автор военних репортажів. Передтим належав до англіканської Церкви.

Атенський православний архиепископ заборонив замужним жінкам і дівчатам брати участь у церковних хорах. Таку вістку приніс болгарський „Църковенъ Вестникъ".

Англійський військовий відділ перевів недавно ревізію в ризниці, бібліотеці, канцелярії і спальні грецької архиепископії в Левкосії на острові Кипрі. Заступник архиепископа Левкосії вислав з того приводу протест до патріярха в Константинополі та до англіканського архиепископа в Кентербері.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

У ЛЬВОВІ апеляційний суд затвердив присуд суду в Станиславові, який засудив був о. Петра Шкварка з Каміня, о. Ігнатія Гунькевича з Мостиська й о. Теофіля Бемка з Берлог, всіх трьох за українізування назвиск, по 7 місяців вязниці без завішення.

ОКРУЖНИЙ СУД У ЛЬВОВІ засудив 17-літну українку Анну Кохман на приміщення в поправнім заведенні, припиняючи кару на 2 роки за те, що вона взяла участь в українській демонстрації 1 листопада 1938 р. на площі Юра, не хотіла покинути місця демонстрації мимо зазиву поліції і кричала „Ганьба ляхам!"

В ТЕРНОПОЛІ суд засудив о. Ігора Петра Сандецького пароха Турівки, скалатського повіту, на 1 рік вязниці з припиненням виконання кари на 5 літ за те, що підчас науки релігії в турівській школі мав грозити ученицям обнижкою нот з релігії, коли не будуть говорити по українськи. Підсудний боронився тим, що як духовний пастир був обовязаний звертати шкільній молоді увагу, щоб шанувала свою рідну мову і в часі перерв не боялася говорити по українськи.

В БЕРЕЖАНАХ суд засудив о. М. Блозовського й о. М. Постригача на кару по 6 міс. вязниці та о. І. Щербанюка на 10 міс. вязниці за українізування назвиськ у метриках, припиняючи всім тром засудженим виконання кари.

28 ЧЕРВНЯ С. Р. МИНУЛО 25 ЛІТ від хвилі, коли сербські терористи замордували в Сараєві австрійського наслідника престола архикнязя Франца Фердинанда і його жінку княгиню Софію з чеського графського роду Хотек. Той морд став безпосередною причиною вибуху великої війни, яка тривала поверх 4 роки і в якій було коло 10 міліонів убитих і поверх 20 міл. ранених.

„БЮЛЄТЕН УКРАЇНСЬКОГО ПРЕСОВОГО БЮРА" в Парижі, який видавала петлюрівська місія в Парижі п. з. „Bulletin du Bureau de Presse Ukrainien", стратив почтовий дебіт у Польщі. Таку вістку приніс „Тризуб" в ч. 672.

В ПОЛЬЩІ зачали бойкотувати італійські підприємства і всякі видавництва. Бойкот зачався в м. Лодзі.

В ЦІЛІМ СОВІТСЬКІМ СОЮЗІ (СССР) большевики приготовляють великі паради з приводу 230-ліття перемоги російського царя Петра Великого над шведами й козаками під Полтавою в липні 1709 р. Се вже прояв очевидно націоналістичний.

ДЕФІЛЯДА РОСІЙСЬКИХ БІЛОГВАРДІЙСЬКИХ ВІДДІЛІВ відбулася на днях у Тієнтсіні перед представниками японської армії.

СОВІТСЬКИЙ АМБАСАДОР в Лондоні Майський називається властиво Іван Ляховецький. Він син священика мабуть з України.

58.000 СЛОВАКІВ виїхало на роботи до Німеччини.

ШЕФ НІМЕЦЬКОГО ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ген. Гальдер має відвідати сего місяця Фінляндію й Естонію.

У ВРОЦЛАВІ на Шлеську німецькі студенти викинули силою кільканацять студентів поляків з тамошнього німецького університету.

В ПАРИЖІ підписали французько-турецький договір, на основі якого Франція й Туреччина зобовязуються м.ін. помагати собі всіми засобами на випадок збройного конфлікту в східній частині Середземного моря. Рівночасно турецький мін. закордонних справ і французький амбасадор підписали окрему умову, на основі якої Франція відступила Туреччині т. зв. санджак Александретти з головною пристанею тої самої назви.

БЕЛЬГІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ запросив офіціяльно англійську королівську пару до Бельгії. Візита має відбутися осеню.

ЛІТНІ МАНЕВРИ ІТАЛІЙСЬКОЇ АРМІЇ відбуваються тепер в долині ріки Паду. Військові частини виступають в тих маневрах в повнім военнім складі.

В ЛОНДОНІ знов вибухло кільканацять бомб. Вибух коло готелю „Пікаділлі" був такий сильний, що в довколичних домах вилетіли шиби.

ІРЛЯНДСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО розвязало ірляндську терористичну організацію т. зв. Республиканську ірляндську армію („Айра").

В ТІЄНТСІНІ японці дальше знущаються над англійськими горожанами. М. ін. на днях японські військові сторожі придержали і хотіли зревідувати англійського офіцира, що виходив з англійської концесії, але він вернувся назад до концесії.

ГРУПА ВИЗНАЧНИХ ЯПОНЦІВ членів організації „Чорного Смока" вислала петицію до японського цісаря. В ній домагається, щоб Японія виповіла війну Китаєві, бо це дало б Японії змогу відтяти доставу зброї для Чан-Кай-Шека і скасувати міжнародні концесії в Китаю.

НОВИНКИ

Св. Отець виїде в перших днях липня на довший відпочинок до Кастель-Гандольфа.

Нагальна буря, получена з сильною зливою і громами, перейшла над Львовом в неділю 25 с. м. по полудні. В деяких місцях падав дрібний град.

Львівська міська управа рішила подарувати оо. Редемптористам латинського обряду положену при вул. Стрийській площу, що повстала з колишнього стрийського цвинтаря, простору поверх 7.600 кв. метрів і вартости 115.000 зл. під будову костела і монастиря. Сей дар громади м. Львова се тільки продовження послідовної акції будови костелів і рим.-катол. монастирів, що її веде міська управа від довшого часу. А справа будови української церкви на Замарстинові вже понад 10 літ чекає на полагодження...

Окружний суд у Львові затвердив присуд старостинського суду, яким засуджено на 200 зл. гривни з заміною на 20 днів арешту урядника „Народної Торговлі" Любомира Огоновського за те, що той в дні 3 травня не вивісив державного прапору, чим виявив нехіть до польської держави. Крім того суд засудив п. Огоновського на заплату судових коштів в сумі 20 зл.

На сьогорічних східних торгах у Львові Совіти матимуть власний павільон.

Управи всіх міст у Польщі дістали припорученння, негайно приготовити пляни будови протилетунських ровів у міських парках і незабудованих теренах. Протилетунські рови будуть доповненням схоронищ у приватних домах і збірних схоронищ, будованих громадами.

Міністерство комунікації признало 50-процентові залізничі знижки до всіх надморських місцевостей у Польщі під умовиною 6-дневного побуту в тих місцевостях.

До всіх бюр подорожі розіслано обіжник, щоби при записах на заграничні прогулки вимагали предложення посвідки в справі підписання протилетунської позички в передбачених нормах. Хто не предложить такої посвідки, не дістане заграничного пашпорту.

В Бусовиську, повіт Турка н. Стр., підпалив хтось у білий день дім Михайла Мартича-Яворського, відомого зі своєї діяльности у союзі загородової шляхти. Будинки Яворського згоріли до тла.

Гумор. — Чи то правда, що ви все маєте пеха? — Ой правда, пане, правда! Мені як навіть спаде камінь з серця, то злетить просто на нагніток.

Гумор. — Кельнер став батьком. Товариші гратулюють йому. — Син? Донечка? — Біляве? Чорняве? — Кельнер поясняє коротко: Мала чорна.

Невідомі справники облили тером фронтову стіну каменици „Народної Торговлі" в Самборі, на якій видніє пропамятна мармурова таблиця з бюстом Т. Шевченка, вмурована у століття уродин поета. Одночасно зникла українська вивіска в крамниці „Маслосоюзу".

В Станиславові хотів скінчити самогубством вистрілом з револьверу емеритований проф. гімн. Володимир Костецький. Його вратовано.

В Колиндянах, чортківського повіту, посвятили фундаменти під будову парохіяльного костела. В посвяченні взяв участь староста Васевич, який у промові заявив, що кожний новий костел се бастіон на сході, станиця віри й польськости.

Градові тучі на Поділлі. В чортківськім повіті катастрофа градобиття навістила громади Косьцюшківку, Базар, Криволуку і Павшівку. Засіви знищені у 90 процентах так, що в багатьох випадках селяни косять збіжжа.

З **повіту Скалат** звідомляють, що там шаліла небувало сильна градова туча, яка в кольонії Вавелька цілком знищила школу, затопила шкільні кімнати, зірвала дах і розметала мури та помешкання керовника школи.

Поліція арештувала трьох гімназійних учеників, які обкрадали поштові скритки в Бродах. М. ін. зі скритки Габерхіла вкрали лист Дисконтового Банку зі Львова, в якім був чек на 1969 зл. Молоді проступники зреалізували той чек у Львові. Справників арештували в часі крадежі 1.000 зл. зі скритки Веняміна Клінга.

В с. Волиці к. Мостів Великих посвячено „дом стшелецкі" ім. ген. Карашевича-Токаржевского. „Звйонзек стшелецкі" будує ще два нові доми в Майдані і Мервичах, а ТШЛ в Сопошині, Дальничі і Красичині. В Глинську будують „косцюлек".

В Дністрі коло Заліщик втопилися три каяковці.

5.370 польських Людових Домів є на території всеї Польщі. Річно прибуває около 400 нових домів.

Абсольвенти високих шкіл у Варшаві мусять зложити іспит з протилетунської оборони перед одержанням дипльому.

Майно Варшави виносить 498,652.453 злотих.

За зневагу державного прапора суд у Хойніцах засудив 2-ох німців на кари по 7 і 8 місяців вязниці.

У Варшаві занотовано багато випадків ангіни з горячкою й вередами горла. Причина цього мабуть масове споживання мороженого.

Фабриканти прохолоджуючих напитків у Варшаві вичерпали весь свій запас сирівців, потрібних до виробу тих напитків, і тепер стараються про нові достави зза границі.

Власники варшавських кіосків не хочуть продавати італійських газет у відповіді на їх протипольські виступи.

Гумор. — Мій сусід вибив мені шибу, як я грала на фортепяні. — То осел! Адже тепер буде тільки лучше чути.

Гумор. — Вчера виявив я свому татові, кілько маю довгів. — І що він на те сказав? — Нічого, але як я скінчив, він виняв гребінь і зачесав собі знов волосся.

На 700 вільних місць у варшавській політехніці вплинуло вже 2.000 подань в справі допущення до конкурсового іспиту.

Ґданські урядники, які мають польські назвиска, мусять їх змінити до трьох місяців на німецькі.

Дванацять совітських летунів переводить тепер досліди в полярних морях та морських струй в полярних околицях.

Архів К. С. Станиславського, відомого творця Мистецького Театру в Москві, большевики по його смерти скоро упорядкували й оповістили, що в архіві тім є 12.000 документів, листів, рукописів, фотографій і т. п.

Сімнацять різьбарів виконало 26 проектів на три памятники Ґоркому. Се знак, як большевики розуміють вплив письменства на суспільність. Нас не стати на памятники, але і в наших домах повинні скрізь бути бодай невеличкі бібліотеки, хочби з 2 новими книжками купованими на рік.

Шведський король Ґустав V скінчив 81 рік життя.

Ромунська статистика виказує, що найбільшим відборцем ромунської нафти в 1938 р. була Німеччина, куди вивезено 703.739 тон. На другім місці була Італія з відбором 556.535 тон.

10 міліонів зл. річно видає Анґлія на „Інтеллидженс Сервис". В порівнанні з 1913 р. видатки на розвідчу службу в Анґлії зросли десятикратно.

В **Ціріху** (Швайцарія) відбудеться в днях 9—12 серпня 4-ий міжнародній конґрес для хову худоби. Національні комітети в тій справі існують у 18 державах. Учасники того конґресу можуть зголошуватися найдальше до 15 липня. Адреса Ґен. Секретаріяту: Ціріх, Др В. Енгелєр.

Перша телєфонічна „книга" появилася в Аддіс-Абебі, столиці Абесинії, щойно в травні с. р. В ній є всего 200 абонентів. Місцеві люди не сміють мати телєфону. Не знесено також заборони, яку видав ще їх власний володар Негус Гайле Селяссіе, що їм не вільно й розмовляти телєфонами...

Гумор. — В місті. — Приїжий: Вибачайте, де тут улиця жидівська? — Тутейший: Жидівська? Та тут всі вулиці жидівські.

Гумор. — Я читав вашу книжку... — Останню? — Маю надію...

БОЛІ артретичні ревматичні подагричні

найбільше докучають на зміну погоди, підчас зимна, слоти й непогоди. Тоді болі стають нестерпні в суставах, костях і мязах, витворюються болісні набрякнення. Хід і рух утруднені. Ці терпіння повстають з причини нагромадження мочевої кислоти в організмі і, якщо їх не будемо правильно поборювати, будуть збільшуватися, аж врешті прикують на постійно до ліжка. В цих випадках вживаємо зовнішнього ліку **„UREMOSAN" Ґонсецького,** що розпускаючи мочеву кислоту в організмі, рясно її виганяє разом з мочем і помагає організмові поборювати артретизм, ревматизм, подагру, ісхіяс, ниркове каміння та злу переміну матерії.

Оригінальний **„UREMOSAN" Ґонсецького** можна дістати в аптиках.

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— Ціна 40 сотиків. —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Брехун.
МУЗА: Льорд Єф і Міліонер на тиждень.
СТИЛЕВЕ: Невидна суперниця й ревія.

Відчищую і відновляю старі образи, престоли, іконостаси і т. ин. Золочу щирим золотом і металем. Ціни найнищі. Численні референції. Ласкаві зголошення приймає з чемности **Народня Торговля, Коломия, пл. Пілсудского ч. 4 (для маляра).**

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

АКТУАЛЬНА КНИЖКА! Її повинен перечитати кожний українець!

Євангелики без маски

Ся книжка представляє правдиве обличча євангелизму ширеного між українським народом в Галичині.

СТОРІН 96, велика 8, ЦІНА 50 сот., з пересилкою 65 сот.

Замовляти можна в Адміністрації „Нової Зорі" або „Правди", Львів, ул. Ґродзіцких 2/І пов.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — вол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — вол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.